FRANCISCI ANNATI

SOCIET. IESV

OPVSCVLORVM THEOLOGICORVM AD GRATIAM SPECTANTIVM

TOMVS SECVNDVS.

AVGVSTINVS

A BAIANIS VINDICATVS, HOC EST, IANSENIANIS.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, & SEBASTIANVM MABRE-CRAMOISY, Regios Typographos, ſub Ciconiis.

M. DC. LXVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AVCTOR LECTORI.

CVM cautum esset, Optime Lector, decreto Vrbani VIII. contra Ianſenium, ne quis Ianſenianas controuerſias editis in lucem diſputationibus tractaret; & Ianſenianorum obfirmata ad non parendum voluntas caſſam reddidiſſet ſanctæ Sedis expectationem illam quâ putabatur, poſt adeò perſpicuam Noui Auguſtini condemnationem, vlteriorem antiquæ perenniſque fidei confirmationem ac defenſionem fore ſuperfluam; plerique veræ doctrinæ propugnatores hinc impellente neceſſitate reſpondendi multiplicatis ſine modo ac ſine fine Ianſenianorum libris, illinc retrahente præuaricationis metu & Pontificij decreti reuerentiâ, coacti ſunt tractatus aliquos edere vel nullo vel alieno aſſumpto nomine. Quòd quia & malè acceptum à pleriſque fuit, & de huiuſmodi opuſculorum authoritate ac fide non parum detraxit; tentandum fuit vt liberè apertéque ac ſine larua cum Nou-Augu-

ſtinianis agere liceret. Et viſum eſt Eminentiſsimis Cardinalibus ſanctæ Inquiſitionis faciendam eſſe huiuſce rei copiam petentibus: & primò quidem R. Patri Sibille, Belgæ, Ordinis S. Dominici, cuius lucubrationem in dies expectamus, tum etiam mihi, vti conſtat ex ſubiecto paulò poſt decreto.

Hinc verò colligitur hoc commodum, quòd eâ ratione diſsipatur inanis vmbra, quâ Nou-Auguſtiniani ſimplicium animos confundebant, cùm dicerent parem eſſe cauſam eorum, qui pro vel contra Ianſenium ſtarent: perinde enim prohibitos eſſe iſtorum atque illorum libros. Id enimverò tum demum credi poterit quando conſtabit datam illis eſſe facultatem ab Eccleſia doctrinam Ianſenij propugnandi, ſicuti datur nobis facultas impugnandi.

Conſequitur etiam, quàm ſit inane quod ab aliquo tempore inculcare non ceſſant, eamdem hanc eſſe controuerſiam cum eâ, quæ verſatur inter Thomiſtas & Moliniſtas. Equidem Moliniſtæ qui ſint mihi non ſatis liquet: ſed controuerſiam quæ verſatur inter Thomiſtas & Theologos Societatis IESV *diuerſiſsimam ab ea eſſe, quam fecit Nouus Auguſtinus Ianſenij, vel ex eo percipi poteſt, quòd Thomiſtis & Theologis Societatis per-*

æquè non licet de ſuis controuerſiis libros in lucem edere, & peræquè liberum eſt ſuam quibuſque ſententiam dictando, docendo, diſputando aſſerere ac tueri. Quo priuilegio Nou-Auguſtiniani ſi gaudere cupiunt, ab ijs nihil poſtulatur aliud, niſi vt eius ab Ianſenio, qui ad huiuſmodi concordiam reduci non poteſt, id admittant quod Thomiſtæ ac Ieſuitæ communi conſenſu conſtanter admiſerunt, & de quo nulla vnquam inter eos fuit controuerſia: id negent quod ijdem communi pariter & conſtanti conſenſu ac ſine vllâ vnquam controuerſiâ negauerunt. Hoc ſi fecerint, cum illis non ſecus ac cum Thomiſtis diſputabimus, ſaluâ fidei compage, illæsóque caritatis vinculo; ſi facere noluerint, ſpero confectum iri ſequentibus diſputationibus, vt illi patrocinium apud Antiquum Auguſtinum, quod hactenus conati ſunt, inuenire nunquam poſſint. Vale.

Approbatio Reuerendißimi Magiſtri Modeſti à Ferrariâ Procuratoris Generalis Minorum Conuentualium, & Conſultoris Sancti Officij Vrbis.

OPVS, cui titulus eſt : *Auguſtinus à Baianus vindicatus*, ab admodum Reuerendo P. Franciſco Annato Aſſiſtente Galliæ Societatis IESV ſummo mentis acumine ſtrenuè elaboratum, maxima animi voluptate perlegi. Præclarum ſanè eximiúmque opus ſum perſcrutatus, in quo nedum nihil Catholicæ Fidei contrarium, nihil à veritate alienum aut bonis moribus repugnans inueni; quin potius miram ingenij profunditatem, doctrinæ copioſam exuberantiam, ſanctorum Patrum ac ſacrorum Conciliorum ſubtilem & non ita penetrabilem intelligentiam. In eo ſiquidem veram ac germanam D. Auguſtini ſententiam circa liberum arbitrium ac eius indifferentiam, ſtatum puræ naturæ, mandatorũ poſſibilitatem, gratiam ſufficientem, ſacramentorum efficaciam, aliáque multa noſtræ fidei dogmata, intactis ijs, quæ inter PP. Dominicanos & Societatis IESV vertuntur, controuerſijs, non minori ingenij profunditate ac dexteritate, quàm doctrinæ vbertate ac ſoliditate elucidat, ac à Baianorum obiectionibus admirabili felicitate ac facilitate tuetur: eorumdem effugia ac obiecta contra Bullas ſummorũ Pontificum Pij V. Greg. XIII. ac Vrbani VIII. inania & omnino nulla oſtendit. Quare abſque vlla animi hæſitatione affirmo nedum opus digniſſimum eſſe quod in lucem prodeat, ſed ſummopere expetendum ac procurandum vt quàm citiùs prælo mandetur. Datum Romæ 14. Iulij 1652.

FR. MODESTVS à Ferrariâ Procurator Generalis Ordinis Minorum Conuentualium; ac ſanctæ Romanæ & Vniuerſalis Inquiſitionis Conſultor.

Locus † ſigilli.

FACVLTAS SACRÆ CONGREGATIONIS SANCTI OFFICII.

Fer. 4. die 3. Maij 1651.

IN Congregatione Generali S. Romanæ & Vniuersalis Inquisitionis habitâ in Conuentu S. Mariæ supra Mineruam, coram Eminentissimis & Reuerendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus, in tota Republica Christiana contra hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus à S. Sede Apostolicâ specialiter deputatis.

P. Francisco Annato Societatis IESV *Assistenti Galliæ petenti sibi concedi licentiam imprimendi aliquot Tractatus, in quibus conatur ostendere doctrinam Jansenianam longè distare à doctrina S. Augustini, intactis penitus controuersiis quæ sunt inter Theologos Ordinis sancti Dominici & Theologos Societatis; Sacra Congregatio concessit Oratori licentiam petitam, viso priùs per T. Hilarionem Ordinis Cisterciensis libro prædicto, siue à Magistro Modesto à Ferrariâ Minorum Conuentualium, Consultore Sancti Officii Vrbis.*

IOAN. ANTONIVS THOMASVS
sanctæ Rom. & Vniuersalis
Inquisitionis Notarius.

Locus † sigilli.

SVMMA PRIVILEGII.

CAVTVM *est auctoritate Regis, ne quis in Regno ejus, aliisve locis ejus ditioni subditis, librum, qui sic inscribitur*, FRANCISCI ANNATI Societatis IESV Opuscula Theologica ad Gratiam spectantia, in tres digesta tomos; *quouis charactere aut formâ excudere, aut alibi excusum vendere, alióve quolibet modo distrahere possit, intra decem annos, computandos à die absolutæ hujus editionis, præter Sebastianum Cramoisy, Regis & Reginæ Architypographum, Regiæ Typographiæ Gubernatorem, necnon urbis Exconsulem. Qui secus fecerit, mulcta est indicta, prout fusiùs in diplomate Regio continetur, dato Parisiis, die* 10. *Maii* 1666. *& signato de mandato Regis*, BEGVIN.

.AVGVSTINVS.
A BAIANIS
VINDICATVS
LIBRIS OCTO.

LIBER PRIMVS.

Quo monstratur malè meritos esse de S. Augustino qui cum antiquioribus Patribus illum committunt. Sed neque committendum esse cum Doctoribus Scholasticis. 3

LIBER III.

LIBER IV.

Quo monstratur repræsentari à Baianis S. Augustinum hodiernis hæreticis consentientem. 213

LIBER V.

De statu puræ naturæ. 398

LIBER VI.

De ignorantia inuincibili iuris naturæ. An excuset peccatum. 558

LIBER VII.

De gratia Semipelagianorum quo quæritur an illi gratiam internam admiserint.

F I N I S.

AVGVSTINVS A BAIANIS VINDICATVS.

AD tribunal S. Augustini prouocare non cessant Nou-Augustiniani, eoque, seu præsidio, seu prætextu conantur eludere omnem aliam veritatis inueniendæ rationem. Ego verò vadimoniũ vltro promitto, certus tota ista disputatione non alio quàm Augustino iudice disceptare: nec ipsis repugnare si Augustinus consenserit, si non damnauerit etiam consentire: speroque fore vt æquus Lector minimè vanam fuisse promissionem certò comperiat. Sed spero quoque comperturum velamen hoc esse, quod obtendunt suis erroribus, & præter inanem Augustini titulum nihil admodum in eorum Theologia re-

periri quod reuera ſit Auguſtinianum. Inſita nimirum eſt illa humanis mentibus aſtutia, vt cogitationum ſuarum nouitatem tegere conentur antiquis nominibus: & vt poſteriores Philoſophi ſua ſomnia prius fuiſſe ſomniata contendunt à Zenone vel Socrate, ab Ariſtotele vel Platone; ita & inter Chriſtianos qui exorbitant, opinionibus ſuis inſcribunt ſancta & veneranda nomina, ne ſine auctore mentiri videantur. Caluino ſi creditur, quidquid eructat, Euangelium eſt, Luthero nullum excidit niſi verbum Dei. Ita nunc quoque Hipponenſis & Iprenſis non duo ſed vnus idemque Auguſtinus eſt, vt non ita pridem nouorum Dogmatiſtarum quidam obiiciebat. Sed detrahenda hæc larua eſt, doctrinaque ita diſtinguenda vt conſtare poſſit ſaluo & incolumi Hipponenſi Auguſtino Iprenſem merito fuiſſe damnatum.

LIBER PRIMVS.

In quo monſtratur malè meritos eſſe de S. Auguſtino qui cum antiquioribus Patribus illum committunt : Sed neque committendum eſſe cum Doctoribus Scholaſticis.

INTELLIGO potiſſimum eos, qui cùm rectam putent antiqui Auguſtini ſententiam, ex ea emendari volunt veluti falſam quæ fuerat communis PP. Antiquiorum. Fatentur enim ab Origene ad Auguſtinum vſque, cæteros Patres, Græcos præſertim, ſtrauiſſe viam Semipelagianis : & demptâ pertinaciâ, quæ nulla eſſe potuit, Eccleſia nondum reclamante vel per oracula Summorum Pontificum, vel per decreta Conciliorum, eodem illos errore correptos. Auguſtini doctrinam, qua parte Semipelagianos reſpicit, fuiſſe *nouam & opinioni Patrum contrariam*, ita enim habet titulus capitis 17. libri 7. de hæreſi Pelagiana: Rationem illos petiiſſe contra S. Auguſtinum *ex antiquorum Patrum doctrina & Eccleſiæ ſenſu*, perturbatos fuiſſe, *nouitate doctrinæ ipſius & ab antiquorum ſenſu diſſonantiâ*, atque hanc querimoniam veritate nixam fuiſſe deinde ſignificant. Quæ qui dicunt, nec verum dicere, & malè meritos eſſe de S. Auguſtino, ſequentibus argumentis demonſtratur : atque hoc deinde ad cauſam Scholaſticorum perſimilem extenditur. Ianſ. lib. 7. de hæreſi Pelagiana cap. 4. & 17.

Sed ne ſibi quidquam imponi Baiani conquerantur, hic exſcribenda viſa ſunt noui Auguſtini verba, qui dum cauſas quærit, propter quas Maſſilienſes tantopere ab-

Lib. 7. de hæreſ. Pelag. c. 17.

horruere propoſitum prædeſtinationis ab Auguſtino cõſtitutum, ſic loquitur. *Decima horroris ratio, quia ſententia noua eſt, & opinioni Patrum contraria.* Et mox. *Decima denique ratio cur tantopere diuinæ prædeſtinationis conſtitutionem quæ humanas præuenit voluntates abhorruerint ex antiquorum PP. doctrina*, EX ECCLESIÆ SENSV PETITVR. *Quotquot enim Auguſtini ætatem antegreßi ſunt, videntur prædeſtinationem hominum, non ſecundùm illud beneplacitum voluntatis Dei, ſed ſecundùm præſcientiam alicuius operis aut voluntatis ex parte hominis antecedentis, vnanimi pænè conſenſione docuiſſe*, & deinde. *Ecce primum, quod Maßilienſes in Auguſtini doctrina perturbauit, nouitas fuit, & ab* ANTIQVORVM SENSV DISSONANTIA. Et ne quis putaret falſam hac in parte fuiſſe Maſſilienſium perſuaſionem, addunt. *Quid quod non modò Maßilienſes, quorum in hac re poteſt eſſe ſuſpecta fides, iſtam exaggerant querimoniam; ſed etiam ipſe Proſper idem ſenſiſſe videatur. Sic enim in fine litterarum, &c.* Allatiſque Proſperi verbis ad Auguſtinum, *Quæ quidem Proſperi verba totáque Maßilienſium de nouitate querimonia, quantâ veritate nitantur ex ijs vtcumque æſtimari poteſt quæ de Origenis epiſtola ad Romanos commentantis, adeóque ipſius Auguſtini ſententia ante ſuſceptum Epiſcopatum ſupra ſuis locis diximus.* VTRAQVE QVIPPE QVANTVM AD HVNC ARTICVLVM PERFECTE SEMIPELAGIANA FVIT. VT NON MIRVM SIT ALIOS INFERIORIS NOTÆ ET PERSPICACIÆ SCRIPTORES INTER VTRIVSQVE ÆTATEM INTERIECTOS AD EVNDEM SCOPVLVM IMPEGISSE. *Nam vt Auguſtini doctrinam inter Latinos in Occidente; ita inter Græcos in Oriente Origenis plerique in ſcripturarum explicatione ſectati ſunt.* Concludunt *hanc eſſe humanæ mentis infirmitatem* VT ERROR *non ita perſpecta facilis, nullo Eccleſiæ adhuc damnatus anathemate, corruptæ naturæ conceptibus valde conſentaneus,* SCRIPTVRIS INSTRVCTVS, *multiſque veritatibus intertextus, ab auidis incautiſque Lectoribus hauriatur.*

Ex his habes 1. doctrinam de prædeſtinatione ſupponente præſcientiam alicuius meriti ex parte homi-

num esse *perfectè Semipelagianam & erroneam.* 2. Contrariam S. Augustini doctrinam fuisse nouam, non solùm Massiliensibus, sed ipsi etiam Prospero. 3. Meritò visam esse nouam, quod & Origenes, & ipsemet Augustinus ante Episcopatum contrariam, hoc est illam *perfectè Semipelagianam* tenuissent, & consequenter alij inferioris notæ SS. Patres inter vtrumque interiecti. Vnde intelligi potest quamobrem dixerit antea D. Augustinum *non potuisse aliter extricari* ab errore illo, nisi *Deo reuelante*, quia nimirum traditio, & scripta Patrum non succurrebant, imò potius repugnabant, postquam erat error ille, vt dicunt, *Scripturis instructus*, & conformis *Ecclesiæ sensui*, seu, vt antea quoque dixerunt, *Ecclesiastico sensui.* Quod dici non posset si tantùm vnus aut alter ex antiquioribus illis Patribus, & non vel omnis vel maior pars in illo errore fuisset: hoc est, vt dicunt, *quotquot Augustini ætatem antegressi sunt.* Cap. 4.

CAPVT I.

Augustino contradicere, qui PP. Antiquos Semipelagianismi accusant.

PRIMVM argumentum petitur ab auctoritate ipsius Augustini, quam Nou-Augustiniani destruunt, dum stabilire illam ac firmare se fingunt; cùm sit euidentissimum, Augustinum errare, si Baiani non falluntur, id quod multis modis iam demonstrabimus. Et primò postquam tanta est, quantam prætexunt, inter omnia dogmata ista connexio, vt vno subtracto totam machinam subrui necesse sit: ideóque nemo possit esse nisi voce tenus Semipelagianus; consequens est, vt Augustinus, qui maximè omnium intellexit arcanas illas, & inscrutabiles vulgo commissuras, crediderit non potuisse rectam esse SS. PP. in vna istarum controuersiarum parte doctrinam, quam sciret erroneam esse in alterâ; ipsósque dum de gratiâ, & prædestinatione malè sentiunt, destruere

quod videri poterant rectè docuisse de peccato originali & communi damnatione generis humani. Quid igitur cogitabat Augustinus, quando duobus prioribus libris contra Iulianum, Pelagianos prouocat ad tribunalia Sanctorum Patrum qui præcesserant, tum Latinorum, tum Græcorum, eorúmque catenam texit, & verba recitat ad firmandam peccati originalis fidem? Adeóne imprudentem censent, vt non intelligeret respondere posse Iulianum pugnare secum ipsos Patres: & quod dicerent de peccato Originali, ab illis solui, dum de gratia & prædestinatione disputant?

Secundò, relicto illo arcanæ connexionis prætextu siue inter omnia placita Pelagianorum, siue inter contrarias omnes Catholicæ doctrinæ partes; positóque, quod certissimum est, atque etiam, vt deinde monstratur, Augustinianum; separabiles esse plerasque quæstiones has, neque vlla necessitudine colligatas; perspicuum nihilominus est, sequi ex aduersariorum sententia Augustinum disputatorem esse ineptum, quando iudices optat Sanctos Patres, à quibus si damnentur Pelagiani in vna controuersiæ parte, damnandus sit ipse vicissim in alia, quæ pluris etiam referat ad laudem gratiæ Christi, & cùm debeat Augustinus hoc iudicium repudiare quâ parte fidei suæ contrarium est; quis non videt immeritò ipsum postulaturum ab aduersariis vt acquiescant in eo etiam, quod ipsorum sententiæ iam constitutæ repugnabit? Age, Iulianus Pelagianus negat *vllam esse hæreditariam hominum damnationem*: affirmat, *hominum prædestinationem posteriorem esse præscientiâ meritorum*, pugnante contra vtrumque Augustino. In primo Iulianus Patres experitur aduersarios, patronos in secundo, vt tute censes: Augustinus è contrario contra Patres, vt dicis, pugnat in secundo, quos in primo sequitur. Quid igitur iam faciet? Quando ita iubent Sancti Patres, inquit Augustinus, necesse est fateri primum: Et quando ita iubent, inquit Iulianus, necesse est fateri secundum.

Infrà lib. vltimo.

In ſecundo, inquit Auguſtinus, decepti ſunt: In primo quoque, inquit Iulianus, decipi potuere. Quòd ſi vrgeat Auguſtinus conſtare aliunde non fuiſſe deceptos in primo, viderit Iulianus num etiam conſtet aliunde non fuiſſe deceptos in ſecundo: atque ita Patrum auctoritate derelictâ, iam ad alia vtrique argumenta tranſibunt, nec quia Patres aliquid dixere, rectum putabitur; ſed quia illud aliunde probabitur rectè fuiſſe conſtitutum, conſequens erit vt & Patres rectè ſenſiſſe concludantur. Et ita Patrum auctoritas quâ ſperabat Auguſtinus ſe vſurum eſſe tanquam principio, concluſio fiet, ſubibitque ipſa quoque aleam diſputationis modò proſperam modò iniquam, proüt aliunde conſtiterit rectum eſſe aut non eſſe quod Patres docuerint. Quo pacto quis non videt affingi puerilem Auguſtino diſcurſum?

CAPVT II.

Idem probatur ex præiudicio Auguſtini de Ingenio, Sanctitate, Doctrina & aliis Sanctorum Patrum prærogatiuis.

SED eſt vnde tertiò conuincamus Auguſtinum nequaquam ita ratiocinando progreſſum: nec credidiſſe Patres veluti caſu quodammodò incurriſſe in vnam veritatem quam Pelagiani non viderant, modò cum iiſdem ab alia errauiſſe. Quod ex eo euidenter conſtat, quòd totum huius probationis momentum ponat, non in eo quod aliunde conſtet SS. Patres in eo rectè ſenſiſſe in quo Pelagiani errabant, qui eſſet ineptus quidam, vt dixi, atque inutilis diſcurſus; ſed in eorum quos citat *Ingenio*, *Sanctitate*, *Doctrina*, & ſenſuum Eccleſiaſticorum cognitione quæ non magis probant eſſe illis credendum affirmantibus originale peccatum, quàm negantibus prædeſtinationem præſcientiæ meritorum præuiam. Quo fit vt Auguſtinus nihil pro ſe contra Pelagianos ex

Patribus possit concludere, quod à Pelagianis non possit contra ipsummet Augustinum retorqueri. Et hoc experiendo fiet manifestum.

Videtur Augustino intolerabile Manichæismum impingi SS. Patribus, dum dicunt Pelagiani errorem esse Manichæorum id quod illi dixerant de peccato origina-
lib. 1. con. Iul. c. 1. li. *Nunc ergo*, inquit Augustinus ad Iulianum, *quia video* „ *te à veritate desertum ad maledicta esse conuersum, ita di-* „ *stribuam disputationem meam, vt ostendam prius, quantis,* „ *& qualibus Ecclesiæ Doctoribus Catholicæ nomine Mani-* „ *chæorum intolerabilem facere non cuncteris iniuriam: &* „ *cùm me appetis, in quos tela sacrilega iaculeris.* Dicant Baiani, sit ne minùs intolerabilis iniuria, quæ Sanctis Patribus infertur nomine Pelagianorum, quàm quæ illis fit nomine Manichæorum? Atque auctore, vt ipsi putant, Augustino, tam illi Pelagiani fuere circa quæstionem de prædestinatione, quam fuisse putantur à Pelagianis Manichæi circa quæstionem de peccato originali. Et si eam ob causam Sacrilega sunt eorum tela, nonne sequitur euidenter Augustinum quoque in eos sacrilegè iaculatum, dum hæreticam vocat quam dicunt ab iis approbatam esse doctrinam? Vnde quod postea dicit
cap. 2. Augustinus de Ambrosio, *Si hæc ibi verba reuerendi Ambrosiij non legisti, quo modo redarguendum librum in quo* „ *ea sunt posita suscepisti? Si autem legisti, cur aduersum me* „ *furis, & Ambrosium facis tacito eius nomine Manichæum?* „ & paulò post, *sit operæ pretium, quæso te, aspicere illos quo-* „ *dammodo aspicientes te, & mansuetò ac leniter dicentes ti-* „ *bi, itane nos, fili Iuliane, Manichæi sumus? Rogo quid re-* „ *spondebis? Quibus eos oculis intueberis?* & iterum *Rogo te* „ *aspice tot ac tales Ecclesiæ Catholicæ defensores atque recto-* „ *res. Vide quibus tam grauem tamque nefariam irrogaris in-* „ *iuriam.* Et si hoc *qui dicit Manichæus abs te dicitur, istos* „ *aspice, istos erubesce, istis parce, vel tibi potiùs, ne rector &* „ *habitator illorum tibi fortè non parcat ...... Si mihi per eos* „ *amicus fieri non vis, saltem peto ne per me illorum efficiaris*

inimicus

inimicus, & obliuiſcere huius erroris & propemodum furoris quo in tot & tales Patres Manichæum iaculabaris opprobrium. Si neſciens, hoc feciſti, cur non miſeram reſpuis imperitiam? Si ſciens, cur non ſacrilegam deponis audaciam? Conuinceris vndique, luce clariora ſunt teſtimonia tanta Sanctorum, in quorum conuentum te introduxerim aſpice. Et abſit vt audeam cæcos iſtos viros vel cogitare vel dicere. Et vſque adeò permiſcuit imis ſumma longus dies, vſque adeò tenebræ lux & lux tenebræ eſſe dicuntur, vt videant Pelagius, Celeſtius, Iulianus; & cæci ſint Hilarius, Gregorius, Ambroſius, & libro ſecundo Iulianum dicit, dum cœpit ipſum *apud imperitorum decolorare iudicia eos qui Catholicam fidem contra hæreticos defenderunt, hæreſis nefariæ nomine accuſare.* Et lib.3. *Iam verò Manichæorum crimine quæ Catholica lumina audeas, vel neſcias, vel te neſcire fingas infamare, non opus eſt ea hîc dicere.* Et lib.5. *tuas etiam calumnioſiſſimas contumelias non eſt neceſſe ſæpius refutare, quibus me vnum nominatim videris appetere, & in tot ac tanta Catholica lumina tacitis eorum nominibus vel inſanus inſilis, vel cæcus offendis.* Et iterum lib. 1. contra Iul c.4. *Cernis quàm tibi pernicioſum ſit tam horribile crimen obiicere talibus, & quàm mihi glorioſum ſit quodlibet crimen audire cum talibus? ſi cernis cerne, & tandem tace, Pelagianam linguam tot linguis Catholicis deprime, tot venerandis oribus proterua ora ſubmitte.* Hæc inquam omnia quæ iure meritiſſimo Auguſtinus obiicit Iuliano, quis non videt totidem verbis eodémque omnino iure à Iuliano regeri poſſe in Auguſtinum, ſi verum eſſet Sanctos Patres tam docuiſſe quod Auguſtinus impugnat tanquam hæreticum, & Pelagianum, de ordine inter prædeſtinationem & præſcientiam, quàm docuiſſe conſtat quod Iuliano videtur Manichæum, de peccato originali & hæreditaria generis humani corruptione? Quid, inquam, diceret Auguſtinus, ſi vera eſſet aduerſariorum ſententia, obiicienti Iuliano. Si non legiſſet Ambroſium, imperitiam: & ſi legiſſet, quærenti cur aduerſus ipſum fureret & Am-

brosium faceret tacito eius nomine hæreticum Pelagianum? An non id etiam in Augustinum rectissimè quadraret, *sit operæ pretium, quæso te, aspicere* (illos Sanctos Patres) *quodammodo aspicientes te, & mansuetè ac leniter dicentes tibi, ita ne nos tibi, Augustine, Pelagiani sumus?* Et hoc dicētes quibus oculis intueretur Augustinus, quibus non audeat intueri & Iulianus? num & istud quoque Augustino congrueret, *si hoc qui dicit* de ordine præscientiæ ac prædestinationis, *Pelagianus abs te dicitur, istos erubesce, istis parce, vel tibi potiùs ne Rector & habitator illorum tibi fortè non parcat, & si mihi per eos amicus fieri non vis, saltem peto ne per me illorum efficiaris inimicus?* Num & illud, *Obliuiscere huius erroris, & propemodum furoris, quo in tot ac tales Patres* quot floruere *à tempore Origenis*, ad ætatem Augustini, *Pelagianum iaculeris opprobrium. Si nesciens hoc fecisti; cur non miseram respuis imperitiam? Si sciens, cur non sacrilegam deponis audaciam? Conuinceris undique, luce clariora sunt testimonia tanta Sanctorum*, de præsupposita quam damnas prædestinationi præscientia meritorum; *in quorum conuentum te introduxerim aspice*, num denique illud etiam. *Iam verò Pelagianorum crimine quæ Catholica lumina audeas vel nescias, vel te nescire fingas infamare: non opus est & hic dicere, non est necesse calumniosissimas contumelias sæpius refutare*, quibus Pelagianos videris appetere tanquam de ordine prædestinationis atque præscientiæ malè sentientes, *& contra tot ac tanta Catholica lumina, tacitis eorum nominibus, vel insanus insilis, vel cæcus offendis.*

Hîc ego sanos omnes appello, & quibus supersunt aliquæ sensus minimè perturbati reliquiæ, an non sit manifestum eos qui SS. Patrum Augustino antiquorum doctrinam ita faciunt aliqua ex parte Pelagianam, & ab eodem Augustino damnatam sicuti aliqua etiam ex parte Manichæam fecerat Iulianus; & irritum reddere hunc Augustini contra Iulianum impetum: & in eundem Augustinum retorquere omnia, quibus ille Iulianum im-

petebat maledicta, videlicet *cæcitatem*, *insaniam*, *calumniosissimas contumelias*, *criminationes*, *audaciam sacrilegam*, *miseram imperitiam*, *errorem*, *furorem*, *impudentiam, quæ nesciat erubescere ad conspectum talium & tantorum hominum.* Quæ quia est indignissima cogitatio, quid superest nisi vt dicamus affectatos istos Augustini sectatores, qui lustra numerant in operum eius meditatione consumpta, & de trigesima lectione gloriantur; non aliter eum legisse quàm quomodo Moysen à Iudæis legi dicit Apostolus, nempe ita *vt obtusi sint sensus eorum & velamen positum sit super cor eorum vsque in hodiernum diem?* Nec est quo se illi sperent his casibus exoluendos, nisi fateantur Orthodoxam esse Sanctorum Patrum doctrinam, neque magis Semipelagianam dici posse, quàm quo sensu dici potest Semipelagianum quidquid Semipelagiani, qui non erant in multis hæretici, cum orthodoxis communi consensu tuerentur. Sed iuuat hoc adhuc ostendere vno aut altero argumento ex eadem Augustini auctoritate.

CAPVT III.

Idem probatur ex ea quam Augustinus accusat nouitate Doctrinæ Pelagianorum, & Semipelagianorum.

PROBATVR ergo 4. ex eo quod Sanctus Augustinus nouam esse significat Pelagianorum doctrinam, etiam qua parte diuinam gratiam & prædestinationem attingit. Patet ex lib. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium, vbi dicit Pelagianos *inducere hæresim* NOVI *erroris.* Et deinde cap. 6. Sic loquitur. *Itane vero filij superbiæ inimici gratiæ Dei. O* NOVI *hæretici Pelagiani, quisquis dicit gratia Dei omnia hominis bona merita præueniri, nec gratiam Dei meritis dari, ne non sit gratia si non gratis datur, sed debita merentibus redditur, fatum vobis videtur asserere?* ex lib. 4. *his ita se habentibus quid prodest* NOVELLIS *hæreticis inimicis Crucis Christi, & diuinæ oppu-*

gnatoribus gratiæ, quod à Manichæorum errore sani viden-tur & aliâ suâ pestilentiâ moriuntur? Item cap. 8. *Eorum profanas* NOVITATES *Ecclesiam Christi & Orientalem & Occidentalem* horruisse dicit, *&* NOVA *istorum hæreticorum vaniloquia* vocat. Item.
cap. 9. *Respondeant certè hæretici* NOVI *quid bonorum meritorum præcedat in hominibus inimicis nomini Christiano. Non solum enim non habent bonum, sed habent etiam pessimū meritū.*
cap. 10. Item puto quod *concedant* NOVI HÆRETICI *huic homini Catholico Cypriano, scire spiritum Sanctum mentes bonas etiam antiquis temporibus adiuuisse primò etiam quod ipsi nolunt, nec mentes bonas eas nisi per Spiritum Sanctum habere potuisse.*
cap. 13. lib. 1. Addit *Catholicas aures horruisse profanas Pelagianorum* NOVITATES, & hinc ostendi antiquam esse do-
contra Iul lib. 3. ctrinam quam impugnant. iterū contra Iulianum; NOVI *denique hæretici vos estis.*
Ibid. lib. 5. Item. *Sed quamuis tergiuerseris, o hæresis Pelagiana, quæ contra muros* ANTIQVÆ *veritatis* NOVAS *construis machinas.* Item; *sentisne iam tandem gratiæ huius inimici quanto sint fonte lacbrymarum plangendi; & ne alios ad interitum secum trahant quantâ pastoralis curæ obseruatione vitandi? Vos enim augetis* ISTA NOVITATE *eam, quæ in omnibus est hæreticis, occidui temporis prauitatem. Vos*
Ibid lib. 6. *estis ruina morum* &c. Item, *multi quippe sunt in eis* (SS. Patribus) *qui non solùm præter me, verum etiam priores me, ista dixerunt, quæ vester* NOVVS ERROR *oppugna.* Adde rursus ex lib. 2. ex Ambrosio intelligi *Quid Catholicas veritas soleat prædicare, quid* PROFANA NOVITAS *conetur euertere,* Interque Catholicas illas veritates ponit, *hominem esse capacem virtutis & perfectionis per Dei gratiam.* Et in libro
cap 2. de bono perseu. Vbi potissimùm contra Semipelagianos disputat, postquam enumerauit tria illa controuersiarum capita, in quorum vno aut altero Semipelagiani adhuc errabant, iterum vocat illos NOVOS HÆRETICOS *inimicos*
c. 19. & 23. *gratiæ Christi, longè ante conuictos quàm natos,* eandémque sæpius repetit nouitatis obiectionem. Et in Epist. 157. ad Optatum: *Te autem si libenter vel patienter admittis, charissime Pater, admoneo, ne hæresim* NOVAM *minus cautus in-*

curras, quæ ANTIQVISSIMÆ *fidei stabilita molitur fundamenta conuellere aduersus gratiam Dei disputando, quam Dominus Christus pusillis, & magnis ineffabili bonitate largitur.*

Ex quibus omnibus sic argumentor. Si quid est in doctrina SS. Patrum Augustino antiquorum in quo illi censeri possint Semipelagiani, spectabit hoc ad illam quæstionem, an gratia detur secundùm merita, & an sit necessarium aliquam præscientiam prælucere prædestinationi ad soluendum liberum arbitrium & vitandum fatum: Atqui doctrina SS. Patrum Augustino antiquiorum ex eo capite sana est & erroris expers: Ergo illi nihil habent in quo censeri possint Semipelagiani. Maior supponitur ex consensu aduersariorum. Minor constat ex Augustino locis citatis, dum vocat *nouum errorem & nouam seu nouellam hæresim, & profanas nouitates* id quod Semipelagiani super hac quæstione docuerunt. Quis enim non meritò rideret Augustinum, qui nouum diceret id quod esset à multis sæculis traditum? Quis non illi imperitiam obiiceret atque ignorantiam antiquæ doctrinæ? Quis non retorqueret nouum potiùs id dicendum, quod vel inuentum ab ipso esset, vel certè interpolatum, cæteris Patribus iam inde ab Origenis tempore contrarium docentibus?

CAPVT IV.

Idem probatur ex ea quam S. Augustinus laudat antiquitate Doctrinæ Pelagianis, & Semipelagianis opposita.

CONFIRMATVR & probatur 5. Quia non solùm Augustinus nouam esse dicit illam Pelagianorum seu Semipelagianorum sententiam, sed suam insuper affirmat esse antiquam atque ab iis Patribus acceptam, qui perperam fuisse dicuntur Semipelagiani. Iam produxi locum ex lib. 6. contra Iulianum, vbi dicit multos esse ex

SS. Patribus præter ipsum, & priores ipso qui docuere quæ nouus error oppugnabat. Sed sunt pleraque alia testimonia quibus constat Augustinum suæ sententiæ contra Pelagianos & Semipelagianos etiam quâ parte gratiam attingit & prædestinationem, auctoritatem conciliare ex cõsensu SS. Patrum qui iam vixerant. Libro 4. contra duas epistolas Pelagianorum, quia dicebant Pelagiani turbatũ in Occidẽte tanquam ad nouam quam Augustinus spar-
cap. 8. gebat doctrinam, *Ad curam nostram*, inquit Augustinus,
» *existimo pertinere, non solùm scripturas Sanctas Canonicas*
» *aduersus eos testes adhibere, quod iam satis fecimus; verum*
» *etiam de Sanctorum litteris qui eas ante nos famâ celeberrimâ*
» *& ingenti gloriâ tractauerunt aliqua documenta proferre, vt*
» *admoneantur qui putant istos aliquid dicere, quemadmodum*
» *de his rebus ante noua istorum vaniloquia Catholici Antisti-*
» *tes eloquia diuina sequuti sint: vt sciant à nobis rectam & an-*
» *tiquitus fundatam Catholicam fidem, aduersus Pelagianorum*
» *hæreticorum præsumptionem perniciemque defendi.* Et cum
cap. 9. Cypriani testimonium retulisset de peccato originali, subdit. *Iam verò gratiam Dei quemadmodum aduersus istos*
» *prædicit Cyprianus, vbi de oratione Dominica disputat, euiden-*
» *ter apparet.* ait enim &c. ac recitatis illius testimoniis,
» *Nunquid iste Sanctus tam memorabilis Ecclesiarum in verbo*
» *veritatis instructor liberum arbitrium negat esse in hominibus*
» *quia Deo totum tribuit quod rectè viuimus?..... Nunquid sub*
» *nomine gratiæ fatum asserit, quamuis dicat in nullo glorian-*
» *dum quando nostrum nihil sit? Nunquid sicut iste Spiritum*
» *Sanctum adiutorem ita credit esse virtutis, tanquam ipsa vir-*
» *tus quæ ad hoc adiuuatur, oriatur ex nobis, quando nostrum*
» *nihil asserens hoc Apostolum dixisse commemorat, quid habes*
» *quod non accepisti? virtutemque excellentissimam hoc est pa-*
» *tientiam, non à nobis dicit incipere ac deinde adiuuari spiritu*
» *Dei, sed ab ipso caput, ab ipso originem sumere? Postremò nec*
» *propositum bonum, nec studium virtutis, nec mentes bonas si-*
» *ne gratia Dei incipere & esse in hominibus confitetur cùm di-*
cit, in nullo gloriandum quando nostrum nihil sit, & mox, *Res-*

pondeant certè hæretici noui quid bonorum meritorum præcedat in hominibus inimicis nomini Christiano; non solùm enim non habent bonum, sed habent etiam pessimum meritum, & tamen etiam sic Cyprianus intelligit, & quasi post hanc doctrinam nihil restaret ad exhauriendum funditus Pelagianorum errorem, concludit Augustinus. *Discant ergo esse Catholici qui dedignantur si quid mali non faciunt & si quid boni faciunt non in se ipsis sed in Domino gloriari.* Vide Lector an non hæc Augustini corollaria contineant, quidquid etiam Semipelagiani oppugnabant, adeò vt nihil reliquum sit quod impedire possit ne Catholici censeantur, si hæc admiserint, & tamen totam doctrinam hanc, omnino Catholicam, & nihil retinentem Pelagianæ prauitatis, ac proinde nec Semipelagianam, colligit Augustinus ex Cypriano: atque hoc testimonio cogi vult & antiquam esse doctrinam Semipelagianæ contrariam, & Auctores habere *Catholicos Antistites*. An ergo credidit fuisse illos Semipelagianos?

Confirmat hoc ipsum Augustinus ex Ambrosio *Pelagiani dicunt*, inquit, *ab homine incipere meritum per liberum arbitrium cui Deus subsequens gratiæ tribuat adiumentum* (hoc etiam dicebant Semipelagiani) *etiam hic eos refellat venerandus Ambrosius dicens.* Et post recitatam Ambrosij sententiam *Quid apertiùs, quid sufficientiùs dici potest.* Et mox cùm exclusisset Ambrosij testimonio id in quo Semipelagiani resistebant, nempe nos ex nobis posse petere, pulsare, orare, atque ita incipere aliquo nostro merito, *Nunquid quoniam hæc dicit vir tantus Ambrosius, & gratiam Dei sicut filio promissionis congruit gratâ pietate commendat; ideo destruit liberum arbitrium?* & postea, *nimis longum esset si omnia velim commemorare quæ S. Ambrosius aduersus hanc hæresim Pelagianorum tanto post exorturam, non quidem respondens, sed prædicans Catholicam fidem, atque in ea homines ædificans dixit & scripsit. omnia commemorare potui quæ gloriosissimus in domino Cyprianus posuit in Epistolis suis, quibus demonstratur, quomodo sit hæc quam tenemus*

[Margin: ib. cap. 11.]
[Margin: cap. 12.]

" *fides vera vereque Christiana atque Catholica, sicut per scri-*
" *pturas sanctas antiquitus tradita, sic à Patribus nostris & vs-*
" *que ad tempus quo isti eam conuellere tentarunt retenta atque*
seruata. En vt ex duobus his Patribus iudicium de cæteris ferri vult, colligique quam contra Pelagianos & Semipelagianos defendit de diuina gratia sententiam à Patribus traditam, seruatamque ad suam vsque ætatem. Confer hoc nunc, amice Lector, cum eo quod Baiani dicunt, cæteros Patres ab Origene ad Augustinum vsque, fuisse Semipelagianos.

Eandem iterum gratiæ necessitatem probat Augustinus lib. 2. contra Iulianum aliis eorundem Sanctorum Cypriani atque Ambrosij testimoniis, additque illis Gregorium atque Hilarium Pictauiensem. Et quia dicebant Pelagiani id quod eorum etiam reliquiæ obiecerunt, vt constat ex Epistolis Prosperi atque Hilarij ad Augustinum, suam sententiam tantùm esse idoneam hominibus ad virtutem accendendis, quos contraria, hoc est Catholica, in desperationem ageret; vide quid dicat
" *Itane in corde vestro dicere audetis, quod cùm vos audiunt ac-*
" *cenduntur homines ad virtutem, cùm autem istos audiunt tan-*
" *tos ac tales viros Cyprianum, Hilarium, Gregorium, Ambro-*
" *sium, cæterosque Sacerdotes Domini desperatione franguntur ac*
" *renuntiant studiis perfectionis? hæccine monstra cogitationum*
" *ascendunt in cor vestrum, & non elidunt frontem vestram?*
En vt Sanctis Patribus attribuit Augustinus doctrinam illam suam, quam eâ ratione Semipelagiani oppugnabant quòd homines ageret in desperationem, & studium virtutis extingueret, redderetque inutilem prædicationem: hoc est doctrinam de necessitate gratiæ, deque prædestinatione à præscientia independente. Ergo vel in eo non fuere SS. Patres Semipelagiani, vel Semipelagianus fuit ipse Augustinus.

Idem colligitur ex initio libri tertij contra Iulianum, vbi Augustinus illum premit repudiantem Iudices qui Pelagium damnauerant eo nomine, quod oporteat

æquum

æquum iudicem. ira, odio & amicitia vacuum esse. Premit, inquam, illum auctoritate Ambrosij & Coepiscoporum eius, qui nec iram aut odium, in nondum natos Pelagianos habere potuerant, nec cum eorum aduersarijs amicitiam: & statim distinguit tria illa capita hæresis Pelagianæ, quorum secundum est, *gratiam dari secundum merita nostra*, qui fuit proprius error Semipelagianorum, atque ita supponit hunc etiam errorem à Sanctis Patribus damnatum.

Et quia duellum Augustino Iulianus offerebat, vide quid respondeat. *Ego autem absit vt ad monomachiam vos prouocem, quos vbicumque apparueritis*, VBIQVE DIFFVSVS CHRISTI *debellat exercitus.* exercitum autem illum non ex viuentibus tantùm conflat, sed ex mortuis, vnde & addit, *Oblato, sicut loqueris, placuit componi fœdere bellum, vt pugnas omnium contentio nostra derimeret? absit vt apud mihi Catholicos arrogem quod tibi apud Pelagianos arrogare non pudet, vnus sũ è multis qui profanas vestras nouitates. vt possumus refutamus.... Antequam essem natus huic mundo, & antequam essem renatus Deo, multa Catholica lumina vestras futuras tenebras redarguendo præuenerunt. De quibus iam duobus superioribus libris meis quanta potui manifestatione disserui.* Et mox, *quippe sunt in eis qui non solùm præter me verum etiam priores me, ista didicerunt, quæ vester nouus error oppugnat. Cùm ergo non eos ipse fecerim, sed inuenerim huius quam negatis socios veritatis, quomodo eis ego sum auctor huius quem putatis erroris?* Et alia plura dicit quæ ostendunt euidenter voluntariâ cæcitate laborasse qui Augustinum tamdiu speculati non intellexerunt testantem ipsum quam contra Pelagianos & Semipelagianos doctrinam defenderet, ab ijs Patribus acceptam qui ab Origene ad Augustinum vsque floruerunt: ac proinde non tantùm SS. Patribus iniuriosum, sed falsissimum insuper, atque Augustino contrarium esse quod dicunt, Semipelagianam fuisse Sanctorum Patrum doctrinam qui Origenem inter & Augustinum vixere.

lib. 3.

lib. 6.

Quid quod in lib. de Prædestinatione SS. significat cap. 3. se cùm ita erraret ante initum Episcopatum, quemadmodum errare postea visi sunt Semipelagiani, scripturis videlicet & SS. Patrum libris nondum examinatis, conuictum esse testimonio Cypriani quo dicit, *In nullo gloriandum quando nostrum nihil sit. Quo præcipuè testimonio, inquit, etiam conuictus sum cum similiter errarem, putans fidem quâ in Deum credimus non esse donum Dei, sedà nobis esse in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona quibus temperanter & iustè & piè viuamus in hoc sæculo, neque enim putabam fidem Dei gratia præueniri, &c.* Gratiam Dei dari secundum merita vel fidei vel cuiuslibet alterius bonæ voluntatis: &, Prædestinationem quæ Augustino est gratiæ præparatio, esse ex præscientia alicuius meriti, idem sunt; & hic est proprius error Semipelagianorum, in quem cum Augustinus initio imprudenter incidisset, emendauit illum intellecta Sanctorum Patrum qui præcesserant contrariâ sententiâ. Et tamen Sancti Patres illi fuerunt Semipelagiani? ô eximios interpretes Augustini!

Nam quod non solius Cypriani cognitâ sententiâ sed aliorũ quoque Patrum, adductus sit vt illam cogitationem emendaret; ostendit ipse deinde in libro de bono perseu. contra Semipelagianos etiam propriè scripto, cap. 2. & 4. vbi non solùm repetit Cypriani testimonium vt ostendat multis ante annis præparatum contra ea *quæ futura erant Pelagianorum venena antidotum*, & prædictos hæreticos, *longè ante conuictos esse quàm natos & confossos lingua* Cypriani tanquam *telo inuictißimæ veritatis.* Sed addit cap. 19. etiam testimonium Ambrosij. Ac ne quis diceret Latinos esse Patres illos, aliter autem sentire Græcos; adducit Nazianzenum, & quasi non dubitaret quin ex tribus istis facile intelligeretur quænam esset opinio cæterorũ obiectionem aduersariorum quâ dicebant impediri frucap. 10. ctum prædicationis & exhortationis persuasione Prædestinationis illius Augustinianæ quæ fatalis videbatur, ita solvit: *Quamobrem si & Apostoli & Doctores Ecclesiæ*

qui eis successerunt eosque imitati sunt, vtrumque faciebant, "
id est & Dei gratiam quæ non secundùm merita datur veraciter "
prædicabant, & piam obedientiam præceptis salubribus instruebant, quid est quod inuictà conclusi violentia veritatis rectè se cap 19.
isti nostri (Semipelagiani) *dicere existimant, & si verum est* "
quod dicitur de Prædestinatione beneficiorum Dei, non est tamen populis prædicandum? Et pauló ante, *vnde supradicti* "
tractatores excellentissimi diuinorum eloquiorum, & gratiam "
Dei veram sicut prædicanda est prædicarunt, id est, quam nulla "
humana merita præcedunt, & ad facienda diuina præcepta instanter hortati sunt. "

Atque ita soluit quæstionem quam Prosper proposuerat de auctoritate omnium ferè Patrum antiquorum, qui Prædestinationem docuerant ex præscientia dependentem. *Illud etiam,* inquit Prosper, *qualiter diluatur* "
quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstres, quòd retractatis priorum de hac re opinionibus, penè omnium par inuenitur & vna sententia, quâ propositum & "
Prædestinationem Dei secundùm præscientiam receperunt, vt "
ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia "
finem vniuscuiusque præuiderit, & sub ipso gratiæ adiutorio in "
qua futurus esset voluntate & actione præsciuit. Vbi vides "
Augustino proponi quæstionem de Prædestinatione ad gloriam, quæ præsupponeret Prædestinationem ad gratiam, & præscientiam meritorum ex illa gratia dependentium, tanquam à Patribus ferè omnibus assertam, hoc enim significant illa potissimum verba, *& sub ipso gratiæ adiutorio, &c.* Augustinus autem quia magis propendebat in eam partem quæ admittit Prædestinationem ad gloriam antecedentem Præscientiam meritorum etiam dependentium à diuina gratia: atque adeo antecedentem prædestinationem ad eandem gratiam, aut certè in ea inclusam; ne dubia certis misceret, & quorum libera est definitio, iis quæ necessariò sunt credenda, ita illi obiectioni respondet, vt ostendat Sanctos illos Patres id docuisse quod vnum & necessarium erat &

ſufficiebat damnandis Semipelagianis. Et ideo eorum teſtimonio probat Dei Gratiam non dari ſecundùm merita noſtra, ſed omne meritum præcedere, ex quo ſequitur Prædeſtinationem, quæ eſt gratiæ præparatio, non eſſe ex præſcientia meritorum. Quidquid ſit de alia illa diſtinctione à Sanctis Patribus inſinuata, quâ ex præparatione gratiæ ſeu ex Prædeſtinatione ad gratiá, ſequitur præſcientia boni vſus huiuſmodi gratiæ, quæ eſt præſcientia meritorum, & ex illa præſcientia ſequitur vlterius Prædeſtinatio ad gloriam, quam à Proſpero, vt dixi, propoſitam Auguſtinus ſcitè declinat in hoc intentus vt gratiæ neceſſitatem eorumdem Patrum auctoritate probet. Vnde infert Prædeſtinationem ad gratiam independentem à præſcientia meritorum quam contra nouos hæreticos Semipelagianos deffendit, agnitam fuiſſe atque approbatam à SS. Patribus, ex illis itaque hoc tantum ſumit quod & neceſſarium eſt & ad confutandos hæreticos ſufficit, cætera relinquit. Et ideò poſt allatum eorumdem Patrum teſtimonium de neceſſitate
cap. 19. gratiæ; *Quid euidentius*, inquit, *quid illuſtrius à Dei Tractatoribus quærimus*, &c. Et mox. *Iſti tales tantique Doctores dicentes non eſſe aliquid de quo tanquam de noſtro quod Deus nobis non dederit gloriemur*, &c. quibus probat illos & præſcientiam agnouiſſe, & prædeſtinationem illam quam ipſe per Apoſtolos prædicatam contra nouos hæreticos operoſius deffenderat. Ex quibus omnibus euidenter conſtat, meridie caligare Baianos recentiores exiſtimantes Auguſtinum in ipſis reuixiſſe Eccleſiæ Dei tot ſæculis incognitum: quando dicunt Sanctos Patres Semipelagianis præluxiſſe illos, quorum teſtimonijs Auguſtinus vſus eſt, vt quam tuebatur contra Semipelagianos de præſcientia & Prædeſtinatione ſententiam confirmaret. Spero ęquum Lectorem ſuis omnia momentis penſaturum: neque paſſurum ſibi fucos fieri præiudicio vigiliarum & diuturnæ in Auguſtino voluendo meditandoque diligentiæ, quando conſtet

adeò expositis, adeóque obuijs apud Augustinum locis approbasse illum, quos illi damnatos volunt.

CAPVT V.

Nec Patres Græci Augustini iudicio Pelagianis aut Semipelagianis præluserunt.

NEC est quod illa se limitatione tueantur quod dixerint Sanctos Patres, *præsertim Græcos*, quasi verò Latinos Cyprianum, Ambrosium, aliosque non adeò suspectos putent; quia vt iam dixi, Gregorius illis annumeratur, etiam vbi contra Semipelagianos propriè disputatur: & quia in libris contra Iulianum Augustinus partem illam de necessitate gratiæ quæ sola restabat cum Semipelagianis disputanda, vtriusque Ecclesiæ Orientalis & Occidentalis consensu & communi conspiratione tum Latinorum tum Græcorum Patrum etiam defendit. Audiamus Augustinum, *Numquid Irenæus, Cyprianus, Reticius, Olympius, Hilarius, Gregorius, Basilius, Ambrosius, & Ioannes de plebeia fece sellulariorum sicut Tulliané iocaris in vestram perniciem concitati sunt? Numquid milites? numquid Scholastici auditoriales? .... Episcopi sunt, docti, graues, sancti, Veritatis acerrimi defensores aduersus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bona iudici tribuisti, non potes inuenire quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facilè sedere tot, quia nec isti vno tempore fuerunt ...... Hos itaque de alijs atque alijs temporibus atque regionibus, ab Oriente, & Occidente congregatos vides.... Quantò tibi essent isti iudices optabiliores, si teneres Catholicam fidem, tantò tibi sunt terribiliores, quia oppugnas Catholicam fidem. Quam in lacte suxerunt, quam in cibo sumpserunt, cuius lac & cibum paruis magnisque ministrauerunt, quam contra inimicos etiam vos, tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini, apertissimè ac fortissimè defenderunt. Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus creuit. Ideo profanas voces vestræ nouitatis*

de hæres. Pelag. l. 7. c. 4.

lib. 1. con. Iul. sub fin.

" *exhorruit, & tanquam caput colubri calcauit, obtriuit, obiecit.*
" *His igitur eloquiis & tanta auctoritate Sanctorum profecto aut*
" *sanaberis Dei misericordiâ donante . . . . Aut si, quod abominor, in*
" *eâdem, quæ tibi videtur sapientia, & est magna stultitia, perdu-*
" *raueris; non tu iudices quæsiturus es vbi causam tuam purges; sed*
" *vbi tot sanctos Doctores egregios, atque memorabiles Catholicæ*
" *veritatis accuses, Irenæum, &c. Cæterosque socios ac participes*
" *eorum, insuper & vniuersam Christi Ecclesiæ cui diuinæ fami-*
" *liæ dominica cibaria fideliter ministrantes ingenti in domino gloria*
" *claruerunt. Aduersus hanc autem miserabilem quam Deus*
" *avertat insaniam sic respondendum esse video libris tuis, vt fides*
" *quoque aduersus te defendatur istorum, sicut contra impios &*
" *Christi professos inimicos etiam ipsum defenditur Euangelium.*

Hic ego amabo te, Lector, intuere sub qua specie Augustinus Sanctos illos Patres aspiciat, & an opinio de illis concepta quam præ se fert, vllâ ratione pati possit vt magna eorum pars Nazianzenus, Basilius, Chrysostomus, & tota cum illis Orientalis Ecclesia consensisse putetur Iuliano, & ab Augustino dissensisse circa illud caput erroris Pelagiani quod præcipuum est, de sufficientia liberi arbitrij & gratiæ necessitate? An ita errauerint *Episcopi docti, graues, Sancti.* An fuerint *veritatis acerrimi defensores*, qui fuere Auctores periculosissimi contra Dei gratiam erroris. An possint *terrere oppugnantes* Catholicam fidem, qui eam ipsi corruperunt? An contra Pelagianos tanquam *inimicos nondum natos fortißimè pugnauerint,* qui arma suppeditauere? An illos *Plantatores, Rigatores, Nutritores* iactare debeat Ecclesia, qui zizania Semipelagianismi superseminarunt? An eorum informatione fieri potuerit vt *exhorreret* nouos hæreticos, qui eodem ipsi essent horrore digni? An eorum *eloquia* dici possint ad *sanandum* apta, quæ virus inspirant. An non meritò sint accusandi quantumuis Sancti si præeant *hæreticis*, & an sint *Doctores egregij*, qui hæreses tradunt? Si accusare illos, *vniuersam Christi Ecclesiam* accusare est, an non eam igitur accusarit Augustinus. An *Dominica cibaria*

fideliter ministrauerint qui ministrauere infecta veneno? An eorum fides contra hæreticos *sicut Euangelium* ipsum defendenda sit, quæ prius est ab hæresi purganda? Atque vt videas non vnius tantùm partis sed totius Catholicæ veritatis contra Pelagianos & Semipelagianos fieri auctores ac defensores sanctos illos Patres, vide quid dicat Augustinus initio libi tertij post ea, quæ retulimus verba ex fine libri secundi, *De iudicibus apud quos dicis non potuisse vos agere causam vestram, quia nemo de rebus dubiis bene consultat, nisi qui ab odio, ira, & amicitia vacuum pectus attulerit; iam quidem superiore libro respondi, quia si tales iudices.... salubrius quæreretis sancto Ambrosio & Coepiscopis eius vtique cederetis.* Et mox, dum explicat quæ sint ea in quibus cedere debeant, totum errorem Pelagianorum his tribus capitibus comprehendit. *Sed obsecro te quomodo causam vestram ante cœperant odisse quàm nosse,* Episcopi qui Pelagium damnauerant in Oriente, *quia eam proculdubio nouerant, oderant. Nouerant enim vos dicere nihil mali paruulos habere nascendo quod purgari debeat renascendo. Nouerant vos dicere gratiam Dei secundùm merita nostra dari, vt iam gratia non esset gratia, quia non gratis daretur, sed secundùm debitum redderetur: nouerant vos dicere hominem in hac vita posse nullum habere peccatum, vt non ei sit necessarium quod in oratione dominica tota dicit Ecclesia, dimitte nobis.* Vbi vides quamuis Augustinus, contra Iulianum de peccato originali potissimum disputet, cæteras tamen inuoluere controuersias, & eandem esse supponere omnium rationem, quod attinet ad iudicium Sanctorum Patrum.

Confirmatur, quia Augustinus capita hæc ita damnata esse dicit in Oriente, nimirum, Constantinopoli & in Palestina, vt ipse in eo iudicio partem nullam habuerit aut habere potuerit. vnde ita loquitur. *Quam verò tanta & lepida est gratulatio, quod vnum dicis egressum qui in se summam prælii sitam optat intelligi, videlicet vt Pelagianis, tu videaris Dauid, ego autem Goliath. Videris si tu hoc indixisti pactum & placitum cum Pelagianis, vt si victus fueris nihil vlte-* lib. 3. contra Iulianum initio.

„ *rius illi audeant. Ego autem absit vt ad Monomachiam vos pro-*
„ *uocem, quos vbicumque apparueritis, vbique diffusus Christi debel-*
„ *lat exercitus, qui debellauit apud Carthaginem Celestinum quan-*
„ *do illic ipse non eram, & rursus Constantinopoli tam longè à re-*
„ *gionibus Africanis, qui debellauit in Palestina Pelagium, vbi cau-*
„ *sam vestram suæ damnationis timore damnauit. Ibi enim omnino*
„ *cecidit hæresis vestra.* Augustino procul stante ac nihil agẽte, Orientalis Ecclesia, hoc est Græca, ipsa per se vniuersum errorem Pelagij damnauit, etiam illam partem quâ putabatur gratia dari secundũ merita: & tamen Ecclesia illa in eodem errore versabatur iam inde à tempore Origenis, donec eam Augustinus dedocuit? hæc quæso quomodo cohærent? vel in illa Ecclesia vigebat tunc cognitio veritatis oppositæ Pelagianismo, vel non; si non vigebat, quomodo potuere illi Episcopi qui tum in Palestina, tum Constantinopoli conuenere, damnare Pelagium quin se ipsi quoque damnarent atque suam Ecclesiam? si vigebat; quibus auctoribus atque informatoribus, si qui hactenus in ea floruerant sancti Patres, Pelagianismo infecti erant saltem ex parte? videri potuit nouum Constantinopoli, dignumque anathematismo quod & obuia Chrysostomi scripta, & recens traditio atque memoria prædicationum illius confirmarent? vide, Lector, quæ sint Baianorum commenta, quámque negligenter ab illis & lectus & examinatus sit Augustinus.

lib. 1. contra Iul.

Eodem pertinet quod antea retulit Augustinus, 14. Episcopos Orientis vno loco congregatos ideo Catholicum pronuntiasse Pelagium, quia ille coram eis quamuis fictè, suos errores damnauit, quibus continebatur etiam ille, qui spectat ad gratiæ necessitatem. Et dum refert condẽnationem Innocentij contra eosdem errores, hoc dicit respondisse virum Sanctum Africanis Con-
„ cilijs, *Quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum cæteris,*
„ atque adeo cum Orientali, *tenet perseueranter Ecclesia*, &,
„ *Non est ergo cur prouoces ad Orientis Antistites quia & ipsi vti-*
„ *que Christiani sunt, & vtriusque partis terrarum fides vna est,*

quia

quia & fides ista Christiana est: Quod postea subbtiliter notat contra Iulianum, Basilium non dixisse ipsam voluntatem hominis siue substantiam vel naturam, *malum à se posse facilè separare: sed ab ea posse facilè separari, sic verba sua librantem, vt & Manichæos, contra quos agebat, refelleret, & contra diuinam gratiam humanam superbiam non extolleret.* Et quod refert ex Chrysostomo Christi gratiam non vnum illud primi hominis peccatum, *sed etiam post illud introeuntia peccata interfecisse.*

Denique cum ex quinque argumentis quibus Pelagiani impugnabant peccatum Originale, hoc esset vnum, quod sequeretur inde *virtutem in homine non posse perfici, quòd ingenerata vitia incredibile esset posse consumi*, Augustinus libro secundo contra Iulianum probandum suscipit ex Patribus, nulla esse quinque argumenta illa, atque adeò, nec istud quintum: & contrariam assumit positionem, contenditque stante veritate peccati Originalis *non ideo perfectionem esse desperandam virtutis, per eius gratiam qui ex origine vitiatam mutare potest & sanare naturam*, hoc autem probat, quia Patres quos recenset, & quibus Græcos annumerat Gregorium, Basilium, Ioannem, scilicet Chrysostomum, vtrumque posuerunt, & peccatum Originale & sperabilem ex Dei gratia virtutis perfectionem, vnde concludit. *Tales quippe ac tanti viri secundùm Catholicam fidem quæ vbique toto orbe diffunditur & hoc.* i. peccatum originale, *& illa* quinque quæ consequenter neganda esse putabant Pelagiani, *confirmant, vt vestra fragilis & quasi arguta nouitas, solâ auctoritate conteratur illorum, præterquam quòd ea dicunt, vt se per eos loqui veritas ipsa testetur. Sed nunc auctoritate primitus eorum vestra est contumacia comprimenda, vt à præsumptionis impetu repercussi, & quodammodo sauciati, dum tales homines Dei sic in fide Catholica errare potuisse non creditis, vt aliquid dicerent, vnde esset consequens Deum non esse hominum creatorem, nuptias esse damnandas, in baptismo non omnium remissionem fieri peccatorum, Deum esse iniustum, nullam spem*

„ *nobis remansisse virtutis proficiendæ.* (hæc sunt quinque
„ illa Pelagianorum argumenta,) *quæ omnia vel aliquid eo-*
„ *rum nefas est opinari; ausus præcipites refrænetis, & tanquam*
„ *ex furore resipiscentes, incipiatis, in qua nutriti estis, recolere*
„ *& aduertere ac resumere veritatem.* Si tales ac tãti viri *secun-*
„ *dùm Catholicam fidem, quæ toto orbe diffunditur,* tractarunt hoc etiam caput, quod est de speranda per Dei gratiam virtutis perfectione & si eâ ratione illud tractarunt, vt *argutula nouitas* Pelagianorum & *contumacia* in ijs etiam quæ ad hoc caput spectant *sola eorum auctoritate* conteratur: si per eos loquitur veritas ipsa dum hæc tractant; quis locus relinqui potest cogitationi illi quâ putantur doctrinam fermento Semipelagianismi corruptam in hac parte tradidisse? & quæ maior est repugnantia, *vt tales homines Dei sic in fide Catholica errare potuerint*, vt negarent, *spem nobis remansisse virtutis perficiendæ*, ex suppositione peccati Originalis, quám vt dicerent illius spei primordia in nobis atque in libero arbitrio nostro independenter à gratia esse sita? Eant nunc Baiani, & sanctos Patres, præsertim Græcos, auctore Augustino calumnientur tanquam Semipelagianos.

CAPVT VI.

Suppositione illa Baianorum Semipelagianos absolui.

SECVNDVM argumentum positionem illam Semipelagianismi Sanctorum Patrum eo nomine oppugnat, quòd sit sancto Augustino iniuriosa, quando sequitur inde Semipelagianos ab eo iniquè vexatos, quippe quorum causa si disceptetur, apud æquos rerum æstimatores ex illa hypothesi iure nitatur. Age enim, Faustum Rhegiensem quamuis ætate posteriorem, exempli causâ cum Augustino committamus: sedeatque certaminis arbiter, qui nec imperitus sit, nec studio partium aliave vlla perturbatione suspectus, Quæstio quæ disceptanda proponitur, hæc est, vtrũ gratia detur secundùm

aliquod meritum nostrum, hoc est, vtrum danda decernatur ex alicuius meriti nostri præscientia? Affirmat Faustus: negat August. nec tantũ negat, sed arcet etiã aduersariũ communione Catholicorum, & hæreticum vocat.

Dicet Faust. hæreticum in primis denotari doctrinæ nouitate, Catholicum antiquitate vel ipso Auctore Augustino, qui *nouitiæ præsumptioni* Pelagianorum opponit *Catholicam antiquitatem*, qui Catholicæ fidei *veritatem & antiquitatem*, perpetuo coniungit, qui *nouitiam pestem* vocat Iuliani doctrinam, & *nouas machinas contra muros antiquissimæ veritatis constructas*. Ego verò, inquit Faustus, quid innouo, qui ducentorum circiter annorum fidem seruo? Addetque quod dixerat antea Basilius aduersus calumniantes quod tres Deos diceret. *Si Patrum fidem prosequor, cur omissis Patribus me bello impetis*; & illud, *si ex me ipso loquor, ne audias me; si vero quæ scripta sunt lego; succumbe veritati.* Quin ex ipsius quoque Augustini verbis tuebitur sese contra Augustinum in hunc modum, *si hoc qui dicit*, Dei gratiam ex præscientia meritorum decerni, *hæreticus abs te dicitur; istos aspice, istos erubesce, istis parce* qui à temporibus Origenis in Ecclesia Catholica sanctitate & doctrina floruerunt ...... *Si autem istos* hæreticos *esse non dicis: nec me poteris inuenire cur dicas. Neque enim ob aliud esse dicis, nisi quia* de diuina circa homines prouidentia, *quod credunt credo, quod tenent teneo, quod docent doceo, quod prædicant prædico. Tantumne apud te potest opinio præiudicata, vt à solis ortu vsque ad occasum tot ac tantos Catholicæ fidei Doctores & defensores antiquos & nostræ ætati contiguos, dormientes & manentes non solùm deserere, verùm etiam hereticos audeas appellare?* Quid responderet Augustinus Fausto ita vrgẽti, si verum esset quod Baiani confingunt SS. Patres, præsertim Græcos, ducentis circiter annis hoc credidisse, quod ipse in Semipelagianis damnauit?

[Margin notes: 1. cont Iul. — lib. 1. cont. Iul.]

Nam si temperamentum illud obtendant *præsertim Græcos*, erit adhuc quod Faustus Augustino, ex Augusti- [Margin: lib. 1. contra Iul.]

" no reponat. *Non est ergo cur reÿcias Orientis Antistites, quia* " *& ipsi Christiani sunt, & vtriusque partis terrarum fides ista* " *vna est, quia & fides ista Christiana est.* Et cùm Nazianze- " num produxerit, dicet esse *magni nominis & famâ celeber-* " *rima illustrem Episcopum. Cuius eloquia ingentis merito gra-* " *tiæ etiam in linguam Latinam translata vsquequaque clarue-* " *runt. .... Numquid & istum* Pelagij *sapere vel iacere venena* " *dicturus es? .... An tibi parva in vno Gregorio Episcopo-* " *rum Orientalium videtur authoritas? est quidem tanta persona,* " *vt neque ille* hoc quod dicit de diuina Gratia & præscien- " tia meritorum, *nisi ex fide Christiana omnibus notißimâ di-* " *ceret: nec illi eum tam clarum haberent atque venerandum,* " *nisi hæc ab illo dicta ex regula notißimæ veritatis agnos-* " *cerent.* Cum Basilium Nazianzeno subiunxerit, addet, " *vide iam an non sufficiant ad defensandam fidem meam ex* " *Orientis partibus duo isti tam insignes viri, & tam clara præ-* " *diti sanctitate, & sicut fertur etiam carne germani*, in quo " quidem Augustinus deceptus est, sed nihil ad rem, & " cùm addiderit Chrysostomum, *ita ne verba S. Ioannis E-* " *piscopi audes tanquam è contrario sententiis* Orthodoxorum " *opponere, & eis aduersarium constituere? absit; absit hoc ma-* " *lum de tanto viro credere aut dicere, absit, inquam, vt Constan-* " *tinopolitanus Ioannes*, de Gratia & Prædestinatione Dei, " *tot ac tantis Coëpiscopis suis, maximéque Romano Innocentio,* " *Carthaginensi Cypriano, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat* " *Ambrosio .... ingredere, ingredere: sancte Ioannes ingredere* " *& conside cum Patribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tenta-* " *tio te separauit..... absit vt tu aliud saperes*, quàm quòd sa- " pit Ecclesia Catholica, *& in ea tam præcipuus emineres.* Ite- " rumque ad Augustinum conuersus. *Audis ne hominem in* " *fide Catholica & eruditum & erudientem?* Iterumque, *Nunc* " *primum perspicis hoc didicisse & docuisse tot sanctos quod &* " *nos didicimus & docemus, muta iam istam mentem ..... in* " *quorum conuentum te initio duxerim conspice, hic est Con-* " *stantinopolitanus Ioannes, quem tu in numero eruditorum ac* " *Sanctorum excellentißimum in hâc ipsâ tua* contra Pelagia-

nos *disputatione posuisti. Hic est Basilius, cuius te verbis* .... "
putasti aliquid adiuuari, hinc sunt & cæteri, quorum te mouere "
debet tanta consensio...... Non est ista in Semipelagianis "
conspiratio. *In Ecclesia Catholica doctrinæ sanæ studijs cla-* "
ruerunt, spiritalibus armis muniti, & accincti strenua con- "
tra hæreticos bella gesserunt, perfuncti fideliter suæ dispensa- "
tionis laboribus in pacis gremio dormierunt. "

Bajani quid hîc dicent, & quid hîc facient? Non vident nisi fateantur id quod tantopere refugiunt, nec Semipelagianos sibi satis fuisse cognitos, nec antiquos Patres, præsertim Græcos, sed vsque ipsum post sextam & trigesimam lectionem Augustinum? Non intelligunt Faustum Rhegiensem & omnes cum eo Massilienses ac Semipelagianos de tanto Pelagianismi domitore triumphaturos?

Sed non hic desinet Fausti defensio: Purgabit hæretici crimen ipso *hæresis* nomine quam Tertullianus Græca voce dictam putat ex *interpretatione electionis, quâ quis siue ad eam instituendam, siue ad suscipiendam* vtitur. Ego verò dicet Faustus, nullam electionem doctrinæ, aut optionem facio: non examino quod Patres tradiderunt, sed bonâ fide recipio nulla penitus re vel detractâ vel additâ, vel mutatâ, memini fidei doctrinam ab Apostolo *depositum* dictam. *Quid est autem depositum? idest quod tibi* "
creditum est, non quod à te inuentum: quod accepisti, non quod "
excogitasti: rem non ingenij, sed doctrinæ: non vsurpatio- "
nis priuatæ, sed publicæ traditionis: rem ad te perductam, "
non à te prolatam: in qua non auctor debes esse, sed cu- "
stos: non institutor, sed sectator: non ducens, sed sequens. "

(de præscript cap. 6.) (1. Tim. 6.)

Quidni enim Faustus eâ se ratione distinguat ab hæreticis, quam suggerit eorumdem temporum scriptor & hæreticorum insectator acerrimus, Vincentius Lirinensis.

3. Eodem pertinet secessio à doctrina iam constituta, quæ cum sit etiam necessaria hæresis nota, minimè tamen in Faustum cadet. Sunt inquam hæretici omnes

lib. 1. Retract. etiam Schismatici, de quibus illud quod est in Epistola Iudæ *Segregantes semetipsos* Augustinus interpretandum censet. Nemo autem segregat se nisi à toto præexistente, atque ita prior est vera doctrina, hæresis autem posterior; vnde illud Tertulliani. *In omnibus veritas imaginem* de præscr. cap. 29. „ *antecedit, postremò similitudo succedit. Cæterùm satis ineptum* „ *vt prior in doctrina hæresis habeatur*; & illud, *ita ex ipso ordine manifestatur id esse dominicum & verum, quod sit prius* ib. c. 31. „ *traditum, id autem extraneum & falsum, quod sit posterius* „ *immissum*; & illud, *Posterior nostra res non est, immò omnibus prior est; hoc erit testimonium veritatis vbique occupantis* ib c. 35. *principatum.* Item illud. *Solemus hæreticis compendii gratia de posteritate præscribere.* Eodem spectat quod Tertullianus, *adulterinam & adulteram*, vocat hæreticorum doctrinam, stylum etiam *adulterum*, & hæresim ipsam *adulterium*, vt sit consequens, quemadmodum adulterio matrimonium necessariò præuium est: ita & hæresi veram doctrinam. Id quod idem Tertullianus exprimit cùm dicit: *Quid denique fuit antequam à vobis interpolarentur Scripturæ? cum autem omnis interpolatio posterior credēda sit, veniens vtique ex causa æmulationis, quæ neque prior, neque domestica est eius vnquam quod æmulatur, tam incredibile est sapienti cuique vt nos adulterum stylum intulisse videamur scripturis, qui sumus à principio & primi, quàm illos non intulisse qui sunt & posteri & aduersi.* Quâ oratione quis non videt, si vera supponerent aduersarij, Faustum sic armari, vt Augustini tela omnia aduersus ipsum inania sint. Ego, inquiet, in doctrina prior sum, qui ducentorum annorum fidem sequor, non est posterior mea res Augustine, sed tuâ prior: ac proinde dominicum & verum quod doceo, quia prius. Tu vero vide num sequare extraneum aliquid & falsum, quia posterius immissum. Adulterium verò quale aut quomodo nobis obijcias, quod tuis nuptijs anterius est? Nec erit Augustinus quod reponat præter hoc vnum, Origenem videlicet huius adulterij primitus reum esse, legitimam autem ac veram

Aduersus Hermog. De præscript. c 6,

ib. cap 38.

fuiſſe quæ inter illum & Apoſtolos doctrina viguerat; ac proinde adulterinum quidquid ex adulterio illo ſequẽtibus annis eſt propagatum: ſe igitur Origene ac ſequentibus Patribus duorum ſæculorum ſaltu prætermiſſis, connectere fidem ſuam cum vera illa quam Origenes corrupit, atque ſecundas veluti nuptias contrahere diſſoluto quod prius initum fuerat matrimonio. Verum vt omittam germanam eſſe illam hodiernorum hæreticorum cogitationem, dum fidei ſuæ nouitatem purgare conantur; Item aduerſarios ad id quod præſtare non poſſunt obligare ſeipſos; nempe vt oſtendant aliud ſenſiſſe Patres Origene antiquiores quàm ſenſerint qui deinde ſequuti ſunt; ex dictis manifeſtò conſtat ſuſpicionem hanc cum Auguſtini de Sanctis Patribus iudicio è diametro pugnare. Relegantur quæ tum hoc, tum ſuperiori capite retulimus ex Auguſtino in commendationem Patrum etiam Græcorum; & ſole clarius conſtabit ſtare non poſſe vllam adulterinæ doctrinæ ſuſpicionem cum ea ſanctitatis, eruditionis, Eccleſiaſticæ notitiæ, dignitatis, atque auctoritatis opinione, quam de illis vbique præ ſe fert Et vide an Origenis illos & non potius Eccleſiæ atque aliorum Patrum diſcipulos faciat: *Quod inuenerunt in Eccleſia*, inquit, *tenuerunt, quod didicerunt docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. .... Dicis me ſi ſub poteſtate iudicum premerer, non habiturum fuiſſe quid facerem, quò confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem reperire non poſſem. Ego planè haberem quod facerem, quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina prouocarem* Qui hæc dicit an ſuſpicatur vllum in illis Patribus Origenis fermentum? Pergit: *Epiſcopi ſunt docti, graues, ſancti, veritatis acerrimi defenſores aduerſus garrulas nouitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bona iudici tribuiſti, non potes inuenire quod ſpernas. Si Epiſcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum ſi tales poſſent illic facilè ſedere ac tot, quia nec iſti vno tempore fuerunt.*

lib. 2. contra Iul.

En vt hos Patres œcumenicæ Synodo comparat; & tamen si Baianis placet, cæci fuere cæcum ducem sequuti » Origenem in materia de Gratia & libero arbitrio. Per- » git Augustinus. *Hos itaque de alijs atque alijs temporibus* » *atque regionibus ab Oriente & ab Occidente congregatos vi-* » *des .... qui Catholicam fidem* (non Origenis venenum) » *in lacte suxerunt, in cibo sumpserunt, cuius lac & cibũ paruis,* » *magnisque ministrauerunt, quam contra inimicos etiam vos* » (Pelagianos) *tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini,* » *apertissimè ac fortissimè defenderunt.* Illi igitur sunt qui ducentorum annorum parenthesi veram de diuina Gra- » tia doctrinam continuato Semipelagianismo dispun- » xerunt? sed adhuc pergit. *Talibus post Apostolos sancta* » *Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus,* » *nutritoribus creuit. Ideo profanas voces vestræ nouitatis expauit.* Quin imò talibus corrupta est, suntque alij *post Apostolos* vsque ad Origenem quærendi plantatores, nutritores, rigatores, pastores, cum quibus Augustinus cæteris prætermissis stamen fidei Catholicæ tanto tempore interruptum iterum connectat. Nimirum hoc ex Augustino didicerunt Bajani, post secundam & vigesimam hyemem in eo commentando consumptam, illuminati.

Aug contra Crescon. c. 33. & contra ep. fundamenti c. 5. Euangelio non crederem nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret auctoritas.

con. Faustũ. lib. 1. cap. 2.

Illo se quoque signo Catholicum Faustus probabit, quòd hauserit ex illa Ecclesia quæ conuincitur esse Apostolica, vel continua successione, vel consortio & communicatione doctrinæ. Cùm enim constet inter omnes Catholicos, ipso etiam auctore Augustino, esse aliquam Ecclesiam à Christo per Apostolos institutam, quæ sit columna & firmamentum veritatis, quâ non præstante, nec sacram à profana Scripturam possimus certò discernere, nec quod pluris interest, verũ illius sẽsum à spurio & peregrino; certè illa esse potissimùm credenda est, quæ originem suam continuâ & legitimâ successione probare » potest, ductam esse à fundatoribus Apostolis, vt etiam » ipse explicat Augustinus, *Vides,* inquit, *in hac re quid Ec-*

clesiæ

clesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis " *Apostolorum sedibus, vsque ad hodiernum diem succeden-* " *tium sibimet Episcoporum serie, & tot populorum consensio-* " *ne firmatur.* Quod ipsum quoque dici debet de cæteris " omnibus quæ *in eadem fide conspirantes non minus Aposto-* " *licæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ*, vt loquitur " Tertullianus, etiam si nec Apostolum vllum, nec Apo- de præscr. cap. 32. stolicum virum auctorem habeant, vt pote posterius institutæ. Quæ enim vera est Ecclesia erranti contradicit, & vel emendat illam vel præcidit: ergo cui non contradicitur à vera, ipsa quoque vera censenda est, in eo in quo illi non contradicitur. Vnde idem Tertullianus, *Si* ib. cap 21. *hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam quæ cum il-* " *lis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei con-* " *spiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem quod Ec-* " *clesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus a Deo suscepit,* " *reliquam verò omnem doctrinam de mendacio præiudican-* " *dam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum & Apostolo* " *rum & Christi, & Dei.* Et mox, *communicamus cum Eccle-* " *siis Apostolicis, quòd nulla doctrina diuersa, hoc est testimo-* " *nium veritatis.*

Atqui Faustus affirmare meritò potest se in eo in quo reprehenditur ab Augustino, communicare Apostolicis Ecclesiis, si verum est fuisse hanc eandem sententiam Sanctorum Patrum Augustino antiquiorum. Fuerunt enim illi in Ecclesia Apostolica, nec vlli magis sciuerunt quid illa sentiret; nec illa per vllos quid sentiret melius expressit, quorum ore loquebatur cum præsentibus, quorum stylo seipsa futuris repræsentabat, vt dubium esse non possit, quin eadem fuerit & Ecclesiæ, quæ fuit Apostolica & vera à tempore Origenis ad ætatem Augustini, & Patrum qui toto illo spatio floruerunt vnanimis sententia. Ergo Faustus qui nihil aliud sensit, vt aduersarij volunt, quàm quod senserant priùs illi Patres; consequenter nihil aliud sentire putandus est, quàm quod sensit Ecclesia quæ toto illo tempore Apo-

stolica erat & vera. Neque obijcias quod toties reiectum est, suppositionem illam Semipelagianismi Sanctorum Patrum intelligi, *præsertim de Græcis* Quia Ecclesia Græca, quam illi sancti Patres repræsentabant, fuit etiam ipsa toto illo tempore, *Communicatione, consortio, contesseratione, consanguinitate doctrinæ*, qui sunt omnes modi quibus Tertullianus hanc consensionem exprimit, *Apostolica*: rectéque illi conueniebat cum Latina, atque adeò cum Romana, vt constat. Et cùm non nesciretur apud Latinos quid Græci sentirent, cùm eorum scripta Latinâ interpretatione vulgata vsquequaque clarescerent, vt dicit Augustinus de scriptis Naziãzeni & de Basilij etiam indicat, cum Chrysostomum appellarent inter Latinos & hæretici, vt Iulianus, & Catholici, vt Augustinus, vt patet ex primo & secundo libro Augustini contra Iulianum, poterit quispiam dubitare, an fuerit Latinis perspecta Græcorum sententia? Ostendant igitur vbi fuerit etiam reprehensa; & quia id monstrare non possunt, fateantur aut perfidiæ accusandam eam quæ vera erat, & Apostolica Ecclesia, scilicet Latina & Romana, quippe quæ dissimularet errorem adhærentis sibi Græcæ: aut chimæricam fuisse adhæsionem hanc; quod vera esse non possit inter Ecclesias quæ in materia fidei scienter dissentiunt; aut certè quia neutrum eorum dici potest, Faustum, quem volunt sequutum Græcam; sequutum pariter & Romanam, cui tunc Græca cohærebat; atque adeò vtriusque auctoritate absoluendum. Et quis prętereà non videt ab his auctoribus Ecclesiam veram iniquæ acceptionis personarum fieri ream, dum quod dissimularat in Chrysostomo, v.g. cęterisque quondam Patribus Græcis, postea damnauit in Fausto atque alijs Semipelagianis Patres Græcos sequutis?

lib. 1. contra Iulian.

5. Solemne est Sanctis Patribus contra hęreticos argumentari à sanctitate illius Ecclesiæ, cui isti repugnant: à constantia in persecutionibus: à fœcunditate in adlegenda semper ex gentibus noua prole; à miraculis in

fidei confirmationem editis; quòd putent hæc omnia incurrere non posse in Ecclesiam nisi veram; ac proinde vt tutum est illi consentire, ita in aliquo dissentire meritissimò suspectum esse debere. Illâ se igitur ratione Faustus contra Augustinum tuebitur, si Baiani vera narrãt, imitabiturque illud Tertulliani: *Quoquomodo sit erratum*, (à Patribus præsertim Græcis) *tam diu vtique regnauit error quam diu hæreses non erant, liberanda veritas* Augustinum expectabat, *interea perperam euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia millium perperam administrata, tot virtutes, tot charismata perperam operata, tot denique martyria perperam coronata.* Quomodo enim ministeria illa omnia non perperam obita sint ab iis qui Dei Gratiam nesciebant, ex qua vim omnem & efficaciam & pretium trahunt? Occurret illud Paciani; *Quid? parua nobis de Apostolicis viris, parua de primis Sacerdotibus, parua de Beatissimo* (Athanasio, Chrysostomo, Basilio, vtroque Gregorio) *currit auctoritas? An volumus docere Doctores? an sapientiores illis sumus?..... Quid tot earum partium Sacerdotes quos per totum orbem cum illis Patribus pax vna solidauit? Quid tot annosi Episcopi, tot Martyres*, quot fecere quinque aut sex persecutiones sæuissimæ Maximini, Decij, Valeriani, Gallieni, Aureliani, Diocletiani, & Apostatæ Iuliani: *tot Confessores*, quot Ecclesia præsertim Græca, tum in vrbibus, tum in desertis produxit, ducentis illis annis qui Origenem ab Augustino distingunt? *Quid? nulli*, toto illo spatio fuere *Confessores*, qui de diuina Gratia vt par est sentirent? *Martyres nulli*, qui scirent ecquis esset qui manus ipsorum doceret ad prælium? *Nulli immaculati atque integri Sacerdotes, quos catenæ, quos ignes, quos gladij probauerunt*, qui suæ illius innocentiæ, & patientiæ causam, atque originem dignoscerent?

de præscr. cap. 29.

Ep. 1 ad Sympr.

Ep. 3.

Sed quid Tertullianum vel Pacianum commemoro? mutuabitur Faustus ab Augustino tela quibus eum conficiat: ac postquam ex antiquis Patribus sumpserit illa quæ Semipelagianismum continent, vt Bajani sibi per-

lib. 1. con. Iul.

„ suadent, testimonia, *I. nunc*, dicet, Augustine, *& mihi Semipelagianismum obijce, dißimula ab istis, finge te nescire quid dicant, & sanctæ Ecclesiæ tot tantosque doctores qui vita optime gesta debellatisque suorum temporum erroribus gloriosißimè de hoc sæculo antequam vos ebulliretis exierunt, velut eis non visis in me impetum faciens & velut nesciens quod illi sub meo nomine lacerentur, tanquam securus insulta..... hæc lumina ciuitatis Dei audes hostiliter insectari, quæ sectari fideliter debuisti.*

lib 2, contra Iul. Item, *At ego vbicumque sis, vbicumque legere ista poteris, te ante istos,* (Sanctos Patres, præsertim Græcos,) *in tuo corde constituo, quos non amicos meos, & inimicos tuos..... constitui cognitores. Nec eos qui numquam fuerunt aut non sunt, aut quorum sententiæ de hoc quod inter nos disceptatur incertæ sunt, inani cogitatione confinxi, sed sanctos & in sancta Ecclesia illustres antistites Dei...... omnes sacris litteris eruditos nominatim sicut oportebat expreßi...... vt in eis timeas non ipsos, sed illum qui sibi eos vtilia vasa formauit, & sancta templa construxit.* Quid diceret Augustinus hæc regerenti Fausto, & auctoritatem SS. Patrum qui floruerunt à tempore Origenis suis erroribus obtendenti?

6. Demum. Cùm tria sint doctrinæ Catholicæ argumenta certissima illa quæ Vincentius Lirinensis enumerat, antiquitas, vniuersitas, consensio; Catholicum Faustus probabit quod hęreticum est, si est à Patribus antiquis creditum; erit enim eo ipso *antiquum*, vti iam monstrauimus, *vniuersum*, quoque, si est assertum à Patribus Græcis, tum cum erat, vt dicit Augustinus, *vtriusque partis terrarum fides vna*, & cùm fieri non poterat vt Constantinopolitanus Ioannes (est autem illius & Basilij, & Gregorij vtriusque, vel potius Gregoriorum trium, & Athanasij & aliorum eadem ratio) *tot ac tantis Coepiscopis suis*, MAXIMEQVE ROMANO INNOCENTIO, *Carthaginensi Cypriano, Gallo Hilario, Mediolanensi resisteret Ambrosio.* Indidem etiam consensio probatur, spectabitque ad aduersarios si eam negent ostendere, quinam

lib. 1 contra Iul.

vel Latinorum inter se, vel Græcorum etiam inter se, vel Latinorum cum Græcis ante Augustini tempora ea de re contenderint. Fausto igitur in Augustinum occurret illud Tertulliani. *Et quid verisimile est, vt tot ac tantæ in vnam fidem errauerint Ecclesiæ? Nullus inter multos euentus est vnus exitus: variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Cæterùm quod apud multos vnum inuenitur, non est erratum, sed traditum.* Et illud Vincentij Lirinensis Catholicum illum esse, *qui quidquid vniuersaliter, antiquitus Ecclesiam Catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum, credendumque decernit. Quidquid verò* AB ALIQVO DEINCEPS VNO PRÆTER OMNES, VEL CONTRA OMNES SANCTOS *nouum & inauditum subinduci senserit, id non ad religionem, sed ad tentationem potiùs intelligit pertinere.* Et illud Paciani, *& nostram potiùs auctoritatem Patres sequentur, & emendanda Sanctorum cedet antiquitas? & iam putrescentia vitijs tempora, canos Apostolicæ auctoritatis eradent?* Quin & Augustinum ipsum iisdem verbis alloquetur, quibus ille alloquitur Chrysostomum, *quod si verè tale aliquid inuenisset in tuis litteris is qui se inuenisse putat vnde tot tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere & euacuare sententias, & quod ipse sentit te sentire claruisset,* NVMQVAM TE VNVM, PACE TVA DIXERIM, TOT ET TALIBVS PRÆFERRE IN EA CAVSA POSSEMVS, *de qua numquam fides Christiana & Ecclesia Catholica variauit.* Denique illud etiam opponet, *oportet vt populi Christiani eloquia Sanctorum profanis nouitatibus anteponant, eisque potius eligant adhærere quàm vobis.*

de præs. cap. 28.

ep. 1. ad Symp.

lib. 1. con. Iul.

lib. 2. con. Iul.

Ad hæc Augustinus quid diceret qui tantopere refugit videri solus ac seorsim à Patribus hanc causam tueri? *Absit,* inquit, *vt audeam cæcos istos viros vel cogitare vel dicere;* Item, *Absit à me ista quã mihi obijcis arrogantia, vt me istam causam contra vos vnum pro omnibus agere pollicerer.* Et antea, *vanum dicis egressum ..... ecce non ego vnus, sed tot ac tanti sancti eruditique Doctores tibi pro me vel mecum, pro que omnium nostrûm & tua ipsius si sapis salute respõdent.* Hoc quæso

quis rectius obiiceret, Augustinus Fausto, an Faustus Augustino, si esset Augustini sententia cæteris Patribus, præsertim Græcis contraria? Si esset vt fert inscriptio capitis decimi septimi libri septimi de hæresi Pelagiana NOVA ET OPINIONI PATRVM CONTRARIA?

Ex his ergo liquidò constat, si verum est quod dicunt Baiani, cęteros Patres præsertim Gręcos ducentis annis idem sensisse quod Semipelagiani, eosdem Semipelagianos vel ipso Augustino iudice absoluendos esse, quod erat probandum.

CAPVT VII.

Ex eadem suppositione sequi vel condemnandum Augustinum cum cæteris hæreticis, vel cæteros hæreticos cum Augustino absoluendos.

QVEMADMODVM Augustinus contigisse dicit Iuliano Manichæam vocanti doctrinam quam cōstabat esse à Sanctis Patribus traditam, ipsum videlicet non modo Patribus iniuriosum, sed esse insuper nimis propitium Manichæis, ita & nos asserentibus Baianis Semipelagianam fuisse Antiquiorum Patrum sententiam ab Origene ad Augustinum, obiicimus ipsos & de Patribus, quos debent, & de Augustino, quem simulant se colere, malè meritos: erga Semipelagianos verò quos videri volunt abominari, ac cæteros etiam hæreticos, officiosissimos extitisse. Iniuriã Patribus illatam, officiumque Semipelagianis præstitum constat ex dictis; vnde sequitur etiam & Augustinum ab illis pessimè habitum & cæteros omnes hæreticos mirum quantum adiutos. Etenim quâ ratione probatur recta esse Fausti, & aliorum Semipelagianorum sententia, eâdem probatur quæ contraria est Augustini, esse damnanda. Si docuere Semipelagianismum cæteri Patres, antiquum est, quod Faustus credit atque adeo Catholicum; nouum igitur quod Augustinus opponit, ac proinde hæreticum. Di-

cetque Faustus Augustino, quod Augustinus dicebat Iuliano, *Vsque adeo contra vetustam pulchritudinem Saræ, non inuenit quod nouitia deformitas mentiatur, vt tot Episcoporum gloriosorum, Catholicorum, in tanta suarum sententiarum manifestatione consensum, in quibus sunt, qui Pelagii nec nomen audierunt,* Semipelagianorum, *blasphemia criminetur.*

Item si traditam à maioribus doctrinam hæreditariâ possessione Faustus retinet, electio igitur quæ Græca voce dicitur hæresis, vt ex Tertulliano retulimus, in Augustinum cadet: fueritque ille sequutus contra quam velit Vincentius Lirinensis; *Quod ab ipso inuentum est, non quod creditum ipsi; quod excogitauit, non quod accepit; rem vsurpationis priuatæ, non publicæ traditionis: cuius ipse auctor non custos sit, institutor non sectator.*

Item, si Faustus communionem seruat cum Patribus, retinetque possessionem doctrinæ ducentis iam annis in Ecclesia receptæ; Augustinus igitur est, qui seipsum segregat, & ab Ecclesiæ sensu recedit, quod hæretici faciunt: diceturque illi à Paciano. *Adultera mulier hæretica congregatio est, Catholica enim ab initio de viri sui thoro & thalamo non recessit: nec alienos amatores aut extraneos concupiuit. Vos exulem formam nouo colore pinxistis. Vos torum vestrum à coniugio separastis antiquo. Vos à matris vnicubæ corpore recessistis, nouo placendi genere nouis corruptelarum illecebris expoliti.* ep.3. ad Symp. Item illud, *Ecclesia* quæ Semipelagianismum docet, si ante te *credidit, si à fundamentis prioribus non recessit, si non illa migrauit, si non à reliquo corpore separata suos sibi magistros & propria instrumenta quæsiuit, quid superest* nisi vt Catholica dicatur? *Tua verò quæ quid insolitum argumentata est*, dum Semipelagianismum impugnat, *quæ quid noui iuris inuenit, quæ corpori suo repudium pacis indixit, planè tunc à Christo recessisse videatur, tunc extra Prophetas & Apostolos constitisse.*

Item si Faustus adhæret Ecclesiæ Apostolicæ dum eam doctrinam defendit quam volunt esse à proceribus & præcipuis illius Doctoribus Pastoribusque traditam,

lib. 1. Retract. etiam Schismatici, de quibus illud quod est in Epistola Iudæ *Segregantes semetipsos* Augustinus interpretandum censet. Nemo autem segregat se nisi à toto præexistente, atque ita prior est vera doctrina, hæresis autem posterior; vnde illud Tertulliani. *In omnibus veritas imaginem antecedit, postremò similitudo succedit. Cæterùm satis ineptum vt prior in doctrina hæresis habeatur*; & illud, *ita ex ipso ordine manifestatur id esse dominicum & verum, quod sit prius traditum, id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum*; & illud, *Posterior nostra res non est, immò omnibus prior est; hoc erit testimonium veritatis vbique occupantis principatum.* Item illud. *Solemus hæreticis compendii gratia de posteritate præscribere.* Eodem spectat quod Tertullianus, *adulterinam* & *adulteram*, vocat hæreticorum doctrinam, stylum etiam *adulterum*, & hæresim ipsam *adulterium*, vt sit consequens, quemadmodum adulterio matrimonium necessariò præuium est: ita & hæresi veram doctrinam. Id quod idem Tertullianus exprimit cùm dicit: *Quid denique fuit antequam à vobis interpolarentur Scripturæ? cum autem omnis interpolatio posterior credenda sit, veniens vtique ex causa æmulationis, quæ neque prior, neque domestica est eius vnquam quod æmulatur, tam incredibile est sapienti cuique vt nos adulterum stylum intulisse videamur scripturis, qui sumus à principio & primi, quàm illos non intulisse qui sunt & posteri & aduersi.* Quâ oratione quis non videt, si vera supponerent aduersarij, Faustum sic armari, vt Augustini tela omnia aduersus ipsum inania sint. Ego, inquiet, in doctrina prior sum, qui ducentorum annorum fidem sequor, non est posterior mea res Augustine, sed tuâ prior: ac proinde dominicum & verum quod doceo, quia prius. Tu vero vide num sequare extraneum aliquid & falsum, quia posterius immissum. Adulterium verò quale aut quomodo nobis obijcias, quod tuis nuptijs anterius est? Nec erit Augustinus quod reponat præter hoc vnum, Origenem videlicet huius adulterij primitus reum esse, legitimam autem ac veram

Marginal notes: de præscr. cap. 29. — ib. c. 31. — ib c. 35. — Aduersus Hermog. — De præscript. c 6. — ib. cap 38.

fuisse quæ inter illum & Apostolos doctrina viguerat; ac proinde adulterinum quidquid ex adulterio illo sequẽtibus annis est propagatum: sic igitur Origene ac sequentibus Patribus duorum sæculorum saltu prætermissis, connectere fidem suam cum vera illa quam Origenes corrupit, atque secundas veluti nuptias contrahere dissoluto quod prius initum fuerat matrimonio. Verum vt omittam germanam esse illam hodiernorum hæreticorum cogitationem, dum fidei suæ nouitatem purgare conantur; Item aduersarios ad id quod præstare non possunt obligare seipsos; nempe vt ostendant aliud sensisse Patres Origene antiquiores quàm senserint qui deinde sequuti sunt; ex dictis manifestò constat suspicionem hanc cum Augustini de Sanctis Patribus iudicio è diametro pugnare. Relegantur quæ tum hoc, tum superiori capite retulimus ex Augustino in commendationem Patrum etiam Græcorum; & sole clarius constabit stare non posse vllam adulterinæ doctrinæ suspicionem cum ea sanctitatis, eruditionis, Ecclesiasticæ notitiæ, dignitatis, atque auctoritatis opinione, quam de illis vbique præ se fert. Et vide an Origenis illos & non potius Ecclesiæ atque aliorum Patrum discipulos faciat: *Quod inuenerunt in Ecclesia*, inquit, *tenuerunt, quod didicerunt docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. . . . . . . Dicis me si sub potestate iudicum premerer, non habiturum fuisse quid facerem, quò confugerem, cum tuis argumentationibus vnde occurrerem reperire non possem. Ego planè haberem quod facerem, quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina prouocarem.* Qui hæc dicit an suspicatur vllum in illis Patribus Origenis fermentum? Pergit: *Episcopi sunt docti, graues, sancti, veritatis acerrimi defensores aduersus garrulas nouitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quæ tria bona iudici tribuisti, non potes inuenire quod spernas. Si Episcopalis Synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facilè sedere ac tot, quia nec isti vno tempore fuerunt.*

lib. 2. contra Iul.

En vt hos Patres œcumenicæ Synodo comparat; & tamen si Baianis placet, cæci fuere cæcum ducem sequuti Origenem in materia de Gratia & libero arbitrio. Pergit Augustinus. *Hos itaque de alijs atque alijs temporibus atque regionibus ab Oriente & ab Occidente congregatos vides .... qui Catholicam fidem* (non Origenis venenum) *in lacte suxerunt, in cibo sumpserunt, cuius lac & cibũ paruis, magnisque ministrauerunt, quam contra inimicos etiam vos* (Pelagianos) *tunc nondum natos, vnde nunc reuelamini, apertissimè ac fortissimè defenderunt.* Illi igitur sunt qui ducentorum annorum parenthesi veram de diuina Gratia doctrinam continuato Semipelagianismo dispunxerunt? sed adhuc pergit. *Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus creuit. Ideo profanas voces vestræ nouitatis expauit.* Quin imò talibus corrupta est, suntque alij *post Apostolos* vsque ad Origenem quærendi plantatores, nutritores, rigatores, pastores, cum quibus Augustinus cæteris prætermissis stamen fidei Catholicæ tanto tempore interruptum iterum connectat. Nimirum hoc ex Augustino didicerunt Bajani, post secundam & vigesimam hyemem in eo commentando consumptam, illuminati.

Aug contra Crescon. c. 33. & contra ep. fundamenti c. 5. Euangelio non crederem nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoueret auctoritas.

Illo se quoque signo Catholicum Faustus probabit, quòd hauserit ex illa Ecclesia quæ conuincitur esse Apostolica, vel continua successione, vel consortio & communicatione doctrinæ. Cùm enim constet inter omnes Catholicos, ipso etiam auctore Augustino, esse aliquam Ecclesiam à Christo per Apostolos institutam, quæ sit columna & firmamentum veritatis, quâ non præstante, nec sacram à profana Scripturam possimus certò discernere, nec quod pluris interest, verũ illius sẽsum à spurio & peregrino; certè illa esse potissimùm credenda est, quæ originem suam continuâ & legitimâ successione probare potest, ductam esse à fundatoribus Apostolis, vt etiam ipse explicat Augustinus, *Vides*, inquit, *in hac re quid Ec-*

con. Faustũ lib. 1. cap. 2.

clesiæ

clesiæ Catholicæ valeat auctoritas, quæ ab ipsis fundatissimis Apostolorum sedibus, vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporum serie, & tot populorum consensione firmatur. Quod ipsum quoque dici debet de cæteris omnibus quæ *in eadem fide conspirantes non minus Apostolicæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ*, vt loquitur Tertullianus, etiam si nec Apostolum vllum, nec Apostolicum virum auctorem habeant, vt pote posterius institutæ. Quæ enim vera est Ecclesia erranti contradicit, & vel emendat illam vel præcidit: ergo cui non contradicitur à vera, ipsa quoque vera censenda est, in eo in quo illi non contradicitur. Vnde idem Tertullianus, *Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus a Deo suscepit, reliquam verò omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum & Apostolorum & Christi, & Dei.* Et mox, *communicamus cum Ecclesiis Apostolicis, quòd nulla doctrina diuersa, hoc est testimonium veritatis.*

de præscr. cap. 32.

ib. cap 21.

Atqui Faustus affirmare meritò potest se in eo in quo reprehenditur ab Augustino, communicare Apostolicis Ecclesiis, si verum est fuisse hanc eandem sententiam Sanctorum Patrum Augustino antiquiorum. Fuerunt enim illi in Ecclesia Apostolica, nec vlli magis sciuerunt quid illa sentiret; nec illa per vllos quid sentiret melius expressit, quorum ore loquebatur cum præsentibus, quorum stylo seipsa futuris repræsentabat, vt dubium esse non possit, quin eadem fuerit & Ecclesiæ, quæ fuit Apostolica & vera à tempore Origenis ad ætatem Augustini, & Patrum qui toto illo spatio floruerunt vnanimis sententia. Ergo Faustus qui nihil aliud sensit, vt aduersarij volunt, quàm quod senserant priùs illi Patres; consequenter nihil aliud sentire putandus est, quàm quod sensit Ecclesia quæ toto illo tempore Apo-

stolica erat & vera. Neque obijcias quod toties reiectum est, suppositionem illam Semipelagianismi Sanctorum Patrum intelligi, *præsertim de Græcis* Quia Ecclesia Græca, quam illi sancti Patres repræsentabant, fuit etiam ipsa toto illo tempore, *Communicatione, consortio, contesseratione, consanguinitate doctrinæ*, qui sunt omnes modi quibus Tertullianus hanc consensionem exprimit, *Apostolica*: rectéque illi conueniebat cum Latina, atque adeò cum Romana, vt constat. Et cùm non nesciretur apud Latinos quid Græci sentirent, cùm eorum scripta Latinâ interpretatione vulgata vsquequaque clarescerent, vt dicit Augustinus de scriptis Naziázeni & de Basilij etiam indicat, cum Chrysostomum appellarent inter Latinos & hæretici, vt Iulianus, & Catholici, vt Augustinus, vt patet ex primo & secundo libro Augustini contra Iulianum, poterit quispiam dubitare, an fuerit Latinis perspecta Græcorum sententia? Ostendant igitur vbi fuerit etiam reprehensa; & quia id monstrare non possunt, fateantur aut perfidiæ accusandam eam quæ vera erat, & Apostolica Ecclesia, scilicet Latina & Romana, quippe quæ dissimularet errorem adhærentis sibi Græcæ: aut chimæricam fuisse adhæsionem hanc; quod vera esse non possit inter Ecclesias quæ in materia fidei scienter dissentiunt; aut certè quia neutrum eorum dici potest, Faustum, quem volunt sequutum Græcam; sequutum pariter & Romanam, cui tunc Græca cohærebat; atque adeò vtriusque auctoritate absoluendum. Et quis prętereà non videt ab his auctoribus Ecclesiam veram iniquæ acceptionis personarum fieri ream, dum quod dissimularat in Chrysostomo, v.g. cęterisque quondam Patribus Græcis, postea damnauit in Fausto atque alijs Semipelagianis Patres Græcos sequutis?

lib. 1. contra Iulian.

5. Solemne est Sanctis Patribus contra hęreticos argumentari à sanctitate illius Ecclesiæ, cui isti repugnant: à constantia in persecutionibus: à fœcunditate in adlegenda semper ex gentibus noua prole; à miraculis in

fidei confirmationem editis; quòd putent hæc omnia incurrere non posse in Ecclesiam nisi veram; ac proinde vt tutum est illi consentire, ita in aliquo dissentire meritissimò suspectum esse debere. Illâ se igitur ratione Faustus contra Augustinum tuebitur, si Baiani vera narrāt, imitabiturque illud Tertulliani: *Quoquomodo sit erratum,* (à Patribus præsertim Græcis) *tam diu vtique regnauit error quam diu hæreses non erant, liberanda veritas* Augustinum expectabat, *interea perperam euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia millium perperam administrata, tot virtutes, tot charismata perperam operata, tot denique martyria perperam coronata.* Quomodo enim ministeria illa omnia non perperam obita sint ab iis qui Dei Gratiam nesciebant, ex qua vim omnem & efficaciam & pretium trahunt? Occurret illud Paciani; *Quid? parua nobis de Apostolicis viris, parua de primis Sacerdotibus, parua de Beatissimo* (Athanasio, Chrysostomo, Basilio, vtroque Gregorio) *currit auctoritas? An volumus docere Doctores? an sapientiores illis sumus? ..... Quid tot earum partium Sacerdotes quos per totum orbem cum illis Patribus pax vna solidauit? Quid tot annosi Episcopi, tot Martyres,* quot fecere quinque aut sex persecutiones sæuissimæ Maximini, Decij, Valeriani, Gallieni, Aureliani, Diocletiani, & Apostatæ Iuliani: *tot Confessores,* quot Ecclesia præsertim Græca, tum in vrbibus, tum in desertis produxit, ducentis illis annis qui Origenem ab Augustino distingunt? *Quid? nulli,* toto illo spatio fuere *Confessores,* qui de diuina Gratia vt par est sentirent? *Martyres nulli*, qui scirent ecquis esset qui manus ipsorum doceret ad prælium? *Nulli immaculati atque integri Sacerdotes, quos catenæ, quos ignes, quos gladij probauerunt,* qui suæ illius innocentiæ, & patientiæ causam, atque originem dignoscerent?

de præscr. cap. 29.

Ep. 1 ad Sympr.

Ep. 3.

Sed quid Tertullianum vel Pacianum commemoro? mutuabitur Faustus ab Augustino tela quibus eum conficiat: ac postquam ex antiquis Patribus sumpserit illa quæ Semipelagianismum continent, vt Bajani sibi per-

lib. 1. con. Iul.

„ suadent, testimonia, *I. nunc*, dicet, Augustine, *& mihi Se-*
„ *mipelagianismum obijce, dissimula ab istis, finge te nesci-*
„ *re quid dicant, & sanctæ Ecclesiæ tot tantosque doctores qui*
„ *vita optime gesta debellatisque suorum temporum erroribus glo-*
„ *riosissimè de hoc sæculo antequam vos ebulliretis exierunt, ve-*
„ *lut eis non visis in me impetum faciens & velut nesciens quod*
„ *illi sub meo nomine lacerentur, tanquam securus insulta.....*
„ *hæc lumina ciuitatis Dei audes hostiliter insectari, quæ secta-*
„ *ri fideliter debuisti.*

lib 2, contra Iul.

Item, *At ego vbicumque sis, vbicumque legere ista poteris, te ante istos,* (Sanctos Patres, præsertim Græcos,) *in tuo*
„ *corde constituo, quos non amicos meos, & inimicos tuos.....*
„ *constitui cognitores. Nec eos qui numquam fuerunt aut non*
„ *sunt, aut quorum sententiæ de hoc quod inter nos disceptatur in-*
„ *certæ sunt, inani cogitatione confinxi, sed sanctos & in sancta*
„ *Ecclesia illustres antistites Dei..... omnes sacris litteris eru-*
„ *ditos nominatim sicut oportebat expressi...... vt in eis ti-*
„ *meas non ipsos, sed illum qui sibi eos vtilia vasa formauit, &*
„ *sancta templa construxit.* Quid diceret Augustinus hæc regerenti Fausto, & auctoritatem SS. Patrum qui floruerunt à tempore Origenis suis erroribus obtendenti?

6. Demum. Cùm tria sint doctrinæ Catholicæ argumenta certissima illa quæ Vincentius Lirinensis enumerat, antiquitas, vniuersitas, consensio; Catholicum Faustus probabit quod hæreticum est, si est à Patribus antiquis creditum; erit enim eo ipso *antiquum*, vti iam monstrauimus, *vniuersum*, quoque, si est assertum à Patribus Græcis, tum cum erat, vt dicit Augustinus, *vtriusque partis terrarum fides vna*, & cùm fieri non poterat vt Constantinopolitanus Ioannes (est autem illius & Basilij, & Gregorij vtriusque, vel potius Gregoriorum trium, & Athanasij & aliorum eadem ratio) *tot ac tantis Coepiscopis suis*, MAXIMEQVE ROMANO INNOCENTIO, *Carthaginensi Cypriano, Gallo Hilario, Mediolanensi resisteret Ambrosio.* Indidem etiam consensio probatur, spectabitque ad aduersarios si eam negent ostendere, quinam

lib. 1 contra Iul.

vel Latinorum inter se, vel Græcorum etiam inter se, vel Latinorum cum Græcis ante Augustini tempora ea de re contenderint. Fausto igitur in Augustinum occurret illud Tertulliani. *Et quid verisimile est, vt tot ac tantæ in vnam fidem errauerint Ecclesiæ? Nullus inter multos euentus est vnus exitus: variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Cæterùm quod apud multos vnum inuenitur, non est erratum, sed traditum.* Et illud Vincentij Lirinensis Catholicum illum esse, *qui quidquid vniuersaliter, antiquitus Ecclesiam Catholicam tenuisse cognouerit, id solum sibi tenendum, credendumque decernit. Quidquid verò* AB ALIQVO DEINCEPS VNO PRÆTER OMNES, VEL CONTRA OMNES SANCTOS *nouum & inauditum subinduci senserit, id non ad religionem, sed ad tentationem potiùs intelligit pertinere.* Et illud Paciani, *& nostram potiùs auctoritatem Patres sequentur, & emendanda Sanctorum cedet antiquitas? & iam putrescentia vitijs tempora, canos Apostolicæ auctoritatis eradent?* Quin & Augustinum ipsum iisdem verbis alloquetur, quibus ille alloquitur Chrysostomum, *quod si verè tale aliquid inuenisset in tuis litteris is qui se inuenisse putat vnde tot tantorumque Coepiscoporum tuorum se arbitratur percellere & euacuare sentētias; & quod ipse sentit te sentire claruisset,* NVMQVAM TE VNVM, PACE TVA DIXERIM, TOT ET TALIBVS PRÆFERRE IN EA CAVSA POSSEMVS, *de qua numquam fides Christiana & Ecclesia Catholica variauit.* Denique illud etiam opponet, *oportet vt populi Christiani eloquia Sanctorum profanis nouitatibus anteponant, eisque potius eligant adhærere quàm vobis.*

de præs. cap. 28.

ep. 1. ad Symp.

lib. 1. con. Iul.

lib. 2. con. Iul.

Ad hæc Augustinus quid diceret qui tantopere refugit videri solus ac seorsim à Patribus hanc causam tueri? *Absit,* inquit, *vt audeam cæcos istos viros vel cogitare vel dicere;* Item, *Absit à me ista quā mihi obijcis arrogantia, vt me istam causam contra vos vnum pro omnibus agere pollicerer.* Et antea, *vanum dicis egressum ..... ecce non ego vnus, sed tot ac tanti sancti eruditique Doctores tibi pro me vel mecum, pro que omnium nostrûm & tua ipsius si sapis salute respōdent.* Hoc quæso

quis rectius obiiceret, Augustinus Fausto, an Faustus Augustino, si esset Augustini sententia cæteris Patribus, præsertim Græcis contraria? Si esset vt fert inscriptio capitis decimi septimi libri septimi de hæresi Pelagiana NOVA ET OPINIONI PATRVM CONTRARIA?

Ex his ergo liquidò constat, si verum est quod dicunt Baiani, ceteros Patres præsertim Grecos ducentis annis idem sensisse quod Semipelagiani, eosdem Semipelagianos vel ipso Augustino iudice absoluendos esse, quod erat probandum.

CAPVT VII.

Ex eadem suppositione sequi vel condemnandum Augustinum cum cæteris hæreticis, vel cæteros hæreticos cum Augustino absoluendos.

QVEMADMODVM Augustinus contigisse dicit Iuliano Manichæam vocanti doctrinam quam cõstabat esse à Sanctis Patribus traditam, ipsum videlicet non modo Patribus iniuriosum, sed esse insuper nimis propitium Manichæis, ita & nos asserentibus Baianis Semipelagianam fuisse Antiquiorum Patrum sententiam ab Origene ad Augustinum, obiicimus ipsos & de Patribus, quos debent, & de Augustino, quem simulant se colere, malè meritos: erga Semipelagianos verò quos videri volunt abominari, ac cæteros etiam hæreticos, officiosissimos extitisse. Iniuriã Patribus illatam, officiumque Semipelagianis præstitum constat ex dictis; vnde sequitur etiam & Augustinum ab illis pessimè habitum & cæteros omnes hæreticos mirum quantum adiutos. Etenim quâ ratione probatur recta esse Fausti, & aliorum Semipelagianorum sententia, eâdem probatur quæ contraria est Augustini, esse damnanda. Si docuere Semipelagianismum cæteri Patres, antiquum est, quod Faustus credit atque adeo Catholicum; nouum igitur quod Augustinus opponit, ac proinde hæreticum. Di-

cetque Faustus Augustino, quod Augustinus dicebat Iuliano, *Vsque adeo contra vetustam pulchritudinem Saræ, non inuenit quod nouitia deformitas mentiatur, vt tot Episcoporum gloriosorum, Catholicorum, in tanta suarum sententiarum manifestatione consensum, in quibus sunt, qui Pelagii nec nomen audierunt,* Semipelagianorum, *blasphemia criminetur.*

Item si traditam à maioribus doctrinam hæreditariâ possessione Faustus retinet, electio igitur quæ Græca voce dicitur hæresis, vt ex Tertulliano retulimus, in Augustinum cadet: fueritque ille sequutus contra quam velit Vincentius Lirinensis; *Quod ab ipso inuentum est, non quod creditum ipsi; quod excogitauit, non quod accepit; rem vsurpationis priuatæ, non publicæ traditionis: cuius ipse auctor non custos sit, institutor non sectator.*

Item, si Faustus communionem seruat cum Patribus, retinetque possessionem doctrinæ ducentis iam annis in Ecclesia receptæ; Augustinus igitur est, qui seipsum segregat, & ab Ecclesiæ sensu recedit, quod hæretici faciunt: diceturque illi à Paciano. *Adultera mulier hæretica congregatio est, Catholica enim ab initio de viri sui thoro & thalamo non recessit: nec alienos amatores aut extraneos concupiuit. Vos exulem formam nouo colore pinxistis. Vos torum vestrum à coniugio separastis antiquo. Vos à matris vnicubæ corpore recessistis, nouo placendi genere nouis corruptelarum illecebris expoliti.* ep.3. ad Symp. Item illud, *Ecclesia* quæ Semipelagianismum docet, si ante te *credidit, si à fundamentis prioribus non recessit, si non illa migrauit, si non à reliquo corpore separata suos sibi magistros & propria instrumenta quæsiuit, quid superest* nisi vt Catholica dicatur? *Tua verò quæ quid insolitum argumentata est*, dum Semipelagianismum impugnat, *quæ quid noui iuris inuenit, quæ corpori suo repudium pacis indixit, planè tunc à Christo recessisse videatur, tunc extra Prophetas & Apostolos constitisse.*

Item si Faustus adhæret Ecclesiæ Apostolicæ dum eam doctrinam defendit quam volunt esse à proceribus & præcipuis illius Doctoribus Pastoribusque traditam,

propagatione continuâ iam inde à temporibus Apostolicis: ergo Augustinus qui contraria sentit, eidem Ecclesiæ repugnabit, *deseretque fidei matricem & apostolici seminis traducem*, vt loquitur Tertullianus, nec fieri poterit vt qui extra successionem esse dicitur, extra hæreditatem etiam esse non censeatur. *De mendacio*, inquit Tertullianus, *præiudicanda est omnis doctrina quæ sapiat contra veritatem Ecclesiæ Apostolicæ*, Apostolica verò est Ecclesia quæ originem suam ab Apostolis successione probat & conspiratione, qualis fuit proculdubio Ecclesia Sanctorum Patrum illorum, quos Baiani Semipelagianos calumniantur.

Item si Faustus se satis tutum iure putat, eorum pietate laboribus & miraculis, quos sequitur Augustinus; qui repugnat; quid faciet vt hominibus persuadeat Christianismi veritatem à sanctitate separandam, & illam non necessariò esse veram Ecclesiam quæ sancta sit? quod si hoc persuadere non poterit, quid vetabit quo minus dicatur Augustinus à vera dissentire, quem dissentire constet à sancta?

Denique si Faustus Semipelagianismum propugnat, non antiquitate tantùm, sed & vniuersalitate, & consensione; restat vt Augustino qui eundem impugnat, inurantur notæ omnino contrariæ, tum nouitatis, de qua iam dictum est, tum singularitatis, atque illius præsumptionis, quâ quis se vnum omnibus præfert; quod vt est hæreticorum propriissimum, ita & alienissimum à summa Augustini modestia, qui cum sperauerit se Pelagianos posse *confodere consensione* Sanctorum Patrum & Ecclesiarum illis adhærentium; numquam exposuerit sese simili etiam consensione à Semipelagianis vicissim confodiendum? Absit vt de se ipse tale aliquid senserit, quale Tertullianus hæreticis tribuit, vt expectatum se diceret à Spiritu sancto *nullam interea Ecclesiam respiciente, negligente officium suum Dei villico, Christi vicario Ecclesias interim sinente aliter credere, aliter intelligere quàm ipse*

Tertul. de præscr. cap. 28.

ipse per Apostolos prædicasset. An igitur se anathematizandum præbuerit, qui Christianos hortatur *ad anathematisandos eos qui euangelizant præter id quod acceperunt in Ecclesia?* Quomodo enim accepit ipse in Ecclesia quod dixit contra Semipelagianos, si Ecclesia non id tradebat? Ecclesia vero quomodo traderet, si Patres per quos ea loquitur aliud sentirent, essentque ante Semipelagianos exortos, eorum tamen erroribus imbuti? & qui reiiciendam putat Cypriani sententiam de baptizandis hæreticis & schismaticis, *Quia hoc Ecclesia non accepit, pro qua Cyprianus sanguinem fudit,* non crediderit etiam reijciendum quod ipse dixit de damnandis Semipelagianis si fuisset eorum sententia in Ecclesia prius recepta? Accepta vero quomodo non fuisset, si fuisset vnanimi consensu cæterorum Patrum comprobata? videant igitur Baiani quid faciant: & quàm inepto Augustinum officio prosequantur, dum hæreticum faciunt quem vnum esse volebant orthodoxiæ instauratorem.

con. Faustũ Manich. lib. 15. cap 3.

1. con. Crescon. cap. 32.

Quod si detestantur vt debent tam nefariam de tanto Doctore opinionem, iam è contrario sequitur cæteros cum illo hæreticos, recentiores præsertim, absoluendos; quippe quos exemplo atque auctoritate Augustini muniunt contra præcipuas Ecclesiæ Catholicæ machinas, de cætero inuictas.

Nam in primis præiudicium illud singularis sententiæ à communi Christianorum consensu diuersæ, quo solemus hæreticos premere, quid proderit obtendentibus Augustinum, cũ cæteri retro Patres Semipelagianismum tradidissent, *extitisse* PRIMVM *qui rectam de diuina prædestinatione,* deque Dei gratia fidem ducentis annis extinctam accenderet? Quòd si Baiani respondeant non fuisse solum Augustinum, sed cum eo tum Orientis tum Occidentis Episcopos, atque adeo Innocentium, Zosimum, Cælestinum, hoc est Romanam Ecclesiam conspirasse.

Tum verò secundò corruit alia item machina, quâ

potissimum labefactare solemus hæreses, ab Ecclesiæ infallibilitate petita. Interrogo enim quid aliud sentiret Ecclesia quæ floruit toto illo tempore quod fluxit ab Origene ad Augustinum, quàm quod sentiebant Patres qui eam regebant, & informabant, & contra ingruentes hæreses tutabantur, tum viuâ voce, tum scriptis? Quòd si est satis idonea collectio communis sensus Ecclesiæ, *ex communi sensu SS. Patrum tanquam eorum quibus Ecclesia doctrinam suam* credit & sensorum suorum interpretationem committit; quis non videt consequens esse, vt si Semipelagianismum redolebāt sancti Patres post Origenem vsque ad Augustinum, Ecclesia quoque Semipelagianismum exhalarit toto illo temporis spatio? Et quia contrariam deinde sub Augustino doctrinam est amplexa, quis non videt, necessariâ deductione fieri, vt Ecclesia alterutro tempore delusa sit, damnaritque sub Augustino quod ante Augustinum senserat? Quale igitur hoc crimen erit, quod Lutheranis objicimus dum affirmare non verentur Ecclesiam post Augustini ætatem in errorem lapsam, qui fateamur lapsam quoque post ætatem Origenis.

Scio fieri posse vt aliqua interdum sententia liberæ Christianorum disputationi permittatur, quæ deinde accedente Ecclesiæ definitione fit necessaria: vnde contingat vt aliquid vno tempore à multis asseratur in Ecclesia, quod tempore consequenti damnatum sit. Sed quod est huiusmodi, tum cum liberum est, liberū etiam esse cognoscitur, ac minimè necessarium; & quæ humanarum mentium varietas est & inconstantia, numquam est in magna philosophantium multitudine in controuersum. Vnde neque potest neque debet dici pertinere ad sensum Ecclesiæ, cuius tantùm in eiusmodi controuersijs silentium est. Atqui Baiani doctrinam illam Patrum quam dicunt Semipelagianam, *Ecclesiæ sensum* & *Ecclesiasticum sensum* interpretantur, & non solùm silentium. Vnde sequitur quod dicebam, *Ecclesiæ*

Ians. tom. I. lib. 7. de hæresi Pelagiana cap. 4. & 17.

ſenſum, ſeu *ſenſum Eccleſiaſticum* apud ipſos ab Eccleſia damnatum eſſe.

Accedit quod non aliquos tantum Patres ita ſenſiſſe, ſed communiter omnes dicunt, *Quot quot*, inquiunt, *Auguſtini ætatem antegreſſi ſunt*, idque, *vnanimi penè conſenſu*: vt hic locum habere non poſſit illud Auguſtini. *Alia ſunt in quibus inter ſe aliquando etiam doctiſſimi atque optimi regulæ Catholicæ defenſores ſaluâ fidei compage non conſonant, & alius alio de vna re melius aliquid dicit & verius*; habet verò locum quod ſequitur: *hoc autem vnde nunc agimus, ad ipſa fidei pertinet fundamenta.* Vnde infert, nec Chryſoſtomum potuiſſe ab alijs diſſentire. Quare verò magis pertinet ad fidei fundamenta, quæſtio de peccato Originali, de qua loquitur Auguſtinus, quàm quæſtio de neceſſitate gratiæ, antecedentis omne meritum & ſecundùm propoſitum prædefinitæ? Quod ſi propter eam rationem fieri non poſſe putauit Auguſtinus, vt Patres inter ſe non *conſonarent*, in aſſerenda veritate Originalis peccati contra Pelagianos; quomodo factum fuerit, vt non conſonarent in aſſerenda neceſſitate illius gratiæ contra Semipelagianos?

Ianſ. ibid.

con. Iul. lib. 1.

Hinc ſequitur tertiò, Nullum eſſe argumentum quod ex continua & non interrupta Epiſcoporum ſucceſſione, in Eccleſia præſertim Romana, contra hæreticos ſumitur; quo tamen, inquit Irenæus, *confundimus omnes eos qui quoquo modo præterquam oportet colligunt*: & quo ſe *in Eccleſia Catholica retineri iuſtiſſimè* Auguſtinus ipſe profitetur. In tantum enim valet hoc argumentum, in quantum ſupponitur, *per illam ſucceſſionem eadem fides currere*; vt loquitur Liberius Papa in Epiſtola ad Conſtantium Auguſtum. Quod ſi non *currit* eadem fides, ſed quod eſt acceptum ab Apoſtolis Origenis tempore mutatum eſt, ſucceſſio quid faciet ad exigendam cum ſuccedentibus in fide conſenſionem? atque in hac parte Baiani videntur Eccleſiæ Romanæ ipſo Caluino iniquiores. Fatetur enim Caluinus prioribus quinque

lib. 3. con. hæreſ. c. 3.

con. ep. fundam. c 4.

Inst. 4. c. 2. § 3.

sæculis idoneum fuisse argumentum illud: & quia nulla facta fuerat doctrinæ mutatio, *nec Romæ nec alibi*, Patres meritò vsos illa ratione ad coarguendos errores omnes. Baiani verò ne hoc quidem dant, cum alium fuisse fateantur *Ecclesiæ sensum*, post Origenem quàm sub Apostolis fuisset, & quam futurus esset sub Augustino.

Vnde sequitur quartò, Neque reos traditionis reiectæ hæreticos dici posse, vtpote qui ea in parte Augustinum ducem sequantur. Quid enim aliud Ecclesia illi tradere potuit quàm quod sentiebat? Erat autem communis illius sensus, vt dicunt, Semipelagianus, hunc ergo tantum Augustino Ecclesia tradiderit, reiecit autem Augustinus & contrarium sequutus est. Ergo traditionem Ecclesiæ reiecit. Quod si hoc rectè fecit Augustinus, Caluino cur crimini sit?

Quintò hinc fit eodem Augustini exemplo hæreticos purgare posse quem solemus obiicere legitimæ vocationis seu missionis defectum. Nam si Semipelagianus erat *communis sensus* Ecclesiæ, antequam illam Augustinus illustraret, quæro, num Augustinum Ecclesia vocarit & miserit ad docendum & prædicandum, necne? si neque vocauit neque misit; non est igitur necessaria illa seu vocatio, seu missio; si & vocauit & misit, ergo Ecclesia mittit & vocat ad prædicandum *contra suum sensum*, & doctrinam in eâ & ab eâ receptam, quo nihil optatius accidere poterat Molinæo & Geneuensibus Theologis, contendentibus Lutherum Caluinumque ac sequaces ab Ecclesia contra seipsam & vocatos & missos.

Atque hinc tandem sextò concluditur, ex eodem principio sequi iustam esse quam hæretici præscribunt fidei regulam, dum postulant vt controuersiæ omnes ad scripturam solam exigantur, Ecclesiæ sensu, Patrum definitionibus, & communi consensu, successione, ac traditione prætermissis. Quippe cùm Augustinum ita fecisse iam significent, interrogo enim quid sequutus sit vt quam inuenit Semipelagianam hæresim emendaret?

Ecclesiam? atqui communis illius sensus erat Semipelagianus. Patres? at illi vel erant ipsa Ecclesia, vel diuersum ab ea sensum non habebant. Successionem Pontificum? illi vero esto dignitatis patrimonium seruauerint hæreditaria successione, sed non veritatis. Traditionem? infidelis illa fuit, mutauitque quod per manus transmittebatur depositũ doctrinæ. Concilia? sed ante Augustinũ nulla fuere cõtra Semipelagianos collecta. Quid igitur Augustinus sequutus est, vt quã didicerat in Ecclesia & ab Ecclesia doctrina Semipelagianorũ mutaret? Neque enim in ea mutatione Innocentium Papam & Africana Concilia sequutus dicitur Augustinus, sed e conuerso & Innocentius & Concilia dicuntur Augustinũ sequuta. Quid igitur sequutus est Augustinus? Patres, inquies, Origine antiquiores. Tu verò rem magnam præstiteris, si fuerit à te demonstratum anteriorum Origene sententiam fuisse à posterioribus diuersam: Et quia hoc præstare non potes, superest vt quod sibi licere postulant Caluinistæ, id ipsum dicas factitatum ab Augustino, nempe vt scripturæ sensum acceperit, non ab Ecclesiæ sensu, non à traditione, non à legitimis Apostolorum successoribus, non à Patrum consensione, non à Concilijs, sed ab omnia illa repudiante spiritu particulari: Et hoc est omnino quod Baiani dicunt, Augustinum non potuisse ab errore illo extricari, *nisi Deo reuelante*. Quo posito restat vt iniustam dicamus atque inanem qua semper Ecclesia in hæreticos vsa est vexationem, cùm sit certissimum, si scripturam adire solam permittantur; in eius obscuritate, ambiguitate, multifaria interpretatione numquam defuturas errorum latebras, vt ideo sapientissimè Tertullianus monuerit, *non admittendos hæreticos ad vllam de Scripturis disputationem ..... Quod etiam vbi integras præstant, diuersas expositiones commentati conuertant, & tantùm veritati obstrepat adulter sensus, quantum & corruptor stylus ..... Non esse igitur in Scripturis constituendum certamen, in quibus aut nulla, aut incerta victoria* «

de hæres. prol l. 7. c. 4. & 17.

cap. 15. de præsc. & 17. & 19.

lib. 7. strom. *est: aut parum certa.* Et ideo Clemens Alex. qui aduersus Ecclesiasticam traditionem Scripturas interpretantur, *regulam veritatis amisisse dicit.* Et Hieronymus, *non in* in cap. 1. ep. ad Gal. *verbis scripturarum esse Euangelium, sed in sensu, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.* Vnde fit illum minimè scripturam accipere ab Ecclesia, vel habere, qui verba tantùm accipit, sensum verò & radicem rationis aliunde ipse inducit. Videant igitur Baiani quàm sapienter faciant qui eiusce rei exemplum ab Augustino petunt.

Gratissimo videlicet Caluinum beneficio cumulant, qui cùm placita sua in communi antiquorum Patrum 4. Inst. cap. 14. §. 26. consensu intelligeret esse damnata, ne fateri cogeretur omni se patrono destitui, Augustinum quod isti faciunt, vel inuitum excepit: cum diceret, *esse illum optimum ex tota antiquitate ac fidelissimum testem, ideoque à se sicuti,* & à Baianis modò *sæpius citatum.* Atque hoc potissimum obseruat Caluinus in ea quæ cum Semipelagianis disputatur quæstione de Gratia, & libero arbitrio, vbi audacter pronuntiat Chrysostomi atque Hieronymi sententias *esse falsissimas,* cæterorum verò Patrum perplexas, ambi- 2. Inst. c. 3. guas, & fluctuantes, *excepto,* inquit *Augustino.* Ac deinde, *Audiamus nunc Augustinum suis verbis loquentem, ne ætatis nostræ Pelagiani, hoc est Sorbonici Sophistæ, totam vetustatem nobis aduersam, pro suo more criminentur.* Vt hinc iam perspicere liceat, cum Caluino apprimè conspirare Pseudo-Augustinianos istos, qui cùm totam antiquitatem prioribus sæculis sibi aduersam esse fateantur, Augustinum à cæteris Patribus seductum trahere conantur in partes suas: sed quia fusè iam monstratum est, nihil aliud obtinere illos isto conatu, quàm vt iniqui videantur & Patribus, quos aberrasse calumniantur, & Augustino, quem dicunt reliquisse Patrum fidem, contra manifestam ipsius contestationem quâ se illis adhærere palam fatetur: impensè verò fauere contrariis etiam hæresibus, dum aliàs muniunt auctoritate Sanctorum Patrum, aliàs exemplo consilioque Augustini, restat vt

illum reducamus iisdem verbis quibus ille Chrysostomum quoque reduxit eandem passum calumniam à Pelagianis, *Ecce etiam* Augustinum *numero illi adiungo Sanctorum, ecce inter meos testes, vel inter nostros constituo iudices, quem putasti patronum, ecce & ipsum dicturi sunt* Baiani Semipelagianum. *Ingredere sancte* Augustine, *ingredere & conside cum Patribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te separauit. Opus est & tuâ & maximè tuâ sententiâ, quoniam in tuis litteris isti* Baiani *inuenisse se putant, vnde tot tantorumque Coëpiscoporum tuorum se arbitrantur percellere & euacuare sententias. Quod si verè tale aliquid inuenissent, & quod ipsi sentiunt te sentire claruisset; numquam te vnum, pace tua dixerim, tot & talibus præferre in ea causa possemus, de qua numquam fides Christiana & Ecclesia Catholica variauit,* (quando talis fuisse dicitur communis illius sensus;) *sed absit vt tu aliud saperes, & in ea tam præcipuus emineres.* Quæ si Baiani ea qua par est æquitate animi pensauerint, spero fore vt illos pœniteat & illatæ Patribus iniuriæ; & inhonesti erga ipsum Augustinum officij, & pudendæ quam præstant hæreticis omnibus tutelæ, satiusque ducant illud de Patribus in posterum vsurpare quod Tertullianus de Apostolis. *Non mihi tam benè est, imò non mihi tam malè est, vt Patres committam.*

lib. 1. contra Iul.

de præscript. cap. 14.

CAPVT VIII.

Eos qui sanctum Augustinum commendant postulare ne ab alijs Patribus separetur.

NOV-Augustiniani vt æquitatem conditionis illius quam proponunt, de sequenda in omnibus doctrina sancti Augustini auctoritate fulcirent, sollicitè collegerunt omnia quæ vel à Concilijs, vel à summis Pontificibus in commendationem sancti Doctoris dicta reperiuntur. Ex quibus dico manifestè confici, esse illum in vnitate atque consensu cæterorum Patrum sequendum,

hoc est, in tantum sequendum in quantum cum alijs consentit: & si dissentiret, deserendum. Nempe ijs qui eum commendant & sequendum alijs proponunt persuasum omnino facit, ipsius doctrinam non esse à cæteris Patribus diuersam, in iis quæ necessaria sunt ad conseruandam fidem & errores vitandos; esto vberius quædam exposuerit, subtilius distinxerit, efficacius probarit; creditum tamen est, hæc illa ipsa fuisse quæ in fide atque doctrina cæterorum sanctorum Patrum continebantur. Vnde sequitur eos qui Augustinum ab alijs separant, in eo in quo separant totam illam commendationem destruere, itáque sancti Doctoris authoritatem euacuare. Hoc autem faciunt qui dicunt sanctum Augustinum initio consentientem Patribus antegressis, & ipsum inter atque Origenem interiectis, in sententia perfectè Semipelagiana, postea dissensisse. Quod si verum esset, nec illa sententia rectè diceretur Semipelagiana: nec Augustinus debuisset illam deserere; nec sequi deserentem qui successere. hoc autem probatur

Primò ex Cælestino in Epistola ad Episcopos Galliæ, vbi tametsi & Augustinum nominatim laudet, propterea quòd ipsum etiam nominatim Massilienses calumniarentur; doctrinam tamen, quam proponit sequendam, non Augustini tãtum, sed aliorũ Patrum esse significat, dum de illo sic loquitur. *Quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, vt inter Magistros optimos etiam à meis decessoribus haberetur.* Non dicit esse Patrem Patrũ, doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Episcopos, inter omnes excellentissimum verè irrefagabilem & ineffabiliter mirabilem: habitum esse dicit à suis prædecessoribus Innocentio, Zozimo, Bonifacio *inter magistros optimos*, atque ita putabantur quidam alij sancti Patres esse quoque *optimi magistri*, à quibus si dissensisset Augustinus, quid putamus Cælestinum fuisse nobis præcepturum? vt optimos optimo postponeremus, & multos vni, quonam id iure? vel qua ratione?

Eodem

Eodem pertinet quod addit postea Cælestinus, dum arguit imperitiam & prauitatem eorum qui *pÿſsimis diſputatoribus obuiare præſumerent, & tanquam Magiſtri noſtri neceſſarium modum exceſſiſſent* obloquebantur. Et notandum eſt dicta hæc eſſe in Maſſilienſes & Semipelagianos, qui de cætero Pelagium atque Cæleſtium anathematizabant, vt Pontifex loquitur, ſed errabant circa gratiam ad initium fidei neceſſariam ex horrore, vt dicunt Nou-Auguſtiniani, *antecedentis propoſiti & prædeſtinationis*, hos ergo dicit Celeſtinus obuiaſſe non Auguſtino ſoli, ſed *piiſsimis diſputatoribus & magiſtris*, quibus verbis non eſt dubium quin comprehenderetur etiam Hieronymus, qui, vt ait Auguſtinus, contra Pelagianos quoque acerrimè diſputarat. Ergo qui erat proprius error Maſſilienſium, non erat ſolum contrarius Auguſtini doctrinæ, ep 92. ad Inno. ſi credimus Cæleſtino, ſed aliorum etiam, maxime Hieronymi. Et tamen hic eſt error quo Nouus Auguſtinus implicatos fuiſſe contendit reliquos Patres Auguſtinum antegreſſos, & à quo *excuſari non poſſit* Hieronymus. lib. 7. de hæreſ Pelag cap. v. negari igitur non poteſt, quin ille Patres diuidat, vbi Cæleſtinus coniungit,

Quod probatur ſecundò ex Gelaſio Papa, qui Epiſtola ſecunda ad Picenos Epiſcopos, de Seneca quodam decrepito Pelagiano ſic ſcribit: *Adhuc maius ſcelus accreſcit: & ſub conſpectu & præſentia ſacerdotum, beatæ memoriæ Hieronymum atque Auguſtinum Eccleſiaſticorum lumina magiſtrorum muſca moribunda, ſicut ſcriptum eſt, exterminans olei ſuauitatem, lacerare contendit.* Ecce Hieronymus quoque *lumen eſt magiſtrorum*, ſicut Auguſtinus teſtimonio Romani Pontificis; nimirum quia ſicut multæ faces vnum producunt lumen indiſtinctum, quo circumpoſiti colores videantur; ita & Hieronymi atque Auguſtini aliorumque Patrum vna eademque doctrina fuiſſe ſupponitur, ad cuius ſplendorem hæreticorum tenebræ diſſiparentur. Quid igitur, Baianos putabimus magni facere teſtimonia Romanorum Pontificum, dum has faces

ita distingunt, vt excusari non possit Hieronymus, quominus sparsisse putetur Semipelagianismi fumos, cùm Augustinus puram veritatis lucem diffunderet?

Adde quod est in decreto eiusdem Gelasij in Concilio Romano, quod refertur distinct. 15. cap. Sancta Romana, vbi cùm inter apocrypha recenseat Opera Cassiani & Fausti Regiensis, propterea quod contineant errorem Semipelagianum; absolutè recipi in Ecclesia, & recipienda significat Opuscula sanctorum Cypriani, Athanasij, Nazianzeni, Basilij, Chrysostomi, Theophili Alexandrini, Cyrilli Alexandrini, Hilarij, Ambrosij, Hieronymi, sicut & ipsius Augustini: atqui hi sunt illi Patres qui Origenem inter & Augustinum vixere: qui si doctrinam habuere perfectè Semipelagianam, vt aiunt Nou-Augustiniani, quare Gelasius, qui eo nomine Cassianum & Faustum configit, illos admittit? Quare saltem de periculo lectores non admonet? quâ conscientiâ *legendos decernit*? & vide quo præiudicio decernit legendos; nempe *quod in nullo à sanctæ Romanæ Ecclesiæ consortio deuiauerint: nec ab eius fide & prædicatione seiuncti sint.* Si diuersa fuit ipsorum & Augustini fides & prædicatio, nonne sequitur vel ipsorum, vel Augustini fidem & prædicationem ab Ecclesiæ fide ac prædicatione fuisse diuersam? Baiani quid dicitis?

Probatur tertiò, ex Cōcilio Arausicano, vbi cū definiātur quæcūque id temporis visa sunt esse necessaria confutādis erroribus Pelagianorū & Semipelagianorū; ea tamen quæ definiūtur *ab Apostolica sede trāsmissa*, hoc est à Felice quarto Romano Pontifice, dicuntur in Præfatione *collecta esse*, non ab vno aliquo, verbi gratia ab Augustino, sed *ab antiquis Patribus, de Sanctarum Scripturarum voluminibus*, Et in conclusione iterum dicitur esse *definitiones*, non Augustini, sed *antiquorum Patrum*. Et tamen, inquiunt Baiani, hęc omnia sunt ex Augustino desumpta. Ita est. Hæc omnia ex Augustino fere verbatim & syllabatim sunt descripta: & hoc ipsum est quod vrgeo ma-

ximè contra Baianos diuidentes inter Augustinum & cęteros Patres. Quid enim causæ putamus esse, cur & Felix Papa, qui Capitula misit Arausica ab Episcopis ibi congregatis approbanda, & iidem ipsi Episcopi qui ea receperunt & approbarunt, quamuis scirent esse Augustiniana, non tamen ea vt Augustini, sed vt antiquorum Patrum decreta promulgarint? An non est illud manifestum quoddam & demonstratiuum argumentum, quo conuincitur illos censuisse non esse doctrinam hanc Augustini propriam, sed illi cum cæteris antiquis Patribus communem? atqui hac doctrina continetur proprissimè damnatio Semipelagianorum circa initium fidei & prædestinationem errantium: ergo creditum est à Felice & ab Arausicano, doctrinam qua damnatur error ille, non esse Augustini propriam, sed illi cùm cæteris antiquis Patribus communem. Quomodo autem potuere Patres illi antiqui, & doctrinam tradere de initio fidei, déque prædestinatione perfectè Semipelagianam, simul & eam cum Augustino condemnare?

Confirmatur ex Bonifacio secundo Epistola ad Cæsarium Arelatẽsem qua Synodum Arausicanam cõfirmat, ea potissimum parte qua fidem quoque nos non habere definierat, nisi ex præcedenti gratia per Christum, sicuti doctrinam *à multis Patribus, & præ cæteris à Beatæ recordationis Augustino traditam & consentaneam Catholicis Patrum regulis*? Vbi vides hîc iterum Augustinum cæteris Patribus ita coniungi, vt præ cæteris quidem quæstionem tractasse dicatur, non tamen contra cæteros. Falsum est igitur illorum sententiam fuisse perfectè Semipelagianam.

Probatur quarto, ex Concilio Constantinopolitano, Generali quinto, quod sic loquitur collatione tertia. *Super hæc sequimur per omnia sanctos Patres & Doctores Ecclesiæ Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium Theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Ioannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leo-*

nem, Proculum: & suscipimus omnia quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum exposuerint. Hîc ego peto à Baianis vt dent gloriam Deo, & candidè fateantur an non hi sancti Patres, Athanasius, Hilarius, Basilius, ambo Gregorij, Theophilus, Chrysostomus, Cyrillus, sint Patres illi *præsertim Græci*, quos dicunt Origenem inter & Augustinum habuisse doctrinam *perfectè Semipelagianam*, circa prędestinationem, & gratiæ necessitatem ad initium fidei: & à quorum sententia volunt Augustinum, *Deo reuelante*, discessisse? si non sunt illi, nominent alios. Quomodo igitur Concilium dicit se illos per omnia sequi? per omnia sequitur habentes doctrinam perfectè Semipelagianam? per omnia sequitur dissentientes inter se? per omnia sequitur bonos & malos, hoc est errantes & recte sentientes? de recta fide, id est, de necessitate gratiæ ad credendum, & de prædestinatione falsa exposuerunt eorum plerique, vt dicitis; vnus Augustinus veritatem inuenit; Cōcilium tamen omnes illos per omnia sequitur, & suscipit omnia quæ de recta fide exposuerunt? Non putauerunt plerique doctrinam Semipelagianorum esse damnandam, vni Augustino contrarium reuelatum est, Concilium tamen suscipit omnia quæ de condemnatione hæreticorum scripserunt? Quid est omnia quæ illi scripserunt? omnia quæ scripsit Augustinus, & omnia quæ alij scripsere? atqui sunt contraria, vt dicitis. Nonne hinc manifestè colligitur, communem consensum, id esse, quod in Patribus illis approbatur; ac proinde Augustinum in eo approbari quod illi commune cum aliis est; in eo quod est proprium, si est aliquid tale, non approbari? Nonne igitur illi qui separant, & qui seducto ac dissidenti adhærendum contendūt, & Conciliis, hoc est Ecclesiæ, contradicunt: & de ipso pessimè merentur Augustino?

de hæres. Pelag lib. 7. cap. 4. & 8.

Et quia illi gloriari solent de authoritate Concilij Valentini, & Ecclesiæ Lugdunensis, eorumque authorum qui restitere Hincmaro in causa Gotescalci, videa-

mus quid eorum quoque suffragiis consequi possint.

Probatur igitur quintò, ex Concilio Valentino tertio Canone, vbi contra Semipelagianos potissimum, qui germanos, vt Baiani contendunt, Augustini discipulos sub nomine Prædestinatianorum hæreticorum traducebant; sic loquitur. *Nouitates vocum & præsumptiuas garrulitates, vnde potius inter fratres scandalorum & contentionum fomes excitari potest, quàm ædificatio vlla timoris Dei succrescere, cum studio omni deuitamus. Indubitanter autem Doctoribus piè & rectè tractantibus verbum veritatis, ipsisque sacræ Scripturæ lucidißimis expositoribus, id est, Cypriano, Hilario, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, cæterisque in Catholica pace quiescentibus, reuerenter auditum & obtemperanter submittimus: & pro viribus quæ ad salutem nostram scripserunt, amplectimur.* Et Canone quarto. *Item de Gratia per quam saluantur credentes, & sine qua rationalis creatura numquam bene vixit: & de libero arbitrio per peccatum in primo homine infirmato, sed per gratiam Domini Iesu fidelibus eius redintegrato & sanato, id ipsum constantißimè & fide plena fatemur quod sanctissimi Patres authoritate sacrarum Sripturarum nobis tenendum reliquerunt?* Quid dicitis Baiani? Valentina Synodus Augustinum sibi sequendum proponit, contra alios Patres, an cum alijs? cum Valentino vero Lingonensis iungenda est, atque etiam Tullensis, quæ Valentinæ sanctiones comprobarunt. Et hæc erat mens vt dicitis Episcoporum trium Prouinciarum Arelatensis, Viennensis, & Lugdunensis.

de hæres. Pelag. lib. 8. cap. 23.

Probatur sextò, ex Prudentio Trecensi Episcopo, qui præ cæteris restitisse dicitur Hincmaro Rhemensi & Rabano Moguntinensi, aliisque Episcopis in Concil. Carisiaco cõgregatis, quos Baiani suspectos esse volunt hæresis Massiliensium. Ergo Prudentius ille apprimè, vt supponunt orthodoxus, appriméque Augustinianus, in Epistola Tractoria quam per Vicarium misit ad Ordinationem Æneæ Parisiensis Episcopi, nihil aliud exigit vt

consentire possit illi ordinationi, quam vt qui ordinandus est, *Apostolicæ sedis omnibus institutis, & Beatorum Patrum Innocentij, Zozimi, Bonifacij, Xisti, Leonis, Gelasii, Cælestini, Gregorij, Hilarij, Ambrosii, Augustini, Isidori, Primasii, Fulgentij, Gregorij, Hieronymi, Cassiodori, Bedæ, aliorumque æque Catholicorum atque orthodoxorum virorum scriptis & dictis: ac specialiter super quatuor Capitulis, quibus omnis Ecclesia Catholica aduersus Pelagiũ eiusque hæreseos sequaces pugnauit ac vicit, atque ad posterorum memoriam litteris authoritate & veritate plenissimis mandauit, confitendo subscribere & subscribendo confiteri velit.* Quatuor illa Capitula sunt, *de libero Arbitrio, de gemina prædestinatione, de morte Christi pro salute hominum, de voluntate Dei circa eorumdem hominum salutem.* Fac ab Æneâ interrogari Prudentium, quid vis vt faciam? quomodo sequar istos Patres, sigillatim vnumquemque? Atqui sequendo Hieronymum & anteriores Augustino, fio perfectè Semipelagianus; simul omnes? sed illi contraria dicunt; & quis sequatur diuersis atque oppositis gradientes itineribus?

Adde, quod mirabilius est, hunc eumdem Prudentium, in hac ipsa controuersia scribentem contra Ioannem Scotum Erigenam, præfari se *reuolutis Patrum consonis per omnia paginis quid quisque eorum antidoti contra venena eiusdem Scoti confecerit decerpere fideliter curasse, præfixo cuiusque Doctoris nomine libroque pariter intimato*: ac deinde catenam nectere toto libro testimoniorum collectorum ex Augustino, Prospero, Fulgentio, item ex Hieronymo; & passim ex Ambrosio in Commentarijs Epistolarum sancti Pauli. Consonant igitur per omnia illi authores contra reliquias illas Pelagianorum, quas trahebat Erigena, & ex consona illa & conspirante doctrina suppeditant quidquid necessarium est conficiendo antidoto quo vincatur Massiliensium venenum; sunt orthodoxi Patres & Catholici, quorum scriptis & dictis omnis Ecclesia Catholica aduersus Pelagium eiusque

hæreſeos ſequaces pugnauit & vicit, ſuper quatuor illis Capitibus, & quorum doctrinam litteris mandauit authoritate ac veritate pleniſſimis. Bene habet. Interrogo autem modò, quis ſit ille Ambroſius cum Auguſtino, & Hieronymo, *per omnia conſonus*, præſertim in Commentario Paulinarum Epiſtolarum? Reſpondet Nouus-Auguſtinus, non eſſe Ambroſium, ſed *Ambroſiaſtrum* aliquem, qui ſcripſit ante Auguſtinum ſicut Tyconius & Hieronymus; ideóque *apertiſſimè* docuit eundem errorem de initio fidei à diuina gratia independente; *neque fidem ſolum in naturali poteſtate conſtituit, ſed etiam, vt Maſſilienſes, ipſam boni complacentiam*; & cum iiſdem *centies repetita ſententia prædeſtinationem ex præſcientia ſiue ex præuiſa hominis fide ſuſpendit.* Ex quibus erroribus facile intelligatur quantum illi Commentario tantopere à recentioribus nonnullis prædicato tribui debeat, *quo Deum velle dicit omnes homines ſaluos fieri, ſi & ipſi volunt.* Nihil aliud ſpirare ſcripta hæc, quàm id quod omnes Maſſilienſes, *de credendo & inquirendo medico vno ore tradiderunt.* Vnde pateat, *quàm procul abſit à vera intelligentia diuinæ Gratiæ*, Suares, *qui in tam perſpicuis hærentem erroribus grauem, & Catholicum authorem cenſeri vult. Cauendum iis qui tantum ſubſidij ſitum eſſe putant in huius & ſimilium authorum verbis pro illa quam docent gratia poſſibilitatis & voluntate ſalutis omnium quam Deus habet, ne imprudentes Semipelagianam ſententiam tenere, tradere, ac defendere conuincantur.*

lib. 7. de hæreſ. Pelag. cap. 4.

Itaque Ambroſiaſter ille in perpetuis hæret Semipelagianorum erroribus, circa prædeſtinationem ex præſ. ſcientia ſuſpenſam, circa gratiam poſſibilitatis, hoc eſt, cuius vſus vel non vſus libero relinquatur arbitrio, *circa voluntatem ſalutis omnium* quam putatur Deus habere, & falluntur, & quidem *periculoſè*, qui putant eſſe *grauem*, & *Catholicum authorem*: & tamen Prudentius dum eoſdem confutat errores, adeò grauem adeóque Catholicum eſſe putat hunc Ambroſiaſtrum, vt non dubitet eſſe

ipsummet Ambrosium; adeóque parũ suspectam habe de Semipelagianismo illius doctrinam, & per omnia *consonam* putet cum Augustini doctrina & circa vim liberi arbitrij, & circa prædestinationem, & circa voluntatem Dei de salute omnium, & circa gratiam indifferentem: & antidotum reperit, vbi Nouus-Augustinus venenum esse calumniatur. Eligite Baiani, & vel Prudentium reiicite, quem nuper inscripsistis vniuersali sanctorum Calendario, pro suprema quam ambitis in ritus Ecclesiasticos potestate: vel eiurate Nouum-Augustinum, qui Patres committit vbi Prudentius conciliat: & singularem facit antiquum Augustinum, vbi visus est Prudentio & concinere aliis, & consonare.

Probatur septimo ex beato Remigio Archiepiscopo Lugdunensi, in libello *de tenenda vnitate Scripturæ*, cap. 2. vbi conquestus de ijs quos suspicabatur redolere Pelagianismi reliquias, quod impugnarent, *Beatissimorum Patrum* præcipuéque *sancti Augustini reuerendam, & in omni Ecclesia Catholica receptissimam authoritatem*, præfatur, se quæ scribit in hac controuersia, *non suo sensu aut præsumptione, sed manifestissimis scripturarum testimoniis, & præfatorum sanctorum Patrum venerabili authoritate firmare, à quorum vestigiis*, inquit, *& vnitate absit, vt vel nos, vel illi, quorum charitate compulsi hæc dicimus, vllatenus recedamus, ne ab ipsis diuisi, ab ipso Domino diuidamur.* Ac deinde citat in decursu Cyprianum, Athanasium, Hilarium, Ambrosium, Hieronymum, Augustinum. Supponit ergo & esse vnitatem inter illos Patres, & vnanimem consensum in ea doctrina, quæ ad vitandum Semipelagianismum necessaria est; & quamuis emineat Augustinus, antiquiorũ tamen terere vestigia, quod si exorbitaret ab aliorum semita, quippe quorum sententia esset, vt volunt Nou-Augustiniani, perfectè Semipelagiana, quid facturum putamus Remigium, qui vult eorum *vestigia* premere in hisce controuersiis, & *vnitati* adhærere? quid inquam faceret in illo biuio, in quo volunt

Hieronymum cum alijs Patribus sinistrorsum aberrasse: Augustinum verò *Dei reuelatione* monitum dextram tenuisse? potest Remigius nolle diuidi ab ijs qui diuisi sunt? seipsum aut secet medium, aut multiplicet necesse est si tales sunt Patres, quales Baiani volunt, vt omnibus adhæreat.

Confirmatur ex eo quod etiam præfatur idem B. Remigius & eius nomine Ecclesia Lugdunensis in libello de tribus Epistolis, vbi pariter promittit se *non ex suo sensu, sed ex scripturarum sanctarum immobili veritate, & Beatissimorum Ecclesiasticorum Patrum fundatissima authoritate loqui*. Et deinde tradit septem quasdam regulas fidei, ex diuinarum scripturarum authoritate orientes, *& à sanctis atque orthodoxis Patribus diligentissimè commendatas*, de præscientia scilicet & prædestinatione diuina, quas *Catholicus quisque fidelissimè tenere debeat, & quicumque iis contraria sapiat non Catholicè sentire probetur*, vnde postea in fine libri concludit omnia quæ scripsit: *ex fidelissimorum & clarissimorum Patrum disputationibus sumpta esse*: Patres autem quos laudat, sunt omnes illi quos iam dixi, & in absolutione quæstionis annexæ citat insuper Pacianum Barcinonensem, & B. Ambrosium in expositione Epistolæ ad Ephesios, hoc est, vt Baiani volunt, *Ambrosiastrum*. Huic choro Patrum antiquorum iungit Remigius Augustinum, & ab ijs simul cantari putat anathema Semipelagianis. Qualis autem erit hæc musica, si dissonæ sunt voces? & quomodo iungi potest Augustinus Hieronymo & Ambrosio, vel Ambrosiastro, vt quod rectum est pronunciet contra Semipelagianos, si eorum doctrina Semipelagiana est? Num pronunciabunt contra se ipsos?

Inter eos qui nono sæculo pro doctrina sancti Augustini contra reliquias Pelagianorum fortius pugnarunt, præter Remigium Lugdunensem, & Prudentium Trecensem, producunt Baiani duos Lupos, sed qui non alios habent dentes, quàm quibus ipsimet Baiani mordeantur.

Alter est Lupus Seruatus Moguntinensis, vt dicunt, Presbyter, alter Lupus Ferrariensis Abbas, ex Ordine sancti Benedicti.

Probo igitur octauò, eundem esse illorum authorum sensum de Augustino, non seorsim, sed cum alijs Patribus antiquioribus sequendo, in huiusmodi controuersijs, & primo Lupus Seruatus in prima quæstione quam tractat, quæ est de libero arbitrio, sic loquitur. *Nostri autem authores facilè sapientia superiores* profanis scilicet authoribus, *quia Diuina eloquentia pares, quam cùm volunt exerunt, cùm volunt abscondunt, Cyprianum loquor, Augustinum, Hieronymum, & Ambrosium, & quosdam alios, & mentem Diuinorum eloquiorum penitus inspexerũt, & nobis salubriter expresserunt, scilicet egere nos in bonum arbitrio liberando: & Dei gratiam non secundùm merita nostra dari:* & deinde Hieronymum citans; *Hieronymus*, inquit, *Diuina & seculari doctrina præcipuus, & velut quidam parens cum Augustino Ecclesiasticæ Philosophiæ, quæ humanam nec multum appetit, neque in omnibus contemnit, Pelagianam hæresim potenter debellans*, si, inquit, &c. Atque hi sunt illi Patres, quos hic author in Præfatione vocauit harum quæstionum *tractatores clarissimos*, & *deffensores inuictissimos veritatis.* quorum sensa, *anxiè diúque scrutatus sit, quorum sole clariora sint opera, Diuinis irradiata eloquiis, ex quibus hauserit doctrinam quam hic tradit.* Ergo non ex Augustino solo, sed ex alijs quoque Patribus Cypriano, Ambrosio, Hieronymo, colligitur orthodoxa de tribus quas tractat quæstionibus doctrina, hoc est de libero Arbitrio, de Prædestinatione, de Redemptione Sanguinis Christi, pro quibus scilicet fusus sit. Omnes illi mentem diuinorum eloquiorum *penitus inspexerunt*, & nobis *salubriter expresserunt*, omnes sunt *clarissimi tractatores*, & *inuictissimi defensores veritatis*, quæ tribus istis quæstionibus quæritur: omnium scripta *sole clariora* & *diuinis eloquiis irradiata.*

Hieronymus præ cæteris vides quomodo laudetur,

tanquam *alter cum Augustino Ecclesiasticæ Philosophiæ parens*, tanquam *præcipuus* in diuina & seculari doctrina, tanquam *potens debellator* hæreseos Pelagianæ. His verò nequicquam obstantibus, Hieronymum in ijs quæstionibus & Lupo, & Augustino esse contrarium, & dum contra Pelagianum errorem fortiùs pugnat, fallente vestigio lapsum esse sordidumque ac lutosum ex eo lapsu sic remansisse, vt lauari, hoc est excusari non possit, affirmare non verentur. Quod autem dicunt, Augustinum esse *Patrem Patrum*, &c. viderint quomodo concilient cum eo quod dicit Lupus hic, Hieronymum esse præcipuum in diuina & seculari doctrina, & esse alterum cum Augustino Ecclesiasticæ Philosophiæ parentem.

Nescio an Baiani satis attentè legerint quod est in quæstione secunda de Prædestinatione, vbi post allatum Cælestini Papæ testimonium in commendationem sancti Augustini, *verùm*, inquit Seruatus, *ne, quod cauendum etiam secularibus litteris dum imbueremur cognouimus, amore Doctorum amplecti iudicemur errores eorum; vnde probè idem Augustinus dehortatur in memorato de dono perseuerantiæ libro his verbis, quamquam neminem velim sic amplecti omnia mea, vt me sequatur nisi in his in quibus me non errare perspexerit; ac non potius vnde potissimum quærendum est vestigare veritatem: procedat Paulus in medium, &c.* Nolo hîc vllum adhibere commentarium. Rogo tantum Baianos, vti verba hæc Lupi Servati paulò attentiùs expendant; videantque vtrum ita Cælestinum intellexerit vt inde sequatur Augustinum esse *vnum instar omnium & supra omnes*, quem solum & ab aliis seiunctum tuto ac sine vllo errandi periculo sequi possimus.

Denique in tertia quæstione quæ est de Christi Sanguine pro omnibus fuso permittit Lupus, vt sequatur quisque quod Chrysostomus dixit, & quod Nouus-Augustinus in Ambrosiastro tanquam *Semipelagianum* reprehendit, Christum scilicet pro omnibus omnino mortuum; verba illius sunt. *Verùm ne me irridendum & respuē-*

dum pronuncient quibus placet omnes siue bonos siue malos indifferenter à Christo redemptos; ponam vnum quod cum eis faciat testimonium: & eos omnes vt opinor in gratiam reduxero. Ioannes Constātinopolitanus doctrina & sanctitate iuxta insignis Episcopus gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem, quod Heb. 3. *supra posui, sic exposuit; Qualiter gratia Dei pro omnibus gustauerit mortem, non pro fidelibus tantum, sed pro vniuerso mundo, & ipse quidem pro omnibus mortuus est? quid autem si non omnes credant? id quod suum erat impleuit.* Ergo etiam Chrysostomum nobis sequendum Seruatus proponit, etiam in ea quæstione, in qua maximè suspectus Baianis est, eiusque sententiam idoneam putat conciliandæ inter dissidentes paci, vnde sequitur & non esse ipsum Augustino contrarium in hac quæstione; & Augustinum solum non esse huiusce controuersiæ arbitrum, sed cum aliis, etiam cum Chrysostomo.

At, inquies Lupus alter, nempe Ferrariensis, non approbat illam sancti Chrysostomi doctrinam, vt patet ex Epistola ad Carolum Regem, & ex tertia quæstione collectanei. Ita inquam est, neque id ego iam ago, vt duos Lupos conciliem, quod tamen est factu facillimum, si illi bene capiant, de quo fortè aliquid postea Hoc tantùm intendo quod iam monstratum est, Lupum Seruatū eximium doctrinæ Augustinianæ defensorem, vt Baiani volunt, id tantum probare, quod illi putat esse cōmune cum cæteris Patribus, à quibus illum Baiani separant: & eandem dico fuisse mentem alterius Lupi, hoc est, Ferrariensis; quod sit ostendo. Nam hoc etiam in citato iam collectaneo super iisdem tribus quæstionibus quas Seruatus tractat, cùm dicit se hausisse, non ex Augustino solo, sed ex aliis etiam Patribus; *Non a spernabitur*, inquit, *lector, si deferam per quos profeci & proficio Doctores, vel si in obscurioribus sententiis aliquid lucis infundam*, ac deinde Augustini, Ambrosii, Hieronymi loca colligit, & Hieronymum vocat *clarissimum & celeberrimum Doctorem*, agnoscit singulares illius laudes à Gelasio Papa & Se-

in Præf. qu 1. & 3. in ep ad Carolum & quæst. 3.

ptuaginta Episcopis, à quibus receptã agnoscit eius doctrinam, sicuti & Augustini. Et allatis Augustini testimoniis, additurus testimonia Hieronymi, sic orditur, *Alterũ lumen tractatorum Hieronymus*, ac tandem *duo clarissima lumina* Doctorum vocat Augustinum & Hieronymum, quorum vnus, vt Baianis placet, tenebras spargit, vbi alius veritatem illustrat. Non possunt negare Nouo-Augustiniani, quin liberaliter agamus cum illis. Iubent nos in inuestiganda doctrina quam Ecclesia tenuit nono seculo fidem abrogare Hincmaro & Concilio Rhemensi, suspectum habere Rabanum & Concilium Moguntinense, Carisiacum multorum Episcoporum vocare *conuenticulum*, in quo indiscussæ quæstiones præcipiti sententia fuerint definitæ. Paremus iniquæ conditioni, & eorum quos substituunt iudicium sequimur, hoc est Concilij Valentini, Prudentij Trecensis Episcopi, Remigii Archiepiscopi Lugdunensis, Lupi Seruati, & Lupi Ferrariensis. Illi autem proponunt nobis sanctum Augustinum non seorsim, sed cum antiquioribus Patribus Græcis & Latinis sequendum. Paratis hoc consilium amplecti superuenit Nouus Augustinus ex improuiso, & clamat, ne facite. Patres illi alii sententiam sequuti sunt *perfectè Semipelagianam*: & Hieronymus *excusari non potest*, Vnus Augustinus sit instar omnium, quippe qui prius cum aliis erranti reuelatum est, vt doctrinæ societatem desereret, & contrariam sententiam sequeretur. Baiani quis est iste ludus? Ludum autem cur dico? fraus erat fortasse potius vocanda. Intellexerunt nimirum si sua dogmata examinarentur in communi sanctorum Patrum consessu, reiiciendos à Latinis quos Græci damnassent: nec admissurum Ambrosium quem Basilius non probasset; & vapulaturos apud Hieronymum quos Chrysostomus dixisset reos: vnde vt hanc tempestatem effugerent satius visum est, venerandum illum cœtum sanctorum Patrum in suspicionem vocare Semipelagianismi, vnumque inde, ne pupilli omnino viderẽtur,

Augustinum detrahere, cuius verba quædam in suos errores sperarent detorquenda, faciliùs esse imponere vni quàm multis, quòd multorum coniuncta vox intentiùs ac fortiùs sonet: nec successuram anticipatarum opinionum probationem, si vbi obscurior videtur Augustini sententia ex perspicuis cæterorum Patrum verbis eruere illam cogerentur. Cæterùm ne in hominum offensionem incurrerent, & publicum odium, exaggerandas esse Augustini laudes, & prædicandum *Patrem Patrum, Doctorem Doctorum*, verè *irrefragabilem*, verè *solem*, verè *Angelum* inter homines, *qui naturalis & gratuiti luminis abundantia* omnes scriptores Græcos & Latinos superarit, & cum D. Paulo *matricem* & *fontem* omnium conclusionum, quæ de gratia educi possunt, inuenerit, ac proinde vnum illum esse debere *instar omnium, loco omnium, supra omnes*. Caluinus hanc inire viam cœperat, eidem institit Nouus-Augustinus. Nobis verò sancti Augustini laudes placent quàm maxime; sed magnam putamus iniuriam esse, in rebus fidei laudem quempiam à singularitate doctrinæ ac proprietate, atque à dissensione à cæteris Patribus, quippe cùm id tantum Catholicum sit, quod sententiæ communio consensusque commendat. Augustinum igitur in vnitate ac consensione cæterorum Patrum sequendum esse. Quod si quid afferretur ab alijs dissonum, vel non fore illud Augustinianum, vel non fore ad tuendam fidem, & vitandos errores necessarium. Et hoc dico iam probatum esse per Concilia generalia, particularia, per Romanos Pontifices, per Episcopos, quotquot Augustinum commendant, pérque Augustinum ipsum, quem Nouo-Augustiniani sequentes fugiunt.

CAPVT IX.

Quid sentiant Baiani de Scholasticis Doctoribus.

BAiani quia non solùm antiquorum Patrum præsidio se destitutos vident, sed insuper Scholasticorum Doctorum confertim irruentium impetus experiũtur, eadem vtrosque ratione repellere conantur, Augustini videlicet authoritate, quæ vt videtur illis esse tanta, quantam æquare cæterorum omnium Patrum multitudo non possit: ita & Scholasticorum præ illo vilem turbam despicari se posse confidunt. *Multum videlicet illos ab Augustino, atque adeò à veritate aberrauisse amore philosophiæ naturalis ebrios, & de Schola Babylonem quandam fecisse Cymmeriis tenebris ac confusione turbatam: strigosas esse quæstiones quibus vniuersa Scholastica nũnc ab omni parte plena est: neque id mirum. Esse enim Theologiam recentem ad humanæ rationis modulum & gentilis Philosophiæ regulas concinnatam: desperatum esse profectum eorum qui legere Augustinum volent animo philosophiæ Aristotelicæ vel Scholasticæ recentioris opinionibus præoccupato.* Vnde facilè intelligas quantùm vel ipse sanctus Thomas in eo studio proficere potuerit. Pergunt, *Augustinum vel in grauißimis rebus quantum hallucinari potuit hallucinatum*; quod dictu temerarium est, vel recentiores *ab ostio veræ Philosophiæ fide saluâ tantùm aberrasse, vt neque fidem Christianam, neque spem, neque cupiditatem, neque charitatem, neque naturam, neque gratiam, neque vitium, neque virtutem, neque opus bonum, neque peccatum, neque meritum, neque mercedem, neque præmium, neque supplicium, neque beatitudinem, neque miseriam, neque timorem, neque amorem, neque misericordiam, neque iustitiam, denique neque vetus, neque nouum testamentum intelligere videantur.* Vide, amabo te, amice Lector, vllæ ne bestiæ reperiri possint, & Doctoribus, & Auditoribus Scholasticis absurdiores.

Iansen. tom. 2. lib. 1. cap. 3. 8. 9. 18. 29. 30.

Et ne aliquis putet huius tantùm ætatis aut Ordinis vnius scholasticos peti, malum hoc à quingentis circiter annis cœpisse putant, vnde negant *vlla opinationum Scholasticarum vetustate, quantocumque patrocinantium numero roboratam, quibuscumque locis diffusam, quotcumque ætatibus propagatam, fidem Ecclesiæ maculare; quæ nulla opinionum vetustate terreri debet aut impediri, quin opiniones huiusmodi ad incudem reuocet. Non ideò irreprehensibilem esse doctrinam, quia est inueterata, & in scholarum pulpitis familiaris: si constet toties probatis ab Ecclesia Augustini placitis aduersari: plus illi vim tribuendum quàm Theologorum quantumlibet numerosæ multitudini: esse vnum illum instar omnium, loco omnium, supra omnes: ad illum prouocandum ab omnibus quantumuis numerosis, &c.*

Iansen. loco cit. cap. 30.

Quod si quis contenderet exceptum saltem esse Diuum Thomam ab illa cæterorum aberratione, præterquàm quod constat, vt dixi, & Aristotelicis illum principiis maximè addictum fuisse, &, quæ dicuntur strigosæ, quæstiones sectatum; disertè fatentur Baiani non sine magnâ ratione dici, *Difficillimè aut nullo pacto fieri posse, vt qui in Scholastica Theologia præcelluerit, in Positiua quam vocant simul primas ferat, & hoc in sancto Thoma & Caietano demonstratum esse: sistendum tamen esse intra terminos Positiuæ illius, si quis exorbitare nolit, & contentum esse oportere Scripturis sacris, antiquorum Patrum scriptis & Conciliis; reiectâ cæterarum quæstionum, & quæ inde possunt deduci conclusionum, non necessariarum ad confutandos Hæreticos inani multitudine.* Ita se illuminatos post assiduum multorum annorum laborem & ternam vicenamque librorum Augustini lectionem.

Iansf. ib.

Ego tria tantum habeo, quæ reponam hisce scholarum & Scholasticorum accusatoribus. Primum, illos cum Libertinis, & de fide Catholica male sentientibus conspirare. Secundum censuram illam ab Ecclesia fuisse repudiatam Scholasticis patrocinante. Tertiò assignare conabor idoneas tum illius odii, tum huius patrocinii

rationes:

rationes: vnde constabit Augustinum ab Scholasticis immerito diuelli.

CAPVT X.

Conspirare Baianos cum Hæreticis & Libertinis in illo Scholasticorum odio atque contemptu.

HÆRETICIS & dubiæ fidei hominibus inuisam semper Scholasticam fuisse vt probemus, non longè quærenda sunt argumenta. Occurrit statim in Concilio Constantiensi Articulus Vvicleffi vigesimus nonus. his verbis conceptus, *Vniuersitates, studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in eisdem, sunt vanâ gentilitate introducta, & tantùm prosunt Ecclesiæ sicut Diabolus.* Designantur hoc loco sine dubio potissimum Theologi Scholastici; neque enim crediderit Vvicleffus, Iurisperitos, Medicos, Mathematicos Ecclesiæ nocere *sicut Diabolum.*

Erasmus in hoc argumento, vt aliàs semper, disertus est: *Iam, inquit, ars esse cœpit Theologia potiùs quàm sapientia: theatrica veriùs quàm ad veram pietatem accommoda. Hanc præter ambitionem & auaritiam vitiarunt & aliæ pestes, adulatio, contentio, superstitio. Quibus rebus tandem eò ventum est vt Christus ille purus, propemodum esset obrutus humanis cogitationibus, limpidißimi quondam Euangelicæ doctrinæ fontes Philistæorum scrobe oppleti, diuinæque Scripturæ regula nunc huc, nunc illùc detortâ, nostris seruit affectibus potiùs quàm gloriæ Christi.* Eodem pertinent quæ idem habet præfatione in Hilarium, vbi Scholasticos *Rabinos* vocat, *quos pudeat nihil habere quod respondeant*; vbi *plus quæstionum, & atrociores tumultus ab illis excitatos orbi putat, quàm olim à temeritate Arrianorum*, vbi, *curiosas & propemodum impias ab iis moueri quæstiones, & definiri quæ citra salutis dispendium vel ignorari à nobis poterant, vel in ambiguo relinqui*, vbi *quæ illi tractant adeo ad vitæ pietatem nihil facere, vt nusquam* magis locum *habeat illud Pauli, scientia inflat.*

Præf. in Paraphras. ep. ad Ephes.

Nimirum bonus iste rerum perditarum instaurator Scholasticorum studia reducit omnia, *ad solam sacræ Scripturæ meditationem, linguarum bonarum, vt vocant, literarum cognitione adiutam*, vt ipse dicit præfatione citata in Paraphrasim Epistolæ ad Ephesios. Dialogo verò, qui *Pietas Puerilis* ab eo inscribitur, disputãdi modum Theologorum eo nomine reprehendit, quòd eo ad dubitandum de ijs quæ ad fidem pertinent ingenia hominum assuescant: magnopere autem referret scire quis fuerit ille disputandi modus, qui Erasmum adeo fecit procliuem ad dubitandum de iis quæ ad fidem pertinent, vt vulgo inter Christianæ atque Catholicæ religionis amphibia numeretur.

Sequitur Lutherus, cui familiaris fuit inter conuiuia, & post mensam in Scholasticos ludus, vt constat ex secundo operum illius volumine, vbi censuram fingit Apologiæ Melancthonis aduersus *furiosum decretum Theologastrorum*; sicut idoneam suarum nugarum materiam. Theologastros autem vocat Sorbonicos Doctores, qui inter aliàs multas Lutheri propositiones, has etiam condemnarunt.

» Propositio tertia, *Theologia Scholastica est falsa scripturæ*
» *& Sacramentorum intelligentia, & exulem nobis fecit veram*
» *& sinceram Theologiam.*

» Propositio quarta. *In sermonibus Ioannis Tauleri lingua*
» *Teutonica, plus reperio Theologiæ solidæ & sinceræ, quam in*
» *vniuersis omnium Vniuersitatum Scholasticis Doctoribus re-*
» *pertum est, aut reperiri poßit in omnibus suis sententiis.*

» Propositio quinta, *Quo tempore cæpit Theologia Scho-*
» *lastica, id est illusoria, eodem euacuata est Theologia Crucis,*
» *suntque omnia plane peruersa.*

» Propositio sexta, *Libidinem corrumpendæ scripturæ iam*
» *fermè trecentis annis patitur Ecclesia incomparabili damno*
» *suo à Doctoribus Scolasticis.*

» Propositio septima. *Theologi Scholastici Aristotelis mo-*
» *ralia prorsus conuenire mentiti sunt cum Christi Paulique do-*

ctrinâ. His adde quas refert Melchior Canus ex Lutheri libro contra Latomum, *Theologiam Scholasticam esse aliud nihil quàm ignorantiam veritatis inanémque fallaciam, quam ad Coloss. cap. 2. Apostolus præcauet.* Et ex libro de Abroganda Missa priuata: *Academias esse Antichristi Lupanaria.* De locis Theol lib. 8. cap. 1.

Philippus Melancthon, apud eundem Canum, *Lutetiæ natam esse dicit prophanam Scholasticem, quâ admissâ Euangelium obscuratum, ac fides extincta sit.*

Caluinus quid de Scholasticis senserit satis ipse prodit in controuersia de libero Arbitrio. Vbi & omnes in vniuersum, & nominatim Sorbonicos *Sophistas*, vocat, vt antea retulimus; *nouosque Pelagianos*, additque se quamuis non consentiat omnino antiquis Scholasticis, *multo magis tamen à recentioribus dissentire, qui Lombardum sequuti sunt, quippe quos putat ab Augustino longiùs recessisse.* Dum verò de Iustificatione disputat, *ineptire*, illos, *garrire*, impudentes, vt est ingenio ad conuitia & maledicta proiectissimo, sæpius pronunciat.

Nec diffitentur aduersarij iniquam hanc Hæreticorum in Scholasticos censuram, quàm se quoque jmprobare fingunt, confessi Theologiam Scholasticam ad pellendam tyronum ignorantiam methodi suæ luce, ac breuitate saluberrimè tradi, & vecordes esse blaterones illos, & tenebriones qui doctrinam Scholasticam vniuersam respuunt, quæ non est aliud quam methodica diuinarum rerum tractandarum via. Ianf. lib. Procem. cap 8. & 9.

Sed ex ijs quæ iam dicta sunt facilè intelligi potest, huiusmodi homines, aut, quod dicitur, eodem ore spirare calidum & frigidum: aut ludere in Hæreticos speciosa expostulatione, commentitii nimirum criminis reos. Interrogo enim quem ipsi modum Scholasticæ intelligant ac probent? Illum ne qui iam in vsu est in omnibus Catholicorũ academijs à tẽporibus Magistri sententiarũ, quẽ Parisienses, quem Louanienses, quem Salmanticenses retinent? In quo Thomistæ, Scotistæ, Nominales & Mixti cõueniunt? Per Galliam, Hispaniam, Germaniam,

Italiamque dispersi? An alium quendam possibilem nondum expressum, sed expectandum ex illius, qui iam est, reformatione? si alium quendam, quid peccarunt Hæretici qui Scholasticos insectantur eos tantùm qui iam sunt, quique à tempore Lombardi floruerunt. Nam quod possit esse bonus quidam atque vtilis Scholasticæ Theologiæ modus, illi non negant? quin etiam à se inuentum putant ac Geneuæ expositum & Leydæ Scholasticam nimirum ita censent à se reformatam sicut & Ecclesiam. Si vero intelligant Baiani modum illum qui hactenus in vsu est; *lucidum*, ergo putant quem dicunt esse *Cimmeriis tenebris* confusum; & salutem inde petunt, vnde putant importari perniciem. Quis enim ferat eo *saluberrimè* ingenia exerceri, vnde oritur perturbatio *Babylonica*? quis honestam studioso rerum diuinarum, Philosophiæ gentilis *ebrietatem*? quis vtile impedimentum illud quod sit necessario *deponendum*? si quis velit Augustini sensa penetrare, hoc est verum ipsum attingere? Quid? num volunt hominibus *saluberrimum* esse *hallucinari*? & ita *hallucinari*, vt sint stipitibus similiores & fungis, quàm Theologis, neque bonum scientes, neque malum: nec præmium, nec meritum, nec virtutem, nec vitium, nec vetus, nec nouum testamentum? *vniuersa Scholastica* inquiunt, *nunc ab omni parte plena est strigosis quæstionibus, ideóque illius veritates non pertinent ad secundum modum diuina penetrandi, qui est tutus & Christianorum proprius, sed ad primum qui est periculosus & proprius Philosophorum*; Et tamen nemo putare debet ab eo qui hoc dicit *sugillatam*? & *saluberrime* traditur quæ traditur cum periculo? & est tantùm *aliquorum abusus* quando constat *vniuersam in omni parte*, eo modo deprauatam? Fateantur ergo id quod res est, se in Scholasticis insectandis in speciem dissentire, re autem ipsâ blateronibus consentire Hæreticis que suffragari, & luxatæ fidei hominibus.

lib Proœm. cap. 9.

CAPVT XI.

Ab Ecclesia damnatum esse illud odium in Scholasticos.

ET ideo suspectum semper Ecclesiæ fuit libertinorum illud in Scholasticos odium, vt intelligi potest ex Concilio Constantiensi, vbi articulus ille Vvicleſi inter damnatos numeratur. Quem sensum, vt par erat, Sorbona sequuta est, cùm censuit *manifestè falsum esse* quod Erasmus dixerat, & *perperam assertum*, & *improba procacitate enunciatum*, *erroneè ac temerariè detrahere illum Scholasticæ doctrinæ, & ab eius studio peruersè homines retrahere, generalibus Concilijs contumeliosum esse illius de Scholasticis iudicium, temerariè, ignoranter, seditiosè, viam illum aperire dissoluendæ vnitati fidelium, nec non disseminandis perniciosis erroribus*. Eadem & in Lutherum Sorbonæ censura, *manifestè falsum esse*, quod dixerat de scientiis speculatiuis & Theologia Scholastica, *temerariè ac superbè assertum, ac sanæ doctrinæ inimicum, præsumptuosum, erroneum, errori Bohemorum damnato vicinum, stultum, malitiosum, impudens*. Ita Sorbona anno 1521. die 15. Aprilis.

Tit. 21. censur. Erasm. prop.

Tit. 19. censf. Luth. prop.

Quod si cui eo nomine suspecta videatur Sorbonæ Censura, quod in propria causa iudicium vsurpare nemo debeat, libenter assentior confitenti propriam hâc esse Sorbonæ causam, & qui Scholasticos vniuersim pungunt esse illos Sorbonæ potissimum iniuriosos, cùm eadem esse vtriusque exordia, Sorbonæ scilicet & Scholasticæ, hoc est methodicæ huius Theologiæ, eademque incrementa, inficiari nemo possit, qui aliquam habeat superiorum temporum notitiam, vt ingratos esse necesse sit, atque degeneres, si vlli vsquam reperiantur eius alumni, quibus probentur nuperi Scholasticæ Theologiæ obtrectatores.

Sed ne videar Scholasticos defendere iudicio tantum Scholasticorum, redeo ad Ecclesiæ tribunal & ora-

cula summorum Pontificum qui hactenus fere omnes Theologiæ Scholasticæ Academias vel instituerunt ipsi, vel iuuarunt stipendijs, vel priuilegiis munierunt, vel testimonijs honorificentissimis decorarunt. Infinitum sit, si velim hoc argumentum sigillatim exponere, ac recensere minutius quæ dixerint, quæ fecerint Romani Pontifices in gratiam Scholasticorum. In promptu sunt sua cuique Academiæ diplomata & encomijs & hortationibus ad hoc studium capessendum referta, vt omittam ea quæ de Diui Bonauenturæ, deque Diui Thomæ non sanctitate modò, sed & studijs & doctrinâ celebrarunt? Nec Pontificibus tantum; Concilijs quoque curæ fuit hæc magisteria promouere, commendare, tueri: hinc præclarissima illa instituta quibus cautum, ne sacerdotia quædam alijs conferrentur, quàm ijs qui gradum aliquem in ijs studijs essent consequuti, quibus Ecclesiasticorum redditũ pensiones destinãtur alijs ad Theologiam docendam, alijs ad discendã; quibus gratiarum multiplex genus atque immunitatũ vtrisque conceduntur. Hic ego Baystas interrogo, velint ne Dei Ecclesiã hactenus nesciuisse, quid agerent Scholastici, quidve detrimẽti importarent in doctrinam fidei, necne? Si nesciuit, quis ei reuelauit quod Ecclesiam vniuersam celatum est, cùm esset ad tuendam fidem pernecessarium? si non nesciuit, fidem ergo prodidit Ecclesia, deseruitque officium suum quando *Cimmerijs* Doctoribus *Babylonicisque*, fideles instituendos commisit, à quibus sciret *inebriandos* Aristotelicis principijs, implicandos *strigosis quæstionibus*, ludificandos placitis *ad humanæ rationis modulum & regulas Gentilis Philosophiæ concinnatis*, informãdos ijs imaginibus quæ omnem in Augustinianæ doctrinæ studio profectum impediant exponentes continuis hallucinationibus, ad tantum denique stuporem adducendos *vt neque bonum, neque malum, neque nouum, neque vetus testamentum* distinguerent. An ergo dicenda erit columna & firmamentum veritatis, quæ veritatis

corruptores & deprauatores tanto redemit, dum Scholasticos tot laudibus excitat, tot præmijs allicit, tot beneficijs remuneratur?

CAPVT XII.

Quare Scholasticos oderint Hæretici, quare caros habeat Ecclesia.

SED tempus est vt veram causam aperiamus, propter quam Scholastici, & hostibus fidei adeò sunt inuisi, & Ecclesiæ ipsi, hoc est summis Pontificibus adeò cari; illa nimirum est, quam Sorbona designat in censura Erasmicarum propositionum. Quod fidei Catholicæ impugnatores *delirare clarè ostendant*, ideóque *Lutherani*, & idem esto de cæteris iudicium, *vix audeant congredi, aut pedem propiùs figere. Verentur enim ne si propiùs manus conserere contingat, dum non habent quid rationabiliter respondere queant, confundantur, & sua orbi inscitia acignorantia propaletur.* Duo enim maximè Scholasticis in vsu sunt, Dialectica methodus differendi: & Methaphysica ratio concipiendi ac distinguendi res illas quæ sub disputationem cadunt; Altero rationum vis, & argumentorum nerui manifestantur; altero tollitur sermonis ambiguitas, & implicatarum notionum impedimenta, vt necesse sit & abire in fumos erroneas verarum sententiarum impugnationes: & earumdem probationes irritas reddi, dum stringũtur nudæque ad hanc amussim exiguntur. E contrario vbi liberum est spatiari differendo & populares rerum imagines adhibere cum pigmentis Oratorum ac fucis, mendacium in tuto est, indisertæque illudit veritati. Hæc igitur causa est cur Hæretici, & fidei laxiores homines, quos nihil vetat esse facundos gnauosque plausibilium orationum artifices, Scholasticorum hanc limam non aliter abhorreant quàm pecuniæ adulterinæ fabri Lydium lapidem. Tit. 31.

Neque verò amare illos possunt quandiu Ecclesiam

oderunt, cuius authoritas ita est cum Scholasticorum causa coniuncta vt alterutrâ concussâ idem vtraque subeat ruinæ periculum. Constat enim eo nunc loco res esse, vt quæ Scholasticorum est communis & constans & indubitata sententia, eadem esse censenda sit & totius Ecclesiæ, quæ iam à quadringentis circiter annis per Scholasticos ita instituit in scholis, ita docet in pulpitis, in congressibus ita disputat, in concilijs ita decernit, vt nullos alios Doctores, quàm aut Scholasticos, aut Scholasticis consentientes habere videatur. Ac proinde quæ Scholastica dicitur doctrina, vel approbatione manifestâ, vel tacitâ consensione, ita fit Ecclesiastica, vt si eam Scholæ communi consensu necessariam pronuntiant; Ecclesiæ quoque necessariam putare: si Scholæ indifferentem significant; Ecclesia similiter relinquere indefinitam, & hominum arbitrio ad disputandum expositam: si Scholæ veluti falsam absolutè condemnant; Ecclesia eandem veluti falsam rejicere censenda sit. Neque enim vlli sunt alij iam, quorum ore loquatur Ecclesia, quàm qui sunt vel possessionis, vel doctrinæ communione Scholastici: ac proinde sicut ex communi antiquorum Patrum sententia, quis sensus esset Ecclesiæ antiquæ certò colligimus; quòd eorum ore, ac scriptis suam illa fidem proderet, ita quis sit sensus Ecclesiæ hodiernæ, & nobis ab eorum ore, & posteris ab eorum scriptis innotescere certò putandum est: & sicut ob eam causam qui recedit à communi antiquorum Patrum sententia, alienus esse putatur à fide antiquæ Ecclesiæ, ita & qui receptæ vnanimiter à Scholasticis doctrinæ refragatur, fieri non potest vt sensui Ecclesiæ hodiernæ conformis sit. Atque hæc causa est, cur Ecclesia Scholasticos & amplectatur, & protegat, quod scilicet deserere non possit quos experitur ad omnes vsus propugnandæ fidei erroresque debellandi paratissimos: sentiatque suam, dum constitutæ in Scholis sententiæ conuelluntur, infallibilitatem peti.

CAPVT

CAPVT XIII.

Baiani Ecclesiæ infallibilitatem petunt dum Scholasticos insectantur.

VNDE intelligas quàm vanum sit quòd Baiani solent opponere Scholasticis, aut vnum, aut multos ex antiquis Patribus. Cur enim recurrunt ad Ecclesiam antiquam, si credunt in hodiernam? Ita nimirum sentiendum est, aut nullam esse fidem, quam profitemur, aut tam esse infallibilem Ecclesiam hodie sub Vrbano, quàm fuit sub Lino, vel sub Clemēte: ac proinde tam securos esse qui ei consentiunt, vel quibus ea hodie consentit, quàm fuisse putandi sunt qui quondam in eius gremio sunt versati. Vnde manifestum conficitur argumentum; quod repugnat constitutæ in Scholis doctrinæ, repugnat & Ecclesiæ hodiernæ quæ Scholasticis consentit eosque approbat, adhibetque ad sua ipsius sensa interpretanda. Sed Patres, vt Baiani volunt, aut vnus, aut multi, repugnant constitutæ in Scholis doctrinæ: ergo ijdem Ecclesiæ hodiernæ repugnare censendi sunt: & quia illorum Patrum testimonio contineri volunt Ecclesiæ antiquæ sententiam, consequens est vt ex istorum Doctorum sententia, hodierna Ecclesia degenerarit ab antiqua, sitque alterius fides alteri contraria.

Ex quo sequitur vlterius admodum inconsultò Baianos confiteri, & ab Augustino discrepare doctrinam Scholasticorum, & Ecclesiæ authoritatem oppigneratam esse tuendis illis ipsis Augustini placitis à quibus Scholastici discrepant: ac proinde prouocandum ad Augustinum *ab omnibus quantumlibet numerosis, esse illum instar omnium, loco omnium, supra omnes, non debere quemquam terreri Scholasticarum opinationum vetustate, quantuscumque sit numerus & authorum qui patrocinantur, & locorum quibus disseminatæ sunt, & ætatum queis sunt confir-* Iansen. tom. 2. l. 1. procem. can. 30.

matæ. Nempe pari ratione ſequitur inuertenda eſſe illa principia, & cùm Eccleſiæ hodiernæ authoritas ſit etiam oppignerata tuendis Scholaſticorum placitis illis quæ ſunt communiter conſtanterque recepta, rejiciendis quæ communiter conſtanterque reiecta ſunt, medijs vero ſic acceptandis, vt quamuis in poſterum in alteram partem definiri poſſint, concedatur tamen ſine noxa fuiſſe hactenus dubitabilia; cùm hæc inquam, ita ſe habere monſtratum ſit; ſequitur aut prouocandum eſſe ab Auguſtini placitis ad placita Scholaſticorum, aut non eſſe iuſtam ad Eccleſię hodiernæ placita prouocationem, Sed quid volunt, dum contendunt reuocandam eſſe ad incudem ab Eccleſia doctrinam ab *omnibus*, *vbique*, & *à multis ſæculis* receptam? Quid inquam eſt eſſe receptam ab omnibus, vbique, & multjs ætatibus, quàm eſſe vniuerſalem? & quod alio nomine dicitur, Catholicam? illa porro Eccleſia quæ huiuſmodi doctrinam reformabit, quid aliud dicet, quàm ſe iam aliquot ſæculis omnibus locis erraſſe? Nam ſi per aliquot ætates locis omnibus id opinabatur quod falſum eſt, fideique antiquę repugnat, quæ igitur tunc erat Eccleſia quæ veritatem conſeruabat?

Vide autem quàm ſint inania huiuſmodi Doctorum commenta. Putant non eſſe contra fidem, quòd quis opinando tantùm contraria ſentiat reuelatis. Quod quidem verum eſt, ſi neſciat eſſe reuelata, vel ſi non ſunt adhuc ſufficienter propoſita, ſed quæſtio eſt de illis Auguſtini, vt ipſi volunt, placitis, quibus tuendis ſuam olim Eccleſia authoritatem oppignerauit, quæ à Concilijs recepta probatáque ſunt, quæ ſunt neceſſaria vitandis erroribus Pelagianorum: ac proinde de quorum reuelatione ac ſufficienti propoſitione nulla ſupereſt controuerſia. Quo poſito ſi nihilominus Eccleſia recentior contrarias communiter opinationes admiſit, vel ſciens fecit, vel ignorans: ſi ſciens, fidem perdidit opinatione illa contraria, quippe quam etiam perderet voluntariâ

tantùm hæsitatione : si ignorans, potest igitur Ecclesia esse sui ipsius immemor, & hodie nescire quid heri constituerit, atque hâc nescientiâ innocenter quidem, sed verè tamen deflectere ab eo quod olim constituerat. An igitur Baijstæ concedere hoc audebunt? an eatenus gratificari Lutheranis & Caluinistis, & omnibus omnium temporum Hæreticis? & quid fiet tot pollicitationibus Spiritus veritatis, qui se omnia in tempore suggesturum, omnem docturum veritatem, Ecclesiæ numquam defuturum nos certò credere præcepit?

Baijstæ scilicet non aduertunt de rebus ab Ecclesia priùs definitis, aliter esse ac de definiendis aliquando sentiendum. Potest Ecclesia priori tempore opiniones habere contrarias ijs quæ porro definientur diuersis diuersa sentientibus. Quo tempore neque ignorantiam habere vllam dicenda est, nec contrariam fidei sententiam. Non ignorantiam, scit enim quod verum est, rem illam nondum esse definitam, nec plenè ac distinctè satis reuelatam : ac proinde esse ad arbitrium disputabilem; non contrariam fidei sententiam, quia nemò fidei contradicit, id opinando quod non est de fide : non est autem de fide quod nondum est distinctè reuelatum, atque ad credendū propositum. Et ideò non obstante illa opinandi libertate, *sensus Ecclesiæ*, seu *sensus Ecclesiasticus* verissimus est atque certissimus, quo nimirum creditur liberum esse pro tempore quod quisque velit opinari, dum aliquid certius statuatur, aut distinctius proponatur. Sed postquam aliquid eo modo vel statutum, vel propositum est, si quis vel opinando tantum reiiciat, esto inculpabiliter erret, quia fortè ignoranter, errat tamen, & errat in fide. Quod si cadere in Ecclesiam, posse putant, quid morantur? Geneuam petant, stipendia recepturi quæ commeruere. Destruunt enim Ecclesiæ Romanæ infallibilitatem, quæ non est in eo tantum posita quòd nequeat scienter & voluntariè contradicere reuelatis, quod est esse pertinacem & hæreticam, sed

quod nequeat absolutè contradicere. Quis enim suam illi fidem obligare tutò possit, aut velit, quem sciat, esto non malo animo, posse tamen & falli & fallere? an erit columna veritatis quæ bona fide errorem & hauriet & propinabit? hoc autem fecerit Ecclesia Romana, si postremis seculis opinationes admisit ijs contrarias quæ olim tamquam certa & ad fidem pertinentia definierat, suâ etiam vt dicunt authoritate, atque adeo infallibilitate oppigneratâ. Et quod opinationes tantum vocant quibus Ecclesiæ antiquæ contradicitur, quid quæso intendunt? Non negant erraturum in fide qui diceret opinando & animo minimè malo, esse probabile nullum esse Christum, nullam Trinitatem, nullam hominum vitam æternam? quasi verò vllus esse possit error, qui non sit opinatio quædam. Nam quod opinantes plerumque cogitant non esse admodum certum id de quo iudicant, errant in eo maxime, si eiusmodi res ad fidem pertinent: affingunt enim credendi libertatem ijs obiectis quæ subsunt necessitati.

Sed addunt in Canonibus & Orthodoxis loquendi formulis queis Ecclesia semper vsa est, atque adeo in ipsa Oratione Dominica comprehendi quidquid sensit Augustinus de prædestinatione & gratia iuxta ipsorum interpretationem, eatenus ergo rectam fidem ab Ecclesia fuisse retentam, quòd autem subtractâ eorum verâ germanâque intelligentiâ Scholastici aliud, atque aliud humanâ suspicione senserint, non ideo tamen Ecclesiam seu partem eius in ipsa fide præiudicij aliquid passam. Adhibentque illud quòd dici solet de Sacramentorum administratione, ac susceptione, vbi intentio faciendi, aut recipiendi quod facit Ecclesia, corrigit priuatas intentiones quantumuis contrarias ac repugnantes. Nos verò non agimus hîc de partibus Scholasticorum aliud atque aliud sentientium, supponimus eorũ communem cõcordémque sententiam, Ecclesia sciente, ac nusquàm refragante vbique traditam & explicatam, dicimusque

Ians. tom. 1 lib. procem. cap. 30.

Iansen. ib.

præter Scholasticos illos & consentiẽtes illis fideles omnium ordinum, nullam insuper Ecclesiam superesse? Ergo quæ ipsorum est intelligentia Canonũ, Orthodoxarumque loquendi formularum, & precum, esse illam ipsam Ecclesiæ intelligentiam. Quàm proinde si falsam esse posse credant, Ecclesiam quoque falli posse fateantur necesse est.

Et quod addunt de intentione in vsu Sacramentorum, eò pertinet, vt concedant Ecclesiæ fidem implicitam esse incorruptam, explicitam verò erroribus deprauatam, sapere igitur Ecclesiam in occulto, in aperto insanire. O Catholici, vestram fidem! quid enim? an ea ratione alia Ecclesiæ conceditur infallibilitas quàm ea quam neque Caluinismo negamus ipsi, nec Caluinismus negat Papismo? An negant illi de nobis, aut nos de illis negare possumus, summa ipsa principia, scripturæ scilicet, vtrobique tradi, queis contineantur ea de quibus postea disputamus? An non concedimus vtrique, credenda esse illa omnia quæ à Deo reuelata vel eius nomine sunt ad credendum proposita? Tota scilicet descendentibus controuersia occurrit, dum illi hoc negant, illud affirmant esse ad credendum propositum, contra quàm ipsi sentiamus. Quod si pariter Ecclesia Romana cum suis Scholasticis quamuis teneat commune principium illud de gratiæ necessitate ac prædestinatione, dum postea descendit ad hunc & illum gratiæ aut prædestinationis modum, aberrat ab eo quod fuerat prius Catholicè definitum & creditum, quid superest nisi vt dicamus esse illam infallibilem sicut Caluinismum?

Quanto igitur sapientiùs Baiani facerent si ex perspecta Scholasticorum communi constantique sententia; Ecclesiæ hodiernæ sensum agnoscentes: ita interpretarentur Augustinum, vt nullum eius placitum, quod quidem veteri Ecclesiæ probatum esset, recentiori contrarium assererent? ea verò ratione maximè se illi probarent Augustinianos dum imitarentur Augusti-

num, cuius ille mos perpetuus fuit, vt omnia ex communi Ecclesiæ sensu metiretur, quique hoc in hisce controuersijs in primis cauit, ne singulares sensus habere videretur, hoc potissimùm conatus est vt consentiret fidelium multitudini; *Et cum vbique diffuso Christi exercitu debellaret* inimicos gratiæ Christi, essetque *vnus è multis* idem præstantibus, qui Iuliano ostentabat, *tantam consensionem Sacerdotum Catholicorum*, qui Chrysostomum appellans, sequuturum se illum negabat, si dissentiret à cæteris. Qui *anathematizandum* clamat, quisquis euangelizasset *præter id quod accepit in Ecclesia*, Qui se obligari putabat *consensione populorum & gentium, successione Sacerdotum in sede Petri, vsque ad præsentem Episcopatum* titulo *Catholicæ*, quem & *Peregrini* approbent & Hæretici vsurpare non audeant: quorum nihil deest Ecclesiæ quæ iam est. Qui profitebatur *se non crediturum Euangelio*, nisi Ecclesia credendum suaderet. *Qui de Scripturæ ambiguitate consulendum putabat Ecclesiam à scriptura ipsa sine ambiguitate demonstratam. Qui fiduciâ securæ vocis asserendum dicebat quod vniuersali Ecclesiæ consensione roboratum.* Sed hoc, inquiunt, dicebat de Ecclesia sui tẽporis: immò verò, inquam, hoc dicebat de Ecclesia omnis tẽporis, Ecclesiam enim ille sui tẽporis, *Ciuitatem*, interpretabatur in monte sitam, *numquam euertendam, in æternũ fundatam*, ac proinde perpetuam, quod est omnis, & consequenter huius temporis Ecclesiam. Nec adeo aberrabat sanctus Doctor vt Ecclesiam aliàs fallibilem, fortè fortuna suo tempore putaret nondum esse deceptam: hoc enim quid profuisset contra Hæreticos, suppositionem hanc fortuitæ integritatis in Ecclesia negantes? sed in scriptura *sine ambiguitate demonstratam Ecclesiam*, cùm cerneret, infallibili nimirum protectionis promissione, quæ non vnum aut alterum sæculum spectaret, sed quotquot restant vsque ad consummationem: tum verò se illos arbitrabatur efficaciter premere huius consensionis authoritate, quæ proinde nihilo minor

lib. 6. con. Iul.

lib. 15, contra Faust. c. 3.

con. Cresc. cap. 53.

con. Donat. l. 4. cap 24. in Psal. 47.

esse potest hodiéque contra quoscumque dissentientes ab eo quod est in Ecclesiâ communiter receptum, & consequenter in Scholis, vel expressâ vel tacitâ Ecclesiæ consensione, vt dictum est, confirmatum?

CAPVT XIV.

Soluuntur quæ Scholasticis obiecta sunt.

IAM quod obiiciunt Scholasticos occupari tractandis inutilibus, ac curiosis; nihil nos mouere debet, qui tantùm contendimus illis esse credendum vbi consentiunt in necessarijs. Hoc etiam addo, non putandas inutiles eas quæstiones quarum solutione necessaria doctrina confirmatur, dum ea quæ curiosi possent opponere præciduntur.

Vnde respondetur etiam ad id quod dicunt, Scholasticis quæstionibus assuescere hominum ingenia dubitationibus atque opinationibus certitudini fidei contrarijs. Manca enim foret Theologia, si sua tantum probaret, & non refutaret aliena. Refutare autem non potest nisi proponat. Quod cùm facit, personatæ sunt quas contra res fidei proponit dubitationes, ac rationes, nullo scilicet iudicio, sed meris tantum apprehensionibus informatas, quarum tamen explicatione confirmatur fides eorum destructione, quæ vel obijciuntur vel obijci possent ab infidelibus,

Hoc etiam Theologis exprobratur rarò admodum illos in locis Theologicis versari, cuiusmodi sunt Scriptura sacra, Concilia, & sancti Patres, naturalibus fere rationibus semper intentos: vnde contingat in Philosophos degenerare qui se Theologos fore sperauerãt. Nec Theologiæ tantùm timendam esse iacturam, sed & fidei, quæ nulla est, si ratione nitatur & non potiùs authoritate. Respõdeo imprimis nullos esse qui naturalem rationẽ meliùs reiiciant quàm Theologos Scholasticos, si quãdo id expetierit obedientia fidei. Testantur hoc quæ ab illis dicuntur in mysterio Trinitatis de multitudine per-

ſonarum in eadem natura, vt in Myſterio Incarnationis de multitudine naturarum in eadem perſona, de immutabilitate diuinæ voluntatis dum de actibus eius liberis, de diſtinctione ac ſeparatione accidentium à ſubſtantia, dum de Euchariſtiæ Sacramento, & alia id genus multa in quibus omnem illi Philoſophiam ad obedientiam exercent, & fidei iugo ſubijciunt.

Scripturam, Concilia & Patres vt crebrius verſarent eorum aliqui, optandum omnino foret, ſed & plerique non patiuntur ſuam in hâc parte diligentiam requiri, & qui minus ea de re ſunt ſolliciti, dum tamen hauriunt Catholicum aërem, pendentque ab vberibus Eccleſiæ, non poſſunt diuerſum aliquid vel contrarium ſentire. Neque ſequitur ſi non omnes de fonte bibunt, aliam illis aquam occurrere, qui circum fluenta commorantur, Denique à Theologis noſtris obſeruatur hoc quod olim Lirinenſis Doctoribus æui ſui commendabat, *& eadem quæ didicerunt ita docent, vt cum dicant nouè, non dicant noua, pérque illos poſteritas intellectum gratuletur; quod ante vetuſtas non intellectum venerabatur.*

CAPVT XV.

Iudicium S. Caroli Borromæi de Scholaſticis Doctoribus & eorum doctrina.

NOv-Auguſtiniani & qui partibus eorum ſtudent S. Caroli ſe & admiratores & imitatores eſſe non rarò iactant, eiuſque ſpiritum probare videntur & magnifacere veluti cum ſuo ac ſuorum conſpirantem. Nec dubitant, quin illius vitæ inſtituto quod animo cōceperunt tamquam primarium quoddam decus & ornamentum inſcribendus ſit. Atque vtinam id eſſent quod videri volunt, nulla vſquam inter nos controuerſia ſupereſſet. Nimirum ſua ſtaret erga Concilium Tridentinum obſeruantia & honor, quod conſtat à S. Carolo tanto habitum in pretio, vt videatur hoc vnicum fuiſſe negotium

negotium quod omnes eius curas occupauit, dum & doctrinam per vniuersam Ecclesiam explicandam edito Catechismo, & disciplinam tot Synodalibus Concilijs introducendam satagebat. Quò pertinet etiam Congregatio Cardinalium ad tollendas executionis difficultates, cuius ipse instituendæ Author fuit. Staret sua S. Sedi Apostolicæ dignitas authoritasque, cui tanto ille studio adhærebat, tanta demissione animi suberat, vt videretur ab ore Summorum Pontificum sic pendere, quo modo pendent à Magistro Nouitij: cum nihil vnquam magni aggredi vellet sine Pij V. & Greg. XIII. consilio, vt in eius vita refert Cardinalis Veronensis. Staret charitas erga religiosos Ordines hominesque, *quorum ille familiaritate delectabatur plurimum, quorum consilijs sæpe vtebatur*: quorum familias propagabat nouis fundationibus, quibus demum suam ipse conscientiam credebat. Et quod vnum modo quærimus, staret sua Doctoribus Scholasticis existimatio, quos quanti fecit S. Carolus.

Aug. Valerius in Vita S. Caroli.

Idem.

Constat primò ex ijs quæ habentur in Rhetorica Ecclesiastica eius consilio scripta, iudicio approbata, iussu edita ab eodem Augustino Valerio Cardinali iam laudato. Vbi ea in primis dicuntur *dilucidè exponenda Oratori Ecclesiastico, quæ in sanctorum Theologorum*, PRÆSERTIM SCHOLASTICORVM QVI PATRVM SENTENTIAS DILIGENTISSIMÈ EXAMINARVNT *libris reperiuntur.* Vlli-nè autem Scholastici videri possunt Nou-Augustinianis diligentissimè examinasse sanctorum Patrum doctrinam, quando ipse quoque S. Thomas suo exemplo monstrauit, quàm sit difficile, vt quis in Scholastica Theologia excellat simul & in Positiua, quæ Scripturæ sacræ, Conciliorum & Sanctorum Patrum cognitione constat?

Lib. 1. c. 28.

Ib. cap. 46.

Adde quod iterum inculcatur, « *Magnam esse authoritatem Doctorum qui Scholastici appellantur, præsertim D. Aquinatis, quem sacrum Concilium Tridentinum in primis magna veneratione dignum iudicauit, eorúmque authoritatem valere plurimum ad confirmanda veræ religionis dogmata* «

& ad falsa & perniciosa refellenda. Sunt igitur veræ religionis dogmata quæ à D. Thoma & Scholasticis Doctoribus communi consensu confirmantur; & sunt dogmata falsæ religionis quæ ab eis similiter refelluntur. Quare autem, ô Baiani, vobis adeo viles sunt, adeóque inuisi Scholastici, nisi quia & vestra refellunt & contraria confirmant? hoc ergo testimonio intelligitur, & vestra falsa, & contraria veræ religionis esse dogmata.

Hinc est etiam illud quod allatum antea est. *Sed hi &*
b lib 3 cap 42. *alij multi Sanctorum hominum libri hac adhibita cautione legendi sunt, vt quæ ex illis collecta fuerint non proferantur,*
" NISI QVÆSTIONIBVS ALIQVORVM QVI IN DOCTRINA
" SCHOLASTICA SINT VERSATI : *ex quibus S. Thomam*
" *Aquinatem Ecclesiæ filium dilectũ & carissimum discipulum*
" *doctoremque egregium diligendum putauerim,* EXAMINATA
" *fuerint.* Sancti etiam Augustini librorum meminerat. Atque ita censet quæ illæ docuit proponenda populo non esse, nisi postquam ad limam venerint Scholasticarum disputationum. Quid fiet igitur ijs qui desperare cogunt de vera S Augustini intelligentia, quotquot eum legunt animo Aristotelicæ Philosophiæ & *recentioris Scholasticæ opinionibus occupato?* Qui offendi putant ad singulos passus *ab ijs qui Theologiam recentem ad humanæ rationis modulum, & Philosohiæ gentilis regulas concinnatam, tamquam normam iudicandi de omnibus Augustini pronuntiatis adhibent?* Quod enim recentem Theologiam accusant, nequaquam eò pertinet vt ei se credant quæ tradebatur tempore S. Caroli. Quingentj quippe anni sunt ex quo putant doctrinæ Catholicæ puritatem Scholasticis quæstionibus turbatam. Quin & ipso, vt mox dicam, S. Caroli tempore *doctrinas fundamentales* Scholasticorum erroribus fuisse sepultas. Cauendum ergo monent in vniuersum à Scholastica; & non solum pati nolunt vt Augustini placita examinentur ad eorum regulas, vt velint potius eorum decreta quantumuis antiqua quantumuis vbique gentium recepta, & vnanimi cõsensu approbata,

lib. procem cap 28.

lib procem. cap.

examinari ad normam S. Augustini. Atque hinc patet longiùs adhuc exorbitare à mente S. Caroli, qui Concilium etiam Tridentinum ad Augustini tribunal examinari volunt. Nimirum hi etiam exorbitant à sensu verè Catholico,

Constat secundò ex ijs quæ scribit idem Cardinalis Veronensis in vita S. Caroli, *solidam non negamus doctrinam tradiderunt Theologi Scholastici, in quibus qui non sunt versati hoc tempore, ne mediocriter quidem docti haberi solent.* ET HOC IPSVM DICERE SÆPE SOLEBAT CAROLVS, *qui pro sua modestia inter doctos numerari semper recusauit.* Solebat dicere S. Carolus solidam esse Scholasticam doctrinam: & ideo solebat hoc dicere quia videbat eundem esse sui æui communem sensum; nec reputari vel mediocriter doctos in rebus fidei quibus non fuisset magna cum Scholasticis consuetudo. Solebat ergo significare sibi minime probari quod postea Baiani vulgarunt, Scholasticos *plurimas sententias ab Augustino reprobatas tenuisse: in plerisque ab Augustino recessisse, tantúmque recessisse à veritate quantum recessere ab Augustino.* Ergo minimè probauerit eos qui putant nullam esse habendam rationem, vetustatis, vniuersalitatis, & communis conspirationis, dum eorumdem Scholasticorum doctrina proponitur, sed reuocandum ad incudem id omne in quo ab Augustino dissenserint. Ergo putabat veram fidei doctrinam à Pelagianismo & Semipelagianismo purgatam perseuerasse, non solùm vsquè ad sæculum Scholasticorum, sed & deinceps? Ergo non illis imputabat quod in Ecclesia Catholica Dei arcam simul cum idolo Dagon constituissent, dum naturalem & supernaturalem virtutem distingunt. Nec quod addidissent ad errores Philosophorum, dum eorum vtuntur principijs ad confirmanda ea dogmata quæ canities Ecclesiæ vetustioris exhorruerat: Nec quod assimilentur hereticis, dum rationi naturali aliquid tribuunt, & scire conãtur quomodo fieri potuerit quod factum esse Deus reuelauit; nec quod immuta-

lib proœm. cap. 3.

de statu puræ nat lib. 2. cap. 12.

lib proœm. cap. 30.

ib. cap. 6.

uerint doctrinam Sanctorum Patrum, dum ad propositam peccandi necessitatem tanquam ad Manichæum spectrum exhorrescunt. Nec quod Calliphontis & Dinomachi dogma suscitauerint, voluptatem cum honestate coniungentes. Neque demum quod veritatem contrarijs erroribus sic obruerint, vt necesse fuerit Pium V. & Gregorium XIII. ipso S. Caroli tempore *doctrinas fundamentales & fidei bases*, damnare, circumscribere, abolere, eò quòd scandalum darent; satis-ne credibile est huiusmodi vmbras adeò tetras S. Caroli mentem oberrasse, dum *solidam esse doctrinam Scholasticam* inculcare solebat? sed audire iuuat suis ipsum verbis loquentem.

de statu nat. lapsæ cap. 14.

de statu puræ nat lib. 3. cap. 22.

Constat igitur tertiò ex epistola quam scripsit S. Carolus ad Andream Cardinalem Batori Varmiensem Episcopum, vt adhuc adolescentem ad sanctitatem informaret. Quam Epistolam ex autographo edendam curauit Possonij anno 1613. Cardinalis Forgati Archiepiscopus Strigoniensis, vnde sequutæ aliæ deinde editiones Ergo in illa Epistola post multa præclarissima & tam sancto institutore digna documēta, (quorum vnum est *frequens* „ *& religiosa sanctissimi Christi corporis communio, tamquam* „ *medium ad ipsum diuinæ voluntati coniungendum totumque* „ *subdendum diuino spiritui*) ita concludit: *Finem faciam, si il-* „ *lud addidero, vt Theologiæ Scholasticæ operam omnino naues.* „ *Est enim necessaria ijs qui accuratam sacræ Scripturæ scien-* „ *tiam consequi student,* NOSTRIS PRÆSERTIM TEMPORI- „ BVS QVOD EAM HÆRETICI REPROBARE OMNI RA- „ TIONE TENTANT. *Hac de causa oportebit te habere domi* „ *Doctorem doctrina æque ac moribus grauem, D. Thomæ secta-* „ *torem, à* QVO CERTIS HORIS EAM THEOLOGIAM HAV- „ RIAS QVOTIDIE. *Hæc Illustrissime Andrea frater breui-* „ *ter ad te scripsi, &c.*

Hîc notent Baiani S. Carolo *hæreticos* esse qui doctrinam Scholasticam reprobare omni ratione curant. Quòd si præterea scire volunt quo potissimum nomine illam improbent; Caluinus statim id docet, dum Sor-

bonicos Doctores vocat, *Nouos Pelagianos.* Vnde intelligant se prorsus colludere hæreticis, quando Scholasticos ideò accusant, quia in controuersijs de diuinæ gratiæ eiusque concursu cum libero arbitrio, rationem aliquam habuerunt principiorum philosophicorũ & naturalis luminis. Nempè quia putant multum discrepare arcanum concursum diuinæ gratiæ cum voluntate à naturali operandi modo Philosophis cognito, qui antecedentem indifferentiam requirunt. Et propter eandem causam *longè potentius esse imperium concupiscentiæ in liberum arbitrium quàm putet Philosophia gentium.* Quo fit vt ex *puris Philosophiæ Aristotelicæ principijs tota illis hæresis Pelagiana & Semipelagiana fabricata videatur.* Esse enim Philosophiam ad res diuinas adhibitam *matrem errorum.* Inde natum errorem quo diuina gratia *imperioso nutui humanæ libertatis aptatur,* relictâ supple potentiâ dissentiendi. Quo creditur hominis voluntas *indifferenti potestate dominari immissus vel a concupiscentia, vel à Deo motibus.* Quo gentilium & damnatorum *veræ aliquæ virtutes & opera bona probantur.* Quo status puræ naturæ tamquam possibilis admittitur. Quo gratiæ diuisiones ab antiquitatis mente alienissimæ introducuntur, quasi gratia tantum sufficiens alienissima esset à mente antiquitatis. Quo Dei prædefinitiones & veræ ac gratuitæ prædestinationes actionum creatarum de medio tolluntur. Denique quod de rebus Theologicis plerumque valde arcanis homines Aristotelicis disciplinis instructissimi *securè ac magistraliter disputent,* corrumpi doctrinam fidei. Hæc & alia id genus sexcenta, quæ passim apud Nouum-Augustinum occurrunt, nihil aliud sunt quàm fusa disertaque paraphrasis trium illorum Caluini verborum, quibus vocat Doctores Parisienses *Sophistas & nouos Pelagianos:* vt comprobetur quod scripsit S. Carolus, hæreticos omni ratione conari Scholasticam Theologiam reprobare.

ib. proœm. cap. 10.

ib. cap 30.

Iam quod addit esse illam necessariam nostris præ-

ſertim temporibus, vides quomodo conueniat cum cogitatione Baianorũ, qui corruptionem illam Theologiæ ex contagione Philoſophicarum ſententiarũ ſequutam in *recentiore theologia*, potiſſim notant; cœpiſſe quidem il- lib. Procem. cap. 18. lam à quingentis annis, ſed ſucceſſu temporis continuis auctam eſſe incrementis, ideóque iam depoſitam eſſe ſpem omnem profectus ſi quis animo Ariſtotelicæ ib. cap. 2. & 3. Philoſophiæ vel recentioris Scholaſticæ opinionibus occupato ad Auguſtinum accedat, Hinc eſt illa narratio Noui-Auguſtini, quâ dicit ſe cum non dubitaret, & inuentam fuiſse veritatem ab antiquis Authoribus, & non adeò profundè ſepultam vt iterum inueniri non poſset, intellexiſse poſtquam tanta erat de illa contentio inter recentiores & conſequenter tam difficilis inuentio, peccari ab ipſis in inueſtigandi modo; & cum iterum huius peccati cauſas, & remedia inquireret, animaduertiſse pleroſque qui Scholarum pulpitis ad enodandas ſcholaſticas, hoc eſt methodicæ Theologiæ difficultates admouentur, multos annos prius in Philoſophiæ palæſtra verſatos eſse: nec ferè idoneos iſti Theologiæ controuerſæ profitendæ iudicari, niſi ante non exiguam ætatis partẽ in Dialecticis Methaphyſicisq ue ſpeculationibus triuerint: vnde naſcitur vt deſit deinde tempus neceſsarium genuinis principijs veræ Theologiæ peruol- ib cap. 25. uendis penetrandiſque. Quod malum vt ipſe vitaret ſtatuit ſibi ad D. Auguſtinum accedenti, *deponenda varia-* ib. cap. 2. *rum ſententiarum præiudicia, quibus adoleſcens in ſcholis Theologicis imbutus fuerat*, nimirum Louanij in Collegio Adriani Sexti.

Ex quibus conſtat ſi tempora conferantur, illud ipſum quo S. Carolus neceſsarium eſse dicit Scholaſticæ Theologiæ ſtudium concurrere omnino cum eo quo Nouus Auguſtinus idem ſtudium ſignificat eſse pernicioſum, & quam iſte dicit Theologiam recentiorem eſſe illam quam ipſe quoque doctus erat Louanij, cuius ſpecies ſibi eradendas ex animo putauit, ne Auguſtinianas

illustrationes impedirent: Et quia non est adeò ingratus vt corruptionem illam fuisse putet Academiæ Louaniẽsis & Collegij Adriani sexti peculiarem; quippe quod etiam significat sancto Augustino in primis addictum; necesse est, vt commune quoddam & quoquoversum in omnes Academias expãsum esse putet hoc malum eo tempore quo ipse adolescens Theologiæ operam dabat. Et quia S, Carolus dum eodem tempore commendabat Scholasticam, non commendabat rem nusquam existentem, sed obuiam, & quæ ad manum esset ei cui commendabatur; sequitur id ipsum quod vnus commendabat alterum infamasse, & vnde vnus sperabat accuratam sacræ doctrinæ scientiam sequuturam, ab altero creditum errores nascituros & Semipelagianismum interpretandum, & qui dicuntur ab vno *hæretici* Theologiæ Scholasticæ impugnatores, antiquæ fidei defensores ab alio reputari, vt sit perspicuum in hac parte quantum quis adhæret Nouo-Augustino, tantum dissentire à S. Carolo.

CAPVT XVI.

Nec ipsam S. Thomæ Aquinatis Theologiam excipi à Nou-Augustinianis.

SED opponent fortasse Baiani, quod dicit S. Carolus discendam Scholasticam ab aliquo qui sequatur doctrinam S, Thomæ. Quasi verò Nouus-Augustinus S. Thomæ Theologiam non improbet; sed aliam quamdam vt Scoticam vel S. Bonauenturæ, vel Nominalium, vel recentiorem aliam. Atqui manifestissimis argumentis constat doctrinam etiam S. Thomæ ab eodem inuolui eadem damnatione.

Primò quia non est credibile, nec ille fateri volet, doctrinam Academiæ Louaniensis & Collegij Adriani Sexti fuisse antithomisticam: cùm ergo nihilominus illam putauerit abnegandam depositis eius præiudicijs, vt ad-

mitti posset in penetralia D. Augustini, consequenter crediderit etiam illam Theologiam quæ non dissentit à Thomistica noxiam esse, exuendamque ijs omnibus qui volunt Augustini doctrina superuestiri.

lib. prooem. cap. 9.

Secundò. Quando Nouus-Augustinus cancellos designat præfigẽdos veræ Theologię quam vocat *Christiano-Scholasticam*, non alios putat nec alibi quærendos aut figendos quàm qui continentur libris sacræ Scripturæ, Conciliorum & Patrum primorum sęculorum, ita vt contentos esse nos oporteat, non solum principijs immediatis & mediatis, primarijs & secundarijs, sed & tota conclusionum serie quas continent; adeo vt extra nihil sit accipere. Vetat itaque nos vel alia quęrere principia, vel de conclusionibus alijs inferendis esse sollicitos, si Christiano-Scholastici esse volumus, quàm de illis præcisè quæ apud Sanctos Patres primorum sæculorum, & Concilia, & sacram Scripturam leguntur. Quo fit etiam vt speret nos *sine magna intelligentiæ fatigatione, sola penè memoria satagente*, Theologos euasuros, si Superis placet, eximios. Hæc est meditatio Noui-Augustini quàm in libro Procemiali pluribus explicat.

Atqui S. Thomas non est inter Patres primorum sæculorum: nec eius scripta sunt sacra Scriptura, nec Conciliorum acta, manifestum igitur est pulsum esse illum à Nouo-Augustino extra cancellos Theologiæ Christiano-Scholasticæ. Quod etiam confirmatur ex illo quod affert intelligentiæ ac memoriæ discrimine: quod nemo nesciat in haurienda ex scriptis D. Thomæ Theologia longè maiorem esse magisque necessariam intelligentiæ quàm memoriæ operam.

Tertiò, vt ostendat inanitatem illius Theologiæ quam improbat Nouus-Augustinus vno in exemplo cunctis obuio *ad oculum*, vt dicit, hoc monstrat: ex quo constare putat plerosque recentiores *numquam sobria istæ sapientia nudæ cognitionis ab Ecclesia traditæ fuisse contentos, sed semper in omni argumento Philosophia duce nouas excitasse*

curiosasque

curiosásque quæstiones, quibus definiendis non rarò magis Aristotelis commentatio quàm Spiritus sancti reuelatio præsidet. Exemplum autem illud ab Angelorum natura petit, *de qua*, inquit, *cùm perpauca & perquam exilia sacra Scriptura propalarit, quantam interim Deus bone, quantam struem curiosissimarum quæstionum noua Theologia peperit nobis?* Et subinde catalogum texit earum quæstionum, de ipsorum principijs specificantibus, indiuiduantibus: de intelligendi speciebus, modo, duratione, de loco eorum, motu, operationibus, instantibus, loqutionibus, de gratia, inæqualitate, magnitudine: de meriti statu, continuatione, intensione, temperie, & similibus. Et potest instar esse alterius exempli quod præmiserat de diuinis attributis; vbi quæstiones etiam aliquas enumerat ad benè viuendum minimè necessarias, *quibus ingenia torquentur & otium auditorum teritur*. v. g. Quomodo Deus immensus sit; quomodo futura præuideat: quomodo trinus in personis: quomodo generet filium: quomodo sit in spatijs imaginarijs: quomodo hoc vel illud per absolutam potentiam possit: quomodo peccatum originale seminando traducatur, &c. hæ sunt *densæ* illæ quæstiones quas tractari dicit ab ijs *qui limites humanæ cognitioni à Deo præfixos ignorant, qui suum ingenium nullo operæ prêtio torquent, qui otium auditorum terunt*, qui *sobria sapientia nudæ cognitionis ab Ecclesiæ traditæ non sunt contenti*. Atque adeò manifestum est eiusmodi quæstiones à D. Thoma esse tractatas, vt videatur Nouus Augustinus habuisse præ oculis eius Summam, dum hác enumerationem faceret; Ergo sanctus Thomas ille potissimum est, si fides habenda sit Nouo-Augustino, qui limites à Deo præfixos humanæ cognitioni ignorauit, qui suum ingenium frustra torsit, qui suorum vel Auditorum, vel Lectorum otio abusus est, qui sobria sapientia caruit non contentus cognitione ab Ecclesia tradita, qui Philosophia duce nouas semper & curiosas excitauit quæstiones, & in earum decisione Aristotelis commentationem potiùs quàm

Spiriritus sancti reuelationem adhibuit. Nec aliud superest quàm vt postquam inter Christiano-Scholasticos principatum habere non potest, videat ipse quomodo saltem obtinere illud possit in regno Philosopho-Scholasticorum.

Quartò Nouus-Augustinus postquam distinxit duos modos diuina mysteria penetrandi *valde*, vt dicit, *discrepantes*, quorum primus qui *periculosus est & proprius Philosophorum* humana ratione nititur: alter verò qui *tutus est & Christianorum proprius, nititur caritate*, hunc secundum pertinere dicit ad spirituales, siue viros, siue fœminas, *in quo sæpe etiam idiotæ ac femellæ, subtiliores superent Theologos; parere excessus, ectases, liquefactiones, & heroicos impetus*. Considerare autem nos iubet, vtrum illæ puræ Scholasticæ speculationes, quibus recentior multorum Theologia plena est, dilectionis istius *heroicæ & ecstaticæ effectus aut causa sint*. Nimirum inde colligi putat, quãdo veritates purè Scholasticæ, *nihil habent cõmune cũ cognitione caritatis*, & Theologia Scholastica *vniuersa nunc ab omni parte plena est strigosis illis quæstionibus*; hunc modum diuina penetrandi pertinere ad primum genus, esseque periculosum & Philosophorum proprium.

lib procem. cap. 7 &.

Ego verò considero sancti Thomæ Summam, & Commentaria in libros sententiarum, & quæstiones disputatas, & libros contra Gentiles continere doctrinam fœmellarum, & idiotarum captui parum proportionatam, & quæ per seipsa *liquefactiones, excessus, heroicos impetus, ecstases* minimè parit, nec ex illis nascitur in ijs, qui eam discunt, vt experientia constat. Restat ergo vt ex mente Noui-Augustini ratio diuina penetrandi, quam tradit S. Thomas, pertineat ad primum modum *periculosum & proprium Philosophorum, qui nihil habet commune cum caritate, qui strigosis abundat quæstionibus*.

Confirmatur quintò. Quia dum Nouus-Augustinus distinguit duplex illud studium, alterum Scholasticæ Theologiæ, alterum diuinissimorum librorum sacræ

lib. Procem. c. 9.

Scripturæ, Conciliorum & Patrum primorum sæculorũ, quia putat vtrumque seorsim totũ hominem requirere, neque fieri posse, vt quis sit in Scholastica Theologia consummatus, simul & in altera, quæ dicitur positiua; ideò censet alterutrum eligendum esse: nec esse dubium quin positiua Scholasticæ præferenda sit: vt autem probet quod assumpserat, eundem hominem vtrique simul studio imparem esse: *Non sine magna ratione dici putat demonstratum esse in S. Thoma & Caietano difficillimè aut nullo pacto fieri posse vt qui in Scholastica Theologia praecelluerit, in positiua primas ferat.* Vnde, sequitur D. Thomam in aliqua earum non excelluisse. Est verò etiam vt opinor manifestum, excelluisse in Scholastica, superest ergo vt videatur Nouo-Augustino fuisse minus habens in positiua. Ergo in ea tantum excelluit, quæ postponenda est, quæ nihil habet commune cum cognitione caritatis, quæ vagæ disputantiũ libertati permittitur prætergressa limites à Deo fixos, quæ *perpetuis Metaphysicæ abstractionibus vtitur & depuratis Aristotelicæ Philosophiæ eliquationibus, etiam circa res supernaturales. Cuius cogitationes sursum hærent ad inflandum, nec in cor hominis Christiani ad extruendum caritatis ædificium delabuntur*: In qua quidquid fidei limites à Deo positos excedit, *excedit autem quidquid soli ac nudæ auctoritati diuinæ non affigitur*, curiosum ac vanum est, *& scopo ac fini, in quam collimat, Euangelium Saluatoris, importunum*: hæc conueniunt Scholasticæ in qua excelluit D. Thomas quam Nouus-Augustinus distinguit contra positiuam in qua non excelluit. Vnde cuilibet argumentum in promptu est. Qui duo dicit esse incompossibila, & alterutrum eligenti præferendum suadet quod melius est, ille suadet relinquere alterum: sed Nouus-Augustinns dicit Scholasticam in qua excelluit S. Thomas, & positiuam in qua non excelluit, esse duo incompossibilia, & alterutram eligendam necessariò, & præferendam positiuam. Ergo Nouus-Augustinus suadet relinquere Scholasticam, in qua S.

ib. cap. 6. & 8.

Thomas excelluit. Ergo suadet relinquere id ipsum quod S. Carolus suadet amplecti. Id quod apertiùs adhuc constabit ex eo quod sequitur. b. cap. 22.

Sextò Nouus-Augustinus vt probet posteros, etiam D. Thomam, & gratiam & Theologiam à D. Augustino didicisse, dicit *S. Thomæ Summam vbi Theologiam tradit nihil esse aliud nisi S. Augustinum contractum certaque proportione* NATVRALIBVS PRINCIPIIS ALLIGATVM, *secundùm quod congruit vt ipse D. Thomas loquitur ad eruditionem incipientium*, Deus immortalis, naturalia principia numquid sunt humana ratio? Numquid Aristotelica seu Philosophica principia? Sunt-ne principia ecstaticæ illius caritatis quæ producit liquefactiones & raptus? Quid igitur aliud est Augustinus alligatus naturalibus principijs quàm Augustinus corruptus? Modus diuina penetrandi qui Christianorum proprius est, caritate constat, & opponitur modo naturali rationi alligato, Philosophico & periculoso? quid igitur est Augustinus alligatus naturalibus principijs quã Augustinus abstractus à modo penetrãdi diuina tuto, Christianorum proprio, alligatus autem philosophico & periculoso? Philosophia ad res diuinas adhibita mater est errorũ, inquiunt. Ergo quid esse potest Augustinus naturalibus principijs, hoc est humanæ Philosophiæ alligatus, quã Augustinus errorũ matri coniunctus? Naturalia principia & Aristotelicæ Philosophiæ principia coincidunt, vt per se patet: principia verò Aristotelicæ Philosophiæ sunt illa ex quibus fabricata est tota hæresis Pelagiana & Semipelagiana. Quid igitur esse potest Augustinus alligatus naturalibus principijs, ex quibus fabricantur hæreses, quas ipse maxime putant fugiendas, & quid aliud est alligare ignem aquæ? Eadem illa naturalia seu Aristotelica principia sunt eiusmodi, vt qui animo ijs præoccupato Augustinianæ Theologiæ pelagus ingressi fuerint, ab omni spe profectus sint quã maximè remoti. Quid igitur erit Augustinus alligatus naturalibus principijs quàm Augustinus alligatus impe-

lib. procem. cap. 10.

dimēto certiſſimo in eius doctrina quidquam proficiendi? Theologia naturalibus principijs conſtans, eſt concinnata adhumanæ rationis modulum, & Philoſophiæ gentilis regulas, quam ſi ſectantur, offendere neceſſe eſt ad ſingulos paſſus: & ea eſt cauſa cur ea Theologia recentior toto cœlo differat à Theologia Auguſtini, vnde igitur catenam adeò longam traxit D. Thomas vt res alligaret tam diſſitas? & quomodo non offendit ad ſingulos paſſus dum huiuſmodi principijs inhæret? Egregiam verò D. Thomæ ac Thomiſtarum Theologiæ commendationem, dum dicitur ijs conſtare principijs cum quibus impoſſibile ſit Auguſtini ſenſa penetrare, quibus errorũ mater Philoſophia cũ ſtudio veritatis maritatur, fabricatur hæreſis Pelagiana & Semipelagiana, quibus componitur modus diuina penetrãdi periculoſus & non Chriſtianus, quo contingat ad ſingulos paſſus offendi?

Et vide amabo te Lector, quid dicant, talem nimirum eſſe Summam D Thomæ *vbi Theologiam tradit*. Alicubi enim vt opinor tradit alchimiam. Sed vbi Theologiam tradit, ſeu vt paulo ante dictum erat *quidquid tradit veræ Theologiæ*, quod ſcilicet aliquid mixtum ſit Theologiæ falſæ, pro magna parte nihil eſt aliud quam Auguſtinus certa proportione alligatus cum capitalibus Chriſtianæ Theologiæ impedimentis, naturalibus nimirum & Philoſophicis principijs. Atque hoc congruere putant ad eruditionem incipientium, nimirum, vt errare diſcant priùs quàm verum cognoſcere: & maturè comparent impedimenta Chriſtianæ Theologiæ, remouenda deinde cum labore ac difficultate, longáque cum anticipatis opinionibus pugna, vt Nouo-Auguſtino contigit excutienti puluerem, quem in Academia Louanienſi & in Collegio Adriani Sexti contraxerat. Hæc eſt Noui-Auguſtini ſententia de Theologia S. Thomæ.

Atque hæc paulò fuſiùs explicanda viſa ſunt, vt obſtrueretur ôs Apologiſtæ Ianſenij renaſcentium errorum plaſtæ gnauiſſimo. Qui vt obiectum Nouo-Augu- Apol. t. art. 9. tertiæ conc.

stino ab Illustrissimo Vabrensi Episcopo D. Thomæ
Num 16. contemptum purgaret, affirmare non est veritus, rem
ꝟ. 14. esse adeò claram quod non reijciatur authoritas S. Thomæ, vt petat à contradicente, *an & oculos nostros vis eruere?* Ego verò mi Apologista nolim tibi oculos eruere, optarim quin etiam, vt acutiores essent, vt intelligeres ex ijs quæ iam sunt producta Noui Augustini testimonia, clarissimè conuinci, & iustè accusatum ab Illustrissimo Vabrensi Nouum-Augustinum, & falsò defensum à te; nec putares occultari posse fraudem qua locum vltimò citatum dum Gallicè reddis corrupisti. Nam quod dicitur *Augustinus naturalibus principijs alligatus* vertere voluisti, *sainct Augustin rapporté a quelques principes naturels.* Idem tibi videtur alligatum esse principijs naturalibus, &, ad aliqua principia naturalia referri? O candidum interpretem!

Iam quod dicis, *perspicuè ab illo monstrari capitalia*, quæ putantur esse *Augustini placita eadem etiam esse S. Thomæ,* quâ fronte scribere ausus es! Vbi mõstrauit ille sensisse D. Thomã statũ puræ naturæ impossibilem esse? vbi docuisse ignorantiã inuisibilem iuris naturalis non excusare peccatum, cuius contrarium dicit esse generale pronuntiatũ Scholasticorum? vbi neminem Deo vocanti monentíque consentire, quin consentiat cum impossibilitate quæ tunc inest dissentiendi? vbi neminem resistere, quin resistat cum simili omnino impossibilitate consentiendi? vbi de iuuandis ad salutem & vitam æternam etiam iustis, qui finaliter cadunt & damnantur, Deum nihilo magis cogitasse, quàm de salute diaboli? vbi nullam illis factam à Christo salutis copiam, non magis quàm diabolo, negatâ perseuerandi facultate? vbi nullum esse posse naturalem honestatis vllius amorem aut esse necessariò vitiosum? vbi peccatorum detestationem ex solo æternæ damnationis motiuo conceptum nec esse posse bonum aut honestum, nec ex gratia per Christum? Hæc sunt dogmata Theologiæ Nou-Augustinianæ, si cru-

ſtam omnem ſeparaueris & ſpeciem orationis ad diſſimulandum compoſitæ. Et velles, ô Apologiſta diſputare illa ſub tribunal S. Thomæ?

Circa illud autem quod eſt totius Baianiſmi fundamentum, & quod vnum ex D. Thoma confirmare Nouus-Auguſtinus conatur, liberum eſſe voluntatis arbitrium dummodo ſit à neceſſitate coactionis liberatum, quid vnquam attulit adeò præciſum, adeò explicitum, adeò manifeſtum, ac eſt illud quod dicitur in quæ. *6.* de malo, at. 1. cum dicit, HÆC AVTEM OPINIO EST HÆRETICA: *tollit enim rationem meriti & demeriti in eiuſmodi actibus. Non enim videtur eſſe meritorium vel demeritorium* QVOD ALIQVIS SIC EX NECESSITATE AGIT VT VITARE NON POSSIT? Quæ cum ita ſint, quis non videt quam meritò reponi poſſit huic Apologiſtæ. *An & oculos noſtros vis eruere?* Stet igitur certè conſtitutum quod iam dictum & probatum eſt, tandem illam Theologiam Scholaſticam, quam S. Carolus commendat, à Nouo-Auguſtino contemni & conculcari: ac proinde neminem eſſe poſſe in hac parte, ſi creditur illi, tum S. Auguſtini tum S. Caroli ſectatorem.

morum Pontificum & Conciliorum decretis, deque ipsa Ecclesia quid sentirent, mysterium erat, vt eorum aliquis monebat, *occultum propter metum Iudæorum.* Sed propalandum est, ne cui fraudi sit laruatus error; & veritatis amatores intelligant specioso illo Augustinianæ doctrinæ prætextu quid tegatur.

Quid sentirent de fide Ecclesiæ vniuersæ iam ostendi, certam nimirum esse illam in communibus tantùm principijs & Orthodoxis loquendi precandique formulis. In earum verò interpretatione atque applicatione, nihil vetare quominus opinationes concipiat veritati aliâs reuelatæ contrarias. Quasi dicerent satis esse ad eam, quam tantopere commendamus Ecclesiæ infallibilitatem, si circa Eucharistiam, v. g. credat verum esse quod Christus dixit, *Accipite & manducate hoc: est corpus meum*: : & eo sensu verum esse quo id dixit, quicumque tandem ille sit, de cætero fieri posse vt Ecclesiæ maior pars, opinando tantùm, neget oralem corporis Christi acceptionem & manducationem, eâ contenta, quam Caluinistæ modulantur spiritualem & chimæricam: atque ita Romanam Ecclesiam hâc in parte fieri posse, opinando, Caluinianam, quod ipsum in cæteris quoque controuersijs factu facillimum est,

Sed in dicenda sententia candidior fuit istorum sacrorum Mystes quidam, cuius inter axiomata hoc numeratur, veram Ecclesiam non aliam esse, quàm quæ stetit ante annos sexcentos: quæ iam est, eo tantũ nomine veram esse, quia in locum veræ successit. Rem Caluini scilicet approbat iste sanctus: nec nisi de numero sæculorum cum eo contendit, dum quæ ille objicit adulteria Ecclesiæ adolescentiori, iste in eius senectutem reijcit.

Reliques de S. Cyran pag. 26.

Post depictam ijs coloribus Ecclesiam facilè conijcitur Concilia & Pontifices quid sperare debeant. Nimirum, quam esse somniarunt Augustini sententiam, regula illis est, ad quam omnia confidenter reformanda putant, etiam apertas Conciliorum & Pontificum Romanorum

definitiones, quas si negare pudor vetat, violentis interpretationibus adeò debilitant, vt inutiles sint: paucis illud exemplis perspicuum fiet.

CAPVT II.

Primum exemplum de Timore pœnæ:

§. I.

Quid Tridentinum; Quid Nou-Augustiniani sentiant de Timore pœnæ.

CONCILIVM Tridentinum inter dispositiones ad iustificationem, quæ à gratia in nobis excitantur & adiuuantur, *metum* ponit *diuinæ iustitiæ atque gehennæ*, quo dicit nos *vtiliter concuti*, atque impelli *vt confugiamus ad Dei misericordiam & abstineamus à peccato*: & Lutherum anathemate percellit dicentem, metum illum esse *peccatum*, & *peccatores peiores* facere: fierique verè pœnitentem eâ tantum contritione, quæ paratur *per intuitum & contemplationem speciosissimæ iustitiæ*, quando quis *eius pulchritudine ac specie exardescit, fitque cum Salomone amator sapientiæ*: vt refert Ruardus Tapperus Decanus Louan. in explicatione articulorum Academiæ Louan. contra Lutherum.

Sess 6. cap. 6. & can 8.

ar. 4:

Vnde iterum idem Concilium sess. 14. docet illam quam vocant attritionem, conceptam ex turpitudine peccati, ex metu pœnarum ac gehennæ *si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ*, esse *donum Dei & impulsum Spiritus sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo Pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat*: hanc attritionem *sine Sacrmento pœnitentiæ non posse per se peccatorem perducere ad iustificationem: ad eam tamen impetrandam in Sacramento Pœnitentiæ disponere*: esse hunc *bonum motum*, ac proinde calumniam esse, quod dicuntur Catholici scriptores tradidisse *Sacramentum Poenitentiæ*

Sess 14 cap. 4.

Can. 5.

absque bono motu suscipientium, gratiam conferre, damnatque anathemate Lutherum contraria sentientem repetitis eius verbis, dicens hunc dolorem *cum proposito melioris vitæ, esse verum & vtilem dolorem, & præparare ad gratiam, nec facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, nec esse coactum, sed voluntarium & liberum*: contra quam Lutherus sentiret Tappero referente in articulis Louaniensibus. Illum autem dolorem Concilium distinguit ab alio perfectiori, eò quòd iste sit caritate perfectus, hominemque Deo reconciliet extra Sacramentum, vt habetur eodem capite 4. sess. 14.

Baijstæ quibus ob eam quam patiuntur oculorum affectionem visa est esse magis Augustiniana Lutheri sententia quàm Tridentini, cùm negent vllum esse medium in actibus humanis inter bonum & malum, bonum autem omnem, esse velint actum caritatis; contendunt consequenter peccatum esse hunc gehennæ timorem caritate inferiorem. Et quia peccatum peccatori additum necessariò peiorem facit & magis peccatorem, hoc etiam accidere concedendum illis est quotiescumque aliquis concutitur hoc timore. Item, quia exterior innocentia & professio pœnitentiæ larua est, cùm tegit animum etiam tunc peccantem; optimè sequitur, hoc ipso metu *fieri homines hypocritas*. Quæ omnia & Lutherus ita exponebat, vt videre est apud Tapperum: & Tridentinum condemnauit. Nam quod insuper Tridentinum supponit, dolorem ex illo metu conceptum coniunctum esse aliquando & cum detestatione prioris vitæ & cum emendationis proposito, & esse impulsũ Spiritus sancti; Hoc verò Baijstæ disertè negant, cùm dicunt *esse impoßibile vt dolor ille contineat in se voluntatem omnia peccata relinquendi: Esse falsum & impoßibile vt propositum bene viuendi concipiatur ex timore pœnarum: Repugnare hoc principijs Augustini solidißimis: Non esse disceptationem de lana caprina*, sed pertinere *ad ipsa fidei principia*. Vnde inferas dolorem à Concilio descriptum esse chimæricum. Et quod dam- Iansl. tom. 3. l. 5. cap. 33.

nat Concilium eos qui dicunt hunc dolorem, *esse coactum & non liberum*; ipsi vicissim ita reiiciunt vt dicant *esse impossibile*, vt non sit inuitus & *animo nolenti & repugnanti, qui præceptum aut poenitentiam hoc timore facit*. Per hunc timorem non posse ita vitari vnum peccatum quin aliud incurratur. Præterea audacter pronuntiant *vitiosum esse timorem malorum etiam æternorum, si ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantùm incommoda sunt*, quemadmodum & illicitus est amor naturalium bonorum, dum ipsis ita inhæret, vt in Deum non transeat: & qui timore huiusmodi malorum *legem seruant esse necessariò inimicos tum legis tum iustitiæ*. Denique hunc timorem *nec esse ex gratia Christi, nec disponere ad iustificationem*.

Ib. cap. 31. Ib. cap 27. Ib. cap. 30. Ib. cap 25. 26.

§. II.

Nou-Augustiniani Tridentinum peruersè interpretantur.

QVID igitur ad Tridentinum? interpretandum dicunt de dolore ex timore pœnarum, qui sit *veri nominis & rationis contritio*, & actus charitatis. Hoc autem probant vitiosa petitione principij, nempe quia duæ illæ rationes quas Concilium conuenire dicit contritioni genericè Sumptæ, prout continet sub se tum contritionem strictè sumptam, tum attritionem, quæ sunt, detestatio prioris vitæ, & propositum melioris inposterum; conueniunt illi dolori atque attritioni, de qua loquitur Concilium? ergo, inquiunt, illa attritio est veri nominis ac rationis contritio. Quasi dicerent ille omnis peccatorum dolor, qui coniunctas habet duas illas rationes, est contritio veri nominis & rationis & actus caritatis: sed illa de qua loquitur Concilium, habet duas illas rationes, ergo, &c. vel, sed dolor ex solo timore pœnæ non habet duas illas rationes: ergo Concilium

Ianf. lib. cap. 23 25 33. Ianfen to. 3. lib. 5. ca. 34.

non loquitur de hoc dolore. Et non vident probandum illic esse id quod assumunt, nempe duas illas rationes cadere tantùm in contritionem veri nominis & rationis, prout his vocibus designatur contritio strictè sumpta quæ est actus caritatis. Item, esse hoc illis probandum, nullum dolorem ex solo timore pœnæ conceptum habere posse duas illas rationes, sed supponunt esse hoc aliunde probatum, nimirum ex Augustino, ex quo illi Concilium, velit nolit, interpretandum putant. Contrariam enim esse Concilio hanc interpretationem manifestissimis argumentis ostenditur.

Nam primò, ille timor qui prior est & supponitur initio caritatis, non est actus caritatis, vt per se patet. Sed Concilium loquitur de illo timore, qui prior est & supponitur initio caritatis: ergo &c Probo minorem ex verbis Concilij, *disponuntur autem ad ipsam iustitiam dum excitati diuinâ gratiâ & adiuti, fidem ex auditu concipientes liberè mouentur in Deum, credentes, &c. & dum peccatores se esse intelligentes, a diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se conuertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis iustitiæ fontem* DILIGERE INCIPIVNT. Vbi vides perspicuè describi dispositionem *a diuina gratia* procedentem, & liberam, in qua *vtilis timor diuinæ iustitiæ* post fidem collocatur & ante spem, cùm dicitur peccator *ab illo timore conuerti*, ad cogitandam Dei misericordiam: quæ cogitatio & spem excitat *& incipientem dilectionem*, vt nemini dubium esse possit, quin hoc intendat Concilium quod Patres dicunt, præsertim Augustinus, timorem naturali quodam ordine sternere viam amori, esseque veluti sutoris setam. Habemus igitur ex Concilio timorem Dei gratia excitatum liberum atque vtilem & *ab incipiente dilectione* distinctum. Quam doctrinam dum postea Concilium in Canones redigit, ita loquitur, *si quis dixerit* Gehennæ metum per quem ad misericordiam Dei *de peccatis*

Sess. 6. cap. 6.

Can. 8.

dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit. Vbi vides de eodem timore de quo dixerat antea, peccatorem ab eo conuerti ad considerandam misericordiam, hîc dici per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus. Ergo hîc etiam designatur timor & liber & bonus, & à Dei gratia procedens, & distinctus ab *incipiente dilectione*, cantaturque anathema Baianis negantibus.

Secundò, consideranda sunt quæ habet Concilium in Seß. decima quarta, vbi post definitam in vniuersum contritionem, duas illius species designat, eam quæ *caritate perfecta est*, & antequam actu suscipiatur Sacramentum, peccatorem Deo reconciliat; aliam, quæ non est perfecta caritate, nec reconciliat nisi cum Sacramento, *est tamen*, inquit, *Dei donum & impulsus Spiritus sancti, nondum inhabitantis.* Imperfectionis verò illius causam affert, *quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*, & hoc *timore vtiliter concussos fuisse Niniuitas.*

Cap. 6.

Hac attritione Baiani censent designari actũ caritatis, qui continere possit detestationem omnium peccatorũ præteritorũ, cum proposito emendationis imposterum: & esse hunc actum veram contritionem; sed tamen imperfectam, comparatiuè ac respectu alterius. Adeò scilicet eximios sese beatosque putant isti Baiani, vt imperfectos reputent Pœnitentes, qui peccata sua detestantur & efficaciter, & vniuersaliter omnia, tum præterita, tum futura, & ex puro diuinæ bonitatis motiuo? quis autem eis reuelauit cùm aliqua pœnitentia *caritate perfecta sit*, hominemque Deo reconciliet extra Sacramentum, istam eiusmodi non esse? Quænam autem & vnde est ista imperfectio? Nam si motiuum spectes, postquam est actus caritatis, idem habet cum eo qui perfectissimus esse potest, Dei bonitatem; si efficaciam, affectum peccandi tam necessariò excludit ac quilibet alius; si generalitatem, potestne aliquis latiùs patere, quàm

Iansf. tom. 3. l. 5. c. 34.

qui excludit præterita, præsentia, futura? Sed habet, inquit, turpitudinem peccati pro motiuo, vel pœnæ granitatem. Contra. Pro motiuo in quo sistat, minimè; tendit enim, vt fateris ipse in Deum tanquam in motiuum vltimum. Quod actibus dare censetur & formam & perfectionem. Nisi forte ne Christus quidem satis idoneus videtur esse Theologus, qui credidit donum aquæ frigidę in nomine ipsius collatum æternâ vitâ dignum esse. Et contritio illa, quam & Concilium dicit, & ipse negare non potes esse perfectam, numquid etiam tendit in turpitudinem peccatorum? Quare igitur perfecta est, nisi quia turpitudinem illam propter Deum detestatur? hoc autem facit etiam attritio, de qua loquitur Concilium iuxta tuam interpretationem, ergo & illa est perfecta contritio.

Argumentor in hunc modum. Clarum est Concilium petere imperfectionem attritionis aliquãdo ex eo quod habeat pro motiuo turpitudinem peccati, cum dicit; *illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & poenarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat, &c.* Ergo, vel ex eo quòd sistat in illa turpitudine, non attentâ repugnantiâ, quam habet peccatum cum Dei bonitate; vel ex eò quod illam etiam repugnantiam spectet: si primum, habemus intentum, & agnoscit Concilium attritionem distinctam ab actu caritatis in Deum tendentem: si secundum, nulla est huiusmodi attritio distincta à perfecta & iustificante contritione, quod hæc quoque ferri debeat in turpitudinem peccati, vt repugnantem diuinæ bonitati & voluntati.

Eodem modo argumentor de attritione ex motiuo pœnæ: vel enim illa pœnam auersatur sub ea ratione, quâ est impedimentum amandi Deum, vel sub ea quâ nobis est incômmoda; si secundum, habemus intentum, si primum, quis amorem dicat ex eo capite imperfectiorem, quod detestetur impedimentum amandi? An igitur

erit etiam imperfectus, quando amandi adiumenta prosequitur?

Iam quod dicit Concilium :hanc attritionem ex pœnarum metu *communiter concipi*, quis non videt, minimè cadere in illum actum, quo quis in pœna nihil aliud respicit quàm quòd impedimentum sit amandi Dei? adeóne defæcatos putant mortalium affectus, vt & in malis suis *communiter* hoc attendant, quod impeditiorem faciant Dei amorem; in bonis, quod faciliorem, de suo ipsorum commodo vel incommodo nihil solliciti? Niniuitas quoque quos Concilium dicit hoc timore *vtiliter* concussos, adeo censent fuisse in rebus spiritualibus exercitatos, vt in intentatâ Niniues subuersione detrimenta cogitauerint Dei potiùs quàm sua?

Sed est illud etiam expendendum Concilium dum hanc Pœnitentiam vocat, *imperfectam contritionem*, quæ *attritio dicitur*, designare sine dubio *attritionem*, qualem Scholastici concipiunt. Non enim alij sunt qui nominum illorum significationem *attritionis & contritionis*, distinxerint. Siquidem apud Grammaticos idem sonant. Scholastici verò attritionem omnino distingunt ab actu amoris Dei super omnia, præsertim qui sunt antiquiores Concilio Tridentino, nam posteriorum vnus aut alter, fortasse reperietur, quem Bajus corruperit, ergo & Concilium omnino putandum eodem modo jnter actus illos dixinxisse,

Iansen. tom. 3. l. 5. c. 34.

Tertiò. Ex verbis tum Lutheri, tum Tridentini manifestissimum est illam ipsam attritionem à Tridentino adstrui quam Lutherus impugnat : atque est etiam euidentissimum Lutherum impugnasse attritionem ex solo metu poenarum, aut ex peccati turpitudine; non verò ex amore iustitiæ conceptam : ergo illa est quam Tridentinum adstruit. Maior minorque perspicuè patebunt, allatis tum Lutheri, tum Tridentini verbis. Ergo
» Lutherus ita loquitur apud Tapperum: *Contritio (sic enim*
» *cœpit vocari vera poenitentia interior) duplici via paratur,*

primo

primò per discußionem, collectionem, detestationem peccatorum, quâ quis, vt dicunt, recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amißionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, & alia quæ possunt tristitiam & dolorem excitare. Hæc autem tristitia facit hypocritam, imo magis peccatorem: quia solum timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè absoluuntur & communicantur. Et si, *liberè deberent remoto præcepto, & minis pœnarum confiteri: certè dicerent sibi non displicere vitam præteritam, quam sic coguntur displicere confiteri: imo quò magis timore pœnæ, & dolore damni, sic conuertuntur, eò magis peccant & afficiuntur suis peccatis quæ coguntur, non autem volunt, odisse, & hæc est illa contritio, quam ipsi vocant extra caritatem non meritoriam, alii vocant attritionem disponentem ad contritionem, sic enim ipsi opinantur, quam opinionem errorem ego iudico.* Hæc Lutherus de primo contritionis modo, vbi vides depingi attritionem illam, cuius motiuum est *turpitudo peccati & damna*, vel *solus timor præcepti*, & *quæ est extra caritatem, nec est meritoria.* Alium verò contritionis modum Lutherus ita describit: *Secundò paratur contritio, per intuitum & contemplationem speciosißimæ iustitiæ: hæc facit verè pœnitentem, quia amore iustitiæ id facit, & hi sunt digni absolutione.*

Iam Concilium audiamus: *Si quis eam contritionem quæ paratur per discußionem, collectionem & detestationem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem demum illum esse dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema sit.* Sess. 1[4]. can 5.

Hic ergo interrogo, an vllum animal rationale sat frontis habere possit, vt neget Concilium hoc decreto

primum illum contritionis modum tueri ac retinere, quem Lutherus reiiciebat, iisdem omnino verbis descriptum? Atqui illa est attritio quæ opponitur illi quæ est *ex amore iustitiæ*: vt dicit Lutherus, quæ *est extra caritatem*, quæ *non est meritoria*, condignè videlicet, *quæ solùm timore præcepti excitatur*, quæ *remoto præcepto, & minis pœnarum*, non haberet locum. Ergo illam tuetur ac retinet Concilium: & non eam solum, quæ est ex dilectione iustitiæ, ac proinde hic quoque Baiistis cantatur anathema. Atque illi, dum se tegi putant Augustini authoritate, Augustinum exponunt fulminibus Tridentini, quod erat in primis ostendendum.

Sed emersit tandem ex illa Baiistarum coniuratione qui facili ratione anathemata Tridentini Augustino redderet innoxia, cùm dixit, *Concilium Tridentinum non videri Oecumenicum, vtpote in quo potiores fuerint partes Scholasticorum & Papæ*. Hæ sunt Illuminatorum reuelationes, hactenus *occultæ propter metum Iudæorum*, sed nihil admodum alienæ ab iis Prophetis, qui sedent ad ripam Lemannici lacus.

§. III.

Nou-Augustiniani ab Augustino dissentiunt Timorem pœnæ approbante.

QVantò maioris erat prudentiæ Augustinum adducere ad concentum Tridentini! fuisset enim-verò maioris etiam intelligentiæ Augustinianæ doctrinæ, quæ pœnarum timorem nec raro nec obscurè commendat, etiam illum, qui prior est, & proinde distinctus ab actu caritatis, & dilectione iustitiæ. Ad hunc enim timorem hortatur cùm dicit; *Timeamus, mutemur, & non timebimus. Qui autem illam dulcedinem non gustauerunt, si nondum desiderant, Dei faciem timeant vel ignem. Supplicia terreant, quem præmia non inuitant. Vile tibi est quod Deus pollicetur, contremisce quod minatur.* Item *occupet cor tuum timor & inductâ caritate succedat cicatrix ferramenti medici:*

In Ps. 49.

Tr. 9 in Ep. Ioan.

dicit enim Scriptura, qui sine timore est, non poterit iustificari. Opus ergo vt intret timor primò per quem veniat caritas timor, medicamentum, & caritas, sanitas. Huius timoris Deum authorem facit cum dicit. *Quomodo si videas auem iam cadere in muscipulam, facis maiorem strepitum vt volet de muscipula, sic & martyrum iam forte aliqui intendebant collum in dulcedinem vitæ huius, Dominus qui erat in illis fecit strepitum gehennarum, & erutus est passer de museipula venantum.* Item. *Adhuc audi; alius non in hac terra pati timet, sed gehennam timet, vnde terruit & Dominus, audistis cum Euangelium legeretur, vbi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguet*c*y.* Quin & seipsum Augustinus inter huius timoris exempla ponit cum dicit, *Fratres nimis timendum esse volo, melius est enim non vobis dare securitatem malam. Non dabo quod non accipio, timens terreo, securos vos facerem si securus fierem ego. Ignem alterum timeo.* Nempe vult quoque ipse Augustinus percipere, quem tantopere commendat, huius timoris fructum. Vide quid sentiat de timore gehennæ. *Audiunt hæc homines, & quia verè futura sunt impijs, timent & continent se à peccato*, externo scilicet, inquiunt Baiani glossatores, si superis placet, eximij subtilésque. Adeò nimirum stupidos esse homines putant, vt in inferno puniri nesciant malas voluntates, ideóque sibi sufficere credant ad æternum ignem vitandum, si se contineant *à peccato externo*, quamuis intus nefarij sint atque damnabiles. Numquam audiuere supremum iudicem esse cordium scrutatorem, reuelaturum *abscondita tenebrarum*, & manifestaturum *consilia cordium*? sed quare non poterit voluntas, vel præcipere ipsa sibi, vel prohibere, quod manibus pedibusque præcipit aut prohibet? an minus est ipsa sui domina quàm motricis facultatis? ergo si metu gehennæ vel admouet manum vel abstinet prout expedire noscitur ad vitandum hoc malum, quidni poterit etiam, & interiorem affectum vel excitare vel extinguere aut supprimere nasciturum, si videbitur hoc quoque pariter necessarium

In Ps. 113.

In Ps. 127.

In Psal. 127.

ad effugiendum supplicium quo terretur? sed pergit Augustinus, *habent timorem; & per timorem continent se à peccato. Timent quidem sed non amant iustitiam. Castus ergo* « *timor fratres mei hoc habet, quia venit de amore. Ille aute timor* » *nondum castus, præsentiam Domini & pœnas timet, timore* » *facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud,* » *sed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat amplexus* » *pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam.* BO» NVS EST ET ISTE TIMOR, VTILIS EST. Aliàs magnum dicit in eo esse præsidium.

Cùm ergo non minus euidentia sint apud Augustinum ea loca, quæ metum suppliciorum commendant, quàm ea quæ vituperant; hic ego Baiistas interrogo, quis sit eius interpres probabilior; an ille qui eum immemorem sui facit eadem negantem affirmantemque, atque vno loco inducentem quod alibi scripserat, sibi & Concilijs, & omni rationi contrarium, definiendo sine vlla distinctione omnem metum suppliciorum esse illaudabilem? an ille qui positâ duorum metuum distinctione, atque in alterum reiectâ Augustini condemnatione, in alterum eiusdem commendatione, omnia conciliat? distinctionem verò illam Augustinus ipse nos docet, dú alterum metum ex solâ legis exteriùs sonantis propositione concipi dicit: quod est esse naturalem: alterum significat ex fide ita pendentem, vt ideó quis minus timeat, quia parum credit, quod est esse metum diuinitus inspiratum, & supernaturalem. Primum constat ex Epistolâ 144. ad Anastasium, vbi proposito, damnatoque suppliciorum quodam timore Augustinus sic loquitur. *Tantum porro quisque peccatum odit, quantum iustitiam diligit: quod non poterit lege terrente per literam, sed Spiritu seruante per gratiam.* Vbi vides legem terrentem, sine Spiritu seruante, & cõsequenter terrorem à Spiritu gratiæ indepẽdentem. Sed & supponitur alius terror à fide ac proinde à spiritu gratiæ dependens Psal. 49. Vbi August. Christianorũ stoliditatem, qui intentatis à Deo supplicijs non

mouentur, accusans *minis Dei, minis æterni ignis prohiberis à malo, inuitaris ad bonum: vnde piget* NISI QVIA NON CREDIS? Pelagianos nimirum Augustinus potissimum spectabat interioris gratiæ inimicos, qui cùm in externa tantum legis, aut Euangelij propositione, Dei beneficium agnoscerent, ipsam per se naturam deinde sibi sufficere putabant, & ad fidem concipiendam, & ad cæteros affectus exprimendos, qui requiri possunt, vel ad incipiendam, vel ad perficiendam iustificationem, & pœnitentiam potissimum facilem esse, quod nihil videatur esse connaturalius, quam intentatis suppliciorum minis terreri, atque inde moueri, & ad vitanda futura peccata, & ad detestanda præterita. Augustinus, sicut nec posse homines credere *naturaliter*, nec sperare; ita nec pœnitere posse *sicut oportet*, semper inculcat, damnatque naturalem illam pœnitentiam tanquam vt plurimum vitiosam, ineptamque ad corrigendam voluntatem, & de qua reciprocè dici possit, quia naturalis est non prodesse ad iustificationem, & quia est inutilis ad iustificationem, & ad excutiendum peccatum ne dispositiuè quidem cōfert, naturalem esse, atque ex sono tantum litteræ non ex interno spiritu gratiæ excitatam. Præter illam verò posse aliam diuinitus inspirari & caritate inferiorem, & vtilem tamen ad iustificationem, & quâ iam ante Sacramentum incipiat peccatum eradicari. Augustinus numquam negauit, affirmauit autem ijs omnibus locis, quæ paulò ante citata sunt, & alijs non paucis.

§. IV.

Confusa Baianorum Theologia & secum pugnans circa Timorem pœnarum.

QVÆ loca quia non ignorauerunt Baiani, coguntur ipsi quoque authore Augustino fateri metum illum ex solo timore pœnæ conceptum, hoc est illum quem damnauerant vt vitiosum & malum, esse fructuosum, producto etiam vtilitatum illius catalogo. Augu- Iansf. t. 3. lib. c.

definitiones, quas si negare pudor vetat, violentis interpretationibus adeò debilitant, vt inutiles sint: paucis illud exemplis perspicuum fiet.

CAPVT II.

Primum exemplum de Timore pœnæ:

§. I.

Quid Tridentinum; Quid Nou-Augustiniani sentiant de Timore pœnæ.

CONCILIVM Tridentinum inter dispositiones ad iustificationem, quæ à gratia in nobis excitantur & adiuuantur, *metum* ponit *diuinæ iustitiæ atque gehennæ*, quo dicit nos *vtiliter concuti*, atque impelli *vt confugiamus ad Dei misericordiam & abstineamus à peccato*: & Lutherum anathemate percellit dicentem, metum illum esse *peccatum, & peccatores peiores* facere: fierique verè pœnitentem eâ tantum contritione, quæ paratur *per intuitum & contemplationem speciosissimæ iustitiæ*, quando quis *eius pulchritudine ac specie exardescit, fitque cum Salomone amator sapientiæ*: vt refert Ruardus Tapperus Decanus Louan. in explicatione articulorum Academiæ Louan. contra Lutherum.

Sess 6. cap. 6. & can 8.

ar. 4.

Vnde iterum idem Concilium sess. 14. docet illam quam vocant attritionem, conceptam ex turpitudine peccati, ex metu pœnarum ac gehennæ *si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ*, esse *donum Dei & impulsum Spiritus sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo Pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat*: hanc attritionem *sine Sacrmento pœnitentiæ non posse per se peccatorem perducere ad iustificationem: ad eam tamen impetrandam in Sacramento Pœnitentiæ disponere*: esse hunc *bonum motum*, ac proinde calumniam esse, quod dicuntur Catholici scriptores tradidisse *Sacramentum Poenitentiæ*

Sess 14 cap. 4.

Can. 5.

absque bono motu suscipientium, gratiam conferre, damnatque anathemate Lutherum contraria sentientem repetitis eius verbis, dicens hunc dolorem *cum proposito melioris vitæ, esse verum & vtilem dolorem, & præparare ad gratiam, nec facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, nec esse coactum, sed voluntarium & liberum*: contra quam Lutherus sentiret Tappero referente in articulis Louaniensibus. Illum autem dolorem Concilium distinguit ab alio perfectiori, eò quòd iste sit caritate perfectus, hominemque Deo reconciliet extra Sacramentum, vt habetur eodem capite 4. sess. 14.

Baijstæ quibus ob eam quam patiuntur oculorum affectionem visa est esse magis Augustiniana Lutheri sententia quàm Tridentini, cùm negent vllum esse medium in actibus humanis inter bonum & malum, bonum autem omnem, esse velint actum caritatis; contendunt consequenter peccatum esse hunc gehennæ timorem caritate inferiorem. Et quia peccatum peccatori additum necessariò peiorem facit & magis peccatorem, hoc etiam accidere concedendum illis est quotiescumque aliquis concutitur hoc timore. Item, quia exterior innocentia & professio pœnitentiæ larua est, cùm tegit animum etiam tunc peccantem; optimè sequitur, hoc ipso metu *fieri homines hypocritas*. Quæ omnia & Lutherus ita exponebat, vt videre est apud Tapperum: & Tridentinum condemnauit. Nam quod insuper Tridentinum supponit, dolorem ex illo metu conceptum coniunctum esse aliquando & cum detestatione prioris vitæ & cum emendationis proposito, & esse impulsũ Spiritus sancti; Hoc verò Baijstæ disertè negant, cùm dicunt *esse impossibile vt dolor ille contineat in se voluntatem omnia peccata relinquendi: Esse falsum & impossibile vt propositum bene viuendi concipiatur ex timore pœnarum: Repugnare hoc principijs Augustini solidissimis: Non esse disceptationem de lana caprina*, sed pertinere *ad ipsa fidei principia*. Vnde inferas dolorem à Concilio descriptum esse chimæricum. Et quod dam- Ians. tom. 3. l. 5. cap. 35.

nat Concilium eos qui dicunt hunc dolorem, *esse coactum & non liberum*; ipsi vicissim ita reiiciunt vt dicant *esse impossibile*, vt non sit inuitus & *animo nolenti & repugnanti, qui præceptum aut poenitentiam hoc timore facit*. Per hunc timorem non posse ita vitari vnum peccatum quin aliud incurratur. Præterea audacter pronuntiant *vitiosum esse timorem malorum etiam æternorum, si ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantùm incommoda sunt*, quemadmodum & illicitus est amor naturalium bonorum, dum ipsis ita inhæret, vt in Deum non transeat: & qui timore huiusmodi malorum *legem seruant esse necessariò inimicos tum legis tum iustitiæ*. Denique hunc timorem *nec esse ex gratia Christi, nec disponere ad iustificationem*.

Ib. cap. 31.
Ib. cap. 27.
Ib. cap. 30.
Ib. cap. 25. 26.

§. II.

Nou-Augustiniani Tridentinum peruersè interpretantur.

QVID igitur ad Tridentinum? interpretandum dicunt de dolore ex timore pœnarum, qui sit *veri nominis & rationis contritio*, & actus charitatis. Hoc autem probant vitiosa petitione principij, nempe quia duæ illæ rationes quas Concilium conuenire dicit contritioni genericè Sumptæ, prout continet sub se tum contritionem strictè sumptam, tum attritionem, quæ sunt, detestatio prioris vitæ, & propositum melioris inposterum; conueniunt illi dolori atque attritioni, de qua loquitur Concilium? ergo, inquiunt, illa attritio est veri nominis ac rationis contritio. Quasi dicerent ille omnis peccatorum dolor, qui coniunctas habet duas illas rationes, est contritio veri nominis & rationis & actus caritatis: sed illa de qua loquitur Concilium, habet duas illas rationes, ergo, &c. vel, sed dolor ex solo timore pœnæ non habet duas illas rationes: ergo Concilium

Iansf. lib. cap. 23 25 33
Iansen. to. 3. lib. 5. ca. 34.

non loquitur de hoc dolore. Et non vident probandum illic esse id quod assumunt, nempe duas illas rationes cadere tantùm in contritionem veri nominis & rationis, prout his vocibus designatur contritio strictè sumpta quæ est actus caritatis. Item, esse hoc illis probandum, nullum dolorem ex solo timore pœnæ conceptum habere posse duas illas rationes, sed supponunt esse hoc aliunde probatum, nimirum ex Augustino, ex quo illi Concilium, velit nolit, interpretandum putant. Contrariam enim esse Concilio hanc interpretationem manifestissimis argumentis ostenditur.

Nam primò, ille timor qui prior est & supponitur initio caritatis, non est actus caritatis, vt per se patet. Sed Concilium loquitur de illo timore, qui prior est & supponitur initio caritatis: ergo &c Probo minorem ex verbis Concilij, *disponuntur autem ad ipsam iustitiam dum excitati diuinâ gratiâ & adiuti, fidem ex auditu concipientes liberè mouentur in Deum, credentes, &c. & dum peccatores se esse intelligentes, a diuinæ iustitiæ timore, quo vtiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se conuertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis iustitiæ fontem* DILIGERE INCIPIVNT. Vbi vides perspicuè describi dispositionem *a diuina gratia* procedentem, & liberam, in qua *vtilis timor diuinæ iustitiæ* post fidem collocatur & ante spem, cùm dicitur peccator *ab illo timore conuerti*, ad cogitandam Dei misericordiam: quæ cogitatio & spem excitat *& incipientem dilectionem*, vt nemini dubium esse possit, quin hoc intendat Concilium quod Patres dicunt, præsertim Augustinus, timorem naturali quodam ordine sternere viam amori, esseque veluti sutoris setam. Habemus igitur ex Concilio timorem Dei gratia excitatum liberum atque vtilem & *ab incipiente dilectione* distinctum. Quam doctrinam dum postea Concilium in Canones redigit, ita loquitur, *si quis dixerit* Gehennæ metum per quem ad misericordiam Dei *de peccatis*

Sess. 6. cap. 6.

Can. 8.

dolendo confugimus, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit. Vbi vdes de eodem timore de quo dixerat antea, peccatorem ab eo conuerti ad considerandam misericordiam, hîc dici per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus. Ergo hîc etiam designatur timor & liber & bonus, & à Dei gratia procedens, & distinctus ab *incipiente dilectione,* cantaturque anathema Baianis negantibus.

Secundò, consideranda sunt quæ habet Concilium in Sess. decima quarta, vbi post definitam in vniuersum contritionem, duas illius species designat, eam quæ *caritate perfecta est*, & antequam actu suscipiatur Sacramentum, peccatorem Deo reconciliat; aliam, quæ non est perfecta caritate, nec reconciliat nisi cum Sacramento, *est tamen*, inquit, *Dei donum & impulsus Spiritus sancti, nondum inhabitantis.* Imperfectionis verò illius causam affert, *quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*, & hoc *timore vtiliter concussos fuisse Niniuitas.*

Cap. 6.

Hac attritione Baiani censent designari actũ caritatis, qui continere possit detestationem omnium peccatorũ præteritorũ, cum proposito emendationis imposterum: & esse hunc actum veram contritionem; sed tamen imperfectam, comparatiuè ac respectu alterius. Adeò scilicet eximios sese beatosque putant isti Baiani, vt imperfectos reputent Pœnitentes, qui peccata sua detestantur & efficaciter, & vniuersaliter omnia, tum præterita, tum futura, & ex puro diuinæ bonitatis motiuo? quis aûtem eis reuelauit cùm aliqua pœnitentia *caritate perfecta sit*, hominemque Deo reconciliet extra Sacramentum, istam eiusmodi non esse? Quænam autem & vnde est ista imperfectio? Nam si motiuum spectes, postquam est actus caritatis, idem habet cum eo qui perfectissimus esse potest, Dei bonitatem; si efficaciam, affectum peccandi tam necessariò excludit ac quilibet alius; si generalitatem, potestne aliquis latiùs patere, quàm

Iansf, tom. 3. l. 5. c. 34.

qui excludit præterita, præsentia, futura? Sed habet, inquit, turpitudinem peccati pro motiuo, vel pœnæ grauitatem. Contra. Pro motiuo in quo sistat, minimè; tendit enim, vt fateris ipse in Deum tanquam in motiuum vltimum. Quod actibus dare censetur & formam & perfectionem. Nisi forte ne Christus quidem satis idoneus videtur esse Theologus, qui credidit donum aquæ frigidę in nomine ipsius collatum æternâ vitâ dignum esse. Et contritio illa, quam & Concilium dicit, & ipse negare non potes esse perfectam, numquid etiam tendit in turpitudinem peccatorum? Quare igitur perfecta est, nisi quia turpitudinem illam propter Deum detestatur? hoc autem facit etiam attritio, de qua loquitur Concilium iuxta tuam interpretationem, ergo & illa est perfecta contritio.

Argumentor in hunc modum. Clarum est Concilium petere imperfectionem attritionis aliquãdo ex eo quod habeat pro motiuo turpitudinem peccati, cum dicit; *illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & poenarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat, &c.* Ergo, vel ex eo quòd sistat in illa turpitudine, non attentâ repugnantiâ, quam habet peccatum cum Dei bonitate; vel ex eò quod illam etiam repugnantiam spectet: si primum, habemus intentum, & agnoscit Concilium attritionem distinctam ab actu caritatis in Deum tendentem: si secundum, nulla est huiusmodi attritio distincta à perfecta & iustificante contritione, quod hæc quoque ferri debeat in turpitudinem peccati, vt repugnantem diuinæ bonitati & voluntati.

Eodem modo argumentor de attritione ex motiuo pœnæ: vel enim illa pœnam auersatur sub ea ratione, quâ est impedimentum amandi Deum, vel sub ea quâ nobis est incômmoda; si secundum, habemus intentum, si primum, quis amorem dicat ex eo capite imperfectionem, quod detestetur impedimentum amandi? An igitur

erit etiam imperfectus, quando amandi adiumenta prosequitur?

Iam quod dicit Concilium :hanc attritionem ex pœnarum metu *communiter concipi*, quis non videt, minimè cadere in illum actum, quo quis in pœna nihil aliud respicit quàm quòd impedimentum sit amandi Dei? adeóne defæcatos putant mortalium affectus, vt & in malis suis *communiter* hoc attendant, quod impeditiorem faciant Dei amorem; in bonis, quod faciliorem, de suo ipsorum commodo vel incommodo nihil sollicití? Niniuitas quoque quos Concilium dicit hoc timore *vtiliter* concussos, adeo censent fuisse in rebus spiritualibus exercitatos, vt in intentatâ Niniues subuersione detrimenta cogitauerint Dei potiùs quàm sua?

Sed est illud etiam expendendum Concilium dum hanc Pœnitentiam vocat, *imperfectam contritionem*, quæ *attritio dicitur*, designare sine dubio *attritionem*, qualem Scholastici concipiunt. Non enim alij sunt qui nominum illorum significationem *attritionis & contritionis*, distinxerint. Siquidem apud Grammaticos idem sonant. Scholastici verò attritionem omnino distingunt ab actu amoris Dei super omnia, præsertim qui sunt antiquiores Concilio Tridentino, nam posteriorum vnus aut alter, fortasse reperietur, quem Bajus corruperit, ergo & Concilium omnino putandum eodem modo jnter actus illos dixinxisse,

Iansen. tom. 3.l.5.c 34.

Tertiò. Ex verbis tum Lutheri, tum Tridentini manifestissimum est illam ipsam attritionem à Tridentino adstrui quam Lutherus impugnat: atque est etiam euidentissimum Lutherum impugnasse attritionem ex solo metu poenarum, aut ex peccati turpitudine; non verò ex amore iustitiæ conceptam: ergo illa est quam Tridentinum adstruit. Maior minorque perspicuè patebunt, allatis tum Lutheri, tum Tridentini verbis. Ergo » Lutherus ita loquitur apud Tapperum: *Contritio (sic enim » cœpit vocari vera poenitentia interior) duplici via paratur, primo*

primò per discussionem, collectionem, detestationem peccatorum, quâ quis, vt dicunt, recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, & alia quæ possunt tristitiam & dolorem excitare. Hæc autem tristitia facit hypocritam, imo magis peccatorem: quia solum timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè absoluuntur & communicantur. Et si, *liberè deberent remoto præcepto, & minis pœnarum confiteri: certè dicerent sibi non displicere vitam præteritam, quam sic coguntur displicere confiteri: imo quò magis timore pœnæ, & dolore damni, sic conuertuntur. eò magis peccant & afficiuntur suis peccatis quæ coguntur, non autem volunt, odisse, & hæc est illa contritio, quam ipsi vocant extra caritatem non meritoriam, alii vocant attritionem disponentem ad contritionem, sic enim ipsi opinantur, quam opinionem errorem ego iudico.* Hæc Lutherus de primo contritionis modo, vbi vides depingi attritionem illam, cuius motiuum est *turpitudo peccati & damna*, vel *solus timor præcepti*, & *quæ est extra caritatem, nec est meritoria.* Alium verò contritionis modum Lutherus ita describit: *Secundò paratur contritio, per intuitum & contemplationem speciosissimæ iustitiæ: hæc facit verè pœnitentem, quia amore iustitiæ id facit, & hi sunt digni absolutione.*

Iam Concilium audiamus: *Si quis eam contritionem quæ paratur per discussionem, collectionem & detestationem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem demum illum esse dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema sit.* Sess. 1[illegible] can 5.

Hic ergo interrogo, an vllum animal rationale sat frontis habere possit, vt neget Concilium hoc decreto

O

primum illum contritionis modum tueri ac retinere, quem Lutherus reiiciebat, iisdem omnino verbis descriptum? Atqui illa est attritio quæ opponitur illi quæ est *ex amore iustitiæ*: vt dicit Lutherus, quæ *est extra caritatem*, quæ *non est meritoria*, condignè videlicet, *quæ solùm timore præcepti excitatur*, quæ *remoto præcepto, & minis pœnarum*, non haberet locum. Ergo illam tuetur ac retinet Concilium: & non eam solum, quæ est ex dilectione iustitiæ, ac proinde hic quoque Baiistis cantatur anathema. Atque illi, dum se tegi putant Augustini authoritate, Augustinum exponunt fulminibus Tridentini, quod erat in primis ostendendum.

Sed emersit tandem ex illa Baiistarum coniuratione qui facili ratione anathemata Tridentini Augustino redderet innoxia, cùm dixit, *Concilium Tridentinum non videri Oecumenicum, vtpote in quo potiores fuerint partes Scholasticorum & Papæ.* Hæc sunt Illuminatorum reuelationes, hactenus *occultæ propter metum Iudæorum*, sed nihil admodum alienæ ab ijs Prophetis, qui sedent ad ripam Lemannici lacus.

§. III.

Nou-Augustiniani ab Augustino dissentiunt Timorem pœnæ approbante.

QVantò maioris erat prudentiæ Augustinum adducere ad concentum Tridentini! fuisset enim-verò maioris etiam intelligentiæ Augustinianæ doctrinæ, quæ pœnarum timorem nec raró nec obscurè commendat, etiam illum, qui prior est, & proinde distinctus ab actu caritatis, & dilectione iustitiæ. Ad hunc enim timorem hortatur cùm dicit; *Timeamus, mutemur, & non timebimus. Qui autem illam dulcedinem non gustauerunt, si nondum desiderant, Dei faciem timeant vel ignem. Supplicia terreant, quem præmia non inuitant. Vile tibi est quod Deus pollicetur, contremisce quod minatur.* Item: *occupet cor tuum timor & inductâ caritate succedat cicatrix ferramenti medici:*

In Ps. 49.

Tr. 9 in Ep. Ioan.

dicit enim Scriptura, qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Opus ergo vt intret timor primò per quem veniat caritas timor, medicamentum, & caritas, ſanitas. Huius timoris Deum authorem facit cum dicit. *Quomodo ſi videas auem iam cadere in muſcipulam, facis maiorem ſtrepitum vt volet de muſcipula, ſic & martyrum iam forte aliqui intendebant collum in* In Pſ. 113.
dulcedinem vitæ huius, Dominus qui erat in illis fecit ſtrepitum gehennarum, & erutus eſt paſſer de muſcipula venantum. Item. *Adhuc audi; alius non in hac terra pati timet, ſed gehennam timet, unde terruit & Dominus, audiſtis cum Euan-* In Pſ 127.
gelium legeretur, vbi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguet, &c. Quin & ſeipſum Auguſtinus inter huius timoris exempla ponit cum dicit, *Fratres nimis timendum eſſe volo, melius eſt enim non vobis dare ſecuritatem malam. Non dabo quod non accipio, timens terreo, ſecuros vos facerem ſi ſecurus fierem ego. Ignem alterum timeo.* Nempe vult quoque ipſe Auguſtinus percipere, quem tantopere commendat, huius timoris fructum. Vide quid ſentiat de timore gehennæ. *Audiunt hæc homines, & quia verè futura ſunt impijs, timent & continent ſe à peccato*, externo ſcilicet, inquiunt Baiani gloſſatores, ſi ſuperis In Pſal 127.
placet, eximij ſubtiléſque. Adeò nimirum ſtupidos eſſe homines putant, vt in inferno puniri neſciant malas voluntates, ideóque ſibi ſufficere credant ad æternum ignem vitandum, ſi ſe contineant *à peccato externo*, quamuis intus nefarij ſint atque damnabiles. Numquam audiuere ſupremum iudicem eſſe cordium ſcrutatorem, reuelaturum *abſcondita tenebrarum*, & manifeſtaturum *conſilia cordium*? ſed quare non poterit voluntas, vel præcipere ipſa ſibi, vel prohibere, quod manibus pedibuſque præcipit aut prohibet? an minus eſt ipſa ſui domina quàm motricis facultatis? ergo ſi metu gehennæ vel admouet manum vel abſtinet prout expedire noſcitur ad vitandum hoc malum, quidni poterit etiam, & interiorem affectum vel excitare vel extinguere aut ſupprimere naſciturum, ſi videbitur hoc quoque pariter neceſſarium

ad effugiendum supplicium quo terretur ? sed pergit Augustinus, *habent timorem; & per timorem continent se à peccato. Timent quidem sed non amant iustitiam. Castus ergo*
« *timor fratres mei hoc habet, quia venit de amore. Ille aute timor*
» *nondum castus, præsentiam Domini & pœnas timet, timore*
» *facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud,*
» *sed timore patiendi illud malum. Non timet ne perdat ample-*
» *xus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam.* BO-
» NVS EST ET ISTE TIMOR, VTILIS EST. Aliàs magnum dicit in eo esse præsidium.

Cùm ergo non minus euidentia sint apud Augustinum ea loca, quæ metum suppliciorum commendant, quàm ea quæ vituperant; hic ego Baiistas interrogo, quis sit eius interpres probabilior; an ille qui eum immemorem sui facit eadem negantem affirmantemque, atque vno loco inducentem quod alibi scripserat, sibi & Concilijs, & omni rationi contrarium, definiendo sine vlla distinctione omnem metum suppliciorum esse illaudabilem? an ille qui positâ duorum metuum distinctione, atque in alterum reiectâ Augustini condemnatione, in alterum eiusdem commendatione, omnia conciliat? distinctionem verò illam Augustinus ipse nos docet, dũ alterum metum ex solâ legis exteriùs sonantis propositione concipi dicit: quod est esse naturalem: alterum significat ex fide ita pendentem, vt ideò quis minus timeat, quia parum credit, quod est esse metum diuinitus inspiratum, & supernaturalem. Primum constat ex Epistolâ 144. ad Anastasium, vbi proposito, damnatoque suppliciorum quodam timore Augustinus sic loquitur. *Tantum porro quisque peccatum odit, quantum iustitiam diligit: quod non poterit lege terrente per literam, sed Spiritu seruante per gratiam.* Vbi vides legem terrentem, sine Spiritu seruante, & cõsequenter terrorem à Spiritu gratiæ indepẽdentem. Sed & supponitur alius terror à fide ac proinde à spiritu gratiæ dependens Psal. 49. Vbi August. Christianorũ stoliditatem, qui intentatis à Deo supplicijs non

mouentur, accusans *minis Dei, minis æterni ignis prohiberis à malo, inuitaris ad bonum: vnde piget* NISI QVIA NON CREDIS? Pelagianos nimirum Augustinus potissimum spectabat interioris gratiæ inimicos, qui cùm in externa tantum legis, aut Euangelij propositione, Dei beneficium agnoscerent, ipsam per se naturam deinde sibi sufficere putabant, & ad fidem concipiendam, & ad cæteros affectus exprimendos, qui requiri possunt, vel ad incipiendam, vel ad perficiendam iustificationem, & pœnitentiam potissimum facilem esse, quod nihil videatur esse connaturalius, quam intentatis suppliciorum minis terreri, atque inde moueri, & ad vitanda futura peccata, & ad detestanda præterita. Augustinus, sicut nec posse homines credere *naturaliter*, nec sperare; ita nec pœnitere posse *sicut oportet*, semper inculcat, damnatque naturalem illam pœnitentiam tanquam vt plurimum vitiosam, ineptamque ad corrigendam voluntatem, & de qua reciprocè dici possit, quia naturalis est non prodesse ad iustificationem, & quia est inutilis ad iustificationem, & ad excutiendum peccatum ne dispositiuè quidem cōfert, naturalem esse, atque ex sono tantum litteræ non ex interno spiritu gratiæ excitatam. Præter illam verò posse aliam diuinitus inspirari & caritate inferiorem, & vtilem tamen ad iustificationem, & quâ iam ante Sacramentum incipiat peccatum eradicari. Augustinus numquam negauit, affirmauit autem ijs omnibus locis, quæ paulò ante citata sunt, & alijs non paucis.

§. IV.

Confusa Baianorum Theologia & secum pugnans circa Timorem pœnarum.

QVÆ loca quia non ignorauerunt Baiani, coguntur ipsi quoque authore Augustino fateri metum illum ex solo timore pœnæ conceptum, hoc est illum quem damnauerant vt vitiosum & malum, esse fructuosum, producto etiam vtilitatum illius catalogo. Augu- Ians. t. 3. lib. c.

stinum videlicet adeò depereunt, vt eo minimè indignum putent quod dixerit malum bonum, & bonū malum. Iamque nihil pudet videri Deum huius timoris, hoc est alicuius peccati authorem, ad illud scilicet inuitantem. Et quia inter illos fructus hic etiam numeratur quòd viam sternat caritati, iuxta illud Augustini; *si nullus timor non est, qua intret caritas*, & illud, *nisi timore incipiat homo Deum colere non peruenit ad amorem*, sequitur ex ista recentioris editionis Theologia, hominem peccando disponi ad amandum Deum, & caritatis perductorem esse peccatum: vt videas Lector minimè mirum esse nec sine consilio ac ratione factum quòd Baijstæ Scholasticam à suo Lycéo repulerint.

Tom 9. in Ep. Ioan. & Psal. 149.

Quod autem ex Concilio Tridentino ijs in locis quæ antea citata sunt eosdem fructus timoris seruilis colligūt admiratione dignum est; vel enim fatentur intelligere Concilium timorem reuera seruilem, hoc est *ex solo pœnarum motiuo conceptum*, vel non. Si primum, quare affirmant, quòd antea negauerant, Concilium esse de huiusmodi timore interpretandum, sed de timore qui sit *veri nominis & rationis contritio*? Si secundum, hæc allegatio quid facit ad inculcandos illos fructus? Quid inquam facit commendatio attritionis ex amore Dei, esto non perfectissimo conceptæ, ad probandas vtilitates attritionis conceptæ ex solo timore pœnarum?

Tom. 3. lib. 5. de grat. Chri. Sal. cap. vlt.

Sed operæ pretium est ostendere quo labyrintho inclusi discurrant hoc loco Baiani. Seruilis enim timoris fructus vt dixi ex Concilio Trid. confirmant: & mox obseruant *Concilium non de quolibet gehennæ metu intelligendum, sed de illo dumtaxat qui veram contritionem quamuis imperfectam parit, & cum ea coniunctus est. Per illam enim Scholasticorum quorumdam attritionem nos non abstinere à peccato, nec abstinere posse, quod per illam inuiti faciamus quidquid facimus boni*, quod est dicere Concilium non esse interpretandam de timore illo seruili. Et statim addunt. *Quamquam nec iste seruilis pœnarum timor, quatenus timor,*

sit peccatum aut malum; Bonus est enim timor quatenus timor, & eo quo supra diximus modo datur à Deo, quamuis seruilitas eius adiuncta mala sit. Sic enim & anima peccatrix non quatenus peccatrix, sed quatenus anima & bona est & creatura Dei. Vnde colligunt id quod Concilium definit contra Lutherum, etiam illum timorem peccatores nequaquam peiores facere, sed meliores potiùs, *quod contineat saltem opus, si non animum*. Item colligunt hunc timorem ad iustitiam præparare. *Non quidem in quantum seruilis, hoc est, ab amore iustitiæ separatus, & in ipso homine vltimò requiescit, peccandique voluntatem ex eo capite coniunctam habet. sed in quantum est timor pœnæ cuius expectatione is qui seruiliter timet, si non ex toto saltem aliqua ex parte à peccato reuocatur & ad iustitiam diligendam aliquo modo præparatur.* Atque ita suggerunt rationem aliquam, qua possit intelligi Concilium etiam de timore qui seruilis est esse loquutum.

Vnde sequitur Nou-Augustinianos eadem pagina affirmare primum, deinde negare, tertiò iterum innuere Concilium Tridentinum de timore, qui seruilis, est esse interpretandum.

Secundò cernere est ex hoc loco eos qui antea luserant in *strigosas* quæstiones & *eliquatas meditationes* Philosophorum ac Theologorum, veluti tempestate compulsos recurrere ad formalitates Dialecticorum; & res fidei deducere tandem ad imperceptibiles dissolutiones, cùm dicunt timorem seruilem bonum esse, non quatenus est seruilis, sed quatenus est timor. Expectabam vt dicerent odium Dei rem etiam esse admodum bonam, non quidem vt est Dei, sed vt est odium. Amorem è contrario rem esse malam & lethalem; non quidem vt est Dei, sed vt est amor.

Tertiò patet quantò illis fuerit vtilius Philosophiam discere quàm impugnare, cuius cognitione effugissent errorem trimestri Logico indignum, quando dicunt timorem seruilem bonum esse *non vt est seruilis, sed vt est*

timor. Cum enim ipsa timoris ratio generica sit, ac proinde indifferens ad bonum & malum, quemadmodum ratio animalis ad differentias rationalis & irrationalis, quid aliud est timorem seruilem bonum esse, vt est timor, quàm bonum esse sub ea ratione, quâ nec bonus nec malus est? Quod est esse determinatum ad bonũ sub ea ratione qua indeterminatus est? An non potiùs dicere debuerant, timorem seruilem vt est timor, medium aliquid esse, quod malum fiat si determinetur, vt sit seruilis, bonum verò si determinetur vt sit ingenuus & filialis?

Sed erit hoc etiam ab illis exigendum, vt explicent nobis, quo modo determinari velint timorem vt sit filialis & vt sit seruilis. Nam si velint id fieri eadem ratione qua determinatur genus ad speciem accessu differentiæ; absurda est comparatio quâ vtuntur inter timorem seruilem & animam peccatricem, quæ concretum quoddam est ex subiecto & accidente, non verò ex genere & differentia. Si vero malint timorem ita determinari vt sit filialis aut seruilis, quomodo determinatur anima vt sit peccatrix, vel vt sit sancta, & aër vt sit lucidus, vel vt sit tenebrosus, hoc est, quomodo determinatur subiectum per varia & contraria interdum accidentia; vt omittam alias difficultates, fateri debent separatâ quando ita volunt seruilitate, manere tamen in timore id quod est ab eo inseparabile, nimirum quod respiciat malum pœnæ quatenus malum est eius qui timet præcisè. Ergo si separata seruilitate bonus tamen est; bonus est timor qui fertur in pœnam, quatenus est malum timentis præcisè, ac sine vlteriori ordine intrinseco ad Deum. Quod si hoc est:

Quomodo stabit primò quod dicunt, *captum suum superare quod hic timor poßit esse dispositio ad iustificationem?* Cuius enim captum superet, quod bonus actus sit dispositio ad iustificationem? concedunt autem hunc bonum esse. At, inquis, abeunte seruilitate timor qui hærebat

Iansf. tom. 3. lib. 5. c. 25

in creatura tendit ad Deum. Nugæ. Tendere aut non tendere in aliquod obiectum intrinseca sunt actibus vitalium facultatum. Et sicut nulla vis est quæ possit abrumpere ordinem illius actus qui tendit in Deum ipso manente: ita neque vlla est quæ possit eundem ordinem addere illi qui aliquando in Deum non tendit, eodem similiter remanente. Ergo si timor qui erat seruilis, idem manet amissa seruilitate, retinet etiam tunc necessariò terminationem intrinsecam quam habebat ad malum, quatenus malum est timentis cùm præcisione respectus omnis intrinseci ad Deum: Ergo si nihilominus bonus est; fatendum est esse bonum affectum qui ex intrinseca ratione sua terminatur vltimò ad creaturam, nec retorquet in Deum obiectum suum: & consequenter esse idoneam dispositionem ad iustificationem. Quod si fatentur

Quomodò stabit secundò quod dicunt, *Quamuis sit licitum appetere temporalia & naturalia commoda, illicitum tamen esse in iis conquiescere, nec vlterius animum impellere.* Et quòd dicitur de amore, idipsum de timore dicendum. *vitiosum scilicet esse malorum æternorum timorem, si ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantum incommoda sunt.* Et *violari æternam legem* quâ præcipimur in Deum surgere ex nobis ipsis, etiam formidando; *atque inde contrahi nonnullam fœditatem*, &, *concupiscentiam respectu Dei esse vitiosum amorem*, &, *Qui sibi Deum diligit, totum dilectionis ordinem diligendi peruersitate perturbare*. Esse in huiusmodi amore, *sinceritatis adulterium*, & *mercenariæ cupiditatis fœditatem*. Nam si hæc vitia insunt illi amori quo quis Deũ sibi amat: sequitur, aduersariis etiam fatentibus, inesse illi timori quo quis Dei iacturam sibi timet. Est igitur in hoc etiam timore *peruersitas* & recti ordinis *perturbatio*, est *adulterium sinceritatis*, & *mercenariæ cupiditatis fœditas*, idque ex ea causa quæ non tollitur sublatâ seruilitate illâ accidentaria quam fingunt, nimirum ex eo quod

Iansf. tom. 3. lib. 5 c. 23.

Idem ib c. 8. 10.

timor in creaturam vltimò terminetur, quemadmodum eo ipso præcisè fœdus est amor. Quò etiam pertinet quod dicunt, *Hoc ipso quod in rebus istiusmodi, velut iucundis ac delectabilibus animus commoratur, per quas tanquam peregrinus ad patriam delectationum omnium fontem tendere debet, nullius alterius malitiæ adiunctione delinquit.* Quid enim est, *hoc ipso*, &, *nullius alterius malitiæ adiunctione*, quàm huiusmodi actum esse per semetipsum inordinatum & intrinsecè malum, eo quòd in tale obiectum tali modo feratur, adeò vt nihil necesse sit ad alium quemdam actum recurrere, vt ex eius vel commissione, vel omissione iste inquinari censeatur, quod non sit malus ex *adiunctione* alienæ malitiæ, sed ex inclusione propriæ? Quî verò fieri potest, vt actus intrinsecè malus ex obiecto suo & modo quo in illud tēdit, desinat esse malus & fiat bonus, idem manens & propriâ libertate retentâ?

Adde quod dicunt, *Animum qui solo pœnæ timore nullo Dei aut iustitiæ amore peccatum vitat, non hoc ita vitare posse vt omni ex parte caueatur. Nam præter quàm quòd eo modo voluntate reus est quo supra ex Augustino diximus, quatenus inuitus est, malletque facere, nisi pœna terreret; ex alia quoque consideratione labem contrahit, quatenus pœnas timendo in sui ipsius amore requiescit, cuius malum ita formidare sicuti bonum appetere debuisset, vt in vtroque tam amoris quàm timoris affectu seipsum referret in Deum .... Quod qui non in omnibus actibus suis & affectibus facit, sine dubitatione delinquit*, Est igitur, *labes*, est *delictum*, est *peccatum* in illo timoris affectu quo quis pœnas timet vt sibi malas, nec solum ex adiuncta voluntate, quâ mallet aliud facere, sed ex omnium ratione quæ inest omnibus actibus qui terminantur ad creaturam. Et quandò igitur & quomodo poterit ille timor fieri bonus? Nam si desinat timere pœnas vt malas timenti, desinet esse: & quæ inde sequetur rectitudo, non erit in illo timore qui priùs erat malus, sed in alio quopiam: ac proinde ille prior simpliciter & absolutè malus fuerit, atque ineptus, qui bonitatem aliun-

Iansf tom. 3. lib 5. cap. 23

de hauriret, cùm potiùs ipse malitiam fuerit communicaturus cuilibet alteri affectui, qui se quauis ratione attingeret, ob eam quam includebat intus labem.

Quomodo igitur tertiò stabit quod dicunt, *Non tam esse timoris vitium quàm timentis: nec procedere ex ipsa timoris natura, sed ex inordinatione timẽtis?* Quid? Dum quis Deum sibi amat, cuius est vitium? Cuius est *peruersitas* illa & *adulterium* & *fœditas mercenaria*? Amantis, an amoris? & quod aliud est hoc vitium, quàm quòd affectus humanus in re creata vltimò sistat? Et hoc non est in ipsomet affectu? & si vitium est in timente quod non sit alius affectus qui amorem hunc aut timorem in Deum referat, non erit vitium in amore ipso & timore quod ipse non eat? Quare potiùs tenetur animus tendere in Deum per alium affectum, quàm per istum? & si peccatum est in extrinseca omissione tendentiæ vel relationis in Deum, quomodo non est in omissione intrinseca illa quam essentialiter includit tũ amor ille, tũ timor? Quomodo igitur non est vitium ipsius amoris ac timoris? Num etiam dicẽt quando aliquis mentitur non esse vitium loquutionis sed loquentis? Est vero illud & loquutionis & loquentis: sed loquentis vt causæ loquutionis, cui vitium proximè inest. Et ita si vitiosum est timorem pœnarum non spectare vltimò Deum, frustra est illa, quam ostendunt subtilitatis affectatio, & merus aranearum labor. Et timentis est vitium & timoris, timoris quia peruersus fit, timentis quia talem facit. Nec aliud dicere possunt, postquam fassi sunt, timorem illum *nullius alterius malitiæ adiunctione vitiosum esse*. Sed eò ipso tantum quod mala timet, vt sunt timentis mala. Ergo relinquant speciem illam quâ dicunt separata seruilitate à timore, quo modo peccatum separatur ab anima, remanere bonum timorem. Quod si adhuc repugnant

Ian∫.lib.c.13. & c.23.

Quomodo stabit quartò, quod dicunt, *Non posse timore pœnæ voluntatẽ ita mutari vt præceptum ex illo timore obseruando non peccet.* Quod dum explicant quomodo fiat, ad-

erit etiam imperfectus, quando amandi adiumenta prosequitur?

Iam quod dicit Concilium :hanc attritionem ex pœnarum metu *communiter concipi*, quis non videt, minimè cadere in illum actum, quo quis in pœna nihil aliud respicit quàm quòd impedimentum sit amandi Dei? adeóne defæcatos putant mortalium affectus, vt & in malis suis *communiter* hoc attendant, quod impeditiorem faciant Dei amorem; in bonis, quod faciliorem, de suo ipsorum commodo vel incommodo nihil solliciti? Niniuitas quoque quos Concilium dicit hoc timore *vtiliter* concussos, adeo censent fuisse in rebus spiritualibus exercitatos, vt in intentatâ Niniues subuersione detrimenta cogitauerint Dei potiùs quàm sua?

Sed est illud etiam expendendum Concilium dum hanc Pœnitentiam vocat, *imperfectam contritionem*, quæ *attritio dicitur*, designare sine dubio *attritionem*, qualem Scholastici concipiunt. Non enim alij sunt qui nominum illorum significationem *attritionis & contritionis*, distinxerint. Siquidem apud Grammaticos idem sonant. Scholastici verò attritionem omnino distingunt ab actu amoris Dei super omnia, præsertim qui sunt antiquiores Concilio Tridentino, nam posteriorum vnus aut alter, fortasse reperietur, quem Bajus corruperit, ergo & Concilium omnino putandum eodem modo inter actus illos dixinxisse,

Iansen. tom. 3.l.5.c 34.

Tertiò. Ex verbis tum Lutheri, tum Tridentini manifestissimum est illam ipsam attritionem à Tridentino adstrui quam Lutherus impugnat : atque est etiam euidentissimum Lutherum impugnasse attritionem ex solo metu poenarum, aut ex peccati turpitudine; non verò ex amore iustitiæ conceptam: ergo illa est quam Tridentinum adstruit. Maior minorque perspicuè patebunt, allatis tum Lutheri, tum Tridentini verbis. Ergo
» Lutherus ita loquitur apud Tapperum: *Contritio(sic enim*
» *cœpit vocari vera poenitentia interior) duplici via paratur,*

primo

primò per discußionem, collectionem, detestationem peccatorum, quâ quis, vt dicunt, recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amißionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionem, & alia quæ possunt tristitiam & dolorem excitare. Hæc autem tristitia facit hypocritam, imo magis peccatorem: quia solum timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè absoluuntur & communicantur. Et si, *liberè deberent remoto præcepto, & minis pœnarum confiteri: certè dicerent sibi non displicere vitam præteritam, quam sic coguntur displicere confiteri: imo quò magis timore pœnæ, & dolore damni, sic conuertuntur, eò magis peccant & afficiuntur suis peccatis quæ coguntur, non autem volunt, odisse, & hæc est illa contritio, quam ipsi vocant extra caritatem non meritoriam, alii vocant attritionem disponentem ad contritionem, sic enim ipsi opinantur, quam opinionem errorem ego iudico.* Hæc Lutherus de primo contritionis modo, vbi vides depingi attritionem illam, cuius motiuum est *turpitudo peccati & damna*, vel *solus timor præcepti*, & *quæ est extra caritatem, nec est meritoria.* Alium verò contritionis modum Lutherus ita describit: *Secundò paratur contritio, per intuitum & contemplationem speciosissimæ iustitiæ: hæc facit verè pœnitentem, quia amore iustitiæ id facit, & hi sunt digni absolutione.*

Iam Concilium audiamus: *Si quis eam contritionem quæ paratur per discußionem, collectionem & detestationem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amißionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem demum illum esse dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema sit.* Sess. 1… can 5.

Hic ergo interrogo, an vllum animal rationale sat frontis habere possit, vt neget Concilium hoc decreto

primum illum contritionis modum tueri ac retinere, quem Lutherus reiiciebat, iisdem omnino verbis descriptum? Atqui illa est attritio quæ opponitur illi quæ est *ex amore iustitiæ*: vt dicit Lutherus, quæ *est extra caritatem*, quæ *non est meritoria*, condignè videlicet, *quæ solùm timore præcepti excitatur*, quæ *remoto præcepto, & minis pœnarum*, non haberet locum. Ergo illam tuetur ac retinet Concilium: & non eam solum, quæ est ex dilectione iustitiæ, ac proinde hic quoque Baiistis cantatur anathema. Atque illi, dum se tegi putant Augustini authoritate, Augustinum exponunt fulminibus Tridentini, quod erat in primis ostendendum.

Sed emersit tandem ex illa Baiistarum coniuratione qui facili ratione anathemata Tridentini Augustino redderet innoxia, cùm dixit, *Concilium Tridentinum non videri Oecumenicum, vtpote in quo potiores fuerint partes Scholasticorum & Papæ*. Hæ sunt Illuminatorum reuelationes, hactenus *occultæ propter metum Iudæorum*, sed nihil admodum alienæ ab ijs Prophetis, qui sedent ad ripam Lemannici lacus.

§. III.

Nou-Augustiniani ab Augustino dissentiunt Timorem pœnæ approbante.

QVantò maioris erat prudentiæ Augustinum adducere ad concentum Tridentini! fuisset enim-verò maioris etiam intelligentiæ Augustinianæ doctrinæ, quæ pœnarum timorem nec rarò nec obscurè commendat, etiam illum, qui prior est, & proinde distinctus ab actu caritatis, & dilectione iustitiæ. Ad hunc enim timorem hortatur cùm dicit; *Timeamus, mutemur, & non timebimus. Qui autem illam dulcedinem non gustauerunt, si non-*
In Ps. 49. *dum desiderant, Dei faciem timeant vel ignem. Supplicia terreant, quem præmia non inuitant. Vile tibi est quod Deus pollicetur, contremisce quod minatur.* Item *occupet cor tuum*
Tr. 9 in Ep. Ioan. *timor & inductâ caritate succedat cicatrix ferramenti medici:*

dicit enim Scriptura, qui sine timore est, non poterit iustificari. Opus ergo vt intret timor primò per quem veniat caritas timor, medicamentum, & caritas, sanitas. Huius timoris Deum authorem facit cum dicit. *Quomodo si videas auem iam cadere in muscipulam, facis maiorem strepitum vt volet de muscipula, sic & martyrum iam forte aliqui intendebant collum in dulcedinem vitæ huius, Dominus qui erat in illis fecit strepitum gehennarum, & erutus est passer de museipula venantum.* Item. *Adhuc audi; alius non in hac terra pati timet, sed gehennam timet, unde terruit & Dominus, audistis cum Euangelium legeretur, vbi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Quin & seipsum Augustinus inter huius timoris exempla ponit cum dicit, *Fratres nimis timendum esse volo, melius est enim non vobis dare securitatem malam. Non dabo quod non accipio, timens terreo, securos vos facerem si securus fierem ego. Ignem alterum timeo.* Nempe vult quoque ipse Augustinus percipere, quem tantopere commendat, huius timoris fructum. Vide quid sentiat de timore gehennæ. *Audiunt hæc homines, & quia verè futura sunt impijs, timent & continent se à peccato*, externo scilicet, inquiunt Baiani glossatores, si superis placet, eximij subtilésque. Adeò nimirum stupidos esse homines putant, vt in inferno puniri nesciant malas voluntates, ideóque sibi sufficere credant ad æternum ignem vitandum, si se contineant *à peccato externo*, quamuis intus nefarij sint atque damnabiles. Numquam audiuere supremum iudicem esse cordium scrutatorem, reuelaturum *abscondita tenebrarum*, & manifestaturum *consilia cordium*? sed quare non poterit voluntas, vel præcipere ipsa sibi, vel prohibere, quod manibus pedibusque præcipit aut prohibet? an minus est ipsa sui domina quàm motricis facultatis? ergo si metu gehennæ vel admouet manum vel abstinet prout expedire noscitur ad vitandum hoc malum, quidni poterit etiam, & interiorem affectum vel excitare vel extinguere aut supprimere nasciturum, si videbitur hoc quoque pariter necessarium

In Ps. 123.

In Ps. 127.

In Psal. 127.

mouentur, accusans *minis Dei, minis æterni ignis prohiberis à malo, inuitaris ad bonum: vnde piget* NISI QVIA NON CREDIS? Pelagianos nimirum Augustinus potissimum spectabat interioris gratiæ inimicos, qui cùm in externa tantum legis, aut Euangelij propositione, Dei beneficium agnoscerent, ipsam per se naturam deinde sibi sufficere putabant, & ad fidem concipiendam, & ad cæteros affectus exprimendos, qui requiri possunt, vel ad incipiendam, vel ad perficiendam iustificationem, & pœnitentiam potissimum facilem esse, quod nihil videatur esse connaturalius, quam intentatis suppliciorum minis terreri, atque inde moueri, & ad vitanda futura peccata, & ad detestanda præterita. Augustinus, sicut nec posse homines credere *naturaliter*, nec sperare; ita nec pœnitere posse *sicut oportet*, semper inculcat, damnatque naturalem illam pœnitentiam tanquam vt plurimum vitiosam, ineptamque ad corrigendam voluntatem, & de qua reciprocè dici possit, quia naturalis est non prodesse ad iustificationem, & quia est inutilis ad iustificationem, & ad excutiendum peccatum ne dispositiuè quidem cōfert, naturalem esse, atque ex sono tantum litteræ non ex interno spiritu gratiæ excitatam. Præter illam verò posse aliam diuinitus inspirari & caritate inferiorem, & vtilem tamen ad iustificationem, & quâ iam ante Sacramentum incipiat peccatum eradicari. Augustinus numquam negauit, affirmauit autem ijs omnibus locis, quæ paulò ante citata sunt, & alijs non paucis.

§. IV.

Confusa Baianorum Theologia & secum pugnans circa Timorem pœnarum.

QVÆ loca quia non ignorauerunt Baiani, coguntur ipsi quoque authore Augustino fateri metum illum ex solo timore pœnæ conceptum, hoc est illum quem damnauerant vt vitiosum & malum, esse fructuosum, producto etiam vtilitatum illius catalogo. Augu- Ians. t. 3. lib. c.

stinum videlicet adeò depereunt, vt eo minimè indignum putent quod dixerit malum bonum, & bonũ malum. Iamque nihil pudet videri Deum huius timoris, hoc est alicuius peccati authorem, ad illud scilicet inuitantem. Et quia inter illos fructus hic etiam numeratur quòd viam sternat caritati, iuxta illud Augustini; *si nullus timor non est, qua intret caritas*, & illud, *nisi timore incipiat homo Deum colere non peruenit ad amorem*, sequitur ex ista recentioris editionis Theologia, hominem peccando disponi ad amandum Deum, & caritatis perductorem esse peccatum: vt videas Lector minimè mirum esse nec sine consilio ac ratione factum quòd Baijstæ Scholasticam à suo Lycéo repulerint.

Tom 9. in Ep. Ioan. & Psal. 149.

Quod autem ex Concilio Tridentino ijs in locis quæ antea citata sunt eosdem fructus timoris seruilis colligũt admiratione dignum est; vel enim fatentur intelligere Concilium timorem reuera seruilem, hoc est *ex solo pœnarum motiuo conceptum*, vel non. Si primum, quare affirmant, quòd antea negauerant, Concilium esse de huiusmodi timore interpretandum, sed de timore qui sit *veri nominis & rationis contritio*? Si secundum, hæc allegatio quid facit ad inculcandos illos fructus? Quid inquam facit commendatio attritionis ex amore Dei, esto non perfectissimo conceptæ, ad probandas vtilitates attritionis conceptæ ex solo timore pœnarum?

Tom. 3. lib. 5. de grat. Chri. Sal. cap. vlt.

Sed operæ pretium est ostendere quo labyrintho inclusi discurrant hoc loco Baiani. Seruilis enim timoris fructus vt dixi ex Concilio Trid. confirmant: & mox obseruant *Concilium non de quolibet gehennæ metu intelligendum, sed de illo dumtaxat qui veram contritionem quamuis imperfectam parit, & cum ea coniunctus est. Per illam enim Scholasticorum quorumdam attritionem nos non abstinere à peccato, nec abstinere posse, quod per illam inuiti faciamus quidquid facimus boni*, quod est dicere Concilium non esse interpretandam de timore illo seruili. Et statim addunt, *Quamquam nec iste seruilis pœnarum timor, quatenus timor,*

ſit peccatum aut malum; Bonus eſt enim timor quatenus timor, & eo quo ſupra diximus modo datur à Deo, quamuis ſeruilitas eius adiuncta mala ſit. Sic enim & anima peccatrix non quatenus peccatrix, ſed quatenus anima & bona eſt & creatura Dei. Vnde colligunt id quod Concilium definit contra Lutherum, etiam illum timorem peccatores nequaquam peiores facere, ſed meliores potiùs, *quod contineat ſaltem opus, ſi non animum*. Item colligunt hunc timorem ad iuſtitiam præparare. *Non quidem in quantum ſeruilis, hoc eſt, ab amore iuſtitiæ ſeparatus, & in ipſo homine vltimò requieſcit, peccandique voluntatem ex eo capite coniunctam habet. ſed in quantum eſt timor pœnæ cuius expectatione is qui ſeruiliter timet, ſi non ex toto ſaltem aliqua ex parte à peccato reuocatur & ad iuſtitiam diligendam aliquo modo præparatur.* Atque ita ſuggerunt rationem aliquam, qua poſſit intelligi Concilium etiam de timore qui ſeruilis eſt eſſe loquutum.

Vnde ſequitur Nou-Auguſtinianos eadem pagina affirmare primum, deinde negare, tertiò iterum innuere Concilium Tridentinum de timore, qui ſeruilis, eſt eſſe interpretandum.

Secundò cernere eſt ex hoc loco eos qui antea luſerant in *ſtrigoſas* quæſtiones & *eliquatas meditationes* Philoſophorum ac Theologorum, veluti tempeſtate compulſos recurrere ad formalitates Dialecticorum; & res fidei deducere tandem ad imperceptibiles diſſolutiones, cùm dicunt timorem ſeruilem bonum eſſe, non quatenus eſt ſeruilis, ſed quatenus eſt timor. Expectabam vt dicerent odium Dei rem etiam eſſe admodum bonam, non quidem vt eſt Dei, ſed vt eſt odium. Amorem è contrario rem eſſe malam & lethalem; non quidem vt eſt Dei, ſed vt eſt amor.

Tertiò patet quantò illis fuerit vtilius Philoſophiam diſcere quàm impugnare, cuius cognitione effugiſſent errorem trimeſtri Logico indignum, quando dicunt timorem ſeruilem bonum eſſe *non vt eſt ſeruilis, ſed vt eſt*

timor. Cum enim ipsa timoris ratio generica sit, ac proinde indifferens ad bonum & malum, quemadmodum ratio animalis ad differentias rationalis & irrationalis, quid aliud est timorem seruilem bonum esse, vt est timor, quàm bonum esse sub ea ratione, quâ nec bonus nec malus est? Quod est esse determinatum ad bonũ sub ea ratione qua indeterminatus est? An non potiùs dicere debuerant, timorem seruilem vt est timor, medium aliquid esse, quod malum fiat si determinetur, vt sit seruilis, bonum verò si determinetur vt sit ingenuus & filialis?

Sed erit hoc etiam ab illis exigendum, vt explicent nobis, quo modo determinari velint timorem vt sit filialis & vt sit seruilis. Nam si velint id fieri eadem ratione qua determinatur genus ad speciem accessu differentiæ; absurda est comparatio quâ vtuntur inter timorem seruilem & animam peccatricem, quæ concretum quoddam est ex subiecto & accidente, non verò ex genere & differentia. Si vero malint timorem ita determinari vt sit filialis aut seruilis, quomodo determinatur anima vt sit peccatrix, vel vt sit sancta, & aër vt sit lucidus, vel vt sit tenebrosus, hoc est, quomodo determinatur subiectum per varia & contraria interdum accidentia; vt omittam alias difficultates, fateri debent separatâ quando ita volunt seruilitate, manere tamen in timore id quod est ab eo inseparabile, nimirum quod respiciat malum pœnæ quatenus malum est eius qui timet præcisè. Ergo si separata seruilitate bonus tamen est; bonus est timor qui fertur in pœnam, quatenus est malum timentis præcisè, ac sine vlteriori ordine intrinseco ad Deum. Quod si hoc est:

Quomodo stabit primò quod dicunt, *captum suum superare quod hic timor poßit esse dispositio ad iustificationem?* Cuius enim captum superet, quod bonus actus sit dispositio ad iustificationem? concedunt autem hunc bonum esse. At, inquis, abeunte seruilitate timor qui hærebat

Louan. tom.3. lib.5. c.25

in creatura tendit ad Deum. Nugæ. Tendere aut non tendere in aliquod obiectum intrinseca sunt actibus vitalium facultatum. Et sicut nulla vis est quæ possit abrumpere ordinem illius actus qui tendit in Deum ipso manente: ita neque vlla est quæ possit eundem ordinem addere illi qui aliquando in Deum non tendit, eodem similiter remanente. Ergo si timor qui erat seruilis, idem manet amissa seruilitate, retinet etiam tunc necessariò terminationem intrinsecam quam habebat ad malum, quatenus malum est timentis cùm præcisione respectus omnis intrinseci ad Deum: Ergo si nihilominus bonus est; fatendum est esse bonum affectum qui ex intrinseca ratione sua terminatur vltimò ad creaturam, nec retorquet in Deum obiectum suum: & consequenter esse idoneam dispositionem ad iustificationem. Quod si fatentur

Quomodò stabit secundò quod dicunt, *Quamuis sit licitum appetere temporalia & naturalia commoda, illicitum tamen esse in iis conquiescere, nec vlterius animum impellere.* Et quòd dicitur de amore, idipsum de timore dicendum. *vitiosum scilicet esse malorum æternorum timorem, si ea timeantur non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantum incommoda sunt.* Et *violari æternam legem* quâ præcipimur in Deum surgere ex nobis ipsis, etiam formidando; *atque inde contrahi nonnullam fœditatem*, &, *concupiscentiam respectu Dei esse vitiosum amorem*, &, *Qui sibi Deum diligit, totum dilectionis ordinem diligendi peruersitate perturbare*. Esse in huiusmodi amore, *sinceritatis adulterium*, & *mercenariæ cupiditatis fœditatem.* Nam si hæc vitia insunt illi amori quo quis Deũ sibi amat: sequitur, aduersariis etiam fatentibus, inesse illi timori quo quis Dei iacturam sibi timet. Est igitur in hoc etiam timore *peruersitas* & recti ordinis *perturbatio*, est *adulterium sinceritatis*, & *mercenariæ cupiditatis fœditas*, idque ex ea causa quæ non tollitur sublatâ seruilitate illâ accidentaria quam fingunt, nimirum ex eo quod

Iansf. tom. 3. lib. 5 c. 23.

Idem ib c. 8.10.

timor in creaturam vltimò terminetur, quemadmodum eo ipso præcisè fœdus est amor. Quò etiam pertinet quod dicunt, *Hoc ipso quod in rebus istiusmodi, velut iucundis ac delectabilibus animus commoratur, per quas tanquam peregrinus ad patriam delectationum omnium fontem tendere debet, nullius alterius malitiæ adiunctione delinquit.* Quid enim est, *hoc ipso*, &, *nullius alterius malitiæ adiunctione*, quàm huiusmodi actum esse per semetipsum inordinatum & intrinsecè malum, eo quòd in tale obiectum tali modo feratur, adeò vt nihil necesse sit ad alium quemdam actum recurrere, vt ex eius vel commissione, vel omissione iste inquinari censeatur, quod non sit malus ex *adiunctione* alienæ malitiæ, sed ex inclusione propriæ? Quî verò fieri potest, vt actus intrinsecè malus ex obiecto suo & modo quo in illud tēdit, desinat esse malus & fiat bonus, idem manens & propriâ libertate retentâ?

Adde quod dicunt, *Animum qui solo pœnæ timore nullo Dei aut iustitiæ amore peccatum vitat, non hoc ita vitare posse* Iansf. tom. 3. lib 5. cap. 23 *vt omni ex parte caueatur. Nam præter quàm quòd eo modo voluntate reus est quo supra ex Augustino diximus, quatenus inuitus est, malletque facere, nisi pœna terreret; ex alia quoque consideratione labem contrahit, quatenus pœnas timendo in sui ipsius amore requiescit, cuius malum ita formidare sicuti bonum appetere debuisset, vt in vtroque tam amoris quàm timoris affectu seipsum referret in Deum .... Quod qui non in omnibus actibus suis & affectibus facit, sine dubitatione delinquit*, Est igitur, *labes*, est *delictum*, est *peccatum* in illo timoris affectu quo quis pœnas timet vt sibi malas, nec solum ex adiuncta voluntate, quâ mallet aliud facere, sed ex omnium ratione quæ inest omnibus actibus qui terminantur ad creaturam. Et quandò igitur & quomodo poterit ille timor fieri bonus? Nam si desinat timere pœnas vt malas timenti, desinet esse: & quæ inde sequetur rectitudo, non erit in illo timore qui priùs erat malus, sed in alio quopiam: ac proinde ille prior simpliciter & absolutè malus fuerit, atque ineptus, qui bonitatem aliun-

de hauriret, cùm potiùs ipse malitiam fuerit communicaturus cuilibet alteri affectui, qui se quauis ratione attingeret, ob eam quam includebat intus labem.

Quomodo igitur tertiò stabit quod dicunt, *Non tam esse timoris vitium quàm timentis: nec procedere ex ipsa timoris natura, sed ex inordinatione timẽtis?* Quid? Dum quis Deum sibi amat, cuius est vitium? Cuius est *peruersitas* illa & *adulterium* & *fœditas mercenaria*? Amantis, an amoris? & quod aliud est hoc vitium, quàm quòd affectus humanus in re creata vltimò sistat? Et hoc non est in ipsomet affectu? & si vitium est in timente quod non sit alius affectus qui amorem hunc aut timorem in Deum referat, non erit vitium in amore ipso & timore quod ipse non eat? Quare potiùs tenetur animus tendere in Deum per alium affectum, quàm per istum? & si peccatum est in extrinseca omissione tendentiæ vel relationis in Deum, quomodo non est in omissione intrinseca illa quam essentialiter includit tũ amor ille, tũ timor? Quomodo igitur non est vitium ipsius amoris ac timoris? Num etiam dicẽt quando aliquis mentitur non esse vitium loquutionis sed loquentis? Est vero illud & loquutionis & loquentis: sed loquentis vt causæ loquutionis, cui vitium proximè inest. Et ita si vitiosum est timorem pœnarum non spectare vltimò Deum, frustra est illa, quam ostendunt subtilitatis affectatio, & merus aranearum labor. Et timentis est vitium & timoris, timoris quia peruersus fit, timentis quia talem facit. Nec aliud dicere possunt, postquam fassi sunt, timorem illum *nullius alterius malitiæ adiunctione vitiosum esse.* Sed eo ipso tantum quod mala timet, vt sunt timentis mala. Ergo relinquant speciem illam quâ dicunt separata seruilitate à timore, quo modo peccatum separatur ab anima, remanere bonum timorem. Quod si adhuc repugnant

Ianf. lib. c. 13. & c. 23.

Quomodo stabit quartò, quod dicunt, *Non posse timore pœnæ voluntatẽ ita mutari vt præceptum ex illo timore obseruando non peccet.* Quod dum explicant quomodo fiat, ad-

dunt: *Quisquis igitur vult animum ab eo in quod voluntate ferebatur peccato, pœnarum timore refrenare, videtur quidem ab eo abstrahere & mutare voluntatem; sed reuera non mutat, quod non solùm ex ista coniuncta voluntate de qua supra diximus, quâ videlicet mallet idipsum facere si impunè liceret.* SED ETIAM EX IPSA FORMALI RATIONE OBIECTI, *sub qua peccatum declinare nititur, perspicuum esse potest. Timens enim non ideo peccatum horret quia peccatum est, sed quia corpori dolorificum, quod non est peccatum odisse, sed dolores.* Age. Quod conuenit affectui ex ipsa ratione formali obiecti sui, numquid conuenit intrinsecè & essentialiter, atque adeò inseparabiliter? Est igitur ille defectus, illa peruersitas & inordinatio, qua timens peccatum timet tantùm vt dolorificum, intrinseca & essentialis & inseparabilis à timore illo: ergo manebit quantumuis abeat seruilitas quæ supponitur accidentaria, vt peccatum animæ. Quomodo igitur bonus erit ille timor etiam si tollatur seruilitas? & si bonus erit nihil obstante defectu illo intrinseco; quare negabitur bonam facere voluntatem in qua erit, & eatenus illam mutare saltem secundùm quid? & quare peccabit qui ex illo timore præceptum seruabit? an potest bonus timor esse causa peccati? Quod si adeò non mutatur mala voluntas timore pœnæ, *vt peccet*, qui eo impellitur ad seruandum præceptum; non solum ob adiunctam voluntatem qua mallet aliud facere, si pœna non obstaret, sed ex ipsa formali ratione obiecti eiusmodi timoris, quis negare poterit illum ex obiecto suo malũ esse? Quomodo ergo non falsò dictus est bonus, sicut anima sublato peccato? & quomodo non falsò dicitur hoc vitium non esse timoris sed timentis?

Adde rationem quam proponunt, nempe *Animum semper malè diligere quidquid diligit, & in mala voluntate permaneat, nisi diligat benefactum quatenus benè seu iustè factum.* Cùm enim addunt esse illum defectum in timore hoc, *ex ratione formali obiecti sui*, quod scilicet non fugiat malè factum, quatenus malè seu iniustè factum; quomodo ne-

gabunt animum ſemper eo modo malè timere, & in mala voluntate permanere, quidquid tandem timeat? An igitur fieri vnquam bonus poterit ille timor? Et

Quomodo ſtabit quintò timorem gehennę, quatenus eſt homini mala, eſſe naturalem & eiuſdem rationis, ſiue ſequatur fidem per quam reuelata eſt : ſiue opinionem aliam quandam, qualem concipere gentiles potuerunt ex ſuorum poëtarum fabulamentis: Et quod dicunt ita periiſſe libertatem ad bonum peccato primi parentis, vt *ne vnum quidem* moraliter bonum ante gratiam elicere poſſit, *moraliter autem bonum ſenſu planiſſimo hic nihil aliud appellari quàm actum quadam honeſtate morali ita bonum, ut non ſit peccatum; ſiue ad vitam æternam conferat, ſiue non;* Quod autem dixi ante gratiam, intelligi *ante fidem*, ante quam *quidquid fecerit homo non tantum nihil ad pietatem & ſalutem conferat, ſed neque ſit moraliter bonum, vtpote quod ſit verum & propriè dictum peccatum:* Non eſſe liberum homini lapſo *à peccato abſtinere dum hic & nunc agere meditatur, quocumque ſe verterit, quadam humanis viribus inſolubili peccandi neceſſitate teneri: inductam neceſſitatem peccandi, non tantum in aliquibus actibus, ſed etiam in omnibus, & omnem eius actum antequam credat peccatum eſſe?* Ecce, omnis timor pœnarum quem habent gentiles ante fidem, peccatũ eſt, omnis timor pœnarũ quem habent fideles, eſt eiuſdem rationis cum timore gentilium, ſi pœnas timent vt ſibi malas: ergo omnis huiuſmodi timor fidelium peccatum eſt. Quo ergo ſenſu dicitur bonus? ſi tollatur, inquis, ſeruilitas. At ſublatâ ſeruilitate quod remanet, numquid eſt aliquid naturale & intrinſecè, & eſſentialiter quemadmodum anima ſublato peccato? Numquid habet idem obiectum quod habebat, nimirum pœnas vt timenti malas; atqui eatenus conuenit cum timore gentilium, vitioſo & malo.

Ianſ. tom. 3. lib. 5. cap 16. 25.

Idem to. 2. lib. 5. de ſtatu nat. lapſæ c. 4.

Quomodo ſtabit ſextò, quod dicunt: *Quando de illis diſputatur qui ex timore præcepti faciunt, non de illis ſermo eſt quibus timor pœnæ aliquod initium aut occaſionem præcepta* Ianſ. tom 3. lib. 5. cap. 21.

faciendi aut pœnitendi præbet, sed de illis quibus timor est ratio benè viuendi aut pœnitendi: hoc est, in quibus efficax timor habet rationem voluntatis finis, ex cuius intentione præcepti obseruatio vel pœnitentia velut medium assumitur. Nam illo priori modo timor non est circunstantia alterius actus, videlicet obseruationis aut pœnitentiæ, sed est tantum quædam occasio, & quasi causa extrinseca eius, & ideò non potest ei defectum aliquem, aut malitiam affricare. Quasi dicerent, eum qui ex intentione fugiendi malum quod sibi timet æternæ damnationis, eligit tanquam medium obseruationem præceptorum, vel conatur elicere actum contritionis, peccare: eo quòd intentio illa mala malitiam suam eiusmodi electioni affricet, & quæ inde sequitur etiam executioni. Sed si timore illo tantùm moneatur vt cogitet quàm bonum sit seruare mandata & pœnitere, iamque feratur in hæc obiecta, sine vllo ad pœnas respectu, non peccare, quod timor ille malus occasio tantùm fuerit concipiendi hos affectus, non verò causa vel circumstantia quæ possit illis malitiam aliquam affricare.

Hæc, inquam, quomodo stare possunt cum eo quod dicunt, timorem per seipsum non esse malum? quàm malitiam affricare potest timor qui nullam habet, & bonus est! & si non est timoris vitium, quòd sit seruilis, sed timentis, quare putant timorem *affricare malitiam* cõsequentibus actibus, & non potiùs timentem? Seruilitas quæ supponitur à timore separabilis, consequenter reperitur tantùm, vel in alio quodam actu à timore distincto, vel in eius omissione. Inde igitur petant *affricationem* illam malitiæ, non à timore, si per se ipse nullam habet, & bonus est.

Sed est hoc loco notanda Aduersariorum industria, qui cùm Scholasticorum merces adeò despiciant, hic tamen eorum exuuijs ornari student. Quod dictum est à Nouo-Augustino de timore seruili, qui bonus est, non vt est seruilis, sed vt est timor, ad eum modum quo anima peccatrix bona est, non vt est peccatrix, sed vt est

anima, descriptum est verbatim ex Guillelmo Estio 3. sent. dist. 34. §. 8. Quod autem retuli iam de timore concurrente per modum occasionis tantùm, vel per modum intentionis efficacis, sumpsit ex Suare to. 4, in 3. part. disp. 5. s. 1. num. 5. Atque ita diuersis centonibus amicitur Nouus-Augustinus Heluetico more, quod sententia vnicolor esse non possit, dum nec Estius secum, nec Suarez cum Estio, nec ipse cum illis, vel cum eorum alterutro satis conueniunt. Nam Estius timoris seruilitatem ita ponit in adiunctione cum quo quis mallet quod prohibetur facere, vel quod præcipitur omittere, si impensè liceret, vt separabilem putet; & tamen approbat sententiam D. Bonauenturæ quâ dicit, *Si quis ex recogitatione pœnarum horret offendere Deum, nihil tamen actu contra legem Dei concupiscens, etiamsi tamen adhuc similiter timeat, potest id esse absque peccato.* Vnde sequitur & sublato actu à quo petitur seruilitas, remanere nihilominus seruilem timorem: & quamuis seruilis remaneat, non esse peccatum. Quæ repugnant omnino cum eo quod docuit timorem seruilem non esse bonum vt seruilis est, sicut nec anima vt sit peccatrix, bona est, & seruilitatem posse tolli, si tollatur adiuncta mala voluntas. Suares constanter supponit inseparabilem esse timoris seruilitatem; neque tamen inquinari timorem ex ea, seu malum fieri, esto fiat minus bonus minusque perfectus, ac proinde siue sit occasio siue circumstantia aliorum actuum, negat vllam inde malitiam in eos deriuari. Nouus-Augustinus qui neque Suari consentit, quòd sit intrinseca & innoxia timoris seruilitas, nec Estio quod possit esse sine peccato, vel quod petatur tantùm ex alterius actus malitiæque adiunctione; & suas & eorum cogitationes miscet, ac velut in mortario tundit, versat, confundit, vnde massa quædam emergit doctrinæ, quæ neque est hoc, neque istud, neque illud, sed nescio quid, de quo non solùm hoc dici potest, quod neque secum cohæret, & à Scholasticorum principiis

ahenum est, & Ecclesiasticæ doctrinæ aduersatur, vt apertiùs constabit ex mox dicendis.

§. V.

Pergunt Baiani de Timore pœnæ pugnantia docere.

QVARTO igitur quod dicunt timorem etiamsi seruilis sit, quippe quando *nondum iustitiam diligimus* quando nondum continetur animus à peccato, *Esto contineatur manus*: quando is qui timet est adhuc *malæ voluntatis*, hoc est quando timor adhuc seruilitatem retinet, tum multis alijs modis vtilem esse ac fructuosum, tum maximé quia *coarctat* animam *premitque*, itáque cogit *confugere ad Dei misericordiam*, ad quam *perducit instar pædagogi*, quomodo conciliabunt cum ijs quæ asseruerant, *esse prorsus impossibile vt ex timore pœnæ impleatur aliquod præceptum, & repugnare principijs Augustini initium bonæ voluntatis concipi posse ex timore pœnarum* : *esse impossibile vt virtus seu caritas fluat ex timore pœnarum.* Qui confugit ad Dei misericordiam, non implet aliquod iustitiæ præceptum? qui confugit timore pœnarum *pressus & coarctatus*, non confugit ex timore? & ille timor ita premens, ita coarctans & *instar pædagogi ducens*, non est efficax? Non determinat ad hoc quod est *confugere ad Deum*, sicuti ad malum idoneum vitandis pœnis quæ timentur? Est igitur verum ex puro timore pœnæ impleri posse aliquod iustitiæ præceptum. Est verum initium bonæ voluntatis concipi posse ex timore pœnarum. Est verum caritatem quoque ab illo timore fluere, non solùm tanquam ex aliqua occasione, sed etiam vt ex causa *premente, coarctante, perducente*, atque imperante *instar pædagogi.*

Tom 3. lib. 5. de gra. salu. c. vlt.

Ib. cap 10.

Cap. 25.

Vnde sequitur quintò, Nou-Augustinianos iterùm iterúmque miserabiliter secum pugnare cum dicunt, *ex puro timore poenæ non posse ita fugi peccatum; vt nullum*

Ib. cap 14.

aliunde

aliunde peccatum incurratur, &, *voluntate reum esse quantumcumque aliquis ex timore peccatum declinare videatur* : &, *Esse impoßibile vt ille qui ducitur timore suppliciorum, non habeat adiunctam voluntatem malam*, illáque voluntate *latenter viuente* non sit reus. Et, *Legem suis terroribus augere potius quàm auferre peccandi voluntatem*. Et, *In ipsa voluntate peccare & reum esse qui non voluntate sed timore non peccat, non solum quando opera externa, sed etiam quando ipsam internam voluntatem ex timore coercere conatur.* Atque hoc contingere, non solùm ex eo, quòd cum illo timore coniuncta sit voluntas, qua mallet facere malum, quod fugit, si pœna permitteret; *sed etiam ex ipsa ratione formali obiecti sub qua peccatum declinare nititur. Non timeri peccatum quia peccatum, sed quia corpori dolorificum*; *Et esse admiratione dignum captumque suum omnino superare quod dicitur, hunc timorem disponere ad iustificationem.* Ib.cap. 19. 21. 22.

Cōponamus enim hæc cùm illa alia doctrina, quâ dicũt hunc timorem *ad iustitiam præparare, non quidem in quantum seruilis, hoc est ab amore iustitiæ separatus & in ipso homine vltimò requiescit peccandique voluntatem ex eo capite coniunctā habet: sed in quantum est timor pœnæ, cuius expectatione is qui seruiliter timet, si non ex toto, saltem aliqua ex parte à peccato reuocatur.* Item, *Hoc timore pœnarum peccatorem premi, coarctari, & tanquam à pædagogo vrgeri, vt confugiat ad Dei misericordiam.* Age. Si timor seruilis non solum habet adiunctam voluntatem malam necessariò, sed est ipse per se quædam mala voluntas *ex ratione formali obiecti* sui, quatenus malum fugit tantùm vt dolorificum, nihil vlterius spectando. Quid tibi vis cùm dicis præparare ad iustitiam, *non quidem vt habet coniunctam malam voluntatem*? Potéstne non habere coniunctam malam voluntatem, qui est ipse per se & *ex ratione formali obiecti sui* mala voluntas? Et si peccat *qui conatur coercere malam voluntatem ex timore*, quomodo non peccat qui *ex eodem timore ad Dei misericordiam confugit*? Et cuius captum non excedat, quod peccare sit ad Dei misericordiam confu-

gere? Quod si velle ad Deum confugere non est peccare, timor qui voluntatem illam *premendo, coarctando, cogendo* exprimit, quomodo non coniungitur tunc cum bona voluntate? An non igitur tunc & bonam & malam voluntatem coniunctam habebit eodem tempore? Est enim ex eorum sententia ille timor atque illa intentio fugiendi malum quà malum timentis, & mala quædam voluntas per semetipsum, & cum mala voluntate ita necessariò coniuncta, vt sit impossibile separari. Ergo etiam dum exprimit voluntatem confugiendi ad diuinam misericordiam,, quia eo ipso cum bona voluntate coniungitur, malam simul & bonam voluntatem coniunctam habet. Et non est mirabilis ille timor qui res adeò contrarias coniugio copulat? sed quænam est inter ista oppositio? *Non quidem vt est servilis & ab amore iustitiæ separatus, &c. sed in quantum est timor pœnæ, cuius expectatione is qui seruiliter timet, ex parte reuocatur à peccando*, hoc est, vt interpretantur, *manum abstinet à peccando, non animum*? Quid inquam est illud, *sed in quantum*? In quantum est timor pœnæ non est seruilis? in quantum reuocat à peccato solùm externo, non est separatus à caritate & amore iustitiæ? Non habet coniunctam malam voluntatem cuius subiectum est adhuc malæ voluntatis? Et si is in quo est, adhuc *seruiliter timet*, numquid timor in ipso homine vltimò requiescet? Quis in hac sententiarum confusione locum inuenire poterit vbi pedem figat?

Num hic etiam recurrent ad tricas dialecticorum? Recurrant certè dummodo in confesso sit apud illos, timorem seruilem esto, non vt est seruilis, sed *specificatiuè*, vt dici solet, timorem qui est seruilis, etiam dum est seruilis, seu dum homo per illum seruiliter timet, dum requiescet vltimò in ipso homine, & est separatus ab amore iustitiæ, & habet coniunctam peccandi voluntatem, &, quod idem est, reperitur in homine malæ voluntatis, & à peccato auertit? non animum sed manum, hunc in-

quam timorem tot vitijs infamem, his non obstantibus ad iustitiam præparare, atque instar pædagogi ducere, & coarctando, premendo, cogendo exprimere voluntatem confugiendi ad diuinam misericordiam: Esse initiũ sapientiæ & caritatis: atque inter fructus suos numerare piam humilitatem, & diuinæ gratiæ petitionem: Et nequaquam facere peccatores peiores, sed potiùs meliores, inducere benefaciendi facilitatem, & alia id genus, quæ à Nou-Augustinianis dicuntur; & quod ex Augustino probant, hunc timorem *magnum esse præsidium procedentibus ad salutem: esse bonum, vtilem, & saluberrimum: esse ianuam quâ intrat caritas, &c.* Ib. cap. vlt.

Concilient ista inter se & cum illis alijs quæ asseruerunt. *Ex puro timore pœnæ non posse ita fugi peccatum, vt nullum aliunde peccatum incurratur: legem suis terroribus augere potius quàm auferre peccandi voluntatem: in ipsa voluntate peccare & reum esse, qui non voluntate sed timore non peccat, etiam quando ipsam internam voluntatem ex timore coercere conatur: esse impossibile vt virtus seu charitas fluat ex timore pœnarum: Repugnare principiis Augustini, vt ex eodem concipiatur initium bonæ voluntatis.* Hæc, inquam, concilient, & tunc, constabit rem eandem ad iustitiam præparare & ad nouum peccatum inducere: atque hoc ipsum inducere in nouum peccatum, quod fit dum ex timore abstinetur à peccato saltem externo, vel coercetur etiam interna voluntas, esse ad iustitiam præparare: ita vt nouum peccatum iustitiæ præparatio sit: hunc timorem esse initium sapientiæ & caritatis, cóque ducere instar pædagogi premendo, coarctando, & esse impossibile vt ex eo caritas fluat: Inducere benefaciendi facilitatem, nec facere peccatores peiores, sed potius meliores; & tamen augere potiùs quàm auferre peccandi voluntatem, & diuersis modis animum peccato affixum esse, aut sinere, aut facere, vt dicitur cit. loc. cap. 26. voluntate reum teneri qui concipit affectum bonum, vtilem, saluberrimum: & magnum esse præsidium procedentibus

ad salutem nouis peccatis implicari. Caritatem intrare per ianuam malæ voluntatis, &c.

Quæ Lector vbi expenderit, facilè intelliget, quàm verùm sit quod iactare solent Nou-Augustiniani à Deo eductum singulari prouidētia qui propalaret hæc mysteria, atque hac ratione *facem veritatis olim ab Augustino accensam & humanæ philosophiæ nebulis sensim inuolutam in pristinum splendorem restitueret.* Quasi possit nox atrior vsquam reperiri & densiores spargi tenebræ, quàm præ se ferat hic dissidentium atque inter se mutuò pugnantium sententiarum conflictus.

Sextò, possem exhibere plerasque alias sententiarum pugnas, queis constaret quantopere necessarium Baianis fuerit quod improbant Philosophiæ ac Theologiæ studium ad tollendam illam, quam patiuntur cogitationum confusionem: sed non est omittendum quod dicunt, Timorem Dei etiam si non sit deputandus gratiæ Christi, *Esse tamen deputandum gratiæ & misericordiæ Dei, quod non possit in homine nasci nisi præcedat iudicij diuini & sempiterni*
Ib.cap.23. *interitus fides, quæ cum perspicuè sit donū Dei, eatenus etiā timorem istū futurarum pœnarum diuinæ donationi deputandum esse.* Vbi hoc interrogandū est. Cum dicunt fidem esse donū Dei, an intelligant esse donum Dei meritis Christi concessum, necne? si non est concessum Christi meritis, quid Augustinus profecerit omnibus operibus quibus contra Pelagianos & Semipelagianos probare conatus est, & fidem & initium bonæ voluntatis ad Christi gratiam esse referenda? Quod si conceditur fides Christi meritis, quare pœnarum timor *quas sola fides apprehendit*, sicut deputatur diuinæ donationi, eò quòd fides à qua procedit, sit donum Dei; non deputabitur etiam meritis Christi quibus eadem quoque fides accepta referenda est?

Addendum & hoc septimò quod dicunt de timore
Ib.cap.24. seruili, quod sit vitiosus & malus, occasionem tantum ex eo sumi debere præcepta seruandi aut pœnitendi, quomodo timor non est circunstantia alterius actus, *nec ei*

ei malitiam vllam affricat. Quod si timor sit efficax, habeatque rationem voluntatis finis, ex cuius intentione præcepti obseruatio, vel pœnitentia velut medium assumitur; tum verò contrarium accidere, & malitiam timoris *affricari* pœnitentiæ illi & obseruationi præcepti. Licitum autem esse ac bonum, ad operandum id quod bonum est, occasionem ex peccato sumere: *Non quod peccatum* inquiunt, *ideò perpetrandum sit, sed quòd eo perpetrato bonum sit ad faciendam iustitiam aut pœnitentiam eius occasione commoueri.*

Mitto quod dicunt, hoc timore peccatores vtiliter ac fructuosè premi & coarctari vt confugiant ad Dei misericordiam, eóque duci tanquam à pædagogo, quod per se patet aliter fieri non posse, quam quia ex intentione vitandi supplicia eligitur tanquam medium hoc quod est confugere ad Dei misericordiam, & pœnitere, & implere præceptum. Vnde sequitur in hac Theologia tunc *affricari malitiam* pœnitentiæ, & illi ad Deum recursui, & præceptorum obseruationi, quod est peccatorem vtiliter ac fructuosè addere peccatum peccato, fierique magis peccatorem. Sed hoc omitto, & vrgeo tantùm quod dicunt, peccatum non esse ideò perpetrandum vt ex eo colligatur aliquis fructus, sed eo perpetrato esse vtile illius occasione commoueri. Et quæso, si non est ideò perpetrandum peccatum vt inde fructus colligatur, an est tamen ideò procurandum ac decernendum, ita vt deceat Deum eo fine illius Authorem fieri. Nam hoc fert ipsorum doctrina. Quid enim aliud intendit Deus, & quid decernit quando sua *donatione, gratia, misericordia* timorem illũ excitat, vt proximè visum est quem non dubitant esse malum quando eius malitiam affricari negant alijs actibus? quis etiam vnquam mortalium vel apud Manichæos, vel apud Lutheranos aut Caluinistas, audiuit linguam hanc, *Peccatum aliquod diuinæ donationi deputandum esse?*

§. VI.

Pelagianis consentiunt & naturæ vires contra gratiæ necessitatem extollunt.

DEniquo hoc quoque rogandus es, Amice Lector, vt aduertas, quàm sint prouidæ Baianorum cogitationes in suis consilijs promouendis. Constat hanc eorum irruptionem, qua pacem Ecclesiæ turbare cœperunt atque etiamnum pergunt, prætexuisse causam speciosam purgandi Ecclesiam Pelagianismo iam à temporibus Scholasticorum infectam, restituendi gloriam gratiæ Christi, & fideles adducendi ad humilem confessionem infirmitatis suæ, ac necessitatis, quàm patiuntur subiacendi semper hæreditariæ damnationi; donec medicinalis Christi gratia bonos omnes motus & prima quæque salutarium affectuum exordia præueniat; superbas Aristotelicæ Philosophiæ species corrupisse antiquæ fidei puritatem humanarum virium præsumptione, dumque naturalibus rationibus in tuenda libertate plus tribuitur quàm traditioni doctrinæ ab antiquis Patribus approbatæ, veritatis facem ab Augustino quondam accensam, vel extinctam esse, vel certè adeò inuolutam, vt ad eius radios dignosci amplius non possit, quid integra, quid corrupta natura valeat, & quantum sit inter vtrumque statū discrimen. Nullus est locus, in eorum disputationibus, quem illi vel frequētiùs occupent, vel copiosiùs ornent, vel fortiùs tueantur. Age igitur videamus in hac controuersia, quis gratiæ contra naturam, quis naturæ contra gratiam plus tribuat.

Quæstio est de timore pœnarum æternarum & diuinæ damnationis non concepto ex motiuo charitatis, déque attritione quæ inde nascitur, & interrogo. Quæ virtus producat hos affectus? Naturalis inquiunt, Baiani, etiam in illis, in quibus ea mala quæ sic timentur sine

fide apprehendi nequeunt: atque hoc putant Augustini testimonijs confici, nempe, *Timorem illum, ex quo legem Iudæi seruare conabantur, non aliter Deum in eorum cordibus effecisse, nisi legem terribilem supplicia transgressoribus comminantem tabulis lapideis insculpendo, & extrinsecus promulgando.* Et mox. *Ex quibus Augustini testimonijs & alijs, quæ produci possunt, perspicuè patet, timorem legis* NON MODO NON ESSE EFFECTVM GRATIÆ SED POTIVS DISTINGVI CONTRA GRATIAM, *& propterea cordibus adhuc terrenis incuti, vt ad gratiam perducantur.* At ne quis putet hoc spectare tantū ad Iudæos, atque ad timorem illum qui temporalia solū bona maláue respiciebat: *Hinc etiam fit,* inquiunt, *vt Augustino quisquis ex diuinæ legis pœnas comminantis timore præcepta iustitiæ facit,* NON EX GRATIA DEI, SED EX PROPRIIS VIRIBVS EA IMPLERE VELLE CENSEATVR. *Nempe quia quamuis & lex & pœnarum comminatio sit ex Deo, non aliter tamen ista iuuant, nisi cognitionem afferendo, qua percepta, si timore percellitur,* PROPRIÆ VOLVNTATIS VIRIBVS FACIT QVIDQVID FACIT. Et paulo ante. *Quamuis igitur fatendum sit Deum in cordibus hominum timorem pœnarum futurarum operari, nullo tamen modo arbitrandum est,* QVOD EVM PER VERAM ILLAM CHRISTI GRATIAM, PROPTER QVAM INFIRMIS HOMINIBVS LARGIENDA CRVCIFIXVS EST, OPERETVR. Et deinde, *Vides hic generaliter ad timendam pœnam, quam comminantur leges, Dei fidem esse necessariam, quo tamen non obstante, cum semper doceat Augustinus timorem non ex gratia sed legis cognitione proficisci, perspicuum est nihil obesse, quo* MINVS TIMOR GEHENNÆ EX LEGE SEV NATVRÆ VIRIBVS NASCI DICATVR, QVAMVIS NECESSE SIT VT EVM FIDES ANTECEDAT, ET EATENVS DEO TRIBVI DEBEAT. Item. *Quod verò secundò dicitur pœnas tēporales ex amore sui ipsius, seu creaturæ proficisci; & idcirco ex liberi arbitrij viribus gigni posse, quod ad amandam creaturam sibi sufficit: hoc ipsum inuictè probat etiam timorem gehennæ supposita fide* EX IISDEM NATVRALIBVS VOLVNTATIS VIRIBVS POSSE PVLLVLARE. Idem alias quoque sæpiùs

Ib. cap. 15.

Cap. 16.

inculcant; nec quicquam referre significant, quòd fide supernaturali apprehendantur æterna supplicia; *Gentiles enim & Mahumetanos*, qui eadem crediderunt naturali cognitione, *verissimo & eiusdem rationis timore percelli.*

Ib. cap. 25.

En vt apertè fatentur timorem damnationis & inferni, qui non concipitur ex motiuo caritatis, esse naturalem, & ex naturæ viribus, non ex gratiâ per Christum: nec ex alia Dei gratiâ, quàm quæ sita est in externa legis & Euangelij propositione, quâ positâ potest ille sequi ex interna cognitione naturali. Reuocemus modò, quæ paulò ante relata sunt, hunc eundem timorem dici ab illis *initium sapientiæ & charitatis*, & exprimere cogendo voluntatem *confugiendi ad diuinam misericordiam: Peccatores facere meliores non peiores: Esse magnum præsidium procedentibus ad salutem: Esse bonum, vtilem, saluberrimum: Esse ostium quo caritas intrat: Inducere benè agendi facilitatem: ex eo sequi piam humilitatem & diuinæ gratiæ petitionem: Esse fortiorem desiderio voluptatum, &c.* Hæc enim omnia demum attribuunt illi timori, contra quem tamdiu disputarnnt, & quo in existente, *homo adhuc seruiliter timere* supponitur. Ego dico timorem qui hos fructus parit adscribendum esse diuinæ per Christum gratiæ: tu hoc ipsum negas. Quis gratiæ Christi plus tribuit? Ego nego timorem illum concipi posse viribus naturæ: tu affirmas. Quis humilius de natura sentit? Massiliensibus ad errorem imputatum est ab Hilario & Prospero atque ab Augustino damnatum quòd dicerent, hoc naturæ concedendum, vt posset sua sentire vulnera, atque inde moueri ad medicum desiderandum: quis illis vicinior est, qui fatetur viribus exprimi voluntatem confugiendi ad diuinam misericordiam, an qui negat? Ego nego, tu affirmas. Totus est Augustinus, vt obtineat initium bonę voluntatis non esse ex nobis, sed ex diuina per Christum gratia: quis illi magis resistit, qui dicit timorem à gratia Christi independentem esse initium sapientiæ & caritatis, esse bonum, vtilem, saluberrimum;

Ib. cap. vlt.

an

an qui negat? Tu hoc dicis, ego nego. Nihil vehementiùs vrget Augustinus contra Pelagianos quàm illud Apostoli, *quis te discernit?* quis ergo magis Augustinianus est, qui dat peccatoribus, quod Augustino respondeant, an qui subtrahit? Tu das, ego subtraho. Vide enim an non possint qui conuertuntur gloriari aduersus eos qui non conuertuntur, suamque sibi discretionem tribuere, si dicere possint, ego concepi voluntatem confugiendi ad diuinam misericordiam: ego aperui ostium caritati: ego initium dedi sapientiæ atque iustitiæ: Ego mihimetipsi *pædagogum* feci quem sequerer ad gratiam: ego viarum difficultates complanaui comparatâ *bene viuendi facilitate*: Ego mihi *bonos, vtiles, saluberrimos* impressi motus: ego quæsiui atque inueni *magnum ad salutem præsidium:* denique memetipsum ego *meliorem feci*. An exigua est ista discretio & causa gloriandi præ illo qui non similiter vsus est arbitrio suo? & si pergat Augustinus interrogare Apostoli verbis, quid habes quod non accepisti? quid morabitur expeditam eorum responsionem qui Theologiam hanc amplectuntur? Quid habeo dicent, quod non acceperim? si de thesauro redemptionis & gratiâ Christi quæstio est; habeo hæc omnia, quæ iam enumerata sunt quæ non accepi. Si de fundo & fructibus naturæ meæ: equidem nihil habeo quòd non acceperim ab eo à quo ipsam naturam accepi. Sed vt hæc tam multiplicia bona ex natura colligerem, satis fuit externa legis aut Euangelij prædicatione timenda proponi, atque in eo fuisse fateor beneficium aliquod. Nam vt subinde timor conciperetur & fructus recensitos afferret, meæ mihi vires suffeceruut. O Nou-Augustiniani, quid dicitis? hęccine sunt antiqui Augustini placita? hæc illa confessio perditæ libertatis ad bonum? hęc natiuæ paupertatis & necessitatis agnitio? hæc extrema fuga Pelagianismi? Quid? Si Iulianum, Faustúmue huius contentionis arbitrum eligeremus? Ille non vobis talia prædicantibus palmam concesserit? non porrexerit

R

manum? Non vti fratres eiusdemque fidei consortes fuerit osculatus cum nostri qui Pelagiani vobis videmur execratione!

Idem dicendum de tentationum victoria quam ex speciali per Christum gratia pendere necessariò Augustinus perpetuò monet, & contra Pelagianos pugnacissimé probat. Quomodo enim non censeantur repugnare qui docent pœnarum æternarum timorem expressum naturæ viribus *fortiorem esse desiderio voluptatum*? Quid aliud requiritur vt quis à concupiscentia victorem se futurum speret & esse glorietur sine gratia Christi; quàm vt sibi persuadeat se suis viribus concipere posse timorem *desiderio voluptatum fortiorem*?

At, inquis, hoc intelligitur de absoluto & efficaci desiderio, quod etsi compescatur manet tamen voluntas inefficax, quâ dicit animus tentati, vellem si impune liceret. Quemadmodum appetitus lupi qui metu abigitur ab ouili, retinet tamen inefficacem & conditionatam, si canes non obessent, mactandi ac rapiendi cupiditatem, hoc autem est vinci: ergo non impedit ille timor ne tentatus vincatur. Sed hæc frustra sunt. Nam si tentatus intelligat se perinde reum fore pœnarum æternarum dum inefficaciter desiderat illicitas voluptates, quid prohibebit quo minùs eodem timore, perinde cohibeat conditionatum desiderium ac cohibet absolutum? An est alterum altero fortius? Nam quod alterum altero pulso nonnumquam retineatur ex eo est, quod non intelligatur aut non aduertatur id quod opponitur vni, perinde opponi & alteri Sed si non desit apprehensio necessaria qua cognoscatur malum quod timetur, nihilominus incurri per desiderium conditionatum], ac per absolutum? vtrique enim imminere: quid causæ erit cur timor ille non perinde vnum ac alterum extinguat, itáque plenam de concupiscentia victoriam naturæ viribus referat? Quid? Si lupus sciret eadem sibi mala imminere ab interna inefficaci cupidita-

te, quæ ab absoluta & efficaci, non eodem timore vtrãque pariter contineret? Poterit ergo continere homo, qui ea cognitione lupum superat; & si non faciat, mentis distractio & incogitantia causa erit. Sufficit igitur ipse sibi, vt grauissimas & frequentissimas tentationes superet. Et si ad orationem confugiat ad obtinendum per Christum gratiam, qua liberetur hoc periculo. rem ille quidem bonam faciet, sed si credimus his Theologis, minimè necessariam. Si gratias agat ob partam beneficio meritorum Christi victoriam, videat ne mentiatur dum Christi gratiæ tribuit quòd propriè potiùs fuit naturæ. Et fieri potest vt qui principia tradunt vnde ista consequuntur quæ sunt adeò contraria placitis Augustini, se missos putent vt extinctã post illius tempora veritatis facem accenderent? Ecquid opus erat immensam illam testimoniorum syluam ex omnibus Augustini voluminibus cæsam colligere ad impugnandum pœnarum timorem, si eò tandem erat desitura contentio, vt diuinæ gratię necessitas minueretur, vt naturę facultas erigeretur, vt videret Augustinus eos, qui se illi veluti prætorianos milites adiungere gestiebant contra inimicos gratiæ Christi, ad castra Pelagianorum transfugisse, adhærentibus S. Doctori, quos illi tanquam Pelagianos accusarant & Molinistas?

§. VII.

Compendio soluuntur argumenta contraria.

HIc fortaßè Baiani causabuntur non esse sigillatim responsum ijs testimonijs quæ sunt ab ijs ex S. Augustino contra hunc timorem prolata: & optandum esset omnino vt quam est illa res facilis negotij, tam esset exigui temporis. Sed prçter ea quæ superiùs dicta sunt compendio respondeo. Quidquid dixit Augustinus de timore vel amore Iudaico temporalibus promißis vel minis innixo, nihil ad nos. Quidquid dixit, vt probaret æternorũ quoque bonorum atque malorum inordinatũ

esse posse timorem amorémue nihil ad nos. Quidquid dixit vt negaret timorem qui concipi potest ex sola vel legis vel Euangelij extrinsecus facta propositione sanctum esse ac salutarem, nihil ad nos. Quidquid dixit vt obtineret timorem, etiam sanctum & salutarem, & impulsu spiritus sancti excitatum, imperfectum esse, hoc est minùs perfectum; perficiendum autem accessu caritatis propriè ac specialiter dictæ, nihil ad nos.

Restat probandum ex Augustino; Nullam fieri à Deo posse bonorum vel malorum æternorum propositionem, quà homo possit illa vel tanquam sibi bona honestè amare, vel tanquam sibi mala honestè timere, quamuis hi affectus non attingant motiuum propriè ac specialiter dictæ caritatis. Restat probandum eosdem effectus non posse concipi ex impulsu speciali Spiritus sancti voluntatem humanam præuenientis & adiuuantis. Restat probandum, ita conceptos non esse supernaturales, nec posse pertinere ad diuinam per Christum gratiam. Restat probandum, hoc posito non esse aptos qui numerentur inter dispositiones ad iustificationem, ad eamque concurrant & sufficiant aliquando cum Sacramento. Ex illa immani & indiscreta indigestaque testimoniorum strue eligant, ea queis Augustinus satis clarè videatur hæc quæ iam dixi sentire, atque vt alij sentiant exigere. Interea dum hoc expectatur, memores Augustinum non alia de causa disputare contra timorem pœnarum, quàm vt obtineat, non posse humanam voluntatem eadem facilitate initium ponere dispositionis ad iustificationem necessariæ & innocentiam vitæ sectari, qua potest timere ad probabilem externamque bonorum & malorum propositionem; non dubitabimus, quin acceptâ eorum confessione qui dicunt, nullum esse timorem honestum & sanctum, & salutarem qui non excedat naturæ vires, egeatque speciali auxilio, quod non nisi intuitu meritorum Christi dari solet: & quin participet communem illam caritatis ra-

tionem quæ virtutibus omnibus conuenit, quatenus Deo sunt amabiles, etiamsi à caritate strictè sumpta distinguantur, non dubitamus, inquam, quin dicturus sit, id quod aliàs in pari causa dixit, *iungamus dexteras*. Atque ita finio quæstionem hanc, & spero lectorem eruditum ex his quæ hactenus dicta sunt facilè perspecturum quibus cassibus impediti Baiani circumuoluantur, quamque immeritò Doctoribus Scholasticis obiectarint *Cimmerias tenebras*, quos constat Ægyptiacis esse mersos.

CAPVT III.

De efficaciâ Sacramenti Pœnitentiæ.

SECVNDVM exemplum quo constat Baianos Augustinum obiicere Tridentino, peti potest ex eo quod supponunt, ex principijs Augustini colligi *eum falli qui putat per Sacramentum Pœnitentiæ & Baptismi effectum esse, vt iam sit duplex iustificationis modus, vnus per contritionem, alter per attritionem illam, quâ ex solo pœnarum timore de peccatis dolemus, vnum enim eundemque semper esse & fuisse iustificationis modum, quamuis Sacramenti Pœnitentiæ institutio facilitatem assequendæ remissionis attulerit.* Quæ doctrina duo capita continet. Primum est, nullam esse specialem efficaciam Sacramenti Pœnitentiæ respectu iustificationis, quando quòd in eo fit id ipsum eodemque modo sine illo fieri consueuerit. Sic enim argumentari licet. Vel admittitur aliqua certa dispositio adeò imperfecta vt cum Sacramento quidem Pœnitentiæ sufficiat ad iustificationem, sine illo verò non sufficiat; vel non: si est aliqua; ergo est duplex iustificationis modus, ille scilicet in quo perfectio dispositionis supplet defectum Sacramenti, & ille in quo Sacramenti efficacia supplet imperfectionem dispositionis, quod tamen negatur. Si non admittitur aliqua talis dispositio, vt admitti consequenter nequit à Baiistis; Sacramentum ergo nihil facit, quàm quod sine illo & fit & factum est semper

Iansf. tom. 3. c. 34. lib. 5.

& quidem *eodem modo*, postquam iste *modus*, quo per pœnitentiam peccatum tollitur, neque nouus est, nec alius ab eo qui semper fuit.

Nullam igitur specialem efficaciam habet Sacramentum ad remittendum peccatum, & quod in ipso fit, dispositioni potiùs erit tribuendum; quippe quæ sola faceret, quod facit cum Sacramento, quod sine tali dispositione nihil faceret. Et ne id coniectando tantùm videatur assertum, aut raciocinando erutum ex aduersariorum doctrinâ, mentem suam explicuit istorum Illuminatorum ille quem aiunt dicere solitum *absolutionem* in Sacramento Pœnitentiæ *supponere semper peccata per contritionem remissa; nec aliud esse absolutionem quàm iudicium remißionis peccatorum declaratiuum*, non igitur effectiuum.

S. Cyran.

Ex quo sequitur alterum caput huius erroris, *nullam* videlicet *esse huius Sacramenti necessitatem, ad peccata remittenda.* Hoc enim colligitur ex eo quòd hic effectus ita sequatur ex dispositione pœnitentis vt sit idem semper, siue Sacramentum adiungatur, siue non. Et si quis obiiciat dispositionem illam esse votum Sacramenti; constat ex hac doctrinâ, non posse votum esse Sacramenti tanquam medij ad remittendum peccatum necessarij. Postquam reuera numquam illud remittit; sed esse votum Sacramenti, ad eum tantùm modum quo est votum implendi cætera præcepta, non furandi, non blasphemandi, reddendi depositum, &c. Atque hoc satis declarant Baiistæ cùm dicunt institutionem Sacramenti Pœnitentiæ *facilitatem assequendæ remissionis attulisse.* Non enim volũt remissionem reddi faciliorem ex copia alterius modi quo fieri possit, nimirum per attritionem cùm Sacramento. Nouum enim hunc modum, vt iam ostendi, eliminant. Sed quia licet quæcumque dispositio peccatum remittit cum Sacramento, & sine Sacramento possit illud remittere, difficilius tamen hoc facit sola. Cuius difficultatis modum & rationem non est hic locus exquirẽdi, sed relinquendum est hoc inter alia multa

ineffabilis huius Theologiæ mysteria, hoc tantùm assumo quod dant, Sacramentum pœnitentiæ ad remittenda peccata non esse necessarium.

Constat autem eandem esse rationem Sacramenti Baptismi quoad hoc vtrumque caput, si de adultis sermo sit. Nempe nullam esse specialem illius efficaciam ad tollendum Originale, atque Actuale peccatum in adultis, & nullam quoque ad huiusmodi effectum necessitatem. Quia baptismus in adultis nihil operatur, nisi secundùm eorum dispositionem, & pœnitentiam quandam, quæ si est imperfecta, vt est attritio illa Scholasticorum, nihil obtinebit, cùm sit & vitiosa & naturalis, vt dicunt. Si est actus caritatis coniunctæ cùm vera peccatorum detestatione, ac proposito implendi præcepta, vt esse debet, eumdem quem semper habuit ante institura etiam Sacramenta consequetur effectum: & non expectato baptismo peccatorem liberabit. Ergo nec specialem habet efficaciam baptismus respectu adultorum, nec est vlla eius necessitas ad peccata remittenda. Et quia hoc consequi dicunt ex principiis Augustini, aio illos in eo Augustinum opponere Tridentino.

Est enim aperta Tridentini doctrina, & circa propriam istorum Sacramentorum efficaciam ad tollenda peccata, & circa eorumdem necessitatem.

Primùm patet ex sess. 7. vbi Baptismus & Pœnitentia dicuntur esse *Sacramenta à Christo instituta*. Institutio autem nouitatem significat institutæ rei ac differentiam ab eo quòd iam erat in vsu. Vnde si sit institutio medij alicuius ad peccata remittenda, necesse est vt illud medium, aut sit vnicus remittendorum peccatorum modus: aut si erat aliquis alius, sit certè nouus: ita vt iam sint duo diuersi modi remittēdi peccata, quòd Baiistæ negant. Baptismum autem institutum fuisse tanquam medium ad remittenda peccata facilè intelligitur, vel ex solis illis verbis quæ refert Tridentinum, *Pœnitētiam agite & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine*

Can. 1.

Sess. 6. cap. 6.

Act. 2. *Iesu in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum*
Ib. cap. 7. *Spiritus sancti.* Eadem est ratio de Sacramento Pœnitentiæ, vt manifestè patet ex cap. 14. sess. 6. vbi Tridentinum ita loquitur. *Qui verò ab accepta iustificationis gratiâ per peccatum exciderunt, rursus iustificari poterunt, cùm excitante Deo per Pœnitentiæ Sacramentum merito Christi amissam gratiam recuperare procurauerint. Hic enim iustificationis modus est lapsis reparatio:* Et mox, *Etenim pro ijs qui post Baptismum in peccata labuntur Christus Iesus Sacramentum instituit pœnitentiæ.* Vbi vides apertissimè *modum* iustificationis à Christo institutum, ac proinde *nouum modum*, diuersumque à præexistente: vt sit necessarium confiteri iam esse duos. Adde quod docet sess. 14. cap. 1. Vbi *Sacramentum Poenitentiæ* vocatur *vitæ remedium, institutum à Christo, cum ante illius aduentum non esset*, idque *vt lapsis applicaret beneficium mortis Christi institutione communicatam*
Sess. 6. c. 7. *Sacerdotibus potestatem remittendi peccata.* Vnde est Canon 1. sess. 14. *Si quis dixerit in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse verè & propriè Sacramentum pro fidelibus quoties in peccata labuntur ipsi Deo reconciliandis à Christo Domino nostro institutum: Anathema sit.* Can. 9. *Absolutionem Sacramentalem esse actum iudicialem, & non solum ministerium declarandi remissa esse peccata.* Et fieri potest vt totum hoc non significet Baianis *nouum modum* remittendi peccata?

Iam verò quod isti modi à Christo instituti sint effi-
Sess. 6. c. 7. caces, patet ex eo quòd Concilium Tridentinum illis attribuit rationem *causæ instrumentalis.* Hoc enim dicit de Baptismo, eadémque ratio de Pœnitentia, potestque confirmari ex eo quòd dicit Concilium in vniuersum de
Sess. 7. can. 6. omnibus Sacramentis, nimirum *Sacramenta nouæ legis continere gratiam quam significant, eamque conferre: nec esse tantùm signa externa acceptæ gratiæ vel iustitiæ*, nempe quia causæ sunt, atqui Baptismus & Pœnitentia significant gratiam remissionis peccatorum; illam igitur & continent, & conferunt; ergo est in lege noua nouum aliquid & continés, & conferens gratiam remissionis peccatorũ,

ac

ac proinde *nouus* aliquis *modus* remittendi peccata. Adde quod definitur ibidem, *eadem Sacramenta conferre gratiam ex opere operato*, quod est excedere vim omnem ac meritum dispositionis, ita vt dispositio cum Sacramento id faciat quod sola facere non posset, & de Sacramento Pœnitentiæ nominatim cōtra Nouatianos aliosque qui *potestatem* remittendi peccata, quæ Sacerdotibus collata est, *commentitijs interpretationibus* aliò detorquent: cuiusmodi interpretatio est, esse illam potestatem quandam declarandi remissa esse peccata vi dispositionis antecedentis, quod exploditur illis etiam verbis, quibus dicitur, *sanè vero res & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo*. Vbi quis non videt propriam vim seu efficaciam huius Sacramenti in reconciliandis peccatoribus? quam vim & efficaciam sententiæ Sacerdotis potissimùm attribuit paulò antè, cùm dixit, peccatores *per sententiam Sacerdotis liberari*. His ex locis si quis non intelligit & efficaciam, & nouitatem istorum mediorum ad peccata remittenda, cæcutire illum meridie necesse est. Sed omnem ea de re dubitandi rationem tollit, quod dicitur, *Attritionem esse donum Spiritus sancti nondum inhabitantis, non posse illam per se ac sine Sacramento perducere peccatorem ad iustificationem, disponere tamen ad impetrandam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ*. Vbi quia prius docuerat, *contritionem caritate perfectam reconciliare hominem Deo priùs quàm Sacramentum actu percipiat*, manifestè datur intelligi duos esse ac differentes Pœnitētiæ modos, nempe illum quo non expectato Sacramento vi contritionis perficitur iustificatio; & illum quo necesse est vt attritioni iungatur actualis receptio Sacramenti, vt illa reconciliatio fiat.

Can. 8.

Sess. 14. cap. 5. & can. 5.

Ib. c. 3.

Eorumdem Sacramentorum necessitatem Tridentinum multis locis explicat. Sed præcipuè verbis illis. *Est autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum ad salutem necessarium, vt nondum regeneratis ipse Baptismus.*

Sess. 14. c. 2. Adde can. 9. sess. 7. de Baptismo, can. 6. & 7.

de necessitate confessionis. Quibus adde canonem 5. Sess. 7. de necessitate Baptismi, & can. 6. & 7. Sess. 14. de necessitate Confessionis, & can. 29. Sess. 6. de necessitate Sacramenti Pœnitentiæ: vt iam dubium esse non possit, quin illi qui post instituta Sacramenta peccatum remitti dicunt eodem modo quo semper remissum est; itáque significant non requiri Sacramenta vt media queis peccatum remitti possit; cum dispositio sine qua nihil prosunt, & sine illis & ante illa sit eundem effectum remissionis peccatorum habitura; Tridentino repugnent, & eidem repugnantem faciant Augustinum, cui affingunt sua somnia.

Quod autem dicunt declaratiuam esse absolutionem impetratæ remissionis, si continere velint absolutam declarationem, Tridentino adhuc magis repugnabunt Sess. 6 can. 12. 13. 14 & cap. 9. neganti debere quemquam sibi persuadere se iustum esse atque diuino amore dignum, si vero hypotheticam, vt sensus sit, ex hypothesi quod habeas contritionem efficacem, quæ sit actus caritatis, remissa tibi sunt peccata tua, ridiculi sunt, quid enim opus est adire confessarium vt hoc sciamus?

Quod si tanta fuisset cura quantam præ se ferunt apud Augustinum quærendi veritatem; inuenissent in Epistola ad Hieronymum *Christianam salutem* quæ per *legitima* illa, hoc est, legis veteris Sacramenta non dabatur, *per Baptismi Sacramentum ministrari*: Esse igitur baptismum aliquem modum ministrandæ salutis: & quia non erat in veteri lege; cõsequenter esse *nouum modum*. Inuenissent in Ecclesia Christi malos ministros & *homicidas*, propterea quod fratres oderint, *dare* tamen *Spiritum sanctum* dum baptizant, sicut & dum *manus imponunt super capita* pœnitentium lib. 5. de Baptismo contra Don. cap. 20. qui est etiam *nouus modus*, iustificationis ante legem gratiæ non vsurpatus. Inuenissent *non esse eadem Sacramenta* veteris & nouæ legis, *sed esse mutata*, & differentiam in eo sitam quòd Sacramenta nouæ legis sint non tan-

tum *faciliora*, sed etiam *salubriora*, & *faciliora*: & si distinctiùs scire voluissent quæ sit ista maior *salubritas* & *felicitas*, occurrisset Sacramenta legis veteris fuisse *promittentia salutem*, nouæ autem esse *dantia salutem*. in Ps. 73. Quod quia potissimum de Baptismo & Pœnitentia verum est, quis negauerit authore Augustino duo illa Sacramenta esse duos eosque nouos modos & *dandi* & accipiendi salutem? Inuenissent peccatores censendos esse *conterere & frangere cor* dum *confitentur* & *puniunt peccata sua*, quod significatur *tunsione pectoris*, Deum autem *contritiones* huiusmodi *sanare per temporalia Sacramenta* quæ sunt *alligamenta medicinalia contritionis nostræ*, inter quæ numeratur *impositio manus ab aliquo Præposito**, qui est nouus ille modus remissionis peccatorum quem quærimus; in Ps.146. Inuenissent *ablatis veteribus Sacramentis alia esse instituta* in quibus sine dubio & baptismus & pœnitentia numerantur, *virtute maiora*, *vtilitate meliora tanquam iustitiâ fidei reuelatâ*, contra Faustum lib. 19. cap. 13. In quo vero maior erit virtus & melior vtilitas, si remissionem peccatorum ad quam sunt instituta non aliter operantur, quàm quo modo solebat antea fieri? Inuenissent dum barbaris forté irruentibus territi Pastores populum deserunt frustra concurrentem ad petendum *baptismum*, vel, *reconciliationem*, vel *ipsam pœnitentiæ actionem*, vno verbo, *sacramentorum confectionem & erogationem*, *æternum exitium sequi eos qui de isto sæculo exeunt vel non regenerati vel ligati*. Ep. 180. ad Honoratum. Interrogo autem quam illi dispositionem attulissent ad hæc Sacramenta, perfectam an imperfectam? si perfectam; defectus baptismi vel reconciliationis non impedit salutem illorum, sicut non impediebat ante aduentum Christi suppositâ simili dispositione. Si imperfectam, ergo quantumuis baptizati & absoluti periissent; aut fatendum est baptismi & pœnitentiæ Sacramenta gratiam conferre cum imperfecta dispositione, qui conferendi modus nouus est. Hæc inquam inueniri poterant apud Augustinum,

si qui tamdiu illum inspexerunt, non habuissent oculos à proprijs erroribus auersos,

CAPVT IV.

De mandatorum diuinorum impoßibilitate.

§. I.

Quid Tridentinum, quid Baiani de poßibilitate diuinorum mandatorum.

Sess. 6 c. 11. TERTIVM exemplum erit, quod docent de mandatorum diuinorum impossibilitate, de qua minimè „ ambigua est doctrina Tridentini. *Nemo temeraria illa & à „ Patribus sub anathemate prohibita voce vti debet, Dei præcepta „ homini iustificato esse ad obseruandum impoßibilia. Nam Deus „ impoßibilia non iubet, sed iubendo monet & facere quod poßis, „ & petere quod non poßis, & adiuuat vt poßis. ... Qui enim „ sunt filij Dei Christum diligunt, qui autem diligunt eum, vt ip„ semet testatur, seruant sermones eius, quod vtique cum diuino „ auxilio præstare possunt.* Et mox vbi ostendit huic veritati Cap. 13. nihil obstare quod iusti labi sinantur in venialia peccata, posse enim nihilominus liberatos à peccato, seruos autem factos Deo, sobriè, iustè & piè viuentes proficere per Christum Iesum, rationem addit, *Deus namque suâ „ gratiâ semel iustificatos non deserit, nisi ab iis prius deseratur*, ac „ deinde de perseuerantiæ munere, *nemo sibi aliquid certi „ absolutâ certitudine polliceatur, tametsi in Dei auxilio firmißi„ mam spem collocare & reponere omnes debent. Deus enim nisi „ ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, „ operans velle & perficere.*

Ex hac doctrina exceptus est Canon 18. *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iustificato esse ad obseruandum impoßibilia, anathema sit.*

Quàm est autem aperta hæc Tridentini definitio,

tam est aperta contradictio Baiistarum, quorum hæc est doctrina; *Esse quædam præcepta secundùm statum & vires in quibus homo constitutus est, impossibilia. Nec adesse gratiam quâ possimus: esséque hoc etiam de iustificatis intelligendum: nec dari plurimis istam faciendi præcepti possibilitatem quæ precibus implorari solet.* Esse hanc *non exiguam quorumdam hallucinationem qui putant semper adesse homini gratiam vt petat, ac tam ardenter petat vt infallibiliter impetret id quod petit: non largiri Deum omnibus gratiam, vel feruenter petendi vt ad impetrandum necessarium est, vel omnino petendi*: vnde inferunt, *fidelibus multis deesse illam sufficientem gratiam*: & consequenter, *illam perpetuam quam quidam prædicant implendi præcepti potestatem.* Et vt videas illos nec semel nec vno modo idem asserere. *Nihil est* inquiunt, *in D. Augustini doctrina certius ac fundatius quam esse præcepta quædam quæ hominibus non tantum infidelibus excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque & iustis, volentibus & conantibus, secundùm præsentes quas habent vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam qua fiant possibilia*: Sanctum Petrum, & alios multos fideles, tentatum esse, *supra quàm possent sustinere.* Item. *Non solum Iudæis sed & Christianis, non solum carnalibus, sed & Spiritualibus, gratiam talem sufficientem ad id faciendum quod iubetur frequenter subtrahi, vt nec pro tali gratia adipiscendæ deprecandi similis sufficiens gratia habeatur.* Eodem pertinent illi certarum disputationum tituli *nullum dari post lapsum auxilium sufficiens, quin simul sit efficax. Quàm monstrosa sit gratia sufficiens prout à recentioribus explicatur. Iudæis data est lex, & Christianis plurimis præcepta dantur, sine vlla gratia sufficiente aut adiuuante.* Quæ si Geneuæ docerentur è Caluini cathedra, mirum si possent adhuc Auditores nancisci satis dociles, nunc sub ementitâ Augustinianæ doctrinæ laruâ sparguntur inter Catholicos, cùm summâ & Orthodoxæ fidei & sancti Doctoris iniuriâ.

Iansf. tom. 3. lib 3. c 13.

Ib. cap. 5.

Iansf. tom. 3. lib. 3. Cap. 1. Cap. 3. Cap. 5.

Nam quod Tridentinæ fidei, hoc est Orthodoxæ, contraria sint, abundè perspicitur ex eorum collatione quæ

iam sunt recensita: hic enim negantur, illic affirmantur *impossibilia* esse mandata Dei, hic *adiuuare* dicitur Deus, eos qui per se ipsi mandata implere non possunt, illic *non adiuuare*, ne iustos quidem: hic *non deserere semel iustificatos* adiutorio suo, illic, *pati vt tentētur supra id quod possunt*, etiam Apostoli, etiam Principes Apostolorum: quod sine insigni Dei desertione contingere non potest: hic de nostrâ tantùm cooperatione dubitandum, nam *in Dei adiutorio spem collocandam esse firmissimam.* Illic incertissimæ diuinationis plenam esse spem illam, quâ quis in Dei adiutorio confidit, quando constat illud sæpe subtrahi *non solum Iudæis, sed & Christianis, non solùm carnalibus, sed & spiritualibus.* Denique hic prohibetur oratio illa tanquam *temeraria* & *à Patribus sub anathemate damnata*: quâ Dei mandata dicuntur esse impossibilia: illic eadem & vsurpatur audacter & liberè, & authore Augustino vsurpanda esse contenditur.

§. II.

Baiani verba Tridentini truncant, sententiam dissimulant, & contrariam affingunt.

QVID igitur, inquies, nulla ne est apud Baianos Tridentini mentio? Est certè aliqua, sed vt videas quàm perfunctoriè cum eo agant, vel potiùs quàm proditoriè, quod asserunt de mandatorum impossibilitate *consectaneum* esse dicunt ex eo loco in quo Tridentinum eam negat. Concilij verba sunt; *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis*, ET ADIVVAT VT POSSIS. En inquiunt, vt Concilium quando dicit, *iubendo monet petere quod non possis.* Supponit te *non posse* quod iubetur, id quod etiam significat, dum ait Deum *monere vt petas*, quod insanum sit id petere, quod iam teneas. Non habes igitur vires ad implenda mandata, quas moneris petere. Hæc re-

Iansf. tom. 3. lib. 3. cap. 13 pag. 135. col. 1.

nuntiant ex adytis Augustini noui Theologi, vigesimâ hyeme quàm pulsauerant, tandem admissi.

Sed in primis Tridentini verba illa, *& adiuuat vt possis*, quæ sunt totius erroris peremptoria, pro suo commodo Baiani truncant. Deinde contrariam omnino propositionem substituunt, cùm dicunt sæpe *Deum non adiuuare* etiam iustificatos, cuius assumptione sub illa conditionali verissimâ, *si Deus non adiuuet iustificatos quædam præcepta sunt illis interdum impossibilia*, consectaneum illud absolutè deducitur, *ergo quædam præcepta sunt interdum impossibilia etiam iustificatis*: quod certè minimè dici debet *consectaneum* ex Tridentino, sed ex erroneâ sumptione minoris illius Tridentino manifestè contrariæ. Quod si philosophari libuisset ad mentem Tridentini, ita potiùs erat incedendum, *Si Deus iustificatos adiuuet, vt possint implere mandata, non sunt illis impossibilia: sed adiuuat vt possint; ergo Dei mandata non sunt illis impossibilia.* Maiorem non negant Baiani, continetur que illis verbis Tridentini, *quod vtique cum diuino auxilio præstare possunt.* Minor totidem syllabis à Tridentino absolutè traditur, quo etiam modo ab eodem Tridentino ponitur absoluta conclusio, Dei mandata non esse iustificatis impossibilia.

Atque hoc modo Concilij sententiæ sua species constat & conformitas, cùm dicit, *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet*, &c. Planissimus enim sensus est, aptissimusque; *Deus præcipiendo nihil exigit à te quod præstare non possis, ipso enim adiuuante alterutrum potes, aut facere quod iuberis, aut vt possis, orando impetrare, vnde si non obtemperas, abuteris alterutra facultate, nempe aut illâ qua potes obtemperare, aut certè illa qua potes orare.* Congrua, inquam, est illius sententiæ species & forma cogitationis, quæ Baianorum ex interpretatione ridicula emergit atque deformis. Quis enim quæso sensus erit illius aduersatiuæ, *sed iubendo monet*, si neutra facultas suppetit vel faciendi vel orandi? Age, statuamus hominem qui præcepto

vrgetur, vel amandi Deum, vel tentationem aliquam superandi, cum tamen neque vires habeat ad hoc præstandum, sed neque etiam ad orandum. Quid illi dicemus, *Deus impossibilia tibi non præcipit, sed iubendo monet facere quod possis?* at hoc falsum est ex hypothesi, quia monet potiùs facere quod non possum, *& petere vt possis?* & ad hoc etiam vires desunt: vnde vtrumque non possum, *facere* scilicet *ac petere.* Ac proinde si dicamus quod res est hic erit sensus Tridentini; Deus tibi non præcipit impossibilia, sed iubendo monet duo quorum neutrum potes; quod est, *non præcipit impossibilia, sed præcipit tantùm ea quæ non potes,* En quò tandem deducatur à Baianis doctrina Tridentini:

Iam quomodo saluent quod dicit Tridentinum iustificatos debere *firmissimam spem collocare in Dei auxilio,* quando constat ex istorum Theologorum doctrina quam plurimis hoc auxilium denegari, non facilè apud illos reperias. Quòd autem additur *sua gratia semel iustificatos non deserere nisi ab ijs prius deseratur,* vide qua interpretatione, quamque contraria & verbis & menti Concilij eludere conentur. Nempe illud intelligendum dicunt de desertione quæ fit per substractionem gratiæ habitualis. Nam si voluerimus, inquiunt, spectare desertionem Dei, *quæ fit actualis gratiæ substractione, nimis enormiter ab Augustini mente discedunt, qui hoc ei paradoxum imponere volunt, ex quo præsertim per Adami lapsum in statum damnationis & iræ Dei præcipitati sumus.* Quo loco ab istis Doctoribus Concilium accusari dico, & *imposturæ & enormis ignorantiæ* Augustinianæ doctrinę, &, quâ nihil esse potest magis contrarium Catholicæ fidei quæ vniuersalitate potissimùm & communi consensione commendatur, *paradoxiæ.* Certum enim est Concilium adhibere hoc loco authoritatem Augustini, cuius etiam verbis vtitur, vt ipsi quoque Baiani fatentur. Et hoc etiam certum est, Concilium eam sententiam eo sensu referre, quem Baiani reiiciunt tamquam *enormem,*

tanquam

tanquam *paradoxum*, tamquam ab Augustino sic alienum vt ei non possit attribui sine *impostura*. Quod iam ostendo. Nam primò qua prudentia, quoue iudicio vtimur, vt dicamus Concilium illud definire voluisse de quo nulla erat controuersia? Quis, inquam, somniauerat aliquando, Deum homini iusto nihil commerito, nihil mali cogitanti subtrahere habitum iustitiæ, ac furis instar spoliare dormientem, vt fuerit opus Ecclesiam congregari ad tantum tamque periculosum errorem corrigendum? secundò quis non videt eo fine id esse à Concilio pronuntiatum, vt confirmaret iustificatos, inanemque ac iniuriosum diuinæ bonitati metum excluderet. quo se homines à Deo deserendos timent? Num timent homines se à Deo deserendos subtractione gratiæ habitualis? Num verentur ne Deum sui beneficij pœniteat? Ne illi tædio sint, dum eâdem multo tempore iustitiæ stolâ induuntur? Ne recreationem quærat ex multicolore suorum ornatu, vicesque decernat albi & nigri? Quid dicitis, ô Baiani, aquilæ ingeniorum purâ putâque doctrinæ Augustinianæ medullâ nutritæ? Timere aliquis potest in Deo nauseam fastidiumque rei eiusdem, si continuò bona sit? Quod si non illam diuinæ voluntatis inconstantiam iustificatorum quisquam timere potest: si sua cuique infirmitas fragilitasque suspecta potiùs est; si continua communis hostis Dei hominumque occurrit oppugnatio; quid animi facient homini pauido qui dicent; Certus esto si aliud nihil accidat, Deum non ablaturum à te quàm iniecit vestem iustitiæ; tu verò quo modo sis illam conseruaturus ipse videris, cùm enim infirmus sis ac fragilis, tuisque aduersarijs longè impar, sis ne à Deo adiuuandus, incertum est; actuales si quidem gratias, quæ sunt eius auxilia, iustificatis quam plurimis ille denegat: vnde fit illis impossibilis perseuerantia; de cætero macte animo, & hæc persuasus viue lætus: hac tantùm ratione, quæ vt patet incutiendo, quàm pellendo terrori

aptior est, Concilium confirmare potest desperabundos, si eam habuit mentem quàm Baiistæ interpretantur. Ac proinde perspicuum est illius adhortationem congruam esse aliter non posse, quàm si tali quodam modo concipiatur: iustus es, & in viâ salutis, vt in illa perseueres, in tua erit potestate. Quamuis enim secluso actualium gratiarum auxilio sis casurus; Deus tamen illud non subtrahet, neque necessariam superandis difficultatibus opem denegabit. Tu tantùm vide, ne illius abutare beneficio. Hoc solùm modo erigi possunt, qui timent Dei desertionem. Ergo Tridentinum in eam tantùm sententiam interpretandum est, vt subtractionem gratiarum actualium, quâ fit impossibilis iustificatorum perseuerantia, credatur abhorruisse.

Sess. 6. c. 13. Quod probatur tertiò ex verbis Tridentini cùm dicit, *tametsi in Dei auxilio firmißimam spem collocare & reponere omnes debent, Deus enim nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ipse perficiet.* Quid enim est, ipse perficiet? ipse non subtrahet iustitiam habitualem? atqui hæc ratio non probat collocandam esse spem firmissimam in Dei auxilio. Ecquis non videt ineptam esse ratiocinationem hanc; spes esse debet firmissima in actuali gratiâ. Deus enim non subtrahit habitualem? si non est inquam eadem gratia, in qua sperandum est, & cuius subtractio negatur; quomodo id quod dicitur, Deum non subtrahere vnam, in aliâ sperandum esse probabit? Probat autem si eadem vtrobique intelligatur, & illa in cuius auxilio sperare iubemur, & illa cuius subtractio non est timenda. Manifestum est igitur ita interpretandum esse Concilium.

Probatúrque iterum & quartò. Quia clarum est hoc quod dicit Concilium, *Deus namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur*; Rationem esse tum eius, quod est dictum paulò antè de seruandis mandatis, *quod vtique cum diuino auxilio præstare possunt*: tum eius quod immediatè precedit, eò quòd iustificati *non*

desinant esse iusti propter venialia tantùm *peccata* debere illos *sentire se magis esse obligatos ad ambulandum in via iustitiæ, quò sobriè, iustè ac piè viuentes proficere possint per Christum Iesum.* Coniunge enim hæc, iustificati seruare possunt mandata cum diuino auxilio, Deus enim non subtrahit gratiam habitualem. Item hæc, iustificati venialibus peccatis non desinunt esse iusti, idest, non subtrahitur illis gratia habitualis, quo fit vt teneantur ambulare in via iustitiæ & sobriè, piè, ac iustè viuendo proficere: Deus enim non subtrahit gratiam habitualem; quis non videt hiantem esse cogitationem, inanemque discursum, eiusque rationis ridiculam repetitionem? Quid enim, an ideò possum seruare sermonem Dei cum diuino auxilio, quia Deus non subtrahit gratiam habitualem? & dum dicitur quia non subtrahitur gratia habitualis propter venialia peccata; ideò iustum magis teneri ad ambulandum in via iustitiæ, si addatur, Deus enim non subtrahit gratiam habitualem, numquid eadem ratio ineptè repetitur ad idem probandum? Non potest igitur illorum verborum, *Deus enim non deserit semel iustificatos*, hic esse sensus, *Deus non subtrahit gratiam habitualem*: est autem aptissimus, & omnia mirificè cohærent, si sit iste, *Deus non subtrahit gratiam actualem ad bene viuendum necessariam.* Optima enim est ratiocinatio, iusti possunt cum diuino auxilio seruare sermones Dei, nec est quod illius auxilij defectum prætexant. *Deus enim non deserit, &c.* Hoc est, Deus enim non subtrahit auxilium illud. Item iustificatis ob venialia peccata non subtrahitur habitualis gratia: & ideò sentire debent se magis obligatos ad ambulandum in via iustitiæ & proficiendum in virtutibus, quod sine dubio possunt, *Deus enim non deserit*, &c. hoc est Deus non denegat illis auxilium ad hoc necessarium. Hæc est igitur Concilij mens.

Et hoc conuincitur quintò ex alijs verbis quibus dicit, *Deus enim nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle & perficere.* Est enim Cap 13. Sess. 6.

euidentissimum hic non promitti tantùm conseruationem habitualis gratiæ, sed donationem actualis. Quia hoc promittitur quod est necessarium vt Deus *perficiat bonum in nobis & operetur velle ac perficere.* Atqui nemo dubitat quin ad hoc sint necessariæ actuales gratiæ: ergo illæ promittuntur. Promittuntur autem ita vt ea tantùm conditio requiratur *ne nos desimus ipsius gratiæ*, quod est, ne nos priùs deseramus Deũ, vt paulò antè dictũ est; ergo vbi nequit esse prior nostra desertio, non subtrahitur gratia seruandis mandatis necessaria; non potest autem prior esse desertio nostra, cùm primùm excidimus è iustitiâ, ergo numquam excidimus quin habeamus gratiam ad standum necessariam, ex Tridentino:

Atque ex his perspicuum fit pugnare Baiistas cum Tridentino, sed quia se Augustini armis pugnare gloriantur, restat vt ostendamus, quantam Doctori sanctissimo iniuriam inferant, quando vel eius doctrinam à Tridentino, vel Tridentini ab illo damnatam probant.

§. III.

Baiani sententiam Augustini sicut & Tridentini deprauant.

QVÆSTIO est, vtrum homini iusto impossibilia sint Dei mandata in aliquibus circumstantiis, in quibus tamen eorum transgressio vitiosa est, & tum ad culpam tum ad pœnam imputatur? Affirmant Baiistæ, idque authore Augustino videri volunt affirmare: contrarium ex Tridentino iam probatum est: sed stemus Augustini iudicio.

August. lib. de nat. & gr. cap 43. Ians. to. 3. lib. 3 c 13. Primò verba illa Tridentini *Deus impossibilia non iubet: sed iubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis*, vt ipsi etiam aduersarij fatentur, Augustini verba sunt, ideóque quod sequitur ex Tridentino, sequitur

& ex Augustino, sed nimirũ eadem fronte quâ sunt ausi ex hac Tridentini sententiâ concludere impossibilia esse quandoque præcepta, idipsum etiam colligere conantur ex sententiâ Augustini, nempe quia dicimur non posse nisi petamus, & aliunde cônstat, neque ipsam petendi facultatem ac gratiam semper adesse: vnde necessariò consequitur non semper esse possibilia mandata, atque ita mirabili quadam interpretandi ratione Augustinus dum negat Deum impossibilia iubere, affirmat iubere aliquando impossibilia: aliquando verò, immò & sæpissimè: atque vt dicamus quod sentiunt, passim, nimirum toties quoties Deo non obeditur. Quia quoties non obeditur, deest gratia efficax ad obediendum, & apud istos Doctores præter efficacem nulla est sufficiens, & quando non est sufficiens ad implendum præceptum, illud est impossibile. Vnde sequitur quotiescumque contingit violari præceptum, esse illud obseruatu impossibile: id quod rectè deduci putant ex Augustini doctrinâ qua dicit, *Deus impossibilia non iubet sed iubendo admonet & facere quod possis & petere quod non possis.*

Quàm propitia sit hæc Theologia Atheis, Libertinis, ac demum sceleratis omnibus omitto dicere. Sed quod in eum sensum interpretantur Augustinum loco citato, res est eiusmodi, in qua quis meritò possit istorum auctorum pudorem desiderare. Manifestum enim est vti antea dicebam, sententiam illam istâ interpretatione destruere ipsam se se, dum sensus aduersatiuæ particulæ fit affirmatiuus, coinciditque cum hac ineptissima sententia, *Deus non iubet impossibilia, sed iubendo monet impossibilia.* Quotiescumque enim nec impletur præceptum neque oratur vt par est ad obtinendam implendi potestatem, deest gratia sufficiens ad implendum; item etiam ad orandum vt par est; sufficiens enim nulla est, inquiunt, si non est efficax: ergo quotiescumque non impletur præceptum, nec est possibile illud implere, defectu gratiæ sufficientis ad implendum; nec est possibile

petere vt par est implendi facultatem, defectu similis gratiæ ad sic petendum pariter necessariæ. Ergo Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet facere quod est impossibile. Monet enim alterutrum, aut facere si potes; aut petere vt possis; primum est impossibile; secundum etiam; ergo iubendo Deus monet facere quod est impossibile.

Secundò, Quia Baiistarum hic est discursus, Dei præceptum non esse possibile nisi Deus adiuuet: Atqui Deus sæpè non adiuuat, imò numquam adiuuat eum qui transgreditur, ergo Dei præceptum sæpe aut potiùs semper in eo, qui transgreditur, non est possibile. Ostendo minorem propositionem in qua solùm errant, & cuius contradictoria, vt monstratum est, habetur apud Tridentinum, repugnare similiter Augustino, cuius illi authoritatem perperam obtendunt. Non est necesse discurrere per varia loca, sufficeret vnus ex eo libro desumptus quo Baiistæ potissimum vtuntur, vt errorem suum confirment. Nimirum ex libro de natura & gratia. Nam cum Pelagius obiecisset Augustino, id quod ipse quondam scripserat in libris de libero arbitrio, nullum esse peccatum si aliqua sit eius causa cui resisti non possit: & non peccari in eo quod quis nullo modo cauere potest: velletque Pelagius inde concludere, posse homines peccata vitare, naturæ scilicet viribus; Augustinus, *Agnosco*, inquit, *verba mea sunt*, & addit posse omnino vitari peccatum, *sed opitulante* Deo, & quæ dixerat repetit, *sunt etiam necessitate facta improbanda; vbi vult homo rectè facere & non potest*, allatisque huius necessitatis duabus causis, ignorantiâ & infirmitate, sic vrget, trahentes illam in excusationem peccati sui, *Quibus breuiter*,

Iansf. loc. cit. cap 13. Cap. 67.

» inquam, *respondetur vt quiescant: & aduersus Deum mur-*
» *murare* desistant. *Rectè enim fortasse querentur si erroris &*
» *libidinis nullus hominum victor existeret. Cùm verò vbique*
» *sit præsens qui multis modis per creaturam sibi Domino seruiëtem*
» *auersum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem, dili-*

gentem adhorretur, conantem adiuuet, exaudiat deprecantem, »
NON TIBI, DEPVTATVR AD CVLPAM QVOD INVITVS »
IGNORAS, SED QVOD NEGLIGIS QVÆRERE QVOD »
IGNORAS: NEQVE ILLVD QVOD VVLNERATA MEM- »
BRA NON COLLIGIS, SED QVOD VOLENTEM SANARE »
CONTEMNIS. *Ita & exhortatus sum quantum potui ad rectè* »
viuendum: ET GRATIAM DEI NON EVACVAVI, *sine quâ* »
natura humana iam contenebrata & vitiata illuminari non po- »
test & sanari. »

Circumspice amabo (Amice Lector) hanc tabellam. & in ea contemplatus Deum *sanare volentem*, eum à quo contemnitur, *vbique præsentem vt vocet, vt doceat, vt consoletur, vt adhortetur, vt adiuuet*, vnde contingat eorum exemplo qui tentationes vincunt confundendos illos qui vincuntur, quasi per eos steterit quo minùs vterentur oblatâ similiter vincendi facultate, sitque voluntaria ipsorum tum ignorantia, tum infirmitas, illa quidem ex negligentia quærendi, hæc autem ex contemptu medici sequuta; hæc inquam contemplatus, intellige cuiusmodi visiones videant illi qui contendunt Augustinianam esse, tyrannicam illam opinionem, quâ tollitur omnis gratia sufficiens: Deúsque nobis exhibetur in eos furens qui peccarunt ab ipso ita derelicti, vt nec iuuerit, nec iuuare voluerit siue ad exequenda mandata, siue ad impetrandam exequendi vim, cùm tamen sine tali adiutorio neutrum præstare possent.

§. IV.

Perspicua D. Augustini testimonia ex libro de natura & gratia pro sufficiente gratia ad seruanda mandata in ijs qui ea transgrediuntur.

SEd ostendo tertiò sua illos somnia venditare voluisse sub nomine Augustini. Est enim Augustini etiam illud quod Tridentinum attulit neminem à Deo deseri,

nisi qui prius ipse deseruerit Deum. Quod quia Baiani eludunt allatâ iam interpretatione de desertione quâ Deus habitualem gratiam subtrahit, non quâ actualem, recenseamus integrum Augustini locum: sumptus enim est ex citato iam libro de natura & gratia, vbi similitudinem Dei cum medico, quam Pelagius proposuerat, Augustinus in eo claudicare dicit. *Quod medicus homo cum sanauerit hominem iam de cætero sustentandum elementis & alimentis corporalibus, vt eadem sanitas apto subsidio conualescat atque persistat, Deo dimittit, qui præbet ista in carne viuentibus cuius erant etiam illa quæ dum curaret adhibebat. . . . Ipse autem Deus cùm per mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum spiritaliter sanat ægrum, vel viuificat mortuum,* id est, *iustificat impium: & cum ad perfectam sanitatem, hoc est ad perfectam vitam iustitiamque perduxerit,* NON DESERIT SI NON DESERATVR, VT PIE SEMPER IVSTEQVE VIVATVR: *Sicut enim oculus corporis etiam plenißimè sanus, nisi candore lucis* ADIVTVS *non potest cernere: sic homo etiam perfectißimè iustificatus, nisi æternâ luce iustitiæ diuinitus* ADIVVETVR, *rectè non potest viuere. Sanat ergo Deus, non solùm vt deleat quod peccauimus, sed etiam vt præstet ne peccemus.* Vbi vides primo ex mente Augustini Deum non sic deserere iustificatum in ijs, quæ pertinent ad iustitiam adeptam, quomodo medicus deserit hominem sanatum in ijs, quæ ad sanitatem spectant: atqui medicus non deserit subtrahendo sanitatem, vel desinendo illam conseruare immediatè, sed tantùm subtrahendo consilia sua ac remedia: ergo neque Deus intelligi debet non deserere eo tantùm quòd non subtrahat iustitiam, aut non desinat illam immediatè conseruare, sed etiam eo quòd non subtrahat consilia sua remediaque, quibus illa confirmetur aut conseruetur, quod totum pertinet ad actuales gratias. Secundò. Vides in quo posita sit illa *non desertio Dei nempe, in eo quod iuuet vt piè semper iustéque viuatur,* quod non nisi per gratias actuales præstatur: ergo non deserit istarum gratiarũ subtractione. Tertiò, vides

Cap. 26.

vides rationem quare non ita Deus deserat, ne nimirum iustificatus similis sit oculo sano quidem, sed luce destituto, quasi diceret Augustinus lucem gratiæ ad *piè iustéque viuendum* necessariæ, esse illud adiutorium, cuius subtractione Deus non deserit iustificatum *nisi deseratur.* Quartò, Iterùm vides istâ non desertione quid Deus præstet, quando præstare dicitur non solùm vt deleantur peccata præterita, sed insuper ne in posterum *peccemus*, quod totum etiam præstari tantùm potest actualibus gratijs: ergo illarum potissimum subtractione dicendus est Deus non deserere iustificatum nisi deseratur, iuxta mentem Augustini.

Quartò expendamus illa quoque verba Augustini, *valde autem bona sunt præcepta si legitimè his vtamur, eo quippe ipso quo firmißimè creditur Deum iustum & bonum impossibilia non potuiße præcipere: hinc admonemur & in facilibus quid agamus, & in difficilibus quid petamus.* Quomodo potest aliquis *firmissimè* credere, Deum *non præcipere impossibile*, qui credere docetur nullam esse nisi impossibilis præcepti transgressionem, quòd nulla sit quæ non supponat defectum efficacis gratiæ, tum ad implendum præceptum, tum ad impetrandas implendi vires; præter efficacem verò nulla sit sufficiens: sitque notum ex terminis, cùm deest gratia sufficiens esse impossibile illud ad quod est necessaria, ac proinde si præcipiatur, impossibile præcipi? qui hoc inquam credere docetur, quo modo potest *firmißimè* credere Deum non *potuisse impoßibilia præcipere*? Quid etiam impedit illa Dei *iustitia*, si non impedit ne à me repetat quod non accepi, fructum videlicet actionis, cuius non habui facultatem? quid impedit illa *bonitas*, si non impedit ne sæuiat in eum cui vult esse impossibile quod exigit? nonne etiam ridiculum est distinguere *facilia* & *difficilia* pręcepta, cùm docueris omnia omnino esse *impossibilia* transgredienti; obseruanti verò adeo non esse vlla difficilia, vt sit impossibile transgredi; hic enim alius est huius propa- Lib. de nat. & gr. cap. 69.

ginis ramus, de quo postea.

Cap. 66. Quintò, numquid erit illusoriũ quod dicit Augustinus ibidem: *Quod autem ex vitijs naturæ non ex conditione naturæ sit quędam peccandi necessitas, audiat homo, atque vt ea necessitas non sit discat Deo dicere, de necessitatibus meis educ me . . . ac per hoc opitulante gratia per Iesum Christum Dominum nostrum & mala necessitas remouebitur, & libertas plena tribuetur.* Si est impossiblile vt audiat homo cùm non audit, vt discat cùm non discit, vt oret cùm non orat; vt quid surdo canit Augustinus cùm dicit, audiat, discat, oret? vt quid etiam falsa pollicetur, cùm spondet *opitulante Deo*, amouendam necessitatem illam; si gratia qua tollenda est, denegatur etiam iustis *volentibus, conantibus, orantibus.* nisi eo modo velint, conentur, orent, qui est illis impossibilis? & si verum est huuc esse Augustini sensum, quomodo verum est, quod dixit paulò antè de illâ Hieronymi sententia quâ dicit, nos neque ad vitia nec ad virtutem necessitate trahi, *quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat*? An hoc, *suscipit toto corde* qui ligat omnes qui peccant impossibilitate non peccandi? non fit necessitate, quod est impossibile non fieri? qui docet ergo nos *trahi necessitate* ad peccandum, & tali necessitate quæ verè sit insuperabilis, quando neque adsunt vires quibus illam excutiamus, neque quibus sicut oportet pro excutienda precemur, ille *toto corde suscipit* eos, qui docent, *nos ad vitia necessitate non trahi*? Nonne satius erat, & alijs Augustini locis congruentiùs, in illa contradictione, secundam hanc, quam admittit peccandi necessitatem ita interpretari, vt esset magna quædam abstinendi difficultas, vel voluntaria quędam liberaque necessitas, postquam adest facultas ex Dei gratiâ illam excutiendi, vt ideò sint inexcusabiles qui ei subsunt, quòd voluntariam ac liberam seruiant seruitutem?

Iansf. tom 3. lib 3.

Aug. loco cit. cap. 65.

Sextò. Quid velit Augustinus in hac de mandatorum possibilitate controuersia, ita ipse declarat, vt sit perspicuum Baianos illum superfluo colere officio, dum

ingratæ assentationis studio plura tribuunt, quàm ipse velit, neque enim aliud exigit Augustinus à Pelagianis, quàm ne dicant possibilia esse mandata *solius* liberi arbitrij viribus. Quod si præterea Dei gratiam adiungant naturæ superadditam, quo fiat vt homo non tam propriis viribus, quàm diuino beneficio deputet quod implet mandata; manum Augustinus porrigit Pelagianos suscepturus. Constat hoc ex ijs quæ aliàs disputata sunt: sed hic iterum audiamus quid dicat, cùm enim Pelagius visus esset hanc non peccandi possibilitatem tribuere diuinæ gratiæ, Augustinus, *Quid dici breuius potuit & verius quàm possibilitatem non peccandi quantacumque est vel erit in homine, non nisi Deo debere deputari? hoc & nos dicimus, iungamus dexteras.* Sed statim detegit fraudem, ostenditque *Deo deputari*, beneficium illud ex sententia Pelagianorum tãquam authori naturæ solius, secluso diuinæ gratię adiutorio, quod etiam stanti naturæ necessarium erat, multo magis, lapsæ. Quod si sincera fuisset adiutorij gratuiti ac naturæ superadditi confessio, seriò quoque Pelagianis dicturus erat Augustinus, *iungamus dexteras.* Hoc enim sæpius repetit, postulare se tantùm, ne possibilitatem seruandi mandata soli naturæ tribuãt; *pro gratia Christi clamo,* inquit, *sine qua nemo iustificatur* TAMQVAM SVFFICIENTE NATVRA LIBERO ARBITRIO. Et ideò frustra sibi dicit Hilarium obiici affirmantem posse hominem esse mundo corde, *Quod quis negat,* inquit, *sed gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum,* NON SOLA ARBITRII LIBERTATE. Et paulò antè cùm intulisset Pelagius non esse impossibile seruare præcepta, rectè illum disputare concedit; *Sed hoc,* inquit, *vnde sit possibile confiteatur,* ET PAX EST *Ipsa est enim gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, quâ omnino iste nos orantes adiuuari vt non peccemus* NVSQVAM DICERE VOLVIT. Addit Pelagium, *solam naturam defendere* voluissę, noluisse autem aliquid dicere, *de eo quod ipsa natura, gratiâ Dei per Iesum Christum vel sanatur, quia vitiata est,* VEL

Disp. 4 de scient. Media cap. 4.

De nat. & gra. cap. 44.

Ib. cap. 48.

Id. cap. 62.

Cap. 59.

Cap. 33. QVIA SIBI NON SVFFICIT, ADIVVATVR. Et antea. *Non* " *enim cùm ista commemoramus, arbitrium voluntatis tollimus,* " *sed gratiam Dei prædicamus. Cui enim prosunt ista, nisi volenti,* " *non se de voluntatis viribus* TAMQVAM AD PERFECTIO-" NEM IVSTITIÆ SOLA SVFFICIAT, EXTOLLENTI? Item Cap. 33. *Non superbiendum quasi homo eadem potestate sanetur, qua pote-* " *state vitiatus est.*

Ex quibus perspicuè liquet Augustino probari tanquam Catholicos, non qui negant possibilia esse mandata quandiu & quoties eorum trangressio ad culpam imputatur; sed qui possibilia tantùm esse concedunt ex Dei auxilio viribus naturæ superaddito: neque vitio verti Pelagianis quod illam adstruant possibilitatem, sed quòd illam petant ex SOLA *arbitrii libertate*, ex *sufficiente naturæ libero arbitrio*, ex *eadem potestate qua potuit homo vitiari*, quod sine dubio potuit sine vllo gratiæ adiutorio: Quòd *solam naturam defendant*; quòd *nusquam dicere velint nos orantes adiuuari*, quòd *nihil dicere velint de eo quod ipsa natura gratiâ Dei per Christum quia sibi non sufficit adiuuatur*: Quòd se de *voluntatis viribus, tamquam solæ sufficiant extollant*? Hæc autem omnia quid ad illos qui possibilitatem seruandi mandata ita defendunt in illis omnibus circumstantijs, in quibus est damnabilis transgressio, vt præsentem Dei gratiam per Christum adstruant, sine qua impossibile sit fructuosam esse huiusmodi obseruationem? & cùm Augustinus profiteatur *pacem esse* cum ijs qui ita sentiunt, velitque cum Pelagianis *iungere dexteras*, si tali doctrinæ accommodent se se, nonne igitur censendi sunt esse rerum nouarum studiosi pacisque perturbatores, qui Pelagianam putant perpetuam illam implendi præcepta ex Dei gratia per Christum facultatem, & Augustinum ad pugnam trahunt inuitum ac renitentem & *pacem* ingeminantem?

Quâ in re mirum est quàm inani prætextu, seque ipsi aliosque fallant, dum suis erroribus obtendunt speciosum amplificandæ gratiæ arbitriique deprimendi consi-

lium. Nam ad arbitrium quod attinet, perſpicuum eſt in communi & ſana doctrinâ quam ſequimur, nihilo plus illi tribui, quàm tribuatur à Baiiſtis hac in parte. Prædicantibus non poſſe illud viribus ſuis implere mâdata, reſpondemus non poſſe: clamantibus indigere gratuito Dei auxilio, reſpondemus, indigere. Quid præterea poſtulant? laudem gratiæ qui magis exaggerent, æquus lector iudicet. Numquam, adeſt inquiunt, tranſgredientibus præcepta; nos verò adeſſe contendimus, quoties damnabilis eſt tranſgreſſio. Qui ergo eam magis amplificant? qui vbertatem, an qui parcitatem eius defendunt? qui contrahunt, an qui extendunt? qui frequentiſſimas eius eclipſes inducunt etiam in hominibus iuſtis, an qui lumen indeficiens tuentur? Qui raras illi velut hyberno ſoli per nubium interualla coruſcationes permittunt; an qui perſeuerantem præſentemque ſemper, non ponentibus obicem, ſplendorem? Eò videlicet tota reducitur controuerſia, quod nos diuinæ gratiæ præ illis plurimum addimus, illi præ nobis è libero arbitrio hac in parte, vbi agitur de illius ad ſalutarem mandatorum impleplетionem ſufficientiâ nihil tollunt: & Auguſtinus, qui pro gratia ſemper ſtetit contra ſufficientiam liberi arbitrij, videri cuiquam poterit illis fauiſſe?

§. V.

Idem probatur ex alijs S. Auguſtini locis.

SEptimò luculentiſſimum eſt Auguſtini teſtimonium pro gratia ſufficienti ad obſeruationem mandatorum in ijs, qui ea tranſgrediuntur Hom, 12. ex 50. Vbi tentationi ſuccumbentes & Diabolo conſentientes Auguſtinus ſic alloquitur. *Et ideò* CVM PER DEI ADIVTORIVM IN POTESTATE TVA SIT, *vtrum conſentias diabolo: quare non magis Deo quàm ipſi obtemperare deliberas?*

„ *si enim solus diabolus daret consilium, & Deus taceret, haberes, quo excusari posses. Cum vero* CHRISTVS TIBI ET CONSCIENTIA TVA *contradicat, & per scripturas diuinas audias in Ecclesia, quod non debeas facere malum; quare eligis mortem, & deseris vitam, & magis vis sequi diabolum ad luxuriam, quàm obtemperare Christo* QVI TE INVITAT AD VITAM ÆTERNAM? *Rogo ergo vos fratres charissimi, quare Sathanas seducit ad peccandum,* CVM DEVS POSVERIT HOMINI IN POTESTATE NON CONSENTIRE SATHANÆ? *Est enim à dextris quodammodo præcipiens Deus, à sinistris seducens Sathanas, homo in medio constitutus. Cor quod inclinatur ad Diabolum, quare non magis erigitur ad Deum? Non enim Diabolus cogendo, sed suadendo nocet: nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Nos Diabolum non adiuuemus & vincimus. Dat quidem ille consilium:* SED DEO AVXILIANTE NOSTRVM EST VEL ELIGERE VEL REPVDIARE QVOD SVGGERIT: Et postea, *Deus confitenti tanquam in apertum sinum, indulgentiam paratus erat dare, excusas, claudis sinum, includis peccatum, excludis indulgentiam peccati. Ecce quid fecisti..... Sanare te habebat Deus per indulgentiam si fatereris, &c.* Confutat Augustinus hoc loco eorum rationes qui peccatum suum quo diabolo consentiunt excusare malunt quàm confiteri. Ex eo verò capite confutat, quòd adsit *Dei adiutorium.* Quòd *Deo auxiliante*, vel eligere vel repudiare possunt quod à Dæmone suggeritur, quòd Christus *non taceat*, sed vnà cum eorum *conscientia* contradicat internis Diaboli suasionibus. Quòd *inuitet ad vitam æternam*, quod *sanare* velit, & paratam *habeat indulgentiam.* Quòd *in hominis potestate sit, non consentire.* Hæc omnia si quidquam significant, numquid manifestè significant hominem diabolo consentientem, quod est Dei mandata transgredientem, habere potestatem non consentiendi ex auxilio Dei: ac proinde possibile illi esse nec consentire nec transgredi? & poterit Augustinianum credi, quòd in homine illo non sit gratia efficax ad seruanda mandata, ideò nec sufficientem esse:

ac proinde nec esse potestatem illa seruandi & esse impossibilia quæ dicuntur esse in hominum potestate? nullum esse adiutorium, nullamque gratiam Dei auxiliantis? Deum sanare paratum esse, sine vlla sanandi voluntate?

Octauò, specaliter obseruandum est illud quod habetur loco iam citato. *Cùm per Dei adiutorium in potestate tua sit vtrum consentias Diabolo*; quid enim quæso est, consentientem Diabolo, quem hic alloquitur Augustinus, habere in potestate vt consentiat? An est tantùm habere facultatem, & vim consentiendi? ridicula fuerit Augustini hæc instructio. Adeóne enim stupidos habuit auditores vt essent docendi eum qui loquitur habere facultatem & vim loquendi, & eum qui videt, videndi, & qui currit currendi? si poterant inquam dubitare, num ille qui consentit Diabolo vim habeat per quam possit consentire, vt Augustinus hoc illos esse docendos putauerit; quidni dubitare quoque potuerint, ac propterea etiam docendi fuerint, an sit mutus qui loquitur, & qui videt cæcus, & claudus qui rectißimè ac citißimè ingreditur? Quòd si meritò iudicatur absurdum, consequens est vt Augustinus quippiam aliud intenderit cùm ad consentientem diabolo dixit, *in potestate tua est vt consentias*, quam habere illum tantùm vires ad consentiendum: significare scilicet voluit dominium quod habet qui liberè consentit in consensum suum, plenamque tum consentiendi, tum non consentiendi facultatem, quod nullo modo cadere potest in eum cui *τὸ non consentire*, impoßibile est. Atque hoc apertè confirmatur ex eo quod dicit Augustinus ipsum consentire diabolo, *per Dei adiutorium*, esse in potestate consentientis. Nam vt verum sit gratuito Dei auxilio, quale hic intelligit Augustinus, hominem iuuari, vt poßit resistere diabolo, ridiculum certè atque etiam impium censeri debet, eodem etiam auxilio confirmari, vt sit potens consentire, atque ita diuino beneficio tribuendum

quod quis pareat Diabolo & in peccatum ruat. Ideò ergo in potestate consentientis Diabolo dicitur esse, τὸ consentire, *per Dei adiutorium*, quia, *per Dei adiutorium*, fit vt qui consentit vires habeat ad dissentiendum. Quomodo non dicimus esse in potestate lapidis deorsum cadentis, vt cadat: quia nullam habet sistendi vim vel sursum tendendi: nec item in potestate equi dicimus esse vt hinniat, cum hinnit, quòd in illo rerum obiectarum occursu non hinnire non possit.

Atque hinc intelligitur quid velit Augustinus cū dicit 5. de ciu. cap. 10. voluntates quibus rectè aut perperam viuitur non subesse vlli necessitati *quæ non sit in nostra potestate.* Nimirum hoc vult significare, si quæ sit benè vel malè viuendi necessitas, ita illam pendêre à libero arbitrio vt excutere aut retinere possit, & eâ tantùm ratione quod agimus vel ad præmium imputari vel ad pœnam. Quod confirmatur ex eo quod dixit etiam Augustinus eos qui vocati Lib. 83. qu. 4. 68. ad cœnam noluerūt venire, *non debere alteri tribuere sed tantùm sibi, quoniam vt venirent vocati, erat in eorū libera potestate.* De Sanctis, ser. 4. Item, *In potestate nostra posuit qualiter in die iudicij iudicemur.* Et mox, *in te posuit quod requirit.* Et, *Non esse contra gratiam Dei*, quod dicitur, *bonum operari esse positum in nostra potestate*, dummodo intelligamus potestatem illam nullam esse nisi à Deo detur. Quid enim? an adeò sumus stipi- Retract. c. 22. tes, vt *impossibilitatem* eundi ad cœnam, vocemus *liberam eundi potestatem?* non *requirit* Deus à peccatore quod in illo *non posuit*, si quam requirit mandatorum obseruatio impossibilis est? & quomodo dici potest tum absolutio iudicis, tum condemnatio posita esse in mea potestate, si est impossibile abstinere à peccato quo damnandus sum? Pelagianum verò authore Augustino quâ fide vocatur id quod Augustinus negat esse *contra gratiam Dei*, nempe ab eo dici *positum in nostra potestate mutare voluntatem in melius* qui potestatem illam datam à Deo profiteatur? Ex his ergo liquet insignem esse imposturam qua Baiani authorem faciunt Augustinum vocis impiæ

vt

vt loquitur Tridentinum, ſcilicet, Dei præcepta eſſe transgredientibus impoſſibilia.

§. VI.

Vrgetur illud Auguſtini tranſgredientem Dei præcepta poſſe illa ſeruare ſi velit.

PROBATVR nonò, ex eo loquendi modo quo frequenter Auguſtinus vtitur, Tranſgredientem Dei præcepta poſſe illa ſeruare *ſi velit*, Ita lib. 1. de Geneſi contra Manichæum, vbi dicit, *Omnes homines poſſe conuertere ſe ad ſeruanda mandata* SI VELINT, *quia lumen* gratiæ quo illuminantur eorum corda qui Deo credunt, *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*. Et in libro de corrept. & gr. vbi reproborum qui fuerant aliquando iuſtificati excuſationem illam rejicit, qua dicunt ſe non accepiſſe perſeuerantiam, illis enim dici poſſe, *in eo quod audieras & tenueras, in eo perſeuerares* SI VELLES. Et in Enchiridio, Corozaitas potuiſſe ſaluos eſſe SI VELLENT. Et de peccatorum meritis, quærentibus, quare homines non ſint ſine peccato, cùm eſſe poſſint adiuuante gratiâ, *veraciſſimè reſponderi*, QVIA NOLVNT. Et 12. de Ciuitate. Non aliam apparere cauſam cur è duobus æqualiter tentatis altero ſtante alter ſuccumbat, quàm quia *alter voluit, alter noluit deficere*: neque id aliunde oriri, quàm ex *propria voluntate*, exiſtente in vtroque eadem corporis *animique affectione*: Quibus locis cúm dicitur peccantem poſſe mandatum ſeruare *ſi velit*, ſeu quod idem eſt, poſſe non peccare *ſi velit*, manifeſtũ eſt idem ſignificari ac ſi diceretur abſolutè peccãtem *poſſe velle* ſeruare mandatũ, & *poſſe velle* non peccare, alioqui erit inſulſiſſima oratio & Auguſtino indigniſſima: voluntas enim efficax ſeruandi mandata, & voluntas efficax non peccãdi, qualis intelligitur per illud *ſi velit*, eſt id quod maximè præcipitur, ac proinde eſſe talem voluntatem, eſt eſſe ipſam præcepti obſeruationem, & ipſam tranſgreſſionis ac

Cap. 3.

Cap. 7.

Cap. 6.

peccati fugam : Ergo cùm dicitur poteſt ſeruare ſi velit, ſi non eſt hic ſenſus abſolutus, poteſt velle ſeruare, vel, in eius poteſtate eſt vt velit ſeruare, atque ita vt ſeruet, & non peccet; erit iſte conditionatus & ineptus, *poteſt ſeruare ſi ſeruet.* Nam, vt dixi, ipſum *velle*, ſeruare eſt. Vnde cùm dicitur poteſt ſeruare ſi velit, idem eſt ac poteſt ſeruare ſi ſeruet: & ſi ipſum *velle* ſit impoſſibile defectu gratiæ ſufficientis, nihilominus tam inſulſum erit, poteſt ſeruare, ſi velit, quàm, poteſt volare ſi volet, poteſt ſuper aquas ambulare ſi ambulet; poteſt Oceanum exhaurire bibendo, ſi exhauriat. Sumamus enim v. g. præceptum caritatis erga Deum, qui dicit peccantem contra illud præceptum poſſe illud ſeruare ſi velit, nihil aliud dicit quàm poſſe amare ſi velit, & qui dicit poſſe amare ſi velit, per illud *ſi velit*, non poteſt intelligere vllam voluntatem ab ipſo amore diſtinctam quod alia nulla neceſſaria ſit ad amandum: vnde ſequitur ſiquis contendat ſenſum illius conditionalis, *poteſt amare ſi velit*, eſſe reuera conditionalem, non poteſt vitare cogitationem abſurdam, qua dicat, poteſt amare, ſi amet. Quòd ipſum velle, quod hoc loco idem eſt atque amare, ſit impoſſibile, vt Baiani ſupponunt; ideóque idem erit, *poteſt amare ſi velit*, atque poteſt volare ſi volet, quia & illud *velle* dicitur eſſe impoſſibile, & nihil aliud eſt quàm ipſum *amare*. Et ideò, ne ſit inepta illa conditionalis, reſolui debet in talem aliquam abſolutam, liberum illi eſt amare aut non amare, pro ſua libertate poteſt elicere amorem aut ſuſpendere, ita non amat vt amare tamen poſſit, &c.

Et quamuis per illud *ſi velit*, intelligeretur aliquid diſtinctum ab ipſa mandatorum obſeruatione, eſſet adhuc ridicula cogitatio, quâ ideo quis putaret peccatorem obiurgandum, quòd præcepta poſſit ſeruare *ſi velit*. Quia quod pendet ex conditione abſolutè impoſſibili, eſt abſolutè impoſſibile, nec imputari cuiquam poteſt vel ad præmium vel ad pœnam. Niſi velimus quempiam increpare quòd non volet, quia volare poteſt, ſi

dentur illi alæ. Cùm itaque ipsum *velle*, quod est conditio ex cuius suppositione dicitur quis *posse mãdata seruare*, absolutè impossibile sit ex defectu gratiæ sufficientis, vt Baiistæ dicunt, restat vt ipsum quoque, *seruare mandata* sit absolutè impossibile, nec imputari cuiquam possit ad damnationem, nec aliud erit obiicere peccatori quòd possit mandata seruare si velit, quàm quod volare possit si alas explicet: quomodo equus etiam castigandus erit quod non philosophetur, philosophari enim potest si discurrat.

Atque hinc intelligi potest, quàm sit nugatoria ea distinctio, quâ Baiistæ hunc nodum soluere conantur, cùm dicunt aliam esse impotentiam ex defectu alicuius quod non potest quantumlibet magna voluntate, hoc est quantumlibet fortiter volendo suppleri; qualis est impotentia illius qui caret breuiario ad officium recitandum, vel opibus ad largiendam eleemosynam, vel scientia ad catechizandum; & de tali impotentia verum esse quòd Deus non iubet impossibilia; ortâ enim huiusmodi impossibilitate, vel extingui præceptum, vel non obligari eum cui præcipitur. Esse autem aliam impotentiam quæ oritur ex defectu voluntatis seu volitionis, quæ si adesset quanta adesse debet, præceptum facillimè impleretur. Hâc impotentiâ nullo modo excusari eum qui non implet præceptum; posset enim implere si vellet, quòd si noluerit culpandum esse. Ianſ. tom. 3. lib. 3. c. 4.

Hæc inquam distinctio ludicra est, valétque tantùm ad ludificandos imperitorum oculos, ex hypothesi quòd ipsum velle Seruare mandata, nihilominus sit impossibile sine gratia sufficiente, quàm est impossibile officium recitare sine breuiario Ecquid enim aliud est, posses amare Deum si velles, quando hoc *velle* impossibile est, quàm posses officium recitare si haberes breuiarium; quando breuiarium haberi non potest?

Vnde insuper intelligitur nihil dicere hos authores neque vllo modo aptare se se Concilij Tridentini san- Ianſ. loco cit. cap. 13.

ctionibus, dum dicunt non aliter verum esse, quòd Deus non iubeat impossibilia, quàm quia quæcumque iubet, *hominis voluntate per omnipotentem gratiam Dei adiutâ fieri possunt*: postquam dicunt, hanc gratiam neque dari peccantibus, nec offerri; sed potiùs denegari. Si enim nulla prorsus est illius omnipotentis gratiæ copia, numquid perinde est posse illum cui denegatur illâ adiutum seruare mandata; ac posse mendicum eleemosynas facere ex thesauris absconditis in visceribus Potosini? Ecquid quæso est supponere voluntatem adiutam omnipotenti gratia cùm illa denegatur? Quare non potiùs supponitur derelicta? ac proinde quare non simpliciter negatur posse facere id ad quod illa requiritur, vt mentitum dicatur esse Concilium cum Augustino, dum negauerat Deum præcipere impossibilia? Quid, inquam, aliud est hoc loco voluntatem adiutam omnipotenti gratiâ posse aliquid facere, quàm, id quidem non posse iam, cùm illa gratia denegatur, atque ita esse impossibile, sed tamen futurum vt posset, si gratia non denegaretur, atque ita vt hoc non esset impossibile? Atqui & Concilium & Augustinus non definiunt quid futurum esset, sed quid sit: neque dicunt tantùm non fore impossibile quod Deus præcipit, sed reipsâ non esse: aut fore vt posset homo velle si Deus iuuaret, sed absolutè posse velle.

§. VII.

Nihil iuuare Baianos quòd primi parentis culpâ factum sit vt eius posteri gratia sufficienti destituerentur.

SED dicunt, hominis culpâ factum esse, vt destituatur illâ gratiâ, & ita voluntariè contractam hanc impotentiam; intelligunt autem Adami culpam & voluntatem. Primùm non disputo vnde nata dici possit hæc impotentia, sed an sit: Concilium enim & Augustinus de Adami posteris loquuntur, dum dicunt, posse

illos seruare mandata si velint, quod est posse velle seruare, vt dictum est, quâ definitione cùm impotentia illa penitus excludatur ab Adami posteris, & Concilio & Augustino repugnare necesse est quicumque illam intrudunt, vndecumque natam dicant. Deinde Augustinus non dicit peccantem potuisse seruare mandata si voluisset Adamus, sed posse si velit, nec Adamum potuisse velle vt posteri seruarent haberentque similem volendi facultatem, sed posteros per se ipsos hoc velle posse, ergo supponit personalem esse facultatem hæc seruandi mandata quâ hæreditaria impotentia excludatur.

3. Quamuis esset ex peccato nata impotentia, excusaret tamen à nouo peccato contrahendo; quid enim, num censent Baiani Citharœdum, cui sunt amputatæ manus in pœnam alicuius facinoris, quòd citharam non pulset cùm iubetur, nouum peccatum peccare? aut etiam adeò quempiam ineptum esse, vt pulsare illum iubeat? & quod cadere in homines non posse putant, non verebuntur affirmare Deo dignum?

4. Nimirum cauere debent, ne dum peccatum originale nimis exaggerant, excusent actualia omnia, vnumque tantùm agnoscant peccatum, quod olim commissum continuò prodit se se in ijs qui labem illam hæreditariò contrahunt. Quem timorem fortasè non inanem esse iudicabit, qui omnia istorum authorum arcana penetrauerit, dum dicunt peccatum Adami antonomasticè liberum, & actionem eius liberam vocari solere: vnde factum vt actiones eius *propriÿssimè* merita dicerentur, & quòd eis reddebatur merces meriti; vt pote quæ purè ex libera voluntate sponte surgerent, neque inuoluerent quidquam gratuitæ donationis in seipsis. Quasi dicerent alia peccata *non purè* surgere ex libera voluntate, esse in illis aliquid *acceptum à parentibus*, non esse *propriissimè* meritoria pœnæ, & consequenter nec esse *propriissimè* mala, nec quæ illis redditur *propriissimè* pœnam Ian sen. tom. 3. lib. 3. c. 16

ipsorum esse. Videat Lector, an hæc suspicio temeraria censeri debeat, interea dum expectatur, vt reuelentur amplius istorum Illuminatorum cogitationes.

5. Certè verò negari non potest, quin ab eis funditus tollatur ea, cuius commendationem prætexunt humilitas pœnitentium & confusio, dum ad hoc instruuntur omnes qui peccant, vt putent & dicant se necessitate peccasse: neque aliud aut facere aut velle potuisse, se in Adamo tantùm habuisse facultatem non peccandi, quam ille tum sibi tum posteris suis omnibus perdidit: se peccatorum hæredes esse non authores: nec tam esse accusandum quod fecerint ipsi quàm quod passi sint. Age, aliquis nobis homicida proponatur hortandus ad pœnitentiam; cuius, inquit, rei vultis vt me pœniteat? quòd peccauerit Adamus? quòd libertatem meam pomo luserit, perdideritque mihi non peccandi facultatem? atqui pœnitentia personalis est, & aliorum facta non retractat. Quid ergo dicam, pœnitet me quòd ex Adamo natus sim? Non eligunt parentes liberi, sed illis dantur. Quòd talibus ortus natalibus peccauerim? tam non fuit optionis meæ vt non peccarent, quàm nec vt inde non nascerer. Quid igitur doleam præter natalium infelicitatem & accepta magis peccata, quàm commissa? hæc ille cùm Baianis obiecerit, quæ sunt apud illos in confesso, viderint ipsi, qua ratione vitare possint, ne pœnitentiæ veritatem, & necessariam peccatoribus humilitatem euacuasse videantur, dum ad originis sortem potiùs, quàm ad propriæ libertatis atque optionis abusum peccata referunt.

6. In eo etiam, non philosophantur consequenter, quòd dicunt non imputandum ei cui non est annuntiatum Euangelium, quòd in Christum non credat quia impossibilis est ista fides Euangelio non audito: & tamen imputari adultero quòd peccet, quamuis perinde sit impossibile vt non peccet non accepta, quæ ad abstinendum necessaria est, gratia. Quam enim afferre

Iansen. tom. 3. l. 3 c. 17.

possunt satis idoneam disparitatis causam? Posset, inquiunt, adulter abstinere si vellet efficaciter. At inquam potestne ita velle non acceptâ volendi gratiâ? Quare igitur istud non velle imputatur adultero si nihilo minus impossibile est sine gratia, quàm est impossibile credere Christo sine Euangelio, quod tamen Ethnico non imputatur? Et cùm cæcitatem, surditatem, aliáque id genus mala adeò putent necessariò referenda in peccatum Adami, vt Deum fore Deum negent, si quis ea pateretur qui non illud incurrisset, num etiam eadem ratione cõtendent imputandum cæco si stellas non numeret iussus; vel surdo si vocantem se non aduertat; quod hic vterque defectus ex Adami peccato contractus reduci possit ad quandam illis voluntariam liberamque originem? Sed & hoc ipsum quod alicui non sit annunciatum Euangelium, numquid est ad peccatum Adami referendum, cuius intuitu subtrahitur prædicationis gratia vt ipsi concedunt? Quare igitur non refertur ad idem peccatum non creditio, quæ sequitur ex non prædicatione, & quare minus imputabitur quàm non volitio, quæ necessariò sequitur ex subtracta originalis peccati merito gratia?

.7. Vt superiora confirmentur habenda sunt præ oculis ista Baianorum principia, ita perditam esse primi hominis libertatem, vt arbitrium nostrum, donec per Christi gratiam liberetur, non sit ampliùs liberum, neque ad operandum vllum bonum: neque ad abstinendum vnquam à malo in vlla operandi occasione: vt restituatur illa libertas necessariam esse gratiam Christi, non solùm *quâ liberemur* à peccato, sed etiam *quâ adiuuemur*; sine illa verò subiici nos peccandi necessitati, qua libertas bene viuendi *contrarietate diametrali* perimitur, sicut & libertas abstinendi à peccato perimitur necessitate committendi, vnde Augustinus *ista duo promiscuè & pro iisdem vsurpat, necesse est aliquid facere, & non est liberum abstinere.* Necessitatem illam & oppositam potestatem seu

Iansen.tom. 1. de statu nat.lapsæ cap.14.

Idem. ib. cap. 13.

Ib. cap. 12.

Ib. cap 12.

libertatem mutuas habere vices *in vita credentium, quæ media* est inter omnimodam bene viuendi libertatem, & omnimodam peccandi necessitatem. Quòd scilicet mutuò recurrant, & interdum adsit bene agendi aut à malo abstinendi libertas, interdum contraria necessitas. Ex quibus sequitur fidelem & iustum, qui à statu iustitiæ excidit peccato commisionis, vt adulterio v. g. quia non adiuuatur gratia Christi ad abstinendum ab illo peccato, vt volunt Baiani, itáque subiicitur necessitati qua libertas excluditur, non habere liberum arbitrium ad abstinendum ab illo adulterio. Et eum qui excidit ab illo statu peccato quodam omissionis, vt v. g. quòd non exerceat caritatem cùm deberet, quia non iuuatur Christi gratia ad exercitium illud, carere potestate, hoc est libertate agendi quod omittit, subiicique non agẽdi necessitari, qua liberum arbitrium ad agendum excluditur. Atque ita in vtroque casu exigitur ab homine iusto sub pœna æternæ damnationis id ad quod non habet liberum arbitrium. Exigitur enim in vno casu vt abstineat ab adulterio: in alio vt exerceat caritatem: ad neutrum autem liberum habet arbitrium: adeò sunt in suis opinionibus Baiani subtiles & eliquati, vt cùm negant liberum esse arbitrium ad agendum, liberum tamen putent ad abstinendum, & cùm non est liberum ad abstinendum? esse tamen liberum ad agendum. Opponunt enim necessitatem ad agendum libertati tantùm ad abstinendum, & necessitatem ad abstinendum libertati tantùm ad agendum. Vnde fit eum qui non est liber vt abstineat à furto, liberè tamen furari: & eum qui non est liber vt caritatem exerceat, liberè omittere caritatem, de quo forte aliquid postea. Interea, præter gemitus, & suspiria Catholicorum pectorum, in tanta gratulatione Lutheranorum & plausu, præterque superiora sancti Augustini testimonia huic doctrinæ è diametro contraria, vt legenti constare potest.

Idem ib. cap. 11.

Obiicio decimò alium Augustini locum ab ipsismet

Baiistis

Baiistis allatum ex opere imperfecto contra Iulianum Pelagianum fol. 38, vbi dicit Augustinus, *homines multa mala facere*, A QVIBVS EIS LIBERVM EST ABSTINERE, Quod ipsi de hominibus interpretantur, qui nondum contraxere peccandi consuetudinem, & qui iam per Christi gratiam à peccati seruitute sunt liberati. Ego verò interpretationem admitto, sed quæro, qui huiusmodi sunt dum peccant; si commissione peccant, habéntne gratiam efficacem ad auocandam voluntatem ab eo quod perpetrant? & si peccant omissione, habéntne gratiam efficacem ad exercendum actum quem omittunt? habere implicat, vt ex terminis patet: si autem non habent, ergo nec habent sufficientem iuxta principia Baiaporum: nec proinde potestatem & consequenter nec libertatem abstinendi à peccato. Quomodo ergo dicitur eis liberum abstinere à peccato? Et si hoc est liberum, quomodo verum erit abstinentiam illam esse illis impossibilem secundùm statum in quo reperiuntur?

Aug. tom. 7. de ... nat. ... l. 3. c. 9

§. VIII.

Ex Discipulis S. Augustini potest intelligi quæ fuerit Magistri sententia.

VNDECIMÒ, Quæ sit Augustini doctrina certiùs cognoscemus ex Prospero, qui nec minore fuit zelo vt sancti Doctoris authoritatem tueretur, intelligentiâ verò maiore quàm habere potuerint Baiistæ: quippe qui cum eo agebat familiariter & oraculi vice consulebat in hisce controuersiis ac veluti accepto doctrinæ deposito ac procuratione defensionis illi in hac contra Pelagianos & Semipelagianos palæstra feliciter successit. Is ergo eum qui affirmat, *quod Deus homines iustificatos in bonis quæ donauerat, noluerit permanere, & ipse eis causa auersionis extiterit contra iustitiam Dei sentire* dicit. Quid est Deum nolle dare gratiam sine quâ permanere non pos-

Lib. 1. ad obiecta Gallorum ob. 7.

Ob 7. sunt, quàm nolle vt permaneant? Item. *Qui dicit quòd*
» *quibusdam vocatis & piè iustèque viuentibus obedientia sub-*
» *trahatur, vt obedire desistant, malè opinatur de bonitate Dei at-*
» *que iustitia, vt videatur ad impietatem pios cogere, & innocen-*
» *tiam bonis adimere?* Quid minus dicunt, qui dicunt Deum ita subtrahere obediendi vires, vt impietas & inobedientia necessaria sit?

Lib. 2 ob. 7. Item ad obiectiones Vincentianas; *Dei ergo voluntas est, vt in bona voluntate maneatur, qui & prius quàm deseratur neminem deserit, & multos desertores sæpe conuertit:* An est Dei voluntas vt in bona voluntate maneat iustificatus cui facit impossibilem perseuerantiam, subtractâ ad manendum gratia necessaria?

Ad ob. 14. Item, *Ad præuaricationem legis, ad neglectum religionis, ad*
» *corruptelam disciplinæ, ad desertionem fidei, ad perpetrationem*
» *qualiscumque peccati nulla omnino est prædestinatio Dei: nec fie-*
» *ri potest, vt per quem a talibus malis surgitur per eum in talia de-*
» *cidatur. Si ergo in sanctitate viuitur, si in virtute proficitur,*
» *si in bonis studijs permanetur, manifestum munus est Dei .... Si*
» *autem ab eis receditur ..... nihil ibi Deus malæ tentationis im-*
» *mittit, ET RECESSVRVM NON DESERIT ANTEQVAM*
» DESERATVR. Quid hoc autem sit *non deserere recessurum*

Ad ob. 15. intelligitur ex eo quod dicit postea; cùm dicit Deus *neminem boni possibilitate dispoliat.* Quid autem aliud est neminem spoliari boni possibilitate, quàm boni potestate? Annon verò spoliatur boni potestate cui Deus subtractione auxilij necessarij ad non peccandum impossibilem facit in bono perseuerantiam?

Ad ob. 16 Item. *Non hoc veritas dicit, quod hæc sit voluntas Dei vt fi-*
» *deles & sancti à fide atque innocentia ruant & pereant in æter-*
» *num. Sed veritas dicit, Hæc est voluntas eius qui me misit Patris,*
» *vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo quidquam. . . , Quod*
» *si per generalitatem vocationis, & per abundantiam bonitatis*
» *Dei, etiam non perseueraturi perseueraturis admixti sunt; hi cùm*
» *à pietate deficiunt, non ex Dei opere, sed ex sua voluntate defi-*
ciunt. Adeone differunt *ruere* & *non posse stare*, vt sit ab-

ſurdum quempiam dicere ſi Deus vnũ velit, velle quoque alterum? Poteſt-ne, inquam, indigna Deo eſſe voluntas qua vult vt ſanctus *ruat*, ſi non eſt indigna voluntas qua vult *vt non poſsit ſtare*? Quid diſſonum continet hoc decretum, *volo vt moriare*, ſi non malè ſonat iſtud, *nolo vt poſsis viuere*? atqui nolo vt habeas gratiam neceſſariam, idem eſt ac nolo vt habeas viuendi poteſtatem: & hoc, vt opinor, idem eſt ac, nolo vt poſſis viuere. Sed quare ad refellendum id quod obiiciebatur quaſi traditum ab Auguſtino, voluntate Dei cadere illos ſanctos qui non perſeuerant, Proſper illud adducit quo Chriſtus ſignificat voluntatem patris eſſe vt ſanctorum nullus pereat; ſi nulla eſt huiuſmodi voluntas, circa ſanctos illos qui non perſeuerant? Quòd ſi eſt in Deo huiuſmodi quædam voluntas, quî fieri poteſt vt non ſuppeditet ſtandi facultatem? non rectè dicetur qui deficit ex eius opere deficere, qui deficiendi neceſſitatem cauſat ſubtractâ permanendi poſſibilitate? Qui ſubtracto lumine non amplius videt, non ex eius opere videre ceſſat, qui lumen ſubtraxit? *vocationem* autem illam *generalem* & *bonitatis abundantiam* non ad hoc tantùm pertinere quòd ad ſanctitatem vocati ſunt quidem reprobi, ſed quòd vocati ſunt etiam ad perſeuerantiam, ſatis indicat Proſper, cùm ſubiungit deinde, non perſeuerantes illos experturos Deum vindicantem quòd contempſerint *inuitantem*. Si enim inuitati tantum erant vt ſanctitatem reciperent, non etiam vt retinerent, non contempſerunt *inuitantem*, ſcilicet ad perſeuerandum.

His adde quæ Proſper docet de gratiâ ſufficienti, ex cuius abuſu *inexcuſabiliorem* fuiſſe dicit Cainum dum non reſipuit, quâ ſi bene vterentur parentes non perirent eorum infantes ſine baptiſmo: quæ à multis refutatur. Quà ita conſulatur omnibus hominibus vt nulli pereuntium excuſatio ſuppetat de abnegato ſibi lumine veritatis, quam adfuiſſe contendit omnibus hominibus. Hæc enim perſpicuè monſtrant Dei mandata

2. de voc. gen. c. 13. Ib cap. 13. Ib cap. 26. Ib. cap. 19. Ib cap. 31.

non fieri peccantibus impossibilia subtractione auxilij necessarij.

§. IX.

Qua ratione diluenda sint quæ Baiani obijciunt ex Augustino.

SED hæc sufficiunt vt pateat immeritò Baianos, vt à Tridentino recederent, ad Augustinum confugisse, ab eo quoque tot locis tamque apertâ significatione refellendos. Quòd si vellemus ea etiam testimonia persequi sigillatim, quæ illi ex sancto Doctore ad erroris sui defensionem adducunt; nihil in eo timendum esset præter numerum quo voluisse aduersarios vel impedire vel obruere videntur, cùm efficaciâ non possent. Hæc tamen in vniuersum dici possunt, 1. Si quando videbatur Augustinus diuersum aliquid locutus ab iis quæ iam allata sunt in eam partem potiùs suaui interpretatione torquendum fuisse, pro quâ suppetebant & certiora eiusdem Augustini testimonia: & decreta Tridentini, & lumen ingenitæ rationis, & communis horror piarum mentium, dum audiunt Deum flammis furentem in cæcos qui non vident, in mutos qui non loquuntur, in compeditos qui non currunt, & commoda ratio Hæreticos reducendi qui nouâ ista Theologiâ nunc triumphant. 2. Non debuisse Baiistas Augustini sententiam colligere ex ijs, quæ de illo referebant Pelagiani; quòd certum sit eos imposturis egisse, vt inuidiâ grauarent sanctum Doctorem, atque ideò affinxisse illius doctrinæ quod in ea reuera non continebatur, quo factum vt Prosper calumnias appellaret. Non igitur oportuit ex eo quod Iulianus in opere imperfecto de sententiâ Augustini refert, probare quid ille senserit. Si probari non potuit ex eo quod Augustinus respondet.

Iansf. loc. lib. de statu naturæ lapsæ cap. 11.

3. Non debuisse quæ sparsim apud Augustinum ha-

bentur & pro multiplici rerum occursu veritatem habent, ita coniungi, vt in idem tempus eandemque occasionem coinciderent, v.g. hæc est quæstio quæ modò agitatur, An sit aliquod temporis momentum quo & sit necessaria gratia vel ad seruandum præceptum, vel ad orandum sicut oportet, & quæ sic est necessaria nec recipiatur nec offeratur à Deo ac proinde nec repudietur, vnde fiat vt sit tunc impossibilis; cum executio rei præceptæ, tum ipsa etiam oratio: & cùm hæc ita sint, nihilominus tamen Deus præceptum vrgeat suum pro illo momento, imputetque non impletionem tum ad actualem præsentémque culpam, tum ad futuram pœnam. Comperiet autem diligẽs Lector si volet aduertere, nullum ab aduersarijs adductum esse Augustini testimonium quo id affirmetur. Sed quia dixit vno loco necessariam esse gratiam, alio loco gratiam interdum denegari præsertim specialem illam, quam vocat secundùm propositum, alio loco languere orationes nostras & inefficaces esse conatus voluntatis, alio loco esse aliquam infirmitatem, cæcitatem, & ignorantiam quæ non excusat à peccato quòd scilicet voluntaria sit, ista omnia sic conglobant, & coire faciunt in eundem casum, vt Augustinus sensisse videatur tum cum necessariò requiritur gratia & nec recipitur nec offertur, neque ad agendum quod præcipitur, neque ad orandum, non tantùm illa quæ secundùm propositũ est & dat ipsam actionem, sed neque illa quæ dat ipsam tantum agendi vel orandi potestatem, nec aliter voluntarius est illo defectus quàm in peccato Adami; tunc in tali agendi atque orandi impossibilitate quòd aliquis non agat aut non oret, imputari ad culpam & damnationem. Negamus præcisè id Augustinum vnquam sensisse: asserimúsque Baianos hoc loco ex diuersarum sententiarum seorsim verarum coniunctione sic componere Chimæram, sicuti Logici ex vnione diuersorum & seorsim verorum animalium.

Interpositione quarumdam prop. ex Ep. ad Rom. num. 62.

Neque tantùm negamus id vnquam sensisse Augustinum, sed contendimus etiam asseruisse contrarium cùm dixit de Pharaone, *non imputandum illi quòd tunc non obtemperârit quando obdurato corde obtemperare non poterat, sed quia dignum se præbuit cui cor obduraretur præcedenti infidelitate.* Quam sententiam cùm nec retractarit, nec in alium sensum interpretatus sit, cùm hoc opusculum relegeret iam senex, aliáque emendaret quæ Semipelagianis fauebant; quid aliud cogitari potest quam id à se rectè dictum putauisse? cui loco alius item Augustini locus lucem affert qua dissipentur nebulæ, quibus illum Baiani obscurare conantur, *non deputari ad culpam quòd ignoramus inuiti, sed quòd negligimus quærere quod ignoramus.* Dicere debuerat iuxta Baianos, *sed quod præcedens peccatum causa fuit cur ignoraremus.* Item. *Quæ facimus ignorantes, & quæ rectè volentes facere*, non possumus ea ratione peccata, dici, quâ Græcus vel Latinus sermo dicitur lingua, quod sit quidam motus ex lingua consequens, quod est æquiuocè peccata dici, nomine causæ ad effectum significandum translato. Et hoc modo sæpè concupiscentiam & qui ex ea sequuntur inuoluntarii motus peccata vocat, & peccata necessaria à quibus impossibile est nos abstinere, sed eadem vocantur ab Augustino peccata impropria, mortua & quæ non consentientibus nihil nocent: de quo plura dicuntur de ignorantia inuincibili, lib. 6. cap. 7. *Negligentibus & peccata sua de infirmitate defendentibus, non ipsam ignorantiam difficultatemque pro crimine obijci, sed quòd in eis potiùs permanere voluerint, iusto supplicio vindicari.* Quare vindicaretur illa permanentia, si nihilo magis esset libera, quàm sit infirmitas ipsa & ignorantia? hoc est si esset libera tantùm in causa & in peccato Adami? vel quare non diceret potiùs Augustinus peccatum Adami in infirmitate illa & ignorantia potius vindicari.

Iansf. tom. 3. lib. 3 cap 16.

Lib. Retr. cap. 7

3. de lib. arbit. 19.

Ib. cap 20.

Denique inculcandum est sæpe ac præ oculis habendum id quod diximus, Augustinum inter & Pelagia-

nos contentionem esse de illâ mandatorum possibilitate quæ gratiam excludit & *solius* liberi arbitrij sufficientiâ constat, hanc Augustinus impugnat. Quandocumque autem possibilia dicentur mandata, dummodo non dicantur possibilia per vires liberi arbitrij *solius*, sed per gratiam Christi quæ vel recipitur vel offertur, Augustinus clamat, *Pax est, iungamus dexteras.*

CAPVT V.

De Deo omnes saluare volente.

§. I.

Quid Tridentinum, quid Nou-Augustiniani, de Deo omnes saluare volente.

QVARTVM exemplum erit quod dicunt de Deo non omnes saluare volente. Qua de re Tridentinum ita loquitur. *Hunc proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi. Verùm etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt. sed ii duntaxat quibus meritum passionis eius applicatur, &c.* Ex quibus verbis possumus ita argumentari; Christus voluit mortem suam prodesse ijs omnibus pro quibus verè dicitur mortuus, & similiter Deus voluit mortem filij sui prodesse iis omnibus pro quibus illum mori voluit: Ridiculum enim est, vt quis dicatur mori voluisse pro aliquo in cuius commodum mortem suam non direxit. Atqui verè dicitur à Concilio mortuus pro omnibus, comprehendendo illos etiam qui mortis illius fructum non percipiunt. Ergo omnibus voluit prodesse mortem suam sine exceptione eorum qui non percipiunt mortis illius fructum. Probatur assumptum. Nam si cùm dicitur pro omnibus mortuus non comprehendantur illi qui non recipiunt mortis fructum, nimirum iu-

Sess. 6. cap. 2. & 3.

stificationem aut vitam æternam, sequitur eodem planè sensu quo verum est mortuum esse *pro omnibus*, verùm etiam esse, omnes recipere mortis eius beneficium, atque ita Concilium errare, dum alterum negat, & alterum affirmat: vel certè indigna æquiuocatione illudere hominibus, dum quod intelligit *omnium* nomine cùm affirmat pro *omnibus* mortuum, diuersum est ab eo quod eodem nomine intelligit, dum dicit non *omnes* percipere beneficium mortis eius, Si, inquam, cùm Christus dicitur pro omnibus mortuus, sensus est mortuum esse pro generibus singulorum tantùm, ita vt designentur quidam Iudæi, quidam Græci, quidam Barbari, quidam Reges, quidam plebeij, &c. Non potest negari quin eodem sensu dicantur omnes percipere beneficium mortis eius: cùm constet factâ simili distributione iustificationis, & æternæ vitæ per Christum participes fieri quosdam Iudæos, quosdam Græcos, &c. Debet igitur vtroque loco distributio fieri pro singulis generum, ita vt intelligatur Christus mortuus esse pro Iudæis omnibus, pro Græcis omnibus, pro Barbaris omnibus, &c. Quo sensu statim constat sua veritas doctrinæ Concilij, quia non omnes Iudæi, nec omnes Græci, nec omnes Barbari percipiunt beneficium mortis Christi. Voluit igitur Christus ex doctrina Concilij mortem suam prodesse ijs etiam qui mortis eius beneficium non percipiunt, sua videlicet, vel aliorum culpa, hoc est ijs qui vel non iustificantur vnquam, vel non perseuerant; quod aliter dici potest, voluisse Christum, vt qui non iustificantur, iustificarentur, & qui non saluantur, saluarentur.

Iansf. tom 3. lib 3. cap. 10. Quæ sententia quàm apertè constituta est à Concilio, tam apertè à Baianis destruitur, cùm dicunt, *nullomodo consentaneum esse principijs Augustini, vt Christus vel pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro iustorum non perseuerantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur, sciuisse quòd quisquam ab æterno prædestinatus erat, sciuisse hoc decretum*

neque

neque vllius pretij oblatione mutandum esse, nec se ipsum velle «
mutare. Ex quo factum, vt iuxta sanctissimum Doctorem non «
magis Patrem pro æterna liberatione ipsorum, quam Diaboli de- «
precatus sit, sed si quid pro illis rogauit Patrem, pro temporali- «
bus quibusdam iustitiæ effectibus rogauisse; pertinere igitur illius «
redemptionem, vel ad solos prædestinatos, vel certè aliquatenus «
quoque ad illos qui ratione temporalis fidei aut caritatis effectus «
aliquos redemptionis aut propitiationis consequuntur. Ita illi «
philosophantur. Nempe, sicuti nullam omnino gratiam per Christum agnoscunt quæ non sit efficax, ita nullam in Christo vel in Deo circa salutem hominum voluntatem, quæ non sit absoluta & similiter effectrix rei volitæ: voluisse igitur Christum, voluisse Deum, vt illi tantùm qui saluantur, saluarentur, vt ij tantùm qui iustificantur, iustificarentur, de cæteris non magis quàm de Diabolo fuisse sollicitum. Contrariam sententiam ex illa duplici opinione de gratia merè sufficienti, & de indifferentiâ voluntatis ortum duxisse, quam Augustinus, Prosper, Fulgentius repudiarint velut machinam à Semipelagianis introductam. Quanquam neque Prosper satis bene videtur interpretatus illud Apostoli. *Qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus*, dùm innuit intelligendum *pro omnibus nullo excepto*, Augustinum illo *antiquiorem ac doctiorem* esse qui aliter interpretatus est. Et omnino quod dicitur pro omnibus intelligendum de vniuersa Ecclesia quæ toto orbe dispersa est, eodémque modo quod dicit sanctus Ioannes Christum pro peccatis nostris mortuum, *non pro nostris tantum mortuum, sed etiam pro totius mundi*; Ita reddendum est vt dicat Apostolus non pro nostris tantùm quibus hanc epistolam scribo; sed pro vniuerso populo fidelium, seu non pro nostris tantum Iudæorum, sed etiam Gentilium.

1. Timoth. 2.

1. Ioan 2.

Hæc illi, quæ quamuis fusè persequantur, Concilij tamen Tridentini, quod tam disertè significat mortuum esse Christum, etiam pro ijs qui mortis eius bene-

ficium non percipiunt, nusquam meminere, seu contemptu tantulæ authoritatis, præ Augustino, qui scilicet *doctior & antiquior* est, seu soluendi atque interpretandi desperatione. Quis enim ignorantiam suspicetur adeò peruiæ, adeoque expositæ rei?

§. II.

Baianos Augustino contradicere colligitur primùm ex Prospero.

CÆterùm quia propositum tantùm est ostendere immeritò Baiistas, aut damnare Concilium Tridentinum commentitio Augustini suffragio cum Hæreticis, aut cogere Augustinum esse damnandum à Catholicis, qui saluam tectamque omnino volunt Tridentini authoritatem; omitto recensere quàm multiplici ratione oppugnari posset eorum sententia, vt ostendam Augustino cum Tridentino hac in parte optimè conuenire.

Et primò si non suppeteret alia eiusce rei probatio, satis magnum esset præiudicium pro sententia Augustini quòd Prosper, dicat vt Baiistæ fatentur, Christum semetipsum dedisse redêptionem *pro omnibus nullo excepto.* Quòd addunt enim *antiquiorem* illo esse Augustinum & *doctiorem*, primùm peto, an non vicissim Baiistis antiquior videatur Prosper & doctior? de doctrinâ fortè controuersiam facient, qui duobus & viginti annis occupati in Augustino meditando de studii tam longi prærogatiuâ gloriantur, hoc est somnia venditant diuturna. Sed cùm constet adeò esse antiquiorem Prosperum, vt aliquâ etiam temporis parte coætaneus fuerit Augustini, habueritque cum illo literarum & doctrinæ familiare commercium, in iis præsertim quæstionibus, quæ cum Semipelagianis disputabantur; cum conuixerit Semipelagianis, & in ea vitæ ac contentionum consuetudine quid sentirent, aut in quo dissentirent vel ab Augusti-

Ians. tom. 3. lib. 3. c. 20.

no vel ab Ecclesia quasi oculis vsurparit suis, cùm nemo vnquam ardentiùs eorum errores insectatus sit, nemo acriùs egerit causam Augustini postea defuncti, vt videatur illius & arma & vices gessisse ad tuendam quàm veluti deposito acceperat eius doctrinam, quis adeò sit procliuis ad credendum, vt eum putet illius controuersiæ peritiorem ac magis scientem qui non nisi post duodecim sæcula ex commentarijs & antiquorum annalium monumentis illam didicit? fœdissima enim est hallucinatio, si quod Prospero credimus, eò spectare Baiani putant, vt doctior videatur Augustino. Doctiorem tantùm in Augustino & Semipelagianis cum esse contendimus, qui vicinior, qui præsens, qui & armorum & causæ societate coniunctus Augustino, qui huiusmodi belli non auditor, non spectator tantùm extitit, sed actor etiam gestorque præcipuus sub Augustino; & cum Augustino; hunc primarium, hunc proximum Augustini discipulum, ac defensorem contra Semipelagianos paulò meliùs nosse credimus, quid ille docuerit, in quo isti errauerint, quàm qui procul inaudierunt, duodecim videlicet sæculorum interuallo dissiti. Nihil igitur Semipelagianum, nihil non Augustinianum sapit, quod sensisse Prosperum dicunt, Christum dedisse semetipsum redemptionem pro omnibus *nullo excepto*. Et Iansf tom.3. quia ipsa phrasis, vt ipsi loquuntur, qua quis dicitur se lib 3 c.20. pro aliquo redemptionem dare, præ se ferre videtur redemptionem ex redimentis animo in vsum ac liberationem captiuorum offerri ac dirigi, fateantur Prosperum, & consequenter Augustinum hunc etiam animum in Christo agnouisse. Nec contrarium putent quod dicit Prosper *redemptionis proprietatem haud dubiè penes illos esse*, qui sanctificantur in sanguine Christi vel qui saluantur. Rectè enim illa cohærent, miniméque sequitur si non habent homines reprobi proprietatem beneficij redemptionis non illam suâ culpa oblatam perdidisse, quod dici de dæmonibus non potest.

Lib. 1. Defens. obiect. 15. num. 8.

Sed audiamus adhuc Prosperum pro Augustino pugnantem. *Item qui dicit quòd non omnes homines velit Deus saluos fieri, sed certum numerum prædestinatorum, duriùs loquitur quàm loquendum est de altitudine inscrutabilis gratiæ Dei, qui & omnes vult saluos fieri, atque in agnitionem veritatis venire.* Quis non dicat Struthionum stomachum esse Baianis qui *duritiam* illam tam facilè deglutiunt & concoquunt, exserté professi Deum solos illos qui saluantur saluos esse velle. Iterùm audiant; *sincerissimè credendum est, atque profitendum Deum velle vt omnes homines salui fiant.* & vt constet illâ voluntate contineri reprobos, probat hoc ex Apostoli præcepto, & Ecclesiarum consuetudine orandi pro omnibus, subditque: *Ex quibus quod multi pereunt, pereuntium est meritum, quod multi saluantur, saluantis est donum:* Vides vt & illi qui pereunt esse dicuntur ex illis omnibus pro quibus orat Ecclesia & quos Deus saluos esse vult? & quia hoc sincerissimè credendum Prosper dicit, quis dubitet adulterinam esse fidem eorum qui contrarium sentiunt? Audiamus & tertiò cùm dicit, *Nulla ratio dubitandi est Iesum Christum Dominum nostrum pro impiis & peccatoribus mortuum. A quorum numero si aliquis liber inuentus est, non est pro omnibus mortuus Christus. Sed prorsus pro omnibus mortuus est Christus.* Suppositio quâ subtrahitur è numero peccatorum vnus quidam innocens, falsam reddit ex Prospero propositionem quâ Christus dicitur esse mortuus *pro omnibus*, & suppositio qua innumerabiles illius redemptioni subtrahuntur, vt nihilo magis de illis quàm de Diabolo cogitasse dicatur, eidem propositioni veritatem relinquit? fac vnum aliquem esse qui redemptione non eguerit, quòd peccatum non haberet; quid hoc impedit quo minùs verum sit mortuum esse Christum pro generibus singulorum, v. g. pro quibusdam Iudæis, pro quibusdam Græcis, pro quibusdam nobilibus, pro quibusdam plebeijs, &c. Quòd si hoc non sufficit ex Prospero vt *prorsus pro omnibus* mortuus esse Christus dicatur, an

Lib. 2. resp ob. 2.

Lib. 2 de voc. gen. cap. 16.

ſufficiet & rectè dicetur mortuus *prorſus pro omnibus*, cùm ex illis *omnibus* partem longè maximam exceperis?

Confirmatur quartò ex eo quod habetur eodem lib. 2. de voc. gen. *Opitulationem* (quâ Deus homines ad ſalutem vocat) *ſuadendo exhortationibus; mouendo exemplis, terrendo periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inſpirando conſilium, córque ipſum illuminando, & fidei affectionibus imbuendo,* (quibus verbis euidentiſſimum eſt internam vocationem deſignari) *hanc* inquam, *opitulationem per innumeros modos, ſiue occultos ſiue manifeſtos omnibus adhiberi: & quod à multis refutatur ipſorum eſſe nequitiæ; quod autem à multis ſuſcipitur, & gratiæ eſſe diuinæ & voluntatis humanæ.* Quibus verbis vt vides effectus diuinæ voluntatis qua vult omnes ſaluare, ad eos etiam manifeſtè pertinet, qui omnino non vtuntur. Cap. 26.

Et cùm hæc ita ſint, Baianos tamen ſcribere non puduit illam de Deo omnes ſaluare volente, & quæ ſequitur inde de gratiæ ſufficientis omnibus conferendæ præparatione ſententiam, pertinere ad *machinam* à Semipelagianis introductam, & à Proſpero inter cæteros euerſam. Videat Lector an non eos dicere decuerit extructam veriùs quàm euerſam à Proſpero machinam illam, & an ideò ſit Semipelagiana dicenda quòd comminuat idolum Caluini, decretum ſcilicet *horribile*, atque antecedens omnem meritorum præſcientiam, de perdenda hominum parte longè maximâ, ſed iuuat Auguſtini ſententiam ex Auguſtino ipſo cognoſcere. Ianſen. loco cit. ſub finem.

§. III.

Idem conuincitur ex plurimis ipſiuſmet Auguſtini teſtimonijs.

PROBATVR igitur ſecundò ex Auguſtino velle Deum etiam illos, qui non ſaluantur, ſaluos fieri, hoc enim ſignificat quod dicit ad quæſtionem Paganorum *Diuinam voluntatem numquam defuiſſe iuſtitiæ* Ep. 49. qu. 2.

1. Retract. cap. 3. *pietatique mortalium.* Quod quia cùm recognosceret non retractauit, approbasse putandus est. Hoc autem quomodo stare poterit apud Baianos qui docent nolle Deum vt iustificati omnes quotquot excidunt perseuerent? Quo inquam sensu dicetur diuina voluntas non deesse iustitiæ pietatique mortalium, quæ iustos piosque passim deserit?

Atque huc referri potest quod dicit August. in Ps. 2.
" *Duo sunt officia medicinæ, vnum quo sanatur infirmitas; alte-*
" *rum quo sanitas custoditur. Ibi misericors auxilium, quia nul-*
" *lum habet meritum peccator, qui adhuc iustificari desiderat. Hic*
" *autem* IVSTVM AVXILIVM *est quod iam iusto tribuitur.* Ex quibus colligas Augustino iudice, si Dei voluntas iustos deserat; vt Baiistæ fatentur defuturam illam non tantùm iustitiæ mortalium, sed & suæ, quando iustum est vt iuuentur eo sensu, quo iustum indebito solet opponi.

Ex libro de natura & gratia clarissima sunt verba illa,
Cap. 67. *non tibi deputatur ad culpam quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis.* Quis contemnere potest sanare volentem, si eorum qui contemnunt neminem vnquam Deus sanare voluit?

Ex Homil. 12, inter 50. *Quare eligis mortem & deseris vitam, & magis vis sequi Diabolum ad luxuriam quam obtemperare Christo qui te inuitat ad vitam æternam?* vllum-ne inuitare Christus potest ex ijs quos saluare non vult? & si faciat non erit omni circulatore deterior? quomodo ergo inuitare dicitur eos, qui diabolum sequuntur, si non vult vt non sequantur, nec vt saluificiant? Eodem spectat quod mox subiungit, dum explicat, quomodo in potestate hominis posuerit Deus, vt non consentiat. *Quia,*
" inquit, *est à dextris quodammodo præcipiens Deus, à sinistris*
" *seducens Sathanas, homo in medio constitutus. Cor quod incli-*
" *natur ad Diabolum quare non magis erigitur ad Deum?* Vbi vides, postquam ex Dei præcepto probat esse in hominis potestatē, vt non cōsentiat, consequens esse vt Deus

præcipiens idem sit ac Deus volens, vt fiat quod præcipitur, & ad illud faciendum dans facultatem & vires.

Ex libro de Spiritu & littera, *Vult Deus omnes homines saluos fieri, non sic tamen vt eis adimat liberum arbitrium quo vel bene vel malè vtentes iustißimè iudicentur. Quod cùm sit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt cùm eius Euangelio non credunt: nec ideò tamen eam vincunt, verùm se ipsos fraudant magno & summo bono malisque pœnalibus implicant, experturi in supplicijs potestatem eius, cuius misericordiam contempserunt.* Deinde comparat Deum hero dicenti, *volo vt hi omnes serui mei operentur in vinea, & post laborem requiescentes operentur, ita vt quisquis eorum hoc noluerit, in pistrino semper molat.* Quid apertius dici potuit pro voluntate saluandi etiam eos qui non saluantur? subdit postea. *Ille igitur reus erit ad damnationem sub potestate eius, qui contempserit ad credendum misericordiam eius.* Ergo Deus miseretur etiam pereuntium.

Eodem loco cùm proposuisset Augustinus obiectionem de voluntate credendi, quæ ideò non videtur esse Dei donum, quia si esset, Deus illam omnibus daret, postquam vult omnes homines saluos fieri; Respondet esse omnino tribuendam illam voluntatem diuino muneri. Quod Deus illam operetur agatque visorum suasionibus, siue extrinsecus per Euangelicas exhortationes, siue intrinsecus vbi nemo habet in potestate quid ei veniat in mentem, *sed consentire,* inquit, *vel dissentire propriæ voluntatis est; his ergo modis quando Deus agit cum anima rationali vt ei credat.... profectò & ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in omni opere misericordia eius præuenit nos. Consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est;* Quasi diceret Augustinus. Est verum quod dixi Deum velle omnes homines saluos fieri, etiam illos qui fidem non recipiunt. Quia quod non recipiant minimè tribuendum Deo est, qui visorum suasionibus & extrinsecus & intrinsecus eos mouet: sed quia ita mouet vt liberos relinquat, hoc est indifferentes ad consen- Cap. 8.

tiendum vel dissentiendum propriâ voluntate ipsorum aliqui credunt, aliqui non credunt, Deo vtrosque àd credendum impellente. Excutiant Baiani sese quantum volent numquam impetrare poterunt ab animo minimè perturbato miniméque stupido, vt alia fuisse Augustini sententia videatur.

Cap. 8. Ex libro 2. de Symbolo ad Catechumenos, Christum Dominum ostendentem reprobis vulnera sua in die iudicij, dicturum ait, *videtis vulnera quæ infixistis, agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam & per vos & propter vos apertum est, neque tamen intrare voluistis.* Baiani vt Deum tyrannum faciunt impossibilia punientem, nunc etiam Christum facient mendacem dum negant illum de eorum salute cogitasse pro quibus ille se mortuum dicit?

Ex tract, 2. in Ioan. *Ingrate, irrides eum qui ad te venit vt redeas*, vt redeam, inquiet reprobus, ille vero numquam me redire voluit.

Adde & illud ex tract. 31. Vbi Augustinus ex Oratione Christi in cruce pro se crucifigentibus, infert nemini desperandam esse peccati remissionem: Nulla verò sit illatio illa, si pro vno aut altero quibus oratio illa profuit, orasse putetur, & non pro omnibus.

In Psalmum 68. illud, *In siti mea potauerunt me aceto*, sic exponit, *fidem illorum desideraui & vetustatem inueni.* Baiani negant hoc desiderium sicuti & orationem Christi pro reprobis.

Expos. 1. Et in illud Psalmi 18. *Non est qui se abscondat à calore eius. Cùm autem Verbum etiam caro factum est, & habitauit in nobis non permisit vllum mortalium excusare se de vmbra mortis. Et ipsum enim penetrauit verbi calor.* Quid, non merito excusabit se de vmbra mortis quem Deus numquam voluit illuminare? Et quis est ille verbi calor qui sine luce gratiæ penetrasse dicitur ad reprobum?

Cap. 14 & 15 Ex libro de Prædest. & gratia. *An forte si piè de Deo sicut expedit sentiamus, etiam Pharaoni datam misericordiam reperimus?* Esse autem hoc affirmatiuè dictum constat euidenter

euidenter ex ijs quæ sequuntur, *Patientia enim Dei vale-* "
re ei debuit ad salutem, qua differens iustum interitumque suppli- "
cium miraculorum verbera crebra densabat. Numquid non potuit "
sicut flagellis cæsus expulit populum, ita miraculis credens Deum "
tantæ virtutis agnoscere? Addit postea *flagellis fuisse clemen-* Cap. 15.
ter admonitum (sicuti & Nabuchodonosorem) *& libero* "
arbitrio pugnasse contra misericordissimam Dei voluntatem. "
Quæ illa misericordia est erga Pharaonem? quæ clementia? si nullam eius conuertendi aut saluandi voluntatem Deus habuit? Et quomodo potuit agnoscere Deum tantæ mentis, si facultas quà id posset denegata est? *Quòd si verum est, quod aliqui putant, hunc librum non esse* Causâ 23. quæst. 4. *Augustini, ille authoritatis defectus abundè suppletur, quòd totus hic locus inueniatur insertus Iuri Canonico, & veluti doctrinam Augustini contineret approbatus, illa eadem authoritate quà Ius Canonicum approbatum est.*

Ex Commentario in Ps. 68. *Proiecit Iudas pretium argenti quo ab illo Dominus venditus erat; nec agnouit pretium quo ipse à Domino redemptus erat.* A quo redemptus? à Christo? Quomodo potuit Christus redimere sine vlla redimendi voluntate? potuit-ne velle redimere, quem voluit in damnatione permanere? & quomodo pretium Iudæ fuit sanguis Christi, si nihilo magis pro ipso saluando fusus est quàm pro saluando Diabolo?

Ex lib. 83. quæst. q. 68. *Ad illam cœnam nec omnes qui* "
vocati sunt venire voluerunt.... vt venirent vocati, erat in "
eorum libera potestate.... Qui vocatus non venit sicut non ha- "
buit meritum præmii vt vocaretur, sic inchoat meritum supplicij, "
cùm vocatus venire neglexerit. En tibi vocationem reproborum ad vitam æternam, quæ si fuit sine voluntate Dei vt venirent, quid aliud restat quàm vt Baiani Deum similem faciant illis simulatoribus aulicis, laruatæ scilicet benevolentiæ atque voluntatis artificem.

Ex libro 1. ad Simplicianum quæst. 2. *Noluit Esau, & non cucurrit, sed & si voluisset & cucurrisset, Dei adiutorio peruenisset, qui etiam velle & currere vocando præstaret, nisi*

vocatione contempta reprobus fieret. Contempsit vocationem Esau, & nisi contempsisset habiturus erat adiutorium ad volendum & currendum. Quid hoc aliud est, quàm Deum fuisse paratum vt iuuaret si non ille impediret? Dicant igitur Baiani etiam ab Augustino erectam illam quam vocant Semipelagianorum machinam *de gratiæ sufficientis omnibus conferendæ præparatione.* Scio Baianos multa comminisci, vt huius testimonij vim eludant, sed illud alibi efficaciter vindicatur.

De gratia Semipel c. 9

Cap. 3. In libro de Genesi contra Manichæos, ideò dicit omnes homines seruare posse Dei mandata, si velint, *quia Dei lumen illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*, quod quia non retractauit cùm hunc locum recognosceret, nec aliud cauit, quàm ne Pelagiani naturæ tribuerent quod esset gratiæ deputandum, approbasse censendus est. Ergo Deus lumine gratiæ illuminat omnes homines, quare autem? nisi quia vult vt videant quà eundum sit vt salui esse possint? hoc verò velle est vt salui fiant.

1. Retr c. 10.

§. IV.

Idem colligitur a pari ex argumento quo vti solet Augustinus contra Donatistas.

Ep. 48. ad Vincentium.

DEnique quando Baiani merum spirant Augustinum, obiiciatur illam illis id quod Augustinus toties exprobrat Donatistis contrahentibus Ecclesiam atque in angustias Mauritaniæ cogentibus, *Rumpere scilicet illos testamentum Dei quo dictum est. In semine tuo benedicentur omnes gentes, impedire donationem Christo factam patrimonij quod esset à solis ortu vsque ad occasum, facere Christum exulem de regno sanguinis sui, quod est à mari vsque ad mare, contradicere Deo reddenti quod promiserat, Ecclesiam scilicet crescentem in omnibus gentibus vsque in finem sæculi. Partem illos in lite retinere velle qui totum possunt in concordia possidere, sedenti*

In Psal. 18.

Christo ad dexteram Patris & vniuersum orbem possidenti, partem tantùm offerri ac pro tota terra ostendi solam Africam: non laudare Christum qui dicunt perdidisse totum orbem, Diabolum illi totum abstulisse, sanguinem Christi non esse pretium orbis terrarum, si Africa sola redempta sit. Quid enim facit ad gloriam Christi & amplitudinem redemptionis illa Ecclesiæ vniuersalitas si nihilo vberior est eius gratia? si tantæ Ecclesiæ pars minima ita redempta est, vt de maximâ saluandâ nihilo magis curauerit Christus, quàm de Diabolo? numquid ad ostentationem tantùm, & inanem pompam pertinet quod dicitur in semine Christi benedicendas omnes Gentes? patrimonium illius extendi à mari vsque ad mare? Regnum patere à solis ortu vsque ad occasum? Vide quæso, mi Lector quibus præstigijs imperitorum oculis illudant Baiani, Christus ex Apostolo semetipsum dedit redemptionem pro peccatis totius mundi, hoc est, inquiunt, pro Ecclesia quæ per totum mundum diffunditur. Et si quæras, totáne Ecclesia illa redempta est saltem quoad sufficientiam, ita vt possimus dicere illi toti, beneficio sanguinis Christi factam esse salutis & æternæ vitæ copiam? minimè verò, inquiũt, hoc de solis prædestinatis dici potest: de cæterorum enim salute non magis Christus cogitauit quàm de salute diaboli. At illi prædestinati num ideò plures sunt quia latiùs dispersi? non crescunt numeri vnitatum distractione, sed additione: nisi fortè putant ditiorem futurum qui eandem summam numeraret multis crumenis distributam, quàm qui vno inclusam sacculo, maiusque patrimonium quod frustatim est diuisum, quàm quod dimensionem habet continuam ac minimè interruptam. Quid igitur magnum prędicant qui Christi redemptionem extendunt in omnes gentes à solis ortu vsque ad occasum & à mari vsque ad mare, dum eam ad solos contrahunt prædestinatos rarâ per orbem distributione dispertitos? Num meritò regum aliquis gloriaretur quod suis orbem vniuersum

In Psal. 21.

armis occuparet, propterea quod eos milites qui simul coniuncti iustum componerent exercitum, sparsisset in omnes regiones sigillatim? Et Baiani non sunt diuinæ gratiæ amplificatores egregij, dum eâ penitus priuant hominum partem longè maximam? Nimirum Dei bonitatem æstimant ex beneficiorum paucitate, magnamque gratiam, eam tantùm vocant, quæ rara est. Ex his ergo liquidè constat Augustinianam esse fidem quâ Deus omnes saluare volens creditur.

Sed objiciunt esse quoque Augustinianam quâ illa Dei voluntas ad paucos, hoc est ad solos prædestinatos restringitur, quod probant magna testimoniorum congerie, sed inutili. Cùm enim multa etiam sint eáque clarissima quæ adduximus in contrarium, euidens est distinguendam fuisse duplicem in Deo voluntatem, vt aliâ diceretur volita salus omnibus hominibus, aliâ tantùm prædestinatis, itáque Augustinus omni ex parte probaretur verax. Maluerunt tamen Baiani facere illum immemorem sui, eadem affirmantem negantemque. Nullam scilicet agnoscunt Dei voluntatem cuius effectus ex aliquâ conditione quæ pendeat ab hominum arbitrio possit esse suspensus. Vnde inferunt eximij videlicet Theologi, quando non saluantur omnes homines, nec fieri posse vt Deus omnes saluos velit. At illi voluntario sese laqueo strangulant. Quis enim coëgit vt nulla putaretur esse Dei voluntas conditionata, conditione se tenente ex parte humanæ libertatis? An ita docuit Augustinus? Non credit voluisse Deũ vt Adamus in innocentia perseueraret, & vt illa perseuerantia trásfunderet hæreditariam in posteros iustitiam? non docet *facturum fuisse* Adamum *Dei voluntatem* si non peccaret, ideoque punitum; quia maluit suam facere voluntatem quàm Dei? Quænam autem esse potuit illa *Dei voluntas*, si non fuit conditionata seu conditionatè efficax conditione se tenente ex parte arbitrij creati? quòd si fuit, quare imaginantur esse impossibile vt Deus tali

In Enchir. cap 107.

quadam ratione aliquid velit? & si non impossibile est, quare ita voluisse negant omnium hominum salutem tanta id exigente authoritate etiam Augustini, cuius sententia eâ solum ratione rectè cohærere potest cum Tridentino?

Atque hoc pacto facilè intelligitur quid velit Apostolus cùm dicit Deum esse *saluatorem omnium, maximè fidelium.* Significat enim esse generalem quandam in Deo saluandi omnes homines voluntatem, sed esse specialem saluandi fideles, nimirum prædestinatos. Vtraque efficax est, & absoluta respectu mediorum: Prima quidem, quia ponit absolutè media sufficientia ad salutem omnium hominum; secunda, quia ponit media infallibilia respectu finis; vtraque etiam efficax est, sed prima conditionatè, quia salutem operaretur si homines bene vterentur concessis à Deo medijs; Secunda absolutè, quia vel antè vel post præuisa merita tendit in eandem salutem sine vlla suspensione quòd necessariam conditionem vel existentem supponat, si sequitur præscientiam meritorum, vel absolutè futuram inferat, si præcedit. Sed hæ sunt eliquatæ illæ Scholasticorum meditationes, quarum ignorantiam Baiani laudi ducunt, meliorem sequuti Theologiam, illam scilicet quâ nobis Augustinum repræsentent non modò cum Concilijs, sed secum etiam pugnantem. 1. Timoth. 4.

CAPVT VI.

De Indifferentia Liberi Arbitrij.

§. I.

Quid Baiani, quid Tridentinum sentiat de indifferentia Liberi Arbitrij.

QVINTVM exemplum petitur ex conceptu libertatis à quo indifferentiam agendi & non agendi,

veluti superfluam penitus excludendam, eiusque sententiæ authorem se habere Augustinum confidenter asserunt. Atque hoc veluti perpetuo quodam principio nituntur, vt nullum aliud Dei adiutorium agnoscant in hoc hominum statu, quàm quo voluntas ad benè agendum necessitatur, quemadmodum & cùm caret huiusmodi adiutorio necessitatur ad malè agendum. In Adamo ante peccatum sicut & in Angelis fuisse medium quemdam statum, in quo neutra esset necessitas, sed flexibilis in vtramlibet partem voluntas: ex illo tēpore sequutam in dæmonibus perpetuam malè agendi necessitatem, hoc est impossibilitatem vel vnquam benè agendi, vel vnquam à malo abstinendi. In bonis Angelis, sequutam impossibilitatem seu necessitatem oppositam, quà fiat vt numquam malè agere, numquam à bono abstinere possint: mortales omnes inter vtrumque medios, modò in vnam partem, modò in aliam declinare, prout vel deseruntur, vel adiuuantur à gratiâ. Quandocumque enim illa deest, subesse statim diabolicæ illi vel bene agendi, vel a malo abstinendi impossibilitati: quandocumque adest, aduenire simul beatificam vel bene agendi, vel abstinendi à malo necessitatem. Itáque tunc transire ab extremo ad extremum sine medio, nempe ab impossibilitate abstinendi à malo, ad impossibilitatem faciendi malum, & ab impossibilitate abstinēdi à bono, ad impossibilitatem faciendi bonum. Et quia liberum arbitrium nihilominus retinendum est, consequenter negant, necessariam illi esse agendi & non agendi indifferentiam. Liberum scilicet esse in humanis actionibus id omne quod non est coactum quacumque tandem necessitate fiat: hunc esse fructum plurimarum vigiliarum & longissimi studij in Augustino meditando atque intelligendo consumpti, quo tandem præclara ista seu Philosophia, seu Theologia reuelata est, cùm cæteris retro sæculis mortales omnes latuisset, exceptis Luthero atque Caluino.

Facile autem est ostendere, si Augustiniana sit illa doctrina, contrarium esse Augustinum Tridentino. Quid enim quæso sibi vult Tridentinum quando definit hominē ita liberè cooperari diuinæ inspirationi, *vt etiam illam abijcere possit*? Quid quæso est, posse illam abijcere? an non plus etiam aliquid est quàm posse non vti, posse cooperari, posse non agere? Cùm igitur per inspirationem homo sit potens agere, & nihilominus dicatur etiam posse non agere, quid aliud concipi potest, quàm cum agendi potentiâ coniunctam etiam esse potentiam non agendi? indifferētia verò nihil aliud est quàm vtraque illa tum agendi, tum non agendi potentia. Ergo Tridentinum eam adstruit. Idem patet ex can. 4. Vbi anathema dicitur neganti liberum arbitrium *posse dissentire Deo mouenti & excitanti*, quod est habere potentiam consentiendi simul & potentiam dissentiendi, qua vtraque indifferentia componitur. Hoc autem definit Tridentinum, vt damnet hæreticorum sententiam liberum arbitrium negantiū, vel merum esse *titulum* contendentium · atque ita non modò *titulum* illum defendit, sed simul docet *quam rem* significet, & quæ sit ea libertas, quæ credi debet à fidelibus, nempe illa, qua voluntas ita consentit, vt possit dissentire. Sess. 6. c 5.

Confirmatur id ipsum ex can. 6. Vbi definit; *Esse in potestate hominis vias suas malas facere.* Interrogandi enim sunt Baiani quem hominem hic intelligi velint, bene an male agentem? Si velint intelligi bene agentem, sensus igitur erit anathematizando illos qui affirmant tantam esse bene agendi necessitatem, vt qui bene agit non possit malè agere, quod est non habere indifferenrentiam ad benè vel malè agendum. Si velint intelligi malè agentem, vt reuera intelligendum videtur ex contextu, quis alius sensus esse potest huius propositionis: *Qui malè agit, habet in potestate vt male agat*, quàm, ita illum esse malæ actionis suæ dominum, vt ponere illam & non ponere ab eius optione pendeat? Nam si tantùm

Iansen. tom. 3. lib. 8. c. 20

intelligeretur eum qui malè agit posse malè agere, nonne ridicula esset definitio? Quis ea de re vnquam dubitauit: aut Ecclesiæ testimonium expectauit, vt hoc crederet?

Ex scriptis Baianorum colligi potest triplex solutio. Prima est, se non negare in hominibus sub gratia & ante gratiam, indifferentiam contrarietatis & contradictionis quodam sensu. Secunda, eam tamen indifferentiam nec esse libertatem, nec partem libertatis, id quod probare se putant ex Concilio Tridentino clarissimè. Tertia, cùm sancta Synodus accuratè nosset quidquid Caluinus de libero arbitrio gratiaque tradidisset, *Circumspectè selegisse quidquid errorem saperet, Philosophicam verò de natura libertatis quæstionem tacitam intactamque præteriisse. Philosophicam autem esse quæstionem, vtrum libertatis ratio à qua liberum arbitrium dicitur, in experte coactionis voluntate sita sit, an in indifferentia ad bonum & malum, ad agendum & non agendum.* Item, *An nonnulla indifferentia & qualis libertati arbitrij in certis vitæ statibus per accidens iuncta sit, & in quibus & quousque se extendat.* Ita illi: cæterum scire se dicunt: *Recentiores ad nomen incoactæ voluntatis, quasi eo sufficienter exprimeretur libertas, exhorrescere, sed etiam se scire,* INTOLERABILI ANTIQVITATIS IMPERITIA, *eos in sententias illas lapsos esse.* Argumenta quibus vel aliena improbant, vel sua probant, *sola doctrinæ à maioribus traditæ ignoratione, & humanæ ratiocinationis libertate niti. Horum vocibus voces Patrum nostrorum præponendas, præoccupatas esse opiniones quas Philosophia peperit, educauit, & fouit. Ad Ecclesiæ Romanæ Canones doctrinamque siue antiquitus siue recentiùs eius calculo comprobatam veniendum esse. Quidquid ab hac dissenserit non noua disputatione ventilandum, sed noua damnatione comprimendum. His neglectis quisquis arenam ingredi voluerit; grauissimas perturbationes in Ecclesiasticam doctrinam inuecturum, ludibrii ab Hæreticis perpetiendi locupletissimum argumentum daturum, satius fuisse nonnullos de hoc argumento prorsus tacuisse, quàm doctrinam Ecclesiæ plau-*

Ib. cap. 17.
Ib. cap. 21.

sibilibus

ſibilibus ſuſpicionibus accommodando tuendoque talem ei vultum induere velle, VT PERITI ANTIQVITATIS GEMANT, HÆRETICI RIDEANT, &c. Ita iſti concionantur, aut etiam conuiciantur ſpecioſa nouitatis accuſatione, ignorataque antiquitatis exprobratione. Nec recordantur ſe Patres penè omnes, atque adeò Eccleſiam totam Auguſtino antiquiorem; quòd recentioribus iſtis conſentiret, feciſſe Semipelagianam. Riſum Hæreticorum timent, qui triumphum eis adornarunt. Eccleſiaſticæ doctrinæ perturbationem verentur, qui ſe Scholaſticorum omnium turbare pacem profeſſi ſunt: Nouam damnationem intentant, qui quòd ſemel iterumque damnata tuerentur, tertiò fuere fulminandi: canones prædicant, qui dum eorum ſanctionibus parendum eſt, *hærere* ſe dicunt: deformatum queruntur libertatis vultum, donec ſcilicet Caluini penicillo reformetur, ſed hæc poſtea. Interea prouocationem acceptamus, armorum etiam optione aduerſario conceſſa. Non placent humanæ rationis & Philoſophiæ argumenta; ne vtamur. Eumdum eſt ad Eccleſiæ Romanæ canones, doctrinamque. En adſumus, ſtemus Tridentini iudicio, ſit ne in conceptu libertatis includenda quædam agendi, & non agendi indifferentia; aut aliqua ne nobis ſuperſit.

§. II.

Falſum eſſe quod dicunt Nou-Auguſtiniani quæſtionem Philoſophicam de Indifferentia liberi Arbitrij à Tridentino prætermiſſam.

ET vt ordiar ab vltima reſponſione; *Philoſophica eſt*, inquiunt, *illa quæſtio quam Tridentinum conſultò præteriuit.* Quid præteriuit? Non dixit accipientem diuinam inſpirationem poſſe illam abjicere? Non definiuit conſentientem diuinæ gratiæ poſſe ab ea diſſentire? & qui hoc dicit non coniungit potentiam non agendi cum

potentia agendi? quid autem aliud sonat indifferentia? & erit credendum istis hominibus incomperta vulgò narrantibus, qui negare non verentur rem omnium oculis propositam & tanquam in ipsa Solis facie micantem, Concilium scilicet tractare quæstionem illam, An supersit aliqua indifferentia ad agendum & non agendum? At, inquiunt, Concilium non significat hanc indifferentiam pertinere ad rationem liberi arbitrij.

Hæc est altera responsio, quæ quàm sit vana ex his facilè intelligitur. Primò, Cùm Concilium hoc potissimum spectet vt stabiliat libertatem arbitrij contra Caluinum illam destruentem, negari non potest quin id quod definit & quo potissimùm Caluino contradicit spectet ad libertatem arbitrij, atqui definit excitatum diuina gratia, hoc est potentem illi consentire, posse etiam dissentire, & in eo maximè contradicit Caluino, qui etiam, aut libertatem non destruit, aut ea tantùm ratione destruit, quòd hoc neget: ergo id maximè spectat ad arbitrij libertatem. Minor patet, si percurramus illam Concilij definitionem quæ continetur can. 4. Sess. 6. Ibi enim tria tantùm definiuntur. Primum est, Liberum arbitrium, hoc est, hominis voluntatem cooperari Deo excitanti assentiendo, & hoc Caluinus non negat, vt ipsi quoque Baiani referunt. Secundum est, Eandem voluntatem non esse velut inanime quoddam quod merè passiuè se habeat, & in eo quoque Caluinus consentit, vt dictũ est antea iterũque inferiùs dicetur. Tertium est, eandem voluntatem posse dissentire si velit, hoc tantùm negat Caluinus. (Iansf. tom. 3. lib. 8. c. 21.) Vnde si non est ad libertatem necessarium, nec ille aliquid negat, ex quo sequatur libertatis destructio, neque Tridentinum contra illum aliquid definit, quod ad eandem libertatem, retinendam requiratur. Secundò, si hæc indifferentia nihil facit ad rationem liberi arbitrij, vide quò tandem resoluatur tota quæ fuit Caluinum inter & Tridentinum Controuersia. Eò nẽpe, vt Caluinus videatur perfectam homi-

nibus concessisse arbitrij libertatem, Tridentinum illam abstulisse, imperfectâ relictâ. Hoc autem probo ex Baianorum confessione. Quia eò perfectior est, vt dicunt, arbitrij libertas, quo minus potest dissentire à diuina inspiratione: atqui sublata indifferentia agendi & non agendi, minimè id potest: ergo eadem indifferentia sublata libertas arbitrij maximè perfecta est. Min. patet ex terminis, maior Baianorum est qui sic loquuntur. *Itaque si etiam in hac vita Dei inspirationem stabiliter ac delectabiliter Deo operante inhæreret voluntati, vt eam non posset abiicere, fœlicißimũ, fortißimũ, liberrimumque meritò diceretur atque esset arbitrium.* Ex quo sic argumentor. Qui negat indifferentiã agendi, & non agendi quando Deus ad agẽdum excitat, concedit eò ipso diuinam inspirationem tam stabiliter ac delectabiliter Deo operante inhærere voluntati vt eam voluntas non possit abijcere, atque ita concedit arbitrium esse liberrimum, fortissimum, fœlicissimum: Sed Caluinus negat illam indifferentiam, ergo concedit istam perfectionem arbitrij. Rursus qui adstruit illam agendi & non agendi indifferentiam, destruit hanc liberi arbitrij perfectionem adiuncta miserabili potestate vel potius infirmitate, vt Baiani dicunt: Tridentinum illam adstruit: ergo hanc destruit. Quare si quis scire velit, quæ sit inter Caluinum & Tridentinum disceptatio, hęc est. Caluinus dum indifferentiam negat, libero arbitrio patrocinatur, proque illius perfectione pugnat. Tridentinum dum tribuit illam indifferentiam eidem arbitrio aduersatur, redditque miserabile atque infirmum, Baianis vt hoc tandem reuelaret Augustinus viginti & amplius annis torquendus fuit?

Sed quidquid sit, cum negare non possent assertam à Tridentino aliquam in libero arbitrio agendi & non agendi indifferentiam, siue illa pertineat ad libertatem, siue non, atque hoc etiam ad fidem pertinere fateantur cùm dicunt, fateri se hominum viatorum *non solùm coactionis expertem esse libertatem, sed etiam necessitatis immuta-*

Tom. 3. lib. 6. cap. 3. *bilis voluntariæ, hoc est, ad vtrumque eam indifferentem esse, cum Scripturis, Augustino, & Patribus, & Catholica fide,* videndum superest, an igitur illa quam admittunt, eadem sit cum ea quam Scripturæ, Augustinus, Patres, & Catholica fides expressam in Concilio Tridentino requirunt.

§. III.

Negare Baianos illam ipsam indifferentiam, quam adstruit Tridentinum, nec posse retinere cum potentia consentiendi diuinæ gratiæ potentiam dissentiendi, aut etiam non consentiendi.

AGE igitur quo sensu indifferens est voluntas quæ diuina gratia præuenitur, vt ei consentiat, vel ab ea dissentiat? quia, inquiunt, eodem tempore quo voluntatis arbitrium sub gratiæ delectatione efficaciter eam mouente positum est; imò quo etiam actum bonum facit; est in eadem voluntate potestas illud non faciendi, imò peccandi, non quidem eo sensu quo peccatum aut non actio componitur cum tali gratia, sed eo sensu, quo cum illa componitur potentia peccandi, seu non agendi. *Quamuis enim*, inquiunt, *duo actus contrarii sint oppositi & in eadem voluntate simul esse non possint, potestates tamen ad opposita non sunt oppositæ, nec sibi inuicem nec actibus oppositis, & in eodem simul subiecto siue agente siue quiescente commorantur.* Atque hoc modo exponitur quomodo stet cum gratia potestas non consentiendi. Postea videbitur quo modo stet sine gratia potestas bene agendi, qua in re Baiani Thomistarum implorant auxilium, & ad distinctionem sensus compositi, & diuisi tanquam ad sacram anchoram confugere coguntur. Sed frustra; ipsorum enim & Thomistarum longe alia est ratio; ideóque multò minùs aptare possunt se se ad normam Tridentini, vt mox patebit.

Tom. 3 lib. 8. cap. 20.

Et primò cùm Baiani negent gratiam sufficientem, quam Thomistæ non negant, ideóque in ijs circumstantijs quibus non adest gratia efficax simpliciter affirment esse impossibile vt homo benè operetur, & simpliciter negent esse potentiam bene operandi, vt antea monstratum, moxque iterum monstrabitur; consequens est, vt cùm dicunt possibilem esse homini bonam actionem, supponant adesse gratiam quam solam agnoscunt, hoc est, efficacem; itáque bene agendi potentiam constituant ex libero arbitrio & tali gratia. Potentia verò bene agendi sic constituta oppositionem habet & quidem insuperabilem cum actu opposito, hoc est, vel cum actu malo, vel cum non actione. Hoc enim est quod dicunt *fieri non posse vt actualis dissensus cum actuali Dei motione iungatur*. Falsum igitur est potentiam bene agendi, prout ab ipsis constituitur non opponi, sed simul esse posse cum actu opposito, quod tamen est necessarium, vt Tridentino satisfiat, & ipsimet loco iam citato fatentur secum de more pugnantes. Quasi diceretem, ex Baianis & non ex Thomistis, potentia bene agendi cõstituitur in libero arbitrio per gratiam efficacem: sed quod sic constituitur repugnat opposito dissensui ex iisdem: ergo potentia bene agendi repugnat opposito dissensui. Et hoc quidem ex Baianis; non ex Thomistis. Tom. 3. lib. 8. cap. 21.

Secundò, quòd dicit Tridentinum liberum arbitrium excitatum à Deo posse dissentire, ita est intelligendum, vt sit liberum ad dissentiendum, atque ita si qua sit in eo potentia ad dissentiendum, debet esse potentia libera seu ad dissentiendum liberè: atqui hoc esse non potest iuxta doctrinam Baiistarum, ergo illa repugnat Tridentino. Maior patet. Nam hoc quod est dissentire, est effectus liber, & sæpe etiam moraliter malus, ac proinde quæ ad illum est potentia in libero arbitrio, debet esse potentia libera, & liberum arbitrium in ordine ad talem effectum debet retinere rationem

liberi, essétque ridiculus qui putaret ita interpretandum esse Tridentinum, vt sensus esset, liberum arbitrium excitatum à Deo esse liberum ad consentiendum diuinæ gratiæ, non esse autem liberum ad dissentiendum, sed posse dissentire sub alia quadam ratione, quàm sub ratione liberi, vel posse consentire diuinæ gratiæ, pro sua libertate, posse etiam dissentire non tamen pro sua libertate, sed alio modo nescio quo. Min. apertè colligitur ex doctrina Baiistarum, quæ tria continet: Primum est, liberum idem esse quod *inalligatum inimpeditum*. Secundum est concupiscentiam esse vinculum quo voluntas ita ligatur ante gratiam, *vt non sit ei liberum bene agere*: vel à malo abstinere, & sanctam delectationem esse vinculum quo ita ligatur voluntas beatorum in cœlis vt non sit eis liberum malè agere. Tertium, pro illo tempore, quo est gratia ita ligari voluntatem viatorum & affigi bono, quo modo & ligatur & affigitur voluntas beatorum, cum eo tantum discrimine, quòd vincula beatorum æterna sunt, viatorum verò vincula temporalia sunt & transitoria. Vnde fit vt quod æternum beatis non est liberum, nempe malè agere, hoc temporaliter tantùm & casualiter non sit liberum viatoribus, restrictum ad illud tantùm tempus, quo gratia efficax mouet.

Ianſ tom. 5. lib. 6. c. 2.

Ianſ. lib. 7. cap. 2. & 3. & 14. & lib 7. cap. 2.

Confirmatur ex eo quod docent Apostoli verba quibus dicit peccatores esse seruos peccati & liberos iustitiæ, iustos autem esse seruos iustitiæ & liberos à peccatis, intelligi propriè iuxta mentem Augustini de libertate arbitrij; vt sensus sit, ante gratiam arbitrium esse liberum ad malum tantùm, nec habere nisi alteram partem *bicornis libertatis*, hoc est, ad actus malos, per gratiam verò fieri liberum *ad bonos actus* dumtaxat, & liberari non solùm à peccatis præteritis, sed etiam à dominatione concupiscentiæ *propriè dicta libertate*, sed ad actus bonos tantùm, atque ita apparere tum aliud *cornu* libertatis, vt ideò tam bene vocari potuerit vnicornis quam

Iansen tom. 3. lib 7. cap 6 7 &c. Rom. 6.

bicornis. Quamuis enim modò vnum ostendat cornu, modò aliud, numquam tamen ostendit simul duo, sed altero producto necesse est alterum condi.

Tertiò Baiani censent diuinam excitationem imponere voluntati necessitatem consentiendi non quidem violentam & coactitiam, sed aliam, quam simplicem vocant, similem illi quâ Deus amat se necessariò, vel quâ Beati Deum amant, nisi quod ista permanens atque immutabilis est. Illa verò pro eo tantùm tempore quo victrix delectatio dominatur. Ex quo fit idem esse liberum arbitrium *excitatum* à Deo, ac liberum arbitrium *necessitatum*, vt ita loquar, ad consentiendum. Vnde sic argumentor, quod est *necessitatum* ad consentiendum ex nominis notione non potest non consentire; liberum arbitrium excitatum à Deo est necessitatum ad consentiendum, ergo non potest non consentire, & multo minus potest dissentire: ergo falsum quod Tridentinum asserit. Maior patet ex nominis notione: sicut enim necesse est quod non potest aliter habere, ita & necessitatem habens aliquid agendi aut patiendi quod non potest non agere, aut non pati. Minor apud Baianos multis locis expressa est, ac ne quis eos putet nihil dicere à Thomistis diuersum, fatentur se dicere aliquid *nouum* & quod *mirum videatur Scholasticis*. Quod mihi non tam mirum videtur quàm quod paulò post adeò sunt immemores sui, vt hanc ipsam doctrinam ex consensu Magistri Sent. Alensis, Sancti Thomæ, Scoti, Bonauenturæ, Gabriëlis & similium Doctorum probatam contendant. Quasi verò mirum videri possit Scholasticis quod apud præcipuos quosque eorum Authores habeatur.

Iansf tom. 3. lib. 6 c. 34. Victricem facit expertem necessitatis immutabilis.

Iansf tom. 3. lib. 6. cap. 6. Item lib. 8. cap. 9. Vbi sola necessitate coactionis seclusa, quamcumque aliam & quantamcumque statuit putat cũ libertate. lib. necessitat. in determinationis ad vnum non obesse.

Iansf tom. 3. lib. 6. c. 2. & 5.

Quartò, Baiani docent nudam facultatem voluntatis non sufficere, vt aliquid sit in eius potestate, siue bonum siue malum. Sed esse insuper necessariam delectationem aliquam præuiam quâ præsente fiat potens ad volendum, absente verò impotens, succedere autem sibi

delectationes istas, ad opposita, ita vt delectatio sine qua voluntas non potest velle malum, aut à bono dissentire, *deleatur per præpollentem boni delectationem.* Et esse impossibile vt voluntas iustitiam diligat, nisi ante ab illo delectabili affectu, quo mens impeditur, & deorsum premitur, liberetur, vel vt creaturam peruersè diligat, nisi à dilectione iustitiæ sursum animũ retorquente se liberet, Vnde sequitur iuxta hæc principia, hominem per gratiam excitatum, quæ semper apud hos authores efficax est, atque adeò præpollens & victrix delectatio iustitiæ, liberum esse a delectatione peccati, aut, si malis, ab ea delectatione, quæ ad dissentiendum alliciat. Vnde sic argumentor. Nuda facultas voluntatis non sufficit ad dissentiendum, sed necessaria insuper est alliciens delectatio qua præsente voluntas fiat potens, & sine qua sit impotens. Sed liberum arbitrium excitatum à Deo, per victricem iustitiæ delectationem habet nudam dissentiendi facultatem sine necessaria ad dissentiendum delectatione: ergo non habet quod sufficiat ad dissentiendum, seu quo sit potens dissentire: sed eius absentia potius fit impotens Rursus de eo quod non sufficit ad dissentiendum, quod non est potens, quòd est potiùs impotens, non potest nisi falsò affirmari hoc quod est posse dissentire: sed liberum arbitrium excitatum à Deo non sufficit ad dissentiendum, non est potens, est potius impotens: Ergo de libero arbitrio à Deo excitato non potest nisi falsò affirmari, quod possit dissentire. Fallitur ergo Tridentinum hoc affirmans: aut certè, quod est paulò credibilius, falluntur Baiani: & dum Tridentino contradicunt eius anathemati subiiciuntur.

Ib. cap. 5.

Iansen. tom 3. lib 8 cap 20

Quintò, sed non oportet vti discursu ad aperiendam hanc Baianorum & Tridentinorum contradictionem: referendæ tantùm sunt atque opponendæ inuicem amborum sententiæ. Baiani fatentur agnoscendam esse siue in infidelitate ante gratiam, siue iam sub gratia

indifferentiam

indifferentiam ad contraria & consequenter ad contra- «
dictoria: *Sed non,* inquiunt, *eo modo, quo isti Scholastici pu-* «
tant, qui quocumque modo arbitrium siue gratia, siue peccati de- «
lectationibus imbuatur, semper existimant, CVM VTRAVIS «
EIVS DISPOSITIONE POSSE FIERI, VT VTRVMLIBET «
VELIT *siue bonum siue malum pro ista sola scilicet innatâ in-* «
differentia voluntatis, quæ sub quacumque dispositione actum «
præueniente se sua libertate in vtramuis partem flectit. Ita illi. Sess. 6. can.
Tridentini vero sic. *Si quis dixerit liberum hominis arbi-* 4.
trium à Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti .... neque posse dissentire si velit... Anathema sit. Vbi vides Baianos apertè negare *posse fieri* vt liberum arbitrium, *cum vtrauis dispositione* ad consentiendum scilicet, vel dissentiendum *vtrumlibet velit.* Quasi dicerent cum gratia excitante ad bonum amplectendum, *non posse fieri,* vt velit amplecti malum: & cum dispositione ad amplectendum malum *non posse fieri* vt velit amplecti bonum. Hæc est clarissima verborum illorum sententia. Et quia manifestum etiam est eum qui supponit liberum arbitrium *cum dispositione* ad sequendum bonum, seu cum gratiâ excitante ad bonum, supponere liberum arbitrium *à Deo motum & excitatum,* consequens est vt qui negat *posse fieri,* vt liberum arbitrium *cum dispositione,* seu cum gratia excitante ad bonum *velit* amplecti malum, aut etiam dissentire; perinde neget *posse fieri,* vt liberum arbitrium *à Deo motum & excitatum,* velit amplecti malum aut *dissentire* à bono, cuius contradictorium, quia positum est à Tridentino, cum dicit *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum posse dissentire,* vel *posse abiicere* gratiam illam excitantem; restat vt vel errorem Tridentini fateamur, si Baiani placent; vel si Tridentinum præfertur, percussos dicamus anathemate Baianos, vtinam & ad saniorem mentem
conuersos, *Fidenter enim dicunt quicumque doctrinam istam* Iansf. tom. 3.
ab ipsis traditam erroris insimulare ausus fuerit, non Augusti- sub finem lib. 6.
num, non Bernardum, sed Philosophiam fortassis Aristotelis «

» *ducem ac patronam habiturum & in ista Catholicæ doctrinæ*
» *culmina & columina necesse esse vt anathema primum dicat.*
Ita dicere solebat Lutherus atque Caluinus, non se peti, sed Scripturam, aut etiam Augustinum *fidelem antiquitatis testem*: Augustinum itaque ac Bernardum petitos dicant anathemate Tridentini Aristotelica magis quàm Patrum doctrina imbuti. Nos Philosophiam Tridentini præferemus semper Theologiæ Baianorum, certi minimè aduersaturos Augustino qui Tridentino consenserint.

§. IV.

Nec cum gratiæ defectu stare potest potentia benè agendi, seu non agendi malè. Doctrinæ Baianorum contradictiones.

ATQVE hæc de potentia non consentiendi seu dissentiendi quam stare dicunt cum diuina gratiâ, videamus quomodo cum eiusdem gratiæ defectu stare quoque dicant potentiam bene agendi. Hoc enim etiam dant, ne videantur indifferentiæ nimis infensi. Et vide quàm non sint alieni à communi sententia. *Alio igitur sensu*, inquiunt, *liberum arbitrium ante gratiam, quemadmodum etiam alio sensu sub gratia indifferentiam contrarietatis & contradictionis habet, ita videlicet* VT QVIBVSCVMQVE POSITIS *quæ ad agendum bonum & malum requisita sunt, possit liberum arbitrium in hac vita facere bonum & malum, facere alterutrum & non facere*: sed quis est ille, *alius sensus*? Si cógruit huic orationi quâ dicitur *quibuscumque positis, &c.* non est alius,: iungamus dexteras, si non congruit, illuditur Lectori. *Quibuscumque positis*, inquis, liberum arbitrium, potest facere bonum & facere malum, facere alterutrum & non facere? Quid igitur est quòd paulò ante dixisti, reiiciendam esse Scholasticorum sententiam qui putant, *cum vtrauis dispositione* ad bonum & ad

Ianſ tom. 3. lib. 8 c. 20.

Eodem cap.

malum *posse fieri* vt liberum arbitrium velit vtrumlibet « siue bonum siue malum? Quid est aliud *cum vtrauis dis-* « *positione*, quam *quibuscumque positis*? Et quid est aliud *posse* « *fieri* vt liberum arbitrium velit *vtrumlibet*, quàm *posse li-* « *berum arbitrium in hac vita facere alterutrum & non facere*? « Et cum istud Baianis arrideat, fieri potuit vt illud displiceret?

Sed pergunt; *Quemadmodum igitur qui sub gratia ad opus bonum determinante operatur, simul etiam peccare potest: ita quoque è contrario qui ista gratia destituitur siue fidelis, siue infidelis, & peccandi tentationibus quæ fit nec potest bene facere.* Ib. Bene omnino: Et quemadmodum qui sub gratia ad opus bonum determinante operatur, simul etiam peccare non potest, vt ex ipsorum sententia paulò ante demonstrauimus, ita è contrario qui destituitur ista gratia, non potest benefacere. Quòd enim addunt, *licet credendi, aut benefaciendi operatio cum infidelitate, vel determinatione ad peccandum iungi in eadem voluntate nequeat; potentiam tamen credendi & benefaciendi cum infidelitate simul manere*, si recipitur, aut si dicitur seriò, necesse est pessundari vniuersam ferè Baianismi machinam.

Quid enim fiet primò sententiâ illâ de mandatorum impossibilitate quæ ante pertractata est? si potest infidelis gratia destitutus, benefacere, quomodo id illi dicitur impossibile? Quid fiet secundò illa peccandi necessitate, quam toties inculcant? debet-ne dici necessarium quod potest aliter habere? Quid fiet tertiò, principio illo æquilibrij amissi per peccatum Adami & inductæ libertatis ad malum tantùm, restituendæ per gratiam ad bonum tantùm? An non enim est libertas ad bonum & ad malum simul, si cùm malè operatur arbitrium potentiam habet per quam possit benefacere? Quid fiet quartò illis concupiscentiæ vinculis, quæ si non rumpantur adueniente iustitiæ delectatione; NVLLA OMNINO SIT POTESTAS *in libero arbitrio vt bonum spirituale velit*? Rumpuntur-ne in infideli gratia destituto? Tom. 3. lib. 7. cap. 10. Ib. cap. 7.

Supra. Vlla-ne igitur in eo est potestas, vt bonum spirituale velit? Et quis est iste ludus, vt in quo *nulla omnino* dicitur esse *potestas* ad bonum, in eo dicatur *manere potestas credendi & benefaciendi*? Quid fiet quintò illâ etiam sententiâ quâ dicitur *concupiscentia non relinquere boni potestatem*? Non relinquit potestatem si relinquit *potentiam credendi*? Quid fiet sextò illa necessitate victricis delectationis, cuius præsentia voluntas sit ad bonum *potens*; cuius absentia sit *impotens*? Impotens est ad bonum, quæ *potentiam* habet *benefaciendi*? Et in tanta cogitationum perturbatione atque tumultu ausi sunt nihilominus Baiani exprobrare Scholasticis Doctoribus Cimmerias tenebras & Babylonicam confusionem?

Loc. cit. lib. 7. cap. 7.

Ib. cap. 2.

Sed facile est ad intelligendum quid eos egerit in hos scopulos, nimirum cùm viderent se & Concilii Tridentini definitionibus, & sanctorum Patrum suffragijs, & Scholasticorum sententijs, & Catholicorum omnium vocibus obruendos, si negare pergerent mandata seruari posse ab ijs qui transgrediuntur & ab ijs qui obsequuntur non seruari, vt lapidationem effugerent, sperarunt se tegi posse solutionibus Thomistarum, atque aliquam inuenire rationem quâ dicerent & esse indifferentiam ad agendum, & seruare posse mandata qui non seruant, & transgredi qui seruant, vt aliquo sensu satisfacerent expectationi Catholicorum. Et non aduerterunt diuerso ipsos & Thomistas vti principio. Nam Thomistæ præter gratiam prędeterminantem, hoc est efficacem, admittunt sufficientem, neque requirunt prædeterminationem vt causæ secundæ agere possint, sed tantùm vt agant, quin etiam negant per illam dari, vel auferri vires ad agendum, sed supponi & applicari: quo principio bene an malè constituto; quod ego modò non discutio; rectè omnino sequitur & posse mandata seruare qui defectu efficacis gratiæ non seruant, & qui seruant eadem gratia præueniente, posse non seruare. Baiistæ verò cùm ex professo doceant esse aliquid pręter

Tom. 1. lib. 7. c. 2. & seq.

nudam facultatem voluntatis quod ponit actum liberum in eius potestate; facitque illam potentem ad volendum, ita vt eius defectu sit etiam impotens, hoc autem esse victricem delectationem; quis non videt hoc constituto principio non posse deinde, nisi ludendo, miscendoque calida frigidis, & alba nigris, asseri sine sancta delectatione esse potentiam ad bene agendum, vel cum ea, & sine delectatione contraria, esse potentiam ad peccandum.

Verùm quid Lectorem moramur? hæc est summa huiusmodi mysteriorum si propalentur, detracta verborum inutilium larua, liberum arbitrium semper est in vinculis, semper impotens in alteram partem, semper subest necessitati; sed cùm in damnatis perpetua sit cui subest mali necessitas, in Beatis è contrario sit perpetua cui subest necessitas boni; contingit in hoc statu medio in quo versamur mutuas esse vices, & nunc esse mali necessitatem absente gratia, nunc esse boni necessitatem eadem præsente, hoc est, nunc vinciri catenis aureis, nunc ferreis, nunc esse impotens ad bonum, nunc esse impotens ad malum, prout aut dextrum illud cornu producit, aut eo in interiora capitis retracto sinistrum exserit, Cornua enim illi, vt vidimus, dant, sed quæ duo simul numquam apparent. Ergo quod dicit Tridentinum, liberum arbitrium à Deo motum & excitatum posse dissentire, non esse aliud quàm illam consentiendi necessitatem cõtingentem esse non perpetuam vt est in cœlis: Et quod dicit seruare posse mandata qui transgrediuntur, non esse aliud quàm transgrediendi necessitatem non esse sicut est in damnatis stabilem. Contingens scilicet esse iuxta prouidentiam hanc, vt qui gratiam habet, illam non habeat: & qui non habet, habeat, itaque voluntatem quæ consentit posse non consentire, cùm auolauerit gratia, & quæ non consentit posse consentire, cum eadem aduolarit, sessores esse duos Deum & Diabolum qui sibi in eadem voluntate

velut in eodem equo regendo succedant, eatenus ergo voluntatem quæ recta incedit errare posse, atque in scopulos ferri, quatenus Deus potest illam relinquere Diabolo mox inequitandam: & eatenus voluntatem quæ per abrupta viarum incitatur, iter planum inire posse, quatenus dæmone pulso insilire illam Deus potest ac regere. Hæc est pura & puta Baiistarum sententia, quæ non obscurè colligitur ex tota ipsorum circa istam disputationem Philosophia, sed præcipuè dum dicunt, eos qui carent gratia efficaci habere tantùm remotam ad bene agendum potentiam, similem illi quam habet compeditus ad ambulandum, atque ita sicut compeditus potest ambulare eo sensu; quòd possibile sit vt soluatur & ambulet, ita esse possibile vt liberum arbitrium gratia destitutum & vinculis concupiscentiæ constrictum bene faciat, quia possibile est vt soluatur vinculis illis accessu gratiæ, itáque ambulet. Hominum infidelium arbitrium à Diabolico in hoc tantũ differre, quod obdurato Dæmoni nulla est in æternum seruata conuersio seu arbitrij liberatio, arbitrium infidelium si Deus misereatur in hac vita liberari seu liberum fieri possit. Quod igitur dicit Concilium liberum arbitrium excitatum à Deo posse dissentire; nihil aliud significabit quàm esse possibile ac contingens vt excitari desinat succedatque delectationi quâ excitatur ad bonum delectatio qua excitetur ad malum: quo tempore eadem potentia quæ cum priore delectatione complebatur vt benefaceret cum posteriore complebitur etiam vt faciat malè.

Vide Ianf. toto lib. 3. tom 3. præfert. m c 15. Item lib. 8. cap 20.

Idem tom. 2. lib 3. de statu naturæ lapsæ c. 13.

§. V.

Vrgentur Baiani authoritate Tridentini.

Ianf tom. 3. lib. 8 c 20.

ALIAM verò fuisse Tridentini mentem adeò est manifestum vt captum esse oculis oporteat, qui non videat. Nam primò Tridentinum aliquid definit

quòd Hæretici negarent, consentientibus quoque Baiistis, qui profitentur se non negare in viatoribus indifferentiam ad bonum & malum; contrarium enim probari ex Augustini scriptis *contra Hæreticos nostri temporis*, negare se tantùm in illa indifferentia sitam esse libertatem arbitrij, & quod inde consequens est, nullam fore arbitrij libertatem si nulla esset indifferentia illa. Sunt igitur *Hæretici nostri temporis*, qui negant indifferentiam voluntatis assertam ab Augustino, & sine dubio definitam à Tridentino cùm dixit liberum arbitrium à Deo excitatum posse consentire ac dissentire. Atqui nullus vnquam fuit adeò vel Hæreticus, vel bestia qui negaret illam, quàm adstruunt Baiistæ, indifferentiam. Quis enim adeò vnquam errauit, vt crederet in hac vita perpetuam esse vel præsentiam efficacis gratiæ, vel absentiam, ita vt non essent alternæ vices, nec contingeret, vt illi qui vno tempore negliguntur à Deo, alio excitentur, & vice versa qui excitantur vno tempore, alio deserantur? Caluinus aut Lutherus hoc negauit magis quàm Baiistæ? Ergo aliquam aliam indifferentiam Tridentinum asseruit, quæ alia esse non potest quàm illa quâ etiam sub gratia excitante dicitur esse potentia sufficienter completa in ratione potentiæ ad dissentiendum, vt volunt Thomistæ, siue illi rectè in eo philosophentur, siue non: quod, vt iam dixi, non disputo.

Secundò, Tridentinum illam proposuit indifferentiam quæ quamuis non sit ipsa de ratione liberi arbitrij quàliberi; cum eo tamen ita connectitur vt sit indicium libertatis, adeò vt ex illa possit idoneum argumentum sumi ad probandum id esse liberum libertate arbitrij quod fuerit ea ratione indifferens. Ita sentiunt omnino Baiistæ cùm dicunt verba illa Concilij *quippe qui illam* inspirationem & *abijcere potest* quæ idem cum istis significant *posse dissentire si velit*, assignari à Concilio tanquam rationem doctrinæ immediatè præcedentis: Iansen.tom. 3. lib. 8. cap. 17.

Quasi diceret, hoc est argumentum infallibile quòd homo non nihil omnino agat velut inanime quoddam: nec merè passiuè se habeat instar eius quod violentia extrinsecus illata compellitur, in quo libertas consistit; quia id quod recipit potest etiam abijcere, seu dissentire si velit: atqui modus ille indifferentiæ quem explicant Baiistæ, non est argumentum libertatis; est enim commune aliquid tum liberis tum non liberis agentibus. Phreneticus, inquam, ita est indifferens ad benè vel malè philosophandum quomodo, indifferens est liberum arbitrium in eorum sententia ad consentiendum diuinæ gratiæ vel dissentiendum. Probaturque hoc euidenter illa compediti similitudine cui nihilo minus respondet indifferentia Phrenetici quàm liberi arbitrij à Deo excitati. Age enim quomodo est indifferens liberum arbitrium à Deo excitatum? Quia, inquis, quamuis illa excitatione alligetur bono, possibile tamen est desinere excitationem illam alia subsequente, itáque solui liberum ab illa, quam habebat, necessitate benefaciendi, quemadmodum quamuis alligetur compeditus, possibile tamen est eum solui & currere: At numquid eodem prorsus modo verum est quamuis alligetur Phreneticus stultitiæ furorique dispositione illa præsenti atque intemperie cerebri, possibile tamen esse solui contraria dispositione succedente, & tunc per eandem facultatem per quam delirabat sub priore dispositione, sub posteriore sapere? Ergo ita est indifferens Phreneticus vt sapiat vel non sapiat, quomodo est indifferens compeditus vt currat vel non currat, & proinde quomodo indifferens est excitatus diuina gratia vt consentiat vel non consentiat; ergo sicut indifferentia Phrenetici sicut & compediti non est argumentum libertatis arbitrij, ita neque indifferentia eius qui Dei gratia excitatur si non est alia quàm quæ à Baiistis assignatur.

Tertiò, conuincitur hoc ipsum euidenter ex verbis Tridentini, cùm dicit excitatum diuina gratia *posse*

dissentire si velit. Siquidem ille modus loquendi iuxta communem hominum acceptionem omnino significat nihil aliud requiri ad dissentiendum, quàm vt hoc velit, quod tamen falsum est in sententia Baiistarum. Requiritur enim vt tollatur excitatio illa seu delectatio iustitiæ, succedatque contraria, quæ secum afferat dissentiendi potestatem. Vnde sicut falsum omnino diceret qui Phreneticum affirmaret posse sapere si velit, vel compeditum currere, quòd requiratur priùs vt auferantur ab illo morbus, ab isto compedes; ita falsum dixerit, qui dixerit excitatum iustitiæ delectatione posse dissentire si velit, si requiratur ad dissentiendum vt cesset illa delectatio quæ dissentiendi potentiam ita ligat, vt non sit potens dissentire, succedatque opposita, quà eadem potentia expediatur & fiat potens.

Quartò: Sed neque seruari potest proprietas eius, quòd dicitur liberum arbitrium *posse dissentire.* Illud enim præsentiam significat excitationis à qua quis dissentit, & vt nemo rectè dicitur dissentire à futura, ita neque à præterita. Quid enim, si quandiu fuit, obeditum illi est, tu rectè dices, dum non est ampliùs, liberum arbitrium ab ea dissentire? fecit quod exigebat ex hypothesi quamdiu ea fuit, & faceret adhuc si esset, aut quippiam adhuc exigeret, quomodo igitur dissentire dicatur? an etiam accusandus aliquis erit quod non obediat præcepto quod fuit & ampliùs non est? dissensus ille resistentiam significat ac repugnantiam, ecquis resistere aut repugnare dicitur aduersario qui non est? hoc autem dixerit Concilium iuxta Baiistarum interpretationem, quia posse dissentire non est aliud quàm posse non esse excitationem, & tunc non futurum consensum: quemadmodum posse compeditum currere non est aliud quàm posse compedes rumpi & liberum tunc esse cursum: atqui posse non esse excitationem, & tunc non fore consensum, sed fore dissensum, nihil est aliud quàm fore dissensum ab excitatione non existente,

ſeu fore pugnam cum hoſte mortuo.

Quintò, quod dicit Concilium, excitatum poſſe diſsentire, idem eſt cum eo quod prædixerat, poſſe illam excitationem *abijcere*, vt etiam Baiiſtæ interpretantur, hoc autem quem ſenſum habere poteſt in eorum doctrina? Num volunt liberum arbitrium poſſe abijcere excitationem tum cum illa ſublata fuerit per aduentum contrariæ delectationis, quemadmodum volunt poſſe tunc diſsentire? Ridicula eſt cogitatio, perinde ac ſi diceremus poſſe aliquem occidere hominem tum cùm ille mortuus fuerit. Quid igitur hoc ſignificat, ſi eſt idem poſſe abijcere quod poſſe diſsentire, & ſi poſſe diſsentire intelligitur quemadmodum poſſe currere in compedito, quando nimirum ſublatæ fuerint compedes? Hic omnino expectandum eſt quid reſpondeat ingeniorum illa ſublimitas quam viginti & amplius annorum commoratio in ſinu Auguſtini tam procul in altum tulit à Scholaſticorum fæce.

Confirmatur ſextò: nam cùm dicitur liberum arbitrium *poſſe abijcere* diuinam excitationem, ſignificatur ipſum non merè paſſiuè ſe habere in eius amiſſione. Si enim paſſiuè ſe habeat, poteſt ipſum quidem dici perdere, ſed non *abiicere* illam: quòd nemo verè ac propriè dicatur abijcere id quod eripitur paſſiuè ſe habenti. Atqui liberum arbitrium merè paſſiuè ſe habet in amiſſione diuinæ excitationis iuxta Baiiſtas, eſt enim illa delectatio quędam indeliberata, vt fatentur, quam nemo reſpuit oblatam: quia non offertur niſi recepturo aut actu recipienti: alioqui ſequeretur Deum velle conuertere eos qui reipſa non conuertuntur, quod repugnat ipſorum principiis. Receptam nemo fruſtrare poteſt effectu ſuo. Secum enim illum affert neceſſariò, vt dicunt. Cùm eſſe deſinit, per aduentum contrariæ delectationis ſimiliter indeliberatæ deſinit. Quo ergo ſenſu dicitur liberum arbitrium illam *abijcere poſſe*?

Tom. 3. lib. 7. cap. 7.

Septimò eſt hoc iterum examinandum quod dicit

Tridentinum, liberum arbitrium poſse diſsentire *ſi velit.* Inanis cum eſt definitio, ſi hoc ipſum *velle*, non ſit in poteſtate, eritque hic ſenſus, ſi per impoſſibile velit diſſentire, poteſt diſsentire, quod quis vnquam negauit? ſed nihil amplius ſignificat quàm cùm dicimus, poteſt Deus peccare ſi velit, poteſt Chriſtus mentiri ſi velit. Nec inanis modò atque otioſa eſt illa cogitatio, ſed ridicula etiam ineptaque & indigna; non ſolum generali & Oecumenico Concilio, ſed vel puero quinquenni. Nam ipſum diſsentire nihil aliud eſt quàm velle, ideóque poſse diſsentire ſi velit, ſi non ſignificet ipſius *velle* plenam & proximam poteſtatem, nihil aliud erit quàm poteſt velle ſi velit, eodem omnino ſenſu quo quiſpiam diceret, poteſt volare ſi volet, poteſt mundum loco mutare ſi loco mutet, poteſt lunam cœlo detrahere ſi detrahit. Eſt verò idonea illa locutio *poteſt diſsentire ſi velit*, in ſenſu abſoluto quo iuxta communem vſum loquendi verbis illis deſignatur plena, immediata & indifferens ad volendum diſsentire poteſtas. Poteſtas verò iſta nulla eſt in ſententia Baianorum, quorum eſt perpetuum illud principium aduentu atque receſsu victricis delectationis actum aliquem poni vel non poni in poteſtate voluntatis, vnde ſequitur diſsenſum non eſse in poteſtate quamdiu dominatur victrix delectatio iuſtitiæ, hoc eſt quamdiu liberum arbitrium à Deo mouetur & excitatur.

Ex his ergo liquidò conſtat minimè poſse illos ſatisfacere Concilio Tridentino. & dum ſe ſe obfirmato animo tuentur authoritate Auguſtini, hoc tantùm conſequi, vt Auguſtinum opponant Tridentino, ſed quàm id falsò præſumant, reliquum eſt vt paucis monſtremus. Quod quia ſi præſtari poſſit, Baiani dicunt *ſe loco miraculi habituros*, experiendum eſt, adeóne ſint indurati, vt nè miraculis quidem contumacia ipſorum vinci poſſit. Dico igitur eſse manifeſtum eadem ſentire Auguſtinum de indifferentia liberi arbitrij, quæ Tridentinum definiuiſse iam monſtrauimus. Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 8.

§. VI.

Augustinus pro Tridentino contra Baianos, circa indifferentiam liberi arbitrij.

ET primò dum dicit in libro de gratia & libero arbitrio monitis illis, *Noli hoc & noli illud*, & *noli vinci, liberum arbitrium conueniri*, eo quod *velle & nolle propriæ voluntatis sit.* Quid aliud intelligere potest quàm ideo conueniri liberum arbitrium, quòd velle & nolle sint simul in potestate voluntatis? fac enim ita necessarium esse ipsum velle, quemadmodum necessarius est amor quo Beati Deum amant, aut quo necessarium est odium quo Deus peccatum odit, an esset tunc locus vllus exhortationi, vel consilio, vel admonitioni pro toto tempore quo durat illa necessitas? Quis non nugetur si velit hortari beatum vt amet Deum, vel rogare Deum vt malum oderit? An igitur erit sapientior is qui monebit alium vt velit quod velle ipsum necessarium est pro tempore quo illud est necessarium? Et quænam erit illa ratio Augustini quam affert, *quòd velle & nolle sit propriæ voluntatis*, si non designat indifferentem volendi potestatem? An non est etiam voluntatis Beatorum amare Deum? Ideòne igitur excitandi sunt vt ament? Omnino ex sententia Baianorum dicendum est non aliter ad homines dirigi hæc monita quàm dirigantur ad bestias, quando excepta sola maioris cognitionis prærogatiua, tam est necessarium homines ac bestias facere aut non facere quod iubentur.

Cap 2. & 5.

Secundò Augustinus de libero arbitrio vbi comparat motum lapidis cum motu voluntatis, negat motum lapidis esse liberum, *quia lapis non habet in potestate cohibere motum suum.* Voluntatis verò motum ideo liberum esse; quia voluntas *dum non vult; non ita mouetur.* Quibus verbis apertissimum est potestatem cohibendi motum requiri in ea causa quæ liberè mouetur, & ad libertatem

Lib 3. cap 1.

requiri. Postquam enim eius defectus assignatur tanquam propria causa, cur non sit libertas in motu lapidis, consequens est vt eius præsentia supponatur esse propria causa cur sit libertas, in motu voluntatis, atque hoc intelligat Augustinus, cùm dicit voluntatem ***dum non vult non ita moueri***, vt sit sensus voluntatem dum mouetur habere in potestate cohibere motum suum, & per hoc illum motum esse liberum. Nam si tam non sit illa potestas in voluntate quàm non est in lapide, cùm in voluntate non impediat, ne ea liberè moueatur, aliquid aliud impedire debet, ne lapis moueatur liberè, ideoque dum dicitur lapis ideo non moueri liberè, quia non habet in potestate cohibere motum suum, assignaretur causa pro non causa, statimque obiiceretur, voluntas etiam induratorum, exempli causa, non habet in potestate cohibere motum suum prauum, nec voluntas Beatorum suum illum beatissimum quo fertur in Deum, nec voluntas Dei suum illum diuinissimum quo se amat & tamen in illis omnibus est maxima libertas; ergo hoc quod est non habere potestatem cohibendi motum suum, non est idonea ratio cur lapis non liberè moueatur. Et omnino dicere debuerat Augustinus, si cogitasset vnquam id quod ei Baiistæ imponunt, motum lapidis ideo non esse liberum quia non est motus appetitus rationalis aut intellectiui, & motum voluntatis è contrario ideò liberum esse quia talis est: Sed non erat ea mens Augustini, vt putaret motum appetitus intellectiui, quatenus se ipso & essentialiter excludit coactionem liberum esse, sed quatenus est ab ea causa quæ habet in potestate ipsum cohibere: atqui voluntatem quæ mouetur habere in potestate cohibere motum illum, est esse indifferentem ad hoc vt moueatur vel non moueatur: ergo ita esse indifferentem vt reperitur in omni arbitrio libero, & requiritur ad eius libertatem, postquam ex eius defectu libertatis defectus colligitur, idque ex doctrina Augustini.

Cap. 47. Tertiò, Augustinus in libro de natura & gratia, Pelagium dicentem hoc quod est audire, odorari, videre, potestatis nostræ non esse, sed in naturali necessitate consistere, ita premit, *Quomodo in potestate nostra non est videndi possibilitas, si in potestate nostra est non videndi necessitas, quia in potestate est cæcitas, quâ idipsum videre posse, nobis si volumus adimamus.* Vbi vides Augustinum ex eo quod non videndi necessitas, quæ nihil aliud est quàm impotentia videndi, sit in nostra potestate, necessariò colligere ipsam etiam videndi potentiam esse in potestate. Quasi diceret vnum è contradictoriis non esse in nostra potestate, & quod idem est, non esse nobis liberum, quin aliud etiam sit. Hoc autem iuxta sententiam Baiistarum qui vnicornem admittunt libertatem falsum est. Respondebitque Pelagius. Tu qui doces liberum esse Deo vt non peccet, quamuis ei liberum non sit vt peccet, & dæmoni liberum esse vt non benefaciat, etiam si liberum ei non sit vt benefaciat, & in vniuersum sublata ad vnum ex oppositis facultate, arbitrium tamen posse liberrimum esse ad alterum, quid mali times si fatearis liberum esse nobis *non posse videre*, quamuis ipsum *posse videre*, non sit liberum? hoc responso poterat Pelagius obstruere os Augustino, si Baiistæ non errarent in illo libertatis ad vnum necessariò determinatæ conceptu. Sed reuerà non potuit ita respondere Pelagius, quia nec vnquam ita sensit Augustinus: estque vnicornis illa libertas Baianismi Chimæra, & non Augustini: Iam verò id tantùm esse in potestate cuius etiam oppositum in potestate est, cùm non sit aliud, quàm id tantùm esse liberum cuius etiam oppositum liberum est, consequens est vt arbitrij libertas circa opposita semper versetur, itáque necessariam ad vnum determinationem excludat; quàm quia excludere non potest nisi substitutâ indifferentiâ consequitur necessariam libero arbitrio indifferentiam iuxta Augustini principia.

Quartò. Probatur ex ijs locis quæ antea retulimus,

in quibus Augustinus significat ideò culpandos esse mandatorum transgressores, quia possunt ea seruare *si velint*, hoc enim, vt ostendimus, idem est ac posse illos velle seruare: habent igitur vtramque potestatem, & illam quâ possunt nolle seruare quam admittunt Baiistæ, & illam qua possunt velle, idque non successiuè, sed simul vtrumque, ita vt intelligantur, cùm possunt velle non seruare, posse etiam velle seruare. Ridicula enim est cogitatio, atque adeò Augustino indigna, imputari peccatoribus quod peccent, quia postquam peccarunt, accedere potest non peccandi potestas. Cùm igitur hæc duplex potestas simul existens seu potius hæc vna potestas ad alterutrum ex duobus oppositis ipsissima sit indifferentia pro qua pugnamus, agnoscere, atque approbare talem indifferentiam Augustinus censendus est. Aliunde verò quod confert ad hoc vt peccatum imputetur, confert ad eius libertatem. Sed hæc indifferentia confert ad hoc vt peccatum imputetur, vt colligitur ex Augustino: ergo cõfert ad eius libertatem: indifferentia igitur ad peccandum vel non peccandum & est in libero arbitrio & ad ipsius libertatem pertinet ex Augustini doctrina.

Quintò eodem pertinet quod sæpè docet Augustinus inexcusabiles esse peccatores, quod non ideò transgrediantur mandata, *quia non possunt, sed quia nolunt, vt loquitur in Psal.* 35. Et in actis cum Felice Manichæo, vbi probat admissum ab eo imprudenter liberum arbitrium, cum puniendos significauit qui legem sibi à Deo liberatore datam pleniùs *seruare noluerint. Vides*, inquit, Augustinus, *in tuis verbis confirmatum esse etiam à nesciente quid loqueretur, liberum arbitrium? non enim dixit non potuerint*, sed *noluerint*, quasi si dixisset *non potuerint*, non fuerit admissum liberum arbitrium. Et paulò post: *Et inde vides vnde veniant omnes culpæ, vnde merita culparum, vnde distributiones pœnarum.* His & similibus locis omnino conuincitur eos qui nolunt seruare mandata *posse velle*, ideò-

In Psal. 35.
lib. 2. cap. 5.

que illis imputari quod nolint, quia *velle possunt*, quòd sit euidens illius aduersatiuæ *sed quia nolunt*, sensum esse ridiculum, si velle non possunt. Emergit enim iste sensus, iniqui peccant non quia non possunt seruare mandata, sed quia non possunt velle seruare, & cum ipsum *velle*, seruare sit, eò tandem reducetur illa cogitatio, vt dicantur iniqui peccare, non quia non possunt seruare mandata, sed quia non possunt seruare: seu non quia non possunt velle seruare, sed quia non possunt velle seruare. Et quid responderet Augustinus obiicienti Pelagio, quomodo negas ideò non seruari præcepta quia homines non possunt, cùm fatearis & esse necessariū vt velint, & tamen velle non posse? Qui non potest quod est ad aliquid necessariū, potest-ne id ad quod necessarium est? dicendum igitur est ex Augustino, posse illos qui volunt mandata transgredi, velle seruare. Idque simul posse, non successiuè, quia si successiuè tantùm hoc possent, verum esset quod Augustinus vitare vult, tum cùm transgrediuntur non posse seruare, ideôque tunc transgredi quia tunc non possunt seruare. Ergo hic etiam admittitur ab Augustino quam quærimus indifferentiam; & propterea vult liberam esse transgressionem mandatorum, propterea imputabilem ad culpam & pœnam, propterea inexcusabilem, ergo putat illam pertinere ad rationem liberi, si enim non pertineret, eâ vel positâ vel sublatâ voluntatis actus perinde liberi essent & præmio vel pœnâ digni.

Iansl. tom. 3. lib. 8. cap. 2. Respondebunt Baiistæ *τὸ posse, non præcedere sed sequi voluntatem*, & ipsum *velle*, dare ipsum *posse*; & *fortiter velle, fortiter posse*: Vnde inferent defectum facultatis & potentiæ, sequi ex defectu voluntatis, itáque imputari voluntati quod non possit. Sed quis explicare vnquam poterit illud ænigma? Quid hoc monstri est, *posse velle*, sequitur ipsum *velle*? & *velle* dat illud *posse* quod ipsius causa est? Quid dicitis? Augustinus tot annis torquendus fuit vt hæc mysteria reuelasse putaretur? ideò fuit

despuenda

despuenda Philosophia, totáque adeò Scholasticè nauseanda, vt vobis supponere liceret imis sūma, & postrema prioribus anteferre, causarū effectuumq; ordine de medio sublato? Quis vnquam audiuit causam sequi effectum suum in eodem præsertim genere, vt hic contingit?

Addunt malam voluntatem parere impotentiam benefaciendi: & ideò voluntatem *non posse velle*, quia fortiter stabiliterque *non vult*. Sed cùm constet ex Augustino, liberum arbitrium concipere malam voluntatem, non quia *non potest* impedire illam aut supprimere, sed *quia non vult*, quæro an hoc *velle possit*, nec ne? si potest, habemus intentum, statque indifferentia quam quærimus, si non potest, ludificatur nos Augustinus. nec aliud dicit quàm liberum arbitrium non impedire, aut non supprimere ceu cohibere malam voluntatem, non quia hoc non potest, sed quia hoc non potest. Deinde peto verùm liberum arbitrium antecedenter ad malam voluntatem, atque independenter ab illa possit eam non elicere, nec ne? si potest, habemus intentum & admittitur necessaria libero arbitrio indifferentia: si non potest; ergo illa impotentia falsò tribuitur malæ voluntati, quippe quæ sine illa tamen existeret. Non recordantur se docuisse victricem delectationem actui deliberato præuiam *alligare* arbitrium tali actui, atque ad illum vnum determinare? atqui quod alligat vni actui & ad illum determinat, etiam necessariò impedit ne possit elicere contrarium: ergo est aliquid præuium actui libero, atque ab eo independens, quod impedit ne liberum arbitrium possit elicere contrarium actum. ergo illud malè tribuitur actui ex delectatione sequenti, quippe quod ex ipsa præcisè delectatione sequitur. Denique cum hoc quod est impedire ne liberum arbitrium *possit velle* cohibere actum quem elicit, sit illud determinare ad talem actum efficiendum, dicendum erit, si per ipsummet actum hoc fiat, ipsummet actum determinare liberum arbitrium ad se efficiendum, quod præ-

Iansf.loc.cit.

terquam quod per se absurdum est, fit insuper absurdius ex eo quod inde sequitur, nempe consensum quo liberum arbitrium præuenienti gratiæ cooperatur, determinare illud similiter ad efficiendum se, atque ita nec esse nec requiriri gratiam præuenientem ad hoc vt determinetur liberum arbitrium ad consensum præstandum, quòd illud suo ipso consensu ad præstandum consensum se determinet. Sed reuera quia implicat, & ridiculum est, vt aliquid requiri dicatur aut vllo modo concurrere ad efficiendum se ipsum, ita & ad determinandam sui causam ad efficiendum se. Coincidunt enim illa duo & peræquè absurda sunt. Non nego à libero arbitrio deriuari posse voluntariam aliquam impotentiam vel in facultates subordinatas, vt cum efficaci voluntate claudendi oculos homo se ad videndum impotentem facit, vel cum efficaci intentione alicuius finis impedit se ipsum ne velle possit medium quod esse illius destructiuum cognoscitur: & similiter sua se intentione potest homo reddere vel ad videndum, vel ad deliberandum, vel ad eligendum potentem. Sed vt vno eodemque actu reddat se potentem ad illum, impediatque antecedentem quam habere debet eius cohibendi libertatem, hoc est vt per illum ad illum efficiendum se determinet, res est digna nuperis tantùm nouatum gentium Philosophis, qui eiuscemodi cogitationibus Augustinum perperam inscribunt, atque illi veluti forensi columnæ affigunt descripta suarum vigiliarum somnia.

Sextò. Probatur hoc ipsum ex iis locis quibus Augustinus significat in potestate hominum esse facere bonũ quod omittunt, vt cùm dicit de inuitatis ad cœnam & venire renuentibus, *vt venirent vocati, erat in eorum libera potestate*: & de tentatis. *Quare Satanas seducit ad peccandum* cùm Deus *posuerit homini in potestate non consentire.* Quò pertinet id quod dicit de necessitate, liberum arbitrium non subesse vlli necessitati *quæ non sit in nostra potestate.* Nam cùm idem sit apud Baiistas rei alicuius agendæ

Lib. 83. quæst. 4. 68

Lib. 50. hom. Hom. 12.

Iansen. tom. 3 lib 3. de statu nat. lapsæ. c 13.

libertas & potestas, sitque hoc nobis liberum facere quod habemus in potestate, hoc non sit nobis liberum quod non habemus in potestate, seu cuius non habemus potestatem, sequitur ijs qui tentationi succumbũt liberũ esse non succumbere, & ijs qui non veniunt inuitati liberum esse venire, postquam vtrumque dicitur esse in potestate ex Augustino. Ergo habemus hic quoque bicornem libertatem hoc est proximam ad vtrumque oppositorum indifferentiam. Nihil enim dicitur vel liberum ad aliquod bonum faciendum vel habere illud bonum in potestate quod non habet gratiam ad illud exequendum necessariam ex ijsdem auctoribus, & sola facultas, liberi arbitrij non dicitur libera antequam per gratiam non tantum præueniatur sed etiam adiuuetur: Ergo cùm seducti à Dæmone, & ad cœnam venire recusantes, in potestate dicantur habere bonum quo priuantur ac proinde etiam in libertate, consequens est vt præueniri supponantur, & quantum satis est adiuuari gratiâ requisitâ. Quod si ita habet, ergo plenam habent in vtrumque oppositorum facultatem, hoc est plenam indifferentiam. Ridiculum enim est hic quoque fingere successionem, ita vt velit Augustinus, postquam cessauit tentatio, & quidquid exigebat extorsit, accessisse potestatem non consentiendi, vel, postquam peracta cœna est mensæque remotæ, potestatem eundi, quæ antea non erat aduenisse, fuit igitur & in tentato potestas ad non consentiendum tunc cùm consensit ac proinde cum fuit potestas consentiendi, & in reiecto à cœna fuit potestas veniendi tunc, cùm venit ac proinde cum habuit non veniendi seu recusandi potestatem. Ergo fuit simul vtraque potestas & vtraque libertas, seu quod idem est vna ad vtrumq; potestas, vnaque libertas, ac proinde indifferentia quam quærimus. Quam pertinere ad libertatem ex Augustino conuincitur tum ex eo quòd eo nomine increpet delinquentes quasi supponeret excusationem habituros, tanquam

Loc. cit.

non liberos ad id quod ijs imputatur, tum ex eo quòd docet, voluntates, quibus rectè aut perperam viuitur, non subesse necessitati quæ non sit in nostrâ potestate. Sensus enim est non posse subesse: subessent autem si excusso libertatis cornu altero, sublataque indifferentia, determinationem ad vnum acciperent, cuius existentia non penderet ab ipsarum potestate, nec consequenter à libertate.

§. VII.

Expenditur doctrina S. Augustini in libro de spiritu & litera.

Cap. 33. SEPTIMO. Probatur ex discursu Augustini in libro de spiritu & litera, vbi disputat *vtrum voluntas ipsa quâ credimus, Dei donum sit, an ex illo naturaliter insito libero adhibeatur arbitrio*, & affert rationem dubitandi, si enim voluntas illa *natura est, quare non omnibus adest cùm sit Deus omnium creator? Si dono Dei etiam hoc, quare non omnibus, cùm velit omnes homines saluos fieri?* Quam rationem vt diluat Augustinus recurrendum dicit ad naturam liberi arbitrij, *Quæ*, inquit, *illa media vis est, quæ vel intendi ad fidem, vel inclinari ad infidelitatem potest.* Quod est esse mediam vim, neque determinatam ad motum sursum fidei; neque determinatam ad motum deorsum infidelitatis, sed potentem se ad alterutrum determinare, quod est esse indifferentem. Ex hoc autem principio quæstionem soluit, docetque & in natura existere credendi voluntatem, quandoquidem est à libero arbitrio naturaliter insito, & Dei dono, quia & liberum arbitrium Dei donum est, & insuper vocante Deo credit. Ita enim loquitur. *Et ideo nec istam voluntatem quâ credit Deo, dici potest homo habere quam non acceperit: quandoquidem vocante Deo surgit de libero arbitrio, quod naturaliter cùm crearetur accepit.* Atque ita si quis iam vrgeat quare non sit in omnibus credendi volun-

tas cũ ſit in omnibus natura à qua eſſe dicitur, Auguſtinus reſponſum putat, quia natura illa eſt natura quædam media, neque ad volendum credere, neque ad nolendum determinata: Et viciſſim ſi quis vrgeat quare non ſit eadem in omnibus voluntas cùm Deus, quo vocante ſurgit; debeat omnes vocare, poſtquam omnes vult ſaluos fieri, reſpondet, *Vult autem Deus omnes homines ſaluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non ſic tamen vt eis adimat liberum arbitrium quo vel benè vel malè vtentes iuſtiſſimè iudicentur.* Quaſi diceret Deum ita vocare vt non determinet neceſſariò *mediam illam vim* ad volendum vel non volendum credere indifferentem, vnde fiat vt quamuis ad omnes ſpectet vocatio, non tamen in omnibus ſit credendi voluntas.

Iam verò quia ex eo quod dictum eſt, acceptam eſſe à Deo credendi voluntatem, eo quòd *de libero exiſteret arbitrio quod cùm crearemus accepimus*; ſequebatur & malam voluntatem dici poſſe acceptam, eo quòd illa quoque fœtus ſit eiuſdem arbitrij. Ib. cap. 34.

Attendat, inquit Auguſtinus, *& videat*, qui hoc cogitat, *non ideò tantùm iſtam voluntatem diuino muneri tribuendam quia ex libero arbitrio eſt quod nobis naturaliter concreatum eſt, verùm etiam quod viſorum ſuaſionibus agit Deus vt velimus & vt credamus, ſiue extrinſecus .... ſiue intrinſecus, vbi nemo habet in poteſtate quid ei veniat in mentem.* Et ne quis iterum inculcaret cùm Deus poſtquam vult omnes homines ſaluos fieri, debeat etiam velle vocare omnes vel extrinſecus, vel intrinſecus, Auguſtinus addit, *ſed conſentire vel diſſentire propriæ voluntatis eſt.* Et ſtatim, *His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali vt ei credat: neque enim credere poteſt quolibet libero arbitriò ſi nulla ſit ſuaſio vel vocatio cui credat: Profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine: & in omnibus miſericordia eius præuenit nos: conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.*

Vbi vides Auguſtinum quærenti quare non ſit la

omnibus credendi voluntas, nequaquam reddere causam illam quam solam Baiistæ veram putant, quia qui non credunt merito peccati originalis indigni sunt, & quia Deus non vult illos saluos facere; vnde nec iuuat extrinsecus atque intrinsecus; hoc non dicit Augustinus, quo tamen facilis solutio maximéque obuia continebatur si verùm esset; sed quia verum esse non credidit Augustinus, ideò disparitatem illam habentium, & non habentium credendi voluntatem, refundit in arbitrium natura sua medium & indeterminatum: & quamuis illud non sit solùm egeatque auxilio Dei omnibus exposito, nihilominus tamen est adhuc causa disparitatis, eo quòd Deus ita velit omnes credere; itáque iuuet *vt non adimat eis liberum arbitrium*, hoc est vt sinat esse liberum suæque illius *mediæ* facultatis ad fidem & infidelitatem determinatiuum.

Sed quia instare adhuc aliquis poterat, cùm non desint Deo rationes, queis salua libertate arbitrium infallibiliter moueri possit ad credendum, cur eo modo vnum moueat, alium non, hoc est *cur illi ita suadeatur*, vt velit credere, *illi autem non ita.* Augustinus profunditatem hic esse significat ad quam *scrutandam* non sit *coarctandus*: & *duo sola*, inquit, *interim occurrunt quæ respondere mihi placeat, O altitudo diuitiarum, & numquid iniquitas apud Deum? cui responsio ista displicet quærat doctiores, sed caueat ne inueniat præsumptores.*

Hæc est germanissima Augustini sententia capite illo 33. & 34. libri de Spiritu & litera, in qua si quis non videat liberi arbitrij vim indeterminatam ad volendum vel non volendum credere, quam Dei vocatio ita iuuet vt sinat determinare ipsam se, vnde sequatur vt in alio sit illa voluntas, in alio non sit, quod est vim illam indeterminatam, etiam adiutam diuinâ gratiâ, esse sui determinatiuam, itáque indifferentem: si quis, inquiam, hoc non videat in Augustini doctrinâ illâ, nihil sperandū ab illius oculis est, nisi vt dicat lucē tenebras & tenebras

lucem: hæc igitur est, quã quærimus indifferentia ex ipsa liberi arbitrij naturâ petita, cuius sit determinare, vtrum sit ex duobus oppositis, idque etiam sub gratiâ intrinsecus & extrinsecus vocante atque adiuuante. Et quia non me fugit quid Baiani commenti sint, vt huiusce testimonij vim eluderent, vide Lector, quæ ad id vindicandum dicuntur dum de gratia Semipelag. cap. 8. lib. 7.

Confirmatur octauò ex eo quod docet Augustinus in eodem libro, de eo quod est aliquid esse in nostra potestate: & an sit in eius potestate qui metu compellitur facere quod facit. *Nam si tanta voluntas sit* (eius qui vim « patitur) *vt malit hoc non facere*, (ad quod compellitur) « *quam illud*, malum quod intentatur *non pati*, *cogenti pro-* « *cul dubio resistit, nec facit, ac per hoc si facit, non quidem ple-* « *na & libera voluntate; sed tamen non facit nisi voluntate. Si* « *enim cogenti cedens vellet facere, nec posset, ei voluntatem ad-* « *fuisse, licet extortam, sed potestatem defuisse diceremus. Cum ve-* « *ro ideò non faciebat quia nolebat, erat vtique potestas, sed volun-* « *tas deerat, quamdiu cogenti reluctando non fecit. Hinc est quod* « *etiam illi qui cogunt, vel qui suadent, solent dicere, quod habes in* « *potestate quare non facis, vt hoc malo careas? & qui omnino fa-* « *cere non possunt quod ideo coguntur vt faciant, quia posse cre-* « *duntur; solent accusando respondere & dicere, facerem si esset* « *in potestate.* Ex his concludit, *hoc quisque in potestate habet* « *quod si vult facit, si non vult non facit.* Quo loco imprimis » constat Augustinum de eo quod est aliquid esse in nostra potestate seu esse liberum, in vniuersum loqui, & præcisé ab ea propensione ad malũ, vel auersione à bono quæ inesse potest hominibus ex peccato originali. Hoc autem facit vt applicet deinde communem illam notionem ad voluntatem credendi, ostendatque illam esse in potestate credentis, atque adeò liberam. Item patet, Augustinum supponere indifferentiam agendi vel non agendi requiri ad communem illam rationem eius quod est in potestate, quando

probat in eo etiam reperiri, qui videri posset minimè indifferens, nempe in eo qui metu alicuius mali adigitur ad aliquid volendum, qui ideò si facit, censetur *voluntate facere* quod facit, quia si mallet hoc pati quàm illud facere, reuera non faceret. Quibus verbis significatur *posse illum malle pati* quod intentatur, quàm *facere* id ad quod impellitur. Ridiculum enim esset ita interpretari Augustinum, vt cùm dicit *si mallet*, supponat aliquid quod sit tunc impossibile, sitque sensus *si per impossibile mallet.* Quid inquam, rationis habet hæc ratiocinatio, Ideo aliquid voluntate fieri, quia qui facit, si per impossibile contrarium mallet, non faceret? Cumque hoc ipsum adducatur ad ostendendum quid sit aliquid esse in nostra potestate, quæ connexio ista est, vt ideo è duobus oppositis vnum dicatur esse in mea potestate, quia illud non facerem, si aliud esset mihi possibile? Et quia hæc quæ dicit Augustinus maximè vera sunt de ipsa voluntate vel de ipso voluntatis actu, quo aliud quippiam volumus. Ipse enim potissimum dicitur esse in potestate per semetipsum ac voluntate fieri, quomodo intelligemus iuxta Augustinum illum actum quo aliquis cedit minis & metu coactus facit quod iubetur, esse in eius potestate? Quia, inquis, *si mallet* pati quod timet, non esset ille actus quo minante consentit. Quid est autem si mallet pati quod timet, quando illud *malle* impossibile est, nisi, si non esset impossibile suspendere istum actum aut ab illo abstinere? dicendum igitur erit, ideo istum actum esse in potestate nostra, quia si esset possibile abstinere ab illo, possemus abstinere, aut abstineremus? hoc autem quid sibi vult, & quid salis habet illa cogitatio? Quare vel pugnandum est cum communi sensu eorum omnium qui pueritiam excesserunt; vel dicendum, illud, *si mallet*, ita esse accipiendum, vt intelligatur is, qui terrori succumbit, *posse malle* pati malum quod timet, ideòque censeatur voluntate succumbere, quia si faceret quod potest,

hoc

hoc est si mallet non succũbere, non succũberet. Atque hoc confirmatur ex eo quod subiungit Augustinus, *Eos qui cogunt, vel qui suadent solere dicere, quod habes in potestate quare non facis?* Quod ostendit eos qui motui resistũt etiã quando resistunt; habere in potestate vt consentiant: & vice versâ, eos qui consentiunt, quando cõsentiunt, habere in potestate, vt resistant; quod sit manifestum similiter illis dici posse, quod habes in potestate vt malis aliud pati quàm istud facere, quare non facis? ex eo etiam confirmatur, quod iusta putetur excusatio, si quando vera est, eorum qui coguntur ad id quod facere non possunt, cum dicunt, *facerem si esset in potestate.* Quasi minimè dubium sit quin defectus potestatis faciendi aliquid, excuset eum qui non facit, cùm id exigitur. Excusabit ergo similiter defectus potestatis abstinendi ab eo quod fit, vel defectus potestatis volendi oppositum: Ergo cui iustè dicitur quare non abstines? vel quare non mauis contrarium? supponi debet habere potestatem abstinendi, vel contrarium volendi, vt hoc ei posit imputari. Atqui hoc non est aliud, quàm & esse indifferentiam ad agendum vel non agendum, & illam esse ad libertatem necessariam, postquam necessaria est ad imputabilitatem eorum quæ fiunt: hoc igitur voluit Augustinus, & hoc docuit allato iam loco.

§. VIII.

Idem probatur ex doctrina S. Augustini necessitatem excludentis à libero arbitrio.

NONO. Probatur ex omnibus locis quibus Augustinus à libero arbitrio agendi necessitatem excludit. Exclusio enim necessitatis, indifferentiæ oppositæ inclusio est. Sed responsio Baianorum in promptu est. excludi tantùm à libero arbitrio necessitatem coactionis violentam illam quæ imponitur etiam renitenti,

quam sententiam conantur ostendere communem esse apud sanctos Patres, & Theologorum Proceres, etiamsi sanctus Thomas in censendis opinionibus omnium Scholasticorum moderatissimus, quæst. 1. de malo art. 6. Hæreticam vocet, damnataque sit à duobus Pontificibus in Baio. Sed quia propositum tantùm est Augustini sententiam aperire, ostendo nón solam illum violentiam aut necessitatem coactionis reiicere à voluntate libera.

9. de Ciu. cap. 10. 1. Quia necessitatem, quam submouet, dicit eam esse quæ non est in nostra potestate, hoc est ad quam excutiendam, & volendum seu faciendum oppositum, potestate caremus. Et quod vrgent Baiani, additum esse ab Augustino, *sed etsi nolumus facit quod potest, qualis est necessitas mortis*, quasi necessitatem designaret cui voluntas renititur, frustra est. Posteriora enim verba illa nihil aliud continent quàm confirmationem & explicationem priorum, vt designetur tantùm necessitas quæ est cum defectu potentiæ ad volendum, vel exequendum oppositum, etiamsi illud sit per seipsum possibile, qualis est necessitas mortis, quam nemo potest absolutè nolle vnquam perpeti, nisi desipiat: & quamuis nollet, frustra tamen nollet. Itáque designat necessitatẽ quæ est cũ defectu potestatis ad oppositũ, quâ seclusa restat indifferentia ad vtrumque, & confirmatur. Quia cum sanctus Augustinus sic distinguat duas necessitates: & vnam dicat esse quæ non est in nostra potestate, *sed facit etiam si nolumus*, consequens esset vt aliam diceret esse in nostra potestate, ita vt non faciat nisi velimus, quasi verò si velimus, non fit id quod necessarium dicitur; & quando est, pendeat ex libertate nostra & potestate: atqui S. Augustinus non admittit hanc interpretationem. Quia cùm dicat eiusmodi necessitatem cadere in Dei vitam & præscientiam, vides quàm ridiculum sit dicere Deum si nollet non victurum, vel non intellecturum, vel Deũ si vellet moriturum aut nesciturum quid geratur, hoc

quippe sensu verum etiam est chimæram,. si vellet verum animal futurum, asinum si vellet philosophaturum. Genuina igitur Augustini sententia est, vnam esse necessitatem quæ est ex defectu potestatis & virtutis ad oppositum, aliam quæ non est cum tali defectu; primam illam nocere libertati; secundam non nocere: primam non cadere in Dei vitam aut præscientiam, secundam cadere. Et quia statim illud occurrebat, quid Deus? habet-ne potestatem ad moriendum vel ad ignorandum quod sciri potest? quod si non habet, quomodo ergo negatur eius vim, & præscientia subesse necessitati quæ dicit defectum potestatis ad oppositum? Respondet Augustinus. *Neque enim vitam Dei & præscientiam Dei sub necessitate ponimus, si dicamus necesse Deum semper viuere, & cuncta præscire; sicut nec potestas eius minuitur cùm dicitur mori fallique non posse, sic enim hoc non potest vt potius si posset minoris esset vtique potestatis. Rectè quippe omnipotens dicitur qui tamen mori fallique non potest.... vnde propterea quædam non potest quia est omnipotens.* Quasi diceret hoc quod est non posse mori, aut non posse falli non esse defectum potestatis & virtutis in Deo, sed excessum potius. ac proinde licet Deus mori non possit aut falli; non ideò tamen ponendam eius vitam aut præscientiam sub ea necessitate quæ sonat impotentiam & virtutis defectum. Non vult igitur sub eadem poni voluntates nostras liberas: nec consequenter liberum arbitrium ita esse determinatum ad vnum actum, vt careat potestate illum suspendendi aut eliciendi actum oppositum: atque ita necessitatem quæ potest cadere in nostras voluntates, & eam quæ cadit in Dei vitam & præscientiam, in eo tantùm comparat, quod neutra dicat impotentiam aut potestatis defectum; quamuis aliundè dissimiles sint, quòd vna sit contingens; mutabilis & pendens ab electione voluntatis, altera sit immutabilis & independens.

2. Constat euidenter non solum violentam necessi-

Lib 3 de lib arbit. c. 1 & 2.

tatem, sed verò etiam naturalem visam esse Augustino repugnare libero arbitrio: cùm enim dixisset Euodius, si anima moueretur sicuti lapis quando deorsum cadit, *naturalem fore motum illum, nec ex eo posse vituperari ad quod naturæ suæ necessitate compelleretur*: & ideo non posse animi motum *similem esse illi motui quo naturaliter mouetur lapis*: Augustinus vtrumque motum ita comparat & distinguit. *Qui motus si culpæ deputatur .... non est vtique naturalis, sed voluntarius, in eoque similis est illi motui quo deorsum versus lapis fertur, quòd sicut iste proprius est lapidis, sic ille animi. Verumtamen in eo dissimilis quod in potestate non habet lapis cohibere motum quo fertur inferiùs, animus verò, dum non vult non ita mouetur ..... Hinc est quod lapidem si quis dicat peccare quod pondere suo tendat in infima, non dico isto lapide stolidior, sed profectò demens iudicatur.* Vides quare non ea quæ cadit in motum lapidis, cadere in motum voluntatis, necessitas censeatur, & cur lapis excusetur à peccato, animus verò excusari non possit, *quia lapis non potest cohibere motum suum*, & quia stolidiores lapide ac dementes vocat qui cum illa cohibendi impotentia peccaturum lapidem putarent; quid superest nisi vt ij qui tali quadam impotentia nihil obstante peccare animum putant, non stolidi quidem nec amentes, sed, vt quam mitissimè loquar, peregrini dicantur apud Augustinum, miniméque domestici, etiam post viginti annorum ambitum & prensationes. Est enim obuia demonstratio: Est aliqua dissimilitudo inter motum lapidis & motum voluntatis, quæ causa est vt voluntas peccet, & lapis non peccet ex S. Augustino: sed ex eodem S. Augustino illa dissimilitudo non est alia quàm quia lapis non potest cohibere motum suum, & voluntas cohibere potest suum; Ergo illud posse, & istud non posse, est causa cur voluntas peccet in motu suo, & lapis in suo non peccet: vnde vlterius fit necessitatem impedituram peccatum voluntatis, & consequenter libertatem, nequaquam esse solam necessitatem coactionis: quippe quæ nulla est in lapide;

ſed neceſſitatem determinationis ad vnum deſignatam per illud, *non poſſe cohibere motum ſuum*, & è contrario libertatem à neceſſitate quæ ſufficit ad peccandum, nequaquam eſſe libertatem à neceſſitate coactionis tantùm; ſed à neceſſitate ad vnum determinante deſignatam illis verbis, *poſſe cohibere motum ſuum*, hęc autem eſt illa quam quærimus indifferentia.

3. Neceſſitas quam S. Auguſtinus à libero arbitrio remouet non eſt Chimærica, & impoſſibilis, ſed talis vt quòd ea non ſit, ad ſuauem Dei prouidentiam pertineat ad quam pertinere non poteſt quod Chimæra non ſit: probatur hoc ex verbis illis Auguſtini. *Tales ſeruos ſuos meliores eſſe Deus iudicauit ſi ei ſeruirent liberaliter, quod nullo modo fieri poſſet ſi non voluntate ſed neceßitate ſeruirent.* An rectè dicas Deum melius iudicaſſe vt non faceret homines chimæras aut meliores fore homines ſi chimæræ non eſſent. Neceſſitas autem coactionis & violentia noſtrarum volitionum impoſſibilis eſt, vt etiam Baiiſtæ fatentur, qui propterea dicunt omnem actum voluntatis ſeipſo & eſſentialiter eſſe liberum.

Lib. de vera Relig. c. 14.

Ianſ. lib. 8. c. 19 tom. 3.

Confirmatur quartò, quia & illi qui neceſſitatem libertati contrariam timent, non ſunt adeò ridiculi vt chimæras timeant: ſed timent reuera vt intelligimus ex Euodio illo interlocutore apud Auguſtinum, talem aliquam rationalis appetitus determinationem ad vnum, qualis eſt determinatio lapidis ad cadendum. Et conſequenter qui eos inſtruunt & prætextum illum determinationis ſeu neceſſitatis reiiciunt, non hoc ſolum agunt; vt perſuadeant non eſſe timenda huiuſmodi commenta, & poſſibiles eſſe, non verò chimæricas appetitus rationalis motiones, eſſetque inſulſa ineptáque Auguſtini ratio illa qua conſentientem tentationi vrget cùm dicit, *in tua poteſtate eſt vt conſentias.* Si tandem eò reduceretur tota eius vis vt ſenſus eſſet, *tuus conſenſus eſt verum ens, & non eſt chimæra*, hoc enim idem eſt cum eo quod eſt, tuus cōſenſus non eſt coactus coactione propriè

dicta & violenta, quæ impossibilis est. Diceret enim ille, numquam putaui chimæram aut non esse verum ens; sed est ens quod volendi & appetendi necessitas quædam ita exprimit, sicut exprimit lapidis casum inclinatio, qua deorsum tendit. Ad hoc autem legitima est Augustini ratio, *in tua potestate est vt consentias*, quæ coincidit cum eo quod paulò ante referebam, lapis non potest cohibere motum suum, tu verò potes.

De lib arbit. 3. c. 18. de natura & gratia, c. 65.

5. Patet ex verbis Augustini quibus omnem omnino necessitatem remouet, *cui resisti non potest, quæ caueri non potest.* Hoc enim est quod dicit in libris de libero arbitrio: & quod approbat in libro de natura & gratia. *Quæcumque ista causa est voluntatis si non potest ei resisti sine peccato ei ceditur.* Et *quis peccat in eo quòd caueri nullo modo potest?* quibus verbis satis explicat quæ sit illa necessitas quàm Hieronymus intelligebat, cùm dixit, nec *ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur, alioquin vbi necessitas nec corona est*, quam sententiam Augustinus *toto corde se suscipere* profitetur. Ex quibus iam facile est argumentari, omnis necessitas cui resisti non potest, seu quæ caueri non potest, tollit eam libertatem, quæ necessaria est ad peccandum; sed præter necessitatem coactionis propriè ac strictè sumptæ datur necessitas cui resisti non potest, & quæ caueri non potest, ergo præter necessitatem coactionis propriè ac strictè sũptæ datur necessitas quæ destruit eam libertatem quæ necessaria est ad peccandũ: maior est Augustini, minor ipsorum Baianorum. Quid enim dicent, potest-ne voluntas resistere victrici delectationi qua trahitur ad peccandum tum cùm illa insidet, nec ne? si potest, habemus intentum & necessaria est indifferentia ad eam libertatem quæ requiritur ad peccandum eodemque probabitur necessaria ad eam quæ requiritur ad bene agendum: si non potest, hoc est quod dico, dari necessitatem quæ non est coactionis propriè ac strictè sumptæ, & cui tamen resisti non potest, & quæ iuxta S. Augustinum libertatem destruit. Quod si hic quoque regerant tritum illud, voluntatem posse resistere *si velit,*

Ib. cap. 65.

similiter interrogabo an possit velle? si enim potest, habemus indifferentiam; si non potest, non potest igitur resistere: siquidem illud velle, resistere est, non potest velle per te; ergo non potest resistere. Neque hic obstrepant, Augustinum loqui de natura integra tantum, non de lapsa: constat enim ex sequentibus id quod dicit verum etiam esse de lapsa, cum ea solum differentia, quòd in lapsa vis resistendi Christi gratiæ deputanda est, qua quia vti nolunt peccatores, ideò peccant peccato proprio seu propriæ voluntatis.

Denique Augustinus sub hac necessitate quam remouet ab actibus liberis comprehendit necessitatem mortis, non illius tantùm qua manus inferuntur, sed cuiuscumque quæ *facit etiam si nolimus*, vt ipse loquitur loco paulò antè citato. Comprehendit ergo necessitatem mortis etiam illius quæ ideò naturalis dicitur quòd contra violentam distinguatur: ergo non designat solam necessitatem coactionis propriè dictæ, quæ minimè cadit in mortem naturalem. Si enim illa comparetur ad ipsam voluntatem, voluntas non moritur, & ideò mors illi nec violenta nec naturalis est: si verò ad hominem ipsum, tam oritur à principio intrinseco, quàm oriatur ille motus quo deorsum grauitat. Quòd si propterea dicitur violenta, quia voluntas nollet vt accideret, dici poterit & violentus hominis casus, quamuis sit ab innatâ grauitate quia voluntas similiter nollet, & ipsa voluntas efficax patiendi pro Christo violenta erit quia est inefficax quædam illius displicentia, carne concupiscente aduersus spiritum, & efficax consensus in peccatum similiter quando spiritus concupiscit aduersus carnem. Manifestum igitur est dum Augustinus coactionem excludit à libero arbitrio, non intelligere tantùm strictam illam, quæ passo resistenti ac nihil conferenti accidit, sed quamlibet necessitatem ab ipso independentem, & vel naturalem vel naturali similem, quod fecit etiam Anselmus cùm dixit cœli motum esse coactum conditionis naturalis necessitate. Quin & ipse Augusti-

5. de Ciuit. cap. 10.

Lib. 3. de lib. arbit. c. 18. 19. & seq.

nus libro 3. de lib. arbit. cap. 3. pro eodem habet hominem non cogi ad peccandum & non inesse illi à natura peccandi necessitatem : atque hoc patet ex eo quod fusè differit Augustinus infirmitatem illam & ignorantiam quæ in nobis est causa peccati, propterea nobis imputari, quod negligamus facere quod possumus, vt remedium eis quæramus, alioquin non *propriè* sed æquiuocè tantùm futura peccata quæ inde proficiscuntur. *Non tibi*, inquit, *deputatur ad culpam quod inuitus ignoras; sed* » *quod negligis quærere quod ignoras, neque illud quod vulnerata* » *ta membra non colligis, sed quod volentem sanare contemnis. Ista* » *tua propria peccata sunt.* Et ne quis causaretur deesse sibi » quod est necessarium ad quærendum & ad accipiendum » medicum, pergit; *Nulli enim homini ablatum est scire vti-* » *liter quod inutiliter ignoratur, & humiliter confitendam imbe-* » *cillitatem, vt quærenti & confitenti ille subueniat qui nec errat* » *dum subuenit nec laborat. Nam illud quod ignorans quisque* » *non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest, ideò dicun-* » *tur peccata, quia de peccato illo liberæ voluntatis originem du-* » *cunt .... sicut linguam dicimus non solum membrum quod mo-* » *uemus, sed etiam illud quod huius membri motum consequi-* » *tur .... Sic non solum peccatum illud dicimus* QVOD PROPRIE » VOCATVR PECCATVM, *libera enim voluntate & ab sciente* » *committitur, sed etiam illud quod iam de huius supplicio conse-* » *quatur necesse est.* Vbi vides expressam distinctionem eius peccati, *quod ignorans quisque non rectè facit, & quod rectè volens facere non potest* à peccato *propriè* dicto: quod *libera voluntate cõmittitur*, quasi diceret illud non cõmitti, *liberâ voluntate*; nisi quando quis *negligit quærere quod ignorat*, & sanare volentem contemnit, tunc enim illud & *proprium* & *propriè* peccatum esse: cum aliàs sint tantùm æquiuocè peccata, ad eum modum, quo lingua dicitur & membrum hominis, & sermo, quo Græci atque Latini vtuntur. Aliud est igitur peccatum ex ignorantia & infirmitate quando quis non vtitur facultate data ad quærendam scientiam & vires, & aliud quando non

adest

adest talis facultas, hoc est quando est peccandi necessitas, hoc *non imputatur*, nec committitur *libera voluntate*, nec est *propriè* peccatum: illud est, *propriè* peccatum & *imputatur*, vtpote commissum *libera voluntate*.

Et ideò vt diuinæ iustitiæ æquitatem Augustinus defendat, inductione probat consequentibus capitibus quamlibet opinionem quis sequatur ex quatuor, quas proponit de animarum origine & hæreditariæ corruptionis propagatione, hoc est siue fieri dicantur animæ ex propagine, siue producantur singulæ in singulis nascentibus: siue alicubi existentes in corpora mittantur: seu certè in eadem sponte suâ labantur, non imputari hominibus peccata quorum fugiendorum facultatem Deus non dederit. *Oportuisse enim vt volentes vincere supplicium non solum prohiberentur* SED ETIAM ADIVVARENTVR; *Quamquam in ignorantia & difficultate nata sit* anima, NON TAMEN AD PERMANENDVM IN EO QVOD NATA EST ALIQVA NECESSITATE COMPRIMI: *Accepisse naturale indicium, quo sapientiam præponeret errori, & quietem difficultati, vt ad hæc non nascendo sed studendo perueniret, quod si agere noluerit peccati eam iure teneri, tanquam quæ non bene vsa sit ea facultate quam accepit*, contra hereditariam ignorantiam & infirmitatem, *dedisse Deum & facultatem bene operandi in laboriosis officiis, & viam fidei in obliuionis cæcitate quisquis istius vitæ captus amore neglexerit* (implorare diuinum auxilium & contra difficultates eniti) *nullo pacto iustè flagitium desertionis suæ regis imperio deputaturum. in ipsa ignorantia & difficultate non abstulisse Deum liberam voluntatem petendi & quærendi & pulsandi, daturũ petentibus, demonstraturum quærentibus, pulsantibus, aperturum si naturalis est ignorantia & difficultas, inde incipere animam proficere & ad cognitionem & requiem, donec in ea perficiatur vita beata, promoueri: quem profectum in studiis optimis atque pietate* QVORVM FACVLTAS EI NON NEGATA EST, *si propria voluntate neglexerit, iustè in grauiorem, quæ iam pœnalis est, ignorantiam difficultatemque præcipitari decentissimo & con-*

Cap. 10.

Cap. 11. 16.

» *uenientißimo rerum moderamine in inferioribus ordinante.* » *Non enim quod naturaliter nescit & naturaliter non pôtest* » *hoc animæ deputari in reatum, sed quod scire* NON » SIVDVIT, ET QVOD DIGNAM FACILITATI COMPA» RANDÆ AD RECTE FACIENDVM OPERAM NON DE» DIT. *Si ignorantia veri & difficultas recti naturalis est homini* » *vnde incipiat in sapientiæ quietisque Beatitudinem surgere,* » *nullus hanc ex initio naturali rectè arguit. Sed si proficere no*» *luerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit, iure meritóque* » *pœnas luituram. Creatorem verò vbique laudandum, vel quod* » *ab ipsis eam exordijs ad summi boni capacitatem inchoauerit, vel* » *quod eius adiuuet profectum. Quod ignorat quid sibi agendum sit,* » *ex eo esse quod nondum accepit, sed hoc quoque accepturam, si* » *hoc quod accepit bene vsa fuerit.. Accepisse autem vt piè & di*» *ligenter quærat si volet.* Hæc Augustinus, quæ cùm scripsisset iam baptizatus Romæ, absoluisset deinde in Africa iam Presbyter, & tandem sub finem vitæ recognosceret, non retractauit tamen, quin imò negauit in ijs se 1.Retr. c.9. causam egisse Pelagianorum. Hæc verò apertè monstrant non inesse hominibus peccandi necessitatem, non solùm illam quæ nascitur ex vi extrinsecus illatâ, sed nec aliam vllam quæ dicat impotentiam abstinendi à peccato aut eliciendi actus oppositos, alioqui peccatum non esse imputandum. Quod ostendit & non esse talem vllam necessitatem, & vt non sit ad libertatem requiri, quod est indifferentiam & esse & requiri ad libertatem. Atque hoc ipsum

§. IX.

Alia S. Augustini testimonia pro indifferentia liberi arbitrij, deque illius vertibilitate non solùm in Adamo, sed etiam in posteris, & de potentia non peccandi.

Cap.1.2. PROBATVR decimo ex alio loco libri tertij de libero arbitrio, qui sic habet. *Motus autem quo huc atque*

illac voluntas conuertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra positus potestate, neque laudandus, cùm ad superiora, neque culpandus homo esset, cùm ad inferiora DETORQVET, QVASI QVENDAM CARDINEM VOLVNTATIS, *neque omnino monendus esset, vt istis neglectis æterna vellet adipisci, atque vt malè nollet viuere, vellet autem bene. Hoc autem, &c.* Vbi vides id quod Augustinus hic requirit pertinere ad rationem liberi, quando eo sublato nec culpandus homo est, nec laudandus, nec monendus, nec increpandus. Hoc autem quid sit mirificè exprimitur illis verbis queis dicitur homo tum ad superiora tum ad inferiora *detorquere quasi quendam cardinem voluntatis.* Non poterat melius depingi voluntatis indifferentia quàm dum dicitur veluti cardine quodam instar pessuli, modo in hanc partem, modò in illam verti, vt Augustiniana sit *vertibilitas* illa, quam Caluinistæ in crucem agi cupiunt; nimirum hic ipse est sensus antiquorum Patrum quos sequutus est Augustinus, adstruentes illam in vtramque partem arbitrij vertibilitatem, ex eáque colligentes meritum præmij ac pœnæ, vt videre est apud Iustinum, Clementem Alexandrinum, & alios, à quibus longo deinde interuallo Sorbonici accepere, quod contra Erasmum definitum est, *à Christo merita constitui; item ab Apostolo: item à Sapiente in Prou. & Eccles. & post eos conformiter ad cæteros Catholicos Doctores ab Augustino asserente meritum constare ex libero arbitrio* VERTIBILI *& diuina gratia, vt sit meritum opus gratiæ & liberi arbitrij* VERTIBILIS? an ad hunc locum in quo Augustinus voluntati *cardines* assignat, vt eius vertibilitatem exprimat, alluserit Sorbona, cùm definiuit meritum, ex Augustino, constare ex gratia & libero arbitrio *vertibili*, Lectori iudicandum relinquo. Iust. Apol. 2. ad Sen. Clem. lib 5. Tit 16 propos. Eras.

Vndecimò in libro de duabus animabus contra Manichæos Augustinus sic loquitur *dicere peccati reum teneri quemquam, quia non facit quod facere non potuit, summæ iniquitatis est, & insaniæ. Quamobrem illæ animæ quidquid faciunt,*

si natura non voluntate faciunt, id est si libero ad faciendum, & non faciendum motu animi carent: si denique his abstinendi ab opere suo potestas nulla conceditur, peccato earum teneri non possumus. Quem locum Augustinus recognoscens pri-
Cap. 15. mo Retractationum originale peccatũ solum excipit quo quia rei tenemur, *non proprietate voluntatis, sed origine,* ideò sufficit vt talis fuerit eius voluntas à qua ducitur hæc origo qualis hoc loco describitur. Vnde inferas omne aliud quod non est originale & quo rei tenemur *proprietate voluntatis,* supponere voluntatem qualis hic describitur, qualisque requiritur ad peccatum. Requiritur autem vt vides, *potestas non faciendi quod fit*, potestas abstinendi, liber animus *ad faciendum & non faciendum*, quæ verba quid aliud exprimunt quàm apertissimam ad agendum & non agendum indifferentiam? Est igitur illa ex Augustino, & est ita necessaria vt qui sine ea peccari putet non cuiuscumque insaniæ sit, sed *summæ*. Videant igitur Baiani quomodo suam sancto Augustino sapientiam probent.

Nam quod persuadere conantur hæc dicere Augustinum de solo peccato Adami, quod peccatum tantùm est, non de peccatis nostris, quæ ita peccata sunt, vt sint
Cap. 15. etiam pœna peccati, ab eius mente alienissimum esse conuincitur ex loco illo primi Retractationum, ex quo patet Augustinum ita interpretari quod dixerat in li-
Cap. 10. bro de duabus animabus, *peccatum nusquam esse nisi in voluntate,* vt non conueniat illi quod ideò peccatum dicitur, *quia peccato factum est & est pœna peccati,* & quod Apo-
Rom. 7. stolus intelligit cùm dicit, *iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum*, & est concupiscentia, *quamdiu ei non consentitur.* Item constat illud peccatum *quo consentitur peccati concupiscentiæ* in eodem ordine poni cum primo peccato, & de vtroque dici, *non nisi voluntate committi.* Item constat, ita explicari *voluntatem* hanc vt ad eam duo requirantur, cognitio scilicet peccati & facultas resistendi: nam qui facit quod malum est, nesciẽs

eſſe malum, *non incongruenter*, inquit, *nolens peccaſſe dici poteſt*, quod ſi propterea quod *volens*, fecit id quod *neſciens* fecit, dicatur *nec illud eſſe ſine voluntate peccatum*, intelligendum hoc dicit Auguſtinus de *voluntate facti*, non de *voluntate peccati*. Suppoſitâ verò peccati ſcientiâ, requiri præterea poteſtatem abſtinendi Auguſtinus declarat, cùm ſubdit. *Quiſquis autem ſciens peccat, ſi poteſt cogenti ad peccatum ſine peccato reſiſtere, nec tamen facit, vtique* " *volens peccat: quoniam qui poteſt reſiſtere, non cogitur cedere.* " An hic loquitur de peccato Adami? Pergit, *qui verò vo-* " *lens cupiditati bona voluntate reſiſtere, non poteſt: & ideò facit* " *contra præcepta iuſtitiæ; iam hoc ita peccatū eſt, vt ſit etiam pœ-* " *na peccati.* Quis non videt hîc deſignari peccatum idem " de quo paulò ante dixerat, *non eſſe in voluntate*, & ideò tantùm dici peccatum, *quia peccato factum eſt, & pœna peccati eſt?* & quod negat impedire ne *bene viuamus*, quando ei non conſentimus? Concupiſcentia, inquam, hic deſignatur, quæ inuitos etiam, conanteſque reſiſtere ſollicitat. Et ideò peccatum hoc *non eſt in voluntate*, quia *bona voluntas* eſt, quæ reſiſtere conatur. Vnde ſequitur, aliud peccatum *quod eſt in voluntate*, quod impedit ne bene viuamus, cum quo non poteſt eſſe *bona voluntas*, vno verbo, quo *conſentimus concupiſcentiæ*, eſſe illud cuius eſt eadem ratio atque peccati Adami: quod eſt peccatum tantùm, & non pœna peccati: & ad quod ſimiliter pertinet definitio peccati, quam tradiderat Auguſtinus in libro de duabus animabus, *peccatum eſt voluntas retinendi,* Cap. 11. *vel conſequendi quod iuſtitia vetat, & vnde liberum eſt abſtinere*, quâ Baiani definitum tantùm putant primum peccatum. Sed quidquid moliantur, vel ſi viginti duos annos commentando duplicent, numquam obſcurare poterunt clariſſimam Auguſtini ſententiam, quâ in nobis quoque diſtinguit peccatum, quod peccatum 1. Retr. c.15. tantum eſt, & non pœna peccati, eſtque in voluntate ſciente ac potente reſiſtere: & peccatum quod ita peccatum eſt, vt ſit etiam pœna peccati, *cui quidem quando*

bene viuitur non consentit voluntas, veruntamen non perficit bonum, quia adhuc inest concupiscentia, cui repugnat voluntas; Ad hoc non requiritur abstinendi potestas: ad illud ita manifestum est requiri, vt id negare *summæ sit insaniæ*, nempe illa veritas adeò peruia est, vt minimè *scrutandi sint libri* quibus discamus *neminem vituperatione, suppliciòue dignum, qui aut id velit quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat quod facere non potest. Nonne ista cantant & in montibus pastores, & in Theatris Poetæ, & indocti in circulis, & docti in Bibliothecis, & Magistri in scholis, & Antistites in sacris locis, & in orbe terrarum genus humanum?* Hæc Augustinus quæ nullo vmquam loco restrinxit ad primum tantùm peccatum, quasi non conueniant cuilibet alteri quod nobis imputatur, tamquam proprium proprietate voluntatis, & quo liberè censemur concupiscentiæ consentire, vt videantur diuturnam lusisse operam qui tot annis impalluere versandis Augustini libris, vt hoc ignorarent quod in montibus, in theatris, in circulis, didicisse poterant à Bubulcis, à Comœdis, à Baiulis.

Aug. lib. de duabus animab. c. 11.

Cap. 6. Duodecimò examinandum est, quod habetur in secundo libro de peccatorum meritis, & remiss. *Qui dicunt esse posse in hac vita hominem sine peccato, non est eis continuò incauta temeritate obsistendum, si eum esse posse negauerimus, & hominis libero arbitrio, qui hoc volendo appetit, & Dei virtuti vel misericordiæ, qui hoc adiuuando efficit, derogabimus.* Huic quadripartitæ propositioni quadripartita responsione satisfacit Augustinus. Et primò *confitetur hominem in hac vita sine peccato esse posse per gratiam & liberum arbitrium.*

Cap. 7. Secundò respondet quamuis hoc esse possit, *se tamen non credere vllum esse in hac vita sine peccato*, quod credendum sit scripturæ hoc neganti. Tertiò sic

Cap. 17. respondet. *Iam ergo quod tertio loco posui, videamus, cum voluntate humana gratia adiuuante diuina sine peccato in hac vita possit homo esse, cur non sit. Possem facile, ac verissimè respondere, quia homines nolunt, sed si ex me quæritur, quare nolint, imus in longum. Verumtamen etiam hoc sine præiudicio diligen-*

tioris inquisitionis breuiter dicam, nolunt homines facere quod iustum est, siue quia latet an iustum sit, siue quia non delectat. Cap. 20.
Quartò respondet, præter Christum nullum esse qui sit, aut fuerit aut futurus sit sine peccato, qui alibi beatam quoque Virginem extra hanc controuersiam esse vult.

Ex hac doctrina duo ista perspicuè colliguntur. Primùm est, homines qui non sunt sine peccato in hac vita, esse posse sine peccato, quod est homines, qui peccant, posse non peccare, hanc autem dicimus indifferentiam. Secundum est, qui hoc negant *incauta temeritate derogare*, non solũ diuinæ gratiæ, sed etiam *libero arbitrio*. Ergo, inquam, illa indifferentia ex Augustino pertinet ad rationem liberi arbitrij, quod Baiistæ negant. Si enim non pertinet, hoc est, si ea seclusa stat nihilominus ratio liberi arbitrij, quid derogat libero arbitrio qui eam tollit? Quomodo ergo probabunt Augustino quod dicunt, amissâ libertate ad bonum; aut ad abstinendum à malo, stare nihilominus libertatem ad malum, vnicornem illam, quæ compati potest immutabilem adhærendi malo necessitatem?

Sed hoc præterea expendendum est, quod dicit Augustinus interroganti cur homines qui esse possunt in hac vita sine peccato, non sint quod esse possunt, *veracißimè* responderi *quia nolunt*. Nam hoc quod est homines esse posse sine peccato, non est aliud quàm homines *hoc posse velle*. Si enim velle nequeunt, nec esse possunt. Possunt velle & tamen nolunt, & hoc *veracißimè* dicitur ex Augustino. Ergo mendacissimè negantur habere indifferentiam, quæ nihil est aliud quàm facultas aliquid volendi ac nolendi: & hæc dicit Augustinus ne *deroget* libero arbitrio: ergo derogant Baiani cùm hoc auferunt, sicuti rem minimè necessariam.

Nam quod addit Augustinus sine præiudicio diligentioris inquisitionis dici posse, ideò nolle homines quod velle possunt, quia vel carent aliqua cognitione,

vel aliqua delectatione, non eò pertinet vt cum hoc defectu impossibilem esse significet illam non peccandi voluntatem, alioqui pugnantia loqueretur, quòd eandem supponat esse possibilem, sed vult tantum significare, eos qui nollent esse sine peccato, quamuis nihil desit eorum quæ necessaria sunt ad volendum, carere tamen eo quo certò & infallibiliter vellent si daretur.

§. X.

Probatur indifferentia voluntatis ex eligendi facultate ex mente S. Augustini.

DEcimo tertiò indifferentiæ quàm quærimus species est apud Augustinum expressissima in illud Psalmi 51. *Dilexisti malitiam super benignitatem. Ante te erat*
» inquit, *benignitas, ipsam diligeres, non enim aliquid eras ero-*
» *gaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus*
» *eras. Benignitas ante te, iniquitas ante te, compara & elige.*
» *Sed forte habes oculum quo videas iniquitatem, & non*
» *habes oculum quo videas benignitatem. Væ iniquo cordi*
» *quod peius est, auertit se ne videat, quod videre potest. Quid*
» *enim de talibus alio loco dictum est? noluit intelligere vt bene age-*
» *ret, non enim dictum est non potuit, sed noluit, inquit, intelligere*
» *vt bene ageret, clausit oculos à luce præsenti.* Recogita, optime Lector, tria hæc, expositam esse voluntati benignitatem quam diligat, neque ad hoc aliquid aliunde ac de longinquo expectandum esse: Non esse dictum *non potuit* intelligere vt bene ageret, *sed noluit. Præsentem esse lucem* cui oculos claudunt qui nolunt intelligere vt bene agant, & vide an potuerit clariùs exprimi prompta & expedita facultas ad diligendum bonum in iis qui tamen diligunt malum? hoc autem quid est aliud quàm habere plenam ad vtrumlibet indifferentiam? & quid aliud cogitari potest quàm accidisse Baianis quod hic accusat Augustinus, *vt oculos clauderent luci præsenti*, si verum est quod iactant se toties & tam diu & tam diligẽter

sancti

ſancti Antiſtitis monumenta hæc in vtramque verſaſſe paginam.

Sed iterum audi quid ſequatur in reſiduam citati verſiculi partem, *iniquitatem magis quàm loqui æquitatem. Ante te eſt æquitas*, inquit Auguſtinus, *ante te eſt iniquitas, vnam linguam habes, quouis eam vertis. Quare ergo potius ad iniquitatem & non ad æquitatem? cibos amaritudinis non das ventri tuo, & cibos iniquitatis das linguæ tuæ malignæ? ſicut eligis quo veſcaris, ſic elige quod loquaris*: Non eſt hoc ſupponere voluntatem inſtar linguæ vertibilis? & non eſſet ridicula hæc obiurgatio ſi præſenti diſpoſitione ita fixa eſſet voluntas in vnam partem, vt nihil poſſet in alteram, donec ea cauſa ad quam ſpectat, diſpoſitionem aliam quæ neceſſaria eſt ad diligendam æquitatem habuiſſet? & quid dementius fingi poteſt quàm ſi dicatur homini habenti vnius tantùm rei copiam, vt alterutram eligat? Monoculum quis moneret vt eligeret vtro vellet oculo cernere? & cùm nolint liberum arbitrium eſſe bicorne, adeò tamen ſunt illuminati, vt excitari homines velint ab Auguſtino ad eligendum vtro feriant, quibus vnius tantum cornu copia eſt?

At, inquiunt, non negamus indifferentiam in libero arbitrio, & vtriuſlibet faciendi poteſtatem, negamus tantùm pertinere ad rationem liberi, *ſed per accidens coniungi veræ libertati voluntatis humanæ & nihil omnino facere ad libertatem nolendi & operandi*, vſque adeò vt miraculum ſit, ſi contrarium vnquam iudicauiſſe Auguſtinus monſtretur. Vos verò, inquam, negatis indifferentiam qualem hic Auguſtinus agnoſcit, hoc eſt qualem Scholaſtici confitentur, dum putant *quocumque modo arbitrium ſiue gratia, ſiue peccati delectationibus imbuatur, cum vtrauis diſpoſitione poſſe fieri vt vtrumlibet velit, ſiue bonum ſiue malum, pro illa ſola ſcilicet innata indifferentia voluntatis, quæ ſub quacumque diſpoſitione actum præueniente ſe ſe ſua libertate in vtramuis partem flectit.* Hanc negatis: quam eſſe admiſſam ab Auguſtino loco citato tam eſt euidens, quàm

Ianſ. tom 3. lib 6. cap. 8

Ianſ. ib lib. 8. cap 10.

Hh

est euidens sanctissimum sapientissimumque Antistitem non insanire, dum *eligere* hominem iubet quam in partem flectat se se, cùm tamen, vt vultis, non possit in *vtrumuis se flectere.* Item eligere *vtrumlibet velit, malitiam diligere an benignitatem, iniquitatem magis quàm loqui æquitatem*: cùm tamen, vt dicitis, non possit fieri vt vtrumlibet velit. An obliti estis illorum vinculorum, *quæ tantam vim habent in liberam voluntatem, vt ijs impedita in illos ipsos actus ad quos cogi nequit, liberè se flectere ac progredi nequeat?* Non est aliquid, *quo deficiēte actus aliquis non est reipsa in potestate voluntatis, quo præsente ponitur in eius potestate?* Adest ne igitur malitiam diligenti, id quo ponatur in eius potestate dilectio benignitatis? Absunt-ne vincula concupiscentiæ, quæ tantam vim habent in eius libertatem, vt iis impedita *liberè se flectere ac progredi nequeat* ad diligendam benignitatem? Quod si non est in potestate ista dilectio; si non potest ad illam progredi ac liberè flectere se se, qui malitiam diligit, qualem facitis Augustinum cui orationem illam tribuitis, *benignitas ante te, malignitas ante te, compara & elige. Ante te est æquitas, ante te est iniquitas, vnam linguam habes quouis eam vertis: elige quod loquaris?* Quis adeò vnquam desipuit vt eligendum præciperet alterum è duobus ei *qui vnum tantum haberet in potestate*? quis tantæ nequitiæ circulator qui vinculis onerato atque constricto, daret optionem illorum motuum ad quos *liberè se flectere ac progredi nequiret?* Atqui hoc facit Augustinus: ergo supponit esse in libero arbitrio indifferentiam illam quam Baiani tollunt, quos non pudet, dum se Augustinianos esse iactant, sanctissimo Doctori hasce ineptias affingere.

Iaus. tom. 3. lib. 7. cap. 2.

Nam quod addunt indifferentiam hanc quam supponit Augustinus, *nihil omnino facere ad libertatem volendi & operandi.* Quis non exsufflet, quare enim ex hoc capite increpantur iniqui, si nihil facit ad libertatem volendi & operandi? & quare putamus Augustinum inculcare expositam esse benignitatem quam non

amant, non expectandum nauium appulsum vt habeatur quod necessarium est: non esse dictum, *non potuit intelligere sed noluit: præsentem esse lucem cui clauduntur oculi?* Quare, inquam, Augustinus totmodis idem inculcat, nisi vt excusationẽ iniquis adimat quæ legitima foret si possent dicere, *non potui, lux abest, non est facultas abstinendi à malitia, non occurrit benignitas quam diligam?* hãc autem excusationem quid legitimam redderet nisi defectus libertatis manifestus si niti posset illis allegationibus? videant igitur Baiani & ex hoc argumẽto & ex vndecim superioribus, quàm sit credibile quod dicunt, in tot libris quot Augustinus exarauit, & contra Manichæos pro libero arbitrio: & pro gratia cum libero arbitrio retinenda contra Pelagianos, *Vix vllum vestigium reperiri posse vbi de ista libertate loquatur. Et in nullis Augustini libris, vel semel inuentum iri textum vnum, vel vestigium opinionis istius quòd idcirco voluntas sub gratia quæ facit eam facere, maneat libera, quia cessare potest. Nullam vel tenuem vmbram in tot scriptis suis reliquisse Augustinum, quòd libertas arbitrij in huiusmodi indifferentia collocanda sit?* Augustini omnino sunt illi libri è quibus superiores textus deprompti sunt, in quibus si quis nullum apparere vestigium, nullam vmbram eius doctrinæ qua indifferentia agendi & non agendi necessaria esse ad meritum & demeritum, hoc est ad libertatem arbitrij, seriò affirmet, quis negare possit habere illum incantatos oculos? sed quia nostram potiùs suspicantur esse illusionem hanc, quorum sententiam distare contendunt ab Augustini sententia, sicut *polum Arcticum ab Antarctico*: est cur solemur casum nostrũ fascinatorum societate: continetur enim illo numero *tota Scholasticorum multitudo* quam dicunt *suis principijs ligatam & coarctatam suspirare sub premẽte difficultate libertatis beatorum* quæ videlicet indifferentia ista caret; nec Scholasticos modò, sed & Tridentinos Patres fuisse pariter fascinatos necesse est, quando non aliam expressere libertatis ideam, quàm quæ communiter concipi solet à Scholasticis

Iansf. tom.3. lib.6. cap.6.

Ib. cap.9.

Iansf. loco id. ex 9.

Quod autem dicunt Scholasticos premi libertate Beatorum, si non alia succurreret euadēdi via, numquid haberent vel in ipsa Baianorum Theologia quo se tuerentur, quando dicunt, *beatos posse voluntatem suam mutare si velint*? adeò enim sunt immemores sui, adeòque nutantem habent, incertámque sententiam, vt cùm ideò negent necessariam esse indifferentiam libertati quòd exulet à voluntate beatorum, in quibus tamen perfectissima libertas est, alias tamen fateantur etiam beatos posse mutare si vellent, quod cum sufficiat in viatoribus vt habere dicantur eam indifferentiam quam illis Baiani concedunt, cur non etiam sufficiat vt in beatis quoque similis indifferentia sit? sed & in eò quoque numquid sunt Baiani mirabiles, *dum totam Scholasticorum multitudinem* hoc constrictam nodo fabulantur, qui suæ sententiæ, qua indifferentiam amandant, authores numerant præcipua omnia Theologorum capita Procerésque, Magistrū sententiarū, sanctum Thomam, S. Bonauenturam, Scotum, Alensem, Hugonem & Ricardum de sancto Victore, Guillelmum Parisiensem, Altissiodorensem, Henricum Gandauensem, Ricardum de Media villa, Argentinatem, Carthusianum, Marsilium, Nicolaum de Orbellis, Stephanum Burlifer, atque ipsum tandem Gabrielem. Deus immortalis præter istos eorumque sequaces, quid est *tota Theologorum multitudo*? sed fallor, suspectos etiam habent Baiani quos nominant, & quando aliter vitare non possunt eorum condemnationem, quos laudauerant, inconstantiæ tandem accusant, adeò sint ipsi vertibiles qui libertatem fixam volunt. Post descripta Scholasticorum quos dixi nomina, doctrinam illam quibusdam gradibus corruptam fatentur. *Quod vsque adeò*, inquiunt, *verum est, vt eosdem omnino Scholasticos nonnullos veteres videre liceat, initio ad amussim cum Magistro sentientes, imo longe audacius & apertius illius sensa promentes quàm ipse prompserat: deinde sub finem vitæ in alterum extremum, quamuis nonnihil*

Ianſ. tom 3. Lib. 6. cap 35

Ianſ. tom 3 lib 6. per multa capita.

Ianſ. tom. 3 lib 6. c. 33.

vacillando vergentes. Quæ sanè posteriorum scriptorum declina- "
tio, multóque magis præcedentium improbatio euidentissimo ar- "
gumento est aliam doctrinam à posteris tradi quàm accepta sit à "
maioribus. Quid tempus, & studium & longa meditatio nihil conferunt ad maturitatem sententiarum, vt primæ cogitationes potiores sint posterioribus, idemque sit retractare sententiam & corrumpere? Quid igitur Augustino fiet, eiusque retractationibus? An erunt illæ *euidentissimo argumento* aliam doctrinam ab eo traditam *quàm accepisset à maioribus*, hoc est à prioribus Ecclesiæ Catholicæ Doctoribus & Pastoribus?

§. XI.

Etiam in voluntate obstinatorum indifferentiam agnoscit Augustinus.

PROBATVR decimo quartò ex expositione inchoata ad Romanos. Quæ cum fuerit ab Augustino diligenter recognita & retractata, vt patet ex Retr. approbasse censendus est, quidquid non improbauit; in hoc etiam consentientibus Nou-Augustinianis, qui doctrinā Augustini quæst. secunda ad Simplicianum traditam ab eo confirmatā putant, quod nihil ex illa retractauit: Atqui sententiam quam refero non retractauit, sequitur ergo cōfirmasse: Augustinus igitur dū illud interpretatur quod dicitur peccatū in Spiritum sanctum non remitti neque in hoc sæculo, neque in futuro, postquam disertè pronuntiauit nec Paganis, nec Hæreticis aut Schismaticis nondum baptizatis, nec iis qui perceptis Sacramentis ipsáque veritatis scientia labuntur, denegatum esse auxilium misericordiæ, subdit; *Nam hinc licet aduertere etiam ipsis Iudæis quorum blasphemiam Dominus arguit, non* "
fuisse clausum corrigendi se & pœnitendi locum, quod idem "
Dominus in ea ipsa reprehensione ait illis, aut facite arborem "
bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & "
fructum eius malum. Quod vtique nulla ratione diceretur eis, si "

Math. 9. & 12.

Cap. 25.

Tom. 3 l. 2 de gratia Salu. c. 32.

» *propter illam blasphemiam iam commutare animum in melius,* » *& rectè factorum fructus generare non possent, aut frustra* » *etiam sine peccati sui dimissione generarent.* Quâ sententiâ » comprehendit etiam Iudæos reprobos, vt patet ex eo » quod sequitur paulò post, *Dominum Iesum Christum per il-* » *lam comminationem ad pœnitentiam vocasse Iudæos vt eis in se* » *credentibus gratiam pacémque donaret,* ET HVIC GRATIÆ » PACIQVE RESISTENTIBVS..... ET IN PECCATIS SVIS » DESPERATA ATQVE IMPIA OBSTINATIONE PERSE- » VERANTIBVS ......*neque in hoc sæculo neque in futuro ve-* » *niam posset concedere.*

Hinc igitur constat Iudæos reprobos diuinæ gratiæ resistentes potuisse non resistere, alioqui falsò diceretur fuisse illis *clausum corrigendi se, ac pœnitendi locum,* Ergo habuerunt indifferentiam ad resistendum vel non resistendum. Potuerunt, inquiunt, non resistere potentiâ quadam remotâ, quatenus fieri potuit vt eis daretur gratia, cui non resisterent, non autem potentiâ proximâ & expeditâ Sed, vide Lector, quàm sit ridiculum, quámq; illusorium; si gratiæ diuersæ designentur proptereàq; dicantur Iudæi potuisse vni non resistere, quia est alia fortior, cui, si daretur, obsecundarent? Atqui necessarium est ad sententiæ veritatem, vt intelligantur illi ipsi cui restiterunt potuisse non resistere, si quidem illa viam aperuit ad emendationem & pœnitentiam, vt Augustinus dicit. Quod si potuere illi ipsi non resistere, potentia fuit proxima non remota. Potentia enim quæ gratiam aliam expectaret ad non resistendum, nunquam diceretur non restitisse illi priori, sed huic tantùm posteriori: ac proinde Iudæi falsò putarentur potuisse non resistere illi gratiæ cui restiterunt, sed tantùm alteri quæ minimè illis collata est. Vnde & sequitur falsò dictum *non fuisse illis clausum corrigendi se & pœnitendi locum*, nisi si cui fortasse lubeat ita nugari vt cùm duæ sint ianuæ quâ successiuè exeatur è carcere, apertum esse illi exitum dicat, cui prior tantùm resera-

ta sit, cum posterior clausa maneat, aut cum sint pariter duæ, queis in regiam succedatur, apertum illi dicat aditum ad penetralia, cui exterior clausa non est cum interior minimè pateat.

Et quis non videt proximam supponi potentiam ab eo qui dicit; aut facite arborem bonam, aut facite arborem; malam: aut facite fructus bonos aut facite fructus malos? hoc enim quomodo dici possunt, nisi ridendo, ei qui alterum tantùm habet in potestate proximâ? homini podagrâ laboranti quis diceret, aut curre, aut iace; aut salta aut geme, quasi vtrum vellet in eius esset optione positum? Poterant igitur illi qui faciebãt arborem malam & fructus malos, non hoc facere potestate proximâ, qua si essent vsi fuisset hoc initium aliquod generationis arboris bonæ, bonorúmq; fructuum: atqui hoc est habuisse indifferentiam qualem Scholastici asserunt & qualem negant Baiani: Ergo illam approbauit Augustinus.

Nam quod etiam pertinere putauerit ad rationem liberi arbitrij colligitur ex eo quod toties diximus exaggeratam ex hoc capite reproborum culpam & *desperatam, atq; impiam obstinationem*; In tantum enim valet ad hanc exaggerationem indifferentia, in quantum ostendit liberè peccatum. Et confirmatur ex eo quod dicit Augustinus *nulla* ratione *dictum iri illud, aut facilè & propter illam blasphemiam iam commutare animum in melius & rectè factorum fructus generare non posset.* Quare enim hoc *nulla ratione* diceretur, si seclusa indifferentia illa liberi tamen essent? si reprobis & induratis quibus omnem gratiam omnemque resipiscendi facultatem subtraxit Deus subtractionem que illam firmauit perpetuo atque immutabili decreto; dicitur tamen, vt Baiani fingunt, *Venite ad me, conuertimini ad Dominum Deum vestrum*, quare non aliquâ ratione vel potius non eadem ratione hoc diceretur Iudæis illis quibus clausus esset pœnitentiæ locus? Neutris ergo id rectè dicitur quia nullus hoc

dici debet qui non sint ad id ad quod excitantur, & quod tamẽ omittunt, liberi Liberi autem esse non possunt qui non habent indifferentiam ad agendũ vel non agendum: Ex his abundantissimé probatum est Augustinianam esse doctrinam de indifferentiâ agendi & non agendi quæ dicitur esse à Scholasticis ad rationem liberi arbitrij necessaria, Sed quia quæ fuerit mens Augustini colligi Baiani volunt ex eius discipulis, Prosperum audiamus ijs ipsis locis, quæ referuntur à Baianis, Vnde constare quoque possit ad illos pertinere quod dicitur vt *Videntes non Videant.*

§ XII.

Idem probatur ex Prospero.

a. de voc. geni. cap. 18 PRobatur decimò quintò ex Prospero, qui sic loquitur. *Qui ad obediendum sibi, ipsum velle sic donat, vt etiam à perseueraturis illam mutabilitatem quæ potest nolle, non auferat*: & deinde, *Et licet innumeris sanctis suis donet virtutem perseuerandi vsque in finem diuina protectio; à nullis tamen aufert quod ipsis repugnat ex ipsis, vt in omnibus studiis eorum atque conatibus, semper inter se nolle & velle decertent.* En, vt in iis qui volunt obedire Deo manere dicitur ea mutabilitas quæ potest nolle, simul ergo sunt posse velle & posse nolle in eo qui vult, hæc autem est indifferentia. En etiam vt in habentibus virtutem perseuerandi manet id quod ipsis repugnat ex ipsis, hoc est ipsa cadendi libertas & facultas nolendi quod volunt, Vnde hic quoque indifferentia designatur. Quæ iterum & exprimitur & ad rationem liberi arbitrij pertinere dicitur in iis quæ sequũtur: deinde *vt quamuis auxilio Dei steterint tamen quia in se habebant vnde caderent ipsorum sit meritum quod steterunt.* Quod facit vt ad præmium aut pœnam operatio imputetur, sine dubio confert ad eius libertatem: sed potuisse cadere in iis qui steterunt facit, vt ad præmium aut pœnam imputetur operatio eorum, vt Prosper disertè significat cùm dicit:

quia in se habebant vnde caderent, ideo esse meritum ipsorum quod steterunt (nam hoc quod est stātem habere vnde cadat, non est aliud quàm stantem posse stare vel cadere, quod est esse indifferentem) ergo potuisse cadere in iis quistant, seu, quod idem est habuisse indifferentiam ad standum aut cadendum, confert ad eam libertatem qua stetisse dicuntur. Sed illud clariùs adhuc expressit Prosper in eodem libro multò superius cùm dixit, *Multis qui iam iudicio rationis vtuntur, ideò liberum esse discedere vt non discessisse sit præmium: & vt quod non potest nisi cooperante spiritu Dei fieri eorum meritis deputetur quorum id potuit voluntate non fieri.* Vides hic expressam omnino bicornem libertatem cùm dicitur *iis qui non discedunt liberum esse discedere.* Nam in quantum non discedunt cum illa discedendi facultate est etiam sine dubio liberum illis non discedere, atque ita liberum est discedere, vel non discedere, & vide quare requiratur illa discedendi facultas, vt inquit *non discessisse sit præmium.* Quid verò confert illa discedendi, hoc est non perseuerandi facultas ad hoc vt perseuerantia imputetur ad meritum si non confert ad libertatem? facit igitur ad libertatem indifferētia & illa agēdi vel non agēdi simultanea facultas. Simultanea, inquam, ridiculum enim esset si quis putaret ex eo quòd facultas standi succedat facultati cadendi, quæ præcesserat ante gratiam ad perseuerandū acceptam augeri meritum, vel quòd postquam desiit spiritus Dei cooperari, exserat sese hominis facultas ad malè agendum, pretiosiorem fuisse illam actionem ad quam spiritus Dei cooperatus est. Ergo simul esse supponit Prosper & libertatem discedendi & libertatem standi, item & facultatem cooperandi Spiritui sancto, & facultatem suspendendi illius actionem, hoc est autem esse plenam & proximam agendi vel non agendi indifferentiam. Nam remota illa possibilitas Baianis non est libertas, & ideò dicunt liberum arbitrium ante gratiam non esse liberum ad bonum. Cùm ergo Prosper dicit esse liberum ad

Cap 12.

discedendum, intellige proximam potentiam; est enim proxima ad non discedendum postquam reipsa non discedit, ergo est proxima & completa potestas discedendi & non discedendi, atque bicornis libertas & illa quam tuentur Scholastici, & quam impugnant Baiani indifferentia, quam esse quoque Augustinianam quindecim argumentis iam confectum est.

§. XIII.

Breuis solutio longarum obiectionum.

SED quid dicemus iis etiam Augustini testimonijs quibus suam Baiani sententiam confirmant. 1. Respondeo si adeò perspicua forent aque illa quæ à nobis allata sunt, Augustinum ea parte sequendum potiùs qua consentit cum Concilio Tridentino & communi Ecclesiæ doctrina, quàm eâ quà repugnare videtur: ac proinde torquenda potiùs in orthodoxam interpretationem hæc quàm illa. Sed nihil necessé est vel hanc sententiarum pugnam in Augustino suspicari: vel vim adhibere vllam vt communi doctrinæ minimè aduersum esse monstremus. Facillima solutio est, aduersarios in tota illa testimoniorum & locorum farragine operam perdidisse, cùm scopum ignorarent in quem erat collimandum. Desudarunt vt probarent & Deum & Beatos & Christum Dominum liberos esse, quamuis nullam habeant ad benè ac malè agendum indifferentiam; ergo non esse illam ad liberè agendum necessariam. Quis verò necessariam esse defendit? hunc etiam locum magna diligentia munierunt, liberos esse damnatos & dæmones, quamuis tantam habeant ad malè ad agendum determinationem vt sit eis impossibile bene agere, vnde fit non esse igitur ad libertatem male âgêdi necessariam bene agendi potentiam, in quo nullus etiam nostrum est qui resistat. Sed ne hoc quidem probandum fuit ita determinatam esse Dei aut Beatorum aut Christi voluntatem ad bonum, vt non solum non possint in ma-

lum ferri, sed neque abstinere ab vno bono quin aliud spectent: aut ita determinatam esse ad malum libertatem dæmonum & damnatorum vt ab omni actu malo cessare possint. Sigillatim accipiendas esse contendimus liberas actiones ac de vnaquaque singulari dicendum, ideò liberam esse, quod causa quæ illam producit, ita non sit ad producendum determinata quin possit non producere. Deum ergo ideò liberum esse in producendo mundo quia potest non producere, S Petrum ideo liberũ esse in impetrãda huic ægro sanitate, quia potest non postulare, Christũ esse liberũ in Lazaro suscitando, quia potest non suscitare. Et similiter dæmonem ideò liberũ esse in Adamo tentando, quia vel potest non tentare absolutè, vel nondum, vel non hoc genere tentationis. Et ita in vniuersum ad quodcumque aliqua causa dicetur libera, ad illud habere indifferentiam vel agendi, vel actionem cohibendi: & ad quodcumque illam non habet non esse liberam. Non est igitur liberum neque Deo, neque Christo, neque Beatis, τὸ non peccare, quemadmodum neque dæmoni, neque reprobis τὸ bene agere, sed intra illam, vel non peccandi, vel non bene agendi necessitatem nullam esse liberam actionem cuius cohibenda potestas non adsit. Liberam autem dico, non à seruitute, non à peccato, sed à necessitate quæ propria dicitur libertas arbitrij.

Ita igitur, constituendus fuit controuersiæ status: & hoc quasi punctum difficultatis designandum, sit ne aliqua vsquam actio libera libertate arbitrij quam causa cui libera dicitur suspendere non possit: Esse autem, dico nusquam affirmatum ab Augustino, nec à Baianis probatum tota illa congerie testimoniorum; probabitur autem si monstrauerint authore Augustino liberum esse libertate arbitrij amorem illũ v. g. quo se Deus amat, vel quo Christus aut Beati Deum amant ad hoc ex clara eius visione necessario determinari: & si quis alius est actus voluntatis, vel in Deo, vel in beatis, vel in dam-

natis quoad exercitium necessarius. Talem inquam aliquem actum si quando dixerit Augustinus esse liberum propriè dicta libertate arbitrij, fatebimur non esse necessariam ad huiusmodi libertatem indifferentiam agẽdi & non agendi. Sed *miraculum* erit lõgè rarius eo quòd iam quinquies decies patratum est in hac disputatione si huic prouocationi sic responderint, vt in aliquibus eius libris vel semel inueniri queat vnus textus, vel vestigium opinionis istius, quòd voluntas, vel sub gratia quæ facit eam facere, vel sub quacumque alia dispositione sit libera, quamuis ab actu suo cessare non possit.

Iansf tom 3. lib. 6 cap 8.

Nam quod afferunt Baiani ex libro tertio de libero arbitrio Angelos qui numquam peccauerunt nec peccaturi sunt, *à peccato abstinere libera voluntate.* Et vigesimo secundo de Ciuitate. *Primum liberum arbitrium*, quale fuit in Adamo & Angelis, *posse non peccare, nouissimum non posse peccare*; & *inamissibilem esse voluntatem pietatis, quomodo est felicitatis, futuram ciuitatis illius & vnam in omnibus & inseparabilem in singulis voluntatem liberam, ab omni malo liberatam & fruentem indeficienter æternorum iucunditate gaudiorum:* Nihil aliud probant quàm quod dixi, longam illos operam perdidisse in excutiendo Augustino. Neque enim sanctissimus Antistes his & alijs id genus verbis vnum aliquem actum designat, qui & liber sit & exerceatur necessariò, vnam indicat rationem bonæ voluntatis innumeris actibus communem, quæ ideò perpetua, & immutabilis & inamissibilis dicitur; quod eadem perpetuò conseruetur, nihil obstante singulorum actuum mutabilitate, inceptione, ac desitione, dum hoc semper habet actus qui succedit quod habebat actus qui præcesserat, estque tum hic tum ille quædam pietatis & æquitatis voluntas; ac proinde etiam vterque voluntas quædam non peccandi, saltem implicita, & vt dicunt, virtualis, hac ratione dixit Philosophus æternas esse naturas vniuersas: nihil impediente

Cap. 12.

Cap. vltimo

earum corruptione quibus insunt, quod eædem semper ac necessariò maneant, dum quod gignitur hoc ipsum est quod erat id quod est corruptum.

Esse hanc Augustini mentem poterant Baiani didicisse ex illis ipsis verbis quæ ipsimet citant, nisi oculos haberent ad quiduis aliud potiùs quam ad veritatem intuendam apertos. Nam cùm dixisset *inamissibilem esse voluntatem pietatis & æquitatis quomodo est felicitatis*; subdit. *Nam vtique peccando nec pietatem nec fælicitatem tenuimus: voluntatem verò felicitatis nec perdita felicitate, perdidimus.* Vides ita perpetuam, ita necessariam, ita inamissibilem æquitatis & pietatis voluntatem in beatis, quomodo est & felicitatis illa quæ in nobis ne perdita quidem felicitate perdi potuit: hoc est illa qua beati esse volumus, etiam dum à vera felicitate peccantes aberramus. Iam verò interrogo Baianos, an audeant cogitare vnam quandam in nobis esse felicitatis voluntatem, quæ sit perpetua & quoad exercitium necessaria? Quod si eos affirmare pudet, fateantur ergo perseuerantem illam & inamissibilem felicitatis voluntatem in nobis nihil aliud esse, quàm innumerabilem voluntatum multitudinem numero, specie, genere diuersarum; vel potiùs esse omnium omnino quantumuis differentium inter se voluntatum nostrarum multitudinem: quæ cùm in eo conueniant omnes quod aliquo modo appetant hoc quod est bene esse; aut hoc quod est malo carere: ideò communem habent rationem voluntatis qua beati esse volumus, nolumus autem esse miseri, & quia fieri aliter non potest, semperque necessarium est vt quidquid appetimus, sub aliqua ratione boni appetamus, quidquid refugimus, sub aliqua ratione mali refugiamus: ideò & necessaria dicitur atque inamissibilis voluntas felicitatis: impossibilis autem illius fuga. Quod minimè impedit quo minùs sit & plenissima libertas & maxima indifferentia circa singulos actus, qua fiat vt electionis nostræ sit, vt hic potius quàm illic felicitatem nostram quæra-

Iansf. tom. 3. lib. 6. cap. 8.

22. de Ciu. cap. vlt.

mus; & hoc potius quàm illud eius amore fugiamus. Atque ita quia nulla in nobis est felicitatis voluntas, quæ non possit non esse; ideò libera est, & quia similiter nulla est mali fuga quæ non possit non esse; nolle malum & nolle miserum esse pariter est liberum.

Idem igitur iudicium esse vult Augustinus de voluntate æquitatis & pietatis in beatis, quæ quando dicitur perpetua & inamissibilis, designatur omnium actuum quos exercere possunt beati multitudo; dum enim nullus inter eos reperiri potest cui non sit quædam æquitatis & pietatis voluntas, sequitur non obstante singulorum mutatione constantem esse atque immutabilem, & quod idem est, inamissibilem pietatis & æquitatis voluntatem, quod quia stat cum indifferentia voluntatis ad singulos actus, ideò etiam stare censetur cum eorum libertate.

Vnde fit vt etiam ipsum non peccare quodam sensu liberum sit beatis, non quidem per se præcisè, quasi verò in quibusdam circumstantijs pura à peccato abstinentia imputari possit eorum libertati, sed quia cùm quilibet eorum actus vt est quædam honesti prosequutio, ita sit & quædam peccati fuga, fieri potest vt ab eorum actuum quibus peccatum fugiunt indifferentia & libertate, ipsum fugere peccatum dicatur eis liberum, eodemque pariter sensu ipsum non peccare cum quo semper stat nihil liberum dici, nisi quod indifferens est, vel pendens à causa indifferenti.

Enchir c. 105. Iansen. tom. 3. lib. 6. cap. 8. Eandem omnino esse constat Augustini mentem in illis verbis quæ Baiani referunt, *sicut ergo nunc anima nostra nolle infelicitatem: ita tunc nolle iniquitatem semper habitura est.* Quibus verbis hanc Baiani glossam subnectunt *vbi, nolle iniquitatem, seu vt ita dicam, noluntas iniquitatis eadem est quæ superius vocata fuit inamissibilis voluntas pietatis & æquitatis: itemque inseparabilis in singulis voluntas libera.* Ergo, inquam, sicut in nobis non est vnum quoddam *nolle infelicitatem*, sed est illa communis quædam ra-

tio omnibus actibus queis appetimus benè habere & carere malo: ita nec in beatis est vnum quoddam velle æquitatem & pietatem, quod liberum sit, sed est illa communis quædam ratiò omnibus actibus quibus honestatem approbant & turpitudinem oderunt, cum eo tantum discrimine, quod in nobis interruptio quædam est interdum atque cessatio ab omni actu quo vel appetamus felicitatem vel oderimus infelicitatem. Vnde neque propriè dici possunt perpetui nisi ratione dispositionis quam habet voluntas vt contrarios nunquam admittat: in beatis non solum perpetua est illa dispositio sed ipsum quoque huiusmodi actuum exercitium dum alter alteri semper succedit sine somni vel alterius alicuius infirmitatis interruptione,

§. XIV.

Alia solutio minimè quidem necessaria, sed tamen sufficiens.

CONSTAT igitur ex iis quæ huc vsque disputata sunt, Augustinum nusquam propitium, omnibus locis fuisse Baianis aduersum. Quod si quando fauisse videretur, obiiceremus id ipsum quod ille in pari casu respondit aliquando cùm Donatistæ sanctum Cyprianum obiicerent; *Qua propter illud vnum isti considerent quod omnibus patet, si auctoritas Cypriani sequenda est (substitue Augustini) magis eam sequendam esse in vnitate seruanda*, quæ stare non potest cum dissensione ab iis quæ in Conciliis generalibus constituta sunt, *quam in Ecclesiæ consuetudine commutanda; si autem Concilium eius attenditur huic est vniuersæ Ecclesiæ posterius Concilium præponendum, cuius se membrum gaudebat & vt se in totius corporis compage retinendum cæteri imitarentur, sæpius admonebat.* Idem scilicet Augustinus admoneat *posterioribus Conciliis* adhærendum, atque ab iis discedendũ quæ priorum seu Patrum seu Conciliarum mens fuerit, spectandam etiam neque *commutandam*

De Bapt. con Donat. lib. 2. cap 9.

Ecclesiæ consuetudinem, non illam quæ in vsu rerum functionumque sita est, sed præcipuè quæ pertinet ad communem sentiendi-loquendique rationem: hoc igitur iterum atque iterum Baiani considerent, si sequendus sit Augustinus, in eo sequendum maximè in quo ille vnius Doctoris sententiam negat esse multitudini præferendam, nec cuicunq; multitudini, sed vnum in Concilium coactæ, sed Ecclesiæ totius sensum fidemque repræsentanti, sed approbatæ ab Ecclesiâ etiam totâ acceptante sine mora vel hæsitatione vllâ eius decreta & credendorum decisiones. Hoc si Baiani considerauerint, intelligent profectò postulare Augustinum vt se in eo potiùs sequantur, quàm in eo quod illis videtur docuisse contrarium. Et vt non dubitent hunc fuisse semper Augustini animum præter hunc locum inquo versamur,

Considerent secundò, id quod ille non veretur dicere in faciem ipsi Chrysostomo, quem è terris alloquitur iam inter cælites agentem, se illi nequaquam consensurum si diuersa sentiret à coepiscopis. Quid enim censemus? Augustinum si viueret ausurum discedere à Concilio Generali solum, qui vel cum Chrysostomo non auderet a communi sententia coëpiscoporum dissentire?

Considerent tertiò quod dicit de baptismo hæreticorum, *Patres Episcopos disceptare ac fluctuare potuisse donec* De Bapt. con. Donat. lib. 1. cap. 7 *plenario totius Orbis Concilio quod saluberrimè sentiebatur etiam remotis dubitationibus firmaretur*: & *nullam esse iam* " *quæstionem quin hæretici & habeāt & dare possint baptismū* " *hoc enim iam in ipsa totius orbis vnitate discussum, conside-* " *ratum, perfectum atque firmatum esse.* & *Quod per vniuersæ* Con. Ep. Parmen. lib. 2. cap. 13. *Ecclesiæ statuta firmatum est, vel vnius Episcopi auctoritati, vel vnius Prouinciæ Concilio præferendum*: &, *Concilia quæ* De Bapt. con. Don. lib. 2. cap. 1. lib. cap. 3. *per singulas regiones vel prouincias fiunt plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex vniuerso Orbe Christiano sine vllis ambagibus cedere, ipsaque plenaria sæpe priora posterioribus*

ribus emendari, legum scilicet vel cōtemperatione vel si opus est abrogatione, dogmatum verò non mutatione sed elucidatione maiori; præsertim si legitima erant illa priora & necessariâ consensione membrorum cum capite confirmata, vt habeant hic etiam nostrates Illuminati vnde se Anti-Augustinianos esse cognoscant, dum corruptionem interpretantur, ordinísque perturbationem, quod recentioribus temporibus in Ecclesia constitutum est circa Sacramentorum vsum, contenduntque hodiernam Ecclesiam ex antiqua emendandam, cùm Augustinus emendari malit antiquam ex hodierna, si tamen emendari dicenda sit, quæ non negatur pro ratione temporum constituere debuisse quod constituit, quódque alio tantùm rerum occursu postulante aliter esse constituendum decernitur.

Considerent quartò, quod iterū inculcat Augustinus, nihil vetare quominus aliquis *vniuersalis Concilii admonitus firmitate videat aliquid quod non viderint qui plenarium de hac re Concilium nondum habebant, tametsi magnis virtutum firmamentis ac meritis magnaque copia gratiarum præcellerent*. Item illud, Cyprianum *cum Concilio Prouinciæ suæ sine dubio cessurum fuisse si iam illo tempore quæstionis huius de baptismo hæreticorum veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium solidaretur*, hoc est *cessurum vniuersi orbis auctoritati patefactâ veritate*. Et illud; *Nimium dura, nimium diabolica esse hominum corda quæ adhuc tantæ manifestationi veritatis obsistunt*, quanta scilicet facta est in Concilio Carthaginensi, in quo Donatistæ post longam disceptationem conuicti sunt. Et illud; *Finitam esse causam Pelagianorum apud competens iudicium communium Episcoporum: nec amplius cum illis agendum esse quantum ad eius examinis, nisi vt prolatam de hac re sententiam cum pace sequantur, quod si noluerint à turbulenta, vel insidiosa inquietudine cohibendos*. Et illud, *Conterendos esse* Pelagianos *vigilantia & diligentia pastorali post factum illis competens sufficiensque iudicium* (in prioribus Africæ Concilijs) con-

De Bapt. con. Don lib. 4. cap. 6.

Ib. lib. 2. c. 4

Ep. 152.

terendos inquam instar *luporum vbicumque apparuerint, siue vt sanentur atque mutentur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.* Quid etiam dicent Baiani Augustinum excipere seipsum cum dicit posteros alicuius Cōcilij sanctionibus eruditos, videre aliquid posse quod non viderat vnus quidam Patrum qui ea luce carebat, quamuis cæteris meritorum & gratiarum, prærogatiuis præferendus? Non fecerit de Cypriano coniecturam ex suo ipsius animo, cum dixit cessurum fuisse Cyprianum cum toto Prouinciæ suæ Concilio, si tum veritas quæ illum latebat eliquata fuisset & declarata per plenarium Concilium? habuerit ipse, *Cor nimium durum, nimiumque diabolicum*, vt resistendum putaret non vnius Africæ, sed totius orbis coactis in vnum Episcopis; & contenderit esse adhuc ius examinis nec tanquam finita causa acquiescere voluerit iudicio communium Episcoporum *insidiosa turbulentaque inquietudine?* lupum denique suo se ipse ore vocauerit vbique *conterendum* si saniari atque mutari nollet? hæc vbi Baiani Augustino monente considerauerint, non dubitabunt, si quid occurreret in quo ille paulò asperius videretur esse loquutus quàm postea Tridentinum vel quoduis aliud Concilium exposuisset, facturos se contra manifestissimum Augustini iudicium testatissimámque voluntatem, nisi malint illius sententiam ex Tridentino mollire, quam ex quibusdam illius verbis Tridentino vim inferre.

Supra ex. li. 2. con. Don. c. 4.

Denique hoc considerent pro eodem haberi ab Augustino *plenarii Concilij & totius orbis authoritatem*, hoc est eandem esse generalis Concilij & Ecclesiæ vniuersæ infallibilitatem. Videant igitur etiam atque etiam quid de Tridentino, quid de hodierna Ecclesia dicere habeant. Connexa enim inuicem hæc sunt nec fieri potest vt cum mutuis testimonijs Ecclesia Concilio, Concilium Ecclesiæ certitudinem adstruant nutante vnius fide inconcussa sit fides alterius. Si cui ergo suspecta sit Concilij fides, quid moratur? laruam deponat & Eccle-

sia quoque repudiata Geneuam ad fratres pergat. Hoc autem intelligat se consilij tam impij Augustinum authorem & frustra & falsò appellaturum. Augustinus enim est qui Ecclesiam hoc perpetuo futuram promittit quod esse videbatur eius ætate, vt ante monstratum est. Neque enim fortuitam putauit & veluti ex quadam illorum tēporum felicitate Ecclesiasticæ fidei rectitudinem annis sequentibus desituram, cùm dixit: *Necesse esse vt falsa loquatur, necesse inquam esse vt falsa loquatur, qui aut concipi noluit in ventre Ecclesiæ, aut quem conceptum mater excußit*; dum negauit fieri posse *vt euacuaretur fides Dei de Ecclesia futura & diffundenda vsque ad terminos orbis terræ, quæ in promißis Patrum retenta & nunc exhibita est.* Dum obtendentibus Donatistis hoc Ecclesiæ accidisse quod hæretici putant accidere posse, nempe & deficere, hoc est & perdere fidei veritatem, exclamat, *O impudentem vocem!* pergitque vocare *vocem abominabilem, & detestabilem, præsumptionis & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam, quam* Spiritus *sanctus præuiderit, & contra quam pronuntiauerit illud: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Dum negat, *timendum esse nequando euertatur ciuitas hæc quæ mundum tenuit aliquando, eo quòd Deus eam in æternum fundauerit.* Dum iterum negat, *pugnantem contra hæreses expugnari posse, manere enim in radice sua, in vite sua, in charitate sua: nec fore vnquam vt portæ inferorum vincant eam.* Dum Ecclesiam vocat, *solidum fidei fundamentum, tutißimam speculam, locum à Deo designatum dicente, Ecce locus est penes me & stabis super petram. Et post Domini clarificationem nos esse super illam petram solidatos.* His & alijs id genus testimonijs totisque contra illam quam Donatistæ prætexebant orbis terrarum apostasiam scriptis libris conuincitur aut abiurandum esse Augustinum, aut credendum tam esse infallibilem hodie sub Innocentio decimo, Catholicam Ecclesiam, quàm erat infallibilis sub Innocentio primo, vel

In Psal. 57.

Con. Ep. Parm. lib. 1. cap. 1.

In Psal. 101. con. 2.

In Psal 47.

De Symbolo ad Cat. lib. 1. cap. 5.

De Trinit. lib. 2. cap 17

Exod. 33.

terendos inquam instar *luporum vbicumque apparuerint, siue vt sanentur atque mutentur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.* Quid etiam dicent Baiani Augustinum excipere seipsum cum dicit posteros alicuius Cõcilij sanctionibus eruditos, videre aliquid posse quod non viderat vnus quidam Patrum qui ea luce carebat, quamuis cæteris meritorum & gratiarum, prærogatiuis præferendus? Non fecerit de Cypriano coniecturam ex suo ipsius animo, cum dixit cessurum fuisse Cyprianum cum toto Prouinciæ suæ Concilio, si tum veritas quæ illum latebat eliquata fuisset & declarata per plenarium Concilium? habuerit ipse, *Cor nimium durum, nimiumque diabolicum*, vt resistendum putaret non vnius Africæ, sed totius orbis coactis in vnum Episcopis; & contenderit esse adhuc ius examinis nec tanquam finita causa acquiescere voluerit iudicio communium Episcoporum *insidiosa turbulentaque inquietudine?* lupum denique suo se ipse ore vocauerit vbique *conterendum* si sanari atque mutari nollet? hæc vbi Baiani Augustino monente considerauerint, non dubitabunt, si quid occurreret in quo ille paulò asperius videretur esse loquutus quàm postea Tridentinum vel quoduis aliud Concilium exposuisset, facturos se contra manifestissimum Augustini iudicium testatissimámque voluntatem, nisi malint illius sententiam ex Tridentino mollire, quam ex quibusdam illius verbis Tridentino vim inferre.

Supra ex. li. 2. con. Dou. c. 4. Denique hoc considerent pro eodem haberi ab Augustino *plenarii Concilij & totius orbis authoritatem*, hoc est eandem esse generalis Concilij & Ecclesiæ vniuersæ infallibilitatem. Videant igitur etiam atque etiam quid de Tridentino, quid de hodierna Ecclesia dicere habeant. Connexa enim inuicem hæc sunt nec fieri potest vt cum mutuis testimonijs Ecclesia Concilio, Concilium Ecclesiæ certitudinem adstruant nutante vnius fide inconcussa sit fides alterius. Si cui ergo suspecta sit Concilij fides, quid moratur? laruam deponat & Eccle-

sia quoque repudiata Geneuam ad fratres pergat. Hoc autem intelligat se consilij tam impij Augustinum authorem & frustra & falsò appellaturum. Augustinus enim est qui Ecclesiam hoc perpetuo futuram promittit quod esse videbatur eius ætate, vt ante monstratum est. Neque enim fortuitam putauit & veluti ex quadam illorum tēporum felicitate Ecclesiasticæ fidei rectitudinem annis sequentibus desituram, cùm dixit: *Necesse esse vt falsa loquatur, necesse inquam esse vt falsa loquatur, qui aut concipi noluit in ventre Ecclesiæ, aut quem conceptum mater excußit*; dum negauit fieri posse *vt euacuaretur fides Dei de Ecclesia futura & diffundenda vsque ad terminos orbis terræ, quæ in promißis Patrum retenta & nunc exhibita est.* Dum obtendentibus Donatistis hoc Ecclesiæ accidisse quod hæretici putant accidere posse, nempe & deficere, hoc est & perdere fidei veritatem, exclamat, *O impudentem vocem!* pergitque vocare *vocem abominabilem, & detestabilem, præsumptionis & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam, quam Spiritus sanctus præuiderit, & contra quam pronuntiauerit illud: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Dum negat, *timendum esse nequando euertatur ciuitas hæc quæ mundum tenuit aliquando, eo quòd Deus eam in æternum fundauerit.* Dum iterum negat, *pugnantem contra hæreses expugnari posse, manere enim in radice sua, in vite sua, in charitate sua: nec fore vnquam vt portæ inferorum vincant eam.* Dum Ecclesiam vocat, *solidum fidei fundamentum, tutissimam speculam, locum à Deo designatum dicente, Ecce locus est penes me & stabis super petram. Et post Domini clarificationem nos esse super illam petram solidatos.* His & alijs id genus testimonijs totisque contra illam quam Donatistæ prætexebant orbis terrarum apostasiam scriptis libris conuincitur aut abiurandum esse Augustinum, aut credendum tam esse infallibilem hodie sub Innocentio decimo, Catholicam Ecclesiam, quàm erat infallibilis sub Innocentio primo, vel

In Psal. 57.

Con. Ep. Parm. lib. 1. cap. 1.

In Psal. 101. con. 2.

In Psal 47.

De Symbolo ad Cat. lib. 1. cap. 5.

De Trinit. lib. 2. cap 17

Exod. 33.

Zosimo Augustini tempore: & consequenter eodem iure postulandum vt ad Ecclesiæ hodiernæ præscripta suâ quisque fidem exigat quod postulabat olim Augustinus vt exigeretur ad normam Ecclesiæ quæ tunc erat: & quia inseparabilis est, vt dixi, Tridentini & alterius cuiusuis similis Concilij fides ab Ecclesiæ fide, fatendum est neminem vnquam futurum magis Augustinianum quàm qui de Augustino senserit ea quæ sequuntur.

Primò, si cui videretur aperta quædam inter Augustinum & recentis alicuius Concilij aut Ecclesiæ hodiernæ doctrinam repugnantia debere illum sine vlla dubitatione discedere ab Augustino vt adhæreat Ecclesiæ: neque timendum vt quia discedit ab Augustino discedat ab antiqua Ecclesia. Postquam enim constat ex Augustino infallibilem esse vtramque, fieri non potest vt qui consentit hodiernæ, ab antiqua dissentiat, esseque necessarium iuxta sancti Præsulis principia, vt si quam eius doctrinam Ecclesia hodierna minus probaret: nec illam antiqua probauerit.

Secundò, si quando non esset aperta repugnantia, quòd obscurum esset apud Augustinum cõtrarium eius quod in Ecclesiæ hodiernæ Conciliorumque recentium doctrina manifestum est: Augustinum interpretandum ex Conciliorum & Ecclesiæ sentẽtia, in eamque partem esse flectendum, non è contrario vim inferendam apertis decisionibus Conciliorum & Ecclesiæ, vt ea sequamur quæ sunt apud Augustinum minus aperta.

Tertiò, si obscurum esset in Ecclesiæ doctrina contrarium eius quod alicui videtur esse perspicuum apud Augustinum, poterit ille quidem ex Augustini luce has vmbras fugare: non erit tamen hoc necessarium expeditiori ratione occurrente. Non enim Ecclesiam sequimur sopitam, aut elinguem, aut procul positam. Viuit illa, sempérque vigilat & loquitur & præsens est. Ergo illam consulamus audituri quid opus sit facto dum nulla est manifesta definitio earum quæstionum quæ

vocantur in controuersiam. Dicet fortasse quod dixit olim Cælestinus in eadem causa, se neque contemnere quod docuit Augustinus, nec necesse habere id adstruere: ergo liberam esse in vtramque partem disputandi facultatem. Purgabit etiam fortasse fideles oculos, docebitque imaginariam esse lucem illam quæ apud Augustinũ fulgere putabatur, sanatáque ophthalmia & Baium & Baianos contraria visuros, quod Collyrium iam à Pio V. à Gregorio XIII. ab Vrbano VIII. paratum est.

Quartò, si vtrimque tenebræ appareant, sitque obscurum apud Augustinum contrarium eius, quod in Ecclesiæ vel Conciliorum doctrina, videtur etiam inexplicatum, animis ad obediendum luci cum affulserit paratis, liberam quidem fore disputationem, sed ita vt præualere debeant suspiciones illæ, queis probabile fit aliud in Ecclesiæ doctrina contineri, quàm contineatur in doctrina Augustini, hoc enim postulat præiudicium infallibilitatis: sed hic quoque interroganda Ecclesia est, vt si quod subsit periculum, demonstret quà tandem ratione tuti esse possumus.

Atque in eo desiderari potuit Baianorum, aliorumque huius ætatis Illuminatorum, eorúmque sectatorum prudentia, qui cùm non ignorarent nouum aliquid atque à communi sensu Ecclesiæ hodiernæ alienum proponi, non viderunt tutius esse suspensâ interim sententia expectare quid illa pronuntiaret, quàm iudicio præcipiti anteuertere ineluctabilem superioris subsellii definitionem: ita vt cùm indemnes esse possent in alieno periculo, litigantium spectatores & arbitri, maluerint partibus implicari, aleamque subire damnationis, & stare sub ictu Anathematis, si forte deterior iudicaretur pars illa quam elegerunt. Neque verò est cur quemquam decipiat, quod illi antiquitatem ingeminant, hoc enim prius disertè ab illis exponendum est; velint ne iisdem tantum conditionibus disputare quibus Hæretici. Nam quia illi Ecclesiæ authori-

tatem repudiant, cuius fidem corruptam esse impudenter calumniantur: neque tamen eò vsque processit inuerecundia quin aliquot post Christum sęculis perseuerasse integram fateantur; quod dant accipimus, collatisque temporibus hodiernam Ecclesiam quam impugnant ex veteri quam approbant defendimus, ad scripta Patrum qui prioribus illis vixere temporibus prouocantes: vt dum talem esse quæ in eorum monumentis reprę̨sentatur Ecclesię doctrinam conspexerint, qualis hodieque traditur, conuincamus non posse illos ab Ecclesiâ hodiernâ meritò dissentire, qui videri volunt consentire veteri. Quod si Baianos pudet eâdem vti circunscriptione, neque ignorant sibi minimè integrum esse saluâ Catholicorum communione, ab Ecclesiâ hodiernâ prouocare ad antiquam; quo pergunt? & cur mortuos tantum interpretes adhibendos putant earum rerum quas viui præsentesque certo docere possunt? Augustini doctrinæ si vera est, non potest illa repugnare quam Spiritus sanctus nullam veritatem celauit: aut si repugnat, non fuerit verum quod illa improbauerit, ac proinde nec Augustinianum, si quidem Augustinus ignorare nunquam potuit quod erat verum. Inde igitur certò sciamus, & quid docuerit Augustinus, & quæ legitima sit eorum quæ docuit interpretatio. Quid timemus? Ne cui Deus tradidit infallibilem verbi sui intelligentiam, non dederit penetrare sensa SS. Patrum? atqui cohærere ista necesse est, nec fieri potest vt quæ à Deo didicit, quæ sit germana scripturæ interpretatio, nesciat tamen vtrum illam Augustinus assecutus sit, dum de gratia diuina disputauit deque libero arbitrio & Prædestinatione. Quare hoc semper vrgendum est, vt dicant Baiani quanti faciant Ecclesiam hodiernam: intelligántque controuersijs Catholicorum & Disputationibus hanc esse præfixam legem, in iis quæ ad fidem spectant, inter Romam & Geneuam, seu siquæ alia est metropolis hæreticorum, medium nullum est.

LIBER TERTIVS.

Nec opponendum Augustinum Decretis Pontificum.

CAPVT I.

Opponunt Baiani.

AVGVSTINVM & Romanos Pontifices à Baianis committi nihil necesse est vt probemus, nimirum id & testantur Pontifices & ipsimet Baiani confitentur. In auribus oculisque omnium est Vrbani 8. Constitutio quâ certò compertum pronuntiatur Baianos proscriptam iam antea Doctrinam, veluti Augustinianam restituere conatos. Quod autem illi non acquiescunt Apostolicæ sedis iudicio, pergúntque illius Constitutionis vim oppugnare commentitiis rationibus hoc consequuntur, vt confirmetur magis, magisque innotescat & Ecclesiæ sensus & pertinacia repugnantium, vt monstrabitur paulò post. Neq; verò est cur Baiani sibi quidquã imponi querãtur qui postquam egerunt, quantum in ipsis fuit, vt ostenderent discrimen esse aliquot inter damnatam à duobus Pontificibus Baii doctrinam & suam: coguntur tandem in aliquibus saltem capitibus conformitatem confiteri vt ex ipsorum scriptis constat: Namquæ est Baii vigesima quinta propositio de operibus infidelium & virtutibus Philosophorum, *tam constanter & luculentè tot modis ab Augustino traditam putant vt si vlla est Doctrina in Lucubrationibus eius manifesta, minus obnoxia*

Iansl. tom. 1. lib. 4. de statu nat. lapsæ c. 17.

cauillationibus, illa eminet inter omnes. Et quod dicitur de illa vigesimâ quintâ, *idem pari ratione dicendum in aliis tribus, vigesimâ octauâ:* Quòd nulli tentationi resisti possit sine gratiæ adiutorio sic vt ab ea homo non superetur, vel sic vt peccatum vitet, & *trigesimâ sextâ* Quod nihil boni operis naturalis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortum ducat, agnosci debeat. & *sexagesimâ tertiâ* Quod nullus vsus liberi arbitrii bonus siue non malus sine gratia haberi possit, de quibus ita pronuntiauit. *Sicut negare non possum omnes illas propositiones constantissimè sine vlla fluctuatione docuisse contra Pelagianos Augustinum; ita dubitare non possum eas velut bases totius Doctrinæ de Gratia & libero arbitrio & consequenter tanquam Doctrinam Catholicam indubitatam tradidisse.* Et quod Scholastici quidam crediderãt non damnari a Pio V. Gregorio XIII. propositiones illas per se ipsas, sed improbari censuram quæ addebatur à Baio cum notam Pelagianismi dissentientibus inureret, hoc ipsum Augustino auctore factum contendunt, Qui non solum doctrinam à Baio improbatam in istis propositionibus improbauit. *Sed etiam velut Pelagianum errorem abhorruit, sine cuius censuræ certitudine principia eius de gratiæ diuinæ necessitate funditus labefacta collabuntur* vt iam nemini dubium esse possit, quin hoc ipsum quod à Pontificibus Romanis damnatum conceditur, à Baianis & verum esse & ab Augustino traditum ab iisdem asseratur. Idem dicunt de quinquagesimaquintâ quâ dicitur *Deum non potuisse talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur.* hanc enim contendunt & ab Augustino traditam & à duobus Pontificibus sine dubio damnatam. Quid ergo facimus? Rubiconem transibimus, fatebimurque & Augustino & veritati contrarias esse Romanorum Pontificum in controuersijs fidei definitiones? Respondet istorum hominum Coryphæus. *Ingenuè fateor mihi hic aquam hærere, & quid ergo ad propositionem quam proscripsit Apostolica sedes? hæreo, fateor.*

Ianf. loc. cit cap. 26.

Ianf. ib. cap. 27.

Ianf tom. 2. lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22.

Ianf. tom 2. lib 4. de statu nat. lap. cap. 27. Et lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22

CAPVT

CAPVT II.

Resistere Baianis Augustinum.

SED hæres in plano, mi Doctor, perge, perge, Augustinus viam monstrat, securitatem tibi Ecclesiæ antiquæ fides præstare potuisset: nec esset vel scandalum vel fouea suspicanda, vbi SS. Patrum & seorsum & in Concilia Prouincialia, Nationalia, Oecumenica, coëuntium conspicerentur impressa vestigia, sed quando Augustinus tibi est *instar omnium, loco omniũ, supra omnes, Pater Patrum, Doctor Doctorum, primus post scriptores canonicos, inter omnes verè solidus, subtilis, irrefragabilis, Angelicus, Seraphicus, excellentissimus & ineffabiliter mirabilis*, qui errantem ducentis annis Ecclesiam in viam reduxit, ab illo saltem disce minimè *herendum* esse, dum trahit Apostolicæ sedis authoritas, etiam si vnus aliquis Patrum retrahere videretur. Supra c. 3. Ians. tom. 2. l. 1. proœm. cap. 24. Supra c. 1.

Augustinus est qui, vt, qualis sit Ecclesiæ Latinæ fides repræsentet, Innocentium producit Romanum Episcopum *illi Ecclesiæ præsidentem*. Qui Iulianum affirmat euasurum fuisse Pelagianos laqueos, si voluisset illum audire. Qui negat potuisse illum aliud Africanis respondere Concilijs nisi quod Antiquitus Apostolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia. Qui pronuntiat eum quamuis sit *tempore posterior* Irenæo, Cypriano, Reticio, Olympo, Hilario, Ambrosio, esse tamen *priorem loco*. Qui nefas putat existimare Chrysostomum à communi sententia Coëpiscoporum suorum discessurum *maximèque Romani Innocentii*. Quis dubitat Augustinum eadem dicturum de Pio, de Gregorio, de Vrbano, quod dicebat de Innocentio? Et quid valeret illius argumentatio si authoritas illa Innocentij qua Iulianum vrget, à persona & non potius ab officio ac ministerio peteretur? Quod si ea est illius sedis prærogatiua vt quæ est Episcopi Romani eadem esse censeatur Ecclesiæ Lib. i. cont. Iul.

Latinæ fides, vt exuat laqueos hæreticorum qui ei adhęret: vt non possit aliud respondere quàm quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia: vt ei sit *maximè* consentiendũ: quis negare possit legitimos Innocẽtij successores eadem authoritate pollere & licet Augustino sint tempore posteriores, esse tamen *priores loco*, nimirum in maioribus causis, cuiusmodi sunt causæ fidei, decidendis: hærent igitur Baiistæ vbi eos Augustinus etiam impellit.

Augustinus est qui cum Concilio Carthaginensi sexaginta & octo Episcoporum ab eodem Innocentio petit vt eorum statutis contra Pelagianos quæ vocant, „ *suæ mediocritatis statuta, Apostolicæ sedis adhibeat authoritatem, pro tuenda salute multorum & quorumdam peruersitate corrigenda*: Quia *infirmiores illi sunt*, ideò Pelagianos *pati & crebrius & audacius insurgentes*: Innocentium *maiori gratia de sede Apostolica prædicare*: *non dubitare se cum gesta Episcopalia conspexerit*, quæ in Oriente in eadem causa cõfecta sunt contra Pelagium, *id iudicaturum vnde omnes in misericordia Dei gaudeant.*

Aug. ep. 9. & 9.

Idem præstat & cum Mileuitano Concilio duorum & sexaginta Episcoporum qui ad eundem Innocentium ideò recurrunt in eadem causa Pelagij. Quod sciant illum *à Domino gratiæ suæ precipuo munere in sede Apostolica collocatum; vnde precantur vt magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastoralem diligentiam adhibere dignetur, imputandum ad culpam negligentiæ si apud illum tacerent quæ pro Ecclesia suggerenda sunt. Confligere* quidem contra Pelagium in Oriente quàm plurimos atque inter eos *& fratrem & compresbyterum Hieronymum*, sed *arbitrari se adiuuante misericordia Dei nostri Iesu Christi, qui & consulentem regit* Innocentium, *& orantem exaudit, ipsius authoritati de sanctarum scripturarum authoritate deprompta, facilius eos qui tam peruersa & perniciosa sentiunt, esse cessuros.* En vt Augustinus cum omnibus ex Africa vniuersa congregatis Episcopis ab Episcopo Romano firmitatem pe-

Aug. ep. 92.

tunt, & sperant illius sententiæ tanquam authoritati maiori cessuros Pelagianos: vt se præ illo fatentur infirmos: vt illius authoritatem distingunt quod deprompta sit de scripturarum diuinarum authoritate. Quarum verò scripturarum nisi earum, quibus dicitur, *Tu es Petrus, & confirma fratres tuos, &, Pasce oues meas?* & ideò ad *pastoralem* illius diligentiam pertinere putant, & præsentem Africæ necessitatem; & vltima Oriētis confinia in quibus Pelagius, quem corrigendum proponunt, tunc morabatur. Et non sunt Baiistæ mirabiles dum *hærent* ad manifestas Romanorum Pontificum definitiones, quasi lubricum foret, quod Augustino cum vniuersis Africæ Ecclesiis stabile ac tutum visum est? non sunt iterum mirabiles, dum se immobiles sperant vno nixos Augustino, qui se cum totis Africæ Ecclesijs infirmum putat nisi robur accederet ab Episcopi Romani authoritate? Nam quod ad Innocentium, non vt Innocentium confugiant, sed vt Episcopum Romanum: ac proinde quod idem fuerit credendum de legitimis Innocentij successoribus omnibus satis probant & cùm illam Innocentium authoritatem sedi attribuunt, & cùm eam à scripturis petunt, quæ personam Innocentij non designant, sed officium.

Augustinus est, qui alijs ad Innocentium litteris cum Coëpiscopis suis Aurelio, Alipio, Euodio, & Possidio ab eo petit vt Pelagium accersat Romam *diligenter interrogandum quam dicat gratiam qua fatetur nos adiuuari*, & si sua esse negat quæ illi obiiciuntur anathematizet, *ea tamen*, « inquiunt, *& damnet paterna exhortatione & authoritate sanctimoniæ tuæ. Si cognouerint* Pelagiani, *eumdem librum quem* « *illius vel putant esse vel norunt, Episcoporum Catholicorum au-* « *thoritate & maximè sanctitatis tuæ quam apud eum esse maio-* « *ris ponderis minimè dubitamus, ab eodem ipso anathematizatum atque damnatum, non eos vlterius existimamus ausuros lo-* « *quendo contra gratiam Dei, quæ reuelata est per Passionem &* « *Resurrectionem Christi, pectora fidelia & simpliciter Christiana* «

Ecclesiæ consuetudinem, non illam quæ in vsu rerum functionumque sita est, sed præcipuè quæ pertinet ad communem sentiendi-loquendique rationem: hoc igitur iterum atque iterum Baiani considerent, si sequendus sit Augustinus, in eo sequendum maximè in quo ille vnius Doctoris sententiam negat esse multitudini præferendam, nec cuicunq; multitudini, sed vnum in Concilium coactæ, sed Ecclesiæ totius sensum fidemque repræsentanti, sed approbatæ ab Ecclesiâ etiam totâ acceptante sine mora vel hæsitatione vllâ eius decreta & credendorum decisiones. Hoc si Baiani considerauerint, intelligent profectò postulare Augustinum vt se in eo potiùs sequantur, quàm in eo quod illis videtur docuisse contrarium. Et vt non dubitent hunc fuisse semper Augustini animum præter hunc locum inquo versamur,

Considerent secundò, id quod ille non veretur dicere in faciem ipsi Chrysostomo, quem è terris alloquitur iam inter cælites agentem, se illi nequaquam consensurum si diuersa sentiret à coepiscopis. Quid enim censemus? Augustinum si viueret ausurum discedere à Concilio Generali solum, qui vel cum Chrysostomo non auderet a communi sententia coëpiscoporum dissentire?

Considerent tertiò quod dicit de baptismo hæreticorum, *Patres Episcopos disceptare ac fluctuare potuisse donec plenario totius Orbis Concilio quod saluberrimè sentiebatur etiam remotis dubitationibus firmaretur* : & *nullam esse iam quæstionem quin hæretici & habeât & dare possint baptismũ hoc enim iam in ipsa totius orbis vnitate discussum, consideratum, perfectum atque firmatum esse.* & *Quod per vniuersæ Ecclesiæ statuta firmatum est, vel vnius Episcopi auctoritati, vel vnius Prouinciæ Concilio præferendum*: &, *Concilia quæ per singulas regiones vel prouincias fiunt plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex vniuerso Orbe Christiano sine vllis ambagibus cedere, ipsaque plenaria sæpe priora posterioribus*

De Bapt. con. Donat. lib. 1. cap. 7

Con. Ep. Parmen. lib. 2. cap. 13.

De Bapt. con. Don. lib. 2. cap. 1. lib. cap. 3.

ribus emendari, legum ſcilicet vel cōtemperatione vel ſi opus eſt abrogatione, dogmatum verò non mutatione ſed elucidatione maiori; præſertim ſi legitima erant illa priora & neceſſariâ conſenſione membrorum cum capite confirmata, vt habeant hic etiam noſtrates Illuminati vnde ſe Anti-Auguſtinianos eſſe cognoſcant, dum corruptionem interpretantur, ordiniſque perturbationem, quod recentioribus temporibus in Eccleſia conſtitutum eſt circa Sacramentorum vſum, contenduntque hodiernam Eccleſiam ex antiqua emendandam, cùm Auguſtinus emendari malit antiquam ex hodierna, ſi tamen emendari dicenda ſit, quæ non negatur pro ratione temporum conſtituere debuiſſe quod conſtituit, quòdque alio tantùm rerum occurſu poſtulante aliter eſſe conſtituendum decernitur.

Conſiderent quartò, quod iterū inculcat Auguſtinus, nihil vetare quominus aliquis *vniuerſalis Concilii admonitus firmitate videat aliquid quod non viderint qui plenarium de hac re Concilium nondum habebant, tametſi magnis virtutum firmamentis ac meritis magnaque copia gratiarum præcellerent*. Item illud, Cyprianum *cum Concilio Prouinciæ ſuæ ſine dubio ceſſurum fuiſſe ſi iam illo tempore quæſtionis huius de baptiſmo hæreticorum veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium ſolidaretur*, hoc eſt *ceſſurum vniuerſi orbis auctoritati patefactâ veritate*. Et illud; *Nimium dura, nimium diabolica eſſe hominum corda quæ adhuc tantæ manifeſtationi veritatis obſiſtunt*, quanta ſcilicet facta eſt in Concilio Carthaginenſi, in quo Donatiſtæ poſt longam diſceptationem conuicti ſunt. Et illud; *Finitam eſſe cauſam Pelagianorum apud competens iudicium communium Epiſcoporum: nec amplius cum illis agendum eſſe quantum ad ius examinis, niſi vt prolatam de hac re ſententiam cum pace ſequantur, quod ſi noluerint à turbulenta, vel inſidioſa inquietudine cohibendos*. Et illud, *Conterendos eſſe* Pelagianos *vigilantia & diligentia paſtorali poſt factum illis competens ſufficienſque iudicium* (in prioribus Africæ Concilijs) con-

De Bapt. con. Don lib. 4. cap. 6.

Ib. lib. 2. c. 4

Ep. 152.

terendos inquam instar *luporum vbicumque apparuerint, siue vt sanentur atque mutentur, siue vt ab aliorum salute atque integritate vitentur.* Quid etiam dicent Baiani Augustinum excipere seipsum cum dicit posteros alicuius Cōcilij sanctionibus eruditos, videre aliquid posse quod non viderat vnus quidam Patrum qui ea luce carebat, quamuis cæteris meritorum & gratiarum, prærogatiuis præferendus? Non fecerit de Cypriano coniecturam ex suo ipsius animo, cum dixit cessurum fuisse Cyprianum cum toto Prouinciæ suæ Concilio, si tum veritas quæ illum latebat eliquata fuisset & declarata per plenarium Concilium? habuerit ipse, *Cor nimium durum, nimiumque diabolicum*, vt resistendum putaret non vnius Africæ, sed totius orbis coactis in vnum Episcopis; & contenderit esse adhuc ius examinis nec tanquam finita causa acquiescere voluerit iudicio communium Episcoporum *insidiosa turbulentaque inquietudine?* lupum denique suo se ipse ore vocauerit vbique *conterendum* si sanari atque mutari nollet? hæc vbi Baiani Augustino monente considerauerint, non dubitabunt, si quid occurreret in quo ille paulò asperius videretur esse loquutus quàm postea Tridentinum vel quoduis aliud Concilium exposuisset, facturos se contra manifestissimum Augustini iudicium testatissimámque voluntatem, nisi malint illius sententiam ex Tridentino mollire, quam ex quibusdam illius verbis Tridentino vim inferre.

Supra ex. li. 2. con. Dou. c. 4. Denique hoc considerent pro eodem haberi ab Augustino *plenarii Concilij & totius orbis authoritatem*, hoc est eandem esse generalis Concilij & Ecclesiæ vniuersæ infallibilitatem. Videant igitur etiam atque etiam quid de Tridentino, quid de hodierna Ecclesia dicere habeant. Connexa enim inuicem hæc sunt nec fieri potest vt cum mutuis testimonijs Ecclesia Concilio, Concilium Ecclesiæ certitudinem adstruant nutante vnius fide inconcussa sit fides alterius. Si cui ergo suspecta sit Concilij fides, quid moratur? laruam deponat & Eccle-

sia quoque repudiata Geneuam ad fratres pergat. Hoc autem intelligat se consilij tam impij Augustinum authorem & frustra & falsò appellaturum. Augustinus enim est qui Ecclesiam hoc perpetuo futuram promittit quod esse videbatur eius ætate, vt ante monstratum est. Neque enim fortuitam putauit & veluti ex quadam illorum tẽporum felicitate Ecclesiasticæ fidei rectitudinem annis sequentibus desituram, cùm dixit: *Necesse esse vt falsa loquatur, necesse inquam esse vt falsa loquatur, qui aut concipi noluit in ventre Ecclesiæ, aut quem conceptum mater excussit*; dum negauit fieri posse *vt euacuaretur fides Dei de Ecclesia futura & diffundenda vsque ad terminos orbis terræ, quæ in promissis Patrum retenta & nunc exhibita est.* Dum obtendentibus Donatistis hoc Ecclesiæ accidisse quod hæretici putant accidere posse, nempe & deficere, hoc est & perdere fidei veritatem, exclamat, *O impudentem vocem!* pergitque vocare *vocem abominabilem, & detestabilem, præsumptionis & falsitatis plenam, nulla veritate suffultam, nulla sapientia illuminatam, nullo sale conditam, vanam, temerariam, præcipitem, perniciosam, quam Spiritus sanctus præuiderit, & contra quam pronuntiauerit illud: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Dum negat, *timendum esse nequando euertatur ciuitas hæc quæ mundum tenuit aliquando, eo quòd Deus eam in æternum fundauerit.* Dum iterum negat, *pugnantem contra hæreses expugnari posse, manere enim in radice sua, in vite sua, in charitate sua: nec fore vnquam vt portæ inferorum vincant eam.* Dum Ecclesiam vocat, *solidum fidei fundamentum, tutissimam speculam, locum à Deo designatum docente, Ecce locus est penes me & stabis super petram. Et post Domini clarificationem nos esse super illam petram solidatos.* His & alijs id genus testimonijs totisque contra illam quam Donatistæ prætexebant orbis terrarum apostasiam scriptis libris conuincitur aut abiurandum esse Augustinum, aut credendum tam esse infallibilem hodie sub Innocentio decimo, Catholicam Ecclesiam, quàm erat infallibilis sub Innocentio primo, vel

In Psal. 57.

Con. Ep. Parm. lib. 1. cap. 11.

In Psal. 101. con. 2.

In Psal 47.

De Symbolo ad Cat. lib. 1. cap 5.

De Trinit. lib. 2. cap 17.

Exod. 33.

Zosimo Augustini tempore: & consequenter eodem iure postulandum vt ad Ecclesiæ hodiernæ præscripta suá quisque fidem exigat quod postulabat olim Augustinus vt exigeretur ad normam Ecclesiæ quæ tunc erat: & quia inseparabilis est, vt dixi, Tridentini & alterius cuiusuis similis Concilij fides ab Ecclesiæ fide, fatendum est neminem vnquam futurum magis Augustinianum quàm qui de Augustino senserit ea quæ sequuntur.

Primò, si cui videretur aperta quædam inter Augustinum & recentis alicuius Concilij aut Ecclesiæ hodiernæ doctrinam repugnantia debere illum sine vlla dubitatione discedere ab Augustino vt adhæreat Ecclesiæ: neque timendum vt quia discedit ab Augustino discedat ab antiqua Ecclesia. Postquam enim constat ex Augustino infallibilem esse vtramque, fieri non potest vt qui consentit hodiernæ, ab antiqua dissentiat, esseque necessarium iuxta sancti Præsulis principia, vt si quam eius doctrinam Ecclesia hodierna minus probaret: nec illam antiqua probauerit.

Secundò, si quando non esset aperta repugnantia, quòd obscurum esset apud Augustinum cõtrarium eius quod in Ecclesiæ hodiernæ Conciliorumque recentium doctrina manifestum est: Augustinum interpretandum ex Conciliorum & Ecclesiæ sentẽtia, in eamque partem esse flectendum, non è contrario vim inferendam apertis decisionibus Conciliorum & Ecclesiæ, vt ea sequamur quæ sunt apud Augustinum minus aperta.

Tertiò, si obscurum esset in Ecclesiæ doctrina contrarium eius quod alicui videtur esse perspicuum apud Augustinum, poterit ille quidem ex Augustini luce has vmbras fugare: non erit tamen hoc necessarium expeditiori ratione occurrente. Non enim Ecclesiam sequimur sopitam, aut elinguem, aut procul positam. Viuit illa, sempérque vigilat & loquitur & præsens est. Ergo illam consulamus audituri quid opus sit facto dum nulla est manifesta definitio earum quæstionum quæ

vocantur in controuersiam. Dicet fortasse quod dixit olim Cælestinus in eadem causa, se neque contemnere quod docuit Augustinus, nec necesse habere id adstruere: ergo liberam esse in vtramque partem disputandi facultatem. Purgabit etiam fortasse fideles oculos, docebitque imaginariam esse lucem illam quæ apud Augustinũ fulgere putabatur, sanatáque ophthalmia & Baium & Baianos contraria visuros, quod Collyrium iam à Pio V. à Gregorio XIII. ab Vrbano VIII. paratum est.

Quartò, si vtrimque tenebræ appareant, sitque obscurum apud Augustinum contrarium eius, quod in Ecclesiæ vel Conciliorum doctrina, videtur etiam inexplicatum, animis ad obediendum luci cum affulserit paratis, liberam quidem fore disputationem, sed ita vt prævalere debeant suspiciones illæ, queis probabile fit aliud in Ecclesiæ doctrina contineri, quàm contineatur in doctrina Augustini, hoc enim postulat præiudicium infallibilitatis: sed hic quoque interroganda Ecclesia est, vt si quod subsit periculum, demonstret quà tandem ratione tuti esse possumus.

Atque in eo desiderari potuit Baianorum, aliorumque huius ætatis Illuminatorum, eorúmque sectatorum prudentia, qui cùm non ignorarent nouum aliquid atque à communi sensu Ecclesiæ hodiernæ alienum proponi, non viderunt tutius esse suspensâ interim sententia expectare quid illa pronuntiaret, quàm iudicio præcipiti anteuertere ineluctabilem superioris subsellii definitionem: ita vt cùm indemnes esse possent in alieno periculo, litigantium spectatores & arbitri, maluerint partibus implicari, aleamque subire damnationis, & stare sub ictu Anathematis, si forte deterior iudicaretur pars illa quam elegerunt. Neque verò est cur quemquam decipiat, quod illi antiquitatem ingeminant, hoc enim prius disertè ab illis exponendum est; velint ne iisdem tantum conditionibus disputare quibus Hæretici. Nam quia illi Ecclesiæ authori-

tatem repudiant, cuius fidem corruptam esse impudenter calumniantur: neque tamen eò vsque processit inuerecundia quin aliquot post Christum seculis perseuerasse integram fateantur; quod dant accipimus, collatisque temporibus hodiernam Ecclesiam quam impugnant ex veteri quam approbant defendimus, ad scripta Patrum qui prioribus illis vixere temporibus prouocantes: vt dum talem esse quæ in eorum monumentis repræsentatur Ecclesiæ doctrinam conspexerint, qualis hodieque traditur, conuincamus non posse illos ab Ecclesiâ hodiernâ meritò dissentire, qui videri volunt consentire veteri. Quod si Baianos pudet eâdem vti circunscriptione, neque ignorant sibi minimè integrum esse saluâ Catholicorum communione, ab Ecclesiâ hodiernâ prouocare ad antiquam; quo pergunt? & cur mortuos tantum interpretes adhibendos putant earum rerum quas viui præsentesque certo docere possunt? Augustini doctrinæ si vera est, non potest illa repugnare quam Spiritus sanctus nullam veritatem celauit: aut si repugnat, non fuerit verum quod illa improbauerit, ac proinde nec Augustinianum, si quidem Augustinus ignorare nunquam potuit quod erat verum. Inde igitur certò sciamus, & quid docuerit Augustinus, & quæ legitima sit eorum quæ docuit interpretatio. Quid timemus? Ne cui Deus tradidit infallibilem verbi sui intelligentiam, non dederit penetrare sensa SS. Patrum? atqui cohærere ista necesse est, nec fieri potest vt quæ à Deo didicit, quæ sit germana scripturæ interpretatio, nesciat tamen verum illam Augustinus assecutus sit, dum de gratia diuina disputauit deque libero arbitrio & Prædestinatione. Quare hoc semper vrgendum est, vt dicant Baiani quanti faciant Ecclesiam hodiernam: intelligántque controuersijs Catholicorum & Disputationibus hanc esse præfixam legem, in iis quæ ad fidem spectant, inter Romam & Geneuam, seu siquæ alia est metropolis hæreticorum, medium nullum est.

LIBER TERTIVS.

Nec opponendum Augustinum Decretis Pontificum.

CAPVT I.

Opponunt Baiani.

AVGVSTINVM & Romanos Pontifices à Baianis committi nihil necesse est vt probemus, nimirum id & testantur Pontifices & ipsimet Baiani confitentur. In auribus oculisque omnium est Vrbani 8. Constitutio quâ certò compertum pronuntiatur Baianos proscriptam iam antea Doctrinam, veluti Augustinianam restituere conatos. Quod autem illi non acquiescunt Apostolicæ sedis iudicio, pergúntque illius Constitutionis vim oppugnare commentitiis rationibus hoc consequuntur, vt confirmetur magis, magisque innotescat & Ecclesiæ sensus & pertinacia repugnantium, vt monstrabitur paulò post. Neq; verò est cur Baiani sibi quidquā imponi querátur qui postquam egerunt, quantum in ipsis fuit, vt ostenderent discrimen esse aliquot inter damnatam à duobus Pontificibus Baii doctrinam & suam : coguntur tandem in aliquibus saltem capitibus conformitatem confiteri vt ex ipsorum scriptis constat: Namquæ est Baii vigesima quinta propositio de operibus infidelium & virtutibus Philosophorum, *tam constanter & luculentè tot modis ab Augustino traditam putant vt si vlla est Doctrina in Lucubrationibus eius manifesta, minus obnoxia* Iansf. tom. 2. lib. 4. de statu nat: lapsæ c. 27.

cauillationibus, illa eminet inter omnes. Et quod dicitur de illa vigesimâ quintâ, *idem pari ratione dicendum in aliis tribus, vigesimâ octauâ:* Quòd nulli tentationi resisti possit sine gratiæ adiutorio sic vt ab ea homo non superetur, vel sic vt peccatum vitet, & *trigesimâ sextâ* Quod nihil boni operis naturalis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortum ducat, agnosci debeat. & *sexagesimâ tertiâ* Quod nullus vsus liberi arbitrii bonus siue non malus sine gratia haberi possit, de quibus ita pronuntiauit. *Sicut negare non possum omnes illas propositiones constantissimè sine vlla fluctuatione docuisse contra Pelagianos Augustinum; ita dubitare non possum eas velut bases totius Doctrinæ de Gratia & libero arbitrio & consequenter tanquam Doctrinam Catholicam indubitatam tradidisse.* Et quod Scholastici quidam crediderãt non damnari a Pio V. Gregorio XIII. propositiones illas per se ipsas, sed improbari censuram quæ addebatur à Baio cum notam Pelagianismi dissentientibus inureret, hoc ipsum Augustino auctore factum contendunt, Qui non solum doctrinam à Baio improbatam in istis propositionibus improbauit. *Sed etiam velut Pelagianum errorem abhorruit, sine cuius censuræ certitudine principia eius de gratiæ diuinæ necessitate funditus labefacta collabuntur* vt iam nemini dubium esse possit, quin hoc ipsum quod à Pontificibus Romanis damnatum conceditur, à Baianis & verum esse & ab Augustino traditum ab iisdem asseratur. Idem dicunt de quinquagesimaquintâ quâ dicitur *Deum non potuisse talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur.* hanc enim contendunt & ab Augustino traditam & à duobus Pontificibus sine dubio damnatam. Quid ergo facimus? Rubiconem transibimus, fatebimurque & Augustino & veritati contrarias esse Romanorum Pontificum in controuersijs fidei definitiones? Respondet istorum hominum Coryphæus. *Ingenuè fateor mihi hic aquam hærere, & quid ergo ad propositionem quam proscripsit Apostolica sedes? hæreo, fateor.*

[Margin notes: Ianſ. loc. cit cap.26. — Ianſ. ib. cap. 27. — Ianſ tom.2. lib.3. de statu puræ nat. cap. 22. — Ianſ. tom 2. lib 4. de statu nat. lap. cap. 27. Et lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22]

CAPVT

CAPVT II.

Resistere Baianis Augustinum.

SED hæres in plano, mi Doctor, perge, perge, Augustinus viam monstrat, securitatem tibi Ecclesiæ antiquæ fides præstare potuisset: nec esset vel scandalum vel fouea suspicanda, vbi SS. Patrum & seorsum & in Concilia Prouincialia, Nationalia, Oecumenica, coëuntium conspicerentur impressa vestigia, sed quando Augustinus tibi est *instar omnium, loco omniū, supra omnes, Pater Patrum, Doctor Doctorum, primus post scriptores canonicos, inter omnes verè solidus, subtilis, irrefragabilis, Angelicus, Seraphicus, excellentißimus & ineffabiliter mirabilis*, qui errantem ducentis annis Ecclesiam in viam reduxit, ab illo saltem disce minimè *hærendum* esse, dum trahit Apostolicæ sedis authoritas, etiam si vnus aliquis Patrum retrahere videretur. Supra c. 3. Ianf tom. 2. l. 1. procem. cap. 24. Supra c. 1.

Augustinus est qui, vt, qualis sit Ecclesiæ Latinæ fides repræsentet, Innocentium producit Romanum Episcopum *illi Ecclesiæ præsidentem*. Qui Iulianum affirmat euasurum fuisse Pelagianos laqueos, si voluisset illum audire. Qui negat potuisse illum aliud Africanis respondere Concilijs nisi quod Antiquitus Apostolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia. Qui pronuntiat eum quamuis sit *tempore posterior* Irenæo, Cypriano, Reticio, Olympo, Hilario, Ambrosio, esse tamen *priorem loco*. Qui nefas putat existimare Chrysostomum à communi sententia Coëpiscoporum suorum discessurum *maximèque Romani Innocentii*. Quis dubitat Augustinum eadem dicturum de Pio; de Gregorio, de Vrbano, quod dicebat de Innocentio? Et quid valeret illius argumentatio si authoritas illa Innocentij qua Iulianum vrget, à persona & non potius ab officio ac ministerio peteretur? Quod si ea est illius sedis prærogatiua vt quæ est Episcopi Romani eadem esse censeatur Ecclesiæ Lib. i. cont. Iul.

Latinæ fides, vt exuat laqueos hæreticorum qui ei adhęret: vt non possit aliud respondere quàm quod antiquitus Apostolica sedes & Romana cum cæteris tenet perseueranter Ecclesia: vt ei sit *maximè* consentiendū: quis negare possit legitimos Innocētij successores eadem authoritate pollere & licet Augustino sint tempore posteriores, esse tamen *priores loco*, nimirum in maioribus caussis, cuiusmodi sunt causæ fidei, decidendis: hærent igitur Baiistæ vbi eos Augustinus etiam impellit.

Augustinus est qui cum Concilio Carthaginensi sexaginta & octo Episcoporum ab eodem Innocentio petit vt eorum statutis contra Pelagianos quæ vocant,
Aug. ep. 9. & 9.
» *suæ mediocritatis statuta, Apostolicæ sedis adhibeat authoritatem, pro tuenda salute multorum & quorumdam peruersitate corrigenda*: Quia *infirmiores illi sunt*, ideò Pelagianos *pati & crebrius & audacius insurgentes*: Innocentium *maiori gratia de sede Apostolica prædicare*: *non dubitare se cum gesta Episcopalia conspexerit*, quæ in Oriente in eadem causa cōfecta sunt contra Pelagium, *id iudicaturum vnde omnes in misericordia Dei gaudeant.*

Idem præstat & cum Mileuitano Concilio duorum & sexaginta Episcoporum qui ad eundem Innocentium ideò recurrunt in eadem causa Pelagij. Quod sciant il-
Aug. ep. 92.
» lum à *Domino gratiæ suæ præcipuo munere in sede Apostolica collocatum; vnde precantur vt magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastoralem diligentiam adhibere dignetur, imputandum ad culpam negligentiæ si apud illum tacerent quæ pro Ecclesia suggerenda sunt. Confligere* quidem contra Pelagium in Oriente quàm plurimos atque inter eos *& fratrem & compresbyterum Hieronymum*, sed *arbitrari se adiuuante misericordia Dei nostri Iesu Christi, qui & consulentem regit* Innocentium, *& orantem exaudit, ipsius authoritati de sanctarum scripturarum authoritate deprompta, facilius eos qui tam peruersa & perniciosa sentiunt, esse cessuros.* En vt Augustinus cum omnibus ex Africa vniuersa congregatis Episcopis ab Episcopo Romano firmitatem pe-

tunt, & sperant illius sententiæ tanquam authoritati maiori cessuros Pelagianos: vt se præ illo fatentur infirmos: vt illius authoritatem distingunt quod deprompta sit de scripturarum diuinarum authoritate. Quarum verò scripturarum nisi earum, quibus dicitur, *Tu es Petrus, & confirma fratres tuos, &, Pasce oues meas?* & ideò ad *pastoralem* illius diligentiam pertinere putant, & præsentem Africæ necessitatem; & vltima Oriētis confinia in quibus Pelagius, quem corrigendum proponunt, tunc morabatur. Et non sunt Baiistæ mirabiles dum *hærent* ad manifestas Romanorum Pontificum definitiones, quasi lubricum foret, quod Augustino cum vniuersis Africæ Ecclesiis stabile ac tutum visum est? non sunt iterum mirabiles, dum se immobiles sperant vno nixos Augustino, qui se cum totis Africę Ecclesiis infirmum putat nisi robur accederet ab Episcopi Romani authoritate? Nam quod ad Innocentium, non vt Innocentium confugiant, sed vt Episcopum Romanum: ac proinde quod idem fuerit credendum de legitimis Innocentij successoribus omnibus satis probant & cùm illam Innocentium authoritatem sedi attribuunt, & cùm eam à scripturis petunt, quæ personam Innocentij non designant, sed officium.

Augustinus est, qui alijs ad Innocentium litteris cum Coëpiscopis suis Aurelio, Alipio, Euodio, & Possidio ab eo petit vt Pelagium accersat Romam *diligenter interrogandum quam dicat gratiam qua fatetur nos adiuuari*, & si sua esse negat quæ illi obiiciuntur anathematizet, *ea tamen*, « inquiunt, *& damnet paterna exhortatione & authoritate sanctimoniæ tuæ. Si cognouerint* Pelagiani, *eumdem librum quem* « *illius vel putant esse vel norunt, Episcoporum Catholicorum au-* « *thoritate & maximè sanctitatis tuæ quam apud eum esse maio-* « *ris ponderis minimè dubitamus, ab eodem ipso anathematizatum atque damnatum, non eos vlterius existimamus ausuros loquendo contra gratiam Dei, quæ reuelata est per Passionem &* « *Resurrectionem Christi, pectora fidelia & simpliciter Christiana* «

turbare. Addit Augustinus mittere se ad eundem Innocentium Epistolam *ad ipsum*, inquit, Pelagium, *scriptam ab
" vno nostrum ad quem per quemdam Orientalem Diaconum, ci-
" uem autem Hipponensem, tanquam purgationis suæ quædam
" scripta transmisit, melius iudicantes & petentes, vt ei mittere ipse
" digneris. Sic enim eam legere potius non dedignabitur, magis in
" illa eum, qui misit, quàm qui scripsit attendens*. Et post ex-
" plicata contra Pelagianum errorem testimonia multa &
" argumenta, Epistolam ita concludit: *Dabit nobis sanè ve-
" niam suauitas mitißima cordis tui, quod prolixiorem Epistolam
" fortaßis quàm velles tuæ misimus sanctitati. Non enim riuu-
" lum nostrum tuo largo fonti augendo refundimus, sed in hac non
" parua tentatione temporis. Vtrum etiam noster licet exiguus, &
" eodem quo tuus abundans emanet capite fluentorum, hoc à te pro-
" bari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione vnius
" gratiæ consolari*, Fueritque sine dubio eadem ratio cur ad eundem etiam misit scriptum à se librum de natura & gratia; vnà cum Pelagij libro quem refutat, vt in eadem Epistola narratur. Hic ergo quis non meritò petat à Baiistis, vt tantumdem tribuant Episcopo Romano quantum illi non denegaturum Pelagium & Pelagianos Augustinus sperat, tantam scilicet authoritatem, vt *accitus*, ab vsque Oriente Pelagius venire debeat, seque sistere *interrogandum*, & *anathematizare* quæ ab ipso nouerit esse damnata? Quare igitur *hærent* incerti sint ne *anathemandæ* propositiones, quas non dubitát fuisse à duobus Innocétii successoribus anathemate damnatas. Et qui tam apertè Augustino repugnant, quomodo possunt se Augustinianos esse videri sibi? An non potiùs Anti-Augustiniani dicendi sunt, qui tam peruersè Augustinum imitantur, vt sententias Romanorum Pontificum explorare velint ad limam Augustini, qui suam potius ipse doctrinam explorandam proponit Romano Pontifici, interim dubius an emanet ex eodem capite fluentorum, vnde non dubitat scaturire largum illius fontem? hoc igitur est esse Augustinianum, vbi Augu-

ſtinus *hæret* nihil timere, & *hærere* vbi ille firmus eſt?

Auguſtinus eſt qui & ad proprias ipſius & ad commu- Epiſt. 106.
nes duorum quæ dixi Conciliorum literas Innocentium
reſpondiſſe dicit, vt decebat Romanæ ſedis Antiſtitem,
" *Miſſæ ſunt inquit ex duobus Concilijs Carthaginenſi & Mile-*
" *uitano relationes ad Apoſtolicam ſedem . . . . ſcripſimus etiam ad*
" *Beatæ memoriæ Papam Innocentium Epiſtolas familiares, vbi*
" *de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſ-*
" *ſcripſit eodem modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis*
Antiſtitem, vt videri poſſit hoc etiam loco iudicium Eraſmi corruptiſſimum, dum Innocentium in eiſdem Epiſtolis *nec dictionem*, nec ingenium, *nec eruditionem tali præſide dignam* oſtendiſſe putat, & *ſæuum potius quàm eruditum, & ad damnandum quàm ad docendum inſtructiorem fuiſſe.* Eraſmi ſcilicet intererat laudari potiſſimùm illos, qui hæreticos palpant, vituperari qui ſtringunt & improbant: ſed eius quoque referebat plurimum, & imitari modeſtiam Auguſtini, quam laudat, & iudicium ſequi, quod magni facit.

Quid igitur cenſet is quem Auguſtinus reſpondiſſe dicit: *eo modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem.* Reſpondet, *Antiquæ regulæ formam eſſe toto ſemper orbe ſeruatam; ſuper anxijs rebus, quæ ſit tenenda ſententia, ab* eo debere definiri ad quem ſpectat *ſollicitudo omnium Eccleſiarum: per omnes prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanare, præſertim quoties fidei ratio ventilatur? non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris authorem referre debere, quod per totum mundum poßit omnibus in commune prodeſſe. Antiquæ traditionis exempla ſeruaße, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ memores vera ratione firmaſse,* Apoſtolicam ſedem *conſulendo*, id quod antea ipſi ſtatuerant: Iam ab initio perſuaſum *vt quidquid de diſiunctis remotiſque Prouincijs ageretur non prius duceretur finiendum, niſi ad huius ſedis notitiam perueniret, vbi tota eius authoritate iuſtaque fuerit pronuntiatio firmaretur, indéque ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali ſuo fonte. Monſtraſse Epiſcopos Africæ ſuam ſollicitudi-*

nem pro omni vtilitate; dum per cunctas totius orbis terrarum Ecclesias, omnibus vna quod prosit decernendum esse deposcunt.

Ex Augustino *loquitur vt oportet* qui dicit *vera ratione firmari* quod constitutum est ab inferioribus Episcopis quando *consulitur* Romana sedes: nec finitum creditur quod agitatur *in disiunctis remotisquè prouinciis*, donec *perueniat ad huius sedis notitiam*: Illum *natalem esse fontem* verarum decisionum & *totâ ibi auctoritate firmari iustas pronuntiationes*, decernique *quid per cunctas totius orbis Ecclesias tenendum sit*, Rectè loquitur qui hoc dicit inquit Augustinus, & tamen illi rectè sentiunt atque ad mentem Augustini, qui *hærent* vbi ad *rationem* illam *firmam*, vbi ad *natalem illum fontem*, vbi ad manifestas illas *totaque auctoritate firmatas pronuntiationes* peruenere, quasi *finitum* esset non expectatâ vlteriori sententiâ quod videbantur sibi apud vnum Augustinum inuenisse? Et quid sibi volunt isti qui *hærent*, hoc est qui *anxii sunt*, cùm ad illam regulam peruenere, quæ solita erat adhiberi ex antiquâ traditione ad tollendas *anxietates* Quid sibi volunt dum venenum suspicantur in *Apostolico illo fonte* vnde haurire solitæ sunt omnes prouinciæ, quando *fidei ratio ventilatur*? Dicant quæso vbinam gentium habitent qui vltra *disiunctas remotasquè prouincias* positi contineri nolunt *toto mundo*, cunctisque totius orbis Ecclesiis non nisi ad Petrum in hisce causis confugientibus? Et Augustiniani sunt qui Augustinum hæc rectè dici pronuntiantem audire nolunt?

a. Retr. c. 50 Augustinus est qui *Pelagianam hæresim cum suis Auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ* prius *Innocentio*, *deinde Zosimo cooperantibus Conciliorum Affricanorum literis, conuictā atque damnatā refert.* Vbi cernere est Pelagiani erroris condemnationem & conuictionem Episcopi Romani auctoritati attribui, non Conciliis Africanis, nisi vt cooperantibus; nec aliter cooperantibus quàm per literas, quibus illam condemnationem postularunt, vt firmum esset vbique terrarum, quod ab

ipsis fuerat in Africa constitutum. Ex Baiistis autem quæro, quid minus possint duo Episcopi Romani *Pius* & Gregorius, aut quid minus valeant quàm potuere aut valuere alii duo Innocentius & Zozimus? Quod si par est vtrorumque auctoritas, quidni perinde censentur damnati conuictique Baii errores à duobus Episcopis Ecclesiæ Romanæ priùs Pio, deinde Gregorio, ac Pelagii ab aliis item duobus prius Innocentio, deinde Zosimo? Et si minimè dubia est illa damnatio, quâ fronte audeant Baiistæ reducere doctrinam iam præscriptam, atque illud verum esse contendere, quod non negant fuisse damnatum.

His adde quod scribit Prosper, qui paulò certiùs quàm Baiistæ Augustini arcana omnia nouerat, dum refert Zosimum Papam Concilijs Africanis *sententiæ suæ robur annexuisse & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteram omnium Antistitum armasse & Concilio apud Carthaginem habito 217 Episcoporum synodalia decreta ad Zozimum perlata iisque probatis damnatos toto orbe Pelagianos fuisse.* An est obtusior Petri gladius quem Pius, quem Gregorius gestat, quàm quem gerebat Zosimus, vt nihil valeat ad errorum detruncationem? An euanuit auctoritas illa quæ dexteras omnium armabat antistitum? Quod si etiam nunc perinde viget, quomodo audet vnus aliquis Baiistarum absoluere, quod illa damnat, & contra totum orbem pugnare, dum contendit *verum esse* quod totus orbis damnatum putat?

Cap. 41. con. Collat.

In Chro. Aug. etiam ep. 157. ad Optatum damnatos toto orbe Pelagianos à Zosimo afirmat.

Augustinus est qui cur ad Bonifacium Papam dirigat disputationem contra duas Epistolas Pelagianorum in hunc modum explicat, *hæc ego quæ istis vt dixi duabus Epistolis illorum ista disputatione respondeo ad tuam potissimum dirigere sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda: & vbi forsitan aliquid displicuerit emendanda constitui.* vbi vides quàm bellè concinant Augustinò qui Romanum Pontificem apertè aliquid pronuntiantem emendare malunt ex Augustino, quàm Augustinum inter-

pretari ex eo, quod in decretis Romanorum Pontificum apertum est.

Denique Augustinus est qui contra Donatistas sic canit, *Ipsam formam habet sarmentum quod præcisum est de vite: sed quid illi prodest forma si non viuit de radice? Venite fratres si vultis vt inseramini in vite. Dolor est cum vos videmus præcisos ita iacere. Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri sede & in ordine illo Patrum, quis cui successit, videte: ipsa est Petra, quam non vincunt superbæ inferorum portæ.* Vincerent autem si verum damnaret illa sedes, vel si falsum approbaret; neutrum igitur ex Augustino timendum est. Quid igitur Baiistæ timent dum *hærent* incerti sit ne damnãdum, quod Episcopum Romanum damnasse nõ dubitant? Et cum ita damnasse sciant, vt refragantes anathemate præciderit, quid ni abscissionem hanc potiùs timent, nec intelligunt se frustra fore, si de huiusmodi *radice non viuant*, nec amplius in *vite sint* in modum inutilium sarmentorum? Quod si sperant se vspiam securiùs habitaturos, quàm in illa *petra, quam non vincunt inferorum portæ*, salui sint, nos tantum fiduciæ non habemus, sed neque Augustinus ipse, cum quo Baiani, vt monstrauimus, pugnant, dum *hærent* ad decreta Romanorum Pontificum à quibus ille certitudinem deriuat.

Psal. in par. te Donat.

CAPVT III.

Fidem Fallere Baianos dum approbant damnatas à Romanis Episcopis propositiones.

I ms. tom. 2. l b. procem. cap. 29.

NON tantùm cum Augustino, sed secum ipsi etiam pugnant Baiistæ, fidemque fallunt, dum approbant damnatas à Romanis Episcopis sententias, sæpius videlicet professi parendum illis esse, seque pariturOS polliciti; vide quid dicant: *Mihi constitutum est eandem quam ab infantia secutus sum sensum meorum ad extremum vsque spiritum ducem sequi Romanam Ecclesiam beatissimi* Petri

Petri in Romana sede successorem, super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque cum ipso non colligit spargit, apud quem solum incorrupta patrum seruatur hæreditas. Quidquid ab ista Petri Cathedra in cuius communione à teneris vixi, & porro viuere & mori fixum est, ab isto principis Apostolorum successore, ab isto Christi Domini nostri Vicario, ab isto Ecclesiæ Christianæ vniuersæ capite, Moderatore, Pontifice præscriptum fuerit, hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizandum anathematizo. O sermonem verè Christianum! ô dignam religioso pectore Confessionem! Quid vlterius requiri potest? iungamus dexteras & quando tam procliuis est ad obsequendum voluntas animusque tam obnoxius Episcopi Romani decretis, adeamus duorum Pontificum diploma quo post enumeratas Baii sententias ita concludũt. *Quas quidem sententias, stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab authoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes respectiuè ac quæcumque super iis verbo scriptóue emissa, præsentium authoritate damnamus circumscribimus & abolemus, deque eisdem & similibus posthac quoquo pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus. Qui secus fecerint ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficijs & officijs perpetuò priuamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus. Vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, à quo nullus Romano Pontifice inferior, valeat ipsos excepto mortis articulo liberare.*

Propositio Baii 25. alias 26. qua dicit omnia opera infidelium esse peccata & virtutes Philosophorum esse vitia. Item 28. aliàs 29. Pelagianum esse errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum, & 30. fures esse & latrones qui docent tentationi vlli sine gratiæ Christi adiutorio resistere hominem posse, sicut in eam non inducatur aut ab ea supe-

retur, & 36. aliàs 37. cum Pelagio sentire qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit, & 63. aliàs 65 non nisi Pelagiano errore admitti posse vsum aliquem liberi arbitrij bonum siue non malum & gratiæ Christi iniuriam facere qui ita sentiunt & docent; hæ inquam propositiones inter enumeratas à Pontificibus sine dubio continentur illo etiam quem citauimus authore consentiente. Quibus addenda est 53. Deum non potuisse talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur. Nec refert quomodo sint interpungenda illius condemnationis verba; quomodocumque enim disponantur commata, stat semper prædictas propositiones eo numero comprehēdi quem Pontifices *damnant*, quem *circumscribunt*, quem *abolent*, esséque ex illis de quibus posthac quoquo pacto loquēdi, scribendi & disputandi facultatem quibuscumque interdicunt. Quid igitur censent Baiani? *Esse illas tam* » *constanter & luculentè tot modis ab Augustino traditas, vt* » *si vlla est doctrina in vniuersis lucubrationibus eius manifesta* » *& minus obnoxia cauillationibus, illa emicet inter omnes.* » Item *negari non posse omnes illas propositiones constantissimè* » *sine vlla fluctuatione docuisse Augustinum contra Pelagianos,* » *nec dubitare se quin eas veluti bases totius doctrinæ de gratia* » *& libero arbitrio, & cōsequenter tanquam doctrinam Catho-* » *licam indubitatam tradiderit. Abhorruisse contrarias velut* » *Pelagianum errorem, & sine huius censuræ certitudine prin-* » *cipia eius de gratiæ diuinæ necessitate funditus labefactata col-* » *labi.* His adde Augustinum ita sentientem esse *Patrem Patrum, Doctorem Doctorum. Primùm post scriptores Canonicos inter omnes verè solidum, subtilem, irrefragabilem.* Cui Ecclesia antiqua suam authoritatem in suis de gratia & viribus liberi arbitrij controuersiis *oppigneraiut.* Esse illum *instar omnium, loco omnium, supra omnes*, ad ipsum confugere si quisquam in istis quæstionibus errare nolit, illiusque vestigiis *indiuulsum insistere debere tanquam probatissimi Christianæ militiæ ducis.* Quæ docuit, *Ecclesia*

Ians. tom. 2. lib. 1. cap. 29. & 30.

nomine & applausu, quæ sententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra consecrauit, docuisse Augustini doctrinam de gratia Dei *Euangelicam, Apostolicam, Catholicam esse, & irrefragabilis authoritatis, totius Ecclesiæ nomine scriptam, primam illum aperuisse intelligentiam diuinæ gratiæ & noui testamenti fide crediti fidelibus & Ecclesiæ. Magnificentissimè approbatam & consecratam eius doctrinam à Romanis Pontificibus, Innocentio, Zosimo, Cælestino, Leone, Hormisda, Felice Secundo; procaciam* esse recentiorum, qui eam cen[illegible]nt. Non aduertere illos qui eum impugnant, *se in illis ipsis capitibus quæ impugnant*: v. g. de peccato originali, de gratia sufficiente, de tota natura prædestinationis: *Non opiniones Augustini, sed Catholicæ doctrinæ fundamenta, quæ Romani Pontifices ex Augustini libris hausta consecrarunt, vellicare atque concutere.* Conuinci illos *tot antiquorum elogiis, quibus doctrinam eius de gratia, tanquam Euangelicam & Apostolicam celebrarunt, oraculis etiam Romanorum Pontificum, quibus asserunt, quòd eius doctrinam de gratia & libero arbitrio suam fecerint, quod eam sequitur Romana, & seruat Ecclesia.* Et alia id genus sexcenta in quibus Baiani passim latissimè suam eloquentiam explicant. Quibus apertissimum fit supponere illos atque asserere veram esse ac necessariam Augustini Doctrinam. Quid enim, vllusne relinquitur locus dicẽdi vel falsum vel incertum esse quod est *Euangelicum, Apostolicum, Catholicum, Ecclesiæ antiquæ Romanorumque Pontificum approbatione & oppigneratâ auctoritate consecratum?* Ib. cap. 13. 14 15. 16.

His positis, argumentamur in hunc modum: qui contendit ita esse Augustinianam aliquam sententiam in his de gratia & libero arbitrio & prædestinatione cõtrouersiis vt Augustinus censeri debeat eam *constantissimè tanquã Catholicã indubitatam & basim totius doctrinæ Catholicæ*, qua labefactata necesse sit principia eius de necessitate diuinæ gratiæ *funditus collabi*, is contendit huiusmodi sententiam veram esse ac necessariò tradẽdam

tenendamque. Atqui Baiistæ contendunt sententiam quatuor illis aut quinque propositionibus, quas paulò antè retulimus, contentam, ita esse Augustinianam, vt eo quo iam dixi modo tradita sit ab Augustino, sicuti etiam ex ipsorum verbis iam est probatum; ergo Baiistæ contendunt sententiam illis propositionibus contentam veram esse ac necessariò tenendam tradendamque, atqui duo Romani Pontifices eandem sententiam *damnant, circumscribunt, abolent, interdicta de ijs quoquo pacto loquendi, scribendi, disputandi facultate.* Huius præcepti transgressoribus ipso facto anathemate percussis, omnique dignitate, gradu, beneficijs, officio perpetuò priuatis: ergo Romani Pontifices sententiam veram & necessariò tenendam damnant, circumscribunt, abolent, interdicta facultate, pro veritate, quoquo pacto scribendi, loquendi & disputandi; sub pœnis omnium quas infligere possunt grauissimis. O Baiistæ, quid ad hæc? *Hæreo,* inquit eorum Princeps, *ingenuè fateor mihi hic aquam hærere*: hæres? & illa Episcopum Romanum *ad extremum vsque Spiritum* sequendi promissio, vbi est? vbi Confessio *ædificatæ super illam petram Ecclesiæ*? Vbi cōscientia *seruatæ apud illum incorruptæ Patrum hæreditatis*? vbi acceptatio eorum omnium quæ ab ipso fuere præscripta? vbi omnium ab illo, *improbatorum improbatio, damnatorum damnatio, anathematizandorum anathematizatio*? En duo Episcopi Romani *damnant* adductas à te propositiones Baij, & tu *Apostolicas & Euangelicas* esse contendis, circumscribunt illas & promiscuè cum Catholicis propugnas? abolent illas & tu producis in lucem publicæ ac necessariæ doctrinæ? facultatem interdicunt de ijs quoquo pacto posthac loquendi scribendi disputandi, & tu censes aduenisse tempus quo expediat pro illis loqui, scribere, disputare, non quocumque pacto, sed totis magnorum commentariorum voluminibus? Repugnantes percutiunt anathemate & *hæres* tamen, ne ipso quidem commotus fulmine? & cum hæc ita sint vis tamen

videri damnare quidquid damnant Episcopi Romani, improbare, quod improbant, anathematizare quod anathematizant? fidem solue, mi Doctor, & quod tam sanctè promisisti, nunc præsta. Hæres tamen; neque id mirum est, suo enim ipsius palo infixus hæreat necesse est. Sequeretur saltem sua ipse concilia, huiusque suæ *hæsitantiæ* originem inueniret quàm alijs monstrare nititur, cùm dicit *præcipitij pœna suspendium, hoc est, temeritatis comes hæsitantia & incertitudo.* Dictum id quidem sapientissimè, sed minimè intellectum ab auctore suo, quando præcipitem ad credendum Augustinum sensisse quæ non sensit, excepit illa qua cæteros putabat mulctandos pœna *suspendium & temeritatis comes hæsitantia & incertitudo,* occurrentibus in contrarium manifestissimis Romanorum Pontificum definitionibus: vt videri possit hunc Doctorem talis quædam fortuna rexisse, qualis olim lusisse dicitur inter Aman Assyrium & Mardochæum Iudæum. Ianſ. t om. 1. lib. 1. c. 10.

CAPVT IV.

Inania Baistarum effugia contra Bullam duorum Pontificum.

BAIANI eo quo dicimus hærentes luto facile poterant referre pedem ac retexere principia, quibus erant inducti, vt manifestæ duorum Pontificum sententiæ resisterent; perstare tamen maluerunt, & in hoc concursu repugnantium iudiciorum Pontificiæ doctrinæ vim inferre, quàm suæ: tantus amor fuit propriarum cogitationum & occupatæ iam sententiæ. volunt omnino propositiones quas diximus, esse Augustinianas, & quia sunt Augustinianæ, consequenter Apostolicas, Euangelicas, Catholicas, obiicientibus duorum Pontificum condemnationem ac dicentibus *quid ergo ad propositionem quam proscripsit Apostolica sedes?* respondent interrogando vicissim, *sed quid ad doctrinam Augustini cla-* De statu puræ nat. lib. 3. cap. 21.

rissimam, constantissimamque: quam toties probauit & sequitur, sequẽdamque monet Apostolica sedes? Nam si fundamentales illæ contra Pelagianam hæresim doctrinæ proscribendæ sunt, non inter magistros optimos semper haberi a summis Pontificibus sed inter ignauissimos haberi debuit, &c. vbi vides damnatam a Pontificibus doctrinam supponi doctrinam esse Augustini clarissimam, constantissimámque, quin etiam & *fundamentalem contra Pelagianam hæresim*, & quia id interrogando regerunt, ratio postulat vt illis respondeamus.

Respondeo igitur primò Augustinum non esse opponendum Romano Episcopo, sed si constaret manifestè hunc damnasse, quod ille asseruisset, Augustinum esse deserendum, si nulla idoneâ interpretatione defendi posset: id quod auctore ipso Augustino fieret, qui nunquam dubitauit, vt ex antea dictis perspicuè intelligi potest, plus esse tribuendum Apostolicæ sedis auctoritati quàm sibi, ac proinde magis deserturum Augustinum, qui in eo conflictu pro illo staret contra sedem Apostolicã, quàm qui pro sede Apostolica contenderet Augustinum humani aliquid passum. Sed quia Baiistæ prædicant *consecratam* in his controuersiis à sede Apostolica sententiam Augustini, eâque consecratione factam esse ipsam quoque *Apostolicam*, & consensione antiquorum Pontificum ipsam Põtificiam: vnde contingat idem esse Augustino repugnare ac repugnare Innocentio, Zosimo, Cælestino, cæterisque qui suam auctoritatem oppignerarunt in tuendis Augustini placitis.

Respondeo secundò, histrionicam esse atque illusoriam confessionem illam, quâ quis prædicat se ita sequi successorem Petri in Romana sede, vt quidquid ille *damnauerit damnet, quidquid improbauerit improbet, quidquid anathematizarit anathematizet & spargere qui cum eo non colligit*, apud quem *seruatur incorrupta patrum hæreditas*, adhæsurum se illi *vsque ad extremum vitæ spiritum*: Et tamen fatetur ex illis Petri successoribus *damnare*,

Ead. supra.

circumscribere & *abolere* quod alius definierat; quo 1 consecrarat, in quo tuendo suam, hoc est Romanæ sedis *auctoritatem oppignerauerat.* Quid enim est vnum damnare quod alius statuerat quàm alterum falli? Qui verò alterum falli confitetur, quomodo improbare potest quod ille dum fallitur improbat? Quomodo anathematizare quod anathematizat? Quod si posterior est ille qui fallitur, quomodo apud illũ seruatur Patrum hæreditas incorrupta? sed quomodo potest quis anathematizare doctrinam quã & credit & prædicat esse veram? hoc autẽ necesse est vt hic contingat. Nam si anathematizant Baiistæ quod anathematizant Pius & Gregorius Episcopi Romani, ergo anathematizant illas propositiones quas attulimus; siquidem illas ita damnant, circumscribunt abolent illi Pontifices vt anathemate percutiant quemcumq; contigerit pro iis loqui, scribere, disputare; atqui Baiistæ contendunt illas ipsas esse *catholicas*, atque etiam *fundamentales*, & consequenter verissimas, & hoc fusissimè probant & prædicant: Ergo Baiistæ anathematizant suam fidem, & vt ipsi putant catholicam fidem, ipsaque adeo Catholicæ fidei fundamenta, vel certè Catholicos omnes ludificantur, dum se profitentur anathematizare, quod Pontifices anathematizant.

Respondeo tertiò nobis imponere Baiistas dum asserunt statuisse priores Pontifices, quod damnant posteriores. Ostendant enim vbi dixerit Innocentius quod damnat Pius v.g. *Deum non potuisse ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur, morbis* scilicet & doloribus mortique obnoxius; vel, *Omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes philosophorum esse vitia*, vel *errorem esse Pelagianum si admittatur vsus aliquis Liberi arbitrii bonus, siue non malus*, vel *fures esse & latrones qui dicunt sine Christi adiutorio ita posse aliquem resistere tentationi, vt in eam non inducatur, & abeà non superetur.* vel, *esse Pelagianũ errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum, vel, cum Pelagio sentire, qui boni aliquid natu-*

turbare. Addit Augustinus mittere se ad eundem Innocentium Epistolam *ad ipsum*, inquit, Pelagium, *scriptam ab* " *vno nostrum ad quem per quemdam Orientalem Diaconum, ci-* " *uem autem Hipponensem, tanquam purgationis suæ quædam* " *scripta transmisit, melius iudicantes & petentes, vt ei mittere ipse* " *digneris. Sic enim eam legere potius non dedignabitur, magis in* " *illa eum, qui misit, quàm qui scripsit attendens.* Et post ex- " plicata contra Pelagianum errorem testimonia multa & " argumenta, Epistolam ita concludit: *Dabit nobis sanè ve-* " *niam suauitas mitissima cordis tui, quod prolixiorem Epistolam* " *fortassis quàm velles tuæ misimus sanctitati. Non enim riuu-* " *lum nostrum tuo largo fonti augendo refundimus, sed in hac non* " *parua tentatione temporis. Vtrum etiam noster licet exiguus, &* " *eodem quo tuus abundans emanet capite fluentorum, hoc à te pro-* " *bari volumus, tuisque rescriptis de communi participatione vnius* " *gratiæ consolari*, Fueritque sine dubio eadem ratio cur ad eundem etiam misit scriptum à se librum de natura & gratia; vnà cum Pelagij libro quem refutat, vt in eadem Epistola narratur. Hic ergo quis non meritò petat à Baiistis, vt tantundem tribuant Episcopo Romano quantum illi non denegaturum Pelagium & Pelagianos Augustinus sperat, tantam scilicet authoritatem, vt *accitus*, ab vsque Oriente Pelagius venire debeat, seque sistere *interrogandum*, & *anathematizare* quæ ab ipso nouerit esse damnata? Quare igitur *hærent* incerti sint ne *anathemandæ* propositiones, quas non dubitāt fuisse à duobus Innocētii successoribus anathemate damnatas. Et qui tam apertè Augustino repugnant, quomodo possunt se Augustinianos esse videri sibi? An non potiùs Anti-Augustiniani dicendi sunt, qui tam peruersè Augustinum imitantur, vt sententias Romanorum Pontificum explorare velint ad limam Augustini, qui suam potius ipse doctrinam explorandam proponit Romano Pontifici, interim dubius an emanet ex eodem capite fluentorum, vnde non dubitat scaturire largum illius fontem? hoc igitur est esse Augustinianum, vbi Augu-

ſtinus *hæret* nihil timere, & *hærere* vbi ille firmus eſt?

Auguſtinus eſt qui & ad proprias ipſius & ad communes duorum quæ dixi Conciliorum literas Innocentium reſpondiſſe dicit, vt decebat Romanæ ſedis Antiſtitem, Epiſt. 106.
" *Miſſæ ſunt inquit ex duobus Concilijs Carthaginenſi & Mile-*
" *uitano relationes ad Apoſtolicam ſedem . . . . ſcripſimus etiam ad*
" *Beatæ memoriæ Papam Innocentium Epiſtolas familiares, vbi*
" *de ipſa cauſa aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia nobis ille reſ-*
" *ſcripſit eodem modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis*
" *Antiſtitem*, vt videri poſſit hoc etiam loco iudicium Eraſmi corruptiſſimum, dum Innocentium in eiſdem Epiſtolis *nec dictionem*, nec ingenium, *nec eruditionem tali præſide dignam* oſtendiſſe putat, & *ſæuum potius quàm eruditum, & ad damnandum quàm ad docendum inſtructiorem fuiſſe.* Eraſmi ſcilicet intererat laudari potiſſimùm illos, qui hæreticos palpant, vituperari qui ſtringunt & improbant: ſed eius quoque referebat plurimum, & imitari modeſtiam Auguſtini, quam laudat, & iudicium ſequi, quod magni facit.

Quid igitur cenſet is quem Auguſtinus reſpondiſſe dicit: *eo modo quo fas erat atque oportebat Apoſtolicæ ſedis Antiſtitem.* Reſpondet, *Antiquæ regulæ formam eſſe toto ſemper orbe ſeruatam; ſuper anxijs rebus, quæ ſit tenenda ſententia, ab* eo debere definiri ad quem ſpectat *ſollicitudo omnium Eccleſiarum: per omnes prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanare, præſertim quoties fidei ratio ventilatur? non niſi ad Petrum, id eſt ſui nominis & honoris authorem referre debere, quod per totum mundum poßit omnibus in commune prodeſſe. Antiquæ traditionis exempla ſeruaſſe, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ memores vera ratione firmaſſe*, Apoſtolicam ſedem *conſulendo*, id quod antea ipſi ſtatuerant: Iam ab initio perſuaſum *vt quidquid de diſiunctis remotiſque Prouincijs ageretur non prius duceretur finiendum, niſi ad huius ſedis notitiam perueniret, vbi tota eius authoritate iuſtaque fuerit pronuntiatio firmaretur, indéque ſumerent cæteræ Eccleſiæ velut de natali ſuo fonte. Monſtraſſe Epiſcopos Africæ ſuam ſollicitudi-*

nem pro omni vtilitate; dum per cunctas totius orbis terrarum Ecclesias, omnibus vna quod prosit decernendum esse deposcunt.

Ex Augustino *loquitur vt oportet* qui dicit *vera ratione firmari* quod constitutum est ab inferioribus Episcopis quando *consulitur* Romana sedes: nec finitum creditur quod agitatur *in disiunctis remotisque prouinciis*, donec *perueniat ad huius sedis notitiam*: Illum *natalem esse fontem* verarum decisionum & *totâ ibi auctoritate firmari iustas pronuntiationes*, decernique *quid per cunctas totius orbis Ecclesias tenendum sit*, Rectè loquitur qui hoc dicit inquit Augustinus, & tamen illi rectè sentiunt atque ad mentem Augustini, qui *hærent* vbi ad *rationem* illam *firmam*, vbi ad *natalem illum fontem*, vbi ad manifestas illas *totaque auctoritate firmatas pronuntiationes* peruenere, quasi *finitum* esset non expectatâ vlteriori sententiâ quod videbantur sibi apud vnum Augustinum inuenisse? Et quid sibi volunt isti qui *hærent*, hoc est qui *anxii sunt*, cùm ad illam regulam peruenere, quæ solita erat adhiberi ex antiquâ traditione ad tollendas *anxietates*. Quid sibi volunt dum venenum suspicantur in *Apostolico illo fonte* vnde haurire solitæ sunt omnes prouinciæ, quando *fidei ratio ventilatur*? Dicant quæso vbinam gentium habitent qui vltra *disiunctas remotasque prouincias* positi contineri nolunt *toto mundo*, cunctisque totius orbis Ecclesiis non nisi ad Petrum in hisce causis confugientibus? Et Augustiniani sunt qui Augustinum hæc rectè dici pronuntiantem audire nolunt?

a. Retr. c. 50 Augustinus est qui *Pelagianam hæresim cum suis Auctoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ* prius *Innocentio*, *deinde Zosimo cooperantibus Conciliorum Affricanorum literis, conuictã atque damnatã refert*. Vbi cernere est Pelagiani erroris condemnationem & conuictionem Episcopi Romani auctoritati attribui, non Conciliis Africanis, nisi vt cooperantibus; nec aliter cooperantibus quàm per literas, quibus illam condemnationem postularunt, vt firmum esset vbique terrarum, quod ab

ipsis fuerat in Africa constitutum. Ex Baiistis autem quæro, quid minus possint duo Episcopi Romani *Pius* & Gregorius, aut quid minus valeant quàm potuere aut valuere alii duo Innocentius & Zozimus? Quod si par est vtrorumque auctoritas, quidni perinde censentur damnati conuictique Baii errores à duobus Episcopis Ecclesiæ Romanæ priùs Pio, deinde Gregorio, ac Pelagii ab aliis item duobus prius Innocentio, deinde Zosimo? Et si minimè dubia est illa damnatio, quâ fronte audeant Baiistæ reducere doctrinam iam præscriptam, atque illud verum esse contendere, quod non negant fuisse damnatum.

His adde quod scribit Prosper, qui paulò certiùs quàm Baiistæ Augustini arcana omnia nouerat, dum refert Zosimum Papam Concilijs Africanis *sententiæ suæ robur annexuisse & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteram omnium Antistitum armasse* & *Concilio apud Carthaginem habito 217 Episcoporum synodalia decreta ad Zozimum perlata iisque probatis damnatos toto orbe Pelagianos fuisse.* An est obtusior Petri gladius quem Pius, quem Gregorius gestat, quàm quem gerebat Zosimus, vt nihil valeat ad errorum detruncationem? An euanuit auctoritas illa quæ dexteras omnium armabat antistitum? Quod si etiam nunc perinde viget, quomodo audet vnus aliquis Baiistarum absoluere, quod illa damnat, & contra totum orbem pugnare, dum contendit *verum esse* quod totus orbis damnatum putat?

Cap. 41. con. Collat.

In Chro. Aug. etiam ep. 157. ad Optatum damnatos toto orbe Pelagianos à Zosimo affirmat.

Augustinus est qui cur ad Bonifacium Papam dirigat disputationem contra duas Epistolas Pelagianorum in hunc modum explicat, *hæc ego quæ istis vt dixi duabus Epistolis illorum ista disputatione respondeo ad tuam potissimum dirigere sanctitatem, non tam discenda, quàm examinanda: & vbi forsitan aliquid displicuerit emendanda constitui.* vbi vides quàm bellè concinant Augustino qui Romanum Pontificem apertè aliquid pronuntiantem emendare malunt ex Augustino, quàm Augustinum inter-

Petri in Romana sede successorem, super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicumque cum ipso non colligit spargit, apud quem solum incorrupta patrum seruatur hæreditas. Quidquid ab ista Petri Cathedra in cuius communione à teneris vixi, & porro viuere & mori fixum est, ab isto principis Apostolorum successore, ab isto Christi Domini nostri Vicario, ab isto Ecclesiæ Christianæ vniuersæ capite, Moderatore, Pontifice præscriptum fuerit, hoc teneo: quidquid improbatum improbo, damnatum damno, anathematizandum anathematizo. O sermonem verè Christianum! ô dignam religioso pectore Confessionem! Quid vlterius requiri potest? iungamus dexteras & quando tam procliuis est ad obsequendum voluntas animusque tam obnoxius Episcopi Romani decretis, adeamus duorum Pontificum diploma quo post enumeratas Baii sententias ita concludũt. *Quas quidem sententias, stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab authoribus intento, hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes respectiuè ac quæcumque super iis verbo scriptóue emissa, præsentium authoritate damnamus circumscribimus & abolemus, deque eisdem & similibus posthac quoquo pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus. Qui secus fecerint ipsos omnibus dignitatibus, gradibus, honoribus, beneficijs & officijs perpetuò priuamus, ac etiam inhabiles ad quæcumque decernimus. Vinculo quoque anathematis eo ipso innodamus, à quo nullus Romano Pontifice inferior, valeat ipsos excepto mortis articulo liberare.*

Propositio Baii 25. alias 26. qua dicit omnia opera infidelium esse peccata & virtutes Philosophorum esse vitia. Item 28. aliàs 29. Pelagianum esse errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum, & 30. fures esse & latrones qui docent tentationi vlli sine gratiæ Christi adiutorio resistere hominem posse, sicut in eam non inducatur aut ab ea supe-

retur, & 36. aliàs 37. cum Pelagio sentire qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit, & 63. aliàs 65 non nisi Pelagiano errore admitti posse vsum aliquem liberi arbitrij bonum siue non malum & gratiæ Christi iniuriam facere qui ita sentiunt & docent; hæ inquam propositiones inter enumeratas à Pontificibus sine dubio continentur illo etiam quem citauimus authore consentiente. Quibus addenda est 53. Deum non potuisse talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur. Nec refert quomodo sint interpungenda illius condemnationis verba; quomodocumque enim disponantur commata, stat semper prædictas propositiones eo numero comprehẽdi quem Pontifices *damnant*, quem *circumscribunt*, quem *abolent*, esseque ex illis de quibus posthac quoquo pacto loquẽdi, scribendi & disputandi facultatem quibuscumque interdicunt. Quid igitur censent Baiani? *Esse illas tam* » *constanter & luculentè tot modis ab Augustino traditas, vt* » *si vlla est doctrina in vniversis lucubrationibus eius manifesta* » *& minus obnoxia cauillationibus, illa emicet inter omnes.* » Item *negari non posse omnes illas propositiones constantissimè* » *sine vlla fluctuatione docuisse Augustinum contra Pelagianos,* » *nec dubitare se quin eas veluti bases totius doctrinæ de gratia* » *& libero arbitrio, & cõsequenter tanquam doctrinam Catho-* » *licam indubitatam tradiderit. Abhorruisse contrarias velut* » *Pelagianum errorem, & sine huius censuræ certitudine prin-* » *cipia eius de gratiæ diuinæ necessitate funditus labefactata col-* » *labi.* His adde Augustinum ita sentientem esse *Patrem Patrum, Doctorem Doctorum. Primùm post scriptores Canonicos inter omnes verè solidum, subtilem, irrefragabilem.* Cui Ecclesia antiqua suam authoritatem in suis de gratia & viribus liberi arbitrij controuersiis *oppigneraeuit.* Esse illum *instar omnium, loco omnium, supra omnes*, ad ipsum

Ianſ. tom. 2. li. 1. cap. 29. & 30.

confugere si quisquam in istis quæstionibus errare nolit, illiusque vestigiis *indiuulsum insistere debere tanquam probatissimi Christianæ militiæ ducis.* Quæ docuit, *Ecclesia*

nomine & applausu, quæ sententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra consecrauit, docuisse Augustini doctrinam de gratia Dei *Euangelicam, Apostolicam, Catholicam esse, & irrefragabilis authoritatis, totius Ecclesiæ nomine scriptam, primam illum aperuisse intelligentiam diuinæ gratiæ & noui testamenti fide crediti fidelibus & Ecclesiæ. Magnificentissimè approbatam & consecratam eius doctrinam à Romanis Pontificibus, Innocentio, Zosimo, Cælestino, Leone, Hormisda, Felice Secundo; procaciam* esse recentiorum, qui eam censent. Non aduertere illos qui eum impugnant, *se in illis ipsis capitibus quæ impugnant*: v. g. de peccato originali, de gratia sufficiente, de tota natura prædestinationis: *Non opiniones Augustini, sed Catholicæ doctrinæ fundamenta, quæ Romani Pontifices ex Augustini libris hausta consecrarunt, vellicare atque concutere.* Conuinci illos *tot antiquorum elogiis, quibus doctrinam eius de gratia, tanquam Euangelicam & Apostolicam celebrarunt, oraculis etiam Romanorum Pontificum, quibus asserunt, quòd eius doctrinam de gratia & libero arbitrio suam fecerint, quod eam sequitur Romana, & seruat Ecclesia.* Et alia id genus sexcenta in quibus Baiani passim latissimè suam eloquentiam explicant. Quibus apertissimum fit supponere illos atque asserere veram esse ac necessariam Augustini Doctrinam. Quid enim, vllusne relinquitur locus dicẽdi vel falsum vel incertum esse quod est *Euangelicum, Apostolicum, Catholicum, Ecclesiæ antiquæ Romanorumque Pontificum approbatione & oppigneratâ auctoritate consecratum?* Ib.cap.13.14 15.16.

His positis, argumentamur in hunc modum: qui contendit ita esse Augustinianam aliquam sententiam in his de gratia & libero arbitrio & prædestinatione cõtrouersiis vt Augustinus censeri debeat eam *constantissimè tanquã Catholicã indubitatam* & *basim totius doctrinæ Catholicæ*, qua labefactata necesse sit principia eius de necessitate diuinæ gratiæ *funditus collabi*, is contendit huiusmodi sententiam veram esse ac necessariò tradẽdam

tenendamque. Atqui Baiistæ contendunt sententiam quatuor illis aut quinque propositionibus, quas paulò antè retulimus, contentam, ita esse Augustinianam, vt eo quo iam dixi modo tradita sit ab Augustino, sicuti etiam ex ipsorum verbis iam est probatum; ergo Baiistæ contendunt sententiam illis propositionibus contentam veram esse ac necessariò tenendam tradendamque, atqui duo Romani Pontifices eandem sententiam *damnant, circumscribunt, abolent, interdicta de ijs quoquo pacto loquendi, scribendi, disputandi facultate.* Huius præcepti transgressoribus ipso facto anathemate percussis, omnique dignitate, gradu, beneficijs, officio perpetuò priuatis: ergo Romani Pontifices sententiam veram & necessariò tenendam damnant, circumscribunt, abolent, interdicta facultate, pro veritate, quoquo pacto scribendi, loquendi & disputandi; sub pœnis omnium quas infligere possunt grauissimis. O Baiistæ, quid ad hæc? *Hæreo,* inquit eorum Princeps, *ingenuè fateor mihi hic aquam hærere*: hæres? & illa Episcopum Romanum *ad extremum vsque Spiritum* sequendi promissio, vbi est? vbi Confessio *ædificatæ super illam petram Ecclesiæ*? Vbi cõscientia *seruatæ apud illum incorruptæ Patrum hæreditatis*? vbi acceptatio eorum omnium quæ ab ipso fuere præscripta? vbi omnium ab illo, *improbatorum improbatio, damnatorum damnatio, anathematizandorum anathematizatio*? En duo Episcopi Romani *damnant* adductas à te propositiones Baij, & tu *Apostolicas* & *Euangelicas* esse contendis, circumscribunt illas & promiscuè cum Catholicis propugnas? abolent illas & tu producis in lucem publicæ ac necessariæ doctrinæ? facultatem interdicunt de ijs quoquo pacto posthac loquendi scribendi disputandi, & tu censes aduenisse tempus quo expediat pro illis loqui, scribere, disputare, non quocumque pacto, sed totis magnorum commentariorum voluminibus? Repugnantes percutiunt anathemate & *hæres* tamen, ne ipso quidem commotus fulmine? & cum hæc ita sint vis tamen

videri damnare quidquid damnant Episcopi Romani, improbare, quod improbant, anathematizare quod anathematizant? fidem solue, mi Doctor, & quod tam sanctè promisisti, nunc præsta. Hæres tamen; neque id mirum est, suo enim ipsius palo infixus hæreat necesse est. Sequeretur saltem sua ipse concilia, huiusque suæ *hæsitantiæ* originem inueniret quàm alijs monstrare nititur, cùm dicit *præcipitij pœna suspendium, hoc est, temeritatis comes hæsitantia & incertitudo.* Dictum id quidem sapientissimè, sed minimè intellectum ab auctore suo, quando præcipitem ad credendum Augustinum sensisse quæ non sensit, excepit illa qua cæteros putabat mulctandos pœna *suspendium & temeritatis comes hæsitantia & incertitudo,* occurrentibus in contrarium manifestissimis Romanorum Pontificum definitionibus: vt videri possit hunc Doctorem talis quædam fortuna rexisse, qualis olim lusisse dicitur inter Aman Assyrium & Mardochæum Iudæum. Iansf. tom. 2. lib. 1. c. 20.

CAPVT IV.

Inania Baistarum effugia contra Bullam duorum Pontificum.

BAIANI eo quo dicimus hærentes luto facile poterant referre pedem ac retexere principia, quibus erant inducti, vt manifestæ duorum Pontificum sententiæ resisterent; perstare tamen maluerunt, & in hoc concursu repugnantium iudiciorum Pontificiæ doctrinæ vim inferre, quàm suæ: tantus amor fuit propriarum cogitationum & occupatæ iam sententiæ. volunt omnino propositiones quas diximus, esse Augustinianas, & quia sunt Augustinianæ, consequenter Apostolicas, Euangelicas, Catholicas, obiicientibus duorum Pontificum condemnationem ac dicentibus *quid ergo ad propositionem quam proscripsit Apostolica sedes?* respondent interrogando vicissim, *sed quid ad doctrinam Augustini cla-* De statu puræ nat. lib. 3. cap. 22.

rissimam, constantissimamque: quam toties probauit & sequitur, sequēdamque monet Apostolica sedes? Nam si fundamentales illæ contra Pelagianam hæresim doctrinæ proscribendæ sunt, non inter magistros optimos semper haberi a summis Pontificibus sed inter ignauissimos haberi debuit, &c. vbi vides damnatam a Pontificibus doctrinam supponi doctrinam esse Augustini clarissimam, constantissimámque, quin etiam & *fundamentalem contra Pelagianam hæresim*, & quia id interrogando regerunt, ratio postulat vt illis respondeamus.

Respondeo igitur primò Augustinum non esse opponendum Romano Episcopo, sed si constaret manifestè hunc damnasse, quod ille asseruisset, Augustinum esse deserendum, si nulla idoneâ interpretatione defendi posset: id quod auctore ipso Augustino fieret, qui nunquam dubitauit, vt ex antea dictis perspicuè intelligi potest, plus esse tribuendum Apostolicæ sedis auctoritati quàm sibi, ac proinde magis deserturum Augustinum, qui in eo conflictu pro illo staret contra sedem Apostolicā, quàm qui pro sede Apostolica contenderet Augustinum humani aliquid passum. Sed quia Baiistæ prædicant *consecratam* in his controuersiis à sede Apostolica sententiam Augustini, eâque consecratione factam esse ipsam quoque *Apostolicam*, & consensione antiquorum Pontificum ipsam Pōtificiam: vnde contingat idem esse Augustino repugnare ac repugnare Innocentio, Zosimo, Cælestino, cæterisque qui suam auctoritatem oppignerarunt in tuendis Augustini placitis.

Respondeo secundò, histrionicam esse atque illusoriam confessionem illam, quâ quis prædicat se ita sequi successorem Petri in Romana sede, vt quidquid ille *damnauerit damnet, quidquid improbauerit improbet, quidquid anathematizarit anathematizet* & *spargere qui cum eo non colligit*, apud quem *seruatur incorrupta patrum hæreditas*, adhæsurum se illi *vsque ad extremum vitæ spiritum*: Et tamen fatetur ex illis Petri successoribus *damnare*,

Iansf. supra.

circumscribere & *abolere* quod alius definierat; quo I consecrarat, in quo tuendo suam, hoc est Romanæ sedis *auctoritatem oppigneraverat.* Quid enim est unum damnare quod alius statuerat quàm alterum falli? Qui verò alterum falli confitetur, quomodo improbare potest quod ille dum fallitur improbat? Quomodo anathematizare quod anathematizat? Quod si posterior est ille qui fallitur, quomodo apud illũ servatur Patrum hæreditas incorrupta? sed quomodo potest quis anathematizare doctrinam quã & credit & prædicat esse veram: hoc autẽ necesse est ut hic contingat. Nam si anathematizant Baiistæ quod anathematizant Pius & Gregorius Episcopi Romani, ergo anathematizant illas propositiones quas attulimus; siquidem illas ita damnant, circumscribunt abolent illi Pontifices ut anathemate percutiant quemcumq; contigerit pro iis loqui, scribere, disputare; atqui Baiistæ contendunt illas ipsas esse *catholicas*, atque etiam *fundamentales*, & consequenter verissimas, & hoc fusissimè probant & prædicant: Ergo Baiistæ anathematizant suam fidem, & ut ipsi putant catholicam fidem, ipsaque adeo Catholicæ fidei fundamenta, vel certè Catholicos omnes ludificantur, dum se profitentur anathematizare, quod Pontifices anathematizant.

Respondeo tertiò nobis imponere Baiistas dum asserunt statuisse priores Pontifices, quod damnant posteriores. Ostendant enim ubi dixerit Innocentius quod damnat Pius v.g. *Deum non potuisse ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur, morbis* scilicet & doloribus mortique obnoxius; vel, *Omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes philosophorum esse vitia*, vel *errorem esse Pelagianum si admittatur usus aliquis Liberi arbitrii bonus, sive non malus*, vel *fures esse & latrones qui dicunt sine Christi adiutorio ita posse aliquem resistere tentationi, ut in eam non inducatur, & ab eâ non superetur*. vel, *esse Pelagianũ errorem dicere quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*, vel, *cum Pelagio sentire, qui boni aliquid natu-*

ralis, hoc est quod ex naturæ solis viribus ortũ ducit agnoscit, vbi hæc asseruit Innocentius? vbi Zozimus? vbi Cælestinus aut antiquorum illorum Pontificum alius quispiã, vt meritò possint opponi Pio atque Gregorio eadem sine vlla ambiguitate damnantibus?

Approbarunt; inquiunt Baistæ omnia Augustini, & hæc Augustini sunt: Ergo hæc etiam approbarunt. Atqui manifestum in primis est Baiistas hoc loco deserere legitimam & necessariam in interpretãdâ fidei Doctrinâ regulam ab ipsis etiam admittendam, hæc enim postulat vt in apparenti credendorum repugnantiâ, quod manifestum est expressumque ac determinatum præferatur ei, quod est obscurum minúsque determinatum & expressum, contra quàm hic accidat, vbi Baiistæ indubitatam expressamque sine vlla ambiguitate damnationem illorum atticulorum postponunt obscuræ eorundem approbationi, quæ nusquam expressa est à Pontificibus, sed coniectando tantùm deducta ex principiis generalibus: ac proinde, exceptionibus, limitationibus & interpretationibus obnoxiis, cuiusmodi est illud *approbata esse Augustini omnia*, cui additur aliud minimè ab ipsis demonstratum, sed nec demonstrabile, vt aliàs forte probabitur, *hæc esse Augustini*. Et vt constet Baiistas hoc loco secum etiam pugnare, quid dicent obiicientibus ea quæ in gratiam sancti Thomæ prædicauere Romani Pontifices? Ita enim licebit argumentari, Romani Pontifices approbant omnia S. Thomæ, cũ volunt sequendam eius doctrinam *tanquam veridicam & Catholicam*: cùm dicunt illum *certissima regula Christianæ fidei Ecclesiam, illustraße* Cùm fidem faciunt *diuini illius testimonii*, Bene scripsisti de me Thoma, adduntque scriptos ab eo libros *sine vllo prorsus errore*, cùm prædicant *Ecclesiam militantem scriptorum eius clypeo hæreticorum tela feliciter elidere*. Cùm afferunt *neminem vnquam inuentum qui cùm teneret doctrinam S. Thomæ de tramite veritatis deuiarit*. Atqui S. Thomas pleraque docet Baiistis contra-

Apud Ioan. à S. Tho. disp. 1. in 1. part. art. 2. Vrbanus V. Pius V. Clemens VIII. Paulus V. Innocentius VI.

ria: hoc enim non obscurè colligitur ex ipsa confessione Baiistarum dum dicunt *demonstratum esse in S. Thomâ & Caietano difficilimè aut nullo pacto fieri, vt qui in scholasticâ Theologiâ præcelluerit, in positiuâ primas ferat.* Positiuam autem illam vocant, *Scripturæ libros, Concilia, & primorum sæculorum Patres*, qui sunt cancelli eorum iudicio figendi *vagæ disputantium libertati & infinitis quæstionibus atque conclusionibus quas phantasiæ, aut intelligentiæ vicinitas aut similitudo parit. Illis comprehendi principia reuelatæ cognitionis, immediata, mediata, primaria, secundaria, itémque totam conclusionum hactenus inde per Spiritum sanctum deriuatarum hoc est definitionum nouarum seriem.* Quod si putarent conclusiones D. Thomæ congruere veritati, cur negarent intra cancellos illos contineri? aut si hoc non negarent cur negarent illum æuo suo in eo studio *primas tulisse*? his adde quod dicunt, *nubem esse Scholasticorum, qui nonnulla opera bona in infidelibus agnoscunt & Philosophorum virtutes non vitia, sed virtutes esse profitentur. Non posse autem illos quantumuis numerosi fuerint Ecclesiasticæ doctrinæ per Augustinum constitutæ, per Pontifices approbatæ, per Concilium Arausicanum non obscurè confirmatæ, per discipulos Augustini cæterosque postea Ecclesiæ Patres aliquot sæculis vsque ad ætatem circiter primorum Scholasticorum quasi per manus traditæ vllum afferre præiudicium.* Neque enim negabunt S. Thomam pertinere ad nubem illam Scholasticorum atque inter illos *Primos* numerandum, quorum ætate desiit traditio Catholicæ doctrinæ, & compertum est ac minimè controuersum docuisse, illum id quod Baiani reprobant, aliquas esse posse infidelium bonas actiones, neque omnes philosophorum virtutes esse vitia. Et vt hoc negarent fatentur saltem D. Thomæ adscribendam sententiam cui modo silentium imperatur de immaculata Cõceptione, & quæ in alterutram partem definibilis est, vt ipsimet aduertunt, cùm dicunt illius veritatem aut falsitatem nondum prorsus exploratam esse. Potest

Ianf. tom. 2 lib. 1. cap 9.

Ianf. tom 2. lib. 4. de statu nat lapsæ cap. 27.

S. Th 1. 2. qu. 109. ar. 2. & 8.

Ianf. tom. 2 lib. 4. de statu nat. lapsæ c. 27.

igitur esse & vniuersalis quædam approbatio doctrinæ tanquam veridicæ, tanquam Catholicæ, tanquam omni prorsus errore carentis, cum exceptione singularis alicuius conclusionis quæ falsa sit vel indifferens vt negetur, vel affirmetur.

Nec alio modo poterunt ipsi tueri Christi veracitatem contra vniuersalem illam, *Omnis homo mendax*, sed neque suum errorem de Christo saluare volente solos prædestinatos contra illam, *vult omnes homines saluos fieri*; vnde igitur habent vniuersaliter ac sine exceptione vel distinctione vlla interpretandum quòd dicunt *Romanos Episcopos Augustini omnia approbasse*? Et cum hoc constare illis minimè possit, cur id opponunt expressæ que indubitatæ cæterarum propositionum damnationi?

Sed neque verum est quod assumunt, Romanos Episcopos approbasse omnia tanquam necessaria quæ Augustinus in hisce quæstionibus docuisset; contrarium enim patet ex partitione qua Cælestinus vtitur in Epistola ad Episcopos Galliæ inter ea quæ necessaria sunt ad Catholicam fidem, & ea quæ nec contemnere audet, nec necesse habet adstruere: quibus verbis clarè significat esse aliquas *profundiorum* illarum quæstionum de quibus loquitur conclusiones ab Augustino traditas quæ debeant inter ἀδιάφορα computari.

Quin & Augustinus quoque idem sentit ijs quæ antea citauimus locis, in quibus apertè significat sibi à Pelagianis factum iri satis, dummodo concedant tria illa, *Esse peccatum originale; in quantacumque iustitia sine qualibuscumque peccatis, in hoc corruptibili corpore neminem viuere; Gratiam Dei non secundùm merita nostra dari.* Quæ tria capita immota manent reiectis Baiistarum propositionibus illis, quas nuper damnarunt Pontifices Romani. Quis enim sibi persuadeat tam necessariò consequi, ex eo quod Deus dicatur creare posse hominem chiragræ obnoxium, non esse peccatum originale, ex

Supra.

eo quod dicatur homo viribus naturæ facere poſſe aliquod opus non malum, gratiam dari ſecundùm merita noſtra: & ex eo quod dicatur poſſe alicui tentationi ita reſiſtere vt ab ea non ſuperetur; poſſe viuere ſine vllis peccatis, vt illarum illationum euidentia conuincatur cogaturque affirmare vera eſſe, quæ Pontifices damnarunt? Quòd ſi admiſſa damnatarum propoſitionnm falſitate, ſtant nihilominus capita illa tria, quibus ſtantibus ſolutam de cætero cum Pelagianis controuerſiam Auguſtinus ſignificat, quis dubitat cætera omnia ab Auguſtino inter ἀδιάφορα numeranda?

Reſpondeo quartò, Quòd dixit Auguſtinus de Concilijs, idipſum eodemque iure dicẽdum de decretis Põtificum, *priora poſterioribus emendari cum aliquo experimento rerum aperitur quod clauſum erat & cognoſcitur quod latebat.* Emendari verò dico non contradictione, vel reprobatione eorum quæ iam erant conſtituta, ſed eorum interpretatione quæ obſcuriùs dicta erant, ſed exceptione neceſſaria eorum quæ in vniuerſum ſancita fuerunt; ſed expreſſione ac reſtrictione eorum quæ fuerant vaga & indefinitâ oratione comprehenſa Cùm enim vt in Concilijs prioribus & poſterioribus, ſi legitima ſunt, eadem ſit infallibilitas; ita & in ſucceſſoribus D. Petri Romanis Epiſcopis perſeueret, nulla poteſt eſſe certior via ad cognoſcendum quæ fuerit priorum fides, quàm declaratio poſteriorum. Eſt enim idem cõtinuò ſpiritus qui & olim & hodie regit Eccleſiam, à qua dum petuntur reſponſa veritatis, & germana eorum quæ priùs definita fuerant intelligentia, non alius de alio reſpondere cenſendus eſt, ſed idem ſeipſum interpretari. Quod cùm aliquis facit, manifeſtum eſt priora ex poſterioribus eſſe intelligenda, non vice verſa; quod in altero reperiatur ridicula quædam futurarum ſuarum cogitationum diuinatio, in altero recordatio tantùm præteritarum, quo fit, vt, ſi neque abnegare ſeipſum aliquis poſſit, neque obliuiſci quid ſenſerit, nec

Tom. 7 de Bapt con. Donatiſ as lib. 2 cap. 1.

mentiri; ex præsenti sententiâ ad prçteritam necessaria sit consecutio. Cùm ergo minimè dubium sit allatas Baii propositiones à Romanis Episcopis Pio & Gregorio esse *damnatas, circumscriptas, abolitas*; quicumque contendit prædecessorum aliam fuisse mentem, necesse est vt vel diuersum vtrisque spiritum adstitisse fateatur, vel fuisse illum qui adstitit immemorem sui, & vel fallibilem vel fallacem, vt monendi sint identidem qui sic philosophantur, vt Geneuam petant, deposita qua nobis illudunt Catholicorum laruâ.

Addunt Baiistæ propositiones Baii non damnari omnes vt falsas, sed aliquas tantum vt offensiuas pro ratione illius temporis, quamuis illæ veræ sint: idque satis significari exceptione illa quæ Bullæ inserta est cùm dicitur. *Quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab authoribus intento.* Non negare itaque Pontifices veras esse aliquas ex propositionibus enumeratis, sed quia nubes Scholasticorum contraria docentium ita Ecclesiam obumbrauerat vt offenderetur fideles illa Baii doctrina, prudentiæ Pontificum fuisse quòd illas damnauerint vti offensiuas, cum ea vero prudentia ignorantiam concurrisse: *Nam*, inquiunt, *si vel tunc*, quando prodiit hæc damnationis sententia *ostendi potuisset hanc aliasque nonnullas propositiones ab Augustino Doctorum omnium Coryphæo tam intrepidè à tot sæculis esse nemine refragante, sed Ecclesia Romana per diuersos præsules suos applaudente traditas; abstersa videlicet per tanti Doctoris authoritatem & antiquitatem opinione falsitatis, offensáque nouitatis, numquam arbitror huiusmodi decretum ab Apostolica sede promanasset, quod nulla conciliandæ pacis extorqueret necessitas.* Hæc illi de ignorantia quæ tunc erat in Ecclesia, quàm quia putant à se pulsam reducto illo mero die quem fecerat olim Augustinus, ideò & sublatam opinantur cum eius causa damnationem: vnde hæc addunt, *Qua in re sicut prudentissima fuit summorum Pontificum prouidentia, quæ nec*

Ianf. tom. 2. lib 3. de statu puræ nat. cap. 12.

Ianf tom. 2. lib 4 de statu nat. lapsæ cap. 17.

veritatem nudam importuna damnandi quoslibet acrimonia proferri sinit, sed vel mitiùs proponi, vel potiùs ad tempus supprimi propter infirmos iubet, ita eandem veritatem ex Ecclesiasticis monumentis erutam, suis cardinibus nixam, suo ornatu vestitam, suis armis quibus à Patribus est defensa munitam, in publicum prodire non vetat. Simile aliquid contigisse dicunt in controuersia de B. Virginis Conceptione quam negare immaculatam ita vetitum est: *vt tamen si aliquo casu grauissimis argumentis antiquorum vel Ecclesiasticæ traditionis diuinæque reuelationis astrui posset, illa prohibitio nihil obstaret, quominus Ecclesia possit eam tollere libertatemque docendi publicè contrariam doctrinam restituere, & idoneis argumentis assertam definire.*

Præcludendum est hoc effugium: & vt incipiam ab eo quod postremum est, Primò, nemo vt opinor reperietur qui post illam summorum Pontificum cautionem in controuersiâ de immaculata Conceptione, non putet se præuaricatorem futurum, si nec petita nec obtentâ illam impugnandi facultate, impugnaret tamen disputationibus ea de re in lucem editis, quod sit insolentis animi miniméque subacti dispensare secum in præceptis Prælatorum, quando facillima est liberrimaque illos adeundi copia, Ergo Baiistæ qui nulla præmissa petitæ illius facultatis significatione libros suos vetitarum propositionum assertiones ac probationes fusissimas complexos edi mandarunt, excusari non possunt à præuaricatione: sed neque à mendacio quo iactant se *ad extremum vsque spiritum* obedientes fore successoribus D. Petri. Nisi forte post extremum spiritum condidere testamentum, quo hæredes istius inobedientiæ nominarunt eos, qui posthumum illum Pseudo-Augustinum edidere.

2. Nemo est eorum quibus hæret animo maculatæ Conceptionis opinio qui non putaret se satis esse damnatum, si dixisset summus Pontifex se illam *damnare, circumscribere, abolere*, sublata *quoquo pacto* pro illâ *loquen-*

di, scribendi, disputandi facultate: interrogent Baiustæ opinionis illius defensores quid essent facturi, si talis quædam censura, qualis Baianos excepit, eos etiam constringeret? Et ex indubitatâ eorum propensione ad mutandam in tali euentu sententiam; intelligent fictam esse, quam ipsi præseferunt, erga sedem Romanam obedientiam ac docilitatem.

Tertiò, quod dicunt non vetare Christi vicarios veritatem damnatarum propositionum deinceps erui ex Ecclesiasticis monumentis, fulciri suis cardinibus, vestiri ornatu suo, muniri suis armis, atque ita prodire in publicum, repugnat euidentissimæ Pontificum significationi qua dicũt *deque eisdem & similibus* posthac quoquo pacto *loquendi, scribẽdi & disputandi facultatem interdicimus*: vbi notandæ sunt duæ illæ voces *quoquo pacto* & *posthac*, ne Baiani hallucinentur, dum putant illis temporibus vtilem fuisse cautionem illam, quasi vero deinceps inutilis fuerit desieritque vim habere: neve sibi de suo ingenio blandiantur, quasi rationem aliquam inuenerint eam doctrinam reducendi de quâ vetitum erat loqui, scribere, disputare *quoquo pacto*, Perspicuum scilicet est vitare hîc illos *nullo pacto* potuisse clarissimam violatæ voluntatis atque auctoritatis Pontificum notam.

Quartò, eadem audacia perseuerat, dum ita dispungunt verba illa *quanquam nonnullæ* & vt reddatur hic sensus *nonnullas ex iisdem propositionibus in proprio verborum sensu & ab auctoribus intento posse aliquo pacto sustineri*. Nam cum vt ipsimet Baiani fatentur, nullius distinctionis vestigium appareat in originali Bullâ, hoc est nullius interpunctionis, vt fidem faciunt, qui eam inspexere, cuius fiduciæ fuit ita distinguere verba illa vt reddatur inutilis & cassa Damnatio? Nam si possunt illæ propositiones sustineri in proprio verborum sensu & ab Auctoribus intento; restat vt in sensu tantùm improprio & ab Auctoribus non intento damnatæ sint,

Ianf. tom. 2. lib. 4. de nat. lapsa cap. 28.

Ergo non magis sunt damnatæ quàm sit damnabile ipsum Iesu-Christi Euangelium, cuius pleraque omnia in sensu etiam improprio & à Spiritu sancto eius auctore non intento, falsa esse atque erronea dici possunt. Sed quid est propositiones illas posse *sustineri aliquo pacto* & posse sustineri in proprio verborum sensu & ab auctoribus intento? An debet dici *aliquo pacto* fieri posse quod fit *communissimo vsitatissimóque pacto*? Quis ferret adeo frigidè loquentem de Christi prædicatione vt diceret *aliquo pacto* posse sustineri quod illle dicebat, cùm intelligeret, posse sustineri in proprio verborum sensu & ab ipso Christo intento? hoc etiam quod dicunt *aliquo pacto* hoc est, *in proprio verborum sensu* propositiones illas posse sustineri, quomodo conciliabitur cum ea prohibitione qua cauetur ne quisquam *quoquo pacto* pro iis loquatur aut scribat, aut disputet? hoc enim idem est ac *nullo pacto* sustinendas esse illas propositiones, quod si addatur exceptio, quam approbant Baiistæ, vt sit sensus nullo pacto sustinendas esse prterquam in proprio sensu & ab auctoribus intento, restat vt definierint Pontifices non esse propositiones illas alio pacto sustinendas quàm quo sustinetur ipsum Euangelium. Annon licet accipere quod Pontifices vltro dant? Cùm ergo dent illas propositiones posse *aliquo pacto* sustineri: & illud *posse aliquo pacto sustineri*, sit idem ac posse sustineri in proprio verborum sensu intento ab auctoribus, hoc accipio, & dico me non *alio pacto* illas sustinere, quàm *in proprio verborum sensu & ab Auctoribus intento*. Hoc est non alio pacto me illas sustinere quàm quomodo sustineo Euangelium, quid igitur fiet illa quæ sequitur damnatione *de iis similibus posthac quoquo pacto loquendi, scribendi & disputandi facultatem quibuscumque interdicimus*. An interdicunt ne approbemus quod asserunt, atqui asserunt aliquas ex propositionibus numeratis posse sustineri *aliquo pacto* hoc est *in proprio verborũ sensu & ab auctoribus intento* sicut Euangeliũ: Ergo non inter-

dicunt, ne hoc ipsum approbemus, dicamusque illas propositiones *eodem pacto* sustineri posse, quo Euangelium. Quod ergo dicitur nullo pacto pro iis loquendum, idem erit ac non alio pacto, quàm quo solemus Euangelium defendere. hoc verò quid aliud est quàm exsufflare Romanorum Pontificum decreta, eorumque auctoritatem omnem traducere?

Quintò, sed vt magis innotescat quàm contumeliosè habeantur iidem Romani Pontifices, videndum est quales esse putent Baiani propositiones damnatas: ac recolendum quod antea retulimus, non posse dubitari quin Augustinus huiusmodi propositiones tradiderit *velut bases totius doctrinæ de gratia & libero arbitrio, & consequenter tanquam doctrinam catholicam indubitatã*, & Augustinum abhorruisse contrarias propositiones, *sicuti errorem Pelagianum, sine cuius censuræ certitudine principia eius de gratiæ diuinæ necessitate funditus labefactata collabantur.* Atqui hæ sunt propositiones quas Apostolica sedes damnat, circumscribit, abolet, ergo Apostolica sedes damnat, circũscribit, abolet *Doctrinam Catholicam indubitatam, & bases totius doctrinæ de gratia & libero arbitrio* & *necessaria* de necessitate diuinæ gratiæ *principia* & vt aliàs etiam loquũtur *fundamentales contra Pelagianam hæresim doctrinas.* Quid dicitis, hoccine est esse *obedientiæ filios*? hoc est reueri Petri successorem vt Patrem? quid aliud diceretur de perfido atque ipsius veritatis proditore, quàm *damnare* illum, *abolere, circumscribere Catholicam doctrinam*, vestro atque Augustini iudicio *indubitatam*, & bases fidei de gratia & libero arbitrio, & *fundamentales* doctrinas contra Pelagianam hæresim? non dicimus, inquiunt, doctrinas illas damnari vt *falsas*, bene habet: Quid ergo, videtur vobis innocentiùs, si damnauerint vt veras? neque vt veras, inquiunt, sed vt offensiuas. Iam intelligo, damnarunt itaque, circumscripserũt & aboleuerunt *Catholicam doctrinam indubitatam, bases fidei* de gratia & libero arbitrio, *doctrinas fundamentales,*

Ians. tom. 2. lib. 3. de pura natura cap. 22.

damentales, Principia necessaria tuendæ diuinæ gratiæ, vt offensiua. Et hoc saltem cadere putatis in Romanos Episcopos, vt Catholicam doctrinam ipsasque adeo bases & fundamenta fidei aboleant tanquam offensiua? hęc vobis Apocalypsis in Cantabriâ, velut in insula Pathmos, reuelata est? hic fructus fuit tam longi secessus studiique in Augustino commentando tam pertinacis? fidem damnare potest Romanus Pontifex, circumscribere, atque abolere vt offensiuam? hęc verò species est quędam noua prudentiæ, atque incognitæ ad hunc vsque diem naturæ virtus, veritatem abolere Catholicam atque indubitatam, vt offensa vitetur. Mirum si non ea de causa mentiri quoque sit honestum. Sed quinam erant illi qui Catholica veritate *indubitata offendebantur*, & quantam Ecclesiæ partem conflabant? maiorem an minorem? si maiorem, saluete ô noua Caluini soboles, ac valete, qui maiorem Ecclesiæ partem Catholica veritate indubitat fuisse dicitis offensam. Si non maiorem, etiam tum saluete, ô noua Caluini soboles, ac valete, qui Romanum Episcopum existimatis vt vnius partis Ecclesiæ vitaret offensam, & offendisse partem aliam nihilo minorem, & veritatem *aboleuisse*.

Sextò, plurimam Baiistis habemus gratiam, ob eam quam suggerunt Romanorum Episcoporum excusationem, innocentem videlicet, atque eorum authoritati admodum congruam, cùm dicunt, illos ignorantia lapsos, *Si vel tunc*, inquiunt, *ostendi potuisset hanc aliasque nonnullas propositiones ab Augustino Doctorum omnium Coryphæo tam intrepidè à tot sæculis esse, nemine refragante, sed Ecclesia Romana per diuersos Præsules suos applaudente, traditas: abstersa videlicet per tanti Doctoris authoritatem & antiquitatem opinione falsitatis, offensâque nouitatis, numquam arbitror huiusmodi decretum ab Apostolica sede promanasset, quod nulla conciliandæ pacis extorqueret necessitas.* Damnauit igitur huiusmodi decretum sedes Apostolica, quia non potuit ostendere, hoc est quia nesciuit, Au- Iansf. tom 2. lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22.

gustini esse quæ dãnabatur doctrinam, eámque superioribus temporibus ab Ecclesia Romana approbatam. Videamus ergo quid ignorarunt Episcopi Romani dum hoc ignorarunt. Baiani rem totam paucis expediunt. Ignorarunt videlicet rem *constantissimè ac sine vlla omnino fluctuatione* ab Augustino traditam. Item quam Augustinus *ita constanter & luculentè tot modis tradidit, vt si vlla est doctrina in vniuersis operibus eius manifesta, & minus obnoxia cauillationibus, illa eminet inter omnes.* Esse has sententias ab ipso *per omnes passim libros sparsas, summisque disputandi viribus assertas.* Vide optime lector, quàm benè sentiant Baiani de Romanorum Episcoporum eruditione, quidue ipsorum opinione sperandum sit de eorum iudicijs in causa fidei, qui res adeò manifestas, adeóque apud Augustinum expositas ignorant? sed non fuit ea tantùm Augustinianæ doctrinæ ignorantia, fuit etiam ignorantia doctrinæ *Ecclesiasticæ per Augustinum aduersus Pelagianos constitutæ, per Pontifices approbatæ, per Concilium Arausicanum non obscurè confirmatæ, per discipulos Augustini cæterósque postea Ecclesiæ Patres aliquot sæculis vsque ad ætatem circiter primorum Scholasticorum quasi per manus traditæ.... tam sublimis & tot elogijs sanctorum Patrum Summorúmque Pontificum commendatæ,.. Doctrinæ clarissimæ constantissimæque quam toties probauit & sequitur sequendamque monet Apostolica sedes... Doctrinæ cælestis à sede Apostolica per nouem Pontifices suos implorata, probatæ, laudatæ.* Quam nemo, *ante millesimum annum: & sæculum Scholasticorum in controuersiam vocauit* Doctrinæ demum, *Catholicæ, indubitatæ ac fundamentalis,* & quæ *Bases* continebat eorum omnium quæ sunt contra Pelagianos definita. Illa omnia nescire potuerunt Episcopi Romani; & quia nescierunt, damnauere propositiones verissimas, ad vitandam aliquorũ offensionẽ. Sed interrogo, dũ hæc ignorarunt Episcopi Romani, hoc est, dum ignorarunt Catholicã doctrinam, clarissimam, à suis Prædecessoribus acceptatam mille annis, refragante

Ianſ. lib. 4 de ſtat. nat. lapſæ cap. 26.

Tom. 2. lib. 3. de ſtatu nat. puræ cap. 22.

nemine quaquauersũ sparsam: Num eadẽ quoque ignorãtia occupauit Ecclesiam, aut totam, ant maiorem eius partẽ, necne? Si occupauit, ô Baiistæ, qualem fingitis Ecclesiam, quæ sui suarumque definitionũ immemor, perdere potuit Catholicæ doctrinæ depositum, ac pati, vt toto orbe Christiano antiquæ fidei vestigia contrariis opinionibus inducerentur? Qualem fingitis Ecclesiam quæ ignoret *doctrinam si vlla est in vniuersis operibus Augustini manifestam, per omnes eius libros sparsam, clarissimam, luculentissimam, indubitatam, à Conciliis, à nouem Episcopis Romanis approbatam, mille annis constanter ac sine controuersia traditam, doctrinam fundamentalem, & ipsas fidei bases aduersus Pelagianos.* Si non eadem Ecclesiam occupauit ignorantia; ô Baiistæ quale fingitis Ecclesiæ caput, tam ignauum, vt membrorum suorum fidem nesciat, tam inconsultum, vt nec scire satagat, tum cùm aliquid definiendum occurrit quod ad fidem spectet? quomodo autem intelligitis *seruari apud illum solum incorruptam Patrum hæreditatem*? hæreditas ista doctrinæ hęreditas est, quam perdit, quicumque ignorat. Quomodo ergo illam seruauit qui nec sciuit nec scire curauit? & qui tam malè de capite Ecclesiæ, tam malè de ipsa quoque Ecclesia sentitis, audetis accusare illos qui vobis aduersantur, *quod Ecclesiæ perniciem meditentur*? illius scilicet incolumitatem defenditis, quam fidei patrimonium post mille annorum possessionem perdidisse iactatis.

Ianſ. ſupra.

Ianſ. tom 2. lib. procem. cap. 29.

At, inquiunt, *in Ecclesiæ fide quotidianisque precibus luculentissimè splenduisse* dicimus veritatem à Scholasticis Doctoribus obrutam, & à Pontificibus ignoratam. Deus immortalis! putabam vos ignorantiam solùm obiicere Romanis Episcopis, affingitis etiam cæcitatem. Quos enim illi oculos habuere, qui videre non poterant veritatem *in Ecclesiæ fide luculentissimè splendentem*? vbi autem lucebat illa fides, & quinam erant micantes illi antiquæ veritatis seruatores, defensorésque? Non

Ianſ. tom 2. lib. 4. de ſtatu nat lapſæ cap. 27.

Pontifices, horum enim vel ignorantia, vel cæcitas causa fuit vt ea definirent quæ aliàs non definissent, vt dicitis. Non Scholastici, horum enim *nubes Augustini doctrinam ita obscurarat, & interpretationibus plausibilibus quidem sed ab eius mente remotissimis obruerat, vt quænam esset vera illa & ab Augustino asserta sententia difficillimè discerni posset: vnde profectum vt vetustatis inscios nostri temporis Doctores offenderit, vetusta quasi nouitate*, Baii doctrina *scandaloque perturbarit*? Non consentientes Scholasticis Episcopis Concionatores, Catechistæ, ipsique illorum omnium discipuli & auditores, quorum sensa esse nequiuerunt ab iis quos sequebantur diuersa? quinam igitur erant ignis sacri conseruatores, & vbinam gentium spargebatur ille *splendor* luculentissimus? sepultæ nimirum erant illæ prunæ in profundo putei, quas cùm eruere atque excitare non potuisset Baius, expectatum est vt nasceretur alter velut Esdras, qui maiore industria flatuque validiore negotium aggressus incendium excitauit, Ecclesiæ paci turbandæ fideliúmque vnitati soluendæ opportunissimum.

De *quotidianis etiam Ecclesiæ precibus*, in quibus relucere dicunt antiquam atque orthodoxam de diuina gratia doctrinam, interrogandi sunt. Dicant enim an putent Romanos Episcopos & per seipsos, & per omnes illos quos adhibent ad tractandas fidei causas, satis distinctè intelligere quid petant dum precantur, & quare petant? si intelligunt, non ergo ignorantiæ tribui debet quod doctrinam quæ putatur Augustiniana damnauerint, sed fuit illa potius fidei quędam proditio, quam extorsit ignauia & ineptus pauor aliquos offendendi: si non intelligunt, quò redigunt Nou-Augustiniani Pontificum eruditionem, dum hoc vnum illi relinquunt in quo scilicet fides ipsorum, *luculentè splendeat*, quod non nesciant omnino ipsum, *Pater noster*, sed habeant illius confusam quandam intelligentiam, quæ ipsorum quoque opilionum, bubulcorum & carbonariorum scientia est?

Septimò, sed quod post illa Catholicæ doctrinæ deprauationem, post inductas in Ecclesiam Scholasticorũ aduentu tenebras, post deletam ex animo Romanorũ Põtificum antiquam & mille post Augustinum annis in Ecclesia micantem de diuina gratia veritatem, post *suppressas* ab iisdem *abolitasque* ad tempus propter metum Iudæorũ *fundamentales doctrinas* se potissimum electos significant qui *eandem veritatem ex Ecclesiasticis monumentis erutam, suis Cardinibus nixam, suo ornatu vestitam, suis armis, quibus à Patribus est defensa, munitam, in publicum prodire* curarent; facit quidem vt ipsorum modestiam admiremur; sed cõsilium etiam patefacit Cantabrici secessus, & prolixarũ inter nouos reformatores Ecclesiæ collationum; illis videlicet propositum fuit opem ferre corruptæ iam fidei doctrinæ, reducere veritatem apud Babylonem Scholasticorũ iam diu captiuam, Tridentinum emendare, ignorantiam supplere Romanorum Pontificum, & adhærentem Ecclesiasticæ doctrinæ ac disciplinæ, humanæ philosophiæ modernarũmque traditionum fuliginem abstergere beneficio scopæ Augustinianæ Et ideo dum cancellos præfigunt intra quos debeat Christiana Theologia continere se se, scripturas assignant, Concilia, *& Patres primorum sæculorum.* Quid ni vero & posteriorum? si eadem infallibilitatate gaudet Ecclesia hodierna quâ & antiqua, quidni eandem fidem faciant Patres, in quorum scriptis & prædicatione apparet quis sit sensus Ecclesiæ hodiernæ, atque illi qui antiquam olim repræsentabant? eodem pertinet quod ea possimum capita commẽdantur quæ impugnata sunt ab hereticis *præteritorum sæculorum*, quidni verò & præsentium? An non damnari pariter debent quæcumque in illis damnanda censet istorum temporum Ecclesia, &, propugnanda quæcumque illa propugnat? postea constabit istis hominibus videri nostrates hæreticos in quibusdam iniquè vexatos: propitiúmque illis esse Augustinum, cuius ignoratio & Scho-

Ians. tom. 2. lib. 4. de statu nat. lapsæ cap. 27.

Ians. tom. 2. lib. 1. cap. 9.

lasticos fefellerit & Romanis Episcopis causa fuerit approbanda damnandi. Fixum hoc est in arcanis cabalæ huius principium, atque inde prodiere qui Galliam perturbarunt nuperi doctores, qui tentare ausi sunt, si forte possent hominibus persuadere inolitos iam aliquot sæculis vniuersalis Ecclesiæ mores esse corruptos collapsamque disciplinam, sed quia nondum apertè abiurarunt Apostolicæ sedis auctoritatem, maluntque interpretari quàm negare, quod ab illa sancitum est.

Vrbani 8. Bulla quæ incipit: In eminentis.

Octauò probatur nulla esse quæ excogitauerunt effugia eiusdem Apostolicæ sedis posteriore decreto, quo *ex diligenti & matura eorum* quæ illi scripsere *lectione compertum* dicitur *multas ex propositionibus iam damnatis* in iis contineri, atque vt omnis excusationis occasio tolleretur nec cessasse crederetur offensa & scandalum, ratione cuius propositiones illas fuigebant ad tempus tantũ esse suppressas id contigisse pronuntiatur *magno cum Catholicorum scandalo & auctoritatis dictæ sedis contemptu, vergere hoc malum in scandalum totius reipublicæ Christianæ, in perniciem fidei Catholicæ*, & ideò *perpetuò confirmatur*, quæ dicebatur ad tempus tantùm esse facta damnatio, nouàque additur in *librum, articulos, opiniones & sententias in Constitutionibus* Pij V. & Gregorij XIII. *reprobatas atque damnatas, vt compertum est, continentem & renouantem.* Nullus iam relictus, vt opinor, tergiuersandi locus est, palamque omnibus innotuit Baiistam simul & Papistam esse neminem posse. Recalcitrat tamen generatio Baianorum: ideóque examinanda restant.

CAPVT V.

Inania Baianorum obiecta contra Bullam Vrbàni VIII.

HOc est Baiistis commune cum hæreticis, vt quamdiu spes affulget aliqua vel tolerantiæ vel approbationis, Episcopo Romano se quàm maximè dicto

audientes fore promittant, vbi verò ille læuum intonuit, recalcitrent. Narrat Augustinus cùm Donatistæ damnarentur in Africa, transmarinos petiisse Iudices, hoc est Romanos, assignatis ergo, *qui Romæ sedebant sacerdotibus dicta causa est: nihil probatum est: Donatus ausus est appellare.* Pelagianis idem contigit. Videbantur enim stare Romanorum Pontificum iudicio, donec spes fuit fore illos propitios: & ideò Cælestius, *Beati Papæ Innocentij literis non est ausus obsistere: immò se omnia quæ Sedes illa damnaret damnaturum esse promisit.* Sed postquam desperata causa fuit, cæperunt ipsos quoque Romanos Episcopos accusare, iisque palam obloqui. Et ideò Iulianus Successorem Innocentij Zosimum *crimine præuaricationis accusare* ausus est, quòd *doctrinæ Apostolicæ & sui decessoris Sententiæ noluisset refragari.*

Psal. in partem Donat.

Aug de pec: Orig. con. Pelag. lib. 2. cap. 7.

Aug. con. Iul. lib. 1.

Idipsum imitantur Baiani. Nimirum id etiam exemplo suo docet eorũ Coryphæus, quem paulò antè pollicentem audiuimus improbaturũ se quidquid improbaret Apostolica sedes: & quidquid illa anathematizaret, anathematizaturum: vbi verò ventum est ad damnatas ab eadem Sede ipsius assertiones, respondit *sibi aquam herere*, lectoremque monuit, vt meminisset *sic sibi sartam tectámque tuendam recentiorum Præsulum Apostolicæ sedis authoritatem, vt ne veterum ac plurium perniciosiùs lædat.* Lædi enim ab aduersarijs *futilibus glossulis, quibus apertissimæ doctrinæ molem ad nouos præoccupatósque sensus torquent.* Quasi verò momentosæ sint eius glossulæ quibus non aliter defenditur Romanorum Episcoporum authoritas, quàm confitendo illos *fidei bases, doctrinas fundamentales, Catholicam veritatem indubitatam aboleuisse* ad tempus, ne quos offenderent; ad hoc autem concurrisse ignorantiam, quâ *res luculentissimè splendentes* non viderunt.

Ians. tom. 2 lib. 3. de statu puræ nat. cap. 22.

Non est dubium quin Baiani recentiores, vt omnia Magistri sui exosculantur & suspiciunt, ita & illa magni faciant speciosa erga sedem Apostolicam obsequia, quæ

hinc & inde Nouum-Augustinum muniunt in modum propugnaculorum. Producitur à fronte testamentum quo testator, *sentit* quidem *difficulter* quidquam in opere ipsius *mutari posse. Si tamen*, inquit, *Romana sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesiæ in qua semper vixi, vsque ad hunc lectum mortis obediens sum. Ista mea postrema voluntas est.* Quid amplius exigi potest ab animo maximè omnium Catholico ac Romano? Ad calcem operis epilogus nectitur, in quo idem auctor sic iterum loquitur: *Quidquid de rebus tam multiplicibus & arduis, non iuxta meam, sed iuxta S. Doctoris mentem pronuntiaui, ex Apostolicæ sedis Ecclesiæque Romanæ matris meæ iudicio sententiaque suspendo, vt illud iam nunc teneam si tenendum, reuocem si reuocandum, damnem & anathematizem si damnandum & anathematizandum esse iudicauerit. Nam quemadmodum istius Ecclesiæ ac sedis mysterijs infantulus initiatus & eius fide cum lacte matris imbutus fui, & creui & adoleui & senui: nec ab ea ad latum vnguem quod sciam, animo aut facto aut sermone deflexi; ita porrò ad extremum vsque spiritum viuere, ac Deo adiuuante mori, diuinóque iudicio sisti mihi constitutum est: vt iuxta sacratissimam eius regulam, quæ à temporibus Apostolorum per successionem continuam Romanorum Pontificum per vniuersum orbem prædicata & credita est, referam à Dei misericordia aut iustitia bonum aut malum.* O Baiani quid ad hæc? vlla-ne vnquam esse potuit ad obediendum Christi Vicario Episcopo Romano propensio maior? Quæ verò animo vestro sententia sedet: probatis illam vestri Præceptoris mentem, an non? vt non probetis non patitur illa quam excitatis ingenij tanti, tantæ eruditionis, tantæque virtutis admiratio. Si probatis, ecce Apostolicam sedem implebat nuper Vrbanus, indubitatus Petri Successor, omniúmque retro Pontificum authoritatis hæres ac potestatis, qui *multas ex iam damnatis propositionibus* in nouo Augustino contineri dicit: *compertúmque id esse ex matura eius lectione: id accidisse cum magno*

Catholicorum

Catholicorum scandalo, & authoritatis dictæ Sedis contemptu: vergere hoc malum in scandalum Christianæ reipublicæ, fideique Catholicæ perniciem. Baiani quid ad hæc? Commentitia est, inquiunt, illa Bulla, certè verò subreptitia, astúque ac dolo extorta: & rei sunt tam horrendi criminis Iesuitæ, quorum arte ac fraudibus Romanæ curiæ illusum est. Hæc prima fuit Baiistarum querela, quâ hoc etiam obtinuerunt, vt multis locis Bullæ promulgationem hactenus suspenderent, interea dum Romam aliqui mittútur exploraturi si possint à Romano Episcopo id impetrare, quod necdum contigit ab Ecclesia nata, neque porrò vnquam continget, vt publicatam in causa fidei constitutionem, cúmque Ecclesia vniuersa cõmunicatam vel induceret, vel retractaret, vel in alienos sensus interpretaretur. Sed consilium non successit: neque illi aliud obtinuerunt, quàm vt suo ipsi experimento cõprobarent, quod olim Cyprianus edixerat, *perfidiam ad Romanos accessum habere non posse.* Eodem spectat quidquid contra Bullam hanc disputarunt Obseruatores illi, qui ex temporum consignatione, ex phrasibus, ex epithetis, ex ipsis demum apicibus, collectis longa serie coniecturis, atque in lucem editis hoc egerunt, vt intelligeremus quantum illi animo dolorem concepissent, cùm viderunt egregiam illam Ecclesiæ Romanæ reformatricem Cabalam, in ipso eorum capite contritam esse: nec impune laturos deinceps trimulos Doctores ac musteos, quod authoritati maiori ac dignitati non esset condonatum. His igitur hominibus Pontificiæ Constitutionis veritatem inficiantibus, tria repono. Ep. 55. ad Cornel.

Primùm est, vixisse Vrbanum per Dei gratiam post editam constitutionem, ac valuisse, liberóque vsum imperio, nec gratiæ cuiusquam nec metui seruientem: fuisse etiam circa hæc dubia interrogatum. A quo autem meliùs discemus quid aliquis loquatur & quid sentiat quàm ab ipso qui loquitur? Num sperabant Obseruato-

res se suis obseruationibus persuasuros ipsi etiam Pontifici, non dixisse ipsum quod dixerat, non sensisse quod senserat? vim passum, vbi *proprium* experiebatur *motum*? nesciisse quid ageret, vbi rem sibi *compertam* loquebatur? circumuentum ac seductum id statuisse, quod se statuisse nouerat *præmissa matura deliberatione*? Ergo ab ipso discendum est, num volens, num sciens id constituerit quod vel imponitur innocenti, vel fraudem aut vim passo attribuitur. Sed accepta iam est responsio quæ minimè obscurum esse patitur Pontificis animum, quando Nouum-Augustinum à se *omnino reprobatum* clarè dicit scriptis ad Archiepiscopum Mechlinienſem literis 24. Octobris an. 1643. *publicatamque* ea de re in vrbe *constitutionem*: quæ verò ab Obseruatoribus obiiciuntur ad indicandam diplomatis falsitatem, *non minus leuiter quàm impudenter obijci*, hanc esse *apertam contumaciam & intolerabilem arrogantiam*. Et ad Archiepiscopum Cameracensem: *Esse verissimum diploma & sanctæ Sedis oraculum, quod aliquorum audacia leuissimis prætextibus falsitatis insimulare præsumat: pertinaciam hāc esse, & obstringere se* criticos illos Obseruatores *magno piaculo & grauissimis censurarum pœnis*. Et ad Episcopum Antuerpiensem; *Constitutionem editam* contra Nouum-Augustinum *haud sanam doctrinam continentem, à quibusdam impudenter atque inanibus prorsus rationibus oppugnari*. Et ad Academiam Duacensem. *Impudentem aliquorum temeritatem satis improbari non posse, qui constitutionem*, de qua est quæstio, *falsitatis insimulare vanissimis rationibus non sunt veriti: Esse hanc apertam contumaciam perniciosumque exemplum & salutis discrimen adiri ea præsumptione atque inconsultis opinionibus*. Et ad Franciscum de Melo Belgij Gubernatorem, *quorumdam contumaciam eò processisse vt præfatam Constitutionem falsitatis insimulare iniquissime audeāt*: Et quod obiicitur de dilata constitutionis promulgatione consultò factum, vt Baiistis tempus daretur ad resipiscendum. Frustra etiam esse quod obiiciunt de consi-

gnatione annorum, omnia enim *in impressione Romana* congruere cum originali, cætera Typographorum errata nihil præiudicare &c. Hîc aures arrigāt Obseruatores, & si possunt sibi persuadeant, vel nihil dicere Pontificem, vel ipsis blandiri atque obseruationes laudare his septem epithetis, *leuitatis, audaciæ, arrogantiæ, impudentiæ, contumaciæ, pertinaciæ, nequitiæ.*

Secundum est. Cùm error in hæresim transeat accedente pertinacia, pertinacem fieri ac proinde vergere in hæresim non solùm illum qui falsum esse dicit testimonium quo nititur fides, sed etiam qui negat illud esse, cùm tamen coniecturæ ac rationes probabiles esse confirment. Pauci enim sunt hæretici qui contendant Deum mentiri cùm aliquid testatur. Sunt igitur alii passim ideò tantùm hæretici, quia negant hoc testari Deum, cùm non desint rationes quæ conscientiā hominum ac prudentiam obligent vt fateantur hoc testari. Vnde à simili, si semel constitutum sit per Ecclesiam Deum loqui, & Ecclesiam ipsam ore Romani Pontificis, qui est caput ipsius, non tantum ille hæreticus fiet qui mentiri dicet Ecclesiam aut Ecclesiæ caput, dum Dei mentem interpretantur: sed etiam ille qui negabit dicere quæ dicunt, quando id dicere minimè obscurum est. Hoc autem faciunt qui vel credunt vel credere se fingunt Episcopum Romanum vel non loqui: vel non scienter, vel non liberè, dum ille contestātur se & loqui & scienter ac liberè loqui. Ergo illi qui contendunt nullam esse Noui-Augustini condemnationem suam ipsi conscientiam interrogent, videantque num vlla id prudentia negari permittat, post toties repetitam promulgatæ condemnationis attestationem. Quòd si conuincitur eorum conscientia re adeò manifesta, eò deueniendum tandem est, vt quantam in damnandis erroribus Episcopo Romano authoritatem tribuant, clarè explicent. Si enim putant esse pro hæreticis habendos quos ille in tuendis erroribus pertinaces esse

pronuntiarit; euigilent tandem atque intelligant, suam in Nouo-Augustino *non sanam doctrinam continente* defendendo notatam esse *contumaciam*: ideóque suspectas esse iure meritissimo quas protrahunt in assentiendo intimatæ dudum condemnationi moras. Si putant maiorem aliquam authoritatem requiri quàm sit Romani Pontificis, vt ad hæresis infamiam valeat condemnatio, non est huius instituti hanc causam persequi, quám fusiùs pertractarunt qui cum hæreticis disputauere: hoc vnum tantùm interrogabo, vt doceant nos quibus ea sententia placuit, rectène Augustinus Pelagianos vocarit *Nouos hæreticos*, & doctrinam ipsorum *hæresim Pelagianam*? Nam si rectè id dictum est ab Augustino, interrogabo & hoc aliud, quod esset tunc generale Concilium, cuius authoritate Pelagius damnatus videretur? Certè nullum, sed erant, inquit, Prouincialia, nimirum Africana. At, inquam, hæc fatentur se non esse ad hanc condemnationem satis firma: petúntque tanquam infirmiora vt Episcopus Romanus *suæ mediocritatis statutis Apostolicæ sedis adhibeat authoritatem*: eidemque authoritati Augustinus attribuit quod *conuicta damnatáque* sit hæresis Pelagiana, & post Augustinum Prosper, vt antea monstratum est. Ergo si totam Innocentij, Zosimi, Cælestini authoritatem in Vrbano fuisse fatentur, valere fateantur ad damnandum *toto orbe* Nouum-Augustinum, vt olim valuisse Prosper testatur ad damnandum Pelagium; proindéque vereantur ne ipsorum tarditas hæresis fiat, si alterutrum inficientur: aut damnare Pontificem quæ damnare ipsum constat, aut sufficientem ad damnandum habere potestatem, audiántque sententiam verè principalem & Regio dignam sanguine, Romanum Episcopum etiam sine Cõcilio Generali *à saniori Ecclesiæ parte* infallibilem haberi quando vt Papa loquitur. Et, *nulli Catholico dubium esse*, nec consequenter parti alteri Ecclesiæ minus sanæ; *quin saltem tuta sit eorum conscientia & salus, qui Romani*

Du liure des Remarques Chrestiennes & Catholiques, ch. 1.

Pontificis determinationem interea sequuntur, donec ipse cum Generali Concilio, quid omnino credendum sit statuerit. Deserunt igitur Baiani quod sine controuersia tutum est, vt id sequantur quod iudicio partis sanioris est intutum ac periculosum.

Tertium, Quòd Iesuitas criminantur quasi suppositæ vel subreptæ bullæ reos, immeritò faciunt. Neque enim propria hæc ipsorum causa est, sed & omnium Catholicorum. Propositiones Baii, quas in Nouo-Augustino damnat Vrbanus, damnauerat olim Sorbona, non vt *offensiuas* modò, sed etiam vt *hæreticas*, vt constat ex Censura diei 27. Iunij an. 1560. Nec dubium esse potest quin eadem hodiéque sentiant qui veteribus illis Professoribus in scholis Sorbonicis successerunt. Quare igitur in Iesuitas deriuatur illa suspicio? Quasi verò eorum tantùm intersit vt Nouus damnetur Augustinus? Et quare in ea causa soli Iesuitæ relinquuntur expositi liuori & maleuolentiæ aduersariorum, in qua illi se antiquiorem authoritatum sequi & profitentur & probant? Et nimirum ista iniquitas quædam temporum, improbáque mentium eruditarum ægritudo, vt nolint ne in ipsius quidem veritatis possessione socios pati Iesuitas. Atqui, ô viri magni!, veritatis vt & beatitudinis ea est natura vt nouorum subinde vsurpatorum aduentu nihilo minor sit eorum portio qui prius possidebant: quinimò crescat potius & confirmetur. Occupastis illam primi, nolite vestrum exemplum, vestram authoritatem, vestram lucem aliis inuidere. Eorum consensione firmius erit quod iam obtinebatis. Quid? Num ipso etiam cœlo cedendum erit si æmuli accesserint? vestra quædam propria laus est docuisse primos quod à vobis alij deinde discerent. Nihil illi detrahitur, amplior etiã fit multitudine illâ discentiũ. Quis suum oderit bonũ si ab alijs ametur? Quis suũ etiã verũ si ab alijs approbetur? Num contra Iesuitas vel pro Alcorano pugnandũ erit?

Altera est euasio Non-Augustinianorum, emanasse

quidem à S. Pontifice noui Augustini damnationem, sed fuisse deinde suspensam. Id quod ego, vt ingenuè fatear, non satis intelligo quid sit, quidue significet. Nam cùm damnatio illa duo contineat, legitimam inprimis definitionem & declarationem veritatis, deinde censuras negantibus veritatem illã inflictas; hæ quidem ita suspendi possent, vt deinceps non incurrerentur. Sed hoc nihil ad rem nostram, Veritatis autem illa decisio quomodo suspẽdi potest ex quo semel facta est? Et quid diceret Pontifex suspendendo? Neque enim opinor hoc expectamus, vt fateatur se esse fallibilem in causis fidei decidendis, atq; etiam in hac causa deceptum. Quid igitur dicet? Quamuis sim infallibilis, & ad fidem pertineat quod a me definitum est; nec sit dubium quin definierim postquam promulgata est definitio & cum tota Ecclesia communicata; permitto tamen vt fideles aut falsum dicant aut an verũ dubitent quod a me definitum est: hoc diceret Pontifex? Sed etsi diceret, nulla ea tamen esset permissio. Nam vt nullo speciali præcepto opus est vt cõtrahatur obligatio credẽdi quod est reuelatum, aut non negandi, nec de eo dubitandi: Sed ex ipsa, vt dicitur, rei natura hoc indispensabiliter nascitur, suppositâ sufficienti propositione quâ intelligatur esse credibile; ita nec est vlla permissio quæ huiusmodi obligationem tollat. Nisi forte volumus fieri posse licitum annuente Deo, vt dicamus falsum esse quod apparet ipsum dixisse. Cùm ergo suppositâ Romani Pontificis infallibilitate in propositione credendorum, idem sit ipsum aliquid proposuisse, & Deum per ipsum idem proposuisse; si daret permittẽdo non credendi facultatem, daret facultatem non credendi quod constaret esse à Deo propositum, quod repugnat.

Dicunt tertiò Nou-Augustiniani damnationem hanc Nouo Augustino nihil nocere, qui non dixit veras esse propositiones quas damnat Pontifex, sed tantum esse ab Augustino assertas: id verò ab ipso luculentissimè

probatum: & quia negari merito nequit, ita nec fuisse damnatum, Sumptum hoc est ex Nouo Augustino qui sic loquitur, *Verumtamen memor ille sit qui me refellendum suscipiet instituti mei, ne multum lacertos fatigando vmbram feriat .... hoc a me ex professo agitur atq; quæritur, non quid de naturæ humanæ statibus & viribus, vel de Dei gratia & prædestinatione sentiendum sit; sed quid Augustinus olim Ecclesiæ nomine & applausu, quæ sententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra consecrauit & suas fecit .... tra-* Iansf.tom.2. l.1. Proœm; cap. 29.
diderit, prædicauerit, *scriptoq; multipliciter consignauerit, &c.* & deinde *Nec iterum in hac nostra disputatione quæritur, vtrum vera an falsa sint quæ tanquam Augustini sensa proferuntur; sed vtrum Augustini sint .... Quod si ea Doctorem istum sensisse certum fuerit, vera an falsa sint ipse viderit: ipse an Scholastici hallucinando fallantur, prudenter iudicent, & Ecclesia toties oppignerata pro doctrina eius auctoritatis mole discernat.* Et tandem in Epilogo totius Operis *Quod sicubi hallucinatus fuerim, hoc scio, me non in Catholica veritate, sed Augustini sententia asserenda cecidisse. Nec enim ego quid verum aut falsum, quid tenendum aut non tenendum in Catholica Ecclesiæ doctrina, tradidi; sed quid Augustinus tenendum asseruerit ac docuerit.*

Ex quibus constat voluisse Baiistas totam hanc quã mouent esse facti quæstionem, non iuris; vt ita faciliùs declinarent Ecclesiæ Romanæ anathematismos, dũ non videtur asseruisse quid sit aut non sit credendũ, sed quę sit aut nõ sit Augustini sentẽtia, siue illa vera sit siue falsa.

Sed primò, vel hoc ipsum esset per se satis magnum satisque damnabile peccatum, contra nubem, vt loquũtur, Scholasticorum cõmunemque cæterorum Doctorũ sententiam stare in acie, ac contendere Augustinianos esse qui damnãtur errores, & consequenter proscriptã ab Ecclesia doctrinam Augustini, quod hoc sit & Augustino perquam iniuriosum, & ipsius Ecclesiæ auctoritati dãnosissimum, nimirum & optatissimum eius hostibus hæreticis. Quare nec ex eo capite possunt Baiistæ

innocentiam præstare quam præ se ferunt.

Secundò est etiam quod dicunt admodum falsum atq, ipsis eorum verbis expressóque per omnes Noui Augustini partes præiudicio conuincibile. Non quæritur, inquiunt, quid sit sentiendũ, sed quid olim Augustinus senserit: nec vtrum vera an falsa sint ipsorum dogmata, sed vtrum sint Augustini. Immò verò vtrũque quæritur, quia vtrumq; ab illis asseritur. Quî enim fieri potest vt vnũ ab alio separetur in eorum doctrina? Age, cùm fateris istud quæri, *Quid Augustinus olim Ecclesiæ nomine & applausu quæ sententias eius capitales tanquam totius doctrinæ fulcra consecrauit & suas fecit, senserit, prædicarit, scriptoq; multipliciter consignarit*, nonne fateris Augustinum Ecclesiæ nomine & applausu docuisse quæ docuit: & consecratas esse ab Ecclesia capitales eius sententias, atque ita transiisse in sententias Ecclesiasticas? Dum, quis fallatur definiendum committis Ecclesiæ iudicio *toties oppigneratæ pro doctrina Augustini*, nonne hoc ipsum asseris oppigneratam esse Ecclesiæ auctoritatem pro Augustini doctrina? Iam igitur abs te peto, putes-ne falsam esse posse doctrinam Ecclesiæ nomine & applausu traditam, doctrinã ab Ecclesia consecratam, doctrinã Ecclesiasticã, doctrinam pro cuius veritate ipsa se Ecclesia vadem præstitit oppigneratâ propriâ auctoritate, hoc est totâ suâ infallibilitate? si falsa esse potest doctrina, quæ talis est, recurrit quod sæpe dixi, & capessendum est iter quò Geneuam itur. Iam enim destructa est columna veritatis: si falsa esse non potest quæ talis asseritur esse doctrina: ergo cùm asseritur esse talis, & vera esse asseritur: ac proinde potest cum eo qui talem asserit disputari, non solum cuius sit, sed etiam an vera sit.

Mirabiles omnino sunt Baiistæ, qui cum toto impetu totâq; animi contentione in id incumbant, vt ea vera esse probent ex quibus euidens est ea quoque necessariò consequi, quæ damnata sunt, negant tamen se

hæc

hæc quæ sequuntur aſserere, ne conuincantur aſſerere damnata: hoc eſt, argumentationis antecedentia omnino ponunt. & quod eſt manifeſtum aç neceſsarium conſequens, dicunt ſe non aſserere: ſi enim ſic argumenter, Doctrina, quæ eſt Eccleſiæ nomine & applauſu tradita, ab ea conſecrata factáque Eccleſiaſtica, vera eſt: Doctrina quæ damnata eſt à tribus Pontificibus, eſt tradita Eccleſiæ nomine & applauſu, eſt ab ea conſecrata, eſt facta Eccleſiaſtica, ergo doctrina quæ damnata eſt à tribus Pontificibus eſt vera; maiorem omnino tuentur profeſſi ſe ad extremum vſque ſpiritum obedientes Eccleſiæ filios futuros. Pro minore quoque pugnaciſſimè decertant; vtrum vera ſit concluſio, non aſſerunt, delicati nimirum Dialectici, qui poſito argumento efficaci ac neceſſario, abſtinent ab eo quod concluſum eſt.

Ecquid amabo eſt ſe non aſſerere *quid ſit verum aut falſum, quid tenendum aut non tenendum?* Qui *Catholicum* eſſe aſſerit quod aſſerit, qui aſſerit eſſe *Euangelicum*, qui aſſerit eſſe *Apoſtolicum*, ille non aſſerit eſſe verum aut tenendum? Putat fortaſſe fieri poſſe vt Catholicum ſit, ſit etiam Apoſtolicum atque Euangelicum, & tamen falſum, ac reiiciendum? Atqui Nouus-Auguſtinus id quod eſt Auguſtini aſſerit eſſe *Catholicum*, *Apoſtolicum* & *Euangelicum*: ergo aſſerit eſſe verum & tenendum & non ſolùm eſſe Auguſtini. Patet aſſumptum ex antea dictis, hoc eſt ex argumentis, capitum Noui-Auguſtini, vbi doctrina S. Auguſtini de gratia Dei dicitur eſſe *Euangelica*, *Apoſtolica*, *Catholica*, inſupérque additur & *irrefragabilis authoritatis*, vt hoc etiam expendant Nou-Auguſtiniani, an non aſſeratur verum & tenendum, quod aſſeritur eſſe confirmatum *authoritate irrefragabili*. Expendant & hoc etiam quod aſſerunt, *à Romanis Pontificibus Innocentio, Zoſimo, Cæleſtino, Leone, Her-* Tom. 1. lib. 1. Proœm. c. 14.

misda, Felice secundo, magnificentißimè approbatam, & consecratam Augustini doctrinam. Hoc non est asserere esse veram ac tenendam? Quod si non contendunt
Ib. cap. 15. esse veram, quare *procaces* vocant & *immodestos*, atque *immoderatæ libertatis audaciæque*, qui contradicunt? Qua-
Ib. cap. 16. re *Ecclesiæ perniciem meditari?* quare gratiam *non tam prædicare quàm prodere?* Quare *in veteres Pontifices & antiquam Ecclesiam iniuriosos esse?* vno verbo. Quare tot
Ib. lib. 3. de statu puræ nat. cap 22. In indice v. Molinato. probris onerantur, qui dissentire putantur ab Augustino; ideoque præter *Cimmerias tenebras & confusionem Babylonicam* nihil reliquum esse dicitur in hodierna Theologia?

Sed quænam erit istorum verborum interpretatio, quisue sensus. Ib. cap. 16. *Non aduertunt recentiores isti, qui Augu-*
» *stini principia non satis penetrarunt, se in illis ipsis capitibus*
» *quæ impugnant,* NON OPINIONES AVGVSTINI, SED CA-
» THOLICÆ DOCTRINÆ FVNDAMENTA, *quæ Romani*
» *Pontifices ex Augustini libris hausta consecrarunt vellicare*
» *atque concutere.... vt non iniuria dicere poßimus eos verè*
» GRAVISSIMAM APOSTOLICÆ SEDI INIVRIAM FACERE
» *qui vllum articulum doctrinæ ab eo traditæ erroris insimu-*
» *lant, vel ab antiquorum Romanorum Pontificum Successo-*
» *ribus Pio V. & Greg. XIII. etiam damnatum putant.*
» *Quasi verò* VERITAS *posset aduersa esse* VERITATI, *vel pro-*
» *pter subintrantes opiniones nouas Augustino capitaliter dis-*
» *sonantes id quod* VERE *Augustinus docuit ab eius authorita-*
» *te remoueri deberet: vel Augustinus Romanæ Sedi semper*
» *probatißimus, cum Romana sede committi.* Asserit Nouus
» Augustinus Antiquũ id quod docuit *verè*, docuisse, esse *veritatem*: & ideò videri non posse damnatum à Pio & Gregorio, quod *veritas*, non aduersetur *veritati*. Non tam esse opiniones Augustini *quàm Catholicæ doctrinæ fundamenta* à Romanis Pontificibus *consecrata*; & tamen negat se asserere quid eorum quæ tractat sit verum aut falsum!, quid tenendum aut non tenendum sit.

Asserit esse *veritatem*, & esse *verè* traditum; & non asserit esse verum. Asserit non tam esse opinionis Augustini, quàm Catholicæ doctrinæ fundamenta à Romanis Pontificibus consecrata, & tamen non asserit an sint tenenda, sed tantùm an sint Augustini. Quid hoc monstri est? Non tam asserit esse vera quàm esse opiniones Augustini, & simul asserit qui ea impugnat, non tam impugnare opiniones Augustini, quàm impugnare ipsa Catholicæ doctrinæ, hoc est Catholicæ veritatis fundamenta? Quomodo hæc conciliabunt Noui-Augustini adoratores?

Et illud etiam quale est, *grauißimam eos iniuriam facere Apostolicæ Sedi, qui putant vllum articulum doctrinæ ab Augustino contra Pelagianos traditæ esse damnatum à Pio V. & Greg. XIII.* Nam primò ipse est qui propositiones quasdam ab illis Pontificibus *damnatas*, easdem esse putat cum traditis ab Augustino, vt paulò antè monstratum est: Ergo ipse est qui grauissimam facit iniuriam Apostolicæ Sedi. Deinde quæ iniuria inferri potest Apostolicæ Sedi, si dicatur damnatum esse aliquid ab ea quod falsum est? Ergo necessarium est vt qui asserit illam iniuriam, asserat verum esse quod damnatur. Ergo secum pugnat & falsum dicit, cùm dicit se non asserere quid sit verum aut falsum, sed tantùm quid sit Augustinianum.

Huc refer illam quam prædicat Pauli & Augustini similitudinem, *in profundo sensu, intelligentia, & prædicatione diuinæ gratiæ.* Paulo enim ita *succenturiasse* Augustinum, vt *primus Antiquorum Patrum omnes gratiæ conclusiones quæ vsque ad eius tempora in Christianorum fide deliuerant in lucem incredibili profunditate & penetratione deduxerit*, Augustinum in se *notitiæ vere Theologicæ limites fixisse: esse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum post scriptores Canonicos, inter omnes verè solidum, subtilem, irrefragabilem, Angelicum, Seraphicum, excellentißimum, & ineffabiliter mirabilem.* Cuius luce tamquam primi Ib. cap. 22. Ib. cap. 23.

Angeli, *Omnes quodammodo Deus irradiando perfundat,*
Ib. cap. 24. *qui quaqua ratione ad alios erudiendos destinati sunt.* Ipsum, doctrinas de gratia Dei, *tam immobilibus principijs primùm fundasse vt quidquid dissonat* RESPVENDVM SIT. (Vide Lector an verum dixerit qui dixit se non definire quid sit tenendum vel non tenendum, cùm definiat quid sit " *respuendum*) *Ipsum irrefragabilem ex tot Pontificum sacratis* " *vocibus, tot Canonum Synodalium præformationibus, toto an-* " *tiquioris Ecclesiæ cõsensu authoritatem consequutum esse, suc-* " *cubuisse quotquot cum eo vel viuo vel mortuo pugnare ausi*
Ib. cap. 27. *sunt. Ipsum denique vnà cum Apostolo Paulo matricem esse ac fontem omnium cõclusionum quæ de gratia educi possunt.* Hæc Nouus-Augustinus, aliaque id genus pleraque,
Ib. cap. 29. quibus fusè propositis, quod subiungit, *non quæri* in hac ipsius disputatione, *vtrum vera an falsa sint quæ tanquam Augustini sensa proferantur, sed verùm Augustini sint,* tuum erit, optime Lector, indicare quàm immanem hiatum aperiant, & quàm fœdè inter se pugnent. Nobis vnica hæc ratiocinatio sufficit.

Quærere an aliquid sit traditum a Doctore irrefragabilis auctoritatis, in ea quæstione in qua omnes eius articuli nituntur immobilibus fundamentis, & ab Ecclesia & Synodis & Põtificibus consecrati sunt; idem est ac quærere vtrum sit verum & tenendum: & asserere à tali Doctore traditum esse, est asserere verum esse atque tenẽdum, vt per se patet. Sed Nouus Augustinus quærit vtrum hæc propositio v. g. *Omnia infidelium opera sunt peccata, & virtutes philosophorum sunt vitia.* Item, ista *Deus non potuit creare hominem dolori capitis obnoxium ante quàm peccet,* & aliæ similes, traditæ sunt à tali Doctore qualem diximus, & concludit esse ab eo traditas: Ergo Nouus Augustinus quærit vtrum illæ aliæque id genus propositiones sint veræ ac tenendæ, concluditque veras & tenendas esse: ac proinde dum negat se hoc quærere vel asserere, & falsum dicit, & secum pugnat.

Rursus,

Propositiones illæ damnatæ sunt à tribus Pontificibus, vt probatum est: Atqui illæ ipsæ sunt de quibus quærit Nouus Augustinus sint ne veræ ac tenendæ, asseritque veras esse ac tenendas: Ergo propositiones de quibus quærit Nouus Augustinus an sint veræ ac tenendæ, & quas asserit esse veras tenendasque, sunt propositiones damnatæ à tribus Pontificibus, & consequenter ipsius assertio & doctrina censenda omnino est esse damnata, quidquid vel ipse vel Nou-Augustiniani satagant, vt hoc probrum effugiant. Sed hîc illud regerunt, quod est antea contritum, pugnare igitur secum Apostolicam sedem, atque alterutro tempore deceptam esse: vel cùm approbauit Augustinum, vel cùm propositiones ab eo traditas damnauit. Respondeo nos exhibere apertam illarum propositionum damnationem à Sede Apostolica factam, hoc est, à Pio, Gregorio, & Vrbano; debere igitur illos ostendere earumdem approbationem ab eadem Sede profectam, quod præstare non possunt. Dicant enim vbinam Innocētius aut Cęlestinus, vel alius quispiam Antiquorum Pontificum dixerit verum esse illud, *Omnia infidelium opera sunt peccata, virtutes omnes philosophorum sunt vitia, non potuit Deus creare hominem qualis modò nascitur*, hoc est, morbis & doloribus vllis obnoxiū, &c. Dixerunt, inquiunt, æquiualentia. Sed hoc ipsum perspicuè ostendendū est æquiualere, nimirum quæ ab illis dicta sunt, quod ostendi nondum potuit. Approbarunt, inquiunt, Augustini omnia, & constat hæc esse Augustini. Inanis hæc est cantilena superius exsufflata. Arausicanum inquiunt, distinctè pronuntiauit liberum arbitrium non habere de suo nisi mendacium & peccatum. Ita inquam est, sed mendacium vocat quod ad salutem vanum est, iuxta illud Ambrosii quo dixit de fuga sæc. cap.1. vanum esse *quod est mendax ad salutem*. huiusmodi autem sunt virtutes Philosophorum, etiam illæ, quæ moralem habent honestatem sine turpitudine vlla. Est-

que hoc ex Augustino sumptum, quando virtutis bonitatem ex eo metitur *quod sit consentanea liberandæ ac beatificandæ naturæ mortalium*, ideoque negat esse *veras virtutes* quæ non prosunt ad consequendā *veram & immortalem beatitudinem*, permittitque Iuliano, vt bonas dicat esse Philosophorum virtutes, bonasque voluntates, dummodo fateatur *esse apud Deūm steriles ac per hoc non bonas.* Vbi vides non alterius bonitatis defectum in virtutibus Philosophorum Augustinum arguere, quàm vtilitatis ad salutem & beatitudinem, satisque illi esse, si eo tantum sensu negentur *veræ*, quia fallunt ad liberandam & beatificandā mortalem naturam. Ergo qui dicet posse quidem illas aliquando habere conformitatem cum naturali ratione: atque illam decere quemadmodum decet naturalis scientia, cum illo tamen defectu bonitatis vtilis ad salutem, qualis in eadem scientia reperitur; nihil ille neque Augustino, neque Arausicano, cuius canones ex Augustino excerpti sunt, contrarium dixerit: atque hoc pacto rectè conciliauerit & quæ multis locis docet Augustinus nullas esse veras virtutes infidelium & quæ docet etiam quibusdam alijs, hominum, *etiam impiorum, nec Deum verum veraciter iustéque colentium, quædam facta esse, quæ secundum iustitiæ regulam, non solùm vituperari non possunt, sed etiam meritò iustéque laudantur: nec ita detritam esse in anima imaginem Dei terrenorum affectuum labe, vt nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, vnde meritò dici posit, etiam in ipsa impietate facere aliqua legis vel sapere. Et sicut non impediunt à vita æterna iustum quædam peccata* venialia.... *ita nec inique prodesse quædam bona opera sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur.*

Lib 4. con. Iul.

De spiritu & lit. cap. 27. & 28.

Denique Nou-Augustiniani conantur dolorem suum ea cogitatione solari, quòd perinde damnatæ videantur Iesuitarum theses Antuerpienses. Sed inane solatium istud est: & qui animo suo hanc opinionem imperant, non videntur legisse bullam Vrbani, vel certè

non intellexiſſe. Oſtendant enim quo eius loco Pontifex theſes illas *continere propoſitiones iam damnatas*, quæ *magno cum ſcandalo & authoritatis dictæ Sedis contemptu contra præfatas damnationes & prohibitiones defendantur.* Oſtendant vbi dicatur malum quod ex theſibus oritur *in ſcandalum & perniciem vergere totius reipublicæ Chriſtianæ.* Oſtendant demum Pontificem dum ſuam mentem interpretatur Breuibus in Belgium miſſis, teſtari ſe Theſes reprobaſſe ſicuti *doctrinam haud ſanam continentes*. Et cùm id oſtenderint, fatebimur in eadem eſſe damnatione Nouum-Auguſtinum & Ieſuitas Antuerpienſes. Sed ſi clariſſimum eſt, cùm paria narret à ſe decreta Pontifex; aduerſus ea quæ tam contra quàm pro Nouo-Auguſtino ac Patribus Ieſuitis tam edita quàm edenda erant, quando nihil aliud in ijs ſpectabatur quàm quod vtrique violaſſent prohibitionem eiuſmodi quæſtiones agitandi, deinde tamen *ex diligenti & matura lectione eius libri cui titulus Auguſtinus*, (non dicit & Theſium) quâ ſcilicet innotuit non tantùm violari cautionem illam, quam Theſes quoque violabant, ſed & damnatam antea doctrinam proponi, (quale nihil de Theſibus pronuntiatur) cenſuiſſe renouandam illam doctrinæ non ſanæ damnationem, & Nouum-Auguſtinum tanquam *reprobatam* atque *damnatam* illam doctrinam *continentem* ac *renouantem* prohibendum, quis poteſt dubitare duplicem exprimi prohibitionem, vnam Nouo-Auguſtino cum Theſibus communem ob violatum præceptum non edendi quidquam eo de argumento: aliam propriam & peculiarem Noui-Auguſtini, ob eam quam continet & renouat *reprobatam damnatamque doctrinam*, & vt aliàs dicitur, *haud ſanam*? hac verò diſtinctione fit, vt in Authore Theſium ſola obedientia deſiderari potuiſſe videatur, ſi nullam facti rationem idoneam poſſit afferre, non verò fides aut veritas. Nouo autem Auguſtino defuiſſe cenſeatur, non ſolùm obedientia, ſed & veritas & illa quæ perire ſolet,

dum dānatis opinionibus pertinaciter inhæretur, fides. Atque hinc fit vt enumeratio nouorum opusculorum quæ antea prohibitis adiunguntur & *subinserta* dicuntur in Bulla, ea tantùm complectatur quæ pro Nouo Augustino tuendo fuerunt edita. Frustra igitur eâ se cogitatione Nou-Augustiniani recreant: nec aliud restat quàm vt quod debent, quódque optatur ab omnibus & verò etiam speratur, Christi Vicario dicto audientes sint, priuatúmque erga vnum aliquem Doctorem affectum, necessario erga caput Ecclesiæ officio postponant.

LIBER IV.

LIBER QVARTVS.

Quo monstratur repræsentari à Baianis S. Augustinum hodiernis hæreticis consentientem.

QVANTOPERE faueant hæreticis omnibus Baiistæ satis constat ex ijs quæ hactenus disputata sunt, quibus patuit illos & Ecclesiæ infallibilitatem, & Romanorum Pontificum anthoritatem concutere ausos. 1. Cũ Pelagianismum Patribus affricant qui Origenem inter & Augustinum vixerunt. 2. Cum Scholasticorum aduentu tantam cladem illatam putant veræ fidei, vt in maxima Catholicorum parte communia tantùm principia manserint, qualiã ne ipsi quidem hæretici perdiderunt, introductis de cætero in eorum principiorum applicatione atque expressione immensis erroribus & Babylonica confusione. 3. Cùm Concilia cum Augustino committunt. 4. Dum decreta Romanorum Episcoporum adeò irrident, vt quem audiunt, aut loqui negent, aut quid loquatur scire: aut summa fruentem potestate liberum esse, metui videlicet gratiæue seruientem, dum sibi extorqueri sinit credendorum aut non credendorum definitiones. Sed operæ prætium est doctrinæ Baiistarum pauca quædam capita cum hodiernis hæresibus conferre, vt pateat quanta fuerit eorum hallucinatio, qui se Augustinianos esse dum probare aggrediuntur, hoc egērunt, vt Augustinus Caluinista videri posset. Quanta illud iniuria in sanctissimum Antistitem Ecclesiæ pugilem

inuictissimum hæreticorumque domitorem, quantô Ecclesiæ Catholicæ detrimento, quæ ista proditione in hostium castra inuictissimum trahi sentit Augustinum, tantóque suarum vitium famam diminui quanto crescit hostilium: quantâ demum gratulatione lætitiâque ipsorum hæreticorum, qui quod in votis semper habuerunt vt videri possent Authore Augustino *Antiquitatis*, vt loquitur Caluinus, *teste fidelissimo*, Ecclesiam oppugnare, id sibi modò concessum experiuntur eorum qui Catholici putantur beneficio, vel me silente nemo est, qui facilè non perspiciat. Neque hic aliud probandum restat, quàm nihil imponi Baiistis dum eo nomine accusantur quòd Augustinum repræsentent consentientem hodiernis hæreticis.

Hoc autem ostendo selectis quibusdam capitibus, de quibus primum monstrandum erit, quæ sit sententia nostratium hæreticorum. Et quia Baiani respondent non esse hæreticum quidquid est ab hæreticis traditum, Secundò loco monstrandum erit, in eo ipso Ecclesiæ fuisse contrarios. Tertiò demum & in eo illis consentire Baianos, in quo illi conuincuntur ab Ecclesia dissentire: & quia iactant se non aliam habere quàm habeat Augustinus ipse doctrinam: neque duos esse Augustinos Antiquum & Nouum sed vnum, eumdémque vt loquitur *Prædestinati* Censor, etiamnum post fulmina
Pag 104. Sedis Apostolicæ, necessariâ deductione sequitur, eandem esse apud istos Illuminatos Augustini & hodiernorum hæreticorum doctrinam.

CAPVT I.

INSTANTIA PRIMA.

De Attritione

QVÆ sit opinio Lutheri de Attritione quæ concipitur ex timore pœnæ ipsius verba declarant à De-

cano & Cancellario Louanienſi relata ex ſermone de Pœnitentia quæ ſic habent. *Contritio, ſic nunc cœpit vocari vera pœnitentia interior duplici via paratur. Primò per diſcuſsionem, collectionem, deteſtationem peccatorum quâ quis, vt dicunt, recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum grauitatem, damna, fœditatem, multitudinem: deinde amiſsionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem & alia quæ poſſunt triſtitiam ac dolorem excitare. Hæc autem triſtitia facit hypocritam, imò magis peccatorem, quia ſolùm timore præcepti & dolore id facit: & tales omnes indignè abſoluuntur & communicantur*: hæc ille. Quibus liquidò conſtat repudiatam ab eo contritionem quæ ab Scholaſticis attritio dicitur, conceptam vel ex turpitudine peccati, vel ex amiſſione æternæ beatitudinis, vel ex acquiſitione æternæ damnationis. Rationem verò affert, quoniam qui ita conteruntur, *Si liberè deberent remoto præcepto & minis pœnarum confiteri, certè dicerent ſibi non diſplicere vitam præteritam, quam ſic coguntur diſplicere confiteri: imò quò magis timore pœnæ ac dolore ſic conuertuntur, eò magis peccant & afficiuntur ſuis peccatis quæ coguntur, non autem volunt odiſſe .... Et hæc eſt illa contritio quam ipſi vocant extra charitatem, non meritoriam. Alij vocant attritionem diſponentem ad contritionem: ſic enim ipſi opinantur, quam opinionem ego errorem iudico.* Coactam ſcilicet eſſe vult huiuſmodi pœnitentiam ceſſaturam ſtatim atque metus deſierit, & eſſe nullam, peccatumque augere. Atque hanc, vt vides, eſſe putat eam quæ à Scholaſticis vocatur attritio, cui etiam perfectiorem opponit, eamque veram pœnitentiam his verbis. *Secundo paratur contritio per intuitum & contemplationem ſpecioſiſsimæ iuſtitiæ, quâ quis in pulchritudine & ſpecie iuſtitiæ meditatus in eam exardeſcit & rapitur, incipitque cum Salomone fieri amator ſapientiæ, cuius pulchritudinem viderat. Hæc facit verè pœnitentem, quia amore iuſtitiæ id facit. Et hi ſunt digni abſolutione.*

Ruard. Taper. ar. 4. in Luth.

Hanc Lutheri sententiam quâ priorem illam atque imperfectam contritionem siue attritionem Scholasticorum reprobat, fuisse damnatam constat primùm ex iudicio Academiæ Louaniensis, cuius sensum Taperus in hac errorum Lutheri enumeratione repræsentat.

Constat secundò ex Censura Sorbonæ anno 1521. die 25. Aprilis vbi inter propositiones excerptas ex alijs Lutheri libris titulo 2. de *Contritione & ijs quæ eam præcedunt.* Propositio 5. hæc ponitur. *Contritio quæ paratur per discußionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ ponderando peccatorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amissionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis acquisitionem, hæc, inquam, contritio facit hypocritam, imò magis peccatorem:* Vides hanc esse Lutheri propositionem paulò antè productam, iisdemque omnino verbis quibus eam ille expresserat, conceptam. Quàm Sorbona sic configit. *Hæc propositio est falsa, viæ ad pœnitentiam impeditiua, scripturis sacris & doctrinæ sanctorum difformis.*

Constat tertiò, ex Concilio Tridentino cuius hæc est definitio, *Si quis dixerit eam contritionem quæ paratur per discußionem, collectionem & detestationem peccatorum qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum suorum grauitatem, multitudinem, fœditatem, amißionem æternæ beatitudinis & æternæ damnationis incursum, cum proposito melioris vitæ; non esse verum & vtilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam & magis peccatorem: demum illam esse dolorem coactum & non liberum ac voluntarium, anathema sit.* Quà definitione Concilium complectitur id quod antea explicuerat. *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hyp. & magis peccatorem,*

Sess. 14. can. 5.

Cap. 4.

verùm etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsum. Et deinde. *Quamobrem falsò quidam docent . . . . . Contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam.*

Vides hic etiam à Concilio referri ipsissima Lutheri verba: ac proinde id ipsum damnari quod Lutherus asseruerat, aut supposuerat, Nempe contritionem imperfectam illam & quæ est inferior caritate, siue vt ille dixit *extra caritatem*, conceptam ex consideratione turpitudinis peccati, felicitatis amissione & acquisitione siue incursu æternæ damnationis, esse malam, nec posse coniungi cum proposito melioris vitæ quando ipsa vitam facit deteriorem, constituendo scilicet hominem magis peccatorem & hypocritam. Item, vides damnari rationem quâ nitebatur Lutherus, quòd *cogantur* qui sic conteruntur, neque satis liber sit ille metus. Vnde nullum superest dubium, quin hoc ipsum quod tradidit Lutherus, & damnatum sit, & post huiusmodi damnationem omnino hæreticum.

Restat ergo vt ostendamus cum hac Lutheri doctrina congruere doctrinam Nou-Augustinianorum, quod facilè perspici poterit ex iis quæ tractauimus antea, quęque apud hos Auctores totis libris disputantur, vt sufficere possit argumenta solum referre capitum, qualia sunt hæc. *Ex puro timore pœnæ non potest ita fugi peccatum vt nullum aliunde peccatum incurratur: Ne quidem ex timore gehennæ. Repugnare magnopere Augustino doctrinam quâ docetur dolorem peccati propter gehennæ metum, seu attritionem quorundam Scholasticorum excludere posse omnem peccandi voluntatem & continere propositum bonæ vitæ seu seruandi totam legem Dei, itemque esse dispositionem sufficientem ad iustificationem cum sacramento obtinendam.* Quod autem hîc *quosdam* tantum *Scholasticos* designant contrarium sentientes, alibi *plerosque* fatentur dum dicunt, *Doctores Scholastici plerique docent omnino nos posse in aliquo actu ex solo timore pœnæ omne peccatum fugere ac detestari: ita videlicet vt intentio vitandi pœnas fugam omnis*

Supra cap.

Ianf. tom. 3. lib. 5. c. 27. & 28.

Ianf. loc. cit. cap. 27.

peccati ac detestationem velut medium assumat . . . . sed si secundùm D. Augustini principia de ista difficultate sentire volumus; impossibile est vt ille qui in peccandi proposito constitutus est, solâ pœnæ formidine ita mutet voluntatem peccatumque detestetur, vt non peccet. Addunt, *Numquam dubitasse Augustinum quin in illo qui timore solo coercet manus ne malum faciat, male faciendi tamen voluntas quâ sit reus vigeat.* Item *Tanquam constantissimæ veritatis dogma indicari, teneri, ac tradi ab Augustino, quod voluntate reus sit quantumcumque ex timore aliquis peccatum declinare videatur.* Quodnam verò sit illud peccatum quo rei tenentur qui solo dicuntur pœnæ metu, aliàs significant cùm dicunt, ipsam præcisè pœnæ fugam, quatenus non refertur ad finem caritatis, *nullius alterius malitiæ adiunctione delictum esse*: vnde etiam cõstat solum eos agnoscere timorem bonum idoneúmque ad præparandum animum ad iustificationem, siue in sacramento, siue extra sacramentum, qui oritur ex caritate atque amore Dei, quo dicunt etiamsi imperfectus sit & remissus, nos, *verè sincerè & gratis ex animo propter seipsum & nullius creaturæ intuitu diligere Deum; siue ad illam attingat perfectionem vt supra omnia creata diligatur, siue in simpliciori & inferiori affectu hæreat. Nam talis amor quantumcumque remissus, exilis, ac tenuis est verissimus & castissimus fructus caritatis Dei, siue dilectionis amicitiæ, nullâ concupiscentiæ ad se reflexæ peruersitate distortus.* Addunt dilectionem hanc etiamsi imperfecta sit, habere idem prorsus obiectum quod perfecta caritas, iustitiam propter iustitiam, Deum propter Deum nullius alterius distinctæ mercedis consideratione dilectum, atque hoc esse contendunt illud, *sicut oportet*, quod Augustinus requirit ad bonos actus. Neque enim aliud esse aliquem actum fieri sicut oportet, quam fieri, *non ex timore pœnæ, non ex aliqua terrena vel reproba cupiditate, seu intentione carnali, sed ex dilectione iustitiæ, ita videlicet, vt in agendo ipsa legis iustitia diligatur . . . . Talem autem iustitiæ dilectionem non esse aliam nisi quâ gratis diligitur Deus.*

Ib. cap. 11. · Ib. cap. 7. · Cap. 11.

Quòd si quæras quare ille alius pœnæ timor qui non est cum hac iustitiæ dilectione cōnexus, malus sit atque ineptus, vt animum ad iustificationem præparet; rationem petuut ex eo *quòd sit impossibile vt ille qui præceptum aut pœnitentiam ex solo timore pœnæ facit non sit inuitus, non animo nolenti, non repugnanti, vt non mallet non facere si impune liceret.* Item quia ille timor *nascitur ex amore sui ipsius quatenus in creatura vltimò requiescit, quia non potest mutare malam voluntatem &c.* Ib. cap 29. Cap. 30. 31.

Hæc sunt lumina Baianorum, quæ si conferas cum iis quæ sunt allata ex Luthero, inuenies primò vtrobique supponi aliquam contritionem conceptam ex intuitu & contemplatione speciosissimæ iustitiæ, quod est illis etiam cum Catholicis commune: secundò vtrobique supponi contritionem siue attritionem aliā imperfectam & disiunctā ab intuitu illo speciosissimæ iustitiæ vt Lutherus loquitur. siue vt Baiistæ dicunt, ab illo intuitu quo *iustitia propter iustitiam, Deus propter Deum* dilectione *sincerißimâ, castißimâque* amatur. In quo etiam illi nihil à Catholicis differunt.

Tertiò vtrobique asseri secundam hanc attritionem esse vitiosam, & insufficientem animo ad iustificationem præparando. Nam hoc dicit Lutherus, cùm dicit, *facere hominem hypocritam & magis peccatorem: & indignè absolui ac communicari sic attritos*, Baiistæ verò cùm dicunt repugnare Augustino quod docent Scholastici attritionem illam *esse dispositionem sufficientem ad iustificationem cum sacramento; nasci timorem illum ex amore suipsius, quatenus in creatura vltimò requiescit.* Ideòque qui sic timent, *sine vllius alterius malitiæ adiunctione delinquere.* Ex quo sequitur peccare qui sic atteritur. Et quia peccator dum peccat fit magis peccator, fieri quoque illum *magis peccatorem*: quin etiam & hypocritam. Exterior enim pœnitentiæ professio cum interiore voluntate peccandi est hypocrisis. Hoc autem damnatur in Luthero vt monstratum est. Ergo Baiistæ Luthero consentiunt

in eo in quo ille damnatus est.

Quartò vtrobique eadem affertur ratio cur mala sit attritio illa: & cur non sit idonea dispositio ad iustificationem Nempe quia sic contriti *coguntur non autem volunt* odisse peccata, vt loquitur Lutherus, quod ipsum Baiistæ dicunt, *esse inuitum, animo nolenti & repugnanti* quod vtrumque damnatur à Tridentino vt manifestum est.

Vnde sequitur quintò, vtrosque destruere suppositionem illam Tridentini quâ supponit cum illo timore coniungi posse *propositum melioris vitæ*: Et quidem à Baiistis distinctiùs quàm à Luthero cum dicunt esse *impossibile. Quomodo,* inquiunt, *ex solo timore pœnæ habebitur voluntas emendationis & propositum non solùm qualecunque bonum, sed vniuersè peccata relinquendi, & obseruandi totam legem Dei? hoc enim est vnum ex difficillimis quæ caritas præstare potest, sed sine Dei seu iustitiæ dilectione possideri impossibile est.* Item, *Non capio quid sibi Scholastici nonnulli velint, dum dolorem peccati ex pœnarum timore pullulante tantopere extollant, vt eum etiam omnem peccandi voluntatem excludere & bene viuĕdi propositū includere putent; quo nihil in Augustini doctrina absurdiùs & falsiùs dici potest.* Atque hoc probāt quia propositum emendationis *est initium bonæ voluntatis & consequenter caritatis.* Quod igitur est discrimen inter istos & Lutherum in hac controuersia, in qua damnatum esse Lutherum constat?

Iansſ. tom. 3 lib. 5. c. 33.

Dices primò. Baiistas docere vtilem esse attritionem etiam illam quæ concipitur intuitu pœnæ solius. R. Verum est, vnde sunt in eo mirabiles, quod tantas inueniant in vno peccato vtilitates. Sed hoc non impedit quo minus eam vitiósam esse dicant quando à caritate disiungitur & minimè idoneam animo ad iustificationem præparando, etiam cum Sacramento, quod dixit Lutherus & in quo damnatus est.

Iansſ. ib. cap. 31.

Dices secundò Baiistas admittere contritionem ex amore iustitiæ conceptam minus perfectam, & quâ non

diligatur

diligatur Deus super omnia, esto diligatur ex puro atque sincero motiuo caritatis, quæ sine Sacramento non sufficiat, cum Sacramento sufficiat ad iustificationem: & in eo videri posse aliam esse ipsorum & Lutheri sententiá. Respondeo, ne Lutherum quidem, quòd sciamus, hanc improbasse. Est enim etiam illa ex amore *speciosissimæ iustitiæ*, qualem Lutherus laudat. Sed hoc non impedit quo minus hoc dixerint Baiistæ, quod est in Luthero damnatum, contritionem, quæ non concipitur ex amore illo speciosissimæ iustitiæ, sed ex timore pœnæ, malam esse, ideóque nec conferre ad iustificationem cum Sacramento.

Addo insignem hoc loco Baiistarum contradictionem, qui suam hanc contritionem minus perfectam, & tamen ex motiuo caritatis cõceptam, designatam contendũt à Tridentino & dictam attritionem cum Sacramento sufficientem. Et tamen cum eius imperfectionem explicant eam esse dicunt, quod etsi amor Dei sit, non sit tamen amor Dei super omnia: & ideò non esse, quia *non vsque eò increuit vt aduersantia isti bonæ voluntati valeat superare.* Quò spectat etiam quod paulo ante retulimus, propositum relinquendi omnia peccata, seruandique legem, *esse vnum ex difficillimis quæ caritas præstare potest.* Et hanc rationem afferunt quare Tridentinum non intellexerit per attritionem illam cum Sacramento sufficientem, eam, quæ concipitur ex solo timore pœnæ, quòd ea quam intelligit Tridentinum sit coniuncta cum tali *proposito*, & éa quæ nascitur ex puro timore pœnæ non possit esse ita coniuncta. Esse enim detestationem peccatorum & propositum melioris vitæ *duas conditiones quibus ab illius imperfectæ contritionis siue attritionis essentia reijcitur omnis illa attritio, quæ ex solo timore pœnæ siue temporalis siue æternæ proficiscitur.* Coniungamus hæc omnia.

Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap 7.

Ianſ. ib cap. 34.

Attritio siue contritio imperfecta quam Tridentinum sufficere dicit cum Sacramento, debet habere

duas conditiones, quæ sunt detestatio peccatorum & propositum melioris vitæ: sed contritio imperfecta quam Baiistæ volunt esse actum purissimæ ac sincerissimæ caritatis, non habet duas illas conditiones, postquam non eò vsque *increuit vt valeat superare omnia aduersantia*, & postquam illa quæ hoc habet, est *vnus ex difficillimis caritatis actibus*, ac proinde non est imperfecta: ergo contritio imperfecta quam Baiistæ volunt esse actum purissimæ ac sincerissimæ caritatis, non est attritio, siue contritio imperfecta, quam Tridentinum dixit sufficere cum Sacramento. Item,

Contritio quæ habet duas illas conditiones adiunctas est vnus ex *difficillimis* actibus caritatis, vt Baiistæ fatentur. Contritio quam Tridentinum sufficere dicit cum Sacramento, habet duas illas conditiones adiunctas, vt iidem aduertunt: ergo contritio quam Tridentinum sufficere dicit cum Sacramento, est vnus ex difficillimis actibus caritatis: ergo non est imperfectus actus caritatis: ergo non alia contritio sufficit, quàm quæ est perfectus actus caritatis, & amoris Dei super omnia, hoc autem illud ipsum est quod ostendimus in Luthero fuisse anathematizatum. Iungant igitur manus Nou-Augustiniani cum Lutheranis.

CAPVT II.

De Amore concupiscentiæ.

HÆc est altera instantia de amore concupiscentiæ quem in vniuersum damnari ab hæreticis, adeo vt ne ipsius quidem felicitatis tanquam mercedis intuitu operari fas sit, cōstat in primis ex Luthero loco iā citato. Postquam enim vitiosum esse vult dolorem conceptum ex amissione beatitudinis, consequens est, vt eiusdem beatitudinis, vt adipiscendæ intuitum vitiosum esse censeat, Constat etiam ex alia eius propositione quam Sorbona damnauit, *opera quæcumque ante caritatem sunt*

Supra num. 2.

In prop. excerptis ex Luth. tit. 2. de Contritione.

peccata, & damnabilia & indisponentia ad gratiam. Est enim hic mercedis & propriæ felicitatis intuitus imperfectior quàm vt sit actus caritatis: ac proinde vel præcedit passim caritatem, vel facilè potest præcedere. Est igitur ex Luthero malus & damnabilis.

Luthero Caluinus assentitur cum dixit, *Dei iudicio nihil esse sincerum nec probum, nisi quod ex perfecto eius amore manat,* &, *Cum ingenuam à filiis suis mercedem requirat Deus, seruile huiusmodi obsequium,* quo quis intuitu mercedis operatur, *non repudiabit modò, sed procul etiam reiiciet.* Quibus adde quod dicit: Quod addunt nullam fore curam benè instituendæ vitæ, nisi spe mercedis propositâ, totâ viâ errant. *Si enim hoc tantum agitur vt homines mercedem spectent cum Deo seruiunt, & illi suas operas locent aut vendant; parum proficiunt, gratis coli vult, gratis amari.* In Antid. Sess. 6. can. 15. & 31.

Concinit Geneuensis Theologia Polani, quando propositâ quæstione *an Deus ideo sit diligendus quia nobis potest benefacere,* Respondetur: *Nequaquam. Nam & si amor erga Deum non caret mercede, tamen non debet esse mercenarius, sed filialis. Esset autem mercenarius si Deum diligeremus propter mercedem, seu spe mercedis consequendæ: imò iam non diligeremus Deum sed mercedem. Ac proinde sine intuitu mercedis diligendus Deus, affectus est non contractus caritas.* Syntag. Theol. lib. 9. cap. 10.

Hanc hæreticorum doctrinam fuisse damnatam ex dictis sequitur. Nam cùm sit eadem prorsus causa eius qui reiicit tristitiam ex amissione beatitudinis contractam, & eius qui reiicit eiusdem beatitudinis spem aut desiderium aut quemcumque alium eius intuitum; fieri non potest vt Academia Louaniensis & Parisiensis, & Leo decimus in Bulla contra Lutherum, & Concilium Tridentinum quando vnum damnant, non etiam damnent alterum.

Est insuper propria & expressa Tridentini definitio *vnde constat eos orthodoxæ Religionis doctrinæ aduersari* Sess. 6. c. 11.

.... *qui statuunt in omnibus operibus iustos peccare, si in illis suam ipsorum socordiam excitando & sese ad currendum in* Can. 31. *stadio cohortando, cum hoc vt in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam:* vnde postea, *si quis dixerit iustificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis benè operatur, anathema sit.* Quam definitionem hæreticis esse contrariam & ipsa per se prodit, & ipsorum hæreticorum sensus ostendit: ideo enim Caluinus se aliter sentire significat in antidoto iam citato. Accedit Catholicorum Doctorum conspiratio quæ colligitur ex Vega & Bellarmino.

Neque obstat quod addit Concilium, *cum hoc vt in primis honorificetur Deus*, quasi verò supponeret hanc mercedis intentionem, non sistere in ipsa mercede, aut eam non referre ad ipsum operantem. Hoc enim si Concilium tanquam necessarium supponeret, falsò diceret aliquos in hac controuersia *fidei orthodoxæ aduersari.* Qui enim sunt illi qui aduersantur? Non Lutherus, qui suum illum hac ratione inueniret *speciosissimæ iustitiæ intuitum.* Non Caluinus, cui vt sufficit si fideles *offensam plusquam pœnam timeant*, dum metu pœnæ conteruntur, sufficeret etiam sine dubio, si Dei bonum plusquam suum quærerent, dum intuitu mercedis operantur: vt autem offensam plusquam pœnam timent, dum filiali timore concutiuntur, ideóque timent quia sincerè amant: ita plus amarent Deum quàm mercedem, si filiali pariter amore agerentur, ipsamque mercedem ad Deum referendo ideo cuperent quia Deum amant; *manaret*, hic affectus *ex perfecto Dei amore*, quo Deus *gratis amaretur*: ac proinde talis esset qualem Caluinus commendat. Quinam igitur essent illi qui aduersarentur orthodoxæ fidei, si fides orthodoxa nihil aliud postularet? Nihil aliud ergo voluit Concilium quàm occupare peruersam doctrinæ ipsius interpretationem, quâ quis crederet nullam esse igitur perfectæ caritatis necessitatem, si aliquis amor concupiscentiæ laudabilis

est & meritorius. Est enim omnino aliqua & quidem indispensabilis. Sed intendit Concilium quamuis ille mercedis intuitus disparatè se habeat ad actum caritatis, qui vel simul, vel antè, vel post elicietur; neque inde pretium accipiat aut valorem vllum, dummodo tamen illum non excludat esse ipsum per se bonum & honestum & meritorium: & hæreticos esse qui contrarium sentiunt.

Atqui contrarium sentiunt Baiiani, quod est tertium hoc loco monstrandum, estque ad monstrandum facile. Disertè siquidem pronuntiant: *Concupiscentiam respectu Dei esse amorem vitiosum, finem vltimum non posse aliò referri nisi amandi peruersitate, Nullum esse vestigium in omnibus Augustini operibus Scripturisue sacris, quòd visio Dei alio sit amore quàm veræ caritatis appetenda. Qui sibi Deum diligit, totum dilectionis ordinem, diligendi peruersitate perturbare.* Ita intelligendum quod legimus de iis *qui propter retributionem operantur*, neque imperfectum esse hunc operandi modum, sed verè etiam *perfectissimum*, quòd scilicet illa retributio in finem caritatis referatur, nec aliter posit honestè appeti, illum cuius affectus immoratur in delectabilibus illis *nullius alterius malitiæ adiunctione delinquere*, vitiosum esse timorem malorum æternorum, si ea timeantur *non quatenus impediunt ne animus liberè in Deum fruendum transeat, sed quatenus ea sibi tantùm incommoda sunt.* Vnde inferas eodem modo vitiosum esse amorem bonorum æternorum. Iansf. tom. 3. lib. 5. cap. 8. 9. 10. Ib. cap. 21. 31.

Et ideo candidè confitentur, *Esse sinceritatis adulterium, quando quis in seipsum resilit sperando, vertique puritatem diuinæ caritatis in fœditatem mercenariæ cupiditatis.* Hæc illi & pleraque id genus alia de quibus postulamus quid differant ab eo quod in Luthero damnauit Leo decimus, de dolore concepto ex amissione felicitatis, & in eodem Luthero atque Caluino Tridentinum? nemo enim illorum, vt dictum est, desiderium felicitatis reprobat, nisi finem caritatis non attingat, si enim illum Ib. cap. 8.

intueantur approbant omnes. Baiani in vtroque consentiunt, cùm tamen alterum damnatum sit. Et cùm sit tam aperta hoc in loco inter ipsorum doctrinam & eam quæ in hæreticis damnata est consonantia; quis non miretur hanc eos difficultatem ita dissimulasse vt ne vnum quidem verbum protulerint quo illam occupasse viderentur?

CAPVT III.

De Authore peccati.

FRVSTRA sim si probare contendam hanc nuperi hæreticis excidisse blasphemiam vt Deum facerent Authorem peccati. Tanta enim est & tam certa eiusce rei opinio apud Catholicos omnes, vt si suam illi hac in parte innocentiam probauerint, accusanda sit Ecclesia Catholica publici erroris in interpretanda hæreticorum doctrina.

Sed & frustra quoque sim si probare contendam hanc quam dixi blasphemiam fuisse illis ad errorem & hæresim imputatam. Nam & hoc pariter cogit eorúmdem Catholicorum pia execratio, & plenus religionis horror, vt mittam Tridentini anathematismum in eos qui dicunt *Deum mala opera ita vt bona, operari, non permissiue solùm, sed etiam propriè & per se.* Sess. 6. con. 6

Restat ergo ad absoluendam instantiam hanc, vt probemus Bajanos hoc loco nihil admodum diuersum ab hæreticis tradidisse. Quod vt innotescat præmittẽdum est illud, animoque retinendum, hæreticos non aliter errasse quàm quòd certa quædam principia tradiderint ex quibus necessariâ collectione sequatur illa res quæ nomine auctoris peccati significatur. Nam quod totidem verbis aliquando concluserint, *Deum esse peccati auctorem*, non posset fortasse ex eorum libris facilè ostendi: & si quid tale vspiam occurreret, non deesset spe-

ciosa quædam interpretatio, quâ conarentur hanc quam vocare solent calumniam depellere. Ergo hoc illis est errasse & hæreticos esse in constituendo peccati Auctore Deo, quod est aliqua posuisse principia quibus hoc conficiatur. Atqui nihil minus fecere Nou-Augustiniani. Ergo.

Assumptum modò probandum est. Et occurrunt in primis communia illa principia de peccandi necessitate diuinâ constitutione confirmata. De mandatorum impositione respectu eorum qui nec habent nec habere possunt implendi vires, eius scilicet denegatione qui mandata imponit. videtur enim consequens vt ei qui vult positiuè & efficaciter hominem non posse a peccato abstinere, peccatum potiùs tribuatur quàm ipsi qui peccat & Tyrannica illa voluntas, vt homo se teneri ad hoc intelligat quod præstare non potest, præuaricationis vitium si quod sit, ei qui sic præcipit, sicque intimat potiùs quam in miserum hominem refundendum suadet: occurunt & illa de excæcatione & obduratione: quas dicunt & esse peccata, & peccati originalis pœnas effectusque positiuæ reprobationis *à diuino iudicio punientis reprobantisque profectas*, quo fiat vt reprobis *omnia in malum cooperentur* & vide quàm nolint esse in hac parte scrupulosi, cùm dicunt, ipsa etiam *peccata finalia ex illo exclusionis decreto* VELVT VT MINIMVM *remouente prohibens* promanare. Maius scilicet quippiam petituri, si toto iure suo vterentur. Sed hoc *vt minimum* exigunt interea dum aliquid amplius moliuntur. Iansf. tom. 3. lib. 10. c. 5. Ib. lib. 9. cap. 20.

Verum omissis eiusmodi argumentis ostendo vno in exemplo Deum ab illis fieri Authorem peccati. Cōstat ex dictis timorem pœnæ etiam æternæ apud istos Theologos esse peccatum, non *alicuius alterius malitiæ adiunctione*, sed eo ipso quod pœnæ timentur quatenus ei qui timet malæ sunt, vt antea retulimus. Et ideo cùm posit eiusmodi timor ad pœnitentiam se habere vel per modum *occasionis*, vel per modum *intentionis*, quando Iansf. tom. 3. lib. 5. cap. 25 Ib. cap. 25

videlicet pœnitentia velut medium assumitur ad vitandas pœnas: ita philosophantur vt dicant, priori modo nihil impedire quo minus vera posit esse contritio veraque pœnitentia, quod timor non sit eius circumstanstia, sed tantùm *occasio quædam & quasi causa extrinseca quæ non potest ei malitiam affricare.* Quasi dicerent posteriori modo, quo timor per modum intentionis ad pœnitentiam concurrit vt ad medium pœnæ vitandæ necessarium, quia est eius circumstantia & causa per se ac propriè concurrens, consequenter *affricare illi malitiam suam*: itaque totam siue contritionis siue pœnitentiæ illius quæ sequitur, bonitatem atque vtilitatem corrumpi: maximéque tunc verum esse, quod Lutherus dicebat, pœnitentem fieri *magis peccatorem.* Quocumque igitur modo se habeat iste timor, supponitur semper esse malus, siue malitiam illam aliis affectibus *affricet*, siue non.

Atqui Deus est auctor illius timoris: ergo Deus est auctor alicuius actus vel affectus mali: atque adeò alicuius peccati. Probatur assumptum ex doctrina Baianorum qui censent timorem illum nasci ex *gratia quadam generali, non ex illa propriè & strictè dicta gratia Christi; Deum quidem illum timorem subinde conciliare, vel etiam interius inspirare, esse tamen hanc alterius rationis quam Christi gratiã; & non excedere limites naturalis prouidentiæ: hunc timorem Dei gratiæ & misericordiæ multis modis deputandum*, & alia id genus multa, ex quibus sic argumentor. Deus est auctor illius effectus quem ipse *conciliat*, quem *interius inspirat*, qui *eius gratiæ ac misericordiæ deputandus est*: sed ille timor, quem supponimus malum, est affectus quem Deus conciliat, quem interius inspirat, qui eius gratiæ ac misericordiæ deputandus est: ergo Deus est Auctor illius timoris quem supponimus malum: ac proinde Author est alicuius peccati. Vnde videas quàm præclara Baianorum Theologia, qui quod dicebant Manichæi de primo rerum principio,

principio, dum bonarum vnum, alterum malarum distinguerent: hoc isti de gratia Dei sentiendum putauerunt, dum alteram ad concipiendos bonos affectus, quæ est gratia Christi, alteram ad malos quæ est gratia Dei *non excedens limites prouidentiæ naturalis* discreuerunt: hoc etiam Lutheranis peiores & Caluinistis, quod hominum mala Dei beneficio deputant, & diuinæ gratiæ dicunt esse, quod quis peccet

Dices primò Baianos asserere, dum quis sibi aut beatitudinem amat aut pœnas timet, hanc esse sic amantis aut sic timentis culpam potius quàm amoris ipsius aut timoris: ergo amor & timor qui deputatur Dei beneficio non est malus amor aut malus timor. Contra. Ille affectus est in seipso culpabilis qui culpam alijs *affricat*: At iste affricat, vt Baiani loquuntur & antea monstratum est; ergo. Item hos affectus in homine ipso quiescere neque in Deum vltimò tendere est defectus ipsorum proprius atque intrinsecus, adeo vt abesse repugnet, sitque necessarium esse alium amorem aliumque timorem illum qui Deum vltimò spectabit: ergo quod dicitur esse malum in illis affectibus, proprium est atque intrinsecum & inseparabile, sicuti est peruersitas quorumcumque aliorum affectuum intrinsecè malorum, v. g. odij Dei: ergo qui beneficio suo & gratia inspirat hos affectus, beneficio suo & gratia inspirat peccata, itáque illorum author est. Iansf. tom. 3. lib. 3 cap. 11.

Dices secundò Deum habere idoneos fines in inspirandis illis affectibus, quò fiat vt immerito censeatur esse author mali. Vult enim Deus tantùm vt ille v. g. pœnæ timor sit occasio ad ipsum confugiendi per amorem & aliquod malum esse occasionem boni bonum est: vnde qui hoc intendit, bonum intendit, estque dicendus author boni & non mali. Contra. Neque ipse Lutherus vnquam aut Caluinus asseruerunt Deum frustra esse authorem peccati, nullúmque habere idoneum finem quo illud decerneret, contrarium enim patet ex ipso-

rum scriptis. Quin & hoc ipsum disertè docēt, sumpsisse illum ex malo maximorum bonorum occasionem: ergo quod semper intendimus, vel illi sunt ab ea calumnia liberandi, quâ dicuntur fecisse Deum Authorem peccati, vel Baiani in eandem sunt damnationem compellendi.

Et quod dicitur de occasione boni quæ sumitur ex malo, frustra est. Nam etsi bonum sit ex malo iam supposito & per aliam causam existente occasionem boni sumere; facere tamen ac decernere ipsum malum, vel vt dicunt *inspirare*, vt sit occasio boni, hoc vero est esse Authorem mali propter bonum, & *facere mala vt inde eueniant bona*: & est hoc ipsum quod in Luthero & Caluino damnatum est. Qui medium aliquod decernit propter aliquem finem, non tantum vult esse author finis, sed & medij. Medicus qui venæ sectionem imperat, sanitatis gratia, ipsius sectionis verè propriè, ac per se author est, & non solũ sanitatis, quin etiam quodammodo magis propriè author est sectionis venæ quàm sanitatis, ergo qui malum esse decernit & procurat propter bonum, non tantùm boni, sed ipsius quoque mali author esse censendus est. Vide quæ dicta sunt antea vbi notata sunt Baianorum dissidia Andabatarum more secum pugnantium.

CAPVT IV.

De Sacramentorum Efficacia.

ADDENDA est etiam hæc instantia, vt pateat Baiistas nimis quàm consentientes esse hodiernis hæreticis.

Et primò recentium hæreticorum sententia est, iustificationem ita esse fidei tribuendam, vt sacramenta in tantum iuuent in quantum fidem illam vel excitant vel nutriunt, vel instar tesseræ, aut arrhæ, pignorisue cuiusdam confirmant: ideóque ipsa non continere gratiam iustificationis & eius causas, sed eam tantum significare. Lutheri verba sunt, *Hæretica sed vsitata sen-*

In assert. 1. art.

tentia est Sacramenta nouæ legis dare gratiam iis qui non ponunt obicem, scriptura enim dicit, iustus ex fide viuet. Non dicit ex Sacramentis viuet, Item, *Nos dicimus nec noui nec veteris testamenti Sacramenta, sed solam fidem iustificare.* Et speciatim de Baptismo. *Baptismus neminem iustificat, nec vlli prodest, sed fides in verbo promissionis.* Lib de cap. Babyl.

Caluinus verò, *Quamobrem hoc fixum maneat, non esse alias Sacramentorum quàm verbi Dei partes, quæ sunt offerre nobis ac proponere Christum, & in eo cælestis gratiæ thesauros: nihil autem conferunt aut prosunt, nisi fide accepta,..... Cauendum præterea ne in errorem huius affinem nos adducant quæ ad amplificandam Sacramentorum dignitatem paulò magnificentiùs à veteribus scripta sunt, vt scilicet arbitremur latentem aliquam virtutem sacramentis annexam affixamque quò ipsa per se Spiritus sancti gratiam nobis conferant, quemadmodum vinum in cratere propinatur, cùm hoc tantùm illis diuinitus iniunctum sit munus, testificari nobis ac sancire Dei beneuolentiam.* Nempe vt vult Caluinus totam Sacramentorum efficaciam ita esse metiendam ex fide recipientium, vt in illis non alia conferatur gratia nisi quam se susceptur um credit qui recipit: nec aliter ad iustificationem seruiant nisi quo modo seruiunt ad fidem. Id ille satis exprimit cùm dicit, *Est autem primum hoc in Sacramento, vt fidei nostræ seruiant; posterius vt confessionem nostram apud homines testentur.* Item, *Fallitur qui plus aliquid per sacramenta sibi conferri putat quàm quod verbo Dei oblatum vera fide percipiat.* Et ideo Sophisticas vocat Catholicorum Scholas, quæ docent Sacramenta conferre gratiam non ponentibus obicem. Quam sententiam *exitialem* dicit *pestilentem* & *diabolicam*, eò quòd *dum iustitiam citra fidem pollicetur, animas in exitium præcipites agat.* 4. Inst. cap. 14. §. 17. Lib. 4. cap. 14. §. 13.

Ex quo alterum conficit, non admodum necessariam esse sacramentorum susceptionem, quippe cum sine illa fides haberi possit per prædicationem, ita enim loquitur, *Ex quo alterum etiam conficitur non pendere ex Sacra-*

menti participatione salutis fiduciam: ac si iustificatio sita illic foret, quam in vno Christo repositam NIHILOMINVS EVANGELII PRÆDICATIONE QVAM SACRAMENTI OBSIGNATIONE NOBIS COMMVNICARI SCIMVS: AC SINE HAC POSSE IN SOLIDVM CONSTARE.

Vnde colligas tria hæc esse hæreticorum doctrinæ capita: nullum esse Sacramentum cui peccatorum reconciliatio cum Deo tribui possit. Nam cùm debeat necessariò Sacramentorum receptionem præcedere prædicatio & fides, præcedit etiam necessariò iustificatio peccatoris & reconciliatio quæ à fide inseparabilis est in eorum sententia. Nullum est igitur Sacramentum cui possit tribui effectus iustificationis, cùm nullum sit à quo illa non supponatur præsertim in adultis. Neque hoc diffitetur Caluinus cùm dicit valere Sacramenta, non ad inchoandam in nobis Christi notitiam, sed tantùm ad *fouendam, confirmandam, augendam.* Et, *instituta esse Sacramenta vt stabiliendæ augendæque fidei seruiant.* Spiritalem audiendi videndique facultatem ita supponi, quo modo supponitur corporea vt oculi lucem percipiant & aures sonum. Et vt Sacramenta *ne hilum quidem* proficiant sine Spiritus sancti virtute, ita *nihil obstare quo minus in cordibus* IAM ANTE A PRÆCEPTORE ILLO EDOCTIS *fidem & robustiorem & auctiorem reddant,*

Ib c. 9. & 16.

Secundum est, non esse in lege noua nouum aliquem modum nouumque medium, reconciliandi peccatorem, sed eo modo tolli nunc peccata, quomodo semper ablata sunt. Nunquam enim aliter ablata sunt ex eorum sententia quàm per fidem interiori Spiritus sancti operatione in cordibus peccatorum excitatam. Atqui ne nunc quidem aliter tolluntur; ergo eadem est modò quæ semper fuit ratio remittendi peccata. Et ideò Caluinus sæpè reiicit quod Catholici docent, Sacramenta nouæ legis continere gratiam iustificationis, quam Sacramenta legis veteris solum figurabant: vult enim eandem esse vtrobique rationem: & vtrobique fidem

eandem eundem effectum habuisse: *Scholasticum illud* Ib. c. 23.
dogma quo tam longum discrimen inter veteris ac nouæ legis Sacramenta notatur, perinde ac si illa non aliud quàm Dei gratiam adumbrarint, hæc verò præsentem conferant penitus explodendum est. Siquidem nihilo splendidiùs de illis Apostolus quàm de his loquitur. Et mox, *Nec verò Baptismo nostro plus tribuere fas est, quàm ipse alibi circumcisioni tribuit, cum vocat sigillum iustitiæ fidei.* Quò pertinet id quod dicit de Ib. c. 7.
Baptismo Ioannis collato cum Baptismo Apostolorum, idem nimirum esse vtrobique *ministerium*: frustraque alterũ ab altero ab antiquis Patribus discretum: neque recipiendã esse Augustini argutiam, quâ dicit *in spe fuisse dimissa peccata Baptismo Ioãnis, Christi Baptismo re ipsa dimitti.*

Vnde sequitur tertium, facultatem remittendi peccata collatam Apostolis eorumque Successoribus nihil aliud esse quàm *verbi ministerium, quod dum Apostolis cõmittebat Dominus simul & hoc ligandi soluendique munere illos instruebat, potestatem clauium esse simpliciter Euangelij* Lib. 4. inst. cap. 14. c. 1.
prædicationem, nec tam esse potestatem, quàm ministerium: Remitti ab illis peccata vel retineri: *quod annuntietur Dei promissio vel damnatio.*

Secundò vt pateat damnatam esse hanc hæreticorum sententiam tribus illis capitibus expressam, recolenda sunt quæ antea retulimus ex Concilio Tridentino cùm Conc. Trid.
dicit, *Causam instrumentalem illius iustificationis, quæ est* Sess. 6. c. 6. 7.
remissio peccatorum & sanctificatio ac renouatio interioris hominis, esse Sacramentum Baptismi, iuxta præceptum illud, *Baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum*, vbi manifestum est de adultis sermonem esse. Ridiculum autem est, causam dici quam effectus sem- Act. 2.
per & necessariò debet præcedere & remissio peccatorum debet præcedere baptismum, si præcedere debeat fides qua fit remissio. Vnde nec rectè dicerentur adulti baptizari in remissionem peccatorum, sed potius in remissionis illius confirmationem & augmentum acceptæ iustitiæ. Et idem dici potest de Sacra-

mento Pœnitentiæ, cui Tridentinum sic attribuit reparationem lapsorum, quemadmodum tribuitur baptismo prima regeneratio. Ergo à Concilio contradicitur hæreticis negantibus remissionem peccatorum esse proprium istorum Sacramentorum effectum.

Vnde iterum sequitur contradici pariter à Tridentino negantibus esse nouum aliquem modum peccata remittendi quem Christus instituerit quando instituit sacramenta: ac proinde alio modo fieri hanc in lege noua remissionem, quàm quo facta est in veteri. Cum enim dicat Tridentinum hanc remissionem fieri per sacramenta quæ Christus instituit in lege noua; consequens est vt in lege noua sit nouus aliquis modus, nouumque medium remittendi peccata, quod a sui institutione cœperit, nec esse ante illam potuerit: ac proinde quo lex vetus caruerit.

Et ideo pariter ab eodem Tridentino contradicitur affirmantibus facultatem remittendi peccata quam Christus dedit Apostolis esse *ministerium prædicationis*, aut non *tam esse potestatem quàm ministerium*. Affirmat enim Concilium disertis verbis esse *potestatem a Christo communicatam Apostolis & eorum successoribus*, damnatque *commentitias eorum interpretationes qui verba illa ad potestatem prædicandi verbum Dei, & Christi Euangelium annuntiandi contra huiusmodi sacramenti institutionem falsò detorquent*. Additque *anathema dicentibus absolutionem Sacramentalem non esse actum iudicialem, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata.* Vnde infero hæreticos in illis tribus capitibus esse reuerâ hæreticos, & ab Ecclesia Catholica damnatos.

Sess. 14. c. 1. & Can.

Monstrandum ergo superest Tertiò Nou-Augustinianos in hoc illis consentire, quod est illis consentire in eo inquo sine dubio sunt hæretici, vnde sequitur S. Augustinum à cuius doctrina suam illi negant esse diuersam, hac etiam in parte ab iisdem pertrahi in castra hæreticorum. Oculos igitur mentemque, optime Le-

Ians. tom. 3. lib 5, c. 24.

ctor, ad ea reflecte quæ notata sunt antea in mysteriis Baianorum: *fallitur enim quisquis putat per sacramentum Pœnitentiæ effectum esse, vt iam duplex sit iustificationis modus, vnus per contritionem, alter per illam attritionem quæ ex solo pœnarum timore de peccatis dolet,* SED VNVS ET IDEM SEMPER EST ET FVIT IVSTIFICATIONIS MODVS, *per dolorem de offensione Dei: quamuis Pœnitentiæ sacramenti institutio facilitatem assequendæ remissionis attulerit.* Nam quòd dicunt *vt iam sit duplex,* & per illud iam designant sine dubio statum & tempus legis nouæ, intelliguntque iam post Christi aduentum, non esse aliũ iustificationis modum quàm qui *fuit semper,* hoc est, in lege veteri aut etiam in lege Naturæ. Sicuti enim tunc non remittebantur adultorum peccata per attritionem non conceptam ex motiuo caritatis; ita neque nunc quantũuis eidem attritioni sacramentum accedat. Et sicut tunc & necessarius & sufficiens erat dolor conceptus ex illo motiuo cum proposito melioris vitæ; ita modò similis dolor & necessarius & sufficiens est: nec suppletur eius defectus vllius sacramenti beneficio, hoc illi volunt, vt constat ex contextu sermonis & tota ipsorum philosophia. Mutatâ igitur hæreticorum *fide in contritionem* Baianorum, quæ sola potest esse inter illos discrepantia, de cætero conueniet vtrorumque doctrina, primum in eo quod Tridentinum damnat, nullum esse sacramentum cui peccatorum reconciliatio tanquam proprius effectus tribui possit, quia nullum erit quod non supponat peccatorem sufficienter dispositum, non disponitur autem sufficienter nisi per eam contritionem, quæ concipitur ex motiuo caritatis, quæque *peccandi voluntatem excludit,* (hoc enim Tridentinum addit) Quæ verò talis est, cùm includat amorem Dei super omnia per se ipsa iustificat. Ergo sacramentum quod supponit huiusmodi dispositionem, supponit etiam peccati remissionem ab ea inseparabilem. Ergo non potuit institui tanquam causa huius remissionis, quod sit

Sess. 14. c. 4.

ridiculum ea conditione constitui aliquam causam vt effectus debeat illam præcedere.

Deinde consequenter conueniet etiam vtrorumque doctrina in negando contra Concilium Tridentinum nouo modo iustificationis, nouoque medio remissionis peccatorum. Quod Baiani exsertè profitentur dum negant Sacramento Pœnitentiæ effectum esse *vt sit alius iustificationis modus quam qui semper fuit*, eademque ratio est de Sacramento Baptismi respectu adultorum.

Ex quo sequitur tertiò, eosdem conuenire in neganda, quam adstruit Concilium Tridentinum, potestate remittendi peccata. Quid enim possunt sacerdotes ad peccata remittenda, si quidquid possunt supponat hominem contritum ea contritione quæ ipsa per se peccatum aufert? Quis potestatem ad suscitandum mortuum eam vocet, quæ non operatur nisi circa rediuiuũ? fit autem hac peccati remissione translatio quædam de morte ad vitam: quæ vti non potest tribui baptismo, si baptismus non operetur nisi circa contritum ac proinde iam translatum, ita nec absolutioni Sacerdotis nihil similiter efficienti nisi circa contritum pariter pariterque translatum & iam rediuiuum. Ergo si vlla sit potestas quæ propriè tendat ad peccati destructionem, illa erit quæ maximè confert ad excitandam in animo peccatoris contritionem. Huic autem operi nulla re magis cooperatur Ecclesia quàm *verbi ministerio* quo motiua proponit queis peccator inardescat & amore Dei super omnia correptus peccata detestetur exclusa iterum peccandi voluntate. Hoc est igitur vera potestas remittendi peccata si vlla est. Ergo in eo conueniunt Baiani hoc est Nou-Augustiniani cum hæreticis contra Concilium Tridentinum.

Nec refert quod concessuri fortè sint, id quod hæretici negant, Sacramentum pœnitentiæ verum esse legis nouæ Sacramentum, & conferre gratiam ex opere operato, quia non ideo tantùm damnantur hæretici quod

hoc

hoc negent, ſed etiam quod negent hoc Sacramentum eſſe ad hunc effectum inſtitutum vt peccata remittat: & eſſe nauum huius remiſſionis medium: & poteſtatem abſoluendi eſſe poteſtatem remittendi, quæ omnia Baianis hæreticiſque communia ſunt.

Vnde patet conuenire illos quoque in neganda horum Sacramentorum neceſſitate ad effectum remiſſionis peccatorũ. Quia poſtquam ſine contritione nũquam fit, & cum contritione numquam non fit, non magis neceſſaria erunt Sacramenta ad remiſſionem peccatorum, quàm neceſſaria ſunt ad contritionem: atqui ad contritionem neceſſaria non ſunt, vt per ſe patet, cum ea etiam promptiùs excitari ſoleat per prædicationem ſeorſim à Sacramentis. Eſt igitur cur Baiani dicant cum Caluino, *Iuſtificationem nihilo minùs Euangelij prædicatione quàm Sacramenti obſignatione nobis communicari: ac ſine hac poſſe in ſolidum conſtare.* Et verò id opinor dicere voluerunt, quando *facilitatem* tantùm *aſſequendæ remiſſionis peccatorum* Sacramento Pœnitentiæ inductam dixere.

Et vt videas quanta ſit & cogitationum & affectuum cognatio Nou-Auguſtinianos inter & hæreticos, quod Caluinus dicebat exitialem eſſe Scholaſticorum, hoc eſt, Catholicorum ſententiam; dicentium Sacramenta gratiam conferre non ponentibus obicem, eò quod dum iuſtitiam citra fidem pollicetur, animas in exitium præcipites agat: idipſum ſenſere Nou-Auguſtiniani de ſententia quæ docet attritionem caritate inferiorem cum Sacramento ſufficere ad remiſſionem peccatorum. Timent enim *ne non rarò fortè accidat vt ſalute ſua ſempiterna peccatores excidant, dum ſecùri ad Pœnitentiæ Sacramentum, cum dolore bonæque vitæ propoſito propter ſolum gehennæ metum concepto accedere iubentur; cum quo eos Auguſtinus inuitos eſſe, & nondum liberos aut alienos à voluntate peccandi ſecuriſſimè conſtantiſſimèque profitetur.* Ita illi & ſuos hæreticorum ſenſus cum Auguſtino miſcere ſolent. Ianſ. tom. 3. lib. 3. cap 33

E Nec quemquam morari debet, quod dicunt esse quamdam attritionem ex motiuo caritatis conceptam & à Concilio Tridentino designatam, quæ cum Sacramento iustificet, sine Sacramento non iustificet, hoc enim nihil aliud ostendit quàm ipsos pugnare secum. Nam si est ita, quare negant esse alium remissionis modum in lege noua, quàm qui semper fuit? semper-ne fuit Sacramentum quo suppleretur attritionis imperfectio ad peccatum remittendum? sed & postquam fatentur attritionem illam esse designatam à Concilio Tridentino, quare non, eodem Concilio præcipiente, cum ea propositum melioris vitæ coniungun, quo peccati voluntas excludatur? Quod si hoc quoque propositum & requiri & adesse putant ne Tridentino repugnent, quomodo non recordantur hunc caritatis affectum sibi visum nequaquam imperfectum, sed vnum *ex difficillimis eius actibus*, & amorem Dei super omnia, qui nullo indiget Sacramento vt peccatum remittat? Nihil igitur eos iuuat, nec stare potest in eorum doctrina id quo declinare nituntur & Tridentini anathematismum & suspicionem coniurationis cum hæreticis.

CAPVT V.

De Deo omnes saluare volente: & de Christo pro omnibus mortuo.

QVINTAM contra Baianos instantiam suppeditat ea quæstio quâ redemptionis amplitudo & diuini amoris erga salutem hominum communis fauor discutitur.

Et primò hæreticos adimere Deo veram aliquam sincerámque voluntatem vt omnes homines salui fiant, aut vt alij salui fiant quàm qui saluantur, notius est quá vt eius superflua probatione detinendus sit Lectoris

3. Inst. cap. 24. sess. 15. animus: Palam est quod docuit Caluinus de positiua &

antecedenti reprobatione cum qua negat ſtare poſſe ſaluandi voluntatem, ideóque nec illud Ezechielis quo dicit Deus ſe nolle mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, *extendendum eſſe ad totum humanum genus.* Et quod Niniuitis & Sodomitis qui peccatores erãt, *ad recipiendam gratiam ianua pœnitentiæ aperta non ſit*, argumento eſſe *nolle Deum omnes ſaluos fieri: non impertiri omnibus miſericordiam: vniuerſales eius promiſſiones ita eſſe metiendas ex affectu, vt cùm Deus ſalutem omnibus indiſcriminatim denuntiat, nihil aliud velit quàm omnibus expoſitam eſſe ſuam miſericordiam, qui modò eam expetunt, atque implorant, quod non alij faciunt niſi quos illuminauit, illuminaſſe autem quos prædeſtinauit ad ſalutem.* Ib. ſ. 16. & 17.

Eadem habet Molinæus in Anatome Arminianiſmi, vbi illud Chriſti Domini apud Matthæum, *Hieruſalem quoties volui, &c.* negat ſignificare voluntatem, ſed externam tantùm inuitationem & iuſſionem: finem Dei vocantis reprobos non eſſe vt conuertantur ſed tantùm *petere quod debent*, nempe *ſibi iubenti morem geri & credi promittenti*: nec alio ſenſu Deum *ſeriò vocare* quàm quia *ſeriò declarat*, quod ſibi gratum ſit: Et *Deum non deſiderare cõuerſionem hominum ſed innuere tantùm eam ſibi gratam eſſe.* Hoc ſolum diſcrimen eſt inter Caluinum & Molinæum, quòd Caluinus reprobationem illam quâ ſaluandi voluntas, excluditur præmittere videtur Originali peccato, quod Molinæus per incogitantiam factum putat, neque hanc eſſe ſententiam Eccleſiarum Caluiniſticarum, poſtponentium videlicet poſitiuã reprobationem Adami præuaricationi, quo excepto diſcrimine de cætero conueniunt in contrahenda ſaluandi voluntate ad electos tantùm: & conſequenter docent Chriſtum Dominum nec oraſſe, nec eſſe mortuum pro ſalute omnium, ſed eorum tantùm qui ſaluantur. Caluinus *proprij gregis ſolummodo ſollicitum fuiſſe* dicit, *& pro electis ſuis dumtaxat oraſſe*, Molinæus oraſſe negat *pro omnibus crucifigentibus, ſed pro ijs tantùm qui per ignorantiam hoc*

Molin cap. 5. num. 19.

Ib. cap 39. num. 21.

Ib cap 8. num 7

Ib cap 6. num 25.

In cap 17. Ioan.

In Anat. c. 28. nu. 21. *faciebant*, dubitatque interrogando, *an hoc fecerit humano affectu, non verò qua redemptor?* Ideoque addit eos quibus prædicatur Christus, non teneri credere absolutè Christum pro se esse mortuum, sed *sub hac demum conditione si conuertantur.*

Ib. cap. 29. num. 14.

Sess. 6. cap. 2. & 3.

Secundò hæreticos hac in parte fuisse hæreticos patet ex Concilio Tridentino, à quo dum contraria obortis erroribus doctrina sancitur, hæc definiuntur. *Hunc proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, pro peccatis nostris: non solùm autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi. Verùm etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis eius beneficium recipiunt, sed ij dumtaxat quibus meritum passionis eius communicatur.* Quibus verbis apertissimè distinguitur eorum multitudo pro quibus mortuus est Christus, ab eorum multitudine quibus communicatur mortis illius fructus, & hac illa minor esse contractiórque significatur. Ergo præter illos quibus communicatur redemptionis fructus, hoc est, præter prædestinatos & ad gratiam & ad gloriam, aliqui sunt pro quibus mortuus est Christus. Et quia non est mortuus nisi pro iis pro quibus illum mori volebat Deus Pater, sequitur Deum Patrem voluisse illum mori pro aliis quàm pro solis prædestinatis ad gratiam & ad gloriam. Voluisse autem Christum mori pro aliquo, idem est ac voluisse fructuosam illi ad gratiam & ad gloriam esse Christi mortem, quod est voluisse illius salutem. Ergo & Deus Pater, & Christus, aliorum salutem voluit quàm Prædestinatorum, ex Tridentino, à quo proinde censeri debent hæretici damnati qui contrarium docent: vide quæ dicta sunt antea.

Confirmatur hoc ex ipso hæreticorum sensu qui putant in eo quod ipsi negant saluandi voluntatem & Christi mortem ad alios pertinere quàm ad Prædestinatos, Romanam Ecclesiam sibi aduersam esse, vt intelligi potest ex illa Caluinistarum & Arminianorũ controuersia in qua Caluinistæ Arminianos accusant quod

transierint ad partes Pontificiorum, & *Papismum*, vt loquitur Molinæus, *interpolarint*, dum voluntatem salutis & redemptionem & gratiam ad eos etiam extendunt qui damnantur vt omittam communem sensum Catholicorum qui patescit ex concionibus, ex scriptis libris, ex lectionibus, & recepta in Scholis omnibus doctrina, vt meritò Malderus Antuerpiensis Episcopus contrariam opinionem *blasphemam* vocet & *verè Antichristianam*. In Anat. c. 17. num. 3.

Restat ergo Tertiò vt ostendamus in illa verè *Anti-christiana* sententia Nou-Augustinianos hæreticis consentire, id quod iam præstitum est. Nimirum id ipsi sponte confitentur qui post Adami peccatum non aliá agnoscunt in Deo circa salutem hominum voluntatem quàm *quæ in sola præcisione mentis, adeóque in nuda quadam velleitate nihil omnino gratiæ causante consistere potest* qualem habet Deus *erga damnatas creaturas siue Angelorum siue hominum, quæ optimè cum negandæ salutis & gratiæ sufficientis voluntate consistit: nisi velimus Angelis & hominibus damnatis antecedente voluntate salutis gratiam sufficientem aliaque redemptionis instrumenta suppeditari.* Quibus verbis vt vides Lector, maximam viatorum partem quotquot scilicet non saluabuntur, etiam Christianos, etiam Catholicos Dæmonibus comparari, quod attinet ad spem salutis & bene moriendi facultatem: nec nisi iguorantiâ ipsorum & errore fieri vt alio Deum oculo spectent, quàm quo illũ spectant Dæmones. Atque huic Dei Patris voluntati, Christi voluntatem & orationem omnino consentientem faciunt, huiusque *Anti-christianæ* cogitationis Augustinum Auctorem esse contendunt cùm dicunt, *Nullo modo principiis Augustini consentaneum esse vt Christus Dominus pro infidelium in infidelitate morientium, vel pro iustorum non perseuerantium æterna salute mortuus esse, sanguinem fudisse, semetipsum redemptionem dedisse, Patrem orasse sentiatur: sciuit enim quò quisque iam ab æterno predestinatus erat, sciuit* Thes. Lou. conf. Iansf. cap. 2. art 6. Iansf. tom. 3. lib 3. cap 20

hoc decretum neque ullius pretii oblatione mutandum esse, nec se ipsum velle mutare. Ex quo factum est vt iuxta sanctissimum Doctorem, NON MAGIS PATREM PRO ÆTERNA IPSORUM LIBERATIONE, QUAM PRO DIABOLI DEPRECATUS FUERIT. Hæc sunt mysteria quæ nouis Illuminatis in Cantabria reuelata sunt, tam certa, vt si quis repugnet notandus sit statim atramento Pelagianismi. Nimirum Christi gratiæ admodum fauent qui eam in omnibus reprobis extinguunt, & Redemptoris gloriam maximè illustrant, qui nihil ei deberi dicunt ab iis omnibus qui reipsâ non saluabuntur. Quos & errare necesse est, ac nisi excusaret ignorantia mentiri atque irrideri à Christo quoties Saluatorem vocant qui de iis saluandis nunquam cogitauit, non magis quàm de saluandis dæmonibus: Audentque cogitationum hæc portenta tribuere Augustino, quem audiuimus tam sæpe, tam disertè contraria prædicantem. Quin & ex Concilio Valētino tertio auctoritatem petunt: nec recordantur illud, si Baronio credimus, coactum fuisse contra Godescalcum eiúsque sectatores, quorū præcipuus hic error fuit referēte Baronio ex Hincmaro, *Quod Deus non vult omnes homines saluos fieri, sed dumtaxat eos qui saluantur: Quod Iesus Christus Dominus noster & Saluator non fuit crucifixus neque mortuus est pro redemptione totius mundi. i. pro redemptione & salute omnium hominum, sed tantùm pro his qui saluantur.* Nam quòd huius Concilii canonem quartum allegant; quidni eius intelligentiam ex quinto percipiunt, vbi dicitur *in omnibus baptizatis fieri vera* REDEMPTIO, *sicuti fit & vera regeneratio:* & *ex ipsa multitudine fidelium &* REDEMPTORUM *alios saluari æterna salute, quia per gratiā Dei in redemptione sua fideliter permanent .... alios quia noluerunt permanere in salute fidei quam initio acceperant* REDEMTIONISQUE GRATIAM POTIUS IRRITAM FACERE *prauâ doctrina vel vitâ, quā seruare elegerunt, ad plenitudinem salutis, & ad perceptionem beatitudinis nullo modo peruenire*? Atque vt planè intelligant quæ fuerit tunc

To. 10. an. 848.

Ecclesiæ Gallicanæ sententia, neue nullam fuisse mentiantur hæresim Prædestinatorum, obuium est Concilij apud Carisiacum habiti capitulum quartum quod sic habet. *Christus Iesus Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit vel erit, cuius natura in illo assumpta non fuerit; ita nullus est fuit vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes passionis eius mysterio redimantur. Quod verò omnes passionis eius mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem & pretii copiositatem, sed ad infidelium & ad non credentium ea fide quæ per dilectionem operatur respicit partem. Quia poculum humanæ salutis quod confectum est infirmitate nostra & virtute diuina, habet quidem in se vt omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur.* Vt hinc iam pateat non alia de causa capitula hæc Concilij apud Carisiacum habiti explodi potuisse à Valentino canone illo quarto citato, quàm quia beneficium redemptionis extendebant ad omnes etiam non baptizatos sine vllius exceptione, cùm Valentinum vellet esse contractius, esto concederet extendendum etiam ad fideles non prædestinatos. Quâ in re potior esse debet eorum auctoritas qui apud Carisiacum conuenere, quippe cùm numero plures fuerint, dignitate scientiaque vt minimum pares. Sed quidquid sit, constans est vtrorumque consentiensque definitio, ad alios quàm ad solos prædestinatos seu qui reuera saluabuntur pertinere beneficium redemptionis. Et quia in eo se antiquis Patribus ac nominatim Augustino inhærere profitentur: itemque prioribus Conciliis præsertim Arausicano, restat vt tot ac talium Antistitum auctoritate Nou-Augustinianos damnemus, qui suis somniis potiùs quàm Ecclesiæ sensui & tot sæculorum testimonio credere voluerunt vt Augustinum in Caluino reuixisse obtinerent. Sed de hac re plura fortasse inferius.

Sirm. tom 3. Conc. An. Christi. 848

CAPVT VI.

De Mandatorum impossibilitate

IMPOSSIBILEM esse mandatorum obseruationem iis præsertim qui hæreditariam ex Adamo corruptionẽ traxere hodiernorum hæreticorum dogma est adeò peruium, vt testimonia congerere superfluum sit, notum est illud quod excerpsit Sorbona ex libris Lutheri, *qui negat Deum nobis impossibile iussisse pessimè facit, & qui hoc falsum esse dicit, plusquam pessimè facit.* Caluinus in Antidoto, *impossibile esse assero quod scripturæ nunquam futurum pronuntiant: vexabant Augustinum hac calumnia Pelagiani, quod diceret Dei præcepta ad obseruandum esse impossibilia.* Item *Eiusmodi argutia vexabant Augustinum Pelagiani, iniuriam fieri Deo si plus iubeat quàm per eius gratiam præstare queant fideles.*

Tit. 9. Censuræ Luth. prop.

Ad cap. 11. Sess. 6.

2. Inst. cap. 7. §. 5.

Hanc impotentiam ex peccato primi parentis ortum duxisse iidem docent: atque inde rationem petunt cur peccandi necessitas non excuset peccato, Ita Molinæus in Anatome Arminianismi, vbi negat *Deum fore iniustum, si iubeat homines credere & obsequi, qui insita prauitate non possunt credere & obsequi, & quibus Deus non dat vires credendi: homo enim ipse sibi hanc impotentiam accersiuit, & hæc prauitas in homine voluntaria est. Non pugnare ista, vitam sub conditione obsequii homini proponere, & vires obsequendi culpa hominis amissas homini non restituere Non debere reprehendi qui dicunt per hanc prauitatem naturalem hominem irregenitum necessariò peccare peccandi necessitatem excusare a peccato, si qui peccat hanc peccandi necessitatem sua culpa non contraxit, secus minimè. Dei præcepta non esse mensuram nostrarum virium, sed regulam officij. Non agere Deum simulatè, nec insipienter qui exigit ab homine quod non potest, si id debet, & si ipse homo sibi causa est impotentiæ.*

Cap 13. nu. 9. 10. & cap 26. num. 20.

Num. 22.

Cap, 33. nu. 33.

Ib: num. 11.

Cap. 47. num. 18.

Hanc hæreticorum doctrinam esse contrariam Ec-

clesiæ

cleſiæ hodiernæ, proindéque ab ea damnatam, &, quod idem eſt, hæreticos eſſe in eo hæreticos, conſtat primò ex ipſorum confeſſione. Nam Caluinus profitetur ſe in eo contradicere Tridentino, Molinæus autem Arminianos in hac controuerſia repugnantes deflexiſſe ad Pontificios, *interpolaſſe Papiſmum, vt Papiſtæ Pelagianiſmum.* Eorum argumenta eſſe à *Pelagianis emendicata,* & à *Pontificiorum incude adhuc calere.* Secundò idem cõſtat ex cenſura Sorbonæ quæ Lutheri propoſitionem allatam ſic proſcribit. *Hæc propoſitio eſt ſcandaloſa, impia, legis Christianæ infamatiua: ac, authore Auguſtino, in Deum blaſphema.* Adde cenſuram decimæquintæ propoſitionis Michaëlis Baii, quæ ſic habebat, *homo neceſſariò peccat etiam damnabiliter in aliqua ſpecie peccati; & actus ad quem neceſſariò fertur eſt illi peccatum, quare vt liberè feratur in actum, non eſt conditio neceſſaria ad peccatum.* Quam propoſitionem Sorbona ſic cenſet, *hæc propoſitio pro omnibus partibus eſt hæretica.* Neceſſariò peccari idem eſt ac non poſſe non peccari, quod eſt eſſe impoſſibilem obſeruationem præcepti peccatum prohibentis: hoc igitur eſt quod Sorbona dicit hæreticum. Neque verò intelligenda hîc eſt neceſſitas tantùm coactionis, quia nec ipſe Baius putabat ſtare poſſe cùm illa peccatum, vt conſtat ex aliis eius propoſitionibus. Ergo intelligenda eſt quæuis alia neceſſitas inſuperabilis & independens à voluntate. Tertiò patet ex communi ſenſu Catholicorum omnium, qui controuerſias tractarunt, impugnant enim hæreticos hac in parte tanquam contrarium ſentientes.

In Anat. cap. 37. nu. 2.

Ib. cap. 21. num. 14.

Loco cit. ſupra nu 17

Denique apertiſſima eſt definitio Tridentini, *Nemo temeraria illa & à Patribus ſub anathemate damnata voce vti debet, Dei præcepta homini iuſtificato eſſe ad obſeruandum impoſſibilia. Nam Deus impoſſibilia non iubet, ſed iubendo monet & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis, & adiuuat vt poſſis.* Cui doctrinæ anathematiſmum ſubnectit, *Si quis dixerit Dei præcepta homini etiam iuſtificato &*

Seſſ. 6. c. 11.

Can. 18. *sub gratia constituto, esse ad obseruandum impoßibilia, Anathema sit.* Nec quidquam refert illa restrictio hominis *iustificati*, siquidem & illi quoque dicebant hæretici impossibilia esse mandata, & Baiani de illo etiam loquuntur, vt mox liquebit. Atque ita & hæretici sunt in eo hæretici, damnatique à Tridentino, quòd negent possibilia esse mandata homini iustificato, & Baiani hæreticis consentiunt in eadem hæresi, vt iam demonstro.

Iansf. tom. 3. lib. 3. cap. 13. Nam primò, *temeraria illa voce, & à Patribus sub anathemate damnata*, ne quicquam vetante Tridentino palam vtuntur. *Nihil est, inquiunt, in D. Augustini doctrina certius ac fundatius, quàm esse præcepta quædam hominibus, non infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque & iustis, volentibus & conantibus secundùm præsentes quas habent vires, sunt* IMPOSSIBILIA, *deesse quoque gratiam qua fiunt poßibilia.* Deinde dicunt gratiam sine qua Dei mandata sunt impossibilia, interdum *ita subtrahi, vt nec pro tali gratia adipiscenda similis sufficiens gratia habeatur: atque hoc contingere non solùm Iudæis, sed & Christianis,* Idem ib. cap. 5. *non solùm carnalibus, sed & spiritualibus.* Denique non obstante hac impossibilitate seruandi mandata, censent transgressionem imputari ad culpam & ad pœnam, vt patet ex multis locis. Dicunt enim non amare Deum Vt ex cap. 17. lib. 3. cit. v. g. imputari ei cui gratia subtrahitur quæ ad amandum necessaria est, etiam si non credere Euangelio non imputetur ei cui Euangelium non est annuntiatum.

His positis peto quid sit in allata hæreticorum doctrina atque à Tridentino damnata, quod non etiam contineatur in doctrina Baianorum? Dicunt Baiani possibilia esse mandata homini iustificato, si iuuetur Iansf. tom. 3. loc. cit. *omnipotenti Dei gratia*, ita enim loquuntur. *Ex quibus conficitur non aliter verum esse quod Deus non iubet impossibilia; nisi quia quæcumque iubet hominis voluntate per omnipotentem Dei gratiam adiuta, fieri possunt.* Hoc autem quis vnquam hæreticorum negauit? Dicunt præterea gratiam illam interdum ita subtrahi, vt haberi non

posit nisi petatur vt par est: & addunt subtrahi quoque gratiam ad *petendum* vt par est: & tunc quando nec potest homo implere præceptum, nec potest petere vt posit, reum tamen esse quod non impleat, eò quod impotentia illa sit ex peccato. Hæretici quid amplius dicunt, quando dicunt præcepta esse ad obseruandum impossibilia?

Dices primò, præcepta Dei multis modis affirmari à Baianis possibilia, quantum satis est vt transgressio ad culpam imputetur. Sed contra. Non quæro iam an verè dicantur possibilia quantum satis est vt transgressio imputetur ad culpam: hoc enim antea tractatum est, sed vtrum aliqua ratione verè dicantur possibilia à Baianis, quâ non dicantur ab hæreticis: aut an non eadem aliqua ratione possibilia negentur à Baianis quâ etiam possibilia negantur ab hæreticis & quidem hæreticè. Alterutrum enim sufficit vt censeantur Baiani & hæreticis consentire in eo in quo illi sunt hæretici; & consentientem Augustinum repræsentare. In eo verò nihil occurrit quo vtrosque distinguamus. Possibilia sunt ex Baianis præcepta in infidelibus qui adhuc viuunt extra statum damnationis *remotè*: quòd habeant liberum arbitrium flexibile ac proinde idoneum, vt accedente Dei gratia conuertatur ad obseruationem mandatorum. At quis hæreticorum negat hoc modo flexibilem esse in hoc vitæ statu hominum voluntatem, si Dei gratia, vt Baiani loquuntur, *omnipotens* accesserit? Iansf tom. 3: lib 3 cap. 15

Addunt magis adhuc possibilia esse fidelibus ratione habitualis, fidei quæ semen est orationis per quam vires impetrantur ad ea seruanda: hæretici vero vbi negant fidem esse orationis semen quâ petantur auxilia necessaria!

Denique addunt crescere hanc possibilitatem in homine iustificato, accedente ad fidem caritate, quæ proximum est bonæ voluntatis principium. Sed nec hæretici caritatem à fide separant: neque negant esse

principium bonæ voluntatis. Baiani verò qui concludunt cum hac triplici facultate implendi mandata, gratiam sufficientem ad implendum abesse posse, esseque tunc impossibilia defectu proximæ ac completissimæ potestatis, ostẽdant quid amplius dicant quàm quod dicunt hæretici: & quamdiu hoc præstare non poterunt, fateantur nihil se ab hæreticis differre in neganda præceptorum implendorum possibilitate in quo illi damnati sunt: & erubescant se D. Augustinum in eandem damnationem trahere conatos.

Dices secundò, hæreticos in hoc propriè errare quòd negent possibilia esse mandata etiam cum auxilio diuinæ gratiæ, quæ iam communiter datur. Credunt enim peccare iustificatos in ipsa quoque diuinorum mandatorum obseruatione, quod illa neque adæquet vnquam obligationem benè viuendi, quâ premuntur: & sit ab infelici arbore primigeniam adhuc retinente corruptionem, ideóque fructus suos inficiente communicatione veneni. Ita enim Caluinus alicubi concludit, *habemus nullum à fidelibus exire opus quod non mereatur iustam mercedem opprobrij*, sequutus in eo Lutherum, cuius extat illa positio quam multis probat, *iustum etiam inter benè operandum peccare*: hoc autem Nou-Augustiniani non dicunt, dum negant possibilia esse mandata, de iis enim tantum loquuntur qui diuina gratia destituti necessariò peccant.

3. Inst. cap. 14. l. 8.

Tom. 1 operum Luth.

Respondeo duos esse hæreticorum errores, alterum quo, vt iam dictum est, iustificatum peccare dicunt etiam dum occupatur piorum operum exercitio: alterum quo dicunt iustificatum dum labitur in aliqua peccata grauiora, vt puta adulterium, periurium, furtum, homicidium, (est enim ille quoque apud hæreticos his lapsibus obnoxius) necessariò labi, & cum impossibilitate standi, quam adhuc maiorem esse dicunt in non iustificatis, desideria cordis sui sequentibus nullo respectu diuinorum iudiciorum. In his, inquam, esse

dicunt peccandi neceſsitatem & ſeruandorum mandatorum impoſsibilitatem, ex illo perpetuo apud Lutherum atque Caluinum principio de ſeruitute arbitrij diuina gratia deſtituti, de reatu concupiſcentiæ in primis quoque ac indeliberatis motibus, de inexcuſabili ignorantia, etiam illa quæ dicitur inuincibilis, de operatione Dei in eorum cordibus qui malè agunt ſuo illo efficacis prouidentiæ modo, cui nulla hominum voluntas poſsit reſiſtere. Ex quibus clarè ſequitur ab hominibus & iuſtis & iniuſtis neceſſario peccari, nec eſſe illis poſsibilem mandatorum obſeruationem: ſed diuina miſericordia fieri vt iuſtis & prædeſtinatis peccata illa non imputentur, propter quæ tamen damnantur reprobi. Hæc eſt omnino doctrina Lutheri, quam Caluinus expreſsit multis locis atque amplificauit, ſed præſertim 2. Inſt. aliique deinceps ſequuti ſunt, vt conſtat ex allatis antea Molinæi verbis.

Vtrumque hunc errorem damnatum eſſe conſtat à Tridentino ſeſſ 6. primùm quidem cum dicitur, *Si quis in quolibet bono opere iuſtum, ſaltem venialiter peccare dixerit, aut quod intolerabilius eſt mortaliter atque ideo pœnas æternas mereri: tantúmque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema ſit*: ſecundum autem cùm dicit, *Si quis dixerit Dei præcepta homini iuſtificato & ſub gratia conſtituto, eſſe ad obſeruandum impoſſibilia, anathema ſit.* Item cúm dicit, *ſi quis dixerit non eſſe in poteſtate hominis vias ſuas malas facere .... anathema ſit.* Eſt enim ibi ſermo de iis qui peccant, de quibus non alio ſenſu dici poteſt quòd ſit in eorum poteſtate vias ſuas malas facere, quàm quia poteſtatem habent peccandi vel non peccandi, ſicut nec alio ſenſu quiſquam id aliquando aut negarit aut negare potuerit.

Can. 25.

Can. 18.

Can. 18 [illegible]

Atque hæc doctrina expoſita prius fuerat cap. 11. eiuſdem ſeſſionis, vbi cũ dicitur, *Nemo temeraria illa & à Patribus ſub anathemate prohibita voce vbi debet, Dei præcepta homini iuſtificato ad obſeruandum eſſe impoſſibilia*: ratio aſ-

fertur, *Deus enim impossibilia non iubet.* Quæ ratio nisi principium inuoluit vniuersale quo significetur Deus neque vnquam, neque vllum obligare ad impossibile; ridicula erit Concilii ratiocinatio, quippe quâ idem per idem probabitur. Erit enim sensus. Dei præcepta non esse impossibilia homini iustificato, quia Deus non præcipit impossibilia, subaudi, homini iustificato. Aut si velis sententiã restringere ad actiones bonas quas iustificatus elicit dum gratiæ cooperatur, sensus erit, Dei præcepta non esse impossibilia iustificato sic operanti, quia Deus non præcipit impossibilia, subaudi, sic operanti, qui discursus vix in puerum cadat. Est autem planissima sententia, si particularis propositio per vniuersale principium probetur, Deum scilicet non præcipere iustificato impossibilia, quòd in vniuersum repugnet Deum cuiquam impossibilia præcipere. id quod Concilium magis explicat & probat cùm subdit, *sed iubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adiuuat vt possis.*

Et ideo sub finem capitis infert tanquam ex vniuersali principio conclusionem particularem illam hæreticis contrariam, quod *iustus in omni opere bono non peccet*, cùm dicit, *vnde constat eos orthodoxæ religionis doctrinæ aduersari, qui dicunt iustum in omni bono opere saltem venialiter peccare.* Quæ nugatoria quædam esset illatio, & inanis tantum rei iam dictæ repetitio, nisi esset in vniuersum constitutum hoc principium, Deum non præcipere impossibilia, seu quod idem est, Dei præcepta in illis circumstantiis in quibus non sunt possibilia, nec esse obligatoria. Est igitur hic sensus Tridentini, itaque damnatur quod hæretici dicunt de mandatorum in vniuersum impossibilitate. Quæ cùm à Nou-Augustinianis quoque defendatur; sequitur illos non modò hæreticis consentire in ipsa hæresi, sed fingere insuper consentientem Augustinum, quod erat probandum.

Ianf. tom.3. lib.3.c.13. Sed antequam absoluam hoc argumentum, producen-

da est Nou-Augustinianorum mirabilis quædam interpretatio Concilii, qui cum verba illa sui erroris peremptoria subduxissent *& adiuuat vt possis*, vt esset quo plagium excusarent, furtiuè postea restituunt cum hac interpretatione, *Et, si exaudiat, adiuuat vt possis*. Hæc est igitur apud hos Auctores sententia Concilii, *Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & si exaudiat, adiuuat vt possis.* O Baiani quid hoc est? Rectè-ne sequitur Deum non iubere impossibilia, quia si auxilium petentes exaudiat, adiuuat vt possimus? Si vero non exaudiat? Et quis hæreticorum vnquam negauit, quin si Deus exaudiat auxilium petẽtes, iuuentur illi vt possint, quod est aliàs impossibile? Definieritne Concilium possibilitatem tantùm conditionatam, & ex hypothesi quod Deus exaudiat? Nimirum indigebamus tanto cœtu, tantóque procerum concursu, vt panderetur hoc mysterium *ita esse Dei mandata possibilia non implentibus, quo modo cadentibus possibilis est in sublime volatus, nempe, si Deus alas addiderit.* Hæc vobis lumina seruabat Augustinus, tanto & tam diuturno studio in omnem paginam versatus: hi vobis oborti sunt soles inter Cantabricas meditationes, queis pellerentur effusæ à quingentis annis in Ecclesiam tenebræ, quæ rem miram occultarent & instruendis hæreticis oportunissimam, videlicet non esse impossibilia Dei mandata; quandoquidem si Deus orantes exaudit, ad implendum adiuuat?

CAPVT VII.

De Gratia Sufficiente.

PRÆTER gratiam efficacem nullam dari sufficiẽtem, vnum est ex mysteriis hodiernorum hæreticorum vt videre est apud Molinæum qui sic loquitur: *Pontificii sentiunt omnibus hominibus dari auxilium sufficiens ad conuersionem; cui auxilio possunt ope liberi arbitrii sic cooperari* In Anat. Armin. cap. 37. num. 2.

vt conuertantur, licet aliud auxilium efficax nullum accedat ..... Nos vocem gratiæ efficacis accipientes pro apta ad efficiendum id ad quod data & instituta est, nullam gratiam sufficientem agnoscimus quæ non sit efficax, id est apta ad efficiendum id ad quod est instituta, siue sola efficiat, siue cum aliis, Eam scilicet quæ non efficit nec esse aptam efficere, & Eam quæ apta est semper efficere iidem putant; atque ita nomen sufficientis gratiæ mediis tantùm externis relinquunt, non quod sufficiant re ipsa, sed *quia deberent sufficere si homo talis esset qualem esse oportuit,* vt loquitur Molinæus. Cuius etiam epistolam quãdam Malderus citat in qua sic loquitur, *pessimum quod reperio in opinionibus istis nuperis est gratia ista sufficiẽs quam dicitur Deus dare omnibus hominibus.* Præluxerat antea Caluinus, cùm dixit homines quidem promiscuè inuitari Dei verbo, *electos autem solos intus doceri*, & paulò ante reprobos non vocari *efficaciter:* & mox, *denique regenerationis Spiritum non dari nisi electis, quisquis ignorat, nescio quid in Scripturis teneat.* Vbi vides internam oblationem, & vocationem efficacem coincidere, eámque ad solos electos pertinere, quippe qui vocanti consentiunt: quasi verò cæteri qui non consentiunt nec interius vocarentur, nec proinde sufficienter, quod nulla externa vocatio sine interna sufficiens sit. Atque hoc Caluinus distinctiùs exprimit in Antidoto capitis sexti eiusdem sessionis, cùm dicit, *motum Spiritus sancti sic esse efficacem, vt fidem semper gignat,* ideóque negat cum Euangelio conciliari posse quod dicunt Tridentini, *constitutum esse in hominis optione, vt Dei inspirationi si velit auscultet.* Quod nimirum sequatur contingere posse vt *non auscultet* homo qui vocatur, si hoc est positum in eius optione, ac proinde vt non sit efficax ille motus, quod ille fieri posse negat: vnde nec stare posse illam seu infallibilitatem, seu necessitatem sequuturi, cõsensus cum optione liberi arbitrii. Atque in eo Arminianos accusant Caluinistæ quod Papismum interposarint; sicut

Loc. cit. nu. 12. Malder. t. 2. pag. 485.

In Antidot. can. 17.

In Anat. Armin. cap. 37. num. 3.

cut Papistæ Pelagianismum vt Molinæus loquitur.

Vnde intelligi potest 2. hæreticos hanc doctrinam amplexos vt propriam: quæ minimè illis est communis cum Papistis, hoc est cum Catholicis, postquam illos quibus ea non probatur discessisse ab ipsis ad Papistas dicunt, quod præterea confirmatum ex Catholicorum consensu, apud quos nullæ omnino scholæ sunt, nullæ sectæ, auctores antè postremos hosce dies nulli, qui gratiam non agnoscant quæ effectu caret & eliciendo tamen sufficit. Qua in re Thomistarum suffragium maximi faciendum, quorum potissimum intererat negare gratiam sufficientem, vt ea ratione liberarentur ab importuno illo argumento, quod vnus ex illis dicit esse indissolubile. cùm dicitur, si gratia sit eo modo quo supponitur efficax, nullam esse igitur sufficientem. Facilè inquam, erit concedere sequelam illam, quæ tam difficulter negatur. Sed consultissimè hactenus factum est, vt non solùm eam negarint admissa gratia sufficiente, sed contrarium insuper significauerint ad errores pertinere Caluinistarum. Et ideò cum Romæ disputaretur de auxiliis coram summo Pontifice, & P. Lemos vrgeretur, vt eam sententiam quam defendebat, ab hæreticorum sententia distingueret, distinctionem hanc dedisse refert P. Ioan. à sancto Thoma in 1. part. pag. 693. Caluinum errasse quod negaret gratiam sufficientem, & Ledesma *certissimum* esse dicit, *ac tenendum secundum fidem*, dari auxilium sufficiens distinctum ab efficaci: & Petrus de Cabrera Cordubensis *oppositum affirmari non posse sine errore*, Et Didacus Aluares *nullum Catholicum dubitare posse de illa distinctione* gratiæ sufficientis & efficacis *& esse necessariò ad distinguendum duplex illud auxilium.* Et Gonzales esse id præsupponendum & certum.

Ioannes Vincentius apud Ledesmam de auxiliis art. 13. pag. 290.

Ledesma loco cit. pag. 276.

Cabrera in 3. p. qu. 18. art. 4 disp. 6. dub. 1.

Didacus disp. 71. de auxiliis nu. 1. in Epit. num 4.

Gonz. 1. p. q. 23 disp. 77. num 17.

Patet dèmum ex doctrina Concilii Tridentini, ex qua colliguntur hæc duo manifestè. Primum esse aliquos ex peccatoribus qui non conuertuntur ad Deum, & tamen possunt conuerti: secundum, esse aliquos ex

iustis & fidelibus qui relabuntur in peccatum, & tamen possunt non relabi. Cum enim ad Deum conuerti peccator sine gratia non posit, sequitur eum qui potest, gratiam habere qua posit, quæ non alia est quam sufficiens in eo qui cùm ita posit reuera tamen non conuertitur. Item cùm iustus sine gratia perseuerare non posit, sequitur neminem posse qui non habeat gratiam, potest autem etiam ille qui relabitur, habet igitur gratiam, non efficientem, alioqui non relaberetur: ergo sufficientem.

Sess 6 cap. 2. & 3. Esse autem illa duo à Tridentino constituta satis colligitur ex iis quæ allata & explicata sunt superius, & certè quod docet Tridẽtinum, mortuum esse Christum etiam pro iis qui mortis eius beneficium non recipiant, verum esse non potest quin supponatur in Deo voluntas qua vellet Christi passionem illis prodesse ad iustificationem & consequenter ad salutem. Sed nec talis voluntas concipi potest quin verum sit nouo quodam hominum vitio impediri eius effectum: nec aliter im-

Sess. 6. c. 11. peditur hic effectus quàm quia vel libera negligentia redditur inefficax interna Dei vocatio, vel ne sit talis vocatio aliud quoddam peccatum obstat quo posset homo abstinere si vellet. Et in vtroque casu admittendum est auxilium gratiæ sufficientis vel collatum reipsa, vel præparatum & conferendum si homo non impediret. Quò pertinet etiam quod docet Tridentinum, Deum impossibilia non iubere, sed adiuuare vt implere possimus quod præcipit. Est enim vniuersalis illa doctrina, proindéque complectitur etiam præceptum conuersionis quo tenentur peccatores, & quod violant aliquando. ergo ne dicatur illis aliquid impossibile præcipi, debent posse conuerti quando illis ad culpam non conuersio imputatur. Non possunt autem sine gratia, illam igitur habent vel receptam vel præparatam certóque recipiendam, si liberum impedimentum alicuius alterius peccati à quo possent abstinere non appo-

nerent. Datur ergo ex Tridentino gratia sufficiens in peccatoribus & ad abstinendum à peccatis, & ad mutandam in melius vitam.

Idem eodemque modo probatur de iustis, nimirum eos qui non perseuerant habere gratiam quâ possint perseuerare ac proinde sufficientem. Illos enim potissimùm respicit Tridentinum cùm dicit, *Deum impossibilia non iubere*. Item, *non deserere sua gratia semel iustificatos*, quod ideò dicit vt ostendat posse illos cum diuina gratia seruare mandata. *Quod vtique*, inquit, *cum diuino auxilio præstare possunt*: Vnde posteà can. 22. *Si quis dixerit iustificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse*, VEL CVM EA NON POSSE, ANATHEMA SIT. Hæc autem omnia frustra sint nisi de solis iustificatis intelliguntur, qui ab eo statu excidunt. Nam de ipsis qui reipsa perseuerant, quis vnquam dubitauit quin perseuerare possent cum diuino auxilio, aut quis dubitare potuit? Esset autem ridicula Concilii sollicitudo ac prouidentia pugnantis contra errores nusquam existentes, quin etiam impossibiles, & vibrantis anathemata ad persuadendam veritatem olim, hoc est ex quo homines esse cœperunt, receptam, nempe; *id quod fit, non esse impossibile fieri: homines cum diuino auxilio, hoc posse quod faciunt: Deum non deserere quos non deserit &c.* Constat igitur nostrates hæreticos, qui contrarium dicunt, in hoc esse reuera hæreticos, vtpote doctrinæ ab Ecclesia definitæ contrarios: quod erat secundò probandum.

Tertium restat, nimirum vt ostendamus in eo illis consentientes esse Baianos, hoc autem & facillimum est, & iam ferè præstitum superiùs. Percurrantur tantùm ipsa quæstionum argumenta, quibus eorum conclusiones continentur. En tibi quæ sese vltrò offerunt. *Tangitur natura auxilij sufficientis: & ostenditur nullum dari post lapsum, quin simul efficax sit, hoc enim repugnat multis principijs Augustini & Ecclesiæ.* Carent efficaci Ianſ. tom. 3. lib 3. de gratia saluatoris cap 1.

quotquot præcepta transgrediuntur, ergo & sufficienti. Ergo vel seruare non possunt, vel, quod ridiculum est, hoc possunt ad quod sunt insufficientes. Item, *Ad-*
Ib. cap. 2. *iutorium purè sufficiens ad gratiam naturæ pertinet: lapsorum reparationi inutile ac perniciosum. &c.* Naturalem esse volunt sufficientiam illam ante peccatum, post peccatum, vide quid dicant, eam quæ vocatur gratia sufficiens esse noxiam, ac proinde Deum quando illam hominibus distribuit, pro panibus scorpiones dare.
Ib. cap. 3. Item, *quàm monstrosa sit gratia sufficiens prout à recentioribus explicatur, &c.* Ita vero explicatur à recentioribus vt dicant voluntatem per illam sic compleri, nihil vt aliud requiratur præter ipsius cooperationem. Et
Ib. cap. 4. hoc monstrum est: Eodem sensu iterum, *ex natura*, inquiunt, *gratiæ Christi ostenditur nullis dari gratiam sufficientem iuxta sensum recentiorum.* Iterùm, *Iudæis lex data*
Ib. cap. 5. *& à Christianis plurimis præcepta dantur sine vlla gratia sufficiente aut adiuuante.* Atque huic argumento subiiciuntur ea quæ retulimus antea. *Ita dicimus non solum Iudæis, sed & Christianis, non solum carnalibus sed & spiritualibus gratiam talem sufficientem ad id faciendum quod iubentur frequenter subtrahi, atque ita subtrahi, vt nec pro tali gratia adipiscenda deprecandi similis sufficiens gratia habeatur.* Adde, *Non affuisse hominibus sub lege viuentibus gratiam sufficientem seruandi legem vel vllum præceptum eius.* Item, statum veteris testamenti attulisse Iudæis gratiam *impedientem potius quàm sufficientem.* Item, *Paucissimos sub illo testamento gratia sufficienti fuisse munitos.* Item, *Excæcatos & obduratos carere gratia sufficiente qua videant & moueantur ad bonum:* Item, *Infideles carere gratia sufficienti ad salutem tam proxima quàm remota & omnibus principijs eius, hanc gratiam esse à Semipelagianis excogitatam. Esse quamdam voluntatis infirmitatem quæ non potest certas tentationes superare, nec adest gratia qua superentur: nec spiritus orationis quo vires impetrentur.*

Ex his omnibus liquidò constat ex sententia Baiano-

rum nec peccatores qui non conuertuntur, nec iustos qui non perseuerant in obseruatione mandatorum habere gratiam ad hoc necessariam. Concedi etiam ab iisdem id quod inde sequitur impossibilem esse vtrisque mandatorum obseruationem. Neque id quoquo modo asserunt, sed ita omnino vt contrarium damnent, quando dicunt esse *Semipelagianum* contrariumque doctrinæ Augustini & *Ecclesiæ*, nimirum Geneuensi. Quis enim vmquam expertus est, cùm contrarium prædicaret, contrariam esse Romanam? Atque apud eosdem Geneuenses fortasse lucem illam hauserint, in qua dicunt contrarium videri sibi non posse asseri *sine errore*. Ib. cap. 5.

Geneuensium, inquam, est ista doctrina: ideóque qui Augustinianam esse contendunt, nihil aliud consequi possunt quàm vt ipsis satagentibus Augustinus consentire videatur hodiernis hæreticis. Quid enim errant illi vel quid amplius dicunt, quando dicunt Dei præcepta esse transgressoribus impossibilia, seu iusti sint illi, seu peccatores. Age, quid est in alterutra sententia diuersum quod ad hoc præcisè caput pertineat? vel quare hæretici censentur in hoc hæretici atque à Tridentino damnati? Negant, inquies, illi arbitrium liberum esse. Immò, inquam, si de peccato quæstio est, fatentur esse liberrimum. Et mox constabit eiusce rei quæ Baianis est libertas, nihil omnino ab hæreticis negari.

At, inquies, multis modis nos Dei mandata dicimus esse possibilia. Ita est, quatuor sunt modi quibus sine gratia sufficiente Dei præcepta dicuntur à vobis possibilia, ideóque imputabilem esse ad culpam & ad pœnam eorum transgressionem: sed videamus vtrum illos modos hæretici negent Ians. tom. 3 lib. 3. cap. 15

Primus petitur ex solâ liberi arbitrij ad bonum & malum flexibili facultate, qua carent soli dæmones & damnati, quorum natura per supplicium æternæ damnationis ad male faciendum obduruit. Et hæc potestas,

inquiunt, non est aliud nisi, fidei, dilectionis, bonæque vitæ flexibilis capacitas, per quam omnes homines dicuntur posse credere, posse diligere Deum: Id, inquam, posse *remotissimè*, quatenus sunt capaces auxiliorum necessariorum ad credendum, etiam quando illis carent: hanc potestatem remotissimam, & omnibus hominibus communem, an negauit vnquam Caluinus aut Lutherus, vel qui eum sequuntur? an non admittunt illi in omnibus, electis & prædestinatis, capacitatem ad recipiendam gratiam vocationis efficacis & iustificationis? an negant potuisse ita vocari qui non vocantur? ac proinde an non concedunt, eamdem illos habuisse capacitatem qua fuissent pariter vocandi, si Deo placuisset? Quid ergo dicunt Baiani præ hæreticis respectu istorum & quo sensu volunt esse illis possibile, v. g. præceptum pœnitentiæ, vel conuersionis suæ, quo non etiam possibile sit in doctrina Caluinistarum aut Lutheranorum?

Secundus modus est contractior & ad eos tantùm pertinet qui habent fidem: supponamus ergo fidelem qui peccat contra charitatem omittendo illius actum quando necessarius est. Interrogo Baianos an sit illi possibile quod omittit? Respondent esse, *tametsi careat actuali Dei adiutorio internisque viribus voluntatis. Quamuis enim fides ista omnia per se nullo modo possit, quia tamen est semen orationis, per quam charitatem & gratiam adiuuantem & voluntatis vires impetrare solemus: hinc per istam fidem ista posse dicimur.* Bene habet, sed Caluinus negat-ne fidem esse *semen orationum* quibus impetrare possint fideles internas vires quibus carent? Quo igitur sensu possibilior est illa præcepti obseruatio in sententia vestra, quam in sententia Caluini? Et quis est istius error?

Loco cit. cap. 15.

Tertius modus est adhuc contractior, & ad eos pertinet, qui non solum fidem habent, sed etiam charitatem. Sit igitur aliquis non modò fidelis sed & iustus,

qui tentatione aliqua superetur: interrogo Baianos, an potuerit resistere? potuit, inquiunt, non modò per communem illam & natiuam liberi arbitrii flexibilitatem: non modò per adiunctam ad orandum fidei facultatem; sed & *plenius propinquiúsque* per charitatem per quam homo iustificatur, nihil enim est aliud hæc charitas *quàm voluntas, °hoc est volitio bona quæ quamdiu deest nobis, impossibile est bene viuere; cum autem adest, posse dicimur.* Sic illi, cogitationũ cõfusione ac perturbatione mirabili secum ipsi pugnantes. vides enim quomodo nihil obstante illa liberi arbitrii flexibilitate, quâ contendebant dici posse omnibus hominibus possibilem eorum præceptorum, quæ transgrediuntur, obseruationem: nihil etiam obstante ipsâ fide quâ dicebant esse adhuc illam magis possibilem fidelibus; iam disertè ac rotundè profitentur, sine charitate quæ præter fidem est, esse *impossibile* bene viuere, ac proinde mandata seruare. Est etiam nihilo minor contradictio, quod illam charitatem, qua dicũt possibilem fieri mandatorũ obseruationem, vocant *voluntatem, hoc est volitionem bonam*, & paucis interpositis, *& ista quidem quæ de posse diximus, quod per fidem & charitatem datur, de donis istis habitualibus potißimum intelligenda sunt. Nàm per illa dicuntur iusti posse, etiam quando nihil agunt, imo dormiunt,* habent nimirum iusti quando dormiunt *voluntatem, hoc est volitionem bonam,* per quam definitur illa charitas qua dicuntur posse bene viuere, estque volitio bona donis habitualibus accensenda, sed immensi laboris esset id genus peccata recensere. Iansl. ib.

Hoc tantùm peto quod facit ad præsens institutum quando dicunt per charitatem posse iustum *plenius propinquisúque* implere mandata, quàm vel fidelis per solam fidem, vel infidelis per solam liberi arbitrii flexibilitatem, quid intendunt? concedunt ne iustum *plenè ac proximè* posse implere mandata per charitatem qua iustus est? Non, inquiunt, illi enim plenitudini deest

adhuc aliquid & inter hunc gradum potentiæ ipsamque mandatorum obseruationem interponitur alius quem constituit auxilium efficax & quo homo fit proximè ac plenè potens seruare mandatum.

Atque hic est quartus possibilitatis modus quo *actualis* gratia completum posse tribuit, *sine qua voluntas seù charitas habitualis* (paulò ante dicebat voluntas hoc est volitio) *quamtumcumque magna post lapsum primi hominis in actum exire non potest*, Et hoc vocant *adiutorium sufficiens*, nimirum & *gratiam* etiam *sufficientem* quam cum efficaci omnino confundunt; Vnde dicunt hoc vltimum posse coniunctum semper esse cum ipso agere, & consequenter neminem eorum qui Deo vocanti non obediunt vel alia eius mandata transgrediuntur, habere hoc vltimum posse; quod est omnem peccatorem carere *adiutorio sufficienti* ad abstinendum a peccato: esseque illi hanc abstinentiam impossibilem denominatione petitâ ex defectu potentiæ *sufficientis*: nulla enim sufficiens dici potest quæ caret & *necessario & sufficienti adiutorio*.

Ergo interrogo, quid magis minusue dicat Caluinus? Ille enim non negat quin possibile sit obseruare mādata quarto illo modo iis omnibus quibus datur sufficiens illud adiutorium quod simul est efficax, quia hoc esset negare posse illos facere quod faciunt. Caluinus, inquā, non negat posse conuerti ad Deū omnes illos qui gratia efficaci iuuantur ad conuersionem & perseuerare illosquoque ac peccato resistere qui gratia efficaci iuuātur ad perseuerandū & resistendum. Quod si qui sunt alii defectus, in illa vel conuersione vel perseuerantia non erūt aliunde quā ex eo quod Deus ad eos vitandos *non det adiutorium sufficiens*. Iam verò de iis omnibus quorum potentia non peruenit ad hūc quartum gradū, ostendant Baiani alio illis modo impossibile dici quod exigitur, iuxta Caluinum, quàm quo iuxta ipsos, quoque impossibile est iustificatus qui caret adiutorio suffi-

cienti

cienti ad resistendum appetitui vindictæ ideóque labitur; quo alio modo dicitur à Caluino non posse resistere quo non etiam dicatur à Baianis? peccator qui Deo resistit ad resipiscentiam vocanti, quo alio modo negatur à Caluino habere sufficientem potentiam ad resipiscendum, quo non etiam negetur à Baianis? Quod si nullo; dicant ergo vel non errasse Caluinum in neganda præceptorum possibilitate contra communem sensum Ecclesiæ Catholicæ, vel fateantur se illius erroris esse participes: & quando se germanos esse somniant interpretes Augustini, fateantur quoque hac in parte hoc sentire Caluinum quod sensit & Augustinus, itaque manus tendant Geneuensibus.

CAPVT VIII.

De Libero Arbitrio

§. I.

Quid Caluinus, quid Tridentinum de Libero Arbitrio.

COMMVNE hoc quoque inter Nouatores, non habere nos liberum arbitrium, quod est nullam esse nostræ voluntatis indifferentiam siue in malis siue in bonis: hoc est, siue dum peccamus, siue dum rectè atque vtiliter ad salutem operamur. Negare enim indifferentiam ad peccandum, non est aliud quàm negare eum qui peccat posse non peccare, & negare ad rectè agendum, non est aliud quàm negare eum qui rectè operatur posse non rectè operari. Si enim hoc non negaretur, iam concederetur vtraque potestas agendi & non agẽdi: vtraque autem illa potestas, vel potestas ad vtrumque illud, est id quod vocamus indifferentiam ad agendum. Quod autem hoc negent Nouatores notius est quàm vt egeat probatione. Est enim hoc principium quoddam ipsorum, eum qui peccat sine coactione quidem peccare; sed non sine peccandi necessitate: qui au-

rem aliquid necessitate facit, non potest aliter facere, ideóq; nec potest oppositũ facere, quod si non potest aliter facere falsò dicetur potens ad oppositũ: & cõsequenter falsò dicetur indifferẽs ad vtrũlibet faciendum, quia potens ad vtrumlibet & indifferens idem sunt. Atque hoc sensu negant illi nos habere liberum arbitrium.

Ad can. 5. sess. 6. Quod igitur hæc sit hæreticorum doctrina patet ex Caluino in Antidoto, vbi quod damnatur in Tridentino liberum arbitrium *esse titulum sine re*, contendit esse verum si per liberum arbitrium intelligatur, *eligendi facultas quæ sit in vtramque partem soluta & libera.* Nam si

Lib. 2. cap. 2. sess. 7. quis liberum arbitrium vocare velit facultatem illam *qua quis voluntate agit, non coactione*; iam dixerat in Inst

Lib. 2. stit. se illi non pugnaturum. Et ideo contra Pighium sic

» loquitur, S*i coactioni opponitur libertas, liberum arbitrium*

» *esse & fateor, &* CONSTANTER ASSEVERO; AC PRO HÆRE-

» TICO *habeo quisquis secus sentiat.* Quam Caluini do-

Cap. 32. ctrinam Caluinistæ quoque sequuntur, vt videre est apud Molinæum in Anatome Arminianismi: vbi indifferentiam liberæ voluntatis agnoscit in actionibus ciuilibus: Item in honestis honestate ciuili, atque etiam in obseruatione Ecclesiasticæ disciplinæ: in malis verò & in iis bonis quæ ad vitam pertinent æternam; libertatem arbitrii per hoc tantùm saluat quòd homines, esto necessariò agant, agunt tamen *cum ratione & iudicio, & sine necessitate coactionis, item, sine necessitate physica, qualis est grauium & leuium* ad proprios motus. Chamierius

Tom. 3 lib. 2. cap 8. num. 11. dummodo retineatur eadem necessitas retinendum censet liberum arbitriũ Latinorum, & τὸ αὐτεξούσιον Græcorum, *hoc saluo*, inquit, *salua pax esto.* Atque hæc est illa libertas quam profitetur etiam Guillelmus Tuissius,

Lib. 1 de scientia media cap. 19. pag. 193. quando sola *vertibilitate* sublata, quam etiam optat in crucem agi cum patibulariis ad scalas stantibus & *capistratis* quibus ea quoque conuenit, contendit non solùm diuinam voluntatem, *sed humanam etiam vt libera est, esse causam humanorum actuum*: & hoc pacto docet,

libertatem eorumdem actuum diuino decreto nequaquam lædi, sed confirmari potiùs, præsertim cùm decreuerit actus humanos non nisi liberè fieri à voluntate humana. Quasi diceret impediri quidem diuino decreto voluntatis *vertibilitatem*, illam seu indifferentiam oppositam necessitati: sed non libertatem. Nulla est igitur dubitandi ratio, quin Caluinistæ, quibus hac in parte Lutherani consentiunt, solam agendi, vel non agendi indifferentiam negent, quandò negant liberum arbitrium: & quin eâ solâ præcisa, libenter patiantur liberos vocari homines qui cum opposita indifferentiæ necessitate operantur.

Restat ergo secundo loco vt ostendamus, hæreticos esse in eo hæreticos, & à sensu Ecclesiæ Catholicæ alienos, hoc autem nihilo minus certum aut euidens est. Et primò iam olim contra Erasmum Sorbona *vertibilitatem* illam arbitrii, quæ nihil aliud est quàm indifferentia, ex doctrina sancti Augustini constituerat, cùm dixit, *Augustinum conformiter ad cæteros Catholicos Doctores asserere meritum constare ex libero arbitrio* VERTIBILI *& diuina gratia: vt sit meritum opus gratiæ & liberi arbitrij* VERTIBILIS. Adde quod sanciuit an. 1542 contra Lutherum & Caluinum art. 2. *Eadem fidei constantia tenendum homini inesse liberum arbitrium*, QVO POTEST BENE VEL MALE AGERE. Quod Caluinus in antidoto sicuti sumptum ex Arist. & Philosophis Augustino repugnãte, *qui nesciuerit*, vt hic scurra garrit tanquam dictum à Sorbona, *quid Magistri nostri super hoc resolutiuè dicturi essent*: quid aliud significat quàm illud *posse bene vel male facere* quo importatur indifferentia, sibi contrarium esse, cùm tamen Sorbona cum fidei constantia id esse tenendum definiuerit, vt iam dictum est.

Tit. 16. Censuræ Erasmicarum propos.

Adde eiusdem Sorbonæ censuram anni 1560 die 27. Iunij, in qua hæc propositio. *Liberum arbitrium non habet potentiam ad opposita, nec ei conuenit ea potestas ex ipsius intrinseca & naturali ratione*, sic notatur, *Prima pars huius propositionis est hæretica*. Hæc verò; *Libertas & necessitas*

» *eidem conueniunt respectu eiusdem : & sola violentia repu-*
» *gnat libertati hominis*, sic notatur, *huius propositionis pri-*
» *ma pars includit contradictionem ; & est hæretica.* Hæc
» demum, *Liberum arbitrium liberè vult quidquid sponte siue*
» *voluntariè vult. Ita vt quod necessariò vult idem liberè velit*,
» sic notatur, *huius propositionis secunda pars implicat con-*
tradictionem, & est hæretica.

Sorbonæ censuram hanc confirmarunt duo Summi Pontifices, quando Michaëlis Baii damnarunt proposi-
» tiones has, *Quod voluntariè fit, etiamsi necessariò fiat, liberè*
» *tamen fit.* Item, *Sola violentia repugnat libertati hominis*
» *naturali*; vt pudere debeat nostros Illuminatos, qui & Augustinum & Sorbonam obtendunt suis erroribus, ac ne ipsis crimini sit nullis authoribus idoneis doctrinam innouasse, ab hodierna Sorbona decisiones pristinas antiquatas mentiuntur. Sed ne fortè non videantur illis satis decisiuum quod Sorbona docuit dum censet errores Nouatorum;

Constat & ex communi consensu Catholicorum omnium qui ab Apostolatu Lutheri ad hos vltimos annos vixere : & ex confessione ipsorummet Lutheranorum & Caluinistarum, in eo istos errasse, quod indifferentiam voluntatis ad agendum vel non agendum sustulerint. Nam & Catholici illos in eo errare crediderunt, quod libertatem arbitrij pessundarent & hæretici quoque se in eo, non quidem errare, sed tamen à Catholicis, hoc est ab Ecclesia Romana dissentire confessi sunt. Ideóque quod Tridentinum definiuit in se ipsi dictum esse interpretati sunt; atque ita ex amborum consensu euidenter colligitur diuersam esse doctrinam illorum ab ea quam ipsi Catholicam & credimus, & credere debemus ; vt mirum sit, si post tam diuturnas altercationes sapientissimorum virorum, audeat aliquis procedere in medium, vt Catholicos arguat; quasi parum intelligentes. ea qua hactenus damnauerant, cum sint minimè damnabilia, contendátque Romanam esse

hac in parte fidem illam quæ Geneuensis propriè dicebatur. Atqui sublata illa agendi vel non agendi indifferentia, nihil restat in quo diuersa videri possit vtriusque partis doctrina: hoc enim solum est quod Caluinus vocat, *titulum sine re*, nimirum *quod sit facultas quædam in vtramque partem soluta & libera*, vt ipse loquitur, quasi diceret, dummodo illud præcidatur, quod est, dũmodò præcidatur indifferentia, se & *titulum* liberi arbitrii, *& rem ipsam* libenter admissurum, hoc etiam solum Chamierius excipit, de cætero pacem initurus. Et cum omnes, Lutherus etiam & Lutherani, coactionem omnino excludant ab actione voluntatis; item necessitatem similem illi, qua grauia leuiáque mouentur, vt dicit Molinæus, consequens est; non aliam eos inducere necessitatem quàm quâ indifferentia seu facultas agendi & non agendi excluditur: Ergo si errant destruendo libertatem, vt errare hactenus creditum est, in hoc errant.

Idipsum ex Tridentino colligitur, de quo nemo dubitat quin damnauerit hæreticorum errores circa liberum arbitrium. Quid autem damnat? Nempe hoc quod est *liberum arbitrium motum & excitatum à Deo non posse dissentire si velit*: & *non posse abijcere* gratiam, quod est reddere inutilem & inefficacem. Quid autem est aliud liberum arbitrium ita consentire Deo mouenti *vt posit dissentire*, vel abiicere gratiam sine consensu, quàm ita consentire vt sit indifferens? ergo eos damnat Concilium qui negant indifferentiam. Damnat autem modernos hæreticos. Ergo hæretici in eo sunt hæretici, quòd illam liberi arbitrii indifferentiam negent. Itaque id ipse Caluinus accepit, quando in Antidotum sess. 6 sic loquitur pag. 702. edit. Gen. anno 1552. *Porro ne lõgius hic immoremur, dico apertè pugnare quod hic pronũtiant Tridentini Patres, cum illa Christi sententia, quisquis audiuit à Patre meo, &c. Constituunt autem hoc in hominis optione, vt Dei inspirationi si velit auscultet, hæc nullo modo conciliari pos-*

Can. 4. Sess. 6. cap. 5.

sunt: hæc ille, cum tamen paulò ante dixisset, *non cogi homines inuitos Dei gratia: sed voluntarios regi vt spon e pareant ac sequantur.* Et hoc voluisse Augustinum cum de libertate voluntatis loquitur, vt constet ipsum nec aliud velle, nec in alio se à Tridentino damnatum credere, quàm quod *neget esse in hominis optione vt Dei inspirationi si velit auscultet*, quod non est aliud quàm negare *auscultare* illum cum indifferentia.

§. II.

Suspecta Baianorum præambula in gratiam Caluini contra Tridentinum.

RESTAT Tertiò monstrandum in eadem indifferentia neganda Baiistas hæreticis consentire, quod facile patebit excutiendo quod ipsi afferunt vt suam & hæreticorum in hac parte doctrinam distinguant. Atque vt coniicere valeamus, quid illis animo sedeat, & quò sperent se posse confugere si munitionibus cæteris pellantur hac difficultate proposita respondent primo. *Non omnia quæ hæretici docent esse hæretica*: Solere siquidem illos falsis vera miscere . . . *si qua igitur in re Caluinus* " *cum Augustino & antiquis Patribus senserit, non propter* " *Caluinum Augustino indignandum esse; sed propter Augu-* " *stinum Caluino potius gratulandum.* Pugnant Catholici " pro tuendo libero arbitrio contra Caluinum, accurrunt " in auxilium Catholicorum Baiani, sed antequam arma expediant, veluti de belli iustitia dubitarent, negant hæretica esse quæcumque docentur ab hæreticis. Optimè id quidem, sed quorsum in hac controuersia vbi & Catholici hæreticos accusant, & hæretici profitentur se dissentire à Catholicis? Quid? non omnia sunt hæretica in quibus Caluinus negat *conciliari* posse quæ dicuntur à Tridentinis patribus cum iis quæ dicuntur ab Augustino? non sunt hæretica quæ Sorbona docet *eadem fidei constantia* credenda quà creditur *Baptismi necessitas & virtus*? & quid est quod dicunt, *non propter*

Ians tom. 3 lib. 8. de gratia Christi cap. 21.

Caluinum indignandum esse Augustino? Explicent ipsi sese, aperiántque quod intus latet. Quid est non propter Caluinum Augustino indignandum esse? quis non videt ab aduersariis id vltro tacitè concedi, quod potissimùm intendimus, Augustinum scilicet ab ipsis Caluino consentientem exhiberi? eò enim hæc omnia pertinent, vt cùm periculum sit, ne Catholici qui Caluini sententiam exosam habent, cùm compererint eandem quoque esse Augustini, indignentur: quasi verò excesserit Augustinus necessarium doctrinæ modum, & dum Pelagium insectatur ea dixerit quibus præluderet Caluino; ita occurrendum Baiani putent, vt negent ideo succensendum Augustino, sed potiùs gratulandum Caluino, qui cæcutientibus Catholicis ac Patribus Tridentinis, quod & ille impugnare se profitetur, & à quibus se vicissim impugnari non dubitat, feliciore quadam sorte in id incurrerit, quod Romanam Ecclesiam fugiebat, hoc est in germanam Augustini atque adeò in orthodoxam de libero arbitrio doctrinam, sed quia hoc ipsis perfugium, vt dixi, vltimum est, antequam eò se reduci patiantur, longiùs pugnant, hostémque sistere conantur in aliis munitionibus trahendo tantum bello præparatis.

§. III.

Baiani à Caluino, quoad facultatem Liberi Arbitrii ad eligendum inter bonum & malum, nihil differunt

RESPONDENT igitur secundò *negare Caluinum esse in homini boni & mali electionem, quam tamẽ S. Augustinus libero arbitrio asserit* & Tridentinum quoque: sed Caluinum audiamus, qui canonem 5. sess. 6. Concilii Tridentini quo dicitur anathema neganti *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum posse dissentire si velit,* hoc antidoto corrigit: *De verbo ne moueamus rixam, sed quid per liberum arbitriũ intelligunt eligendi facultatem,* QVÆ SIT Iansf. loco cit.

IN VTRAMQVE PARTEM LIBERA ET SOLVTA, *titulum sine re esse qui affirmant Christum habent auctorem.* Vides Caluinum non negare quamcumque *boni & mali electionem*, sed eam tantùm cuius facultas *sit in vtramque partem soluta & libera*, hoc ergo tantùm significat liberum arbitrium *titulum* esse sine re, non negaturus eo sublato quicquid aliud significetur, quin *titulus cum re conueniat.* Quid autem est facultatem electiuam esse in vtramque partem solutam ac liberam quàm esse *indifferentem?* Ergo si peccat Caluinus, in eo tantùm peccat quod electionem boni & mali, cuius facultas ad vtrumque indifferens sit, non agnoscat. Ergo si eandem indifferentiam Baiani negant, & auctore Augustino negandam censent, & Caluino concinunt, & Augustinum trahunt in eumdem concentum.

Negare autem Baianos hanc indifferentiam ex antea dictis patet, quando monstratum est apud ipsos non solùm indifferentiam non pertinere ad rationem libertatis, ex quo sequitur Caluinum, qui eam negat, nihil nocere libertati: sed insuper nullam esse reuera talem indifferentiam nisi remotàm, quam Caluinus numquam negauit. Est enim apud ipsos hæc perpetua quædam suppositio, eum qui peccat carere proximâ ad non peccãdum potentia, quæ constituitur per auxilium sufficiens ad non peccandum, quo destituitur omnis peccans: Ergo tota illius ad peccandum vel non peccandum indifferentia, in hoc consistit, quod proximè possit peccare, & remotè, nimirum quando auxilium sufficiens aduenerit, possit non peccare. Hoc verò neque Caluinus vmquam negauit, nec quisquam alius. Idemque dici debet, de eo qui per gratiam bene operatur quia ita dicunt non posse non bene operari potentiâ proximâ quamdiu mouet efficax gratia, quomodo non potest bene agere qui peccat. Est igitur etiam ille proximè potens bene agere, & remotè tantùm potens male agere, quod genus indifferentiæ numquam negauit

Caluinus

Caluinus: Eatenus ergo nullum est inter eos discrimen.

§. IV.

Tertia Baianorum responsio conuincitur ob multiplicem cum eorum principiis repugnantiam.

ET ideo Respondent tertiò *docere Caluinum gratiam ita mouere hominem vt non sit ei liberum resistere, cùm dicit voluntatem moueri non qualiter multis sæculis traditum est: vt nostræ postea sit electionis motioni aut obtemperare aut refragari.* Augustino vero Deum ita mouere voluntatem *vt possit refragari aut obtemperare.* Sed quod dicunt de S. Augustino libenter amplectimur. Id enim significat apud ipsum Deum ita mouere voluntatem vt ea retineat indifferentiam ad agendum vel non agendum, postquam retinet potentiam *qua possit refragari aut obtemperare.* Sed dicant amabo, itane Deus mouet voluntatem vt ea possit proximè refragari? si non potest, ergo Augustinus & Tridentinum ita erunt exponendi vt intelligatur voluntas mota posse proximè obtemperare & remotè refragari, nimirum quando illa gratia desierit, quod neque Caluinus neque vllus mortalium vmquam negauit: si potest, ergo Baiani sibi contradicunt. 1. Quia iam concedunt esse in voluntate eamdem indifferentiam, quam admittunt Scholastici, quibus tamen illi se repugnare profitentur. 2. Quia concedunt sub eadem dispositione sub qua voluntas potest velle bonum, posse etiam non velle, aut etiam velle malum, quod tamen aliàs ipsi exsertè negant. Admittunt enim indifferentiam ad contraria & consequenter ad contradictoria in voluntate, siue in infidelitate ante gratiam, siue iam sub gratia: *sed non eodem modo*, inquiunt, *quo isti Scholastici putant, qui quocumque modo arbitrium siue gratia siue peccati delectationibus imbuatur, semper existimant* CVM VTRAVIS EIVS DISPOSITIONE POSSE FIERI VT VTRVM-

Ianf. loco cit. " " "

Vide Ianf. tom. 3 lib. 8. cap. 20.

LIBET SIVE BONVM SIVE MALVM VELIT. Scholastici admittunt aliam indifferentiam quàm illam qua voluntas ad consentiendum mota, potest tamen etiam proximâ potentiâ non consentire: & qui dicit hoc posse fieri, non dicit sub eadem dispositione vtrũque posse? 3. Quia dicunt arbitriũ non esse ad aliquid faciendũ liberum, nisi sit *inalligatum* & *impeditum*, impediri autem & ligari per delectationem peccati ne sit liberum ad seruiendum peccato: Ergo quamdiu est arbitrium sub ista gratia non potest dici liberum ad dissentiendum, posset enim consequenter & liberum dici ad peccandum: ergo non est proximè potens dissentire, quemadmodum est proximè potens consentire. Et hoc est quod dicunt mentem delectatione iustitiæ ita illi iungi & tam tenaciter agglutinari vt nullis blanditiis aut minis inde possit auelli. 4. Quia dicunt præter nudam voluntatis facultatem esse aliquid aliud *quo actus ponatur in eius potestate*, seu quod voluntatem ad actus aliquos liberam & potentem facit, *ita vt sine eo velle non possit*: hoc autem esse *delectationem obiecti seu complacentiam*. Esséque hoc verum tam in bonis quàm in malis actibus, arbitrium enim *delectatione iustitiæ præpollente*, fieri liberum ad bonos actus: & proinde liberum esse ad malos *præpollente* similiter delectatione peccati: cùm ergo dum mouetur à Deo & excitatur, efficaciter *præpolleat* delectatio iustitiæ, *non præpolleat* delectatio peccati, consequenter pro illo statu siue *sub illa dispositione* non poterit dici liberum, nec potens dissentire, aut quod idem est, habens dissensum suum in sua potestate. 5. Quia dicunt de illa indifferentia quam tuentur Scholastici, quæ non est alia quàm qua homo Dei gratia efficaci excitatus habet tamen expeditam & proximam dissentiendi facultatem, " *fuisse à Pelagianis contentiosissime postulatam; nihilque* " *facilius esse quam totam Pelagianam hæresim deffendere, ip-* " *sumque peccatum originale de medio tollere* si concedatur: " & ideo *constantissimè negatam ab Augustino* indifferentiá

Iansf. tom. 3. lib. 6. cap. 2.

Iansf. loc. cit. l. 7. cap. 7.

Iansf. tom. 3. lib. 7. c. 2. & 3.

Tom. 3. lib. 8. cap. 8.

eiusmodi. Est igitur admittenda tantùm illa qua homo censeatur habere proximam & expeditam ad consentiendum facultatem, remotam verò & impeditam ad dissentiendum, quam, vt dixi, Caluinus numquam negauit. 6. Quia ita philosophandum est de vltimo & cõpleto *posse* dissentire Deo mouenti, quo de vltimo & completo *posse* consentire, vt per se patet, atqui vltimum & completum *posse consentire*, semper est coniunctum cum ipso actuali consensu ex Baianis, ergo vltimum & completum posse dissentire, pariter coniunctum erit cum actuali dissensu; ergo vbi non erit actualis dissensus, nec erit etiam vltimum *posse dissentire*. Actualis autem dissensus non est in eo qui consentit, vt constat; ergo nec in eo est vltimum & completum *posse dissentire*. Ergo potest illi quidem proximè consentire, quod est *obtemperare*, dissentire autem, quod est *refragari*, non potest nisi remotè. Quod si tantùm voluit Augustinus, nihil voluit supra Caluinum. 7. Quia vice versa ita philosophantur de eo quod est hominem excitatum Dei gratia posse dissentire, quo modo de eo quod est hominem dissentientem seu resistentem posse consentire; atqui ex illis homo qui resistit non habet proximam & expeditam consentiendi facultatem, dicunt enim *debere fieri aliquam mutationem in requisitis ad agendum* vt consentiat & non adesse IMMEDIATAM OPERANDI POTESTATEM quam tribuit gratia. Ergo pariter *nisi fiat aliqua mutatio in requisitis ad agendum* in eo qui efficaciter à Deo mouetur, vt dissentiat: nec habere credendus est *immediatam* dissentiendi *potestatem*, sed solùm mediatam quam Caluinus non negat. Apertum est quod dicunt tom. 3. lib. 7. cap. 5. *Iustitiæ vel peccandi delectationem esse illud vinculum quo liberum arbitrium in iustitia vel peccato ita firmiter ligatur & retinetur, vt quandiu isto stabiliter possidetur & constringitur,* ACTVS OPPOSITVS SIT EXTRA EIVS POTESTATEM, *ita videlicet vt arbitrium non liberatum illud velle non possit.* Hoc est, donec

Tom. 3 lib. 3. cap. 15.

Tom. 3, lib. 8. cap. 20.

voluntas liberetur à delectatione iustitiæ vt seruiat peccato, & consequenter quamdiu est sub illa delectatione victrici ac præpotente, *nec refragari potest*, nec velle oppositum, quippe quod *non est in eius potestate*; ergo ad hoc tantùm est remotè potens, quod non negat Caluinus. Huc spectat illa necessitas bene agendi quam gratia medicinalis affert præ gratia naturæ integræ, vt Baiani perpetuò supponunt. Sequitur enim inde non posse non bene agere quem illa gratia impellit. Audi quid dicant tom. 3 lib. 8. cap. 3. *Quod amplius nos delectauerit secundùm illud operemur necesse est. Infusa delectatione nos amplius demulcente hoc ipsum necesse est vt velimus & operemur*: cùm ergo delectatio iustitiæ nos amplius demulceat cùm Deus nos efficaciter mouet, consequenter toties *necesse est vt operemur*: & proinde voluntas nostra non potest dici posse proximè refragari. Vide quæ diximus antea, vnde constat longè deteriorem esse hoc loco Baianorum quàm Thomistarum conditionem in hac difficultate, quod isti negent præmotionem siue ad bonum siue ad malum pertinere ad rationem potentiæ aut principii ad agendum requisiti, quod Baiani tamen affirmant, qui propterea sibi contradicunt, dum docent potentiam v. g. ad bene agendum *non repugnare cum actu opposito in eodem subiecto*. Hoc verò falsum est: Si de potentia completa intelligatur, si autem de incompleta, non hoc negat Caluinus.

Iansf. tom. 3. lib. 8. cap. 20.

§. V.

Caluino imponunt, nec suam ab illius doctrina distinguere possunt circa voluntatem gratiæ pedissequam.

Iansf. tom. 3. lib. 8. c. 21.

RESPONDENT igitur 4. Caluinum errare quòd nolit hominem gratiæ *pedissequa voluntate* consentire, hæc enim esse ipsius verba, *hoc perperam homini tribuitur, quod gratiæ præuenienti pedissequa voluntate obsequatur*, Contra illud Augustini, *gratia meretur augeri vt aucta*

mereatur perfici, comitante, non ducente, pedissequa, non prona voluntate. Sed clarum est Caluinum non negare quin aliquo sensu voluntas dici possit gratiæ pedissequa, quem etiam existimat fuisse Augustini sensum. En ipsius verba, *Sed erunt fortè qui concedent voluntatem suopte ingenio auersam sola domini virtute conuerti, sic tamen vt præparata suas deinde in agendo partes habeat. Quemadmodum docet Augustinus, omne bonum opus gratiam præcedere, & id comitante, non ducente,* PEDISSEQVA, *non præuia voluntate.* QVOD NON MALE A S. VIRO DICTVM, *præposterè huc detorquet Petrus Lombardus* .... vides vt ad sensum Augustini quem distinguit à sensu Magistri sentent. *pedissequam voluntatem* agnoscit & approbat? suum autem sensum mox explicat, *quatenus à gratia præuenitur in eo vt* PEDISSEQVAM *appelles, tibi permitto.* Ex quibus patet non negare Caluinum pedissequam esse voluntatem eo sensu, quod nihil prorsus agat nisi præuenta: sed nec eo etiam, quod præuenta, non cooperetur, seu non habeat se actiuè sequendo gratiæ impulsum, ita enim ipse loquitur. *Quod autem alibi dicit* Augustinus, *non tolli gratia voluntatem, sed ex mala mutari in bonam, & cum bona fuerit adiuuari; significat tantùm hominem non ita trahi vt sine motu cordis quasi extraneo impulsu feratur,* SED INTVS SIC AFFICI, VT EX CORDE OBSEQVATVR. Et in Antidot. cap. 6 sessionis 6. Concilij Tridentini, Augustino concedit; *Non cogi homines inuitos Dei gratia, sed voluntarios regi, vt sponte sequantur. Ideo tamen quia eorum voluntas ex mala versa sit in bonam.* Sensus verò quem improbat, est quod hoc *perperam homini tribuatur, quòd gratiæ præuenienti pedissequa voluntate obtemperet*, id quod magis exprimit dum Chrysostomum arguit, *quòd videatur secundas quasdam à gratia partes* in opere bono voluntati assignare, cùm nihil partiendum sit inter voluntatem & Deum, quippe quòd voluntas ipsa per se nihil conferat, nisi à Deo reformata, vt ideo bonum opus *in solidum Deo* assignandum sit. 2. Inst. cap. 2. §. 7.

Constat igitur ex Caluino, *si pedissequam* esse voluntatem nihil aliud sit quàm nihil agere nisi præuentam Dei gratia, ita verò præuentam *affici ex corde*, & agere obtẽperando; non negare illum hominem gratiæ cõsentire *pedissequa* volũtate. Interrogo autem quid Baiani superaddant quò censeantur Caluini sententiam excedere? vel quid amplius tribuant Augustino ne illum fingant Caluino consentire? sed & hoc ipsum ad id quod quærimus inutile est & Caluinus sæpius contestatur se nolle disputare de vocibus. Quæstio est, cùm Tridentinum definiat contra hæreticos voluntatem posse *dissentire Deo excitanti*, & Caluinus qui negat non dubitet se illa condemnatione comprehendi; quo modo magis *dissentire posse* dicenda sit voluntas iuxta sententiam Baianorum quàm iuxta sententiam Caluini? Quod si perinde posse ac non posse dicenda sit in vtraque sententia magno scilicet beneficio nos cumulant Baiani, quòd titulum retineant *pedissequæ*: & cum de re ipsa consenserint, de nomine rixentur cum Caluino, qui ne in eo quidem profitetur velle se pertinaciter repugnare.

§ VI.

Virtus & vitium nihilo magis sunt in nostra potestate iuxta Baianos, quàm iuxta Caluinum.

Iansſ. tom. 3. lib. 8. c. 2.

ADDVNT 5. Caluinum *euellere à fundamentis suis liberum arbitrium, dum exserte docet virtutem & vitium, bene agere & male non esse in nostra potestate*, cùm tamen ipsi contrarium fusè doceant S. Augustinum sequuti. Verùm hic quoque meras vmbras loquuntur, & cùm se duce Augustino philosophari contendunt, Augustinum ducem Caluino dant. Vt sciamus quo sensu neget Caluinus virtutem & vitium esse in nostra potestate, audiendus ipse est eodem loco quem Baiani citant *hoc tamen extra controuersiam ponunt* (Ethnici Philosophi) *virtutes & vitia in nostra esse potestate. Nam si nostra inquiunt, electionis est hoc aut illud agere, ergo & non*

2. Inst. cap. 3. sect. 5.

agere. Rursum si non agere, ergo & agere. Libera autem electione agere videmur quæ agimus, & ab iis abstinere quæ abstinemus. Ergo si quid boni agimus, vbi libeat possumus illud omittere: siquid mali perpetramus, possumus id quoque fugere. Vides quid sit aliquid in nostra potestate iuxta Caluinum, nempe illud quod *agere aut non agere* electionis est nostræ: seu quod ita agimus, *vt vbi libeat poßimus omittere*, & quod ita perpetramus *vt poßimus fugere*: hoc sensu Philosophos refert credidisse virtutes & vitia esse in nostra potestate, & Philosophis saltem ex parte consensisse Patres tum Græcos tum Latinos, *excepto Augustino*. Quos ideo cum hac exceptione arguit emendatque Caluinus pro ea quæ insita illi fuit insolentia petulantiáque. hoc autem quid est aliud quàm dicere id esse in nostra potestate quod esse aut non esse ita est electionis nostræ vt nos alterutrum determinemus? Et hoc quid aliud est quam id esse in nostra potestate, quod à nobis agitur cum indifferentia, nimirum cum potentia non agendi? & ideo Caluinus Latinorum Patrum improbat vsum, quod ita *liberi arbitrii nomen vsurpent, quasi integer adhuc staret homo.* Quia scilicet indifferentiam agendi, & non agendi, quam & Caluinus & Baiani fuisse dicunt in natura integra, supponebant etiam esse in corrupta. Atque in eo hic Apostata Patres Græcos *arrogantiùs* loquutos dicit, quando eos non *puduit* vsurpare vocabulum *τὸ αὐτεξούσιον ac si potestas suiipsius penes hominem fuisset.* Quasi diceret, illi facultati agendi aut non agendi quam Latini Patres significabant nomine liberi arbitrii addidisse Grecos titulum illum quo videri posset homo in agendo aut non agendo superioris lege ac dominio solutus, & sui iuris. Huc spectat quod deinde refert, Origenem meliùs expressisse *id de quo passim inter Patres conueniebat*, cùm dixit liberum arbitrium *facultatem esse rationis ad bonum malumue discernendum, voluntatis ad vtrumuis eligendum.* Ac deinde cum dat rationem cur putet rectius facturos

Lib. 3. περὶ ἀρχῶν.

Caluin. loc. cit. §. 7.

Christianos si liberi arbitrii nomen non vsurpent ad vitandum erroris periculum, hanc affert, *Quotus inquit, quæso quisque est qui dum assignari homini liberum arbitrium audit, non statim concipit illum esse & mentis suæ & voluntatis* DOMINVM, QVI FLECTERE SE IN VTRAMVIS PARTEM *à seipso possit?* Ac tandem Scholasticorum vsum eatenus approbat, quo nullam esse putent liberi arbitrii rationem *nisi cum se ratio* VERTIT AD OPPOSITA, quamuis iam in eo se fassus sit dissentire, quod cum Philosophis ac cæteris Patribus, excepto Augustino, ita se habere putent voluntatem nostram, siue dum peccamus, siue dum ad Deum conuertimur. Quibus omnibus liquidò constat, Caluinum per hoc quod est aliquid esse in nostra potestate, nihil aliud intelligere, quàm illud ita electioni nostræ subesse, vt eius ponendi vel non ponendi copiam habeamus: & potestatem illam ex ipso nihil esse, nisi dominium quo possumus actum aliquem elicere aut non elicere, quæ est etiam aliud nihil quàm indifferentia ad agendum vel non agendum, & illa quam in crucem agi Caluinistæ volunt, *vertibilitas.*

Nam quòd de cætero actiones illas quas Catholici
„ dicunt libero arbitrio dirigi & cum indifferentia, Cal-
„ uinus agnoscat spontaneas esse ac voluntarias & coa-
„ ctionis expertes; patet ex eo quod docet loco citato
„ vbi sic loquitur. *Obtinuit autem in scholis distinctio quæ tri-*
„ *plicem libertatem numerat, à necessitate primam, secundam à*
„ *peccato, tertiam à miseria. Quarum prima sic homini naturali-*
„ *ter inhæreat vt nequeat vllo modo eripi: duæ alteræ per pecca-*
„ *tum sint amissæ. hanc distinctionem ego libenter recipio, nisi*
„ *quod illic* NECESSITAS CVM COACTIONE *perperam confundi-*
„ *tur; inter quas quantum sit discrimen & quàm necessariò con-*
„ *siderandum, alibi apparebit.* vbi vides approbari à Caluino
„ veluti *naturaliter insitam libertatem* à necessitate coactio-
„ nis: vnde mox, *liberi ergo arbitrii hoc modo dicetur homo,*
„ *non quia liberam habeat boni æquè ac mali electionem, sed quia*
„ *male* VOLVNTATE AGIT NON COACTIONE. *Optimè id qui-*
dem

dem, sed quorsum attinebat rem tantulam tam superbo titulo insignire? Et quia negare non potest vsurpatum esse à Patribus nomen liberi arbitrii, contendit mox, non fuisse alio sensu ab Augustino vsurpatum, concluditque; *Itaque siquis vocis huius vsum non praua intelligentia permittat, per me quidem non vexabitur ob eam rem. Sed quia sine ingenti periculo retineri non posse censeo, magno contra Ecclesiæ bono futurum si aboleatur; neque ipse vsurpare velim, & alios si me consulant abstinere optarem.*

Ex his omnibus constat primò Caluinum, dum negat virtutes & vitia *esse in nostra potestate*, nihil aliud negare quàm quod etiam ipsi Baiistæ negant, nimirum nos elicere bonos actus, aut etiam malos cum potestate supprimendi quod est cum dominio & indifferentia, quam antea monstrauimus eodem modo vel admitti vel negari à Caluino & Baiistis. Negatur enim ab vtrisque, si dicat potentiam proximam agendi & non agẽdi: & ab vtrisque conceditur, si dicat potentiam ad vnum proximam & expeditam, & ad aliud remotam. Vnde

Constat secundò Baiistas dum docent virtutes & vitia esse in nostra potestate, nihil rei dicere nisi quod dixit Caluinus. Quia reipsa nihil aliud significant quàm voluntatem iudicio rationis præuentam *sponte, voluntariè ac sine coactione* vlla elicere suos actus adiuuante gratia, si boni sunt: impellente concupiscentia, si sint mali. Indifferẽtiam vero seu dominiũ hic aliud non reperiri, quàm quod esse potest in ea facultate quæ cum proxima & expedita virtute agendi remotam & impeditam habet non agendi, vt dictum est. Est verò hæc eorum cogitatio in eorum libris adeo euidenter expressa, vt eam quærentibus sufficiãt vel ipsa capitum argumenta. Nam vbi posuerunt *liberum aliquid positiuum sonare, esse dominum, esse sui iuris, esse in nostra potestate, esse gratia sui.* Ac deinde explicuerunt *quid sit esse in nostra potestate, seu actũ habere in potestate, iuxta Augustinũ*, mõstrare pergũt *quomodo omnis voluntas sit in potestate, & libera,*

Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap 3.

Ib. cap. 4.

Ib. cap. 5. Et quod inde cõsequens est, deinde cõcludunt: *cũ sit duplex necßitas Augustino, coactionis, & simplex, seu volũtaria,* Ib. cap. 6. *illam, non hanc, repugnare libertati.* Quod est illam non hanc impedire ne actus censeatur *esse in potestate* nostra. Et quia voluntas seu volitio est essentialiter incoacta, definiunt etiam esse essentialiter liberam & in potestate nostra; *nihil magis,* inquiunt, *in potestate nostra quàm ipsa voluntas, id est volitio, constitutum est. Est enim ipsa radix totius libertatis, quæ in omnibus actionibus siue externis siue internis apparet, propter quam solam illæ in nostra potestate sunt. Itaque libera est voluntas, hoc est, volitio ratione sui,* QVIA EST ESSENTIALITER LIBERA. IMPLICAT ENIM CONTRADICTIONEM VT VOLVNTAS NON SIT LIBERA, *sicut implicat vt volendo non velimus, hoc est vt voluntas non sit voluntas.* Ex qua doctrina concludunt volitio- Ib. cap. 6. in fine. nem, quæ maxime necessaria est, esse maxime in nostra potestate, maximéque liberam, *Nescio,* inquiunt, *quid manifestius vrgentiúsque proferri posset ad demonstrandam volitionis cuiuscumque libertatem, etiam illius* quam nos habere necesse est. *Non enim negari potest illam esse & quidem præcipuam potentißimámque volitionem,* & *ideo* maximè esse in potestate, *quia maxime fit cùm volumus, & idcirco maximè libera est, iuxta definitionem Augustini iam sæpius repetitam.* En vt voluntatem necessariam etiam magis esse dicunt in potestate nostra, quàm non necessariam: quod scilicet à principio intrinseco rationalis appetitus citra vim omnem aut coactionem oriatur.

Vnde constat tertiò, inter Baiistas asserentes virtutem esse in nostra potestate, & Caluinum negantem, discrimen tantùm esse de vsu vocum, posséque tum Caluinum dicere sibi valde probari quod ita sentiant Baiistæ, sed improbare quod ita loquuntur, tum Baiistas vice versa, se nihil habere in Caluino quod improbent præter strictiorem acceptionem eius orationis quâ quippiam dicitur *esse in nostra potestate.*

Constat 4. Caluinum ex eo præcisè quòd ita loqua-

tur, minus esse reprehendendum quàm Baiistas. Primò quia minus in eo pertinax est, cùm fateatur se nolle repugnare, nec eum *vexare* qui voluerit aliter loqui, quòd oderit λογομαχίας, vt ipse dicit. Secundò quia illius vsus auctores habet & plures & meliores. Ita enim loquuntur Oratores & Philosophi antiqui, quos Caluinus citat, aientes virtutes & vitia esse in nostra potestate: hos enim aliquid aliud significasse quàm nos non cogi dum bene aut malè viuimus, Baiistæ quoque fatentur cùm dicunt, *nihil aliud esse Pelagianam hæresim de libero arbitrio*, vbi docetur id tantùm esse in nostra potestate quod agimus cùm indifferentia, *quàm puram putam Aristotelicam Philosophiam*. Consentiunt omnes Scholastici, vt fatentur Baiistæ, cum dicunt, *Mira videbitur Scholasticis ista doctrina*. Cuius admirationis causam assignāt, cùm iterum dicunt, *Mirantur hæc qui nullam libertatem cogitare consueuerunt, nisi illam fluctuantem indifferentiam:* Hoc autem nihil est aliud quàm nouum esse Scholasticis atque inauditum aliquid dici esse in nostra potestate, cuius ponendi aut tollendi non est facultas: & quia non potest esse nouum Scholasticis nisi sit nouum Ecclesiæ in qua illi viuunt, & quam audiunt, & cuius interpretes sunt; sequitur vsum hunc & loquendi modum Baiistarum minus esse conformem Ecclesiæ, quàm sit vsus & loquendi modus Caluini. Consentire quoque SS. Patres illos saltem qui Origenem inter & Augustinum vixere. non repugnabunt fortè Baiani, quando non negant fuisse illos iis cogitationibus imbutos ex quibus deinde Pelagianorum pertinacia hæreses fecit. Nec difficile esset ostendere nullam illos libertatem agnouisse sine indifferentia, hoc est non dixisse id esse in *potestate* causæ, ad quod producendum tantùm est facultas, nisi sit etiam ad destruendum aut supprimendum: Sed quia solùm Augustinum prætexunt, *apud quem* dicunt *indifferentiam esse sub libertatis nomine prorsus incognitam*. Et quod apud Scholasticos *mirum est*, nimirum quia & no-

2. Inst. cap 2. s. 7 & 8. & in Antid ad Can. 5. sess. 6.

Ians. in Præf lib. 6. tom. 3.

Ians. tom. 3 lib. 5 cap. 6

Idem lib. 7. cap. 4.

uum, esse apud Augustinum *indubitatum*; iam ostensum est etiam Augustinum modum illum loquendi sequutum; cuius rei tametsi alia nulla suppeterent argumenta, satis esset quod perspicuum sit morem illum fuisse communem. Quis enim verosimile putet Augustinum mutare voluisse recepti sermonis vsum, & nouam instituere significationem vt cùm cogitatione differt ab aliis, sermone conueniret? Illa nimirum ratione posset aliquis dicere Deum esse animal, vel non esse substantiam, prolatâ vel restrictâ vocum illarum acceptione, quod vt nemo ferret, ita neque ab Augustino vsurpatum credere debet. Sed luculenta sunt Augustini testimonia, quibus patefacit se quoque id solum dicere esse in nostra potestate cuius destruendi facultas est. Quæ quia producta sunt antea; supersedeo referre. Illius certè refricanda memoria est quo dicit *per Dei adiutorium esse in potestate peccatoris vt Diabolo consentiat* à Dei cultu & obedientia dehortanti. Quare enim est hoc in potestate per Dei adiutorium? non est facultas consentiendi sine Dei adiutorio? est omnino, sed quia facultas consentiendi nec est, nec dicitur potestas, nisi sit etiam facultas resistendi; ideo adiutorium Dei, quo datur facultas resistendi, censetur quoque dare potestatem consentiendi.

Supra lib. 2. cap. 6.

Sed quicquid sit de tota ista litigatione, difficultas semper integra est. Quærimus enim cùm & Concilium Tridentinum putet se Caluinum damnare & Caluinus ipse se damnari, dum dicitur anathema neganti *liberum arbitrium à Deo motum & excitatum* posse dissentire, quid amplius dicat Caluinus, dum negat posse dissentire; quàm Baiani? Non quæritur vtrum consensus ex ipso præcisè quod non est coactus, sit in nostra potestate, sed quæritur vtrum homo *dissentire possit* Deo vocanti, & fatemur omnes Caluinum negantem esse damnatum. Quid autem negauit, dum hoc negauit, quod non negent etiam Baiistæ, qui negant hominem posse proximè

dissentire, vt monstratum est? Et quid sibi vult quod dicunt, *Quamdiu delectatione iustitiæ stabiliter possidetur & constringitur liberum arbitrium, actũ oppositum esse extra eius potestatem: ita videlicet vt non liberatum, non possit illud velle?* Quis non videt hoc ipsum esse quod dicit Caluinus & quod damnat Concilium? Et quia hoc ipsum contendunt ab Augustino traditum, quis non videt hoc ipsos agere vt & Augustiniana videatur esse Caluini doctrina, & Augustini Caluiniana? Iansf. tom. 3. lib. 7. c. 1.

§. VII.

Ostenditur liberum arbitrium nihilo magis à Caluino negari, quàm Nou-Augustinianis.

SExtò igitur respondent, *Caluinum fronte retecta tandem docere non esse in homine liberum arbitrium, ipsúmque nomen inane & exterminandum esse: succumbere difficultati, quod hæreticorum proprium est, dum ex modo agendi quo pollet gratia prædeterminando voluntatem, liberum arbitrium apertè destrui dicit, &c.* Inania sunt quoque verba ista, & auocandis à puncto difficultatis simplicium animis tantùm idonea. Constat ex dictis Caluinum non negare aliud liberum arbitrium quàm quod Philosophi antiqui primùm, deinde Patres plerique omnes excepto Augustino, vt ipsi videtur, ac demum Scholastici communi consensu admiserunt, quæ est *eligendi facultas in vtramque partem soluta & libera*, vt ipse loquitur, hoc est facultas agendi cum indifferentia, seu cum potestate proxima non agendi. Et ideo tametsi admittat volitiones incoactas, negat tamen censendas esse liberas *quod etiam Scholastici doceant, nullam esse actionem liberam, nisi cùm ratio* SE VERTIT AD OPPOSITA. Hoc igitur tantùm negat, & consequenter *medium illum motum quem Sophistæ*, inquit, *imaginantur, cui obsequi vel quem repellere liberum sit*, qui motus, vt vides, non est aliud quàm motio apud Tridentinum proposita, cùm dicit liberum

Iansf. tom. 3. lib. 8. cap. 10.

2. Inst. cap. 2. §. 26.

Ib. cap. 3. §. 10.

arbitrium *à Deo motum posse dissentire.* Quod si quis non inducat motionem illam *mediam* inter extremas ac necessarias ad benè ac malè agendum propensiones, illamve rationis facultatem *quæ se vertat ad opposita*, Caluinus de cætero nusquam dissentit. Atqui Baiani hoc quoque liberum arbitrium negant, vt monstratum est. Ergo Caluinus non negat aliud liberum arbitrium quàm illud quod etiam negant Baiani.

2. Baiani non admittunt aliud liberum arbitrium quàm quod est facultas appetitus rationalis agendi sine coactione. Atqui Caluinus non solùm non negat illam facultatem, quin potius adeo disertè eam asserit, vt hæreticos appellet si qui negent, vt antea ostensum est. Chamierius Caluini discipulus, pacem denuntiat ita sentientibus: nec alii vlli contradicunt. Ergo Baiani non admittunt aliud liberum arbitrium quàm quod neque Caluinus neque eius sequaces vmquam negarunt. Qui si ægrè ferunt vt ea facultas vocetur liberum arbitrium, hoc non faciunt sine idoneis Auctoribus, nec cum pertinacia, vt ostensum est.

3. Lutherus & Caluinus & eorum sequaces ideo sunt hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium quale postulat Tridentinum, nempe quod excitatum à Deo per gratiam efficacem *posſit* nihilominus *dissentire.* Atqui hoc illi non magis negant quàm Baiani, ergo neque sunt magis hæretici. Et quod idem est, Baiani quoad hoc præcisè si non habent aliud quo se tueantur & in sententia obstinati persistunt, non sunt minùs hæretici quàm illi: maior patet, & minor etiam probata est. siquidem Baiani, vt paulò antea referebamus, non aliter dicunt liberum arbitrium *posse dissentire* à gratia efficaci quàm potentiâ remotâ; proximè enim posse negant; dum supponunt gratiam illam esse victricem delectationem, quâ liberum arbitrium ad modum *vinculi constringatur*, ita vt *actus oppositus sit extra eius potestatem* nec nisi priùs *liberetur* eo vinculo, *posſit velle aliud.* Ita verò posse

Ians. tom. 3. lib. 7. c. 5.

aut non posse dissentire liberum arbitrium quis vmquã hæreticorum negauit? Negatne Caluinus illi gratiæ qua putat voluntatem peccatoris necessariò rapi ad consensum, posse succedere contrarium motum concupiscentiæ quo necessariò rapiatur ad dissensum? Et consequenter numquid admittit voluntatem, quam gratia mouet, posse dissentire cùm primùm illa recesserit, contraria delectatione succedente quemadmodum & voluntas, quam mouet contraria delectatio, dissentire potest cùm illa cesserit locum redeunti gratiæ? Quod si hoc & ridiculum est, quòd τὸ dissentire præsentiam aliquam dicat eius à quo aliquis dissentit, & minimè quadret in eum sensum, quem Tridentinum intendebat, quod non intendebat otiosam definitionem atque superfluam eius scilicet rei quam nullus vmquam mortalium negauit aut negare potuit, consequens est vt dicamus proximam dissentiendi potentiam, & à Tridentino sancitam esse, & ab hæreticis hæreticè negatam. Quibus quia manifestum est Baianos consentire, qui se meros fingunt interpretes Augustini, sequitur ab iisdem Augustinum fingi consentientem hæreticis.

Neque verò ab iis dissentire vmquam poterit qui nihil aliud dicet, quàm voluntatem nostram nec moueri coactam nec perpetuam habere in hac vita vel bene vel male agendi necessitatem, sed recurrere vicissitudine quadam, & modò vrgere necessitatem bene viuendi, modò necessitatem male viuendi. Eò reducitur tota Baianorum doctrina de libero arbitrio, quòd cùm nullo modo ab hæreticis negetur, mirum est quòd illis videatur Caluinus liberum arbitrium *à fundamentis* destruxisse, cùm sit manifestum idipsum ponere Caluinum, quo vno tota Baianorum philosophia nititur, quod est vtrosque iisdem *fundamentis* superædificasse.

Atque hoc est illud *cubile* libertatis quod se indagando tandem aliquando inuenisse Baiani iactant, rectiùs Ianſ. tom. 3. lib. 6. cap. 5.

loquuturi si carcerem vocarent. Quippe in quo libertas perpetuis constricta vinculis tenetur, nec alio gaudet priuilegio, quàm quod in hac vita mutatio quædam conceditur, suntque vincula illa vt plurimum quidem ferrea, at nonnumquam etiam argentea, sed quicquid sit, seu cubile vocemus, seu carcerem, penetrale illud in quo primaria libertatis forma visitur, sub specie appetitus incoacti; constat ex dictis eos qui hanc speluncam intrarunt, vt in ea suam colerent seruarentque libertatem, contubernalem habere Caluinum: aduenissé que illud tempus, quo prædictum erat lupum cum agno habitaturum induente lupo mores agni an secus; iudicium esto Tridentini. Nam quod aliquod sit dissidium circa inscriptionem & insigne appendendum vestibulo istius antri, quod Caluinus rectè inscribi neget *cubile libertatis*, malitque *sepulchrum* dici: iam sæpe monstratum est non adeo pugnaciter illum resistere, quin patiatur Baianos vt lubebit loqui; dummodo non aliud ab ipso sentiant. & Caluinistæ in eandem inscriptionem omnino consentiunt, vt dictum est.

§ VIII.

Baiani primas cogitationes reuocant & de Caluini doctrina bene sentire coguntur.

Ianſ. tom. 3. lib. 8. cap. 20.

QVARE necesse est vt Baiani tandem ad primam responsionem recurrant, qua dicebant non omnia quæ *hæretici docent esse hæretica*, nimirum hoc etiam aliis verbis repetunt. Vide enim quid dicant post allatas solutiones illas *Quod si inter istos omnes errores de cõcordia gratiæ & liberi arbitrii qui à S. Augustini principiis dictisque prorsus remoti sunt, Caluinus illam quoque philosophicam tetigerit quæstionem, de natura liberi arbitrii in quo sita sit. An S. Augustinus propter Caluinum luere debet? An ideo negandum est quod apertissimum ac certissimum est, Augustinum videlicet & discipulos ac posteros eius sanctos Patres*

ita

ita conciliaſſe gratiam cum libero arbitrio, vt gratia non cogat violenter voluntatem, ſed ſuauiter ei velle tribuat. An hoc inquam negandum eſt, Auguſtinum ſenſiſſe ac docuiſſe, quia Caluinus etiam in immunitate coactionis libertatem videtur voluiſſe collocare?

Sed qui ſunt *errores* illi Caluini? An non ſatis monſtratum eſt nullos eſſe, ſi hunc vnum exceperis, quo negat electionem voluntatis *in vtramque partem ſolutæ ac liberæ*: ſeu, quod illa poſſit mouenti ſe obtemperare aut refragari? hoc verò quid eſt aliud quàm negare indifferentiam? Et hæc eſt illa *quæſtio Philoſophica* quam dicitur *tetigiſſe* de natura liberi arbitrij? Philoſophica verò? immo & Theologica, quando certiſſimum eſt Philoſophorum illam notionem ab Eccleſia comprobatam eſſe, & olim, & nuper in Tridentino. Vnde quod interrogant, *an debet Auguſtinus propter Caluinum luere?* Reſpondemus in primis eos igitur fateri eamdem eſſe tum Auguſtini tum Caluini ſententiam, quod ſpectat ad deciſionem *Philoſophicæ illius* quæſtionis, quâ petitur vtrum ſit in nobis expedita in vtramque partem facultas, vel ſub auxiliis gratiæ dum bene agimus, vel ſub naturali diſpoſitione dum peccamus. Item, an non ſit hominum voluntas & coactionis expers, & obediens neceſſitati, ſiue dum benè viuimus: ſiue dum malè. Et conſequenter an poſſit, vel illa quæ adiuuante gratia impellitur ad bonum, diſſentire proximè; vel illa quæ retrahente concupiſcentia reluctatur, proximè conſentire. Baiani non diffitentur ſe quæſtiones has eodem modo decidere quo Caluinus, & interrogant an debeat *Auguſtinus propter Caluinum luere?* ℞. minimè gentium. Neque periculum eſt ne luat Auguſtinus propter Caluinum: ſed cum ſit manifeſtum ex Tridentino damnatum eſſe quod Caluinus dicit, voluntatem non poſſe non diſſentire, & hoc fateatur tum ipſe Caluinus tum Eccleſia vniuerſa; an debet Caluinus abſolui & Concilium damnari cùm ſua Eccleſia, propter inanem Au-

gustini prætextum? An debet tam immaniter tractari Augustinus, vt dicatur in eo consentire Caluino, in quo & Caluinus putat sibi contrariam esse totam Ecclesiam; & tota Ecclesia se contrariam esse Caluino profitetur? An hoc etiam audendum, Caluini sententiam de libero arbitrio retinendam omnino esse, orationem tantùm reformandam?

Sed pergunt, *An hoc ideo negandum est Augustinum sensisse ac docuisse*, libertatem esse positam in immunitate coactionis, *quia Caluinus etiam in immunitate coactionis libertatem videtur collocare?* ℟. Negandum omnino esse Augustinum id sensisse ac docuisse, quòd *certißimum* sit atque *apertißimum* id esse damnatum in Caluino. Quia præiudicium sanctitatis, auctoritatis, doctrinæ S. Augustini prohibet ne videatur id sensisse in hac materia, quod constat damnatum esse. Quod si etiam esset, vt ipsi falsò dicunt *certißimum*, atque *apertissimum*, Augustinum id sensisse ac docuisse, sequendus esset Augustinus dum docet sensum Ecclesiæ præferendum esse priuatis vnius doctoris cogitationibus, nec damnatis hæresibus atque hæreticis adhærendum.

At, inquiunt, Ecclesia non damnauit eos qui seclusa indifferentia libertatem voluntatis tuentur ex eo quod agat sine coactione. Est enim Philosophica illa quæstio de natura libertatis an requirat indifferentiam agendi, *quam Concilium Tridentinum tacitam intactamque præteriuit, cum circumspectè selegisset quicquid de gratia & libero arbitrio saperet errorem.* Bene habet, atqui hoc selegit, nimirũ *voluntatem à Deo motam posse dissentire, si velit.* Ergo contrariũ errorem sapit: atqui contrariũ docent, Baiani: ergo errorẽ docẽt. Nã quod dicũt potentiâ remotâ posse voluntatẽ dissẽtire, ridiculũ est, quod nihil aliud significet quã posse dissentire quãdo non erit qui cõsentiat. Et quis adeo vmquam insaniuit vt potentiam illam remotam negaret? damnauerit ne Concilium imaginarios errores, & nusquam existentes? Et Caluinus non triumphet

ſi concedamus Concilium Chimæras perſequutum? ſed cùm conſtet Caluinum profiteri ſe à Tridentino diſſentire, atque in hoc diſſentire, quod dicit voluntatem *poſſe diſſentire Deo excitanti*; cui poteſt in mentem venire vt credat non aliam eſſe Caluini ſententiam quoad hoc, & aliam Tridentini? Num hoc etiam Baiani tentabunt, vt obtineant Caluinum inuitum ac renitentem idem ſentire quod Tridentinum? num adeò fatuum eſſe probabunt, vt nec capiat ipſe quod dicit, neque quod Tridentinum intendit, dum alter negat, alter affirmat voluntatem â Deo motam *poſſe diſſentire ſi velit*, cùm in eo eadem ſit amborum ſententia? quod ſi non ignorat Caluinus, quid tam aperta phraſis ſignificet, ſéque aliud credere confitetur, Baiani quò fugient, vt oſtendant in eo ſe à Caluino diſſidere, in quo illum erraſſe conſtat?

Hoc verò quod dicunt, Tridentinum *intactam præteriiſſe* quæſtionem de indifferentia, quis non videt quãtâ falſitatis euidentiâ conuincatur? Ecquid enim quæſo eſt voluntatem conſentientem diuinæ gratiæ poſſe diſſentire, quâm voluntatem conſentire cum indifferentia?

An igitur *tacitam intactámque* indifferentiam relinquit? Quinimo ſola illa indifferentiæ poſitione Concilium hæreticos conficit, cætera omnia facilè conceſſuros, Nam quod dicit, *Tangente Deo cor hominis non nihil omnino agere, non nihil cooperari, non velut inanime quoddam nihil omnino agere*, non admodum negabunt hæretici dummodo non *conſtituatur in hominis optione vt Dei inſpirationi ſi velit auſcultet*, quod eſt dummodo non admittatur agendi facultas *quæ ſit in vtramque partem ſoluta & libera*: vt Caluinus loquitur, qui cum hac tantùm exceptione de cætero Auguſtino facilè concedit, vt credatur homo non ita trahi vt ſine motu cordis quaſi extraneo impulſu feratur, ſed intus ſic affici vt ex corde obſequatur. Item ex Auguſtino nos & agi & agere, *neque enim tolli hominis actionem Spiritus ſancti motu*:

In Antid. cap. 6. & can. 5. ſeſſ. 6.

2. Inſt. cap. 3. ſ. 14.

» Ita *conciliandam Dei actionem cum nostra, vt velle sit à na-*
» *tura, benè autem velle sit à gratia*, non verò ita nos seorsim aliquid agamus. Atque ita constat totum hoc docere Caluinum, ad quod Baiani reducunt Augustini sententiam, & concordiam gratiæ cum libero arbitrio. Quod gratia *non cogat violentiâ voluntatem, sed suauiter ei velle tribuat: atque ita non nihil instar lapidis agat, sed aliquid etiam proprio motu cooperetur, nec alius de ipso homine, sed ipse homo velit.* Horum inquam Caluinus nihil negat excepta, quæ debuit addi, potestate dissentiendi, qua potissimum particulâ error Caluini destruitur, Expectatur autem vt Baiani aliò eam sensu recipiant, quàm quo non respuit Caluinus, quod hactenus non præstiterunt: neque deinceps præstare poterunt, nisi admissa in libero arbitrio proximâ non agendi potestate, dum agit.

Ianſ. tom. 3. lib. 8 cap. 21. col. penult.

§. IX.

Baiani negatam ab hæreticis indifferentiam pariter negant & secum pugnant.

ATQVE hinc liquet & nihil dicere, & secum pugnare Baianos, dum dicunt se non negare indifferentiam aliquam siue in Deo, siue in Beatis, siue in Dæ-
» monibus, siue in homine viatore. *Absit*, inquiunt, *vt*
» *hoc vel Augustinus vel quisquam illorum scriptorum quos*
» *protulimus suspicatus fuerit*, CVIVS CONTRARIVM EX
» AVGVSTINI SCRIPTIS ADVERSVS HÆRETICOS NO-
» STRI TEMPORIS PROBATVRI SVMVS.
» *Sed hoc tantùm asserimus, non in istis indifferentijs, quo-*
» *cumque modo tandem ipsæ illæ intelligi debeant, esse sitam*
» *iuxta scriptores illos essentialem arbitrij libertatem.* Bene habet, ô viri boni. Ergo contra *hæreticos nostri temporis*, indifferentia quædam asserenda est. Est igitur asserenda quam illi negant; alioqui non asseretur *contra*

Ianſ. tom. 3. lib. 6. c. 20.

illos, & ex scriptis Augustini asserenda est. Ergo asserit Augustinus quam illi negant: ergo qui non aliam asserit quàm quæ ab illis non negatur, & ab Augustino dissentit: & cõsentit hæreticis, in eo quod *contra illos* credendum ac docendum est. Atqui iam sæpius ostensum est, Baianos non aliam admittere indifferentiam, quàm quæ numquam ab hæreticis negata est, quia non aliam admittunt in viatoribus de quibus potissimum est controuersia, quàm quâ liberum arbitrium potest moueri à Deo, vel non moueri pro eius beneplacito, & quâ dum mouetur, potest proximè consentire, remotè autem potest non consentire. Quis autem Caluinus hoc aliquando negauit? Non fatetur ille constantem esse in beatis atque in ipso Deo bene agendi necessitatem? Constantem etiam in dæmonibus & damnatis necessitatem male agendi? Non distinguit inter vtrosque statum viatorum vbi alternæ sunt vices, ac proinde vbi est indifferentia quædam vt vel ad bonum pro Dei beneplacito, vel ad malum pro iusta ipsius permissione moueantur? Non fatetur consequenter, Esto moueatur aliquis ad malum itáque sit proximè potens male facere, posse tamen remotè bene facere si malæ motioni bona succedat? Item, Esto moueatur ad bonum, itáque possit proximè bene operari; posse tamen remotè vel non operari, vel operari malè, si bona motio subtrahatur, eique mala succedat? Et quænam est igitur alia indifferẽtia quam fingere possimus à Caluino negatam, præter illam qua viatorum voluntas censeatur dum mouetur ad bonum posse proximè ac *sine successione* vt Scotus alicubi loquitur non consentire vel consentire in malum? Item dum mouetur ad malum posse proximè ac sine successione motionum non consentire vel consentire in bonum? hanc autem indifferentiam nonne Baiani quoque apertissimè negant? Quid enim est aliud voluntatem non habere indifferentiam *eo modo quo Scholastici putant*? Quid est li-

1. Sent dist. 39. §. *quantum ad primum.*

berum arbitriũ siue gratiâ, siue peccati delectationibus inbutum *non posse sub vtrauis dispositione vtrumlibet velle, siue bonũ siue malum*? Quid est delectationem tum iustitiæ tum peccati *esse vinculum*, & arbitrium non esse liberum, nisi sit *inalligatum*, hoc est, ęo vinculo solutum? Quid est *completum posse* coniunctum semper esse *cum ipso velle*, ac proinde numquam esse completum posse bene agere: quando quis malè agit? Quid est, illum qui malè agit non habere *immediatam* bene agendi *potestatem & debere fieri aliquam mutationem in requisitis ad agendum*? Quid est *esse necesse vt secundum illud operemur quod nos amplius delectauerit*? Quid est quamdiu voluntas *possidetur stabiliter vinculo delectationis seu iustitiæ, seu peccati*, & *donec eo liberetur*, *non habere in sua potestate actum oppositum*? Quid est *stante in libero arbitrio* gratiâ medicinali, *non posse illud indifferenter velle aut nolle*? An fuit vmquam meridies clarior quàm in hac Baianorum doctrina nullam esse reuera in viatoribus indifferentiam nisi illam impropriam & imperfectam, quà dum vnum proximè possunt, aliud quoque possunt remotè, si nimirũ pręsenti dispositioni alia succedat? Ex quibus sic argumentor.

Iansf. in statera. Nota 79.

Qui non aliam asserit indifferentiam, non asserit quam Caluinus negat: ac proinde nullam asserit contra Caluinum: atqui Baiani non aliam asserunt indifferentiam. Ergo non asserunt quàm Caluinus negat: ac proinde nullam asserunt contra Caluinum, hoc est *contra hæreticos nostri temporis*, qui Caluinum sequũtur, maior & minor ex dictis patent. Iterum, Qui nullam asserit indifferentiam contra Caluinum vel contra hæreticos nostri temporis qui Caluinum sequuntur; vel non legit, vel non intelligit, vel non sequitur Augustinũ *ex cuius scriptis* asserenda est aliqua in libero arbitrio indifferentia *contra hæreticos nostri temporis*, vt Baiani fatentur loco paulò ante citato; sed Baiani nullam asserunt indifferentiam contra Caluinũ, vel cõtra hæreticos nostri temporis qui scilicet Caluinum sequuntur: Ergo Ba-

ïani vel non legerunt, vel non intellexerunt, vel non ſequuntur Auguſtinum.

§ X.

Baianorum & Caluini conformitas in re ipſa magis inculcatur.

HÆc igitur ſumma eſt huius negotii. Caluinus liberum arbitriū negauit: & ideo negauit, quia non credidit eſſe liberum, ſi eſſet tantùm à coactione liberatum, niſi liberaretur etiam à neceſſitate, hoc eſt niſi dum agit, facultatem haberet non agendi. Hanc autem facultatem habere negauit: Neque enim fieri poſſe, vt dum Deus id mouet, non conſentiat. Hæc eſt tota Caluini ſententia, quam ſi quis admittat, negat diſertè Caluinns ſe cum illo niſi de verbis litigaturum. Concilium Tridentinum & tota Eccleſia Catholica non putauit hanc eſſe de verbis tantum diſputationem: neque verò putare potuit; quòd conſtet proprium omnino eſſe Caluini ſermonem, atque vſui communi tum Catholicorum, tum hæreticorum, tum Chriſtianorum, tum Ethnicorum accommodatum. Rem igitur Caluini damnauit, nimirum, non eſſe illam facultatem quam ſolam Caluinus putat dignam nomine liberi arbitrii. Et quia nitebatur Caluinus eâ ratione, quòd non eſſet in vtramque partem ſoluta & libera, hoc eſt, quia dum mouetur à Deo & per talem motionem fit cōpletè potens ad ſequendum bonum, non eſt potens ad illud fugiendum, vel ad cohibendum impetum ſuum; hoc quoque damnauit Concilium, cum definiuit, *poſſe diſſentire ſi velit*, quod eſt voluntatem motam eſſe ſolutam à neceſſitate conſentiendi & in vtramque partem liberam, poſt quam ita conſenſit *vt poßit diſſentire*.

Baiani nihil obſtante hac definitione Concilii, non alio ſenſu concedunt voluntatem à Deo motam

motam poſſe diſſentire, quàm quo id etiam concedit Caluinus. nimirum id poſſe tantum potentiâ: & eodem ſenſu quo id negat Caluinus ipſi etiam negant, hoc ſcilicet, poſſe proximè, liberandam enim prius eſſe à vinculo victricis delectationis, quo ita conſtringitur, vt actus oppoſitus, hoc eſt, diſſenſus ſit *extra illus poteſtatem*, vt antea retulimus. Vnde illis reſtat cum Caluino de nomine tantùm contentio, quòd Caluinus potentiam eiuſmodi, quam eſſe ipſe non negat, neget tamen eſſe vocandam liberam: Baiani è contrario putent ſe proprium libertatis nidum ſeu *cubile* in illo conceptu reperiſſe: qua in contentione Caluini moderatio laudanda omnino eſt, quod profiteatur ſe nolle in ea quæſtione pertinacem eſſe, in qua gloriari poteſt & rationem & vſum communem à ſe ſtare. Quare ſi non errat in re ipſa, dum admittit voluntatem à neceſſitate coactionis tantùm ſolutam, abſoluendus omnino eſt, & damnandum Tridentinum. Reſtat ergo vt Baiani deſpiciant quomodo & ſibi conſulant & S. Auguſtino quem hoc loco infamant de conſenſu cum Caluino quoad rem ipſam. Eſto, putent diuerſum eſse quoad vſum verborum: ſed audi quomodo Caluinus in eundem quoque ſenſum Auguſtinum & interpretetur & approbet in quem Baiani, ita enim loquitur, *Quid ergo inquies, ſibi vult Auguſtinus, cùm de libertate voluntatis loquitur? Nempe quod toties repetit: non cogi homines inuitos Dei gratia, ſed voluntarios regi vt ſponte pareant ac ſequantur: ideo tamen quia eorum voluntas ex mala verſa ſit in bonam Vnde illud, nos ergo volumus, ſed Deus in nobis operatur & velle, nos operamur; ſed Deus effieit & operari, &c.* Baiani quid inſuper dicunt, aut quid Auguſtinum præterea dicere contendunt? vel iis quæ præterea dicit quid aliud reipſa ſignificari putant, quàm quod Caluinus hic exprimit? Deſinant igitur vel ita ſentire: vel Caluinum damnare, niſi damnatum quoque velint Auguſtinum. Sed iam vidimus quàm ſint parati ad Caluinũ abſoluendum

In Antid. cap 6 ſeſſ. 6. Concil. Trid.

absoluendum, cui etiam velint *gratulatum*, quòd in Augustini mentem incurrerit, dum Tridentinum in eum tonat.

§ XI.

Eorumdem conformitas etiam in modo Philosophandi.

SED neque hoc ad extremum est omittendum, Baianos non solum rem ipsam Caluini atque opinionis substantiam tenere, sed modos etiam atque rationes, quibus illa confirmatur & munitur. Caluinus Pelagianam putat doctrinam illam quâ voluntas siue in bonis siue in malis, agere dicitur sine necessitate seu cũ indifferentia, & ideo *ætatis nostræ Pelagianos* vocat eius defensores, & eorum Patrem *Pelagium*. Idem Baiani fusè prædicant, dum vbi distinxerunt potentialem gratiam quæ dat posse si velis, & efficacem quæ dat vt velis; hanc solam dicunt esse medicinalem, *quâ stante arbitrium non potest indifferenter velle aut nolle.* Et contrariam doctrinam primùm *Pelagianam*, deinde *Semipelagianam* fuisse: nec pertinere eam ad eas quæstiones quas liberum sit approbare aut reiicere, sed ad eas quæ cum essent olim *accuratè definitæ*, apud recentiores *obliteratæ sunt, antiquitatis incuria vel imperitia.* 2. Inst. cap. 3. Ianſ. in ſtatera, nota 79. & 80.

Caluinus errorem illum manasse dicit à Philosophis Platone, Cicerone, Aristotele, Seneca, & quia negare non poterat, ita etiam sensisse Christianos plerosque atque Ecclesiasticos scriptores; ait illos *longè plus æquo Philosophis accessisse: & nimium philosophicè loquutos, qui se Christi iactabant esse discipulos.* Baiani huius quoque corruptionis causam in Philosophiam reiiciunt. *Philosophiam Ethnicam magna verborum pompa prædicasse illam indifferentem potentémque arbitrij libertatem. Hinc indefesso labore à quibusdam sudatum, vt Apostolus Aristoteli, stultitia crucis sapientiæ verbi, fides philosophiæ concilia-* 2. Inst. cap. 2. §. 3. & seqq. Ianſ. Præf. in lib. 1. de gratia Christi salu.

ta consentiret. Pelagianis id infelicicer cessisse. Alios gratiam excogitasse, quæ cum Gentilium Philosophorum sensis ac pro-
Idem Præf. *nuntiatis bellissimè consentiret.* Inde illæ inuectiuæ in recé-
a lib. 6. tiores qui liberi arbitrij intelligétiam *tutiùs ab Aristotele & gentili Philosophia, quàm ex antiquæ Ecclesiæ prõptuarijs hauriendam esse arbitrantur.* Idcóque vetant, ne hic ampliùs *obstrepat Aristotelica Philosophia, quæ in ista causa cum Pelagio atque Iuliano plenis buccis eam crepante damnata est.* Hæc præfantur in eas disputationes in quibus indifferentiam à libero arbitrio eliminandam contendunt.

Caluinus Scholasticos Doctores potissimùm accu-
a Inst cap. 3. §. 13. sat, quòd errorem illum propagarint auxeríntque. Eò enim spectat quòd *Sorbonicos Sophistas* vocat illos ætatis
Ib. §. 11. & cap. 2 §. 6. nostræ Pelagianos, *qui Pelagium patrem suum imitantur.* Quis autem sit error ille iam dixerat, nempe *in manu nostra esse respuere vel accipere oblatam Dei gratiam.* Et ideò nos cooperari Dei gratiæ *quòd nostri iuris sit eam vel respuendo irritam facere, vel obedienter sequendo confirmare.* Quapropter se discedere profitetur *à senioribus Scholasticis,* puta Lombardo, *sed longiore interuallo à recentioribus Sophistis, qui etiam à vetustate longius recesserunt.* Baiani octingentis circiter annis post Augustinũ adeò constantem fuisse putãt opinionem illã quòd indifferentia nihil faciat ad libertatem, & quòd libertas non tollatur abla-
Iansf. tom. 3. lib. 6. c. 12. & 13. tâ indifferentiâ, *sed sola vi & coactione,* vt negent, *inuentum vllum fuisse in Ecclesia Latina qui dissenserit:* ideóque concludunt id omnes docuisse vsque ad Scholasticos. Quin & Scholasticos *vicinissimos Patribus* idem sensisse, *sed paulatim declinari cœptum ab illa intelligentia primæua libertatis, eóque ventum ætate nostra vt antiqua do-*
Iansf. ib. cap. 20 21. & 23. *ctrina vix possit tradi sine erroris suspicione.* Ex quibus facilè intelligitur communem his auctoribus cogitationem illam fuisse cum Caluino qui se ab Scholasticis etiam senioribus dissentire dicit: sed maximè à recentioribus, vtpote remotioribus à vetustate.

Caluinus opinionem illam suam, quod voluntas à Deo moueatur ad agendum necessariò, idest sine indifferentia, non diffitetur esse nouam, cùm dicit voluntatem à Deo sic moueri *non qualiter à multis sæculis creditum est, vt nostræ postea electionis sit aut obtemperare aut refragari.* Eamdem nouitatem Baiani confitentur, cùm dicunt octingentis annis post Augustinum pullulare cœpisse contrariam sententiam, iamque in eam amplitudinem excreuisse vt obliterata sit hac in parte, quam esse Augustini putant, doctrina, quemadmodum paulò ante retulimus: & ideò non dubitant quin *mira videatur Scholasticis* ipsorum doctrina, quippe quibus *inaudita sit & non mediocriter mira.* Et quamuis deinde monstrare conentur principes Scholasticos eadem quæ ipsi principia sectatos, quia tamen vident quàm facilè sit monstrare vicissim id esse falsum, quámque incredibile, vt quod est *inauditum* modò, ac non *mediocriter mirum* apud Scholasticos, id ipsum tamen sit apud eorum Magistros expressum; ideò fateri coguntur *eosdem omnino Scholasticos nonnullos veteres*, licet initio ad amussim cum Magistro sentientes, deinde *sub finem vitæ in alterum extremum quamuis nonnihil vacillando vergere*, nempe hoc Baiani non videre, quod vidit Caluinus, in Scholis *necessitatem cum coactione confundi*; ac proinde cùm dicunt veteres Scholastici liberam esse voluntatem *quia non cogitur*, dicere voluisse, atque aliàs etiam expressisse, *quia non necessitatur.* Sed quidquid sit, Baiani Caluino concinunt, dum fatentur doctrinam suam esse apud Scholasticos *inauditam & miram*, quod nemo est qui non videat contingere non posse, quin etiam in tota Ecclesia eodem quoque modo inaudita & mira sit.

2. Inst. cap. 3. §. 10.

Ianf. tom. 3. lib. 6. cap. 6. & 12.

2. Inst. cap. 2. §. 5.

Caluinus opinionem suæ contrariam vel ex ignoratione peccati Originalis vt in Philosophis, vel ex tenui atque superficiaria eius apprehensione vt in Ecclesiasticis natam supponit; & ideo illam agendi malè sine

2. Inst cap. 2. §. 1. & seq.

gratia, & agendi benè cum gratia necessitatem refundit in naturæ deprauationem, & efficaciam remedii sine quo sanari non potuit. Ita etiam Baiani philosophantur; *Frustra*, inquiunt, *de medendo morbo satagimus, nisi ante causas eius & magnitudinem & pertinaciam, aliáque symptomata, quæ inde proficisci solent, ipsóque non minus morbo periculosa sunt, perspecta habeamus, quorum quidem profundissima ignoratione factum est, vt neque Philosophi, neque hæretici nihil omnibus ingenij sui conatibus excogitare potuerint, quod vel morbum ipsum tangeret, nedum radices eius succideret. nihil etiam nonnulli Catholici protulerint, quò vis eius vtcumque frangeretur.* Qui verò sint illi Catholici exponunt deinde, dum Scholasticos Doctores designant *à teneris vnguiculis in Gentilis Philosophiæ palæstris eruditos.* Hæc illi, quibus longè satius erat in illa Scholasticorum palæstra versari, quàm vti eos fecisse constat, eamdem cum Caluino scholam frequentare; sed pergamus.

Ianſ. tom. 3. in Præf. lib. 1.

Idem in Præf. lib. 3.

Caluinus consequenter restringit indifferentem libertatem siue ad peccandum siue ad bene agendum, tum in Angelis tum in hominibus ad statum ante peccatum. Id ipsum Baiani faciunt, qui propterea gratiam *medicinalem* quæ datur lapsis, distinguunt à *potentiali* quam habuit Adamus, *quâ stante in libero arbitrio, potest arbitrium indifferenter velle aut nolle*, quasi dicerent, stante gratia medicinali, liberum arbitrium minimè habere indifferentiam illam.

2. Inst cap. 3. §. 10. & 12.

Ianſ. in stastera nota 79.

Caluinus vt probet non obstante illâ necessitate nihilominus voluntarium esse atque imputabile quod quis facit, instantiam petit à Dei voluntate, quæ necessariò bona est. Item à voluntate diaboli qui est malus necessariò. *Offendit autem eos*, inquit, *qui inter necessitatem & coactionem distinguere nesciunt. At si quis eos interroget, an non Deus necessariò bonus sit? an non diabolus necessariò malus, quid respondeant?* Et mox, *Ergo si liberam Dei voluntatem in bene agendo non impedit, quod necesse est*

Inst. lib. 2. cap. 3. §. 5.

illum bene agere, si diabolus, qui non nisi male agere potest voluntate tamen peccat, quis hominem ideo minus voluntate peccare dicet, quod sit peccandi necessitati obnoxius? Vbi vides adeò non esse pertinacem Caluinum in modo loquendi, vt liberam vocet voluntatem, quam putat necessariam. Hoc igitur Baiani exactè imitantur, instantiam enim illam valdè vrgent de libertate Dei & de libertate dæmonum seu damnatorum, vt ex dictis patet. Ianſ.tom. 3. lib. 6. cap. 7. cap.11. & 34. & lib. cap 10, & .11.

Denique Caluinus Doctoribus Scholasticis ætatis nostræ Pelagianis, atque adeo Tridentinis fulminibus Augustinum opponit. Cæteros enim Patres antiquos *illo excepto* vel deceptos esse, vel incertos, vt ante retulimus. Peccandi necessitatem Augustinum constanter asseruisse, gratiæ etiam *perpetuum effectum*, quod est bene agendi necessitatem. Baiani eandem munitionem obstruunt opinionis suæ impugnatoribus: atque vt eos deterreant tanti Doctoris reuerentiâ concludunt *non in se illos, sed in Augustinum anathema prius dicturos*, vt iam religio sit Baianos vexare: sed inanis est ista religio, atque illud munimentum fragile futiléque. Baianos iam percussit Ecclesia intacto Augustino, qui etiam in eosdem anathema vel mortuus dicit, à quibus dissensit viuus, vt monstratum antea est. Atque hinc constat esse illos vel eo nomine infelices, quòd doctrinæ huius quã tot sæculis occultam fuisse dicunt, iam reuelatæ gloriam perdiderint, vt pote debitam Caluino. Multò verò infeliciores, quòd se illi hæresiarchæ adeò propitios exhibent, vt Ecclesiam velint ad eius lucernam accendere; atque ab eo doceri; quando rem ad fidem pertinentem *Scholasticis inauditam & non mediocriter miram*, hoc est Ecclesiæ quæ nunc est incognitam, atque ideo incognitam quia negatam, Caluino patefactam à communi amborum Magistro Augustino *gratulabundi* supponunt. O malè fidum Augustini cultum! O proditoriam sanctissimi Doctoris commendationem! 2. Inſt. cap. 3. §. 5. Ib. §. 7. Tom. 3. lib. 6. in fine.

LIBER QVINTVS.

DE STATV PVRÆ naturæ.

EXPONIMVS hoc libro seu instantiam, seu exemplum aliud, quo constet S. Augustinum à Nou-Augustinianis committi cum Romanis Pontificibus, cum hæreticis verò conciliari circa possibilem puræ naturæ statum, & quidem immeritò & cum graui Augustinianæ Theologiæ calumniâ. Porrò & hoc argumentum, & quod sequenti libro sexto tractatur, pertinebant ad superiorem librum secundum vel quartum, sed quia longiorem disputationem requirebant seponenda visa sunt.

Statum autem puræ naturæ vocamus medium inter statum originalis iustitiæ, in qua primus homo conditus fuit, & statum peccati in quem lapsus est. Medium, inquam, per negationem extremorum, quod concipiatur nec habere iustitiam illam & sanctitatem, quæ dat habenti ius ad vitam æternam; nec vllum impedimentum peccati, quò ab ea excludatur ob reatum contrariæ damnationis.

CAPVT I.

Negant hæretici possibilem esse statum puræ naturæ.

HVNC igitur statum medium esse chimæricum, nec potuisse aut posse vsquam consistere extra fictionem mentis nostræ; sed adigi Deum insuperabili

necessitate, vt si naturam intelligentem creare velit, creet ornatam ea sanctitate, quæ nobis à peccato resurgentibus est supernaturalis, vnum est ex placitis nostratium hæreticorum.

Lutherus in cap. 3. Gen. *Quin hoc instituamus*, inquit, *iustitiam non fuisse quoddam donum quod ab extra accederet separatum à natura hominis .... sed fuisse verè naturalem .... ita vt natura Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum. Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quàm naturale est quod oculi lumen recipiant.* Hinc concludit falsum esse quod dicunt Papistæ *non solum in hominis natura, sed etiam in Diabolo naturalia mansisse integra.* Quod scilicet putet periisse aliquid naturale quādo periit sanctitas illa in dæmonibus & in hominibus subiectio ac subordinatio perfecta appetitus animalis ad rationalē, & immunitas à morbis, doloribus, & morte, &c. Idipsū significare voluit Caluinus, cùm statum illum Adami ante defectionem vocat *integram humanæ naturæ præstantiam*, quòd dubium esse non possit, quin illi sit idem *naturæ præstantia*, & *naturalis præstantia*, vt manifestè colligitur ex iis, quæ postea subiungit, dum præstantiam hanc non in alio ponit quā in præclaris dotibus mētis & volūtatis cū dicit. *Ergo animam hominis Deus mēte instruxit, qua bonum à malo, iustum ab iniusto discerneret: ac quid sequendum vel fugiendum sit præeunte rationis luce videret. Huic adiunxit voluntatem penes quam est electio.* HIS PRÆCLARIS DOTIBVS EXCELLVIT PRIMA HOMINIS CONDITIO. En vt lucem quam fuisse agnoscit in primi hominis intellectu ante peccatū non aliam esse putat quàm *rationis*: nec aliam virtutem in voluntate quàm liberam *eligendi* facultatem: Et hanc fuisse dicit excellentiam primæ conditionis. Vnde subiicit paulò post: *In hac integritate libero arbitrio pollebat homo, quo si vellet, adipisci posset vitam æternam.* Libero, inquit, arbitrio, non superaddita quadam gratia.

1. Inst. cap. 15. §. 4.

Nec facit ad errorem, quod videatur Caluinus non

Deum auctorem peccati; quasi non magis fiat auctor peccati ipsum prædefiniendo, quàm inserendo concupiscentiam, sed vt vt sit, ex ipsis deductionibus ostendunt putare se Adamum non potuisse aliter creari quàm quo modo creatus est, & contrarium putat Chamierus redolere Manichæismum.

CAPVT II.

Hæretici hæreticè negant possibilem esse statum puræ naturæ.

HANC doctrinam esse Catholicæ contrariam, ac proinde hæreticos in eo hæreticos esse, quod erat secundo loco monstrandum, facilè intelligitur ex eo quod ipsimet fatentur. Nam Lutherus *Papistis* oppositum attribuit loco iam citato: & more suo quo solet; id quod est commune Catholicorum, tanquam à Scholasticis inuentum traducere; inter *deliria* Scholasticorum numerat quod dicunt, naturalia mansisse integra, quãdo periit illa primi hominis rectitudo, delirare illos ratus, & consentientem illis Ecclesiam Romanam, quòd negent eiusmodi rectitudinem fuisse naturalem. Idem probari potest ex consensu Sanctorum Patrum quos citat Bellarminus in libro de gratia primi hominis. Cap. 6.

. Sed omnem tollit dubitationem definitio duorum Pontificum Pij V. & Gregorii decimi tertii, qui hanc hæreticorum doctrinam à Michaële Baio propositam, Loc. cit. alio atque alio modo decies damnant. Quæ causa est vt Bellarminus fateatur nescire se quomodo iam possit ea de re vllus Catholicus dubitare, ampliùs aliquid modò dicturus, quando accessit confirmatio duorum aliorum Pontificum, Vrbani VIII. & Innocentii X. qui bullam illam contra Michaëlem Baium iterum promulgarunt; additisque nouis pœnis seruari præceperunt. Sunt autem in ea bulla propositiones hæ damnatæ.

Prima. *Nec Angeli nec primi hominis adhuc integri*

merita, rectè vocantur gratia, prout ſcilicet gratia diſtingui ſolet contra naturam, & ſignificat beneficium naturæ indebitum. & ideo non negabat Baius, nec negarent hæretici, quin primi hominis lapſi merita rectè vocentur gratia, quia ſcilicet ex gratuito & naturæ ſuperaddito beneficio procedunt: ſed hoc negant de meritis primi hominis adhuc integri.

Tertia. *Vt bonis Angelis, & primo homini, ſi in ſtatu illo perſeueraſſet vſque ad vltimum vitæ, felicitas eſſet merces & non gratia.* Quia ſcilicet redderetur meritis vi ſolius naturæ paratis, & à gratuito Dei beneficio independentibus.

Septima. *Primi hominis integri merita fuerunt primæ creationis munera: ſed iuxtà modum loquendi Scripturæ ſacræ, non rectè vocantur gratia; quo fit vt tantum merita, non etiam gratia debeant nũcupari.* Hoc eſt quod iam dicebam, principia iſtorum meritorum ſupponi à Baio eſſe naturalia, & vel naturam ipſam vel facultates naturæ debitas, & ideo non poſſe dici gratiam à naturalibus beneficiis diſtinctam.

Vigeſima ſecunda. *Humanæ naturæ ſublimatio & exaltatio in conſortium diuinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis: & proinde naturalis dicenda eſt & non ſupernaturalis.* Confirmat ſuperiorum expoſitionem, quæ magis adhuc patebit ex ſequentibus. Cõſortium autem diuinæ naturæ non aliud intelligit, quàm quod habetur per gratiam iuſtificantem, vt colligitur ex prop. 42.

Vigeſima quarta. *Abſurda eſt eorum ſententia qui dicunt hominem ab initio dono quodam ſupernaturali & gratuito ſupra conditionem naturæ ſuæ fuiſſe exaltatum, vt fide, ſpe, & caritate Deum ſupernaturaliter coleret.*

Vigeſima quinta. *Vanis & otioſis hominibus ſecundùm inſipientiam Philoſophorum excogitata eſt ſententia, quæ ad Pelagianiſmum reiicienda eſt, hominem ab initio ſic conſtitutum, vt per dona naturæ ſuperaddita, fuerit largitate conditoris ſublimatus, & in Dei filium adoptatus.*

Vigesima septima. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis eius conditio.*

Quinquagesima quinta. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem qualis nunc nascitur.* Non solùm quia nunc nascitur cum peccato originis cum quo clarum est non potuisse creari ab initio: nec quisquam adeò fatuus vmquam fuit qui hoc somniaret: sed quia quod plerique omnes sentiebant, non potuit creari, vt Baius putat, cum illa ignorantia, cum illa concupiscentiæ inobedientia, cum illa morborum dolorúmque serie, cum illa demum moriendi obligatione cum qua iam nascitur. Id quod patebit ex sequentibus.

Septuagesima octaua. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.*

Septuagesima nona. *Falsa est Doctorum sententia primum hominem potuisse à Deo creari & institui sine iustitia naturali.* Dixerat antea naturalem fuisse iustitiam illam & rectitudinem, in qua creatus est primus homo: & iam addit non potuisse creari *sine iustitia naturali.* Vult ergo non potuisse creari sine iustitia & rectitudine, in qua creatus est: ac proindè negat esse potuisse medium statum in quo homo nec illam haberet iustitiam in qua creatus est, nec peccatum cum quo iam nascitur. Quod est iustitiam in qua conditus est homo, & bonorum appendices quæ illam sequebantur in illo felici statu, ita fuisse connaturalem, ita debitam homini, vt fuerit intrinsecè malum, ac proinde impossibile hominem alio modo creari: alioqui futurum fuisse auctorem Deum, non solùm naturalium defectuum, sed & moralium quæ sequutura erant ex naturalibus. Hæc omnino videtur esse huius auctoris sententia eadem prorsus cum ea quam retulimus hæreticorum doctrina. Quæ quia dãnata est in Baio, sequitur euidenter nequaquam posse recenseri inter eas sententias quæ sunt hæreticis communes cum Catholicis; sed inter eas in quibus hæretici

errant & alieni sunt à doctrina Catholica. Ad quod facit iudicium Guillelmi Estii dicentis meritò damnatam fuisse doctrinam illam. Qui enim norunt quàm non fuerit infensus Estius sectæ Baianorum, facilè intelligent necessariò fuisse vt magna quædam veritatis euidentia confessionem hanc exprimeret. Et verò magna quædam euidétia est, quod Sũmi Pontifices huiusmodi sententiam toties & tot modis expressam proscripserunt, quasi vellent significare quocumque illa modo induatur, placere tamen nec debere vnquam nec posse.

CAPVT III.

Baiani Nou-Augustiniani hæreticis contra Ecclesiam consentiunt in proposita quæstione.

TERTIVM restat, nimirum vt ostendamus idem omnino sentire Nou-Augustinianos, quos ideo cum Baianis confundimus, vt quia ipsi contendunt quæcumque sentiunt eadem quoque sentire Augustinum antiquum, hoc est verum ac verè colendum audiendúmque: consequens sit id agere illos, vt credamus S. Augustinum præluxisse nostratibus hæreticis, in eo in quo illi ab Ecclesiastico sensu sunt alieni. Est autem ea res probatu facillima. Neque enim id illi vna aut altera sententia decernunt, sed toties ac multiplicatis voluminibus probare nituntur, præfati statum illum puræ naturæ, *non solum Augustino, sed etiam antiquæ Ecclesiæ ignotum fuisse, nec nisi à gentilibus olim & hæreticis obtrusum.* Indubitatum quippe illis est, naturæ rationali vi creationis debitum esse *castum Dei amorem; neque posse condi quin talis amor illi concreetur, ita vt eum vel vi creationis habeat*, vel certè *voluntas ei tam robusta tribuatur, vt* in eum erumpere possit. Dilectionem illam Dei pertinere *ad statum hominis naturalem, ad integritatem naturæ, esse aliquid ipsius naturæ, vt visum, vt auditum, vt sanitatem: eo detracto naturam manere velut natuam, imper-*

Tom. 2. præf. in libros de statu puræ nat.

Ib. lib. 1. cap. 11. 17.

Ib. cap. 16.

fectam, vitiatam: fore vt natura placeat posito illo bono, vt displiceat eo detracto: ita tollendam naturæ integritatem si desit hic amor, vt natura per hoc ab ipsa per quam facta est arte discedat, eique desit aliquid quod in arte per quam facta est cernimus adesse debuisse: secluso amore illo rationalis naturæ integritatem minui, statum naturalem labefactari, bonitatem naturalem corrumpi. Et quia illum Dei amorem castum putant esse *gratiam sanctificationis & adoptionis*: consequẽs est gratiã sanctificationis & adoptionis debitã esse naturæ rationali vi creationis, sicuti visus, auditus, &c. Quæ causa est vt ipsa quoque Dei fruitio debita esse censenda sit. Et ideo dicunt, *in excellentia imaginis Dei in qua naturaliter constituta est creatura rationalis, fundari capacitatem illam fruendi Dei, quo solo beari potest* AC NATVRALITER DEBET: *nec enim posse separari à regno cœlorum & à supernaturali felicitate diuelli*, ita vt vel clara Dei visio immediatè illi debeatur, vel inferior saltem & imperfectior beatitudo, aut vt illi loquuntur *decoloratior* qua pateat aditus ad perfectiorem. Ib. cap. 19. Lib. 1. de statu puræ nat. cap. 1. 3. 4.

Idem dicunt de subiectione appetitus animalis ad rationalem. Negãt enim vel Adamum potuisse, vel quemlibet alium hominem ita posse diuinitus creari, vt ante omne ipsius peccatum appetitus rationem præueniat, vel ei resistat: *Naturalem enim homini esse illam carnis erga spiritum obedientiam, & ex illa sola radice nasci, quòd naturalis homini sit ille de rebellione carnis pudor*: ac proinde etiam *naturalem esse dominatum* spiritus in carnem, quem exigat *naturalis ordo non tantùm carnis & spiritus, sed & iustitiæ.* Ex vtriusque appetitus cõiunctione nasci ius illud dominandi appetitus rationalis in concupiscibilem; sicuti ex coniugio nascitur imperium mariti in vxorem: & sicut ex aduentu animæ nascitur in corpore graui & ad motum deorsum tantùm determinato, potestas mouendi se quaquaversum motu animali. Ita illi philosophantur. Lib. 1. cap. 20.

Idémque liberaliter extendunt ad damna cætera Ib. cap. 22.

quæ sunt ex originali peccato consequuta. Negant videlicet posse vllum ex his contingere innocenti creaturæ rationali, non ignorantiam illam præsertim iuris naturalis cum qua nunc damnata hominis natura nascitur. *Tam enim esse contrariam creaturæ rationali, & ita malam; vt quidquid inde nascitur hominem culpæ reum faciat: non posse igitur fieri vt homo in illis horrendis tenebris à Deo condatur, antequam eas aliqua iniquitate promereatur.* Atque ita modò probant ignorantiā necessariò ex peccato nasci quòd ad peccatū trahat: modò trahere ad peccatum, nec illud excusare, quòd ipsa ex peccato nascatur. Quod est ambulare in circuitu. Pergunt tamen, & ineuitabili dilemmate concludunt, vel Scholasticos vel Augustinum falli. *Si enim Scholastici rectè docent posse esse puræ naturæ consectaneam ignorantiam, sicuti & concupiscentiam, sicut hoc ipsum dicebat contigisse Iulianus, & non multum discrepanti modo Manichæus: profectò turpiter errare Augustinum: Quòd si tanti Magistri dignitas, victoriæ de vtrisque reportatæ authoritas, & Ecclesiæ per eius doctrinam triumphantis honor, nihil aliud nos opinari sinunt, nisi verissimum esse quod ipse velut inuictum aduersus eos tota vita pressit: Scholasticos in hac re tantum à veritate discessisse necessarium esse, quantum ab Augustini doctrina discessere.* Perit itaque Augustini dignitas, perit authoritas, pereunt victoriæ de hæreticis reportatæ, perit honor Ecclesiæ triumphantis, nisi fatemur fieri non posse vt quisquam concipiatur homo, si quidem originali peccato careat, qui non sit in vtero materno Philosophus, & in iure naturali Doctor, qualis esse non potest nisi & se, & Deū, & mundi creationem, & parentes, & naturam humanam, eiusque officia nouerit, quidni & angelicam? vt sint inepti, qui quod B. Virgo ab initio conceptionis vsum rationis habuerit, referunt ad priuilegium diuinæ maternitatis, cum nemo vnus sit ex omnibus humanæ naturæ infantibus possibilibus, cui hoc non debeatur, si sine peccato pariter concipiatur.

De mortis doloribus, & corporis defectibus vide quid dicant, *Nullum qualecumque malum inferri à Deo posse creaturæ rationali sine culpa*, ac ne putes exceptionem aliquam pati regulam adeo generalem; descendunt ipsimet ad singularia quæcumque mala, *fatuitatem, obtusionem mentis, & tarditatem, aggrauationem animæ ex corpore, cæcitatem, surditatem, corporis corruptibilitatem, monstrositatem, dæmonum vexationem, nascentes intrinsecus morbos, calamitates extrinsecus irruentes, omnem omnino pœnam, hoc est, miseriam & quæcumque mala homines doloribus torquent*, quidquid voluntatem ita offendit, *vt quod non vult fiat, vel quod vult non fiat*, & ipsam potissimum mortem. Ib. lib. 3. cap. 11. Ib. cap. 6. 7. sup.

Quando autem audis fieri non posse, noli difficultatem tantùm aliquam aut naturalem repugnantiam diuinitus superabilem cogitare, inuicta nimirum intelligitur impossibilitas, diuinâ bonitate atque iustitia omnipotentiam ligante penitus, atque insuperabiliter impediente, ne aliud faciat. Argumentantur enim ex vi diuinæ prouidentiæ, *cuius omnipotentiam, scientiam, iustitiam necessariò lædi* contendunt. *Impossibile est*, inquiunt, *vt Deus creaturam rationalem miseram creet, nisi istam miseriam culpa præcedente mereatur, nec minus impossibile est vt sine Dei dilectione non sit misera: alioqui violandam æternam legem, id est ipsam diuinam rationem, qua iustum est vt omnia sint ordinatissima.* Ergo *esse impossibile vt creatura rationalis sine casto Dei amore condatur. Tantam iniquitatem* quanta reperitur in appetitu non subdito rationi *sine culpa & pœna esse non posse siue hominis qui eius auctor sibi peccando fuit, siue alterius qui creando vel generando.* Et quia in Deum culpa non cadit, facile est concludere implicare vt Deus eo modo hominem creet: vnde dicunt *Deum auctorem esse concupiscentiæ non nisi erronea & blasphema opinione dici posse.* Quod iterũ ac sæpe repetũt & ad ignorantiam iuris naturalis atque alia mala naturæ sensibilis extendunt, cùm dicunt *Dei sanctitatem igno-* Lib. 3. cap. 7. Lib. cap. 11. Lib. 3. cap. 22.

rantiæ, concupiscentiæ, malitiæque concreatione necessariò pollui, iustitiam innocentium afflictione violari: Esse fidei Catholicæ, peccata pullulantia ex ignorantia inuincibili iuris naturalis esse vera peccata, Deo transcribenda, si hominem innocentem in ea conderet. Atque ita implicabit ex decreto Nou-Augustinianorum & secluso originali peccato infantem concipi qui non sit & philosophus, & religiosus in ipso conceptionis momento. Quinimo implicabit infantem concipi qui sit infans. Mutum enim esse etiam ad tempus, defectus naturæ & malum quoddam est. Et si mutus ille iam fleret, si doleret, si pruriret, si tussiret, annihilaretur Deus, ipsius videlicet sanctitate iustitiáque destructis.

Lib. 2. cap. 22.

Tantâ vero certitudine ista decernunt, vt asserant hæc esse S. Augustini *immobilia principia, quibus tota doctrina eius aduersus Pelagianos & Manichæos incumbit: sequi filum humanæ rationis, non Ecclesiasticæ traditionis qui resistunt: Inuictè concludere Augustinum commentum illud puræ naturæ esse chimæricum, impossibile, ingratum & irreligiosum aduersus Deum, neque posse nisi blasphema opinione sustineri: fundamentalem esse doctrinā contra Pelagianos: clarissimam Augustini doctrinam ab Ecclesia toties probatam à nemine in controuersiam vocatam ante millesimum annum & sæculum Scholasticorum: Ecclesiæ perniciem meditari qui eam impugnant* mirum videri non aduertisse Scholasticos puræ naturæ fabros, *quod est pagani & hæretici tum Pelagiani tum Manichæi, Marcionitæ, Materiarii viderunt* non posse sine iniustitia tribui Deo miserias creaturæ innocentis. *Incredibilis profectò me subit admiratio*, inquit istorum hominum coryphæus, *qui fieri potuerit vt quod & Catholici, & hæretici peruersissimi & pagani, & omnium pene hominum genus quod numen aliquod rebus vniuersis administrandis præesse credidit, velut iniustissimum semper abhorruit; hoc recentiores nullà scientia, nulla traditione, nulla Patrum auctoritate* fulti, *sola ratiocinandi fiducia armati, sine scrupulo amplexi sunt, quasi palmam de recondita subtilitate relaturi.*

Lib. 1. cap. 1.

Lib. 3. cap. 22.

Lib. 3. cap. 14.

Atqui

Atqui, ô viri boni, Ecclesia negantes possibilitatem status purè naturalis creaturæ rationalis damnauit, quando authoritate duorum Pontificum propositiones superius allatas ex Michaële Baio proscripsit, & hanc potissimum qua dicebat, *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur.* Quid igitur? Nullàne vos subit admiratio qui fieri hoc potuerit? hic illi multa proloquuntur, vt obtineant & Augustinianam esse illam propositionem & Ecclesiasticam, à nouem Pontificibus approbatam, quando ab illis approbatus & laudatus est Augustinus: ac proinde retinendam. At, inquam, duo Pontifices illam damnarunt. Enimuero illi periculum esse monent, ne magis lædatur Apostolica sedes in nouem Pontificibus, quàm in duobus. Quid ergo duos damnabimus, vt cum nouem sentiamus? hic illi nostrorum temporum calamitatem deplorant, quibus contigit propter *Aristotelicas quasdam tricas* doctrinam tantâ constantiâ defensam deseri, & Augustinum *tot glossis lacerari, tot alienissimis directòque pugnantibus interpretationibus velut ruderibus obrui, ab iis qui tam sollicitè duorum Pontificum authoritatem opponunt, & tantam cœlestis doctrinæ molem, tantam tot antiquorum Pontificum authoritatem non considerant*, quæ illi contestantur, *se flendo dicere, non sugillando.* O viri misericordes, parcite quæso lachrymis, aut super vos ipsos flete. Illæsam omnes cupimus antiquorum Pontificum authoritatem. Interea verò tandem exponite quid duobus istis fieri vultis, qui videntur in schola vestra dissidere ab antiquis? Quid, inquã fiet, Pio V. & Gregorio XIII. immolabimus illos ad aras antiquorum? Minimè verò, inquiunt, *Nam verum vero non est contrarium, nec sibi ipsi S. Romana & Apostolicæ sedes.* O Catholicam vocem! ô dignam Christiano pectore confessionem! Temperare mihi non possum quin gaudio exultem, spe proximæ inter Summos Pontifices concordiæ. Ergo quid volunt vltimi duo, dum damnant propositionem illam; *Deus*

Lib. 3. de statu puræ naturæ cap. 22.

non potuisset talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur? Excipiendum est, inquiunt, peccatum cum quo iam homo nascitur. Omnino, inquam, excipiendum est, & ea de re inter Baium & Pontifices conuenit. At, inquiunt, si peccatum excipitur, ergo & concupiscentia debet excipi, propter coniunctissimum cum peccato nexum; atque ita non est verum potuisse hominem nasci cum concupiscentia, cum qua iam nascitur. Pergunt. *Quod si concupiscentia excipitur, nulla est ratio cur non omnes illæ pœnæ mortalitatis, quas paruulos pati cernimus, excipiantur.* O spem meam inanem! quid igitur restat vel in vna duarum illarum propositionum quod decidatur, vel in alia quod damnetur? An falsum est quod duo Pontifices decernunt? Quid dicitis? *hæreo*, inquit Nouus-Augustinus. Hæres? Atqui eundum est. Neque enim cessabimus vnquam torquere hanc rotam donec confessionem exprimamus. Quid, inquam, ad hanc duorum Pontificum definitionem? Sed *quid*, inquiunt, *ad doctrinam Augustini clarissimam, constantissimámque quam toties probauit & sequitur, sequendámque monuit Apostolica sedes? Nam si fundamentales illæ contra Pelagianam hæresim doctrinæ proscribendæ sunt: non inter Magistros optimos semper haberi à Pontificibus, sed inter ignauissimos debuit.* Atque in hunc modum spem nostram iterum atque iterum differunt, & qui se conciliaturos promiserant cum antiquis nouos Pontifices, iterum illos committunt. Sed quia putant nos his laqueis impediendos dum vicissim interrogant, *Quid ad doctrinam Augustini?* Non imitor eorum cunctationem, nec *hæreo*; sed clarissimè respondeo, quando non negantur duo Pontifices propositionem illam damnare. Respódeo, inquam, primò, si esset Augustini doctrina quæ contraria dicitur, repudiandam vel ipsomet Auctore Augustino. Respondeo 2. esse falsum, eam esse clarissimam & constantissimam Augustini doctrinam. Respondeo 3. esse falsum, eam doctrinam ab vllo Pontifice in Augustino vn-

quam probatam. Respondeo 4. esse falsum eam esse fundamentalem contra Pelagianam hæresim doctrinam. Atque hæc sine ambagibus & fuco, quæ partim alibi monstrata sunt, partim breui monstrabuntur. Et pergo interrogare quid tandem responsum velint ad definitionem illam duorum Pontificum?

En tibi Lector tamdiu dilatam, tot verborum amfractibus, tot gyris suspectarum cogitationum euitatam solutionem. Ne Pontificiam sedem in pugna secum relinquant, edidisse dicunt *censuram prudentiæ directricis.* Quod enim multæ subinde doctrinæ magis inusitata sua nouitate quàm falsitate perturbent Ecclesiam, *prudentis matris officium esse*, illas prohibere, idque sibi hoc in negotio vsurpandum voluisse: Cum enim cerneret propositionem illam, *Deus ab initio potuit talem creare hominem qualis nunc nascitur*, communi Scholasticorum consensu certo sensu in scholis receptam esse, ne contraria *lites, offensiones, & scandala sua nouitate generaret, sicut iam generare cæperat*. EAM TANTISPER VETANDAM CENSVISSE, NON TANQVAM FALSAM, SED VT PACIS INIMICAM: *aliud verò consilium inituram fuisse, si potuisset ostendi hanc propositionem ab Augustino tam intrepidè traditam, atque à tot sæculis, refragante nemine, sed Ecclesia Romana per diuersos præsules applaudente.* Hæc est istorum Doctorum perspicua confessio, quam ipsos tantopere refugisse minimè mirum videbitur hæc attendenti.

In primis gaudeo ipsos pro eodem habere definitionem duorum Pontificum & definitionem Ecclesiæ, dum quod à Pontificibus factum est in hoc negotio, *prudentis matris*, hoc est Ecclesiæ, officium fuisse dicunt, Ita enim omnino decet & loqui nos & sentire. Deinde hoc etiam admodum probo, quod supponunt, communem atque indubitatam Doctorum Scholasticorum doctrinam esse communem & indubitatam doctrinam Ecclesiæ: Nam hoc omnino supponunt, quando ad prudentiam directricem Ecclesiæ pertinere putant, eius-

modi doctrinæ contradicentibus os obturare, quod lites & offensiones & scandala pariant. Nam si extra scholam alius esset Ecclesiæ sensus, & quidem verus, non esset hoc prudentiæ, sed maximæ potius imprudentiæ atque insipientiæ; cum emendare deberet Scholasticorum mendacia per veram Ecclesiæ reliquæ doctrinam, hanc è contrario sepelire silentio, vt theatrum mendacio liberum relinqueretur. Sed neque offensio vlla, vel lis, vel scandalum timeri posset ab eo, qui Scholasticis contradiceret, si reliqua Ecclesia ita etiam contradiceret, vt error intra Scholarum tantùm pomœria contineretur. Accipiendum est igitur de tota Ecclesia, quod de scholis pronuntiant: atque dicendum, antiquàm illam Augustini doctrinam fuisse tunc in Ecclesia, vt ipsi loquūtur, *obliteratam*, ideòque *nouam esse visam* in Ecclesia, *& inusitata sua nouitate* in eadem Ecclesia *offensiones, lites & scandala* parere potuisse, atque etiam parere cœpisse: eáque de causa fuisse prohibitam.

Quibus ita constitutis interrogare lubet, vbinam fuerit Ecclesia infallibilis tunc? Quæro, inquam à vobis, ô Baiani, vllane vsquam fuerit Ecclesia infallibilis tota illa Scholasticorum ætate, qua inuicta S. Augustini sententia, qua fundamentalis contra Pelagianam hæresim doctrina, qua confirmata nouem antiquorum Pontificum testimonio veritas, qua constans per mille annos fidei traditio ita fuit *obliterata & inusitata* vt sua nouitate offenderet Ecclesiam, & fideli populo scandalum daret? Quid dicitis, ô instauratores antiquæ fidei, sepultæ veritatis scrutatores, Theologiæ renascentis luciferi, quid dicitis? Infallibilis est Ecclesia quæ veritatis olim receptæ ac definitæ confessionem prohibet? Columna veritatis est, quæ obliteratis veræ fidei characteribus manifestam exhibet spectatoribus omnibus erroris professionem? Non præualuerint contra eam inferi portæ, cuius eruerint fundamenta, deletis videlicet *fundamentalibus doctrinis*? Agite, si quis allophylus Ecclesiam ingressus toto illo tempore interrogasset, an talis

potuerit ab initio homo creari qualis nūc naſcitur, quid aliud reſponſum eſſet quàm quòd communis tunc & minimè controuerſa Eccleſiæ doctrina confirmaret, & cuius negatione illa ſcandalum pateretur? Non eſſet igitur ille in errorem inductus Eccleſiæ authoritate ac teſtimonio? Quomodo ergo diceretur illi Eccleſia *firmamentum* eſſe veritatis, vt vult Apoſtolus, & non potiùs erroris? ſed quanti à vobis hæc officia tam importuna redemit Caluinus? hoc illi conceditis, apoſtolatus ipſius tempore *fundamentales* Eccleſiæ antiquæ *doctrinas* fuiſſe *obliteratas*? hoc illi conceditis, perditâ veræ fidei memoriâ publicum fuiſſe apud Chriſtianos errorem? hoc illi conceditis, Petri ſucceſſores Romanos Pontifices ex propoſitione notiſſimæ quondam veritatis ſcandalum paſſos? hoc illi conceditis, vindicatam ab impugnatione Pelagianorum ſententiam, in Eccleſia quam ille impetebat iudicatam eſſe *pacis inimicam*? hoc illi cōceditis præter ipſum in tota Eccleſia Romana neminem alium fuiſſe qui poſſet oſtendere quænam eſſet clariſſima conſtantiſſimáque Auguſtini doctrina, quæ indubitata fides antiquorum Pontificum, quæ perpetua mille annorum traditio? huc huc vertite *fletus* illos, aliàs tam inaniter fuſos, huc vanos *gemitus*, huc *dolorem* gratuitum ex fictitio malo conceptum. Nimirum hoc vnum eſt grande ac verè lamentabile malum, *deuotiſſimos*, vt ipſi dicunt, Eccleſiæ *filios* affectato Auguſtinianæ doctrinæ zelo, ſpuere in matrem, eiuſque authoritatem conculcare pedibus, honorem & dignitatem & titulos & iura hæreticis prodere, & immaculatam Chriſti ſponſam deuouere adulteræ Geneuenſi.

Quid autem eſt quod dicitis, ô Nou-Auguſtiniani, propoſitionem illam fuiſſe *tantiſper vetitam* vt pacis inimicam? Quid, inquam, eſt illud *tantiſper*? Dum clepſydra fluat noui Auguſtini, qua lapſa inuersáque liceat ipſi reducere ſiparium, & abſconditam quingentis annis veritatem reuelare? quid eſt *tantiſper*? Pontifices, ne

quis *posthac quoquomodo* de illis propositionibus *loquatur, scribat, disputet,* interdicunt, hoc est, *tantisper*? interdicere, ne quis in posterum vllo modo aliquid audeat, idem est ac *tantisper*? Et dum Cardinali Granuellano commendant *perpetuam dictarum sententiarum abolitionem*, hoc est *tantisper*, videlicet dum vltimam Nou-Augustini paginam edat typographus, & orbis Christianus inueteratum à multis sæculis errorem dedoceatur? Legite Pontificiam sanctionem, ô Nou-Augustiniani, & erubescite.

CAPVT IV.

PRIMVM ARGVMENTVM,

Quo probatur illam Baianorum sententiam destruere conceptum gratiæ supernaturalis à S. Augustino expressum.

§ I.

Baiani malè coniungunt rationes supernaturalis & naturalis; & Pelagianis suffragantur.

SED quià Augustini doctrinam toties ab Ecclesia laudatam obtendunt, comminuenda est inanis larua, vt nudati erroris Authores pudeat. Hoc igitur oppono. Primò in ipsorum schola destrui germanum S. Augustini conceptum de supernaturalitate gratiæ Angelis in prima creatione atque homini datæ. Et quidem quod ex mente S. Doctoris supernaturalis fuerit gratia illa, nihil opus est vt probem, quando ipsi aduersarii vltro id concedunt dicentes: *Nec imperfectam nec perfectam beatitudinem per puram naturam* obtineri posse, sed tantummodo per *supernaturalem* potestatem & gratiam Dei: Esse inauditum an-

Lib 1. de statu puræ nat. cap. 1.

tiquis omnibus gratiæ defensoribus, *atque ipso vocabulorum sono exhorrescendum*, amorem Creatoris posse naturæ viribus obtineri: *fundatißimam* S. Augustini doctrinam repugnare: Argumentis ab eo suppeditatis confici amorem creatoris non posse in creatura fieri *sine vera & propriè dicta gratia Dei*, sine gratia maiore quàm sit illa quâ voluntas & ratio, & aliæ facultates collocatæ sunt, *sine dono gratiæ supernaturalis*: Esse impossibile vt animus alienus ac liber sit ab affectu peccandi, nisi iustitiam seu idipsum bonum quod faciendum est diligat; & hanc ipsam dilectionem operis boni fieri nullo pacto posse humanis viribus, sed tantummodo per veram gratiam Dei qua caritas diffunditur in cordibus nostris, nec fore statum illum statum puræ naturæ, sed per Spiritus sancti gratiâ verúque amorem supernaturalem adiutæ: Dilectionem iustitiæ sine qua homo cōdi non potest esse à spiritu gratiæ, *esse supernaturalem*, non posse iustitiam *naturaliter* diligi, sine peccato: Clara esse Augustini verba, *Quando habes tuam iustitiam*, id est *naturalibus tuis viribus partam*, *potes timere pœnam*, *non amare iustitiam*: Esse hoc donum Spiritus sancti fide per dilectionem operante; indubitatam esse Augustini doctrinam nec delectare iustitiam posse *delectatione naturali*, nec esse suauem *suauitate naturali*, nec quod iniustum est, eo quod iniustum est declinari *horrore naturali*; sed hoc esse opus gratiæ, & officium altissimæ caritatis ac beneficium Spiritus sancti: *Ridiculam esse responsionem & insigniter petere principium* cùm distinguitur amor naturalis quem quis ex seipso habere potest, contra supernaturalem quem negat Augustinus haberi posse sine Deo. Et alia id genus multa, quibus constat aduersarios agnoscere doctrinam esse S. Augustini certam & indubitatam, amorem illum quo & Angelus & homo adhæsit Deo ab initio creationis, & supernaturalem fuisse, & ex vera & propriè dicta gratia, quod est potestatem amandi Deum quæ tunc fuit in libero arbitrio fuisse

Ib. cap. 3.
Ib. cap. 4.
Cap. 5.
Cap. 10.
Cap. 11.

veram & propriè dictam gratiam, atque adeo gratiam supernaturalem, & hactenus quidem benè, sed vide quid sequatur.

Lib. 1 de statu puræ nat. cap. 15. Quæstionem statim instituunt, vtrum sit amor ille naturalis & quo sensu, & concludunt esse *naturalem*, non solùm quia naturæ conuenit, eámque perficit & ornat, sed etiam quia lumen naturale *sine alia vlla reuelatione* ostendit bonum quod amatur & obligationem illud amandi super omnia. Item quia voluntas *naturaliter* bonum illud appetit, etiam si naturaliter assequi non possit, appetit inquam, vel innato appetitu vel elicito

Ib. cap. 16. quodam desiderio. Denique *ita naturalem esse, vt illius defectu naturæ rationalis integritas minuatur, status naturalis labefactetur, bonitas naturalis corrumpatur.* Et vitium quod huic amori opponitur non ideo solum esse contra naturã, *quià detrahit àliquid quod naturæ inhærens placet quoquo modo, sed quia destruit aliquid ad ipsam naturæ integritatem pertinens, ratione cuius natura tanquam integra placebat, quo ablato velut mãca, imperfecta, vitiata, corruptàque displicet, eo videlicet modo quo natùra humana displicet cùm ei visus aut sanitas tanquam ad naturæ humanæ integritatem pertinens tollitur: non autem displicet, si ei alæ quæ nihil ad naturam eius pertinent, adimantur*: *Non esse tamen naturâlem isto sensu, quasi viribus naturalibus obtineri posset vel pars esset, vel vt proprietas, vel àctio nàturalis ex facultatibus flueret.* Quibus adde quæ antea retulimus, implicare contradictionem, vt Deus rationalem creaturam producat sine hoc amore, vel certè sine plena & omni præsidio necessario munita facultate ad illum eliciendum, quod misera sit sine hoc amore, miseram verò fieri repugnet si culpa non præcessit. Atque hanc etiam esse putant ipsissimam Augustini doctrinam.

Sed adeo clarum est apud S. Augustinum gratiam propriè dictam de qua illi controuersia erat cum Pelagianis & Semipelagianis distingui contra naturam, & id quod fit ex tali gratia dicitúrque ideo supernatu-

rale,

rale, distingunt contra id quod dicitur naturale, vt qui hoc nesciat, nescire quoque Augustinũ necesse sit. Quare qui hæc confundit idemque putat esse naturale & supernaturale gratuitum & à natura inseparabile, miscet ea quæ apud S. Augustinũ distinctissima sunt. Nimirũ illi termini, *naturale*, quod de eo dicitur quod naturæ capacitatem non excedit, & *supernaturale* quod dicitur de eo quod excedit, absolutè sũpti contradictionem inuoluunt, denotãtq; rationes incõpatibiles quemadmodũ rationale & brutũ. Scio equidem aliquid dici naturale absolutè, atque vt loquuntur, secundùm substantiam, quod idem dicitur supernaturale secundùm aliquem modum, vt visus cæco restitutus, sed vt dicatur idem absolute ac simpliciter tum naturale tum supernaturale mysteriũm fuit hactenus absconditum, & inter nouas Noui-Augustini reuelationes recensendum. Ecquid amabo Pelagianis accidere gratius potuit, quàm vt ab Augustino extorquerent non esse contra rationem veræ ac propriè dictæ gratiæ ita esse naturalem *vt est visus*, vt *est sanitas*, *vt est naturæ integritas*? Quid opportunius ad errorem suum tuendum de sufficientia naturæ ad iustificationem & beatitudinem contra perpetuas Augustini impugnationes, quam si obtinerent, dummodo natura non partim, sed tota condatur, habere quod satis est vt ad beatitudinem peruenire possit: ac proinde dummodo nihil detrahatur de gratia creationis, sufficere illam cum extrinsecis deinde adiumentis.

Neque dicas iam aliam esse naturam, vtpote peccato vitiatam, ideoque minus capacem minúsque potentem. Quia primò hæc esset *ridicula* quædam *distinctio*, vt vtar Aduersariorum verbis, & *insignis petitio principii* contra Pelagianos hoc vitium negãtes: deinde quia quod natura sit vitiata vel integra, non aliã inducit differẽtiam inter adiutoriũ Adami, & adiutoriũ hominis lapsi, *quàm secundũ magis & minus, efficacius & inefficacius*, vt iidem fatentur, & omnino colligitur ex Augustino

Supra.

Lib. singulari de gratia hominis & Ang. cap. 33.

lib. de corrept. & gr. cap. 11. Eadem est igitur huius auxilij natura: Ergo si erat naturale comparatũ ad naturam integram, erit & comparatũ ad naturam vitiatam: & vice versa, quâ ratione dicetur supernaturale comparatum ad naturam lapsam, dici debebit comparatum ad integram. Aut fatendum idem quod de visu qui superuenit cæcitati, esse quid simpliciter & absolutè naturale, supernaturale autem tantùm secundùm modum, quatenus supponit organa corrupta vitiatáque. Certè verò exponendum erit, quo modo iam post peccatum magis sit supernaturalis gratia quàm sanitas, quæ vitiatam quoque naturam supponit, & cui morbi potius congruunt in pœnam originalis peccati. Denique Pelagiani & Semipelagiani non solum errarunt quòd negarent gratiam supernaturalem post lapsum primi hominis, sed & ante lapsum, vt apertè colligitur ex Baianis, qui dicunt pertinere hoc ad fidem Catholicam *& testimonia pro gratiæ veritate & in statu etiam innocentiæ necessitate, ita in operibus Augustini crebra esse, vt quicumque illam sibi vel labefactandam, vel negandam, vel etiam in dubium reuocandam existimaret, vt à quibusdam factum fuit, eorum pondere & multitudine non minus quàm Ecclesiæ authoritate sit obruendus. hoc enim tanquam fidei dogma credidisse antiquitatem, & expresso canone credendum sanxisse.* Si sancitum hoc est Ecclesiæ antiquæ authoritate, si est fidei dogma, dubitari non potest, quin Pelagiani & Semipelagiani qui nihilo magis necessariam esse gratiam censebant in statu innocẽtiæ, quàm sit modo post Adami peccatum, ex hac etiam parte fuerint hæretici & ab Ecclesia damnati. Atquid illi minus dixerunt de illius gratiæ necessitate, quàm Baiani modò dicant? Negaruntne Pelagiani necessariam esse gratiam creationis? vel integritatem naturalem, vel gratiam ita naturalem, vt est visus, vt est auditus? vllamne aliam admittunt Baiani? At, inquis, necessaria etiam est gratia supernaturalis. Contra supernaturalis

Ibi cap. 10.

illa, est ne alia quàm ista naturalis? Qui ergo illam admiserunt, numquid admiserunt omnem gratiam quam tu admittis? Quid autem est tua illa supernaturalitas, vel quid infert quod negatum sit à Pelagianis? Non fatētur illi esse illustrationem, illuminationem, donum Spiritus sancti, caritatem diffusam in cordibus nostris, & alia omnia ex quibus colligi potest supernaturalitas, numquid concedunt conuenire illi gratiæ naturali? Quod si hæc inuicem conciliari possunt, vtrumque igitur illi admiserint, & naturalem esse gratiam & supernaturalem: Ergo vel illi hac in parte orthodoxi fuerint contra quàm Baiani putent; vel isti contra quàm velle hactenus visi sunt, in errorem tandem Pelagianorum sunt lapsi, propugnatores eorum facti, quorum se debellatores esse iactabant.

§ II.

Ostenditur nullam superesse veram & propriam rationem entis supernaturalis in tota Originali iustitia, iuxta Baianorum positiones.

SED hoc ipsum est accuratiùs excutiendum, videndúmque admissâ prædictorum actuum naturalitate illâ, quid restare possit vt dicātur etiam supernaturales. *Quia*, inquiunt, *non possunt obtineri naturæ viribus, quia non sunt pars, vel vt proprietas, vel actio naturalis ex naturæ facultatibus fluens.* Sed primo hæc omnia neque singula neque simul sumpta sufficiunt ad vllam veram propriáque rationem supernaturalis. Anima rationalis non potest obtineri naturæ viribus, & vnicam sui causam agnoscit, qui supra naturam est, Deum Creatorem: & tamen non est forma supernaturalis: sanitas non est pars naturæ, & tamen non est forma supernaturalis: habitus acquisiti non sunt proprietates, & tamen sunt supernaturales. Eorum productio sicuti & phantasmatum & sensilium specierum

non est actio naturalis ex naturæ facultatibus fluens : & tamen non est supernaturalis. Quæ igitur est ista diuini amoris & beatificæ visionis supernaturalitas in sententia Baianorum ? Vis fortasse collectim sumere illa omnia, vt cui simul iuncta conuenient supernaturale censeatur? per me licet. En tibi species Angelis congenitas iuxta communem & valdè probabilem sententiã S. Thomæ. Illæ non fiunt naturæ viribus, ideo enim requiritur vt Deus suppleat inefficaciam obiectorum; illæ non sunt pars naturæ quam perficiunt: illæ non sunt eiusdem proprietas, vt patet ex communi omnium consensu, ipsaque terminorum penetratione: illæ nec sunt actio naturalis fluens ex naturæ facultatibus, nec per talem actionem producuntur. Quid igitur restat nisi vt fateare supernaturales esse, ac proinde quia remanserunt in dæmonibus, multiplicem gratiam supernaturalem in eis remansisse concedas? Quod quia abhorret à Christiana Theologia, quid facies vt effugias necessitatem dicendi & amorem Dei super omnia castum, iustificatiuum, adoptiuum, & ipsam Dei visionem beatificam, nihilo magis supernaturalem esse quàm quod nullo modo est?

Secundò idem conficitur ex ipsis Baianorum principijs. Postquam enim contendunt ideò supernaturales esse illos actus, quia non possunt obtineri naturæ viribus, signum est negaturos esse supernaturales si cogantur fateri naturæ viribus obtineri. Atqui hoc fateri coguntur. Age enim, quæ sunt illæ vires quibus obtinetur ille Dei amor? *Adiutorium*, inquiunt, *diuinum*, quo completur naturalis facultas ad amandum. Intelligo, Sed hoc adiutorium quid rei est? Non est tantum cooperatio seu concursus in actu secundo, sed est *aliquid per modum principij præuenientis actum, roborantis potestatem liberi arbitrij, & constituentis simul cum eo vnum plenum principium in actum influens*, ita illi. Et hoc etiam admitto. Sed interrogo, principium hoc, seu quod iuuat per

Lib. sing. de statu 1. hominis cap. 12. 13.

modum principii, quid rei est? Nihil opinor aliud quàm illustratio quædam ex parte intellectus, & delectatio seu suauitas ex parte voluntatis. Vno verbo, est quædam cognitio, & quædam indeliberata volitio, & omnino actus quidam vitalis. In eo enim Baiani profitentur se dissentire à prædeterminantibus, quòd prædeterminatio *non sit illis actus vitalis animi, sed*, inquiunt, *motio nescio quæ virtuosa: Christi autem adiutorium est actus verus & vitalis*. Idem verò dicendum est de gratia primi hominis, quæ à gratia Christi non differt nisi *secundùm magis & minus*, vt iam retulimus. Quo posito, primum quæro quare non sufficiat cognitio summi boni & super omnia diligendi, & quænam alia illustratio necessaria sit, vel quid aliud illa repræsentare possit quàm summum bonum cum obligatione hic & nunc illud diligendi? atqui cognitio illa est aliquid naturale apud ipsos. Quid enim aliud volunt quando dicunt *lumen naturale sine vlla alia reuelatione* ostendere creaturæ rationali innocenti Deum esse summum bonum & super omnia diligendum? Naturale igitur est adiutorium quod ex parte intellectus requiritur: & si vis quædam est aut principium, est vis naturalis & principium naturale. Quo dato qua verisimilitudine poterit negari motum voluntatis illustrationi huiusmodi respondentem esse pariter naturalem? Id verò etiam concedunt, quando concedunt in creatura rationali innocenti *naturalem appetitum* & *perfectæ fruitionis Dei*, qualem habent in cælo beati, & *imperfectæ*, qualis esse potest in viatoribus, approbantque quod sensisse putant D. Thomam, elicitũ etiam esse hũc appetitũ & esse appetitũ amoris Dei. Positâ illustratione intellectus summum bonũ vt hic & nunc summè amandum repræsentante, posito etiam voluntatis motu ad hoc ipsum impellente, sublatáque omni concupiscentiæ resistentia, quid præterea requiri potest vt voluntas in amorem illum erumpat præter concursum simultaneum ad omnes effectus semper requisitum? Seque-

Lib 8 de grat. a Christi saluat. cap. 1.

Lib. 1. de statu puræ nat. cap. 16.

tur ergo hic amor ex naturæ viribus, quandoquidem & illustratio & voluntatis motio illa vitalis naturales sunt. Ergo ne in ipsorum quidem sententia dici poterit supernaturalis, quando ipsimet requirunt vt quod est supernaturale non fiat ex naturæ viribus. Quod si prçter hos naturales actus alios requirant circa eadem obiecta qui sint supernaturales, suam illi Theologiam destruent, quâ tantopere abhorrent à distinctione duplicis amoris Dei, naturalis & supernaturalis, vt merus illis videatur esse Pelagianismus.

Tertiò iterum demonstrari potest alia ratione huiusmodi actus vitales qui sunt illis adiutorium & vires quibus obtinetur amor Dei, esse actus verè ac propriè naturales, & consequenter amorem qui per illos obtinetur viribus naturalibus seu quod idem est viribus naturæ obtineri. Siquidem postquam fatentur esse actus vitales, negare non possunt à potentia vitali produci, & naturaliter produci, si potētia non iuuetur à prima causa nisi per communem & ordinarium concursum qui solet exhiberi omnibus causis secundis in suo cuique genere. Atqui non aliter iuuatur potentia quæ tales actus producit. Deus enim cum intellectu v. g. ita concurrit ad illam illustrationem, vt nec sit, nec esse possit vllus intellectus per peccatum non impeditus cum quo non pariter concurrat (loquor ex sententia Baianorum.) Est igitur concursus ille & communis & ordinarius omni intellectui sic disposito, quemadmodum communis & ordinarius est ille quo concurrit cum omni visu benè disposito ad videndum. Similiter posita illustratione illa, sublatoque pariter impedimento peccati, nulla est nec esse potest voluntas cum qua Deus non concurrat ad simplicem illam affectionem per quam mouetur ad amorem Dei: ac proinde huiusmodi concursus & communis est, & ordinarius respectu omnis voluntatis sic dispositæ, quemadmodum communis & ordinarius est ille qui exhibetur

irascibili vel concupiscibili appetitui ad suos motus, cum ea tantum differentia, quòd concursus intellectui & voluntati exhibitus ad prædictos actus est magis debitus, quàm concursus exhibitus oculo ad videndum, vel appetitui ad suos motus. Deus enim potest hunc suspẽdere, illum non potest, sed insuperabili necessitate cogitur præbere vt Auctores isti putant. Quare igitur negant naturales esse actus illos, & consequenter amorem quem exprimunt, exprimi viribus naturalibus? vel quare non negant pariter visionem, auditionem & corporeas appetitiones esse naturales, quando vel eadem vel minor est ratio cur tales sint?

Ex his videlicet manifestum est, Nou Augustinianos, dum inuita licet philosophia ipsáque rerum natura pugnantia inter se prędicata copulare nituntur, alterius quidem ipsam rem, alterius tantùm meram vocem destructâ significatione retinuisse: atque hoc consequutos esse vt dum diuinam caritatem ipsámque adeo visionem beatificam Angelorum supernaturalem prædicãt, vocetenus Augustino consentiant, res autem quam intelligunt tota sit Pelagii, tota Lutheri, tota Caluini, tota Baij, quandoquidem nihil addunt ad id quòd illi supernaturalitatis impugnatores admiserunt præter nudam vocem

§ III.

Ad veram rationem supernaturalis doni requiritur vt sit gratuitum & indebitum, ex Augustino contra Baianos.

INDE autem manauit hic error, quòd vel non potuerunt vel noluerunt germanum conceptum, & propriam rationem agnoscere formæ supernaturalis, quæ nulla esse potest, si non superet exigentiam naturæ, & indebita sit, vt vel ex ipsa vocum notione patet. Nou-

Augustiniani verò fusè pugnant, ne fateri cogantur rationem indebiti spectare ad rationem supernaturalis, nisi si fortè quippiam debeatur cuidam merito, supponátque ius aliquod in eo cui debetur. *Gratiæ enim propriissimè dictæ repugnare solùm putant opus creaturæ cui illa debeatur.* In quo illi & Pelagio patrocinantur, & Augustino contradicunt,

Lib.1. de statu puræ nat. cap.17.20.

Primùm probo, sequitur enim inde Pelagium veram & propriissimè dictam gratiam admisisse ad primum opus meritorium cuiusque hominis. Gratiam enim admisit omni operi prætio indebitam; quod non fuerit adeò fatuus, vt opere primo meritorio putauerit aliud esse prius. Admissâ verò gratiâ propriè dictâ, ad primum opus, quid peccauerit, deinde si catenam ex annulo illo duxerit, secundam gratiam primo merito debitam professus, & tertiam secundo. Certè illius tantùm inscitia & tarditate factum fuerit vt ei disputatio esset cum Augustino, cùm facilè posset iuxta principia Baianorum & sentire quod sensit, & mutatis tantùm nominibus gratuitum dicere quod erat etiam naturale, rationibus naturalis & supernaturalis in idem concurrentibus, iuxta principia Theologiæ huius Nou-Augustinianæ.

Secundum etiam patet, nam Augustinus passim probat conclusionem particularem, nimirum gratiam propriè dictam non posse debitam esse merito, ex generali principio quod gratuitum esse nequeat, id quod debitum est. Ita in libro de Gratia Christi cùm dicit. *Isti autem libero arbitrio sic applicant fidem, vt fidei videlicet reddi videatur, non gratuita sed debita gratia, ac per hoc iam nec gratia*, QVIA NISI GRATVITA NON EST GRATIA. Quibus verbis hæc argumentatio apertè inuoluitur. Nullum debitum est gratuitum; sed gratia quæ redditur fidei vel simili cuipiam merito est debita: ergo non est gratuita, ac proinde nec gratia. Idem habet in libro de bono perseu. Vbi cùm obiiceretur *numquid ergo hominum naturæ duæ sunt*, eorum scilicet quorum alter

Cap. 31.

Cap. 8.

post

post longam vitam piè transactam finaliter cadit non accepto perseuerantiæ dono: alter eodem accepto feliciter moritur. Respondet Augustinus, *Absit si duæ naturæ essent gratia vlla non esset, nulli enim daretur gratuita liberatio, si naturæ debita redderetur.* Vides enim ad quid proponantur duæ naturæ. Nimirum vt in vna sit ratio propter quam oporteat cõcedere perseuerãtiæ donum: in alia sit ratio propter quam oporteat illud negare. Cùm ergo dicit Augustinus *si essent duæ naturæ*, gratiam non fore gratiam, hoc omnino intelligit, si esset in natura, cui gratia conceditur, aliqua ratio, propter quam concedenda foret, gratiam non fore gratiam, quòd non foret gratuita sed debita: ac proinde hoc etiam loco manifestè opponit generalem rationem debiti, & quæ latiùs patet, quàm quòd debetur merito, gratiæ proprietati, eo quòd opponatur etiam rationi gratuiti.

Confirmatur hoc ipsum ex eo quod habet Augustinus lib. 3. con. Maximinum, cùm dicit hominem fieri, *gratiâ filium Dei, quia non est naturâ*, & lib. 21. de ciu. Dei, *Quotquot spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, sed gratiâ non naturâ.* Nam in contraria sententia maior est ratio cur & Adamus & Angelus dicantur fuisse in prima creatione *naturâ filii Dei*, quàm dicatur ignis naturâ calidus, habuerunt enim inclinationem & appetitum & exigentiam respectu filiationis illius tantam quanta in igne non reperitur respectu caloris, quippe cùm possit Deus non parere exigentiæ caloris, ideóque minùs illum debeat igni quàm debuerit filiationem naturæ hominis & Angeli, quorum exigentiæ nisi paruisset, non erat amplius futurus Deus, iuxta ipsorum placita. Cap. 15. Cap. 15.

Denique Augustinus adeo requirit ad proprietatem gratiæ in vniuersum, vt gratis & gratuitò detur, vt constanter neget fore gratiam nisi hoc habeat. *Gratia*, inquit, *per vnum Iesum Christum nulli debita, sed gratuita, vt verè sit gratia.* Et paulò ante, *Alioqui gratia iam non est gratia si non diuinis operibus gratis da-* Ep. 106.

tur, sed humanis meritis redditur. Quamuis enim hic opponat tantùm *humanis meritis*, hoc quod est gratiam *gratis dari*, non ideo factum quòd eo tantùm modo ea ratio destruatur; sed quia hoc erat quod potissimum occurrebat in doctrina Semipelagianorum, quos Augustinus hoc loco impugnat. Nam de cætero gratiam vt sit gratia debere gratuitam esse, debere gratis dari, generale principiũ est & vniuersalis propositio ita concipienda ex mente Augustini, vt nulla sit gratia propriè dicta quæ non sit gratuitã & gratis data. Ac proinde quæcumque alia ratio præter rationem meriti impediet τὸ gratuitum, & τὸ gratis datum, impediet etiam proprietatem gratiæ, Quis autem dubitat quin dandi necessitas præsertim ineluctabilis, impediat ne aliquid verè ac propriè gratuitum & gratis datum dici possit? Nemo est eorum qui aliquid sapiunt, qui non putet liberalitatem interuenire ac liberam ab omni obligatione voluntatem, vbi dicitur esse donatio gratuita? Quæ verò libertas aut liberalitas esse potest, vbi quid insuperabili necessitate producitur? Mirum sit, nisi apud nouos hosce Theologiæ reformatores Pater & Filius gratis & gratuitò dicantur spirare Spiritum sanctum, eique suam naturam donare liberaliter: & quod inde consequens est, Spiritum sanctum Dei gratia Deum esse, suámque diuinitatem debere liberalitati & gratuitæ spiratorum voluntati.

§. IV.

Reijcitur quod opponunt Baiani, S. Augustinus semper credidit gratiam supernaturalem alia ratione gratuitam esse, quàm quia sequitur ad gratuitam creationem naturæ intelligentis, nec exclusit solùm debitum fundatum in merito bonorum operum.

SED duo sunt, quæ hic Nou-Augustiniani opponunt, primum est, ex communi Scholasticorum sen-

tentia, licet non ex sua, gratiam sufficientem veram esse gratiam, tametsi debitam & necessariò dandam. Quibus respondemus latissimè errare qui hæc obiiciunt. Nullum enim inuenient Scholasticum qui gratiam sufficientem & supernaturalem veram esse ac propriè dictam gratiam affirmet, qui non agnoscat originem quandam illius & radicem gratuitam diuersam à gratia creationis, indebitam prorsus & superantem exigentiam naturæ. Debetur gratia sufficiens ei cuius præcessit aliquod meritum: quid mirum, cùm meritum illud antiquiori & indebita gratia sit posterius? debetur homini iustificato ad perseuerandum; quid mirum, quando ipsius iustificationis exordium à gratia præueniente omne meritum atque omne debitum naturæ, sit sumendum? debetur ei cui eam Deus promisit: quid mirum, cùm ipsa promissio gratuita sit & naturæ indebita? debetur ei cui præcipitur exercitium actuum supernaturalium: quid mirum, cùm in his præceptis singulare sit magnumque ac indebitum Dei beneficium, vel Authore Augustino, qui miratur quòd Deus se à nobis amari iubeat? Atque ita gratia sufficiens vel in se vel in prima sui origine gratuita semper ac prorsus indebita est.

Sed hinc secundò obiiciunt, gratiam quoque Angelis & Adamo datam originem habere gratuitam indebitamque, videlicet naturæ intellectiuæ & innocentis creationem. Quâ enim facilitate impedire Deus poterat ne Adamus vsquam esset, poterat consequentèr impedire ne sanctus esset. Ita est: Sed primò hæccine gratia, pro qua pugnauit Augustinus contra Pelagium? negauitne vnquam Pelagius gratiam quæ pertineret ad donum creationis? Et si fas est ea solùm ratione supernaturalem dicere, quia nihil fuit quod naturæ, cuius consectanea esse dicitur, creationem exegerit, quid erit, in quo Pelagius meritò reprehendatur præter diuersum fortasse loquendi modum, qui ne ipse quidem

reprehensibilis erit, vtpote aptior & magis proprius? Atqui S. Augustinus ita duas operationes agnoscit in hoc negotio, vt secundam contra primam ex eo distinguat, quòd sit largitio gratiæ; hoc enim est quod dicit. *Et istam quis fecerat* (bonam nimirum voluntatem sanctorum Angelorum) *nisi ille qui eos cum bona voluntate, id est, cum amore casto quo illi adhærent, creauit, simul eis* ET CONDENS NATVRAM ET LARGIENS GRATIAM? En vt sancti amoris donationem contra naturæ creationem differentiâ illa distinguit, quòd illa sit largitio gratiæ. Qua vero ratione per hoc distingui posset, si tota quam habet ratio gratiæ seu gratuiti doni ex naturæ creatione peteretur, eique conueniret primò & per se? & confirmatur euidenter ex eo quòd subiungit, dum inquirendo causas tam inæqualis exitus Angelorum beatorum & damnatorum, dici posse putat malos Angelos accepisse *minorem diuini amoris gratiam.* Quomodo enim minorem si vtrique naturæ suæ debitam acceperunt? Nam in rebus gratuitis facile est sapientem benefactorem inæqualiter sua beneficia dispensare, atque alios aliis præferre vt placuerit, in debitis verò vbi æqualia sunt debita, nō possunt esse inæquales solutiones. Iterúmque confirmatur ex eo quod subiungit Augustinus, ad Angelos pertinuisse quod iam de hominibus dicitur, *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.* Quomodo enim ad Angelos pertinuerit illa sententia, nisi quemadmodum iam intelligitur gratuitò diffundi caritas, per beneficium naturæ superadditum, ita & tunc factum esse credatur? An sonum tantùm verborum & non etiam intelligentiam ad Angelos pertinere Augustinus putauerit? & quomodo dicitur *caritas diffusa per Spiritum sanctum* ad excludendam naturam? Numquid & per naturam diffusa fuerit, si natura secum traxit inuictam accipiendæ illius gratiæ necessitatem? Quid dico accipiendæ? etiam producendæ in semetipsa, quando illa

De Ciuit. lib. 22. cap. 8.

causa efficiens esse supponitur illorum actuum vitalium qui sunt gratia præueniens Et quomodo per spiritum *qui datus est*; si nihil ibi propriè ac per se *datum est*, nulláque interuenit peculiaris ratio beneficij ac doni gratuiti, præter illam quæ includitur in creatione naturæ?

Adde id quod paulò ante retulimus *Angelos esse Dei filios, non naturâ sed gratiâ*, Quidni enim dicantur & natura & gratia, si gratia nulla dici potest nisi ratione naturæ? Imo quidni potius naturâ quàm gratiâ, si tota ratio gratuiti, qua gratia constituitur primo & per se conditioni naturæ conuenit, indéque ad reliqua deriuatur? Adde etiam & quod dicit 13. Confess. vbi distinguit actionem quâ creatura intellectualis condita est, quam vocat *inchoationem creaturæ spiritualis*, per quam habebat *vt saltem tenebrosa fluitaret similis abysso, Deo dissimilis*, hoc est; per quam habebat vt existeret, sed sine supernaturalibus ornamentis, hanc inquam, actionem ab ea ita distinguit, per quam intellectualis creatura hæc accepit ornamenta, vt dicat istam fuisse illis verbis significatam, *fiat lux & facta est lux*, *hoc inquit intelligo de creatura spirituali, quia erat iam qualiscũque vita quam illuminares. sed sicut non te promeruerat vt esset talis vita, quæ illuminari posset, ita nec cum iam esset promeruit te vt illuminaretur ..... vt & quod vtcumque viuit, & quod beatè viuit, non deberet nisi gratiæ tuæ.* Et mox subiungit. *Quid ergo tibi deesset ad bonum quod tu tibi es, etiam si ista vel omnino nulla essent vel informia remanerent, quæ non ex indigentia fecisti, sed ex plenitudine bonitatis tuæ.* Cap. 2. 3. 4.

Quibus in verbis fascinatos habeat oculos necesse est qui non videt ita gratuitam reputari ab Augustino secundam actionem, & lucis illius supernaturalis creationem suppositâ licet spirituum existentiâ, sicut gratuita fuit & indebita ipsius existentiæ creatio. Eò enim tendit quod dicit *sicut non te promeruerat*, &c. Neque facienda vis est in voce *promerendi*, quæ videtur excludere tantùm meritum præuiæ alicuius actionis, non verò natu-

ralem exigentiam quâ quiſpiam debitum fiat. Nam & Auguſtinus interdum aliquo modo extendit vocem illam ad huiuſcemodi exigentiam, imò & ad congruitatem ſubiecti cum aliqua forma, & aptitudinem quam habet ad eam recipiendam, vt cum diſtinguit *meritum naturæ bonæ & meritum voluntatis bonæ* Et cum dicit *quod ſicut rationalis natura tanquam meritum eſt præcepti accipiendi: ſic præcepti obſeruatio meritum eſt accipiendæ ſapientiæ*: Et cùm dicit *Neque enim gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrũ lapidibus aut lignis pecoribúſque præſtatur, ſed quia imago Dei eſt, meretur hanc gratiam* Vbi loquitur, vt per ſe patet de natura lapſa, ad quam ſolam pertinet gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, & ideo non poteſt per illud meritum fundatum in ratione imaginis Dei intelligere aliud quàm maiorem aliquam capacitatem & conuenientiam, quam habet homo, vt huiuſmodi gratiam recipiat quàm habere poſſint ligna & lapides. Sed quidquid ſit de illa ſeu ſtricta ſeu lata vocis *promeruerat* ſignificatione, clarum eſt Auguſtinum hoc vnum intendere, ſuppoſita etiam priori actione per quam creati ſunt Angeli, ſecundam per quam ſunt ad ſtatum ſupernaturalem euecti fuiſſe adhuc voluntariam Deo, liberamque ac gratuitam, & non veluti conſectariam prioris, ac neceſſariam & inſeparabilem appendicem. Quod duobus his argumentis omnino conuincitur.

Lib 2 con. duas Epist. Pel. cap. 2.

De lib. arbit. lib. 3. cap 24.

4. con. Iul. cap. 3.

Primò, quia Auguſtinus numquam exiſtimauerit ea quæ ita ſunt connexa, veluti diuerſis temporibus & opere repetito fuiſſe producta. Non crediderit Auguſtinus ita debuiſſe primam rerum molitionem à ſcriptura repræſentari, vt vno tempore produceretur ignis & alio diceretur *fiet calidus*: vno tempore fierent aquæ, alio verò diceretur *fiant frigidæ.* Ergo cum ſupponitur ab Auguſtino Angelorum productio inuoluta in illa prima quam Scriptura exhibet cæli & terræ & abyſſi creatione; additámque deinde actione diſtincta

productionem donorum supernaturalium, & significatam illis verbis *fiat lux*, sine dubio putauerit separabiles esse actiones has, & spiritualem hãc lucem nequaquam consequi tantâ, aut, vt volunt, etiam maiori necessitate Angelorum existentiam, quantâ sequitur calor ignem, frigus aquam, visus & auditus hominem &c.

Quod secundò conuincitur ex eo quod addit Augustinus: *Quid ergo tibi deesset ad bonum quod tu tibi es, etiam si ista vel nulla essent vel informia remanerent; quæ non ex indigentia fecisti sed ex plenitudine bonitatis?* Quibus verbis euidenter significat vtrumque Deo perinde facilè, perindéque arbitrarium fuisse, & Angelos in ipsorum nihilo improductos sinere: & productos denegato lumine gratiæ in naturalibus tenebris informes relinquere: vt ideo illos oporteat duplicatũ agnoscere beneficiũ omnino gratuitũ, in eo quod & *vtcumque viuunt, & beatè viuũt.*

Atque hoc quod de Angelis hic dixit Augustinus, de primo homine dixerat in libris de Genesi ad litteram, vbi duplicem distinguit operationem Dei circa hominem, vnam qua *operatus est hominem vt homo esset* & aliam qua *operatus est hominem qui iam homo erat vt pius sapiẽsque esset,* sicut, inquit: *operatur homo terram, non vt eam faciat esse terram, sed vt cultam atque fructuosam; sic Deus hominem multò magis quàm ipse creauit vt homo sit, cùm ipse operatur vt iustus sit, si homo ab illo per superbiam non abscedat.* Et iterum: *Quapropter qua locutione dicitur homo operari terram, quæ iam terra erat, vt ornata atque fœcunda sit; ea locutione dicitur Deus operari hominem* qui iam *homo erat, vt pius sapiénsque sit.* Quâ verò locutione dicitur homo terram, quæ iam terra erat, operari? An non ita vt & distincta operatio & per se seorsim voluntaria ac separabilis exprimatur? ergo eodẽm modo ex Augustino Deus hominem iam existentem operatur, vt sapiens sit. Et ideo paulò post dicit hoc Deum facere *gemino illo opere prouidentiæ,* de quo suprà locutus erat. Erat autem geminum illud opus prouidentiæ, alterum naturale,

Lib. 8. cap. 10. 11.

Cap. 12. alterum voluntarium, & illud quo hominem operatur
Cap. 9. vt homo sit sub priore membro constituit: illud verò quo hominem operatur vt sapiens sit, sub posteriore. Quis ergo dicere iure possit secundam hanc operationem ex mente Augustini & inseparabilem esse à priore, & nullam habere rationem voluntarij ac liberi, nisi quam ab illa participat? hoc nimirum non erit fugere toto cœlo à cogitationibus Augustini? sed vide quid addat. Nimirum ad hoc extendit quod dicit Apostolus de necessitate diuinæ gratiæ, indebitæ inquam & gratuitæ gratiæ de qua tantũ Apostolus loquitur: *Ipsius* enim inquit Augustinus, *figmentũ sumus, nõ tantũ ad hoc vt homines*
Cap. 12. *simus, sed ad hoc vt boni simus. Nam & Apostolus cũ fidelibus ab impietate cõuersis gratiã qua salui facti sumus cõmendaret; gratia enim, inquit, salui facti estis per fidem & hoc non ex vobis, sed donum Dei est, non ex operibus, ne fortè quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum creati in Christo Iesu in operibus mortuis, &c.* Quæ Augustini transitio à statu naturæ integræ, ad statum naturæ lapsæ, manifestè supponit necessitatem indebitæ huius & gratuitæ gratiæ de qua loquitur Apostolus, extendi ad omnem statum: & vel eo ipso requiri hanc gratiam in lapsis, quod Dei figmenta sint quæ superadditam requirũt operationem, hoc est nouum & superadditum beneficium, vt sanctitatem recipiant, vel si deesset illa alia causa quæ petitur ex originaria corruptione. Certissimum igitur est apud Augustinum primi hominis gratiam atque iustitiam distinctum fuisse ac separabile beneficium ab eo quo natura creata est.

Sed iterum Augustinum audient reuincentem ipsos dum clarissimè distinguit cum Catholicis omnibus, quod illi cum Pelagianis confundunt in Epist. 95. ad Innocentium Papam: *Et si enim*, inquit, *quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei qua creati sumus vt non nihil essemus, nec ita essemus aliquid vt cadauer quod non viuit & arbor quæ non sentit, aut pecus quod non intelligit; sed homines.*

mines, qui & essemus & viueremus, & sentiremus, & intelligeremus, & de hac tanto beneficio creatori nostro gratias agere debeamus: unde meritò & ista gratia dici potest, quia non præcedentium aliquorum operum meritis, sed gratuita Dei bonitate donata est; ALIA EST TAMEN, QVA PRÆDESTINATI VOCAMVR, IVSTIFICAMVR, GLORIFICAMVR, *vt dicere possimus, si Deus pro nobis quis contra nos .....* DE HAC GRATIA QVÆSTIO VERTEBATVR *quando ab ijs quos Pelagius grauiter offendebat atque turbabat, dicebatur ei quod eam suis disputationibus oppugnaret .....* HANC APOSTOLICA DOCTRINA GRATIAM ISTO NOMINE APPELLAT QVA SALVAMVR, &c. *Illam verò gratiam qua creati sumus homines, etiam si ita appellandam non immerito intelligimus,* MIRVM EST TAMEN SI ITA APPELLATAM IN VLLIS LEGITIMIS PROPHETICIS, EVANGELICIS, APOSTOLICISQVE LITERIS LEGIMVS. *Cum itaque de hac gratia Christianis fidelibus Catholicisque notissima illi obiiceretur quæstio, vt eam oppugnare desineret, &c.* Viden' vt propriè dicta Dei gratia, à Scripturis sacris designata, Christianis fidelibus & Catholicis nota, quam Pelagius nolebat agnoscere, pro qua pugnauerit Augustinus, diuersa omnino est à gratia creationis, & à donis omnibus quæ gratiam creationis necessariò consequuntur, cuiusmodi sunt viuere, sentire, intelligere? Ergo si vera fuit & propriè dicta Dei gratia qua & Angelus & homo fuere ab initio ad statum supernaturalem euecti, vt fuisse contendunt Baiani, quis non videt debuisse igitur distinctam esse à beneficio creationis? Quis etiam non videt non posse distingui si tanta necessitate cum illo beneficio implicatur, vt nullam seorsim habeat rationem gratuiti, sed inseparabiliter connexa sit, quemadmodum est ipsum sentire & intelligere quod Augustinus confundit cum illa gratia? Atqui Baiani ita connexam implicatámque putant dum ne diuinitus quidem separabilem dicunt; ergo nullo modo admittunt gratiam à S. Augustino assertam tanquam Angelis & primo homini necessariam

ad sanctitatem & felicitatem comparandam.

Quod autem dicitur de interiore illa gratia déque iustitia & caritate, pari ratione dicendum est de immortalitate atque alijs id genus beneficijs. Quo enim sensu dixerit Augustinus, *posse non mori præstabatur Adamo de ligno vitæ, non de constitutione naturæ?* an non etiam de constitutione naturæ, si naturæ constitutionem necessariò sequebatur immortalitas donec illa peccaret? Et ideo subdit: *Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris.* Vbi perspicuè apparet beneficium immortalitatis distingui contra beneficium creationis, ita vt superaddita quædam & separabilis gratia sit. Sed quæ sit mens Augustini satis ostendit, quod in eam rem dicitur, „ *Si Deus Israelitarum vestibus* „ *præstitit quòd per tot annos non sunt attritæ, quid mirum* „ *si obedienti homini eiusdem potentia præstaretur, vt animale ac* „ *mortale habens corpus, haberet in eo quemdam statum quo sine* „ *defectu esset annosum?* Electione videlicet, & gratuita prouidentia procurādam fuisse putat immortalitatem, quemadmodum & vestium Israëlitarum integritatem, non verò impossibilitate aliter faciendi.

Lib. 4 cap. vlt.

Eodem pertinet quod dicit cōtra Iulianū. „ *Quid est gustato cibo prohibito nuditas indicata, nisi peccato nudatum quod* „ *gratia contegebat? Gratia quippe Dei magna ibi erat vbi* „ *terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat. Qui ergo vestitus gratia non habebat in corpore quod* „ *puderet, spoliatus gratia sensit quod operire deberet.* Quis non videt ab Augustino ideo dici *magnam gratiam* illam, quòd valde excederet capacitatem subiecti, ideóque dici *terrenum & animale* subiectum cui conferebatur, vt intelligeremus non solū nō fuisse rationem aliquam seu principium quod exigeret hāc gratiā; quin potius fuisse contrariam ac repugnantem dispositionem: quo factum est vt ideo *magna* diceretur *gratia*, quod esset valdè indebita, ideóque valde gratuita. Quæ causa etiam est vt hoc beneficium Augustinus vocet *indumentum*

De Ciu. lib. 14. cap. 17.

gratiæ, quòd gratuito ac sine vllo ad hoc exigendum titulo tanquam pauperi vestimentum ad præueniendam eius nuditatem esset iniectum. Glorientur quantum volent qui contradicunt, sibique vnis datum esse prædicent nosse mysteria Theologiæ Augustinianæ, numquam, vt opinor, obtinebunt à cordatis Augustini lectoribus, vt quod ita deberi putaret hominis naturæ, sicut debetur pellis naturæ leonis, *indumentum gratiæ* vocauerit.

Confirmatur ex eo quod de Manichæis pronuntiat Augustinus, ipsos ita Dei gratiam destruere conatos *meritis naturæ bonæ*, quemadmodum destruere illam Pelagiani conabantur *meritis voluntatis bonæ.* Quod mox explicat dum subiungit. *Illi*, nimirum Manichæi, *dicunt, debet hoc Deus laboribus membrorum suorum: isti dicunt, debet hoc virtutibus seruorum suorum, vtrisque ergo merces non imputatur secundùm gratiam, sed secundùm debitum.* En vt hîc etiam Augustinus ratione debiti excludi putat rationem gratiæ. Cuius autem debiti? nẽpe illius quod caderet in labores membrorum Dei, non propter voluntariam aliquam bonitatem aut honestatem ipsorum laborum, alioqui quod dicebatur debitum laboribus, fuisset debitum virtutibus & meritis bonæ volũtatis: & in eo non esset differentia quam exprimit Augustinus Pelagianos inter & Manichæos; sed propter dignitatem illã quæ Dei membris qua talibus eorũ opinione cõueniebat, quæ sunt merita naturæ bonæ ex Augustino, in qua bonitate putabant esse ius illud, ratione cuius gratia debita esset eius laboribus. In ipsa igitur natura ius fundabant, cui responderet gratiæ debitum; eàque ratione gratiam tollebant ex Augustino, quòd ea cum tali debito stare non possit. Atqui Baiani eodem prorsus in errore versantur. Quid enim est exigi aliquid à natura eique deberi, eo quòd creata sit sine vllo peccato, quod illi asserunt; quàm id deberi eius innocentiæ & bonitati; quod volebant Manichæi? atqui hoc Augu-

Lib. 2. con. 2. Ep. Pelag. cap. 2.

stinus esse putat contra propriam rationem gratiæ. Per se autem patet vanum esse ac ridiculum quod eorum nonnullus cogitauit, destrui rationem gratiæ si supponatur in bonitate naturæ ius quo quippiam debeatur alicui tolerantiæ seu patientiæ laborum nullam habenti rationem voluntarij, vel liberi, vel honesti, non verò ius quo debeatur ipsi naturæ immediatè. Quare enim vnũ potiùs quàm aliud? Et qua verisimilitudine dici potest, tantam esse inter hæc duo distãtiam, vt alterum Catholicè dicatur , alterum sit hæreticum? Non est, inquit, contra rationem gratiæ quòd supponatur esse in innocentia seu bonitate naturæ ius seu titulus quo gratia illi debita sit: & est contra rationem gratiæ quòd supponatur esse in bonitate seu innocentia naturæ ius quo gratia debeatur passiuitati, vt ita dicam, laborum eius, & indebitatæ tolerantiæ nullam habenti rationem meriti in libertate ac virtute fundati? Age quis hæc sanciuit? quis hos limites statuit Augustinum inter & Manichæos? hoc est inter Catholicos & hæreticos? Augustinus non in eo vim facit quòd quippiam sit hoc aut illo modo debitum: sed absolutè quòd sit debitum: dum tanquam rem absurdam infert, ergo merces non imputatur secundùm gratiam sed secundùm debitum.

§ V.

Baianorum angustiæ sub hoc argumento laborantium.

ATQVE hæc abundè sufficiunt ad stabiliendam primam rationem qua contendimus Nou-Augustinianos dum negant possibilitatem status purè naturalis, destruere germanum gratiæ supernaturalis conceptum ab Augustino expressum & traditum. Quod ne quis putet haud satis perspicuè monstrari potuisse, intelligenda est ipsorum confessio; qua constat in extremas

vſque anguſtias hoc loco eſſe coactos. Ita enim ordiuntur iſtius difficultatis explicationem. *Quæſtio iſta fateor mole ſua cogitantem premit, ſub qua tanquam incertæ veritatis, quamuis non incertæ difficultatis ſuccumbere, & ignorantiam meam fateri longè ſatius putarem, quàm ea quæ in principiis Auguſtini tanquam certa conſtituta ſunt, cum diſcrimine ſubuertendi ſanctiſsimam doctrinam eius inficiari. Quid enim mirum: imò verò quid non maximè conſentaneum, ſi non vniuerſam profunditatem doctrinæ eius & ſublimitatem illius ingenii quod vniuerſas liberales artes ſine magiſtro ſuo marte perdidicit, cui altiſsima illa Theologia, quam omnis poſteritas admiratur, nemine præeunte, mox à baptiſmo cælitus inſpirata eſt, tarditas noſtra conſequatur? Ne tamen nihil dicendo Lectoris expectatio repercuſſa concidat, coniecturas meas Auguſtino innexas candida ſimplicitate proferam, vt ſi non ſeruiant aſſequendæ peritiæ, ſaltem opitulentur pleniùs indagandæ veritati*, &c. Hæc illi, in quibus primùm ego non ſatis capio quid velint dum dicunt, *ſub qua tanquam incertæ veritatis ſatiùs putarem ſuccumbere, quàm inficiari quæ in principijs Auguſtini tanquam certa conſtituta ſunt, cum periculo ſubuertendi ſanctiſsimam illius doctrinam.* Quid, ſi ſuccumberes tanquam ſub incerta veritate, non inficiareris quæ certò vt tute putas in principijs Auguſtini conſtituta ſunt? Non negat certò conſtituta qui fatetur incerta, ſeu incertæ veritatis? & non periclitatur ſubuertere doctrinæ ſanctitatem, qui periclitatur ſubuertere illius veritatem, dum fatetur ignorantiam ſuam tanquam in quæſtione *incertæ veritatis*? Sed fuerit hic tantùm hiatus quidam non ſatis cohærentium cogitationum, & inconſulta ſententiæ aberratio. Hoc ſecundò quæro, quid ſit quod paulò antea dixerunt, hanc eſſe *clariſsimam doctrinam*? ſi clara eſt, annon erit neceſſariò confitendum cæcos habuiſſe propugnatores, qui vbi ventum eſt ad primæ difficultatis dilutionem ancipiti conſultatione tenentur vt ſtatuant, ſatiúſne ſit ignorantiam ſuam profiteri tanquam in incerta ve-

Lib. 1. cap. 15. de ſtatu puræ nat.

ritate, an nonnihil dicere ne concidat expectatio lectoris. Clarissima, inquiunt, est doctrina: sed quibus? Oculis, inquiunt, ad Augustini Solem assuetis. Benè habet. Vllíne autem esse vsquam possunt quibus ea lux sit familiarior, quàm iis qui se tota vita fixam in operibus Augustini aciem habuisse fatentur? Illi verò adeò nihil vident in hac doctrina vt ad confessionem ignorantiæ prope adducantur. Qui erunt igitur alij quibus clarissimam esse doctrinam persuadeant? Et quomodo stabit quod Nou-Augustiniani prædicant, Nouum Augustinum his temporibus singulari Dei prouidentia eductum *vt fax veritatis ab Augustino in Ecclesia accensa, & humanæ Philosophiæ nebulis sensim inuoluta restitueretur, & caligines illæ dissiparentur, & S. Augustinus splendori suo redderetur?* Vbi est illa fax? vbi inquam lucet illa fax, quæ Phosphorum ipsum adeò cæcutire sinit, vt circa fundamentalem, vt dicunt, doctrinam cōtra Peagianos & immobilia principia quibus tota doctrina Augustini aduersus Pelagianos & Manichæos incumbit, de confessione ignorantiæ déque succumbendi necessitate deliberet? Ille nebulas resoluit? ille caligines dissipat? qui vbi certius pedem figere debuit & cespitat ipse, & eos cespitare cogit qui ad eius splendorem ingrediuntur?

In exam. propos. excerptarū pag. 4.

Tertiò, Sed quis non videt quàm improuidè philosophantur, quámque infeliciter Ecclesiæ causam agant isti Pelagianorum debellatores? poterat ne quisquam hæreticis illis vel ad speciem victoriæ oportunius, vel ad excusationem pertinaciæ probabilius, vel ad Catholicorum ignominiam optatius accidere, quam quod tenere videantur prope confitentem aduersarium, vnde liceat ipsis prædicare doctrinam Catholicam ad inuictas difficultates & inexplicabilem contradictionem esse redactam? Itáne verò Augustini authoritate consulitur dum dicitur oppugnantibus Aduersariis nobis quidem insolubiles esse quæ ipsius sententia implicat contrarietates, sed fidem cæcam & obedientiam mentis indiscre-

tam esse præstandam; Obtinebunt scilicet à Pelagianis vt sibi oculos effodiant, séque ducendos permittant hominibus ignorantiam suam confitentibus, vt cæci cæcos sequantur?

Quartò, Expendat amabo eruditus Lector quod iam dicam, Difficultatis huius sub qua Nouus Augustinus succumbere videtur, Augustinus antiquus nullam vsquã mentionem fecit. vbi enim? Testimonia proferant, loca indicent, quibus Augustinus dum agit de gratia Angelorum & primi hominis, aut de statu puræ naturæ de quo tam fusè disseruisse illum prædicant, vel per vmbram significauerit aliquando difficultatem esse, naturalis ne an supernaturalis sit illa gratia, & quæ tunc infusa est innocentibus creaturis, & quæ adhuc infundi posset, si Deus talem aliquam crearet sine vllo peccato. Augustinus non solet dissimulare occurrentes passim difficultates dum contra hæreticos disputat, siue Arrianos, siue Manichæos, siue Donatistas, siue Pelagianos: quid igitur est quod istam, quæ capitalis est in doctrina, vt ipsi dicunt, fundamentali, ne verbo quidem vno vnquam attigit? Non illam vidit, sunt igitur illi oculatiores Augustino. Nempe ipsius mirum quàm fuerit hebes atque obtusa mentis acies, dum rem obuiam eámque palpabilem admodum non vidit. Sed nolent, vt opinor, Baiani eius se impudentiæ reos fateri, cuius Molinam ipsi conueniunt vt sibi quippiam patuisse fateantur, quod Augustinum fugerit. Viderit ergo propositam difficultatem, senseritque quàm grauis esset. Quid ergo, dissimulauerit? An potuit hoc permittere vel bona fides quâ monere atque munire debuit eos quos instruebat: vel Doctoris officium quo cauendum fuit ne mutilam tractationem & imperfectam disputationem exponeret?

Neque dicas ideo non soluisse nodum hunc Augustinum, quia non fuerat propositus à Pelagianis. Tum quia ne sic quidem excusaretur is cui non solùm incum-

bebat hæreticis respondere, sed confirmare insuper Catholicos, ac tutos reddere ab occurrentibus fortè contrariis rationibus præsertim grauibus. Tum quia etiam in contentionibus Pelagianorum obuius erat necessariò hic scopulus, si fuisset quam dicunt Augustini doctrina. Quando enim dicunt in locis antea citatis, Augustinum contra Pelagianos contendisse supernaturalem fuisse gratiam Angelis in prima creatione atque homini datum; eo ipso fatentur id negasse Pelagianos è contrario affirmantes fuisse tantùm naturalem; itáque existimantes pugnare duas illas rationes naturalis & supernaturalis in huiusmodi gratia; hic igitur Augustini labor, hoc opus erat Pelagianis monstrare, quamuis naturalia forent illa dona vt ipsi volebant, non impedire quominus etiam essent supernaturalia, vt ipse contendebat: coniungi enim ac simul stare rationem illam vtramque rectè posse. Hoc autem quid erat aliud quã difficultatem tractare quæ iam dicitur inexplicabilis? Quid igitur est, quòd Augustinus nec eius grauitatem vsquam indicet; sed neque illam vnquam mouet? Nimirum hæc vna est ratio planissima certissimáque, quia numquam dubitauit quin si obtinerent Pelagiani naturalem fuisse gratiam illam, nullo modo esset supernaturalis: vel si ipse ex aduerso supernaturalem conuinceret, nullo modo stare posset quod volebant Pelagiani esse illam naturalem. Ideóque Augustinus totus fuit in altero destruendo, alteróque adstruendo, omni cura conciliandi vtriusque omninò sepositâ.

Atque hinc liquido constat non esse antiqui Augustini doctrinam illam quæ obiectionem hanc peperit, sed noui: neque apud illum inuentum vnde nasceretur hæc perplexitas, sed in istius cerebro cusum inque illius arcam importatum, hæc scilicet familiaris est in solum Hypponense calumnia, quòd spinas & tribulos germinare passim dicitur, quos Iprense tantum producit. Id quod aliis rationibus mox constabit

CAPVT

CAPVT V.

Nou-Augustiniani quæ sunt apud S. Augustinum dubia pro certis exploratisque proponunt.

OPPONO igitur secundò, Nou-Augustinianos dum errorem hunc suum de impossibilitate status purè naturalis exponere ac munire conantur, pro certis atque indubitatis ea proponere quæ apud Augustinum incerta prorsus & dubia sunt. Id in primis patet in miseriis paruulorum hoc est in ignorantia, concupiscentia, infirmitate virium, doloribus, atque aliis id genus incommodis. Quæ cùm aduersarii, vt antea retulimus, negent posse contingere innocenti creaturæ; atque hoc statuant veluti *fundamentalem* quandam *veritatem* ex Augustino; consequenter supponunt rem esse apud Augustinum minimè dubiam, quin non potuerint vllo modo infantes nasci cum his defectibus, si nullum præcederet originale peccatum. Hoc autem dico apud Augustinum incertum saltem esse ac dubium, ostensurus postea esse etiam falsum. Ac ne quis id esse meum aliquod inuentum putet, vide quid dicat Ludouicus Viues ad librum 3. de Ciu. *Et hic quærunt quales hominibus si nihil commisissent, nati fuissent liberi. Augustinus hoc dubium ingessit de baptismo paruulorum. Alii putant nascituros fuisse paruos, sed statim ad perfectam staturam peruenturos: Alii paruulos editum iri in lucem, verum non hac totius corporis imbecillitate, sed robustos statim futuros, & sicut agnos & pullos gallinaceos videmus confestim ingressuros sequuturósque matrem. Priores illi sensu & mente præditos infantes gignunt: hi accessura hæc dicunt cum corpore vt nũc videmus.* Cap. 13.
AVGVSTINVS DVBIVM VT INVENIT ILLIC RELIQVIT. Reliquisse verò constat ex libro illo de baptismo paruulorum, hoc est de peccatorum meritis primo. Vbi constat Augustinum locum hunc tractare palpando, & Cap. 37.

monstrando non tam quid dici debeat, quàm quid possit. Nam cùm quæsiisset dum probabat has infantium miserias effectus esse peccati: *Cur non talis creatus est Adam*, hoc est cum eadem infirmitate, si hæc est necessaria quædam naturæ conditio, & non potiùs pœna peccati? Quia videbat quid possit in ipsum retorqueri, subdit; *Non enim hic agitur de Adam quod pertinet ad corporis quantitatem, quia non paruulus factus est, sed perfecta mole membrorum. Potest enim dici etiam pecora sic creata: nec tamen eorum peccato factum esse, vt ex eis pulli paruuli nascerentur: quod quale sit nunc non quærimus, sed agitur de illius mentis quadam valentia, vsúque rationis, quo præceptum Dei legémque mandati & docilis Adam caperet, & facilè posset custodire, si vellet. Nunc autem homo sic nascitur, vt omnino non possit, propter horrendam ignorantiam atque infirmitatem, non carnis sed mentis, cùm omnes fateamur in paruulo non alterius, sed eiusdem substantiæ cuius in primo homine fuit, hoc est rationalem animam degere. Quamquam etiam ipsa tanta carnis infirmitas, nescio quid quantum arbitror pœnale demonstrat. Mouet enim, si primi homines non peccassent, vtrum essent tales filios habituri, qui nec lingua, nec manibus, nec pedibus vterentur. Nam propter vteri capacitatem fortasse necesse fuerit paruulos nasci, quamuis cum exigua sit pars corporis costa, non tamen paruulam Deus viro cōiugem fecit, quam ædificauit in mulierem: vnde & eius filios poterat omnipotentia Creatoris mox editos grandes protinus facere. Sed vt hoc omittam: poterat certè quod multis etiam pecoribus præstitit, quorum pulli quamuis sint paruuli, neque accedentibus corporis incrementis etiam mente proficiant, quoniam rationalem animam non habent, tamen etiam minutissimi & currunt, & matres agnoscunt: nec sugendis vberibus cura admouentur aliena, sed ea ipsi in maternis corporibus loco abdito posita mirabili facilitate nouerunt. Contra homini nato, nec ad incessum pedes idonei: nec manus saltem ad scalpendum habiles, & nisi ope nutrientis admotis labris papillæ vberis ingerantur, nec*

vbi sint sentiunt, & iuxta se iacentibus mammis, magis possunt esurientes flere quam sugere. Proinde infirmitati mentis congruit hæc omnino infirmitas corporis.

Quo in loco vides primò Augustinum nolle definire an eadem futura fuerit corporis infirmitas in infantibus, si Adam non peccaret, quæ certè magna quædam miseria est, vel collectio potiùs multarum miseriarum: & ideò significat se tantùm contendere futuram fuisse mentis quandam valentiam, quendámque rationis vsum, quo pellerentur tantæ quantæ cernuntur modò in mentibus infantium tenebræ, quasi de cætero liberam cuique relinqueret opinandi potestatem. Vides secundò coniiciendo tantum ratiocinari, vel supplendam fuisse diuinitus staturam, vt factum est in Eua; vel augendam virtutem motricem eiúsque organa roboranda, vt hoc possent infantes nati quod recentes ab ouo pulli: quo dato tantùm adhuc restaret in infante miseriæ, quantum deesset perfectionis debitæ, & cum tempore acquirendæ. Et hoc ipsum quàm trepidè necessarium putet, satis ostendit & ipsa species orationis & quod dicit *quanquam etiam ipsa tanta corporis infirmitas nescio quid quantum arbitror pœnale designat.* Vides tertiò illam mentis valentiam vsumque rationis, quem Augustinus supponit fuisse futurum, minimè significare plenitudinem quandam scientiæ ac prouidentiæ, sed initium tantùm quoddam, quo iuuari potuerint infantes ad quærenda necessaria & noxia fugienda: & vt id ipsum intelligenter facerent, quod catuli faciunt ex instinctu. Nam hoc omnino velle videtur cùm dicit pullos *accedentibus corporis incrementis non proficere mente,* quoniam non habent animam rationalem. Hoc enim est dicere habentes animam rationalem secundùm naturæ conuenientem quendam ordinem, accedentibus corporis incrementis proficere mente, vt quemadmodum infirmitati mentis congruit infirmitas corporis, sicut ipse postea dicit; ita profectui corporis, congrueret

profectus mentis, & ambæ illæ partes æquis passibus ad suam perfectionem progrederentur. Atqui hoc dato tantum erat futurum ignorantiæ, ac proinde tantum miseriæ in illis infantibus, quantum restabat scientiæ per ætatis incrementa adipiscendæ. Esto igitur non adeo futuri fuerint miseri, miseri tamen futuri erant innocentes pueri, si quidem hi defectus, vt volunt aduersarij, miseriæ dicendæ sunt. Vides quartò, Augustinum loqui de natis infantibus, cùm putat fuisse illos accepturos hoc augmentum virtutis & cognitionis, minimè vero de infantibus conceptis atque intra vterum clausis, qui tamen etiam illi rationali anima præditi sunt. Hos ergo supponit, & sine peccato futuros fuisse nouem mensium spatio, & cum miserijs omnibus mentis & corporis, quibus inuoluti fuimus omnes in illo carcere. Quo dato, quid superest, quo monstrari possit repugnare statum purè naturalem? Vides quintò, Augustinum loqui de futura, si Adamus non peccaret, eius prole: hoc est de sanctissimi parentis ac Deo carissimi sanctissima prole: cui cùm non putet repugnasse quas enumerant miserias, quis neget minus adhuc repugnare si sanctitas illa non supponatur? Hypothesis enim de qua disputamus ab hypothesi Augustini diuersa est, quod hypothesis Augustini positiuam innocentiam inuoluat, nostra negatiuam tantùm, dum quærimus vtrum possit esse creatura rationalis & sine peccato & cum miseriis quas modò patimur. Quis igitur illos audiat, qui ad immobilia Augustini principia, ad fundamentalem fidei veritatem, ad inuictas conclusiones, ad clarissimam, certissimam, fundatissimámque doctrinam pertinere putant quod dicunt, saluâ Dei iustitia prouidentiâque nullam posse innocenti creaturæ contingere miseriam?

Sed vt constet quàm immeritò id dicant, expendere iuuat alium locum ex Ep. 28. ad Hieronymum, quæ est de animæ origine. In qua Augustinus cùm ex multis

opinionibus quæ de animæ origne proponebantur eligere illam cuperet, quæ erat etiam Hieronymi, qua putantur singulis hominibus singulæ à Deo fieri animæ ex anima parentis minimè propagatæ, difficultates, quæ desiderium suspenderent ipsi proponit, assentiri paratus expectatæ solutioni, dũmodo staret illud quod Hieronymo quoque certũ erat, Catholicum dogma de peccato originali, & damnatione puerorum sine baptismi remedio morientium. Suum igitur dubium Augustinus sic proponit iis reiectis quorum erat facilior ipsique peruia solutio. *Sed cùm ad pœnas ventum est paruulorum, magnis mihi crede coarctor angustiis: nec quid respondeam prorsus inuenio. Non solùm eas pœnas dico quas habet post hanc vitam illa damnatio quò necesse est trahantur si de corpore exierint sine Christianæ gratiæ Sacramento, sed eas ipsas quæ in hac vita dolentibus nobis versantur ante oculos, quas enumerare si velim, priùs tempus quàm exempla deficient.* Nempe cùm supponatur anima in hac sententia fieri à Deo & non propagari ex alia peccatrice, videbatur Augustino nullum posse meritum habere propter quod hæc mala pateretur in corpore, & alia quæ subiungit in mente, cum dicit. *De ingeniorum verò diuersitate imò absurditate quid dicam, &c.* Vnde iteratò postulat, *de paruulis autem quid respondeamus edissere, si pœnis tantis nulla sunt in eis punienda peccata:* Et, *Doce igitur quid sentire quid dicere debeamus vt constet nobis ratio nouarum animarum sigillatim factarum singulis corporibus.* Et quia hanc ipsam difficultatem de pœnis paruulorum tractauerat cùm Dei creatoris bonitatem atque iustitiam defenderet contra Manichæos, in libris de libero arbitrio; repræsentat Hieronymo quod tunc dixerat, confessus id minimè sufficere ad plenam huius quæstionis solutionem, his verbis. *Ego quidem non de ingeniis sed saltem de pœnis paruulorum quas in hac vita patiantur, dixi aliquid in libris illis de libero arbitrio, quod quale sit & cur mihi in ista quam habemus in manibus quæstione non sufficiat, intimabo, &c.*

" *eum ipsum de tertio libro locum excerptum his literis inferam:*
" *Nam ita se habet. De cruciatibus autem corporis quibus affli-*
" *guntur paruuli, quorum per ætatem nulla peccata sunt, si ani-*
" *mæ quibus animantur non priùs quàm ipsi homines esse cæ-*
" *perunt, maior querela & quasi misericors deponi solet* ni-
" mirum à Manichæis, *cùm dicitur, quid mali fecerunt vt*
" *ista paterentur?* Ad eam verò quærelam duo respondet Augustinus, primum id quod est pueris malum esse bo-
" num parentibus, cùm dicit: *Cùm boni aliquid operatur*
" *Deus in emendatione maiorum, cùm paruulorum suorum qui-*
" *eis cari sunt doloribus flagellantur; cur ita non fiant, quando*
" *cùm transierint pro non factis erunt in quibus facta sunt: pro-*
" *pter quos autem facta sunt, aut meliores erunt, si temporalibus*
" *incommodis emendati rectiùs elegerint viuere: aut excusatio-*
" *nem in futuro supplicio non habebunt, si vitæ huius angoribus*
" *ad æternam vitam desiderium conuertere noluerint?*

Addit Augustinus secundò, esse cur putentur illis ipsis paruulis vtiles esse huiusmodi molestiæ his verbis.
" *Quis autem nouit quid paruulis de quorum cruciatibus duritia*
" *maiorum contunditur, aut exercetur fides, aut misericordia*
" *probatur, quis ergo nouit quid paruulis in secreto iudiciorum*
" *suorum bonæ compensationis reseruet Deus?* Sed has solutiones Augustinus sufficere negat ad diluendam propositam quæstionem; secundam verò peculiariter videri sibi falsam significat, & valere tantùm posse in ijs infantibus, *qui pro Christi nomine ac vera religione* tale aliquid passũtur quale passi sunt innocẽtes martyres, aut si quis contentiosius agere velit, in ijs ad summum *qui Christi sacramẽto iam imbuti* in Mediatoris societatem cooptati sunt, in iis verò qui non accepto baptismo extorres à regno Christi moriuntur, locum habere nullum posse. Quare autem sufficere neget vtramque illam rationem
" hanc causam dat: *sed vt omittamus & contemnamus ea quæ*
" *breui tempore patiuntur, nec transacta reuocantur; numquid*
" *similiter contemnere possumus, quòd per vnum hominem mors*
" *& per vnum hominem resurrectio mortuorum &c., ... per*

hanc enim Apostolicam Diuinam claramque sententiam satis euidenter elucet, neminem ire in mortem nisi per Adam, &c. ... Huius igitur dãnationis in paruulos causam requiro. Quia neque animarum, si nouæ fiunt singulis singulæ, vllum video esse in illa ætate peccatum: nec à Deo damnari aliquam credo quam videt nullum habere peccatum. Et rursus: *Quærenda causa est atque reddenda. Quare damnentur animæ quæ nouæ creantur singulis quibusque nascentibus, si præter Christi sacramentum paruuli moriantur. Damnari enim eas si sic de corpore exierint & sancta Scriptura & sancta est testis Ecclesia. vnde illa de animarum nouarum creatione sententia, si hanc fidem fundatissimam non oppugnat, sit & mea: si oppugnat, nõ sit & tua.* Quibus in hunc modum ventilatis ita concludit: *Quamuis autem desiderem, rogem, votis omnibus exoptem, & expectem, vt per te mihi Dominus huius rei auferat ignorãtiam; tamen si quod absit, minimè meruero, patientiam mihi petam à Domino Deo nostro.... Memini prius ipsis Apostolis dictum, multa habeo vobis dicere sed non potestis illa portare modò: In his quantum ad me attinet, etiam hoc deputem neque qui hoc sciam me indigner indignum.... multa enim alia similiter nescio, quæ commemorare vel enumerare non possum. Et hoc tolerabiliter ignorarem, nisi metuerem, ne aliqua istarum opinionum contra illud quod firmissima retinemus fide incautis obreperet mentibus. Sed antequam sciam quænam earum potiùs eligenda sit; hoc me non temerè sentire profiteor, eam quæ vera est, non aduersari robustissimæ ac fundatissimæ fidei qua Christi Ecclesia, nec paruulos homines recentissimè natos à damnatione credit, nisi per gratiam nominis Christi quam in suis sacramentis commendauit, posse liberari.* Hæc Augustinus.

Ex quibus patet primò, secluso puncto illo quod illi certum omnino ac fixum est de futura puerorum damnatione nisi succurrat baptismi remedium, cætera de quibus interrogat adeò sibi non esse certa, vt paratus sit id sequi quod Hieronymus sequendum responderit. Ac proinde si dubium illud quo dicebat Augustinus se

cruciari de temporariis puerorum miseriis Hieronymus ita soluisset, vt diceret hæc mala posse aliam habere causam, quàm originale ipsorum peccatum; nec esse necessarium absolutè loquendo illius argumentum, Augustinus minimè fuit repugnaturus.

Et patet secundò ex eo quòd Augustinus in secunda tantùm ratione quam proposuerat de compensatione à Deo facienda pueris pro illa malorum tolerantia falsitatem inuenit, non in prima quæ petebatur ex bono quod inde in parentes redundare potest. Et quòd hanc quoque insufficientem putat, constat euidenter ideo esse, non quod non videatur sufficere ad excusandam illam temporalem ac breuem malorum inflictionem; sed quòd non sufficiat ad excusandam damnationem, & perpetuum à Dei regno exilium.

Et patet tertiò Augustinum relinquere liberum, vt quod quisque voluerit sentiat de causa temporalium illarum afflictionum cùm dicit, *sed vt omittamus & contẽnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec transacta reuocantur; numquid pariter contemnere possumus, quod per vnum hominem mors &c. huius igitur damnationis causam requiro* &c. En vt totam dubitandi rationem reducit ad inueniendam æternæ illius puerorum damnationis de qua dubitare nefas est, idoneam rationem: qualis nulla apparebat si animæ puerorum essent immunes à peccato. Esse autem videbantur si non haberent illud ab origine sua: nec inde videbantur habere posse, si earum origo esset solus Deus, singulas singulis procreans sine vllo parentum concursu. Hoc est totum Augustini dubium, quo soluto, per eum licet vt sentiat quisque quod volet de causa propter quam temporaliter affliguntur infantes.

De statu puræ nat. lib. 2. cap. 19. Et placuit hanc Augustini sententiam colligere ex Epistola illa 28. ad Hieronymum ex qua Nou-Augustiniani potissimam ad sua somnia venditanda authoritatẽ deriuant, cùm dicunt *ipsum iam senem aduersus Pelagianos*

puræ

puræ naturæ architectos dimicantem id quod incautius de paruulis contra Manichæos fuderat emendasse. Aduertisse enim Augustinum *suam hallucinationem, dum significat arctari se & nescire causam earum pœnarum quas infantes patiuntur, nisi sit peccatum originale.* Atque hoc dicũt præfati se *audacius aliquid* loqtuturos Et quidem meritò. Insignis enim audaciæ est, expositam veritatem oppugnare: & Augustini dubitantis atque interrogantis & *suam ignorantiam per Hieronymum* auferri petentis anxietates atque augustias sumere pro eiusdem certa definitaque sententia. Est etiam hoc aliud audaciæ argumentum, pugnare secum, & inconstantiam Augustini ea in re confiteri, in qua laudatur alibi constantia. Qui enim hæc dicunt iidem sunt qui *sine vlla fluctuatione confirmãt tanquam dogma per vniuersa latifundia sanctissimæ Augustini doctrinæ sparsum*, QVOD A PRIMORDIIS SVSCEPTÆ CATHOLICÆ RELIGIONIS VSQVE AD EXTREMVM HALITVM DOCVIT, *sub Deo iusto omnipotente ac bono creaturam rationalem nullo modo posse tot tantisque miseriis ex quibus puræ naturæ status quasi confectus est cruciari, nisi eius culpa mereatur, hanc doctrinam esse basim capitalem cui præcipua pars illius quam aduersus Manichæos Pelagianósque struxit moles incumbit. Quæ si subtrahatur impossibile sit tueri doctrinam contra illas pectes traditam.* Atque hoc intelligi volunt non solum de grauioribus, sed omnino de *qualibuscumque malis* aut miseriis. Augustinum enim *generaliter concludere de omnibus malis*, idque *luculentis testimoniis.* Ib. cap.6.

At enim quid est quod dicitis, ô corcula animulæque Augustini? *sine fluctuatione hoc semper docuit*, in quo necesse fuit, vt ipsi quidem opinamini, vt emendaret sese? Non præcesserant primordia susceptæ Catholicæ religionis, cùm iam presbyter in Africa scripsit librum tertiũ de libero arbitrio, vbi est illud quod ab eo dicitis *incautius fusum*? Et quid est quod additis? Contra Manichæos disputabat dum illud incautius fudit de miseriis paruulorum: & contra eosdem Manichæos contrarium

statuit? Næ Augustinus vobis est architectus perquàm ineptus, qui dum Manichæos impugnat capitales doctrinæ bases, idem ponit, idémque incautus destruit.

Sed quando aperiunt nobis vniuersa Doctoris sancti latifundia, vt videamus apud illũ surgentes vbiq; terrarũ capitales illas doctrinæ bases, queis constitutũ est, Deũ non fore Deum, si vel vnam lacrymulam casus aliquis eliceret innocenti puero: si quis defectus intellectui vel voluntati creaturæ rationalis congenitus esset, quid dicunt ad id quod inuenimus in libro 11. de Gen. ad lit.

Cap. 42. vbi dum quærit quomodo decipi potuerit Adam, qui iá spiritualis erat, ita respondet. *An quia hoc credere ipse non posset, propterea mulier addita est, quæ parui intellectus esset, & adhuc fortasse secundùm sensum carnis, non secundùm spiritum mentis viueret?.... Fortaßis illa hoc nondum perceperat quod in agnitione Dei & viro regente ac Deo dispensante paulatim fuerat perceptura.* Quis dubitat aut eò potius propendet, vt credat Euam fuisse parui intellectus, & ambulasse adhuc, hoc est antequam esset peccatum secundùm sensũ carnis, non secundùm spiritum mentis: nec percepisse quæ perceptura erat, viro regente & Deo paulatim dispensante; ille certus est & tanquam innixus basi capitali, nullo modo putat vllam ignorantiam, vllum defectum esse posse in intellectu & voluntate creaturæ rationalis nondum peccatricis? vtrum verò maius malum esse putant, an illum defectum, qui fuit causa malorum omnium quæ genus humanum inundauerunt, an dolorem vagientis pueri quem fortè fasciæ alicubi durius stringunt? Quod si suspicatur Augustinus innocentem Euam priori malo subiectam, qui possibilem dixerit immaculati pueri duriusculè cubantis gemitum; qui casuram dum fortè dentit lacrymam vnam, certum est Augustino diem illi dicere ad tribunal æterni iudicii, tanquam immanissimi criminis reo; violatæ videlicet diuinæ iustitiæ; ereptæque Deo bonitatis infinitæ? O Baiani, ecquis vobis persuasit adeò stipites esse

homines, nemo vt esset qui perturbatæ huiusce Theologiæ intestina detegeret dissidia?

Quid etiam dicent ad id quod est in eodem libro de peccantibus Angelis, vbi sic loquitur Augustinus? *Verùm quia longum est, & alium sermonem exigit, eidem tantùm quæstioni deputatum, nunc sufficiat ista complexio. Aut ab initio suæ creationis diabolum à beatitudine, quam si voluisset percepturus erat, impia superbia cecidisse; aut alios esse Angelos inferioris ministerii in hoc mundo, inter quos secūdùm quamdam eorum non-præsciam beatitudinem vixerat.... sed hoc nullo modo asseri potest: illud mirum si potest.* Perspicuum enim est hîc etiam hærere Augustinum, nec satis constitutum habere quid sit dicendum, fuerintne dæmones ab initio mali, non quidem congenitâ malitiâ, sed spontaneâ & liberâ, liberò ipsorum arbitrio cùm primùm fuit, se se ad malum conuertente. Cui autem hoc dubium est, an illi certum esse potest quod tam pugnaciter Baiani contendunt. Esse impossibile vt non sit miserá creatura rationalis sine Dei amore, & esse impossibile vt Deus miseram creet. Non posse creaturam rationalem condi sine aliqua beatitudine, hoc est, vel sine perfecta quæ in clara Dei visione consistit, vel sine imperfecta & decoloratiore quæ est via ad perfectam. Et Augustinum qui hæc docet putare se probatam in Ecclesia, exploratam, & insuperabilem veritatem docere & reuera ita esse? Qui dubitat an potuerit coexistere peccatum primæ conditioni creaturæ rationalis, an illi certum esse potest non posse condi nisi beatam? Esse necessarium, vt beata condatur, numquid idem est, ac esse necessarium vt condatur cum impedimento vel cum exclusione peccati? Et hæc fuit insuperabilis veritas quam Augustinus sine fluctuatione semper docuit à primordiis suæ conuersionis? Etiam dum scriberet libros de Genesi ad literam? Quid dico libros de Genesi ad literam? legantur quos scripsit de Ciuitate iam senex & cōtra Pelagianos diu exercitatus, cōpertum

Cap. 26.

Lib. 3. de statu puræ nat. cap. 12. & lib. 2. cap. 3. 4. 5.

statim erit, ne tunc quidem illi certum fuisse an potuerit Angelus ab initio suæ creationis peccare, seu, vt ipse loquitur, ex quo creatus est *iustitiam recusare. Cui sententiæ*, inquit, nempe, quod id fieri potuerit, *quisquis acquiescit, non cum illis hæreticis sapit, id est Manichæis, & si quæ aliæ pestes ita sentiunt, quod suam quandam tamquam ex aduerso quodã principio diabolus habeat naturam mali.* Quomodo non cum Manichæis sentiet qui ita sentiet, si verum est illâ sententiâ lædi iustitiam & bonitatem Dei, indéque sequi non bonum, sed malum quemdam Deum creasse dæmones? Argumentatio enim plana est atque perspicua; Deus bonus & iustus non potest non occupare creaturam suam intelligentem dum eam condit vel perfecta vel imperfecta beatitudine quo peccatum excluditur: sed qui creauit dæmones aliter fecit ex hypothesi: Ergo qui creauit dæmones non fuit Deus bonus & iustus: ergo fuit malum aliquod principium. Augustinus, cui vt volunt, maior est certa, potéstne permittere vt quis dubitet de minori, aut potius illi assentiatur, quin videat eum cadere in conclusionem Manichæorum? hinc vero clarè colligitur hos Doctores obtrudere nobis incerta pro certis, & capitales bases erigere iis ex principijs quæ constat ex ipsius confessione Augustinum non nisi in arena descripsisse, delineandi specie magis quàm ædificandi.

Lib 11. cap. 12.

CAPVT VI.

Plus probare Nou-Augustinianos quàm velit Augustinus.

Lib. 1. de statu puræ nat cap. 1. & lib. 2. c. 4.

OPPONO tertiò, Baianos plus probare quàm intendat Augustinus: ac proinde nihil probare. Patet hoc primò. Quia nituntur passim hoc principio, non posse pati diuinam iustitiam in creatura rationali & in-

nocenti miseriam vllam: proindéque non posse illam condere nisi vel cum perfecta beatitudine, quæ in clara Dei visione consistit, vel cum imperfecta, & vt loquuntur, *decoloratiore*, quæ tamen ad perfectam ducit: *Diuinam legem æterna veritate sancitam nullo pacto sinere, vt Deus creaturam sine vlla culpa miseram faciat, hoc enim non esse Domini, sed Tyranni. Ex quo fit vt hoc tam impossibile sit, quàm Deum non esse Deum:* Atque hoc intelligi volunt de quacumque miseria etiam leuissima, quod sæpe inculcandum venit, *Nullam enim pœnam quantumuis exiguam, inferri posse innocenti: & Augustinum non minus leuissimas quam grauissimas pœnas innocentibus infligendas à diuina potestate & æquitate submouere: Neque loqui Augustinum de pœna vt pœna est, sed vt est malum: & velle malum infligi non posse nisi sub ratione pœnæ, seu non posse non esse pœnam: & contendere huiusmodi miserias non posse nisi peccatoribus infligi.* Lib. 3. cap. 11. Lib 3. cap. 10.

Hæc autem omnia plus probare dico quàm Augustinus velit. Quia ille non negat quin posse miserum fieri, & periclitari de felicitate perdenda, miseria quædam sit, quæ cognoscentem affligit, nescientem autem vel non cogitantem supponit maiore miseria laborare, ob illud incrementum ignorantiæ vel inaduertentiæ. Certè si cui de cætero felici daretur optio, mallétne aliquo interdum leui dolore affici, an in periculo versari perdendæ felicitatis; nemo sanus vnquam dubitauerit, quin illi faciendum idem sit quod faciunt illi qui optimè valent, qui non dubitant satius esse tormina quædam medicatarum potionum interdum pati, quàm periculum adire perdendæ sanitatis. Absolutè igitur loquendo maius malum est illud periculum, maiórque miseria. Et ideo S. Augustinus capere non potest quomodo beati fuerint dæmones ante peccatum, eo quòd non essent de sua in illo statu perseuerantia securi, vt constat ex iis quæ disputat tum in libris de Gen. ad lit. tum in libris de Ciuitate Dei. Censet igitur Augustinus & Lib. 11. cap. 19. Lib 11 cap. 11. & seq.

Angelos & homines cum illa miseria, & quidem magna conditos: ac proinde censet creaturam intellectualem non modo innocentem, sed quòd maius est, sanctam & Deo caram, condi potuisse cum magna quadam miseria. Dixi quod maius est, quia si creaturam intellectualem non habere peccatum, quod est esse innocentem, miseriam excludit necessariò, magis adhuc excludet hoc quod est creaturam intellectualem non solùm non habere peccatum, sed habere insuper sanctitatem & amicitiæ cum Deo atque adoptionis gratiam, vnde maior in ea nascitur dignitas, longè magis excludet.

Neque in eo sibi satis constare aduersarij videntur, dum concedunt condi posse creaturam rationalem cum imperfecta & decoloratiore beatitudine, cùm negari non possit, quin hic defectus miseria quædam sit, siue non sentiatur, quo tempore stupiditas erit, siue sentiatur, quo casu iustissimum erit eius quod deest desiderium. Et quia, vt ipsi volunt, *misera est natura quæ non habet quod amat qualecumque sit*, misera erit creatura rationalis in illa sua imperfecta & decoloratiore beatitudine. Quod si dicant spem futuræ beatitudinis completæ, vel tollere vel compensare miseriam illam quæ est in imperfecta; iam concedunt posse ad tempus & malum aliquod pati, & bono quodam sibi debito priuari creaturam rationalem, dummodo sit spes priuationem illam non fore perpetuam, quod satis erit vt dicamus esse possibilem statum puræ naturæ saltem temporaneum. Atque ex his constat Aduersarios non solùm amplius probare quàm velit Augustinus, sed etiam amplius quàm ipsis expediat.

Lib. 1. de statu puræ nat. cap. 1.

Quod confirmatur, & patet secundò. Quia dum vim faciunt in innocentia creaturæ seu in carentia peccati, vt inferant, ne leuissimum quidem malum illi posse infligi: & dum contendunt tanquam ex Augustino, nullum malum infligi posse creaturæ rationali, *nisi sub ratione pœnæ*; supponunt omnem rationem infligēdi

malum tali subiecto, esse peccatum. Hoc enim dico nimium probare, quia probat Deo nullam esse rationem infligendi mala baptizatis, contra quàm velit Augustinus, qui decretum illud *in sudore vultus tui*, & *cum dolore paries*, ante remissionem dicit esse *supplicia peccatorum*: post remissionem autem, esse *certamina exercitationésque iustorum*: & ipsam quoque mortem relictam nobis esse post remissionem, *vt magnus timor eius à proficientibus superetur*. Censet igitur Augustinus in eiusmodi malis, separari posse rationem pœnæ à ratione mali, posséque illa infligi *& non sub ratione pœnæ*, contra expressissima Baianorum decreta. De pec mer. cap. 33. & 34.

Atque hoc ipsi quoque animaduertunt quando tandem fatentur, *tam magna bona esse quæ procedunt ex tolerantia malorum, vt meritò contemni debeat, si etiam iustus aliquid huiusmodi pœnalium molestiarum sine culpa patiatur*. itáque in afflictione iustorum adultorum defendi posse Dei iustitiam. in paruulis autem non posse defendi. Itane verò? Quò igitur abiit quod dicebatis malum infligi non posse nisi sub ratione pœnæ? seu non posse non esse pœnã? Ecce iã adulto innocenti malũ infligitur, & pœna non est. Atque eò tandem tota reducitur quæstio, cùm Deus idoneas habeat rationes propter quas innocentem adultum afficiat malis, an aliquas etiam habere possit propter quas similiter malis afficiat innocentem puerum. Et Baiani, qui scilicet diuinæ sapientiæ gazas omnes sigillatim scrutati sunt, nolunt in eius thesauro rationem prorsus vllam reperiri, propter quam innocenti puero dentes dolere possint. Atqui Augustinus nihilominus repererat, vt ipsi etiam fatentur, & nos antea locum produximus ex tertio de libero arbitrio. Sed inquiunt *incautè* id effuderat, ideóque emendauit in epistola ad Hieronymum. Quod etiam falsum esse iam monstratum est, quòd sit luce clarius, Augustinum in illa Epistola, supplere solùm quod omiserat in tertio de libero arbitrio: nec aliud 2. de statu puræ nat. cap. 19.

emendare, quàm quod rationem petere videretur puerilium afflictionum ex aliquo fructu quem ipsimet Deo ita dispensante perciperent; quòd hoc tantùm conuenire diceret innocentibus in odium fidei occisis. Rationem verò aliam quæ petebatur ex fructu adultorum qui vel puniuntur vel ad caritatem excercentur in puerorum cruciatibus, nullo vsquam indicio significat non sufficere vt Deus possit temporaliter affligere innocentes. Sed neque primam rationem aliter reiicit, quàm ex eo quod de facto, non verò de possibili credimus. Credimus enim de facto martyrium tantùm prodesse innocentibus. An verò posset Deus instituere, non pro eorum merito, sed pro sua bonitate, vt alia etiam quæ patiuntur, beneficio quodam vel tunc vel sequentibus annis conferendo compensarentur; nihil est vnde inficiari cogamur. Quin potius Augustinus & recta fides ad hoc cogitandum nos manu ducit, argumento à pari vel à simili petito: nimirum à libera illa institutione, qua pueris salutare martyrium est. Tunc igitur & pateretur innocens: & esset inculpata Dei prouidentia, haberemúsque statum puræ naturæ, quod nihil cogeret ad dicendum vel illa beneficia quibus damna puerorum compensarentur excessura naturalium bonorum terminos: vel statim danda, vt non esset tempus aliquod quo rationalis creatura sine illis ac proinde in statu puræ naturæ relinqueretur.

Est enim hoc quoque notandum, ex quo patet Tertiò Baianos nimium probare dum necessarium putant cum creatura rationali & innocenti *concreari* dona supernaturalia quo trahatur extra naturæ puræ terminos, ita vt nullum intercurrat tempus. si enim intercurreret iam esset status puræ naturæ. Hoc autem volunt quando vel *amorem castum* vel *voluntatem ad amandũ robustam* ab initio requirunt: fieri verò robustam putant *per bonam voluntatem*, per quoddam *Dei desiderium & auiditatem*, quæ est *imperfecta caritas*. At hoc dico nimium probare, quia

Lib. 1. de statu puræ nat. cap, 18.

Ib. cap. 19.

quia probat falsum esse quod Augustinus tanquam verum proponit. Augustinus enim est qui dum fluctuat inter differentes opiniones de creatione animæ rationalis, & conatur defendere illam quæ docet singulas singulis hominibus fieri: quia videbatur inde sequi æquitatem & iustitiam à prouidentia violari, quod innocentem animam nulla sua culpa carni peccatrici permixtam in illa cogeret ignorantia versari qua merguntur omnes filij hominum initio vitæ suæ; significat Augustinus ex hoc quidem capite nullam esse difficultatem: & dato quòd innoxia esset anima, & quòd homo secundùm carnem tantùm esset Adam non secundùm spiritum; nullum esse tamen incommodum, si diceretur in illis primordiorum tenebris ad tempus animas relinqui. Augustini verba sunt. *Quibus respondetur, animas quidem corporibus hominum Deum nouas sigillatim dare, ad hoc vt in carne peccati de originali peccato veniente rectè viuendo carnalésque concupiscentias sub Dei gratia subigendo meritum comparent, quo cùm ipso in melius transferantur tempore resurrectionis, & in Christo in æternum cum Angelis viuãt; sed necesse esse cùm membris terrenis atque mortalibus maximéque de peccati carne propagatis miro modo coaptantur, vt ea primitus viuificare, postea etiam ætatis accessu regere possint, tanquam obliuione prægrauentur.* QVÆ SI ESSET QVODAMMODO INDIGESTIBILIS, *Creatori tribueretur. Cum verò paulatim ab huius obliuionis torpore anima resipiscens posit conuerti ad Deum suum, eiúsque misericordiam & veritatem primò ipsa pietate conuersionis, deinde seruandi præcepti eius perseuerantia promereri;* QVID EI OBEST ILLO VELVT SOMNO PAVLVLVM SVBMERGI, VNDE PAVLATIM EVIGILANS IN LVCEM INTELLIGENTIÆ PROPTER QVAM RATIONALIS ANIMA FACTA EST, POTEST PER VOLVNTATEM BONAM ELIGERE VITAM BONAM? *Quod quidem non poterit nisi adiuuerit gratia Dei per mediatorem: hoc si neglexerit homo, non tantùm secundùm carnem; verum etiam secundùm spiritum erit Adam.*

De gen. ad lit. lib. 10. cap. 14.

Vides quomodo dato quoque quòd homo nondum sit Adam secundùm spiritum, hoc est, quòd eius spiritus seu anima nullum habeat peccatum, esto cum carne peccati coniuncta sit; nihil tamen Augustinus alienum à prouidentia iudicat, si paululum immergatur sommo illo quo tenentur animæ puerorum, donec ad annos rationis perueniant. Censet ergo differri posse dona illa quibus non est indigna creatura rationalis vllo suo peccato. Et valde notandum est quod dicit, tribuendam fore Creatori hanc ignorantiam, *si esset indigestibilis* hoc enim manifestè ostendit ipsum loqui de ignorantia quæ non oriatur ex peccato. Quia si ortum inde haberet, non foret indigestibilis, nec tribueretur Creatori, sed peccatori.

Cap. 22. Idem censet in tertio de libero arbitrio. Vbi dato quod non esset pœnalis ignorantia puerorum, quemadmodum nec ipsa infantia, contendit posse tamen illa aliquo tempore permitti, nimirum vsque ad ætatem
» idoneam disciplinæ. *Quæ si tunc negligatur, iustè*, inquit,
» *in grauiorem quæ tunc pœnalis est ignorantiam difficultatémque præcipitatur.* Interea verò *non propterea malam creauit Deus, quia nondum tanta est quanta vt proficiendo esse posset accepit: cùm eius exordio perfectiones omnes corporum longè inferiores sint, quas tamen in suo genere laudabiles esse iudicat, quisquis de rebus sanctissimè iudicat. Quod ergo ignorat quid sibi agendum sit, ex eo est quod nondum accepit, &c.* Et paulò post, *Si enim arboris nouellum & rude virgultum nullo modo rectè sterile dicimus, quamuis aliquot æstates sine fructibus traiiciat, donec opportuno tempore expromat feracitatem suam; cur non auctor animæ debita pietate laudetur, si ei tale tribuit exordium, vt studendo ac proficiendo ad frugem sapientiæ iustitiæque perueniat, tantumque illi præstitit dignitatis, vt in eius etiam potestate poneret, si vellet ad beatitudinem tendere.* Vides vt hic quoque manifestè supponit ignorantiam esse posse in creatura rationali, & non esse pœnalem? Vides vt seclusis donis illis seu naturalibus, seu supernaturalibus, vel in ipsa natura nuda

sufficientem inuenit bonitatem propter quam à bono Deo creari possit? vides vt non malam putet, etiamsi aliquo tempore nec cognoscat Deum nec amet? vides demum vt tempus aliquod interponi posse significat quo sit sicut rude virgultum & nouellum arboris, feracitate nondum adeptâ? An ne igitur Augustinianum est quod dicunt, castum Dei amorem ita debere *concreari* creaturæ rationali, & vel ipsum habeat *vi creationis* vel *robustam saltem*, ad eum eliciendum voluntatem, *sufficientissima* nimirum *facultate præditam*? An habet alterutrum puer, qui profundâ illâ & nondum pœnali laborat ignorantia? Quid enim est illud robur? quæ facultas sufficientissima? Nimirùm illa quæ *caritatem imperfectam, bonam voluntatem, Dei desiderium auiditatémque* inuoluit inuehitque, vt ipsimet confitentur: hæccinæ verò Augustinus inseparabilia putet ab infantibus, quando veluti virgulta & nouellæ arbores tempus feracitatis aliquot æstatibus expectant? Cap. 11 & & 17. Lib. 1.

Sed indicare iuuat ac tangere alios doctrinæ huiusmodi næuos. Dum enim dicunt vel castum amorem requiri, vel saltem robustam ad amandum voluntatem & sufficientissimam facultatem; significant hoc secundum sufficere, Deúmque facere satis exigentiæ creaturæ rationalis, si hanc tantùm facultatem concedat: itáque posse contingere vt alterutrum sit, nimirum vel creatura rationalis innocens & ab initio robusta & potens tantùm ad eliciendum amorem illum, nondum tamen eliciens: vel creatura rationalis innocens, & ab initio creationis Deum amans amore illo casto. De illa igitur priore hypothesi interrogo; Creatura rationalis habens huiusmodi facultatem sufficientissimam ad eliciendum castum amorem, hoc est habens caritatem, esto imperfectam, habens bonam voluntatem, habens Dei desiderium & auiditatem (ex his enim facultatem illam conflant) & nondum tamen eliciens amorem castum, peccat-ne? si peccat, quomodo stare potest hoc peccatú

cum illa bona voluntate, cum illo Dei desiderio & auiditate, cum illa caritate esto imperfecta? Potest ne esse creatura Deum amans, Deum desiderans, Dei auida, & tamen Deum lethaliter offendens? & illius voluntas potest ne dici bona & simul esse maximè mala, vtpote grauissimæ transgressionis ac præuaricationis rea? Deus verò qui tenetur vt dicunt beatam creare, num satisfecerit debito suo, dum tam fragilem fecit, vt priùs fuerit fracta quàm integra? quare non occupauit peccatum qui debebat beatam condere? & quomodo condidit beatam, quam condidit expositam aleæ propriæ mobilitatis in interitum certæ.

Lib. 2. de sta. nat. puræ cap. 2.

Quod si nondum peccat illa creatura, benè habet. Ergo & est misera & sine peccato. Beatitudo enim etiam imperfecta illa & decoloratior non consistit in facultate, sed in vsu & exercitio: & ideo vocatur etiam ab illis *fruitio imperfecta*, imperfectam autem vocant ad distinctionem tantùm illius quæ sequitur claram Dei visionem. Vnde intelligitur semper consistere in actu, non verò in agendi facultate, ergo cum actus ille desit in hypothesi proposita, consequens est vt desit beatitudo. Et quia nullum medium esse volunt, inter hoc quod est creaturam condi beatam, & condi miseram, sequitur hanc quæ quòd Deo non fruatur beata non est, miseram esse. Quod si inculcare pergant, habere potentiam ad fruendum; respondebo hinc tantùm fieri potentiâ solùm esse beatam, actu verò miserã. Stat igitur per ipsos quoque miseria illa quæ cõsistit in carẽtia fruitionis Dei cũ immunitate peccati in creatura rationali.

Lib. 1. de statu puræ nat. cap. 19.

Iterum, si nondum peccat illa creatura: ergo falsum est quod toties supponunt; *non diligere Deum creaturæ rationali intrinsecè malum esse.* Hæc enim creatura non diligit ex hypothesi amore libero, quamuis sit potens ad diligendum; & tamen non peccat. Falsum etiam illud, *inter sapientiam & stultitiam nullum esse medium*: quando adest sapientiæ capacitas, hic enim adest sa-

pientiæ capacitas, postquam adest sufficientissima ad amandum Deum amore casto facultas: & tamen nec stultitia est si nondum peccat creatura illa non amando: nec sapientia, quãdo amoremcastum omittit cum possit elicere. Est igitur inter vtrumque medium aliquid.

Interrogo etiam an creatura rationalis in eadem hypothesi, haberet gratiam adoptionis in ipso sui exordio, nec-ne? si non haberet, valde misera esset; adoptionis enim & amicitiæ Dei priuatio in creatura rationali maxima est apud ipsas præsertim miserias. Et tamen hæc miseria sine peccato contingeret: esset igitur & miseria simul & innocentia, quod ipsi tantopere refugiunt, si haberet eiusmodi gratiam, falsum est igitur, quod dicunt *sanctificationis & adoptionis gratiam esse caritatem siue castum amorem Dei*: cum enim caritas nondum sit in illa hypothesi, nisi *imperfecta*; nec castus amor nisi in causa; sequitur nondum esse sanctificationis & adoptionis gratiam.

Quòd si dicant datam esse creaturæ huic facultatem illam sufficientissimam quâ possit adoptari & sanctificari; refundam quod dicunt *non posse negari pueris* non modò facultatem seu causam adoptionis, sed verò ipsam etiam *adoptionem* filiorum Dei si *sine peccato nascerentur*. Cum enim nihilò deterior esse debeat cuiuscumque alterius creaturæ rationalis conditio, quàm conditio pueri, si puero debeatur adoptio ipsa & non solùm eius causa, debebitur pariter & alteri cuicumque. Et certè malè ageretur cum eo quem Deus crearet in adulta ætate, si beatitudo quæ illi debetur vi creationis, vt dicunt, reduceretur tantùm ad causam quandam eius incertam atque frustrabilem, ita vt vi creationis libraretur tantùm inter infelicitatem & inter beatitudinem, imminente ad vtramlibet indifferentia: nec quisquam negare posset quin esset periculosissimus ille status, atque adeo infelix, cum statu pueri comparatus. Quare ergo non potius diceretur tali creaturæ vi creationis

Ib. cap. 12.

debita infelicitas, quàm felicitas?

Passim occurrunt apud hos auctores pleræque id genus fluctuantium cogitationum atque inter se concurrentium collisiones, quæ si cui vacaret in vnum omnes colligere, possent facilè in immensam quamdam atque horridam syluam explicari. Verùm illi ad euitandam istius accusationis molestiam consuluere iam pridem ipsi sibi, & Scholasticâ & Philosophicâ methodo reiectis: ac per speciem non nimium tribuendi authoritati Aristotelis, interdicto humanæ ratiocinationis præsidio, quasi cum inermibus & excæcatis hostibus securiùs pugnaturi.

Addo quartò, illud Augustini: *Quamquam si aliquid Deus imperfectum fecisse diceretur, quod deinde ipse perficeret; quid reprehensionis haberet ista sententia? iure autem displiceret, si id quod ab illo inchoatum esset, ab alio diceretur esse perfectum.* Ex quo manifestè liquet, non esse necessarium vt eam perfectionem quæ conuenit alicui naturæ, Deus statim ab initio tribuat. Vnde fit etiam si daremus quod minimè verùm est, dona supernaturalia creaturæ rationali debita esse, non statim sequi non posse illam aliquo tempore iis carere. At ne putet Augustinum intelligendum de creaturis tantùm rationis expertibus, propterea quod de creatione lunæ tractaret cùm hoc dixit, iungi potest quod docet de creatione hominis. *Quod homines producantur vel paruuli in matris vtero, vel in statu iuuenili, positũ esse in beneplacito creatoris, non in conditione creaturæ, cuius voluntas rerum necessitas est.* Vnde colligas ex ipsius mente homines quoque potuisse pro Dei voluntate cum ijs defectibus creari quos patiuntur in matris vtero paruuli.

De gen. ad lit. cap. 15.

Ib. lib. 6. cap. 15.

Quid quòd ipsimet aduersarij eodem auctore Augustino tale aliquid confitentur? Ita enim interpretantur quod dictum ab eo est, *animalem adhuc fuisse hominem quando Deus in eum insufflauit spiraculum vitæ, factum autem spiritualem cum in paradiso, hoc est in beata vita constitu-*

tus præceptum perfectionis accepit, vt significari putent, *diuersas Dei operationes se mutuò saltem naturæ ordine consequentes, quibus naturà condita & gratia infusa sunt.* Non disputo iam quanti esse debeat hoc Augustini testimonium in quo ille fatetur se non assequutum Apostoli mentem, dum quod dictum erat de corpore animali hominis, ipse interpretatus est de homine ipso animali; sed accipio quod dant aduersarij: & quando hinc constare volunt quæ sit mens Augustini: in primis dum dicunt significasse illum fuisse *saltem natura priorem* operationem qua hominis natura condita est, operatione illa qua est infusa gratia; satis innuunt, amplius aliquid iuxta mentem Augustini exigi posse, nimirum fuisse illam operationem priorem ordine temporis. Id quod ego contendo exigi cum ratione, & quidem manifesta. Siquidem Augustinus supponit: per primam operationem qua condita est natura, animalem fuisse hominem, per secundam quæ est infusa gratia, fuisse spiritualem. Qui verò fieri potuit vt eodem instanti temporis & per instantia naturæ diuersa idem homo fuerit spiritualis simul & animalis, quod est subiacuisse contrarijs affectibus? possunt-ne res duæ, cuiusmodi sunt duo illi status animalis hominis, & hominis spiritualis, succedere sibi sine reali successione? potest-ne etiam rerum successio seu successio realis cadere in idem instans? Scimus quidem distingui solere pro eodem instanti temporis duo instantia naturæ, in quorum primo aër v. g. sit non lucidus præcisiuè, vt loquuntur, in secundò sit lucidus: & similiter in vno materia sit non habens formam, etiam præcisiuè in alio sit habens formam: at verò vel aërem esse tenebrosum & lucidum reipsa & in eodem instanti temporis per instantia naturæ diuersa, vel materiam re ipsa informem & informatam; mysteria sunt quæ non facilè apud alios philosophos explicentur, quàm apud eos qui Aristotelem simul & bonam mentem eiurarunt. hoc autem quod negari non potest im-

Lib singulari de gra: primi hominis cap. 12

1. Retr. cap. 10.

petrato, si potuit esse condita natura prius tempore quàm esset infusa gratia, nonne manifestum est fuisse puram naturam, & Baianos volentes eò tandem adduci vt cogantur concedere quod negant?

CAPVT VII.

Repugnare Baianos Augustini sententiæ manifestæ de possibilitate medii status inter sapientiam & stultitiam.

OPPONO quartò perspicua testimonia quibus affirmat Augustinus posse statum quemdam esse medium inter peccatum & gratiam, inter stultitiam & sapientiam. Nam libro 3. de libero arbitrio, dũ disputat cõtra Manichæos qui non recipiunt scripturas in quibus narratur originale peccatum, vt ipsemet dixit 1. retract. significat, nec defuturam rationem qua nascerentur paruuli statim morituri, nimirum dato & non concesso quod non sit peccatum originale; nec defuturum statum quemdam medium in die iudicii, inter statum pœnæ & præmii adquem relegarentur: Augustini verba sunt. *Dicunt, imperiti quidam, quid opus erat vt nasceretur qui antequam iniret vllum vitæ meritum excessit è vita? Aut qualis in futuro iudicio deputabitur, cui neque inter iustos locus est, quoniam nihil rectè fecit; neque inter malos, quoniã nihil peccauit? Quibus respondetur, ad vniuersitatis cõplexum & totius creaturæ vel per locos vel per tẽpora ordinatissimam connexionem, non posse superfluò creari qualemcũque hominem, vbi foliũ arboris nullũ superfluò creatur, sed sane superfluò quæri de meritis eius qui nihil meruerit. Non enim metuendũ est, ne vita esse potuerit media quædam inter rectè factũ atque peccatum, & sententia iudicis media esse non possit, inter præmium atque supplicium.* En vt præciso peccato tum originali, quod Manichæi non confitebãtur, tum actuali, cuius adhuc infantes capaces non sunt, Augustinus tamen

Cap. 23.
Cap. 9.

tamen ex ipso vniuersi concentu & creaturarum harmonia sufficientem petit rationem propter quam Deus infantem producere possit statim moriturum. Atque hæc est media illa vita inter rectè factum atque peccatum quâ suppositâ nullam superesse putat difficultatem quo minus media quoque possit esse iudicis sententia inter præmium atque supplicium. Sed hoc apertiùs adhuc constat ex cap. sequenti, vbi proposito huic dilemmati, *si sapiens factus est primus homo, cur seductus? si autem stultus factus est, quomodo non est Deus auctor vitiorum?* Ita respondet, *Quasi verò natura humana præter stultitiam & sapientiam nullam mediam recipiat affectionem, quæ nec stultitia nec sapientia dici possit?* Hoc autem idem est, ac si diceret non conclùdere illud dilemma, quod tertium quippiam sit in quo liceat consistere tutum ab vtroque illius cornu; hic autem est medius status à quo tum sapientia excluditur, tum stultitia. Estque necessarium vt Augustinus supponat hoc medium esse possibile. Quia si non esset; clarum esset atque omnino demonstratum dilemma. Item constat euidenter Augustinum non agnoscere hoc medium tantùm in pueris: Tũ quia de Adam creatione loquitur, qui non est creatus in ætate infantili: tum quia significat idem contingere posse in adultis quod & in pueris, dum hæc subdit: " *Non enim quispiam ita desipit, vt stultum appellet infantem: quamuis sit absurdior si velit appellare sapientem. Vt ergo infans nec stultus nec sapiens dici potest, quamuis iam homo sit: ex quo apparet naturã hominis recipere aliquid mediũ, quod neque sapientiam neque rectè stultitiam vocaueris; ita etiamsi quisquã tali affectione animatus esset qualẽ habent illi qui per negligẽtiam sapientia carent; nemo eũ stultum rectè diceret quem non vitio sed natura talem videret.* Et deinde. *Si ergo ita factus est homo, vt quamuis sapiens nondum esset, præceptum tamen posset accipere cui vtique obtemperare deberet; nec illud iam mirum est, quod seduci potuit, nec illud iniustum, quòd præcepto non obtemperans pœnas luit: nec creator eius auctor vitio-*

rum est, quia non habere sapientiam nondum erat vitium hominis, si nondum vt habere posset, acceperat. En vt perseuerat in eadem solutione, quod non sit necessarium vel ,, stultum vel sapientem factum esse primum hominem, ,, sed potuerit medium quendam statum tenere. *sed tamen,* inquit, *habebat aliquid quo si bene vti vellet, ad id quod* ,, *non valebat ascenderet. Aliud est enim esse rationalem, aliud* ,, *esse sapientem. Ratione fit quisque præcepti capax, cui fidem* ,, *debet vt id quod præcipitur faciat: sicut autem natura rationis* ,, *præceptum capit, sic præcepti obseruatio sapientiam.* Et mox, ,, *Ex quo autem incipit homo præcepti esse capax, ex illo incipit* ,, *posse peccare. Duobus autem modis peccat antequam fiat sa-* ,, *piens, si aut se non accommodet ad accipiendum præceptum;* ,, *aut cùm acceperit non obseruet: sapiens autem peccat, si se auer-* ,, *terit à sapientia.* Et paucis interpositis, *Quid ergo est vnde* ,, *non laudandus sit hominis creator? Bonum est enim aliquod* ,, *homo, & melius quàm pecus, ex eo quod est præcepti capax.* ,, *Et hoc melius cùm præceptum iam cepit. Rursus hoc melius* ,, *cum præcepto paruit. Et his omnibus melius cùm æterno lumi-* ,, *ne sapientiæ beatus est. Peccatũ autem malum est in negligentia* ,, *vel ad capiendum præceptum, vel ad obseruandum, vel ad cu-* ,, *stodiendam contemplationem sapientiæ. Ex quo intelligitur* ,, *etiamsi primus homo sapiens factus esset, potuisse tamen sedu-* *ci:* hæc Augustinus.

Manifestum verò est primo ipsum in hac disputatione propositam quæstionem soluere duobus modis. Primò, vt iam dixi, negando esse necessarium vt primus homo etiam in ætate iuuenili aut virili creatus, aut sapiens aut stultus fuerit: potuisse siquidem neutrum esse: & si neutrum fuisset, potuisse nihilominus peccare, tum non accommodando se ad præceptum accipiendum, tum præceptum acceptum non seruando. Altera solutio est, esto creatus fuerit homo sapiens, peccare tamen potuisse auertendo se à cõtemplando sapientiæ lumine.

Manifestum est secundò Augustinum ponere illud medium in eo quod est *hominem esse rationalem & præ-*

cepti capacem, ad cuius obseruationem sequutura deinde sapientia sit, quod est admittere facultatem, & vsum rationis, vt medium quippiam inter vtrumque statum, stultitiæ & sapientiæ.

Manifestum est tertiò, in hoc medio statu inueniri ab Augustino bonitatem, & quidem maiorem quàm sit in pecude. Vnde

Manifestum est quartò, ex Augustino cùm pecus sufficientem habeat bonitatem propter quam bonum & laudandum habere possit creatorem: hominem quoque sub illo medio statu conceptum, sine stultitia, sine sapientia, cum pleno rationis vsu & præcepti capacitate, multò magis sufficientem habere bonitatem ad terminandum creatoris sui consilium & operationem: & consequenter creatorem hominis in eo statu medio quatenus talis est, magis laudandum esse, quàm creatorem pecudis.

Quæ cum ita sint Nou-Augustiniani tamen pertinaciter negant medium illius hominis statum dici posse possibilem sine iniuria Creatoris, hominis, inquã, adulti & sapientiæ capacis. Nam inter sapientes & stultos medios esse infantes non negant, sed capacium sapientiæ, nullum esse medium prædicant. Nimirum sicut linea hoc ipso quòd non est recta, curua est: & homo hoc ipso quod non vigilat, dormit: ita hominem rationis capacem, hoc ipso quod non est bonus, malum esse, & hoc ipso quod non est sapiens, esse stultum. Impossibilem igitur esse hypothesim illam vel ipso auctore Augustino primo Retract. cap. 14. Et ita impossibilem esse, sicuti est impossibilis illa Caluini, quâ dicit Deum prædeterminare ad omnia flagitia, quippe cùm inde sequatur scelera omnia materialiter tantùm esse scelera creaturæ, Dei verò esse vera scelera & peccata. Eodémque modo esse impossibilem hypothesim quam insinuat Augustinus libro 12. de Ciuit. de medio Angelorum statu, quo nec mali crearentur, nec boni, sed tantùm non boni. Hæc illi.

De statu puræ nat. lib. 1 cap. 19.

Cap. 5.

Ego verò in primis contendo Augustinum agnouisse possibilitatem illius medij status dum scriberet libros de libero arbitrio. Primò, quia euidens est medium inter duo extrema impossibile, idem esse ac nullum: vnde S. Augustinus respondisset inter sapientiam & stultitiam dari medium quod esset iuxta ipsius sententiam impossibile; idem fuisset ac respondere dari medium quod esset nullum, quæ nugacissima est respondendi ratio & Augustino indignissima. At, inquis, respondebat ex sententia aduersariorum. Minimè verò, inquam, vnde enim constat aduersarios medium hunc statum esse confessos? Et dum vrgent, vel stultus vel sapiens creatus est homo, numquid eo ipso satis ostendunt se nullum medium admittere? Secundò Augustinus in homine habente rationis vsum & præcepti capacitatem sine sapientia & sine stultitia, bonitatem inuenit maiorem quàm in pecude, hoccine autem verum esse potest, si est impossibilis ille homo? An est in chimæra bonitas maior quàm in pecude? Tertiò eundem hominem censet sufficientem habere bonitatem vt creatorem habere Deum possit, & quidem eo nomine laudandum: hoc vero dum dicit an de chimæris loquitur? Potestne Deus creator esse chimæræ? & si esset, num esset laudandus de opere tam præclaro magis quàm de pecude? Quid ergo sapere potest qui putat Augustinum si seriò & verè atque veraciter loquutus est, vt omnino censeri debet, chimæras loquutum cùm hæc scriberet?

At emendauit, inquis, sapientior factus. Vbi nam verò? Nam in capite 9. libri Retractationum, vbi libros de libero arbitrio fusè recenset, nullum omnino verbum est quo videatur improbare possibilitatem huius medii hominis status. In capite, inquies, decimo quarto eiusdem libri, vbi meminit eius quod dixerat de libero arbitrio, & nihilominus negat esse medium inter sapientem & stultum. Expendendus est iste locus, vt de germana S. Doctoris sententia certò constare posit; ita

vero habet. *Item quod dixi* (in libro de vtilitate credendi cap. 12. & 15.) *nemini dubium est omnes homines aut stultos esse aut sapientes; potest videri esse contrarium illi quod legitur in libro tertio de libero arbitrio, quasi verò natura humana præter sapientiam & stultitiam nullam mediam recipiat affectionem. Sed illud ibi dictum est vbi de primo homine quærebatur vtrum sapiens fuerit factus, an stultus, an neutrum: quoniam nullo modo stultum dicere poteramus qui sine vitio factus esset, cùm sit stultitia maximum vitium, & sapientem quomodo diceremus non satis apparebat. Ideóque ad compendium dicere volui, quasi verò natura humana præter stultitiam & sapientiam nullam mediam recipiat affectionem. Intuebar quippe paruulos, quos licet confiteamur trahere originale peccatum, tamen nec sapientes nec stultos possumus propriè dicere, nondum vtentes libero arbitrio seu benè seu malè.* NVNC *autem sapientes aut stultos esse omnes homines dixi,* EOS VOLENS INTELLIGI QVI EAM RATIONE VTVNTVR, *qua discernuntur à pecoribus vt homines sint. Sicut dicimus beatos esse omnes homines velle. Numquid enim in hac sententia tam vera, metuimus ne intelligantur & paruuli, qui hoc adhuc velle non possunt?* Hîc putatur Augustinus emendasse quod in tertio de libero arbitrio dixerat, sed falsò putatur. Nam primò, si putabat illud emendatione dignum, quare non emendauit in cap. 9. Retract. vbi libros de libero arbitrio exactè recognoscebat? Secundò, Quid sibi vult ille modus loquendi *potest videri esse contrarium illi quod legitur &c. Sed?* An non idem est ac dicere, videri quidem posse esse contrarium, sed reuera non esse? vel quod idem est, sed reuera vtrumque stare? Tertiò euidenter constat vtrumque stare, si locum ipsum ex libro de vtilitate credendi, qui videtur alteri contrarius, inspiciamus. Ita enim habet, *Cùm de religione, id est cum de colendo atque intelligendo Deo agitur, ij minus sequendi sunt qui nos credere vetant, rationem promptissimè pollicentes. Nam nemini dubium est omnes homines aut stultos aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos & ingenio-*

» *sos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest,*
» *ipsius hominis Deique firmißimè percepta cognitio, atque huic*
» *cognitioni vita moresque congruentes. Cæteri autem cuius-*
» *cumque modi artibus inertiisque affecti sint, quolibet victu*
» *probandi siue improbandi, stultorum in numero deputauerim.*
Quis non videt sapientem ac stultum hic longè aliter accipi, ac in citato loco de libero arbitrio? Ac proinde quis non censet minimè consequi, vt si hic nullum relinquatur medium inter sapientem & stultum, ita neque illic? Quid enim est *nunc sapientes voco quibus inest, quanta inesse potest, ipsius hominis Deique firmißimè percepta cognitio*, nisi nunc sapientes voco Christianos? Et quid est, *non cordatos & ingeniosos homines*: &, *Cæteri autem cuiuscumque modi artibus inertiisque affecti sint, quolibet victu probandi siue improbandi, stultorum in numero deputauerim*, nisi, stultos voco non Christianos? Nec quoscumque non Christianos, sed eos qui non habent Christi cognitionem *quanta homini inesse potest*, hoc est non perfectissimos Christianos, etiamsi aliàs ingeniosi, cordati, bene affecti, victúque probandi sint? An ita sumitur sapiens & stultus in libro tertio de libero arbitrio? An quæritur vtrum Adamus creatus fuerit Christianus, an non Christianus? Quis igitur non videt etiam si medium nihil sit inter sapientem & stultum, vt hic sumitur, hoc est in libro de vtilitate credendi, minimè consequi vt nihil quoque sit medium inter sapientem & stultum, vt illic, hoc est in tertio de libero arbitrio sumebatur; ac proinde locum hunc minimè illi esse contrarium?

Atque hoc Augustinus satis significat loco citato cùm dicit. *Nunc*, sapientes aut stultos esse omnes homines dixi, *eos volens intelligi qui iam ratione vtuntur*. Hoc enim est idem ac si diceret, se respicere ad præsentem hominis statum longè diuersum ab eo in quo primus homo creatus est vel creari potuit. Nec refert quod dicit, *intuebar quippe paruulos, &c.* Neque enim ita in-

ruebatur vt vellet solos paruulos medios esse inter sapientes & stultos, sed instantiam proponebat ex qua *appareret naturam hominis recipere aliquid medium*, vt antea dictum est, vnde vlterius inferri posset nihil mali esse si etiam adultus innocens tali *affectione animatus supponeretur, qualem habent qui per negligentiam sapientia carent*: vt paulò ante retulimus. Restat igitur firma ex hoc loco probatio, quod iuxta mentem Augustini dari possit status medius hominis, inter sapientiam quâ dirigitur ad finem supernaturalem, & stultitiam quâ ab eo fine auertitur.

CAPVT VIII.

Baianorum labor & desperatio in altero Augustini testimonio exponendo.

§ I.

Augustinus numquam retractauit quæ dixerat in 3. de Libero Arbitrio, Laudandum Deum, quamuis ignorantia & difficultas essent primordia hominis naturalia.

OPPONO quintò alium Augustini locum manifestum, dum agit de ignorantia & concupiscentia. Placitum scilicet aduersariorum est naturam humanam, si careat ignorantia & concupiscentia, pertinere iam ad statum gratiæ, nec esse puram naturam: si non careat, necessariò supponendum esse aliquod peccatum: quòd diuinæ sapientiæ & æquitati insuperabiliter repugnet, condere talem creaturam cum tali defectu nisi præcedat peccatum quod hoc meruerit. Vnde sequitur si habeamus ex Augustino creari posse naturã humanã cũ cõcupiscentia & ignorantia, nullo supposita

peccato habere nos consequenter ex Augustino statum puræ naturæ esse possibilem. Augustinum igitur audiamus in libro tertio de libero arbitrio, vbi *naturalem* ignorantiam ac difficultatem distinguit contra *pœnalem*,
Cap. 22. & addit, Etiam si *naturalis* esset ignorantia & difficultas quæ nimirum iam *pœnalis* est homini, nihilominus tamen *creatorem* eius fore laudandum. Atque hoc ipsum confirmat 1. Retr. cap. 9. vbi locum illum libri tertij de libero arbitrio recognoscit his verbis *Ad quam miseriam iustæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio natiuitatis suæ: nec ab isto malo nisi Dei gratia quisquam liberatur. Quam miseriam Pelagiani nolunt ex iusta damnatione descendere, negantes Originale peccatum,* QVAMVIS IGNORANTIA ET DIFFICVLTAS ETIAM SI ESSENT HOMINIS PRIMORDIA NATVRALIA, NEC SIC CVLPANDVS DEVS SED LAVDANDVS ESSET, *sicut in eodem tertio libro de libero arbitrio disputauimus.*

De statu puræ nat. lib. 3. cap. 18. Aduersarii fatentur ingenuè grauem esse hanc difficultatem, Dei tamen auxilium ad eam *difflandam* præsto fore sperant, sapientiùs facturi si eiusmodi auxilium quærerent potius ad intelligendã eius vim, vt auctore Augustino errorem deponerent, & Catholicæ doctrinæ sensus proprios submitterent. Sed quid facias ijs hominibus qui cõstitutæ iam sententiæ adeo pertinaciter adhærent, vt quidquid ex Augustini scriptis aduersus eam proferatur *intrepidè dicant verum esse non posse*? Quid; falsum igitur dicendum erit? O præclaros Augustinianæ authoritatis assertores! Ac ne putes vanam fuisse comminationem, en vt iterum confessi difficultatis huius pressuram qua se *magnopere arctari* queruntur impellente *maiori quadam audacia* tanto nisu conantur
Cap. 19. erumpere, vt dicant falsum esse quod Augustinus docuerat in libris de libero arbitrio. Quod ne aliquis putet iniuria dictum in S. Doctorem, contendunt id etiam sensisse ipsummet in Ep. ad Hier. 28. vbi retractauit eaquæ in tertio de libero arbitrio docuerat. Sunt ista paulò
diligentius

diligentiùs examinanda: & conferenda inter se, quæ Nou-Augustiniani ad diluendam hanc difficultatem plurima disserunt. Spero enim Lectorem facilè consensurum, confusissima esse, implicatissima, secúmque pugnantia quæ proferunt, & vbi poterant exclamare more suo, *O veritas!* absentem enim inuocassent.

Et primo cùm Augustinus apertè significet se quæ dicit in 1. Retr. eadem dixisse in tertio de libero arbitrio, scire velim quare Nou-Augustiniani vtrumque locum soluendo dispungant, & ea quæ proponuntur ex tertio de libero arbitrio quod essent falsa, emendata dicant in Epistola ad Hieronymum; ad ea verò quæ sumuntur ex primo retractationum aliã quãdam solutionem excogitent? Augustinus in 3. libro de libero arbitrio sic loquitur; *Ignorantia & difficultas, si naturalis est, inde incipit anima proficere &c. Non enim quod naturaliter nescit, & naturaliter non potest, hoc animæ deputatur in reatum; sed quod scire non studuit, &c. Loqui enim non nosse atque non posse infanti naturale est, quæ ignorantia difficultásque sermonis, non modo inculpabilis sub Grammaticorum legibus, sed etiam humanis affectibus blanda & grata est, &c. Sic etiam & nunc, si ignorantia veri naturalis est homini, vnde incipiat in sapientiæ quietisque beatitudinem surgere; nullus hanc ex initio naturali rectè arguit. sed si proficere voluerit, aut à profectu retrorsum relabi voluerit iure meritóque pœnas luet. Creator verò eius vbique laudatur, vel quòd eam ab ipsis exordijs ad summi boni capacitatem inchoauerit: vel quod eius profectum adiuuet, &c Non enim propterea malam creauit, quia nondum tanta est, quanta vt proficiendo esse posset accepit.*

In primo vero Retractationum ita loquitur: *Quamuis ignorantia & difficultas etiam si essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus Deus sed laudandus esset, vt in eodem tertio libro disputauimus*, vbi vides paucis verbis id ipsum exprimere, quod dixerat in tertio de libero arbitrio & hoc aduertere ipsum ac fateri. Quod iterum confirmat in Libro de Bono Perseu. Quia Cap. 9.

enim Semipelagiani Augustinum iuniorem & contra
Cap. 11. Manichæos disputantem Augustino seniori & contra ipsos disputanti opponebant, vt constat ex epistola Hilarii: respondet Augustinus repetendo, & quod in libris illis dixerat, & quod in primo Retractationum confirmarat; ac dicendo se non ideo admisisse hypothesim illam *quod ignorantia & difficultas sint hominis primordia naturalia*, quam & Manichæi & Pelagiani ex diuersis principiis admittebant; sed contendisse, etiam si ea admitteretur; non sequi tamen quod Manichæi volebant, non posse bonum esse creatorem hominum huiusmodi malis laborantium. Augustini verba sunt. *Et poteram, sicut feci, quodlibet horum verum esset, quæ non definitè interponebam, certa tamen ratione concludere, in omnibus Deum esse laudandum, sine vlla necessitate credendi duas, sicut illi volunt, coæternas boni & mali substantias. Denique in primo Retractationum libro, quod opus meũ nõdum legistis, cùm ad eos libros retractandos venissem, hoc est de libero arbitrio, ita loquutus sum*: Ac relatis inter cætera superioribus verbis, *Quamuis ignorantia & difficultas*, &c. subiũgit, *hæc dixi in primo libro Retractationum, cùm retractarem libros de libero arbitrio.* Et mox. *Quamuis ergo in libro tertio de libero arbitrio ita de paruulis disputauerim, vt etiam si verum esset quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem sine quibus nullus homo nascitur, primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi, qui volunt duas boni scilicet & mali coæternas esse naturas; numquid ideo fides in dubium vocanda seu deserenda est, quam contra ipsos Pelagianos Catholica defendit Ecclesia, quæ asserit originale esse peccatum, cuius reatus generatione contractus regeneratione soluendus est?* En vt Augustinus hoc etiam loco asserit se *certa ratione* concludere potuisse contra Manichæos, non ideo non esse Deum laudandum, si ignorantia, & difficultas primordia essent naturalia. En vt affirmare pergit etiam si hoc daretur, quod reuera dandum non est, vincendos tamen Manichæos. En vt dicit se hoc asse-

ruisse disputantem *de paruulis*: hoc verò quid aliud est quàm asserere conditionalem istam de paruulis intellectam, *si ignorantia & difficultas primordia essent naturæ*, vt volebant tum Manichæi, tum Pelagiani, *nihilominus tamen laudandus esset talis naturæ creator*, esse veram?

Hic autem Baiani ea solum quæ Augustinus *incautius fuderat*, contra Manichæos disputans in libris de libero arbitrio, senem aduersus Pelagianos dimicantem emendasse prædicant: esse enim prima postremis *contraria*, & proinde falsa. Et huic solutioni non obesse verba illa primi Retract. quæ retulimus, *quamuis ignorantia & difficultas, &c.* Deus immortalis! quæ dicit in primo Retractationum atque etiam in libro de Bono perseuerantiæ, non sunt illa ipsa quæ dixerat in tertio de Libero arbitrio? Non hoc fatetur Augustinus ipse? Non manifestè constat ex vtriusque sententiæ collatione? Illa igitur falsa sunt, ista non sunt? Illa emendauit, ista probauit? *Incautus* erat, cùm illa funderet, sapiebat cùm ista inculcaret? Iunior erat proferens ea quæ senior cõfirmauit? Dicebat illa tantùm contra Manichæos disputans, quæ repetijt impugnans Pelagianos? Et hoc est seriò colere Augustinum? hoc venerari sanctissimam eius doctrinam, exhibere illum primò errantem in tertio de Libero arbitrio: secundò emendatum in Epistola ad Hieronymum, tertiò relapsum in primo Retractationum, atque in errore finaliter perseuerantem in libro de Bono perseuerantiæ? Nam vt Epistola ad Hieronymum posterior sit tertio libro de Libero arbitrio; non est vnde probẽt posteriorem etiam esse libro primo Retractationum, vt cogitari possit Augustinus in ea emendasse quod etiam in isto dixerat. Siquidem Augustinus in primo Retractationum citat librum nouissimum de Ciuitate Dei hoc est 22. Et in Epistola 102. ait se & Epistolam de origine animæ ad Hieronymum dedisse, & habere præ manibus libros de Ciuitate, quorum quinque tantùm iam scripserat: Scripta igitur erat ad Hie-

De statu puræ nat. lib. 3. cap. 19.

Ib. cap. 20.

Cap. 17.

ronymum Epistola, nondum absolutis libris de Ciuitate Dei, ac proinde nondum scripto primo libro Retractationum, quo citatur qui est de Ciuitate Dei vigesimus secundus & vltimus. Constat etiam libros quatuor contra duas Epistolas Pelagianorum posteriores esse Epistola ad Hieronymum, vtpote qui sint scripti ad Bonifacium Papam successorem Innocentij, sub quo mortuum esse Hieronymum testatur Baronius anno 414. Et iterum constat libris illis posteriorem esse primum Retractationum cuius cap. 23. citantur. Manifestum igitur est hunc esse posteriorem Epistola ad Hieronymum, Quî ergo fieri potuit vt in primo Retractationum renouaret errorem quem in tertio de libero arbitrio incautè prolatum in Epistola ad Hieronymum emendauerat? Quomodo iterum illum inculcauit in libro de Bono perseuerantiæ, quem etiam scribit post libros Retractationum? Et audent legitimam, ab eius iuuentute excusationem eorum petere quæ constat ætate iam cadente ab eo confirmata?

Ib cap.20. Sed quid quæso sibi volunt Baiani cùm dicunt illi solutioni quâ respondent Augustinum emẽdasse quod dixerat in libris de Libero arbitrio, *non obesse* quæ dicit in primo Retractationum? Quomodo enim non obsunt, aut quomodo non ostendunt inanem esse solutionem illam? Dicite, inquam, ô Nou-Augustiniani, verba illa primi Retractationum. *Quamuis ignorantia & difficultas etiam si essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus*, recipiúntne idoneam aliquam interpretationem, quâ non sit necesse concedere Augustinum errasse necne? si non recipiunt; errauit igitur Augustinus iudicio vestro & iuuenis & senex: & contra Manichæos scribens & contra Pelagianos: & ante & post Epistolam ad Hieronymum vsque ad finem vitæ: nec iam à seipso emendari potest, quippe qui sibi superstes esse nequeat; sed est emendandus à vobis, Generalibus si superis placet, non Philosophorum modò,

non Scholasticorum, non Patrum cæterorum, non Cõciliorum, non denique Ecclesiæ vniuersæ, sed quod felix faustumque ſiet, ipsius etiam Augustini Reformatoribus. Si recipiunt, idoneam aliquam interpretationem, quare non adhibetis illam ipsam ad libros de libero arbitrio? videte enim quid verbis illis attexat Augustinus, *ſicut in eodem libro tertio diſputauimus.* Ecce quod hîc dicit testatur hoc ipsum esse quod ibi dixerat: & istud benignam admittit interpretationem: potest igitur & illud admittere: ergo & superflua est illa Augustiniani lapsus confessio: & quia superflua est, consequenter est iniuriosa Doctori sancto: &, cùm aliis omnibus, tum potissimum affectatis adoratoribus Theologiæ Hipponensis indignissima.

§ II.

Augustinus in Epiſtola ad Hieronymum, vel non attentè lectus à Baianis, vel non intellectus.

SECVNDO. Quando suæ illius *audaciæ* in Augustino damnando innocentiam tuentur ex eiusdem Epistola ad Hieronymum, rogatum velim eruditum Lectorem vt eam legat: & promitto vel vnicâ inspectione facilè intellecturum, oculos illis trigesies sexies, quoties videlicet se illam Epistolam, vt & cætera quæ sunt contra Pelagianos legisse iactitant, meridie caligasse: Hæc enim quatuor ex attenta eius lectione certò constant. Primum est, nullum esse verbum quo Augustinus significet illam conditionalem ex libro tertio de libero arbitrio desumptam, *ſi ignorantia & difficultas eſſet naturalis, Deus tamen laudandus eſſet,* sibi non probari, aut esse falsam. Secundum est, Augustino duas tantùm rationes quas proposuerat ad saluandam in miserijs paruulorum diuinam iustitiam, non videri sufficientes. Illarum prima petitur ex fructu vel ex damno in adultos quibus paruuli curæ sunt redundante. Secunda petitur

fructu quem fortè inde ipsimet paruuli occultâ quadam Dei compensatione percipiunt. Tertium est hanc tantùm secundam rationem videri Augustino assumere aliquid dubium, aut etiam falsum, non verò primam. Quartum est non ideo non videri sufficientes duas hasce rationes, quòd non valeant ad excusandas paruulorum miserias temporales; sed quia nihil prosunt ad excusandam æternam illam damnationis ipsorum miseriam, de qua fides Catholica nullam esse patitur dubitationem.
„ Augustini enim manifesta sunt hæc verba. *Sed ut omit-*
„ *tamus, & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec*
„ *transacta reuocantur; numquid similiter contemnere possu-*
„ *mus quòd per vnum hominem mors, & per vnum hominem*
„ *resurrectio mortuorum? sicut enim in Adam omnes moriun-*
„ *tur, sic & in Christo omnes viuificabuntur..... Ac per hoc*
„ *quisquis nobis dixerit quenquam in resurrectione mortuorum*
„ *viuificari posse nisi in Christo, tanquam pestis communis fi-*
„ *dei detestandus est. Item quisquis dixerit quòd in Christo vi-*
„ *uificabuntur etiam paruuli qui sine sacramenti eius partici-*
„ *patione de vita exeunt, hic profecto & contra Apostolicam*
„ *prædicationem venit & totam condemnat Ecclesiam ... hu-*
„ *ius igitur damnationis in paruulos causam require.* En quid potissimùm quærat Augustinus. Non itaque illum cruciarent miseriæ paruulorum si tempore finirentur; sed quod afflictiones breuis illius temporis quo viuere sinuntur excipiat æterna damnatio si sine baptismo discesserint, hoc illud est cuius causam inquirit, quámque inueniri posse negat sine aliquo ipsorum peccato. Nec enim hic locum habet, quod dixerat, prodesse adultis quod paruuli patiuntur. Quid enim illis prodesse potest quod damnantur? Sed nec alia ratio quæ videbatur esse *quasi firmamentum sententiæ* quam volebat eligere, petita ex occulta compẽsatione per interna beneficia paruulis collata, iam valet. Esto enim valeat in martyribus innocentibus, quid valere potest in iis qui naturali morte præuenti post istius vitæ cruciatus æternam in

altera damnationem inueniunt? hoc enim vrget Augustinus cùm dicit, *Nunc autem cum ista quæstio non possit absolui, nisi etiam de his paruulis respondeatur qui post grauissimos cruciatus sine sacramẽto Christianæ societatis exspirant, &c.* hæc est igitur Augustini anxietas, non verò in inueniendâ breuium tantum miseriarum causa: proptereáque scitè dixit, *sed vt omittamus & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec transacta reuocantur, &c.*

Atque hoc manifestè confirmatur ex eo quod paulò ante, dum recenset pleraque alià dubia quæ putat per seipse posse soluere non expectato Hieronymi adiutorio, ponit hoc etiam de præcoci morte paruulorum. Cùm enim præmisisset. *Ea verò quæ dicuntur alia contra hanc opinionem, facilè puto me posse refellere*; pergit deinde *Nam quod dicitur, quare fecit animas eis quos nouit cito morituros? possumus respondere parentum hinc peccata vel conuinci vel flagellari. Possumus etiam rectè illius moderationi ista relinquere quem scimus omnibus temporaliter transeuntibus rebus, vbi sunt etiam animalium ortus & obitus, cursum ornatissimum atque ordinatissimum dare: sed nos ista sentire non posse, quæ si sentiremus, delectatione ineffabili mulceremur. Non enim frustra per Prophetam qui hæc diuinitus inspirata didicerat dictũ est qui profert numerosè sæculum, vnde Musica, id est scientia benè modulandi ad admonitionem magnæ rei etiam mortalibus rationales habentibus animas Dei largitate concessa est. Vnde si homo faciendi carminis artifex nouit quas quibus moras vocibus tribuat, vt illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis pulcherrimè currat ac transeat; quantò magis Deus, cuius sapientia per quam fecit omnia longè omnibus artibus præferenda est, nulla in naturis nascentibus & occidentibus temporum spatia, quæ tanquam syllabæ àc verba ad particulas huius sæculi pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico, vel breuius vel productius quàm modulatio præcognita & præfinita deposcit, præterire permittit? . . . . hæc & alia quæ possum sicut possum dico aduersus eos qui hanc opinionem qua creduntur animæ sicut illa vna singulis fieri, labefactare conantur, sed cum ad*

" *pœnas ventum est paruulorum, &c.*

" Perspicuum est Augustinum hoc loco, id est in Epistola 28. ad Hieronymum, putare se aliunde quàm ex proprio paruulorum peccato causam idoneam petere posse, cur tam citò moriantur. Nempe vel ex parentum peccatis, vel etiam ex rationibus Deo nobis, cuius prouidentiâ sic quorundam incommoda cum aliorum bonis temperantur, vt inde resultet talis quædam harmonia qualem Pythagoræi ex inæquali atque contraria cælestium orbium conuersione componi dicebant: nec referre quòd à nobis non percipiatur. id enim tribuendum esse imperitiæ nostræ ac veluti cuidam animorum surditati. Quòd si secluso peccato inuenit Augustinus idoneam properatæ mortis paruulorum causam; falsum igitur quod Baiani tam pertinaciter obtendunt, tanquam præcipuum quoddam Augustinianæ Theologiæ fundamentum, *non mori* vnum ex ijs esse quæ sine illius qui moritur peccato contingere nequit. Falsum quod eidem Augustino tribuunt, *tantas afflictiones quantas paruulos in hac mortalitate pati cernimus, conciliari etiam non posse si natura vel initio pura, vel etiam parentibus licet peccantibus in posteris tamen quoquo modo expers iniquitatis nasci poneretur.* Quod dicunt *perspicuum* esse, cùm contrarium iam in Augustino perspicuè monstratum sit, falsum quod vel minimos dolores ab innocentibus paruulis insuperabili necessitate arcendos putant. Dicant enim amabo, vtrum illis videatur difficilius mori paruulum innocentem, an illi dolere ventrem? Quod si causam non deesse putat Augustinus cur primum fiat; negauerit vllam esse posse cur secundum contingeret? Manifestum igitur est id quod dicit Augustinus *cruciari se* dum rationes prouidentiæ scrutatur *quando ventum est ad pœnas paruulorum, non solùm eas quas habet post hanc vitam eorum damnatio, sed eas ipsas quæ in hac vita dolentibus nobis versantur ante oculos,* si pœnas materialiter sumpsit pro malis, non cogitasse

De statu puræ nat. cap. 5.7. Ex lib. 3. ca 7. 11.

Ib. cap. 7

pœnas

pœnas huius vitæ seorsim. Absurdissimum enim esset hoc scrupulo cruciari, qui paulò ante longe difficiliorem sorbuerat de præcipiti eorundem morte; sed huiusmodi pœnas sumpsisse prout continuò cum morte ac damnatione coniunguntur. Atque hæc dicit Augustinus non in libris de Libero arbitrio, non iuuenis, nondum cum Manichæis congressus in diem scribit, præsentique seruit tempori, nihil admodum prospiciens quid olim difficultatis parient contra Pelagianos, quæ modo contra Manichæos incautè funduntur, vt volunt qui se in eius verba iurasse simulant; sed iam senex dum postrema reddit oracula, sed aduersus Pelagianos dimicans, sed in Epistola ad Hieronymum, vbi suas, vt dicunt, *hallucinationes aduertit.* Lib. 3. cap. 19. de statu puræ nat.

§ III.

Baiani quàm infeliciter explicent Augustini locum ex primo Retract. de ignorantia & difficultate naturalibus primordijs.

TERTIO videndum tandem quid dicant ad locum illum ex primo Retractationum, quem iterum retractatum dicere non possunt. Et supponimus quod dant, difficultatem vrgere potissimùm in paruulis. Nam quod possit Deus creare hominem in ætate adulta cum ignorantia & difficultate alijsque huius vitæ miseriis, quamuis nullum habeat peccatum, dummodo non desint auxilia queis possit ex illis malis colligere aliquod bonum, aduersarij tandem fatentur, siue illud cum aliis eorum cogitationibus consentiat, siue non, quod ego nunc non examino. At verò in paruulis qui huiusmodi malis merguntur, cùm nec ipsi sint idonei ad aliquem fructum inde percipiendum in hac vita, nec post mortem vlla fiat eorum compensatio si moriantur sine Sacramento Baptismi; hoc est quod ipsis ad intelligendum impossibile videtur. Et tamen de paruulis istis Augusti- Ib. cap. 18. 19.

nus loquutus est in primo Retract. vt ex dictis patet. Quid igitur faciemus? & quomodò interpretabimur conditionalem illam: *Quamuis ignorantia & difficultas primordia essent naturalia, nec sic culpandus sed laudandus esset Deus?*

Ad tria capita reduci possunt quæ hîc respondent. Primò dicunt Augustinum non supponere statum puerorum purè naturalem: quia loquitur iuxta vnam aliquam ex quatuor sententiis quas de animarum incarnatione distinxit: nempe quòd vel propagetur anima filii ex anima parentis: vel fiant singulis singulæ in carne peccati: vel extra huiusmodi carnem productæ ad eam informandam sponte ipsæ veniant: vel certè ad illam à Deo mittantur: supponere igitur Augustinum peccatum aliquod, vel in ipsa puerorum anima si propagetur ex anima parentum: vel in ipsis parentibus, qui propterea carnem peccati subministrent animæ deforis aduenturæ. Atque ita hypothesis Augustini est, quòd ignorantia & difficultas sint primordia naturalia *in aliqua quatuor illarum de animæ incarnatione sententiarum:* quâ hypothesi datâ, censet *inculpabilem manere substantiam Creatoris:* vnde nihil inferri potest pro statu puræ naturæ qui peccatum excludit: hoc primum.

Cap.10.lib.

Dicunt præterea Augustinum non significare *Deum iustum fore si paruuli sine culpa tanta mala paterentur: sed significare Deum etiam illo casu posito in peccatis creaturæ suæ culpari non posse:* Et ideo quotiescùmque disputationis illius susceptæ contra Manichæos meminit, *numquam dicere se sufficienter defendisse iustitiam Dei in illarum inflictione pœnarum: sed vicisse Manichæos, qui tam detestabilia de diuinæ substantiæ genti tenebrarum permixtæ violatione ac pollutione delirabant:* semper igitur supponi hypothesim illam & consequenter statum purè naturalem repugnare diuinæ iustitiæ. Et ideo

Addunt tertiò Augustinum ex falsa hypothesi Manichæos confutasse, quàm aliis plurimis locis *non modò*

falsam, sed etiam impoßibilem professus est, quatenus toties instanter docuit diuinæ iustitiæ esse contrarium, id quod Iulianus totáque hæresis Pelagiana statuebat, grauißimo videlicet miseriarum iugo paruulos sine vllo peccati merito velut in puræ naturæ statu premi. Item Augustinum, *ex hypothesi ad hominem Manichæos refellere. Sed vtrum talis hypothesis ex alijs capitibus siue diuinæ iustitiæ, siue prouidentiæ, siue aliis sit poßibilis vel impoßibilis, aliam esse quæstionem postea contra Pelagianos liquidißimè definitam.*

Hæ solutiones & inter se, & cum Augustino, & cum veritate manifestissimè pugnant. Et primò quòd dicunt Augustinum intelligere primordia naturalia in aliqua illarum quatuor de animæ incarnatione sententiarum, non modò falsum, sed ridiculum etiam est: Quod idem sit ac Augustinum supponere primordia naturalia quæ non sint primordia naturalia. Quomodo enim dici potest primordium naturale quod peccato ad naturam accedente superuenit? An auderent qui hæc fingunt peccatum ipsum etiam originale quod ex priore parentum peccato procedit, numerare inter primordia naturalia? Non distingunt ipsimet in prole *quod procedit ex opere Dei & quod ex vitio peccatoris*? Non dicunt defectus illos qui supponunt parentum peccata, *siue culpa proles careat, siue polluta sit, non procedere ex opere Dei*? An igitur admittent primordia naturalia quæ non sint opus Dei? Et quia quæ sunt primordia naturalia per primam naturæ institutionem fieri debent, an alium præter Deum agnoscere volent primum naturæ institutorem? Non est manifestum Augustinum contra Manichæos primordia naturalia distinguere contra peccata: atque vt tueatur iustitiam Creatoris negare peccatum esse primordium naturale, ne cogatur illud tribuere Deo tanquam auctori? Non contendit ille perpetuò bonum esse quidquid in creatura Deus primitus instituit? ipsam verò benè institutam libero arbitrio vitium accersere degenerantem à prima institutione? Non est mani-

Ib. cap. 18.

festum apud Augustinum peccatum esse corruptionem quandam boni à Deo conditi? Non est etiam manifestum implicare contradictionem vt corruptio sit primordium naturale eius quod corrumpitur? Quis ergo sanus cogitare potest vitium aut peccatum esse primordium naturale naturæ cui inest? Quod si est quid secundarium & posteriùs adueniens, quomodo non erit etiam secundarium & posterius quicquid vitium ipsum
Cap. 18. supponit? Manifesta sunt Augustini verba, in 3. de Libero arbitrio quæ referuntur etiam in primo Retract. Non
Cap. 7. esse malum nisi dum homo *recedit ab eo quod naturaliter factus est*. Et, *Malum non esse naturale* si respiciamus pri-
Ib. cap. 10. mã naturæ institutionem: Ideóque *naturam laudari dum vituperatur eius vitium* quod vitio innuatur naturæ integritas: Corruptionem esse maximè *nomen vitii*: nec *vsi-*
De lib. arb. lib. 3. cap. 14 15. *tatè* dici corruptionem, nisi cùm quid vitio corrumpitur, & solam *corruptionem vitiosam* esse vituperandam, vt sit indubitatum, si ignorantia & difficultas quæ maximè in pueris apparent, vel proprium vel alienum peccatum supponant, nullo modo iuxta phrasim Augustini dici posse primordia naturalia: ac proinde cùm ille dicit ex suppositione quod essent primordia naturalia laudandum Deum, suppositionem illam excludere tum proprium tum alienum peccatum: & consequenter non loqui ipsum iuxta vnam aliquam ex illis quatuor de animatum incarnatione sententiis, quæ omnes vel proprium vel alienum peccatum apertè supponunt.

Atque hoc quoque perspicuum facit ipsa orationis Augustinianæ series, & cogitationum commissura. Disputat enim in libris de Libero arbitrio cõtra Manichæos, qui ex defectibus creaturæ rationalis, illis præsertim qui pueris insunt, vt est ignorantia & difficultas, inferebant malum esse Creatorem. Augustinus vt hoc reiiciat negat hos defectus adhæsisse hominibus in eo statu in quo sunt à Deo conditi, vel ex eo quòd Deus in eis fecit: sed ex eo quòd ipsi Dei facturæ addiderunt. Pec-

casse enim primum hominem & filiorum animas vel peccati vel pœnæ participes fieri secundùm vnum aliquem ex quatuor illis modis quibus incarnari possunt: *Vt*, inquit, *ex illo primo coniugio & cum ignorantia & cum difficultate nascamur..... rerum moderatori summo Deo iustissimè placuit, vt & in ortu hominis appareret originaliter iustitia punientis: & in prouectu misericordia liberantis.* Item, *vt meliores gigneret quàm ipse esset, non erat æquitatis, sed ex conuersione ad Deum vt vinceret quisque supplicium.* Et vt ostendat quomodo id acciderit vel accidere potuerit, explicat quatuor modos incarnationis animæ. Quod est dicere defectus illos ignorantiæ & difficultatis non esse primordia naturalia. Tum verò addit si naturales sunt illi defectus ne sic quidem *culpandum esse Creatorem, sed potius laudandum.* Quasi diceret, quamuis non admitteretur vllus ex quatuor illis modis, secundùm quos constat ignorantiam & difficultatem pœnam esse vel proprii vel alieni peccati, sed omnino dicendum esset illam esse naturalem hominis conditionem; etiam sic laudandus esset animæ Creator. Opponit enim Augustinus hoc quod est ignorantiam esse naturalem, ei quod est esse supplicium aut pœnam peccati, vt constat ex his verbis in fine capitis 23. *Si autem ignorantia & difficultas à quibus istam vitam necesse est incipere, non sunt animis naturales, restat vt hoc officio susceptæ sint, aut irrogatæ supplicio.* Vnde manifesto concluditur argumento. Quod est irrogatum supplicio, vel officio susceptum, non est naturale, vt patet ex Augustino, qui hæc inter se opponit: sed iuxta quemcumque ex illis quatuor modis incarnationis animarum, ignorantia & difficultas vel sunt irrogatæ supplicio vel officio susceptæ, vt ex allatis paulò ante verbis constat: ergo iuxta nullum ex illis modis sunt naturales: ergo nec primordia naturalia. Quod autem dicitur *vel officio susceptæ* ad tertium modum incarnationis pertinet quo fingere quis possit animam sponte venisse ad carnem peccati. Atque hinc

Cap. 22.

Cap. 22.

1 Retract. cap. 14. patet id quod est in cap. 20. *conuenientissimum & ordinatissimum apparere, vt malum meritum Adami fiat natura filiorum ex illo genitorum*, ita interpretandum iuxta ipsummet Augustinum, vt natura ibi metaphoricè sumatur: quòd *nullum malum* propriè loquendo apud ipsum *naturale* dici possit. Præterea Baianis concilianda erunt quæ paulò ante dicebant nullo modo conciliari posse, diuinam iustitiam & paruulorum afflictiones, si natura *vel ab initio pura nasceretur, vel parentibus licet peccantibus ipsa tamen quoquo modo* supponeretur *expers iniquitatis.* hoc enim idem est, ac non sufficere peccatum parentum, vt excusari possit inflictio malorum quæ patiuntur paruuli. Quod quo modo cohærebit cum eo quod iam dicunt Augustinum Dei prouidentiã excusare in eorumdem malorum inflictione ex hypothesi alicuius ex illis quatuor opinionibus, iuxta quas constat vel peccatum habere paruulos vel certè ab habentibus peccatum esse natos? hoc enim idem est ac fateri sufficere alterutrum ad excusandam prouidentiam, nempe vel proprium vel alienum peccatum, &, quod vel paruuli peccatores sint vel ex peccatoribus nati.

Cap. 5. Sed quia versamur modò in expositione illius loci qui desumptus est ex primo Retr. lubet integrum apponere vt hoc ipsum quod iam dicebam manifestiùs appareat: Ita verò habet *Ad quam miseriam iustæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas quam patitur omnis homo ab exordio natiuitatis suæ: nec ab isto malo nisi Dei gratia quisquam liberatur. Quam miseriam Pelagiani nolunt ex iusta damnatione descendere negantes originale peccatum. Quamuis ignorantia & difficultas etiam si essent hominis primordia naturalia; nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset; vt in eodem tertio libro disputauimus.* Hîc vides primò Augustinum asserere ignorantiam & difficultatem ex damnatione iusta procedere, atque ita esse attributum naturæ damnatæ. Et quia damnatio vel tollit aliquod bonum quod prius erat in natura: vel àddit aliquod

malum quod prius non erat, sequitur hanc miseriã esse additã naturæ prius atque adeo in meliori statu cõditæ, ideóque non posse dici reuera *primordium naturale*. Vides secundò Pelagianos hoc negare, hoc est, negare hanc miseriam ex damnatione procedere, itáque negare accidisse per detractionem vel per additionem ad naturam primitus conditam, quod est dicere esse congenitam, atque ad primam naturæ institutionem pertinere, itáque verè ac propriè esse *primordium naturale*. Vides tertiò Augustinum dicere, quamuis hoc esset quod volunt Pelagiani; hoc est, quamuis illa miseria non sequeretur ex iusta damnatione, sed esset *primordium naturale*: seu quod idem est, data & non concessa Pelagianorum hypothesi, quòd ignorantia & difficultas sint primordia naturalia, adhuc sequi Deum esse laudandum non culpandum. Hæc est Augustini sententia adeo perspicua, vt si eam negent, qui se viginti duos annos in eo meditando consumpsisse iactant, persuasuri facile sint non aliò spectasse ipsorum studia quàm vt S. Doctoris mentem & fugerent ipsi occupati contrariis opinionibus, & aliis absconderent. Iam verò in eo loco clarum est Augustinum opponere id quod ipse contendit esse ex damnatione iusta, negantibus Pelagianis, ei quod est primordium naturale quale Pelagiani admittebant in illis miseriis paruulorum, Augustino negante. Clarum pariter est sen[illegible] Augustinum, quod datâ Pelagianorum hypothesi, n[illegible] tamen concessâ eò quòd falsa sit, Deus sit laudandus. Quid igitur sibi volunt Nou-Augustiniani cùm loqui eum dicunt ex hypothesi quòd ignorantia & difficultas sint primordia naturalia iuxta aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animarum. Hypothesis quatuor illorum modorum est hypothesis damnationis; Augustinus loquitur ex hypothesi quæ damnationem excludit. Hypothesis quatuor illorum modorum est hypothesis, quam Augustinus non permittit modò, sed etiam affirmat, sumendo disiunctim aliquem illorum: & ideo profite-

tur ad Hieronymum scribens cupere se vnum aliquem ex quatuor modis eligere, secundùm quem deinde philosophetur: hypothesis verò ex qua hic loquitur, est hypothesis quam permittit tantum, reipsa verò negat. Hic loquitur ex hypothesi sententiæ Pelagianorum, quos Nou-Augustiniani vocant *puræ naturæ architectos* & quibus attribuunt quòd dicerent *paruulos premi iugo illo miseriarum sine vllo peccati merito, velut in puræ naturæ statu.* Eamdémque necesse est fuisse Manichæorum hypothesim, si verum est quod dicunt Augustinum contra Pelagianos disputantem ostendisse impossibilem esse hypothesim ex qua refutarat Manichæos. Quod si est ita, quomodo potest Augustinus loqui de ignorantia & difficultate iuxta hypothesim alicuius ex quatuor illis modis, cùm nec Manichæi, nec Pelagiani illos admitterent, sed de homine loquerentur velut in statu puræ naturæ? Audi quid dicat in lib. de Bono persev. *Quamuis ergo in libro tertio de libero arbitrio ita de paruulis disputauerim, vt etiam si verum esset quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem sine quibus nullus homo nascitur, primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi, &c.* Hæc dicit Augustinus, qui de Manichæis paulò ante testatus est illos Scripturas negare, quibus constat mala ista ex damnatione prouenire, quod ipsum de Pelagianis testatus est con. Iul. cùm dicit *Non vis enim [illegible] pœnam pro alienis quenquam subire peccatis, ne hinc [illegible] credibile etiam contagia peccatorum in nascentes ex gignentibus posse transire.* Quid hic facient Baiani ne se comprehensos fateantur?

Lib. 5. de statu puræ nat. cap. 19.

Ib. cap. 20.

Cap. 11.

Lib. 3. cap. 5.

Denique hypothesis quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant consequenter ad vnum aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animæ, non est impossibilis. Quia, vt dixit Augustinus ad Hieronymum scribens, profitetur se velle vnum aliquem ex illis eligere, si possit: nec erat adeo absurdus vt conaretur eligere aliquid impossibile. Atqui Nou-Augustiniani dicunt

Augustinum

Augustinum loqui ex hypothesi impossibili, vt iam ostēsum est: non loquitur ergo ex hypothesi quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant iuxta vnum aliquem ex illis quatuor modis: & Baiani secum apertè pugnant. Restat ergo euidenti demonstratione confectum, Augustinum loqui ex hypothesi quòd ignorantia & difficultas essent appendices naturæ puræ nullū supponentis peccatum: ac velle datâ hypothesi, Deum tamen esse laudandum, non culpandum, contra quàm Baiani velint, qui ruere putāt ipsius iustitiam & æquitatem si miseria illa contingat innocētibus pueris. Et ideo

Quod dicunt secundò Augustinum non significare loco citato *Deum iustum fore* si paruuli sine causa tanta mala paterentur, sed significare Deum etiam illo casu posito *culpari non posse*. Item non significare se *sufficienter Dei iustitiam defendisse*, sed tantùm *se vicisse Manichæos*: nec ego capio, Amice Lector, nec ipse vt opinor capere vnquam poteris. Quid enim, si non defendit sufficienter iustitiam Dei, nonne consequens est, vt suspicionem iniustitiæ reliquerit? Et Manichæos vicit qui copiam illis fecit Deū iniustū cogitandi? Manichæos vicit qui non negauit Deū esse crudelem atque in dispēsandis malis quæ hominibus accidunt iniquum? O Baiani quid hoc prodigij est, *non significauit Augustinus Deum iustum fore, sed tantùm culpari non posse*? fieri potest, vt inculpabilis sit Deus, neque tamen sit iustus? Quid? Iustitiæ defectus apud vos non numeratur inter culpas? Tyranni si confiteantur, falsò dicant *mea culpa*? Sed & Augustinus non solùm dicit Deum *non esse culpandum*, sed etiam *esse laudandum*: An ergo videtur vobis laudandus iniustus Deus? Num vobis quoque, quod Cyprianus quondam Ethnicis exprobrabat, fient religiosa flagitia, quando non negatis *iniustam* prouidentiam *inculpabilem esse atque laudandam*? Quis hic non clamet, *ô veritas*! Quis etiam non addat, ô viginti duos annos apud Augustinum frustra consumptos? Hoccine enim

fructu quem fortè inde ipsimet paruuli occultâ quadam Dei compensatione percipiunt. Tertium est hanc tantùm secundam rationem videri Augustino assumere aliquid dubium, aut etiam falsum, non verò primam. Quartum est non ideo non videri sufficientes duas hasce rationes, quòd non valeant ad excusandas paruulorum miserias temporales; sed quia nihil prosunt ad excusandam æternam illam damnationis ipsorum miseriam, de qua fides Catholica nullam esse patitur dubitationem.
„ Augustini enim manifesta sunt hæc verba. *Sed vt omit-*
„ *tamus, & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec*
„ *transacta reuocantur; numquid similiter contemnere possu-*
„ *mus quòd per vnum hominem mors, & per vnum hominem*
„ *resurrectio mortuorum? sicut enim in Adam omnes moriun-*
„ *tur, sic & in Christo omnes viuificabuntur..... Ac per hoc*
„ *quisquis nobis dixerit quenquam in resurrectione mortuorum*
„ *viuificari posse nisi in Christo, tanquam pestis communis fi-*
„ *dei detestandus est. Item quisquis dixerit quòd in Christo vi-*
„ *uificabuntur etiam paruuli qui sine sacramenti eius partici-*
„ *patione de vita exeunt, hic profectò & contra Apostolicam*
„ *prædicationem venit & totam condemnat Ecclesiam ... hu-*
„ *ius igitur damnationis in paruulos causam require.* En quid potissimùm quærat Augustinus. Non itaque illum cruciarent miseriæ paruulorum si tempore finirentur, sed quod afflictiones breuis illius temporis quo viuere sinuntur excipiat æterna damnatio si sine baptismo discesserint, hoc illud est cuius causam inquirit, quámque inueniri posse negat sine aliquo ipsorum peccato. Nec enim hic locum habet, quod dixerat, prodesse adultis quod paruuli patiuntur. Quid enim illis prodesse potest quod damnantur? Sed nec alia ratio quæ videbatur esse *quasi firmamentum sententiæ* quam volebat eligere, petita ex occulta compẽsatione per interna beneficia paruulis collata, iam valet. Esto enim valeat in martyribus innocentibus, quid valere potest in iis qui naturali morte præuenti post istius vitæ cruciatus æternam in

altera damnationem inueniunt? hoc enim vrget Augustinus cùm dicit, *Nunc autem cum ista quæstio non possit absolui, nisi etiam de his paruulis respondeatur qui post grauissimos cruciatus sine sacramẽto Christianæ societatis exspirant, &c.* hæc est igitur Augustini anxietas, non verò in inueniendâ breuium tantum miseriarum causa: propterea-que scitè dixit, *sed vt omittamus & contemnamus ea quæ breui tempore patiuntur, nec transacta reuocantur, &c.*

Atque hoc manifestè confirmatur ex eo quod paulò ante, dum recenset pleraque alia dubia quæ putat per seipse posse soluere non expectato Hieronymi adiutorio, ponit hoc etiam de præcoci morte paruulorum. Cùm enim præmisisset. *Ea verò quæ dicuntur alia contra hanc opinionem, facilè puto me posse refellere*; pergit deinde *Nam quod dicitur, quare fecit animas eis quos nouit cito morituros? possumus respondere parentum hinc peccata vel conuinci vel flagellari. Possumus etiam rectè illius moderationi ista relinquere quem scimus omnibus temporaliter transeuntibus rebus, vbi sunt etiam animalium ortus & obitus, cursum ornatissimum atque ordinatissimum dare: sed nos ista sentire non posse, quæ si sentiremus, delectatione ineffabili mulceremur. Non enim frustra per Prophetam qui hæc diuinitus inspirata didicerat dictũ est qui profert numerosè sæculum, vnde Musica, id est scientia benè modulandi ad admonitionem magnæ rei etiam mortalibus rationales habentibus animas Dei largitate concessa est. Vnde si homo faciendi carminis artifex nouit quas quibus moras vocibus tribuat, vt illud quod canitur decedentibus ac succedentibus sonis pulcherrimè currat ac transeat; quantò magis Deus, cuius sapientia per quam fecit omnia longè omnibus artibus præferenda est, nulla in naturis nascentibus & occidentibus temporum spatia, quæ tanquam syllabæ àc verba ad particulas huius sæculi pertinent, in hoc labentium rerum tanquam mirabili cantico, vel breuius vel productius quàm modulatio præcognita & præfinita deposcit, præterire permittit? ..... hæc & alia quæ possum sicut possum dico aduersus eos qui hanc opinionem qua creduntur animæ sicut illa vna singulis fieri, labefactare conantur, sed cum ad*

» *pœnas ventum est paruulorum, &c.*

» Perspicuum est Augustinum hoc loco, id est in Epistola 28. ad Hieronymum, putare se aliunde quàm ex proprio paruulorum peccato causam idoneam petere posse, cur tam citò moriantur. Nempe vel ex parentum peccatis, vel etiam ex rationibus Deo nobis, cuius prouidentiâ sic quorundam incommoda cum aliorum bonis temperantur, vt inde resultet talis quædam harmonia qualem Pythagoræi ex inæquali atque contraria cælestium orbium conuersione componi dicebant: nec referre quòd à nobis non percipiatur. id enim tribuendum esse imperitiæ nostræ ac veluti cuidam animorum surditati. Quòd si secluso peccato inuenit Augustinus idoneam properatæ mortis paruulorum causam; falsum igitur quod Baiani tam pertinaciter obtendunt, tanquam præcipuum quoddam Augustinianæ Theologiæ fundamentum, *non mori* vnum ex ijs esse quæ sine illius qui moritur peccato contingere nequit. Falsum quod eidem Augustino tribuunt, *tantas afflictiones quantas paruulos in hac mortalitate pati cernimus, conciliari etiam non posse si natura vel initio pura, vel etiam parentibus licet peccantibus in posteris tamen quoquo modo expers iniquitatis nasci poneretur.* Quod dicunt *perspicuum* esse, cùm contrarium iam in Augustino perspicuè monstratum sit, falsum quod vel minimos dolores ab innocentibus paruulis insuperabili necessitate arcendos putant. Dicant enim amabo, vtrum illis videatur difficilius mori paruulum innocentem, an illi dolere ventrem? Quod si causam non deesse putat Augustinus cur primum fiat; negauerit vllam esse posse cur secundum contingeret? Manifestum igitur est id quod dicit Augustinus *cruciari se* dum rationes prouidentiæ scrutatur *quando ventum est ad pœnas paruulorum, non solùm eas quas habet post hanc vitam eorum damnatio, sed eas ipsas quæ in hac vita dolentibus nobis versantur ante oculos,* si pœnas materialiter sumpsit pro malis, non cogitasse

De statu puræ nat. cap. 5. 7. Ex lib. 3. ca 7. 11.

Ib. cap. 7

pœnas

pœnas huius vitæ seorsim. Absurdissimum enim esset hoc scrupulo cruciari, qui paulò ante longe difficiliorem sorbuerat de præcipiti eorundem morte; sed huiusmodi pœnas sumpsisse prout continuò cum morte ac damnatione coniunguntur. Atque hæc dicit Augustinus non in libris de Libero arbitrio, non iuuenis, nondum cum Manichæis congressus in diem scribit, præsentique seruit tempori, nihil admodum prospiciens quid olim difficultatis parient contra Pelagianos, quæ modo contra Manichæos incautè funduntur, vt volunt qui se in eius verba iurasse simulant; sed iam senex dum postrema reddit oracula, sed aduersus Pelagianos dimicans, sed in Epistola ad Hieronymum, vbi suas, vt dicunt, *hallucinationes aduertit.* Lib. 3. cap. 19. de statu puræ nat.

§ III.

Baiani quàm infeliciter explicent Augustini locum ex primo Retract. de ignorantia & difficultate naturalibus primordijs.

TERTIO videndum tandem quid dicant ad locum illum ex primo Retractationum, quem iterum retractatum dicere non possunt. Et supponimus quod dant, difficultatem vrgere potissimùm in paruulis. Nam Ib. cap. 18. 19. quod possit Deus creare hominem in ætate adulta cum ignorantia & difficultate alijsque huius vitæ miseriis, quamuis nullum habeat peccatum, dummodo non desint auxilia queis possit ex illis malis colligere aliquod bonum, aduersarij tandem fatentur, siue illud cum aliis eorum cogitationibus consentiat, siue non, quod ego nunc non examino. At verò in paruulis qui huiusmodi malis merguntur, cùm nec ipsi sint idonei ad aliquem fructum inde percipiendum in hac vita, nec post mortem vlla fiat eorum compensatio si moriantur sine Sacramento Baptismi; hoc est quod ipsis ad intelligendum impossibile videtur. Et tamen de paruulis istis Augusti-

nus loquutus est in primo Retract. vt ex dictis patet. Quid igitur faciemus? & quomodò interpretabimur conditionalem illam: *Quamuis ignorantia & difficultas primordia essent naturalia, nec sic culpandus sed laudandus esset Deus?*

Ad tria capita reduci possunt quæ hîc respondent. Primò dicunt Augustinum non supponere statum puerorum purè naturalem: quia loquitur iuxta vnam aliquam ex quatuor sententiis quas de animarum incarnatione distinxit: nempe quòd vel propagetur anima filii ex anima parentis: vel fiant singulis singulæ in carne peccati: vel extra huiusmodi carnem productæ ad eam informandam spònte ipsæ veniant: vel certè ad illam à Deo mittantur: supponere igitur Augustinum peccatum aliquod, vel in ipsa puerorum anima si propagetur ex anima parentum: vel in ipsis parentibus, qui propterea carnem peccati subministrent animæ deforis aduenturæ. Atque ita hypothesis Augustini est, quòd ignorantia & difficultas sint primordia naturalia *in aliqua quatuor illarum de animæ incarnatione sententiarum:* quâ hypothesi datâ, censet *inculpabilem manere substantiam Creatoris:* vnde nihil inferri potest pro statu puræ naturæ qui peccatum excludit: hoc primum.

Cap.10.ib.

Dicunt præterea Augustinum non significare *Deum iustum fore si paruuli sine culpa tantа mala paterentur: sed significare Deum etiam illo casu posito in peccatis creaturæ suæ culpari non posse:* Et ideo quotiescumque disputationis illius susceptæ contra Manichæos meminit, *numquam dicere se sufficienter defendisse iustitiam Dei in illarum inflictione pœnarum: sed vicisse Manichæos, qui tam detestabilia de diuinæ substantiæ genti tenebrarum permixtæ violatione ac pollutione delirabant:* semper igitur supponi hypothesim illam & consequenter statum purè naturalem repugnare diuinæ iustitiæ. Et ideo

Addunt tertiò Augustinum ex falsa hypothesi Manichæos confutasse, quàm aliis plurimis locis *non modò*

falsam, sed etiam impoßibilem professus est, quatenus toties instanter docuit diuinæ iustitiæ esse contrarium, id quod Iulianus totáque hæresis Pelagiana statuebat, grauißimo videlicet miseriarum iugo paruulos sine vllo peccati merito velut in puræ naturæ statu premi. Item Augustinum, *ex hypothesi ad hominem Manichæos refellere. Sed vtrum talis hypothesis ex alijs capitibus siue diuinæ iustitiæ, siue prouidentiæ, siue aliis sit poßibilis vel impoßibilis, aliam esse quæstionem postea contra Pelagianos liquidißimè definitam.*

Hæ solutiones & inter se, & cum Augustino, & cùm veritate manifestissimè pugnant. Et primò quòd dicunt Augustinum intelligere primordia naturalia in aliqua illarum quatuor de animæ incarnatione sententiarum, non modò falsum, sed ridiculum etiam est: Quod idem sit ac Augustinum supponere primordia naturalia quæ non sint primordia naturalia. Quomodo enim dici potest primordium naturale quod peccato ad naturam accedente superuenit? An auderent qui hæc fingunt peccatum ipsum etiam originale quod ex priore parentum peccato procedit, numerare inter primordia naturalia? Non distingunt ipsimet in prole *quod procedit ex opere Dei & quod ex vitio peccatoris*? Non dicunt defectus illos qui supponunt parentum peccata, *siue culpa proles careat, siue polluta sit, non procedere ex opere Dei*? An igitur admittent primordia naturalia quæ non sint opus Dei? Et quia quæ sunt primordia naturalia per primam naturæ institutionem fieri debent, an alium præter Deum agnoscere volent primum naturæ institutorem? Non est manifestum Augustinum contra Manichæos primordia naturalia distinguere contra peccata: atque vt tueatur iustitiam Creatoris negare peccatum esse primordium naturale, ne cogatur illud tribuere Deo tanquam auctori? Non contendit ille perpetuò bonum esse quidquid in creatura Deus primitus instituit? ipsam verò benè institutam libero arbitrio vitium accersere degenerantem à prima institutione? Non est mani- Ib. cap. 18.

festum apud Augustinum peccatum esse corruptionem quandam boni à Deo conditi? Non est etiam manifestum implicare contradictionem vt corruptio sit primordium naturale eius quod corrumpitur? Quis ergo sanus cogitare potest vitium aut peccatum esse primordium naturale naturæ cui inest? Quod si est quid secundarium & posteriùs adueniens, quomodo non erit etiam secundarium & posterius quicquid vitium ipsum supponit? Manifesta sunt Augustini verba, in 3. de Libero arbitrio quæ referuntur etiam in primo Retract. Non esse malum nisi dum homo *recedit ab eo quod naturaliter factus est*. Et, *Malum non esse naturale* si respiciamus primã naturæ institutionem: Ideóque *naturam laudari dum vituperatur eius vitium* quod vitio innuatur naturæ integritas: Corruptionem esse maximè *nomen vitii*: nec *vsitatè* dici corruptionem, nisi cùm quid vitio corrumpitur, & solam *corruptionem vitiosam* esse vituperandam, vt sit indubitatum, si ignorantia & difficultas quæ maximè in pueris apparent, vel proprium vel alienum peccatum supponant, nullo modo iuxta phrasim Augustini dici posse primordia naturalia: ac proinde cùm ille dicit ex suppositione quod essent primordia naturalia laudandum Deum, suppositionem illam excludere tum proprium tum alienum peccatum: & consequenter non loqui ipsum iuxta vnam aliquam ex illis quatuor de animarum incarnatione sententiis, quæ omnes vel proprium vel alienum peccatum apertè supponunt.

Cap. 18.

Cap. 7.

Ib. cap. 10.

De lib. arb. lib. 3. cap. 14 15.

Atque hoc quoque perspicuum facit ipsa orationis Augustinianæ series, & cogitationum commissura. Disputat enim in libris de Libero arbitrio cõtra Manichæos, qui ex defectibus creaturæ rationalis, illis præsertim qui pueris insunt, vt est ignorantia & difficultas, inferebant malum esse Creatorem. Augustinus vt hoc reiiciat negat hos defectus adhæsisse hominibus in eo statu in quo sunt à Deo conditi, vel ex eo quòd Deus in eis fecit: sed ex eo quòd ipsi Dei facturæ addiderunt. Pec-

casse enim primum hominem & filiorum animas vel peccati vel pœnæ participes fieri secundùm vnum aliquem ex quatuor illis modis quibus incarnari possunt: *Vt*, inquit, *ex illo primo coniugio & cum ignorantia & cum difficultate nascamur ..... rerum moderatori summo Deo iustissimè placuit, vt & in ortu hominis appareret originaliter iustitia punientis: & in prouectu misericordia liberantis.* Item, *vt meliores gigneret quàm ipse esset, non erat æquitatis, sed ex conuersione ad Deum vt vinceret quisque supplicium.* Et vt ostendat quomodo id acciderit vel accidere potuerit, explicat quatuor modos incarnationis animæ. Quod est dicere defectus illos ignorantiæ & difficultatis non esse primordia naturalia. Tum verò addit si naturales sunt illi defectus ne sic quidem *culpandum esse Creatorem, sed potius laudandum.* Quasi diceret, quamuis non admitteretur vllus ex quatuor illis modis, secundùm quos constat ignorantiam & difficultatem pœnam esse vel proprii vel alieni peccati, sed omnino dicendum esset illam esse naturalem hominis conditionem; etiam sic laudandus esset animæ Creator. Opponit enim Augustinus hoc quod est ignorantiam esse naturalem, ei quod est esse supplicium aut pœnam peccati, vt constat ex his verbis in fine capitis 23. *Si autem ignorantia & difficultas à quibus istam vitam necesse est incipere, non sunt animis naturales, restat vt hoc officio susceptæ sint, aut irrogatæ supplicio.* Vnde manifesto concluditur argumento. Quod est irrogatum supplicio, vel officio susceptum, non est naturale, vt patet ex Augustino, qui hæc inter se opponit: sed iuxta quemcumque ex illis quatuor modis incarnationis animarum, ignorantia & difficultas vel sunt irrogatæ supplicio vel officio susceptæ, vt ex allatis paulò ante verbis constat: ergo iuxta nullum ex illis modis sunt naturales: ergo nec primordia naturalia. Quod autem dicitur *vel officio susceptæ* ad tertium modum incarnationis pertinet quo fingere quis possit animam sponte venisse ad carnem peccati. Atque hinc

Cap. 20.
Cap. 22.

1 Retract. cap. 14. patet id quod est in cap. 20. *conuenientissimum & ordinatissimum apparere, vt malum meritum Adami fiat natura filiorum ex illo genitorum*, ita interpretandum iuxta ipsummet Augustinum, vt natura ibi metaphoricè sumatur: quòd *nullum malum* propriè loquendo apud ipsum *naturale* dici possit. Præterea Baianis concilianda erunt quæ paulò ante dicebant nullo modo conciliari posse, diuinam iustitiam & paruulorum afflictiones, si natura *vel ab initio pura nasceretur, vel parentibus licet peccantibus ipsa tamen quoquo modo* supponeretur *expers iniquitatis.* hoc enim idem est, ac non sufficere peccatum parentum, vt excusari possit inflictio malorum quæ patiuntur paruuli. Quod quo modo cohærebit cum eo quod iam dicunt Augustinum Dei prouidentiá excusare in eorumdem malorum inflictione ex hypothesi alicuius ex illis quatuor opinionibus, iuxta quas constat vel peccatum habere paruulos, vel certè ab habentibus peccatum esse natos? hoc enim idem est ac fateri sufficere alterutrum ad excusandam prouidentiam, nempe vel proprium vel alienum peccatum, &, quod vel paruuli peccatores sint vel ex peccatoribus nati.

Cap. 5. Sed quia versamur modò in expositione illius loci qui desumptus est ex primo Retr. lubet integrum apponere vt hoc ipsum quod iam dicebam manifestiùs appareat: Ita verò habet » *Ad quam miseriam iustæ damnationis pertinet ignorantia & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio natiuitatis suæ: nec ab isto malo nisi Dei gratia quisquam liberatur. Quam miseriam Pelagiani nolunt ex iusta damnatione descendere negantes originale peccatum, Quamuis ignorantia & difficultas etiam si essent hominis primordia naturalia; nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset; vt in eodem tertio libro disputauimus.* Hîc vides primò Augustinum asserere ignorantiam & difficultatem ex damnatione iusta procedere, atque ita esse attributum naturæ damnatæ. Et quia damnatio vel tollit aliquod bonum quod prius erat in natura: vel àddit aliquod

malum quod prius non erat, ſequitur hanc miſeriã eſſe additã naturæ prius atque adeo in meliori ſtatu cõditæ, ideóque non poſſe dici reuera *primordium naturale*. Vides ſecundò Pelagianos hoc negare, hoc eſt, negare hanc miſeriam ex damnatione procedere, itáque negare accidiſſe per detractionem vel per additionem ad naturam primitus conditam, quod eſt dicere eſſe congenitam, atque ad primam naturæ inſtitutionem pertinere, itáque verè ac propriè eſſe *primordium naturale*. Vides tertiò Auguſtinum dicere, quamuis hoc eſſet quod volunt Pelagiani; hoc eſt, quamuis illa miſeria non ſequeretur ex iuſta damnatione, ſed eſſet *primordium naturale*: ſeu quod idem eſt, data & non conceſſa Pelagianorum hypotheſi, quòd ignorantia & difficultas ſint primordia naturalia, adhuc ſequi Deum eſſe laudandum non culpandum. Hæc eſt Auguſtini ſententia adeo perſpicua, vt ſi eam negent, qui ſe viginti duos annos in eo meditando conſumpſiſſe iactant, perſuaſuri facile ſint non aliò ſpectaſſe ipſorum ſtudia quàm vt S. Doctoris mentem & fugerent ipſi occupati contrariis opinionibus, & aliis abſconderent. Iam verò in eo loco clarum eſt Auguſtinum opponere id quod ipſe contendit eſſe ex damnatione iuſta, negantibus Pelagianis, ei quod eſt primordium naturale quale Pelagiani admittebant in illis miſeriis paruulorum, Auguſtino negante. Clarum pariter eſt ſen[illegible] Auguſtinum, quod datâ Pelagianorum hypotheſi, n[illegible]amen conceſſâ eò quòd falſa ſit, Deus ſit laudandus. Quid igitur ſibi volunt Nou-Auguſtiniani cùm loqui eum dicunt ex hypotheſi quòd ignorantia & difficultas ſint primordia naturalia iuxta aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animarum. Hypotheſis quatuor illorum modorum eſt hypotheſis damnationis; Auguſtinus loquitur ex hypotheſi quæ damnationem excludit. Hypotheſis quatuor illorum modorum eſt hypotheſis, quam Auguſtinus non permittit modò, ſed etiam affirmat, ſumendo diſiunctim aliquem illorum: & ideo profite-

tur ad Hieronymum scribens cupere se vnum aliquem ex quatuor modis eligere, secundùm quem deinde philosophetur: hypothesis verò ex qua hic loquitur, est hypothesis quam permittit tantum, reipsa verò negat. Hic loquitur ex hypothesi sententiæ Pelagianorum, quos Nou-Augustiniani vocant *puræ naturæ architectos* & quibus attribuunt quòd dicerent *paruulos premi iugo illo miseriarum sine vllo peccati merito, velut in puræ naturæ statu.* Eamdémque necesse est fuisse Manichæorum hypothesim, si verum est quod dicunt Augustinum contra Pelagianos disputantem ostendisse impossibilem esse hypothesim ex qua refutarat Manichæos. Quod si est ita, quomodo potest Augustinus loqui de ignorantia & difficultate iuxta hypothesim alicuius ex quatuor illis modis, cùm nec Manichæi, nec Pelagiani illos admitterent, sed de homine loquerentur velut in statu puræ naturæ? Audi quid dicat in lib. de Bono perseu. *Quamuis ergo in libro tertio de libero arbitrio ita de paruulis disputauerim, vt etiam si verum esset quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & difficultatem sine quibus nullus homo nascitur, primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi, &c.* Hæc dicit Augustinus, qui de Manichæis paulò ante testatus est illos Scripturas negare, quibus constat mala ista ex damnatione prouenire, quod ipsum de Pelagianis testatus est con. Iul. cùm dicit *Non vis enim* [illegible] *pœnam pro alienis quenquam subire peccatis, ne hinc* [illegible] *credibile etiam contagia peccatorum in nascentes ex gignentibus posse transire.* Quid hic facient Baiani ne se comprehensos fateantur?

Lib. 5. de statu puræ nat. cap. 19.

Ib. cap. 20.

Cap. 11.

Lib. 3. cap. 5.

Denique hypothesis quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant consequenter ad vnum aliquem ex illis quatuor modis incarnationis animæ, non est impossibilis. Quia, vt dixit Augustinus ad Hieronymum scribens, profitetur se velle vnum aliquem ex illis eligere, si possit: nec erat adeo absurdus vt conaretur eligere aliquid impossibile. Atqui Nou-Augustiniani dicunt

Augustinum loqui ex hypothesi impossibili, vt iam ostẽsum est: non loquitur ergo ex hypothesi quòd ignorantia & difficultas naturæ conueniant iuxta vnum aliquem ex illis quatuor modis: & Baiani secum apertè pugnant. Restat ergo euidenti demonstratione confectum, Augustinum loqui ex hypothesi quòd ignorantia & difficultas essent appendices naturæ puræ nullũ supponentis peccatum: ac velle datâ hypothesi, Deum tamen esse laudandum, non culpandum, contra quàm Baiani velint, qui ruere putãt ipsius iustitiam & æquitatem si miseria illa contingat innocẽtibus pueris. Etideo

Quod dicunt secundò Augustinum non significare loco citato *Deum iustum fore* si paruuli sine causa tanta mala paterentur, sed significare Deum etiam illo casu posito *culpari non posse*. Item non significare se *sufficienter Dei iustitiam defendisse*, sed tantùm *se vicisse Manichæos*: nec ego capio, Amice Lector, nec ipse vt opinor capere vnquam poteris. Quid enim, si non defendit sufficienter iustitiam Dei, nonne consequens est, vt suspicionem iniustitiæ reliquerit? Et Manichæos vicit qui copiam illis fecit Deũ iniustũ cogitandi? Manichæos vicit qui non negauit Deũ esse crudelem atque in dispẽsandis malis quæ hominibus accidunt iniquum? O Baiani quid hoc prodigij est, *non significauit Augustinus Deum iustum fore, sed tantùm culpari non posse*? fieri potest, vt inculpabilis sit Deus, neque tamen sit iustus? Quid? Iustitiæ defectus apud vos non numeratur inter culpas? Tyranni si confiteantur, falsò dicant *mea culpa*? Sed & Augustinus non solùm dicit Deum *non esse culpandum*, sed etiam *esse laudandum*: An ergo videtur vobis laudandus iniustus Deus? Num vobis quoque, quod Cyprianus quondam Ethnicis exprobrabat, fient religiosa flagitia, quando non negatis *iniustam* prouidentiam *inculpabilem esse atque laudandam*? Quis hic non clamet, *ô veritas*! Quis etiam non addat, ô viginti duos annos apud Augustinum frustra consumptos? Hoccine enim

est tam diuturnæ operæ pretium? Ego verò mirari iam desino, quid causæ fuerit cur Nou-Augustiniani tantam in Scholasticos animi nauseam paterentur, tanótque illos fastu despuerent, cùm dicebant eos neque Deum, neque creaturas, neque virtutem, neque vitium: neque gratiam, neque naturam: neque nouum, neque vetus testamentum intelligere; denique nihil scire, quod erit illis commune cum bestiis. Quid aliud expectandum fuit ab ijs qui tam præclarè de Deo, de virtute, de vitio philosophantur, vt laudis materiam inueniant in eo quod Deus iniustè facit: nec culpandum putent qui tyrannus sit. Sed si mihi detur optio vtros sequi malim, nemo mihi iure succenseat, si eligam inter illas bestias numerari potiùs quàm inter istos sapientes, qui hæc mysteria non priùs audita continuo viginti duorũ annorũ labore ex Augustini ruderibus eruerunt.

Restat quod tertio loco respondent, Augustinum loqui ex hypothesi ad hominem: quam ipse non modo falsam, verum etiam impossibilem postea demonstrauit, dum Pelagianos oppugnaret. Bene habet. Loquitur ergo Augustinus ex hypothesi quam postea contra Pelagianos ostẽdit esse impossibilem, & illa quam cõtra Pelagianos ostẽdit esse impossibilem est hypothesis puræ naturæ, vt ipsi fatentur: ergo loquitur ex hypothesi puræ naturæ, non autem naturæ damnatæ vt antea volebant. Atqui dicit ex hypothesi de qua loquitur, Deum non esse culpandum, sed laudandum: ergo iuxta doctrinam Augustini, ex hypothesi puræ naturæ Deus non culpandus sed laudandus est.

Iam videamus vtrum existimet illam hypothesim esse impossibilem. Et primò Baiani fatẽtur non esse impossibilem statum puræ naturæ, hoc est naturæ sine peccato & sine donis naturalibus conditæ cum difficultatibus & incommodis ignorantiæ & concupiscentiæ, & id genus aliis, ex defectu potentiæ diuinæ, quasi verò non sit in Deo sufficiens vis ad hunc effectum producendum: sed ex repugnantia bonitatis & æquitatis, quæ non pa-

titur creaturam rationalem à Deo fieri & innocentem & miseram: Dicunt enim, *Quamuis quarumlibet miseriarum inflictio non superet potestatem Dei, nec excedat dominium eius, æquitatem tamen incorruptam iudicis cohibere potestatem Domini. Dei nimirum sanctitatem ignorantiæ, concupiscentiæ malitiæque concreatione necessario pollui, iustitiam innocentium afflictione violari.* Ergo si quis tollat ex illa hypothesi sequelam *iniquitatis* illius, & *pollutionis*, qua diuina sanctitas inquinaretur, ille tollit omnem impossibilitatis causam. Atqui Augustinus huiusmodi sequelam funditus tollit negatione culpabilitatis, & affirmatione laudabilitatis diuinæ prouidentiæ, cum dicit datâ hypothesi *non culpandum sed laudandum fore Deum*: Ergo Augustinus tollit causam impossibilitatis: ergo remanet apud Augustinum hypothesis illa possibilis: ergo vel est falsum quod illi dicunt Augustinum probare hypothesim puræ naturæ impossibilem esse: vel fatendum esse ipsummet sibi contrarium, hodie negantem quod heri affirmauerat etiam dum disputat contra solos Pelagianos. Nam quod allatum est ex primo Retractationum posterius est omnibus ferè libris contra Pelagianos scriptis, exceptis fortè libris de prædestinatione Sanctorum, & de Bono perseuerantiæ.

De statu puræ nat. lib.3 cap. 21. 22.

Sed est quod hoc loco de fide Nou-Augustinianorum atque candore conqueramur, qui perpetuò supponunt Augustinum dixisse tantùm ex hypothesi puræ naturæ Deum non culpandum, sed potiùs laudandum *in peccatis creaturæ*. Est enim euidentissimum Augustinum non dicere Deum esse laudandum in peccatis tantum creaturæ, sed in ipsis etiam miseriis *ignorantiæ & difficultatis* sine alio ad peccatum respectu. Clarissima sunt Augustini verba. *Quamuis ergo in libro tertio de Libero Arbitrio ita de paruulis disputauerim, vt etiamsi verum esset, quod dicunt Pelagiani, ignorantiam & dificultatem sine quibus nullus hominum nascitur primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi.* De paruulis loquitur qui

per ætatem nondum peccare possunt, vt concludere queat Deum esse laudandum in eorum peccatis: ergo laudandum præcisè vult in eorum inflictione malorum.

Neque hoc ipsum quod hic Baiani obtendunt cùm dicunt ex Augustino in hypothesi iam dicta laudandum Deum in peccatis creaturæ, constare potest. *Quia,* inquiunt, *si peccat creatura laudemus Creatorem, quia non peccat nisi dum ab instituto sui Creatoris abscedit: si verò non peccat, laudemus Creatorem, quia nihil præter creatoris instituta committit.* Et hac bella ratiocinatione victos ab Augustino Manichæos volunt, sed apud imperitos tantum auditores ac stupidos: si enim aliquid sapiunt & ingenij scintillam reliquam habent, statim intelligent, si vera sunt ea quæ Baiani dicunt, Augustinum teneri nec posse nisi reuocatâ sententiâ expedire se Manichæorum ex cassibus. Atque vt hoc fiat manifestum, age vnum aliquem è discipulis Fausti, vel Felicis, vel Fortunati spectaculi causa huc aduocemus cum Augustino pugnaturum. Nolo procedere illum aliis telis instructum quàm quæ sumpserit ex armamentario Baianorum: & omitto quod statim obiicere potest, hiatum quemdam & absurditatem sententiæ, cùm dicunt *siue peccet creatura, siue non peccet, Creatorem semper in peccatis creaturæ laudandum esse.* Quomodo enim laudabitur in peccatis creaturæ, si creatura non peccet? sed hoc omitto. Alia sunt ex doctrina Baianorum desumpta quæ Manichæus intorqueat.

Et primò, hypothesis ab Augustino data, qua non obstante contendit Creatorem esse laudandum, est hypothesis puræ naturæ, quæ insertam habeat ex sua institutione concupiscentiam & ignorantiam: atqui concupiscentia illa, vt Baiani dicunt, talis esset in natura pura qualis est modò in natura lapsa, haberétque similiter coniunctam *carentiam indifferentiæ & peccandi necessitatem perpetuam*: Ergo Creator talem naturam instituens induceret perpetuam peccandi necessitatem, quo non

1. de statu puræ nat. cap. 10.

obstante diceret tamen Augustinus, *Laudemus Creatorem?*

Secundò, homo in Schola Manichæi conditus, est opus mali Creatoris: sed homo conditus in statu puræ naturæ cum illa concupiscentia ad peccatum trahente necessariò *non potest condi nisi in schola Manichæi*, vt Baiani dicunt: ergo non potest non esse opus mali Creatoris. Hic dicet Augustinus *Laudemus Creatorem?*

Tertiò, motus concupiscentiæ sunt *quædam desideria peccandi, sunt turpes, illiciti, mali: & Caluinum sapit, qui putat inseri à Deo posse creaturæ rationali*, vt iidem dicunt: sed hypothesis puræ naturæ cum ignorantia & concupiscentia, est hypothesis hoc malum inuoluens: ergo creator puræ naturæ iuxta illam hypothesim est Creator malorum & turpitudinum, & est Caluini Deus. Augustinus tamen dicet, *Laudemus Creatorem?* Ib. cap. 14.

Quartò in hypothesi in qua Deus supponitur talem condere naturam quæ non possit non concupiscere contra rationem atque virtutem *perspicuum est inhonestatem illam & turpitudinem concupiscendi non esse tribuendam creaturæ, sed veluti per canalem redire ad Deum*, vt Baiani loquuntur: Atqui hypothesis puræ naturæ cum ignorantia & concupiscentia est talis hypothesis, etiam per ipsos: ergo in ea hypothesi inhonestas & turpitudo concupiscendi non est tribuenda creaturæ, sed veluti per canalem in Creatorem reiicienda. Hic dicet Augustinus, *Laudemus Creatorem?*

Quintò quæ reperiuntur in præsenti statu naturæ, nimirum *hæc carnis cum Spiritu lucta, hæc libidinis cum virtute repugnantia, hæc erubescendi de tanta fœditate necessitas*, Ib. cap. 18. eiusmodi sunt vt ea tribuere auctori Deo *sit irreligiosum, & quod sine blasphema opinione sustineri non potest*, vt dicunt Baiani & ab Augustino *inuictè conclusum* putant. sed hypothesis puræ naturæ quàm Pelagiani assumunt, eadem omnia inuoluit, eáque Deo auctori tribuitur ex iisdem: ergo qui dat illam hypothesim id dat quod non

nisi *irreligiosa* aduersus Deum & *blasphema opinione* defendi potest. Augustinus ergo dicet eâ datâ *Laudemus Creatorem*, quãdo nimirũ sequitur esse potius *blasphemãdum*?

Sextò. Qui creat *tam magnum malum, tam fœdum, tam detestandum, veræque iustitiæ inimicum vt hoc solo quod inest naturæ rationali non possit eam non damnationis ream constituere, & ad mortis æternæ pœnas trahere*, est vt opinor malus creator: sed qui creat naturam puram cum primordiis concupiscentiæ, creat illud malum, vt Baiani putant; Ergo est malus Creator. Et tamen hoc dato dicet Augustinus, *Laudemus Creatorem*?

Ib. cap. 21.

Septimò hypothesis inuoluens *malam libidinem spiritui contrariam, peccandi auidam, hostem honestatis, virtutis inimicam, pudendam etiam impudentibus*, infert necessariò malum auctorem: Sed hæc est hypothesis puræ naturæ insertam habentis concupiscentiam tanquam primordium naturale. Concupiscentia enim *non minus repugnat rationi in pura natura, neque est minus malum minùsque pudendum quàm in lapsa: ex illo verò pudore & ex illa confusione tanquam insuperabili ratione arguitur malitia*: vt dicunt: Ergo hypothesis puræ naturæ insertam habentis concupiscentiam tanquam primordium naturale infert necessariò malũ Auctorem. At ille Auctor non est alius quàm talis naturæ Creator. Ergo hic malus est: Et de hoc tamen dicet Augustinus, *Laudemus Creatorem*?

Octauo, ratio quare *non possit infundi à Deo malus habitus*, eadem probat non posse à Deo infundi aliquod ex tribus, nempe *fœdissimam illam & pudendam concupiscentiam, profundissimam iuris naturalis ignorantiam, & malitiam voluntatis* vt dicunt Baiani. Sed ratio cur non possit infundi à Deo malus habitus ea potissimum est, quia Deus non tantùm non posset laudari in peccatis creaturæ, quin potius posset vituperari ob connexionem quam habet malus habitus cum malo actu: Ergo eadem ratio id ipsum probabit de tribus illis vt pote quæ *arctam habent* sicut habitus malus, & magis quàm habitus

Lib. 3. cap. 22.

malus *cum peccato connexionem*: hoc igitur dato ex quo ſequitur Creatorem in peccatis creaturæ vituperabilem eſſe, dicet tamen Auguſtinus, *Laudemus Creatorem?*

Nono. ſi *Dei ſanctitas ignorantiæ, concupiſcentiæ, malitiæque concreatione neceſſariò polluitur,* vt dicunt Baiani, ea potiſſimum erit ratio quam ipſi etiam ſuggerunt, *quòd concupiſcentia pudenda & mala ſit, nihil aliud ſuſcitans niſi peccandi deſideria*: & quòd ignorantia iuris naturalis non excuſet à peccato quod cauſat: & quòd ipſa malitia voluntatis malitia ſit, eadémque erit ratio cur Deus *non niſi erronea & blaſphema opinione Auctor eorum eſſe poſſit.* Atqui totum hoc refunditur in peccata creaturæ, quæ ſui cauſam malam, fœdam, pudendam faciunt: Ergo ratio præcipua cur datâ illâ hypotheſi polluatur Dei ſanctitas, erunt peccata creaturæ quæ inde ſequuntur, eademque erunt cauſa cur Deus illius Auctor dici non poſſit niſi *erronea & blaſphema opinione*. Ergo ſi Dei ſanctitas polluitur datâ illa hypotheſi, polluetur peccatis creaturæ. Et tamen illa data dicet Auguſtinus *vincuntur Manichæi, laudemus Creatorem in peccatis creaturæ?*

Decimò. Si daretur hypotheſis Caluini dicentis Deum prædeterminare ad omnia flagitia, tunc huiuſmodi flagitia eſſent *materialiter ſcelera creaturæ vera tamen ſcelera & peccata Dei*, vt Baiani fatentur: ſed Deus concreando concupiſcentiam, ignorantiam, malitiam cum illa quam adiunctàm habent peccandi neceſſitate nihilo minùs concurreret ad flagitia quæ inde ſequerentur quàm ſi prædeterminationem immitteret: quin imò hoc ipſum, talem nimirum creare naturam, eſt illam ad peccandum prædeterminare ab eam quam fatentur ſequentem inde peccandi neceſſitatem: Ergò illâ hypotheſi datâ quæ ſequuntur flagitia, ſunt *materialiter ſcelera creaturæ, vera tamen ſcelera & peccata Dei.* Et tamen, dicet Auguſtinus, eſto hypotheſis, & *Laudemus Creatorem in peccatis creaturæ?* O Baiani, veſter ille Phœbus quem quingentis annis expectauerat Eccleſia, vt

Lib 1. cap. 19.

eius illustratione liberaretur à tenebris Semipelagianismi, diémque antiquæ fidei tandem respiceret, vbi comam posuerat cũ hæc scriberet? Et quid hoc est, contendere hypothesim aliquam esse impossibilem creatori, quia mala & peccata, vel inuoluit, vel trahit in ipsum refundenda: & simul asserere, si daretur hypothesis, Creatorem tamen in peccatis creaturæ laudandum esse?

Ex his ergo modò liquet quid sit responsurus Manichæus ad præclarum illud dilemma, vel peccat creatura in data hypothesi, vel non peccat &c. Dicet enim, peccat per te ipsum, quare enim diceres inuolui eâ hypothesi *peccandi necessitatem*? Quare habere arctam cum peccato connexionem? Quare malam esse? Quare concupiscentiam quæ inesse supponitur, esse peccandi auidam & nihil aliud suscitantem nisi peccandi desideria? Quare pudendam vel impudentibus? Quare iustitiæ inimicum, & virtuti contrarium. Quare constituentem necessariò creaturam rationalem damnationis ream? Quare trahere ad pœnas æternæ mortis? Peccat igitur in illa hypothesi creatura, peccat, & ex sententia tua peccat. Iam dicis. *Laudemus Creatorem, quia non peccat nisi dum ab eius instituto recedit.* Quin imò vituperemus Creatorem, quia peccata illa materialiter tantùm sunt peccata creaturæ, vera autem Creatoris peccata & scelera. Quia in ipsum veluti per canalem redeunt. Quia eius sanctitatem polluunt, Quia *blasphemia* est & *sacrilegium* tribuere talem effectum bono Creatori, Et Augustinus si non alia vsus esset palæstra, dicere posset *vincuntur* Manichæi? *O veritas!*

Ib. cap. 18. 19. Sed, de hoc argumento iam satis. Ex dictis enim constare potest quam verus fuerit Nou-Augustinianorum timor ex apprehensione succumbendi, & quàm falsa spes eorumdem ex auxilio Spiritus sancti, si aliud sperauerunt quàm auxilium efficax ad inducẽdam in animum sententiæ mutationem. Theologia verò

quam

quam ſequuntur; nemo eſt qui non videat quàm ſit perturbata, quàm incõſtans, quàm confuſa, quàm diſſona, quàm vel ipſi Auguſtino contraria, vt qui cæteros Theologos habitare dicebant Cimmerias tenebras, videantur ipſi ad philoſophandum elegiſſe Babylonem.

CAPVT IX.

Expenditur locus Auguſtini in Pſalmum 70.

§ I.

Prima reſponſio Baianorum ex Auguſtino & Conciliorum definitionibus contraria.

OPPONO ſextò Auguſtini locum ex Commentario in Pſalmum 70. in princpio, vbi ſic loquitur. *Multum mouet Dei amor & timor. Timor Dei, quia iuſtus eſt; amor, quia miſericors eſt: Quis enim ei diceret, quid feciſti ſi damnaret iuſtum? Quanta ergo miſericordia vt iuſtificet iniuſtum?* Nolo hic Auguſtinum intelligi de damnatione propriè ſumpta, iuridica & punitiua. Illa enim implicat ex hypotheſi quòd ſit innocens is qui damnari ſupponitur; ſed eum intelligo de inflictione eorumdem malorum quæ damnatis in pœnam imponuntur, vt velit talia quædam detracto verme conſcientiæ, & ſi quid aliud neceſſariò peccatum ſupponit, Deo ita decernente, infligi poſſe ipſis etiam iuſtis: eſto non in pœnam. Hoc autem repugnat è diametro cum principio Baianorum illo quo potiſſimùm adſtruunt impoſſibilitatem puræ naturæ; nempe quia implicat naturam rationalem innocentem vel carere ſupernaturalibus bonis vel incurrere in mala naturalia. Id autem eſſe impoſſibile, quia repugnat æquitati diuinæ prouidentiæ.

Hîc Baiani duplici via ſe difficultatem hanc facile euaſuros putant. Dicunt primò loqui Auguſtinum de Lib. 3. cap. 16.

iustis prout sunt in pręsentis vitæ statu, in quo originalis culpæ merito Deus tamen damnare illos potest: non quidem in iustitia perseuerantes, sed quia non tenetur impedire ne rursum in peccatum & damnationem prolabantur: Deum enim iustificatis hominibus perseuerantiam gratuitò dare: ac proinde posse illos damnare negatâ priùs perseuerantiâ.

Ridicula esset hæc interpretatio nisi lateret error Nou-Augustinianorũ atque etiam Caluinistarum. Nam ad quid quæso supponerent pręsentem statum & merita originalis culpæ vt dicere possint Deum gratuitò dare perseuerantiam: ac proinde posse non dare, itáque iustum damnare interposito eius relapsu in iniustitiam? Numquid enim hoc potuit & ante peccatum originale? Numquid permisit labi Angelos amissa perseuerantiâ, itáque iustos damnauit & sanctos, cùm nullum præcessisset originale peccatum? Coniungenda nimirum sunt Nouorum Dogmatistarum principia, & huc adducendum quod dicunt de gratia sufficienti, nullam scilicet esse nisi eadem efficax sit: posse igitur Deum in pœnam peccati originalis subtrahere iusto auxilium sufficiens ad non peccandum: & iustum necessariò iam peccantem ac cum impossibilitate aliter faciendi, damnare tamen. Hinc verò nihil sequitur pro statu puræ naturæ, qui peccatum non supponit nec meritum priuationis gratiæ ad perseuerandum seu ad non peccandum necessariæ. Hoc est mysterium Theologiæ Nou-Augustinianæ.

Sed obstant primò quęcumque adduci consueuerunt tum ex sacris Paginis, tum ex Concilio Tridentino, tum ex communi sensu Catholicorum, tum ex ipsomet Augustino, ad probandam gratiam sufficientem, & potentiam non cadendi in hominibus iustificatis qui reipsa cadunt, de quo alio in loco.

Obstat secundò, quod specialiter definitum est in Concilio Florentino in Decreto Eugenij, *Omnem pœ-*

nam quæ pro culpa debetur, per baptiſmum remitti: & quod eſt confirmatum in Tridentino in baptizatis: *Nihil prorſus eſſe quod eos ab ingreſſu cæli remoretur*: Et, *Pœnam temporalem totam*, ſemper in baptiſmo remitti, &, aliam eſſe rationem eorum qui *ante baptiſmum per ignorantiam deliquerunt*, & eorum qui ſemel à peccati & dæmonis ſeruitute liberati templum Dei violant, quoad neceſſitatem ſatisfactionis. Quaſi diceret prioribus neceſſariam non eſſe ſatisfactionem, nulla remanente pœna pro qua ſatisfaciant; neceſſariam autem eſſe poſterioribus: hæc autem conciliari non poſſunt cum doctrina aduerſariorum. Seſſ.5.can 5. Seſſ.6. c.14. Seſſ.14. c.8.

Nam cùm grauiſſima ſit pœna illa quæ nexu indiſſolubili coniunctam habet damnationem æternam: cúmque eiuſmodi ſit ſubtractio auxilij ad perſeuerandum neceſſarij, ſi poſt baptiſmum remanet huius ſubtractionis meritum in peccato originali fundatum, quis negare poteſt remanere igitur illius peccati pœnam poſt baptiſmum & quidem grauiſſimam: nec temporalem modò, ſed æternam quoque, vel quod in idem ferè recidit, cum æterna connexam? Quomodo igitur omnis pœna quæ pro culpa debetur, remittitur? quomodo nihil eſt in baptizatis quod eos ab ingreſſu cœli remoretur? quis non mallet remanere centum annos purgatorij? quare ergo non poſſit eſſe locus ſatisfactioni per quam reatus ille tolli poſſit?

Adde tertiò quòd idem Tridentinum ex Apoſtolo refert, nihil eſſe damnationis iis qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem: an non enim multum manet damnationis quando manet malum meritum quo tollitur auxilium ad ſalutem neceſſarium, hoc eſt, meritum quo ſalus fit impoſsibilis ipſis etiam iuſtificatis, damnatio autem fit neceſſaria? Cùm enim impoſsibile ſit ſuppoſito præſentis prouidentiæ decreto iuſtificatum ſaluari niſi perſeueret in iuſtitia; impoſsibile quoque ſit perſeuerare niſi Dei au-

xilio sustineatur vt non cadat; si debetur originali peccato quantumuis per baptismum sublato, vt huiusmodi auxilium subtrahatur: quomodo non illi debetur vt baptizati salus fiat impossibilis? & dicetur tamen nihil damnationis in eo manere, qui manet in impossibilitate salutis per peccatum contracta?

Tom. 3. lib. 3. de gra. Salu. cap. 20. Sed hoc planius fiet, si excutiamus catenam illam damnatarum sententiarum. Exserit enim sese statim alius error quo dicunt Deum nullam habuisse intentionem quæ salutem spectaret eorum qui reipsa non saluantur, etiamsi iustificentur ad tempus: nec de ea magis cogitasse quàm de salute diaboli. Ea scilicet causa est cur gratiam deneget ad perseuerandum necessariam. Verùm hinc etiam euidenter confirmatur quod dicebam, istorum baptismo tribui non posse quòd totam pœnam remittat, quòd nullum relinquat salutis impedimentum, nihil prorsus damnationis in iis qui ritè baptizati sunt: atque ita quæcumque dixit Tridentinum in contrarium inania esse verborum ludibria. Cùm enim nolle cogitare de salute lapsorum in peccatum, ac proinde damnatorum vel damnandorum, idem sit ac relinquere illos in massa damnationis, dicere nihil damnationis iis esse qui relinquuntur in massa damnationis, nonne est splendidè nugari?

Confirmatur iterum ex alio Nou-Augustinianorum errore, quo significant primum Adami peccatum fuisse proprie peccatum; hæc verò quæ iam committuntur cum impossibilitate, scilicet ab iis abstinendi, seu cum necessitate committendi, non esse propriè peccata: sufficere tamen ad damnationem quòd hæc siue impossibilitas, siue necessitas trahatur ex illo primo peccato. Quasi dicerent, etiam si non habeant ipsa per sese sufficientem libertatem, habere tamen in sua origine. Et quemadmodum non negant quin non fuerit imputandum Adamo ad damnationem primum peccatum, nisi habuisset indifferentiam voluntatis & potentiam

ab eo abstinendi; ita negaturi non sunt, quin si hæc peccandi necessitas qua contingit iustificatum relabi in peccatum, non proueniret ex priore peccato; ipse non sit excusandus à culpa, & ab ea quæ inde sequitur damnatione. Quo posito, quis non videt vim prioris peccati in posteriori remanere, ac dare illi quasi vigorem & valorem ad damnationem promerendam? Quod cùm ita sit, infelix ille qui finaliter in hunc modum peccat, non dicetur vel æquè vel magis damnari propter primum peccatum; quàm propter secundum? Et dicetur tamen illud in baptismo esse remissum propter quod baptizatus & per baptismum iustificatus, his nequidquam obstantibus, damnatur?

Verùm quia solemne Baianis est Conciliorum & Pontificum decretis), & quibuslibet aliis argumentis opponere authoritatem Augustini, ostendendum est. Quartò ex Augustino infamem esse ac detestandam huiusmodi doctrinam. Augustini enim verba sunt illa quibus apertè significat, si de paruulis sit quæstio, concupiscentiam quidem in illis relinqui: sed hoc operari baptismum, *vt non obsit mortuo quæ inerat nato. Nam si post baptismum vixerit, atque ad ætatem capacem præcepti peruenire potuerit: ibi habet cum qua pugnet, eámque adiuuante Deo superet, si non in vacuum gratiam eius susceperit: si reprobatus esse noluerit. Nam nec grandibus hoc præstatur in baptismo (nisi fortè miraculo ineffabili omnipotentissimi Creatoris) vt lex peccati quæ inest in membris repugnans legi mentis, penitus extinguatur & non sit. Sed vt quidquid mali ab homine factum, dictum, cogitatum est, cum eidem concupiscentiæ subiecta mente seruiret, totum aboleatur ac velut non fuerit habeatur, &c.* An putauerit Augustinus eo deterioris esse conditionis paruulos si viuant, quàm si moriantur; quòd concupiscentia in cuius aliquo reatu peccatum originale posuit, paruulis morientibus post baptismum nihil noceat, paruulis verò adolescentibus ita noceat, vt impossibilem illis faciat perseuerantiam

De pec. mer. cap. 37.

in gratia baptismali; vnde sequatur etiam ipsorum damnatio? Et non clarè supponit nullum illius malum meritum remanere quo excludatur gratia ad perseuerandum necessaria, quando dicit relinqui tantùm ad pugnam, hoc est, ad exercitium virtutis ad quam pugnam præsto sit *Deus adiuuans*, per gratiam suam: & quando significat eos qui cadunt ideò cadere, quia gratiam illam *frustra receperunt*, quod scilicet cooperari noluerint? Quid est verò quod addit, vel quem sensum habere potest in sententia Aduersariorum, *si reprobatus esse noluerit*? Nonne hoc est reprobari, non habere facultatem ad perseuerandum? vt illa facultas denegetur. spectatúrne voluntas reprobi iuxta eorum doctrinam? Nonne Deus statuit eam non dare consequenter ad peccatum originale & antecedenter ad omne peccatum actuale: atque adeò ad omnem eiusdem reprobi voluntatem? Cuinam ergo exprobrari potest quod *voluerit esse reprobus non vincendo concupiscentiam adiuuante Deo*? Sed quod addit Augustinus de iis qui baptizantur adulti, aboleri peccata actualia *quasi non fuissent*, an non supponit aboleri pariter originalia? Quid enim eis prodest actuale sic aboleri, si originale hoc adhuc operatur vt relabantur & pereant, dum impedit malo quodam merito suo ne detur auxilium ad perseuerandum, immò ne sit vlla in Deo salutis ipsorum intentio?

Idem iterum confirmat Augustinus his verbis: *In grandibus autem baptizatis, in quibus iam ratione vtentibus quidquid eidem concupiscentiæ mens ad peccandum consentit, propriæ voluntatis est, deletis peccatis omnibus, soluto etiam reatu quo vinctos originaliter retinebat; ad agonem interim manet, non sibi ad illicita consentientibus nihil omnino nocitura, donec absorbeatur mors in victoriam, & pace perfecta nihil quod vincatur existat.* Relinquitúr-ne tantùm ad agonem & non etiam ad pœnam, si eius intuitu denegantur vires necessariæ ad resistendum tentationi? Non est pœna quâ fit vt baptizatus, quamuis temporaliter

Ib. lib. 2. cap. 4.

iustus, relinquatur tamen in massa damnationis Deo nullam habente saluandi voluntatem? Itá-ne soluitur reatus qui vinctos originaliter detinebat ante baptismum, si manent nihilominus addicti damnationi, denegata perseuerantiæ facultate, hoc est iniecta peccati & quæ inde consequitur, damnationis necessitate? Et quo sensu dicitur *non nocet non sibi consentientibus*; si ante consensum tollit resistendi facultatem? Nullúm ne nocumentum est adimere facultatem illi malo resistendi, à quo inseparabilis est æterna damnatio?

Idem & tertiò confirmat Augustinus cùm dicit. *Illud namque præcipuè propter quæstiones quæ de hac re motæ sunt: vel moueri adhuc possunt attendere ac meminisse debemus tantummodo peccatorum omnium plenam perfectàmque remissionem baptismo fieri, hominis verò ipsius qualitatem non totam continuò commutari.* Et mox, *Hæc lex peccati, quod etiam peccatum appellat Apostolus .... non sic manet in mēbris eorum qui ex aqua & Spiritu renati sunt, tanquam non sit eius facta remissio,* VBI OMNINO PLENA ET PERFECTA FIT REMISSIO PECCATORVM, OMNIBVS INIMICITIIS INTERFECTIS *quibus separabantur à Deo: sed manet in vetustate carnis tanquam* SVPERATVM ET PEREMPTVM, *si non illicitis consensionibus quodammodo reuiuiscat.* Attendite igitur ô Baiani, monente Augustino, & mementote. In baptismo fit *perfecta plenáque remissio peccatorum omnium.* Estne perfecta plenáque remissio, si remanet in Deo voluntas in æternum damnandi? si nulla vsquam est in æternum saluandi? *Interfectæ sunt omnes inimicitiæ* inter baptizatum & Deum, si manet adhuc baptizatus in massa perditionis, tenetúrque semper ligatus catena necessitatis relabendi & in peccatum & in mortem æternam? *superatum & peremptum est malum* quod adhuc operatur, non dico infirmitatem aliquam aut langorem, sed propriam atque absolutam standi impotentiam? An *reuiuiscit* tantùm illicitis consensionibus, quod antecedenter opprimit sublata dissentiendi potestate?

Ib. cap. 27. 28.

Lib. 6. cap. 16. Confirmatur quartò, ex responsione ad obiectionem Iuliani, qui dicebat. *Quòd si malum esset concupiscentia, careret ea qui baptizatur.* Augustinus verò. *Multum erras*, inquit, *omni enim peccato caret, non omni malo. Quod planiùs ita dicitur* OMNI REATV OMNIVM MALORVM CARET, *non omnibus malis. Numquid enim caret corruptione corporis, &c.* Et paulò post, *Horum itaque malorum præteritus omnis reatus sacro fonte diluitur.* Id esse, cuius intuitu Deus denegat suam gratiam, manúmque quâ iustificatum erexerat subtrahit, ac cadere sinit in æternam damnationem sine dubio est aliquis reatus: & ille manet ex doctrina Baianorum: manet igitur aliquis reatus, Augustino frustra reclamante *omni reatu omnium malorum* carere baptizatum.

Cap. 13. Adde quintò clarissima verba ex libro primo ad Bonifacium: *Et ista ipsa carnis concupiscentia in baptismo sic di-
» mittitur, vt quamquam tracta sit à nascentibus*, NIHIL NO-
» CEAT RENASCENTIBVS. *Ex quibus tamen si filios carnaliter
» gignunt, rursus trahitur, rursúsque & nocitura nascentibus
» nisi eadem forma renascentibus remittatur, & insit* NIHIL
» OFFVTVRA VITÆ FVTVRÆ, *quoniam reatus eius genera-
» tione tractus regeneratione dimissus est.* Quomodo sic dimittitur concupiscentia vt *non noceat* iustificatis per baptismum, si necessitatem influit iterum peccandi impedito diuinæ gratiæ auxilio? Non nocetur illi qui adigitur ad necessitatem æternæ damnationis? Et quid prodest baptismi gratia, si remanet sententia iudicis pœnas æternas decernentis? Non nocet concupiscentia quæ sententiæ illi motiuum obiicit? Et *nihil obest vitæ futuræ*, quæ necessitatem affert in æternum moriendi?

Serm. 7. cap. 9. Sextò, constantem se in eadem sententia Augustinus ostendit de verbis Domini, cùm dicit: *Quidquid illa con-
» cupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum siue
» in factis, siue in dictis, siue in cogitationibus, totum deletum
» est sacro baptismate*: OMNIA DELEVIT VNA INDVLGENTIA.
» *Restat ergo cum carne conflictus: quia deleta est iniquitas, sed*

manet

manet infirmitas. Omnia debita deleuit vna indulgentia, manet tamen decretum damnationis, Deóque certum est nihil facere quo baptizatus ille, qui fortè reprobus est, saluari possit. Et quamuis vocet illum ad gratiam baptismi, temporalem tamen gratiam, & quæ nihil prosit ad æternitatem præparat necessariò, & cum impossibilitate eam retinendi, perdendam. O Baiani, estis enim iterum monendi. Audite Augustinum, qui *attendere* vos iubet ac *memores* esse: huc huc congerenda erãt argumenta illa quibus statum puræ naturæ tam fusè, tam importunè, támque inaniter impugnatis. Deus creaturæ rationali, imagini suæ iam accepta baptismi gratia innocenti, cur vires denegat ad perseuerandum? An aliquo ipsius merito, an nullo? si aliquo merito suo, quomodo verũ est quod dicit Augustinus omnia debita deleta esse? Si nullo, quomodo bonus est Deus? quomodo iustus, qui tanta miseria imaginem suam, filium suũ, regenerationis beneficio adoptatum, creaturam suam intelligentem, beatitudinis capacem & hæreditarium ad illam ius habentem, nulla ipsius culpa, nullo merito afficit, manúmque subtrahit qua tenebatur ne in interitum rueret, non aliam ob causam, quàm quia sic lubet & placitum est? hæ sunt vestræ declamationes, quibus obtinere vultis, Deum non fore Deum, si puerum ab originali peccato liberum vel scabie vlla, vel petigine inuadi sineret. Nimirum hoc grauius est, quàm hominem non tantùm liberum à peccato, sed præterea iustum, Deique amicum & filium cum hæreditario iure ad beatitudinem; nulla ipsius culpa, deserere vt cadat in interitum, auxilio, sine quo stare non potest, denegato. Hæc sunt inquam, miracula Theologiæ Augustinianæ superioribus retro sæculis incognita, nunc oraculo vestro singulari Dei beneficio toti reipublicæ Christianæ manifestata. Si Deus non impediat ne papula surgat in fronte pueri qui peccatum non habet; non est Deus. Si hominem pariter innocentem, & præterea vocatum

receptúmque iam in amicitiam & adoptionem & ius ad æternam gloriam, non adiuuet contra inuictam necessitatem cadendi in æternam damnationem, si non habeat vllam iuuandi saluandique innocentis & nihil malè meriti filij voluntatem, nihil tamen facit quod ipsius bonitatem & æquitatem non deceat? Ego verò non dubito quin æquus Lector Theologiam hanc indignatione sua dignissimam putet. Atque hac ratione reiicitur prima illa solutio ad Augustini locum sexto loco propositum contra Baianos. Sed illi secundam offerunt, atque, vt vocant, *veriorem*, vt posit nobis prior illa vel ipsis aduersarijs auctoribus falsitatis esse suspecta. Secunda igitur examinanda superest.

§ II.

Reijcitur Baianorum solutio, corruptum esse locum Augustini diuinantium.

Cap. 12. VERIOR *solutio*, inquiunt, est, Augustini locum illum esse corruptum, & vbi dicitur, *quis enim diceret ei quid fecisti si damnaret iustum?* legendum esse, *si damnaret iniustum*. Sumptum enim esse locum ex libro Sapientiæ vbi dicitur. *Quis enim dicet tibi quid fecisti, aut quis stabit contra iudicium tuum: aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum?* Loquutum esse igitur Augustinum de damnatione iniusti, non de damnatione iusti. Adde in eodem commentario, vbi eadem sententia repetitur, de iniustis sermonem esse: & circumstantiam difficultatis hoc postulare. Consilium enim Augustini esse ad contritionem excitare commendatione iustitiæ diuinæ, quæ locum habet in damnatione iniusti, non autem iusti: vt omittam totius doctrinæ Augustinianæ consonantiam, quæ correctionem hanc postulare videtur.

Lib. 5. de statu puræ nat. cap 16.

Sed oppono primò criticos huiusmodi obseruatores

in auctoribus tanti nominis non solere tolerari, quando nulla vsquam exemplaria reperiuntur quæ faueant, nulli qui se aliter vnquam legisse aut legendum censuisse dicant. Quid enim est vt quod semper & vbique & ab omnibus lectum est, iam aliter debere legi vni homini credamus? præsertim quando sensus planus est, & sententia cohæret?

Certè hoc loco in Baianos circa scripta S. Augustini optimè cadit quod ille Manichæis exprobrabat circa sacram ipsam Scripturam. Nempe, *vbi sic manifesta veritate isti præfocantur vt obsessi dilucidis verbis* S. Augustini *exitum in eis fallaciæ suæ reperire non possint; id testimonium, quod prolatum est, falsum esse respondent. O vocem à veritate fugacem, in amentia pertinacem! vsque adeo inuicta sunt quæ aduersus vos de* S. Augustini *codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicatis nisi eos esse falsatos?.... Aliud est ergo authoritate aliquorum vel librorum vel hominum non teneri, & aliud est dicere: Iste quidem vir sanctus est, & omnia vera scripsit, & ista Epistola ipsius est, sed in ea ipsa hoc eius est, hoc non est eius. Vbi cum ex aduerso audieris, proba; non confugias ad exemplaria veriora, vel plurium codicum, vel antiquorum; vel linguæ præcedentis, vnde hoc in aliam linguam interpretatum est: sed dicas. Inde probo hoc illius esse,* QVIA HOC PRO ME SONAT, ILLVD CONTRA ME. TV ES ERGO REGVLA VERITATIS. Hic igitur à Baianis Augustino monente petimus vt confugiant ad exemplaria veriora, vel plurium codicum, vel antiquorum, vt ostendant ita esse legendum quo modo ipsi legendum putant locum iam citatum. Quod quia facere non possunt, superest vt eis dicatur, *Tu tibi es regula veritatis*, non Augustinus.

Contra Faustum lib. 11. cap. 7.

Oppono secundò hanc animaduersionem pugnare cum ipsa orationis constructione formaque sententiæ. Cùm enim dicit, *Quis enim diceret ei quid fecisti si damnaret iustum? quanta ergo misericordia eius, vt iustificet iniustum?* Manifestum est illa antithesi iusti cum iniusto exprimi

quandam ratiocinationem & argumentum à minori ad maius, vel à maiori ad minus. Nam sensus est, si Deus hominem iustũ vsus absoluto suo dominio æterna hæreditate priuaret: nemo iure posset conqueri: ergo multò minùs conqueri quis poterit, si Deus iniustum ad eam spem non vocet illum iustificando: vel, potest Deus absoluta sua potestate priuare iustum æterna beatitudine, propterea tantùm quia iustitia non eximit iustum à perfecto Dei dominio: ergo multò magis potest priuare iniustum, propterea̓que multò maior est eius misericordia, quòd non solùm non priuet, sed insuper vocet illum ad spem eiusdem beatitudinis, condonata purgatáque iniustitia quæ speciale impedimentum exhibebat tantæ misericordiæ. Hæc cogitatio quæ sibi constat & aptè concepta est, euanescit tota si priore in parte sententiæ, loco *iustum*, substituat quis, *iniustum*. Ita enim iacebit, *quis enim diceret ei quid fecisti si damnaret iniustum? quanta ergo misericordia eius vt iustificet iniustum?* Attende, amabo te Amice Lector, tuúmque ipse animum ausculta, si non suggeret tibi sublata illa quæ iustum inter atque iniustum est differentia mutari sententiæ totam speciem, & orationis efficaciam, vel minui vel prorsus auferri?

Et confirmatur argumento, vt mihi videtur manifesto. Quia si priore loco scriptum fuisset τὸ *iniustum*, non debuit deinde posteriore loco repeti; abundè enim intelligitur. Quis enim non videt sententiam esse integram cùm dicitur. *Quis enim diceret ei quid fecisti si damnaret iniustum? quanta ergo misericordia eius vt iustificet?* vel si quid præterea fuit addendum, ad summum esse pronomen relatiuum, vt diceretur. *Quanta ergo misericordia eius vt eum iustificet?* Quis inquam non videt frustra & superfluò hic repeti *iniustum*? Deprauatio ergo dicenda est illa, non correctio, quæ priore loco iniustum substituit.

Nam quòd dicunt sumptam esse hanc sententiam ex

libro Sapientiæ; vnde colligunt, cùm Augustinus eius libri mentionem nullam faciat; sed neque illi qui notare soliti sunt Augustini loca ex Scripturis desumpta? propterea-ne verò quia phrasim Scripturæ modúmque interrogandi Augustinus imitatur, ideo dicendus est sententiam quoque inde sumere vnde verba desumpta sunt, quæ imitando vsurpat? atqui hoc illi tantùm dicere possunt qui nesciunt SS. Patres, Bernardum præsertim & Augustinum ita Scripturis sanctis insueuisse, vt eius & verba & tropos & varios dicendi modos imitentur, quamuis disparem sententiam proferant. Occurritque exemplum in eo quòd paulò post referendum erit, Augustinum dum loquitur in Iosepho Patriarcha, qui fratres suos torquebat dilata sui manifestatione, factum excusare, quod illi viderentur non esse condignæ illæ passiones, ad futuram gloriam quæ reuelanda erat fratre cognito. Vbi Apostoli verba, quæ de spiritali & æterna gloria intelliguntur, ad temporalem & sensibilem transfert: cuius generis alia multa millies occurrunt apud Patres.

Nihil etiam iuuat quod addunt S. Augustinum in alio loco eiusdem commentarij eamdem sententiam ita repetere, vt de damnatione *iniusti* loquatur. Negamus enim eamdem sententiam repetere in eodem videlicet tractatu, in quo ille fortè videri posset vti tautologia & esse verbosus: sed dicimus nouam proferre. Nempe vtrumque Augustino verum esse visum est, inculpabilem fore Deum si vsus absolutâ suâ potentiâ iustum æterna beatitudine priuaret: &, Nullam etiam esse rationem quæ Deum cogat eruere hominem suâ culpa immersum in massam damnationis. Vtrumque igitur expressit in Commentario Psalmi 70. Primum in principio concionis primæ de prima parte Psalmi, cùm dicit id quod iam relatum est. « *Quis enim ei diceret quid fecisti si damnaret iustum? Quanta ergo misericordia vt iustificet iniustum?* » Secundum deinde in enarratione eiusdem «

» Primæ partis, post medium, cùm dicit, *Magna laus esset,*
» *& dedisti ei liberum arbitrium, in paradiso collocasti, præce-*
» *ptum imposuisti, mortem si præceptum violaret iustissimam*
» *denuntiasti. Nihil non fecisti, nemo est qui à te ampliùs exi-*
» *gat. Peccauit, factum est genus humanum tamquam massa*
» *peccatorum, profluens de peccatoribus. Quid ergo tu si massam*
» *istam iniquitatis damnes, quisquam tibi dicet iniustè fecisti?*
esses planè etiam sic iustus, &c. Hic quæso quænam apparet ratio quæ cogat in priore illo membro prioris sententiæ legendum esse, *si damnaret iniustum?*

Iam quod dicunt communem lectionem pugnare cum Augustini consilio, qui priore illo loco excitare conatur ad timorem diuinæ iustitiæ; nullius est momenti. Stat enim suum huic timori motiuum, cùm intelligimus Deum qui solo titulo supremi dominij priuare potest iustum æternâ & beatâ vitâ, multo magis hoc posse accedente ad titulum dominij titulo iudicis merito sæuientis, iustitiâque impellente in hominem peccatorem. Denique illa totius Augustinianæ doctrinæ consonantia quam prædicant, somniantium musica est, desitura vbi primum euigilauerint ad veram S. Doctoris intelligentiam, & ab aurium affectarum tinnitu conualuerint. Ostendant enim vbi dixerit Augustinus absolutè, ac præcisè à decreto præsentis prouidentiæ; non posse Deum sic vti supremo in res omnes dominio, vt iustum in nihilum redigat: & quod minùs est, eâ saltem damnatione damnet, quæ solùm importat visionis beatificæ carentiam latè sumpta, vt antea monui, damnationis voce?

CAPVT X.

Præludium ad solutionem argumentorum quæ Baiani obijciunt, contra nuperum scriptorem.

RELIQVVM est vt satisfaciamus argumentis quibus Nou-Augustiniani probare conantur impossibilitatem status purè naturalis. Quod certè molestissimi

laboris esset, si disputare cogeremur iis conditionibus quas præscripsit non ita pridem ex hoc hominum genere nescio quis. Ex antro enim loquitur, nec visu facilis, nec dictu effabilis vlli. Is primò disputari vult cum nouo Augustino. *Ex spiritu per omnia S. Augustini opera diffuso.* Deinde. *Ex tanta saltem multitudine textuum tamque vrgenti, quanta cernitur in Nouo Augustino.* Quam ille conditionem adeo putat esse necessariam, vt ab ipso naturali lumine statim præscribatur. Denique postulat vt respondeatur sigillatim testimoniis omnibus ex Augustino adductis, *nullo prætermisso*, adhibita videlicet vniuscuiusque explicatione solida & euidenti. sensum enim communem monstrare hanc vnam esse rationem disputandi legitimam. hæc ille.

Auctor libelli cui titulus. *Response à vn escrit qui a pour titre, Extrait de quelques propositions, en 1644.*

Sed ego scire velim primùm an satis intelligat quod dicit; & quid sit argumentari *ex spiritu diffuso per omnia Augustini opera*: & an non vna sit ista ex phrasibus Illuminatorum, dum nec capiunt ipsi sese, nec ab aliis capi se sinunt, sed illusi simulacris vacuarum cogitationum, & specie magnifica inanium sententiarum, in eandem quoque illusionem sectatores suos inducunt. Dic nobis inquam, ô vir bone, quis erit idoneus arbiter in hac disputatione vt possit iudicare vter pugnantium argumentetur *ex spiritu diffuso per omnia D. Augustini opera*? Quod si quis ad ipsa D. Augustini opera quæ pro sua sententia profert, Ecclesiæ spiritum adiungat per os summorum Pontificum perpetuo loquentis; si Conciliorum placita minimè perplexa vel ambigua, si communissimum sensum Doctorum qui viuunt in Ecclesiæ infallibilis sinu eiúsque spiritum & hauriunt & communicant sine vlla erroris nota, dic quæso hiccine argumentabitur ex spiritu Augustini? à spiritu Augustini per omnia eius opera diffusus, aliúsne est à spiritu quo totum corpus Ecclesiæ viuificatur & regitur à capite vsque ad pedes?

Deinde quid addis? Vt producatur *tanta saltem multi-*

tudo textuum quantam continet Nouus Augustinus? Obtinere vis vt nisi tribus illi voluminibus respondeatur respōsum non sit? Sed quid dico tribus? Repræsentari vis insuper omnes textus quos ille produeit, & singulas singulis adhiberi explicationes solidas & euidentes, quod tres alios tomos vt minimū requirit. Atque ita nisi sex septémue tomis Nouus Augustinus confutetur frustra sumus? O ridiculum agonothetam, & eo tantùm nomine prouidum, quod nomen suum occultauit! Quis vnquam pensitauit athletarum merita ex numero petitionum? hydram nemo victam putet ab eo qui capita omnia vno ictu præciderit, propterea quod non sigillatim trucidauit? Non sic in scholis numero rationum vt in comitijs popularibus numero suffragiorum res definiuntur. Non sunt argumenta numeranda, sed ponderanda: O qūam malè nobiscum ageretur si cogeremur hunc audire Legislatorem! Paucis ab hinc annis editus est liber boni cuiusdam viri, qui centum vt ipse putat demonstrationibus concludit omnes Religiosos teneri sub pœna peccati mortalis & æternæ damnationis Europam deserere, & in nouum orbem nauigare ad catechizandos Barbaros. Superiores tantùm excipiendos putauit vir prouidus, ne scilicet vt interpretari fas est dilapsis omnibus subditis, nemo superesset qui gallinas regeret monasteriorū & feles. Quid faciemus cum homine isto, si locus est legibus anonymi Disputatoris? Centum aliæ demonstrationes erunt proponendæ, quibus probemus nullam esse illam Religiosorum obligationem. Deinde distinguendæ sigillatim centum quoque solutiones ad diluendas centum demonstrationes contrarias. Quis autem meritò possit nisi magni alicuius peccati reus ad hunc laborem damnari? Quis etiam vel solùm ad legendam lucubrationem tam ineptam? Locum mihi proponis purgandum quem occupauit sylua ingens atque horrida. Quid si possem vno terræ motu jllam excutere? Quid, si vno,

si vno venti turbine eradicare? Quidni liceat & ignem adhibere, vt vnâ omnia flammâ consumantur? Non, inquis, & virgulta, & arbores, & arbusta omnia sigillatim eradicanda sunt: alioqui purgari locus non potest. O te! Nimirum vt plantarum ita & malorum argumentorum & inutilium citationum est quædam fœcunditas, quam viros sapientes nec imitari decet, neque pati vt in hoc belli genere primas ferat, ne statuatur præmium loquacitati. Certè nec cum hæreticis hac conditione contendere quisquam ausit. Quis enim impedire potest ne, quod facere solent, ad confirmandum vnum aliquem errorem ex sacris Scripturis loca multiplicent? Cum illis ergo si numero pugnandum esset, & tot afferenda pro tuenda veritate, quot illi pro impugnanda proponunt: nec liceret vnum aut alterum efficax testimonium opponere inutilibus decem, quid nobis fieret? Nihil igitur moramur tam malum hunc *communis sensus & naturalis rationis* interpretem: nec putamus necessarium eâ ratione monstrare *vel vno saltem in puncto*, quod ille requirit, Nouum Augustinum Antiquo aliquando imposuisse. Id enim aliunde atque alia ratione monstratum contendimus. Soluendarum obiectionum modum eligimus ipsi eum qui magis placuerit. Si videbitur efficax; Aduersariorum erit manus dare: sin autem; argumenta repræsentent quæ suam adhuc vim tenere putabuntur. Conferri ea poterunt cum data solutione: ac si quid meritò desiberabitur, satis fiet.

Sunt igitur argumenta omnino quindecim ex innumeris Augustini testimoniis collecta, & in tres libros plurimáque singulorum librorum capita latè explicata, queis Nou-Augustiniani possibilitatem status purè naturalis fusissimè impugnant. Istorum omnium argumentorum summam ipsimet ita colligunt cùm dicunt, *Ex his potissimum capitibus repugnare statum puræ naturæ. Quod nemo posset diligere veritatem, iustitiam, sapientiam, vnóque* Lib. 3. cap. 17.

verbo Deum: Nemo ad veram rationalis naturæ beatitudinem vel tendere vel peruenire. Nemo vel vnum opus bonum rectè operari. Nemo esse liber arbitrio. Nemo tentationem quamcumque superare. Nemo ab ignorantia, à difficultate, à concupiscentia, à morte, à miseriis liberari. Hæc probare conantur infinitis S. Augustini testimonijs, quæ more suo passim congerunt.

Ad hæc verò dicimus ipsi primò. In tota illa testimoniorum sylua nullum penitus esse quo disertè, atque, vt loquuntur, formaliter neget Augustinus possibilem esse statum puræ naturæ: vel, Non potuisse Deum absolutâ suâ omnipotentiâ condere hominem aut Angelum in statu quodam medio inter peccatum & dona supernaturalia. Nullus inquam versus est in tota testimoniorum quæ congerunt farragine, quo id vel ijsdem, vel similibus aut æquiualentibus verbis exprimatur. Quod si Nou-Augustiniani temere id à nobis dictum putanr, vnum aliquod cedant & herbam statim porrigimus.

Vnde dicimus secundò, in ipsos propriè cadere id ipsum quod nobis exprobrant, quæstionem totam ad consequentias & humanæ ratiocinationis deductiones esse redactam. v. g. Argumenta superiora sic illi disponere coguntur. Implicat naturæ rationalis status ille qui & peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam diligendi veritatem, iustitiam, sapientiam, vno verbo Deum: sed status purè naturalis peccatum excludit, & adiunctam habet impotentiam illam: ergo status purè naturalis implicat. Maiorem probant ex Augustino, quia impotentia Deum amandi est magna miseria & quia ex eodem Augustino miseria nec magna vlla, nec parua cadere potest in innocentem creaturam. Minor similiter probanda est. Et quidem quod status purè naturalis peccatum excludat supponimus omnes. Quòd verò adiunctam habeat illam impotentiam, probant ex Augustino, quia potentia Deum amandi nulla est sine gratia supernaturali;

ſtatus autem purè naturalis excludit gratiam ſupernaturalem Implicat ergo ſtatus purè naturalis. Ita illi procedunt.

Eodem modo conficitur aliud argumentum. Implicat ſtatus naturæ rationalis qui peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam tendendi vel perueniendi ad beatitudinem: ſed talis eſt pure naturalis: ergo, &c. Maiorem ſimiliter probant, quia magna miſeria eſt non poſſe tendere vel peruenire ad beatitudinem, & quia nulla miſeria contingere poteſt ſub iuſti Dei prouidentia innocenti creaturæ ex Auguſtino. Minorem verò, quia ex eodem Auguſtino ſine auxilio ſupernaturali non exiſtit potentia tendendi & perueniendi ad beatitudinem, ſupernaturale autem auxilium à ſtatu puræ naturali excluditur, ergo, &c.

De bono opere morali ſimiliter argumentantur. Implicare ſtatum qui peccatum excludat, & adiunctam habeat impotentiam exercendi aliquod opus moraliter bonum, quòd hæc ſit miſeria, &c. Statum verò purè naturalem excludere peccatum, vt ſupponimus, & adiunctam habere impotentiam exercendi vllum opus moraliter bonum: eò quòd, vti ex Auguſtino fusè probatur, exerceri nullum poſſit abſque auxilio diuinæ ac ſupernaturalis gratiæ, qua caret, ex hypotheſi ſtatus purè naturalis.

Libertatem pariter nullam eſſe dicunt in creatura innocenti, niſi ſit poteſtas abſtinendi à malo & faciendi bonum: neque hanc eſſe ſine gratia, qua cùm ſtatus ille carere ſupponatur, conſequens eſt vt libertate careat, quæ miſeria tanta eſt vt cadere non poſſit in creaturam intelligentem & innocentem. Eſſe igitur impoſſibilem eiuſmodi ſtatum.

Denique concupiſcentiam, ignorantiam, difficultatem, mortem, aliáſque id genus miſerias ineſſe innocenti creaturæ ex Auguſtino, vt ipſis quidem videtur, implicat ſuppoſita Dei æquitate. Atqui neceſ-

sariò insunt nisi excludantur per dona supernaturalia: implicat ergo abesse huiusmodi dona ab innocenti creatura: ergo implicat status puræ naturę, quippe qui & innocentiam illam includit , & dona huiusmodi excludit ex suppositione.

Ad has ratiocinationes reducitur omnis omnino vis illorum quindecim argumentorum. In quibus cernere est, negationem possibilitatis status purè naturalis exprimi tantùm in conclusione, quæ ipsa nusquam apud Augustinum expressa est. Sed quia principia ex quibus ea deducitur, videntur illis apud Augustinum expressa; ideò & conclusionem Augustinianam esse putant.

Sed addimus tertiò Nou-Augustinianos admodum falli, tot enim interpretationibus, distinctionibus, exceptionibus, inficiationibus, vel ex Augustino desumptis, vel ex confessione ipsorũmet aduersariorum, obnoxia sunt illa principia, vt ab eis ad conclusionem quæ potissimùm intenditur impossibilis sit progressus. Id quod modò fiet manifestum in exemplis.

CAPVT XI.

Primum argumentum diluitur.

§ I.

Bonum naturæ conueniens posse differri ad tempus salua prouidentiæ æquitatę.

EXCVTERE iuuat eam quę primo loco allata est argumentationem, in qua hoc assumitur inprimis. Implicare statum naturę rationalis qui peccatum excludat & adiunctam habeat impotentiam diligendi veritatem, sapientiam, &c. Sed statim adhibenda est distinctio, si habeat status ille adiunctam perpetuò huiusmodi impotentiam, transeat: si ad tempus tantùm, negatur. Erit igitur interea status pure naturalis. Atque hæc distinctio non petitur ex delirijs humanæ philosophiæ: vel ex Scholasticis cauillationibus: Augustiniana

eſt, vt colligitur ex iis quæ ſuperius in argumento tertio diſſeruimus, Quin & admittitur à Baianis, qui regulam ſtatuunt quâ differre poſſit prouidentia conueniẽs ac debitum innocenti creaturæ bonum, quando videlicet contingit dilatione maius fieri, & auctorem huius regulæ Auguſtinum allegant, dum ea ratione defendit æquitatem conſilij quod inijt Ioſephus in Ægypto, quãdo fratres ſuos initio in eas redegit anguſtias quas Scriptura narrat. *Non enim fuiſſe condignam paßionem eorum in toto illo tempore quo turbabantur, ad futuram gloriam exaltationis quæ in eis fuerat reuelanda, fratre cognito.* Quid igitur mali eſſet, ſi creatura innocens aliquo tempore ſineretur ſubeſſe illi impotentiæ, vt meliùs deinde beneficium æſtimaret, quando intelligeret ex quanta ſe miſeria Deus liberaſſet? Nam vt dicatur poſſibilis ſtatus purè naturalis, neceſſe non eſt ſupponi perpetuum: neque modò negotium ei faceſſimus, cui placeat illa ſententia quæ diceret, ſicuti ſuppoſita rationalis animæ immortalitate conſentaneum eſt vt Deus tali homines regat prouidentia quæ impediat ne ſit æternus ſeparationis illius ſtatus: ſic ſuppoſita beatitudinis capacitate, conſentaneum eſſe prouidentiam quæ non patiatur in creatura rationali nullo peccato impedita perpetuam eſſe impotentiam aſpirandi ad bonum cuius capax eſt; Non dico eſſe hoc neceſſarium aut verum, ſed dato & non conceſſo, dico nihilominus ſtare quod intendimus. Nec ſimiliter negamus, quin pura natura ſibi relicta breui tempore labi poſſit in ſtatum peccati, vnde pura eſſe deſinat. Non ergo pugnamus pro perpetuitate ſtatus purè naturalis; hoc poſtulamus vt ſaltem pro aliquo tempore concedatur poſsibilis. Erit autem ſi aliqua poſsit eſſe boni etiam debiti dilatio. Nam hoc quoque modo mortalem fuiſſe Chriſtum abſolutè dicimus, etiamſi debita illi eſſet, & ſtatuto tempore concedenda immortalitas.

Lib. 3. cap. 19.

Quæſt. 146 in Gen.

Iam quod aſſumitur in minori eiuſdem argumenti,

statum purè naturalem dum peccatum excludit, adiunctam habere impossibilitatem diligendi veritatem, iustitiam, sapientiam, vno verbo Deum; exceptione pariter eget ac distinctione. Alius enim veritatis, iustitiæ, sapientiæ, Deíque amor ad perfectam eius possessionem & ex omni parte beatam æternitatem disponit, dicitúrque supernaturalis: alius perfectione illa caret & naturalis est. Prioris ergo impossibilitas puram naturam comitatur, non posterioris.

§. II.

Dari naturale virtutis exercitium.

HIc verò insurgunt statim Nou-Augustiniani & vociferantur fictitium esse naturalem hunc virtutis & Dei amorem. Nullum enim esse ex Augustino ad quem non requiratur gratia, qua caret pura natura: ideóque nullum esse naturalem. Atque huc congerunt Augustini testimonia innumera, quibus negat esse posse vllum veræ virtutis opus sine Dei gratia: & quęcumque sine illa fiunt vitia esse atque peccata. Quibus respondemus Augustinum nihil aliud velle quàm quod diximus, & veram virtutem vocare illam tantum quæ ad salutem & iustificationem, & perfectam demum beatitudinem disponit, quam omnino contendit supernaturalem esse & ex gratia per Christum contra Pelagianos. Citra verò perfectionem illam & vim impetrandi & merendi quæ ad salutem & vitam ęternam spectant, esse posse quosdam affectus, bonos & honestos, nulla mala circumstantia inquinatos, non solùm non negat Augustinus, sed disertissimè etiam concedit. Sed quia hoc est alterius disputationis argumentum, sufficiat in pręsentiarum quod habetur in libro de Spiritu & littera, vbi agnoscit facta quædam infidelium & à gra-
Cap.17.28. tia Christi alienorum. *Quæ secundùm iustitiæ regulam non solùm vituperare non possumus, sed etiam meritò rectéque*

laudamus. Et quamuis dicat opera illa, si benè discutiantur, vix habitura debitam iustitiæ laudem, subdit secundò, *Non esse tamen ita detritam in animo imaginem Dei terrenorum affectuum labe, vt nulla in ea velut extrema lineamenta remanserint,* vnde *meritò dici possit etiam in impietate vitæ suæ facere aliqua legis vel sapere.* Additque tertiò, sicut non impediunt à vita æterna iustum quædam peccata sine quibus hæc vita non ducitur, venialia scilicet; *sic ad salutem æternam nihil prodesse impio aliqua bona opera sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis inuenitur.* Quibus adde, quod dum contra Iulianum disputat, permittit illi vt dicat esse bona quædam opera naturæ viribus elicita, dummodo fateatur Iulianus esse illa Lib. 3. cap. 4. sterilia ad vitam æternam: & ea omnia quæ perducunt ad vitam æternam non nisi à Deo Patre per Iesum Christum cum S. Spiritu inspirari.

Sed dicunt Augustinum hoc loco contendere, non posse steriles esse virtutes, si veræ sint: nec nisi bonam arborem ac proinde minime infructuosam, quæ huiusmodi fructus producit. Ad quod respondemus, non videri Augustino steriles esse posse virtutes *si veræ sint.* Quia *veritatem illam* strictiùs sumit, vt iam dictum est, & fit manifestum ex his verbis: *Quod cùm facimus* (Christiani virtuti operam dantes) *ideo* VERAS *virtutes habemus quia* VERVM *est propter quod facimus, id est* NATVRÆ NOSTRÆ CONSENTANEVM AD SALVTEM ET FELICITATEM. *Non enim absurdè virtus definita est ab iis qui dixerunt, virtus est animi habitus naturæ modo atque rationi consentaneus. Verum dixerunt* SED QVID SIT CONSENTANEVM LIBERANDÆ AC BEATIFICANDÆ NATVRÆ MORTALIVM NESCIERVNT. En in quo ponat Augustinus virtutis *veritatem.* Quod *naturæ sit ad salutem & veram felicitatem consentanea,* seu, *Quod consentaneum sit liberandæ ac beatificandæ naturæ.* Et quæ sunt huiusmodi minimè sunt, vt patet, ad vitam æternam sterilia: nec voluntas quæ talia producit, arbor mala vel infructuosa. Quia ex quo talia producit

vel est, vel incipit esse à peccato libera, hoc est, vel est libera vel incipit liberari. Quod autem sit aut esse possit aliquis affectus secundùm rectam rationem elicitus, ac proinde honestus, qui tamen positiuè nihil conferat ad vitam æternam, eáque ratione sit fructus sterilis arboris, atque etiam malæ, quòd peccata quorum rea est voluntas nec tollit nec ad tollenda iuuat, iterum dico nusquam ab Augustino negatum, non semel autem concessum esse.

Nam de affectibus qui directiùs expressiúsque in Deum tendunt, vt sunt actus contritionis, amoris Dei, & similibus, ideo dixerit Augustinus non posse inutiles esse ad salutem, nec sine Dei gratia, quòd crederet communiter & iuxta præsentis prouidentiæ decreta gratiam naturæ comitari, & dum illa se iuuari sinit, naturales motus ad bonum citra debitum, citra meritum omne ac proinde gratuitò coniunctos habere ac concurrentes motus supernaturales, vnde sequantur etiam affectus & supernaturales & ad iustificationem iuuantes hunc enim esse Augustini sensum de bonitate Dei & propēsissima ad liberandos à damnatione homines misericordia ostendit, quod in libro de natura & gratiæ

Cap. 67. confirmat, cùm id antea tradidisset in tertio de libero arbitrio. *Vbique præsentem esse Deum, qui multis modis per creaturam sibi Domino seruientem auersum vocet, doceat credentem; consoletur sperantem, diligentem adhortetur, conantem adiuuet, exaudiat deprecantem.* Quibus congruunt quæ

Cap. 20. addit in eodem tertio de libero arbitrio. *Oportuisse filios Adæ non solum volentes non prohiberi, sed etiam adiuuari, vt vinceret quisque supplicium quod origo eius ex auersione meruerat.* Et, *Quanquam in ignorantia & difficultate nata sit anima, non tamen comprimi aliquâ necessitate ad perseuerandum in eo quod nata est. Quod facultatem habeat vt adiuuante Creatore seipsam excolat & pio studio possit omnes acquirere & capere virtutes: ideóque si noluerit peccati ream iure teneri tanquam quæ benè vsa sit ea facultate quam accepit.* Quæ frustra

ſtra dicerentur niſi quoties & quamdiu opus eſt, præſto eſſet adiuuans Deus ad complendam facultatem naturalem, atque ad actus ad ſalutem neceſſarios eleuandam. Vnde ſubiungit ignorantiæ ac difficultatis culpas Deo non tribui: *Quod ille dederit & facultatem benè operandi in laborioſis officiis, & viam fidei in obliuionis cæcitate.* Et, *Nulli hominum oblatum eſſe ſcire vtiliter quærere quod inutiliter ignorat: In ipſa ignorantia & difficultate non abſtuliſſe Deum liberam voluntatem petendi & quærendi & conandi, daturum petentibus, demonſtraturum quærentibus, pulſantibus aperturum.* Item, *Quod ignorat anima quid ſibi agendum ſit, ex eo eſſe quòd nondum accepit: ſed hoc quoque accepturam, ſi hoc quod accepit benè vſa fuerit: accepiſſe autem vt piè & diligenter quærat ſi volet.* Item. *Deum in animæ poteſtate poſuiſſe, ſi vellet, ad beatitudinem tendere.* hæc ab Auguſtino dicta ante Pelagianorum exortum & poſt exortum Pelagianorum re cognita diligenter, neque tamen vſquam retractata, ſatis oſtendunt crediſſe illum ex pura & prorſus indebita Dei miſericordia præſto eſſe diuinam opem, qua fiat vt circa Deum natura hominum non operetur ſola, nec per ſolos affectus naturales: ſed quoties eſt naturaliter diſpoſita ad huiuſmodi actus naturales bonos, adſit quoque ſupernaturalis & indebita prorſus diſpoſitio ad ſupernaturales. Vnde dici poſſit, ſi verè timet, ſi vere amat, ſi verè colit, & vtiliter ad ſalutem, & ex indebito Dei beneficio atque impulſu Spiritus ſancti timere, amare, colere. Quod ſi Deo placuiſſet aliud ſtatuere, contigiſſet in hominibus reperiri timorem Dei aliquem honeſtum & bonum, ſimilémque amorem, & cultum ad vitam æternam ſterilem, & vi tantùm naturalium beneficiorum expreſſum.

Atque hoc eſt quod ſecundo loco reſpondendum duxi, quódque Lectori magnopere inculcatum cupio: Baianos ſcilicet in hac diſputatione incautis illudere, dum impoſſibilitatem puræ naturæ probant ex iis quæ

ſunt ab Auguſtino dicta de naturâ peccatrice ſuppoſitâ eâ quâ tunc regitur prouidentiâ, perinde quaſi tam infirma foret ad omne bonum natura innocens, támque indigeret indebito Dei auxilio, ac indiget rea, iræ Dei flagellíſque ac caſtigationibus tum poſitiuis tum priuatiuis obnoxia. Id quod illi non obſcurè ſignificant dum poſtquam docuerunt, *Concupiſcentiam non minus repugnare naturæ in pura natura quàm in lapſa: nec minus malam eſſe minúſque pudendam*, addunt poſtea *ſtatum purorum naturalium gratia reſiſtendi & medēdi penitus carere: Et ſi potuiſſet tunc concupiſcentia frenari per auxilium naturalis ordinis, poſſet & nunc: Auxilia naturalia ad ſeruandam legem & reſiſtendam libidinibus naturæ rationali debita eſſe: Ergo neque nunc neganda, quemadmodum non negatur cōcurſus naturalis.*

Lib. 2. cap. 21.

Lib. 3. cap. 28.

Nos verò in primis contendimus dum Auguſtinus agit de impoſſibilitate bene agendi quâ laborat humana natura, loqui ſemper de natura lapſa, nec vllum eſſe verſum in omnibus eius operibus quo ſignificet, ſi eſſet in medio quodam ſtatu ſine peccato & ſine gratia nullas fore illius vires, nullóſque motus ad bonum morale. Quaſi verò nullas eſſet habitura honeſtatis vllius apprehenſiones, nullóſue conſequentes inde impulſus, nulla de obiectis ipſis iudicia vera, nullum lumen ad practicas concluſiones deducendas, nullam in voluntate facultatem amplectendi quod eſſet rectè concluſum. Iterum dico hæc Auguſtinus vt negaret ne ſomnianti quidem vnquam contigiſſe: Loquutum ſemper eſſe de filiis Adam, quibus graue iugum impoſitum eſt: Infirmitatis, difficultatis, cæcitatis quam patimur & à qua non niſi gratiâ diuinâ liberamur cauſam & originem ex Adami peccato petijſſe, cùm dicit, *primi peccati granditate nos perdidiſſe liberum arbitrium ad bonum*: Rationem dediſſe quare non poſſit homo à ſeipſo benefacere. *Quòd ſit arbor mala*: gratiâ qua indigemus *medicinā* vocaſſe quia ſupponebat morbos & vulnera: Propoſuiſſe hominem redemptoris ac redemptionis egētem, ac proinde vẽn-

ditum: Auxiliatorem & Liberatorem quæsiisse quod de captiuis loqueretur. Quid autem futurum esset si omni malo careret natura, si sana esset, si integra, si innoxia, si libera, si nulli iudicio nullique pœnæ addicta; ostendant quæso vbinam definierit Augustinus.

Quare addimus secundò, si crearetur natura in illo medio statu iuxta ordinem quemdam prouidentiæ illi congruentem, elicituram plerosque virtutis actus etiam circa Deũ, qui propterea essent actus veræ virtutis, quia non impedirentur vllo illius naturæ malo, vllàue damnatione, sicuti modo, quominus eam verè denominarent bonam: esto non aliter eam disponerent ad perfectam beatitudinem quàm per modum remouentis prohibens, quatenus scilicet huiusmodi virtutum exercitio excluderentur contraria peccata. Ac proinde quãuis actus illi steriles dici possent quatenus nec ad merendam nec ad impetrandam perfectam illam Dei possessionem, hoc est visionem beatificam valerent; non essent tamen steriles eo sensu quo iam sunt actus virtutum naturalium, quia nec dici possent inutiles ad saluandam vel liberandam animam, quippe quæ nec perdita nec damnata supponeretur: & nullo existente impedimento peccati, essent idonei ad obtinenda imperfectæ alicuius beatitudinis media, quæ in Dei contemplatione sita esset.

At, inquiunt, ea quæ impossibile faciunt naturæ lapsæ ac peccatrici virtutis exercitium sunt ignorantia & concupiscentia, quarum altera impedit ne cognoscatur bonum, altera ne efficaciter diligatur: sed in statu puræ naturæ vtraque perinde reperiretur: ergo reperiretur eadem virtutis exercendæ impossibilitas. Respondemus negando maiorem: Neque enim ex ignorantia tantùm & concupiscentia oritur exercendæ virtutis difficultas (impossibilitatem enim non admittimus vt ex dictis constat) in natura lapsa; sed etiam ex modo prouidentiæ naturæ peccatrici consentaneo, quæ

postulat vt non eadem illi præsidia conferantur ad vincenda mala quæ sua culpa commerita est, quæ conferrentur si esset innocens.

Et dum dicunt concupiscentiam non fore minus malam minúsque pudendam in natura pura quàm sit in lapsa, errant latissimè doctrinæ Augustinianæ immemores. Siquidem Augustinus tripliciter malam facit concupiscentiam, primò quòd ipsa subiectum sit & tanquam vehiculum peccati originalis, vt ipse quidem putat: & hoc sensu desinit esse mala in baptizatis. At in pura natura nullum esset peccatum originis, nec proinde propter illud mala concupiscentia. Secundò mala dicitur quod ex peccato ortum habeat, vtpote quæ futura non erat si perseuerasset iustitia originalis: & hoc etiam sensu non esset mala in pura natura, quia non haberet huiusmodi exordia. Tertiò mala est quòd ad peccandum impellat: & quia sub benigniore prouidentia minus impelleret: esset hoc etiam sensu minùs mala.

Nimirum in pura natura esset ignorantia sicut iam est in lapsa, sed cùm videamus etiam in lapsa non eandem in omnibus esse, verùm alios quidem, vt notat Augustinus, *fatuos esse, alios tardissimi ingenii & ad intelligendum quodammodo plumbei, alios obliuiosos, alios acutos memorésque, alios vtroque munere præditos & acutè intelligentes & tenacissimè memoriæ thesauro cognita recondentes*, quid quæso impediret sapientissimum & potentissimum Creatorem, quo minus & homines quam maximè ad rerum comprehensionem à natura comparatos conderet; & educationis atque institutionis modum, occursúmque obiectorum ita disponeret, vt tum ad peccatum vitandum, tum ad exercendam virtutem necessarias in tempore acciperent notiones? Esset etiam concupiscentia in natura pura sicut in lapsa: sed cùm videamus disparem esse etiam in lapsa illius ferociam, & vt ait Augustinus *alios esse natura lenes, alios facillimis*

4 con. Iul. cap. 3.

ex causis ira facillima ardentes, alios ad vindictæ cupiditatem inter vtrosque mediocres; alios spadones, *alios frigidos, alios libidinosissimos, alios inter vtrosque, & moueri faciles & teneri; alios timidissimos, alios audacissimos, alios neutrum, alios hilares, alios tristes, alios ad nihil horum proclines, quod*, inquit, medici *audent tribuere temperationibus corporum*, quid obesset quæso quo minus innocentium hominum conditor talem concupiscentiæ modum constitueret, talem humorum temperationem, talem disciplinam, tales occasiones & occursus rerum, exempla denique talia, vt quamuis ea cum ratione pugnaret; non tamen vinceret, sed victa potiùs duceretur & virtutis triumphantis augeret gloriam?

§ III.

Dari etiam naturalis ordinis adiutorium.

ATQVE hæc sunt auxilia ordinis naturalis quæ Nou-Augustiniani vocant *machinamenta humanæ Philosophiæ in Pelagianis contrita*: sed nihil nos mouet illa toties, id est quoties alia omnis idonea ratio deficit idoneàque responsio, decantata calumnia. Quippe iam satis prouisum est, ne quisquam gnarus Pelagianorum dogmatum in eo tantùm eos peccasse nesciat, quòd auxilia naturalis ordinis prodesse dicerent ad finem supernaturalem, & quidem in hoc ordine rerum, in quo necesse illis erat & hęreditariam agnoscere damnationem, & iniquiorem exinde hominum conditionem. Lib. 3. cap. 18.

Nam quod addunt *auxilia naturalia ad seruandam naturæ legem & ad libidinibus resistendum ne in peccatum trahant, naturæ rationali debita esse: ergo neque nunc neganda quemadmodum non negatur concursus naturalis*: vnde concludi volunt, quod iam nulla sint, nulla quoque fore in statu puræ naturæ: ad hoc tantùm iuuat, vt intelligamus eos errorem inculcare suum, secúmque pugnare. Quid enim est aliud negare auxilia naturalia ad ser-

uandam naturæ legem, cùm gratiam quoque sufficientem & supernaturalem excludant, quàm dicere naturæ legem impossibilem esse transgredientibus: & quotquot peccant necessariò peccare, seu cum impossibilitate aliter faciendi? Iam quid est quod dicunt, auxilia naturalia debita esse naturæ, ac proinde reddenda lapsæ perinde atque integræ, sicut concursus? Non recordantur à se quoque tam fusè probatum, amorem Dei super omnia, fruitionem, ipsam denique Dei visionem beatificam naturalem esse ac debitam innocenti naturæ? Num igitur volunt hęc dona nihilo magis neganda naturæ lapsę quâm integrę, seu quàm negetur concursus naturalis ad agendum necessarius? fateantur ergo esse aliqua naturalia & naturę debita, quæ nec sunt debita nec exhibita sicut concursus. Nempe aliqua sunt naturalia & debita ex hypothesi tantum certarum causarum concurrentium, cuiusmodi est pulchritudo, sanitas, &c. Et quia ille causarum occursus Deo est arbitrarius, posset contingere vt qui pulchęr est esset deformis, sicut etiam contingit vt qui sanus est, fiat æger. Quo tempore nec difformis re debita priuaretur, vt nec priuatur æger. Absunt enim eæ causę in quibus fundatur huiusmodi debitum. Auxilia igitur naturalia quę necessaria sunt ad complendam libertatem & constituendam potentiam non peccandi, à nullo Catholicorum negari dicimus, & illa vt sint debita faciunt circumstantiæ quæ concurrunt ad vsum rationis & libertatis. Copiosiora & efficaciora dicimus futura in pura natura, eorum exigentiam fundante quæ tunc esse posset circumstantiarum atque causarum alia complexio: eáque ratione facillimum fore Creatori & Gubernatori Deo sic hominem regere, vt concupiscentia non impediret etiam constans ac diuturnũ exercitium virtutis: neque cõsequens esse vt quę gratia vel auxiliũ iam non detur, futurum illud sit in alio rerũ ordine supernaturale: quẽadmodũ non sequitur supernaturalem esse pulchritudi-

nem quæ in alio quodam causarum naturalium concursu inesse potuit deformi, vel sanitatem quę reddi potest ægroto. nullúmque apicem esse in Augustino ex quo intelligi possit eum contraria sensisse.

Ex his igitur tribus principiis, quæ vel Augustiniana sunt, vel Augustinianis minimè repugnant; Quòd possit prouidentia differre bonum naturæ conueniens aut debitum, quòd possit esse naturale virtutis exercitium in natura præsertim innocēte. Et cōsequenter quòd sit & esse possit auxilium naturalis ordinis ad huiusmodi exercitium concludens; confracta manet atque contrita tota illa prima ratiocinatio, quæ pleraque inuoluit Baianorum argumenta contra possibilitatem status purè naturalis. Ad quod etiam sequentia iuuabunt.

CAPVT XII.

Diluitur secundum argumentum.

EST igitur secunda ratiocinatio. Implicare statum naturæ rationalis qui nullo existente peccato adiunctam habeat impossibilitatem tendendi vel perueniendi ad beatitudinem: Talem autem esse statum puræ naturæ: igitur implicare. Maiorem probant solitâ illâ suâ ratione. Quòd non posse tendere ac peruenire ad beatitudinem sit magna miseria, miseria verò nulla cadere possit in naturam innocentem: minorem verò quod secluso auxilio supernaturali, quo caret pura natura, nullum sit naturale quo iuuari possit vt ad beatitudinem perueniat. Vides hîc quoque in conclusione tantùm negari possibilitatem status purè naturalis, quæ conclusio nusquam apud Augustinum reperitur. Restat videre an principia saltem Augustiniana sint.

Ad primam propositionem ipsi statim Aduersarij distinctionem nobis suggerunt, dicunt enim duplicem esse beatitudinem, perfectam aliam, aliam imperfectam & *decoloratiorem* vt retulimus antea. Quorum exemplo quid prohibet nos pariter duplicem distin-

guere, perfectam vnam & supernaturalem, aliam imperfectam, & naturalem, quæ sit prioris imitatio quædam decoloratior, ad quam tendere ac peruenire possit pura natura? Quid inquam, poterit ex Augustino contra illud produci? Dicent imperfectam suam beatitudinem dispositionem esse ad perfectam, naturalem autem esse non posse: concedo id quidem. Sed quid est in Augustino quod impediat quo minus dicamus hominem cum hac naturali aliquandiù relinqui posse, donec ad supernaturalem transferatur sine vllo suo merito, quemadmodum ipsi dicunt relinqui aliquandiù cum imperfecta supernaturali, vt deinde merito quodam suo transferatur ad perfectam? Et quo loco dixit Augustinus naturæ rationali peccato carenti coniunctam esse debere necessariò vel perfectam vel supernaturalem beatitudinem? Augustini enim testimonia neutrum exprimunt.

Misera est, inquiunt, natura rationalis si non sit beata, quæ innocens est misera esse non potest. Verum hæc principia ita sunt ab illis quoque temperanda, nihil vt concludant contra nos. vel enim miseram faciunt creaturam quæ caret etiam indebito bono & facultatem suam ac vires superante: vel omnino eam quæ non habet tantum bonum quantum vel ex propria facultate, vel ex aliquo & gratuito beneficio habere potest; Si primum, creatura in statu purè naturali non esset misera, tamersi careret supernaturali beatitudine, quia intelligeret eam sibi non deberi, vnde nec torqueretur quamdiu cogitaret frui se bono sibi debito & suæ facultati consentaneo, & eo modo frui quo debet & potest: si secũdum, fuit igitur miser & Adamus in statu innocẽtiæ, & Angelus ante lapsum, quia non habuerũt tantum bonum quantum habere poterant: atque ita coniunctæ in illis fuere miseria & innocentia, quod nefas putant, & in vniuersum miseri sunt quotquot illâ tantum decoloratiore beatitudine sunt beati, tamersi

etiam

etiam ipsi peccato careant. Deinde quid hoc est, & quomodo intelligunt, non posse creaturam rationalem innocentem & miseram esse? An non miseria maxima est duraturæ felicitatis illius imperfectæ quæ iam habetur & acquirendæ perfectioris quæ desideratur incertam esse opinionem incertámque spem? Videnda sunt quæ supra disseruimus in argumento tertio, vnde constat auctore Augustino miseriam aliquam cum innocentia coniunctam esse posse.

Quin nec ipsimet Nou-Augustiniani hoc loco sibi constant, cùm impossibilem velint naturalem beatitudinem, ex eo quòd qui beatus supponitur, securus esse non possit de perpetua illius stabilitate & permansione, vnde contingat timore doloréque torqueri quod beato repugnat, fuit igitur Adamus in statu institiæ originalis simul & miser & innocēs, fuere pariter Angeli ante peccatum, idque Augustino Auctore. Sed habebant inquis gratiam & facultatem quâ certam facerent si vellent suam felicitatem. Habebant, fateor, verùm debes etiam ipse fateri inefficacem gratiā & fallibilem facultatem, & illam ex inconstantia voluntatis aleam inter damnationem & felicitatem æqualiter incertam, miseriam esse quacumque alia calamitate maiorem; atque ita stat semper miseria magna cum innocentia. Quomodo igitur contrarium illud pronuntiatum in vniuersum verum erit? Quodsi ne vel ipsi secum in pugna maneant, vel in ea relinquant Augustinum, cogentur distinguere varias miseriarum rationes; variósque modos secundùm quos dicant posse ac non posse miserum esse innocentem; non vident nos eadem vsuros ratione, vt dicamus ex hoc capite statum puræ naturæ minimè repugnare?

Lib. 1. cap. 6. 7.

Si etiam illud probant, quod ex Augustino colligitur, neminem eo tantùm malo miserum fieri cui succedere potest magnum bonum; expedita est solutio huius difficultatis, apud eos qui statum puræ naturæ non con-

tendunt fore perpetuum. Hoc autem dico ex Augustino colligi; quia loco antea citato negat afflictionem illam animiq; cruciatum quo torquebantur Iosephi fratres reddidisse illos *calamitosos*, quòd duratura non esset sed datura locum gaudio maiori. Vnde inferri potest, Augustino calamitatem non esse nec miseriam illá quæ temporalis est & cuius occasione lætitia maior succedit.

Aliud quoque temperamentum Baiani suppeditare debent, dum homines sanctos baptismo iam expiatos nihilque amplius habentes originariæ damnationis, clamantes audiunt *infœlix ego homo, quis me liberabit &c.* Quomodo enim saluâ Dei iustitia stare in illis potest *infelicitas* illa cum innocentia? Nimirum hic illi Augustinum ita interpretantur *vt merito contemni debeat, si etiam iustus aliquid huiusmodi pœnaliū molestiarū sine sua culpa patiatur ob magna bona quæ proueniunt ex illa malorum tolerantia.* Quasi diceret, pro nihilo reputandá illá infelicitaté Apostoli, & miseriá non esse miseriá, dum est occasio virtutis exercendæ. Quid igitur habet quod obiiciát tuentibus possibilitatem status purè naturalis? An non tunc quoque prodesse posset ad exercendam virtutem & aliquam in illa innocentia & quiete confirmationem promerendam, humilis subiectio creatæ voluntatis ad diuinam, quando intelligeret se maiori aut perfectiori Dei possessione non esse dignam, præstaréque vt naturalibus bonis quæ possideret cum gratiarum actione contenta maneret?

Lib.3.cap. 19.

Hæ sunt igitur variæ certæque rationes, tum ex Augustino, tum ex ipsismet Nou-Augustinianis acceptæ, queis irrita fiat vis tota prioris argumenti huius propositionis. Nam posterior inutilis etiam fit ex iis quæ paulò ante dicta sunt de auxilio naturalis ordinis, quòd esse aliquod possit. Nec aliud restat quàm vt inculcemus quod superiùs monstratum est, Aduersarios fateri naturalem esse innocenti creaturæ beatitudinem, aliquam saltem & decoloratam: Vnde sequitur auxilium quoque

fine quo illa obtineri non poteſt eſſe naturale: ac quod idem eſt, naturalis ordinis. Sed eſt, inquiunt; etiam ex gratia, ideóque ſupernaturale. Eſt inquam per vos ex gratia, ſed naturæ debita, & cuius collatio non ſit diſtinctum à creatione ac conſeruatione beneficium, ac proinde habet ex vobis illam tantùm rationem gratiæ illámque ſupernaturalitatem quam nemo vnquam Pelagianus aut Semipelagianus negauit. Quid igitur eſt quo merito ſuccenſeant aſſertoribus ſtatus purè naturalis, dum dicunt eo ſuppoſito non defuturum auxilium naturalis ordinis quo poſſet quis ad aliquam beatitudinem aſpirare ac tendere? Dicant inquiunt, illud auxilium eſſe gratiam. Nos verò etiam dicimus eſſe gratiam cum beneficio creationis & conſeruationis, neceſſariò coniunctam. Quid ipſi præterea dicunt? Volumus, inquiunt, dici ſupernaturalem. Equidem ſi ſupernaturale dici poſſet quod naturæ debitum eſt, & ab eius creatione ac conſeruatione indiuulſum, gratiam huiuſmodi libenter diceremus eſſe ſupernaturalem; ſed poſtquam tota quæſtio ad vſum tantùm vocum redacta eſt, dum conſtat de re ipſa, ne cogite nos ô viri boni male loqui. Patimini vt vtamur impune Doctorum omniũ, id eſt vniuerſalis Eccleſiæ lingua, quæ ſupernaturale nunquam vocauit, quod eſſet ita naturale ita debitũ; ita cum naturæ creatione coniunctũ, ſicut eſt viſus, ſicut auditus, vt fatemini etiam ipſi. Nos, inquiunt, dicimus auxilium illud & qui ex illo ſequuntur bonos affectus diſponere ad perfectam felicitatem & claram Dei viſionem. Vos verò nobis ignoſcite, ſi non ſequimur vſque ad errores: hoc non eſt attollere auxilium naturalis ordinis ad ordinem ſupernaturalem; ſed deprimere Dei viſionem ad conditionem mentis naturalis: nec Pelagium adducere ad fidem Eccleſiæ: ſed fidem Eccleſiæ ad ſenſus aptare Pelagianos: Duo dicitis, quorum vnum accipiunt Defenſores ſtatus purè naturalis, quia congruè dici

videtur. Esse nimirum possibile auxilium naturalis ordinis ad amandum & colendum Deum quo iuuari posse putant puram naturam ad aliquam beatitudinem. Aliud reijciunt, quia vobis quoque inexplicabile videtur vt antea patuit; nimirum idem prorsus auxilium esse supernaturale & disponere ad perfectam beatitudinem. Ex primo quod à vobis datur & rectè intelligitur argumenta vestra soluimus, secundum, quod ne ipsi quidem intelligitis, remittimus vobis. Duo, inquam dicitis, & alterum Pelagianum est quod nec à vobis, nec à nobis capi vel explicari potest, gratiam naturalis ordinis & à beneficio creationis indistinctam, secluso peccato originali disponere ad claram Dei visionem & hoc repudiamus: Alterum ipsi quoque putatis esse Augustinianum, & à vobis atque à nobis non incommodè intelligitur & explicatur, dari auxilium innocenti naturæ debitum, eóque sensu naturale, quo possit amari Deus & coli in imperfecta quadam & decolorata beatitudine, hoc acceptamus, atque inde argumenta vestra contra possibilitatem status purè naturalis irrita reddimus. Baiani quid ad hoc?

CAPVT XIII.

Diluitur Tertium argumentum.

ATQVE ex his solutum manet quidquid ad tertiam argumentationem pertinet, de libertate seu de facultate puræ naturæ ad faciendum bonum & abstinendum à malo. Dicimus enim fore huiusmodi libertatem in pura natura, non statim, si homines naturali modo gignerentur. Neque enim vel in matris vtero, vel in cunis idonei essent ad sapientiam: Neque hoc Augustinus ipse requirit in natura innocenti, vt antea monstratum est. Sed suis temporibus sensim perduceretur ad illam maturitatem quæ honestis officijs & exercendæ virtuti apta est.; & tunc plenam haberet

boni faciendi & mali cauendi facultatem. Quod si hoc etiam loco recantent, facultatem illam non haberi nisi per gratiam, gratiam verò non esse vbi pura natura est; iam satis superque responsum, est, nusquam ab Augustino negatum auxilium naturalis ordinis ad exercendam virtutem in statu puræ naturæ: neque nos vnquam negaturos quin esset in eo statu necessaria gratia inclusa in ordine prouidentiæ quæ puræ naturæ congrueret essétque beneficium cum creatione ac conseruatione connexum: Negare nos tantùm id quod ipsis quoque Baianis inexplicabile est, gratiam huiusmodi fore simul etiam supernaturalem: ac quod inde consequens est, ex eius suppositione destructum iri statum puræ naturæ, quæ media esse debet inter peccatum & gratiam. Neque enim media esse aut supponi debet inter peccatum & eam gratiam quæ ipsius conditioni debita est: nec illa, vt iam dictum est, initium est aliquod aut dispositio ad perfectam beatitatem, vt proinde cùm ea supponitur supponi debeat iam inchoatus status supernaturalis,

CAPVT XIV.

Quartum argumentum soluitur.

§ I.

Ostenditur mala naturalia non repugnare innocenti naturæ in adultis ex mente Augustini.

QVARTA ratiocinatio argumentum petit contra statum puræ naturæ à naturalibus malis, vt sunt morbi, dolores, alijque defectus corporum, Item à concupiscentia quæ contra rationem pugnat, & ab ignorantia quæ subtractâ boni malique cognitione voluntatis facultatem ligat, ne in huiusmodi obiectis exerceatur, hæc quia nec abesse posse putant à natura rationa-

li sine gratia, nec adesse sine peccato; ideo impossibilem esse putant statum illum quo tum gratia, tum peccatum ab ea natura excludatur, qui est status purè naturalis. Atque hic fortissimus est Baianorum impetus propterea quod moueri sibi videantur innumeris Augustini testimonijs, quibus infert contra Pelagianos peccatum originale in pueris aliàs innocentibus ex huiusmodi malis: quasi non dubitaret quin illa nullo modo cadere possent in naturam innoxiam.

Sed respondemus hoc etiam loco & S. Doctorem & Baianos ipsos Pseudo-Augustinianos suppeditare quidquid requiri potest ad dissipandam hãc nebulam & intuendã veritatem. Et primò quod spectat ad dolores, morbos, infirmitatem & similia si de adultis quæstio sit; nulla est difficultas, fatentur enim Baiani vt iam monstratum est, saluari posse Dei iustitiam etiam si adulti sine peccato *pœnales* huiusmodi *molestias* patiantur, quando fructuosus esse potest cum illis conflictus, vnde nascatur seges virtutis & gloriæ maioris, quod contingere posset in statu puræ naturæ intra seriem naturalis prouidẽtiæ, & per auxilia naturalis ordinis. In eo verò Baiani rectè philosophantur, & ad mentem Augustini, qui difficultatem solùm patitur in miserijs paruulorum, vt patet ex Epistola ad Hieronymum, quique dum putat posse illarum inflictionem excusari ex occasione virtutis exercendæ quæ datur parentibus & nutritoribus, vt ibidem repetit ex tertio de libero arbitrio; multò magis crediderit excusari posse ipsorummet parentum & nutritorum, hoc est adultorum omnium miserias ac labores, si fortitudinis & patientiæ merito maius aliquod bonum consequatur.

lib. 3. cap. 19.

Adde quod iam sæpe dictum est, & ne fortè memoria excidat, inculcandum est semper, Augustino videri difficilem in natura intelligente perpetuitatis malorũ cum innocentia coniunctionem iuxta congruas prouidentiæ leges. Nam quod non desint Deo rationes pro-

pter quas ad breue aliquod tempus simul inesse constituat; & ipse docet & ex eo Baiani didicerunt, vt monstratum est ex eo quod dicit de Iosephi fratribus.

Et valere hanc solutionem in concupiscentia & ignorantia fatentur Baiani, dum postquam diu declamarunt contra fœdam & pudendam concupiscentiam, vt ostenderent statum illum puræ naturæ in quo eadem esset carnis cum spiritu lucta, eadem libidinis cum virtute repugnantia, eadem erubescendi de tanta fœditate necessitas, esse chimæricum, impossibilem, ingratum & irreligiosum aduersus Deum: neque posse sine blasphema opinione sustineri: Esse impossibile quòd carnem spiritui repugnare sit ordo naturalis: Esse impossibile animum naturaliter repugnare ipsum sibi, partem scilicet inferiorem parti superiori, alioqui sequuturum partis inferioris victoriam esse naturalem: Concupiscentiam esse tam magnum, tam fœdum, tam detestandum malum, vt hoc ipso quod inest creaturæ rationali non possit eam non damnationis ream constituere: Et hanc esse præcipuam basim qua collabente crediderit Augustinus ruere causam Ecclesiæ in quæstione de peccato originali: Necesse esse damnari quidquid ex ea nascitur: Necesse esse peccatum à parentibus illa præsente traijci: vniuersum Augustini laborem & Ecclesiæ per illam doctrinam triumphantis plausum in fumos euanescere, si primis hominibus in pura natura conditis conferri potuit: ex pudore solo malitiam eius argui: esse causam peccati originalis: ex illa confusione tanquam insuperabili ratione colligi esse aliquod malum, & pudendum malum; postquam, inquam, hæc omnia fusè prosequuti sunt; addunt tandem: quæ dicta sunt de concupiscentia & ignorantia, intelligi *quando sic sunt naturalia, vt homo melior quam factus sit esse non posßit, hoc est, quando illi deest adiutorium gratiæ per quam solam & vnicam vitiis istis naturalibus & resistere & mederi potest.* Item, *Quæ-*

lib. 2. cap. 18.

Ib. cap. 20.

Ib. cap 21.

lib. 3. cap. 18.

cumque sunt dicta procedere ex hypothesi quod nullum ibi sit
" *gratiæ auxilium aduersus illas pœnales malignitates, vel ma-*
" *lignas pœnalitates*. Si enim illud adsit, *exerceri in iustitia,*
" *profectum suum agnoscere in dilectione iustitiæ, malorum*
" *tolerantia maioris gloriæ præmium consequi, tam magna bo-*
" *na esse, vt meritò contemni debeat, si etiam iustus aliquid hu-*
" *iusmodi pœnalium molestiarum sine sua culpa patiatur*. Vnde sequitur & Adamum potuisse, & quemlibet alium posse in ætate adulta creari à Deo cum ignorantia & concupiscentia: dummodo non desit auxilium quo & concupiscentiam vincendo, & scientiam acquirendo, homo proficere possit & melior fieri quàm factus est. Atque ad eum modum est intelligendum quòd iterum dicunt, Augustinum *nihil maiori authoritate frequentius*

lib. 3. cap. 22.

repetere, nihil acrius inculcare, quam Deum auctorem pu-
" *dendæ concupiscentiæ quemadmodum & pudoris nonnisi*
" *erronea & blasphema opinione dici posse: Item hac tria pu-*
" *dendam concupiscentiam, profundissimam iuris naturalis*
" *ignorantiam, voluntatis malitiam, tam arctam habere cum*
" *peccato connexionem vt eorum Deus fons omnis honestatis*
" *creando auctor esse non posit*. Quæ omnia, iuxta ea quæ paulò ante relata sunt, sic erunt accipienda, vt subaudiatur conditio, nisi auxilium adiungat Deus quo impediatur ne in peccatum efficaciter trahant, vel quo efficiat, vt exercendæ virtutis occasio sint. Atque hoc temperamentum adhibere Baiani coacti sunt impellente Augustino, dum dixit concupiscentiam & ignorantiam illæsa Dei sanctitate esse potuisse *primordia hominis naturalia*: vt dubitari non possit, quin sit ad mentem Augustini. Quod aliis etiam ex locis monstrari potest,

3. con. Iul. cap. 26.

vt cùm dicit, *si non consentiatur concupiscentiis carnis, quamuis agantur motibus, non tamen perfici operibus*. Et, *Conflictum cum concupiscentia esse hominum fidelium*, & qui *benè viuunt in hoc certamine laborantes*: vnde sequitur, si posit homo in statu puræ naturæ non consentire concupiscentijs, & bene viuere confligendo cum hoc hoste

hoste domestico; nihil fore causæ cur non dicatur possibilis illa suppositio. Hæc sunt & Augustini & Baianorum eatenus benè sentientium principia.

Nec ego iam quæro quomodo conciliari possint cum ijs quæ paulò ante retulimus eorum dictis: vt cum ex erubescedi necessitate, ex repugnantia cum spiritu, cum ratione, cum virtute colligunt, Deum esse non posse auctorem concupiscentiæ, idque, vt ipsi putant, insuperabili ratione. Data enim hypothesi quod conderetur homo sine peccato cum concupiscentia simul & cum gratia qua posset resistere concupiscentiæ, numquid caro spiritui repugnaret? Non dico numquid vinceret, nec numquid saltem repugnaret? numquid ille status similis ei esset in quo reperiebatur qui dicebat *sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ*? Numquid ex illa pugna oriretur etiam aliquis pudor? An esset tunc publica sexuum commixtio? an erigerentur theatra vt homines darent operam liberis? quomodo ergo intelligendum quod dicitis, ô Baiani, ex erubescendi necessitate & ex rèpugnantia concupiscentiæ cum ratione, consequi argumento insuperabili, vt ea non possit inferri innocenti creaturæ: vt Deus auctor illius esse non possit? ecce innocens esset natura quam supponitis: & haberet insertam ex vestra confessione concupiscentiam cum ratione pugnantem: & ob pugnam eiusmodi pudore confundentem eos etiam quos non superaret. Quis ergo esset tunc illius auctor quando nullum peccatum præcessisset? nonnè Deus? quis inquam esset auctor illius ordinis in quo caro contra spiritum pugnaret, & spiritus contra carnem: pars inferior contra superiorem, & superior contra inferiorem: hoc est homo contra semetipsum? nonne Deus? & ille ordo essetne supernaturalis? esto supernaturales essent vires ad resistendum; at quod caro spiritum oppugnaret, esset ne ordo supernaturalis? quid igitur est quod dicitis, esse imposibile vt sit ordo na-

turalis? quis verò cogeret Deum ita hominem regere tunc vt pro sua libertate numquam sineretur concupiscentiæ consentire? quod si consentiret aliquando, quid dicitis, esset ne hinc victoria concupiscentiæ naturalis an supernaturalis?

Quid est etiam quod additis, tam magnum malum esse concupiscentiam, vt *hoc ipso quod inest naturæ rationali,* non possit eam non reddere obnoxiam damnationi? Quid inquam est, *hoc ipso quod inest*? Non est idem ac nullâ re aliâ suppositâ vel requisitâ? ecce in hypothesi quam modò datis, inest concupiscentia naturæ rationali, & *hoc ipso* quod inest, illa tamen non est rea damnationis. Et hæc est præcipua basis Augustinianæ atque etiam Catholicæ doctrinæ? ô Architectos improuidos atque inconsultos, qui quas statuêre bases tam facilè ipsimet disturbant! inquirere etiam lubet vbinam foret, eadem hypothesi data, illa *tam arcta* concupiscentiæ & ignorantiæ connexio cum peccato, quæ impedit ne Deus fons omnis bonitatis, illius auctor esse possit? Adeóne arcta est illa connexio quæ auxilio naturæ debito soluitur?

Quàm malè autem consulunt Augustini laboribus, quibus timent ne in fumos euanescant si potuit concupiscentia inseri primis hominibus in pura natura constitutis Quam malè, inquam, consulunt Augustini laboribus & Ecclesiæ plausui per illum triumphantis; qui fatentur reuera inseri potuisse concupiscentiam primis hominibus in ætate adulta creatis, dummodo adderetur auxilium naturæ debitum ad impediendum voluntatis consensum? Eò enim spectabat Augustini labor, vt ipsi quidem interpretantur, vt propagatâ concupiscentiâ ex peccato natâ, ideóque tam fœdâ, & tam pudendâ, intelligeretur etiam peccatum propagari; itàque staret Catholica veritas peccati originalis: causam enim esse concupiscentiam peccati originalis, & esse necesse damnari quidquid

ex illa nascitur: & illa præsente traiici peccatum parentum in filios. Et ecce hypothesim modò admittunt, in qua concupiscentia & nascatur sine peccato: & sine peccato perseueret ac vigeat: & sine peccato communicetur, dummodo impediat diuina gratia ne illa dominetur. Vbi igitur Augustini labor? & quis illum euanescere facit in fumos nisi sufflatores isti, qui basim Catholicæ doctrinæ, quam se firmam stabilémque in Augustini monumentis inuenisse putabant, in nihilum resoluerunt?

Sed hæc cursim notata sint. Neque enim mihi modò animus est luxatæ huius & malè cohærentis Baianorum Theologiæ argumenta fusiùs persequi. Sufficit quòd ex ipsorum & ex Augustini sententia inesse possit concupiscentia naturæ rationali nullum habenti peccatum, dummodo non desit auxilium quod impediat ne quam oppugnat superet. Sufficit quod concedant auxilium ad hoc necessarium esse tali naturæ debitum, esto non ratione prioris alicuius meriti, sed ob exigentiam naturæ, sicut visus, sicut auditus. Sufficit quod sit & dici possit naturale, eo quòd sit ea ratione debitum: nec propriam constituat seorsim à creatione beneficij rationem. His enim positis constat euidenter naturam sic affectam mediam esse inter statum peccati & statum supernaturalem: ac proinde puram esse naturam saltem in adultis. Nam de paruulis mox dicemus. Quòd si vrgeant, auxilium illud esse auxilium gratiæ & quidem supernaturalis, ideóque naturam illo præditam participare statum supernaturalem, repeto quòd iam dictum est. Illud auxilium esse auxilium gratiæ debitæ naturæ, seu gratię non distinctæ à dono creationis & conseruationis, sed habentis necessariam cum illis connexionem: esse inseparabile ab ordinaria circa talem naturam prouidentia: eóque sensu quòd à Baianis quoque conceditur, vt antea monstratum est, rectè & intelligi, & dici, & esse auxilium natu-

tale. Vt autem & sit & dicatur similiter à nobis supernaturale, quando Baiani fatentur summam esse in eo explicando difficultatem: nec velle nos nec debere concedere, donec illam difficultatem superauerint, quòd adhuc præstare non potuerunt.

Vno verbo Baiani videntur, dum immenso labore eóque inutili consumuntur in coaceruanda testimoniorum & sententiarum S. Augustini insana strue, id quod vnum erat monstrandum supponere maluisse quàm probare. Erat videlicet in hoc vnum incumbendum, vt monstrarent, vel auctore Augustino, vel alia quapiam vrgenti authoritate seu ratione, dari non posse auxilium naturæ debitum & inter beneficia connaturalis prouidentiæ numerandum, quod etsi sufficeret ad honestas operationes, non tamen ad meritorias aut impetratorias perfectæ beatitudinis & visionis Dei: hoc opus, hic labor erat. Et tamen Baiani excursionibus interminatis & minimè necessarijs distracti, hoc quod potioris erat momenti vociferando magis quàm argumentando munierunt, ingeminasse contenti Pelagianum, Pelagianum esse quod numquam ab illis monstratum est.

Accepto igitur quòd ipsi dant, non repugnare diuinæ vel iustitiæ, vel bonitati, vel potentiæ, creari hominem innocentem cum insita concupiscentia & ignorantia, dummodo non desit auxilium quo mala impediantur quæ ab vtraque manare possunt: accepto pariter quod etiam dant, aut certè quod negare nesciunt, nec possunt, tale aliquod auxilium intra sphæram naturalis, hoc est naturæ debitæ prouidentiæ reperiri; confectum dicimus quod propositum erat, dari posse statum naturæ medium inter peccatum & gratiam supernaturalem; cum concupiscentia & ignorantia, saltem in adultis, qui auxilio illo benè vti possunt,

§. II.

Idem ostenditur in paruulis.

ERGO ad paruulos tantùm redacta est controuersia. In qua tametsi superiores esse non possemus, nihil nobis perijsset qui pro possibilitate status purè naturalis præcisè pugnamus. Sed de paruulis quoque nulla est difficultas. Nam quòd dicunt primò dolores & cruciatus cæteráque incommoda quæ patiuntur non posse innocentibus conuenire salua Dei æquitate; inprimis nihil necesse est ad adstruendum statum purè naturalem præcisè, vt concedamus paruulos cruciatus ac dolores esse passuros. Sed quia definitum est in bulla contra Baium, non solum condi potuisse puram naturam, sed condi potuisse qualis nunc nascitur; addendum: Esto futuri essent paruuli sicut nunc, quibusdam doloribus obnoxij, non tamen maximis aut intolerabilibus. Cùm enim modò varia sit paruulorum conditio sicut & adultorum: & quamuis alij sint afflictissimi, alij tamen quietissimè ac commodissimè crescant, & raras fundant lacrymas; quid mali esset, si tali quadam prouidentia nutrirentur in illa puræ naturæ innocentia? Esto, colligat Augustinus originale peccatum ex multitudine ac varietate dolorum queis paruuli cruciantur; at vbinam ostendit periclitari Dei iustitiam, si paruulo innocenti leuis quædam offensa lacrymam excuteret vnam? Explosa nimirum est iam superiùs scrupulosa illorum Doctorum sententia, qui putant Deum æquitatem perditurum si permitteret innocentem vel minimâ vsquam tangi molestia, hoc etiam nomine magis ridendi, quòd ex tam superstitiosa Theologia videntur velle articulum condere fidei & Catholicæ doctrinæ præcipuam basim.

Sed neque hoc temperamento opus est: nec quid-

quam vetat quin absolutè concedatur posse paruulos, nullo peccato inquinatos eadem pati quæ nunc patiuntur qui cum peccato concepti sunt, idque annuẽte Augustino, vt constat ex ijs quæ retulimus antea, vel ex ipsa ad Hieronymum epistola, ex qua tamen præcipuè Baiani suam sententiam confirmare nituntur. Ibi enim Augustinus apertè permittit, vt nihil colligi putemus ad probanda puerorum peccata ex iis, quæ temporaliter patiuntur, nisi quatenus cum æterna quæ sequitur hanc vitam eorum damnatione connectuntur.

Quin & hic quoque valet regula illa tum Augustini, tum Baianorum, quæ tradit breues innocentibus molestias citra iniustitiam decerni posse, dummodo vberior inde fructus colligatur. Breues enim essent illæ puerorum molestiæ; ad ætatem longissimam aut etiam ad æternitatem comparatæ: & fructum afferent non pœnitendum, non solum parentibus & nutritoribus quibus materiam præberent multiplicis virtutis exercendæ; sed ipsismet etiam pueris, quando ex cognitione istorum primordiorũ intelligerent aliquãdo quantum Deo, quantum parentibus deberent, ex quam humilibus atque infirmis initiis creuissent, quàm meritò impendere aliis deberent eam curam quâ ipsi prius eguissent, & similia; vnde per totam dein vitam qualiscumque & quantacumque foret, succurrerent frequentia multiplicis virtutis incitamenta.

Nihilo maior est difficultas in concilianda concupiscentia & ignorantia cum innocentia paruulorum, iuxta doctrinam Augustini & principia Baianorum. Age enim, supponamus ab illis adultis quos concedunt & sine peccato & cum concupiscentia & ignorantia creari posse, dummodò non desit auxilium quo illæ superentur, nasci pueros. & sine huiusmodi auxilio cuius adhuc non sunt capaces, & cum ignorantia & concupiscentia, quales modò experimur in paruulis, atque

etiam sine gratia iustificante, qua in Dei filios & hæredes æternæ felicitatis adoptentur. Quid mali supponitur? *irreligiosa* est, inquiunt, *sacrilega, blasphema* in Deum cogitatio. Quam ob rem? In primis gratiam illam adoptionis iam monstratum est esse indebitam, & reuera supernaturalem: & vt esset debita monstratum etiam est nihil esse causæ cur differri non possit eius infusio: ac proinde nihil est ex hoc capite in illa hypothesi difficultatis. Iam concupiscentia quare inesse non poterit? Est mala, inquiunt, & Deus esset Auctor mali. At, inquam, est mala sicuti scriptura est manus scribentis: & voces sunt linguæ loquentium, vt dicit Augustinus: mala scilicet, non propriè, sed tropicè, eo quòd malam habeat originem in filiis Adam. Tolle igitur malam originem non erit amplius ea ratione mala. In subiecta verò hypothesi concupiscentia non oritur ex malo. Adulti enim illi parentes sine peccato & viuere & generare supponuntur. Deus qui prima est operis causa, sanctè ac diuinè concurrit. Vnde igitur malitiam trahit?

Nam quod alia ratione mala dicitur, quia impellit ad malum, in his paruulis locum non habet, in quibus nullo adhuc existente rationis vsu quidquid vel concupiscentia vel ignorantia geritur innoxium est, Cum *tacitis licet infantibus clamet* apud Augustinum *natura ipsa suæ vitæ proprium nullum contrahere peccatum*: Et ideo *vocari ab omnibus innocentes*. Et est notandum quod dicit Augustinus alio loco: *somnum, cùm occupat membra, non ea facere inobedientia voluntati, quia & ipsam voluntatem ab huiusmodi alienat imperio*. Vnde sequitur à pari, nec concupiscentiam paruulorum vlla ratione pro illo statu accusandam, tanquam voluntatis imperio renitentem: quippe quæ ab huiusmodi imperio alienata est. Quid igitur hic inuoluitur contradictionis?

Ib. de pec. mer. lib. 1. cap. 34. 35.

Cont. Iul. lib. 5. c. 10.

Dicent fortasse hoc quod est rationem in puero ita esse ligatã, & tam profundâ mersam ignorantiâ huiusmodi esse, vt salua Dei æquitate cadere nequeat in

creaturam innocentem. Verùm dicant nobis de suis illis adultis quos viuere posse concedunt sine peccato, & cum concupiscentia & ignorantia, an velint totâ vitâ insomnes esse? an quietem capere aliquam corporis? Dormire, vt opinor, illos sinent: nec Augustino repugnabunt, qui loco paulò ante citato contra Iulianum, futurum fuisse dicit somnum in statu innocentiæ: quin & reipsa fuisse scriptura docet. Discreta verò illa somni tempora quotam vitæ partem occuparent? Tertiam nimirum aut quartam. Esset igitur tertia vel quarta vitæ parte in hominibus nullius peccati reis ligata sepultáque ratio, atque omnis scientiæ vsus interdictus: hoccine verò non esset contra iustitiam prouidentiæ? Augustinum igitur audiant, atque illo auctore discant nihil vetare, quo minùs quod in adultis interpolatè fieri posse putant, continuè fiat in paruulis. *Quid ei obest*, inquit, animæ scilicet rationali, *illo velut somno paululum immergi, vnde paulatim euigilans in lucem intelligentiæ propter quam anima rationalis facta est, potest per voluntatem bonam eligere vitam bonam?* Et loquitur ex hypothesi data & non concessa, quòd anima quamuis sit vnita carni peccati, per se tamen ipsa peccatum non habeat; eò quòd à Deo solo trahat originem, seu potius respondet illi rationi quâ videtur iniuria fieri animæ rationali, nullum à seipsa vel à sua origine peccati trahenti, quando per coniunctionem cum carne peccati tamdiu esse cogitur in illis primorum annorum tenebris & infirmitate. Atque huc pertinet id quòd dixerat antea: *Nihil reprehensionis habere, si dicatur Deus imperfectum aliquid facere, dummodo id ipse deinde perficiat,* nec alteri perficiendum tradere cogatur: posséque *vt arbores hyeme*, sic homines aliquamdiu relinqui, videlicet sine vsu rationis & fructu operum. Quibus adde quod antea retulimus ex 3. de libero arbitrio. *Si arboris nouellum & rude virgultum, nullo modo sterile rectè dicimus, quamuis aliquot æstates sine fructibus traiiciat: donec opportuno*

De gen. ad lit. lib 10. cap. 14.

Lib. 2. cap. 15.

opportuno tempore expromat felicitatem suam; cur non & auctor animæ debita pietate laudetur, si ei tale tribuit exordium, vt studendo ac proficiendo ad frugem sapientiæ iustitiæque perueniat? Non est igitur irreligiosa doctrina quæ apud Augustinum habetur expressa, sed quæ illam calumniam vibrat superstitiosa potius dicenda est, & Pseudo-Augustiniana.

Neque licet hic eos fingere Augustinum fortè loqui de anima rationali, quæ cùm non habeat peccatum, supponatur habere gratiam adoptionis, quâ compenset malum illud ignorantiæ ac concupiscentiæ, vel potiùs qua impediatur ne animum inquinare possit, quemadmodum post baptismum ob præsentiam eiusdem gratiæ non amplius inquinat. Quia manifestum est Augustinum rationem petere cur ita possit Deus facere, non ex aliqua compensatione malorum illorum quæ fuerit ab initio, sed ex illa quæ futura est quando per ætatis incrementa iuuabitur anima, vt iustitiam acquirat. Perspicua sunt Augustini verba in loco illo de libero arbitrio cùm dicit: *Cur non & Auctor animæ debita pietate laudetur, si ei tale tribuit exordium, vt studendo ac proficiendo ad frugem sapientiæ iustitiæque perueniat?* Non ergo supponit habuisse iustitiam ab initio. Idem patet ex iam citatis de Gen. ad lit. *Cum verò paulatim ab huius obliuionis torpore anima resipiscens* POSSIT CONVERTI *ad Deum suum, eiusque misericordiam & veritatem primò ipsa pietate conuersionis, deinde seruandi præcepti eius perseuerantia promereri, quid ei obest illo velut somno paululũ immergi, vnde paulatim euigilans, &c.* Loquitur ergo de anima non conuersa ad Deum, & cui non sit debita felicitas, sed futurum sit vt eam possit promereri. Constat etiam ex antea dictis in 5. argumento Augustinum cùm dicit laudandum esse Deum tametsi concupiscentia & ignorantia essent hominis primordia naturalia, loqui ex hypothesi à Pelagianis & Manichæis admissa, & vtrisque communi. Illi verò non supponebant ado-

ptionis gratiam, alioqui Pelagiani non exclusissent à regno cœlorum pueros non baptizatos seu non regenitos, quod tamen fecisse Augustinus sępe memorat; Supponit igitur Augustinus possibilem esse concupiscentiæ atque ignorantiæ coniunctionem cum statu puræ naturæ, hoc est, mediæ inter peccatum & gratiam supernaturalem.

§ III.

Qua ratione Augustinus ex naturalibus malis puerorum inferre potuerit peccatum originale.

AT enim ea semper manet difficultas, quòd Augustinus innumeris locis, sed maximè in libro contra Iulianum, peccatum originale probat ex concupiscentia & ignorantia paruulorum: nec enim inesse posse huiusmodi mala sine aliquo peccato: nec in pueris esse peccatum vitæ propriè, hoc est actuale; esse igitur originale. Quæ ratiocinatio funditus ruit, si tollatur principium illud quo supponuntur hæc mala non posse inesse innocenti creaturæ, nec proinde naturæ puræ.

Respondemus primò difficultatem hanc nihilo magis vrgere nos quàm aduersarios ipsos. Idem enim est Augustinus qui ea dicit quæ huc vsque à nobis allata sunt: & de paruulis loquitur tum aliàs, tum maximè dum dicit laudandum Deum etiamsi ignorantia & concupiscentia essent primordia hominis naturalia, quæ dicta volunt aduersarij in hypothesi Pelagianorum quæ est hypothesis puræ naturæ. Ipsis ergo etiam incumbit necessitas hæc conciliandi. Quod numquam præstare poterunt, nisi nobiscum in talem quandam rationem ista componendi conueniant ex ipso quoque Augustino desumptam.

Respondemus igitur secundò Augustinum non loqui de concupiscentia & ignorantia ad breue tēpus du-

raturis & iugum tandem subituris rationis & scientiæ: sed perseueraturis donec huius vitæ seruituti ac tenebris damnatio succedat, si pueri sine baptismo moriantur: successuram enim huiusmodi damnationem supponit Augustinus, partim ex ipsa Pelagianorum confessione, dicentium pueris quoque necessarium esse redemptorem, vt constat ex libro tertio contra Iul. Cap. 3. & 11. & sine baptismi beneficio à regno Dei excludendos, vt etiam indidem patet: partim ex manifestis scripturæ testimonijs, quibus ijdem Pelagiani fidem negare non possunt. Quòd si quis aliam induxisset hypothesim, paruulorum scilicet vel à Deo solo creatorum, vel natorum ex parentibus innocentibus, quibus inserta esset concupiscentia & ignorantia ad illud vsque tantùm tempus quo cum incrementis corporis adiuuante Deo cresceret cognitio & rationis imperium formaretur, quis dubitat Augustinum idem dicturum quod de paruulorum doloribus, *contemni* videlicet posse *quæ breui tempore prætereunt nec transacta reuocantur*? Ep. 28. ad Hieron. Et hoc ipsum numquid apertè inculcat Augustinus citatis paulò ante locis ex tertio de libero arbitrio, & ex decimo de Gen. ad lit. Nec deest confirmatio etiam ex eo quod dicit contra Iul. dum quærit causam eorum malorum quæ Lib. 3. cap. 6. paruuli patiuntur: *Non enim, inquit, de innumerabilibus paruulis, quæ & in animo & in corpore cum tanta vitiorum varietate nascuntur, hoc dici potest quod Dominus ait de illo qui cæcus est natus non propter peccatum ipsius, vel parentum id esse factum, sed vt manifestarentur opera Dei in illo. Multi quippe nec sanantur omnino, sed cùm iisdem vitiis siue in qualibet ætate, siue in ipsa moriuntur infantia.* Vbi vides Augustinum supponere, de malis quæ ad tempus tantùm infliguntur, idem dici posse quod de cæco nato *neque hic peccauit neque parentes eius*: & superesse adhuc peccatis exclusis rationem qua possint infligi, ad Dei scilicet gloriam per mirabilem remediorum efficaciam manifestandam. Et ideo subiungit paulò post de baptizatis

quibus eadem nihilominus inhærent mala, *hinc intelligi ad alterum sæculum prodesse quod renascantur.* Quasi diceret, parum interesse quod has adhuc pœnæ reliquias innocentes & Dei filij patiantur, quod hæc temporalia sint, supersitque sæculum alterum in quo æterna fruantur felicitate. Quis negare potest idem dicturum si hæc mala contingerent ad tempus, vel in pura natura conditis vel ab originali peccato, qualis fuit B. Virgo, semper exemptis? hæc est igitur prima solutio quæ vel sola sufficeret.

Respondemus insuper, Augustinum supponere tanquam ex sacris literis, quas admittebant Pelagiani, compertum alium statum longè meliorem ac feliciorem fuisse futurum si Adamus non peccasset. Quo posito argumentum est optimum, quo ex miserijs paruulorum atque in primis ex illa tam profunda ignorantia & rationis per tot annos veluti sepultura infert, quando propria in illis esse non possunt, necessariò fatendum *aliqua ex parentibus trahi mala merita*, vt loquitur in tertio contra Iulianum. Quando enim constat tot malorum quæ patiuntur experientia, non tales esse quales erant futuri, quæ causa magis idonea excogitari potuit quâ facta esset eorum conditio deterior, quàm aliquod peccatum? has igitur miserias Augustinus ponit ob oculos Pelagianorum, vt cùm viderint non hoc esse paruulos istos, quod futuri erant, peccatum interuenisse fateantur, & hæreditarium meritum earum pœnarum quibus erant cārituri si parentes feliciorem ipsis hæreditatem conseruassent. Quòd autem Augustinus hoc supponat tanquam ex scriptura certum, & à Pelagianis quoque necessariò concedendum; patet ex loco illo quem toties regerit. *Impositum graue iugum super filios Adam à die exitus eorum de ventre matris vsque in diem sepulturæ in matrem omnium.* Adamum enim peccatorem scriptura intelligit, & ideò super filios Adam creatum dicit hoc iugum, vt intelligeremus

Cap. 9.

Eccli. c. 40.

hanc esse peccatoris hæreditatem minimè adeundam si iustus ille permansisset? *Non attendis*, inquit Augustinus, *peccato illo magno totam in deterius mutatam fuisse naturam, unde fuerat propago ducenda?* Et mox, *sed si hoc dixerimus, utique respondebitur, sicut ex peccato illo, ita & ex maledicto in peius totam mutatam fuisse naturam, unde trahitur originale peccatum & graue iugum super filios Adam.* Con. Iul. lib. 3 c. 26.
Eodem modo interpretatur illud Apostoli; *Mihi malum adiacet*, & *video aliam legem in membris meis*: &, *Quis me liberabit de corpore mortis huius*, vt intelligatur *descripsisse humanam in hac corruptibili carne naturam, non opere Dei cum vitio primitus institutam, sed ex voluntatis arbitrio veniente primorum hominum vitio sauciatam.* Et verò corpus mortis appellari non debuit, nisi ex quo dictum est Adamo, in quacumque die comederis *morte morieris*: nec nisi absurda fuisset condemnatio qua dictum est *in sudore vultus tui, &c.* Et, *in dolore paries*, si nihil aliud erat operatura; quàm quod nihilo minus innocentibus contigisset. Eodem pertinent quæcumque dicit Augustinus de pudore, quo tegere post peccatum coacti sunt primi parentes ea quæ ante peccatum nuda esse honestè poterant, nullâ dum existente carnis contra spiritum pugnâ. Vide quæ dicit tum alibi, tum etiam citato libro 4. con. Iul. Adde illud quod Apostolus etiam intorquet, *per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors*: de quo libro 5. con. Iul. Et illud quoque ex libro 6. dum infert cum Apostolo, postquam Christus pro paruulis mortuus est, consequens esse vt paruuli quoque dicantur mortui. His inquam omnibus suppositis, & quæ negare Pelagiani non poterant, euidenter constabat alium & longè meliorem fuisse futurum puerorum statum: ergo tribuendas alicui peccato præsentes eorumdem miserias. Quòd si nullum præcessisset de meliori statu consilium, nullaque reuelatio vel promissio, repugnare nihilominus & insuperabiliter repugnare, vt Deus tales quosdam Cap. 11. Cap. 8. Cap. 6.

defectus in hominibus ad tẽpus esse permitteret, quales inesse cernimus, dicant Baiani vbinam Augustinus vnquam docuerit? neque enim à nobis vsquam inuenitur.

Respondemus quartò Augustinum argumentari supposito Pelagianorum principio, quòd Deus in concedendis aut negandis beneficiis, in malis infligendis, aut pellendis iudicem ageret & iustum meritorum æstimatorem. Nam si secus faceret, consequens esse dicebant vt omnia fato regerentur quod ipsis videbatur impium. Hoc autem posito principio, quis non videt necessariam esse consequentiam à concupiscentia & ignorantia cæterisque paruulorum malis, ad aliquod peccatum, cuius intuitu illa paterentur? mutato verò illo principio, hæc quoque sequela rumpatur necesse est. Quod autem ita procederet Augustinus euidenter constat ex eo quod dicit lib. 4. con. Iul. cap. 8. *Hæc vt Christianis cordibus conuenit cogitare nescitis: & vos potiùs secundùm vestram sententiam* FATO ISTA DICITIS FIERI QVOD MERITO NON FIT: *&*
" *ne secundum istam definitionem fato fiant hominibus, si*
" *meritis non fiant, quæcumque fiunt;* IDEO MERITA VEL BONA
" VEL MALA QVANTVM POTESTIS ASSERITIS, NE FATVM SIT
" CONSEQVENS SI MERITA NEGARETIS. *Ac per hoc dicitur vo-*
" *bis, si ea quæ nullis meritis præstantur hominibus fato fieri iã*
" *necesse est: & ideo merita adstruenda sunt ne fatũ sit consequẽs*
" *si merita non sunt, fato baptizantur, fato intrant in regnum*
" *Dei paruuli, quorum bona merita nulla sunt: & rursum fato*
" *non baptizantur, fato non intrant in regnum Dei paruuli,*
" *quorum mala merita nulla sunt. Ecce pusilli qui fari nesciunt*
" *vos potius assertores fati esse conuincunt.* En vt Augustinus
" Pelagianos premit ad agnoscenda merita paruulorum
" ne fatum admittant, Et verò nihil poterat contra illas efficacius obiici, quàm dum exigitur vt postquam fatum esse nolunt, & esse tamen putant vbi non sunt merita bonorum & malorum quæ hominibus accidunt; merita igitur exhiberent quibus paruuli iis miseriis

quas patiuntur digni esse monstrarentur, quod nisi admisso originali peccato facere non poterant. Et ideo subiungit. *Nos autem cùm vitiatæ originis mala merita esse dicamus, gratia dicimus intrare paruulum in regnum Dei, quoniam bonus est Deus: & alium merito non intrare, quoniam iustus est Deus, & in neutro esse fatum, quoniam quod vult facit Deus.* Vbi significat iuxta Catholicam doctrinam Pelagianæ contrariam, Iudicem quidem esse Deum, & merita pensitantem in paruulorum miseriis; sed in eorũ fauoribus Dominũ potiùs agere nullis obligatum debitis, & liberalitatem exercere non alio merito prouocatam quàm solius Redemptoris. Eodem sensu dixerat antea *sub iusto & omnipotente Deo* non irroganda eius imagini mala quibus infantilis ætas exercetur: Et non posse non esse magnam pœnam & quæ non nisi cum iustitia infligenda sit, quod imago Dei excludatur à regno Dei, quod repetit deinde cap. 12. Est enim efficax argumentum supposito principio à Pelagianis admisso: quod Deus velit omnes homines saluos fieri. Et cap. 18. *Bonus est Deus, iustus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est non* " *potest quemquam sine meritis damnare, quia iustus est.* Et " deinde libro 5. *Verùm vos quoque qui eos velut liberos ab* Cap. 11. *omni damnatione esse contenditis, cogitare non vultis qua* " *illos damnatione puniatis, alienando à vita Dei à & regno* " *Dei tot imagines Dei, postremò separando à parentibus piis,* " *quos ad eos procreandos tam disertus hortaris. Hæc autem in-* " *iustè patiuntur, si nullum habent omnino peccatum: aut si iu-* " *stè, ergo habent originale peccatum.* Et lib. 6. *Tu assere si potes* Cap. 10. *quomodo sibi non obscurè sed apertè vendicet paruulos* diabolus, *quos immundi spiritus vexant. Si ei traditos dicis, vi-* " *demus ambo supplicium, tu dic meritum. Ambo cernimus pœ-* " *nam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi cùm* " *Deum iustum ambo fateamur, demonstra in ista pœna dignã* " *si potes in infantibus culpam.* "

Ex his patet Augustinum supponere Deum circa

Paruulos Iudicem agere, atque in eo Pelagianos consentire, si quidem quæstio sit de malis quæ prouidentia decernit: esse igitur pœnalia huiusmodi mala & quia pœna sine culpa nulla esse potest, rectâ ratione compellere, vt culpam agnoscant tanquam causam malorum quæ paruuli patiantur. Iam verò quia iudicis est debilis & infirmi, non posse impedire ne innocenti mala contingant; iustitiam Dei cum omnipotentiâ Augustinus coniungit, dum dicit, vel non fore iustum, vel non fore omnipotentẽ si mala sineret innocentibus accidere, supposito semper quòd iudicio & pro meritorum æstimatione mala distribuantur. Iam verò vtrum mutatá hypothesi præsenti, in alia rerum serie, posset Deus non Iudicem agere in decernendis puerorum innocentium malis, sed supremum Dominum, & sapientem prouisorem, vti nunc facit in decernendis bonis: itáque relinquere pueros quamuis nullius peccati reos, saltem ad aliquod tempus iis miseriis obnoxios quas modo patiuntur, ob rationes ipsi notas & à nobis etiam coniecturabiles; iterum dico, ac sæpe dicendum est, nunquam Augustinum negasse, sed contrarium potiùs credidisse, vt intelligi potest ex multis quæ antea disseruimus.

§ IIII.

Iterum ostenditur ex principiis Augustinus salua Dei æquitate aliqua mala posse innocentibus pueris infligi.

CERTVM enim est primò, cùm de peccatis agitur, Augustinum nullam haberi velle quæstionem de B. Virgine: & tamen non dubitauit illam, esto non omnes, at multas saltem passam esse infantiles miserias & incommoda. Qui non vult interrogari de peccato, & de malo inflicto non potest non habere certum

iudicium

iudicium, ille-ne certus esse potest malum infligi non posse sine peccato?

Certum est secundò Augustinum ita dubium circa statum puerorum qui futurus erat si Adamus non peccasset, vt quamuis forte maiorem illi cognitionem tribuat maiorésque vires ad quærendum victum, & mammas in sinu matrum inueniendas; ignorantiæ tamen & infirmitatis defectus non auferat, vt constat ex antea dictis: vt omittam nouimestrem carcerem iacentium in sordibus vteri materni, à qua miseria nullum Augustinus eximit etiam in illo statu. Ergo hic etiam cùm non dubitaret de innocentia, de malis verò infligendis dubitaret, certus esse non potuit quòd nullum malum infligi possit innocenti. cap. 5. supra.

Certum est tertiò ex Epistola ad Hieronymum, permittere Augustinum vt alia quædam causa præter peccatum esse putetur eorum malorum quæ pueri temporaliter patiuntur, & quæ transacta non reuocantur. Quin & certum est quartò ex eadem Epistola, ipsius quoque mortis quæ puero cõtingit, Augustinum fateri diuinæ prouidentiæ causam aliam occurrere posse, cũ dicit: *Nam quod dicitur, quare facit animas eis quos nouit citò morituros? possumus respondere, parentum hinc peccata vel conuinci vel flagellari. Possumus etiam rectè illius moderationi ista relinquere, quem scimus omnibus temporaliter transeuntibus rebus, vbi sunt etiam animalium ortus & interitus, cursum ornatißimum atque ordinatißimum dare: sed nos ista sentire non posse, quæ si sentiremus delectatione ineffabili mulceremur.*

Certum est quintò, Augustinum credere se sufficienter defendere diuinam prouidentiam in tertio de libero arbitrio contra Manichæos qui peccatum originale non agnoscebant, ex eo quòd quamuis ignorantia & concupiscẽtia in puero rationem obruat, aliorúmque malorum causa sit, vinci tamen possit constitutis ad hoc per ætatis incrementa Dei auxilijs;

interea verò nihil alienum esse à diuina æquitate, si maneat homo per aliquot tempus *sicut nouellum arboris & rude virgultum* : vel sicut manent *arbores hyeme sine fructu, sine floribus, sine fructibus.* Et iam ostendimus ad aliud spectare quod in Epistola ad Hieronymum significat, sibi iam minus satisfieri per ea quæ dixit in illo tertio de libero arbitrio. Et quia de concupiscentia potissimùm déque ignorantia controuersia est;

Certum est sextò Augustinum concedere laudandum Deum etiamsi concupiscentia & ignorantia primordia essent naturalia, hoc est etiamsi nullo peccato præsupposito insererentur innocentibus pueris vt dictum est.

Ex quibus omnibus iuxta S. Augustini doctrinam concludere licet, possibilem esse diuinæ prouidentiæ aliam seriem à præsenti diuersam, quà Deus, non vt iudex & meritorum æstimator, sed vt supremus ac sapientissimus rerum omnium arbiter, huius vitæ mala quæ in pueros ex originali peccato deriuantur, innocentibus decerneret. Vnde inferas Philosophos ethnicos, qui quandoque putasse dicuntur pœnalem esse hunc hominum statum, præsertim infantium, si nihil subodorati sunt ex ijs quæ in sacris literis & Hebræorum traditionibus ac doctrina continebantur de peccato primi parentis & hæreditaria hominum labe; topico vsos argumento, non autem demonstratiuo.

Hæc sunt quæ argumentis Nou-Augustinianorum respondere posse visum est. Quæ tametsi contractiùs sunt exposita, spero tamen eruditum lectorem inuenturum vnde omnia & singula facilè soluat, idque omnino ad mentem Augustini. Quod si aliter illi censuerint; expectabimus vt exhibeant difficultatum reliquias vt si opus fuerit diluantur.

§ V.

Hallucinari Baianos dum hanc controuersiam ad scopum Augustini tanti referre putant.

SED hoc vnum vltimò inculcandum est, totam hanc disputationem de possibilitate status purè naturalis admodum videri Augustino indifferentem, fuisséque illi perinde quid quisque altercantium sequi mallet, dummodo staret veritas de peccato originali déque necessitate gratiæ ac redemptoris ad damnationem vitandam & æternæ felicitatis comparanda merita: Hoc vnum spectauit S. Doctor: nec aliò pertinuit si quid dixit aliquando quo videretur oppugnari puræ naturæ possibilitas. Quod si stet in vtraque sententia doctrina Catholica de generis humani hæreditaria corruptione, déque indispensabili necessitate gratiæ & redemptoris; quodcumque quilibet dixerit, Augustino fecerit satis. Quæstio nimirum illa nihilò maioris erat momenti quàm sit ea quæ modò apud Catholicos definita censetur, de creatione animarum quæ fiunt à Deo singulæ singulis, quam tamen Augustinus cum magnopere stabilire cuperet, affirmandi negandiue optionem dedit, dummodo nemo, *contra Apostolicam manifestissimam fidem quæ ex vnius delicto omnes in condemnationem duci prædicat;* & contra Ecclesiæ *fundatissimum morem de baptismo puerorum sollicitæ* renitendo disputet. *Damnari quippe animas si sic de corpore exierint*, hoc est, *si præter Christi Sacramentum* paruuli moriantur, *& sancta scriptura & sancta est testis Ecclesia. Vnde illa de animarum creatione sententia si hanc fidem fundatissimam non oppugnet sit & mea: si oppugnet non sit & tua*, Hieronymum alloquitur. Et quis dubitat quin idem fuerit potiori iure dicturus in ea quæ iam disputatur controuersia; Nempe, si puræ naturæ possibilitas originale peccatum & re-

demptionis necessitatem insuperabilem non oppugnat, sit & mea : si oppugnat, non sit & tua? Quid enim cogitari possit absurdius, quàm pluris interesse Augustini, scire num possit innocens puer dolere ventrem salua diuinitate, quàm num singulæ singulis hominibus à Deo solo creatore animæ infundantur? Quis etiam adeo videri velit inconsultus, atque improuidus, vt prædicare non vereatur prius illud plus conferre ad statuendam Catholicam de peccato originali doctrinam, quàm hoc posteriùs? & vbi S. Augustinus tam clarè, tam distinctè, tam sæpè, tam sollicitè disputauit possibilitatem status purè naturalis, ac disputauit quæstionem de propagatione animarum? vbi ad maiorem definiendæ sententiæ securitatem suo diffisus iudicio alienum quęsiuit in illa disputatione, sicut in ista? & dubitare aliquis poterit quin illam discusionem si referre putaret ad fidei dogmata, eadem qua istam sen-

Ep. 28. tentiâ fuerit clausurus, *sed antequàm sciam quænam illarum opinionum potius eligenda sit, hoc me non temere sentire profiteor, eam quæ vera est non aduersari robustissimæ ac fundatissimæ fidei, qua Christi Ecclesia nec paruulos homines recentissimè natos à damnatione credit, nisi per gratiam nominis Christi quam in suis Sacramentis commendauit, posse liberari*. Ita Augustinus ad Hieronymum vt ostenderet quid in hisce disputationibus potissimùm intẽdat: quod etiam exponit contra Iulianum, *quid autem horum*, inquit, *sit verum*, nimirum animam & carnem simul vi-

Lib 5. cap. 4. tiatas ex homine trahi: vel animam in carne tanquam in vitiato vase corrumpi; *libentiùs disco quàm dico, ne audeam docere quod nescio: hoc tamen scio, id horum esse verum quod fides vera, antiqua, Catholica qua creditur originale peccatum non esse, conuicerit falsum. Ista fides non negetur & hoc quod de anima latet, aut ex otio discitur: aut sicut alia multa in hac vita sine salutis labe nescitur.* Non aliter diceret Augustinus, dum de statu puræ naturæ quæritur, id esse verum quod fides vera antiqua Catholica de ori-

ginis peccato & supernaturalitate gratiæ non cõuicerit esse falsum: & dummodo hæc fides non negetur, vel otiosè disci, fuerit-ne possibilis status purè naturalis: vel impunè nesciri. Recolendum est ex libro de prædest. SS. cap. 2. Et ex tertio con. 2. Ep. Pelag. 8. & 9. & ex 4. cap. 2. Ad tria capita reduci ab Augustino quæcumque contra Pelagianos Catholica defendit Ecclesia, *Gratiam non dari secundùm merita: in quacumque iustitia in hoc corruptibili corpore neminem viuere sine peccato: obnoxium nasci hominem peccato primi hominis & vinculo damnationis obstrictum.* Cætera igitur eatenus neganda vel affirmanda permittit, quatenus id etiam permittit trium illorum principiorum inconcussa & immobilis veritas. Ostendant igitur Nou-Augustiniani aliquod eorum labefactari si status puræ naturæ dicatur possibilis: & non propiùs ac probabiliùs oppugnari peccati originalis fidem per illam de qua tamen dubitare iam non licet singularum animarum creationem. Cúmque hæc vti par est expenderint, importunis ac puerilibus abstineant terriculamentis: nec stuppeas bases erigant Catholicarum veritatum: nec homines adeò fungos putent, vt timere possint ne cœlum ruat, si possibile sit dolere homini dentes qui nullius peccati reus sit.

LIBER SEXTVS.

De Ignorantia inuincibili.

CAPVT I.

Lutheri sententia de ignorantia inuincibili Ecclesiæ contraria.

DARI posse ignorantiam inuincibilem quarumdam veritatum practicarum, quæ spectant ad legem naturalem, adeo est manifestum, vt eos qui ea de re disceptare dicuntur, si se ipsi mutuò intelligant, non dubitem facilè consensuros: Lumen vultus Dei quod signatum est super nos, quamuis diluuio illo peccati originalis non fuerit prorsus extinctum; negari tamen non potest adeo fuisse debilitatum vt plerasque agendorum & fugiendorum rationes, aut nimiùm subtiles aut longiùs positas cùm attingere non possit, vel nos innocenter nescire sinat: vel bona fide reprobare. Nec quisquam ire inficias potest, si modo aduerterit illius ingenitæ lucis primordia progressúsque. Cùm enim constet & inæquales eius esse partitiones in diuersis hominibus & in vno eodémque primum puero deinde adulto differentes illustrationes quis negare potest vel ingeniosum tardo, vel senem puero circa res agendas esse doctiorem? Negare etiam quis poterit indoctiorem & aliqua nescire quæ doctiori pateant, & necessariò ac sine vlla propriæ voluntatis negligentiâ illa nescire? Hoc verò idipsum est quod vocant *inuincibiliter ignorare.* Nam quod aliqui putant, in-

doctos illos & rudes in iis quæ nesciunt habere saltem quo dubitent, & inquirant; minimè admittendum est: cùm sit certum non esse cuiuslibet ingenii in re falsa dubitare scire, aut quærere vt ipsa nos experientia docet.

Quod si accesserit insuper institutio peruersa & prauæ consuetudinis auctoritas, domestica maiorum exempla, & testimonia eorum qui vulgò sapientes habentur, nulla existente contrarii moris diuersæque doctrinæ ac disciplinæ cognitione, tum verò nemo iure negauerit posse quempiam vel inter Turcas polygamiam, vel inter Iudęos fænerationem, vel inter Christianos ipsos, si Cassianus aliquis vir cæteroquin religiosus & pius, eruditus insuper & eloquens, ita docuerit, mendacium officiosum nulla sua culpa existimare licitum esse. Hæc igitur est inuincibilis ignorantia iuris naturalis, de qua Lutherus ita pronunciat in tertia disputat. *Qui opera quædam dicunt nec bona, nec mala: & ignorantiam quandam inuincibilem, quæ excuset, testantur nec peccatum, nec Christum, nec decalogum præsertim in prima tabula fuisse eis intellectum.* Vbi dum decalogi meminit satis ostendit se illam ignorantiam intelligere, qua nesciuntur obligationes decalogo contentæ, súntque iuris naturalis, præsertim illæ quæ continentur prima tabula, quarum ignoratio violatores Luthero iudice non excusat.

Dissentire verò in hac parte Lutherum ab Ecclesia Catholica, vel ex eo patet quod ipsemet dicit in cap. 12. Genes. *In politicis negotiis potest esse locus inuincibili ignorantiæ. Sed hæc ad res sacras & conscientiæ transferenda non sunt: sicut Scholastici inuincibilem ignorantiam dixerunt excusabilem, quæ simpliciter à toto excuset, id est peccatum prorsus tollat.* TANTA CÆCITAS EST IN PAPÆ SCHOLIS ET ECCLESIIS. Papæ scholis & Ecclesiis resistere, hæreticorũ tantùm est: vnde Lutherus suo ipse iudicicio iis est annumerandus dum negat ignorantiam inuincibilem

excusare peccatum. Ac ne quis causetur Lutherum decipi, dum scholis & Ecclesijs Papæ id attribuit quod minimè illis conuenit; mox patebit verùm id esse quod dicit: & illud principium de ignorantia inuincibili peccatum excusante inter Scholasticos & in Scholasticorum Ecclesia, hoc est *in scholis & Ecclesiis Papæ* certum esse ac minimè controuersum; vnde sequitur Lutherum dum illud negat, Lutherum esse, hoc est doctrinæ Catholicæ aduersarium.

Confirmatur hoc ipsum ex eo quod iam monstratum est, hæreticam esse doctrinam de impossibilitate mandatorum. Connexum enim est necessariò quod iam tractamus principium, ignorantiam inuincibilem non excusare peccatum. Nam si non excusat, nec impedit quominus verum propriúmque peccatum sit, imputabile ad culpam, & ad pœnam: sequitur peccari cum impossibilitate abstinendi. Quomodo enim potest voluntas fugere malum quod non nouit? Quomodo bonum prosequi similiter incognitum? si peccat, igitur peccato propriè dicto, hoc est formalem habente malitiam, dum alterutri obligationi non satisfacit, vitandi mali vel appetendi boni; necessariò peccat & cum impossibilitate abstinendi. Et ideo rectè Augustinus ignorantiam boni appetendi malíque vocat peccandi necessitatem. *Qui nesciunt*, inquit, *ipsam boni appetendi malique vitandi ignorantiam, patiũtur peccandi necessitatem. Necesse est enim vt peccet, qui nesciendo quid facere debeat, quod non debet facere facit.* Vbi peccatum ab Augustino materialiter accipi, pro actione malitiam tantùm obiectiuam habente: nisi si quando discendi negligentia & oblatæ ad sciendum gratiæ contemptus culpabilem facit ignorantiam, & consequentem inde peccandi necessitatem, postea constabit. Nunc vnum hoc contendo, quæcumque dicta vel definita sunt contra impossibilitatem seruandi mandata, perinde dicta esse ac definita contra sententiam illam quæ docet inuincibilem

Lib. 1. Operis imperfect. con. Iul.

cibilem

cibilem ignorantiam non excusare peccātem, quòd sit hîc etiam Auctore Augustino peccandi necessitas: & quod idem est, impossibilitas abstinendi. Est igitur in hoc quoque Lutherus Catholicæ fidei contrarius.

CAPVT II.

Baiani Nou-Augustiniani Luthero suffragantur contra Catholicam doctrinam.

§

Baiani Generalia Catholicarum scholarum pronuntiata erroris in fide accusant.

ATQVI Baiani Luthero in hac parte consentiunt, placitum enim est apud illos peruagatum ac celebre, *ignorantiam facti, & iuris humani, atque etiam diuini excusare à peccato; iuris verò naturalis, minimè.* Rixatur, v. g. quispiam cum homine à quo se genitum nescit, Debet igitur, inquiunt, impune illi esse, quòd erga parentem inofficiosus sit. Quare hoc? quia factum inuincibiliter ignorat, se nimirum esse ab illo genitum, Vir apprimè Catholicus & procliuis ad obedientiam Ecclesiæ debitam, cùm nesciret promulgatum esse ieiunium feria 4. celebrandum, carnes comedit; innoxius est. Quia legem humanam Ecclesiasticam inuincibiliter ignorauit. Baptismum repudiabat idololatra, quòd eius recipiendi necessitatem nondum esset edoctus; nihil peccauit, inquiunt, pertinaciam excusante diuinæ legis de baptismo recipiendo ignorantia inuincibili. Vir bonus & ineruditus deceptus apparenti ratione, quòd mendacium officiosum nemini noceat, & alicui prosit, impulsus insuper hominis probi, & eruditi consilio, puta Cassiani, per inuincibilem ignorantiam animū induxit sibi aliquādo mētiri licere, quod & fecit. Reus est, inquiunt, nec purgari potest illa sui erroris

inuincibilitate. Deus immortalis, vnde ista, in causa tam simili, tam dissimilia placita! huic admirationi sic occurrunt nuperi reformatores antiquæ Theologiæ.

Lib. 2. de statu nat. lap. cap. 2.

Tom. 2 lib. 2 de statu pur. nat. cap. 22.

Lib. 2 de statu nat. lap. cap 4.

Fatentur in primis esse generale Scholasticorum pronuntiatum, *quòd quicquid ex inuincibili fit ignorantia, hoc ipso culpa vacat*: hoc primum. Addunt secundò, contrariam doctrinam, *quòd scilicet peccata pullulantia ex ignorantia inuincibili iuris naturalis sint vera peccata, & pœnis homines obnoxios constituant, esse doctrinam fidei Catholicæ. Id enim traditum esse ab antiquis vt dogma fidei, S. Augustinum, S. Hieronymum, Concilium Palæstinum sine vlla fluctuatione vt rem in Ecclesia Catholica extra omnem controuersiam tanquam in Scripturis traditam docuisse. Quæ nos mouent esse rationis humanæ plerumque vanæ terriculamenta; hæc esse diuina munimenta: Catholicam doctrinam nec niti nec terreri Aristotelicis argumentis & argutiis. Hanc esse ipsissimam doctrinam quam aduersus Pelagianos Augustinus constantissimè asseruit. Esse rem certam in antiqua Ecclesia, &c.*

Ex quibus facilè intelligi potest quo loco res nostræ sint, qui numerum facimus inter Scholasticos. Nempè dum amplectimur eorum pronuntiatum, quod Baiani *generale*, vocant, & reuera est, *rem certam in antiqua Ecclesia*, reprobamus: philosophamur contra *fidei dogmata*: impugnamus *Catholicam doctrinam*, *diuina munimenta* quatimus *Aristotelicis* machinis: reiicimus quod Augustinus, quod Hieronymus, quod Concilium Palæstinum exhibent, sicuti *ab Ecclesia Catholica extra omnem controuersiam traditum, & ex diuinis scripturis sumptum*: Et cùm Pelagiani fuerint illi contra quos hanc doctrinam Ecclesia constituit, fit, *vt humanæ rationis plerumque vanæ terriculamentis* in Pelagianismum incauti atque imprudentes compellamur. Nos, inquam, omnes qui *generale* illud pronunciatum tuemur: hoc est Thomistæ, Scotistæ, Nominales, Sorbonici, Louanienses, Salmanticenses, Complutenses, Itali, Galli, Ger-

mani, Hispani, Angli, omnium enim est commune pronunciatum *quòd quidquid ex inuincibili fit ignorantia, hoc ipso culpa vacat.*

Atque in hanc foueam nostri nos Magistri traxerunt, hoc est Magister sententiarum, S. Bonauentura, S. Thomas, Alensis, Scotus, Maior, Ariminensis, & alia Scholarum omnium capita, quæ dum conuenerunt in *generale* illud principium, obtinuerunt à Nou-Augustinianis vt de illis dici posset Euangelicum illud, *cæci sunt, & duces cæcorum*: vnde quisque facilè intelligat quàm benigna fuerit in istos Doctores prouidentia, quando ex tanta cæcorum multitudine seorsim eductis amica manu pupillam aperuit, cæterorum errorem vt viderent. Singulare, Deus bone! miraculum, nisi iam antea esset in Luthero patratum.

§. II.

Eadem accusatio Ecclesiam ipsam petit.

MIHI verò propositum est & meam & Scholarum omnium agere causam: atque ostendere pronunciatum illud, quod fatentur esse *generale* apud Scholasticos, nimirum *inuincibilem ignorantiam legis naturalis excusare peccatum*, ideo esse generale, quia verum est, & quidem veritate minimè recondita, sed manifesta & incurrente vltrò in eorum oculos qui lucem non fugiunt.

Et primò quidem scire velim ab his Doctoribus, cum quibus disputamus, vbinam gentium degant illi, quorum est illud *generale pronunciatum*? Quibus in insulis, & quàm procul ab Ecclesia viuant? sint-ne intra vel extra Catholicam & vniuersalem Ecclesiam? intra omnino esse non negabunt, nisi qui foris sunt; quòd palam sit in ipsius sinu atque vlnis foueri. Nimirum in illa docent, & docentur: audiunt, & loquuntur: doctrinæ illustrationes recipiunt & communicant:

Fieri-ne igitur potest vt generalia ipsorum pronunciata Ecclesiæ sint incognita? Ecquid aliud est Ecclesia quàm vel Scholastici, vel qui cum Scholasticis communicant in fide atque doctrina? Illi-ne igitur ignorare possunt quod est ipsorum *generale* pronunciatum? Minimè, sciuerit igitur Ecclesia quingentis hisce annis quibus contendunt obscuratam esse atque corruptam antiquam fidem à Scholasticis, esse ipsorum generale pronunciatum: *ignorantiam inuincibilem legis naturalis excusare transgressionis peccatum.* Quomodo enim quod per omnes ipsius partes resonabat, ignorare potuisset? At num etiam improbauit? Non, inquis, neque enim cóstat vllum omnino Scholasticis in hac quęstione restitisse, multo minùs Ecclesiam vniuersalem. Ergo *generale* illud *pronunciatum* non fuerit contrarium constitutæ olim in Ecclesia doctrinæ; proderet enim Ecclesia suam fidem & suos filios, si pateretur per omnes scholas resonare generalia pronunciata, quibus antiqua fides euerteretur. idque per homines quos ipsa excitaret, iuuaret, mitteret, laudaret, beneficijs demum atque honoribus cumularet. Quid? si hoc faceret, digna esset quæ diceretur *columna veritatis*, & non potiùs ministra erroris?

At, inquis, Ecclesia sciuit hæc esse *generalia* Theologorum pronunciata, sed non reiecit, quia nesciebat doctrinæ, olim à se traditæ, esse contraria. O Theologos, si superis placet, modestos, ac tum de seipsis, tum de Ecclesia dignè sentientes! Antiquæ scilicet fidei doctrinam celauit Ecclesiam Deus, & ipsis reuelauit, & quidem per Lutherum. Tanta sponsam Christi, cui concreditum erat depositum veritatis, occupauit obliuio & ignorantia, vt quod heri docuerat, hodie non recordaretur, nisi Lutherus aurem velleret. Hæc si negare non possunt esse absurda, refigant necesse est id quod posuerant; contrariam aliquando fuisse Ecclesiæ definitionem generali Scholasticorum pronunciato, de ignorantia inuincibili.

Magis autem vrgebit argumentum, si monstrauero ex aduersariorum sententia omnino sequi Ecclesiam ipsam errasse cum suis Scholasticis quingentis illis annis quibus tenuit opinio illa de ignorantia inuincibili legis naturalis. Libet enim hoc loco eodem modo argumentari quo solemus contra Nostrates hæreticos, hoc videlicet assumpto principio, quod Eminentissimus Cardinalis Perronius explicuit in suis cum Rege Angliæ controuersijs. Credendum antiquam Ecclesiam id sensisse in materia fidei, quod traditum esse constet ab aliquo doctorum qui in ea viuebant numero, sicuti rem certam miniméque controuersam nulla existente aliorum dissensione. Quod principium ne ipse quidem Angliæ Rex, licet alienus à fide catholica, repudiauit. Quòd si nihilominus circa illud hæsitent aduersarij, habent à quo confirmentur, illum ipsum ex cuius nutu pendere volunt nostrarum omnium controuersiarum decisionem, Augustinum. Siquidem ille dum Pelagianos oppugnat, existimat illos satis súperque premi authoritate antiquioris Ecclesiæ, producto vndecim Doctorum communi consensu circa peccatum originale, vt constat ex primo & secundo libro contra Iulianum, vbi postquam adduxit Irenæum, Cyprianum, Rœticium, Olympiũ, Hilarium, Ambrosium, Innocentium, Hieronymum, Gregorium Nazianzenum, Basilium, Chrysostomum, Lib.2. cap. & *cæteros* inquit, *socios ac participes eorum*; concludit, *Ita* 10.
“ *defendendam esse fidem illorum contra impios & Christi pro-*
“ *fessos inimicos sicut etiam ipsum defenditur Euangelium: su-*
“ *xisse enim illos Catholicam fidem in lacte, in cibo deinde sum-*
“ *psisse; ac demum & lac & cibum paruis magnisque ministras-*
“ *se: his plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, nutritoribus*
“ *Ecclesiam creuisse: diuinæ familiæ dominica cibaria fideliter*
” *exhibuisse &c.*

Age verò, applicemus hæc ad Scholasticorum tempora, vtrum ignorantia inuincibilis legis naturalis pec-

catum excuset, materia fidei est, postquam aduersarij censent huius quæstionis alteram partem ab antiqua Ecclesia assertam esse, veluti *dogma fidei.* In ea igitur controuersia spectante ad fidem, scire volunt posteri quid Eccesia crediderit his quinque seculis Scholasticorum. Vnde hoc scient? Quos adibunt auctores? Quæ monumenta scrutabuntur? Concilia? Non fuerit agitata quæstio in Conciliis, nulla eiusce rei occurrente necessitate. Canones? Sed neque ob eandem causam fuerit definita. Historiam? Non tangit historia id genus controuersias nisi si narrandum fortè sit aliquam ea de re fuisse altercationem, Quid igitur? Adibimus Grammaticos, Mathematicos, Medicos, Iuris consultos qui temporibus hisce floruerunt, vt ex illis intelligamus Ecclesiæ sensum? Atqui perspicuum est Ecclesiasticos auctores esse debere qui Ecclesiæ sensum explicant. Quinam igitur supersunt, ex quorum scriptis intelligere possimus quid eorum ætate senserit Ecclesia præter Scholasticos, & vt loquitur Augustinus in pari causa, *participes eorum*? Quinam inquam, alii fuerunt his quinque sæculis, numerant enim annos quingentos ætatis Scholasticorum, qui *& lac & cibum paruis magnisque ministrauerint*? hoc est, qui *diuinæ familiæ dominica cibaria fideliter suppeditarint*? Quinam alii *plantatores, rigatores, ædificatores, nutritores* in agro Ecclesiastico præter Scholasticos, & *participes eorum*, hoc est à Scholasticis eruditos ex Scholasticis & scholis assumptos ad regendam Ecclesiam, ac proinde Scholasticis cōsentientes? Ab illis igitur accipiendum est quid Ecclesia senserit eorum temporibus. At qui *generale* ipsorum pronunciatum est quancumque ignorantiam inuincibilem, ac proinde etiam iuris naturalis excusare peccatum. Hoc igitur sensit Ecclesia eorum temporibus.

At enim, inquiunt, vísne Ecclesiasticum esse quidquid Scholasticum est? Minimè veró, inquam, Nolo assertionem immaculatæ Cōceptionis quamuis magna

sit Scholasticorum multitudo qui eam tueatur, certam videri velut dogma fidei, quamdiu constat eos qui dissentiunt & haberi & esse Catholicos. Non dico esse necessarium admittere gratiam efficacem ex præscientia futuri consensus aliquo modo dependentem, etiam si multæ scholæ id approbent, quando perspicuum est Ecclesiæ filios esse qui negant. Sed quod est *generale pronunciatum* Scholasticorum, id ab illis certò asseri dico. Neque enim solent generaliter conuenire nisi in res certas. Idipsum dico sine dissensione asseri, tum ab illis, tum ab ijs qui eorum participes sunt, alioqui non esset generale pronunciatum. Quòd autem Scholastici & eorum participes generaliter & certò pronuntiarint quingentis annis, id Ecclesiam pronuntiasse dico. Quid enim quæso, Ecclesia fuit præter cumulum illum Scholasticorum, & eorum qui cum eis sentiebant? Tolle Magistrum sententiarum & Sorbonicos, D. Thomam, & Thomistas omnes, D. Bonauenturam, & Scotum cum vniuersa, quam ducunt familia, Maiorem, Oxamum, Gregorium, & nobilissimum manipulum Nominalium. Tolle quotquot succreuere deinceps aliarum familiarum florentissimæ Scholæ, adde quotquot eorum pronunciatis adhæserunt, vel ex inferiori genere laïcorum, vel ex collaterali clericorum, vel ex Superiori Prælatorum, Episcoporum, Pontificum; præter illam turbam Ecclesia quid fuit? ergo quod generaliter, quod certò, quod sine dissensione sensit illa turba, Ecclesia sensisse dicenda est. Atqui hoc erroneum est, postquam opponitur *dogmati fidei*, quod fuerat in antiqua Ecclesia constitutum, ergo Ecclesia quingentis annis errauerit cùm Scholasticis: neque huius argumenti vim vnquam effugient, donec monstrauerint fluctuationem inter illos fuisse aliquam, aut dissensionem.

Addo tandem ad huius argumenti complementum, ab illius doctrinæ defensoribus iniuriosè admodum ha-

beri Scholasticorum principes sanctissimos, eruditissimósque viros, dum eorum ingenio & diligentia & fides ita traducitur, vt persuadeatur hominibus illos vel non potuisse, vel noluisse disquirere Sanctorum Patrum, & antiquæ Ecclesiæ pronunciata. Quasi verò quod erat expositum apud Augustinum, quod extabat in Concilio Diospolitano, quod Hieronymus apertè tradiderat, quod Ecclesia Catholica præ se ferebat, vt seipsa distingueret à Pelagiana, ignotum fuerit Scholasticis omnibus, vel si fuit cognitum, non tamen approbatum. Quid dicitis ô nuperi Traditionis discipuli ex millibus electi? ô tot sæculis expectati adolescentis Ecclesiæ ad decrepitam recentes nuntij, ex itinere adhuc calidi fumantésque, ac lutulenti, quid dicitis? Non vidit Augustinum S. Bonauentura, non intellexit S. Thomas, Magister sententiarum non legit, Gregorius Ariminensis non aperuit, cæterorum nemo fuit quingentis annis qui cognoscere posset num *generale* illud *pronunciatum* ignorantiæ inuincibilis peccatum excusantis aduersaretur receptæ Augustini tempore in Ecclesia Catholica doctrinæ? An vt olim aliquos Marcionitas, ita ætate nostra quosdam Baianos expectauerit veritas liberanda? hæc quibus quæso prædicatis, hominibus, an fungis?

CAPVT III.

Baiani secum pugnant, quando generale pronunciatum Scholasticorum deserunt.

ARGVMENTVM est contra Baianos perinde validum, ac tritum *Nullum esse posse peccatum si voluntarium non sit, nec voluntarium esse posse, nisi sit cognitum*, Ergo cùm inuincibilis ignorantia, vt per se patet, impediat ne peccatũ sit cognitum, impedire consequẽter ne sit voluntariũ ac proinde peccatũ. Quæ clarissima est & liquidissima demonstratio. Sed audio susurrũ

aduersariorum,

aduersariorũ, rem deduci dicũt ad *argutias Aristotelicas*, & ad Philosophorum *tricas*, quæ *diuina* ipsorũ *munimenta labefactare* non possunt. Pareo ipsorum votis: atque vt omnem illis adimam iustarum querimoniarũ materiam, recipio me, nullo hic vsurum principio, quod vel ipsorum non sit, qui sua omnia esse putant Augustiniana, vel ex Augustino ipso desumptum.

Et primò quod iam dixi, ipsorum est. Approbant enim illud Aristotelis & Damasceni tanquam omnibus admissum, *ignorantiam non minus quàm coactionem & violentiam facere inuoluntarium*, peccatum verò inuoluntarium nullum agnoscunt. Secundò ipsorum quoque est quod retulimus, ignorantiam facti peccatum excusare. Supponamus ergo, quod sæpe contingit, aliquem esse qui falsum dicat, quod falsum esse nescit; ille mendacium dicit, sed non mentietur. Contingit enim ob ignorantiam facti, vt quod nescitur esse mendacium, non sit illi sub ratione mendacij voluntarium. Age igitur, si alius quispiam esto, sciat esse mendacium quod dicit, sed perinde tamen nesciat esse malum: quæ ratio est vt dicas non esse voluntarium mendacium, dum nescitur esse mendacium: & contendas voluntarium esse malum quod in eo est, quamuis perinde nesciatur esse malum? Duo sunt fœneratores, primus errore inuincibili nescit esse fœnus in contractu quem init: secundus scit esse fœnus, sed errore perinde inuincibili nescit esse malum, quod ab idoneis auctoribus, vt ipse bona fide putat, didicerit esse licitum: prior laborat ignorantia facti, posterior ignorantia iuris naturalis. Ille non peccat, inquis, quia fœneratio non est illi voluntaria, quòd sit incognita. Iste verò quomodo peccare potest, cùm malitia fœnerationis non sit etiam illi voluntaria, postquam est pariter incognita?

Tom.3. lib. 3. de gratia Salu. cap. 3.

At, inquiunt, ignorantia, quâ quis nescit, vel mendacium, vel fœnus esse malum, est pœna peccati originalis, quæ non impedit quominùs quicquid ex ea sequitur

in ipso suo principio; hoc est in peccato primi hominis censeri debeat voluntarium, & hæc est Augustini doctrina. Mox veniam ad Augustinum, nimirum antiquum. Interea cum nouo disputandum est.

Siquidem ille apertè negat, *Improuisos concupiscentiæ motus esse liberos, libertatem enim in faciente basim esse præcepti inobedientiæ, & damnabilis peccati* (verba illius sunt) pergit deinde, *illis motibus ad libertatem deesse, quòd sine* plena rationis aduertentia profluunt, inuitâ repugnantéque voluntate. *Quæ singula*, inquit, *essentialiter repugnant libertati.* O voces aureas! libertas *in faciente* necessaria est vt sit *damnabile peccatum*: & libertas esse non potest, nisi sit *plena rationis aduertentia*, nimirum in eodem faciente. Vnde fit vt improuisi motus concupiscentiæ non sint peccata in posteris Adami, quamuis eorum deordinationem plena rationis aduertentia in parente præcesserit, quòd necesse sit vt præcedat *in ipso faciente*: Quid igitur vobis, ô Baiani, cum Adamo ad damnandum eius mendacium, qui nescit inuincibiliter esse malum? libertas *in faciente*, necessaria est; debet igitur esse in mentiente: atque etiam in fœnerante, & non tantùm in Adamo. Libertas essentialiter requirit plenam rationis aduertentiam *in faciente*: debet igitur hæc quoque aduertentia in eodem mentiente ac fœnerante reperiri. Est ne autem plena rationis aduertentia, vbi dicitur esse insuperabilis ignorantia malitiæ? Vestram hîc ego conscientiam conuenio, Theologiæ collapsæ reparatores, plenæ illi aduertentiæ quam dicitis requiri, quid debet obuersari præter illa ipsa circa quæ libertas exercetur? si ergo exercetur circa malum, diciturne adesse plena & sufficiens ad peccatum rationis aduertentia, quando non aduertitur malum?

Tom. 3. lib. 6. de gratia Sal cap. 36.

Idem fieri potest argumentum de ignorantia juris diuini quam Baiani concedunt excusare à peccato, vt posteà constabit. Et tamen illa peccati pœna est, si credimus Augustino. Vnde enim est vt quibusdam an-

nuncietur Euangelium, & quibusdam non? Quare Capharnaïtis, & Corosaïnitis, non autem Tyrijs & Sidonijs certum ex eo fructum percepturis? Augustinus quoties hæ quæstiones mouentur, non clamat, *ò homo tu quis es, qui respondeas Deo?* Non obturat obmurmurantium ora iniecta illa tamdiu macerata, toties versata peccati originalis massa? pœna igitur peccati est, quòd quis Euangelium nesciat esse diuinitus propositum. Et tamen illa ignorantia facit ne sit voluntarium peccatum quod committitur contra præceptum Euangelij admittendi. Quidni similiter inuoluntarium sit peccatum quod ex ignorantia iuris naturalis sequitur? vel quare vnum ex Adami volũtate deducit rationem voluntarij: & aliud non? solemne est nouis hisce Theologis eiusmodi pugnis contrariarum sententiarum implicari, vt iam sæpè notatum est: sed consulamus Augustinum quando id exigunt.

CAPVT IV.

Augustinus generale pronunciatum Scholasticorum amplectitur contra Baianos.

§ I.

Augustinus omne peccatum censet esse debere voluntarium.

DVM contra Manichæos disputaret Augustinus de origine mali in libro *de vera religione*, sententiam posuit, quam ei deinde Pelagiani obiecerunt, *vsque adeo peccatum voluntarium malum est, vt nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.* Nullum ergo est, aiebant Pelagiani, originale peccatum, quia non est voluntarium paruulis. Respondet Augustinus peccatum ibi definitum esse, quod est tantummodo peccatum, 1. Retract. cap. 13.

quale fuit peccatum Adami : & non etiam pœna peccati, qualia ſunt peccata poſterorum. Ergo ſupponit, inquiunt Baiani, peccata noſtra quæ ſunt etiam pœna peccati, vt ſunt ea quæ procedunt ex infirmitate, & ex ignorantia, non debere neceſſariò eſſe voluntaria niſi in origine, & illo principio, vnde prodeunt, hoc eſt in Adami peccato. Sed quare nobis Auguſtini ſententiam ſubtrahunt? pergant legendo, & audiamus
» quod ſequitur. *Quamuis & illa*, inquit, *quæ immeritò*
» *peccata non voluntaria dicuntur, quia vel à neſcientibus, vel*
» *à coactis perpetrantur; non omnino poſſunt ſine voluntate*
» *committi. Quoniam & ille qui peccat ignorans*, VOLVNTA-
» RIE VTIQVE PECCAT, QVOD CVM FACIENDVM NON SIT,
« PVTAT ESSE FACIENDVM: *& ille qui concupiſcente ad-*
» *uerſus ſpiritum carne, non ea quæ vult facit: concupiſcit qui-*
» *dem nolens; & in eo non facit quod vult*: SED SI VINCITVR,
» CONCVPISCENTIÆ CONSENTIT VOLENS: *& in eo non*
» *facit niſi quod vult.* Vnde paulò poſt concludit; *Non*
» *itaque falſum eſt quod dixi, vſque adeo peccatum volunta-*
» *rium malum eſt, vt nullo modo ſit peccatum, ſi non ſit vo-*
« *luntarium.* Ex quibus conſtat Auguſtinum poſtulare τὸ *voluntarium* in omni peccato, ſed cum proportione, in eo videlicet quòd eſt peccatum originis; voluntarium in origine; in eo verò quòd eſt peccatum perſonæ, ſiue ſit ex ignorantia, ſiue ex concupiſcentia, ſi modò verum ſit peccatum, voluntarium in perſona cui imputatur. Atque ita voluntarium eſſe peccatum ex infirmitate, quòd qui vincitur, *volens conſentiat.* Quaſi diceret, ante conſenſum, de quo dubitari non poteſt quin ſit voluntarius, non eſſe verum & proprium illud peccatum. Similiter voluntarium eſſe peccatum ex ignorantia, quòd illud non ſit verum & propriè dictum peccatum, niſi quando vel error, vel ignorantia voluntaria eſt. Quid enim iſta ſignificant, *Qui peccat ignorans, voluntariè peccat, quod cùm faciendum non ſit, putat eſſe faciendum.* Quare voluntariè peccat eo

quòd putet faciendum, quod faciendum non eſt, niſi quia voluntariè hoc putat, hoc eſt voluntariè fallitur? Loquitur ergo de ignorantia voluntaria, quemadmodum & loquitur de concupiſcentia ſeu infirmitate voluntaria. Et quemadmodum ante voluntatem in concupiſcentia non agnoſcit peccatum verum & perſonale: ita neque ante voluntatem in ignorantia vel errore cenſet eſſe peccatum verum & perſonale. Quid ergo ſi non voluntariè erretur? oſtendo manifeſtè ex Auguſtino non eſſe verum illud peccatum eo quòd voluntarium non ſit, ex ijs quæ docet cap. ſeq 15. Vbi dum loquitur de eo qui propterea dici poteſt nolens peccaſſe, quia neſciens peccauit, ita loquitur. *Quia voluit ergo fecit, non quia voluit peccauit, neſciens peccatum eſſe quod fecit. Ita nec tale peccatum ſine voluntate eſſe potuit, ſed voluntate facti, non voluntate peccati. Quod tamen factum peccatum fuit, quia factum eſt quod fieri non debuit.* Vbi conſtat ſupponi omnino ab Auguſtino diſtinctionem illam quæ vulgò vſurpatur à Theologis peccati materialis & formalis, cùm dicit, *quia voluit ergo fecit, & ſi non quia voluit peccauit.* Item peccatum illud non fuiſſe ſine voluntate, *ſed voluntate facti*, non *voluntate peccati.* Quid enim eſt aliud ibi diſtinguere factum, & peccatum: & factum illud quod contra peccatum diſtinguitur, vocare etiam peccatum, quàm diſtinguere duplicem peccati rationem, incompletam aliam & informem defectu libertatis, aliam verò completam & formalem. Supponit igitur Auguſtinus illud peccatum quod fit à neſciente, tametſi peccatum dicatur, quod ſit factum *quod non debuit fieri*, hoc eſt contra legem, & contra rationem; non habere tamen veram & propriam & completam rationem peccati, quod ſub eadem ratione non ſit voluntarium, quia nec cognitum.

lib. 1. Retr.

§ II.

Augustinus impropriè tantum peccata vocat, quæ non sunt voluntaria committenti.

ATQVE in eo notanda est aduersariorum perpetua quædam & manifesta hallucinatio, quòd putent quidquid ab Augustino dicitur peccatum & pœna peccati, ab eodem intelligi verum, & proprium peccatum, imputabile ad damnationem, vnde inferunt, ex eo quòd neget requiri voluntarium in tali peccato, censendum docuisse verum & damnabile peccatum esse posse in posteris Adami quod voluntarium non sit in eodem Adamo. Atqui constat euidentissimis testimonijs Augustinum vocare peccatum & pœnam peccati etiam illud quod non habet veram & integram rationem peccati; seu, vt vtar proprio S. Doctoris vocabulo, quod non habet *reatum*. Clarius dico, illud quod dum habet *reatum* vocatur ab Augustino peccatum propriè ac completè, atque insuper pœna peccati, illud ipsum etiam quando caret *reatu*, & consequenter propria & formali ratione peccati, vt ideò non sit ad damnationem imputabile, vocatur nihilominus ab Augustino peccatum, & pœna peccati.

Patet illud in concupiscentia, quæ passim apud Augustinum vocatur peccatum atque etiam pœna peccati, quamuis eodem Augustino auctore, in baptizatis præsertim, non sit verum & proprium peccatum antequam fiat voluntarium voluntate illius qui concupiscit. Audiamus Augustinum lib. 2. con. Iul. cap. 9. vbi approbat illud Ambrosij quo vocat concupiscentiam
„ in baptizatis *peccatum mortuum: Quomodo ergo mortuum,*
„ inquit Augustinus, *& quomodo tamen habitare fatemur in*
„ *membris nostris, & multa operari desideria reluctantibus*
„ *nobis?* Respondet ipsemet mortuum dici, *quia mortuum*
„ *est in eo reatu, quo nos tenebat.* Et addit, *Non eodem modo*

iam appellari peccatum quo facit reum, sed quod sit reatu pri- "
mi hominis factum: & quòd rebellando nos trahere nititur "
ad reatum. Ecce, Concupiſcentia quæ peccatum dicitur & pœna peccati, non eſt peccatum quòd *faciat reum*, antequam fiat voluntarium propria voluntate concupiſcentis: & quare peccatum ex ignorantia, propterea quòd etiam vocetur ab Auguſtino peccatum, & pœna peccati, cenſebitur eſſe peccatum quòd faciat reum, antequam fiat per propriam ignorantis negligentiam voluntarium, cum cōſtet Auguſtinum perpetuò æquiparare iſta peccata quæ fiunt ex ignorantia, & quæ ex concupiſcentia, quæ vocantur etiam peccata ex infirmitate? ſed pergit Auguſtinus.

In hoc bello laborantes quamdiu vita humana tentatio eſt Ib. cap. 10.
ſuper terram, non ideo ſine peccato non ſumus, quia hoc "
quod eo modo peccatum dicitur, operatur in membris repu- "
gnans legi mentis, etiam non ſibi ad illicita conſentientibus "
nobis. Quantum enim ad nos attinet, ſine peccato ſemper eſſe- "
mus donec ſanaretur hoc malum, ſi ei numquam cōſentiremus "
ad malum. Quid quæſo eſt, habentes hoc quod eo modo "
peccatum dicitur, eſſemus ſine peccato, ſi ei non conſentire- "
mus ad malum, quàm quòd dicebam, peccatum proprio "
quodam ſenſu negari de concupiſcentia ſimul & improprio quodam ſenſu affirmari, prout illa ſit vel non ſit voluntaria accedente conſenſu, hoc eſt quod dicit lib. 1. con. 2. Ep. Pelag. concupiſcentiam vocari peccatum, non quia peccatum ſit, ſed quo modo ſcriptura dicitur manus ſcribentis, quod eſt vocari peccatum figurata & tropica locutione non propria. Nempe quia vt idem dicit primo de Ciuit. *Concupiſcentialis inobedientia quæ operatur in membris noſtris præter legem voluntatis noſtræ, & in dormiente & in vigilante ſine culpa eſt.* Et tamen peccatum vocatur: eſt igitur peccatum ſine culpa. Quis verò vnquam intellexit peccatum ſine culpa, ſi verum & proprè dictum & damnabile peccatum, intellexit? Improprium igitur eſt hoc peccatum, atque

Cap. 13.

Cap. 15.

etiam innoxium, ex eodem Augustino, dum dixit concupiscentiam *non sibi ad illicita consentientibus non nocituram*. Et quia eodem modo quo peccatum vocat, vocat etiam malum, citatis locis, sequitur esse malũ innocens, atque adeò malum impropriè, antequam accedat malitia consensus. Quæ cùm ita sint, quærere lubet à Baianis, vt pro eximio illo, quo vilem turbam Scholasticorum antecellunt ingenio, bonam aliquam rationem nobis aperiant quamobrem concupiscentia, & mala quæ sequuntur ex ipsa, quantumuis fuerint in Adamo, in quo eramus omnes, voluntaria: non imputentur nobis ad peccatum, nisi impropriè dictum donec in nobis quoque voluntaria fiant per propriam voluntatem: & tamen iguorantia, seu quæ sequuntur ex ipsa mala, in eodem Adamo voluntaria nobis imputentur tanquam propria, damnabilia, & actualia peccata nostra, tametsi non fiant voluntaria per nostram voluntatem? Cur, inquam, peccatum illud est sine reatu, & istud cum reatu? illud sine culpa, & istud cum culpa? illud mortuum & istud viuum? illud innocens, istud pestiferum? Vestrum, ô Nou-Augustiniani, consulimus oraculum, vt mysterij huius interpretationem addiscamus. Nam quòd attinet ad Augustinum antiquum, nullam ille disparitatem interponit. Loquentem audiamus.

Cap. 19. Locus est in lib. 3. de liber. arbitrio recognitus ab Augustino sub finem vitæ, neque tamen emendatus, „ ac proinde approbatus. *Nam illud quod ignorans quisque* „ *non rectè facit*, (ecce peccatum ex ignorantia) *& quod* „ *rectè volens facere non potest*, (ecce peccatum ex concu- „ piscentia seu ex infirmitate.) *ideò dicuntur peccata, quia* „ *de peccato illo liberæ voluntatis originem ducunt. Illud enim* „ *præcedens meruit ista sequentia. Nam sicut linguam dicimus* „ *non solum membrum quod mouemus in ore, dum loquimur,* „ *sed etiam illud quod huius membri motum consequitur, id est* „ *formam, tenoremque verborum, secundùm quem modum*
dicitur

dicitur alia lingua græca, alia lingua latina: sic non solùm peccatum illud dicimus: QVOD PROPRIE VOCATVR PECCATVM, LIBERA ENIM VOLVNTATE ET AB SCIENTE COMMITTITVR *sed etiam illud quod iam de huius supplicio consequatur necesse est.* Vide quodnam sit illud quod Augustinus vocat *proprium peccatum*, Nempe quod *libera voluntate & ab sciente committitur.* Non est igitur propriè peccatum, sed *impropriè*; quemadmodum sermo vocatur lingua, & scriptura manus, peccatum quod committitur à voluntate per concupiscentiam captiuata, hoc est destituta virtute ad resistendum sufficienti. Non est pariter *propriè* peccatum, sed *impropriè* modo iam dicto, quod non committitur *ab sciente*, sed ab ignorante malum aut vetitum esse id quod fit. Et quis dubitet quin eodem modo quo vtrumque dicitur ab Augustino *improprium peccatum*, vtrumque similiter sit illi peccatum *mortuum*, peccatum *sine reatu*, *sine culpa* &. malum *nihil nociturum* quandiu non erit peccanti voluntarium? Stat igitur fixum Augustino atque immobile fundamentum, voluntarium esse debere peccatum omne, vt sit verum, proprium, & actuale peccatum ad damnationem imputabile. Voluntarium, inquam, propria illius voluntate quem reum facit.

Quod etiam apertè confirmatur ex illa quam assignat peccati originalis differentia, quando ad hanc interrogationem Pelagianorum, *cur igitur peccatum dicitis paruulorum, quorum voluntatem non tenetis ream?* hæc subiicit: *Respondetur non eos proprietate voluntatis, sed origine reos teneri.* Quibus verbis apertè significat, eos qui rei tenentur alterius peccati, quàm peccati originalis, *proprietate voluntatis reos teneri.* Supponit igitur esse in illis propriam voluntatem eius culpæ cuius rei sunt: & quia propria voluntas esse non potest sine propria cognitione eius rei cuius est voluntas, consequenter supponit etiam cognitionem eiusdem culpæ, atque ita excludit ignorantiam illi oppositam. Non sufficit er- 1. Retract. cap. 15.

go ex Augustino sola participatio voluntatis Adami, nisi propria etiam concurrat ad constituendum reum cuiuscumque alterius peccati, quàm peccati originalis: Atqui peccatum quod consequitur ex ignorantia inuincibili, non est peccatum originale, deletur enim originale per Baptismum, neque amplius reuiuiscit, ex Tridentino sess. 6. & ex Augustino multis locis; nec repugnant aduersarij. Cur igitur ad Adami voluntatem recurrunt, vt inueniant in illo ignorantiam nostram voluntariam, & voluntaria consequenter mala quæ oriuntur ex illa? Et quare causantur argutias Aristotelicas, & Philosophorum tricas, cùm constet Augustinianos potiùs esse laqueos illos queis suffocãtur? Nonne veriùs illi dici possunt tricari, dum dicunt voluntarium esse mendacium propria voluntate, quia scitur esse mendacium, quamuis nesciatur esse malum? Atqui, ô viri boni, id potissimum est quod debet esse voluntarium. num vultis damnari me propter malitiam inuoluntariam? Quòd si non est cognita mendacii, vel fœnoris malitia, quomodo voluntaria dici potest? Et quo iure vultis vt arguatur, vt damnetur mea voluntas propter malitiam quæ in illa non est, cùm in ea esse non possit, nisi fuerit priùs in cognitione? Quærite ex Augustino ad quid requiratur ille propriæ voluntatis consensus? Concupiscentia, inquit, non est peccatum, *non sibi ad illicita* consentientibus, non est malum, *non consentientibus ad malum*, malum respicere debet ille consensus, & *illicita*, vt constituat reum damnabilis peccati. Et quis meritò ad malum & ad illicita dicatur consentire, qui neque malum, neque illicita cogitauit? Dicite, quæso, si nesciret aliquis esse mendacem assertionem, quam profert, vel fœneratitium cõtractum quem init, diceretúrne consentire ad mendacium, vel ad fœnus? ergo quamuis perinde nesciat vtrumque malum aut illicitum, dicetur nihilominus consentire ad illicita, & ad malum? Rationis lumen, & sensus communis vbi est?

Supra ex 2. con. Iul. cap. 10.

§. III.

Chimærica Baianorum Philosophia, Augustino ne quicquam repugnante.

HÆc verò chimæra est quædam mirabilis quam Nou-Augustiniani componere videntur, dum ex propria & noua voluntate mendacij, vt mendacium est, & ex antiqua & aliena voluntate mendacij, vt malum est, peccatum conflant actuale ac personale quod hodie committitur, & esse incipit, & expectandum est vt eodem modo plastæ isti hominem componant ex antiquo animali & rationali recenti ac nouo. Quid? dum fieri atque incipere dicitur hic homo, non debent fieri atque incipere attributa omnia, & rationes positiuæ: quas includit ab infima differentia ad supremam vsque atque vniuersalissimam rationem entis? Et fiet tamen atque incipiet hoc peccatum non per hæreditariam successionem, sed per propriam peccantis commissionem, absque eo quòd fiat aut incipiat hoc voluntarium quod hæc malitia essentialiter includit? Eritque mutuò accipiendum ab Adamo voluntarium vetus ad peccatum nouum componendum? sed hæc sunt, inquiunt, argutiæ Aristotelicæ ac Philosophorum tricæ, explodendæ videlicet, vt pateat locus chimæricis deliramentis. Et audent huiusmodi somnijs Augustinum obtendere, quasi aliquod vsquam esset eorum vestigium apud Augustinum. Illum audiant in lib. 1. de pecc. mer. *Ab Adam*, inquit, *non omnia nostra peccata, sed tantùm originale traduximus.* Originale tantùm? etiam actuale, si Nou-Augustiniani non falluntur. Illa enim malitia quæ constituit peccatum eius qui ignorat inuincibiliter malum esse mendacium, vnde traducitur? nonne ex aliqua voluntate? ex qua verò voluntate, an ex illa, cui voluntaria non est? atqui non est voluntaria

mentienti, quia nec cognita. Ergo non traducitur ex illa, nec alia restat nisi voluntas Adami in quo nostræ pœnæ atque adeò hæc ignorãtia, ex qua oritur hoc peccatum, voluntaria fuisse dicitur. Ergo inde traducitur hæc malitia, quæ tamen non est originalis malitia, cõ-
Cap. 10. tra Augustinum. Adde quod dicit eodem libro, *Certum manifestúmque est alia esse propria peccata, in quibus hi tantùm peccant quorum peccata sunt. Aliud hoc vnum, in quo omnes peccauerunt quando omnes ille vnus homo fuerunt.* Mendacium de quo disputamus, ad quæ peccata pertinet? ad propria cuique, an ad illud vnum, in quo omnes peccauerunt? ad propria, inquiunt, ergo illo peccato peccat ille tantùm qui mentitur, si credimus Augustino. Iam cùm in eo peccato duo sint, factum, & malitia, & factum tantùm sit voluntarium mentienti, quippe cui malitia incognita est: malitia verò tantùm sit Adamo voluntaria, quatenus ei tantùm voluntaria est ignorantia nostra, ex qua nascitur; interrogo vos ô nouarum gentium Philosophi, quis in eo peccato magis peccat qui materiam suppeditat, an qui formam inducit? quis potior est statuæ Auctor, qui lignum subministrat, an qui figuram imprimit? quomodo ergo dicit Augustinus in illo mendacio peccare mentientem, & non Adamum; quando mentientis voluntas factum solum, hoc est peccati materiam, Adami verò malitiam, hoc est formam confert, iuxta vestram Theologiam.

Confirmatur ex eo quòd dicit in libro de S. Virginit. cuius sententia eo pluris est facienda quòd Ecclesia suam fecit; dum eam inseruit iuri canon. 32. q. 5. dicit autem, *Neminem impudicè vti corpore, nisi Spiritu prius conceptâ nequitiâ*, quæ verba clarissimè significant non satis esse ad peccatum quòd mente concipiatur factum, quod malum est, nisi etiam facti malitia concipiatur ab eo qui peccat.

CAPVT V.

Idem confirmatur ex libro I. operis imperfecti contra Iulianum, num. 48.

HVIVS operis apud Baianos frequens est mentio, quod non dubitent quin veram Augustini doctrinam, & velut vltimum contra Pelagianos ac decretorium iudicium contineat. Operæpretium ergo fuerit expendere quæ tradit de peccatis ex ignorantia. Ergo cùm Iulianus opposuisset Augustino definitionem peccati aliàs ab ipso traditam, qua peccatum dicebatur, *voluntas retinendi vel amittendi quod iustitia vetat, & vnde liberum est abstinere*: vt probaret nullum esse peccatum originale, quandoquidem illi conuenire nequit hæc definitio, respondet Augustinus.

Ipse est Adam, quem nostra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, Adam quippe omnino quando peccáuit nihil in se habebat mali, quo nolens vrgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret, non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum, hoc ago: ac per hoc id egit peccando quod iustitia vetabat, & vnde liberum fuerat abstinere. Nam ei qui dicit, quod nolo malum, hoc ago, abstinere inde liberum non est. Ac per hoc si cetera ista discernas, & scias aliud esse peccatum, aliud pœnam peccati, aliud vtrumque, id est, ita peccatum, vt ipsum etiam sit pœna peccati.

Vides Augustinum Adami peccato, à quo liberum erat abstinere, opponere tantùm illa peccata nostra, quibus sanctissimi quoque viri, qualis erat Apostolus, obnoxii sunt, nec aliud sunt quàm indeliberati atque inuoluntarii concupiscentiæ motus, de quibus dicitur, *Non quod volo malum, hoc ago.* Quod peccatum certum est, vt antea demonstraui ex Augustino, esse peccatum verum quidem ac viuum ante baptismum ob reatum hæreditarium inhærentem, quod est esse peccatum originale, sed mortuum post Baptismum, quia *sine reatu, sine culpa* ideòque *nihil nociturum* si non accedat consen-

sus. Atque hoc adeò certum est, vt Caluinus ipse qui hoc semper agit, vt suis erroribus ex Augustini doctrina malè intellecta pallium consuat, non sit hoc loco, vt sæpe solet, ausus mentiri. *Ab vno,* inquit, *Augustino*
3 Inst cap. 3. §. 10. *sumant lectores, si quid de sensu antiquitatis habere volunt.*
» *Porro inter illum & nos hoc discriminis videri potest, quod ip-*
» *se morbum concupiscentiæ tunc demum peccatum fieri docet,*
» *cùm appetitioni cedit voluntas: Nos autem illud ipsum pro*
» *peccato habemus, quo aliqua omnino cupiditate contra legem*
» *Dei homo titillatur.* Non ergo vult Augustinus verum, proprium, ac damnabile peccatum esse à quo non est liberum abstinere, si quæstio sit de peccatis actualibus. Sed negat hoc impedire quominus concupiscentia & verum peccatum originale sit ante baptismum: & inde post baptismum peccatum denominetur, sed *mortuum* & *sine reatu*, etiam si non sit liberum abstinere. Et ideò pergit.

» *Horum sane trium generum si requirantur exempla, pri-*
» *mi generis in Adam sine vllo modo quæstionis occurrit.*
» MVLTA QVOQVE SVNT QVÆ AGVNT HOMINES MALA, A
» QVIBVS EIS LIBERVM EST ABSTINERE. *Sed nulli tam libe-*
» *rum est, quàm illi fuit, qui Deo suo, à quo erat conditus rectus,*
» *nullo prorsus vitio deprauatus adstabat.* En vt definitionem illam suam extendit etiam ad multa peccata nostra, nempè ad illa quæ propria, vera & damnabilia peccata sunt, contra manifesta Baianorum principia, quibus conficitur negata gratia sufficienti, assertáque sine tali gratia peccandi necessitate & impossibilitate seruandi mandata, nullum à nobis committi peccatum de quo dici possit liberum nobis esse ab eo abstinere. Pergit,

Secundi autem generis vbi tantummodo est pœna peccati, exemplum in eo malo est quod quisque ex nulla parte agit, sed tantummodo patitur: velut cum pro scelere suo qui peccauit occiditur; siue alia corporis pœna quacumque cruciatur. Tertium verò genus vbi peccatum ipsum est, & pœna peccati, potest intelligi in eo qui dicit, quod nolo malum, hoc ago. AD HOC

PERTINENT ETIAM CVM OMNIA QVÆ PER IGNORANTIAM AGVNTVR MALA, NON PVTANTVR MALA, VEL ETIAM PVTANTVR BONA. Hic Augustinus peccata ex ignorantia reducit ad idem genus ad quod pertinet malum, de quo loquitur Apostolus cùm dicit, *quod nolo malum, hoc ago*, quod cùm ex ipsius sanctitate, tum ex Augustini sententia superius demonstrata, constat esse malum non malum, & peccatum sine culpa, quandiu deest consensus voluntatis. Ergo talia quoque sunt ex Augustino peccata ex ignorantia inuincibili.

Iam quod addit. *Cæcitas enim cordis si peccatum non esse iniustè argueretur, arguitur autem iustè vbi dicitur, Pharisæe cæce*: non adeò spectat, quàm vt confirmet eandem esse ignorantiæ & concupiscentiæ rationem. Nam vt rectè concluditur, concupiscentiam esse quoddam malum & peccatum, quòd bonum atque laudabile sit illam vincere ac frænare: è contrario verò malum sit & peccatum damnabile ab ea vinci, eique consentire. Quo perpetuo vtitur argumento contra Pelagianos concupiscentiæ patronos, vt patet ex libro 3. 4. & seq. contra Iulianum; ita colligi vult ignorantiam esse malum quoddam & peccatum, ex eo quòd malum sit & damnabile peccatũ fouere illam, esseque rebellem veritatis lumini quo pellitur, qualis erat Pharisæus ille cui dicitur, *Pharisæe cæce.* Sed sicut peccatum concupiscentiæ non est *perfectum*, vt loquitur Augustinus, quia nimirum est *sine culpa*, & *sine reatu*, & quamuis malum sit, non *accusat* tamen concupiscentem, nisi quando *non refrænatur*, sed per consensum perficitur; ita ignorantia quamuis semper mala sit, & causa innumerabilium peccatorũ quæ à *nescientibus perpetrantur*, vt idem dicit, non est tamen damnabile malum, nec peccata ignorantem *accusant*, donec per discendi negligentiam, vel contradicendi libidinem, qualis erat in Pharisæis, fiat voluntaria. Et ideò reperitur in baptizatis qui sunt iã *tẽplum Dei*, & in quibus *habitat spiritus Dei*, liberati ab

3. Con Iul. cap. 26.

Ib, lib. 4. cap. 3.

Ib. lib. cap. 16.

omnibus peccatis in baptiſmo, non tamen ab ignorātiæ malo. Et hactenus quidem oſtendit Auguſtinus ignorantiam eſſe peccatum : ſed quia dixerat eſſe inſuper pœnam peccati, pergit. *Eademque rurſus cæcitas, ſi peccati pœna non eſſet, non diceretur, excæcauit enim illos malitia eorum. Quòd ſi de Dei iudicio non veniret, non legeremus, obſcurentur oculi eorum, &c. Quis porrò volens cæcus eſt corde, cùm velit nemo cæcus eſſe, vel corpore.* Pœnæ videlicet proprium eſt vt retribuatur merito alicuius peccati. Hoc autem conuenire ignorantiæ oſtendit, quòd dicitur *excæcauit illos malitia eorum.* Pœnæ ſimiliter proprium eſt vt ex Legiſlatoris iudicio procedat, contra eius qui punitur inclinationem : & hoc etiam ignorantiæ conuenire patet primùm quidem ex eo quòd dicitur, *obſcurentur oculi eorum* quo Dei decretum continetur, ſecundum verò ex eo quòd nemo voluntariè cæcus fiat, quo patet originē ipſam atq; principiū ignorātię inuoluntariū eſſe, niſi ad eum modū quo pœna omnis in peccato, cuius merito reſpondet, voluntaria eſt. Nam quòd in progreſſu per diſcendi negligentiam, & in repugnando pertinaciam voluntaria fiat ignorantia : túmque & illa, quæ procedunt ex illa, peccata perficiantur in ratione peccati ; & Auguſtini & cæterorum omnium etiam aduerſariorum doctrina fert, ſicut pariter concupiſcentiæ dominatus, quæ pœna etiam eſt primitus atque in ſui exordio inuoluntaria, procedendo fit voluntaria, dum ei cedendo ac conſentiendo ſuam amare captiuitatem ratio incipit.

Notandum verò quod iam ſubiungit Auguſtinus, peccatum originale non pertinere ad primum genus, vbi tantùm peccatum eſt: nec ad ſecundum, vbi tantùm eſt peccati pœna. *ſed ad tertium, vbi ſic peccatum eſt,*
» *vt ſit etiam pœna peccati, quod ineſt quidem naſcentibus, ſed*
» *incipit apparere quando eſt inſipientibus neceſſaria ſapientia,*
» *& mala concupiſcentibus continentia.* Quibus verbis
» innuit peccatum originale perindè eſſe in ignorantia

atque

atque concupiscentia, quòd apertiùs etiam significat lib. 6. contra Iulianum, vbi de concupiscentia & ignorantia proloquutus pergit: *Horum itaque malorum præteritus omnis reatus sacro fonte diluitur. Remittuntur ergo renascentibus, minuuntur in proficientibus. Ignorantia minuitur veritate magis magisque lucente. Concupiscentia minuitur caritate magis magisque feruente.* Erat itaque reatus peccati originalis in ignorantia, sicut & in concupiscentia iuxta doctrinam Augustini. Vnde sicut à reatu præterito mala dicitur concupiscentia, ita & mala dici debet ignorantia, sed neutrum malum nocet donec appareat, *quando sapientia necessaria est insipientibus, & continentia mala concupiscentibus.* Quid verò illud est, & quomodo incipit tunc apparere malum istud, nisi quia quando per ætatem necessaria est sapientia insipientibus, perficitur ignorantiæ peccatum eorum negligentia & libero sapientiæ repudio: sicuti perficitur peccatum concupiscentiæ quando per ætatem necessaria est continentia concupiscentibus mala, & tamen illi habenæ laxantur voluntaria similiter & libera rationis obedientia? Censet igitur Augustinus ante liberum illum consensum imperfecta esse peccata illa & innoxia, & pari passu procedere: nisi quod, vt ipse dicit, *concupiscentia peior est quàm ignorantia*: ac proinde maior est ratio cur sine consensu voluntatis non reputetur peccatum ignorantia, & quod ex illa procedit malum, quàm concupiscentia, & quæ ex illa mala pariter pullulant. Quæ tamen ex Augustino nihil nocent, donec accedat consensus voluntatis *ad malum, & ad illicita.* Habent igitur Nou-Augustiniani vel in opere ipso imperfecto contra Iulianum, vnde intelligant se in ijs quæ docent de ignorantia inuincibili censendos meritò Anti-Augustinianos.

6. con. Iul. cap. 16.

CAPVT VI.

Confirmatur iterum ex ijs quæ docet Augustinus de infantium, & puerorum ignorantia & ex improuisis adultorum motibus.

Cap. 36 & ferm. 7. de verbis Apost.

MANIFESTA est S. Augustini doctrina, quæ fiunt ab infantibus & pueris, tametsi aliàs contraria legi naturali, non esse vera & propria peccata, & ideo libro 1. de pec. mer. docet peccatum quo damnantur infantes, nisi succurrat baptismi beneficium, non esse peccatum *propriæ vitæ*, sine propria voluntate. Item non esse accusandos paruulos, *quòd ab ipso fletu nulla sua ratione, nulla cuiusquam prohibitione compescuntur, quòd hoc ignorantiæ sit in qua profundissima iacent.* Et

Cap. 36.

hanc dicit esse rationem, cur vocentur innocentes libro 2. vbi hæc addit: *Nonne tanta infirmitas corporis &*
" *animi, tanta rerum ignorantia, tam nulla omnino præcepti*
" *capacitas,, nullus vel naturalis vel conscriptæ legis sensus*
" *aut motus, nullus in alterutram partem rationis vsus, hoc*
" *multo testatiore silentio, quàm sermo noster proclamat, atque*
" *indicat?* (innocenter videlicet facere quæ faciunt infan-
" tes & pueri) *valeat aliquid ad seipsam persuadendam eui-*
" *dentia. Nam nusquam sic inuenio quid dicam, quàm vbi res*
" *de qua dicitur manifestior est, quàm omne quod dicitur.* Nec

Ex tom. 3. lib. 3 de gratia Salu. cap. 36.

abludit Nouus Augustinus cùm fatetur, *pondus infantium ad omnia sensibilia quæ delectant*, quamuis sit peccati pœna, *ferri tamen innocenter in obiecta sensuum.*

Idem sentire Augustinum 1. de Ciuit. cap. 15. de motibus improuisis adultorum, & iam ostensum est, &

Sect. 6.

constat ex eo quod putat, *longiùs etiam abesse à peccato concupiscentialem inobedientiam quæ præter legem voluntatis insurgit* in homine vigilante, quàm in dormiente: nec contradicunt Pseudo-Augustiniani, vt patet ex ijs quæ superiùs adducta sunt. Nimirum ea est etiam ex-

pressa Tridentini doctrina in decreto de peccato originali contra nostrates Hæreticos.

Quibus positis interrogare lubet cur ista non sint peccata? cur inquam, paruulus ille turpiculus & inuerecundus nihil peccat? Quia, inquiunt, non vtitur ratione. Benè omnino, sed hoc ipsum peto quid sit, non vti ratione: & quid requirat, vt aliquis de non vtenti ratione, fiat vtens ratione? an est initiandus aliquibus mysterijs? an prætexta deponenda induendúmque sagum, aut toga? an attingendus ætatis certus terminus, citra quem quidquid facias, vtatur nemo ratione? quid igitur, an expectanda pubertas, & mensura virium idonea bellicis laboribus, & agriculturæ? Ratione vsus est S. Ioannes in vtero matris: vsa est beatissima Virgo in momento Conceptionis: fortè etiam S. Nicolaus in cunis, dum abstineret à lacte certis diebus ieiunia imitatus adultorum. Quid igitur est hoc quo rationis vsus præcisè constat? nimirum intelligentia maior. Cognitionem adde, in quocumque statu, sitúque Mathematicum, Philosophum, Politicum, Theologum, ex infante momento feceris: ergo non vti ratione, non est aliud quàm carere cognitione: sola ergo carentia cognitionis, hoc est, sola ignorantia pueros excusat. Quare non & adultos, si perinde inuincibilis est? Quia, inquit, hic puer est, ille verò adultus. At inquam, corporum, & ætatis differentia nihil facit: ex cognitionis copia vel inopia tota res pendet. Sed, inquis, maior est ignorantia & vniuersalior in puero. Primùm quo iure licet tibi ita partiri, vt dicas ignorantiam inuincibilem magnam & vniuersalem excusare peccatum, paruam & particularem non excusare circa particularem materiam in qua versatur, cùm vtraque supponatur inuincibilis: & cùm sit ignorantia malum quoddam, vt dicis, ex peccato natum, & ad peccatum tendens, ac proinde etiam aliquo sensu peccatum: quid erit aliud, magnam ignorantiam excusare pecca-

rum non autem paruam, quàm magnam peccati pœnam, magnam causam, magnum malum, magnum peccatum excusare peccatum, paruum autem non excusare: deinde non quærimus quæ sit pueri, & adulti differentia circa cætera; sed circa hoc vnum, in quo par est vtriusque ignorantia. Nescit adultus vllo modo malumne sit officiosum mendacium, & tam hoc nescit, quàm nesciat puer: etiamsi cætera sit illo doctior. Quare igitur vultis adultum circa illam mendacii malitiam vti ratione, cum puer non vtatur? quare non vtitur puer, nisi quia illam ignorat? atqui adultus nihilo magis scit. Et si puer malitiam illam sciret quantumuis cætera puer esset, numquid in hoc esset vir & vtens ratione & peccandi capax? Quare igitur adultus qui circa hoc vnum, hoc est circa malitiam & prohibitionem mendacij nihilo doctior est puero, vt supponimus, etiãsi posset in cęteris peccare, non dicitur circa hoc vnum puer nec vtens ratione, nec peccandi capax? An vtitur ratione circa malum quod non cognoscit? status infantiæ, inquis, non est præcepti capax, nec proinde peccati. Contra, incapacitas illa non aliunde nascitur, quàm ex ignorantia. Scientiam adde, capacitatem addideris. Atqui circa malitiam mendacij, vt suppônimus, nihilo maior est adulti scientia quàm pueri. Ergo nec maior præcepti capacitas, dum hæc ignorantia perseuerat.

Quòd si requirerentur incrementa corporis, vt omittam amentes & phreneticos, qui nihilo minus excusantur, quàm infantes, improuisi motus concupiscentiæ, vt iam dictum est, eos etiam excusant qui de cætero ratione vtuntur. Quare autem dicuntur improuisi? quia, inqniunt Baiani, *sine præuia rationis aduertentia profluunt*: hoc verò quid quæso significat? quid est, inquam, *ista rationis aduertentia*, præter actualem cognitionem boni & mali, obligationis, & præcepti, aliarúmque circumstantiarum, in quibus actio versatur?

Tom. 3. lib. 6. de gratia salu. c. 36.

ergo quid aliud est non esse rationis aduertentiam, quàm non esse cognitionem? hæc igitur etiam genus quoddã est ignorãtiæ inuicibilis: quare igitur non similiter excusatur qui inuincibiliter errat, dum putat licitum esse mendacium officiosum? an non eatenus habet excusabilem inaduertentiam, quatenus inculpabiliter putat non esse malum? quæ alia inaduertentia excusare potest à malo, quàm inaduertentia mali? si deesset illa, motus qui dicuntur improuisi, numquid fierent criminosi & culpabiles? súntne igitur alia ratione excusabiles quàm quia non præcessit plena cognitio malitiæ? Atqui eadem esse supponitur aliquando in mentiente: quidni ergo pariter excusat?

Et quod toties inculcant Aduersarii, hanc ignorantiam esse pœnam peccati, nonne hinc etiam patet, quàm friuolum quámque inane sit? Vnde enim obnoxij sumus omnes motibus improuisis nisi ex pœna peccati? Nonne illa ipsa infantium infirmitas, ignorantia, cæcitas in pœnam peccati deputatur & ab Augustino, & à Baianis ipsis? Quæ igitur ratio illa est qua dicitur qui inuincibiliter ignorat malum esse mendacium non excusari, quòd ea sit pœna peccati, cùm dicatur excusari & puer & adultus in motibus improuisis, quamuis ea quoque peccati pœna sit? Et cùm hæc ita sint, imputare audent Augustino & Ecclesiæ atque inter dogmata fidei recensere doctrinam adeò laceram, adeò luxatam ac male cohærentem. Quibus ego non abs re inculcauerim tritum illud, mendacem oportet esse memorem.

Atque vt totum hoc argumentum breuiter colligam nullum peccatum committitur nisi ex concupiscentia, vt docet Augustinus 3. & 4. cap. libri 2. de peccatorum mentis. Concupiscentia *nihil nocitura est* non sibi consentientibus, vt docetur ibidem cap. 2. Consensus ille fit *per illicitam voluntatis inclinationem* ibidem, seu vt alibi dicitur, *per additamentum propriæ voluntatis.* Idem

consensus, est consensus *ad malum* & *ad illicita* ibidem: voluntas non consentit obiectis incognitis, quod Baiani rogantur vt dare velint publico generis humani testimonio. Incognita sunt quorum datur inuincibilis ignorantia, vt patet ex penetratione terminorum. an hinc sequatur non ergo peccari ex ignorantia inuincibili; iudicent ipsi: ac simul videant hanc catenam quo in annulo rumpere velint.

CAPVT VII.

Soluuntur Aduersarirorum argumenta.

SED tempus est vt videamus quæ sint illa *diuina munimenta* Scholasticis omnibus insuperabilia, quibus Aduersarii se satis tutos esse confidunt. Hinc enim & superiora confirmari poterunt, & simul intelligi eos intulisse in Augustinum, non apud eum inuenisse quos defendunt errores: neque vnquam cæcutiuisse magis, quam dum cæcitatem ignorantiæ accusabant.

§. I.

Non-Augustiniani ad accusandam iuris naturalis ignorantiam testimoniis vtuntur, quæ designant ignorantiam facti, vel iuris positiui.

ET Primò cùm constet ipsorum confessione ignorantiam iuris naturalis illam esse quæ peccatum non excusat: ignorantiam verò facti, vel etiam iuris diuini positiui excusare; adeò parum attentè philosophantur vt ad accusandam ignorantiam priorem, & damnanda peccata quæ ex ea procedunt, testimonia proferant quæ de posteriore loquuntur: nec animaduertunt ab ipsis quoque ita soluenda esse, vt quidquid responderint irritam faciat ipsorum obiectionem. Constat hoc

De statu nat. lapsæ lib. 2. cap. 5.

ex his ſeptem exemplis. Producunt enim locum ex libro de gratia & libero arbitrio, vbi dicit Auguſtinus, *Sed & illa ignorantia, quæ non eſt eorum qui ſcire volunt; ſed eorum qui tanquam ſimpliciter neſciunt, neminem ſic excuſat vt ſempiterno igne non ardeat, ſi propterea non credidit, quia non audiuit omnino quid crederet, ſed fortaſſis vt mitius ardeat, &c.* Non audiuiſſe quod eſt credendum, eſt ignorare ius diuinum poſitiuum: ergo propterea damnari, eſt damnari propter ignorantiam iuris diuini poſitiui. Reſpondeant Baiani & abeant. Simile exẽplum eſt in eo quod adducitur ex Epiſt. 105. ad Sixtum, de quo poſtea. Tertiũ exẽplum eſt ex epiſt. 154. ad Fabiolam cùm dicitur: *Si quis bonum putauerit eſſe quod malum eſt, & fecerit, hoc putando vtique peccat:* vbi conſtat ſermonem eſſe de eo qui comedit carnes immolatitias non putando eſſe immolatitias, quæ eſt ignorantia meri facti, & non iuris naturalis. Reſpondeant igitur Baiani qui negant imputari ad culpam quod quis præceptum tranſgrediatur ex ignorantia facti. Quartum exemplum petitur ex tertio de libero arbitrio vbi dicit Auguſtinus, *facta quædam per ignorantiam improbari & corrigenda iudicari.* Quale fuit factum Apoſtoli Eccleſiã Dei perſequentis, de quo dicit ipſe *ignorans feci.* Atqui hæc ignoratio erat ignoratio iuris diuini poſitiui, atque etiã facti, ſimilis illi qua infideles non credunt Euãgelio quod non eſt illis annunciatum, ad quam excuſandam Baiani afferunt illud, *ſi non veniſſem & loquutus eis fuiſſem peccatum non haberent,* peccatum ergò Paulus non habebat in illa Chriſtianorum perſecutione, quam ortam putant ex ignorantia inuincibili. Neque enim ille neſciebat non eſſe perſequendos Dei ſeruos, aut non eſſe acceptandam Dei legem, quod erat iuris diuini naturalis; ſed neſciebat hos ſeruos Dei eſſe, & hanc eſſe Dei legem quod eſt neſcire factum & ius diuinum poſitiuum: Et tamen peccauit, & peccauit eo peccato, quo damnandus erat, niſi miſericordiam conſequutus

Cap. 18.

De ſtatu nat. lapſæ lib 2. cap. 5.

consensus, est consensus *ad malum* & *ad illicita* ibidem: voluntas non consentit obiectis incognitis, quod Baiani rogantur vt dare velint publico generis humani testimonio. Incognita sunt quorum datur inuincibilis ignorantia, vt patet ex penetratione terminorum. an hinc sequatur non ergo peccari ex ignorantia inuincibili; iudicent ipsi: ac simul videant hanc catenam quo in annulo rumpere velint.

CAPVT VII.

Soluuntur Aduersarirorum argumenta.

SED tempus est vt videamus quæ sint illa *diuina munimenta* Scholasticis omnibus insuperabilia, quibus Aduersarii se satis tutos esse confidunt. Hinc enim & superiora confirmari poterunt, & simul intelligi eos intulisse in Augustinum, non apud eum inuenisse quos defendunt errores: neque vnquam cæcutiuisse magis, quam dum cæcitatem ignorantiæ accusabant.

§. I.

Nou-Augustiniani ad accusandam iuris naturalis ignorantiam testimoniis vtuntur, quæ designant ignorantiam facti, vel iuris positiui.

ET Primò cùm constet ipsorum confessione ignorantiam iuris naturalis illam esse quæ peccatum non excusat: ignorantiam verò facti, vel etiam iuris diuini positiui excusare; adeò parum attentè philosophantur vt ad accusandam ignorantiam priorem, & damnanda peccata quæ ex ea procedunt, testimonia proferant quæ de posteriore loquuntur: nec animaduertunt ab ipsis quoque ita soluenda esse, vt quidquid responderint irritam faciat ipsorum obiectionem. Constat hoc

De statu nat. lapsæ lib. 2. cap. 5.

ex his septem exemplis. Producunt enim locum ex libro de gratia & libero arbitrio, vbi dicit Augustinus, *Sed & illa ignorantia, quæ non est eorum qui scire volunt; sed eorum qui tanquam simpliciter nesciunt, neminem sic excusat vt sempiterno igne non ardeat, si propterea non credidit, quia non audiuit omnino quid crederet, sed fortassis vt mitius ardeat, &c.* Non audiuisse quod est credendum, est ignorare ius diuinum positiuum: ergo propterea damnari, est damnari propter ignorantiam iuris diuini positiui. Respondeant Baiani & abeant. Simile exẽplum est in eo quod adducitur ex Epist. 105. ad Sixtum, de quo postea. Tertiũ exẽplum est ex epist. 154. ad Fabiolam cùm dicitur: *Si quis bonum putauerit esse quod malum est, & fecerit, hoc putando vtique peccat:* vbi constat sermonem esse de eo qui comedit carnes immolatitias non putando esse immolatitias, quæ est ignorantia meri facti, & non iuris naturalis. Respondeant igitur Baiani qui negant imputari ad culpam quod quis præceptum transgrediatur ex ignorantia facti. Quartum exemplum petitur ex tertio de libero arbitrio vbi dicit Augustinus, *facta quædam per ignorantiam improbari & corrigenda iudicari.* Quale fuit factum Apostoli Ecclesiã Dei persequentis, de quo dicit ipse *ignorans feci.* Atqui hæc ignoratio erat ignoratio iuris diuini positiui, atque etiã facti, similis illi qua infideles non credunt Euãgelio quod non est illis annunciatum, ad quam excusandam Baiani afferunt illud, *si non venissem & loquutus eis fuissem peccatum non haberent*, peccatum ergo Paulus non habebat in illa Christianorum persecutione, quam ortam putant ex ignorantia inuincibili. Neque enim ille nesciebat non esse persequendos Dei seruos, aut non esse acceptandam Dei legem, quod erat iuris diuini naturalis; sed nesciebat hos seruos Dei esse, & hanc esse Dei legem quod est nescire factum & ius diuinum positiuum: Et tamen peccauit, & peccauit eo peccato, quo damnandus erat, nisi misericordiam consequutus

Cap. 18.

De statu nat. lapsæ lib 2. cap. 5.

esset, minuente, non tollente ignorantia illa grauitatem delicti. Hic Baiani quid dicunt quod non etiam prosit ad alia testimonia diluenda? Quintum exemplum est id quod sumunt ex libro de nat. & gratia cùm dicit Augustinus. *Aliud est enim non curasse scire quæ negligentiæ peccata etiam per sacrificia quædam legis videbantur expiari: aliud intelligere velle, nec posse: & facere contra legem non intelligendo quid fieri velit.* vbi vides clarissimè *legem*, de cuius ignorantia disputat, vel indistinctè sumi tam pro lege positiua, quàm pro naturali: vel certè pro positiua potius, quàm pro naturali. Cùm sit manifestum sacrificia illa quæ præscribuntur in Leuitico pro peccatis ignorantiæ, spectare ad ignorantiam præceptorum cæremonialium. Hic igitur etiam Baiani respondeant, qui negant peccari ex ignorantia inuincibili huiusmodi obligationum, & nihil supererit quod à nobis quærant. Sextum exemplum esse potest illud quod sumunt ex lib. 6. con. Iul. cap. 16. vbi S. Augustinus dicit, *innumerabilia peccata committi à nescientibus*, inter quæ numerat æmulationem & contentionem Neophytorum, qui non intelligunt se non esse baptizatos in nomine Pauli, sed in nomine Christi, non aduertunt se esse templum Dei, & Spiritum sanctum in ipsis habitare, non percipiunt quæ sunt Spiritus Dei, sed secundùm hominem ambulant, &c. Quòd quis non videt pertinere potiùs ad ius diuinum, quàm ad ius naturale? An volunt esse iuris naturalis, quòd baptizatus intelligat se esse templum Dei? Septimum exemplum petitur ex S. Hieronymo, quem etiam volunt cum S. Augustino conspirasse ad probandum contra Pelagianos ignorantiam non excusare peccatum. Est autem apertissimum ignorantiam ab Hieronymo indistinctè sumi pro ignorantia tum facti, tum iuris positiui, eóque referri peccata legalia & irregularitates illas quæ sacrificijs expiabantur in veteri lege. Vt necesse sit aduersarios aliam quandam interpretationem inquirere,

in

in qua nobiscum consentiant seque frustra hæc contra doctrinam quam defendimus obiecisse fateantur.

§ II.

Augustinus & peccatum ex ignorantia sequutum, & peccandi necessitatem impropriè nonnumquam accipit.

SECVNDO postulandum est ab Aduersarijs quando Augustinum adducunt dicentem peccata esse illa quoque, quæ fiunt ex ignorantia, vt clarè ostendant peccatum accipi propriè pro eo quòd reum facit, & non sicut scriptura dicitur manus, & sermo dicitur lingua. Constat enim ex dictis, concupiscentiæ motus eo modo peccata dici, & eandem esse rationem eorum quæ ex ignorantia & concupiscentia fiunt: vt mirum sit quod dicunt, *Doctorem profundissimum*, vt se tueretur contra Pelagianos, *numquam ad aliquam impropriam siue peccati, siue necessitatis acceptionem fugisse.* Quid? non pugnabat cum Pelagianis, dum similitudinem illam vsurpauit *manus & linguæ*, quæ impropriam acceptionem euidentissimè manifestant? & cuius sunt illa verba superiùs adducta primùm peccatum fuisse *propriè* peccatum, *quòd* libera voluntate, & *ab sciente* commissum? nonne Augustini? quòd si propterea *propriè* peccatum erat, quod à *sciente* committeretur, quid restat nisi vt secundùm Augustinum *propriè* peccatum non sit, quod committitur à nesciente? An hoc emendauit Augustinus dum contra Pelagianos pugnat? sequimur igitur Augustinum quotiescumque negamus peccatum esse propriè dictum, hoc est completum, atque vt vocant, formale, si & tanta sit ignoratio malitiæ: vt nulla eius suspicio remaneat, & adeò sit eadem ignoratio inuincibilis, vt negligentia peccatoris accusari nullo modo possit.

Ib. cap. 4.

de statu nat. lap. cap. 7.

Et quod dicunt de peccandi necessitate, eodem auctore Augustino refutatur, eodémque loco quem pro se citant, citant enim libri primi ad Bonifacium cap. 3. sed citant mala fide, quia locum truncant, *Non itaque,*
" *sicut dicunt, nos quidam dicere, & iste audet insuper scribe-*
" *re, omnes in peccatum veluti inuiti carnis suæ necessitate co-*
" *guntur: sed si iam in ea ætate sunt, vt propriæ mentis vtan-*
" *tur arbitrio, & in peccato sua voluntate retinentur, & à*
" *peccato in peccatum sua voluntate præcipitantur.* Hæc Baiani omittunt, quibus manifestè constat Augustinum excludere ab adultis peccandi necessitatem: non vtique impropriam. Nemo enim illam excludit. Propriam ergo. Ac proinde si quam aliam admittit, impropria est, & aliquo modo superabilis à peccatore. Et tamen, inquiunt Baiani, *numquam fugit ad aliquam impropriam necessitatis acceptionem dum premeretur à Pelagianis.* Non respondet Pelagianis dum scribit contra duas Epistolas Pelagianorum? Idipsum conuincitur ex alio loco quem citant ex opere imperfecto contra Iulianum; vbi Augustinus ex concessis à Iuliano probat admittendam esse aliquam peccandi necessitatem illæsa libertate; quandoquidem ille non negabat quæ contrahitur ex peccandi consuetudine. Atqui hæc non est insuperabilis illa necessitas quæ reddat impossiblem malæ voluntatis suspensionem: sed est mitior, & minùs propria: hæc igitur Augustino sufficit. Dicimus ergo, sicubi Augustinus admittat peccandi necessitatem ex ignorantia sequutam, vel impropriam, intelligere necessitatem & aliqua ratione superabilem à peccatore: vel peccatum ipsum sumere impropriè pro eo quod est quidem contra legem, sed sine culpa, eo quòd lex ignoretur; quomodo peccata sunt improuisi motus concupiscentiæ, qui culpa carent ex sententia Nou-Augustinianorum: & quæ fiunt contra legem ex ignorantia facti, vel ex ignorantia ipsiusmet legis; si est lex positiua ex iisdem: & furtiui assensus dormientium in res turpes, qui

Ib cap. 4.

Lib. 1. num. 107.

culpa etiam carent, nec imputantur à Deo ex Augustino, vt paulò post dicetur. Hac ratione si quando reperiretur apud Augustinum, vel apud Hieronymum, aut quemlibet alium, peccatum esse quod fit ex ignorantia iuris naturalis: & ea supponeretur integra & inuincibilis, & Augustini, & Nou-Augustinianorũ exemplo, dicendum esset improprium esse peccatum illud & sine culpa.

§ III.

Augustinus sæpè etiam intelligendus de ignorantia quæ superari potest adhibita diligentia.

TERTIO postulandum est ab Aduersarijs vt ostendant Augustinum in ijs locis quæ adducunt, supponere adeo inuicibilem esse ignorantiem, vt nulla subsit in discendo, vel inquirendo voluntatis negligentia, quòd clarissima sint illius verba & olim prolata cùm scriberet libros De libero arbitrio, & deinde approbata, dum Pelagianos oppugnaret in libro de Natura & Gratia. NON TIBI AD CVLPAM IMPVTATVR QVOD INVITVS IGNORAS SED QVOD NEGLIGIS, QVÆRERE QVOD IGNORAS. Quæ sola verba cúm contineant perspicuam cæterorum omnium locorum, quæ nobis opponuntur; interpretationem, altissimo tamen silentio pressa sunt à Nou-Augustinianis, vt videantur vel clausis oculis legisse Augustinum, vel ad proprios tantùm errores apertis, non ad germanam ipsius sententiam. sed de hoc testimonio fusiùs postea.

Atque hoc confirmari potest ex eo loco quem citant ex Epistola ad Sixtum, qui si penitus inspiciatur plus officit eorum causæ, quàm prosit. Dicit enim Augustinus, *Inexcusabilis est omnis peccator vel reatu originis, vel* " *additamento propriæ voluntatis. Quia & ipsa ignorantia in* " *eis qui intelligere noluerunt, sine dubio peccatum est: in eis* "

autem qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in vtrisque non est iusta excusatio, sed iusta damnatio. Vbi vides peccatumquod distinguitur contra peccatum originis, constitui per *additamentum propriæ voluntatis.* Quæ propria voluntas, quia nulla esse potest in eo à quo ignorantia inuicibilis propriam cognitionem subtrahit; ideò significat Augustinus fieri hoc additamentum per eorum ignorantiam, qui *intelligere noluerunt.* Ignorantiam verò eorum qui *intelligere non potuerunt*, significat Augustinus esse tantùm pœnam alienæ ac malæ voluntatis, Adami scilicet: non verò peccatum propriæ. Ad quam pœnam iustè damnati sunt Adami posteri propter reatum originis, quem excusare non possunt: esto excusare possint reatum propriæ voluntatis: hanc esse Augustini mentem qui non videt, volens nolens cæcus est.

§. IV.

Ignorantiam sæpe sumit pro illa quæ non tollit omnem mali notitiam, sed tantum minuit. omnem peccatorem ex Augustino esse etiam præuaricatorem.

QVARTO postulandum est vt ostendant Augustinum adeo profundam supponere ignorantiam mali; nulla vt oberret eius species peccantis cogitationi. Contingit enim passim, vt dum peccamus, inuincibiliter ignoremus aut non cogitemus pleraque, quæ si menti occurrerent non peccaremus, vnde illud, *omnis peccans est ignorans*: sed quia non est integra illa ignorantia, nec tollit totam peccati cognitionem; ideo nec illud penitus excusat, etiamsi minuat eius grauitatem. peccatur ergo & ex ignorantia quodammodo peccatur, quòd interdum vocetur incognitum atque ignoratum, quod non ita probè notum est. In quem sensum Chrysostomus interpretatur illud Pauli Rom, 7.

sine lege peccatum mortuum erat, idest, *non sic notum*. In hunc modum accipienda esse pleraque Augustini loca à Baianis opposita ex ipsomet Augustino perspicuè liquet. Et primò nobis opponunt id quod dicit Augustinus accepta lege Mosaïca quæ dicit, *non concupisces*, eos qui putabant *magnum bonum esse*, obedire concupiscentiæ, cognouisse id esse malum, & cùm essent antea *peccatores*, factos esse insuper *præuaricatores*. Quod ipsum aliis etiam locis repetit, vt cùm illud Apostoli, *peccatum sine lege mortuum est*, sic passim exponit, *non quia non est; sed quia latet*. Sed audiant Augustinum alio loco interpretantem ipsum sese, ac dicentem, omnes omnino peccatores etiam esse præuaricatores. *Esse enim aliam legem non per Moysem datam, secundùm quam sunt præuaricantes cæterarum gentium peccatores, vbi enim non est lex, nec præuaricatio. Quæ ista lex est nisi fortè illa de qua idem dicit Apostolus, gentes quæ legem non habent naturaliter quæ legis sunt faciunt, hi legem non habentes ipsi sibi sunt lex? secundùm hoc ergo quòd dicit legem non habentes; sine lege peccauerunt, sine lege peribunt, secundùm hoc verò quod ait, ipsi sunt lex; non immeritò præuaricatores æstimantur omnes peccatores terræ. Nullus enim est qui faciat alteri iniuriam, nisi qui fieri sibi nolit. Et in hoc transgreditur naturæ legem,* QVAM NON SINITVR IGNORARE, DVM ID QVOD FACIT NON VVLT PATI. Vnde concludit, *omnes igitur præuaricantes gratia Saluatoris inuenit, alios magis, alios minus.* QVANTO ENIM LEGIS MAIOR IN QVOCVMQVE COGNITIO, TANTO MINOR PECCATI EXCVSATIO. En vt Augustinus peccatores illos qui habita ratione Mosaicæ legis non sunt præuaricatores, esse tamen dicit habita ratione legis naturalis: *quam non sinuntur ignorare*, dum proximum offendunt. En vt non dicit nullam esse in illis legis cognitionem, sed esse *minorem*. En tandem vt pronuntiat, postquam statuit nullum esse peccatum quod non sit prçuaricatio, *nullam esse præuaricationem si non sit lex*. Quænam autem est lex

Lib. 2. de statu nat. lap cap. 5. serm. 1. de Verbis Ap. cap. 7.

In Ps. 118. conc. 25.

illa contra quàm præuaricari possunt qui peccant ex ignorantia inuincibili. Naturalis, inquiunt Baiani, quia contra positiuam ignoratam nemo præuaricatur. Lex verò naturalis vbi nam est? scripta est, inquit Apostolus in cordibus. Quid autem est quippiam esse scriptum in corde? ô Baiani quod ignorat cor dicine potest in corde scriptum? Non dici debet ex corde potiùs deletum? Oculos aperite, quos error claudit, nullum est peccatum si non est præuaricatio. Nulla est præuaricatio si non est lex. Lex naturalis nusquam est, si non est scripta in cordibus. Scriptum in cordibus dici non potest quod penitùs incognitum est. Concludite Baiani, ac dicite illum qui non habet scriptam legem naturalem in corde suo, quippè quam ignorat omninò, ideò præuaricari quia facit contra eandem legem scriptam in corde alterius: quod erit ideo peccare Titium, quia facit contra conscientiam Caij: Digna videlicet Apolline vestro sũt isthæc oracula, dignúmque tam diuturnæ in Augustino meditando pretium operæ.

Certè Augustinus causam hanc perimit, etiam vbi propitium Baiani putant. Cùm enim cap. illo 81 Enchiridij quod citant, præuaricationem esse non posse significat dum est ignorantia, in vniuersum loquitur, & vel comprehendit etiam præuaricationem & ignorantiam Legis naturalis: vel illam potissimùm intelligit adeo vt velit non esse præuaricatorem legis naturalis qui legis naturalis ignarus est, vt constat ex ipsa orationis specie qua duas in vniuersum causas assignat peccatorum omnium, cùm dicit *nos peccare duabus ex causis*, & assignat causas naturæ corruptæ adhærentes, ad quorum alterum pertinet ignorantia potissimum iuris naturalis, altera est infirmitas ex concupiscentia, his verbis, *aut non videndo quid facere debeamus, aut non faciendo quod debere fieri iam videmus:* Egere igitur Dei adiutorio non solùm ad vincendam ignorantiam, sed etiam ad vincendam infirmita-

tem: Eam verò vinci, dum vincuntur delectationes earum rerum, *quas vel habere cupiendo, vel amittere metuendo scientes volentesque peccamus, iam non solùm peccatores, quod eramus etiam cùm per ignorantiam peccabamus, verùm etiã præuaricatores, cùm id non facimus quod faciendũ iam esse nouimus: vel facimus quod non faciendum esse iam scimus.* Si quis hîc Augustini sententiam restringat, velitque intelligi de lege tantùm scripta, non de naturali, quod significat; quandiu nescitur non esse illius præuaricationem, quo iure hoc facit? & quid est in Augustini verbis quod faueat? similiter cùm dicit *accedente cognitione præuaricationem existere*, si velit intelligi de cognitione parta per promulgationem scriptæ legis tantùm, & non de quacumque alia, vnde hoc colligit & cur negabit auctore Augustino præuaricatores esse illos quoque, qui non faciunt quod naturæ lumine faciendum esse norunt: vel faciunt quod non faciendum esse iam sciunt? Quod si & potest esse præuaricatio contra legem naturæ: & vt sit, requiritur & sufficit, vt naturæ lumine sine auxilio scriptæ legis peccator intelligat quid illa præcipiat; ex consequenti concluditur, qui præceptum aliquod legis naturalis nullo modo nouit, nullo etiam modo contra illud præuaricari. Vnde iam constabit argumentum ex principiis Augustini. Omnis peccator contra legem aut præceptum naturale, est etiam eius præuaricator, vt antea ostensum est ex Augustino: Qui omnino nescit legem aut præceptum naturale, non est eius præuaricator: Ergo qui omnino nescit legem aut præceptum naturale, non est contra illud peccator. Necesse est igitur vt vel impropriè accipiatur peccatum quod esse dicitur ante cognitam legem naturalem; vel vt incognitam esse illam non sit aliud, quàm esse minus notam: vnde sequitur etiam peccatorem illum qui contra præuaricatorem distinguitur, ideò distingui, quia est minus præuaricator, iuxta illud quod antea dixit Augustinus, omnes esse præuaricatores, *sed alios magis, minus alios.*

Idem constat ex enarratione in Psal. 57. cùm dicit *Omnibus tanquam in cõcione generis humani veritas clamat. Si vtique verè iustitiam loquimini, recta iudicate filii hominum. Cui enim iniquo nondum facile est loqui iustitiam? Aut quis de iustitia interrogatus, quando non habet causam, non facilè respondeat quid sit iustum? Quandoquidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit, Quod tibi non vis fieri &c.* HOC ET ANTEQVAM LEX DARETVR NEMO IGNORARE PERMISSVS EST, VT ESSET VNDE IVDICARENTVR, ET QVIBVS LEX NON ESSET DATA. *Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur scriptum est & in tabulis, quod in cordibus non legebant. Non enim & scriptum non habebant, sed legere nolebant.* IDEÒ SCRIPSIT DEVS NATVRÆ LEGEM IN CORDIBVS HOMINVM QVAM NON SINVNTVR IGNORARE, VT ESSET VNDE IVDICARENTVR. Non erat igitur vnde iudicarentur, si ignorassent. Et vide quod dicit, *scriptum erat sed legere nolebant,* pergitq;, *Oppositum est oculis eorum quæ in conscientia videre cogerentur, & quasi forinsecus admota voce Dei ad interiora sua homo compulsus est, dicente scriptura, in cogitationibus enim impii interrogatio erit. Vbi interrogatio, ibi lex. Sed quia homines appetentes ea quæ foris sunt etiam à seipsis exules facti sunt; data est etiam conscripta lex:* NON QVIA IN CORDIBVS SCRIPTA NON ERAT; SED QVIA TV FVGITIVVS ERAS CORDIS TVI *ab illo qui vbique est comprehenderis, & ad teipsum intro reuocaris.* Non latebat igitur peccatum ante legem scriptã quando reperiri poterat ab eo qui cogitationes hominum interrogat. Vel certè si latebat, latebat tantùm fugientes suam conscientiam *nolentésque* illud cognoscere, ne cogerentur odisse. Vnde patet Augustinianum quoque illud esse quod ex Chrysostomo allatum est & latere peccatum non esse aliud quàm *non sic notum esse,*

Cap. 9. Idem cernere est in libro secundo de sermone Domini in monte. Vbi dum exponit quî fieri potuerit illud quod legitur in libro Iob, dum dicitur deus Sathanã allocutus; id ait fieri potuisse per naturales & veras quas habuit

habuit dæmon cogitationes, quod vt exponat subdit. *Nam quando illi* (qui scilicet hoc capere nequeunt) *valent intelligere, nullam esse animam, quamuis peruersam, quæ tamen vllo modo ratiocinari potest* IN CVIVS CONSCIENTIA NON LOQVATVR DEVS? *Quis enim scribit in cordibus hominum naturalem legem, nisi Deus? De qua lege Apostolus ait, Cum enim gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt, hi legem non habentes ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis contestante conscientia ipsorum, & inter se inuicem cogitationum accusantium, aut etiam excusantium, in die qua iudicabit Dominus occulta hominum. Quapropter si omnis anima rationalis* ETIAM CVPIDITATE CÆCATA, *tamen cùm cogitat & ratiocinatur, quicquid in ea ratiocinatione verum est, non ei tribuendum est, sed ipsi lumini veritatis, à quo vel tenuiter pro sui capacitate illustratur, vt verum aliquid in ratiocinando sẽtiat; quid mirum si diaboli anima, &c.* Si ante legem scriptam nemo est adeo peruersus *in cuius conscientia non loquatur Deus*, ex mente Augustini; an rectè sentiunt qui putant ex eiusdem etiã mente ante legem scriptã peccasse homines ex ignorantia inuincibili iuris naturalis? An eandem mentẽ sunt assequuti qui peccari probant ex ignorantia inuincibili, propterea quòd Augustinus censeat peccare illos quos propria ipsorum malitia excæcauit, cùm doctrinam suam de conscientia illa iuris naturalis Augustinus extendat *ad omnem animam etiam cupiditate excæcatam*? Et dicere audent hausisse Augustinum illa dogmata de ignorantia nimirum inuincibili, præuaricationem quidem, non tamen peccatum excusante, ex Apostolo, cùm ostendat se ex eodem Apostolo hausisse contrarium, hoc est scriptam legem nescientes accusari *propriis cogitationibus* inuicem aduersantibus, & *contestante conscientia*? De statu nat. lapsæ lib. 2. cap. 5.

Dicent fortè tum Augustinum secum, tum Apostolum ita conciliari, vt in grauioribus delictis non detur ignorantia legis naturalis nisi vincibilis, in leuioribus

verò, & quorum cognitio longiùs distat à primis principijs, detur ignorantia inuincibilis. Sed hæc frustra sunt. Constat enim Augustinum atque etiam Apostolum illa ipsa crimina supponere incognita fuisse ante legem quæ sunt per legem manifestata. Quæ sunt autem illa quæ per legem manifestata sunt? *Non adulterabis, non furtum facies, non occides, non falsum testimoniũ dices*: hæccine non sunt grauiora crimina? Cætera verò quæ vel sunt leuiora, vel ab his principiis longiùs trahuntur, lex scripta vbinam explicat? Ergò illa relinquit perinde incognita, donec discursu naturali, vel disciplina, vel alia quadam ratione innotescant. Nota igitur erant ex Augustino per conscientiam iuris naturalis illa ipsa quæ scripta lex explicuit, & quæ per conscientiam iuris naturalis nota non erant, lex non explicuit. Ergò ruit tota hæc machina, & quidquid Nou-Augustiniani hoc loco moliuntur supra stuppam ædificatur, coguntúrque velint nolint in eandem nobiscum interpretationem venire, vt dicatur Augustinus non omnem iuris naturalis cognitionem acceptam referre scriptæ legi, sed aliquam, illam scilicet qua iam expressiùs intelligitur supremi legislatoris voluntas & authoritas & intentatæ pœnæ transgressoribus, & præmia obseruatoribus proposita, & futura vulgò eorum infamia, istorum verò laus & gloria, & mortalium atque immortalium approbatio. Accessisse hanc cognitionem est peccatum fuisse per legem cognitum, & hæc fuisse ignorata prius, & peccatum fuisse incognitum, hoc est minus notum; aut etiam incognitum prorsus per exclusionem diuinæ huius & supernaturalis cognitionis diuino innixæ testimonio qua dari potest initium iustificationi, & salutis æternæ merito.

Atque hæc interpretatio confirmari potest vel ex illo ipso loco quem Baiani citant ex serm. 4. de verbis Apostoli. Nam ibi Augustinus Manichæos dicentes le- Cap. 4.
gem esse malam, vrget publico mortalium omnium te-

ſtimonio, qui anticipato quodam conſcientiæ iudicio negare non poſſunt quin ſit bonum quod lex præcipit, "
& malum quod vetat; hoc enim ſignificat cùm dicit, "
Ecce lex, ecce deſuper tuba diuina, clamat homini, Non con- "
cupiſces. non concupiſces. Reprehende, ſi potes, fac, ſi repre- "
hendere non audes quia bonum eſt quod dicit non concupiſces: "
malum eſt concupiſcere. Malum culpat lex, à tuo malo te pro- "
hibet lex. Ergo fac quod iubet lex &c. Et ideò quòd dicit, ante legem concupiſcentiam videri bonam, minimè intelligendum eſt de bonitate quadam morali quæ turpitudini repugnet, ſatis enim explicat ipſe in quo ſita ſit illa bonitas cùm ſubdit, *Inuenio hominem concu-* " Ib. cap. 5.
piſcentias ſuas carnales ſectantem, totùmque ſe illis in ſer- "
uum donantem, aucupari vndique voluptates, fornicari, ine- "
briari (non dico amplius) fornicari inquam, inebriari, hæc "
dixi quæ licitè committuntur, ſed non Dei legibus. Quis enim "
aliquando ad iudicem ductus eſt, quia meretricis lupanar "
intrauit? Quis aliquando in publicis tribunalibus accuſatus eſt "
quia per ſuas lyriſtrias laſciuus immundúſque defluxit? Quis "
aliquando habens vxorem, quia ancillam ſuam vitiauit, cri- "
men inuenit? Sed in foro, non in cælo; in lege mundi, non in "
lege creatoris mundi. Luxurioſus autem immundus atque laſ- "
ciuus fœlix dicitur, abundare voluptatibus, frui deliciis. Iam "
verò ſi ſe vino ingurgitet &c. Cùm laudantur iſta, & dicitur "
fœlix eſt, magnus eſt, bene eſt illi, & non ſolùm hoc non putatur "
eſſe peccatum, ſed etiam putatur vel Dei donum, vel certè "
ſuaue, blandum, licitum, bonum, procedit lex & dicit, non con- "
cupiſces &c. Vides quò pertineat illud *putare bonam eſſe concupiſcentiam*? Nempe non eſſe contra ſæculi leges, nec ab illis reputari peccatum & earum reſpectu eſſe licitum bonum, de cætero bonum, dulce & blandum, & naturæ corruptæ deſiderabile, cuius copia etiam in bonis fortunæ cõputetur, & inter Dei dona quandoque ponatur. Ait autẽ Auguſtinus (*non dico amplius*) id eſt non recenſeo furta, homicidia, alieni tori violationes, quia leges humanæ iſta vetant, & puniunt, ſúntque vulgò exo-

ſi atque infames qui perpetrant, ideóque non eſt idem horum iudicium. Sed alia, nempè fornicari, inebriari, hominibus ſuam ipſorum conſcientiam parum curantibus, in aliorum verò iudicia, exempláque ac vota intentis, nec quidquam inde mali timentibus bonum videbatur, donec ſuperuenit lex *non concupiſces*, qua intellectum eſt hoc quoque crimen eſſe quód ad ſuperius tribunal pertineret, eſſétque puniendum grauioribus pœnis quàm quæ ſolent humanis legibus conſtitui. hæc eſt omninò mens Auguſtini, nec alia fingi poteſt, niſi ab amatoribus figmentorum..

" Huc refer quod obiicitur ex ep.105 ad Sixtum, dum di-
" cit Auguſtinus, *ſed neque ab illo quod originaliter cõtrahitur,*
" *neque ab his quæ vnuſquiſque in vita propria vel non intel-*
" *ligendo, vel nolendo intelligere mala congregat, vel etiam in-*
" *ſtructus in lege additamento præuaricationis exaggerat, quiſ-*
" *quàm liberatur, & iuſtificatur niſi gratia Dei per Ieſum Chri-*
" *ſtum Dominum noſtrum.* Quibus verbis ſignificat tribus modis peccari *non intelligendo*, *nolendo intelligere, & contra veritatem intellectam præuaricando.* peccatur ergò, inquiunt, *non intelligendo*, quod hoc loco ignorantiam denotat inuoluntariam. ſed diſtinguendum eſt, peccatur non intelligendo malum eſſe illud in quo quis peccat; negatur: Nec Auguſtinus hoc intendit; peccatur *non intelligendo* ea quæ per Euangelium innoteſcunt, & quæ iuuant tum ad expianda peccata præterita; tum ad euitanda futura: conceditur: hoc enim quod iam dicit Auguſtinus peccari *non intelligendo*; explicandum eſt per ea quæ paulò ante præmiſit, dum diſtinxit tres omnino peccantium gradus. Primus eſt eorum qui nolunt intelligere, vt benè agant. Secundus eſt eorum qui intelligunt, & tamen malè viuunt, in quo ponit philoſophos illos, qui, vt dicit Apoſtolus, *cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt.* Tertius eſt eorum qui legem Dei audierunt præſertim Euangelicam, hoc eſt eorum qui præter naturalem illam & philoſo-

phicam cognitionem, habuere vel habere potuere supernaturalem ex prædicatione, ad quos pertinet illud, *si non venissem, & loquutus eis fuissem* &c hos ergo postremos qui Deum sensibiliter loquentem audierunt, Augustinus scripturam sequutus dicit esse omni ratione inexcusabiles, & addit, *Dei tamen iustum iudicium nec illis parcit, qui non audierunt.* Quare hoc? rationem paulò ante præmisit. Quia etiam si iustam habere possint excusationem illius peccati, quòd non crediderint ignorata credendi obligatione atque etiam ipsa re quæ credenda est, *pleni tamen sunt alijs magnis multisque peccatis*, quæ videlicet sine Euangelio vel Mosaica lege satis ipsis nota sunt. Hi ergo quibus non parcit diuinum iudicium, quamuis non audierint Euangelium, intelliguntur ab Augustino postea quando dicit, peccari *non intelligendo*, iudicari enim sine lege, qui sine lege peccauerunt. Et si querantur substractam ipsis fuisse rationem hanc vel delendorum vel vitandorum peccatorum; negat Augustinus iustam esse querelam, quòd ea potius iusta sit peccati originalis pœna. Vniuersim verò de peccatoribus omnibus qui suam ignorantiam & peccandi necessitatem prætexunt, antea pronuntiauit, *In maioribus statibus meritò dici, hi noluerunt intelligere vt bene agerent.* Patet igitur ex hoc etiam loco alienissimam esse ab Augustini mente cogitationem illam, quòd peccari damnabiliter possit ignorato inuincibiliter iure naturali & malo quod committitur prorsus incognito. Et quod antea dixi confirmatur, aduersarios de ignorantia iuris naturalis id intelligere, quod Augustinus de ignorantia iuris diuini dictum voluit,

Atque hoc pacto soluitur quod obijciunt ex libro 6. contra Iulianum, Cùm dicit Augustinus baptizatos non carere ignorantiæ malo, *per quod à nescientibus innumerabilia peccata committuntur.* Inter quæ peccata recenset, *æmulationem & contentionem*, quam Apo- Cap. 16.

stolus damnat in recèns baptizatis. Est enim manifestum hanc ignorantiam non fuisse ignorantiam, quæ tolleret omnem malitiæ cognitionem, etiam illam quæ passim reperitur in non baptizatis & infidelibus: sed ignorantiam, quâ recèns baptizati non percipiebant *quæ sunt spiritus Dei*, quâ *secundùm hominem ambulabant*, quâ non intelligebant, *se esse templum Dei & Spiritum sanctum in ipsis habitare*, nec aduertebant se *non esse baptizatos in nomine Pauli*, sed in nomine Christi. Quæ est ignorantia remouens non naturalem iuris naturalis cognitionem, sed superiorem lucem & supernaturalium motiuorum atque obligationum apprehensionem: habebant igitur aliquem sensum suorum peccatorum etiam supernaturalem, sed tenuiorem & imperfectum, & qualis est in lactentibus, vnde dicit Apostolus de illis, *lac vobis potum dedi, non escam.* Vt omittam hîc quoque locum habere quod ante dixi, & esse hoc aliud exemplum ad probandum Nou-Augustinianos accusare ignorantiam iuris diuini, quam absoluerant.

Hæc scilicet perpetua quædam est Nou-Augustinianorum aberratio, quod cùm sibi proposuerint ad probandum ignorantiam inuincibilem iuris naturalis non excusare peccatum, relicto iure naturali, argumentantur ab ignorantia doctrinæ fidei & mediorum diuinitus reuelatorum ad consequendam salutem. Quid enim aliud significat quod obijciunt ex libro de spiritu & littera cap. 3. liberum arbitrium non valere nisi ad peccandum, *si lateat veritatis via*? Quæ, inquam, est hæc via veritatis nisi Christus, qui est *via & veritas*? Latere autem hanc viam, est ne latere quòd furtum sit malum? quòd periurium vitandum sit? quòd parricidium sit execrandum? & alia quæ sunt iuris naturalis, vt quia ignorantia illius viæ non excusat peccatum, inferre possint ignorantiam iuris naturalis non excusare? Quid cogitabant qui hæc obiecere?

Eodem pertinet quod addunt ex libro de nat. & gr. cap. 40. *fatendum miserabiles esse tenebras in animo humano qui scit quemadmodum debeat domare leonem, & nescit quemadmodum viuere.* Loquitur enim Augustinus de illa scientia & de illa vita quæ per *Christi nomen & per eius Euangelium discitur*, & ad æternam salutem ordinatur. Qua ignorata, non ideò sequitur ignorari ius naturale, quippe quod probe cognitum fuit multis vitam illam ignorantibus.

Et illud quoque quod sumunt ex 2. de pecc. mer. cap. 17. nolle homines esse sine peccato in hac vita *quia latet quod iustum est*, & ideò *ignorantiam impedire ne abstineat ab opere malo*; perspicuum est intelligi ab Augustino de ignorantia quæ excludit supernaturalem cognitionem & quæ per gratiam pellenda est, cúm dicit, *vt autem innotescat quod latebat gratiæ Dei est.* Quod si præter hanc nullam aliam agnoscerent Baiani cognitionem mali naturalem, fateantur necesse est omnes qui non illuminantur supernaturali gratia, laborare inuincibili ignorantia iuris naturalis & vice versa illuminati supernaturali gratia omnes homines qui sensum aliquem habent iuris naturalis: ac proinde nullum esse naturalem iuris naturalis sensum: quod ridiculum est, & Augustino manifestè repugnat. Ex quo vlterius sequetur, cùm ex principiis Baianorum omnis gratia sit efficax, & nulla sufficiens; nullum esse qui cum hac illuminatione non recipiat voluntatis motum illustrationi respondentem· & qui præuentus tali gratia non abstineat efficaciter ab opere malo: atque ita tandem fiet neminem peccare qui non peccet ex ignorantia inuincibili iuris naturalis. Quia nemo peccabit qui non careat illustratione illa sine qua ius naturale inuincibiliter ignoratur. fateantur ergò Baiani necesse est, id quod dicit Augustinus, *latere quod iustum est*, ita interpretandum, vt idem sit ac non perfectè cognosci, & in lumine gratiæ, nec aliam ab eo ignorantiam supponi.

Quod etiam fateri debent in eo loco de spiritu & litera cap. 34. cùm dicit Augustinus fore perfectam Sanctorum iustitiam, *si nihil eorum lateret, quæ pertinent ad iustitiam.* Quid enim, an putant ignorantiam esse iuris naturalis, si quid latet eorum quæ pertinent ad iustitiá? Non pertinent ad iustitiam motiua omnia exercendæ iustitiæ? non pœnarum & præmiorũ propositiones? non præcepta supernaturalia? non Christi monita? non exẽpla? Et horũ quippiam ignorari vel non satis apprehendi â Sanctis hoc est dari ignorantiá iuris naturalis?

Manifestum est eandem esse rationem eorum quæ afferunt ex interpret. Psal. 99. *Deum aliquando nobis ostẽdere peccata nostra, & tunc nos ire in fletus*, vbi dicunt Baiani, si aliquando, ergo plerumque ignorantur. Ridiculè admodum Quasi verò Magdalena laboraret ignorantia inuincibili iuris naturalis antequam ei peccata ostenderẽtur in illa luce gratiæ quæ totam in fletus soluit? Et quis non videt Baianos non philosophari consequenter? ex lib. 2. de peccat mer. *debere nos orare, ne tentatione vincamur, vel cùm fallit & præoccupat nescientes, vel cùm premit atque vrget infirmos.* Vel enim supponunt ita præoccupari nescientes tentatione, vt nulla omninò sit mali cogitatio, vel non; si primum, in quo differt hæc tentatio à motibus improuisis quos Baiani tamen excusant? si secundum, quid hoc ad communem sententiam de ignorantia inuincibili peccatum excusante, cùm supponatur hîc esse peccati cognitio? Nec pluris faciendum quod addunt ex lib. 1. peccare homines *per ignorantiam & infirmitatem non exsertis aduersus concupiscentiam totis viribus voluntatis.* Voluntas enim nullas omnino vires habet ad pugnandum contra malum incognitum, vt per se patet; ergo si habet tamen aliquas vires quas non penitus exserit contra concupiscentiam, supponenda necessariò est aliqua eius tanquam malæ atque inimicæ cognitio; esto non tanta quanta esse posset, quantáque ad victoriam expediret.

[Margin: De pecca. mer. cap. vltimo.]

[Margin: Cap. 3.]

Quod

Quod pariter valet ad soluendũ quod assumũt ex lib. 1. ad Bonifacium. *Neque enim agit in eis etiam qui suadet & decipit nisi vt peccatum voluntate committant, vel ignorantia veritatis, vel delectatione iniquitatis, &c.* Si subtraheret tentator omnem mali cognitionem, ita vt nullus esset eius sensus, an hoc ageret vt *peccatum voluntate committeretur?* Nonne vel apud ipsos quoque Baianos receptum est nullam esse voluntatem incogniti? Quomodo ergo voluntate committi potest illud cuius nulla est cognitio? Est hoc igitur tentatoris artificium, quòd cùm probè sciat non fore peccatum si esset vel nimia eius ignorantia, vel nimia scientia: aliud quidem manifestum esse sinat tentando, & aliud celet. Manifestari sinit prohibitionem quantum ad peccandum sufficit, celat autẽ rationes alias à peccando deterrentes. Et ideò subdit Augustinus quòd Baiani tentatorẽ imitati celarũt. *Sed hæc voluntas quæ libera est in malis, quia delectatur malis; ideò libera in bonis non est, quia liberata non est.* Volũtas an delectatur incognitis? an habet libertatẽ circa obiecta circa quæ nulla prælucet cognitio? Ex his igitur satis constat mentem Augustini nequaquam esse negare omnẽ omnino mali cognitionem iis qui reuera & culpabiliter peccant ex ignorantia: sed tantùm aliquam: & Augustinianos esse Scholasticos omnes qui sequuntur in hac parte S. Thomam 1.2. q. 76. artic. 3. Cap. 3.

Vnde soluitur etiã illud quod obiiciunt ex enarratione in Ps. 35. *hæc fecisti antequam scires iniquitatem; fecisti cũ esses in ignorantia. Dat Deus veniam, modò cognouisti eam, dimitte illã, vt possit facile ignorantiæ tuæ venia dari.* Hæc enim, vt patet ex contextu, iis dicuntur qui quærunt iniquitatẽ suam. Inquisitio verò cognitionem aliquam supponit rei quæ quæritur, non est igitur plena hæc iniquitatis ignorantia. Et si plena supponatur, ita vt cùm primum suspicio aliqua mali subierit, desistat quis facere ipsum peccatum, quod ideò faciebat quia penitus ignorabat, non erit hoc proprium & completum peccatum: nec

alia indigebit pœnitentia quàm sola cessatione: nec alia venia quàm sola non imputatione, quam diuina iustitia negare non potest: nec si cui certũ esset tali se ex ignorantia deliquisse, deberet dicere, *dimitte nobis debita nostra*, vel, *delicta iuuentutis, &c.* eo fine vt absolueretur à culpa; neque Augustinus vsquam contrarium dixit.

Sed quando in hunc locum incidimus, notare lubet aduersariorum fidem in Augustino citando, verba illius sunt initio huius commentarij. » *Non vnum hominem,* » *sed genus hominum iniquorum dicit, qui sibi aduersantur non* » *intelligendo vt bene viuant*: NON QVIA NON POSSVNT, » SED QVIA NOLVNT. *Aliud est enim quando quisque cona-* » *tur aliquid intelligere, & per infirmitatem carnis non potest,* » *&c. Aliud autem quando perniciosiùs agit aduersus seipsum* » *cor humanum: vt quòd possit intelligere si bona voluntas ac-* » *cederet, non intelligat; non quia difficile est, sed quia volun-* » *tas aduersa est, hoc autem fit dum amant peccata sua, & ode-* » *runt præcepta Dei.* Quæ postrema verba, inquiunt Baiani, de statu naturæ lapsæ lib. 2. cap. 3. *manifestant de rebus agilibus intelligendis esse sermonem.* Nempè dum dicitur homo aliud intelligere velle, nec posse, aliud posse, sed non velle. Videamus ergo num de rebus agilibus vtrumque intelligat Augustinus. Postquam enim exemplum attulit eorum qui possunt intelligere, sed nolunt, subdit. *Fac hominem quærere quomodo sit æqualis Filius Patri, credidit, quærit intelligere, nondum potest. Magna enim res est, &c.* O Baiani, de rebus agilibus agit Augustinus? Et quisquam sit qui post eiusmodi vel proditionem vel supinitatem committere velit suam fidem diuturnis istis Augustini lectoribus, putétque cæteris Theologis præiudicatum de studio viginti annorum in eo versando commentandòque? Sed vt clariùs pateat Augustinum ad agibilia referre quod quis nolit intelligere cùm possit: & ad speculabilia quòd non possit cùm velit; pergit, *antequam hoc possit*, intelligere scilicet, In principio erat verbum, &c. *nutritur in*

fide, & conatur intelligere, vt intelligat quantum Deus dederit. hæc de ſpeculabilibus. Addit. *Numquid hoc cum conatu intelligit, quod tibi fieri non vis alteri ne feceris?* En vt ad agibilia tantùm refert illud quod ſine conatu intelligitur, & proinde quod nemo neſcit, niſi qui neſcire vult: vt agibilium potiſſimum voluntariam ſignificet ignorantiam, ſpeculabilium autem inuoluntariam & inuincibilem.

Et verò quid ſibi vult illud, *non de vno homine, ſed de genere iniquorum dici* non intelligere illos, *non quia non poſſunt, ſed quia nolunt?* Qui dicit non vnus tantùm homo, ſed genus iniquorum, numquid totam deſignat *generalitatem* iniquorum? Iam quæro an vllus ſit qui damnabiliter peccet, qui non ſit iniquus & conſequenter illa *generalitate* contineatur? Nullus opinor. Nullus ergo damnabiliter peccat, in quem illud non cadat non intelligere ipſum, *non quia non poteſt, ſed quia non vult.* Ergo nullus damnabiliter peccat qui dici poſſit non intelligere quia non vult, ſed quia non poteſt. Ergo iuxta hoc Auguſtini principium, nullus peccat ex ignorantia inuincibili.

Iam quòd obijciunt, ex eo quòd Auguſtinus dicat *pernicioſiùs*, agere illos qui nolunt intelligere, ſequi eos agere pernicioſè qui non poſſunt; ex dictis ſolutum manet. Si enim vult illud pernicioſiùs comparatiuum eſſe ad eos qui omnino non poſſunt intelligere, dicendum erit ex Auguſtino pernicioſè agere eos qui omnino non poſſunt intelligere myſterium Trinitatis iuxta iam dicta. Igitur vel *pernicioſiùs*, non eſt comparatiuè poſitum: vel ſit comparatio non cum iis qui omnino non poſſunt, ſed cum iis qui difficilè poſſunt. Ita enim habet textus. *Aliud autem quando pernicioſiùs agis aduerſus ſeipſum cor humanum, vt quòd poſſit intelligere ſi bona voluntas accederet, non intelligat.* NON QVIA DIFFICILE EST, *ſed quia voluntas aduerſa eſt.* Quòd ſi pertinaciæ indulgendum erit, vt *pernicioſiùs* illud compara-

tiuum sit ad eos qui omninò nesciunt malum esse quod faciunt, facilè concedetur perniciosiùs peccare qui formaliter & propriè peccant, quàm qui materialiter & impropriè. Quare totus hic locus aduersarijs nihil omnino prodest; nocet verò plurimum.

§. V

Baiani nimis probant, ex religiosa consuetudine petendi veniam eorum quæ quis per inaduertentiam vel ignorantiam commisit, non sequi peccatum fuisse culpabiliter.

QVINTO monendi sunt Baiani vt videant ne nimiùm probent, quando ex consuetudine fidelium Deum timentium qua solent petere veniam eorum quæ ab ignorantibus commissa sunt, inferre volunt inuincibilem iuris naturalis ignorantiam non excusare à peccato. Nam primò hæc consuetudo frequentiùs locum habet in iis quæ per ignorantiam facti vel iuris positiui ab hominibus peccantur, vt per se patet: & constat ex veteri lege, vbi tam multa præcipiuntur ad obtinendam veniam eorum quæ quis per ignorantiam peccauit cap. 4. Leuit. Atqui hæc ignorantia, vt ipsi etiam volunt, excusat à peccato, ex mente Augustini. 2. quia Augustinus clarè docet ea quæ dormientibus accidunt illudente concupiscentia, carere culpa, Lib. 4. cap. 2. 1. de Ciuit. cap. 25. Et tamen idem Augustinus significat hæc etiam præbere quandam pœnitētiæ materiam, contra Iulianum, vbi sic loquitur. *Quid agit in eis, concupiscentia, quos contra se compellit vigilare atque pugnare: & si quando ab eis vllum vel in somnis furatur assensum cùm euigilauerit* GEMERE, ET INTER GEMITVS DICERE, QVOMODO IMPLETA EST ANIMA MEA ILLVSIONIBVS? Atque vt constet Augustinum minimè supponere assensum criminosum, pergit. *Quid cùm sopitos deludunt*

somnia sensus, nescio quomodo etiam castæ animæ in turpes labuntur assensus, QVÆ SI IMPVTARET ALTISSIMVS, QVIS VIVERET CASTVS? Huc refer timorem illum horrorémque quo Hieronymus fatetur se corripi solitum, si quando tale aliquid passus Martyrum basilicas ingredi cogeretur. Quæ vt possint cohærere, dicendum est, vt honesti officij genus est, quod quis per inculpabilem ignorantiam offendit apud alium excusare; ita & religiosam esse apud Deum significationem doloris de eo quòd contra quamcúmque ipsius legem nescientibus nobis excidit. Quam cogitationem promouet S. Leo Papa in Epistola ad Episcopos Affricæ cap. 5. vbi de virginibus per vim oppressis ita loquitur. *Illæ autem famulæ Dei quæ integritatem pudoris oppreßione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia sua, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamen eis oberit, si quod potuerunt animo non omittere, doleant se vel corpore perdidisse.* Nec alium haberet sensum quod quotidiana oratione sancti dicunt, *dimitte nobis debita nostra,* si certi essent se nihil nisi per inuincibilem ignorantiam deliquisse. Verùm accidit passim vt vel sibi conscij sint alicuius in inquirenda veritate negligentiæ, quæ causa præsumebatur in illis antiquæ legis sacrificiis, ex Augustino; vel certè huiusce culpæ dubium aliquod timorémque patiantur, qualem experiuntur religiosissimæ ac sanctissimæ animæ. Quòd expressit Hieronymus quando dixit recentes à baptismo statim in prima communione corporis Christi iussos dicere, *dimitte nobis debita nostra, non humilitatis mendacio,* vt Pelagiani nugabantur, SED PAVORE FRAGILITATIS HVMANÆ SVAM CONSCIENTIAM FORMIDANTIS. Atque hinc solutũ manet quod obiicitur ex libro de Spiritu & liter. cap. 36. de iis qui putant Deo placere vel non displicere quæ faciunt, & postea per scripturam vel alia

Cont Vigilant.

De nat. & grat. cap. 7.

3. cont. Pelag.

ratione edocti intelligunt esse malum, & veniam petunt. Quò etiam pertinet quod est in Epistol. 65. sub finem.

CAPVT VIII.

Exponitur locus Palestinæ Synodi, de ignorantia secundùm necessitatem, & non solùm secundùm voluntatem.

SED præcipua restat Aduersariorum machina ex Concilio Palæstino desumpta, vbi contra Pelagium definierunt Episcopi Orientis numero quatuordecim, *ignorantiam & obliuionem subiacere peccato, etiamsi eueniant* SECVNDVM NECESSITATEM, ET NON SOLVM SECVNDVM VOLVNTATEM. Quod cùm Augustinus arripuisset tum alibi, tum in eo libro quem scripsit de gestis Pelagij, distinxit quidem duplicem ignorantiam, *voluntatis* alteram, hoc est voluntariam, alteràm *necessitatis*, hoc est, inuoluntariam, &, quod dicere solemus, inuincibilem; sed constanter asseruit neutra peccatum excusari. Quo testimonio nihil afferri potest efficacius, nihil fortius ad cogendos Scholasticos omnes vt suum illud *generale pronunciatum* abiurent, sed adeò perspicuam habet solutionem hoc argumentum, vt mirum sit eos qui se in Augustino voluendo consenuisse iactant, id non aduertisse.

Tota nimirum hæc cum Pelagianis controuersia tractatur, quos oportet semper supponere negasse gratiæ necessitatem. Ex quo præiudicio videndum est, quid illi per ignorantiam voluntatis intellexerint: & quid per ignorantiam necessitatis. Ergo per ignorantiam voluntatis eam intellexisse certum est, quam voluntas propria virtute ac sine speciali Dei auxilio pellere potest. Siquidem gratiam negabant. Quænam igitur erat ignorantia necessitatis. Illa videlicet, quam

voluntas per seipsam perque proprias vires non potest pellere. Quod si quæ talis esset, negabant imputanda quæ ex illa sequerentur peccata. Augustinus cum sanctissimis Episcopis Orientis, contrario assumpto principio de necessitate gratiæ supponit ignorantiam, quam homo excutere non potest propriis viribus, excuti posset alienis, auxilio nimirum diuinæ gratiæ: ac proinde quæ est ignorantia necessitatis habita ratione eorum quæ natura per seipsa præstare potest, illam eandem fieri ignorantiam voluntatis habita ratione præsentis auxilij, quod Deus offert; ideóque nec excusari, nec excusare à peccato, quòd per hominem stet quominus vtatur hoc auxilio. Quòd si quando cõtingeret vt nec proprio nec alieno auxilio vinci posset, imputanda tamen peccata quæ sequerentur ex ipsa; numquam & nusquam ab Augustino dictum est, nec aduersarij vllum eiusce rei testimonium proferre possunt.

Dixi non imputanda *peccata quæ sequerentur* ex ipsa. nam etsi nec proprio nec alieno auxilio ignorantia vinci posit, subiacere nihilominus credidit Augustinus reatui peccati originalis ante baptismum, sicuti & concupiscentiam, vt antea monstratum est, & in eum sensum interpretari potuit sententiam Orientalium Episcoporum contra Pelagium hoc peccatum negantem. Item non excusat ignorantia actualia peccata non ex ipsa sequuta, sed quorum tamen sequeretur pœnitentia & expiatio si ea non præcessisset. Et hoc sensu dicit Augustinus quòd antea retulimus, *ignorantiam eorum qui simpliciter nesciunt, neminem sic excusare vt æterno igne non ardeat, si propterea non credidit quia non audiuit omnino quod crederet.* Nempè quia tametsi non sit arsurus propter peccatum infidelitatis, ardebit tamen propter alia peccata contra lumen rationis scienter commissa, delenda de cætero si fidei radius illuxisset. Quo pertinet illa quoque Augustini doctrina quam

De gratia & libero arbit. cap 3.

tradit tract. 89. in Ioannem, vbi dicit infideles ad quos Christus non est loquutus habere excusationem, *non de omni peccato suo, sed de hoc peccato quo in Christum non crediderunt: & ideò quamuis hanc excusationem habere possint, non posse tamen effugere damnationem*, originali scilicet atque aliis peccatis actualibus debitam ex ipsa non sequutis: sed propter ipsam non deletis. Quibus
Epist. 105. similia leguntur in Epist. ad Sixtum. At vero si quando ita est inuincibilis, vt nec propria nec extrinsecus oblata virtute superari possit, causa tamen sit vt committatur aliquid quod legi, quæ ignoratur, repugnat; iterùm dico numquam negasse Augustinum quin peccatum excuset; sed quotiescumque excusare negat, intelligere ignorantiam quæ oblato extrinsecus auxilio vinci potest, & quæ licet sit ignorantia secundùm necessitatem, habita ratione propriarum virium, nihilominus tamen habita ratione oblati extrinsecus auxilij fit ignorantia secundùm voluntatem. Quæ solutio quàm est perspicua ad diluendum quod obiicitur ex Concilio Palæstino, tam etiã est Augustiniana, vt mox constabit.

Cap. 17. Et constat primò ex libro de nat. & gr. vbi sic loquitur Augustinus: *Tractat etiam iste Pelagius de peccatis ignorantiæ, dum tamen omnino potius disputet, quàm vt oret & dicat, da mihi intellectum vt discam mandata tua* De ignorantia voluntatis sentiebat Pelagius quod sentiendum erat, vt Augustinus fatetur. Ergo de ignorantia necessitatis intelligi debet quod dicit, malle illum disputare, vt scilicet probet peccatum excusare, quàm dicere, *da mihi intellectum, vt discam mandata tua*. Quasi diceret, quòd tibi per naturam scire impossibile est, per gratiam fit possibile: atque ita quæ per naturam inuicibilis est ignorantia, per gratiam vinci potest: sed tu disputare mauis quàm petere illam gratiam, ac dicere. *da mihi intellectum vt discam mandata tua.* Hæc apertissima est S. Doctoris intelligentia. Vnde subdit. *Aliud est enim non curasse scire quæ negligentiæ peccata etiam per sacrificia*

quædam

quædam legis videbantur expiari, aliud intelligere velle nec posse, & facere contra legem non intelligendo quid fieri velit. Quid est illud *nec posse*? nimirum eo modo quo dicebat Pelagius, qui toto libro quem refutat Augustinus hoc altero de natura & gratia, pro naturæ possibilitate seu sufficientia ad bene viuendum pugnauit. Vnde paulò ante de eo dixit Augustinus. *Illud est quod expecto ab isto audire si possim, eos qui secundùm spiritum viuunt, & ob hoc etiam hic adhuc viuētes iam quodammodo in carne non sunt, vtrum gratia Dei viuant secundùm spiritum*, AN SIBI SVFFICIANT IAM DATA CVM CREANTVR POSSIBILITATE NATVRÆ ET PROPRIA VOLVNTATE? Ecce propriæ voluntatis *sufficientiam* & naturæ vi creationis omnibus necessariis instructæ *possibilitatem* ad benè viuendum iuxta Pelagium. Vnde & antea dixerat Augustinus, *hoc si secundùm scripturam sapiamus, non cogimur contra Christianam gratiam disputare & ea dicere quibus demonstrare conemur naturam humanam neque in paruulis medico indigere quia sana est, & in maioribus sibi ipsam ad iustitiam si velit posse sufficere.* Ex quo patet illud quod retulimus, *aliud est intelligere velle nec posse*, significare defectum naturalis sufficientiæ ad intelligendum; ac proinde hanc ignorantiam non aliter vocari ignorantiam secundùm necessitatem, quàm quia natura non sufficit ipsa sibi ad sciendum quod ignoratur. Et ideo subdit statim Augustinus. *Vnde admonemur à Deo petere sapientiam*, vt significet eandem ignorantiam quæ per solam naturam vinci non potest, vinci posse per gratiam: itaque fieri ignorantiam voluntatis, quæ erat necessitatis, in iis qui nolunt obedire Deo monenti vt petant sapientiam quàm à se ipsi habere nequeunt. Obedire autem Pelagiani recusabant, quos ideo Augustinus de natura & gratia cap. 16. significat contradicere orationi qua sapientia petitur, *ne iniuria fiat libero arbitrio* QVOD SIBI SVFFICIT POSSIBILITATE *naturæ ad implenda omnia præcepta iustitiæ.* Putabant enim petere libertatem, si ne-

Cap. 6.

cessaria esset gratia: quasi hoc quod est liberam esse voluntatem idem esset, ac per seipsam & sine gratia naturalibus donis superaddita sufficere ad benè viuendum. Adde quod est cap. 58. Pelagianos *tantam tribuere voluntati potestatem, vt pietati auferant orationem.* Nec aliud vnquam postulabat Augustinus, quàm vt Pelagius hanc gratiæ necessitatem ad vincendam ignorantiam fateretur, facilè concessurus excusandos defectus qui sequerentur ex ipsa, si esset omni ratione inuincibilis, & per naturam, quia non sufficeret, & per gratiam, quia obtineri non posset, hinc est quod cùm retulisset loco iam citato Pelagium quidem eatenus rectè sentire quòd diceret petendam à Deo esse veniam de peccatis præteritis, subiungit, *vt autem adiuuetur ne peccet, nusquam dixit,*
Cap. 18. *non hic legi. mirum de hac re omnino silentium.* Et antea cùm Pelagius ostendisset se non excludere gratiam, qua constitueretur possibilitas non peccandi, quam adstruebat in vita præsenti, subdit Augustinus, *fateor dilectioni*
Cap. 9. *vestræ, cùm ista legerem, lætitia repentè perfusus sum, quòd Dei gratiam non negaret, per quam solam homo iustificari potest: hoc enim in disputationibus talium maximè detestor & horreo. Sed pergens legere cætera, &c.* inuenit scilicet ludere Pelagium, & gratiam quam admittebat non aliam intelligere, quàm gratiam naturalem spectantem ad donum creationis. Inde est etiam quòd Augustinus in illa quæstione, an sit possibile aliquem esse sine peccato in hac vita, affirmanti Pelagio dicit. *Sed hoc vnde sit*
De nat. & grat. cap. 59. *possibile confiteatur, & pax est.* Ex quibus perspicuum fit & Pelagium per illam ignorantiam secundùm necessitatem, quam distinguebat contra ignorantiam secundùm voluntatem non aliam intellexisse, quàm illam cui pellendæ natura per se ipsa non sufficeret: & Augustinum cum Episcopis Orientis nihil aliud postulasse quàm vt ad gratiam recurreret, auxiliúmque postularet quo natura iuuaretur, ex cuius rei negligentia quæ secundùm necessitatem erat ignorantia: fieret ignorantia secundùm voluntatem: neque posset amplius

excuſari aut excuſare peccata inde ſequuta. Atque hoc, eſt quod toto illo libro de natura & gratia omnibus ferè paginis inculcatur.

Idem conſtat 2. ex ep. 105. ad Sixtum cùm dicit Auguſtinus *humana ſuperbia tanquam præſumens de viribus liberi arbitrii excuſatam ſe putat, quando ignorantiæ non voluntatis videtur eſſe quòd peccat.* Quomodo enim excuſatio hæc pertinere poteſt ad humanam ſuperbiam, & quo ſenſu dicitur illa præſumere de iuribus liberi arbitrii, dũ negat ſe peccare in ijs quæ per ignorantiã facit? Quàm connexionem habet iſta præſumptio cũ illa negatione? non certè aliam, quàm quia homines Pelagianis imbuti cogitationibus exiſtimant id quod per vires liberi arbitrij perque humanam diligentiam ſcire non poſſunt, nec poſſe ipſis nec debere ad damnationem imputari: nec humiliari volunt inopiam ſuam atque indigentiam confitendo: nec mendicare vt gratiam, per quam id quod ipſorum natura ſe ſola præſtare non poteſt, Dei beneficio conſequantur. Quaſi dicerent, vel poſſum à meipſo ſcire quicquid ad bene viuendum mihi neceſſarium eſt, vel non poſſum; ſi poſſum, non egeo gratia: ſi non poſſum, non pecco neſciendo quod ſcire nequeo. Cui humanæ ſuperbiæ reſpondet Chriſtiana humilitas. Non potes ſcire & tamen neſciendo peccas. Quia & voluntas Dei, & neceſſaria tuæ ſalutis cura cogunt te paratum diuinitus auxilium quærere, atque eo vti vt adiutus intelligas quod ſolus ſcire nequis. Quod ſi præſtare negligas, iam quæ erat ignorantia neceſſitatis, fit ignorantia voluntatis, quæ tibi ad damnationem imputatur. Confirmatur hoc ex iis quæ paulò poſt Auguſtinus ſubiungit: *Ideò autem diuina eloquia eos inexcuſabiles dicunt, qui non ignorantes, ſed ſcientes peccant, vt ſecundùm iudicium ſuperbiæ ſuæ quo multum confidunt de viribus propriæ voluntatis ſe inexcuſabiles videant: quia de ignorantia iam non habent excuſationem, & nondum eſt iuſtitia cui putabant ſufficere*

voluntatem: superbia nimirum erat eaque duplex: prima quòd isti putarent suam sibi sufficere voluntatem ad implenda ea quæ scirent: secunda quod aliqua nesciri nihil nocere ipsis crederent. Eo enim ipso excusabiles esse quòd nescirent. Augustinus autem vult vt duplicem inopiam sentiant contra duplicem illam præsumptionem, alteram gratiæ ad scienda quæ ad salutem spectant necessariæ; alteram gratiæ necessariæ pariter ad ea implenda quorum scientiam consequuti iam sunt: atque ideò permittere Deum vt labantur in ijs quæ sciunt, vt intelligant se suæ voluntatis viribus nimium confisos. De cætero autem quando non staret per ipsos quominus gratiam instructionis ad sciẽda necessaria obtinerent, non imputari ad peccatum vel hanc ignorantiam vel malum quod ex ipsa sequeretur, Augustinus satis significauit paulò ante, quando hanc ignorantiam distinxit contra illam quæ peccatum est, dicendo tantùm hanc esse *pœnam peccati* cùm alia simul p ccatum sit.

Constat 3. ex lib. 2. de pecc. mer. cap. 2. vbi Augustinus ex proposita illa Pelagianorum præsumptione de viribus liberii arbitrii ita ratiocinatur: *Vnde fit* » *consequens, vt nec orare debeamus ne intremus in tentatio-* » *nem, hoc est, ne tentatione vincamur, vel cùm fallit & præ-* » *occupat nescientes: vel cùm premit atque vrget infirmos,* hoc scilicet concludebant Pelagiani ad necessitatem salutis nihil referre vt ignorantia, quæ superari non potest per arbitrium nudum, superaretur per arbitrium adiutum, & eo præcisè homines excusari quòd aliquid nesciant per naturam, neque laborandum an sciri possit per gratiam: ideoque nec orandum vt non inducamur in eam tentationem quæ fallit & præoccupat nescientes, Quod & *noxium* & *saluti perniciosum,* &, *religioni qua imbuti sumus ac pietati qua Deum colimus aduersum,* Augustinus explicare pergit; hæc est igitur pietas qua Deum colimus, hæc religio, vt putemus posse nos oratione

quotidiana id obtinere, quod natura negat, vnde intelligamus eam quæ necessitatis est ignorãtia in natura destituta, fieri voluntatis ignorantiam neglecta diuini adiutorij petitione. Quod confirmat ex eo quòd immediatè sequitur, apud Augustinū *Acute autem sibi videntur dicere* QVASI NOSTRVM HOC VLLVS IGNORET; QVOD SI NOLVMVS, NON PECCAMVS: NEC PRÆCIPERET DEVS HOMINI QVOD ESSET HVMANAE IMPOSSIBILE VOLVNTATI. *Sed hoc non vident quòd ad nonnulla superanda; vel quæ malè cupiuntur, vel quæ malè metuuntur, magnis aliquando & totis viribus opus est voluntatis, quas non perfectè in omnibus adhibituros præuidit, qui per Prophetam veridicè dici voluit, non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens*, &c. Ignorantia necessitatis illa est ex qua sequitur vt si peccemus, nolẽtes peccemus, illa etiã est qua fit vt si teneamur vel facere vel fugere quod nescimus, censendus sit Deus præcipere quod impossibile est humanæ volũtati: vnde sequitur propria peccandi necessitas, quã vt vidimus supra, Baiani contendunt assertam ab Augustino cõtra Pelagianos illam euertere conantes. Constat autem vel ex hoc vno loco, quàm falsò quàmque inuerecundè abutantur nomine Augustini. Quid enim ille respondet? *Admissis*, inquiunt, *omnibus quæ velut absurda aduersarij proferebant, asseueranter docuit huiusmodi sententias ac definitiones suas non esse de quolibet peccato intelligẽdas: sed de illo solo quod in paradiso primus parẽs summa voluntatis libertate perpetrauit.* Itane verò? Pelagiani proferunt tanquam absurdum si peccemus ex ignorantia quæ est secundum necessitatem, sequi nos peccare nolentes: & Augustinus hoc admittit? Dicebant indidem sequi Deum præcipere quæ sunt humanæ voluntati impossibilia; & Augustinus hoc admittit? hæc admittit qui dicit *neminem ignorare* quin falsa sint, & quin sint vera quæ sunt eis contraria, nempè *nos non peccare nisi velimus, & Deum non præcipere quæ sunt impossibilia humanæ voluntati*? Et quid quæso, est ideò peccari à nobis

De statu nat. lap. lib. 2. cap. 4.

quia non adhibemus totas vires voluntatis ad ea superanda quæ malè cupiuntur, vel quæ malè metuuntur? Non adhibere totas vires ad aliquid faciendũ hoccine est nõ habere vires, & esse impossibile quod faciendũ est? Necessitatẽ admittit peccandi qui vires ad resistendũ agnoscit & non adhiberi quæritur? Et loquitur, vt dixistis, Augustinus de primo tantùm peccato, cùm dicit peccatum non esse si non sit voluntarium, & si necessitate committatur? Cùm dicit, *nos in his quæ male metuimus vel malè cupimus*, nos, idest, Adamus? Nos qui, vt pergit dicere Augustinus, designamur illo Psalmi versiculo, *non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens*, idest, Adamus? Nos, qui post baptismum docemur dicere, dimitte nobis debita nostra, idest, Adamus? O Baiani desinite tandem aliquando credulitate hominum abuti, nec poscite vt putemus vestris tantùm oculis visum esse Augustinum, à quo tam clarè liquet nos etiam qui corpus peccati gerimus designari cùm dicit, non peccare si nolumus: nec consequenter si peccatum inuincibiliter ignoramus: nec præcipi quæ nostræ sunt impossibilia voluntati. Nulla igitur est ignorantia quæ peccandi necessitatem trahat: & si quæ trahit, non aliter nocet, quàm quia spernitur gratia per quam vincatur; fitque ignorantia voluntatis oblatione gratiæ, quæ sine gratia est ignorantia necessitatis. Hæc Augustiniana est Theologia, cui ea quæ contradicit, Caluiniana est.

Constat 4. ex iam allato Augustini testimonio luculentissimo illo quod protulit primo in lib. 3. de libero arbitrio cap. 19. & confirmauit in lib. de natura & grat. cap. 67. cùm dicit. *Non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, sed quòd negligis quærere quod ignoras.* Hoc autem dicit vt respondeat obmurmurantibus qui queruntur se damnari propter peccata inuincibilis ignorantiæ, vnde est generalis responsio, qua intelligitur quæ sit mens Augustini quoties significat peccari ex ignorantia quæ est secundùm necessitatem. Intelligit enim

eâ tantùm ratione peccari, quòd non quæratur auxilium quo naturalis illa necessitas & impossibilitas auferatur, auferri verò auxilium illud, & per hominem stare quominùs acceptetur, Augustinus significat. Quod vt perspicuè intelligatur, & quia confert ad ea etiam confirmanda, quæ contra mandatorum impossibilitatem, & pro gratia sufficienti dicuntur, repræsentare iuuat totum hunc locum, & paulò diligentiùs hic expendere.

CAPVT IX.

Expenditur Augustini testimonium ex libro de nat. & grat. cap. 67.

§. I.

Ex citato loco septem notatu digna contra Nou-Augustinianos colliguntur.

AVGVSTINVS loco iam citato in hunc modum refert ea quæ dixerat aliàs in libris de libero arbitrio contra illos qui peccatis suis obtendunt ignorantiam & infirmitatem ortam ex peccato originali.

Hinc iam hominibus de ipsius ignorantiæ difficultatisque in prolem primi hominis traiectis intus atque transfusis velut iustam querelam deponentibus, ita responsum est. (nimirum libro 3. de lib. arb. cap. 19.) *Quibus breuiter inquam* „ *respondetur vt quiescant, & aduersus Deum murmurare de-* „ *sistant. Rectè enim fortassè quererentur, si erroris & libidi-* „ *nis nullus hominum victor existeret. Cùm verò vbique sit* „ *præsens qui multis modis per creaturam sibi Domino seruien-* „ *tem auersum vocet, doceat credentem, consoletur sperantem,* „ *diligentem adhortetur, conantem adiuuet, exaudiat deprecan-* „ *tem* NON TIBI AD CVLPAM DEPVTATVR QVOD INVITVS „ IGNORAS, SED QVOD NEGLIGIS QVÆRERE QVOD IGNO- „

BAS. NEQVE ILLVD QVOD VVLNERATA MEMBRA NON COLLIGIS, SED QVOD VOLENTEM SANARE CONTEMNIS. Quibus in hunc modum relatis subiungit *Ita & exhortatus sum quantum potui ad rectè viuendum, & gratiam Dei non euacuaui, sine qua natura humana iam contenebrata atque vitiata illuminari non potest. De qua re cum istis tota vertitur quæstio, ne gratiam Dei quæ est in Christo Iesu Domino nostro peruersa naturæ defensione frustremur.* Hæc Augustinus: vbi hæc obseruanda sunt.

Primum est, Augustinũ significare ideò inexcusabiles esse illos qui vincuntur à suis tentationibus, quòd non desint qui eas vincant, cũ dicit, *Rectè enim fortasse quæreretur, si erroris atque libidinis nullus hominum victor existeret:* Quæ cogitatio nihil habet rationis; nisi supponátur ij qui victi sunt à tentationibus, idem potuisse, quod potuere qui eas vicére: ac proinde non fuisse victos ex impossibilitate resistendi, sed ex socordia contra Baianos.

Secundum est. Exponere Augustinum quomodo peccatores facultatem illam habeant non peccandi, vel tentationibus, quibus succumbunt, resistendi, verbis illis, *cùm verò vbique sit præsens qui multis modis, &c.* Quibus apertè significat paratum esse vbique diuinum auxilium ad id præstandum quod ab hominibus exigitur. Quod deinde iterum confirmat dum explicat quomodo non sunt grauia Dei præcepta, quòd scilicet amando impleri possint: vt autem sit amor ille, *petat*, inquit, *quo destituitur, vt impleat quod iubetur.* Et vt ostendat huiusce rei possibilitatem, atque etiam facilitatem, huc refert quod dictum est in Deut. *Prope est verbũ in ore tuo, & in corde tuo:* & acceptat quod addũt Septuaginta, *& in manibus tuis.* Quæ verba vel nihil significant, vel significãt non exigi mandatorũ obseruantiam nisi ab ijs qui alterutrum habent, aut vires ad implendum, aut gratiam ad petendum quo carent. Neque dici potest Augustinum loqui tantùm de auxilio instructionis vel adhortationis

Cap. 69.

Cap. 30.

adhortatiônis externæ; tum quia quòd est tantùm in aure non potest dici esse in *corde*: neque *in manibus cordis*, vt etiam Augustinus interpretatur, dum id quod dicũt Septuaginta *in manibus tuis* refert ad *spiritales manus cordis*; tum quia hæc affert ad refutandam eorum querelam qui peccatis suis obtendunt impossibilitatem aliter faciendi. Manifestum enim est illam querelam refutari nòn posse per oppositionem externorum tantùm auxiliorum, nisi interna quoque coniungantur quorum receptionem peccatores vel impediunt cùm possint non impedire, vel inutilem reddunt denegato consensu

Tertium est. Ea quæ dixerat Augustinus de ignorantia quæ non excusat à peccato, intelligenda necessariò de ignorantia quæ sit aliquo sensu voluntaria & vincibilis, ex eo quòd dicit, *non tibi ad culpam imputatur quod inuitus ignoras, sed quod negligis quærere quod ignoras.* Nemo enim, si propriè loquimur, scire vel quærere negligit; nisi velimus adeò esse inepti, vt hominibus obiiciamus quòd volare negligant, vel ambulare super aquas. Et quia in iis quæ ad salutem pertinent, nec voluntaria nec vincibilis esse potest ignorantia, si supponatur nuda voluntas & diuina gratia destituta: ideò eiusdem gratiæ præsentiam vel ad agendum vel ad orãdum Augustinus & supponit & asserit, vt acceptandi, vel quærendi, vel cooperandi negligentia reos faciat peccantes ex ignorantia, quòd iam peccare conuincantur ex ignorantia vincibili. Nec aliud à Pelagianis Augustinus postulat, quàm vt hanc gratiam agnoscant & fateantur, cùm dicit, *de illa verti totam quæstionem.* Quod idem est ac dicere nullam superesse quæstionem cum iis qui dicunt vincibilem esse ignorantiam omnem, ex qua peccatur, dummodò fateantur in iis quæ ad salutem spectant, per solam gratiam esse vincibilem: Vt hinc quoque liquidò pateat Nou-Augustinianos excedere cogitationes Augustini, vt Caluinum asse-

quantur, quando peccari volunt ex ignorantia, quæ, quia nulla ſupponitur gratia, ex omni parte inuincibilis eſt.

Quartum eſt. Id quod ſimiliter dixerat Auguſtinus de infirmitate relicta ex vulnere peccati originalis, nẽpè ipſam quoque non excuſare à peccato; intelligendum eodem modo de infirmitate aliqua ratione voluntaria & vincibili, quippè quæ ſupponat oblationem curationis, hoc enim ſignificat Auguſtinus cùm dicit. *Neque illud quod vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis.* Quòd ſi verum eſt, vincibilis eſt infirmitas oblata efficacis medici copia & quia eſt vincibilis, voluntaria conſequenter eſt eius perſeuerantia in eo qui non curatur.

Quintum eſt. Ex hoc loco euidenter conſtare, eſſe in Deo voluntatem ſanandi eos qui non ſanantur, cùm dicitur, *ſed quod volentem ſanare contemnis.* Nam quòd aliqui dicunt intelligendum eſſe de *voluntate ſigni*, nugatorium eſt, niſi etiam includatur *beneplácitum.* Quid enim eſt aliud contemnere ſanare volentem, quàm non vti beneficio illius qui ſanare vult? Quòd autem beneficium eſt, quòd aliquis ſignificat ſe cuipiam velle bonum quod reuera non vult? Et quis modus reſpondendi huic beneficio niſi ludendo ſimiliter ac dicendo, nos gratias agere maximas tanto benefactori, cùm nullas habeamus? Culpa verò quæ poteſt eſſe, quòd nullum percipiam fructum ex inutili officio, quo medicus dicit velle ſe pellere morbum meum, cùm reuera nolit? Et quid ampliùs faceret circulator aliquis & illuſor, quã quòd iſti attribuunt veriſſimo & ſapientiſſimo Deo? Quòd ſi Deus reipſa non vult ſanare, ſed ſe velle tantùm ſignificat, quomodo poſterior pars illius propoſitionis aduerſatur priori qua dicitur, *nec illud quòd vulnerata membra non colligis, ſed quod volentem ſanare contemnis?* Quid, inquam, ſibi vult illud, *ſed quôd* volentem ſanare contemnis? & ſi Deus ſignificat tantùm ſe

velle ſanare cùm nolit, quid aliud imputari poteſt iacenti, quàm quod vulnerata membra non colligat? Omnem rationis ſenſum exuiſſe oportet qui non videt ſenſum huius exprobrationis fatuum eſſe atque inſulſum, *Non imputatur tibi qui ſaucius iaces, quod vulnerata membra non colligis: ſed quod eius ope qui nullam ferre vult opem, ſed velle ſe tantùm ſignificat, non vtaris.*

Sextum eſt. Auguſtinum diſputantem contra Pelagianos in lib. de nat. & gr. ratam habere doctrinam quam olim tradiderat in libris de lib. arbit. nec cenſere contrariam veræ doctrinæ de gratia, cùm dicit: *Ita & exhortatus ſum quantum potui ad rectè viuendum, & gratiam Dei non euacuaui.* Congruit ergo cum vera doctrina de gratia quæ Scholaſtici paſſim inde colligunt, velle Deum ſanare etiam eos qui non ſanantur, & ſaluare qui non ſaluantur: imputari ad culpam ea tantùm quæ fiunt ex infirmitate atque ignorantia vincibili per gratiam à Deo paratam, quando non eſt vincibilis per naturam: adeſſe Deum vocantem, iuuantem, auertentem à malo, etiam iis qui peccant, & conſequenter eos poſſe non peccare beneficio ſufficientis auxilij quod offertur peccantibus. Quæ ſunt omnia Nou-Auguſtinianorum principijs ex diametro contraria. Vnde patet ipſos dum à commmunibus Scholaſticorum placitis ad Auguſtinum appellare ſe dicunt, ab hoc etiam damnari, nec niſi apud Lutherum aut Caluinum inuenire poſſe, à quibus abſoluantur.

Septimum eſt, Nou-Auguſtinianos ſtatuere ſua illa principia de mandatorum impoſſibilitate, deque negatione gratiæ ſufficientis teſtimoniis Auguſtini deſumptis potiſſimum ex lib. de grat, nulla omnino mentione facta loci iam allati ex cap. 67. Ex quo tamen vno conſtabat quo ſenſu cætera eſſent intelligenda, iuxta mentem Auguſtini. Vnde colligitur eos qui gloriantur ſe trigeſies & ampliùs hæc Auguſtini opera legiſſe, ac proinde hunc etiam librum de natura & gratia, oc-

Vide tom. 3. lib. 3. de gr. Chriſti cap. 13.

cupato fuisse animo; nec apud Augustinum legere voluisse, nisi quæ ipsis videbantur congruere cum erroribus anticipatis, quod & iam sæpè dictum est & sæpius etiam monstratum.

§ II.

Refutatur Apologistæ Iansenii inanis cogitatio Augustinum indistinctè negare loco citato & ignorantiam & quæ fiunt ex ignorantia esse peccata.

Apol. 2.p 3. cap. 9. HÆc scripseram cùm mentem subiit Apologistæ Iansenij noua quædam huius testimonij explicatio. Animaduertit vir, si superis placet, arcanorum S. Augustini in paucis conscius S. Doctorem hoc loco non negare peccata esse quæ fiunt ex ignorantia inuincibili iuris naturalis, sed neque tantùm ignorantiam ipsam esse peccatum cùm dicit, *non tibi ad culpam imputatur, quod inuitus ignoras*. Antiquum igitur Augustinum nouo non repugnare, quia ne nouus quidem peccatum esse putat ignorare inuincibiliter ius naturale, sed tantùm facere vel omittere quod ius illud ignoratum vel prohibet, vel præcipit. Id enim disertè ipsummet explicare cùm dicit, *quamuis eiusmodi ignorantia propriè peccatum non sit, quia tamen pœna est peccati, quicquid ex illa cæcitate perperam fit, sine culpa non fit.* Erudita, Deus immortalis, distinctio, & animaduersio digna cælo lapsis Theologiæ perditæ reparatoribus.

De nat. lap. l. 2. cap. 6

Sed primùm abs te scire velim, ó bone Apologista, nullamne esse censeas sciendi iuris naturalis obligationem? Quid tibi videtur, natura quæ ad non furandum obligat, an obligat etiam ad sciendum hoc ipsum, quòd furandum non sit? Elige vtrum mauis, affirmare, an negare, in vtroque enim pariter comprehenderis. Non obligat, inquit, ad hoc sciendum: ergo eiusce rei voluntaria ignorantia non est peccatum, quid enim mali

est nescire velle, quod scire non tenear; dumque id scire non laboro, quid negligo quod debeam curare? erit hoc tamen contra Augustinum, quia qua ratione significat ignorantiam inuincibilem non esse peccatum, ea ratione significat peccatum esse quæ vincibilis est, quid enim aliud significant verba illa, *non tibi ad culpam imputatur, quod inuitus ignoras, sed quod negligis quærere, quod ignoras.* Adde quod etiam à nouo Augustino refertur loco citato, cap. 2 Pelagij sententiam ex parte fuisse approbatam, & ab Augustino, & à Palæstina Synodo: qua fatebatur *ignorantiam quæ secundùm voluntatem esset, subiacere peccato.* Confitendum igitur est aliquam esse obligationem ea sciendi, quæ natura vel præcipit vel vetat, postquam ea velle nescire, vel non curare scire, peccatum est: iam vide quid dicas. Teneor scire quòd furandum non sit, & teneor non furari, natura vtrumque proponit, nescio primam obligationem & quia illam nescio, illi non pareo, vnde sequitur in me ignorantia inuincibilis, totum hoc est, inquis, sine peccato; bene habet, nescio pariter secundam obligationem, & quia illam nescio, bona fide alienum vsurpo, peccas, inquis; sed quare hoc? Teneor scire quid debeam patriæ, & quia non cogitaui vnquam de illa obligatione, id inuincibiliter ignoro: culpa vacat, inquis: teneor publicum patriæ bonum priuato meo præferre, quod pariter nescio, & quia nescio, huic obligationi non satisfacio. Reus es, inquis; Amabo te qua autoritate ita partiris? & quis te constituit tam inæqualem iuris naturalis interpretem, vt cùm duplex sit eius violatio, alteram absoluas à peccato, alteram damnes pro tuo arbitratu.

Loco citato cap. 2.

Sed vrgendus est secundò ijs S. Augustini testimoniis, quibus vtitur, ille quem defendit, sic enim argumentatur. Contendit id sensisse Augustinum, cuius contrarium damnatum est in Pelagio à Palæstina Synodo, atque ab ipsomet Augustino, & quidem meritò

Loco cit. cap. 2.

id assumit. Sed quid damnatum est in Pelagio? id ipsemet refert nouus Augustinus, *obliuionem & ignorantiam non subiacere peccato, quoniam non secundùm voluntatem eueniant, sed secundùm necessitatem.* Vides non loqui Pelagium de iis quæ fiunt ex ignorantia, sed de ipsamet ignorantia, cùm dicit illam, *non subiacere peccato?* Hoc damnatum est, inquis, ergo si benè procedunt illæ probationes, damnatione illa contrarium definitum est, nempè ignorantiam & obliuionem quantumuis eueniant secundùm necessitatem subiacere peccato.

Confirmatur ex eo quod ibidem refertur, & approbatur ex Pelagio damnante ignorantiam vincibilem; eadem enim est ignorantiæ acceptio, dum illam accusat, quando est vincibilis, & dum excusat, quando est inuincibilis: de vincibili autem dicit *hominem præuigilare debere ne ignoret, ideóque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia, quod adhibita diligentia scire debuisset.* Vidésne non agere Pelagium de his quæ fiunt ex ignorantia vincibili seu voluntaria, sed ipsammet ignorantiam culpandam dicere? Inuincibilis igitur & inuoluntaria illa est, quam inculpabilem esse cõtendit. In quo si errat, sequitur pertinere ad fidem, quòd hæc inuoluntaria & inuincibilis ignorantia peccatum credatur, cuius quia censuit contrarium Augustinus, sequitur ex hac noua Theologia & errasse illum in fide, & fuisse hac in parte Pelagianum.

Iterùm confirmatur ex eo quod refertur ex S. Hieronymo, qui dùm refutat Pelagianorum doctrinam, similiter eos accusat quòd negarent peccatum esse ignorantiam ipsam, & non solùm id quod ex ignorantia fit.
Lib 2. cont. Pelag. c. 1. *Videris,* inquit, Critobulus causam agẽs Pelagianorum, *hominũ accusare naturam, ac per hoc inuidiam referre in Deũ qui tales homines condidit, vt obliuionis & ignorantiæ peccato carere non possint.* Respondet autem Atticus qui partes tuetur Catholicorum, *pro obliuione, errore, & ignoran-*

rantia quasi pro peccato offeruntur sacrificia siue hoc malè iuxta te, siue bene iuxta me. Vides pro ignorantia quasi pro peccato offerri sacrificia? Et clariùs antea libro primo idem Atticus ita inducitur, *scilicet nunc mihi latissima scripturarum spatia peragranda sunt, vt doceam errorem & ignorantiam esse peccatum.* Et iterùm, *callidè quidem argumentaris, sed non intelligis argumentationem tuam contra sacras Scripturas facere, volunt enim eloquia scripturarum etiam ignorantiam habere peccatum.* Cap.9. Ibid.c 10.

Adde ipsummet S. Augustinum qui cum distinxisset tria ista, quòd est peccatum tantùm, quòd est pœna peccati tantùm, & quòd est simul peccatum & pœna, ad hoc tertium genus ignorantiam reducit. Et vide quomodo id probet, *cæcitas enim cordis*, inquit, *si peccatum non esset, iniustè argueretur ...... Rursus si non esset pœna peccati*, de cæcitate cordis dictum putat, quod peccatum sit, quid autem per hanc cæcitatem intelligat, Iprensis docet, cùm dicit, *aliud est non videre veritatem, aliud cæcum esse. Illud notat actus, hoc potestatis absentiam.* Cæcitas ergo sumpta pro carentia facultatis videndi, qua potissimum designatur ignorantia inuincibilis, idipsum est ex Iprensi quod Augustinus peccatum vocat. Quid quòd ne Iprensis quidem abstinere potest quominus sibi contradicat, & ignorantiam esse peccatum asserat? Vide enim quid sibi ad probandum assumat. Titulus est capitis 2. libri 2. de statu naturæ lapsæ. *Ignorãtia etiam quæ necessitatis est, non voluntatis, hoc est inuincibilis, non caret peccato, vt dogma fidei ab antiquis traditum.* Quid autem est ignorantiam non carere peccato, & quod dicit deinde *subiacere peccato*, & quomodo conciliari potest, cum eo quod etiam addit *non esse propriè peccatum*? Nimirum hinc liquidò constat & Augustinum & Hieronymum, & Synodum Palæstinam indistinctè sumere quæ nouus Augustinus & Apologista distinguere voluerunt, idémque illis esse ignorantiam esse vel non esse peccatum, & esse vel non esse De nat lap. lib. 2. cap. 6.

peccata quæ fiunt ex ignorantia. Quod vt clariùs elu-cescat,

Ostendo tertiò testimonium Augustini, de quo disputamus, cùm dicit; *ad culpam tibi non imputatur quod inuitus ignoras*, intelligendum de peccatis quæ fiunt ex illa ignorantia; hoc enim manifestè colligitur ex antecedentibus & consequentibus. Habetur hoc testimonium cap. 67. libri de natura & gratia repetitum ex libro tertio de libero arbitrio, sed vt appareat quam controuersiam determinet dum ita pronuntiat, altiùs repetendus est status quæstionis, nimirum ex superiori capite 66. dum dicitur, *quod autem ex vitiis naturæ, non ex conditione naturæ, fit quædam peccandi necessitas audiat homo:* quæstio est de necessitate peccandi quæ oritur ex vitiis naturæ, quorum alterum est concupiscentia, alterum ignorantia, hoc autem est quærere an debeant imputari quæ fiunt ex ignorantia, quando constat ea fieri ex necessitate: & idem patet ex verbis quæ referuntur statim initio capitis 67. *Quæcumque ista causa est voluntatis si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur, si autem potest, non ei cedatur & non peccabitur. An fortè fallit incautum, ergo caueat ne fallatur. An tanta fallacia est, vt caueri omnino non possit? si ita est, nulla ergo omnino peccata sunt.* Hæc sunt verba quibus Pelagiani contendebant opponentes Augustinum Augustino nulla esse peccata, quando talis est fallacia quæ illorum causa est, vt caueri omnino non possit per solas nimirum vires naturæ. Est igitur quæstio de peccatis ex fallacia vel errore, & quod in idem recidit, ex ignorantia tanquam ex causa secutis; & Augustinus vt huic Pelagianorum obiectioni satisfaciat, monet illos vt etiam legant quod addiderat. *Et tamen per ignorantiam facta quædam improbantur & corrigenda iudicantur.* Item, *sunt etiam necessitate facta improbanda.* Item, *sed hæc omnia hominum sunt voces ex illa damnatione venientium. Nam si non est pœna hominis sed natura, nulla ista peccata sunt*; quis hic non videt de iis

agi

agi quæ per ignorantiam fiunt, de iis quæ necessitate fiunt, de iis quorum ignorantia causa est. quæstio igitur est de peccatis ex ignorantia secutis, quod confirmatur ex capite illo 19. tertij de libero arbitrio, quod sic incipit, *Hîc occurrit illa quæstio, quam inter se murmurantes homines rodere consueuerunt, qui quodlibet aliud in peccando quàm se accusare parati sunt.* Quid autem est homines quidlibet aliud in peccando accusare malle quàm seipsos? Quid, inquam, est aliud quàm homines vt excusent suam malam voluntatem in ijs quæ peccant, accusare ignorantiam, quæ illius causa est? Atqui hæc propriè est illa murmuratio, cui Augustinus respondet, cùm dicit, *nõ tibi ad culpam imputatur, &c.* Subdit enim immediatè pòst expositam illam querelam, *quibus breuiter respondetur vt quiescant, & aduersus Deum murmurare desinant. Rectè enim fortasse quererentur, si erroris, & libidinis nullus hominum victor existeret. Cùm vero vbique sit præsens, non tibi ad culpam imputatur, quòd inuitus ignoras, sed quòd negligis quærere quod ignoras.* Quid autem ineptiùs cogitari potest quàm hominibus murmurantibus quòd sibi imputentur peccata quæ committunt ex ignorantia, respondere, non imputari ipsam ignorantiam, sed tantùm ea quæ ex ignorantia committuntur? & non pudet adoratores istos Augustini has illi ineptias affingere?

Ex his ergo manifestè confirmatur quod iam dictum est, totam Augustini cum Pelagianis controuersiam esse de naturæ sufficientia, & de gratiæ necessitate ad sciẽda quæ sunt ad salutem necessaria, cùm illi vellent excusabilem esse, tum ignorantiam, tum quæcumque sequuntur ex ignorantia, si natura non sufficeret ad eam vincendam: Augustinus è contrario contenderet & ignorantiam, & quæ sequuntur ex illa peccata, damnanda esse, quamuis natura non sufficeret ad eam vincendam, si quis vti negligeret supplemento gratiæ ad

illam superandam oblatæ. Quod clarissimè constat ex eo quod subdit Augustinus capite illo 19. libri tertij de libero arbitrio. *Ista tua propria p[illegible]ata sunt, nulli enim homini ablatum est scire vtiliter quærere, quod inutiliter ignorat, & humiliter confitendam esse imbecillitatem vt quærenti & confitenti ille subueniat, qui nec errat dum subuenit, nec laborat.* Ecce quare peccatoribus imputetur quòd negligant quærere quod ignorant. Nempè quia gratia non deest qua quærere possint vtiliter quod inutiliter ignorant. Sed illi nec agnoscere, nec confiteri volunt suam inopiam, neque ad illum confugere qui subuenire paratus est. Quibus adde quod capite citato 67. de natura & gratia post allatum locum illum ex tertio de libero arbitrio, subiicit. *Agnosco, verba mea sunt, sed etiam ipse dignetur agnoscere superiùs cuncta quæ dicta sunt. de gratia quippè Dei agitur, quæ nobis per mediatorem medicina opitulatur, non de impossibilitate iustitiæ. Potest ergo ei causæ, quæcumque illa est, resisti, potest planè, nam in hoc adiutorium postulamus dicentes, ne nos inferas in tentationem, potest peccatum caueri, sed opitulante illo qui non potest falli.... siue ergo immineat peccatum, siue insit, caueri potest.* Quid est aliud non esse quæstionem *de impossibilitate iustitiæ, sed tantum de gratia*, quàm cessare controuersiam de impossibilitate iustitiæ, dummodo admittatur necessitas gratiæ. Agnosce paupertatem tuam, fatere infirmitatem, illum adi qui diues est in misericordia, dummodo in illo tantum, & per illum fortem esse te putes, audacter nega vllius tibi peccati victoriam esse impossibilem, & autore, ac suffragatore Augustino id negabis. Hic enim, vt ex dictis constat, eius sensus fuit, dum scriberet libros de libero arbitrio minimè retractatus, quin potiùs confirmatus, dum disputaret contra Pelagium in libro de natura & gratia. Hæc habui quæ Apologistæ Iansenij reponerem, vt eligat vtrum malit, an videri non satis assequutus Augustini men-

tem hoc in loco, an credi non satis fideliter eam retulisse.

CAPVT X.

Quid S. Hieronymus de ignorantia iuris naturalis in Epistol. ad Algasiam.

NOV-AVGVSTINIANI S. Hieronymum laudant veluti cum S. Augustino concurrentem ad damnanda peccata quæ fiunt ex ignorantia iuris naturalis. Et quamuis posset ex variis illius operibus intelligi quæ sit eius mens, iamque monstratum sit in epist. ad Fabiolam quam citabant, nihil esse quod nouis erroribus faueat; iuuat hîc apponere locum insignem ex epistola ad Algasiam quæst. 8. qui sic habet. *Extra hæc* « *omnia naturalem legem scriptam in cordibus nostris idem* « *Apostolus docet*, cùm enim gentes quæ legem non ha- « bent, &c. *Ista lex quæ in corde scribitur omnes continet natio-* « *nes*, ET NVLLVS HOMINVM EST QVI HANC LEGEM NES- « CIAT: *unde omnis mundus sub peccato, & omnes homines* « *præuaricatores legis sunt. Et idcirco iustum iudicium Dei est* « *scribentis in corde humani generis, quod tibi fieri nolueris, al-* « *teri ne feceris. Quis enim ignoret homicidium, &c. Hanc le-* « *gem nescit pueritia, ignorat infantia, & peccans absque man-* « *dato, non tenetur lege peccati. Maledicit patri & matri,* « *& parentes verberat: & quia necdum accipit legem sapien-* « *tiæ*, MORTVVM EST IN EO PECCATVM. *Cùm autem manda-* « *tum venerit, hoc est, tempus intelligentiæ, appetentis bona, &* » *vitantis mala; tunc incipit peccatum reuiuiscere, & ille mori* » *reusque esse peccati. Atque ita fit ut tempus intelligentiæ quo* » *Dei mandata cognoscimus, ut perueniamus ad vitam, opere-* « *tur in nobis mortem, si agamus negligentius, & occasio sa-* « *pientiæ seducat nos atque supplantet & ducat ad mortem. Non* « *quod intelligētia peccatū sit (lex enim intelligentiæ sancta, &* «

» *iusta, & bona est) sed per intelligentiam peccatorum atque*
» *virtutum mihi peccatum nascitur,* QVOD PRIVSQVAM IN-
» TELLIGEREM PECCATVM ESSE NON NOVERAM. *Atque ita*
» *factum est vt quod mihi pro bono datum est, meo vitio mutetur*
» *in malum; & vt hyperbolicè dicam, nouoque verbo vtar ad*
» *explicandum sensum meum,* PECCATVM QVOD PRIVSQVAM
» HABEREM INTELLIGENTIAM ABSQVE PECCATO ERAT PER
» PRÆVARICATIONEM MANDATI, INCIPIT MIHI ESSE PEC-
» CANTIVS PECCATVM.

Ex hoc testimonio inprimis patet peruersè omnino Apostolum interpretari, qui ex eo quòd ille dixit, *peccatum non cognosci nisi per legem*, concludi putant sine lege scripta dari ignorantiam iuuincibilem iuris naturalis: vnde vlteriùs inferunt, quia sine lege scripta iudicantur homines & damnantur; damnari consequenter propter peccata commissa ex ignorantia iuris naturalis. Sed constat ex hoc loco Hieronymum concinere Augustino dicenti, *nullam esse animam adeò excæcatam in cuius conscientia Deus non loquatur*: ac proinde sublata legis scriptæ cognitione non statim sequi naturalis quoque legis ignorantiam dari, & ea necquicquam obstante damnabiliter peccari. Hoc enim significat Hieronymus cùm dicit, *nullum esse hominem qui hanc legem nesciat*; quod quomodo sit intelligendum ex dictis antea constat.

Secundò constat ex hoc loco quòd sit ex ignorantia legis naturalis & peccatum dici, & impropriè dici. Hoc enim significant verba illa de pueritia & infantia legem hanc nesciente, *peccans absque mandato non tenetur lege peccati, & quia necdum accepit legem sapientiæ, mortuum est in eo peccatum.* Quem ipsum dicendi modum ex Augustino antea retulimus, cùm ipse ex Ambrosio accepisset, & Ambrosius ex Paulo Apostolo. Hoc verò clariùs adhuc intelligitur ex illis verbis, *peccatum quod priusquam intelligerem absque peccato erat.* Quid enim est

peccatum esse absque peccato, quàm esse peccatum impropriè, & non completum?

Tertiò constat huiusmodi peccatum incompletum, materiale ac mortuum, non viuificari, hoc est, non compleri formaliter induta vera, propriâque peccati ratione, seu malitia morali, nisi quando accedit eiusdem legis cognitio, quod significat cùm dicit. *Cùm mandatum venerit, hoc est tempus intelligentiæ appetentis bona & vitantis mala; tunc incipit peccatum reuiuiscere, & ille mori reúsque esse peccati. Atque ita fit vt tempus intelligentiæ, quo Dei mandata cognoscimus, operetur in nobis mortem.* En vt peccati vitam illam lethalem, & imperfectissimam perfectionem in ratione peccati Hieronymus petit ex *intelligentia appetente*, quod è conuerso dici potest *ex appetitu intelligente* ea quæ appetit bona vel mala. En vt tempus quod operatur in nobis mortem, illud esse dicit, *quo Dei mandata cognoscimus.* Non est igitur peccatum nisi mortuum, quandiu non est *appetitus intelligens*, nec mortem operatur ætas prouectior, si non cognoscitur Dei mandatum. Vides enim quomodo non quamcúmque intelligentiam seu cognitionem Hieronymus requirit, sed intelligentiam *boni & mali*; & cognitionem *diuini mandati* naturalis illius, de quo loquitur. Quod adhuc magis inculcat cùm dicit, *per intelligentiam peccatorum atque virtutum mihi peccatum nascitur.*

Quartò demum constat inanem esse cogitationem illam Baianorum, quâ inferebant antea. Ex eo quòd Augustinus diceret *perniciosiùs peccari* ab iis qui sciunt malum esse quod faciunt, peccari ergo etiam ab ijs qui nesciunt, & quidem perniciosè, esto perniciosiùs peccent scientes. Sed vides hic ex Hieronymo cōparationem illam non fieri inter maiorem & minorem malitiam formalem & propriè dictam, sed inter malitiam materialem & formalem, cùm peccatum, quod completam habet malitiam, & iam viuere incipit in

anima morienre, comparatum cum peccato, *quod est absque peccato*, idest, sine culpa, sine reatu, & sine noxa, quod est esse materiale tantùm & inchoatum, & nondum propriè dictum peccatum, vocat *peccantius* peccatum. Cui enim difficilè esse potest illud ipsum peccatum quod Hieronymus vocat *peccantius*, nouo, vt ipse dicit, verbo, ab Augustino vocari eadem subintellecta comparatione perniciosius, quod etiam à nobis antea notatum est. Nihil igitur causæ fuit cur Baiani Augustino Hieronymum adiungerent, nisi fortè hoc spectabant, vt constaret ipsos non ab vno iudice condemnari.

LIBER SEPTIMVS.

DE GRATIA SEMIPELAGIANORUM, qua quæritur an illi gratiam internam admiserint tanquam necessariam ad initiùm fidei.

OBIICIENTIBVS Baianis Semipelagianismum, respondere solemus perspicuum esse ac cuivis obuium discrimen inter vtramque doctrinam, illorum nimirum, & nostram: & Massilienses ideo Semipelagianos esse dictos, quòd de initio fidei, & prima credendi voluntate, deque salutis, ac Saluatoris desiderio quodam & petitione idem sentirent quod Pelagiani de toto iustificationis negotio, sufficere nimirum ad eiusmodi exordia cum naturali virtute à beneficio creationis inseparabili, externam legis, vel Euangelij propositionem, sine interno supernaturalis inspirationis, & gratiæ cooperantis, & naturam eleuantis auxilio; esto illud deinceps requireretur ad prosequendum salutis negotium. Qua responsione cùm intelligerent Baiani totam corruere ac confringi machinam, quam tanto nisu erexerunt, vt damnatam pridem doctrinam restituerent; conati sunt omni ratione amoliri obicem hunc, & probare Semipelagianos, non negasse internum illud gratiæ actualis auxilium. Sed ideo tantùm esse damnatos, quòd putarent huiusmodi gratiam esse indifferentem, hoc est, cum indifferenti creatæ voluntatis libertate, seu cum facultate agendi, & non agendi contemperatam. Ad erro-

rem nimirum imputant olim damnatum in Massiliensibus quòd non admittatur auxilium gratiæ adeo efficax, & indifferentiam voluntatis absorbeat, impositâque consentiendi necessitate, proximam dissentiendi potentiam consumat eóque sensu gratiam indifferentem negant, quasi Massiliensium inter, & Caluini sententiam nullum esset medium, in quo Catholicis consistere liceret. Nam quòd diuersa sit hæc doctrina à doctrina Thomistarum ex eo patet, quia Thomistæ gratiam quantumuis prædeterminantem cum indifferentia voluntatis, & dissentiendi potentia componunt, siue illud sit explicatu facile, siue non, quæ propria est controuersia nostra quam ego in hac disputatione intactam relinquo, & tantum contendo admittendam esse gratiam quæ stet in voluntate cum proxima ad dissentiendum potentia, quod Thomistæ concedunt, neque talem à Semipelagianis admissam, quod affirmant Baiani.

Inter eos verò qui præ cæteris locum hunc munire diligentiùs conati sunt, Nouus occurrit Augustinus, qui lib. 8. de Hæresi Pelagiana *latè*, vt ipse dicit, ex principijs Augustini & Massiliensium adstruere nititur Semipelagianos internam illam gratiam ad credendum, non ad operandum sufficientem, admisisse. Et si quidem habeatur ratio inutilium citationum, & interminatæ repetitionis earumdem cogitationum, cum importuna, sed tamen huic Auctori familiari, verbosæ dictionis fœcunditate; latè, sicuti promiserat, hoc argumentum tractauit: neque enim angusto spatio contineri possunt tanta inueniendæ veritatis impedimenta: sed si probationis efficacia visque rationis attenditur, spero Lectorem facile iudicaturum in arctissimo illum loco fuisse versatum. Nimirum cum sententia Massiliensium, quæ in epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum, & in ipsis Augustini responsis in libris de Prædestinatione Sanctorum & de bono perseuerantiæ repræsentatur,

repræsentatur, apertis testimonijs esset monstranda, quod nulla nisi contraria occurrerent, Nouus-Augustinus ad coniecturas recurrere coactus est, vt ex sequentibus illius argumentis intelligetur.

CAPVT I.

Primum argumentum, petitum ex comparatione hominis lapsi cum stante, iuxta sententiam Maßiliensium, refertur & reijcitur.

§. I.

Doctrina Maßiliensium de Gratiæ neceßitate in vtroque statu, iuxta Baianorum interpretationem.

PRIMVM argumentum Nou-Augustiniani petunt ex comparatione hominis lapsi cum homine stante, iuxta sententiam Massiliensium. Siquidem illos non negasse necessitatem internæ gratiæ in Adamo adhuc stante, nec fuisse adeo ineptos vt fortiorem crederent lapsum & saucium quàm stantem & sanum: ergo nec dubitari debere quin eandem internæ gratiæ necessitatem agnouerint in lapso, quàm in stante, & quidem cum ea indifferentia, quòd interna illa & indifferens gratia sufficeret Adamo stanti ad totam in accepta iustitia perseuerantiam, lapso verò tantùm ad initium quoddam saluti dandum. Porrò quòd Massilienses non negarent necessitatem internæ gratiæ in Adamo stante, satis intelligi ex Epistola Hilarij cùm dicit. *Vnde in hoc solo volunt à primo homine omnium distare naturam, vt illum integris viribus voluntatis iuuaret gratia volentem, sine qua perseuerare non poterat: hos autem amißis & perditis viribus, credentes tantùm, non solùm erigat prostratos, verùm etiam*

fulciat ambulantes. Vbi illud, *iuuaret gratia volentem*, ita interpretantur, vt sensus sit, *iuuaret gratia si vellet.* eodem sensu exponunt illud Prosperi gratiam à Semipelagianis admissam, ita explicantis.

Quæ se non subtrahit vlli,
Sed cupidos recti iuuet illustretque volentes.

Hoc est, inquiunt, quæ iuuet homines illustrétque *si velim.* Quòd non est aliud quàm id quod Augustinus dixerat, sic illâ gratiâ primum hominem adiutum, vt in eius libero relinqueretur arbitrio. Ex his liquet internam gratiam Adamo ante lapsum fuisse necessariam, & à fortiori etiam post lapsum, ex sententia Massiliensium, sed gratiam qua vti, vel non vti posset, hoc est indifferentem.

Confirmatur ex eo quòd S. Augustinus & S. Prosper id quod Semipelagiani dicebant de homine lapso, fatebantur fuisse verum in homine stante, dum eos passim arguunt, quòd eandem esse velint vtriusque status rationem, & infirmum, ac vulneratum æquant sano, & integro. Sed S. Augustinus & S. Prosper non dubitabant quin homo indiguisset interno adiutorio, etiam dum stabat: ergo nec putarint in sententia Semipelagianorum non eodem indigere iam lapsum, alioqui malè transferrent ad integrum, quòd Semipelagiani dicebant de lapso. Vsos autem ea translatione constare dicunt ex sancto Prospero luculentis illis versibus canente,

Lib. de Ingr.

Nam si nunc etiam illæsis vigor ille maneret
In quo insons natura fuit, sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pœnáque absoluere posset.

Neque causam ex integritate naturæ tacet.

Quoniam sapientia sana,
Sana Fides, sanum arbitrium, mens libera morbo
Vitam agerent dignam summorum participatu.

Idem dicunt Prosperum explicare oratione soluta quòd vincta cecinerat cùm dicit. *Neque hæc dona ita ex*

Deo opinemur vt quia ipse naturæ nostræ author est per conditionem, iam hæc contulisse videatur, quia dedit quidem ab initio hanc potestatem, sed omnes eam in illo amisimus in quo omnes peccauimus. Id ipsum ab Augustino significari dicente. *Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrij, quales nunc sunt: fuerat in homine antequam caderet.* Et alio loco, *Quis nescit eum* Adamum, *sanum & inculpabilem factum .... Sed nunc de illo agimus quem semiuiuum latrones reliquerunt.* Ad cap. Gall. c. 8. De dono perseuer. c. 43. De nat. & gr. cap. 43.

§. II.

Ex admissa in Adamo à Massiliensibus gratia ad perseuerandum, malè inferri admissam quoque ad initium fidei in eius posteris.

HÆc est Baianorum argumentatio apud ipsos latiùs quidem, sed & confusiùs atque obscuriùs producta. Vides autem totam esse coniecturalem, & in qua Semipelagianorum doctrina non tam monstratur, quàm diuinatur: sed laborat præterea insignibus peccatis, quæ iam ostendam.

Primò, comparatio illa stantis hominis & hominis lapsi non potest fieri nisi respectu perseuerantiæ. Cùm enim homo stans in iustitia conditus fuerit, cessat quæstio de necessitate gratiæ ad dandum initium iustificationi, & illi mutationi qua homo de non iusto fit iustus. Et ideo Augustinus de corrept. & gr. cap. 11. *vt reciperet bonum gratia non egebat, quia nondum perdiderat.* Ad quid ergo inferre, iuxta sententiam Massiliensium, hominem lapsum indigere interna gratia vt credere incipiat vel pœnitere, ex eo quòd homo sanus indiguerit? fuitne aliquod tempus in homine sano, quo inciperet fieri de non credente credens, de non iusto iustus? Nam quòd in primo instanti creationis, & gratiam sanctificantem, & habitus infusos acceperit per propriam

dispositionem, speculatio est Scholasticorum, ad quam Massilienses non respexerunt. Argumentum concluderet, si posset ostendi iuxta doctrinam ipsorum, ex suppositione quòd primus homo conditus fuisset sine iustitia, expectatúmque esset vt ad illam promoueretur per propriam dispositionem, indiguisse interna gratia vt illam desideraret ac peteret: Concluderet, inquam, argumentum ex necessitate gratiæ in illo statu puræ naturæ, ad necessitatem in statu naturæ lapsæ: sed huiusmodi cogitationis nullum est vestigium apud eos qui Semipelagianorum sensa referunt. Qui quicquid dicunt de necessitate gratiæ in Adamo stante, non nisi ad exercitium adeptarum iam virtutum & perseuerantiam in bonis acceptis referre possunt.

Neque dicas sic quoque valere argumentũ; & esse cõsequens, vt qui gratiam putauere necessariam Adamo ad exercendas constanter virtutes illã quoquè necessariã putauerint homini lapso ad aliquòd sanitatis desiderium. Quia perspicuum est, ipsis quoque Baianis confitentibus, aliter Semipelagianos sensisse de bonis operibus hominis iam iustificati, & aliter de prima illa voluntate qua infirmus medicum quærit: & agnouisse gratiæ necessitatem ad exercitium bonorum operum, quam requiri negabant ad desiderandam petendámque sanitatem. Quare argumentum ab vno ad aliud in eorum sententia nil valet. Addo illos similes quosdam ad bonum conatus ab adiutorio gratiæ independentes agnouisse in homine iustificato, quales in peccatore, vt mox patebit.

§. III.

Baianos peruersè interpretari quod illi dicebant, Adamum integris viribus adiutum à Gratia volentem.

ESt enim hoc aliud propositæ argumentationis peccatum, quòd id quod dictum est ab Hilario ex sententia Maßilienſium, Adamum integris viribus adiutum à gratia *volentem*, ſine qua perſeuerare non poſſet, ita interpretantur vt ſenſus ſit, Adamum adiutum à gratia *ſi vellet*: eodémque modo intelligendum illud Proſperi, *Sed cupidos recti iuuet illuſtrétque volentes*, vt intelligatur quidem interna & præueniens gratia, ſed quæ relinquatur in arbitrio eorum quibus datur, vt ea vtantur ſi velint, ſi nolint non vtantur. Hæc verò eſt peruerſiſsima interpretatio, & contra manifeſtiſsimam Auctorum mentem, quod conſtet ex omnibus Auguſtini, Proſperi, Hilarij ſcriptis, circa Maßilienſium doctrinam, voluntatem illam quam dicebant iuuari gratiæ fuiſſe voluntatem ipſa gratia priorem, ſeu cui gratia ſuperueniret, non quam præcederet, quod vberiùs poſtea monſtrabitur, nunc autem ſatis conſtare poteſt propiùs intuenti allata Hilarij verba, cùm dicit, *gratiam tunc iuuiſſe Adamum volentem, nunc verò iuuare homines credentes tantùm vt erigantur.* Quis enim non videt his ſignificari ſic adiutum volentem tunc, quemadmodum modò credentes tantùm erigũtur, & fulciũtur ambulantes? atqui Baiani ſic iſtud accipiunt, vt creditio, ſeu fides ſit prior erigente iſta & fulciente gratia, cùm contendunt ex doctrina Maßilienſium in illa fide *fuiſſe meritum & impetrationem huius gratiæ*: quomodo igitur negare poſſunt etiam illam voluntatem fuiſſe adiuuante gratia priorem in eadem ſententia? Idemque dicendum de illis Proſperi verbis. *Sed cupidos recti* Lib. 8. de Hæreſ. Pelag. c. 10. 37.

iuuet illustrétque volentes, vbi constat ita *volentes* intelligi à diuina gratia iuuari, quemadmodum iuuantur *cupidi* rectitudinis: nempe vt sicut supponuntur iuxta illos, qui iuuantur esse cupidi, ita & supponuntur esse volentes, sequatúrque gratia, non præcedat tum cupiditatem, illam tum voluntatem. Putabant igitur Semipelagiani tum in homine stante, tum in homine lapso, sed iam per gratiam reparato, esse posse independenter ab adiutorio diuinæ gratiæ desiderium quoddam & imperfectam bene viuendi, & perseuerandi voluntatem, cuius merito, & impetratione obtineretur necessaria ad bene viuendum, & perseuerandum gratia: quod confirmatur ex Hilario in Ep. ad Augustinum his verbis. *Quòd autem dicit Sanctitas tua neminem perseuerare nisi perseuerandi virtute percepta: hactenus accipiunt vt quibus datur, inerti licet,* PRÆCEDENTI TAMEN PROPRIO ARBITRIO TRIBVATVR: *quòd ad hoc tantùm liberum asserunt, vt velit vel nolit admittere medicinam.* Vbi clarissimè vides virtutem perseuerandi iuxta doctrinam Massiliensium dari *præcedenti proprio arbitrio*, & quia præcedere non potest proprium arbitrium, nisi per conatum aliquem suum, hoc est per aliquam rei qua indiget voluntatem, vides quàm necessariò sequatur, non aliam Massilienses voluntatem à gratia iuuandam intellexisse quàm præcedentem eandem gratiam: itáque intelligendum quod dicebant diuinam gratiam volentes iuuare. Vnde sequitur fallacissimam esse, Nou-Augustinianorum hoc loco argumentationem: nec inferri quidquam posse ex iis quæ illi fatebantur de necessitate gratiæ in homine stante, ad eandem necessitatem in lapso circa initium fidei, vel desiderium perseuerandi.

§. IV.

Donum perseuerantiæ in quo consistat, & cur maiorem in homine lapso gratiam quam in stante requirat.

AD confirmationem Respondeo captiosam esse ratiocinationem, & sophisticam, & spectare ad illud genus fallaciæ, quod Dialectici vocant *figuram dictionis*. Dicunt illi sancti Patres, id quod Massilienses dicebant de homine lapso fuisse verum in stante, sed non eodem modo; sed id quod sentiebant de lapso & gratia destituto fuisse verum de stante & munito præsidijs gratiæ, ex quo sequebatur eius sententiæ absurditas illa, quòd infirmo & iacenti tribueret, id quod volenti tantùm, & adiuto conueniebat. Vnde nihil sequitur pro gratia interna jacentis illius hominis ad initium salutis ex sententia Massiliensium: quod alia etiam ratione mõstratur. Nam S. Augustinus, & S. Prosper lapsum hominem cum sano comparant, in facultate ad perseuerandum, vt iam dictum est, in eóque Massilienses arguunt, quòd illi putarent non maiori gratia indigere iam lapsum, sed Deo reconciliatum vt in gratia perseueret, quàm integrum, & stantem. Porro hæc maior gratia, non est semper & necessariò gratia interna. Si quis enim post iustificationem statim moriatur, ille donum habuit perseuerantiæ sine gratia interna; eodem modo si quis statim incidat in amentiam perpetuam in qua moriatur. Et si Deo placeret aliquem ita conseruare in vsu rationis, vt omnis occasio peccandi subtraheretur vsque ad mortem; ille donum perseuerantiæ obtineret per illam occasionum substractionem, potiùs quàm per internas inspirationes. Et hæc est doctrina S. Augustini cùm dicit. *Videte iam à veritate quàm sit alienum, negare donum Dei esse perseuerantiam vsque in finem huius vitæ; cùm vitæ huic quando* De dono perseu c.17.

voluerit ipſe det finem: quem ſi dat ante imminentem lapſum, facit hominem perſeuerare vſque in finem. Sed mirabilior & fidelibus euidentior largitas bonitatis Dei eſt, quòd etiam paruulis, quibus obedientia non eſt illius ætatis vt detur, datur hæc gratia. En vt paruulis detur gratia perſeuerantiæ, quibus tamen non datur gratia vlla internæ inſpirationis: en vt gratiam illam ſingularem, in qua conſiſtit donum perſeuerantiæ, in eo ponit, quòd vitæ finis detur ante imminentem lapſum. Vnde fit vt quamuis plerique perſeuerent inter frequentes labendi occaſiones, & continuas cum tentationibus pugnas, illi quamuis iuuentur internorum auxiliorum præſidio, non ideo tamen dici poſſint accepiſſe donum perſeuerantiæ per internam gratiam præcisè, ſed per internam gratiam perpetuò congruam, & efficacem; & potiſſimum per talem rerum diſpoſitionem qua contingat morte præoccupari inefficacem & incongruam. Gratia enim in qua conſiſtit perſeuerantiæ donũ, conſummatur in illa mortis opportunitate. In eo verò arguuntur Maſſilienſes, quòd eadem ratione putarent contingere, poſſe efficacium auxiliorum ſeriem in homine lapſo, atque in ſtante, vnde inferebant perinde vni atque alteri facilem eſſe perſeuerantiam. Quòd perinde eſt, ac dicere, tam facile poſſe in ſcopum collimare illum cui & caligant oculi, & manus tremit, atque illum cui nec viſus vacillat, neque manus. Nempe vt infelix ille fortè fortuna nonnumquam attingat ſcopum, conſtanter tamen attingere poſſe ſine ſpeciali directione alicuius, nemo ſanus crediderit. Pari ergo modo in ſtatu innocentiæ, dum homo nec ignorantia laboraret, nec concupiſcentia turbaretur, facilè erat vt longa ſeries internarum gratiarum congrua eſſet & efficax, quod modo ſpeciali, atque indebita prorſus prouidentia contingere non poteſt, ignorantia fallente in cognitione boni, concupiſcentia verò retrahente; eſt ergo diuinæ gratiæ quoddam miraculum, ſi quando contingat interna

illa

illa auxilia, & longo tempore ſemper eſſe congrua, & infallibilia, dum vrget bene agendi neceſſitas; & quòd occurrat mors antequam vllum inefficax & incongruũ labi hominem ſinat; vt merito dixerit Auguſtinus; non poſſe negari donum Dei eſſe perſeuerantiam vſque in finem, *cùm vita huic quando voluerit ip[illegible]et finem.* Hic eſt igitur error, quem & ipſe, & Proſper in Maſſilienſibus reprehendunt: Vnde nihil colligi poteſt ad probandum agnouiſſe Maſſilienſes internam gratiam credendi voluntati præuiam, vel etiam voluntati perſeuerandi. Quod conſtet ex iam dictis Auguſtinum & Proſperum aliud intelligere, dum dicunt id quod Maſſilienſes cenſebant de homine lapſo, verum eſſe de ſtante.

§ V.

Baiani Pelagianos cum Semipelagianis confundunt, Proſperi verſus nihil iuuant eorum cauſam, nec facilè ab illis explicari poſſunt, conuincuntur etiam eo quod citant ex eodem Proſpero ad 8. cap. Gallorum.

VNDE iam facilè intelligitur quid ſit dicendum ad illos verſus S. Proſperi qui nobis obiiciuntur: perſpicuum enim eſt non notari errorem Maſſilienſium illorum de quibus ipſe Proſper, & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt; qui dicebant ſufficere tantùm liberum Arbitrium ad initium fidei, & quoddam ſalutis deſiderium. Illi enim totam deinde curationem attribuebant gratiæ, quòd dicerent ſicut bona de medico exiſtimatio, eiuſque inuocatio ex deſiderio ſanitatis eſt extra totum opus curationis; ita fidem in Chriſtum, & orationem ad implorandum eius auxilium ex ſalutis deſiderio conceptam eſſe extra totum opus reconciliationis. Ergo [illegible]ut tota curatio medico attribuitur, &

medicamentorum virtuti, quamuis illa ægri voluntas, & fides præcesserit: ita totam reconciliationem Christo esse attribuendam, & medijs ab ipso in eum finem institutis, etiamsi fides, & salutis desiderium in peccatore præcesserit. At illi qui notantur in illis Prosperi versibus, reconciliationem ipsam, & à pœna damnationis æternæ absolutionem, propriæ voluntati tribuebant; vnde in hoc puncto non sunt Semipelagiani, sed Pelagiani toti ac totaliter. Quid igitur hinc inferri potest vnde coniiciatur illos, quorum mentio fit in epistolis Hilarij & Prosperi, agnouisse internam gratiam ad comparandam fidem necessariam?

Sed erit hoc etiam à Nouis-Augustinis postulandum, vt planum faciant illorum versuum intelligentiam. Nam cùm loquitur Prosper de homine cum Deo conciliando, & pœnis absoluendo, supponit omnino peccatorem & damnationis reum. Cùm verò rationem quare possit propria voluntas reconciliare illum, & pœnis absoluere, petit ex integritate naturæ, *quoniam sapientia sana, sana fides, sanum arbitrium, mens libera morbo, vitam agerent dignam summorum participatu*; supponitur natura integra, & mali expers. Quomodo autem supponi potest natura & peccans, & damnata simul, & integra & sana, & morbo libera? Nimirum hæc est Pelagianorum contradictio potius quàm Prosperi. Sed quidquid sit, stat semper totum hoc esse inutile ad id probandum quod erat propositum.

Nam id quod additur ex responsione ad 8. cap. Gallorum, aduersariorum causæ potiùs nocet, vt sit hoc aliud illius argumentationis vitium, quod assumat ex quibus dissoluitur. Quid enim est quod dicit Prosper, *Neque hæc dona ita ex Deo esse opinemur, vt quia ipse naturæ nostræ auctor est, per conditionem iam hæc contulisse videatur?* ita nimirum opinabantur Pelagiani. Et cùm ita opinabantur, quis non videt exclusisse potius quàm supposuisse internam gratiam superadditam naturæ?

Quòd Deus non aliter donat quàm quia naturæ Auctor est, hoccine censeri potest beneficium superadditum naturæ? & afferre ista ad probandum eos qui ita sentiebant admisisse internam gratiam qua natura iuuaretur, nonne hoc demum ludere est, ac Lectorem suum ludificare? Prosper autem quid opponit? *Dedit quidem*, inquit, *ab initio hanc homini facultatem; sed omnes eam in illo amisimus, in quo omnes peccauimus.* Dicere facultatem esse amissam retenta natura, hoc verò est fateri fuisse facultatem gratuitam, & à natura separabilem. Ac proinde cùm dicit Prosper conuenisse homini stanti, quod Semipelagiani concedebant lapso; intelligit stanti conuenisse per gratiam, quòd lapso iacentique Semipelagiani conuenire putabant sine gratia, quod facit ad exaggerandum eorum errorem: vt ridiculum valde sit, velle hinc inferre Semipelagianos istos admisisse illam internam gratiam.

CAPVT II.

Secundum argumentum petitum ex doctrina Gennadij & Cassiani, proponitur & soluitur.

§. I.

Nou-Augustiniani propositi sui immemores.

PROBANT secundò Nou-Augustiniani Semipelagianos agnouisse necessitatem internæ gratiæ ex dictis Gennadij, & Cassiani, hos enim fuisse Semipelagianos & errore Massiliensium infectos certum esse, & pariter esse certum agnouisse illos huiusmodi necessitatem internæ gratiæ, vt fusè probant ex eorumdem scriptis. Lib. 8. de Hæresi Pelag. cap. 7.

Ad hoc argumentum respondeo in primis Nou-Augustinianos non sibi satis constare, eorũ quæ proposue- Ibid. cap. 6.

rant immemores. Vide quid dicant. *Et primò quidem quod supra monui, hic iterum obseruatum velim non omnes vnum idemque sensisse Semipelagianos, vnde nec omnium sensum nobis indagandum esse propositum, sed illorum dumtaxat quorum opinionem & dogmata Prosper, & Hilarius Augustino censenda, & refutanda prodiderunt.* Ecce proponunt sibi eorum tantùm Semipelagianorum sensum indagandum, quorum opinionem, ac dogmata Prosper, & Hilarius Augustino censenda & refutanda prodiderunt; voluntque ex scriptis Augustini tanquam ex certissima regula intelligi quid in ea doctrina tolerandum, quid damnandum sit. Ad quid ergo argumētari ex scriptis Gennadij, & Cassiani, de quibus nec Hilarius, nec Prosper in litteris illis, nec ipse Augustinus mentionem vllam fecere, sed nec facere potuere nisi vaticinando, cùm illi posterius scripserint?

§. II.

Non quæritur an Maßilienses admiserint gratiam internam ad initium fidei, sed an negauerint, aut dixerint non esse necessariam.

SECVNDO videndum quid proferant ex Gennadio & Cassiano, testimonia inquiunt, quibus constat internam illos gratiam admisisse. Atqui hoc non sufficit, nisi ostendant etiam nulla esse testimonia quibus constet internam illos gratiam negauisse. Quid enim, inquies, dicendum igitur erit idem ipsos & admisisse & negauisse? Respondeo id te auctore dicendum esse. Cuius enim sunt ista verba. *Quam nouam sententiam*, (quòd scilicet aliis à Deo fides inspiretur per gratiam, aliis à natura ipsa præstetur,) *neque Cassianus fortasse semper tenuit, vt ex aliis libris vtcumque sublucet. Nam* VACILLASSE MASSILIENSES, ET SVBINDE MVTASSE SVAS OPINIONES, *quòd nihil inuenirent in quo errabundus animus conquiesceret, nonnullis locis Prosper & Hilarius profitentur.* Non

lib. 7. de Hæres. Pelag. cap. 3.

idem ſemper dixiſſe Semipelagianos, vacillaſſe, ſententiam mutaſſe, quid quæſo ſignificat? ſed hoc Proſper clariùs exprimit, non in litteris ad Auguſtinum, vt Baiani ſignificant, id enim inde non ita facile colligi poteſt, ſed in libro quem ſcripſit contra Collatorem. Vbi cùm Caſſiani definitionem illam tanquam *catholicißimam* laudaſſet, *non ſolum actuum, verùm etiam cogitationum bonarum principium à Deo eſſe inſpirante initia ſanctæ voluntatis*, quia vidit ſtare non poſſe cum diſtinctione illa quæ deinde inducitur, eorum qui Dei gratiam quærendo, petendo, pulſando præueniunt, & eorum qui non quærentes, ſed fugientes potiùs ac reſiſtentes præueniuntur; ſic loquitur. *Citò ergo hic diſputator præmiſſæ definitionis oblitus eſt, citò à ſententia ſua inſtabilitate & leuitate diſceſsit.* Et explicata contradictione illa. *Doctor Catholice cur profeſsionem tuam deſeris? cur ad fumoſam falſitatis caliginem relicta ſereniſsimæ veritatis luce deuolueris?* Et iterùm poſtea, *Vir grauis, Doctor ſapiens, verax magiſter, redde nobis Catholicam definitionem, qua inter initia diſputationis tuæ aures noſtras, mentémque cepiſti: pronuntiaueras fidem Chriſtianam voce Eccleſiaſtica, non ſolùm actuum, verùm etiam cogitationum bonarum ex Deo eſſe principia. Cur profeſsione mutata quod deſtruxiſti ædificas, quod turbaris impugnas? cur inuictiſsimæ veritatis arce deſerta gradatim ad præcipitia Pelagiana decurris?* Et demum repetita ex Caſſiano diſtinctione illa bonæ voluntatis, quam vel Deus plantauerit, vel noſtro conatu viderit emerſiſſe. *Iam hic,* inquit, *à præmiſſa definitione diſceditur: & quod totum gratiæ datum fuerat, ex parte nunc libero arbitrio deputatur.*

Cap. 4. & 5.

Cap. 13.

Cap. 39.

Ex quibus clariſſimum eſt Semipelagianos in hoc ipſo puncto de quo diſputamus, vel inaduertentia quadam, vel animi perplexitate, vel inconſtantia & leuitate pugnantia dixiſſe, niſi occultam ipſi rationem aliquam mente retinerent, qua ea quæ pugnare videbãtur conciliarent. Quid igitur faciunt, & quid cogitant, qui

vt probent Gennadium, vel Caſsianum non negaſſe internam gratiam, teſtimonia illam confitentium producunt? concedo, inquam, internam illos gratiam fuiſſe *aliquando* confeſſos, & addo, auctore D. Proſpero, illos in illa confeſsione *Catholiciſsimos, sereniſsimæ veritatis lucem ſequutos, pronunciaſſe fidem Chriſtianam voce Eccleſiaſtica, & tenuiſſe arcem inuictiſsimæ veritatis*: erraiuſſe autem, & in Semipelagianiſmum incidiſſe, dum ea quæ rectè confeſsi erant peruersè negauerunt. Et quemadmodum nihil obſtabat quominus canonizari poſſet eorum fides, ſi confeſsionem illam negatio ſubſequens non corrupiſſet; ita dico, nihil eſſe quod impediat, quominus nos omnes qui confitentibus gratiam actualem conſtanter aſſentimur, negantibus conſtanter reſiſtimus, cenſeamur S. Proſperi ſuffragio ſine contradictione vlla *Catholiciſsimæ*, & *sereniſsimæ veritatis lucem ſequuti, pronunciantes fidem Catholicam Eccleſiaſtica voce, & defendentes arcem inuictiſsimæ veritatis*, vt fruſtra ſint qui nos hiſce Argumentis premendos putant.

Addo non ſolùm Semipelagianos, ſed ipſos quoque Pelagianos internam gratiam agnouiſſe, damnatos autem eſſe quòd eam requiri dicerent non ad operandum ſimpliciter, ſed tantùm ad faciliùs operandum; quaſi ſine illa poſſet benè viui, ſed difficilius. Hoc enim colligitur ex Auguſtino in Epiſt. ad Paulinum, & ex Carthaginenſi Concilio cap. 5. & Cæleſtini Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ cap. 10. ac tandem ex Trid. ſeſſ. 6. can. 2. Conſiſtit igitur hæc controuerſia, non in neganda, vel affirmanda interna gratia, ſed in neganda, vel affirmanda eius neceſsitate. Et Baiani ne hilum quidem proficiunt, dum probant Maſsilienſes quoque internam gratiam eſſe confeſſos, niſi probent tanquam omnino neceſſariam eſſe confeſſos. Quod & hoc loco vbi Gennadius & Caſsianus nobis obiiciuntur: & deinde quando Auguſtinus ipſe obiicietur, præ oculis habendum

eſt. Contendimus enim eos omnes ſi quando neceſsitatem huiuſmodi agnouiſſe probentur, rectè ſenſiſſe, & errauiſſe tantùm dum eam negauerunt. Negaſſe autem certiſsimis teſtimoniis à nobis probari.

§. III.

Non-Auguſtiniani doctrinam Gennadij reformant ad typos Caluinianæ.

SED expendamus tertiò quæ illi obiiciunt ex Gennadio. Obiiciunt enim caput 20. libri de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui tertio tomo Auguſtini annectitur, cùm tamen non Auguſtini ſit, ſed Gennadii Maſsilienſis Preſbyteri. Ergo quid dicit Gennadius cap illo 20. *Liberi*, inquit, *arbitrii ſui commiſſus eſt homo ſtatim in prima conditione, vt ſola vigilantia mentis annitente, etiam in percepti cuſtodia perſeueraret, ſi vellet in eo quòd creatus fuerat permanere. Poſtquam vero ſeductione ſerpentis, per Euam cecidit, naturæ bonum perdidit, pariter & vigorem arbitrii.* Et rectè hactenus, inquiunt Baiani, ſed quod addit, *non tàmen electionem*, ſupple, *perdidit, ne non eſſet ſuum quod emendaret; nec merito indulgeretur, quod non arbitrio diluiſſet*; nullum putant relinqui dubium, quin Semipelagiano ſenſu dictum ſit. Eſt itaque ſine vllo dubio apud hos cenſores Semipelagiana doctrina quæ docet, accepta diuinitus inſpiratione, liberum arbitrium electionem habere, vt ei vel pareat, vel reſiſtat. Ergo eſt Semipelagianum quod Caluinus reprehendit, *Deum ita mouere voluntatem per gratiam ſuam, vt noſtræ deinde electionis ſit obtemperare vel refragari.* Et quia hoc dicit, & verè dicit multis ſæculis creditum, ſequitur id quod Caluinus multis ſæculis creditum putat, & quod ipſe tanquam malè creditum reformare conatur, fuiſſe reue.. Semipelagianum: & quia Caluinus id non putat alibi creditum quàm in Eccleſia, & ab Eccleſia Romana; ſequitur id quod Eccleſia Romana multis ſæculis &

Loco cit. cap. 7.

2. Inſt. c. 3.

reipsa, & iudicio Caluini credidit, esse Semipelagianum. Vide quàm sint ad gratificandum Caluino, Ecclesiæ autem Romanæ obloquendum propensi Nou-Augustiniani.

Saltem si constarent ipsi sibi, nec imitarentur illam quam in Massiliensibus notarant mutabilitatem. Quid enim est quod alibi dicunt, *improbatum esse in Caluino, & Ecclesiæ censura damnatum, quod negaret esse in homine boni & mali electionem*, & in eo contrarium esse Augustino Caluinum, & destruere sanctissimam illam S. Prosperi sententiam, qua dicit, *Liberum esse ijs, qui rationis iudicio vtuntur à gratia discedere, vt non discessisse sit præmium, & vt quod non potest nisi spiritu cooperante fieri, eorum meritis deputetur, quorum id potuit voluntate non fieri.* Ecce Gennadius errat dum dicit, supposito gratiæ interiùs mouentis adiutorio, liberum arbitrium electionem habere, vt vel consentiat, vel dissentiat (illius enim verba nihil aliud sonant) Caluinus errat dum dicit, supposito gratiæ interius mouentis adiutorio, nostræ postea electionis esse illi consentire, vel refragari, (hoc enim Baiani recensent inter errores Caluini.) O Baiani inter duos illos errores oppositos quid medium relinquitur veritati? Gennadius errat dum dicit, electionem libero arbitrio ideo relictam, vt ipsi etiam tribueretur emendatio vitæ, indeque meritum haberet. Hoc enim tantùm significant illa verba, *ne non esset suum, &c.* Prosper Catholicè loquitur, & ex mente Augustini, dum talem boni, & mali electionem attribuit libero arbitrio *qua possit eius merito deputari, quòd non discedat à gratia.* O Baiani, inter errorem illum, & hanc veritatem, quid discriminis est?

Lib 8. de gratia Christi cap. 2.

2. de voc. gent.

Lib. 8 de gr. Christi cap. 21.

Gennadius, inquiunt, censet liberum arbitrium habere illam electionem à se, Prosper verò habere à gratia. At, inquam, Gennadius negátne liberum arbitrium electionem illam ita habere à se, vt excludat cooperationem gratiæ præmouentis? Prosper asseritne ita esse illam

illam à gratia, vt excludat cooperationem arbitrii consentientis? proferte ipsorum verba quibus id quod vultis significent. Quare somnia vestra Patribus affingitis? cur eorum doctrinam peregrinis commentationibus fœdatis? liberum arbitrium non habet electionem boni sine cooperatione gratiæ, inquit, Gennadius. Gratia non dat electionem boni sine cooperatione liberi arbitrij, inquit Prosper, hoc quæso, quid aliud est, quàm in vtraque sententia duas assignare causas electionis boni gratiam nimirum, & liberum arbitrium, quod August. sæpè facit. Et Baiani inauditæ subtilitatis Doctores sententiam indiuisam atque indiuisibilem partiri volunt, & hoc orthodoxum asserere, illud erroneum, cùm sint idem.

§. IV.

Tridentino manifestè contradicunt.

NEQVE tantùm Prosperi doctrinam, sed & Tridentini sua illa interpretatione peruersa erroneam faciunt. Nam si Semipelagianum est quod Gennadio imputatur hominis liberum arbitrium non ita per peccatum esse læsum, quin retinuerit electionem quæ possit præuenienti gratiæ consentire vel dissentire: quid Tridentino fiet, ex cuius definitionibus tota illa propositio manifeste colligitur? Age enim, sume quod dicit cap. 5. sess. 6. *Hominem diuinæ gratiæ assentiri, & cooperari liberè*, ita vt etiam *abiicere illam poßit.* Et can. 4. ita cooperari præmouenti gratiæ, *vt posit dissentire si velit*, & can. 5. liberum arbitrium post Adæ peccatum, *non esse amissum, aut extinctum.* Nonne inde colligitur tota illa Gennadij propositio quæ dicitur habere sensum Semipelagianum? Nonne hoc est hominem non ita perdidisse liberum arbitrium, quin mãserit vis quædam eius, & facultas per quam Deo mouenti sic cooperetur vt possit non cooperari? Quid autem intelligit

aliud Gennadius per electionem, aut quid intelligere potest, si gratiam internam, & inspirationem prærequirit, vt Baiani volunt, quàm illam facultatem? Ergo Gennadij sententia eadem est, & Tridentini; sed illa Semipelagianum habet sensum. Ergo necesse est vt totum hoc repudiet qui sensum vitare vult Semipelagianum, hoc est vt Tridento Geneuam fugiat.

Lib 8. de Hæres. Pelag.

Et vt intelligas, Amice Lector, an sit præceps suspicio hæc, contemplare narrationem hanc. *Neque enim vnquam quæstio cum Massiliensibus fuit, vtrum posse credere, posse sperare, posse saluari à nuda illa interna arbitrii potestate, nullo Dei auxilio, munita penderet: sed vtrum ipsa credendi voluntas, hoc est, ipsum velle, credere & perseuerare vsque in finem, non ita esset in hominis potestate, vt positis quibuscumque siuè naturalibus, siue gratuitis Dei donis ad actus illos necessariis, pro sua naturali flexibilitate ac nutu posset credere, nec ab alieno beneplacito expectare, vt etiam, sicut loquuntur, ipsa credendi voluntas donaretur.* Nulla vmquam quæstio fuit cum Massiliensibus, vtrum posse credere penderet à nuda arbitrij voluntate nullo Dei auxilio munita, quia scilicet illi non ambigebant non pendere. Quæstio igitur erat tantùm vtrum ipsa credendi voluntas ita *non esset in hominis potestate*, vt liberum arbitrium *pro sua naturali flexibilitate positis quibuscumque siue naturalibus, siue supernaturalibus donis ad illam voluntatem necessariis*, posset illam elicere. Quia scilicet Massilienses putabant, liberum arbitrium hoc posse, contradicentibus Catholicis. Vide Lector, an non esset admodum absurda Massiliensium cogitatio, dum putabant *positis omnibus tum naturalibus, tum gratuitis*, hoc est supernaturalibus donis ad aliquem actum *necessariis*, illum actum elici posse à facultate hac ratione instructa. Et iterum vide an non esset justa Catholicorum oppositio qui hoc negabant. Ecquid est, *quamuis supponantur omnia, tum naturalia, tum supernaturalia, quæ sunt ad aliquem actum necessaria, tamen illum elici non*

posse? & desiderari aliquid aliud, hoc est aliquid aliud esse necessarium, quamuis etiam necessaria supposita sint. hæ nimirum sunt Nou-Augustinianorum illustrationes cæcitatem exprobrantium cæteris mortalibus. Quid verò præterea requiritur, vt censeatur Deus dare actũ voluntati, quàm vt det voluntati, omnia etiam gratuita & supernaturalia quæ necessaria sunt, vt possit illum producere, & vt insuper cooperetur illi, & coëfficiat immediatè eundem actum? an debet dare mere passiuè se habenti? Quòd si cooperanti liberè; ecce cooperatur & voluntas Deo donanti, & Deus voluntati recipienti, quare igitur non dat Deus actum qui inde sequitur? quia nimirum non necessitat ad recipiendum. O Baiani, Caluinus hoc suggessit. At vbi vel ille vel vos ipsi legistis aliquando, non dari verè & propriè, nisi quod quis necessitatur recipere? Augustinus hoc docuit? vbi verò docuit Augustinus donum desinere esse donum, si proponatur acceptandum optioni recipientis?

Sed hæc omitto, illud tantùm expendo quòd Massilienses errasse pronunciant dum dicerent, liberum arbitrium instructum donis omnibus etiam supernaturalibus ad credendum necessarijs, posse credere pro sua flexibilitate, hoc est pro sua indifferentia, seu pro innata facultate agendi, vel non agẽdi (hæc enim omnia eodem pertinent) Deo semper cooperante. Atqui Tridentinum idem dicit, dum dicit cooperari Deo præmouente cum potestate resistendi. Quid igitur restat nisi vt dicant, Tridentino propterea quòd Caluinismus conuenire non posit, imputandum Semipelagianismum?

§. V.

Damnant quòd Louanienses olim absoluerunt.

TVNC igitur, inquiunt, Gennadium excusas? Ego verò non excuso, nec probo, quod de illo dicitur, animi propensionem habuisse nimiam erga defensores Semipelagianismi, & ab eius impugnatoribus Augustino, & Prospero auersionem: Non probo, sicubi negauit necessitatem gratiæ supernaturalis interiùs mouentis, & vt loquitur Prosper præoperantis. Sed cùm nihil tale colligi possit ex cap. illo 20. de dogmatibus Ecclesiasticis, contendo minimè Semipelagianam esse doctrinam quæ inibi traditur, quin potiùs esse quàm maximè orthodoxam. Et addo concedendum id esse à Baianis ipsis, si velint consequenter loqui. Cùm enim fateantur & Doctores Louanienses censuisse quæ censenda videbantur in hoc libro: & Catholicum aliquem Doctorem antidotum etiam inseruisse, cùm neque Louanienses circa hoc caput quidquam monuerint: nec Catholicus ille Doctor adhibuerit antidotum: quid aliud colligi potest quàm ibi nullum esse vestigium erroris, nullum veneni periculum? Quod etiam hinc confirmatur. Nam cùm iuxta Baianos eadem sit ratio, & gratiæ victricis, & victricis concupiscentiæ, si esset erroneum existimare liberum arbitrium electionem habere qua gratiæ consentiat vel dissentiat, erroneum pariter esset liberum arbitrium electionem habere qua pareat concupiscentiæ, vel ei resistat, quod Gennadius asserit deinde his verbis. *Nullum credimus Dei voluntate perire, sed permissu, pro electione arbitrii: ne ingenuitas potestatis semel hominibus attributa, ad seruilem cogatur necessitatem*, vbi etiam nec censura, nec antidotum vllum est.

Cap. 16.

§. VI.

Quid cauendum in interpretanda Gennadii sententia.

SED obiiciunt etiam Baiani quod dicit Gennadius cap. 21. quòd Louanienses monent cautè legendum, Loco cit. non quòd apertum errorem contineat, sed quia patere cap 7. potest interpretationi peruersæ. Id quòd facilè intelligi potest ex illis verbis quibus vt Baiani loquuntur recapitulando summam sensuum suorum colligit; De Eccles. dog. c. 21. sunt autem hæc. *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus; vt acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est*: *vt adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus; diuini est muneris.* Quibus verbis allatis addunt Baiani, *Ecce totum Semipelagianorum mysterium euidenter* Lib. 8. de hæres Pelag. cap. 7. *expressum, non est vbi lector hæreat vel vbi sententiæ impietas possit abscondi: acquiescere salutiferæ inspirationi, nostræ vult esse potestatis, nostræ voluntatis.* Rectiùs fortasse quis diceret, ecce merum Caluini commentarium, non est vbi damnata pridem hæresis possit abscondi. Quantum enim quæso est inter ista discrimen, *Deo mouenti per inspirationem salutiferam voluntas potest consentire vel dissentire*, & *salutiferæ inspirationi acquiescere nostræ potestatis est*? Quid autem est esse nostræ potestatis, nisi, esse nostræ libertatis, nostræ voluntatis? & hæc est tota impietas sententiæ Gennadij? Aude igitur, & dic quoque impiam esse Tridentini.

Quid igitur, inquit, cautè legendum monent Louanienses? id verò, inquam, ex antidoto colligitur, quod te iudice Catholicus Doctor apposuit. Antidotum illud quod est? *Sicut ergo initium salutis nostræ Deo miserante, & inspirante habere nos credimus, ita arbitrium nostræ naturæ sequax esse diuinæ inspirationis liberè confitemur. Igitur vt non labamur à bono vel naturæ, vel meriti, sollicitudinis*

nostræ est, & cœlestis pariter adiutorii; vt labamur potestatis nostræ, & ignauiæ. Quod dicit Gennadius, *nos habere initium salutis nostræ Deo miserante*, sic intellige, vt illa Dei miseratio non cõsistat in mera doctrinæ propositione, & quæ inde sequi solet naturali rerum propositarum apprehensione: sed adde gratuitam, & supernaturalem inspirationem; & dic maioris explicationis gratia, *Deo miserante & inspirante*, & erit Catholica doctrina. Quod dicit Gennadius, *vt acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est*, sic intellige, vt inspiratio non requiratur tantùm ad ostendendum bonum, quasi verò eo cognito non desit voluntati sufficiens virtus ad amplectendum, quemadmodum satis est habenti sufficientem, & expeditam virtutem motiuam ostendere thesaurum, vt ad illum capiendum per se ipse moueatur; sed intellige voluntatem ita se mouere ad bonum diuinitus cognitum, vt à Deo quoque supernarutaliter moueatur: sitque ob eam causam in eo motu *sequax diuinæ inspirationis*. Catholicus es, & suspicionem effugisti loquutionis illius Massiliensium, qua inspirationem vocabant, *occasionem*. Denique dum in hoc toto salutis negotio tuum aliquid dicis, noli diuinum adiutorium excludere: nec tuum ita intelligo quemadmodum tuũ dicitur quòd peccas, in quo Dei nullæ sunt partes, sed tuæ totum ignauiæ deputatur: intellige igitur nostræ potestatis, nostræque sollicitudinis esse, *& cœlestis pariter adiutorii, & vt erigamur acquiescendo inspirationibus, & vt non labamur resistendo tentationibns*: hoc si feceris euasisti Massiliensium scopulos omnes, & in portum Catholicissimæ doctrinæ receptus es. Quid autem quæso est in Gennadij verbis illis quod interpretationem istam non ferat? & cùm hoc sit Catholici Doctoris antidotum, contra venenum deterioris interpretationis, Baiani quid intendunt? & quomodo non timent dum excedunt huiusmodi antidoti compositionem, ne in errorem transeant? quod enim Catholicum est, in me-

dio est: quod vltra citraque, occupat error. Dicant num ita velint dari à diuina gratia consensum voluntatis, vt non sit etiam nostræ potestatis, & nostræ sollicitudinis, nec ne? si volunt ita dari, repugnant antidoto Catholici Doctoris: si nolunt, suspiciones suas emendent, & nihil erit hoc loco quòd in Gennadio reprehendant. Atque vt hæc explicarem vberius, ea me causa impulit, quòd certò sciam in Concilio Tridentino ab iis Doctoribus qui Auctores fuere decreti, quod est in sessione 6. dum definienda discuterent, authoritatem petiisse ab illo quoque Gennadii loco, vt Tridentinum tangat, quod hic illi obiicitur. Porro ex his omnibus colligo, quàm nullo operæ pretio Baiani quæstionem hanc totam de Gennadij doctrina mouerint, vt probarent Massilienses non negauisse gratiam internam.

Iam quid sit dicendum ad ea quæ proferuntur ex Cassiano, patet ex dictis, nempe illum gratiam internam, & supernaturalem admisisse aliquando, non vt Semipelagianum, sed vt catholicissimum: errauisse quãdo illam negauit, aut non esse necessariam vniuersaliter dixit: & inculcandum iterùm non Cassiano sed Tridentino errorem affingi, quando arguitur quòd talem gratiam admiserit cui voluntas pro sua libertate acquiescere, vel refragari possit: sed iugulant ipsi se Nou-Augustiniani, dũ Cassiani sententiam ex illo Prosperi loco repræsentant, quo dicit Cassianum asserere, *Inter boni & mali contrarias suasiones, naturali iudicio, & propriæ discretioni hominis esse commissum, vt ei non plus à Deo præsidii, quàm à diabolo sit periculi.* Quod Prosper deinde sic impugnat. *Itáne libera est ista libertas, vt quantum ex se habet fastidii vt negligat gratiam Dei, tantum ex se habet delectationis, vt diligat?* vbi vides primò, in hoc errare Cassianum, quòd parem aliquando esse censeat suasionum Dei, & suasionum Diaboli rationem: suasiones autem diaboli naturales semper sunt, & vi dispositionum & causarum naturalium excitatæ. Vides

ſecundò, electionem boni naturali iudicio ſic attribui, vt Deus plus non conferat virium ad bonum quàm diabolus ad malum? hoccine verò eſt agnoſcere neceſſitatem internæ, ac ſupernaturalis gratiæ? vbi Deus ſupra cauſarum, & diſpoſitionum omnium naturalium exigentiam illuminat intellectum & voluntatem mouet, non plus præſidii ad bonũ confert, quàm diabolus ad malum? & quid eſt quod Proſper infert, voluntatem tantùm habere delectationis, vt gratiam diligat *ex ſe*, quantum habet faſtidii vt negligat? Poſſet hoc Proſper dicere ſi negaret Caſſianus voluntatem habere vllam delectationem ad diligendam gratiam ſi non eſſet iam gratia præuenta? hæc non probant manifeſtè Caſſianum vbi à Proſpero arguitur excludere gratiam? Id verò ipſe Proſper adeo manifeſtè ſignificat, vt neceſſe ſit Baianos erubeſcere qui hæc obiiciunt. Vide enim quid his
Cap. 31. ſubiungat. *Poſt hæc autem*, quæ nimirum ex Caſsiano iam ſunt allata, *cùm tantum homini tribuiſſet* Caſsianus, *ante gratiam, quantum ei fuerat fructuoſiſsimum habere per gratiam, addit quædam, &c.* Non vides ante gratiam libero arbitrio quæ recenſita ſunt attribui à Caſsiano. Et quod ille ante gratiam fieri dicit, affirmare audes putare illum non fieri niſi poſt gratiam.

In eo autem quod Caſsianus inſpirationem vocauit *occaſionem ſalutis*, dupliciter errare potuit. Primò, ſi nihil aliud intellexit per inſpirationem, quàm ſuaſionem aliquam internam quidem, ſed ex naturali diſpoſitione atque virtute ſic excitatam à Deo, vt à dæmone ſimiliter excitatur ſuaſio interna ad malum; itaut ſequatur ad exigentiam naturalium cauſarum, eſto non niſi cõcurrente Deo, vt concurrit ad cæteros effectus. 2. Si ad hoc tantùm valere credidit inſpirationem huiuſmodi, vt per eam monſtraretur bonum, quaſi deinceps ipſa ſibi voluntas ſufficeret ad illud amplectendum ſi neutrum putauit, ſed credidit, & inſpirationem illam indebitam eſſe, & inſuper voluntatem diuinitus iuuandã

tum

tum ad initium fidei, tum ad consequentes inde salutares actus, nihil peccauit.

CAPVT III.

Tertium argumentum, petitum ex iis quæ docuit Augustinus ante Episcopatum, reiicitur.

§. I.

Nou-Augustiniani antiquum Augustini errorem ibi quærunt vbi non est.

TERTIO argumentantur Nou-Augustiniani ex ipsius S. Augustini libris, non vt promiserant ex iis lib. 8. de hæres. Pelag. cap. 8. in quibus Prospero, & Hilario respondet, vbi Semipelagianorum sententia certiùs exprimitur, sed ex iis quos scripsit ante initum Episcopatum. Cùm enim ipsemet fateatur in lib. de Prædest. SS. cap. 3. & 4. se ante susceptum Episcopatum in eodem errore fuisse, quem posteà damnauit in Massiliensibus, consequens esse putant, vt quidquid docuit in omnibus libris ante Episcopatum scriptis, quod quidem ad diuinam gratiam pertineret, id ipsum Massilienses sensisse putandi sint. Et quia in libro octoginta trium quæstionum, in libris de libero arbitrio, in soliloquiis, in libris de vita beata, in libro de quantitate animæ, qui sunt omnes scripti ante Episcopatum, aliqua dixit ex quibus constet gratiam illum internam admisisse quæ initium fidei & omnem bonam voluntatem præcederet: consequenter fatendum esse contendunt, Semipelagianos seu Massilienses eandem gratiam admisisse. Vnde sequitur, proprium illorum errorem fuisse, non quòd gratiam internam negarent: sed quòd negarent illam qua credere, & orare homini datur à Deo, admissa videli-

cet alia, *qua ita dumtaxat Deus adiuuat, vt homo credere poßit, & orare, si velit.* Expectabam vt dicerent, hunc fuisse proprium Massiliensium errorem, non quòd internam gratiam negauerint, sed quòd admiserint illam tantùm quam Concilium Tridentinum admittit, cùm admittit gratiam *cui homo posit dissentire si velit.*

Ad hoc argumentum respondeo primò. Cùm S. Augustinus exprimat quis fuerit ipsius olim error, & quibus in Opusculis illum insinuauerit, debuisse Nou-Augustinianos ex hac eius confessione, atque ex Opusculis illis, huiusmodi errorem ostendere; sed quia intellexerunt contrarium eius quod intendunt, inde potiùs colligi posse, ideò hac via quæ recta erat, & plana, relicta, diuersam ingressi sunt. Augustini verba sunt in lib. de Prædest. SS. *Quo præcipuè testimonio*, Apostoli nimirum & Cypriani, *etiam ipse conuictus sum, cùm similiter errarem, putans fidem qua in Deum credimus* NON ESSE DONVM DEI, *sed à nobis esse in nobis* ... NEQVE ENIM FIDEM PVTABAM GRATIA PRÆVENIRI, *vt per illam nobis daretur quod posceremus vtiliter, nisi quia credere non possemus si non procederet præconium veritatis: vt autem prædicato nobis Euangelio consentiremus;* NOSTRVM ESSE PROPRIVM, ET NOBIS EX NOBIS ESSE ARBITRABAR. *Quem meum errorem nonnulla opuscula mea satis indicant, ante Episcopatum scripta, in quibus est illud quod commemorastis in libris vestris, vbi est expositio quarumdam propositionum ex Epistola scripta ad Romanos.* Rogo vos, Baiani, quare hoc ex loco non colligitis quis esset error, & Fratrum illorum Massiliensium, de quo scribunt Prosper, & Hilarius, & olim Augustini? quid dicitis? qui negat fidem qua in Deum credimus esse donum Dei, ille admittit necessitatem internæ gratiæ? Qui dicit fidem esse in in nobis *ex nobis ipsis*, ille fatetur esse in nobis ex interna gratia necessariò prærequisita? Qui negat fidem *Dei gratia præueniri*, qui nihil aliud requirit *nisi præconium veritatis*, & prædicationem Euangelii, ille fatetur

prærequiri & internam, & supernaturalem gratiam; atqui hæc eiusmodi sunt vt pudorem iniicere confitentibus debeant. Sed quis est iste argumentandi modus, Augustinus in nonnullis opusculis ante Episcopatum scriptis indicauit illum errorem,ergo & in libro de quãtitate animæ, & in libro de libero Arbitrio, & in Soliloquiis, & in lib.de vita beata, & in lib 33. quæstionum? quis est iste modus argumentandi in nonnullis, ergo in omnibus? quid, tunc igitur, inquiunt, vis Augustinum ante Episcopatum contraria dixisse? vos verò, inquam, putatis magnam iniuriam inferri, si quis dicat non fuisse in errore constantem, & quod proprium est eorum qui innocentiùs errant, ac sine pertinacia, fluctuasse in ea quæstione quam ipse negat à se fuisse adhuc discussam & examinatam. Præsertim cùm se nec stabiliuisse dicat, nec propugnasse hunc errorem, sed indicasse tantùm in illis opusculis? necesse verò est, vt idipsum quoque Baiani fateantur, vt mox constabit, & verissimam fuisse de diuina gratia sententiam Augustini quibusdam in opusculis ante Episcopatum scriptis concedant.

Interea cùm dicat Augustinus se illum errorem indicasse in hoc opusculo, quo continetur expositio quarumdam propositionum Epistolæ ad Romanos. Cur ibi non legunt quis sit error ille? Quidni & in retractationum primo, vbi errorem hic indicatum emendat? Quidni & in lib.de Prædest.SS.vbi censuram ipse suam repetit: cur fugiunt ab his locis ad librum de quantitate animæ, nisi quia hic statim occurrit quo ipsorum opinio suffocetur. Vide enim quem errorem notet Augustinus his locis, *Ad hoc perduxi ratiocinationem vt dicerem, non ergo legit Deus opera cuiusquam in præscientia quæ ipse daturus est; sed fidem elegit in præscientia, vt quem sibi crediturum esse præsciuit, ipsum elegerit cui Spiritum sanctum daret, vt bona operando etiam æternam vitam consequeretur.* Hæc Augustinus in Epistolam ad Romanos,

Retr. cap. 17. de prædest. Sanct. cap. 3.

quorum censuram subiungit: *Nondum diligentiùs quæsieram, nec adhuc inueneram qualis sit electio gratiæ de qua dicit Apostolus, reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Quæ vtique non est gratia, si eam vlla merita præcedunt, nec iam quod datur non secundùm gratiam, sed secundùm debitum, reddatur potiùs meritis quàm donetur.* Vbi vides hoc improbari in illa expositione, quo excluditur electio gratiæ, hoc est electio gratiosa, & quæ nullum supponit electi meritum, nullumve actum meritorium tanquam motiuum eligentis, quo fiat vt gratia quæ datur, detur secundùm debitum; ideóque non sit gratia. Supponebant enim antequam gratia daretur præcedere fidem; & hanc esse rationem cur vnus eligeretur ad gratiam, & non alius, quia vnus fidem habebat & non alius: & hoc erat *eligere fidem in præscientia*, hoc est, eligere illum qui præsciebatur fidem habiturus à se ipso, vt eius intuitu daretur illi gratia operibus quæ fidem consequuntur exercendis necessaria. Vnde euidentissimè constat, postquam fides gratiæ præsupponebatur in errore illo, tanquam meritum præcedens, & quo fieret vt gratia non esset gratia; minimè creditum illam vicissim fidem à gratia interna & indebita præcedi. Si enim præcessisset gratia, esset fides veluti media inter duas gratias, vnam quam sequeretur, & aliam quam præcederet, & sic gratia esset gratia, nec doctrina illa censuram vllam, aut retractationem mereretur, est enim Catholicissima. Quod clariùs patet ex iis quæ subiungit Augustinus. *Proinde quod continuò dixi, dicit enim idem Apostolus, idem Deus qui operatur omnia in omnibus, nusquam dictum est qui credit omnia in omnibus. Ac deinde subiunxi, quòd ergo credimus nostrum est, quod autem bonum operamur illius est, qui dat Spiritum sanctum credentibus; profectò non dicerem, si iam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri, quæ dantur in eodem spiritu.* VTRVMQVE ERGO NOSTRVM EST PROPTER ARBITRIVM VOLVNTATIS, ET VTRVMQVE TAMEN DATVM EST PER SPIRITVM FIDEI.

Vides errorem, quòd Deus non operetur in nobis per ſuam gratiam fidem quâ credimus, quemadmodum operatur cætera quæ ſequuntur fidem, quòd Spiritus gratiæ detur iam credentibus vt benè operentur, cùm dari neceſſe ſit etiam non credentibus vt credere poſsint. Quòd credere noſtrum ſit; & non Dei, cùm potiùs dicendum ſit & noſtrum, & Dei eſſe; Dei quidem, quia eius gratia nos præuenit, noſtrum verò quia liberè conſentimus illi gratiæ? & cum his erroribus ſtare poterat perſuaſio neceſsitatis internæ ac ſupernaturalis gratiæ ad credendum? Pergit Auguſtinus, *Et quòd paulo poſt dixi, noſtrum eſt enim credere, & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi per Spiritum ſanctum, &c. Verum eſt quidem, ſed eadem regula, & vtrumque ipſius eſt, quia ipſe præparat voluntatem, & vtrumque noſtrum quia non fit niſi volentibus nobis.* Vide quid deſideret Auguſtinus, nimirum, vt cùm dicitur, *noſtrum eſt ergo credere, & velle*, ſupponatur gratia *per quam voluntas præparetur.* Illa verò numquid ſupponebatur, ſi verum eſt ab Auguſtino dum ſic erraret non fuiſſe excluſam. Et deinde. *Itaque quòd paulo poſt dixi, ſicut enim in his quos elegit Deus, non opera, ſed fides inchoat meritum, vt per munus Dei bene operentur, ſic in his quos damnat, &c. veriſsimè dixi, ſed fidei meritum etiam ipſum eſſe donum Dei, nec putaui eſſe quærendum, nec dixi.* Nempe ſi hoc quæſiiſſet ac dixiſſet, acta res erat: nec vllum reſtabat errandi periculum, quonam autem modo vel quæri, vel dici potuit, niſi quærendo, & dicendo prærequiri ad fidem internam & ſupernaturalem gratiam? ergo hoc vnum eſt quod nec quæſierat, nec dixerat. Pergit Auguſtinus emendare ſuam illam doctrinam. *Et alio loco, cuius enim miſeretur, inquam, facit eum bene operari: & quem obdurat relinquit eum vt malè operetur: ſed & illa miſericordia præcedentis merito fidei tribuitur; & iſta obduratio præcedenti iniquitati. Quod quidem verum eſt, ſed adhuc quærendum erat vtrum & meritum fidei miſericordia*

Dei præueniat: ideſt, vtrum iſta miſericordia tantummodo fiat in homine quia fidelis eſt, an etiam facta fuerit vt fidelis eſſet. Vbi vides iterum inculcari totum illius doctrinæ vitium ad hoc reduci, quòd negaretur vel non putaretur Dei miſericordia præuenire fidem, inſpirata videlicet ad credendum gratia: ſeu quod gratia non putaretur ad hoc dari, vt is cui datur eſſet fidelis, quo caſu debet fidem præcedere; ſed quia fidelis ſupponitur ad hoc dari, vt deinceps bene operetur, quo caſu fidem ſequitur.

Concludit Auguſtinus: *Rectiſsimè itaque alio loco in eodem libro dixi, quoniam ſi non ex operibus, ſed miſericordia Dei & vocamur, vt credamus, & credentibus præſtatur vt bene operemur, non eſt gentibus inuidenda iſta miſericordia. Quamuis minus diligenter de illa quæ per Dei propoſitum fit vocatione tractauerim.* Ecce, vides Auguſtinum non modo in diuerſis opuſculis ante Epiſcopatum ſcriptis, ſed in vno eodémque, & fere in vna eadémque pagina fluctuantem, ſuo iudicio de eadem re *rectè*, & *non rectè* loquutum. Vides 2. id quod à ſe rectiſſimè dictum putat, & conſequenter quo excluditur, & Pelagianorum, & Semipelagianorum error, hoc eſſe, *Quòd miſericordia Dei & vocamur vt credamus, & credentibus præſtatur vt bene operemur.* Ergo quòd non rectè dixerat, & in quo Maſſilienſibus præiuerat, hoc erat, quòd nimirum negaret tali Dei miſericordia vocari nos vt crederemus.

In hac tota tam clara, támque diſerta erroris, quo fuerat Auguſtinus olim occupatus, explicatione, & correctione, videat Lector an ſit vllum veſtigium ex quo intelligi poſsit non negaſſe Maſſilienſes internam gratiam: ſed erraviſſe tantùm quòd eam cognoſcerent qua ita dumtaxat Deus adiuuat, vt homo credere poſſit, & errare ſi velit. videat an non omnia potiùs contrarium ſignificent, nec aliud requiri perſuadeant ad purgandum Semipelagianiſmum, & rectiſsimam do-

ctrinam profitendam, quàm vt fateamur ipsam quoque fidem, & primam credendi voluntatem ita Dei misericordia præueniri per inspirationem internæ gratiæ, vt quæ inde sequitur credendi voluntas, & fides, *& Dei sit* qui nos gratia sua præuenit, *& nostra* qui libero voluntatis arbitrio consentimus: quidquid prætera sentiendum sit de vocatione secundùm propositum, quæ ad solos prædestinatos pertinet, ad quos tamen solos non pertinet fides, nec proinde gratia ad credendum necessaria, hinc verò magis magisque semper elucet, Nou-Augustinianos tanto quantum prædicant cum D. Augustini commercio, minimè id egisse quod iactant, nimirum vt S. Doctoris sensa perciperent, & probarent, sed adulterarent potius: & vt sua ipsorum somnia, speciosa tantæ authoritatis commendatione lectoribus imperitis faciliùs venditarent.

§. II.

Augustini Opuscula hactenus approbata damnant.

RESPONDEO secundò, magnam Augustino iniuriam inferri à Nou-Augustinianis, dum ea quæ in aliis opusculis scripsit proponunt tanquam continentia errorem Semipelagianorum; cùm enim constet recognita fuisse omnia ab Augustino sub finem vitæ, & emaculata ad minimos vsque, & ferè imperceptibiles næuos, & pariter constet vitium hoc erroris Massiliensium, vel Semipelagianorum nulla ratione in illis notatum, quid aliud inferri potest, quàm perseuerasse in errore S. Augustinum, & non modò olim ante Episcopatum, sed & senem quoque ac morti proximum fuisse Semipelagianum: hoc autem præterquàm quòd vt dixi, Augustino iniuriosum est, ridiculum etiam videri debet, putari nimirum Augustinum dum vires omnes, & totum suum zelum sub finem vitæ, & Epis-

copatus intendit vt Maſsilienſes cõfutet, & conuincat, eodem tamen ipſum cùm illis in errore verſari. Et addo interrogando Baianos, vbinam pateat clariùs expreſſam ab Auguſtino erroris Maſſilienſium approbationem, in expoſitione Epiſtolæ ad Romanos, an in lib. 83. quæſtionum, vel in lib. de quantitate animæ, &c. Si in illa expoſitione, quare non ex illa potiùs colligunt quis fuerit error ille? & quare confugiunt ad alia opuſcula? ſi clariùs expreſſit in his opuſculis, quomodo abſoluent Auguſtinum, qui obſcuram erroris approbationem reformare ſategerit, claram verò apertámque reliquerit inemẽdatam: equidem illa ſollicitudo quam oſtendit S. Doctor in cenſendis omnibus quæ fauere poterant Semipelagianis; tum in prædicta expoſitione quarumdam propoſitorum ad Romanos, tum in ſoluendis Porphyrij quæſtionibus, vnde etiam illi ſe iuuandos ſperauerant: tum in libris de libero arbitrio, qui etiam illis obiiciebantur, euidentiſsimè monſtrant, ſi quid in opuſculis quæ Baiani citant excidiſſet, quod eundem ſaperet errorem, non fuiſſe omiſſurum Auguſtinum eorum retractationem, omiſit tamen, vt conſtet ex ipſis retractationum libris. Ecquis ferat vt dici poſsit exſufflaſſe vel leuiſsimas feſtucas ex opuſculis illis, & reliquiſſe trabes errorum: hoc tamen erit dicendum, ſi Baiani non falluntur.

Verbi gratia in lib. 33. quæſtionum expreſſum eſſe ab Auguſtino Maſsilienſium errorem Baiani putant, & quidem quæſt. 67. vbi dicitur *Ad illam cœnam quam Dominus dicit in Euangelio præparatam, nec omnes qui vocati ſunt venire voluerunt, neque illi qui venerunt venire poſſent, niſi vocarentur, itaque nec illi debent ſibi tribuere qui venerunt, quia vocati venerunt: nec illi qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, ſed ſibi, quia, vt venirent vocati, erat in libera voluntate.* Hæc vltima potiſsimum verba *vt venirent vocati erat in libera voluntate,* Baiani putant exprimere Maſsilienſium errorem. Nam quòd Augu-

De hæreſ. Pelag. lib. 8. cap. 3.

ſtinus

ſtinus internam etiam vocationem ſuppoſuerit, clarum eſt ex verbis ſequentibus cùm dicit. *Quoniam nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus & vocatus, ſiue intrinſecus vbi nullus hominum videt, &c.* Admiſſa igitur interna vocatione cum Maſſilienſibus errat, eo quòd dicat *vt ita vocati veniant poſitum eſſe in libera voluntate.* Hæc eſt doctrina Baianorum.

Atqui Auguſtinus dum hunc locum recognoſcit, nec emendat quidquam, nec animaduertit, nec monet: Et vide tamen quàm ſit in aliis religioſus, in citando Ieremia, pro eo quod legimus, *priuſquam te formarem in vtero noui te*, dixerat Auguſtinus, *cùm eſſes in renibus patris tui vidi te*, hoc emendat, quamuis eadem omnino ſit vtrobique ſententia: & non debuerat potius hæreſim emendare quam impugnabat. Et quod dixerat *Deus non miſeretur qui ad pacem vocat, niſi voluntas præceſſerit ad pacem*, quia malæ interpretationi patebat, Auguſtinus de ſua mente lectorem voluit facere certiorem, dictum enim id eſſe, *poſt pœnitentiam*, vt ſenſus ſit, Deum non miſereri dando pacem peccatoribus, niſi præceſſerit pœnitentia. Nam quòd fuerit mentis ſuæ, nec ipſam etiam pœnitentiam, quæ eſt illa bona voluntas, eſſe poſſe niſi præceſſerit Dei miſericordia, probat ex eo quod eſt in fine illius quæſtionis, vbi de vocatione quam dixerat meritum antecedere, ſic loquitur. *Hæc autem vocatio, quæ ſiue in ſingulis hominibus, ſiue in populis atque in ipſo genere humano per temporum oportunitates operatur, altæ & profundæ ordinationis eſt*, vnde conſtat Auguſtinum non tantùm non agnoſcere ſuum errorem, quin etiam exiſtimare ſe rectam habuiſſe ſententiam, plenámque de diuinæ gratiæ neceſſitate doctrinam: neque aliud requiri, quàm vt ſi cui dubium ſuboritur ex vno illius quæſtionis loco, vt cũ dicitur, *Deus non miſereri qui ad pacem vocat, niſi voluntas ad pacem præcedat*; ſoluatur ex alio, vbi clarè dicitur miſericordia Dei vocantis præuia eſſe illi voluntati.

De imaginario illo errore, quo dicũtur vt venirent vocati, *habuisse in libera voluntate*, altissimum est silentium. Nimirum quia certissimum est huiusmodi sententiam non esse Augustino erroneam, sed Caluino; cum quo errant qui Augustinum in hoc errasse calumniantur.

Et mira fortasse videri possit tanta Baianorum fiducia in accusanda huius quæstionis doctrina : sed nimirum illi ea ratione rebus suis consulere voluerunt. Plurimum enim referebat suspectum reddi harum 83. quæstionum librum : atque illum ipsum locum quem illi erroneum dicunt, quòd contineat splendidissimam gratiæ sufficientis assertionem. Nam cùm dicat de iis qui vocati ad cœnam venire noluerunt, & qui consequenter non habuerunt gratiam efficacem vt venirent, *fuisse positum in libera ipsorum voluntate, vt vocati venirent* : manifestissimè sequitur habuisse igitur gratiam sufficientem vt venirent. Quomodo enim potest esse voluntas ad veniendum libera, si non est per gratiam liberata ab impotentia veniendi ? & quomodo potest ab impotentia veniendi liberari, nisi collata per gratiam veniendi potentia? quæ potentia cùm tamen effectu careat, sequitur & esse ibi quod sufficit ad effectum ; & effectum tamen non esse : hoc quia sensere Baiani, vt se argumento importunissimo expedirent, Augustinum accusare maluerunt, ac dicere, fuisse illum dum hoc scriberet errore Massiliensium occupatum: sed, ô viri boni, quo erat occupatus errore, dum hæc recognoscebat, & approbabat?

Quòd dictum est de libro 83. quæstionum, idem ferè dici potest de libris de quantitate animæ, soliloquiorum, de vita Beata, de libero arbitrio. Nempe cùm Augustinus dum huiusmodi libros recognoscit in retractationibus, nihil à se commissum nihilue omissum significet, vnde Massilienses occasionem errandi sumere possint circa efficaciam gratiæ medicinalis internæ ad credendum necessariæ, signum est, quæ in

illis dicuntur nequaquam ab Augustino credita ex errore Masilienſium eſſe dicta. Atque hoc argumentum Aduerſariis inſuperabile eſt, quippe qui dum loquuntur de doctrina contenta in quæstione ſecunda ad Simplicianum, fundamentum hoc ponunt. Augustinus nihil ex illa quæstione retractauit: ac proinde quidquid in ea docuit de gratia Christi, verum eſſe confeſſus eſt 2. de gr. Sal. cap. 32.

§. III.

Conſequenter damnant eorum approbatores atque adeò Eccleſiam ipſam.

TERTIO reſpondeo, iniuriam illam quæ Augustino infertur redundare in Eccleſiam ipſam, & in omnes Doctores qui Nouum Augustinum præceſſeer, qui cum opuſcula omnia S. Doctoris ante Epiſcopatum ſcripta ſine cautione vlla, ſine vlla monitione, fidelium omnium oculis expoſuerint, ſi putarunt ſapere Semipelagianiſmum, quomodo excuſare poterunt ſupinam in conſeruanda fidei puritate negligentiam? Quid dicent obiicientibus propinatum ſine antidoto venenũ? quis enim ad hunc vſque diem monuit errorem eſſe Maſsilienſium quòd in illa 68. quæſt. iam citata ſcriptũ eſt? quis credidit ſenſu Semipelagiano ſcripta quæ in Soliloquiis, quæ in lib. de vita beata, quæ in libris de libero arbitrio ſequuntur de viribus voluntatis, vel de neceſsitate diuinæ gratiæ? Expectabatur videlicet Nouus Augustinus, qui suppleret defectus cæterorum omnium Doctorum, & Eccleſiæ totius prouidentiam emendaret, præberétque ſingulare hoc ſuæ erga S. Augustinum religionis ſpecimen, vt quæ plurima ſunt ante Epiſcopatum ſcripta illius opera, de Semipelagianiſmo cuncta redderet ſuſpecta.

§ IV.

Eadem damnatione inuolui etiam ea quæ scripsit Episcopus, & cum Pelagianis, & Semipelagianis disputans.

QVARTO respondeo, non posse damnari citatam ex opusculis illis doctrinam, quin æquè damnetur ea quæ tradita est in opusculis post Episcopatum scriptis etiam contra Pelagianos, quando iam nulla in mente Augustini restabant Semipelagianismi vestigia: ac proinde nihilo magis illa quàm hæc suspecta esse debere probatur. Et assumo errorem illum Massiliensium quem dicunt expressum in quæstione 68. ex 83. dicit Augustinus. *Itaque nec illi debent sibi tribuere qui venerunt ad cœnam, quia vocati venerunt, nec illi qui noluerunt venire debent alteri tribuere, sed sibi, quia vt venirent vocati erat in libera voluntate.* Augustinus, inquiunt, in illo errore constitutus non excludit internam gratiam. In quo igitur errat? quia, inquiunt, non agnoscit illam quâ ipsum velle *nolentibus* tribuatur, *quod est proprium Christianæ gratiæ*, sed illam quæ ita iuuat, vt si homo cor suum ad volendum, & sequendum inclinauerit; velit, & credendo sequatur. Proprium est, inquiunt, Christianæ gratiæ dare ipsum velle *etiam nolentibus*, nec permittere vt homo *se inclinet si velit*, quod tamen Augustinus loco citato credidit cùm dixit hominem id *habere in libera potestate*.

Lib. 8. de hæres. Pelag. cap. 8.

Sed Augustinus Episcopus erat cùm scripsit commentarium in Psalmos, vbi peccatorem his verbis alloquitur, *Benignitas ante te; iniquitas ante te, compara & elige.* Quid est benignitas ante te? non idem est ac tibi, & tuæ libertati exposita est? & homini nec libertatem habēti nec potestatem eligēdi diceret Augustinus, *compara & elige*? Non idipsum exprimunt illa verba, *dilexisti malitiam super benignitatem. Ante te erat benignitas,*

In Psal. 51.

illam diligeres. Non enim aliquid eras erogaturus, aut quod diligeres de longinqua nauigatione allaturus eras? Baiani quid dicitis? poterat ne clarius significare in manu illius, qui diligit iniquitatem, seu vt loquitur quæstione citata, *in libera voluntate* positum esse vt benignitatem diligat? & non meritò diceret ille amator iniquitatis *de longinquo* expectandum *amorem benignitatis*, si esset amor ille extra totam rerum sibi possibilium latitudinem positus? ergo quòd dixit Augustinus Presbyter de libera potestate non peccandi, vel ad cœnam eundi, eorum qui nolũt ire, hoc ipsum & Episcopus confirmauit.

Episcopus erat Augustinus, & iam cum Pelagianis pugnabat quando id approbauit, quod aliàs dixerat, *non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, sed quòd negligis quærere quod ignoras: neque illud quod vulnerata membra non colligis, sed quòd volentem sanare contemnis.* Quid vobis videtur, ô Baiani, rerũne impossibilium est negligentia? Negligentiæ illius qui nauim expectat tribuitis, quòd iunctis pedibus non transiliat Oceanum vno saltu? ergo qui peccat negligentia quærendi quod deberet quærere, *habet in libera potestate* quod omittit. Quemadmodum & ægrotus ille, cui quod non curetur imputatur, *habet in libera potestate*, vt vtatur copia pręsentis Medici volentis ac potentis curare, hoc autem quantum distat ab eo quòd est absentem à cœna *in libera potestate* habuisse, vt vocatus veniret?

Lib. de nat. & grat. cap. 67.

Episcopus erat Augustinus cùm retractauit librum de duabus animabus, vbi disertissimè confirmat quod in eo libro dixerat, *non nisi voluntate peccari*, ab iis nimirum quibus propriæ vitæ peccata imputantur. Audi verò qualem intelligat voluntatem. *Quantum est quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi fortè si pia est: quia in tantum liberata est, & intantum appellatur voluntas. Alioquin tutius cupiditas, quàm voluntas appellanda est.* Ecce voluntatem tantùm vocat quæ libera, & liberata est, non verò quæ est sub dominante cupiditate. Er-

go cùm dicit volnntate peccari, voluntatem intelligit, & liberatam, & liberam, quantum satis est vt possit euadere dominium concupiscentiæ: ergo qui peccat peccato propriè dicto, quia nonnisi voluntate peccat, voluntate peccat ita libera, vt possit non obedire concupiscentiæ· ergo *habet in libera potestate* vt non peccet, qui est imaginarius ille Massiliensium error expressus in lib 83 quæstionum.

Lib 1. Retr. cap 9. Episcopus erat Augustinus cùm retractauit libros de libero arbit. negauitque se in illis causam egisse Pelagianorum. Atqui negauit tamen in illis apertissimè peccandi necessitatem à cap. 20. quòd est admittere non peccandi potestatem. Non igitur egit Pelagianorum causam cum eandem potestatem admisit, supposita interna vocatione ac gratia in quæstione citata: nec proinde illi causam agunt Catholicorum qui huiusmodi doctrinam impugnant, sed quod sæpe dictum est,& sæpe dicendum venit, Caluinistarum.

Lib. 2.cap. 5. Episcopus erat Augustinus, cùm disputauit cum Felice Manichæo, de libero arbitrio, & ab eo rectè dictum protulit, *noluisse qui iustè à Deo puniuntur seruare Dei legem, non autem non potuisse*: Quod etiam repetit in Psal. 34. cùm dicit, iniquos non intelligere, vt bene viuant, *non quia non possunt, sed quia nolunt*, iuxta illud, *noluit intelligere vt bene ageret.* Hoc autem idem est ac putare eos qui peccant falsum dicere, si dicant se non posse facere quod præcipitur: ergo verum dicunt quicumque dicunt eos posse. Est igitur *in libera potestate peccantium vt non peccent*, ex Augustino Episcopo, & quia juxta ipsos etiam Baianos, nulla est talis potestas non peccandi sine gratia medicinali per Christum data, sequitur accepta etiam gratia medicinali esse in potestate peccantium vt non peccent, hoc est non venientium ad cœnam post inuitationem, vt veniant, ergo quoad hoc consentit Augustinus Episcopus Augustino Presbytero. Episcopus erat Augustinus, dum sæpiùs

etiam in libris contra Pelagianos ſcriptis inculcauit, eos qui malè agunt poſſe bene facere ſi vellent, vt cùm in libro de correpṫ. & gratia eos qui ſuum lapſum excuſant quòd non acceperint donum perſeuerantiæ, corripiendos hoc modo cenſet, *homo in eo quod audieras, & tenueras, in eo perſeuerares ſi velles.* Quem enim ſenſum his verbis dare poſſunt, niſi hunc, poteras perſeuerare ſi velles, ſed cùm poſſes noluiſti. Quòd in Enchiridio clariſsimè exprimit dum dicit, *Coroſaitas ſaluos eſſe potuiſſe ſi vellent*, idem in libro de peccatorum meritis, & remiſsione; vbi quærentibus cur homines non ſint ſine peccato cùm eſſe poſſint adiuuante gratia, *veraciſsimè reſponderi dicit, quia nolunt.* Nonne hoc ſemper idem eſt, ac fateri eos qui labuntur *habere in libera poteſtate* vt ſtent, & eos qui iacent *habere in libera poteſtate vt ſurgant?* Cap 7. Cap 6.

Epiſcopus erat Auguſtinus cùm habuit homiliam inter 50. 2. cuius etiam priorem partem aliqui Eradio attribuũt aſſumpto ab Auguſtino Coadiutori; & Epiſcopatus ſucceſſori, vbi peccatorem tentationi ſuccũbentem ſic alloquitur. *Cùm per Dei adiutorium* IN POTESTATE TVA SIT, VTRVM CONSENTIAS DIABOLO, *quare non magis Deo quàm ipſi obtemperare deſideras?* Et iterùm, *Rogo ergo vos fratres cariſsimi, quare ſatanas ſeducit ad peccandum*, CVM DEVS POSVERIT HOMINI IN POTESTATE NON CONSENTIRE SATHANÆ? *Eſt enim à dextris quodammodo præcipiens Deus, &c.* Conſentientem diabolo habere in poteſtate vt non conſentiat, an differt ab eo quòd eſt non euntem ad nuptias *habere in libera voluntate vt eat?*

Epiſcopus erat Auguſtinus cum ſcripſit opus imperfectum contra Iulianum, vbi dicit homines multa mala facere *à quibus liberum eſt abſtinere.* Eſt igitur in poteſtate ſic peccantium non peccare, habent igitur gratiam per quam poſsint quod non faciunt, hoc eſt per quam *libera illa poteſtas* conſtituatur, quæ tamen effectu caret.

Epiſcopus erat Auguſtinus dum in lib. de natura &

Cap. 65. gratia, dicit, *ſe toto corde ſuſcipere illud Hieronymi quo dixerat, nos neque ad virtutem, neque ad vitia neceſsitate trahi.* Quomodo autem poteſt illud ſuſcipi toto corde, niſi dicatur & ille qui ad virtutem trahitur, & ille qui ad vitium poſſe non ſequi trahentem? Nam ſi non poteſt non ſequi, nõne ſtat notiſsimum illud principium, *neceſſarium eſt*, ac proinde *neceſsitate fit*, quod non poteſt aliter fieri? iam ſi poſsit non ſequi, nonne erit *in libera eius poteſtate* qui ſectatur vitia, non ſectari? & conſequenter eius qui non it ad nuptias, eò ire?

Cap 31. Epiſcopus erat dum in libro de Spiritu & litera definit tum fidem qua Deo credimus, tum fidem qua credimus hominibus, ESSE IN NOSTRA POTESTATE. Eſſe enim illud in noſtra poteſtate cuius perficiendi facultas ita ſubeſt libero voluntatis arbitrio, *vt ſi velimus faciamus, ſi nolimus non faciamus.* Et quia pariter ſi velimus credimus, ſi nolimus non credimus; ſequi, & fidem eſſe in noſtra poteſtate: vbi vides non ſupponi vnum oppoſitorum eſſe in poteſtate, nempe fidem, niſi ſit etiam poteſtas ad alterum: ſeu, voluntatem non cenſeri habere in poteſtate vt credat, niſi ſimul etiam habeat in poteſtate vt non credat, hoc eſt, niſi habeat quam vocant Baiani *bicornem* libertatem. Et patet hoc manifeſtè ex eo quod dicit Auguſtinus de eo qui vincendo metum ab aliquo incuſſum, malum intentatum acceptat, vt malum aliud fugiat: ſolere enim eum qui cogit dicere illi, quod habes in poteſtate quare non facis? eodem autem modo & illi qui ſuccumbit metui vincibili, iuxta Auguſtinum dici poterit, quod habes in poteſtate, hoc ſcilicet graue malum vitare, acceptato minori, quare non facis? vult igitur id dici eſſe in alicuius poteſtate, quod fit cum facultate illud omittendi, vel quod omittitur, cum poteſtate faciendi. Et hoc ſenſu ipſam quoque fidem Chriſtianam qua Deo credimus, dicit eſſe in poteſtate: quod confirmatur ex eo quòd ſubiungit, dum ſignificat eos qui coguntur ad aliquid faciendum,

quod

quod non possunt facere, tanquam legitimam excusationem afferre, quando dicunt *facerem si esset in potestate*, quod significat omissionem non censeri esse in potestate, nisi adsit potestas faciendi quod omittitur. Et iterùm confirmatur ex eo quod addit, cùm potestas datur à Deo faciendi mala, *non imponi necessitatem*, vt intelligamus etiam tunc malum quod fit, ideo dici esse in potestate, quia est in potestate illud non facere. hoc sensu dicit Augustinus fidem esse in potestate nostra; *quoniam cùm vult quisque credit, & cùm credit volens credit.* Quod quo sensu sit dictum patet ex iis quæ dicit paulò antè, *vide nunc vtrum quisque credat si noluerit, vel non credat si voluerit?* Quæ interrogatio æquiualet huic affirmationi, *nemo credit nisi velit, & nemo non credit si velit*, eorum scilicet quibus omisio fidei imputatur. Ergo, ex mente Augustini, neque fides est in potestate, nisi sit potestas non credendi: neque ipsum non credere, nisi adsit potestas eliciendi fidem. Ergo in hoc libro in quo Augustinus profitetur se acriter disputasse contra inimicos gratiæ Dei iam Episcopus, iam Antipelagianus; idem dixit quod dixerat Presbyter in illa quæst. 68. ex 83. Nec si Baiani contradicant, obtinere aliud vnquam poterunt à sapienti & cordato lectore, quàm se viginti duobus annis laborasse, vt Augustini sensum, aut dissimularent aut corrumperent.

Ibid. c 31.

Ibid. c. 31.

2. Retr. c. 37.

Iam verò cùm dixisset Augustinus fidem qua Deo credimus modo iam explicato esse in potestate voluntatis, consequenter quærit, vnde sit illa voluntas quæ causa est cur credamus, an scilicet donum Dei sit: *an ex illo naturaliter insito libero adhibeatur arbitrio.* Et proponit rationem dubitandi, quia si non est donum Dei, sequitur hominem qui Deo credit gloriari posse in aliquo quod non acceperit. Et si est donum Dei, sequitur excusationem habere qui non credunt, cùm dicere posint se non accepisse credendi voluntatem. Item si voluntas illa nobis est à natura, quare non est in om-

Ibid. c. 35.

nibus, cum sit idem Deus omnium creator: si dono Dei, etiam hoc quare non in omnibus, cùm omnes homines velit saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire? Et respondet, coniungenda esse illa duo, gratiam nimirum, & liberum arbitrium vnde sequatur fidem neque ita esse à natura, vt non sit etiam donum Dei. quandoquidem *vocante Deo surgit de libero arbitrio*: nec ita esse donum Dei vt eodem libero arbitrio acceptari, vel non acceptari non posit, quandoquidem Deus qui vult omnes homines saluos fieri, non tamen ita illos vocat vocatione illa quâ fidem donat, *vt eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male vtentes iustissimè iudicentur.* Inde igitur consequi, vt alij concepta credendi voluntate Dei voluntatem faciant; alii vero eidem voluntati repugnent nolẽdo credere cum posint? Et hi dicũtur in supplicijs *experturi Dei potestatẽ, propterea quod eius misericordiam in donis contempserint.* Dei nimirũ misericordia, illos respiciebat, offerebatque idẽ donũ quo alij potiti sunt. Sed cũ illa misericordia, & oblatio spectaret homnes liberi arbitrii, factum est vt alij donũ oblatum acceptarint cũ possent repudiare, alij repudiauerint cũ haberẽt potestatem acceptãdi. fore igitur qui non acceptauerint *reos ad damnationem sub potestate Dei, quod contempserint ad credendum misericordiam Dei*. Atque ita Augustinus hic etiam confirmat quod dictũ erat in citata quæstione, vna cùm vocatione & gratia ad credendum, esse simul non credendi facultatem. Quibus in hunc modum expositis concludit Augustinus, *Hæc disputatio si quæstioni illi soluendæ sufficit, sufficiat*: sed operæ pretium erit hoc testimonium deinde fusiùs contra Baianorum obiecta vindicare.

Episcopus erat Augustinus cùm respondit ad quæ-
2. Retr. cap. 1. stiones Simpliciani Mediolanensis Episcopi, vbi in secunda quæstione putat se ita causam egisse diuinæ gratiæ cum libero arbitrio, vt gratia vicerit, & tamen ibi apertè significat Esau, & in eius persona reprobos alios

qui vocati ad fidem & iustificationem venire noluerũt, venire potuisse. *Noluit*, inquit, *Esau & non concurrit, sed & si voluisset, & cucurrisset, Dei adiutorio peruenisset, qui ei etiam velle, & currere vocando præstaret nisi vocatione contempta reprobus fieret.* Rationem verò affert cur ita possit accidere. Nimirum quia quòd velimus, & curramus non est solius Dei, sed etiam nostrum: Dei enim esse quòd vocet, sed nostrum esse quòd sequamur. Cui testimonio, quia peremptorium est, vim adimere omni conatu Baiani moliuntur. Sed frustra, vt patebit ad finem huius disputationis, vbi etiam vindicabitur distinctio auxilij congrui, & incongrui, quam Augustinus hoc ipso loco tradit, & ex qua pariter colligi potest, quod dicitur incõgruum non esse insufficiẽs, vnde sequitur cum eo bene agere qui negligens est.

Denique Episcopus erat Augustinus dum scriberet duodecimum de Ciuit. Dei, vbi significat æquales interdum habere vires, illum qui tentationi resistit, cùm eo qui consentit: ac proinde *in potestate* consentientis esse non consentire, sicut dixerat in potestate non euntis ad cœnam fuisse vt iret. Quod testimonium vindicabitur etiam ad finem huius disputationis à conatibus Nou-Augustinianorum; nituntur enim aciem illius obtundere, sicuti & aliorum quibus iugulantur. Cap. 6.

§. V.

Augustinum in his postremis operibus approbare quæ dixerat in prioribus illis.

QVINTO respondeo, Augustinum iam Episcopum, & contra Pelagianos pugnantem existimare ad conuincendum errorem, & Catholicam doctrinam de necessitate diuinæ gratiæ retinendam, sufficere quæ dixerat in opusculis illis quæ Nou-Augustiniani putant Semipelagianismo conspersa. Ergo falsò id putant, neque enim sufficere possunt quæ partem erroris reti-

nent, seu quæ inimicis gratiæ ex parte suffragantur. Quòd autem hoc putet Augustinus ex his locis conficitur.

Primò ex primo Retract. cap. 26. vbi dum quæst. citatam quæ est 68. ex 70. recognoscit, *hoc dictum est post pœnitentiam. Nam est misericordia Dei etiam ipsam præueniens voluntatem, quæ si non esset non præpararetur volũtas à Domino. Ad eam misericordiam pertinet & ipsa vocatio, quæ etiam fidem præuenit, de qua paulo post cùm agerem dixi; hæc autem vocatio quæ siue in singulis hominibus, siue in populis, atque in ipso genere humano per temporum oportunitates operatur*, ALTÆ ET PROFVNDÆ *Domini ordinationis est.* Sufficit ad sepeliendum penitus totum errorem Pelagii, si agnoscamus gratiam medicinalem quæ ipsam quoque fidem præcedat. Et Augustinus fatetur se illam agnouisse in quæstione citata, cùm dicit, *ad misericordiam quæ pœnitentiam præuenit*, quæque proinde sine dubio medicinalis est, *pertinere vocationem quæ præuenit etiam fidem.* Et de illa vocatione ita medicinali, ita fidem præueniente, se loquutum quæstione citata, cùm dixit: *hæc autem vocatio, &c. altæ & profundæ ordinationis est.* Ergo fatetur se agnouisse quod sufficiat ad euacuandum funditus Pelagianismum.

Secundò idem probatur ex eodem libro Retr. cap. 23. vbi dum retractat propositiones illas in Epistolam ad Romanos quæ indigebant censura, sic loquitur, *legimus dicente Apostolo misericordiam consequutus sum vt fidelis essem. Non ait quia fidelis eram: fideli ergo datur quidẽ, sed data est etiam vt esset fidelis.* RECTISSIME ITAQVE ALIO LOCO IN EODEM LIBRO DIXI QVONIAM SI NON EX OPERIBVS SED MISERICORDIA DEI, ET VOCAMVR VT CREDAMVS, ET VOCANTIBVS PRÆSTATVR VT BENE OPEREMVR, NON EST GENTIBVS INVIDENDA MISERICORDIA. *Quamuis minus ibi diligenter de illa quæ per Dei propositum fit vocatione tractauerim.* Vocatio secundùm propositum, nihil facit ad intelligendam necessitatem, & proprietatem gra-

tiæ medicinalis, quæ necessaria est ad credendum, & bene viuendum; quippe cùm manifestum sit apud Augustinum vocationem illam secundùm propositum pertinere tantùm ad prædestinatos, gratia verò medicinalis quæ ad fidem, & rectè viuendum necessaria est, pertinet etiam ad reprobos, qui aliquando vocantur, & veram viuámque fidem concipiunt, & secundùm illam piè sanctéque aliquandiu viuunt, sed non perseuerant, hanc igitur gratiam quæ datur vt simus fideles, præscindendo à prædestinatione vel reprobatione, fatetur Augustinus se agnouisse, etiam in eo libro quo Massiliensibus nimium fauerat, seque de ea rectissimè loquutum, vt aliud nihil desiderari potuerit quàm vt constans esset in ea sententia, nec alias quidquam diceret quod repugnaret.

Tertiò idem probatur in eodem libro, vbi dum recenset quæ dixerat in libris de libero arbitrio, sic loquitur. *In his, atque huiusmodi verbis meis, quia gratia Dei commemorata non est, putant Pelagiani vel putare possunt, suam nos tenuisse sententiam. Sed frustra hoc putant, voluntas quippe est qua peccatur, & rectè viuitur: quod his verbis egimus, &c.* Vbi vides Augustinum non videri sibi se fauisse Pelagianis cùm dixit in libris de libero arbitrio, *voluntate peccari & voluntate rectè viui*, quia scilicet non excludebat gratiam ad rectè viuendum necessariam. Et deinde relatis alijs verbis libro tertio *Ecce*, inquit, *quàm longè antequam Pelagiana hæresis extitisset sic disputauimus, velut iam contra illos disputaremus.* Nempe quia bonum vsum liberæ voluntatis diuinæ gratiæ tribuerat, & quidem gratiæ liberatrici. Quod apertiùs inculcatur in libro de natura & gratia. Vbi Augustinus obiicienti Pelagio quæ docuerat in libris de libero arbitrio, *sed vt non tantum illi, verùm etiam ijs qui eosdem libros meos quos iste legit de libero arbitrio non legerunt: atque illis non lectis nunc forsitan legunt de hac re sententia mea satis appareat; ex ipsis libris commemorare oportet, quòd si iste*

Cap. 8.

Cap. 7.

ſentiret, atque in ſuis libris poneret, NVLLA INTER NOS DE HAC RE CONTROVERSIA REMANERET, *continuo quippe poſt verba mea, &c.* Quæſtio eſt de facultate quam habet liberum arbitrium ad non peccandum, quæ eadem eſt cum quæſtione de gratia ad non peccandum neceſſaria, quæ omnino inuoluit quæſtionem de gratia neceſſaria ad credendum, poſtquam non credere ſuppoſita ſufficienti reuelatorum propoſitione peccatum eſt. De hac gratia ſe dixiſſe, ac ſenſiſſe dicit Auguſtinus in libro de libero arbitrio, quæ-ſi dicere, ac ſentire velit Pelagius, nihil ſit de quo poſſit cum eo contendere: ergo ea dixit quæ ſufficiant ad euitandum errorem Semipelagianorum.

Confirmatur ex iјs quæ ſubiungit eodem loco, poſtquam retulit verba illa ex cap. 19. lib. 3. *Non tibi ad culpam imputatur quòd inuitus ignoras, ſed quòd negligis quærere quod ignoras: neque quòd vulnerata membra non colligis, ſed quia uolentem ſanare contemnis.* Addit enim Auguſtinus, *Ita exhortatus ſum quantum potui ad rectè viuendum,* ET GRATIAM DEI NON EVACVAVI, *ſine qua natura humana iam tenebrata, atque vitiata illuminari non poteſt, & ſanari.* Gratia ſine qua natura obtenebrata illuminari & ſanari non poteſt, ſine dubio eſt medicinalis, & neceſſaria ad credendum, ſine dubio etiam Maſſilienſes illam euacuabant, quando dicebant fidem non eſſe donum Dei, ſed nos habere illam ex nobis, & manifeſtum eſt ex allatis verbis Auguſtinum iam longæuum Epiſcopum, putare ſe non *euacuaſſe* huiuſmodi gratiam in libris illis de libero arbitrio, qui fuerunt ante Epiſcopatum ſcripti: ergo fatendum eſt ſenſum Auguſtini tunc fuiſſe contrarium ſenſui Maſſilienſium, & Semipelagianorum.

Quartò probatur ex eodem libro 1. Retr. vbi librum à ſe olim dum eſſet Preſbyter contra Manichæos ſcriptum examinat, in quo aliquid erat quod forte Pelagiani ſequius interpretari poterant, vt cùm dicit, Cap. 15.

nullum esse sine voluntate peccatum: Et illud, *spiritalia diligere, & iustitia iubemur, & natura possumus*: quo videri poterat excludi gratiæ necessitas. Dicit Augustinus. *Sed contra Manichæos de natura quæstio versabatur, & vtique id agit gratia vt sanata natura, quod vitiata non potest, possit per eum, qui venit quærere, & saluum facere quod perierat. Quam tamen gratiam* ETIAM TVNC RECOLENS *oraui pro familiarissimis meis, qui mortifero illo adhuc tenebantur errore, & dixi, Deus magne, Deus omnipotens, Deus summæ bonitatis, quem inuiolabilem, atque incorruptibilem credi atque intelligi fas, Trina vnitas quam Catholica Ecclesia colit, supplex oro, expertus in me misericordiam tuam ne homines cum quibus mihi à pueritia in hominum victu fuit summa consensio, in tuo cultu, à me dissentire permittas. Sic vtique orans in fide retinebam non solùm conuersos ad Deum gratia eius adiuuari vt proficiant, ac perficiantur, vbi adhuc dici potest pro merito conuersionis illorum istam dari gratiam* VERVM ETIAM VT CONVERTANTVR AD DEVM AD IPSAM DEI GRATIAM PERTINERE, *quandoquidem pro eis oraui qui erant nimis auersi, atque vt ad illum conuerterentur oraui.* Vix poterat Augustinus clariùs exprimere se tunc temporis quando ante Episcopatum cum Manichæis disputabat, plenam habuisse fidem de necessitate diuinæ gratiæ, qua scilicet excluderetur non solùm error Pelagianorum, sed etiam Semipelagianorum. Quænam enim, quæso, erat illa conuersio Manichæorum pro qua orabat, nisi conuersio ab errore ad fidem? nonne hoc apertè significat cùm orat *ne à se dissentiant*, atqui dicit se per illam orationem testatum esse fidem suam, qua credebat necessitatem diuinæ gratiæ: credebat igitur diuinam gratiam esse ad conuersionem ab errore ad fidem necessariam, hoc est credebat esse necessariam ad credendum. Quam autem gratiam? nempe illam quæ *vitiatam naturam sanat*, de illa enim se loqui profitetur, illam quæ datur *iis qui perierant ab eo qui venit eos quærere, & saluos facere.* Hæc nonne apertè signifi-

cant gratiam quam tantopere commendat, medicinalem, saluatricem, liberatricem, redemptricem? illam igitur Augustinus Presbyter putauit esse ad fidem necessariam: & vide an non disertissimè, & clarissimè reiiciat distinctionem qua Semipelagiani, & Massilienses vtebantur, dum dicebant, nos quidem indigere diuina gratia, vt concepta fide bene deinceps operemur, non indigere verò vt fidem ipsam concipiamus. Augustinus è contrario, *sic vtique orans in fide retinebam non solùm conuersos ad Deum gratia eius adiuuari vt proficiant ac perficiantur*, quod Semipelagiani concedebant, *verùm etiam* quod illi negabant, *vt conuertantur ad Deum*, credendo, & Catholicis consentiendo, *ad ipsam Dei gratiam pertinere.* Quisquam-ne dubitare potest, quin Augustinus dum hæc scribebat præ oculis habuerit errorem illorum qui dicebant initium fidei ex nobis esse, cætera verò quæ fidem consequuntur ex gratia?

Ex his ergo liquidò constat Augustinum putare in variis opusculis ante Episcopatum scriptis, se tradidisse rectam doctrinam de necessitate gratiæ, etiam ad credendum. Vnde sequitur eos qui assumunt, Semipelagianos credidisse quod credidit Augustinus ante Episcopatum, & quidquid scripsit in quibuslibet opusculis de diuinæ gratiæ necessitate, falsum assumere: ac proinde etiam ratiocinatio qua vtuntur, quòd quia ipse tunc varijs in opusculis agnouit internam gratiam voluntati credendi præuiam, sequatur non negasse illam Semipelagianos quibus tunc Augustinus consentiebat, aranearum tela est. cùm possit similiter inferri, ex eo quòd Augustinus Episcopus putet à se agnitam, & prædicatam quantum sufficit ad rectam fidem in quibusdam opusculis gratiæ necessitatem, Semipelagianos quibus tunc vt dicunt consentiebat, de diuina gratia dixisse ac sensisse quod sufficeret. Baiani quid ad hæc?

§. VI.

In iisdem prioribus operibus S. Augustini contineri quæcumque Baiani desiderant ad veram diuinæ gratiæ Confessionem.

RESPONDEO sextò, id quod Nou-Augustiniani desiderant ad excludendum errorem Semipelagianorum, seu Massiliensium, & retinendam Christianæ gratiæ veritatem, expressum fuisse in opusculis illis vbi dicũt illum errasse cũ prædictis hæreticis. Probatur. Nã cũ explicant in quo Massilienses, seu Semipelagiani errauerint, posito quòd faterentur internam gratiam ad credendi volũtatem esse necessariam, distinguũt duplicem gratiam, actualem & internam, aliam vocant *potentialem, indifferentem, generalem, sufficientem*, cuius vsus in sua cuique voluntate relinquatur, hoc est, vt ea vti velle aut nolle, cum ea credere, vel non credere, operari, vel non operari, perseuerare, vel non perseuerare vniuscuiusque relinquatur arbitrio. Quòd ideo fit, quòd illa gratia non det homini velle vel agere; sed sit talis sine qua non possit velle vel agere, talemque dicunt fuisse gratiam Adamo & Angelis ante lapsum cõcessam. Iam verò putant necessariam esse gratiam quæ largitur ipsum velle, vel agere; gratiam non tantùm sine qua non posimus credere, sed qua fiat vt credamus; quæ det ipsam voluntatem credendi: quæ non solùm adiuuat potentiam, sed actum ipsum voluntatis & actionem, & similia quæ omnibus fere paginis apud Baianos occurrunt, sed potissimum de gra. Salu. Et ideo veluti proprio charactere expressam putant gratiæ medicinalis differentiam, tum ab Augustino, tum ab Arausicano Concilio, cùm dixere *gratiam facere vt Deus à nobis inuocetur: per infusionem, & inspirationem Spiritus sancti in nobis fieri vt credamus, vt velimus: per gratiam*

Lib. 8. de hæres. Pelag cap. 6.

lib. 1. & 2.

1. de gra: Saluat. cap. 13.

SSS s

hominem ex nolente fieri volentem: Donari vt credamus, & hoc operari miro modo in cordibus nostris: auferre duritiem cordis, &c. Hinc est quòd cùm de gratia primi hominis loquuntur, vt eam distinguant à gratia hominis ægri, hoc est, vt distinguant gratiam sanitatis à gratia medicinali quæ morbum supponit, ita loquuntur. *Nos igitur hic asserimus tanquam sine dubitatione verissimum, iuxta doctrinam S. Augustini, & Ecclesiæ, omnia huiusmodi opera, adeóque, & ipsam fidem, & dilectionem Dei ab eo potuisse per arbitrii libertatem fieri, sic vt eam non donaret ei gratia Dei: quòd quamuis alicui paradoxum fortasse videatur, non poterit tamen non admittere, si Augustini, & Conciliorum doctrinam admittere velit.* Ergo iuxta doctrinam Augustini, & Conciliorum, illa erit secundi hominis gratia, illa medicinalis, illa vera Christi gratia, quæ dat ipsam fidem. Videamus iam quis fuerit Augustini sensus de gratia illa interna quam dicunt admisisse dum consentiret Semipelagianis.

lib. sing. de grat. primi hominis & Angelorum cap. 7.

Quæst. 68.

Et primò citant librum 83. quæstionum, vbi quod dictum est ab Augustino *vt venirent vocati ad* cœnam qui venire noluerunt, *fuisse positum in libera eorum potestate*, dicunt esse doctrinam Semipelagianorum, cum qua tamen coniunctam fuisse confessionem internæ gratiæ, probant ex verbis sequentibus. *Quoniam nec velle quisquam potest nisi admonitus, & vocatus, siue intrinsecus vbi nullus hominum videt, siue extrinsecus per sermonem sonantem, aut per signa visibilia,* EFFICITVR VT IPSVM VELLE ETIAM DEVS OPERETVR IN NOBIS. Atqui, si talis est hæc gratia, non solum est interna gratia, sed est etiam medicinalis, quandoquidem *operatur in nobis ipsum velle*, quòd iterum repetit Augustinus dum dicit, *vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur.* Et si non sufficit ad proprietatem gratiæ medicinalis vt quocumque modo voluntatem in nobis operetur, sed præterea requiritur, vt *miro quodam modo*, sicuti paulò ante referebamus, operetur, vide an non eò tendat quòd sub-

iungit Augustinus. *Hæc autem vocatio, quæ siue in singulis hominibus, siue in populis, atque in ipso genere humano per temporū oportunitates operatur* ALTÆ ET PROFVNDAE ORDINATIONIS EST. Iterum, *Nec* COMPREHENDI *potest nisi fortè ab eis qui diligunt Deum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente sua.* Vocatio incomprehensibilis, alta, & profunda ordinatione decreta, ad operandum in cordibus hominum credendi voluntatem, quantum quæso distat ab ea quæ miro modo operatur in corde hominis? ergo expressit Augustinus quidquid requiri potest ad confessionem gratiæ medicinalis in hoc opusculo, vbi Nou-Augustiniani fuisse illum Semipelagianum calumniantur.

Secundò quòd dictum est ab Augustino in lib. de quantitate animæ. *Nos nec suscipere posse nec implere actionem*, qua reformatur anima *nisi eo ipso adiuuante cui creditur*, dictum volunt ex eadem Semipelagianorum sententia, internam quidem gratiam admittentium ad credendum necessariam, sed non talem qualem Augustinus postea confessus est, hoc est, medicinalem. Sed non vident primò medicinalem ipsos gratiam ea proprietate designare, quòd non sit tantum *adiutorium possibilitatis*, sed etiam *adiutorium actionis*, vel, *adiutorium volitionis & actionis*. At, qui dicit nos non posse suscipere actionem *nisi à Deo adiuuante*, ille negat-ne adiutorium actionis? Secundò Augustinus censet illa sententia S Cypriani quæ dicit *in nullo gloriandum quando nostrum nihil est*, contineri rectam de diuina gratia doctrinam, seque illo testimonio adiutum vt errorem corrigeret Semipelagianorum. Quantum verò distat ab illa sententia hæc alia quam tradit idem Augustinus in hoc libro de quantitate animæ cùm dicit. *Neque quidquam nobis proprium vendicemus, inanis gloriæ cupiditate decepti, quo vno solo à summo in ima demergimur.* Quis ergo dubitare potest, quin tale Augustinus auxilium agnoscat hic, quo excludatur idem error, fiatque vt ipsum cre-

Cap. 28.

De gra. Saluat. lib. 1. cap. 9.

De prædest SS. cap. 3.

Cap. 34.

dere non posit nobis vendicari tanquam proprium, sed tanquam donatum, & acceptum à Deo? Tertiò vide an non Augustinus eodem libro non solùm facultatem ad credendum, quod faciebant Massilienses, sed actionem etiam ipsam, quod illi negabant, Deo tribuat quando concludit. *Est enim religio vera qua se vnit Deo anima, vnde se peccato velut abruperat reconciliatione religat. Innectit ergo animam Deus in illo actu tertio atque incipit ducere, in quarto purgat, reformat in quinto, introduci in sexto, pascit in septimo, atque hoc fit aliàs citiùs, aliàs tardiùs, vt quæque amore ac meritis valent,* OMNIA TAMEN DEVS IVSTISSIME, MODERATISSIME, *pulcherrimè facit, quoquomodo sese habere voluerint* DE QVIBVS FACIT. Quomodo hæc omnia Deus facit, nisi *faciendo vt ipsi faciamus* à principio ex quo Deus incipit ducere animam? atqui *facere vt faciamus*, & operari in nobis bonam operationem, proprium est, inquiunt, gratiæ medicinalis, & adiutorij *quo*, quod distinguunt ab adiutorio *sine quo*. Ergo discrimen illud attigit Augustinus, vbi ignorasse dicunt, & errauisse.

Cap. 36.

Tertiò eodem modo reuincuntur loco quem producunt ex libro de vita beata in fine, vbi pariter volunt significatam esse gratiam Massiliensium, cùm dicitur, *Admonitio autem quædam quæ nobiscum agit vt Deum recordemur, vt eum quæramus, vt eum pulso omni fastidio sitiamus, de ipso ad nos fonte veritatis emanat.* Quid est, quæso, *nobiscum agit, vt eum quæramus, vt recordemur, vt sitiamus*? hoccine non est gratiam facere vt Deus à nobis inuocetur? non est facere vt credamus, vt velimus? non est facere vt de nolentibus volentes simus? non est facere vt resistentiam vincamus, & duritiam? ecquid aliud postulat Augustinus, & Arausicanum ad confessionem gratiæ medicinalis?

Quartò, sed mirabilius est quòd inter Semipelagianas orationes illam quoque recenseri volunt quam expresit Augustinus Soliloquiorum lib. primo. Equi-

dem non dubito quin pias animas quæ gustum rerum diuinarum hoc potissimum libro fouere solent, iustissima commoueret indignatio, dum vident pseudo-Augustinianos id in operibus Augustini calumniari, de quo nulla vsquam in tota Ecclesia Catholica suspicio fuit. Ecquid, quæso, Catholicum videri poterit in omnibus operibus Augustini, si Semipelagianorum est oratio quæ habetur in illo primo, aut etiam in secundo Soliloquiorum libro? & cùm soleat tum ipse Augustinus, tum Pseudo-Augustiniani, argumentum petere, ad intelligendam diuinæ gratiæ necessitatem ex oratione qua illam Ecclesia petit. Quid reperient in Confessionibus, aut in vllis alijs operibus post Episcopatum scriptis, quòd maiorem occasionem det inferendæ huiusmodi gratiæ, quàm id quod est in Soliloquijs? Quid enim, quæso, volunt verba illa, *Exaudi, exaudi, exaudi me Deus more illò tuo paucis notissimo..... Iube, quæso, atque exaudi me Deus, impera quidquid vis, sed sana, & da aperi aures meas, quibus vocem tuam audiam, sana, & aperi oculos meos quibus nutus tuos videam, expelle à me insaniam, vt recognoscam te ..... vnde ad te perueniatur ignoro, tu mihi suggere, tu ostende, tu viaticum præbe, si fide te inueniunt qui ad te confugiunt, tu fidem da, si virtute, virtutem da, si scientia, scientiam da.... Ad te ambio, & quibus rebus ad te ambiatur à te rursum peto. Tu enim si deseris peritur hic: sed non deseris quia tu es summum bonum, quod nemo rectè quæsiuit, & minimè inuenit.* OMNIS AVTEM RECTE QVÆSIVIT QVEM TV RECTE QVÆRERE FECISTI, FAC ET ME PATER QVÆRERE TE, *vindica me ab errore; quærenti te mihi, nihil pro te occurrat.* Adde quod est in cap. 6. li. 2. *Deus Pater noster qui vt oremus hortaris,* QVI ET HOC QVOD ROGARIS PRÆSTAS. *Siquidem cùm te rogamus meliùs viuimus, melioresque sumus. Exaudi me palpitantē in tenebris, & mihi dexterā porrige, prætende mihi lumen tuū, reuoca me ab erroribus, vt te duce in me redeam, & in te.* Augustinus, inquiunt, in hoc libro, vtpote ante Episcopatum scripto non ex

Cap. 1. l. 2. cap. 6.

Lib. 1. de Hæres. Pelag. cap. 8.

cedebat sensum Semipelagianorum, & quia *vt minimum* hisce verbis significat *ipsum conuerti, credere, & quærere Deum, non sine ipsius adiutorio fieri; neque ita tantùm, vt aures tantùm exteriori admonitione pulsentur, sed ita vt sine huiusmodi adiutorio non sit in hominis potestate credere*; sequitur Semipelagianos idem sensisse. Sed primò quid quæso desideratur in illa oratione ad attingendam Christianæ gratiæ Catholicam confessionem, & transiliendos Semipelagianorum limites. Non quælibet, inquiunt, gratia sufficit; confitenda est gratia quæ det ipsam fidem, ò viri boni, soluite impeditos errore oculos, & legite. Qui dicit, *fidem da*, non confitetur gratiam qua fides detur? Medicinalem quæritis gratiam, legite. Qui dicit, *sana, & aperi aures, sana, & aperi oculos*, non petit gratiam medicinalem? Gratiam vultis quæ non det solùm posse credere, aut quærere Deum, sed quæ nos quærere faciat. Legite. Qui dicit, *fac & me Pater quærere te*, non agnoscit gratiam quæ non solùm det posse quærere, sed etiam quærere faciat? Gratia quam postulatis debet facere vt Deus à nobis inuocetur, legite. Qui dicit Deo *qui hoc quod rogaris præstas*, non petit gratiam quæ faciat nos inuocare Deum? debet actionem adiuuare gratia, & non solùm possibilitatem, debet cordis duritiam auferre, debet esse id quo, & non solùm id sine quo, debet facere volentem ex nolente. Legite. Non prædicat illa omnia, qui dicit, *Vindica me ab errore, expelle insaniam, porrige manum in tenebris palpitanti, prætende lumen, reuoca ab erroribus, aperi surdas aures, &c.* Quid quæso est in Christiana gratia quod Augustinus hac ratione non confiteatur?

Nempe vnum desideratur, vt gratiam petat Augustinus quam non possit voluntas abiicere, cui non possit dissentire, seu quod idem est, & quod disertè fatentur, *qua vti, vel non vti: velle & nolle; consentire, aut non consentire si voluerit, quam deserere si velit, in qua permanere si velit: cum qua operari si velit, & non operari si nolit,*

Lib. 2. de grat. Sal. cap. 4. & 5. & 27.

non relinquatur in libero arbitrio: quæ *comparetur causæ formali* quantum ad effectum suum, ita vt non maior sit in voluntate facultas, ad suspendendum effectum gratiæ, à qua mouetur, quàm sit in pariete ad impediendũ se ne sit albus, dum habet inhærentẽ albedinem hoc vnũ deest illi confessioni gratiæ, quæ prędicta oratione continetur. Sed si propterea Semipelagiana putatur, Augustiniana omnia Semipelagiana censenda sunt, quæ vsque ad finem vitæ inclusiuè de diuina gratia scripsit: nec illi si ætatem multiplicent, & non modò viginti, sed centum etiam annos perdere velint in voluendis, ac reuoluendis Augustini monumentis, vmquam apud illum talem gratiam inuenient. Caluinus quidem eam illis statim concesserit, sed non Augustinus.

Sed notanda sunt Baianorum consilia. Totum de auxiliis diuinæ gratiæ mysterium hoc vno verbo concluditur, vt nulla sit in voluntate vel libero arbitrio potestas ad impediendum ne gratia quidquid potest facere faciat. Hoc verò quia nullo vsquam loco apud Augustinum legitur, vel iisdem vel æquiualentibus verbis expressum, contendunt Baiani significari his aliis loquendi modis quibus dicitur Deus per suam gratiam *dare nobis fidem, facere vt credamus, operari in cordibus nostris, & actionem nostram iuuare: non dare tantùm gratiam sine qua, sed etiam qua voluntas bonum sequatur, &c.* Nos verò fortiter negamus hisce omnibus loquutionibus significari, non esse in potestate voluntatis impedire ne gratia Christi faciat quidquid facere potest. Et quæ ipsorum infœlicitas est, ipsi modò euidentem & demonstratiuam rationem id negandi suppeditant, volunt enim ex vna parte Augustinum ante initum Episcopatum agnouisse tantùm gratiam cuius effectum impedire voluntas posit, si quæstio sit de gratia quæ fidem præcedit; & vt hoc probent ea loca producunt, quibus constat omnes notas, per quas designari putant

suam illam gratiam, cui voluntatem dissentire imposibile est, conuenire gratiæ quam tūc Augustinus agnoscebat, vnde sequitur manifestè, signa illa esse æquiuoca, nec inferre necessariò gratiam quàm volunt, sed illi etiam conuenire quam Semipelagianam esse cum Caluino calumniantur.

§ VII.

Pugnare secum Baianos, & veram gratiam quærere vbi eam reperiri negant.

SEPTIMO respondeo, ipsosmet Nou-Augustinianos authoritatem petere ab opusculis ante Episcopatum scriptis, ad adstruendam veritatem diuinæ gratiæ: ergo non est verum Semipelagianos approbasse quidquid in illis de diuina gratia scriptum est ab Augustino, aut dicendum tenuisse illos veritatem diuinæ gratiæ, fuisseque in eo Catholicos. Probatur assumptum.

De gra. Sal. lib. 2. cap. 3. Nam primò amissam voluntatis indifferentiam, ita vt iam ampliùs bene velle non posit: nec seipsam flectere aut erigere cæcitate, & concupiscentia, quibus obstricta iacet, eam asiduè deorsum in creaturas deprimentibus, probant ex lib. 3. de libero arbitrio cùm dicitur: *Illa est peccati pœna iustissima, vt amittat vnusquisque quo bene vti noluit, &c.* Perspicuum autem est, Cap. 18. & illam bonæ voluntatis imposibilitatem inuoluere voluntatem credendi, quippe quæ maximè bona est: & libros de libero arbitrio ante Episcopatum fuisse scriptos. Ergo ante Episcopatum docuit Augustinus necesitatem Christianæ ac medicinalis gratiæ ad voluntatem credendi necessariæ iuxta Nou-Augustinianos. Id quod adhuc fit manifestum ex eo quòd addunt, *sincerum planúmque sensum plurimarum locutionum, & Sanctorum Augustini, Prosperi, &c. continere assertionem catholicæ veritatis & Pelagianorū ac Masiliensium sententias ingulare,*

De gra. Sal. lib. 2. c. 13.

iugulare, & statim producunt quod est in lib.3. de libero arbitrio, vbi primus homo à secundo & lapso distinguitur, quòd primus acceperit *voluntatem liberam, & sufficientissimam bene viuendi potestatem*, quæ nimirum per peccatum amissa est. Ergo in tertio de libero arbitrio ante Episcopatum Augustinus, & catholicam veritatem asserit, & Massiliensium sententiam iugulat. Quibus adde quòd iterum citant. Cap. 16.

Dum enim quæritur, vnde sit necessitas victricis delectationis ad bene volendum, & bene operandũ, & cõsequenter ad volendum credere, iterum citant librum tertium Augustini de libero arbitrio cùm dicit. *Nam sunt reuera omni peccanti animæ duo ista pœnalia, ignorantia, & difficultas, &c.* Ergo supponunt ab Augustino nondum Episcopo cognitum esse quòd Semipelagiani nec scire nec credere vnquam voluerunt, amissam nimirum peccato primi hominis etiam bene volendi potestatem, ac proinde agnoscendam esse gratiam quæ illam daret. Lib. 4. de gra. Sal. c. 9.

Secundò dum inuestigant essentiam illius medicinalis Christi gratiæ, de qua tanta inter Scholasticos est controuersia, & probant ex Augustino esse suauitatem cœlitus immissam, seu quod idem est, cœlestem quandam victricem delectationem hominibus inspiratam; nihil habent quo id efficaciùs probent quàm quod tradit Augustinus in commentario Epistolæ ad Galatas. Et vide qua præfatione vtantur hunc locum allaturi. *Sed vnus est locus hac de re clarissimus, & præclarissimus, qui aureis meretur scribi characteribus, quo Augustini mentem plenissimè capiamus. Id quippe quod nos filo verborum ipsius perspicuorum ducti, tanquam ab eo existimatũ, & traditũ ratiocinando colligimus, manifestissima, & resolutissima authoritate definit. Epist. igitur ad Galat. cõmentando explicãs,* &c. O Baiani, ecquãdo, quæso, hunc cõmentarium scripsit Augustinus? non fatetur ipse in primo Retract. ante initum Episcopatum scriptum esse, & quidem sta- lib. 4. de gra. Salu. cap. 6.

Cap. 24. tim atque scripsit expositionem illam quarumdam propositionum Epistolæ ad Romanos? Non est igitur iuxta vestram suppositionem, quâ vultis ex Semipelagianorum sententia scripta esse quæcumque scripsit nondum Episcopus, Semipelagiana illa quæ hic habetur diuinæ gratiæ confessio? Quid ergo vobis in mentem venit, vt in inquirenda medicinalis gratiæ proprietate ac veritate; de qua tanta inter Scholasticos, vt dicitis, est controuersia, & circa quam aberrant illi potissimùm qui Semipelagianis consentiunt, ea referre tanquam *clarissima*, tanquam *efficacissima* quæ dixit Augustinus adhuc Semipelagianus. Adeste, ô Massilienses, Semipelagiani omnes adeste, qui vos terra marique persequuntur victoriam concedunt. Quæ sentitis cum Augustino quondam vestro: vel quæ vobiscum vester quondam Augustinus sensit, eiusmodi sunt, vt ad intelligendam *victricis delectationis*, hoc est veræ propriæque Christi Saluatoris gratiæ, virtutem, & necessitatem, nihil vsquam tale reperiatur in reliquis eius operibus: *clarissima*, & *præclarissima* est illius, & vestra confessio, *manifestissima resolutissimaque auctoritas*. Sed quid dicit Augustinus? *Regnant ergo spiritales isti fructus in homine, in quo peccata non regnant. Regnant autem ista bona, si tantùm delectant vt teneant animum in tentationibus, ne in peccati consensionem ruat. Quod enim amplius nos delectat, secundùm id operemur necesse est. Vt verbi gratia occurrit speciosa forma fœminæ, & mouet ad delectationem fornicationis: sed si plus delectat pulchritudo illa intima, & sincera species castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundũ hanc viuimus, & secundùm hanc operamur, vt non regnante in nobis peccato ad obediendum desideriis eius, sed regnante iustitia per charitatem, cum magna delectatione faciamus quidquid in ea Deo placere conspicimus. Quod autem de castitate, & fornicatione dixi, hoc de cæteris intelligi volui.* Inter illos fructus numeratur ab Apostolo etiam fides, Ergo & in illa pugna quam experiuntur illi qui deterrentur

ab amplexanda fide, & concipienda credendi voluntate, debet adesse victrix delectatio ex Augustino adhuc Semipelagiano. Ergo ex Baianorum principiis nusquam Augustinus fuit magis Catholicus circa doctrinam de gratia medicinali ad fidem necessaria, quàm cùm erat Semipelagianus. Vide Lector quales sint irradiationes istorum Seraphinorum, qui cœlitus videlicet missi sunt ad purganda sordida Scholasticorum omnium labra.

Tertiò dum explicant quid faciat voluntatem velle, ac liberè velle, afferunt illud Augustini, ex libro contra Secundinum, quem etiam scripsit nondum Episcopus. Nam vt concludant esse delectationem illam victricem vel funditus excitatam per concupiscentiam, vel desuper infusam per gratiam; afferunt locum Augustini libro secundo contra Secundinum Manichæum, quo dicit idcirco voluntati consensum ad peccandum tribui, vel non tribui, *quia voluntas delectatione peccati mollitur, aut destituitur, aliáque fortiore possidetur*. Augustini verba sunt *Quæro quid alliciat animæ consensionem? An irruat illi cassatim, & propterea consentire dicatur, quia eius aliqua delectatione mouetur ad fruendum? Quòd si ita est, non est consequens vt propterea malum dicatur, quia non rectè diligitur*. Voluntas credendi consensio quædam est, quæ dissensionem excludit, ad quam Dæmon sollicitat credere paratos. Erit igitur dicendum, ex ipsorum principijs, docere hic Augustinum, ideò consentire qui credit, quia *fortiore delectatione* mouetur ad consentiendum; & quia iuxta Baianos, eiusmodi delectationes sunt pondera quædam, quæ voluntatis æquilibrium, hoc est indifferentiam tollunt, impositâ cadendi necessitate in eam partem in quam maior delectatio impellit; & ideò fuisse indifferentem primi hominis, & Angelorum voluntatem, quia carebat his ponderibus: consequenter Augustinus dum rationem, cur aliquis consentiat, aut non consentiat ad credendum ex for-

Cap. 16.

De gra. Sal. lib. 4. c. 10.

tiori delectatione petit; veram & propriam rationem tetigerit medicinalis gratiæ, quæ, vt dicunt, non sinit esse indifferentem voluntatem ad consentiendum, vel dissentiendum : neque hoc relinquit in libero arbitrio. Ergo nondum Episcopus, & adhuc, vt volunt, Semipelagianus, id confessus est quod vnum negare Semipelagiani dicuntur,

lib. 7. de grat Salu. cap. 7.

Quartò, dum explicant in quo posita sit, seu quid sit *vera & propriè dicta libertas arbitrii*, in quo Pelagianos, & Semipelagianos errasse Nou-Augustiniani mordicus contendunt, in eo verò errasse, quòd sine indifferentia quadam, & potestate agendi, & non agendi stare non crederent, quam volunt fuisse causam cur tantopere abhorrerent propositum illud Dei discretiuum prædestinatorum à reprobis, quòd scilicet interimeret liberum arbitrium tam ad bonum, quàm ad malum. Dum ergo hunc errorem Nou Augustiniani corrigunt, & germanum libertatis arbitrij conceptum exprimunt, præcisum ab ea quam Pelagiani & Semipelagiani includebant indifferentia , citant librum de quantitate animæ , quem superiùs quoque citatum ab iis vidimus, vt ostenderent quæ fuerit Semipelagianorum doctrina , vtpote ante Augustini Episcopatum scriptum. Citant librum de vera religione similiter scriptum ante Episcopatum , librum de moribus Ecclesiæ, librum de sermone Domini in monte, libros de Libero arbitrio scriptos omnes ante Episcopatum, Nou-Augustiniani quomodo hæc conciliant, Augustinum in omnibus opusculis illis, & cum Semipelagianis errasse, & doctrinam tradidisse qua Semipelagianorum error corrigitur?

Lib 7 de hæres. Pelag cap. 10.

lib. 8. de gra. Salu. cap. 1.

Quintò, postquam dixerunt *spuriam* esse gratiam, quam Semipelagiani , & Pelagiani prædicarunt , vt deinde germanam explicent , nimirum illam quæ determinat, & prædeterminat Physicè voluntatem vt velit, & ardentiùs velit: ostendántque vnde hoc procedat,

citant iterùm Augustinum in Epistolam ad Galatas, itáque censent Augustinum ibi & habuisse, & approbasse conceptum illum gratiæ quem Semipelagiani non habebant : vnde vlteriùs fiet, vt quia nondum erat Episcopus, & consequenter erat adhuc imbutus speciebus Semipelagianorum , qui *spuriam* tantùm gratiam nouerant, approbauerit simul & spuriam, & germanam, ac legitimam Christi gratiam. Ibid. cap. 8

Sextò, erat hæc etiam præcipua quædam, & capitalis difficultas, quæ Semipelagianos transuersos agebat, de modo conciliandi libertatem arbitrii cum diuina gratia. Semipelagiani enim nullum alium agnoscebant, quàm quo integra remaneret ad agendum , & non agendum voluntatis indifferentia, vt iam dictum est: & Nou-Augustiniani contendunt modum illum non fuisse Augustino probatum. Ergo dum tradunt genuinam conciliationem gratiæ cum libero arbitrio secundùm mentem Augustini, quæ sine dubio diuersa erat à conciliatione Semipelagianorum , citant librum 83. quæst. atque etiam librum de quantitate animæ, quem vtrumque iam dixerant ab Augustino cum Semipelagianis errante fuisse scriptum : & postquam ea verba retulere quæ videntur illis commoda ad id quod intendunt, concludunt: *Quapropter vt libertatem arbitrii saluam esse sub gratia manifestet, & vtrumque sibi inuicem conciliet, nihil prorsus aduersus Pelagianos vnquam ostendere conatur, nisi Deum non operari solùm, sed vt voluntas diuinitus adiuta velit: & ita non prorsus nihil, sed aliquid etiam ipsa simul agat.* Ecce genuinam conciliationem gratiæ cum libertate arbitrii Pelagianis & Semipelagianis incognitam , & ab indifferentia ad agendum , & non agẽdum independentem : & tamen ab Augustino traditam in lib. 83. quæstionum , & de quantitate animæ, vbi tamen ille nihil supra Semipelagianos, de diuina gratia sapiebat. Non sunt Nou-Augustiniani mirabiles, qui quidquid volunt, & vbicumque volunt, apud

Lib. 8. de grat Sal. cap. 5.

cap. 4

Augustinum inueniũt? Mirabiles certè, sed quod tamen in aberrantibus commendari solet, non satis memores; vnde fit vt in pugna secum ipsi comprehendantur, destruentes quod ædificant & quod destruunt ædificantes.

Atque hæc ideò paulò fusiùs exponenda fuere, vt constaret quot, & quantis vitijs laboret argumentum illud, seu potiùs coniectura qua colligunt Semipelagianos gratiam internam admisisse, propterea quòd Augustinus in quibusdam opusculis ante Episcopatum scriptis illam admiserit. Nempè his omnibus pensatis facere non poterunt quin nobiscum dicant, Augustinum ante Episcopatum nec quæsiisse, nec discussisse controuersiam illam de necessitate internæ gratiæ ad initium fidei, quod ipsemet fatetur in 1. Retract. cap. 23. & in lib. de Prædestinatione SS. cap. 3. *Nondum diligentius quæsieram, nec adhuc inueneram qualis sit electio gratiæ.* Et, *fidei meritum etiam ipsum esse donum Dei nec putaui, quærendum esse, nec dixi*: ac proinde nec quæsita nec examinata quæstionis illius veritate, & quòd inde consequens est, sententia nondum constituta, nihil mirum est si modo aliqua dixerit quæ vni parti fauerent, modo quæ fauerent alteri. Velle autem fuisse illum semper constantem in vna, & quidem in illa quæ deterior est, quod Nou-Augustiniani supponunt; nec honorificum est Augustino, & testimonijs iam allatis falsum esse conuincitur, ipsis etiam Nou-Augustinianis si negare pergant, sibi contradicentibus.

CAPVT IV.

Quartum argumentum, petitum ex odio Augustinianæ ac Medicinalis gratiæ, quo Massilienses laborabant, refutatur.

§. *I.*

Expositam ab Augustino fuisse gratiæ Medicinalis indifferentiam quantum satis erat, & Baianos de Massiliensium ingenio atque virtute nimium bene sentire.

QVARTVM argumentum, seu potius coniectura, qua Nou-Augustiniani sibi persuadent Massilienses non negasse internam gratiam ad voluntatem credendi necessariam, ex eo petitur, quòd nulla idonea causa proferri possit, cur illis eiusmodi gratia displiceret, ex suppositione quòd esset indifferens, seu quòd voluntatem sineret esse ad consentiendum vel dissentiendum indifferentem. *Neque enim istorum mentem fuisse indicere bellum, vel gratiæ, vel Ecclesiæ; sed salua omnibus modis vtriusque pace, ingentes difficultates dissipare voluisse quæ ex gratia Augustini primam credendi voluntatem dante, & homines ad inuicem discernente proficisci videbantur.* Hæc illi. Et quia difficultates illæ nullæ sũt, si semel ponatur indifferẽs gratia; si sequitur eos nequaquã illam negauisse, negauisse igitur tantũ illã quæ consentiendi necessitatem infert, & quæ discretiua est electorum à reprobis, quòd hæc sola patere videatur eorum querelis, & accusationi bus, *fuisse illos ingeniosos, fuisse bonos, non fuisse ex professo hostes gratiæ.* Ergo non fuisse cur gratiam repudiarent, quam pro eo quo valebant ingenio intelligebant carere ijs difficultatibus

De hæres. Pelag. lib. 8. cap. 9.

quæ in Augustini gratia occurrebant. *Merum ergo commentum videri ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Massiliensibus illa impingitur absurditas, & hebetudo, vt contra propriam scientiam, & conscientiam, immania illa portenta ex illo adiutorio indifferenti omnibus præparato sequi formidauerint; & tantis clamoribus questi fuerint.* Et esse incredibile quòd cùm eorum difficultatem Augustinus intelligeret, & quàm facili negotio dissolui possent videret, *sanctissimus eruditissimúsque Doctor contra propriam vel scientiam, vel conscientiam non curauerit, vel vno verbulo errantes emendare*, suggesta indifferenti gratia Hæc illi oratoriè more suo amplificant, rationis, & veritatis defectum supplentes orationis copia. Et quia dixerat Molina potuisse iuuari Augustinum ijs cogitationibus quæ deinde Scholasticis occurrerunt ad reducendos Semipelagianos, fuisséque illas quoque vsui futuras, ad impediendos errores Lutheri & Caluini; nullus aptior locus visus est ad perorandum, & lectores concitandos, vt de Molina pœnas repeterent: tãquam illatæ Augustino, summis Pontificibus, & toti Ecclesiæ iniuriæ reo, *O nimis præcipitem*, inquiunt, *arrogantiæ vocem!* Sed poterant orationis tam prolixæ facere compendium, & cothurnum illum quem contra Molinam induerunt seruare grauioribus argumentis. Hæc est summa totius argumentationis; posito quòd agitaretur quæstio de interna tantum gratia, vel S. Augustinus explicuit illius indifferentiam, & voluntatis arbitrium, ad vtendum, vel non vtendum: vel non explicuit. Neutrum dici potest. Non enim primum, quia statim Massilienses, vtpote ingeniosi, & boni, acquieuissent; neque secundum, quia Augustinus prodidisset Ecclesiæ causam disputandam omisso eo ex quo pendebat certa victoria.

De Spir. & lit cap. 34. De Prædest. SS. cap. 5. Respondeo primò vtrumque posse dici, & quidem primum, quia cũ iam à principio disputationis cum hæresi Pelagiana in libro de Spiritu & litera vsque ad finem,

finem, & libro de Prædestinatione SS. Augustinus dixit *consentire, vel non consentire diuinæ gratiæ propriæ voluntatis esse*; item, *credere, vel non credere, esse in arbitrio voluntatis humanæ; & posse hominem non consentire diuinæ gratiæ si velit*; satis significauit quæstionem esse de gratia, qua vti, vel non vti positum sit in libera potestate voluntatis. Quòd si necessaria hinc esset sequela ad damnandos Massilienses stupiditatis, & hebetudinis; damnaremus illos Augustino præeunte, qui miratur id approbatum à Massiliensibus quod Pelagiani viderunt esse *falsissimum, atque absurdissimum*, & putat *incredibilem* esse eorum absurditatem, quando futura conditionatè puerorum merita sumunt pro absolutis. In quo si potuerunt illi absurdi atque hebetes videri Augustino, atque etiam Prospero, qui vocat illud *nouum absurditatis genus* quare non in alio? nimirum post Tertullianum, Origenem, Luciferum Calaritanum, possunt ipsi quoque Nou Augustiniani inter exempla numerari, eorum quos & virtutis, ac sanctitatis professio & insignis eruditio non impediuere ne sententias amplecterentur absurdissimas, & manifestæ, atque Ecclesiasticæ veritati repugnantes. Suntque Nou-Augustiniani Massiliensibus nimium propitii, dum eorum virtute, atque ingenio factum putant, vt prudenter errarent, essétque rationabilis eorum hæresis.

De præd. SS. cap. 12. & 13.

Ep. ad Aug.

Secundum etiam dici potest, Augustinum scilicet tametsi semper supposuerit, & sæpè significarit vsum vel non vsum diuinæ gratiæ pendere à libero arbitrio, potuisse tamen id vberius explicare; atque ostendere quomodo staret efficacia diuinæ gratiæ cum illa liberi arbitrii, ad cooperandum, vel non cooperandum facultate: neque posse tamen omissionem hanc illi ad vllam culpam imputari, quippe qui vberrimè præstiterit id quod pluris referebat. Intererat credi necessariam esse diuinam gratiam, esse liberum arbitrium, & quod inde necessariò consequitur, esse igitur concor-

diam inter efficaciam diuinæ gratiæ, & arbitrii libertatem. Augustinus hæc efficacissimè, fusissimè, copiosissimè probauit omnibus scripturæ locis, testimoniis etiam SS. Patrum, definitionibus Summorum Pontificum, & Conciliorum decretis: nec quidquam vsquam omisit, quod huic causæ stabiliendæ seruire posset. Constitutis semel hisce principiis, scire insuper qualis esset illa concordia, & in quo posita esset, non tam ad fidem spectabat quàm ad intelligentiam scientiámque rerum creditarum, quæ siue habeatur, siue non habeatur, nihilo minor est obligatio credendi quæ aliunde probata sunt esse diuinitus proposita, seu reuelata. Ac proinde quáuis Augustinus modum illum concordiæ non explicuerit, Massilienses tamen sufficientissimè conuicit, vt intelligerent debere se credere diuina fide, quod assequi ratione non poterant; & vel non esse absurda quæ illi ex Catholica doctrina inferebant, vel si erant absurda, non inde sequi nec bene inferri; satis esse quod probarentur diuinitus tradita, iis qui scripturarum sacrarũ authoritatem, & Ecclesiasticam traditionem reuerebantur. Hanc disputandi rationem SS. Patres seruare solent in præcipuis fidei Christianæ capitibus stabiliendis. Neque enim multùm laborant, vt ostendant quomodo fieri possit, vt tres personæ distinctæ vnicam, & indiuisibilem naturam sibi identificent, aut quomodo duæ naturæ distinctæ in vnam atque indiuisibilem personam coalescant. Satis illis est velle Deum vt hoc credatur: esse illi ius imperandi fidem rerum inexplicabilium; nec consequens esse, vt si nesciamus ipsi, nulla sit verissima, & aptissima ratio, quæ fieri posit id quod videtur nobis impossibile. Arcem igitur veritatis Augustinus contra Massilienses munierit, dum quam proponebat doctrinam, omnimoda authoritate confirmauit, etiamsi modum rei relinqueret non omnino explicatum, dummodo relinqueret omnino probatum. Quod si fuisset diuturnior cum Massiliensibus

concertatio, cœpit enim cum illis agere tantùm sub finem vitæ, & in vnica illa responsione ad Prosperum, & Hilarium; non dubito quin etiam has vmbras difficultatum, quæ nascebantur ex modo concordiæ diuinæ gratiæ cum libero arbitrio, fusiori tractatione fuerit discussurus. & quamuis hæc solutio cumulatè satisfaciat.

§. II.

Maßilienses diuinæ gratiæ neceßitatem auersatos esse præscindendo ab eius efficacia.

RESPONDEO tamen secundò. Argumentum Nou-Augustinianorum esse, vt loquuntur de subiecto non supponente. Quando difficultates omnes quæ Massilienses terrebant, ortas putant non ex necessitate gratiæ præcisè, sed ex efficacitate, atque ex modo quo trahere voluntatem ad consensum in Augustini doctrina videbatur. Et quando id illi non satis obseruasse videntur in scriptis Augustini sexies, ac trigesies, vt dicunt, inspectis; monendi erunt, vt trigesima septima vice inspiciant, & occurret quod eorum oculos toties fugit. Prosperum etiam iterùm legant vt confirmentur.

Occurret nimirum primò quod S. Augustinus lib. 3 & 4. ad Bonifacium dixit, errorem quo Pelagiani diuinam gratiam oppugnarunt ortum esse *ex laude legis, & laude liberi arbitrij*: putabant enim opprobrium esse scriptæ legis, si non sufficeret externa eius propositio ad excitandam hominum voluntatem, putabant similiter opprobrium esse liberi arbitrii, si videretur ita corruptum extructúmque, vt non posset à seipso in bonum ferri: huc pertinet quod dicit in libro de gratia, & libero arbitrio, *Metuendum, ne diuina testimonia*, quæ & allata iam erant, & afferri poterant plurima in defensione liberi arbitrii, *sic intelligantur, vt ad vitam piam, &*

Li. 3. cap. 8.
Lib. 4 cap. 2. & 6.

bonam conuersationem, cui merces æterna debetur adiutorio, & gratiæ Dei, locus non relinquatur, & audeat miser homo quando bene viuit, & bene operatur, vel potiùs bene viuere, & bene operari sibi videtur, in seipso, & non in Domino gloriari, & spem recte viuendi in seipso ponere, vt sequatur eum maledictum Hieremiæ. Maledictus homo qui spem habet in homine, & firmat carnem brachii sui: & explicans quid istud sit, firmare carnem brachij sui. *Brachium*, inquit, *pro potentia posuit operandi, in nomine autem carnis intelligenda est humana fragilitas, ac per hoc; firmat carnem brachii sui, qui potentiam fragilem atque inualidam, idest humanam sibi sufficere ab bene operandum putat: nec adiutorium sperat à Domino.* Et quia Semipelagiani ideò Semipelagiani erant, quia hoc dicebant de initio fidei, quod Pelagiani de toto iustificationis negotio, vt ipsi quoque sæpè aduersarij fatentur: quis dubitat quin eandem bene incipiendi, hoc est volendi credere facultatem, ad laudem similiter spectare putauerint liberi arbitrij? hoc vero intelligi potest ex Prospero, qui Collatorem quia dixerat Iobum habuisse virtutem resistendi tentationibus, cùm debuerit potiùs dicere illam accepisse, ita vrget, *Vnius verbi correctio totam illam gloriam quam humanis viribus assignare voluisti, sobrietate aliqua temperasset, vt illa mirabilis in tanta afflictione patientia, & Dei adiutorio, & libero hominis adscriberetur arbitrio.* SED VERITVS ES NATVRÆ HVMANÆ MINVERE LAVDEM SI EI PROFITERERIS A DEO DATAM ESSE VIRTVTEM. Hinc illa *virtutis semina*, beneficio Creatoris *inserta*, & post peccatum etiàm retenta, hinc illæ *reliquiæ integræ naturæ*, in natura vitiata relictæ; hinc illa *naturalis possibilitas*, & *naturalis facultas*, quam toties obtendunt apud Prosperum, & Hilarium, apud Augustinum his respondentem, per quam docent *perueniri posse ad gratiam*, hinc id quod refert Hilarius *voluntate conditoris concessum naturæ vt possit exhibere fidem, & nullam esse ita deprauatam, vel extinctam, vt non debeat vel*

Con. Coll. Cap. 35.

Idem con. Coll. def. 7.

Aug. de Præd. SS. cap. 5.

Con. Coll. def. 7.

De præd. SS. cap. 5.

posſit ſe velle ſeruari: ideóque non poſſe dici de fide, quid habes quod non accepiſti. Quæ omnia ſatis oſtendunt erraſſe Maſſilienſes quòd putarent iniurioſam eſſe naturæ vniuerſam illam gratiæ neceſsitatem, qua fieret vt ne minimum quidem initium bonæ voluntatis à ſeipſa poſſet exprimere, & ideò Auguſtinus toties illis ſuperbiam exprobrat, & quod vellent in ſe ipſis gloriari.

Iam verò per ſe ſatis patet, occupatos errore illo non potuiſſe ſanari, ſi prædicaretur indifferens gratia. Quid enim refert quòd ſit indifferens, vel quòd ſit neceſſariò determinans? vtrouis dato ſemper ſtat naturam ita eſſe perditam, ita facultate omni, ac poſsibilitate bene viuendi priuatam, vt niſi diuina gratia ſubleuetur nullum ne minimum quidem motum ad ſalutem poſsit habere, quæ eſt illa difficultas quam Maſsilienſes ſorbere non poterant.

Huic errori affinis erat alius quo putabant eſſe de ratione liberi arbitrij, vt poſſet aliquid ſolum, & deſtrui, non modò ſi iuuetur gratia neceſſariò determinante, ſed omnino ſi vt iuuetur indigeat, & hoc quoque reſiduum erat in doctrina Maſsilienſium ex doctrina Pelagianorum. Hos enim arbitratos libertatem deſtrui neceſsitate gratiæ in vniuerſum, & non ſolum talis gratiæ, conſtat primò ex eo quòd ſcribit Hieronymus in Epiſtola ad Cteſiphontem vbi Pelagij diſcipulum ita loquentem inducit. *Deſtruitur voluntas quæ alterius ope indiget:* & libro aduerſus Pelagianos, cùm conceſsiſſet Atticus, qui cauſam agebat orthodoxorum, egere nos Dei adiutorio in ſingulis rebus, v. g. vt ſcribamus, vt loquamur, vt curramus: inſtat Critobulus qui pro Pelagianis diſputat. *In quo igitur liberum habemus arbitrium, & Dei in nos gratia cuſtoditur ſi ne hoc quidem abſque Deo poſſumus facere?* Senſus eſt, quomodo ſtat gratia creationis per quam liberum arbitrium accepimus ſi ne illa quidem poſſumus ſine Dei adiutorio, quæ iam ſunt enumerata. Vbi vides ne naturalis quidem

concursus necessitatem velle illos admittere, vt seruari possit liberum arbitrium. Vnde addit postea, *quomodo in cæteris creaturis conditionis ordo seruatur; sic concessa semel liberi arbitrii potestate, nostræ voluntati omnia derelicta sunt.* Et iterum libro secundo: *Quomodo seruas liberum arbitriũ, qui dicis hominem nihil posse nisi semper Deus adiuuerit?*

Idipsum patet ex Augustino in Epistola ad Sixtum,
Epist. 105. vbi de Pelagianis sic loquitur: *Quod enim putant auferri sibi liberum arbitrium, si nec ipsam bonam voluntatem sine adiutorio Dei hominẽ habere cõsenserint, non intelligunt non se firmare humanum arbitrium, sed impellere vt per inania*
Epist. 106. *feratur.* Et in Epist. ad Paulinum Pelagianorum sententiam hanc refert. *Non esse liberum arbitrium si Dei indiget auxilio, quoniam in propria voluntate habet quisque facere aliquid vel non facere.* Et ideò Valentinum & cum eo Monachos monet, *Ne sic defendant liberum arbitrium, vt ei bona opera sine Dei gratia tribuant*, quod scilicet Pelagiani faciebant, atque in eandem sententiam scripsit librum de gratia & libero arbitrio, vt tolleret errorem eorum qui putant si necessaria est gratia, non esse liberum arbitrium, vel si est liberum arbitrium, non esse necessariam gratiam.

Et constat Semipelagianos eodem nixos fuisse principio. Vnde Cassianus cùm neque gratiam negare vellet, neque liberum arbitrium, duos constituebat ordines, alium eorũ in quibus gratia operebatur sine libero arbitrio, aliũ eorum in quibus ita liberũ arbitrium re-
Con. Coll cap. 39. gnabat sine gratia, vt constat ex sexta definitione Prosperi, qui huiusmodi sentẽtiam sic reiicit, *qua si ita vtrũ-*
Con. Coll. cap. 17. *que recipiendum sit, vt in aliis hominibus voluntas gratiam, in aliis gratia præueniat voluntatem, & non ita vt in omnibus voluntas gratiam subsequatur. Quoniam secundùm ipsos, si aufertur liberum arbitrium, cùm à gratia præuenitur, aufertur gratia cùm à libero arbitrio præuenitur.* Et verò clarissima sunt Cassiani verba quæ refert idem Prosper. *Nec enim Deus talem hominem fecisse credendus est, qui*

nec velit vnquam nec posit bonum, alioqui nec liberum ei permisit arbitrium. De bono loquitur quod ad salutem pertinet, & de sufficientia ad bonũ, quam liberũ arbitriũ vi creationis accepit. Et vide quomodo inferat non esse liberum arbitrium si vi creationis non habeat facultatem operandi bonum, sed gratia insuper indigeat.

Adde quod est in disputatione de Deo trino, & vno Arnobij Catholici contra Serapionem tuentem partes hæreticorum, vbi cum negasset Arnobius, *liberum arbitrium effici posse sine peccato, vel laudem adipisci diuinam nisi Dei auxilio iuuaretur*; infert Serapion. ERGO NON EST LIBERVM ARBITRIVM. Ex quibus manifestè colligitur, putauisse Pelagianos & Massilienses destrui libertatem arbitrij, non solùm gratiæ qualitate, si nimirum esset necessariò determinans eo modo quo volunt Nou-Augustiniani: sed ipsa præcisè gratiæ necessitate, qualiscumque tandem illa foret: & quod dicitur liberum arbitrium posse agere, vel non agere, sic accepisse, vt intelligeretur *solum posse*, ac sine adiutore, quasi libertas arbitrij postularet non tantùm vt esset liberum à coactione, aut agendi necessitate, sed etiam à languore, ab infirmitate, ab indigentia, & paupertate.

Ac proinde perspicuum est falsum esse quod Baiani supponunt, potuisse Semipelagianorum querelas vno verbulo sopiri, si diceret Augustinus quæstionem esse de gratia indifferenti, quia siue illa diceretur indifferens, siue illo modo determinans, stabat semper fixus ipsorum cerebro clauus ille, liberum arbitrium non esse liberum, quando sine adiutorio ne inchoare quidem poterat bonam vitam.

Hinc connexus erat Massiliensium tertius error, quo putabant hominem ex acceptis nihil mereri, sed ex iis tantùm quæ per se ipse præstitisset, & erant hæ quoque Pelagianorum reliquiæ, vt constat ex S. Hieronymo apud quem ita loquitur Critobulus. *Si absque Deo, & nisi per singula ille me iuuerit, nihil possum agere, nec pro*

bonis me iustè operibus coronabit, nec affliget pro malis, sed in vtroque suum vel recipiet, vel damnabit auxilium: Et deinde, *Mihi autem nullus auferre poterit liberi arbitrii potesta-*
Cap. 39. *tem, nec si in operibus meis Deus adiutor extiterit, non mihi debeatur merces, sed ei qui in me operatus est.* Idem clarissime testatur Prosper contra Collatorem vbi definitionem hanc refert Semipelagianorum. *Miratur Dominus atque collaudat, cunctisque illis qui ex Israëlis populo crediderant præfert, dicens: Amen dico vobis non inueni tantam fidem in Israël. Nullius enim laudis esset ac meriti, si id in eo Dominus quod ipse donauerat, prætulisset.* Subiicit Prosper. *Impius sensus, qui putet beatiorem esse hominem cui Deus nihil dederit, quàm cui vniuersa contulerit.* Et paulò ante
Cap. 38. eorumdem sententiam sic explicat, & impugnat. *An dicendum est omnes virtutes quidem inter Dei dona numerandas, sed in illis hominem quas de proprio habuerit esse laudabilem, & ibi esse merita vbi Dei dona non fuerint?* & post, *Sic autem putasti de testimonio laudatæ fidei præiudicium donis gratiæ posse generari, quasi fides vbi ostenderetur laudata,*
Cap. 38. *non doceretur esse donata.* Et iterum. *Nullo igitur modo Christiana corda suscipiunt quod persuadere conatus es, eos qui gratia Dei sunt, id quod sunt, nec laudem vllam habere nec meritum.* His verò Catholicam doctrinam opponit. *Nec merito ac laude priuantur, qui vnde æterna bona mereantur accipiunt, tantóque beatiores fiunt, quanto pauciora habuerint quæ ipsorum sunt, & quanto plura quæ Dei sunt.* Vides in illa doctrina meritum negari, vbi iuuamur, & hæc duo veluti contraria inuicem opponi, meritoriam esse virtutem & esse donatam Ergo cùm gratia quantumuis sit indifferens, adiuuet tamen liberum arbitrium, & adiuuet eleuando illius facultatem, & complendo, vt adiuta possit quod per se præstare nequit: & cùm negari non possit, quin id quod ex tali gratia sequitur, & vocetur, & sit Dei donum, etiam apud Augustinum, vt constat ex locis antea productis, in quibus indifferentem tantam gratiam consentientibus

aduersarijs

aduersariis admittebat : sequitur Massilienses non potuisse conciliari, quamuis diceretur gratia, quæ ab illis exigebatur, relinquere in voluntate indifferentiam agendi, quia semper restabat quod illi nolebant concedere, donatam esse virtutem quæ meritoria est.

Huc pertinet erronea illa, quam habebant, fatalis necessitatis imaginatio. Neque enim fatum in eo tantùm ponebant quòd diuina constitutio ligaret hominum voluntates, tollerétque indifferentiam volendi aut non volendi, sed in eo etiam quòd diuina beneficia distribuerentur, quasi cæco modo, & non habita ratione præcedentium meritorum, præsertim si distribuerentur inæqualiter. Patet hoc ex S. Augustino de dono perseu. cùm dicit. *Defenditur autem sine meritis Dei gratia, idest vera gratia, etiamsi paruuli baptizati, sicut Pelagiani sentiunt, non eruantur de potestate tenebrarum, quia nulli peccato, sicut putant, tenentur obnoxii, sed tantùm in Regnum Domini transferuntur. Etiam sic enim sine vllis bonis meritis datur eis Regnum quibus datur, & sine vllis malis meritis non datur eis quibus non datur. Quod aduersus eosdem Pelagianos dicere solemus, quando nobis obiiciunt,* QVOD FATO TRIBVAMVS DEI GRATIAM, DICENDO EAM NON SECVNDVM MERITA NOSTRA DARI. *Ipsi enim potius Dei gratiam fato in paruulis tribuunt, qui dicunt* FATVM ESSE VBI MERITVM NON EST. Vides vt Pelagianis fatum erat gratiam dari, & non secundùm merita recipientium : & vt Augustinus hoc etiam ad paruulos trahebat, quorum voluntas, quia nulla est, consequenter neque ligari huiusmodi fato, neque solui poterat. Idem apertissimè ponitur in libro 2. ad Bonifacium, vbi Augustinus, *nec sub nomine gratiæ fatum asserimus quia nullis hominum meritis gratiam dicimus concedi.* Item, *verùm hic se isti satis aperiunt, cùm enim propterea nobis calumniantur dicentes nos* FATVM GRATIÆ NOMINE ASSERERE, QVIA NON SECVNDVM MERITA NOSTRA DICIMVS DARI DEI GRATIAM, *procul dubio confitentur, quia ipsi eam*

cap. 12.

cap. 5.

secundùm merita nostra dari dicunt. Iterùm, *Itáne verò filii superbiæ, inimici gratiæ Dei. O noui Hæretici Pelagiani, quisquis dicet gratia Dei omnia hominis bona merita præueniri, nec gratiam Dei meritis dari, ne non sit gratia si non gratis datur, sed debita merentibus redditur;* FATVM VOBIS VIDEBITVR ASSERERE? Et demum, *hic respondebit hanc ipsam beneuolentiam Dei, qua non merita sequitur, sed bona indebita gratuita bonitate largitur,* FATVM POTIVS ESSE DICENDVM. Vides istorum hominum deliria, quibus sub nomine gratiæ videbatur induci fatum, si ea *non esset debita præcedenti merito*, neque hoc postulabant, vt talis esset, qua vti vel non vti liceret hominum arbitrio, sed omnino *vt esset debita*, nec daretur *sine præuia causa meritorum.* Quid igitur iuuisset ad dissipandam apprehensionem illam, si Augustinus inculcaret indifferentem esse gratiam, & qua liberum esset vti vel non vti? Numquid erat semper gratia indebita, & quam nulla merita præcederent? hoc autem illis fatum erat.

Huc etiam spectat quod illi potissimum abhorrebant ab inæqualitate vel disparitate gratiarum, nec sorbere poterant, quòd Deus alios aliis præferret, existente ipsorum causa pari. Putabat enim inde sequi fato fieri, vt hominum alii miseri essent, alij felices. Quæ vmbra non purgatur per indifferentem gratiam; quantumuis enim indifferens sit, non tollit quominus inæqualis admodum sit eius distributio, ac proinde semper illis fatum erit etiam hæc gratia, quantumuis indifferentiam in voluntate relinquat. Ex quibus omnibus liquidò constat falsum esse quod assumunt Nou-Augustiniani, cessaturos fuisse Masilliensium omnes scrupulos, si Augustinus non aliam illis gratiam obtulisset, quàm quæ indifferens est; nec fuisse illos tali gratia repugnaturos quòd nihil haberet quod ipsorum cogitationibus repugnaret.

§. III.

Etiam ingeniosi, & probi queruntur de Prædestinatione antecedente quæ per gratiam indifferentem exequenda est.

SED quia Augustinus dum impugnat Semipelagianos, diuinum etiam propositum de saluandis aliquibus, & gratiam huiusmodi propositi executricem commendat, quam vocat gratiam *secundùm propositum*, addendum est hoc quoque posito nullam esse aduersariorum coniecturam: nec sequi cessaturum omnem Semipelagianorum prætextum proposita gratiæ indifferentia. Id quod probatur manifestè nostrorum temporum experientia. Nam cùm duæ modò sint Catholicorum Doctorum sententiæ, quarum altera prædestinationem ad gloriam admittit, ante præuisa prædestinatorum merita absolutè futura, quòd putat esse illud Augustini *propositum*, & bonorum insuper actuum qui sunt necessarij ad effectum huiusmodi propositi prædefinitiones, vnde sequatur gratia eorum operatiua, quæ est *gratia secundùm propositum*: altera quæ non admittit prædestinationem ad gloriam, nisi post præuisionem absolutam futurorum meritorum: contingit plerosque posterioris sententiæ sectatores impugnare priorem eo nomine, quòd desperationem adducat, quòd non relinquat locum adhortationi, & correptioni, quòd speciem aliquam contineat acceptationis personarum, quòd fatalem redoleat prouidentiam, nimísque ad Caluinum accedat. Prædefinitiones verò illas liberorum actuum, eorumdem libertati putant esse contrarias. Videri possunt quæ super ea re scripsere Vasquez & Lessius, & alij recentiores, dum impugnant opinionem Suaris. Et tamen Suares, & qui cum illo sentiunt, admittunt gratiam quæ componitur cum indiffe-

rentia voluntatis eiusque infallibilitatem, & prædefinitionum efficaciam cum ea indifferentia non incommodè conciliant. Quid igitur sibi volunt Nou-Augustiniani, dum negant fieri potuisse, vt tam stupidi, támque bardi essent Massilienses, vt Augustino repugnarēt, si gratiam ille indifferentem proposuisset? aut cur accusandum putent Augustinum, si non satis illam indifferentiam explicuerit, & inculcarit? ecce fusissimè illam explicuere Suares, & qui cum eo sentiunt, neque tamen adhuc iis qui Vasquezii Lessiique doctrinam præferunt, fieri satis potuit. Nam volunt *mirum* esse atque *incredibile* tantam fuisse Massiliensium quorumdam tarditatem, quanta fuit Vasquezii, Lessii, & eorum omnium qui cum illis philosophantur; num etiam concludunt Suarem cum suis admisisse gratiam necessariò determinantem voluntatem nostram, sublata eius indifferentia in agendo, properterea quòd Vasquez, & Lessius qui non sunt mortalium omnium ineptissimi, aut stupidissimi, eadem absurda inferunt ex illius sententia, quæ inferebant Massilienses ex sententia Augustini? quis non videt vitream esse, ac fragilem totam hanc aduersariorum ratiocinationem?

Iam quòd Molinæ iactantiam accusant, tanquam Ecclesiæ Dei, & sanctis Patribus, ipsique potissimum Augustino iniuriosam, quòd putarit consequentium temporum lucubrationibus afferri potuisse aliquid lucis ad pellendas Semipelagianismi tenebras, & Caluinismum occupandum; videbimus quam ille pœnam mereatur, quando Baiani nobis exposuerint, quàm modestè de se, quámque honestè de Ecclesia senserit Nouus-Augustinus in his pronuntiatis quæ manifestè colliguntur ex ipsius scriptis. *Catholicas veritates, & bases fidei fuisse in Ecclesia Romana obliteratas à tempore Scholasticorum*: cúmque eædem veritates à Michaële Baio reformarentur, iterúmque proponi inciperent, *scandalum dedisse in eadem Ecclesia*: cognito huiusmodi

Lib. 3. de stat. puræ nat. cap 22 & de statu lap. lib. 4. cap. 27.

ſcandalo Eccleſiam cenſuiſſe pertinere ad *prudentiam ſuam directricem eaſdem veritates prohibere:* non potuiſſe Eccleſiam aliter facere, propterea quòd *nullus eſſet inter omnes eius Doctores qui poſſet oſtendere eſſe illam Auguſtini doctrinam ab Eccleſia quondam conſecratam.* Iam quando natus eſt homo in mundo, qui potuit hoc oſtendere ceſſare prohibitionem Eccleſiæ, licitúmque eſſe veritas illas veritates vindicare, atque è latebris erutas donare publica libertate. Hæc meditentur Nou-Auguſtiniani, & cùm definierint quàm ſint ſapienter dicta, quàm modeſtè, quàm congruenter præconceptæ infallibili authoritati Eccleſiæ Romanæ, tum verò de Molinæ crimine pronuntiare poterunt.

CAPVT V.

Semipelagianos negaſſe internam gratiam ad initium fidei, & credendi voluntatem neceſſariam probatur manifeſtis SS. Auguſtini, Proſperi, atque Hilarij.

§. I.

Affirmare ſufficientiam naturæ, vel liberi arbitrij, eſt negare neceßitatem diuinæ gratiæ.

NOV-AVGVSTINIANI cùm propoſuiſſent ſententiam Maſſilienſium colligere ex libris Proſperi, & Hilarii ad Auguſtinum, & ex ipſius Auguſtini reſponſis ad eoſdem, nullum ex locis illis afferre potuerunt teſtimonium quo conſtaret Maſſilienſes non negauiſſe internam gratiam: ſed cùm illa deeſſent coacti ſunt committere ſeſe incerto coniecturarum, vt ex iam dictis iam ſatis patet. Sed mirum eſt quòd dum tam ſtudioſè teſtimonia quærerent, quibus proba-

rent id quod volebant, non aduerterint ea quibus intelligere poterant probari contrarium. Adeò enim sunt frequentia, adeóque manifesta omnibus paginis illorum opusculorum, vt qui ea non inuenerunt, nihil aliud quàm sua somnia quæsiisse videantur.

Nam primò cùm sufficere naturam ad initium fidei, & non requiri gratiam, sint propositiones æquiualentes, qui fieri potuit vt qui priorem legebant, secundam negauerint? vide autem an obscurè asseruerint sufficere naturam. S. Prosper in Epistola sua vbi distinguit duplicem gratiam in sententia Massiliensium, aliam vocat *initialem* quam dicit *pertinere ad conditionem naturæ*, esséque illam, *per quam homo constitutus est liberi arbitrii, & rationalis, beneficio creatoris*: atque hanc esse *naturalem facultatem per quam homo quærendo, pulsando, petendo, perueniat ad saluantem gratiam bono naturæ bene vsus*: hoc verò est *sufficere initialem* illam gratiam, quæ est naturalis facultas & bonum naturæ, vt perueniatur ad Christi gratiam. Et confirmatur ex eo quòd subiungit, *consequens putant vt quia præuaricator ideò dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuisse quia voluit: & quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum: parique momento, animum se vel ad vitia, vel ad virtutes mouere, quem bona appetentem gratia Dei foueat, mala sectantem damnatio iusta suscipiat.* Nemo dubitare potest quin Massilienses crediderint liberum arbitrium sufficere ipsum sibi *vt moueatur ad malum*, neque ad hoc indigere adiutorio gratiæ. Cùm ergo tantùm habere facultatis dicerent, *vt se moueret ad bonum*, concepto nimirum bonitatis amore, quis dubitet credidisse sibi quoque sufficere illud ad bonam voluntatem, nec indigere adiutorio gratiæ? hinc est quod addit postea, eos quoque quibus Euangelium non prædicatur, inexcusabiles ideò videri Massiliensibus, quòd ideò non annuncietur, quia illi præsciti sunt non habituri credendi voluntatem *cùm possent ad vnius veri*

Dei cultum instrui intelligentia naturali. Ecce, intelligentia naturali possunt homines instrui ad verum Dei cultum, & propterea iusta videtur Massiliensibus gratiæ substractio, aliàs concedendæ : eundem habet sensum, quod refert postea. *Ita demum posse vnumquemque ad correctionem, & ad perfectum iuuari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse, & libertatem suam ob hoc Dei auxilio iuuandam, si quod Deus mandat elegerit.* Idem constat ex cap. 39. definitione 4. contra Collatorem, vbi quod dicit S. Paulus, *sufficientiam cogitandi quæ Dei sunt*, inesse sibi ex Deo, Prosper opponit doctrinæ Massiliensium existimantium inesse sibi sufficientiam illam *ex naturali effectu*: & hoc est quod deinde inculcat dum compendio colligit eorumdem doctrinam existimantium *inesse nobis naturaliter virtutum semina, beneficio creatoris inserta, vt posit qui voluerit* IVDICIO NATVRALI DEI GRATIAM PRÆVENIRE. Cap. 40.

Idem apertè Hilarius significat his verbis ad Augustinum. *Cæterùm ad nullum opus vel incipiendum, nedum perficiendum quemquam sibi sufficere posse consentiunt: neque enim alicui operi curationis eorum annumerandum putant exterrita, & supplici voluntate vnumquemque ægrotum velle sanari.* Vide quare quamuis putent vnumquemque *sibi sufficere* vt velit sanari; negant tamen quemquam *sibi sufficere* ad inchoandum opus bonum, quia scilicet hoc quod est velle sanari, iuxta eorum sententiam non pertinebat ad opus curationis. Eodem spectat quod addit ex eorum sententia: *fidem remansisse in natura, licet vitiata, & inesse naturæ quòd posit excitari* hoc ipso quòd ignoranti veritas prædicatur.

Augustinus de Prædest. SS. post allata Apostoli verba, *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est; Attendamus hic;* inquit, *& verba ista perpendant qui putant ex nobis esse fidei cœptum, & ex Deo esse fidei supplementum;* & ponderatione illa vsus, cùm priùs sit cogitare, quàm credere, postquam Cap. 2.

Apostolus negat sufficientiam nobis inesse cogitandi, consequenter negandam putat à Masilienlibus sufficientiam credendi. Illam igitur Masilienses tuebantur, & ideò Augustinus; *Quocirca sicut nemo sibi sufficit ad incipiendum, vel perficiendum quodcumque opus bonum, quod iam isti fratres, sicut vestra scripta indicant, verum esse consentiunt.* ITA NEMO SIBI SVFFICIT AD INCIPIENDAM, VEL AD PERFICIENDAM FIDEM, SED SVFFICIENTIA NOSTRA EX DEO EST. Id quod illi fratres negabant. Idem repetit cap. 9. de dono Perseu. & cap. 13. Hic ego scire velim à Nou-Augustinianis qui Masilienses supponunt fuisse cordatos viros, & minimè stupidos, quomodo ista concilient, vt dicantur illi credidisse nos ex nobis ipsis siue ex naturali nostra facultate habere sufficientiam qua possimus velle credere: & tamen illam sufficientiam includere necessariò gratiam internam indebitam, naturæ superadditam? Natura dicíne potest sufficientiam habere in eo in quo indispensabiliter indiget superaddito comprincipio? Esto gratia ista non inferat agendi necessitatem; an ideo non iuuat? non supplet incompletam virtutem naturæ? non eleuat ad id ad quod pertingere ipsa per se non potest? & dixerint Masilienses nos *nobis sufficere*, ad hoc præstandum, ad quod fatebantur nos tali subsidio indigere?

Eundem sensum habet quod dicebat olim Augustinus, quando nondum discussa Semipelagianorum doctrina cum illis aliquando sentiebat, in expositione illa Epistolæ ad Romanos. *Quòd ergo credimus, nostrum est, quòd autem operamur, illius est, qui credentibus dat Spiritum sanctum.* Quod quo sensu intelligeretur ostendit

Cap. 23. sententiæ correctio in 1. Retract. cum dicit, *vtrumque ergo nostrum est.* Intelligebant igitur Semipelagiani, quòd credimus ita nostrum esse, vt sufficeret nobis nostra virtus, nec esset necessarius gratiæ concursus, quo fieret vt non esset tantùm nostrum, sed etiam Dei. Atque hoc ita esse intelligēdum docet Augustinus ipse,

De nat. & grat. cap. 45.

ipſe qui ſimilem Pelagij loquutionem, qua dicebat noſtrum eſſe non peccare; negat in ipſo etiam Adamo fuiſſe veram. *Si de integra*, inquit, *& ſana hominis natura loqueretur, quam modò non habemus .... ne ſic quidem diceret quòd non peccare noſtrum tantummodo ſit, quamuis peccare noſtrum eſſet. Nam & ibi eſſet adiutorium Dei, & tanquam lumen ſanis oculis, quo adiuti videant, ſe præberet volentibus.* Vbi vides illud, *noſtrum eſt*, Auguſtinũ ita interpretari, vt ſit tantũmodo noſtrũ: & negare noſtrũ dici id ad quod requiritur Dei adiutoriũ, quale erat in Adamo. Ergo & quando ipſe dicebat olim nõdum ſatis inſtructus, noſtrum eſſe credere, & quãdo id ipſum poſtea Semipelagiani, antiquam illam amplexi Auguſtini ſententiam inculcabant; intelligebãt ita eſſe tantummodo noſtrum vt ne tale quidem requirerent adiutorium, quale Adamus habuerat ad non peccandum.

§. II. *Hoc ipſum negatur dum aſſeritur gratiam dari ſecundùm merita.*

SECVNDO idem conſtat ex eo quòd Auguſtinus toties infert ex doctrina Semipelagianorum tanquam abſurdum, ſequi nimirum gratiam Dei dari ſecundùm merita recipientium, ac proinde nec eſſe gratiam, quippe quæ reddatur debita, cum deberet eſſe gratuita; loquitur autem de primo gratiæ adiutorio. Nam quòd ſecundum detur illud merentibus per bonum vſum primi, & tertium per bonum vſum ſecundi, nulla controuerſia eſt. Sed primum quod datur ſupponit ſemper Auguſtinus eſſe debere *gratuitum* atque adeo *indebitum*, itàque definitum eſſe in Concilio Palæſtino, & Pelagium coactum eſſe conſentire huic definitioni. Nec opus eſt teſtimonia referre, quia vix eſt vllum caput in libris de prædeſtinatione ſanctorum, & de dono perſeuerantiæ, vbi Auguſtinus non vrgeat hoc argumentum. Manifeſtum autem eſt nullam eſſe gratiam ante illam quæ prima eſt: ergo eſt pariter ma-

nifestum si ante illam quæ prima est, datur meritum, ex sententia Semipelagianorum, illud meritum, & consequenter bonam voluntatem sine qua nullum est meritum, esse ante primam gratiam ex eadem sententia: ac proinde non esse ex gratia, alioqui daretur gratia prior primâ, quod implicat.

§ III.

Item dum prioritas aut præuentio nostræ operationis ad diuinam gratiam adstruitur.

TERTIO eodem pertinet quod etiam Augustinus multoties infert, iuxta eandem Semipelagianorum doctrinam, liberum arbitrium præuenire Dei gratiam: nos priores esse in bono prosequendo, & Deum postea subsequi; nos dare priusquam ab eo accipiamus: bonam voluntatem nostram esse præuiam, &c. quæ passim occurrunt in citatis libris. Quæ omnia manifestè supponũt Semipelagianos nullam agnouisse gratiam internam, indebitam, & naturæ superadditam. Si enim agnouissent quâ fide quâue authoritate & æquitate reos vocaret Augustinus, quòd dicerent bonam voluntatem nostram præcedere gratiam, cùm illam ipsam bonam voluntatem non agnoscerent nisi ex gratia consequentem? Quomodo dici possemus ex eorum sententia nos priùs dare, ac deinde à Deo accipere; si docerent nos nihil habere quod possit donari, nisi ex accepto prius dono gratiæ? Est igitur indubitatum, in eo quòd sentiebant, nos esse priores in bonis operibus, & priùs dare bonam illam voluntatem, & qualescumque conatus liberi arbitrij; exclusisse illos internam, & indebitam gratiam tanquam non necessariam. Et exclusionem hanc satis
de prædest. SS. c. 2.
exprimit Augustinus cùm ita Semipelagianam doctrinam explicat. *Nolens ergo his tam claris testimoniis repugnare & tamen volens à se ipso sibi esse quod credit; quasi componit homo cum Deo, vt partem fidei sibi vendicet, at-*

que illi partem relinquat: & quod elatius est, PRIMAM TOLLIT IPSI, SEQVENTEM DAT ILLI: *& in eo quod dicit esse amborum,* PRIOREM SE FACIT: POSTERIOREM DEVM. Nempe quia non dicebant Semipelagiani fidem *ita esse amborum*, quemadmodum intellexit postea Augustinus, cum dixit *vtrumque nostrum esse, & vtrumque Dei*, tum quòd credimus, tum quòd ex illa fide bene operamur: itaut quidquid pertinet ad bonam vitam, à principio ad finem indiuisim & Deo tribueretur, & libero arbitrio; Sed negotium salutis ipsi veluti transversim secabant: & primam partem homini soli, secundam Deo tribuebant; hoc autem facere non poterant nisi excludendo à priori illa parte concursum diuinæ atque indebitæ gratiæ.

Exprimit eandem exclusionem Prosper cùm dicit, *Ac sic cum in his qui tempus acceperunt liberæ voluntatis, duo sint quæ humanam operentur salutem, Dei scilicet gratia & hominis obedientia:* PRIOREM VOLVNT OBEDIENTIAM ESSE QVAM GRATIAM, VT INITIVM SALVTIS EX EO QVI SALVATVR, NON EX EO CREDENDVM SIT STARE QVI SALVAT: *& voluntas hominis diuinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subiiciat voluntatem.* Quid clarius, quàm dum dicitur initium salutis non esse ex eo qui saluat, gratiam excludi?

§. IV.

Massilienses diuinæ gratiæ necessitatem ad initium fidei apertè negant.

QVARTO Aperta sunt alia pleraque testimonia quæ illam gratiæ exclusionem, & manifestam negationem continent. Augustinus, *Sed nunc eis respondendum esse video, qui diuina testimonia quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, vt nouerimus* EX NOBIS QVIDEM NOS HABERE IPSAM FIDEM; *sed incrementum eius ex Deo,* TANQVAM FIDES NON AB IPSO DONETVR NOBIS. Donari nobis potestatem credendi per gratiam natu- de prædest. SS. c. 2.

ræ superadditam, & Deum insuper credentibus cooperari, est certè fidem donari: Ergo qui donari negant, negant illam gratiam, atque illam cooperationem, & hoc est quod mox addit ex eadem doctrina, *Non pertinere ad Dei gratiam quod credere cœpimus.*

Idem de seipso cum Semipelagianis olim errante. *Quo præcipue testimonio* (Cypriani dicentis in nullo gloriandum) *etiam ipse conuictus sum, cùm similiter errarem, putans fidem qua in Deum credimus,* NON ESSE DONVM DEI, *sed a nobis esse in nobis* .... NEQVE ENIM FIDEM PVTABAM DEI GRATIA PRAEVENIRI, *vt per illam nobis daretur quod posceremus vtiliter, nisi quia credere non possemus, si non præcederet præconium veritatis. vt autem prædicato nobis Euangelio consentiremus,* NOSTRVM ESSE PROPRIVM, *& nobis ex nobis esse arbitrabar.* Vide quam gratiam requireret, nimirum, vt *præcederet præconium veritatis*, & nullam aliam. Eâ enim positâ credere *nostrum esse proprium*; & *nobis ex nobis esse.* Potéstne quidquam dici manifestius? Idem explicans illud Apostoli, Quid habes quod non accepisti? *Nihil autem huic sensui tam*
Ib. cap. 5. *contrarium est, quàm de suis meritis sic quemquam gloriari:* TANQVAM IPSE SIBI EA FECERIT NON GRATIA DEI. & deinde *Ac per hoc vbi dicitur, quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? quisquis audet dicere, habeo ex me ipso fidem: non ergo accepi, profecto contradicit &c.* Putabant igitur Massilienses hominem sibi ipsi facere meritum fidei, non gratiam Dei: & negabant se ex eadem gratia fidem accepisse aliter quàm accipiendo naturam, in qua inesse putabant sufficientem ad credendum voluntatem, id quod Augustinus excludi putat illis verbis. *Quis te discernit?* Deus enim non potest censeri discernere fidelem ab infideli, per illud auxilium quod perinde concurrit ad infidelitatem atque ad ipsam fidem, sed per illud quod est determinatum ad fidem tantùm. Natura autem, & naturalis facultas nihilo minus concurrit ad infidelitatem quàm ad fi-

dem: Ergo Deus non potest dici discernere fidelem ab infideli dando naturam tantùm, vel naturalem facultatem. Et hoc vult Augustinus cùm postulat à Semipelagianis gratiam quæ discernat bonos à malis, non quæ sit communis bonis & malis.

Idem in conclusione libri de prædestinatione SS. vbi doctrinam Massiliensium ad hoc reducit, *Dei donum esse incrementum fidei, initium vero fidei quo in Christum primitus creditur, ab homine ipso esse*: NEC ESSE DONVM DEI; *sed hoc exigere Deum, vt cùm id præcesserit, cætera tanquam hoc merito consequantur quæ Dei dona sunt.* Fidem non esse donum Dei, & non ex gratia esse, idem sunt: & ideo qui negant fidem esse donum Dei, consequenter negant necessariam esse ad fidem Dei gratiam. Quod etiam confirmant cùm dicunt, Deum donatorem exigere fidem illam, vt eius merito sua deinde dona largiatur. Quæ cogitatio supponit incipere Dei dona post fidem, & consequenter nullum esse Dei donum naturæ superadditum quod fidem præcedat; ac proinde nec vllam gratiam. Cap. 21.

In libro de dono perseu. iterum negant Semipelagiani initium fidei esse donum Dei, & Augustinus contra illos testimonio Ambrosii probat nos fidem quoque à Deo accipere, quatenus accipimus *cogitationes pias, per quas habemus fidem.* Hoc igitur Massilienses negabant, nos accipere à Deo pias cogitationes, quibus ad fidem præparamur; Quo negato, quæ poterat alia esse interna gratia quam concederent esse ad credendum necessariam? Perseuerant in eadem expressa negatione cùm dicunt *sed hæc à Deo vt dentur nobis*, sapiétia nimirum & continentia *fides impetrat quæ incipit à nobis.* Quam fidem, inquit Augustinus, *& incipere habere, & in ea vsque in finem permanere* TANQVAM NON A DOMINO ACCIPIAMVS NOSTRVM ESSE CONTENDVNT, Item, *Hæc dicentes nolunt prædicari dona Dei esse vt veniatur ad fidem.* Item. *Attendant ergo quomodo falluntur, qui*

Cap. 2. & 17.

Cap. 8.

Cap. 13.

Cap. 23.

putant esse a nobis NON DARI NOBIS *vt petamus, quæramus, pulsemus;* & *hoc esse dicunt* QVOD GRATIA PRÆCEDITVR MERITO NOSTRO ..... *nec volunt intelligere etiam hoc diuini muneris esse &c.* Hoc ipsum est quod refert Hilarius: *Non posse iuxta illos de fide dici: quid habes quod non accepisti? Propterea quod in natura licet vitiata remanserit, & arbitrium esse liberum* nimirũ ex se, ac sine gratia, *vt velit admittere medicinam*: Testimoniis ab Augustino allatis *eam gratiam commendari qua vnusquisque* POST VOLVNTATEM *iuuatur,* quasi ea testimonia non concluderent admittendam etiam esse gratiam ante voluntatem illam.

Hoc ipsum & Prosper, cùm dicit in eorum sententia *diuinæ voluntati impiè voluntatem humanam præferri:* & *originaliter malum receptionem boni* NON A SVMMO BONO, SED A SEMETIPSO INCHOARE, *Et aliunde placeri Deo nisi ex eo quod ipse donauerit.* Potuítne clarioribus verbis
Cap. 4. 6. 10. 13. 14. 16. 22. 23. 24. 25. 28 29 36. negari diuinæ gratiæ necessitas ad concipiendam credendi voluntatem? Quòd si hæc non sufficiunt, legant quæ contra Collatorem toties inculcat, dum accusat illum, quòd doceat *multos ad gratiam venire* SINE GRATIA, & hunc affectum petendi, quærendi, pulsandi, *habere quosdam de vigilantia voluntatis*: venire ad gratiam NON INCITATOS SPIRITV DEI, esse merita ANTE GRATIAM: voluntatem homines ad Deum *sine Deo* se extendere, bonarum voluntatum principia NON INESSE OMNIBVS EX DEO: hoc posse quosdam per liberum arbitrium, *sine adiutorio Dei,* quod alij nisi Deo cooperante non possunt: *Bonum talis conuersionis esse humanæ* TANTVMMODO voluntatis: Gratiam Dei *nihil suæ virtutis admouere* mentibus eorum qui sic conuertuntur: SOLIVS VOLVNTATIS motibus ad Christũ veniri, Assignari meritum libero arbitrio, *quo gratia præueniatur:* iuxta doctrinam hanc libertatem infidelium *naturalibus instrui bonis,* & *propriis iustificari principiis*: hominem fingi SINE DONIS DEI, *ex naturæ bonis* proferre posse quod

ab ipſo Deus exigit: Eſſe multa hominum piorum merita, *quæ non ſint gratiæ largitate donata*: Pias cogitationes *ex* SOLO *libero arbitrio*, ET NON EX DEI INSPIRATIONE NASCI, *ſine vllo opere gratiæ* naturaliter omni animæ ſemina ineſſe virtutum: Animam ſic ædificari, in Dei templum, *vt non accipiat fundamentum*, cùm enim naturaliter ineſſe ſupponatur, *non cœptum ibi eſſe aliquid, ſed ſuperinſtructum*. Fidem vbi oſtenditur laudata, non eſſe donatam.

His omnibus maturè perpenſis, & animo ab omni perturbatione libero, ſcire velim à Nou-Auguſtinianis an habeant aliquem alium modum, quo ſignificari poſſit non requiri gratiam ad initium fidei, quem hi ſancti Patres non expreſſerint in referenda Semipelagianorũ ſententia? Non contenti dixiſſe naturam ſibi ſufficere ad initium fidei, & nos habere illud initium ex nobis, addidere particulas excluſiuas, cùm dicerent nos habere fidem ex *propriis* naturæ bonis, *tantummodo*, & *ſolùm* ex nobis, expreſſerunt negationem cùm dicerẽt nos *non habere ex Deo*, nos habere *ſine Dei adiutorio, ſine Deo non accipere à Deo, Deum non donare*: & hæc millies repetiuerunt: & tamen ſicuti omnes illi dicendi modi nihil amplius ſignificarent quam *blittri*, aſſerere audent tanquam rem apud Auguſtinum, Proſperum, & Hilarium compertiſſimam, Maſſilienſes non negaſſe internam gratiam poſſibilitati naturali ſuperadditam, & ad initium fidei neceſſariam. Qua in re alius quidem fortaſſe fidem illorum in referenda SS. PP. doctrina deſiderauerit; ego verò etiam verecundiam in tam aperta publicæ veritatis impugnatione.

CAPVT VI.

Subterfugium Baianorum præcluditur, de triplici gratia à Massiliensibus admissa, citra gratiam Augustinianam.

§. I.

Ex consensu Semipelagianorum cum Pelagianis sequitur nullam omnino internam gratiam ad initium fidei necessariam ab illis agnitam.

SED expendendum est quid ad prædicta testimonia Nou-Augustiniani respondeant; dicunt enim, ita esse intelligenda vt non putentur Massilienses negauisse quamcumque internam gratiam, sed tantùm Augustinianam, hoc est, medicinalem, & ægris hominibus congruentem, admisisse illos gratiam doctrinæ, & prædestinationis euangelicæ, quæ est illis prima gratia; admisisse etiam secundam, hoc est naturalem possibilitatem boni, relictam ex prima integritate: admisisse & tertiam, actualem, internam, sufficientem ad credendum, non ad operandum; vnde sequitur quando audiuntur negare gratiam, intelligendos negare illam tantùm gratiam quam S. Augustinus asserebat. Quòd si quæras quæ sit propria istius Augustinianæ gratiæ differentia; qua distinguatur ab illa tertia actuali, & interna, quam naturali possibilitati, quæ secunda illis est, ex sententia Semipelagianorum, superaddunt; vbi verborum ambages, & fucos, & congesta veritati tegendæ impedimenta detraxeris; hæc propria est; & veluti constitutiua gratiæ Augustinianæ quæ lapsos homines respicit differentia: *Quod illius vsus, vel non vsus, non pendeat ab alio*, hoc est àlibero arbitrio: *& quod non sit situm in libertatis arbitrio, & flexu,*

Lib. 8 de Hæresi Pelag. c. 4. 5. 6.

vt

vt adiutorium applicet, vel non applicet. Quod NVLLO MODO *in libero relinquatur arbitrio, vt eam deserat, aut ea vtatur si voluerit: euacuare vim peccati originalis quisquis alia diuinæ gratiæ adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deserant si velint, in quibus permaneant si velint, cum quibus tanquam sufficientibus operentur si velint.* GRATIAM CHRISTI DIRECTE REPVGNARE ILLI QVÆ POTEST A LIBERO ARBITRIO DESERI. Semipelagianos ergo dum tam clarè, tamque distinctè negāt necessariam esse diuinam gratiam ad initium fidei, hanc tantùm gratiam negare; non negare aliam, hoc est, tertiam illam naturali possibilitati superadditam.

De gratia prinni hominis cap. 14. 2. de gra. Salu. c. 4. § 9. Ibid. c. 2K.

Contra huiusmodi solutionem oppono primò, ex sente ītia Non-Augustinianorũ, Semipelagianos idem sentire de initio fidei, quod Pelagiani: & ideo vocari Semipelagianos, quòd ibi sistant in neganda gratia, cùm Pelagiani pergant negare illam in ijs operibus quæ fidem sequuntur. Verba illorum sunt. *Quod quidem initium* fidei pendentis à libero arbitrio, & ab ipso fonte volendi, *cùm à Pelagianis haustum esse videretur, inde factum est vt eius Auctores Semipelagiani nuncupati sint. Non enim eo nomine vocatos esse Gallicanos illos Presbyteros arbitrandum est quasi error ipsorum non esset verè Pelagianus, sed quadam dumtaxat similitudinis vicinitate propinquaret: certissimis enim D. Augustini & Prosperi testimoniis constat, doctrinam eorum qua ab Ecclesia dissidebant, non alio nomine fuisse repudiatam, quàm quòd Pelagianam hæresim restauraret.* Non ergo affines tantùm erant circa hoc punctum Massiliensium, & Pelagianorum sententiæ, aut similes tantùm; sed eædem. Et quòd dicit id etiam censuisse Augustinum, verissimum est. Augustinus enim hoc audito Massiliensium errore sic loquitur. *Non ergo receditur ab ea sententia quam Pelagius ipse in Episcopali iudicio Palæstino, sicut eadem gesta testantur, damnare compulsus est, gratiam Dei secundùm merita nostra dari, si non pertinet ad Dei gratiam quòd credere cœpimus.*

De hæres. Pelag. l. 6. c. 1.

Cap. 2. de Prædest. SS.

Nunc verò videamus quam gratiam requirat Pelagius, & ad initium fidei, & ad cæteras bonas actiones. Ita de illis iudicant Nou-Augustiniani *Pelagio, & Iuliano, cæterisque Pelagianis non aliam fuisse intentionem*, QVAM SVBLATA FVNDITVS CHRISTI SALVATORIS FIDE, PVRAM PVTAMQVE PHILOSOPHIAM *cum gentibus introducere, vt cum Philosophis huius mundi natura illæsa putaretur.* Item, *Pelagium* OMNE OMNINO GRATIÆ ADIVTORIVM PEREMISSE. Et in hoc vult Massilienses Pelagianis cautiores fuisse, imò cum illis tanquam cum *capitalibus gratiæ hostibus pugnasse, & veluti pestes abhorruisse*, quòd Massilienses gratiam retinerent, eiúsque necessitatem, ex læsione naturæ sequutam agnoscerent ad operandum videlicet non ad credendum. Eodem pertinet quod ex Augustino referunt, Pelagianos id dixisse de natura lapsa, quod *ne stanti quidem conueniret, putantes sibi vel naturam* SOLAM, *vel certe cum lege doctrináque sufficere.* Item à *possibilitate naturali* OMNEM INTERNAM GRATIAM SVBMOVISSE, OMNEM ACTVALEM GRATIAM EXCLVSISSE: hinc modò argumentare. Pelagiani omnem omnino internam gratiam submouent, omne omnino adiutorium gratiæ perimunt, solam sibi sufficere naturam putant, saltem cum externa prædicatione: de necessitate gratiæ, nihil supra Aristotelem sapiunt: atqui Massilienses, quod attinet ad initium fidei, non discrepant à Pelagianis, postquam non *modò similis, aut affinis, sed idem omnino* error est vtrorúmque, Ergo Massilienses quod attinet ad initium fidei, omnem internam gratiam etiam ipsi submouent: ergo vel malè dicuntur Pelagianis aduersari; vel est intelligendum, quoad ea tantùm quæ initium fidei sequuntur cùm de ipso intio fidei eodem modo philosophentur.

De hæres. Pelag. l. 8. cap. 1.

Cap. 6.

Cap. 11.

§. II.

Idem sequitur ex præsumpta apud illos naturæ sufficientia.

OPPONO secundò Massilienses ei gratiæ quam negant opponere sufficientiam naturæ, vt patet ex his quæ ante retulimus ex Augustino, & Hilario: atqui sufficientia naturæ non excludit tantùm necessitatem huius, vel illius gratiæ, sed omnis omnino gratiæ quæ superaddatur naturæ, vt constat ex ipsa notione terminorum. Excludebant igitur Massilienses non solùm gratiam illam imaginariam, cuius vsus, vel non vsus, non est in potestate voluntatis, sed omnino etiam illam, quæ dicitur *tertia gratia*, & quæ *secundæ*, hoc est *naturali possibilitati* superuenit, quòd est esse gratiam naturæ superadditam. Est autem absonum quòd Nou-Augustiniani nonnumquam suggerunt, dum id quod dicunt Massilienses naturam vel naturalem facultatem posse vel sufficere ad initium fidei, interpretantur, *non tamen sine gratia*; eodem enim modo interpretari possent orationem illam, qua quis diceret se vidisse hominem nudum, addendo, non tamen sine vestibus, & illius qui diceret sufficere sibi aquam ad bibendum, addendo, non tamen sine vino. Quomodo nos quoque interpretari poterimus quod ipsi jactant, se puram putamque Augustinianæ Theologiæ veritatem tradere, addendo, non tamen sine admixtis erroribus,

At, inquiunt, oculus bene dispositus habere dicitur sufficientem virtutem ad videndum, quamuis sit addendum, non tamen sine lumine: & homo sanus, ac bene compositus habere dicitur sufficientem virtutem ad se nutriendum, quamuis sit addendum, non tamen sine alimentis: Pari ergo ratione natura sufficientem habere facultatem dicetur ad inchoandam fidem, non tamen sine gratia. Sed non vident esse disparem ra-

tionem, & videndum esse quo loco, vel qua occasione ista dicantur, vt scire possimus, quo sensu. Si enim in disputatione contradictoria de necessitate lucis ad videndum, vel alimenti ad se nutriendum, is qui contradicit contenderet sufficere oculum bene dispositum, vel stomachum temperatum, nemo non putaret negatam lucis, & alimenti necessitatem: neque tunc liceret subintelligere non tamen sine luce, non tamen sine alimento. Ergo similiter cùm instituta sit Augustinum inter & Massilienses disputatio, sit ne, an non sit necessaria gratia, asserentibus illis sufficere naturam, si quis subjiciat, *non tamen sine gratia*, quis eum non putet, eorum sententiam corrigere, non autem referre cùm dicat potiùs quid sentire debeant, quàm quid sentiant?

§. III.

Initialis gratia quam admittunt in beneficio creationis includitur.

OPPONO tertiò. Manifestare ipsosmet Massilienses quam gratiam admittant, vnde facile est intelligere, quam negent. Admittunt gratiam, quam vocant *initialem*, quòd detur tantùm ad incipiendum, ex cuius bono vsu sequatur statim gratia Christi, quam *saluantem* nominant: atque ita inter *initialem* illam & istam *saluantem* nullam aliam interponunt. Quæ sit autem initialis illa gratia Prosper explicat ex eorum sententia cùm dicit. *Quidam verò in tantùm à Pelagianis semitis non declinant, vt cùm ad confitendam eam Christi gratiam, quæ omnia præueniat merita humana cogantur.... ad conditionem hanc velint vniuscuiusque hominis pertinere, in qua eum nihil priùs merentem, quia nec existentem,* LIBERI ARBITRII ET RATIONALEM GRATIA CREATORIS INSTITVAT, *vt per discretionem boni, & mali, & ad cognitionem Dei, & ad mandatorum eius obedientiam possit suam*

dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam, qua in Christo renascimur peruenire, PER NATVRALEM SCILICET FACVLTATEM *petendo, quærendo, pulsando, vt ideò accipiat, ideò inueniat, ideò introeat*, QVIA BONO NATVRAE BENE VSVS AD ISTAM SALVANTEM GRATIAM INITIALIS GRATIAE OPE MERVERIT PERVENIRE. Vides initialem illam gratiã nihil esse aliud quàm creationis, à Pelagio quoque admissam, per quam homo cõditus est rationalis, & liberi arbitrij: nec esse gratiã naturæ superadditam, sed nihilo; quippe quæ non existenti per creationem conferatur. Esse autem liberi arbitrij, & rationalem, quid addit ad naturalem possibilitatem? Vbi est ergo tertia illa gratia naturali possibilitati superaddita? Idem confirmat Hilarius cùm refert dicentes remansisse in homine lapso, *quod correptio valeat excitari. Quod quidem*, inquit, *inesse naturæ sic se dicere confitentur, vt* HOC IPSO QVOD IGNORANTI VERITAS PRÆDICATVR, *ad beneficium præsentis gratiæ referendum sit.* Quid quæso est illud, *vt hoc ipso*? nonne manifestè significat, ita inesse naturæ quòd excitetur, vt aliud nihil requiratur præter prædicationem? Datúrne igitur locus vlli gratiæ superadditæ? Ita verò etiam intellexit Augustinus cùm dicit. *Sit ergo gratia naturæ attributa qua sumus animantia rationalia, discernimurque à pecoribus, sit etiam gratia naturæ attributa qua in ipsis hominibus à deformibus pulchri, vel ingeniosi discernuntur a tardis; ac si quid eiusmodi est; sed non se ille quem coërcebat Apostolus aduersus pecus inflabat, nec aduersus hominem alterum de aliquo naturali munere quod inesse posset, & pessimo. Sed aliquod bonum quod pertineret ad vitam bonam sibi non Deo tribuens inflabatur, quando audire meruit. Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti: vt enim sit naturæ posse habere fidem, numquid & habere?* Vide quid naturæ tribuerent Massilienses, quos hic emendat Augustinus, non tantùm posse habere fidem, quòd dicit meram ad recipiendam capacitatem, sed & habere, quòd sonat sufficientem ad eliciendam

De Prædest. SS cap. 5.

facultatem. Quomodo verò id tribuebāt naturæ? Nēpe quomodo esse *animal rationale*, quomodo *esse ingeniosum*, quomodo *esse pulchrū*? Hæc quæso quid habēt, quod excedat beneficiū prouidētiæ naturalis, & non includatur in dono creationis, atque adeò in illa secunda gratia naturalis posibilitatis, ad quam pertinet posse habere fidem? Quid habent vnde colligi posit tertia illa gratia interna superaddita naturæ? Manifestum igitur est eiusmodi omnem fuisse à Masilienfibus exclusam, & non solùm illam quam falsò vocant *Augustinianam*.

Et confirmatur iterùm ex Prospero, vbi sententiam Masiliensium sic exprimit. *Cauendum quoque esse, ne ita ad Deum omnia sanctorum merita referantur, quasi* PER SE *nihil boni posit agere ipsa humana natura.* Quid quæso est *per se*? Num hic etiam substituent glossam, vt dici solet, Aurelianensem, vt natura *per se*, sit, *non tamen sine gratia*?

Con. Coll. cap. 40.

§. IV.

Idipsum probatur ex æqualitate facultatis ad bonum & ad malum, quam tuentur.

OPPONO quartò paritatem illam seu facultatis æqualitatem, tum ad bonum, tum ad malum, quam in hominibus ponunt, vt Prosper infert his verbis: *Consequens putant vt quia præuaricator ideò dicitur non obedisse quia noluit, fidelis quoque non dubitetur ob hoc deuotus fuisse quia voluit: & quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum, parique momento animum se vel ad vitia, vel ad virtutes mouere.* Et contra Collatorem, *Post illud autem nullius authoritatis testimonium, quod disputationi suæ de Libello Pastoris inseruit, & quo ostendere voluit inter boni, & mali contrarias suasiones, ita hominem naturali iudicio, & propriæ discretioni esse commissum, vt ei non plus à Deo præsidij, quàm à Diabolo sit periculi; addidit definitioni suæ regulam hanc:* Et mox. *Itáne libera est istæ*

Cap. 30.

libertas, vt quantum ex se habeat fastidii vt negligat gratiam Dei, tantum habeat ex se delectationis, vt diligat? Facilè mihi persuadeo Nou-Augustinianos non requirere in homine ad peccandum tertium aliquod auxilii genus præter mali propositionem, & naturalem facultatem liberi arbitrii: sed excludere quiduis aliud à numero rerum necessariarum ad peccandum. Cùm ergo ex Prospero constet censuisse Massilienses *tantùm esse facultatis ad bonum*, scilicet inchoandum per illam voluntatem credendi, & quærendi medicum; quantum esse scitur ad malum *esse par momentum: non esse plus præsidii à Deo quàm periculi à diabolo: tantum ex se habere delectationis*, vt gratiam amet voluntas, *quantum habet fastidii vt negligat*; Negare illos admisisse paritatem hanc, & aliquid postulauisse ad bonum inchoandum quod non requireretur ad malum, essétque tertia quædam gratia superaddita gratiæ prædicationis, & gratiæ naturalis possibilitatis, quæ ingenitam comprehendit intelligendi; & volendi facultatem; quid aliud est quàm clausis oculis spuere in solem, & negare lucere meridie?

§. V.

Non fuisse omissuros Massilienses hanc responsionem, vt purgarent accusationem reiectæ diuinæ gratiæ toties intentatam.

OPPONO quintò id ipsum quod nobis obiiciunt Nou-Augustiniani, dum credere nos iubent fuisse Massilienses cordatos viros ac prouidos. Inde enim sequitur non fuisse illos omissuros ea quæ in promptu sunt ad retundenda aduersariorum iacula. Quid autem erat magis obuium, quàm cùm accusarentur quod negarent gratiam ad credendum necessariam: quòd vellent in seipsis gloriari; quòd dicerent gratiam dari secundùm merita; respondere se verò gratiam non negare, cùm præter prædicationem, & naturalem possi-

bilitatem, internum insuper adiutorium vel ad ipsum fidei initium, & primam credendi voluntatem requirerẽt: nec in seipsis gloriari velle quãdo se sufficienti virtute destitutos ad omne bonũ faterẽtur, quòd quomodo pertineret ad pietatem, nisi defectum facultatis suppleret interna, & indebita gratia; indebita, inquam, quia superaddita naturali facultati. Vnde nec ipsis tribui posse, quòd dicerent gratiam dari secundùm merita, quando nullum vsquam meritum agnoscerent, quòd non esset præuentum interna, & naturæ superaddita Dei gratia. Quid est quòd nec illi hæc respondisse inueniuntur, nec Augustinus, aut Prosper, aut quisquam alius vidisse id posse responderi? Certè recentiores Scholastici, quando in eos accusationes illæ diriguntur, hoc statim opponunt: nec quidquam habent quo probabilius obiecta diluant; illi qui nihilominus erant perspicaces, cur non eadem vsi fuerint defensione, præsertim cùm nec opportunior vlla, nec facilior, nec tutior appareret? & quid est quòd Prosper dicit, cùm cogerentur agnoscere gratiam quæ præueniret omnia merita, confugisse ad gratiam prædicationis & ad beneficium creationis, quo liberum arbitrium, & esse rationale omnes à Conditore recipimus? adeo stupidi erant, vt tertiam gratiam omitterent, internam illam, & à naturali possibilitate quæ liberum arbitrium, & esse rationale comprehendit, distinctam? hic quid aliud dici potest, quàm illos non vnum aliquod gratiæ genus, sed omnem omnino quæ naturæ superueniret exclusisse ab initio fidei!

Lib. 8. de hæres. Pelag. cap 10.

Et mirum est quàm anxiè, quámque inutiliter hoc loco se Nou-Augustiniani torqueant, vt rationem aliquam inuenire possint, cur Massilienses huius tertiæ gratiæ non meminerint. Dicunt rationem esse, quòd satis intelligerent Augustinum non disputare de illa, sed de medicinali, & quæ propria lapsorũ est. Item non disputare de illa, sed de discretiua bonorum & malorum.

rum. Item, cùm cuperent discretionis huius initium refundere in naturam, non fuisse multum sollicitos de illa tertia gratia. Denique comprehendisse illam sub nomine reliquiarum naturæ integræ, quibus virtutem tribuebant inchoandi fidem. Hæ sunt quatuor causæ quas afferunt cur Massilienses hanc gratiam, vt plurimum præterierint, quæ vanissimæ sunt: nec quidquam continent, nisi quo Nou-Augustiniani magis vrgeantur. Nam primò, esto, satis scirent Augustinum agere de medicinali quâ lapsi carent; ipsi qui negabant illam esse necessariam, ad initium fidei, & accusabantur quòd naturæ sufficientiam adstruerent, itáque in se gloriari vellent, & non in Deo: & q ud est gratia, debitum facerent; quare non purgabant se illius gratiæ confessione? Et si propterea quòd Augustinum scirent agere de gratia medicinali, iudicarent se nihil facere substituta tertia illa, & indifferenti gratia; quare substituerunt gratiam creationis perinde indifferentem? Quid est quod dicit Prosper, *cùm ad confitendam eam Christi gratiam quæ omnia præueniat merita humana cogantur, ad conditionem hanc volunt uniuscuiusque hominis pertinere?* Medicinalem, & discretiuam gratiam quæ omnia humana merita præueniat postulari sciunt; & putant se satisfacere ijs rationibus quibus ea postulatur, & amouere inuidiam quæ negantibus conflatur suspicione superbi, atque ingrati animi, & nimium de se præsumentis, imperiti præterea nec scientis discernere inter gratuitum & debitum; si modò confugiant ad gratiam creationis; atqui hoc ipsum probat eorum stuporem, quòd non videant se per illam gratiam creationis non posse satisfacere obiectionibus, sicuti possent per confessionem suæ illius tertiæ gratiæ superadditæ creationi.

Deinde quid est illud, volebant refundere in naturam, causam discretionis bonorum, & malorum: ergo non debuerunt illius gratiæ facere mentionem. Nugæ,

vel volebant refundere causam discretionis in naturam solam, vel in naturam adiutam gratia: si in solam, habemus intentum: & iam constat noluisse illos admittere hanc gratiam. Nonne enim ridiculum est, cogitare illos discretionem tribuere voluisse naturæ, & soli, & non sine gratia? hoc est & soli, & cum gratia, quod est soli, & non soli? quòd si refundere volebant discretionem in naturam adiutam gratia, stat difficultas, & danda est ratio, cur illa se confessione non iuuerint contra instantes accusationes aduersariorum.

Denique comprehendebant illam, inquiunt, sub nomine reliquiarum naturæ integræ, relictarum in natura lapsa. Sed hoc ipsum est quod ostenditur non debuisse ipsos facere si cordati erant; quòd non possent obiecta purgare nisi distinguendo quæ inuoluebant. Prætereà, vel distinxere aliquando tertiam illam gratiam, vel numquam; si numquam, quare distinguunt Nou-Augustiniani quod apud illos vnum est? si aliquãdo, monstent vbi distinxerint, & hanc distinctionem quærant in literis Prosperi & Hilarij, & in duobus libris Augustini, vnde potissimum intelligi volunt quæ fuerit sententia Massiliensium. Scio mentionem illos aliquando fecisse internæ gratiæ, sed scio fuisse illam etiam reputatam veram gratiam, & desideratum tantùm vt in ea confitenda constantes essent, vt constat ex dictis antea: Scio pariter apud Augustinum eosdem gratiam admittere, quæ præueniat bonas hominum voluntates: & pariter scio non includere illos tunc voluntatem credendi; & veram gratiam intelligere, qualis non est ea de qua disputamus, si credimus aduersarijs. Quod vtrumque constat ex eo quòd Augustinus contra illos inferat, *si præuenit voluntates bonas Deus, censendum etiam præuenire voluntatem credendi quandoquidem & ipsa bona est.* Vnde patet apud ipsos Deum ita præuenire bonas voluntates, vt exciperent voluntatem credendi, quamuis & ipsa

De dono Perseu. c. 16.

bona esset. Ergo vbinam gentium inuenientur tertiam istam gratiam à prima & secunda distinxisse, nisi dum bene sentirent? dum negant igitur necessitatem gratiæ, non alicuius gratiæ, sed omnis omnino quæ naturæ superueniat, necessitatem negant: & tantùm dum sibi contradicunt bene sentiendo, illam affirmant, si tamen vsquam illam affirmant, vt necessariam.

§. VI.

Baiani dum Augustinianæ gratiæ Caluinianam substituunt, Maßilienses absoluunt.

OPPONO sextò Nou-Augustinianos Maßiliensibus, & Semipelagianis fauere quàm maximè. Illis enim fauet quàm maximè quicumque putat, non aliam illos gratiam negauisse quàm illam quam deinde Caluinus voluit introducere. Hoc autem putare Nou-Augustinianos probatur ex eorum scriptis. Quam enim gratiam negarunt Masilienses? illam tantùm, inquiũt, *cuius vsus, vel non vsus pendet ab alio*, hoc est à libero arbitrio, illam *quàm deserere, vel retinere nullomodo in libero relinquitur arbitrio*, illam *de qua dici non posit homines cum ea operari si velint, non operari si nolint.* Hanc tantùm gratiam negare Masilienses Nou Augustiniani asserunt. Quæ est autem illa quam Caluinus asserit, dum errat? Respondeant ipsimet Nou-Augustiniani qui sic loquuntur. *Hæc sunt quæ Ecclesia in Caluino, quantum ad hãc materiam gratiæ, & liberi arbitrii improbauit. Primum quòd Caluinus negat esse in homine, boni & mali electionem, &c. Secundum est quòd Caluinus doceat gratiam illam, ita mouere hominem vt non sit ei liberum resistere...... Augustino verò, Dominus ita mouet voluntatem, vt quamuis infallibiliter conuertatur, & operetur, posit tamen monitioni Dei refragari, aut obtemperare, seu vt Concilium Tridentinum loquitur, illi dissentire, si velit; potentia quippe dissentiendi non repugnat actuali gratiæ, motioni & consensui*, quãuis De gra. Sal lib. 8. cap. 21.

fieri nequeat vt actualis dissensus, cum actuali gratia iungatur. Posse vti vel non vti gratia, quantum distat ab eo quòd est, habere electionem vtendi, vel non vtédi? & hoc quantum distat ab eo quòd est *habere electionem boni, & mali*? Ergo qui negant gratiam qua vti, vel non vti non sit in libero arbitrio, quid aliud negant, quàm gratiam quæ tollat ab homine electionem boni & mali? & hoc quid est aliud quàm negare gratiam, quam Caluinus asserit? Gratia verò quæ ita mouet hominem vt non sit ei liberum resistere, in quo differt à gratia quæ ita mouet hominem vt non sit ei liberum ea vti, vel non vti? hanc tantùm negant Massilienses: negant igitur tantùm gratiam Caluini. Quis non miretur hanc cogitationum confusionem, & pugnam? Quæ fiet adhuc manifestior expendenti quod dicunt de gratia Physicè prædeterminante voluntatem, qualem esse putant Augustinianam, & medicinalem. Illam enim dicunt esse talis naturæ, *vt non relinquatur in libertate voluntatis, eam amplecti, vel non amplecti: sed semper inuictè faciat, vt eam voluntas amplectendo consentiat.* Item dicunt, *destruere prorsus magnam illam libertatem, & bene viuendi potestatem quæ fuit in Adamo*; hoc est potestatem, & libertatem indifferentem in agendo, ideóque per contrariam Thomistarum sententiam, qui eius necessitatem perinde extendunt ad statum innocentiæ, atque ad statum naturæ lapsæ, *doctrinam Augustini, & Conciliorum labefactatam corruere funditus putant.* Quid faciemus? nisi admittamus gratiam, quæ sit talis naturæ, vt non relinquatur in libertate voluntatis eam amplecti, vel non amplecti; sumus Semipelagiani. Si admittamus gratiam, quæ sit talis naturæ vt non relinquatur libertati hominis ei resistere vel non resistere, sumus Caluinistæ. Nisi admittamus gratiam quæ prorsus destruat magnam illam libertatem quæ fuit in Adamo, tollendo indifferentiam, hoc est dissentiendi potestatem, sumus Pelagiani; si admittimus gratiam quæ sit

De gratia primi hominis c. 20.

talis naturæ, vt ei non possit voluntas dissentire, seu cum qua non stet potestas dissentiendi, & consequenter indifferentia illa, seu indifferens potestas; sumus Caluinistæ Vbi ergo saluabimur? & quid dicemus istis Theologiæ corruptæ reparatoribus, qui dum nos à Semipelagianis reuocant, Caluino commendant, & dum auertunt à Caluino, cogunt nos esse Semipelagianos? O Baiani! hæccine est fax illa quam putabatis accensam, vt tenebræ Scholasticorum dissiparentur? Insufflate quæso. Non cernitis quos spargat fumos contradictionum, & errorum.

§ VII.

Gratiam quam vocant Augustinianam, nullo vsquam loco apud Augustinum reperiri.

OPPONO septimò quòd iam ex dictis colligitur, falsum esse quod assumunt, Augustinianam gratiam quam negabant Massilienses, esse illam *cuius vsus, vel non vsus non relinquitur in libero voluntatis arbitrio.* Et vt constet, peto ab aduersariis, vt vel vnum designent locum in toto Augustino vbi ille significauerit gratiam pro qua pugnabat talem esse, vt ea vti, vel non vti, deserere vel retinere, *nullo modo* in libero relinquatur arbitrio, & cui homines dici non possint cooperari si velint. Ego quidem inuenio apud Augustinum, quod credimus *esse nostrum; & esse Dei: nostrum propter liberum arbitrium: Dei, propter Spiritum gratiæ.* Inuenio etiam fidem *esse in potestate voluntatis*, & ideò esse, quia vnusquisque, *si vult credit, si non vult non credit*: vnde colligo vt mihi quidem videtur manifestè, Spiritum illum gratiæ qui cum libero arbitrio concurrere dicitur ad fidem, esse talem, vt sit verum hominem credere, hoc est illi cooperari si velit; non credere nec cooperari si nolit. Inuenio post acceptam ad credendum gratiam, *propriæ voluntatis esse consentire, vel non consentire, credere*

vel non credere. Hæc apud Augustinum inuenio sæpius inculcata, sæpius repetita. Et quia credere seu consentire gratiæ ad credendum datæ, est ea vti; & non credere seu dissentire, est non vti; concludo ex mente Augustini propriæ voluntatis esse, vti vel non vti gratia ad credendum data. Puto autem per propriam illam voluntatem intelligi voluntatem liberam, maximè apud Nou-Augustinianos, qui contendunt, intrinsecam, & inseparabilem, & veluti essentialem esse omni voluntati quæ plenam cognitionem sequitur, libertatem. Est igitur liberæ voluntatis ex Augustino vti vel non vti gratia ad credendum data. Et quia libera voluntas, & liberum arbitrium coincidunt, ex Augustino dicendum est, esse liberi arbitrij, vti vel non vti gratia ad credendum data. Expecto autem vt sciam; adeóne sint exacti, vt quod dicitur esse liberi arbitrii, pendere negēt à libero arbitrio, vel relictū esse in libero arbitrio: si enim non negāt, sequitur apud Augustinum vti vel non vti diuina gratia, pendere à libero arbitrio, & in eo relictum esse. Hæc sunt quæ mihi apud Augustinum occurrunt, cum aliis multis in eandem sententiam, quæ superiùs recensita sunt. Locum autem in quo dicat gratiam quam defendit esse talem, vt non pendeat à libero arbitrio, ea vti, vel non vti: vel non esse liberi arbitrii cum gratia operari, aut cessare, stare sub gratia, vel cadere prout visum fuerit, apud Augustinum nondum inueni, fortasse quia non legi trigesies sexies. Sed ipsi Nou-Augustiniani quorum constantior fuit in hoc labore patientia, dicant nobis vbi eiusmodi sententia quærenda fuerit apud Augustinum, quæ statim occurrit apud Caluinum. Congerere enim sine modo, ac sine fine Augustini testimonia veluti plaustro; & eorum vbique strues erigere, quæ nihil probent eorum quæ probanda sunt, non magni neque difficilis negotii alicui fortasse videbitur. Punctum istud *vtrum vti, vel non vti diuina gratia pendeat à libero arbitrio*

De gratia primi hominis c. 14.

decretorium est. Augustinus vbi negauit? Quò pertinent moles illæ inutilium citationum, quæ sufficiant onerandis omnibus quadrigis Aminadab ad conturbandos imperitos? Augustinus vbi negat pendere à libero arbitrio, diuina vt vtatur gratia, vel non vtatur?

Augustinus, inquiunt, æquiualentia dicit, cùm vocat Christi gratiam *victricem delectationem*, cùm dicit esse *donum sine pœnitentia*, non esse *communem bonis, & malis*, sed *discernere bonos à malis*: *donare hominibus operationem*, & *consensum*: *facere vt faciant*, *esse adiutorium quo & non solum sine quo*. His, & similibus loquutionibus significari volunt gratiam Dei talem esse *vt ea vti vel non vti non pendeat à libero arbitrio*. Sed iterum peto vnde habeant loquutiones illas æquiualere huic sententiæ? Ex Augustino, an ex communi auctorum acceptione? si ex Augustino, peto vbinam tradiderit Augustinus illam æquiualentiam? si ex vsu Auctorum Catholicorum, Scholæ omnes, dum vnanimi consensu fatentur vti vel non vti diuina gratia pendere à libero arbitrio, consequenter negant loquutiones illas contrarium significare. Num disputandum nobis erit ad tribunal Prisciani?

Deinde scire velim, an negent Nou-Augustiniani Adamum verè ac propriè fuisse victum à diabolo? fuit igitur victrix illa tentatio: & tamen erat *magna*, vt dicunt *libertas* illa, magnaque potestas Adami ad resistendum. Quidni pariter dici possit victrix gratia cui consentimus, quamuis relinquat in nobis potestatem dissentiendi? Quinimo ipsimet Nou-Augustiniani, vt paulò ante monstratum est, in illa suarum sententiarum confusione, vbi Caluinum damnant, fatentur diuinam motionem non repugnare potestati dissentiendi. Quòd si est dissentiendi potestas dum consentitur, quomodo negatur pendere à libero arbitrio vti vel non vti gratia victrice?

Similiter peto an putent pœnituisse Deum earum

gratiarum quas dedit sanctis Angelis dum essent in via. Quòd si non pœnituit, ergo fuerunt dona sine pœnitentia: & tamen indifferentissima erat Angelorum voluntas ad perseuerandum, vel non perseuerandum: ergo hoc quòd est esse donum sine pœnitentia, non significat necessario esse donum quo non possit donatarius vti vel non vti pro sua libertate. Præterea, omnia illa dona quæ collata fuere Adamo ante lapsum, numquid inuoluuntur illa sententia, *pœnitet me fecisse hominem*, quando scilicet fine suo, perseuerantia deficiente, caruerunt? fuerunt igitur dona cum pœnitentia. Ergo est cur pariter dicamus ea dona gratiæ quæ conferuntur iustis hominibus finaliter cadētibus, esse dona cum pœnitentia, & de quibus dicere Deus potest eodem sensu quo id alias dixit, pœnitet me tot illis gratias impertiuisse. Atqui gratiæ illæ pleræque fuerunt efficaces, & medicinales, & per Christum, ad quas pertinere debet quod dicunt aduersarij, non esse in potestate hominis ijs vti vel non vti. Ergo hoc quod est esse donum sine pœnitentia non conuertitur cum eo quod est esse gratiam per Christum medicinalem, & efficacem, & qua vti vel non vti, non pendeat à libero arbitrio.

Esse gratiam discretiuam bonorum & malorum nihilo magis hoc significat: fit enim hæc discretio non per ipsam gratiam præcisè, de actuali enim loquimur, sed per illius effectum, seu per bonam operationem. Et hoc Augustinus manifestè significat cùm dicit. *Illa itaque natura qua nobis data est possibilitas habendi fidem non discernit ab homine hominem, ipsa verò fides discernit ab infideli, fidelem. Ac per hoc vbi dicitur? Quis enim te discernit, quid habes quod non accepisti: quisquis audet dicere habeo ex me ipso fidem, non ergo accepi? profectò contradicit huic apertissimæ veritati; non quia credere, vel non credere non est in arbitrio voluntatis humanæ, sed in electis præparatur voluntas à Domino.* Vbi vides discretionem qua discernitur fidelis ab infideli, tribui formaliter ipsi fidei.

De Prædest. SS. cap. 5.

Gratiæ

Gratiæ ergo, quæ huius fidei est effectiua, in tantùm tribuitur, in quantum est illius effectiua. Tribuitur ergo hæc discretio diuinæ gratiæ ad differentiam naturæ. Quia natura, & ratione sui, & ratione suorum effectuum, est communis bonis & malis, est enim sub malitia eadem, & sub bonitate: & vt ad bonum concurrit, ita & ad malum. At verò gratia efficientiam habet ad bonum tantùm determinatam; concurrere autem ad malum nullomodo potest. Ergo discernit bonos à malis, quatenus dat illis potentiam vt boni sint, & non vt sint mali: & operando dat illis ipsam quoque bonitatem seu bonum actum, per quem aut sunt, aut incipiunt esse boni: nulla verò ratione dat malitiam, vel actum malum, sicuti natura, quæ non potest dici discernere bonos à malis, quia & potentiam, & actum habet ad bonum, & malum indifferentem. Ad hoc autem impertinens est quòd gratia sit talis vt ea vti, vel non vti non sit in libero arbitrio, quia quamuis hoc non habeat, est nihilominus discretiua.

Iam quod dicunt, Augustinum loqui de gratia quæ dat hominibus actum ipsum, v. g. quæ dat fidem, & ipsum credere, & non solùm potestatem credendi, vel eliciendi fidem; perinde friuolum est, & ad id quod intendunt inutile. Quia ipsimet probant multis modis merita quoque Angelorum, & virtutes fuisse Dei dona, cùm tamen gratia per quam donabantur, non esset eiusmodi qua non possent vti vel non vti: ergo istud non requiritur ad hoc vt effectus gratiæ censeatur per ipsam donari. De gratia primi hominis c. 19.

At, inquiunt, dona Dei tantùm erant generali quadam & communi ratione: non erant autem *specialia dona*, quia gratia non sic influebat cum libero arbitrio, *vt faceret illud facere, ita videlicet vt illud ad opus inchoactum hic & nunc determinaret.* Bene habet. Posita igitur in eo est specialis illa ratio doni, quòd Deus liberum arbitrium ad opus bonum inchoandum hic & nunc de-

terminet, & faciat facere illud. Sed quærimus vt ostendant nobis, vbinam dicat Augustinus Deum aliter determinare liberum arbitrium, quàm quia dat illi virtutem determinandi se, & quia mouet vt se in bonam partem determinet: & quia ad eiusmodi determinationem intimè cooperatur? vbinam, inquam, & quid aliud Augustinus requirit? atqui hoc non significat talem esse gratiam quam dat, vt ea vti vel non vti non sit in libero arbitrio.

Quod dicunt non tale fuisse adiutorium primi hominis & Angelorũ; quod faceret eos facere, nunc autem quod datur lapsis facere eos facere, seu facere vt faciãt; eadem ratione diluitur. Nimirum negando eo loquendi modo significari adiutorium, quo vti, vel non vti non sit in hominis potestate. Et peto cur putent malè loqui, vel male sentire de diuina gratia, si quis dicat, dum Angeli bene operabantur antequam essent Beati, Deum fecisse vt facerent? & cùm Adamus similiter ante lapsum sanctos quosdam affectus elicuerit, bene vsus diuina gratia, quis meritò reprehendat eum qui dicet Deum fecisse vt bene faceret, & tamen gratia ex qua operabantur & Angeli, & Adamus tunc, cõpatiebatur in libero arbitrio indifferentiam agendi, & non agendi. Et minùs adhuc requiritur inter homines vt vnus propriissimè dicatur facere vt alius faciat, vel imperando, vel suadendo, vel rogando, relicta semper in eo qui sic mouetur, indifferentia: ergo non requiritur vt indifferentia tollatur ad saluandam proprietatem illius locutionis: & addo id quod antea notatum est in iis locis in quibus Nou-Augustiniani putant Augustinum loquutum esse de gratia indifferenti, & potentiali, vsurpatum ab eo esse eundem loquendi modum, dictumque *facere Deum vt faciamus.* Quòd si iterum recurrant ad *specialem modum*: iterum postulabimus vt apud Augustinum ostendant positum in eo esse modum illum, quòd non sit in potestate liberi

arbittrij vti vel non vti diuina gratia. Quod ipsi præstare nunquam poterunt. Occultas autem, & innominatas *specialitates* illas nihil moramur, quippe quas penuria bonarum responsionum, & angustiæ respondentium suggerere solent. Alia multa *specialia* sunt, quæ collatam homini lapso, languenti, debili, prostrato, & pœnam mœrenti, diuinam gratiam commendant, stante voluntatis indifferentia.

§. VIII.

De auxilio quo, *& auxilio* sine quo non: *abuti Nou-Augustinianos illa distinctione, & minimè consequi quod intendunt.*

RESTAT illud discrimen quod assignat Augustinus, dum dicit auxilium Adamo collatum fuisse *sine quo non*: quod autem confertur homini lapso, esse auxilium *quo*. Atque hæc est illa decantata distinctio quã Nou-Augustiniani ad omnem occasionem producunt: quppe illa contineri dicunt *genuinam* Augustini sententiam, *genuinum scopum, basim*. *& fundamentum*, quo vniuersæ illius disputationes de gratia nitantur, quo subtracto necesse sit *laceratam, fluctuantémque incertis suspicionibus* nullo vsquam exitu reperto in Augustini doctrina Theologiam esse. Hoc esse *filum*, quod qui tenet, in *labyrintho* scriptorum eius, mirabilem ei occurrere *contextum rerum, respondere enim extrema primis, vtrisque media, omnia omnibus, omnia velut ex ipsa re nata ita se consequi, vt tanta concatenatio, & consonantia altißimè clamet ibi latere veritatem.* Denique hanc esse veram *clauim* qua aditus in scripta Augustini aperiendus est, & sine qua qui ea molitur ingredi, velut *cæcus palpaturus sit in meridie.* Hanc esse rationem cur Augustinus *insinuatam quidem sæpius*, NVNQVAM TAMEN APERTE TRADITAM, TANDEM IN FINE VITÆ SVAE LVCVLENTISSIME

De gratia primi homi. nis cap. 17.

DECLARAVERIT, *tantóque conatu* , *&* *asseuerantia* , *præter morem suum asseruerit* , nimirum in tribus illis capitibus de correptione & gratia inde exorsus, *quapropter saluberrime confitemur quod rectissimè credimus, &c.*

Augustinianam esse distinctionem illam, eámque bonam, veram, & vtilem, non nego: verùm si tot sunt illius commoditates ad indagandam germanam Augustini sententiam, & consentientem sibi ex omni parte doctrinam comparandam ; necesse est Nou-Augustinianos veram illius intelligentiam perdidisse: quippe quorum Theologia vix vlla reperiatur quæ sit magis infamis perplexitate nutantium definitionum, collisione sententiarum inter se pugnantium, periculosorũ errorum frequentia, indigesta inordinatáque probationum aberrantium à scopo multitudine, & manifesta sensuum D. Augustini deprauatione, vt fatentur plerique omnes, qui sedato animo, & mente ab omni perturbatione libera Nou-Augustinianorum lucubrationes propiùs inspiciunt, excutiúntque diligentiùs: & vide quàm consequenter loquantur, vel hoc ipso loco, vbi consonantiam commendant, cùm dicunt hanc fuisse rationem, (nempe quòd tanta esset commoditas, tanta vtilitas, tanta necessitas huius distinctionis) cur S. Augustinus insinuatam quidem aliquoties, sed numquam traditam, eam sub vitæ finem luculentissimè declarauerit. Quid est quod dicitis, ô cultores Augustini? ille pulsantibus ad ostium veritatis totis viginti annis *clauim* tenuerit absconditam? Ille inclusis labyrintho *filum* quo regi possent, tamdiu substraxerit? Ille cùm tam longa támque diuturna instantia vrgeret ædificationem veræ fidei *basim* celauerit, qua sustinenda erat, ne corrueret? & hæc ratio erat illius suppressionis, quòd scilicet esset vtilis admodum & necessaria distinctio. Quid? inuidebat Augustinus suis discipulis illius multiplices fructus? fortè nondum erat illi satis explorata, & expectauit Deus vitæ finem, vt plenam eius notitiam

infunderet. Ergo viginti vltimis vitæ annis quibus pugnauit cum Pelagianis pro Dei gratia, non cognita fuit Augustino *clauis* qua essent aperienda veritatis penetralia? Ergo discurrebat *sine filo* in implicatissimo suorum scriptorum labyrintho. Ergo tollebat in altum ædificium doctrinæ suæ *fundamento* nondum explorato. Nec aliud superest nisi vt postquam omnia quæ scripsit Augustinus ante Episcopatum, suspecta reddiderunt in materia de gratia, nunc etiam suspecta reddant ea quæ post Episcopatum scripsit, etiam contra Pelagianos, præter vltima quæ sub finem vitæ lucubrauit, redigamúrque ad tres libros de Correptione & gratia, de Prædestinatione SS. & de Dono perseuerantiæ. Vide Lector quantum fidei sit habendum his Dædalis, qui suarum cogitationum *filum* perdiderunt, vbi certos sibi suisque sectatoribus promittunt exitus ex labyrintho scriptorum Augustini. hoc nimirum specimen est consonantiæ, illius, & concatenationis cohærentium sententiarum quam prædicant.

Sed quod ad rem nostram pertinet, concedo S. Augustinum distinguere adiutorium *sine quo non*, & adiutorium *quo*, ergo Christi gratia per adiutorium *quo* designata, eiusmodi est vt non sit in potestate liberi arbitrii ea vti vel non vti; non tantùm neganda, sed ridenda etiam consequentia est. Etiamsi concederetur nullum omnino esse adiutorium Christi & medicinale, quòd non sit adiutorium *quo*, quod nullomodo est concedendum; minimè consequens esset id quod volunt Nou-Augustiniani, tale esse huiusmodi adiutorium, vt non sit in potestate liberi arbitrii eo vti vel non vti, quod sensisse Augustinum probandum illis est. Est enim manifestum hanc distinctionem auxilii *sine quo non*, & auxilii *quo*, & quæcumque alia vspiam insinuat de efficacia, de vi discretiua, de indeclinabili, & insuperabili, & inuicta gratiæ diuinæ motione, & similia, salua esse admissâ infallibilitatis auxiliorum præscientiâ,

& plusquam salua si addatur bonorum actuum prædefinitio, quæ omnia optimè consentiunt, & conciliantur cum gratia quæ voluntati suam in agendo indifferentiam relinquit.

Addo S. Augustinum vbi distinctionem hanc tradit, & explicat auxilii *sine quo non*, & auxilii *quo*, agere de gratia ad perseuerandum necessaria: & per auxilium *quo*, significare tantùm eam gratiam qua continetur donum perseuerantiæ. Patet hoc manifestè ex initio capitis decimi, quod sic habet, *hinc exoritur alia quæstio non sane contemnenda..... Quæritur enim à nobis* QVANTVM ATTINET AD HOC DONVM DEI QVOD EST IN BONO PERSEVERARE VSQVE IN FINEM: *quid de ipso primo homine sentiamus.* En tibi quæstionem tribus sequentibus capitibus tractandam, cuius occasione distinguit auxilium, quod est primo homini datum ad perseuerandum, & dicit esse auxilium *sine quo non* poterat perseuerare, ab auxilio quod iam datur hominibus lapsis intestino concupiscentiæ bello laborantibus in tenebris ignorantiæ, quod dicit debere esse maius, & fortius, & non tantùm auxilium *sine quo non possint perseuerare*, sed auxilium *quo non nisi perseuerantes sint.* Nec aliud omnino tractat in prædictis capitibus.

Hinc fit vt hoc auxilium dicat spectare tantùm ad prædestinatos quos Christus dicit se *posuisse, vt eant, & fructum afferant, & fructus eorum maneat. Quis autem*, inquit, *dicere audeat forsitan non manebit? sine pœnitentia sunt enim dona & vocatio Dei, sed vocatio eorum qui secundùm propositum vocati sunt.* Atque vt significet se de iis tantùm agere, post allatum Apostoli locum; *Tu quis es qui iudicas alienum seruum, suo Domino stat aut cadit*, continuò subiungit *respexisse ad prædestinatos*, quia dicit, *stabit autem, potens est enim Deus statuere illum.* Et hac tractatione finita, caput decimumtertium sic incipit, *hæc de his loquor qui prædestinati sunt in regnum Dei..... non de his qui cùm annuntiasset, & loquutus esset, multiplicati sunt*

super numerum. Ipsi autem vocati dici possunt, non autem electi, quia non secundùm propositum vocati. Vides vt expressè non prædestinatos excludit à participatione huius auxilij?

Atqui nos agimus de necessitate gratiæ præscindendo à prædestinatione: & qua indigent illi quoque reprobi qui viuunt aliquandiu iustè, & piè; ad quos cùm non pertineat auxilium *quo*, nec auxilium *secundùm propositum*, nec *auxilium sine pœnitentia, &c.* petimus vt ex Augustino monstrent, auxilium gratiæ quod illis datur ad exercitium earum virtutum in quibus non perseuerant, esse tale vt eo vti, vel non vti, non relinquatur libero eorum arbitrio. Nam si semel concedatur non esse tales, iam sequitur nec prædestinatis propter exercitium virtutis præcisè necessarium esse. Prædestinatio enim non inducit infirmitatem, aut impotentiam liberi arbitrii, nec consequenter necessitatem auxilii ad quemlibet singularem actum diuersi ab eo quod sufficit non prædestinatis, esto ad finem & modum prædestinationis conueniat vt efficaciùs iuuentur & certiùs.

Iterum addo, quod superiùs indicatum est, auxilium quo perseueratur vsque in finem inter huius vitæ pericula variásque tentationes, non esse vnum aliquod auxilium, nec merè internum, sed esse multitudinem quandam auxiliorum perpetuò congruorum, & infallibilium vsque ad mortem inclusiuè. Sicut enim illud velle perseuerare, quod Augustinus dicit dari per hoc auxilium, non est vnum quoddam, & singulare velle, sed est multitudo voluntatum omnium, quibus tentationes variæ vincuntur, & v. g. voluntas iustitiæ, quãdo prædestinatus auaritia tentatur, temperantiæ, quãdo gula sollicitat; mansuetudinis, quando ira exardescit: castitatis, quando libido blanditur & allicit; ita & auxilium quo Deus operatur idem velle, non est vnum & singulare, sed est omnium collectio, quibus huiusmodi voluntates præueniuntur. Vbi præterea

elucet veluti peculiare quoddam studium prouidentiæ in ordinandis huiusmodi auxiliis semper congruis & infallibilibus, & ipsa morte cum eorum effectu ita connectenda, vt quemadmodum loquitur Augustinus *non nisi manentem fidem vitæ finis inueniat*; item in moderandis tentationibus, & tentatore frænando, ne tantùm sæuiat quantum sufficeret ad vincendum. Totum hoc comprehendit auxilium *quo* cõtinetur donum perseuerantiæ. Quod non impedit quominus sit in eorum qui perseuerant libertate singulis internis auxiliis cooperari, vel non cooperari, etiamsi tota illa collectione internorum, & externorum qua includitur etiam mors opportuna non possint abuti, aut eam effectu frustrare.

De corrept. & gr. c. 12.

Atque hoc tantùm significare voluit Augustinus, cùm gratiam Adamo datam ad perseuerandum ita distinguit ab ea quæ modò datur prædestinatis, vt dicat, *relictum in libero arbitrio Adami, vt perseueraret vel non perseueraret*: item, *illi fuisse commissum arbitrium perseuerandi*. Quasi iam non relinquatur in libero arbitrio prædestinatorum, vt perseuerent, vel non perseuerent, vel non committatur illis arbitrium perseuerandi. Significat, inquam, solùm Adami arbitrio relictum, vt congrua vel incongrua redderet sufficientia quæ habebat ad perseuerandũ auxilia: nec adhibitam specialem illã prouidentiam, qua congrua tantùm secernerentur, & auerterentur occasiones labendi vsque ad terminũ viæ inclusiuè: eo quòd hoc esset consentaneum *tantæ bonitati tantæque ad bene viuendum facilitati*, vt Augustinus loquitur: iam autem non ita sibi, vel suo arbitrio prædestinatos relinqui; sed talem curam, & tam peculiare studium adhiberi, in connectenda infallibilium auxiliorum catena cum bona morte, vt quamuis in vsu cuiuslibet interni auxilij prædestinatus liberum habeat arbitrium, vt eo posset abuti; non habeat tamen ad totam illam prouidentiam cum omnibus quæ includit eludendam.

Ib. cap. 11. & 12.

Ib. cap. 12.

Idipsum

Idipsum potest paucis hisce verbis exprimi. Adamus liberum habuit arbitrium, vt cum tota collectione auxiliorum ad perseuerandum coniungeret perseuerantiam, aut non perseuerantiam; Prædestinatus modò non habet liberum arbitrium, vt cum tota collectione auxiliorum ad perseuerandum coniungat perseuerantiam, vel non perseuerantiam. Id quod vel ex eo etiam patet, quòd in hac collectione auxiliorum quæ prædestinato præparantur, includatur ipse terminus ad quem perseueratur, nimirũ opportuna mors. Cum cuius suppositione clarum est non posse coniungi non perseuerantiam. Et hoc docet Augustinus, cùm negat posse quemquam amittere donum perseuerantiæ. *Quid dicăt,* inquit, nimirum illi qui contendunt donum perseuerantiæ posse contumaciter amitti, *non attendunt. De illa enim perseuerantia loquimur qua perseueratur vsque in finem, quæ, si data est, perseueratum est vsque in finem: si autem non est perseueratum vsque in finem, non est data . . . . . Dicimus castum, quem nouimus castum, siue sit, siue non sit in eadem castitate mansurus, & si quid aliud diuini muneris habeat, quod teneri, & amitti potest, dicimus habere quandiucunque habet, & si amiserit, dicimus habuisse. Perseuerantiam verò vsque in finem quoniam non habet quisquam, nisi qui perseuerauit vsque in finem,* MVLTI EAM POSSVNT HABERE, NVLLVS AMITTERE . . . . . *hoc ergo Dei donum suppliciter emereri potest; sed cùm datum fuerit, amitti contumaciter non potest. Cùm enim perseuerauerit quis vsque in finem, neque hoc donum potest amittere; nec alia quæ poterat ante finem. Quomodo enim potest amitti, per quod fit vt non amittatur etiam quod posset amitti?* De dono perseu. c. 6.

Quemadmodum autem illum prouidentiæ modum quo prouisum erat Adamo, Augustinus dicit consentaneum fuisse illius *bonitati*, & ad bene viuendum *facilitati*; ita & istum quo lapsis hominibus consulitur prouidentia illa infallibili, Augustinus putat conuenire deprauationi naturæ, & ad malè viuendum pronitati, ex

hypothesi quòd nolit Deus hominem perdere. Nam si sibi permitterentur, nec adiuuarentur fortiùs, quàm requiratur ad præcisam bene viuendi facultatem, & quàm mereatur indigna omni beneficio natura, vix esset ex adultis qui in bonam mortem incurreret. Non dubito quin Nou-Augustiniani frontem contrahant; atque ægrè ferant nos ipsorum *claui* nolle vti ad aperienda Augustini sensa. Sed æquo animo ferimus eorum fastidia, quæ si non alia ratione probauerint esse iusta, quàm quia longiorem ipsi operam in Augustino versando consumpserunt; nihil moramur inanem prærogatiuam. Neque enim quisquam ideo ad veritatem propius accedit, quia somniauit diutiùs.

CAPVT VII.

Naturalem tantùm gratiam à Semipelagianis, supernaturalem ab Orthodoxis tamquam necessariam semper admissam.

§. I.

Nou-Augustiniani cur audire nolint in hac disputatione distinctionem naturalis ac supernaturalis gratiæ.

EX prædicatione Euangelij, & externa credendorum propositione sequi naturales aliquas apprehensiones, & aliquos etiam in voluntate motus, iuxta dispositionem eius qui audit & attentionem, nemo est qui dubitet. Cùm enim constet hæc consequi naturaliter, vel auditâ vel lectâ Plutarchi Historiâ, vel Ciceronis Oratione aliqua, vel Virgilij Poëmate, non est dubiũ quin pari modo sequi possint ex lectione, vel auditione sacrarum Historiarum, Prophetiarum, Psalmorum. Et ideò si eiusmodi cogitationes, & affectus vocaren-

tur interna gratia, concedendum omnino esset Massilienses internâ gratiam admisisse: Nec Massilienses modò, sed & ipsos quoque Pelagianos, qui cùm gratiam Prædicationis agnoscunt, nunquam excluserunt id quod est cum ea naturaliter connexum, & inseparabile. Et ita eos sensisse colligi potest ex S. Prospero exponente quo modo, in eorum sententia, gratia prædicationis iuuemur, his versibus.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum species quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur secreta cordis in aula.
Nunc amor, aut odium, nunc spes, metus, ira, dolórque,
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & Auctor
Inseuêre animo, quamuis forte hoc quoque vellent.
Sed de præceptis mens iudex sponte mouetur,
Et pro more suo quantum se exercuit istis
Transit in affectum, quem confirmauerit ex se
Illa volendo sequens, illis nolendo resistens.
At verò omnipotens hominem cũ gratia saluat, &c.

Perspicuum igitur est gratiam internam, de qua disputamus, an fuerit à Massiliensibus admissa, significare inspirationem aliquam diuinitus inditam, nullo id exigente merito, nulla dispositione naturalium causarum, quâ & illustretur intellectus & voluntas moueatur ad bonum, vel auertatur à malo: ac proinde hanc esse gratiam supernaturalem. Hanc agnouisse Massilienses probandũ erat Nou-Augustinianis Sed quia desperarunt id se posse consequi; consilium iniere vt hanc supernaturalitatis differentiã spernerent, veluti cusam in officina Scholasticorũ, & ad quæstionem quæ hîc tractatur minimè spectantẽ. Hinc est quòd Neotericos accusant quòd semper *solam operis* SVPERNATVRALITATEM *ponderent.* Et allatis quæ contra Pelagianos & Semipelagianos olim edita sunt decretis, *harum* inquiunt, *& similium definitionum sensus sincerus, & ex ipsa penitus Massiliensium dogmatum genuina intelligentia, prout à veteribus* De gr. Salu. c. 12 13.

explicata sunt, non est iste, vt recentiores putant, QVOD ISTIVSMODI OPERA SINT SVPERNATVRALIA, SINT MERITORIA, *sint nimis perfectæ dignitatis, & huiusmodi, quæ nunquam ab Augustino aut Concilijs in causa definitionum suarum reddenda cogitata sunt; sed quòd liberum arbitrium peccando violatum, attenuatum, infirmatum, adeóque, vt Concilium loquitur, amissum sit, &c.* Vnde sequi putant antiquos ad eam tantùm gratiam respexisse qua vti, vel non vti non sit relictum in libero arbitrio. Et pergunt. *Non enim vel vnius characteris apice tanti adiutorij necessitatem indicant inde fluere,* QVIA OPVS EST SVPERNATVRALE, QVIA MERITORIVM, *vel quid simile, sed quia libertas non durauit illæsa.* Idipsum aliàs quoque repetunt, & *commentum* esse pronuntiant recentiorum, quòd attenta fuerit dignitas vel supernaturalitas eorum actuum ad quos Massilienses nolebant admittere gratiæ necessitatem.

De hæresi Pelag. lib. 8. cap. 10.

His vtuntur cautionibus Nou-Augustiniani, vt impediant ne dum quæritur quam gratiam Massilienses necessariam esse ad initium fidei confessi sint, quæstio reducatur ad hos terminos, an admiserint supernaturalem gratiam. Sunt tamen illi omnino intra huiusmodi cancellos continendi; cogendique, velint nolint, vt disertè fateantur qualem fuisse putent gratiam illam internam, quam volunt à Massiliensibus agnitam, naturalem an supernaturalem? Nam si naturalem tantùm fuisse dicant, iam habemus intentum, & ex omnibus illis declamationibus, quibus nobis Semipelagianismum tam sæpè, tam copiosè affingunt, nihil superesse potest præter meram calumniam, postquam vtriusque sententiæ discrimen in confesso est, illis naturalem tantùm gratiam admittentibus, nobis verò pugnantibus pro supernaturali. Quòd si vnus aliquis reperiatur, qui naturalibus actibus virtutum moralium concessit aliquam vim merendi, vel impetrandi vlteriorem gratiam; ille in ea sententia familiam non ducit; & excusa-

tionem ſemper habebit, quòd naturalium cogitatio-num congruitatem, & efficaciam ad bonos actus inde-bitam putet naturæ peccatrici, atque adeò ſaltē quoad modum ſupernaturalem. Sed quidquid ille dixerit noſtrum non eſt, qui vnanimem aliorum ſententiam conſtanter ſequimur: & actum omnem in quo eſt ali-qua vis, vel merendi, vel impetrandi quæ ad ſalutem, & vitam æternam pertinent, & virtutem ex qua procedit, contendimus eſſe ſupernaturalem.

§. II.

Certißimis teſtimonijs conuinci naturalem tantùm gratiam à Maßilienſibus ad initium fidei admiſſam.

SI verò Nou-Auguſtiniani quoque contendunt, ſu-pernaturalem etiam exiſtimatam fuiſſe Maſsilien-ſium gratiam, & ideò tantùm reiectam, quia putabatur libero arbitrio relinquere indifferentiam in agendo; ad huiuſmodi cogitationem conuincendam tam mul-ta ſuppetunt, vt dubiam facere poſsint eorum qui re-ſiſtunt ingenuitatem. Et occurrunt in primis ea quæ ipſimet citant ex Concilio Arauſicano. *Initium fidei non ineſſe nobis* NATVRALITER, *ſed per inſpirationem Spi-ritus Sancti.* PER NATVRÆ VIGOREM *nihil boni poſſe cogitari, vt expedit, ſed per illuminationem, & inſpiratio-nem Spiritus Sancti: præclaram Sanctorum fidem,* NON PER BONVM NATVRÆ, *ſed per gratiam Dei eſſe colla-tam. Latronis, Centurionis, Zachæi fidem* NON FVISSE NATVRAE, *ſed diuinæ largitatis donum. Neminem de pro-fundo illius ruinæ poſſe conſurgere. Per peccatum Adæ fuiſſe amiſſam* NATVRALEM *poſsibilitatem.* Hæc, inquiunt, Concilia, & Pontifices aduerſus Maſsilienſium pronun-ciata decernunt. Ergo Maſsilienſes contraria pronun-ciabant. Dicebant igitur initium fidei nobis ineſſe *na-*

Lib. 1. de gr. ſalu cap. 19.

c. 5. 7. 25.

Cœleſtinus ad reſp. Gal.

turaliter, & non per inspirationem Spiritus Sancti. Nou-Augustiniani, per vestram fidem, qui hoc dicit, si credit quod dicit, putat ne initium fidei, & prærequisitam ad illud gratiam esse supernaturalem? Dicebant *per naturæ vigorem* posse cogitari aliquid boni, eo modo *qui expedit ad salutem*, non requisitâ illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti: & hoc quoque putabant esse supernaturale? supra naturam esse putabant illud ad quod *naturæ vigor* pertingeret? dicebant præclaram sanctorum fidem, *per bonum naturæ* non per gratiam Dei esse collatam; Et hoc erat illis supernaturale? Dicebant Latronis, Centurionis, & Zachæi fidem fuisse *de natura*, non autem *diuinæ largitatis* donum. Quòd fatebantur esse de natura, hoc putabant superare naturam, & esse supernaturale? supernaturale putabant quod negabant esse diuinæ largitatis donum? Et quid est quod dicebant, *inuocatione humana* gratiam Dei posse conferri? *Obedientiæ humanæ subiungendum gratiæ adiutorium*? vocabant humanam inuocationem, & humanam obedientiam quam putabant superare facultatem humanæ naturæ? Et quidam modus, certique fines, citra quos excusationem habere posit impugnatio veritatis, sed adeò sunt ista manifesta vt non intelligam qui possit aliquis prudenter repugnare.

Cõci. Arausi. can. 3. & 6.

Et confirmari possunt ex ijs quæ apud Augustinum, Prosperum, & Hilarium passim occurrunt de doctrina Massiliensium, omnibus enim paginis, quin & omnibus ferè periodis significant *naturale* fuisse initium fidei, & per *naturalem gratiam* excitatum. non est opus hîc repetere quæ antea retulimus de laude liberi arbitrij, quam perdi nolebant persuasione necessitatis gratiæ supernaturalis; De initiali gratia, quam nobis collatam esse dicebant à conditore naturæ, quando rationales creauit & libero præditos arbitrio; De naturæ bono, quo bene vti quisque posit: De facultate naturali, & de seminibus virtutum naturaliter insertis; De æquali fa-

cultate quam habere nos arbitrantur ad bonum, & ad malum: De varijs modis quibus internam, & naturæ ſuperadditam gratiam excluſerunt, dum agerent de initio fidei. Quæ omnia ſi poſſunt pati perſuaſionem illam, quòd fides ſit ſupernaturalis, & quòd natura egeat ſupernaturali auxilio ad illam eliciendam; dicendum neceſſariò eſt, nec Maſsilienſes, nec qui ſenſa eorum referunt, Auguſtinum, Proſperum, & Hilarium, intellexiſſe quæ dicerent: ac proinde non poſſe nos quidquam certi definire de eorum erroribus, quando tanta eſt inter voces, & cogitationes diſcrepantia,

Expendi poſſet quod refert Hilarius in Epiſtola ad Auguſtinum. *Nullam ita deprauatam, vel extinctam eſſe naturam, vt non debeat vel poſsit ſe velle ſanari: Quando fides à nobis exigitur, id exigi quod voluntate conditoris naturæ conceſſum eſt: Remanſiſſe fidem in natura licet vitiata. Ineſſe naturæ quòd excitari poſsit hoc ipſo quòd ignoranti veritas prædicatur*, & ſimilia. Poſſet iterum monſtrari hæc ita eſſe ab Auguſtino accepta, vt putarentur à Maſsilienſibus *dona Dei naturalia eſſe, & reliquiæ vitiatæ naturæ*, quemadmodum eſſe rationale, eſſe pulchrum, eſſe ingenioſum, & ſicut naturalis eſt ipſa capacitas ad recipiendam fidem quando illa datur. Poſſunt addi euidentiſsima Proſperi teſtimonia, ex libro contra Collatorem, quem dicit *laudabiles motus appetitúſque virtutum remota gratia Dei* NVDAE LIBERTATI ARBITRII *adſcribere*: eſſe aliquos putare quos ſaluet gratia Chriſti, *aliquos verò quos lex, & natura iuſtificet*: inſtruere infidelium libertatem *naturalibus bonis*: velle per *naturam* haberi quæ ad vitam, & pietatem pertinent, & non potiùs per gratiam qua natura reparatur. In *naturalibus theſauris* ponere principia virtutum: In *naturalibus virtutibus* gloriari velle: *naturaliter* ineſſe libero arbitrio, quæ non niſi donatis ſibi viribus præſtare poteſt: Ex *naturali* affectu, & non ex gratiæ dono bonam haberi voluntatem. *Naturam ante gratiam* non eſſe in damnatione, non

De prædest. SS. c. 5.

Cap. 7. 8. 11. 29. 31. 39 40.

esse in cæcitate, non esse in vulnere, sed illi adscribi posse aliquod bonum: Qui voluerit *iudicio naturali* præuenire posse Dei gratiam: Possibilitatem *boni naturalis* esse in hominibus. Vllus ne vsquam mortalium est, in quo supersint aliquæ rationis, & communis sensus reliquiæ, qui non videat his omnibus argumentis inuictissimè probari, naturalem esse gratiam illam quam Massilienses sufficere putabant ad initium fidei? cùm ergo carperentur quòd naturalem facultatem sufficere dicerent, quid aliud ab ijs exigi poterat, quàm vt plusquam naturalem esse faterentur? Quod Patres tam crebrò, tam disertè, tanto consensu dicunt *naturam superare*, chimæras apprehendent qui supernaturale vocauerint? Quod si iure factum est; ergo meritò dicitur & Massilienses errasse, qui non agnouerunt supernaturalem gratiam ad initium fidei necessariam, & à Massiliensibus dissentire qui talem confitentur.

§. III.

Idem probatur ex eo quòd Massilienses eiusmodi gratiam referunt ad reliquias naturæ integræ.

QVOD si Nou-Augustiniani adeò sunt aduersus tantæ veritatis euidentiam obfirmati, vt dicere pergant non negasse Massilienses talem gratiam, qualis in Adamo fuerat, indifferentem scilicet, iam hoc superiùs reiectum est, monstratúmque suppositâ illâ gratiâ non posse locum habere quæ illi dicunt de sufficientia naturæ, cum exclusione gratiæ Addendúmque eos qui naturam nudam, læsam, deprauatam, extinctam, vitiatam, damnatam, vulneratam, confitentur, illi tribuentes initium fidei, loqui sine dubio de natura destituta gratia. Quis enim adeo cæcutiat vt retinuisse gratiam putet eos qui adeò affectam naturam confitebantur?

bantur? Nec aliud subesse potest illis vocibus, quibus hanc bonæ voluntatis facultatem, reliquias integræ naturæ nuncupant. Cùm enim per naturam integram intelligi non possit nisi complexum ex natura, & gratia; perdita gratia per peccatum, quid aliud superesse potest, nisi mera natura cum suis vitijs, quemadmodum per reliquias hominis abeunte anima nihil aliud intelligi potest nisi merum corpus? Ita verò interpretatum esse Prosperum hasce reliquias apertè patet ex eo quòd dicit contra Collatorem, *Si autem quod magis vult hic disputator intelligi, de illis dicuntur qui alieni à gratia Christiana quædam ad similitudinem legalium mandatorum proprio iudicio sanciebant, intelligentes mores ciuitatum, concordiámque populorum non posse aliter contineri, nisi vt rectè factis præmia, & peccatis pœnæ decernerentur; quis ambigat hanc sapientiam humano generi ad temporalis vitæ vtilitatem ex naturæ à Deo conditæ superesse reliquiis? Si enim nec ad ista terrena ordinanda rationalis animi vigeret ingenium, non vitiata esset, sed extincta natura.* & mox: *Quid iste impiam infidelium libertatem naturalibus instruit bonis, & propriis vult iustificare principiis? Quid ad renouationem miseræ vetustatis idoneam definit præuaricatricis sententiæ nuditatem? Quasi ista scientia vel ex naturæ opibus residua, vel ex legalis doctrinæ eruditione quæsita posßit sui perceptione præstare, vt quod faciendum nouerimus, &c.* Vide quid hic disputator, hoc est Cassianus, intelligat per reliquias naturæ, nempe scientiam boni illam ipsam quæ remanet in gentibus quæ legem non habent, & naturaliter faciunt ea quæ legis sunt, Politicam, inquam, scientiam & merè Philosophicam, ad regendos populos, & ciuitates componendas, ad vtilitatem temporalis vitæ: scientiam præuaricatricem, nudam, naturalem, ex naturalibus opibus residuam, vel ex legalis doctrinæ eruditione quæsitam. Hæccine gratiam significant Adamo collatam? Et si posset talis gratia hac oratione designari, adeóne quispiam cæcus sit, vt non videat Cap. 22.

hinc ſequi Maſſilienſes credidiſſe non ſupernaturalem eſſe gratiam quæ requiritur ad initium fidei, ſed quæ data fuerat Adamo, fuiſſe merè naturalem?

Et Nou-Auguſtiniani laborant omnino iſta confuſione, ac perturbatione cogitationum, quam hoc loco diſſimulare non debeo. Dum enim explicant gratiam à Maſsilienſibus agnitam, & approbatam; ſecundo loco ponunt *poßibilitatem naturalem boni*, ex prima naturæ integritate reſiduam; & has volunt eſſe *reliquias illas integræ naturæ in vitiata* relictas: hac ſicuti *tabula ex Adami naufragio* vſos, & ex poſsibilitate boni quam Cœleſtinus Pontifex dicit fuiſſe *penitus* perditam, Maſsilienſes *hanc partem* retinuiſſe, atque illi attribuiſſe ex toto iuſtificationis & redemptionis negotio hoc tantum quod videtur omnium *infimum, tenuiſsimum, abiectiſsimum, iuſtitiæ exordium*, nempe *credere Deo, & ex conſcientia infirmitatis vires petere, velle ſanari, velle admittere medicinam, qualicunque dolore percelli ad exhortationem corripientis*, & ſine tali etiam cohortatione, vel prædicatione *intelligentia naturali inſtrui ad vnius veri Dei cultum:* De his reliquijs intelligi quod dicitur *fides in natura licet vitiata remanſiſſe*, & quòd *poteſtas quædam credendi in naturali arbitrii rationalis libertate remanſerit*, hæc eſt ſecunda gratia, & hi effectus illius. Deinde addunt agnouiſſe etiam tertiam gratiam actualem, & internam ſuperadditam illis reliquijs Vnde conſtat per reliquias naturæ integræ intelligere illos naturale quidpiam contradiſtinctum à tertia gratia, quam tertiam dicunt eſſe adiutorium ſimile illi quo Adamus iuuabatur in ſtatu naturæ integræ: ergo reliquiæ illæ ſignificant apud illos ſecundam gratiam, à tertia præciſam. Iam verò quia ſtatim oritur difficultas, quomodo potuerint Maſſilienſes huius tertij adiutorij neceſſitatem admittere ad initium fidei, qui toties ac tam diſertè præter reliquias illas naturalis poſſibilitatis quiduis aliud excludunt; Nou-Auguſtiniani vt hunc nodum expediant, dicunt tertiam

Lib. 8. de hæreſi Pela. cap. 5.

Ib. cap. 6.

gratiam à Massiliensibus sub nomine reliquiarum comprehensam, *Quarta causa*, inquiunt, *eáque verissima reddi potest, quòd illa gratia plerumque sub integra natura comprehendi solet, cuius integritatis reliquias cùm ipsi superesse post lapsum traderent, eam gratiam ei debitam sub eadem superstite integritate complexi sunt.* Vbi vides primò ita referri Massiliensium sententiam à Nou-Augustinianis, vt nomine reliquiarum naturæ integræ significarint aliquid distinctum ab adiutorio Adami, & illud non includens, secundam scilicet gratiam: & earumdem reliquiarum nomine significarint aliquid quo illud adiutorium includeretur. Secundò vides Nou-Augustinianos naturam integram concipere ad modum totius quod vocat integralis, cuius quælibet pars eiusdem rationis est cum toto, habétque perfectionem specificam eandem. Nam quia natura integra erat totum quoddam ex naturali facultate, & ex gratiæ adiutorio conflatum, consequens putant, vt illius reliquiæ sint veluti frustum aliquod ex eadem facultate eodémque adiutorio constans, sicuti frustum panis vel panni segmentum, quæ totius materiam & formam retinent. Hæc verò cogitatio absurda est, & à mente Massiliensium aliena, qui cùm nudatam dicant naturam quæ desiit integra esse, consequenter integram concipiunt ad modum vestiti, itaut indumenti rationem habeat gratia, quæ perdita est: quo modo etiam à Patribus, & ab Augustino passim concipitur. ergo velle in natura remanere aliquid gratiæ, idem est, ac velle, in spoliato remanere aliquid vestium. Nihil itaque aliud voluerunt Massilienses, quàm statum illum integræ naturæ, & facultatem bene operandi quæ inerat, conflatam fuisse ex duplici virtute naturali, altera quam includit essentialiter esse rationale, & altera superaddita ex beneficio gratiæ: per peccatum amissam quæ superaddita erat, remansisse quod erat naturale: & hæ sunt reliquiæ quas sufficere putabant ad initium fidei. Hæc est species ip-

Ib. cap. 10.

ſorum ſententiæ tam clara támque aperta, vt minimè dubitem quin æquus lector cum indignatione reiiciat commenta Nou-Auguſtinianorum qui confundere ac perturbare conantur res clariſsimas ſine vlla ratione, niſi quod ita ipſis expedit ne conuincantur, dum affirmant internam gratiam fuiſſe ab illis admiſſam.

§. IV.

Idipſum colligitur ex confeſsione ipſorummet Baianorum, qui ſecum ipſi pugnant.

SED conuincuntur tertiò. Quia poſtquam in illa diſtinctione, vel diſtincta numeratione trium gratiarum, ſecundæ tribuunt hoc quod eſt *velle credere, velle admittere medicinam, velle ſanari, ſentire dolorem ex cognitione propriæ miſeriæ, commoueri ad emendationem ex correptione, & exhortatione,* & *ſola ipſa intelligentia naturali ad vnum veri Dei cultum affici*, hæc, inquam, vbi ſecundæ gratiæ conceſſere in ſententia Maſſilienſium, quid ſupereſſe poteſt, ad quod requireretur tertia? Illa enim quæ iam enumeraui, omnia ſunt de quibus quæritur an Maſsilienſes tertiam pro illis gratiam admiſerint. Quid ergo aliud faciunt qui hæc omnia ſecundæ gratiæ attribuunt ex ſententia Maſsilienſium, quam negare Maſsilienſes credidiſſe tertiam eſſe neceſſariam? (Supra.)

Quartò, ſed quod potiſsimùm quærimus, an putauerint gratiam quæ neceſſaria erat, ſiue ſecunda, ſiue tertia ſit, eſſe ſupernaturalem, ex allatis Aduerſariorum verbis non eſſe conuincitur, cùm fatentur credidiſſe gratiam illam eſſe naturæ debitam, in quo ipſi Maſsilienſibus conſentiunt. (Supra.) Vide enim quid addant. *Hanc ergo gratiam ſanationis aduerſus Maſsilienſes inculcant, quam ſua incarnatione, & paſsione Chriſtus attulit, alio ſtatus innocentiæ adiutorio penitus prætermiſſo. Quia iſtud naturæ*

SIVE INTEGRAE SIVE RESTITVTAE ATQVE

SANATAE SEMPER ADHAERET, & TAMQVAM CONNATVRALE SEMPER SEQVITVR. *Quæ ſanè ipſiſsima cauſa eſt, cur etiam ſub natura integra, vel ſanata pene ſemper intelligatur.* Et iterum. *Neque enim iſtud auxilium propter vllam peccati infirmitatem ſubleuandam neceſſarium integræ naturæ fuit, ſed propter innatam ipſiſque creatæ cuiuſlibet rationalis naturæ viſceribus intimam, & quaſi eſſentialẽ infirmitatem:* & poſt allata Auguſtini verba illa, *Non tunc de illa gratia quæſtio eſt, qua eſt homo conditus; ſed de iſta qua fit ſaluus per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum,* ſubdunt; *Quod ne de ſola natura, ſed etiam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret, velut adiutorium eſſentialiter neceſſarium intelligeres, vide quid conſequenter adiungit.* Quærimus vtrum Maſſilienſes putauerint neceſſarium eſſe auxilium ſupernaturale ad volendum credere; reſpondent Baiani viſum illis neceſſarium eſſe auxilium illud quod *ſemper adhæret naturæ, ſiue integræ, ſiue ſanatæ:* & quod *tamquam connaturale* ſequitur illam; quod *omni* naturæ rationali adhæret, velut adiutorium *eſſentialiter neceſſarium.* Et quia hoc adiutorium non adhæret naturæ irrationali, non eſt dubium quin fateantur adhærere etiam *ſoli rationali*, ſeu intellectiuæ: ac proinde eſt adiutorium naturæ debitum, quod *omni, ſoli*, & *ſemper adhæret*, quæ eſt definitio attributi proprij quarto modo, & parum abeſt quin fateantur eſſe pluſquam proprium, quando *eſſentialem* etiam illius connexionẽ admittunt. O Baiani, ſatis eſt: & iam intelligimus vtrum Maſſilienſes putauerint egere nos gratia ſupernaturali ad credendum. Nempe, vt iam dixi, hæc eò ſpectant, vt ne Adamus quidem indiguiſſe putetur ad totam ſtatus illius perfectionem, qui Baianorum error alibi fuſiùs detegitur, dum de ſtatu puræ naturæ, vbi connaturalis quam fingunt, naturæ intellectiuæ peccato carentis eleuatio ad beatitudinem, refutatur.

Ex lib. de nat. & gra. c. 3.

Quintò, ſed tamen hoc adhuc reſtat, vt nobis dicant quid ſit illud adiutorium *ſemper adhærens*, quod quamuis

nusquam satis exponant, colligi tamen potest ex duobus eorum locis. In primo dicunt adiutorium naturæ integræ, & naturæ lapsæ *differre tantùm secundùm magis, & minus, efficaciùs, & inefficaciùs.* In secundo, dicunt, adiutorium naturæ lapsæ esse *verissimam, & realissimam voluntatis affectionem, esse actum verum, & vitalem.* Hæc autem quid aliud sunt quàm motus illi varij timoris, amoris, gaudij, qui ex prædicatione & exhortatione ita naturaliter sequi putabantur à Massiliensibus, vt refert Prosper, quemadmodum in dispari materia, sed pari tamen modo sequuntur ex comœdiarum repræsentatione, & auditione poëmatum? Atqui totum hoc esse naturale, & pertinere ad gratiam secundam ipsi etiam Baiani fatentur: ostendunt igitur præter hos motus, alios, & quidem indebitos à Massiliensibus fuisse admissos.

Lib. singulari de gra. p. hō. & Aug. cap. 13.

§. V.

Sancti Prosperi sententiam corrumpunt.

SED quando Prosperi mentio incidit, non debet omitti insignis deprauatio verborum illius. Quibus cùm clarissimè significaret id quod iam dicimus, Massilienses non admisisse internam gratiam naturæ indebitam Nou-Augustiniani peruertere sensum conati sunt, adhibita interpretatione textui contraria: verba Prosperi sunt in carmine de ingratis.

Dumque aliud non est vobiscum gratia quàm lex,
Quámq; Propheta monens, & quam doctrina Ministri,
Scilicet vt tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo, &c.

Vbi vides negari à Prospero Massilienses agnoscere vllam aliam internam gratiam, quàm eam quæ sequi potest naturaliter, & necessariò ex externa propositio-

ne legis, Prophetiarum, prædicationum, quod ipsum antea quoque affirmantem audiuimus. Nec quisquam adeo cæcus esse potest, qui non videat hunc tantum esse sensum duorum primorum versuum. Hoc autem Prosper refutat sequentibus versibus, monstratâ quæ hinc sequitur absurditate, nempe quòd filij damnationis in corpore mortis corruptibili, & animum aggrauante atque in deterius semper trahente, cum solo præsidio legis, & doctrinæ, id præstare possint, quod hominis sani, & innocentis, & liberi à tentationibus concupiscentiæ, & ijs gratiæ præsidijs quæ statum illum comitabantur instructi, proprium fuit: quæ absurdissima est cogitatio, & ipsa sola declaratione statim conuincenda refutandáque. At ecce tibi quam glossam Baiani substituant illis versibus. *Vbi manifeste significat eos velle quòd idcirco non indigeamus gratia nisi legis atque doctrinæ seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum ita constitutum est, sicut hominis primi; qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitij ita poterat.* Ex quibus constat id quod Prosper addit tanquam absurdum consequens ex doctrina Massiliensium, à Baianis accipi veluti rationem ab ijsdem Massiliensibus approbatam. Quis autem sibi temperet in tanta sanctos Patres corrumpendi licentia? & quid mirum si huiusmodi commentationum beneficio quidquid volunt apud Augustinum inueniunt? Nimirum & Caluinus quoque totam suam Apocalypsim eadẽ arte facile inuenit apud Euangelistas. Quid? dum manifestè significat Prosper Massiliensibus non esse aliam gratiam quàm legem præcipientem, vel Prophetam monentem, vel Ministrum docentem; tunc manifestè significat Massiliensibus approbari gratiam Adami? non agnoscere *nisi gratiam legis*, hoc est agnoscere gratiam priorem lege atque ab ea independentem? O Baiani, quousque tandem?

De hæresi Pelag. l. 8. c. 10.

§. VI.

A controuersiæ cardinibus aberrant.

SED finio hoc caput lectorem monendo vt aduertat id quod ex dictis colligitur, an Auctores cum quibus disputamus scitè posuerint *cardines* istarum quæstionum. Nam ne videantur oleum perdidisse in voluendis per duos & viginti annos scriptis Augustini, jactant se incognitos Scholasticis præsertim recentioribus *cardines* deprehendisse, quibus omnes istæ disputationes verterentur, videntúrque illa metaphora delectari, adeò illam crebro repetunt, etiam in argumentis capitibus quæstionum quas tractant inscriptis, dum quærunt; *Quare recentiores cardinem difficultatum non videntes multum in multis hallucinentur, &c.* sequitur autem ex dictis illos ipsos esse quos eiusmodi cardines potissimum fugerunt, quando non intellexerunt aut intelligere noluerunt præcipuam Augustinum inter, & Massilienses controuersiam esse de necessitate gratiæ internæ, indebitæ creatæ voluntati, ac proinde supernaturalis: non autem gratiæ quæ ita raperet voluntatem vt non esset in eius potestate ea vti, vel non vti. Et facile poterant id ex Augustino discere, si eum consuluissent animo inueniendę veritatis, & non potius quærendi patrocinium præconceptis opinionibus. Neque enim nescire potuerunt officium periti disputatoris, qualem sine dubio fuisse Augustinum credere nos decet, dum tractanda proponitur quæstio cardinem assignare qui controuertitur. Quid autem quæso sibi proposuit Augustinus tractandũ in libro de prædestinatione Sanctorum, qui propriè contra Massilienses scriptus est? Idipse declarat initio capitis secundi. *Priùs itaque fidem qua sumus Christiani donum Dei esse debemus ostendere.* Dicebant Massilienses prædestinationis decretum quo Deus hominibus gratiam præparat ad consequendam

vitam

vitam æternam non concipi nisi præscitâ fide, tanquam ex naturæ viribus elicitâ: cuius merito, & impetratione gratia decerneretur ad ea quæ consequuntur necessaria: ideóque dicebant gratiam Dei dari secundùm meritum: hic erat primus è duobus erroribus quos Augustinus his duobus libris de prædestinatione SS. & de bono perseu. refutandos suscepit. Secundus spectabat donum perseuerantiæ, quod negabant. Primum ergo priore libro de prædestinatione SS. secundum posteriore, de dono perseuerantiæ, refutat. In primo libro veluti *cardinem* controuersiæ probandum suscipit, donum Dei esse fidem, non solum prouectam, & proficientem, sed etiam incipientem: &, quod idem est, Dei gratiam quæ consentientibus Massiliensibus necessaria erat ad perficiendam fidem, & ad cæteras virtutes non dari secundùm meritum incipientis fidei; sed illud præuenire: nec consequi, sed supponi ad primam credendi voluntatem; quod toto illo libro probat, & hac probatione supposita concludit. *Sed dent veniam, noua enim quæstio ad hoc nos compulit, quia cùm in prioribus opusculis nostris satis idoneis testimoniis egissemus, donum Dei esse etiam fidem; inuentum est quod contradiceretur, ad hoc valere illa testimonia vt ostendant donum Dei esse incrementum fidei. Initium verò fidei quo in Christum primitus creditur ab homine ipso esse, nec esse donum Dei: sed hoc exigere Deum, vt cùm id præcesserit cætera tanquam hoc merito consequantur quæ Dei dona sunt, nec vllum eorum dari gratis, cum in eis Dei gratia, quæ non nisi gratuita est, prædicetur. Quod videtis quàm sit absurdum, propter quod institimus quantum potuimus, vt etiam ipsum initium fidei Dei donum esse ostenderemus.* Si omnem aliam gratiam Semipelagiani ad initium fidei admittebant præter illam quæ tollit à voluntate indifferentiam agendi & non agendi, & qua vti vel non vti non relinquitur in libero arbitrio; nonne dici posset Augustino volenti probare initium fidei esse donum Dei, ipsum incassum laborare? & dum ex Cap. 21.

allegatis id à se probatum iactat; nonne reponi posset inanem illius operam fuisse? Diceret Semipelagianus; Quis negat donum Dei esse fidem etiam incipientem? Quis negat ad eam prærequiri diuinam per Christum gratiam internam naturæ indebitam, nec prædicationis modò, sed & internæ inspirationis? Qui hæc concedit, non concedit effectum ex his beneficijs consequutum esse donum benefactoris? Affirmátne Dei gratiam omnem consequi ex merito, qui nullum meritum agnoscit cui non supponatur Dei gratia? Operam ergo Augustine lusisti. & cùm in nos collimares, vide quos offenderis, nos enim intacti sumus, atque incolumes. Quòd si Augustinus instaret non quodcunque donum esse fidem incipientem, sed tale quod detur per gratiam, cui voluntas dissentire non posit, vel qua vti, vel non vti non sit in libero arbitrio, & talem esse debere quæ omni merito nostro supponitur; nonne iterum rideret Semipelagianus, cùm constet talis gratiæ, de qua sola potest esse controuersia, nullam esse factam mentionem, neque in propositione quæstionis, neque in probationibus, neque in conclusione? Et si diceret Augustinus, Ego illam intelligebam, responderet Massiliensis; quis potest diuinare tuas cogitationes? Probamus quod dixisti, quod tacuisti reprobamus. Institue si lubet nouam disputationem, quæ iam est peracta nihil ad nos.

Cap. 1. Idem dicere possent ad librum De bono perseuerantiæ, cuius initio veluti *cardinem* tractandæ quæstionis Augustinus proponit his verbis. *Asserimus ergo donum*

Cap. 24. *Dei esse perseuerantiam quâ vsque in finem perseueratur in Christo.* Et in fine tum huius libri de bono perseuerantiæ, tum prioris de prædestinatione SS. quo iste conuertitur, scopum iterum assignat his verbis *Sed quid plura? satis docuisse me existimo, vel plusquam satis, dona Dei esse, & incipere in Domino credere, & vsque in finem in Domino perseuerare.* Quænam hîc est mentio gratiæ illius quæ datur in occursu tentationum, quas vincere necesse

eſt, vt perſeuerantia conſtet: & quæ talis eſt, vt non ſit in libera voluntatis poteſtate, vel ſuccumbere tentationi, vel eam vincere? Atqui tota quæſtio eò reducitur, ſi credimus his nouorum *cardinum* fabris. Nam quòd inculcare ſolent, agi de gratia diſcretiua bonorum & malorum, & de auxilio non ſolùm ſine quo non poſſumus perſeuerare, ſed quo fit vt perſeueremus, iam ante monſtratum eſt, & diſcretiuum eſſe auxilium, & eſſe auxilium quo non niſi perſeuerantes ſumus, etiam ſi liberum arbitrium in ſingulis actibus liberum ſit, vt eo vtatur vel non vtatur.

Addi poteſt, Auguſtinum dum præformat diuinæ gratiæ confeſsionem, quam exigit à Pelagianis, nullam facere mentionem iſtorum cardinum; nec illos indicare: ſed neque Concilia dum Catholicas veritates opponunt eorum erroribus. Poteſt hoc intelligi ex Epiſtola ad Paulinum, in qua Auguſtinus ita concipit quod eſt ab eo profitendum qui cum Eccleſia Catholica relicto Pelagio voluerit conſentire, *fateatur gratiam Dei, & adiutorium etiam ad ſingulos actus dari, eámque non dari ſecundùm merita noſtra, vt vera ſit gratia, id eſt gratis data per eius miſericordiam.* Hanc inter alias confeſsionem Auguſtinus poſtulat, quam vult *ſimpliciter* & *ſine vllis ambagibus fieri.* Nimirum idipſum etiam Concilium Palæſtinum à Pelagio poſtularat, quando iuſſit illum has propoſitiones damnare, *gratiam Dei, adiutoriúmque non ad ſingulos actus dari; ſed in libero arbitrio eſſe, vel in lege, atque doctrina,* & *Dei gratiam ſecundùm merita noſtra dari.* Quis autem non videt *ſimpliciter*, & *ſine ambagibus* huic definitioni conformaturum fidem ſuam, qui fatebitur ex corde, ſe præter facultatem naturalem liberi arbitrij, præter legem, atque doctrinam agnoſcere internam, & actualem Chriſti gratiam, ad ſingulos actus neceſſariam, nec naturę debitam, nec ex vllo humano merito conſequentem, ſed ſuperpoſitam naturalibus omnibus bonis, & omnibus meritis præſuppoſitam? hæc

Ep. 104.

confessio *simpliciter*, & *sine ambagibus* facta; nonne adæquatissimè respondet & Augustini, & Concilij Diospolitani postulationi? Quòd si emissa huiusmodi confessione, cognitáque necessitate illius gratiæ, non solùm pro perficienda fide, sed etiam pro inchoanda Semipelagiano post huiusmodi confessionem admisso inter Orthodoxos germanósque diuinæ gratiæ deffensione, dicat Augustinus, Quæcunque gratia non sufficit. Nos eam intelligimus, qua vti vel non vti non sit in libera hominis potestate; Nisi eam admittis hinc tibi exeundum est. Ille non meritò conquereretur? non iure diceret Augustinum esse qui non *simpliciter* processerit eiusque se *ambagibus* circumuentum? & cùm passim Pelagio exprobret Augustinus proditam ab illo Synodum ficta confessione diuinæ gratiæ, non daretur illi occasio retorquendæ calumniæ se etiam proditum fuisse ficta eiusdem gratiæ propositione? Esto, minus crediderit tunc Pelagius quàm profitebatur, ideóque Concilium deceperit; Concilium nunquid viceuersa plus exegerit quàm proponebat, ideóque vicissim Pelagium deceperit? satis, inquit, intelligebatur sermonem esse de illa gratia. At, inquam, vnde potuit intelligi quòd verba non significabant? Et cùm hîc dicatur fuisse *cardo* controuersiæ, cur silentio pressum fuit quod potissimum exprimendum erat? Quid disertius esse debet expressiúsque, quàm fidei vel propositio vel confessio? si non suppetissent nomina quibus illa gratiæ differentia exprimeretur, noua potiùs instituenda erant, quod exemplo antiquorum Conciliorum factum fuisset, quàm relinquendus sub occulta intelligentia *quæstionis cardo*, & ipsa quasi medulla Catholicæ veritatis.

Cap. 44. Idem dici potest ad locum Augustini ex libro de natura, & gratia, vbi cùm verba Pelagij retulisset, quibus conatur inuidiam à se amoliri negatæ Dei gratiæ, dum fatetur *Deo tantùm debere deputari quòd sine peccato viuimus. Si nesciremus* inquit Augustinus, quæ sequantur, *his*

tantummodo auditis falsa nos de illis iactante fama, & quibusdam fratribus idoneis testibus asseuerantibus credidisse putaremus, quid enim dici breuius potuit & verius quàm possibilitatem non peccandi quantacunque est, vel erit in homine, non nisi Deo debere deputari? hoc & nos dicimus, iungamus dexteras. Et deinde cùm Pelagius intulisset ex dictis Augustini saltem colligi non esse impossibile hominem viuere sine peccato, subdit Augustinus. *Rectè quidem disputat hoc ipso eos confiteri,* non esse *impossibile, quia hoc multi, vel omnes volunt. Sed hoc vnde sit possibile confiteatur, & pax est. Ipsa est enim gratia per Iesum Christum Dominum nostrum, quâ omnino iste orantes nos adiuuari, vt non peccemus dicere nusquam voluit. Quòd si forte latenter sentit, ignoscat aliter suspicantibus. Ipse enim hoc facit, qui cùm tantam de hac re patiatur inuidiam, sentire id vult, & confiteri non vult. Quid erat magnum vt hoc diceret ..... Cur illic solam naturam deffendere voluit? & quia homo ita creatus est, vt non peccare posset si peccare noluisset asseruit? ac per hoc quòd ita creatus est, eam possibilitatem ad gratiam Dei pertinere definiuit ..... & noluit aliquid dicere de eo quòd ipsa natura gratiâ Dei per Iesum Christum Dominum nostrum vel sanatur, quia vitiata est, vel quia sibi non sufficit, adiuuatur?*

Vides Augustinum hisce in locis dum Pelagianos prouocat *ad iungendas dexteras*, & pacem ineundam, pacisci velle cum illis, & ferire fœdus. Moris autem est eorum qui bona fide & sine dolo contrahunt, conditiones ita proponere, vt non aliud intendant mente quàm voce postulant. Quid autem postulat Augustinus? vt quod Pelagius offerebat reuera præstet; fateatúrque totam non peccandi possibilitatem Deo deputandam. Hoc si fateri velit, *iungamus*, inquit Augustinus, *dexteras; pax esto.* Sed fallebat Pelagius, volebat enim hoc Deo tantum deputari quia naturæ conditor erat, ideóque *solam* naturam deffendebat; nusquam dicere voluit illud posse sine peccato viuere, per Iesu Christi gratiam præstari supplicibus, nunquam gratiæ meminisse qua

natura præter creationis beneficia vel sanari debet, quia vitiata est; vel quia sibi non sufficit, adiuuari. *Erat magnum hoc dicere*, inquit Augustinus, *& forte etiam ipse ita sentiebat*. Sed non sufficit, & quamuis sic sentiret, iustam inuidiam passus est, si quod sentiebat non est confessus. nimirum eorum tantum proprium est qui pacem ineunt animo belli renouandi, mente aliquid retinere quod verbis non exprimunt: vt habeant vnde perfidiæ colorem accersant, & infamiam euitent, quam fœdifragi merentur. Ergo cùm ad pacem nihil aliud requirat Augustinus, quàm vt peccandi possibilitas non tribuatur soli gratiæ creationis: sed necessarium insuper dicatur esse Christi adiutorium, quo læsa infirmáque natura iuuetur; prodit in medium Semipelagianus, séque acceptare clamat conditionem quam Pelagius respuit: nullo modo soli naturæ tribuere vult, vel non peccandi possibilitatem, vel primam credendi voluntatem. Agnoscit necessariam esse insuper Christi gratiam internam, indebitam, quæ idoneum sit tum gratiarum actionis, tum orationis obiectum: & Augustini manu apprehensa, iungamus, inquit dexteras. Manum Augustinus subducet? fallebat igitur Pelagium, si quod proponebat non sufficit ad sanciendam pacem. Sufficit, inquis. Atqui nulla fit mentio eius gratiæ quæ dissentiendi potentiam excludit, seu qua vti vel non vti non est in libera voluntatis potestate. Hæc ergo ex Augustino non requiritur. Quòd si *latenter eam intelligebat, ignoscat aliter supplicantibus*. In pactis enim illud vnum quo totius controuersiæ cardo vertitur, non debet *latenter intelligi*. Et quid magnum erat, vt hoc Augustinus significaret? Et cùm duo possint esse defectus in confessione quæ exigitur à Pelagio; primus, si solam naturæ gratiam agnoscat; secundus, si gratiam superaddat eam tantùm qua vti vel non vti positum sit in libero arbitrio; satísne prouidè cum eo tractat Augustinus, qui de primo tantùm excludendo sollici-

tus est nulla facta mentione de secundo.

Nimirum nullum esse secundum hunc defectum Augustino semper visum est, & ideo in Epistola ad Paulinum allata Pelagij doctrina qua dicebat *quotidiano Dei gratiæ nos auxilio muniri quamuis habeamus ad non peccandum forte, ac firmum liberum arbitrium*, ex his vltimis verbis, quibus dicit nobis esse ad non peccandum *forte ac firmum liberum arbitrium colligit*, Pelagium auxilium gratiæ *tanquam ex abundanti putare concedi. Id est, ita vt etiam si non concedatur, habeamus tamen ad non peccandum forte, ac firmum liberum arbitrium, quamuis sine Dei gratia id efficere atque adimplere non posit, sicut sanos oculos firmos dicimus ad videndum, quod tamen nullo modo facere possunt si desit lucis auxilium. Alio loco quid diceret, vel quid putaret ostendit. vbi ait ideo gratiam hominibus dari, vt quod facere per liberum iubentur arbitrium faciliùs posint implere per gratiam.* Nihil frequentius inculcant Nou-Augustiniani, quàm inutilem modò esse gratiam quæ sic se habeat ad liberum arbitrium quo modo lux ad oculos: talem quidem fuisse quæ data erat Adamo, illæsam habenti voluntatem; sed homini lapso, necessariam esse gratiam alterius generis: Et tamen constat ex hoc loco Augustino videri Pelagium excusabilem, si eiusmodi gratiam admitteret, quando vt illum reum esse conuincat, negat excusari posse illius confessione. Neque enim propterea hoc negat, quòd ea gratia iam non sufficiat, sed admittenda sit ea cui consentire, vel dissentire non sit in hominis potestate; sed ideo tantùm, quia neque hanc ipsam necessariam putat Pelagius, cùm dicat naturam etsi difficilius; posse tamen absolutè facere solam quod facit adiuta. Hæc videtur esse genuina Augustini sententia, quæ cùm abundè stabilita, & confirmata sit in superioribus, restat vt concludamus Nou-Augustinianos nec attigisse cardines controuersiæ, quæ olim erat inter Augustinum, & Semipelagianos: nec illud probare in quo nunc tota quæ nobiscum illis est disce-

Ep. 106.

pratio, vertitur, *admittendam esse iuxta Sanctum Augustinum talem gratiam, cui consentire, vel dissentire non sit in libera voluntatis potestate.*

CAPVT VIII.

Vindicantur Augustini testimonia quædam antea producta, & primo quidem quod est in libro de spir. & lit. c. 31. & seqq.

§. I.

Baiani triumphant dum secum pugnant, & pro Caluino.

PRODVCTA sunt antea testimonia Augustini ex libro de spir. & lit. ad probandum id quod Nou-Augustiniani negant, liberum arbitrium diuinâ gratiâ præuentum posse ab illa dissentire. Quæ quia nimis premunt, inierunt illi consilium, vt eorum vim eluderent, accusatâ suorum aduersariorum, vel imperitiâ, vel malâ fide, quòd scilicet obiectionem in Augustino pro solutione acceperint; & errorem ab eo reiectum pro germana ipsius sententia in illo cap. 31. & sequentibus, quod iam examinandum est.

Vix enim dici potest quantos de ignorantia nostra conuicta, déque hallucinatione comperta triumphos ducant. Illis *prodigij loco est, quomodo in mentem alicui erudito venire posit verba quæ ex illa disputatione excerpsimus Augustini sensum continere, nisi quia excogitata arreptaque opinio quoquo modo in sanctissimi Doctoris auctoritate fundanda videbatur: Augustinum ad quæstionem propositam non suam sed aliorum solutionem afferre examini deinde subiiciendam: Esse hanc ipsissimam Pelagianorum, & ipsius Augustini quondam errantis, & postea Massiliensium sententiam,*

De gra. Ch. lib. 1. cap. 30.

tiam; Ipsummet Augustinum vocare illam disputationem, non autem solutionem, cùm dicit, hæc disputatio si quæstioni illi soluendæ sufficit, &c. vocare dubitationem, cùm dicit, si sufficiat, non assertionem, quod sufficiat. refellere statim eandem solutionem, cùm dicit, si autem respondetur cauendum esse, &c. Et statim suam verámque solutionem afferre, cùm subiicit: Attendat, & videat, &c. Hæc manifestissimè ostendere Augustinum in loco qui obiectus fuit, non tradere doctrinam suam, sed aduersariorum: non docere, sed disputare: non asserere, sed refellere, adeóque mirabili hallucinatione recentiores nostros obiectionem pro solutione, Pelagianam responsionem pro Augustini doctrina, errorem pro veritate accepisse. Esse hanc capitalem offensionem QVAE IVGVLVM DIVINAE GRATIAE PETIT, ET TOTAM ILLIVS INTELLIGENTIAM PERTVRBAT, DVM ADMITTVNTVR GRATIAE CONGRVAE, ET SVFFICIENTES, QVAE SVIS EFFECTIBVS EX ARBITRII LIBERTATE FRVSTRENTVR.

Verùm hi auctores cochleas triumphant, & magna contentione hoc vnum assequuntur, vt constet profectum in Augustinianæ Theologiæ studio minimè computandum esse ex annorum numero; sed posse diuturnam operum illius commentationem longam esse chimærarum venationem. Parum esset venari chimæras nisi etiam errores caperentur. Quid enim est quod dicunt Pelagianam esse doctrinam quæ illa solutione continetur, propтereà quòd admittat gratias quasdam, quarum effectus *à voluntatis nutu assentiente, vel dissentiente pendent? seu gratias quæ suis affectibus ex arbitrii libertate frustrentur?* Nunquam cessabunt Concilium Tridentinum hæreseos Pelagianæ reum facere, propterea quòd non aliam Dei gratiam agnouerit, quàm quæ potest *abiici à libero arbitrio*, seu *à qua potest liberum arbitrium dissentire?* Deinde quid est quod dicunt, hanc esse Pelagianam doctrinam & errorem in quem Augustinus olim incautus inciderat?. Nonne ipsi contendunt

FFFFf

tem ignorantiam, & abnegationem, quod ſemper Auguſtinus conatus eſt à Pelagianis extorquere negantibus? Retributionem boni pro malo, quòd eſt *gratiam non dari ſecundum merita recipientium*, in quo etiam magna fuit cum Maſſilienſibus concertatio? Illa eſt Pelagianorum,& non Auguſtini doctrina, Auguſtinus illam vſquam refellit? Et poſt tam apertam Auguſtinianæ doctrinæ corruptionem, talémque veritatis diſſimulationem quiſquam reperiatur adeo ineptus, qui ſibi fucum fieri patiatur,quaſi nec falli,nec fallere poſſint, qui multis annis continuo ſtudio eius opera ſæpius ſcrutati fuerint? Et quiſquam negare poterit annoſos iſtos ſcrutatores in ſuo ſcrutinio mirabiliter defeciſſe?

§. III.

Auguſtinus nec reiicit illam ſententiam nec de illa dubitat; Non-Auguſtinianorum in referenda illius ſententia deſideratur fides.

QVARTO & quid eſt quod obiiciunt? Auguſtinus, inquiunt, deſignauit id quod dixerat *nomine diſputationis*, non autem *ſolutionis*. O mirabilem animaduerſionem! Eſt nimirum contra naturam diſputationis, ſi concluſionem comprehendat, hoc eſt mentem eius qui diſputat? & eſt completa diſputatio alicuius quæſtionis quæ reſponſione careat, & ſolutione. Auguſtinus, inquiunt, vocat *dubitationem* cùm dicit *ſi ſufficit*, non autem *aſſertionem*, quòd ſufficiat. Expendamus illa verba. *Hæc diſputatio ſi quæſtioni illi ſoluendæ ſufficit, ſufficiat.* Nonne hæc eſt quædam conceſſio, vt in ea diſputatione, ac ſolutione quieſcat quiſquis per eam ſibi factum eſſe ſatis putauerit? Et hoc diceret Auguſtinus de Pelagiana doctrina, præſertim vbi ſe illam acriter impugnare putat? Diceret Auguſtinus ſi cui ſufficit quod docet Pelagius ad diuinæ gratiæ neceſſitatem intelligendam,per me licet,ſufficiat?

At, inquiunt, statim illam doctrinam refutat cùm dicit, *si autem respondetur cauendum esse ne quisquam Deo tribuendum putet peccatum quòd admittitur per liberum arbitrium, si in eo quod dicitur quid habes quod non accepisti, propterea etiam voluntas qua credimus dono Dei tribuitur, quia de libero existit arbitrio quod cùm crearemur accepimus; attendat, & videat, &c.* Iudicet lector qualis sit ista mentis & oculorum affectio, quâ fit vt manifesta doctrinæ traditæ confirmatio eiusdem refutatio vocetur. Dixerat Augustinus non posse nos dicere nos habere voluntatem credendi quam non acceperimus à Deo, *quandoquidem illa vocante Deo de libero surgit arbitrio*; poterat aliquis regerere, si res ita se habet, ergo nec peccatum dicemur habere quod non acceperimus, quandoquidem peccatum quoque surgit de libero arbitrio. Hæc est responsio seu replica, & obiectio contra doctrinam traditam, quam Augustinus diluit explicando quod omittebatur in obiectione, & quo cõtinetur eius solutio. Nam cũ dixisset Augustinus nos *non habere ex nobis*, sed accipere à Deo voluntatem credendi, eo quòd illa *vocante Deo surgat de libero arbitrio*; obiectio omittebat illud, *vocante Deo*, & tanquam ab Augustino positum assumebat, ideo credendi voluntatem à Deo esse, & non à nobis, quòd surgat de libero arbitrio: vnde optimè sequebatur, ergo nec peccatum habemus quod non acceperimus, quia illud quoque existit ex libero arbitrio. Augustinus instat, & dicit non ideo tantum id esse dictum de voluntate credendi, quòd illa surgat de libero arbitrio, quod quidem est illi commune cum peccato: sed quia *visorum suasionibus agit Deus vt velimus.* Quod est dicere, concipi voluntatem illam *vocante Deo*, quod in peccatũ nullo modo cadit, & simul exponere, quomodo sit intelligendum illud *vocante Deo*, & qualis sit ista vocatio. Perspicua sunt Augustini verba, *Attendat & videat non ideo dici* TANTVM *istam voluntatem diuino muneri tribuendam quia ex libero arbitrio est quod nobis natu-*

raliter creatum est; En vt *tantùm* respiciebant ad liberum arbitrium, relicta vocatione, qui hæc obiiciebant. Augustinus verò quid reponit, *sed quia visorum suasionibus agit Deus, vt velimus, & vt credamus.* En tibi vocationem quæ omittebatur, & quam ita explicat, *siue extrinsecus per Euangelicas exhortationes, vbi & mandata legis aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suæ vt ad gratiam iustificantem credendo confugiat, siue intrinsecus vbi nemo habet in potestate quod ei veniat in mentem.* Iam verò quia restabat semper illa quæstio, cuius occasione hæc disputantur. vnde nimirum accidat, vt alij credendi voluntatem habeant, alij non habeant. Augustinus quod antea dixerat, discrimen esse petendum ex libertate credentium, ita confirmat. *Sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est.*

Hæc Augustinus toto cap. 34 de spiritu, & litera cùm in superiori cap. 33. proposuisset doctrinam illam quam Nou-Augustiniani Pelagianam vocant. Iam verò si vbi contra solutionem alicuius quæstionis traditam obiectio quædam proponitur, & diluitur, & ex ea dilutione inculcatur resolutio quæstionis, hoc est refellere eandem resolutionem, & non potius confirmare; videant Nou-Augustiniani qua ratione impetrare possint, vt quisquam credat, & sapiens sit.

Vbi etiam monendi erunt vt suorum oculorum fidem explorent; quâ fit vt ex duobus obiectis eodem in loco, & sub eadem luce propositis, alterum videant, alterum non videant. Dicit Augustinus, *Et ideo nec istam voluntatem qua credimus Deo, dici potest homo habere quam non acceperit, quandoquidem* VOCANTE DEO *surgit de libero arbitrio.* Subdunt Nou-Augustiniani. *Quid manifestius quàm secundùm illam responsionem Deo tribui voluntatem bonam quia dedit homini liberum arbitrium, ex cuius libertate consurgat? Hunc autem esse sensum Pelagianum seu Semipelagianum iam perspicuum est.* Sed quid manifestius quàm secundùm illam responsionem Deo tribui voluntatem

a. De gra. sal. c. 30.

bonam, non solùm quia est ex libero arbitrio, sed quia ex illo surgit *vocante Deo*, quòd oculi vestri videre debuerant? hunc autem esse sensum Catholicum intellecta interna vocatione, vt Augustinus intelligit, perspicuum est. Sed ecce tibi, lector, miraculum maius. Illud *vocante Deo*, quod non videre in loco vbi est, statim vident in loco vbi non est. Postquam enim retulere verba hæc Augustini. *Si autem respondetur cauendum esse ne quisquam Deo tribuendum putet peccatum quod admittitur per liberum arbitrium, si in eo quòd dicitur quid habes quod non accepisti, propterea etiam voluntas qua credimus dono Dei tribuitur, quia de libero existit arbitrio quod cùm crearemur accepimus*; subiiciunt. *Eccce reiectam responsionem ipsissimis illis verbis quibus à Pelagianis concepta, & à nostris recentioribus velut Augustini doctrina arrepta fuit, Quod videlicet ideò voluntas credendi sit donum Dei, quia* VOCANTE DEO *surgit de libero arbitrio quod homo naturaliter cùm crearetur accepit.* Mitto illusionem quâ dicunt reiectam responsionem illis verbis quibus proposita tantùm est. Hoc solum aduerto, in illis Augustini verbis quibus dicit propterea voluntatem qua credimus dono Dei tribui, *quia de libero surgit arbitrio quod cùm crearemur accepimus*, ipsi vident voluntatem illam propterea tribui Deo, quia *vocante Deo* surgit de libero arbitrio, atque ita vbi Augustinus Catholicam doctrinam explicat, non vident illud, *vocante Deo*, & dicunt esse doctrinam Pelagianam: vbi aliorum obiectionem exponit, supponentium ideo eandem voluntatem Deo tribui quia de libero surgit arbitrio seclusâ vocatione, quod est Pelagianum; ipsi vident *vocante Deo*; & ita quod est Pelagianum, confundunt cum eo quod est Catholicum. Habent scilicet Baiani oculos ad miraculum affectibus obedientes. vident quod volunt etiam si non sit: & quod nolunt nusquam apparet, etiam si sit. Audio quemdam ex his Thrasonibus pollicitum si vel vnico in puncto monstraretur Nouum Augustinum in inue-

stiganda antiqui doctrina fefellisse, suis se illum manibus flammis daturum. Videat lector an non sit tempus sponsorem appellandi.

§. IV.

Probátur esse illam germanam Augustini doctrinam ex solutione obiectionum, & eiusdem Augustini confirmatione.

SED duo adhuc restant in quibus erudito lectori faciendum est satis. Primum est, cur Augustinus cap. illo 33. dum incipit respondere quæstioni propositæ *cur voluntas credendi non sit in omnibus*, eo modo loquitur qui similior est referenti aliorum sententiam, quàm proponenti suam, cùm dicit, *priùs igitur illud dicamus, & videamus si huic satisfaciat quæstioni* Respondeo hunc esse morem eorum qui problemata soluunt, qui etiamsi non referant aliorum solutionem, sed suam, initio tamen videntur illius approbationem suspendere, & promere quasi tentando quid dici possit. Sed videndum est in decursu deinde atque in conclusione quid dicant. Et iam vidimus in decursu Augustinum inuenire cum solutione illa plenam diuinæ misericordiæ diuinæq; gratiæ laudem: & tandem concludere ea ratione nec tolli arbitrij libertatem nec illi cum iniuria diuinæ gratiæ quidquam tribui. Addo fuisse cur illam speciem Augustinus præ se ferret, non quòd non esset verum quod dicebat, sed quia magis erat explicandum, vt iam iterum dicam.

Quæritur enim secundò cur post explicatam doctrinam illam cap. 33. tam frigidè Augustinus de illa iudicat, cùm dicit initio capitis trigesimi quarti *hæc disputatio si soluendæ illi quæstioni sufficit, sufficiát*, & respondeo non ideo id dici quòd explicata solutio aliquid falsi aut erronei vel hæretici contineat. Augustinus enim fortiùs

loqueretur,

loqueretur, in eo præſertim libro in quo ſe putat *acriter* pugnare contra errores diuinæ gratiæ contrarios. Ergo ita loquitur Auguſtinus, quia tametſi verum erat quod dictum fuerat, adhuc tamen continebat aliquid obſcurum, & quod eſſe poterat errandi occaſio ni clariùs explicaretur. Nempe quòd dictum erat voluntatem credendi *ſurgere de libero arbitrio vocante Deo*, ita poterat accipi, vt quod dicebant Pelagiani, requireretur tantũ externa & naturalis vocatio: igitur Auguſtinus exiſtimauit declarãdum vocationem illam ſignificare internam Dei operationem, dum *viſorum ſuaſionibus intus vbi nemo habet in poteſtate quid ipſi veniat in mentem Deus, agit.* Nequis tamen exiſtimaret diſcedere illum ab eo quòd dixerat, cauſam cur vnus habeat voluntatem credendi, alius verò non habeat, refundendam in liberum arbitrium; poſt aſſertionem & explicationem internæ gratiæ quæ non eſt in hominis poteſtate, addit; *ſed conſentire, vel diſſentire propriæ voluntatis eſt*, quod ſemper referendum eſt ad illam quæſtionem cuius ſolutio hîc explicatur, *cur in aliis ſit, in aliis non ſit voluntas credendi*. Et eſt manifeſta confirmatio rationis quæ fuerat allata, quòd ſcilicet Deus ita velit omnes ſaluos, ita vocet, ita iuuet, vt non adimat liberum arbitrium, quo fit vt alius velit credere cùm poſſit nolle, alius nolit cùm poſſit velle, quod iterum, & tertiò inculcat his verbis. *His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, vt ei credat (neque enim credere poteſt quolibet libero arbitrio, ſi nulla ſit ſuaſio vel vocatio cui credat) profectò & ipſum velle credere Deus operatur in homine, & in omnibus miſericordia eius præuenit nos.* Ecce tibi Deum ſuaſione ſua, & vocatione interna dantem nobis voluntatem credendi, ſubiungit ſtatim, *conſentire autem vocationi Dei vel ab ea diſſentire, ſicut dixi, propriæ voluntatis eſt.* En tibi liberam arbitrij poteſtatem in acceptando, vel non acceptando quod datur. Et expende, amabo te lector, verba illa; *diſſentire vocationi Dei*, loquitur, vt vides de interna, de in- 2. Retract. cap. 37.

debita, de illa cui potest etiam voluntas consentire: atque adeo de sufficienti ad eliciendum consensum, tali inquit vocationi *dissentire, propriæ voluntatis est.* Potest igitur & esse talis vocatio, & esse dissensus, ex Augustino. Quid igitur Baiani reprehendunt in doctrina superioris capitis? quid Pelagianum vociferantur? quid in isto sequenti refutatum contendunt? *Quòd admittantur inquiunt, gratiæ congruæ, & sufficientes, quæ suis effectibus ex arbitrij libertate frustrentur, illam esse capitalem offensionem, illa peti iugulum gratiæ, illa totam eius intelligentiam perturbari.* O Baiani! quantum est inter hæc duo discriminis iudicio vestro. Esse gratias quæ suis effectibus ex arbitrij libertate frustrentur, & esse gratias quibus *propriâ voluntate dissentiatur*? Illud Pelagianum est, & istud Orthodoxum? Primum secundo refellitur: Alterum est errantis Augustini, alterum rectè sentientis? Illic *capitaliter offenditur,* hîc feliciter collimatur? Illic *iugulatur* diuina gratia, hîc triumphat? Illic *perturbatur,* hîc clarescit eius intelligentia? lector optime tuam fidem, si sunt hi germani Theologiæ Augustinianæ dispensatores, si tot anni consumendi erant, vt hunc thesaurum post trigesimam operum illius lectionem effoderent; si fuit cur *cimmerias* tenebras, & Babylonicam confusionem obiicerent aduersarijs.

§. V.

Examinatur subtilitas Baianorum distinguentium inter id quod est proprium voluntatis, *& id quod est* propriæ voluntatis.

SED vide quàm sint accurati. Non negant quin illis verbis, *sed consentire vel dissentire Dei vocationi propriæ voluntatis est,* significet Augustinus determinationem ad volendum, & nolendum esse propriæ voluntatis; sed negant significare esse *propriam voluntatis*, &

Suarem accusant quòd Augustini verba *interuertat*, *& quasi ex principijs Augustini conficiat determinationem ita voluntati propriam esse vt non conueniat gratiæ: dixisse Augustinum propriæ esse voluntatis, non esse propriam voluntatis*. Scrupulosè videlicet aliorum examinant verba, qui sua tam negligenter attendunt. Imponunt enim Suari, vel certè illius mẽtem perperam interpretantur; quia ille nunquam cogitauit, ne per somnium quidem, determinationem ita propriam esse voluntati, vt non conueniret etiam gratiæ tanquam excitanti,& eleuanti voluntatem,& illam constituenti potentem se determinare, atque insuper ad determinationem intimè concurrenti,ac cooperanti,quod æquis omnibus huiusce controuersiæ arbitris debet sufficere ad necessariam diuinæ gratiæ confessionem: hoc tantùm voluit, quod Augustinus significat, determinationem non ita esse à gratia,quin relinquatur voluntas in vtrámque partem indifferens, vt consentiat, vel dissentiat eius impulsui. Nou-Augustiniani verò si se ipsi bene capiunt, quid minus dicunt, dum dicunt determinationem esse *propriæ voluntatis*? Nam quòd eam determinationem vocant *ad volendum*, *& nolendum*; quæso ne verba mutent: nec quod perperam in Suare notant, quod *interuertat* Augustini verba, ipsi committant. Loquitur Augustinus de eo quòd est *consentire*, *vel dissentire* Dei vocationi, atque ita determinatio quam dicit esse propriæ voluntatis,est determinatio ad consentiendum vel dissentiendum diuinæ vocationi. Quòd si hoc est propriæ voluntatis; ergo propria voluntas vtrumuis potest pro suo arbitrio, consentire nimirum vel dissentire diuinæ vocationi. Ergo habet vtrumlibet in potestate, atque adeo habet in potestate dissentire diuinæ vocationi ac facere vt suo frustretur effectu. Et hoc significat Augustinus illis verbis quibus dicit *Deum operari fidem, siue extrinsecus per Euangelicas exhortationes, siue intrinsecus, vbi nemo habet in potestate quid ei veniat in men-* Cap.34.cit.

tem. Sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est. Quid enim est, *Nemo habet in potestate* vocari vocatione illa interna, *nemo habet in potestate* excitari, & moueri à Deo interius operante, *sed consentire, vel dissentire propriæ voluntatis est*? Quis, inquam, est sensus illius aduersatiuæ, *sed*? Nemo habet in potestate vocationem, *sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est*? Corrumpet Augustini sensum qui dicet, vocationem quidem non esse in potestate, sed consensum, vel dissensum esse in potestate? Hoc autem quid est aliud, quàm determinationem ad consentiendum vel dissentiendum esse in potestate voluntatis? Qui autem dicit Deum per gratiam suam complendo & eleuando virtutem voluntatis, ponere in illius potestate, vt alterutrum determinet, consentire nimirum aut dissentire, ille non consequenter loquitur, dum dicit alterutrum determinare esse proprium voluntatis? Et quemadmodum Nou-Augustiniani dum dicunt illam determinationem esse propriæ voluntatis, non negant quin donata sit à Deo; non vident non esse pariter consequens, vt qui dicit esse propriam voluntatis, neget esse similiter donatam, quatenus donata est per gratiam facultas se determinandi, & donatur cooperatio, & concursus ad ipsam?

Et scire velim à Nou-Augustinianis, quo sensu dicant ipsi determinationem ad consentiendum vel dissentiendum *esse propriæ voluntatis*? Quia, inquiunt, voluntas eam accipit: Atqui si nihil aliud dicatur, hoc erit voluntatem passiuè tantùm se habere, quod Luthero ad errorem tribuitur. Quia non solum accipit, sed etiã efficit: Atqui voluntas efficit etiam delectationem illam, quæ est gratia præueniens consensum; vnde dicetur etiam illa esse propriæ voluntatis, quod à propria voluntate & recipiatur & fiat. Nemo tamen dicit habere vel non habere gratiam præuenientem illam, *esse propriæ voluntatis*: & Augustinus opponit illa duo cita-

to loco, cùm dicit *neminem habere in potestate quid ei veniat in mentem*, hoc est gratiam; *sed consentire, vel dissentire esse propriæ voluntatis*: habere gratiam ergo non est propriæ voluntatis apud Augustinum. Et hoc totum, hoc est, ita habere, itáque efficere gratiam præuenientem, non excedit modum passiuè se habendi, quando comparatur cum illo modo habendi se actiuè qui competit determinationi causæ liberæ, respectu cuius agi potius quàm agere dicuntur, qui agunt necessariò. Dicant ergo quid habeat peculiare voluntas dum efficit consensum liberum, quod non habeat dum efficit actum illum vitalem in quo ipsi etiam ponunt gratiam efficacem. Nam si nihil est peculiare, eodem modo loqui debemus de vtroque. Si est aliquid peculiare, rogo quæ differentia est inter hoc quod est esse *aliquid peculiare*, & esse *aliquid proprium*, vt Suares dum vocat illud *proprium voluntatis* offenderit, ipsi rectè loquantur, dum fateri coguntur esse *peculiare voluntatis*: Eò igitur necessariò nobis deueniendum est, vt dicamus in ijs effectibus qui causæ primæ, & causæ secundæ sunt communes, quamuis nihil sit quod fiat ab vna quod non etiam efficiatur ab alia; esse tamen ex parte causarum *propriam* aliquam rationem qua fiat, vt vtrique tribuantur. Et vt omittam actus vitales in vniuersum, qui à Deo simul, & à causa vitali efficiuntur, possumus fidem ipsam accipere, seu ipsum credere diuinæ reuelationi, quod est, inquit Augustinus, & Dei, & nostrum. Est inquam effectus Deo & homini communis propter peculiares, & proprias vtrique causæ rationes. Quare enim credere Dei est? *quia*, inquit Augustinus, *Deus dat Spiritum fidei*, & hoc est proprium Dei. Quare illud ipsum credere nostrum est? *propter arbitrium voluntatis*, inquit idem. Ergo Dei proprium est dare Spiritum fidei & potestatem consentiendi, vel dissentiendi: hominis verò proprium est, ex illa, vel cum illa, vel suppositâ illâ potestate consentire aut dissentire. Et quia deter-

Retr. 23. & de præd. SS. cap. 3.

minatio non est aliud quàm consensus, vel dissensus voluntatis ex tali vel cum tali potestate elicitus; consequenter hominis propria est determinatio. Esse autem propriam hominis, & propriam humanæ voluntatis, vel humanæ libertatis, eodem recidunt. Ergo mouere super ea re controuersiam Suari, quòd dixerit determinationem esse *propriam voluntatis*, & non *propriæ voluntatis* nihil aliud fuit quàm velle tricari. Vno verbo peto à Nou Augustinianis an blasphemare putent eum qui dixerit eius propriam esse determinationem ad consentiendum, vel dissentiendum diuinæ gratiæ, cuius propria est potestas se determinandi? hoc enim si deglutire possunt, subsumo, atqui potestas se determinandi ad consentiendum, vel dissentiendum, est propriæ voluntatis præoccupatæ diuina gratia, & eleuatæ. Ergo eiusdem voluntatis, ita præoccupatæ, & eleuatæ, propria est determinatio. Suares nihil aliud dixit.

Ad extremum quærere aliquis poterat, cùm possit Deus tales adhibere suasiones talésue vocationes, vt etiam persuadeat, hoc est, cùm possit adhibere vocationes infallibiliter efficaces, cur non eas semper adhibeat, vel cur adhibeat vni potius quam alteri? Et hanc vocat Augustinus *profunditatem, cui scrutandæ coarctatur* is cui hæc quæstio proponitur: nec aliud responderi potest quàm, *O altitudo diuitiarum, &c, non est iniquitas apud Deum.* Quod nullomodo repugnat ei quod dictum est; determinationem ad consentiendum vel dissentiendum esse in potestate voluntatis, esse propriam voluntatis, esse propriæ voluntatis. Stat enim habere Deum suasionem ad persuadendum infallibilem & esse in voluntate dissentiendi potestatem.

CAPVT IX.

Vindicatur etiam quod habetur libro primo quæstione secunda ad Simplicianum.

§. I.

Augustinus loco citato ex propria, quam tum habebat cùm hæc scriberet, sententia loquitur.

SIMILEM hallucinationem contigisse dicunt in eo quod refertur ex libro primo quæstione 2. ad Simplicianum, cùm dicitur *Noluit ergo Esau, & non cucurrit; sed & si voluisset, & cucurrisset, Dei adiutorio peruenisset, qui ei etiam velle & currere vocando præstaret, nisi vocatione contempta reprobus fieret. Aliter enim Deus præstat vt velimus, aliter præstat quod voluerimus. Vt velimus enim, & suum esse voluit & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo. Quòd autem voluerimus solus præstat, id est posse bene agere, & semper beatè viuere.* Quo loco manifestum est ab Augustino supponi Esau habuisse quo posset, & velle & currere: atque ita per ipsius voluntatem stetisse quo minus saluaretur. Constat etiam diuinam gratiam ita dari vt sit in potestate recipientis illa vti vel non vti: & quia hæc docet Augustinus in illo libro in quo dicit *se ita causam egisse tum gratiæ, tum liberi arbitrii, vt gratia vicerit*; Item se *diuina illustratione* adiutum, vt deponeret falsam quam habebat opinionem de initio fidei & credendi voluntate à diuina gratia independente, qui deinde fuit Semipelagianorum error, ideo minimè dubium esse potest, quin id quod docet in hoc libro de diuina gratia, diuersum sit atque oppositū omnino doctrinæ Massiliensium. Quod quia satis intelligunt

2. Retr. c. 1.

Nou-Augustiniani; ideo negant allata verba sententiam Augustini continere quam docuit post depositum errorem, sed quam sequebatur dum similiter ac Massilienses erraret. Et vt hoc persuadeant, dicunt Augustinum hîc veluti duplicem agere personam, nempe Augustini iunioris, & errantis, & Augustini senioris ac rectè sentientis: itáque opponere se ipsum sibi, & à se ipso refutari tota ista quæstione, recurrentibus identidē obiiciendi, & respondendi vicibus. Ergo quæ proposita sunt eius verba, tunc esse prolata quando ille iuniorem agebat Augustinum, & causam defendebat Semipelagianorum: contrarium autem ab eo postea fuisse dictum, dum resumeret personam Augustini senioris, & Orthodoxam doctrinam stabiliret. Hæc illi.

2. De. gra. Salu. c. 31.

Sed primò vicissitudo illa Augustini nunc Semipelagianum agentis, nunc Catholicum, & modò iunioris specie aberrantis, modò specie senioris se ipsum emendantis, comœdia est, cui nullum facile theatrum inuenias extra imaginationem Baianorum. Augustinus eo modo disputat quo solent ij qui veritatem inuestigant, sensim & veluti per partes sententiam aperit suam, circa germanam loci illius intelligentiam *non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei*: vbi aliquid conclusit, opponit non quod Semipelagianus tantùm, sed quod quilibet obiicere potest veritatis studiosus, qui dubitare sciat, & quærere: huic respondet, nascentes ex data responsione difficultates iterum obiicit, iterúmque respondet; itáque veritatem paulatim aperit; stabilitque, vt sequens solutio non contradicat priori, sed veluti complementum illius sit, & declaratio quædam vberior veritatis. Hanc esse Augustini methodum in huius quæstionis explicatione adeo est manifestum, vt minimè opus sit 22. annorum meditatione ad hoc intelligendum.

Secundò igitur quæ proposita sunt verba solutionem Augustini continere, non autem obiectionem,

ex ipsa inspectione loci statim patet, si cum attentione legatur. Constat enim carere notis omnibus quibus interrogatio, vel dubitatio, vel obiectio potest exprimi. Assertio plana est, & constans, quæ præcedentis interrogationis solutionem continet simul & materiam præbet nouæ interrogationis, ex qua sequitur non retractatio iam dictorum, sed maior explicatio, vt dictum est. Neque opus est eius rei probationem aliam quærere, dubitanti tantùm hoc dicendum est. accipe, & lege. Nam vt in coloribus, ita in huiusmodi rebus ad certum iudicium intuitio sola, hoc est experientia, sufficit.

§. II.

Idem conuincitur hac sententia cum sententia Massiliensium collata.

TERTIO' vt manifestum fiat Nou-Augustinianos qui nostras hallucinationes tam sæpè támque liberaliter, & addendum quoque tam falsò, amplificant, hallucinari potius ipsos hoc in loco & apertam continere falsitatem, quòd dicunt Augustinum id opponere quod ipse senserat iunior, dum sectaretur errorem qui postea fuit Massiliensium. Conferenda sunt ista tria, primum quod ipse docebat iunior & Massiliensibus fauens. Secundum quod sentit senior & iam retractans quæ iunior docuerat, Tertium quòd dicat loco iam citato. Nam si quod dicit hoc loco magis congruit cum eo quod iunior docuit, quàm cum eius retractatione vincunt Nou-Augustiniani; sin secus, victi sunt.

Ergo cùm erraret Augustinus, nec vt par est de diuina gratia sentiret, ita loquebatur: *Quòd ergo credimus nostrûm est, quòd autem bonum operamur, illius est qui credentibus dat Spiritum Sanctum*: & deinde, *nostrûm est credere, & velle; illius autem dare credentibus, & petentibus facultatem bene operandi per Spiritum Sanctum.* En tibi primò errorem Augustini iunioris. In expos. quarumdã propos. Ep. ad Rom.

Iam audi retractationem illius, & veræ doctrinæ prædicationem ab Augustino sene. *Vtrumque ergo nostrum est propter arbitrium voluntatis; & tamen vtrumque datum est per Spiritum fidei.* Item; *verum est quidem, sed eadem regula, & vtrumque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & vtrumque nostrum, quia non fit nisi volentibus nobis.* Vides errorem Augustini fuisse quòd putaret initium fidei seu bonam credendi voluntatem *esse tantùm à nobis*? vides Catholicam doctrinam, quam illi errori senex opponit, dum eum retractat, hanc esse, quòd fides illa, & bona voluntas *non sit tantùm nostra, sed sit etiam Dei*?

1. Retr. c. 23. De præd. SS. cap. 3.

Iam quid dicit loco citato in secunda quæstione ad Simplicianum? *Aliter*, inquit, *Deus præstat vt velimus, aliter præstat quod voluerimus: vt velimus enim*, ET SVVM ESSE VOLVIT, ET NOSTRVM: *suum vocando, nostrum sequendo.* Ecce, vt velimus, & *Dei & nostrũ esse* dicit. Inspice errantem, & dicit *vt velimus esse nostrum*, non autem Dei. Inspice retractantem errorem, & dicit vt velimus, *& nostrum esse, & Dei.* Inspice scribentem ad Simplicianum loco citato, & dicit, *vt velimus, & suum esse voluit, & nostrum.* Augustinus ergo dum hoc scribit cui similior est? erranti, an retractanti? Quid non facerent aduersarij, quid non dicerent, quos motus non concitarent, si tales nacti essent occasiones requirendi vel nostram in Augustino legendo attentionem, vel in referenda eius sententia candorem?

§. III.

Nec emendari doctrinam illam ab Augustino, nec retractari.

SED quia dicunt Augustinum deinde in illa quæstione emendare quod dixerat, mutatâ nimirum personâ, videamus quartò vbi & quomodo emendet. Illo, inquiunt, loco quo dicit postea: *Illa etiam verba si*

diligenter attendas, Igitur non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, non hoc Apostolus propterea tantùm dixisse videbitur, quòd adiutorio Dei ad id quod volumus perueniamus: sed etiam ex illa intentione qua & alio loco cum timore, & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Deus enim est qui operatur in nobis & velle & operari pro bona voluntate. Vbi satis ostendit etiam ipsam bonam voluntatem in nobis operante Deo fieri. Hæc est, inquiunt, emendatio alterius sententiæ. Sed emendatio esse non potest, nisi contineat aliquid contrarium. Quid habet hæc secunda oratio contrarium? Dicebatur illic, *noluit Esau, & non cucurrit, sed etsi voluisset, & cucurrisset, Deus hoc illi vocando præstitisset.* Hic quid legitur quod aduersetur? Dicebatur illic, *vt velimus suum esse voluit Deus & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo.* Hic quid legitur quo id negetur?

Augustinus, inquis, in priore loco excluserat cooperantem Dei gratiam, qua Deus intelligatur operari in nobis bonam voluntatem. Est falsum; nullo enim signo illam exclusit. Meminit, inquis, tantùm *vocantis* Dei: Ita, inquam, est, sed non exprimere quippiam in oratione, non continuò negare illud est; & dum exprimitur deinde quod retinebatur ante, non est retractatio, sed declaratio sententiæ prioris. Vocationem admittebat Augustinus in priore loco, sed internam, sed supernaturalem, sed coniunctam cum concomitante motu voluntatis à Deo eleuatæ ad volendum: hoc non explicabat, sed nec negabat. Et si propterea quòd non explicabat censetur negasse; ecce negat igitur etiam vbi fateris illum rectè sentire. Sequitur enim in illa quæ dicitur esse prioris sententiæ reprobatio, *At enim quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo rectè tribuitur quòd bene volumus: nobis verò tribui non potest quòd vocamur. Non igitur ideo dictum est putandum non volentis nec currentis, sed miserentis est Dei, quia nisi eius adiutorio non possumus adi-*

pisci quod volumus; Sed IDEO POTIVS QVIA NISI EIVS VOCATIONE NON VOLVMVS. En vt vocationis tantùm meminit, etiam dum benè sentit. Ipse nimirum statim exponit quam vocationem intelligat cùm addit, *sed si vocatio ista ita est effectrix bonæ voluntatis vt omnis eam vocatus sequatur, &c.* Ecce vocationem intelligit *effectricem* bonæ voluntatis in verbis proximè antecedentibus; quare non ergo & eam intellexisse supponatur in superioribus illis, vt hîc non emendari sed explicari superiora censeantur?

Hinc verò diluitur etiam illud quod dicunt, priorem sententiam in posteriore corrigi, dum dicitur Deus *in nobis operari bonam voluntatem.* Quia etiamsi vocationis tantùm fiat mentio in priore sententia, cùm dicit, *suum vocando, nostrum sequendo*, cùm commodè possit intelligi *effectrix* vocatio, nihil est quod impediat quominus ibi quoque intelligi Deus possit bonam illam voluntatem in nobis operari. Atque ita, vt iam dixi, in posteriori loco nihil corrigitur, sedquod positum erat antea clariùs exprimitur.

§. IV.

Non esse idem quod dicebant Semipelagiani: Quòd bonum operamur Dei est, *& quòd hîc dicit Augustinus*; solus præstat posse bene agere, & semper beatè viuere.

ADDVNT, Augustinum dum erraret Deo tantùm attribuisse quòd operamur, cùm dicit, *quòd autem bonum operamur, illius est.* Item, Deo tantùm attribuisse quòd habemus facultatem bene operandi post fidem, cùm dicit, *Illius autem dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi.* Iam autem, inquiunt in priore illo loco ad Simplicianum, idem dicit, sunt enim hæc eius verba, *Aliter Deus præstat vt velimus, aliter præstat*

quòd voluerimus: vt velimus, & suum esse voluit, & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo: Quòd autem voluerimus solus præstat, id est, posse bene agere, & semper beatè viuere. Idem igitur dicit hoc in loco, quod errando dixerat. Obiectio est admodum absurda, & quæ nihil aliud ostendit nisi paruam in Augustini sententia inuestiganda & obseruanda diligentiam. Dum Augustinus ex sententia Semipelagianorum Deo tribuebat quod operamur, in eo tantùm erat error, quòd putaret hoc illi tribuendum peculiari ratione quâ non deberet eidem tribui quòd credimus. Et dum pariter Deo tribuebat facultatem bene operandi, si errabat, in eo tantùm errabat, quòd similiter putaret peculiarem esse rationem tribuendi, & quæ non deberet tribui facultas credendi. Seclusâ illâ disparitate, quam notum est Semipelagianos induxisse, nullus erat error tribuere Deo soli facultatem bene operandi. Deo, inquam, soli, quòd certum sit nos ad facultatem bene operandi, hoc est ad gratiam per quam datur illa facultas, habere nos merè passiuè. Et ideo quamuis dici possit hoc quod est bene operari, & Dei, & nostrum esse, propter concursum liberi arbitrij; tamen hoc quod est nos habere gratiam ad bene operandum, non potest dici, & Dei & nostrum, quòd ad hoc non concurrat liberum arbitrium, nisi remotè & impropriè, quatenus aliquod esse potuit aliquando eius gratiæ meritum ex anteriore alia gratia sequutum. Sed immediatè ac proximè Dei tantùm est non autem nostrum quòd habemus gratiam bene operandi. Ac proinde Augustinus dum retractat propositionem illam, *Dei autem est dare credentibus, & volentibus facultatem bene operandi*, & dicit *vtrumque nostrum est, quia non fit nisi volentibus nobis*, tropicè loqui necessariò dicendus est, & causam sumere pro effectu, facultatem scilicet operandi pro ipsa operatione: quòd ne ipsi quidem aduersarij adeo sunt absurdi, vt dicere velint gratiam qua bene operamur, & consequenter facultatem

bene operandi quæ per illam constituitur, fieri in nobis volentibus nobis, hoc est voluntate nostra liberè concurrente, presertim immediatè, & proximè sicut concurrit ad fidem.

Iam in allatis verbis ad Simplicianum, *quòd autem voluerimus solus præstat*, quid est quòd suspicionem moueat Semipelagianismi? Indicat ne Augustinus ita Deum dare potestatem bene agendi, vt non det simili ratione potestatem bene volendi? Nunquid eo ipso quòd concedit, quòd volumus Dei esse vocantis vocatione illa effectrice, supponit Dei esse quòd habeamus potestatem volendi, sicuti habemus operandi? Quid igitur intendit cùm dicit *Deum solum præstare quod voluerimus*? Equidem nihil quod non sit verissimum, euidentissimum, catholicissimum præstare quod voluerimus, est, præstare rem à nobis volitam, & in orationibus nostris petitam. Quænam est autem illa res? quid volumus? quid petimus à Deo? vt tollat à nobis impedimenta bene agendi: vt occasiones suppeditet, vt virtutem subministret illustratione atque inspiratione suæ gratiæ, vt tandem ipsum perseuerantiæ donum largiatur, quo possimus, & constãter bene viuere, & æternùm esse felices. Baiani, Deus ista non præstat solus? voluntas nostra vocatur in consilium quando nobis decernitur gratia qua donum perseuerantiæ continetur? voluntas nostra interuenit, dum nobis quiduis aliud agentibus, & cogitantibus pericula peccandi Deus auertit? dum disponit rerum euentus vnde nobis bene viuendi comparatur facilitas? denique dum idoneas motiones imprimit ipsi voluntati, non imprimit solus? voluntas liberè cooperatur Deo ad imprimendam sibi diuinam motionem. Et ita sentire Augustinum, & ita illum interpretari Semipelagianum erit? Vide lector, ardor sua tuendi, & aliena impugnandi quò ferat. Et quid prodest ad inuestigationem veritatis toat ætate legere Augustinum, si legatur obducto velo,

& oculis mentis alieno colore occupatis?

§. V.

Sæpe dictum, nunquam autem à Baianis probatum, Semipelagianos admisisse gratiam illam quæ tollit indifferentiam liberi arbitrij ad opera fidem consequentia.

RESTABAT vnum in commentarijs Baianorum, qui quod dicit Augustinus ex illorum sententia, *Dei esse quod operamur*, ideo dictum putant, quòd Semipelagiani ad bene operandum admitterent gratiam medicinalem illam qua vti vel non vti non relinquitur in libero arbitrio; & errauisse quòd non similem admitterent ad credendum. Sed cùm sine vlla probatione affirment admissam ab illis talem gratiam medicinalem: ideo etiam, vno verbo, ac sine alia solutione negandum est. Quòd si nobis probandum esset contrarium, argumentum ad manum est, petitum ex horrore quem habebant antecedentium prædefinitionum circa liberos actus nostros, & omnis necessitatis agendi, qua putabant excludi, & exhortationem & correptionem: cum hoc enim non potuisse admittere gratiam ad bene operandum qua vti vel non vti non esset in nostra potestate, si verum est quod Nou-Augustiniani supponunt, fuisse illos cordatos homines, & ingeniosos, & qui proinde consequenter loquerentur, manifestum est.

CAPVT X.

Eiusdem Augustini doctrina de congrua & incongrua vocatione in eadem quæst. 2. li. 1. ad Simplicianum, vindicatur à falsa Baianorum interpretatione.

§ I.

Augustini sententia de congrua, & incongrua vocatione.

EX illa Augustini conclusione quâ negat dici posse esse volentis, & currentis hominis quòd credat, & bene viuat: propterea quòd *voluntas bona* hominis *non præcedat vocationem Dei*, sed *vocatio bonam voluntatem*; sequebatur vlterior dubitatio, quæ est huiusmodi, vel vocatio ista ita est effectrix bonæ voluntatis, vt omnis eam vocatus sequatur, vel non. Si primum, ergo falsum est quod dicitur in Euangelio, *multi sunt vocati, pauci verò electi*. Omnes enim qui sequuntur vocationem electi sunt: & omnes qui vocantur, ex hypothesi, sequuntur vocationem. Ergo sunt omnes electi: atque ita falsum est plures esse vocatos quàm electos. Si secundum, dicendum erit non omnem electum obtemperare vocationi; ac proinde vt obtemperet positum esse in eius potestate. Quòd si verum est, ergo dici poterit esse volentis, & currentis hominis, & non solùm miserentis Dei. Dubitationem hanc Augustinus proponit, & vt eam soluat simul, & loca illa duo Matthæi quo dicitur *multi sunt vocati, pauci verò electi*: & Cap. 22.
Apostoli Pauli, qui dicit, *non est volentis neque currentis,* Rom. 9.
sed miserentis Dei, inuicem conciliet. Doctrinam proponit de congrua, & incongrua vocatione, vt nimirum quòd dicitur multos esse vocatos confusè sumatur,

intelligendo

intelligendo vel congruam, vel incongruam vocationem; electi verò intelligantur determinatè vocati, *vocatione congrua.* Congruam verò vocationem eam intelligit, quæ ita opportunè datur, vt effectum habeat, siue quæ ita congruit cum præsenti dispositione vocati vt vocantem non respuat. Et quia distributio congruæ illius vocationis in manu eius est qui scit, & quando, & quomodo congruat, pertinere ad Dei solius misericordiam quòd in aliquem incidat vocatio congrua, quia ille solus vt ita fieret rerum occursus disposuit, cùm ei liberrimum esset aliter facere. Hæc est doctrina quam Augustinus incipit explicare ab illis verbis. *An fortè illi qui hoc modo vocati non consentiunt, possent alio modo vocati accommodare fidei voluntatem, &c.*

Ex hoc loco Scholastici distinctionem collegerunt, duplicis gratiæ, congruæ nimirum, quæ à Deo datur tempore illo quo scitur esse opportuna vt effectum habeat; & incongruæ, quæ non datur ex illa præscientia. Et quia hæc cogitatio supponit eam quæ ideo congrua est, quia datur in tempore, si daretur alio tempore non fore congruam; & illam quæ incongrua est, habita in simili ratione præsentis status, si daretur in alia occasione, fore congruam; hinc collegerunt ex mente Augustini, congruam ab incongrua non differre essentialiter, & intrinsecè, sed connotatione tantùm alicuius extrinseci: & neque congruam seipsa talem esse, cui non possit liberum arbitrium resistere, postquam aliàs resistit: nec incongruam ex sua insufficientia esse incongruam, postquam ei liberum arbitrium aliàs consentit. Quòd quia repugnat cum illo Nou-Augustinianorum principio, quo negant veram esse Christi gratiam cui liberum arbitrium resistere potest; ideo omni studio conati sunt hunc Augustini locum ex quo doctrinam illam Scholastici hauserant, confundere ac perturbare interpretatione sua.

§. II.

Agere Augustinum de congruitate internæ ac veræ gratiæ.

Lib. 2. de gr. cap. 32.

ET primò negant Augustinum loqui de congruitate internæ gratiæ, qua cor mollitur, & frãgitur, sed externæ vocationis, id quod fusè probare nituntur. Sed facile est responsionis huius falsitatem conuincere, ac monstrare Augustinum sub nomine vocationis congruæ comprehendere internam quoque ac veram Christi gratiam: & ratione veræ gratiæ verum esse quod ille de vocatione docet. Audiamus Augustinum initio secundi Retractationum dum agit de hac quæst. secunda lib. primi ad Simplicianum. *In cuius quæstionis solutione laboratum est quidem pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vicit Dei gratia: nec nisi ad illud perueniri potuit, vt liquidißima veritate dixisse intelligatur Apostolus; Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti?* De gratia igitur Augustinus agit in quæstione citata, & de gratia hominum discretiua, & de gratia victrice: ac proinde de vera per Christum gratia. Sed constat aliunde ex ipsa inspectione quæstionis illius, Augustinum nunquam agere de gratia déque illa prærogatiua quâ vincit liberum arbitrium, electósque discernit à reprobis; vel agere tantùm de illa, dum agit de vocatione déque eius congruitate: ergo sub nomine vocationis congruæ veram atque internam Christi gratiam comprehendit. Assumptum hoc probatur percurrendo ea quæ dicuntur in laudem gratiæ Dei in illa quæstione, & quasi numerando victorias quas de libero arbitrio refert Augustino iudice. Prima contentio inter gratiam & liberum arbitrium est illa, quâ id agitur vt bona voluntas in solidum tribuatur homini, esto Deo sit deinde tribuenda gratia qua datur nobis fa-

cultas bene operandi. Augustinus in hac contentione victricem facit gratiam, ratione cuius Deo quoque tribuendam pronunciat bonam voluntatem his verbis quæ antea relata sunt, *vt velimus, & suum esse voluit, & nostrum, suum vocando, nostrum sequendo.*

Secunda contentio est, in quâ pugnatur contra illud Pauli, *non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei,* ea ratione, quia sicut voluntas hominis sola non sufficit vt iustè rectéque viuamus nisi adiuuemur misericordia Dei, sic misericordia Dei sola non sufficit nisi consensus nostræ voluntatis addatur; vt perinde dici possit non miserentis est Dei, sed volentis hominis: ac dicitur, non volentis est hominis sed miserentis Dei. In hac contentione victoria diuinæ gratiæ tribuitur ab Augustino his verbis. *Illud autem nescio quomodo dicatur, frustra Deum misereri nisi nos velimus. Si enim Deus miseretur, etiam volumus: ad eandem quippe misericordiam pertinet vt velimus. Deus enim est qui operatur in nobis & velle, & operari pro bona voluntate. Nam si quæramus vtrum Dei donum sit voluntas bona: mirum si negare quisquam audeat. At enim quia non præcedit voluntas bona* VOCATIONEM, SED VOCATIO VOLVNTATEM BONAM; PROPTEREA VOCANTI DEO RECTÈ TRIBVITVR QVOD BENE VOLVMVS, NOBIS VERÒ TRIBVI NON POTEST QVOD VOCAMVR. *Non igitur ideo dictum est putandum non volentis neque currentis sed miserentis est Dei, quia nisi eius adiutorio non possumus adipisci quod volumus; sed ideo potiùs quia nisi eius vocatione non volumus.*

Tertium liberi arbitrij cum diuina gratia duellum eo prætextu committitur, quia esto, prærequiratur diuina vocatio vt in nobis excitetur bona voluntas; tamen in potestate nostra est illi consentire, vel non consentire: & hoc intelligitur ex eo quòd multi vocati non eligantur, nimirum quia non sequuntur vocationem: quod similiter facere poterant illi qui pro sua libera

voluntate sequuntur, & eliguntur. cùm ergo vt vocatus obtemperet positum sit in eius voluntate, rectè dici potest non miserentis Dei, sed volentis atque currentis est hominis, quia misericordia vocantis non sufficit, nisi vocati obedientia subsequatur. Vt hanc petitionem liberi arbitrij Augustinus irritam reddat, confugit ad distinctionem congruæ atque incongruæ vocationis, & quod vult certò ac definitè concludere, per modum problematis proponit. *An forte illi qui hoc modo vocati non consentiunt possent alio modo vocati accommodare fidei voluntatem, vt & illud verum sit, multi vocati, pauci electi; vt quamuis multi vno modo vocati sint, tamen quia non omnes vno modo affecti sunt, illi soli sequantur vocationem qui ei capiendæ reperiuntur idonei: & illud non minus verum sit, igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei,* QVI HOC MODO VOCAVIT, QVOMODO APTVM ERAT EIS QVI SEQVVTI SVNT VOCATIONEM? En tibi congruam vocationem illam, nimirum quæ ita est opportuna aptitudini, & affectioni vocati, hoc est præsenti illius dispositioni, vt sequatur consensus voluntatis. Iam audi incongruam. *Ad alios autem vocatio quidem peruenit, sed quia talis fuit qua moueri non possent, vt eam capere apti essent, vocati quidem dici potuerunt, sed non electi.* Incongrua scilicet dicitur cui non congruit aptitudo, & affectio, hoc est præsens vocati dispositio vt sequatur effectus. Ex hac autem distinctione per modum interrogantis proposita, vide quid concludat Augustinus, & quomodo gratiam de libero arbitrio triumphantem reddat. *Verum est ergo, multi vocati, pauci electi. Illi enim electi qui* CONGRVENTER VOCATI: ILLI AVTEM QVI NON CONGRVEBANT, NEQVE CONTEMPERABANTVR VOCATIONI, *non electi quia non sequuti, quamuis vocati. Item verum est non volentis neque currentis, sed miserentis Dei, quia etiamsi multos vocet, eorum tamen miseretur* QVOS ITA VOCAT QVOMODO EIS VOCARI APTVM EST VT SEQVANTVR.

Falsum est autem si quis dicat, igitur non miserentis Dei, sed volentis atque currentis est hominis, quia nullius Deus frustra miseretur: CVIVS AVTEM MISERETVR SIC EVM VOCAT, QVOMODO SCIT EI CONGRVERE VI VOCANTEM NON RESPVAT? Clarissimè hîc exprimitur mens Augustini. Nempe, cùm illi qui non sequuntur vocationem potuerint ita vocari, vt sequerentur: & illi qui sequuntur etiam ita, vt non sequerentur; specialem esse Dei misericordiam sequentibus concessam, non sequentibus negatam, quòd cùm liberrima esset rerum dispositio, & vocationum distributio, illum prouidentiæ modum prætulerit quo istis contingebant vocationes congruæ, quibus contingere poterant incongruæ; illis verò è cõtrariò: nec esse cur isti, dum vidēt illos non sequi vocationem, ad suam voluntatem attendant vt glorientur, sed ad Dei misericordiam illam specialem, & omne ipsorum meritum præuenientem, quæ si deesset, vel eadem esset omnium fortuna, vel istorum deterior. Hanc autem specialem misericordiam illos non respexisse ex eo satis intelligi quòd non consenserint. Cùm enim nunquam frustra sit, ex non consensu ipsorum intelligi defectum illius misericordiæ quæ consentientes respexit, ergo debere istos tollere altius oculos mentis, à sua obedientia, & illorum inobedientia ad diuinam misericordiam, ac dicere, *non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei*, quia quamuis volentes sequantur, & voluntate libera, hoc tamen tribuendum est illi misericordiæ, quæ sic vocauit, cùm vocare aliter posset. Hæc est tertia diuinæ gratiæ victoria.

Sed quod proprium est eorum qui causa cadunt, liberum arbitrium, licet iam victum, murmurat tamen, & quærit, cùm non deessent Deo vocationes quæ si darentur futuræ erant congruæ in Esau reprobo, sicut fuerunt in Iacob electo; cur Esau non sit ita vocatus vt vellet obedire? Respondet Augustinus, verum esse

quod assumitur, & Esau potuisse ita vt dicitur vocari, si Deo placuisset. *Cùm enim*, inquit, *alius sic, alius autem sic moueatur ad fidem; eadémque res sæpe alio modo dicta moueat, alio modo dicta non moueat, aliúmque moueat, alium non moueat: quis audeat dicere defuisse Deo* MODVM VOCANDI *quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatémque coniungeret in qua Iacob iustificatus est?* Vt autem interrogationi respondeat, cur Esau negata est illa vocatio, recurrit ad peccatum, & ad Dei iustitiam, quâ fit vt nulla ei fiat iniuria dum negatur bonum quo indignus est. Et ea occasione fusè differit de peccato originali iustóque Dei odio in peccatores. Et quia ne sic quidem compesci potest humanæ rationis murmur: & cùm eodem peccato inuolueretur etiam Iacob, quæritur cur non eandem tulerit pœnam, & cur illi facta sit gratia potiùs quàm fratri primogenito, os obstruit Augustinus illis Apostoli verbis: *O homo tu quis es qui respondeas Deo?* & illis, *non est iniquitas apud Deum.* Atque vt ostendat ex hoc capite commendandam esse Dei gratiam erga illum qui cùm sit æqualiter reus, tamen non æqualiter punitur. *Conqueritur*, inquit, *iustè de peccatoribus tanquam de his quos peccare ipse non cogit, simul etiam vt hi quorum miseretur* HANC QVOQVE HABEANT VOCATIONEM, *vt dum conqueritur de peccatoribus, compungantur corde, atque ad eius gratiam conuertantur. Iustè ergo conqueritur & misericorditer.* Hæc est alia quædam diuinæ gratiæ victoria de murmuratoribus relata.

Ex his omnibus concludit Augustinus hanc vnam esse intentionem Apostoli, *vt qui gloriatur, in Domino glorietur.* Et quia liberum arbitrium iterum rebellat, vt etiam in seipso gloriari possit, iterum etiam cõprimitur cogitúrque cedere diuinę gratię his verbis. *Liberũ voluntatis arbitrium plurimum valet, imo verò est quidem, sed in venundatis sub peccato quid valet? ...... Præcipitur vt rectè viuamus, sed quis potest bene viuere, & rectè operari nisi iustificatus ex fide? Præcipitur vt credamus ...... sed quis po-*

test credere, nisi ALIQVA VOCATIONE, *hoc est aliqua rerum testificatione tangatur? quis habet in potestate tali viso tangi mentem suam quo eius voluntas moueatur ad fidem? Quis autem animo amplectitur aliquid quod non delectat eum? Aut quis habet in potestate vt vel occurrat quod eum delectare possit, vel delectet cùm occurrerit? Cùm ergo nos ea delectant quibus proficiamus ad Deum, inspiratur, hoc est præbetur gratia Dei, non nutu nostro & industria aut operum meritis comparatur.* Vbi vides quam catenam nectat Augustinus. Opponunt liberi arbitrij patroni, ad hoc illud valere vt bene viuamus. at, inquit Augustinus, non bene viuitur nisi à iustificatis ex fide. Valebit ergo, inquiunt, ad fidem, quæ ideo nobis præcipitur quòd sit necessaria. Sed, inquit Augustinus, fidem habere non possumus *sine vocatione & testificatione.* Esto, inquiunt, prædicationem admittimus in qua est & vocatio, & testificatio. At, inquit Augustinus, nisi cum externa prædicatione concurrat interius *visum quoddam* quo mens *tangatur*, nihil fit. Hoc autem est vocationem externam coniunctam esse debere cum interna mentis illustratione, & quidem tali quâ voluntas moueatur; voluntas enim non amplectitur obiectum nisi priùs ad illud moueatur aliqua eius delectatione, hoc est aliqua complacentia in eius bonitate, & hoc est vocationem non prodesse nisi sit congrua. Esto, dicent illi, non prosit nisi sit congrua, quid tum? Nimirum, inquit Augustinus, cùm nemo habeat in potestate distributionem illam vocationum, & rerum dispositionem ex qua sequitur vt vni contingat vocatio congrua, alteri incongrua, & viceversa; recurrendum est ad Dei misericordiam, quâ factum est vt opportuno tempore veritas diuina reuelaretur, ita vt occurreret tale visum quo sic tangeretur mens eius qui credit, vt eius voluntas moueretur ad amplectendam fidem: & hoc est vocationem illius fuisse congruam ex speciali Dei misericordia, non ex libero arbitrio. Quia liberum arbitrium non fecit vt esset hæc·

distributio vocationum potius quàm alia. Atque ita necesse est vt hîc etiam liberum arbitrium succumbat, & diuinæ misericordiæ gratiam fateatur.

Denique videntur illi qui causam agunt liberi arbitrij, posse adhuc pugnare contra gratuitam illam Dei misericordiam, quòd non possit sine aliqua ratione ex parte hominum electione illa, & discretione vti, ex pariter indignis hunc congruè, illum incongruè vocando: debere igitur supponi ex parte ipsorum motiuum aliquod. Augustinus reiectis alijs quæ videri possent hoc motiuum suppeditare, vt sunt maius ingenium, minora peccata, honestæ, vtilésque doctrinæ, *Restat ergo*, inquit, *vt voluntates eligantur, sed voluntas ipsa nisi aliquid occurrerit quod delectet atque inuitet animum, moueri nullo modo potest. Hoc autẽ vt occurrat non est in hominis potestate.* Atque vt exemplo confirmet quod dicit, ostendátque bonas eorum qui eliguntur voluntates non præcedere gratiam vt esse possint motiuum, & ratio eiusmodi electionis, *Quid volebat Saulus*, inquit, *nisi vt inuaderet, & traheret, vinciret & necaret Christianos? Quàm rabida voluntas, quàm furiosa, quam cæca!* Ecce tibi non bonam quæ eligi posset, sed malam quæ deberet reprobari Pauli voluntatem, quâ non obstante congrua vocatione vocatus est, vt Augustinus declarare pergit, *Qui tamen vna desuper voce prostratus, occurrente vtique tali viso quo mens illa & voluntas refractâ sæuitiâ retorqueretur, & corrigeretur ad fidem, repentè ex Euangelij mirabili persecutore mirabilior prædicator effectus est.* En tibi vocem externam cum interno viso congruo Pauli conuersionem operante.

Si hæ non sunt illæ victoriæ quas Augustinus intelligit, quando dicit in hac quæstione laboratum esse pro libero arbitrio, *sed diuinam gratiam vicisse*; nullæ vsquam sunt. Sed vt ex dictis constat, hæ sunt omnes victoriæ *congruæ vocationis*: Ergo Augustinus sub nomine congruæ vocationis gratiam comprehendit: ergo malè il-

lum

lum interpretantur qui extrinsecam tantùm vocationem intelligunt, exclusâ gratia *quâ mollitur cor, & frangitur.* Nec refert quòd vno aut altero loco *delectationis* meminit, quia constat meminisse illius tanquam alicuius ex vocatione consequentis, hoc est ex tali *viso*, quo ita mens *tangatur*, vt voluntas moueatur: vel quo voluntas *delectetur*, & rationem beneficij & gratiæ ponere potissimum in *occursu talis visi*. Atqui Baiani fatentur visum hoc, & quicquid ad intellectum pertinet, significari nomine vocationis: igitur vocatio gratiam significat apud Augustinum in hoc loco. Iam cùm vocatio gratiam designet, dicatúrque rectè atque ad mentem Augustini vocatio congrua, videant illi quàm rectè negent dici debere gratiam congruam.

Confirmatur ex eo quòd Augustinus congruæ huic vocationi tribuit quod nonnisi gratiæ internæ ac propriissimè dictæ qua cor mollitur, & frangitur, conuenire potest, vt cùm supponit esse *effectricem bonæ voluntatis*; & quòd dicitur de spiritu & littera *Deus agere interius vbi nemo videt*, VISORVM SVASIONIBVS *vt velimus*, agere enim interna suasione idem est atque interna vocatione. Id autem quo Deus agit interiùs vt velimus, propriissima gratia est. Ergo propria ratio gratiæ conuenit internæ vocationi. Nimirum ea est etiam propriissimè illustratio illa cœlestis, quo nomine tum Patres, tum Concilia gratiam intelligunt. Et quidem ita vt ea sit in nobis principium & prima radix beneficij supernaturalis, vnde ratio beneficij gratuiti deriuatur in motionem illam quæ fit in voluntate. Cap. 34. & lib. 83. q. 68.

Denique possunt etiam adduci pleraque alia quibus constat Augustinum in hac quæstione inter gratiam & vocationem non distinxisse, vt cùm agens de Cornelio: *Nullo modo*, inquit, *ita operaretur nisi credidisset: nullo modo autem credidisset, nisi vel secretis per visa mentis aut spiritus vel manifestioribus per sensus corporis admonitionibus* VOCARETVR Nimirum inhæret perpetuò verbis Rom. 5.

Apostoli *non ex operibus, sed ex* VOCANTE *dictum est; quia maior seruiet minori.* vnde infert, ergo ante omne meritum est gratia.

§. III.

Implicata Baianorum doctrina & confusa de congruitate externæ tantùm vocationis.

De gratia Salu. lib. 2. cap. 31.

RATIO qua probant Nou-Augustiniani Augustinum hîc agere de congruitate tantùm externæ vocationis; & hanc *ideo alicui congruam esse dicunt quia affectibus eius adaptata est;* & friuola est, & male colligitur ex illis Augustini verbis, *Quia non omnes vno modo affecti sunt,* ideo licet multi vno modo vocentur, vocationem tamen non esse omnibus congruam. Nec capio quomodo congruere possit commentatio quam subtexunt, non solùm cum verbis Augustini, sed secum ipsa, cùm inferunt, *externa est igitur vocatio & congruitas eius. Nam interna vocatio, ipsos affectus quibus congruit vocatio, non inuenit, sed inserit: quod vt intelligatur animaduertendum est ipsos affectus quibus congruit vocatio, & per quos idonei sunt homines vt sequantur vocationem vel eam capiant, vt eam capere apti sint, prout Augustinus loquitur; per ipsam gratiam insonante foris vocatione intrinsecus inspirari: illis autem inspiratis mox incipit placere quod promittitur & iubetur; displicere quod vetatur. Et ita fit capax vocationis, & ita fit ad eam sequẽdam idoneus; ita denique, vt Augustinus loquitur, incipit ipse congruere, & contemperari vocationi;* Quæ verba dico sententiam continere implexissimam vt perturbatissimam.

In primis illud Augustini non *omnes vno modo affecti sunt* malè omnino interpretantur de affectibus voluntatis qui per internam vocationem *inseruntur;* hoc enim est rerum ordinem inuertere. Siquidem affectus voluntatis sequantur ex congruitate vocationis, non congruitas vocationis ex affectibus: nec idonea redditur

causa, cur aliqua vocatio sit congrua, quia illi respondet talis affectus: sed potius quòd illa congrua sit, hoc est loco & tempori data, ideo respondent illi tales affectus: & ideo illud Augustini *non omnes vno modo affecti sunt*, non de affectibus voluntatis, sed de affectionibus intelligendum est, seu propensionibus naturalibus aut acquisitis, qua fit vt aliquid congruat meticuloso quod non congruit audaci; & iracundo quod non congruit mansueto; & bilioso, quod non congruit phlegmatico, & sic de alijs.

Deinde quid est quod dicunt, vocationem internam *inserere* ipsos affectus voluntatis? hoc enim est propriissimum actualis gratiæ officium: ac proinde interna vocatio propriissima est actualis gratia; & consequenter quomodo illa vocatio congrua dicitur ab Augustino, ita etiam actualis gratia congrua dici potest. Quod tamen aduersarij refugiunt.

Et quòd dicunt non *inuenire* affectus illos, sed *inserere*, an in eo distingui volunt à vocatione externa, quod hæc non *inserat* sed inueniat? Omnino id volunt, ideo enim congrua est quòd inueniat hominem hoc vel illo modo affectum. Quod si verum est, quomodo stat quod subiungunt, *ipsos affectus quibus vocatio congruit per ipsam gratiam intrinsecus inspirari vocatione foris insonante*? Quomodo inspiratur vocatione foris insonante; si vocatio insonans iam inspiratos inuenerit, quatenus inuenit hominem ijs affectibus affectum, ideóque congrua dicitur?

Quartò ænigma est etiam quod sequitur, *Illis autem inspiratis mox incipit placere quod promittitur & iubetur: & displicere quod vetatur.* Illi affectus numquid vel sunt, vel supponunt iam talem aliquam complacentiam aut displicentiam? Quomodo igitur illis inspiratis incipit placere quod placebat prius? confirmatur hæc contradictio, ex eo quod dicunt effectus illos *inspirari per gratiam.* Gratia enim inspirans voluntati aliquem affe-

ctum apud hos auctores est delectatio circa illud obiectum quod amplectendum proponitur. Ergo hoc ipso quod est gratia, iam incipit placere, quandoquidem incipit delectare: & tamen, inquiunt; inspiratis per gratiam affectibus, incipit placere quod promittitur & quod iubetur. Si prius delectabat, numquid & prius placebat? Tales plerique labyrinthi occurrunt apud hosce Theologos, quibus facile intelligi potest illos tamdiu, & tam pertinaciter inhærendo scriptis Augustini diuturnam lusisse operam; sed suo, non Augustini defectu. Atque hæc fuit prima ratio quâ illi gratiæ congruæ, & incongruæ distinctionem impugnarunt.

§. IV.

Abhorrere non solùm à communi Ecclesiæ sensu sed etiam à mente Augustini quod dicunt, si dicenda sit congrua vera per Christum gratia, nullam esse incongruam.

De gra. sal. l.2.c.32.

SED impugnant secundò; quia esto interna quoque gratia dici possit congrua, nulla tamen est quæ vocari possit incongrua quòd nulla sit quæ non habeat effectum suum, & quidem *adæquatum*: hoc est, quæ non faciat totum quod apta est facere. Illa enim quæ imperfectam tantùm conuersionem operatur, & velleitates solùm aliquas, vellem conciliari Deo, vellem relinquere occasionem *peccandi*, & similes, illa, inquam, habet suum effectum adæquatum quia operatur quidquid operari apta est; & nulla est alia quæ careat effectu: ac proinde, si quæ vocatio incongrua dicenda est, illa tantùm est externa, & forinsecus sonans; & si quæ gratia interna propriè dicta congrua dicenda est, eiusmodi est interna omnis, veráque per Christum gratia. Quæ doctrina, vt vides, eò pertinet, vt negetur gratia sufficiens prout ab efficaci distinguitur: postquam nulla

est quæ non sit efficax respectu illius effectus, respectu cuius est sufficiens, nulla quæ sit sufficiens respectu illius effectus respectu cuius non est efficax.

Hæc sententia impugnatur imprimis ijs omnibus quæ afferri solent ad conuincendum eorum errorem qui negant gratiam sufficientem, quæ hîc repetenda non sunt: illud tantùm inculcandum est, vocationem illam externam quam vocant incongruam, non modò incongruam dici debere, sed etiam nugacem,& illusoriam, & quolibet potius nebulone circumforaneo dignam, quàm Deo infinitæ fidelitatis atque sapientiæ. Quid enim est vocare ad aliquid faciendum, quando virtus necessaria nec supponitur, nec datur, nec offertur nisi nugari atque illudere misero? hoc, inquit, ille meretur; mereatur certè, sitque dignus illusione illa, sed proprio vnamquamque rem appella nomine, dicque illudi ei qui vocatur,& Deum qui vocat illusorem esse. Quid enim aliud in ea sententia cogitari potest? Esto suo merito sint alicui præcisæ manus ambæ: sit ille suo merito proiectus in puteum: si quis desuper funem porrigat hortetúrque vt apprehendat, eleuandus si tenuerit, ille non censebitur nugari & insultare perdito? O Baiani & hoc Deo affingitis, quod non nisi de nequissimo circulatore fingi potest?

Sed quid dicetis de illo qui iustus est,& Deo gratus: & tamen vi tentationis impellitur, & cadit? nam hic quoque caret gratia sufficienti ad standum: & tamen externa vocatione admonetur, excitatur vt stet, terretur, arguitur, nisi stet. Non illuditur illi, si nec habet vires ad standum necessarias; & de iuuando nihilo magis cogitet Deus, quàm de conuertendo diabolo? Et quid est aliud hortari tunc vel præcipere, quàm fluctuantem inter vndas, & impeditum compedibus, ac manicis ferreis, hortari, ac iubere, vt enatet? Sunt hæc, inquiunt, Semipelagianorum obiectiones. Imo verò, inquam, sunt obiectiones mortalium omnium quibus superest scin-

tilla rationis: nec si hæc obiecere Semipelagiani, vt Semipelagiani obiecerint, sed vt homines non penitus amentes: nec aliter errauerint, quàm quia & Augustino, & Ecclesiæ Catholicæ imponebant eam doctrinam ex qua hæc sequerētur: sequuntur autem manifestè ex doctrina Nou-Augustinianorum, qui latissimè aberrant, si putant se consumptis apud Augustinum viginti duobus annis dictaturam assequutos, & ius imperandi humanis ingenijs has insanias reuera falsas.

Sed hoc tantum premo. Monstratum esse, Augustinum sub nomine congruæ vocationis complecti etiam internam gratiam. Iam quod inferunt: esto illud, omnis ergo erit congrua, & incongrua nulla; dico manifestam habere oppositionem cum Augustini cogitatione. Qui cùm dicat Deum vti scientia quam habet, vt eligat opportunitates, & idonea tempora congruarum huiusmodi gratiarum, nonne hoc ipso clarissimè significat contingentiam esse aliquam in illa coniunctione congruitatis cum gratia, qua fieri possit vt quæ vno tempore atque vni homini congrua est, alteri non sit. Quid necesse est captare tempora, vel hominum dispositiones vt gratia possit esse congrua; si nulla est quæ non sit necessariò talis? Detur quo libuerit tempore, & cui libuerit homini; congrua erit; & habebit effectum. Et quia comparant hanc gratiam cum ea qua Christus suscitauit Lazarum, & filium viduæ; nonne risum excitaret qui diceret Deum spectare in suscitandis hominibus varias mortuorum dispositiones, vt ipsius voluntas effectum consequeretur? Attendere v.g. num ex hydrope, an ex pleuritide mortui fuerint qui ad vitam reuocantur, an ex vulnere, an ex morbo? cui bono huiusmodi obseruationes: quocunque modo mortui fuerint clamet *Lazare veni foras:* & *Adolescens tibi dico surge,* & resederunt qui erant mortui. Augustinus tamen contrarium sentit: & cùm variæ sint dispositiones hominum, Deum qui scit quid cuique congruat, misereri

dicitur illius quem eo modo vocat *quem scit congruere vt vocantem non respuat* eligendo ex varijs modis, & relictis inefficacibus vnum ex efficacibus accipiendo, cuius congruitas illi nota est. quis autem locus esse potest vel huic scientiæ, vel huic electioni, si omnis modus efficax est cui coniungitur interna gratia, nullus autem est efficax cui illa non coniungatur? & quid valet quod addit de Esau, cùm alius autem sic moueatur ad fidem, non defuisse Deo modum. quo etiam Esau moueretur, si eo vti voluisset? Quid enim est alius sic, alius autem sic, si omnes vno eodémque modo mouentur præsente interna gratia: & nulli vllo modo mouentur ea absente? Nimirum hæc ostendunt Nou-Augustinianos multo labore consumptos, vt sua sensa apud Augustinum inuenirent, non verò vt discerent quæ sunt Augustini.

CAPVT XI.

Vindicatur item illud quod sumitur ex lib.12. de Ciu.c.6. de duobus hominibus æqualiter dispositis, & affectis corpore, & animo, æqualitérque tentatis.

§. I.

Prima Baianorum interpretatio repugnat Augustini verbis atque sententiæ.

RETINENDVM etiam est aliud Augustini testimonium minimè ambiguum ad probandum humanæ voluntatis sub interna Dei gratia indifferentiam. Desumitur illud ex 12. de Ciuitate Dei, vbi supponuntur duo homines eodem modo dispositi corpore, & animo paritérque affecti, qui videant vnius corporis pul-

chritudinem, quâ visâ vnus illorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret, & quærit Augustinus. *Quid putamus esse causæ vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala ..... An caro intuentis in causa est? Cur non & illius? An vero animus? Cur non vtriusque?* Et quia dicere aliquis posset hunc fuisse tentatum occulta suggestione, non illum, vt hoc quoque impedimentum ab ista quæstione tollatur, supponit ambos eadem tentatione tentari, & vnum ei cedere atque consentire, alterum eundem qui fuerat perseuerare: cuius rei causam cùm alia non occurrat, hanc affert: *Quid aliud apparet, nisi alterum voluisse, alterum noluisse à castitate deficere?* Supponit igitur Augustinus potuisse cadere illum qui stetit, sed noluisse: & stare potuisse illum qui cecidit, sed cadere maluisse.

De gr. Salu. l.2. cap. 33. Huius testimonij reiectis alijs solutionibus duas potissimùm assignant Nou-Augustiniani. Primam fatentur non esse genuinam, sed tamen non esse contemnendam; nimirum, Augustinum hîc non quærere causam standi, sed cadendi: & eò rem reducere, vt qui cadit non nisi propria voluntate putetur cecidisse. Quod non impedit ne qui stetit censeatur adiutus peculiari auxilio gratiæ Dei vt firmiùs quàm alter staret. Quòd autem Augustinus supponit æqualiter affectos animo, & corpore; hoc sine incommodo de naturali constitutione intelligi posse: neque impedire quominus dispares adiutorio asserantur. Quæ solutio nihil aliud probat quàm Nou-Augustinianos sic esse animo constitutos, vt quiduis aliud affingere malint Augustino, quàm apertissimam apud illum veritatem intueri.

Primò Augustinus, inquiunt, *non quærit causam standi, sed cadendi.* Quæso legite, *quid putamus esse causæ vt in illo fiat*, IN ILLO NON FIAT VOLVNTAS MALA? in illo non fieri voluntatem malam, non est illum stare? Et consequenter quærere quid sit causæ cur in illo non fiat voluntas mala, non est quærere causam cur stet: seu causam

causam standi? Dicere si caro est causa casus vnius, cur non vtriusque? Si animus, cur non vtriusque. non est quærere causam *vtriusque*? Et volunt Baiani vt in rebus obscurioribus homines ipsis credant qui in tam manifestis vel fallunt vel falluntur?

Deinde cùm Augustinus supponat æqualiter tentatos, *vt hoc impedimentum*, inquit, *tollatur*: nonne clarissimè significat nolle se supponere quidquam, quo in illis duobus hominibus impediatur antecedens paritas in potentia consentiendi vel dissentiendi: & consequenter iusta ratio dubitandi, de alia causa disparis affectus, quàm quia vnus voluit, alter noluit? Quid autem prodest quòd Augustinus tollat impedimentum inæqualis tentationis, si retinet impedimentum inæqualis virtutis quæ per auxilium subministratur? nonne tam nulla sit ratio dubitandi, & inquirendi supposita inæqualitate in auxilio, quàm suppositâ inæqualitate in tentatione? Et vide an non Pseudo-Augustiniani vocari possint qui tam absurdam fingunt Augustini dubitationem. Siquidem iuxta horum Theologorum doctrinam dicendum erit Augustinum dubitare & causam quærere, cur ex duobus hominibus æqualiter dispositis, æqualitérque tentatis, ita tamen vt vnus fulciatur auxilio insuperabili contra tentationem, alius auxilio destituatur; cur, inquam, ex illis duobus hominibus, vnus stet, alius verò cadat? Nonne difficilis est quæstio, & grauis admodum causa dubitandi? Et hæc difficultas digna est Augustini hæsitatione, & conatu in inuenienda solutione? Augustinus *orbis magister*, *Hercules Christianorum*, *Doctor Doctorum*, *&* *Coryphæus*, *Angelicus*, *Seraphicus*, satagit vt respondere possit, cur ex duobus hominibus ille qui sustinetur ne cadat, stet; & ille qui non sustinetur, cadat?

Sed crescit adhuc absurditas ex doctrina Nou-Augustinianorum, iuxta quam Augustinus non potuit supponere quod supposuit, nimirum æquales esse ten-

cationes in stante, & cadente. Cùm enim ipsi philosophentur eodem modo de delectationibus concupiscentiæ quæ per tentationes excitantur respectu eorum qui cadunt, quo philosophantur de delectationibus gratiæ in ijs qui tentationibus resistunt: & perinde censeant insuperabiles esse motus concupiscentiæ, si desit gratia, ac sunt insuperabiles eiusdem gratiæ motiones; euidens est, sicuti nec supponunt nec supponere possunt, æqualem gratiæ motionem, in eo qui cadit, & in eo qui stat; ita nec posse supponere æqualem concupiscentiæ motionem in eo qui stat, & in eo qui cadit. In stante igitur supponenda est victrix, & insuperabilis gratia, in cadente victrix & insuperabilis concupiscentiæ impetus, sine vlla prorsus gratia: & hæc erit quæstio quam Augustinus anxiè tractat, & de solutione sollicitus est; Cur ex duobus hominibus ille qui iuuatur insuperabili gratia contra tentationem, stet; ille qui pulsatur insuperabili tentatione, & omni gratiæ adiumento destituitur, cadat? Baiani hæ nugæ impediuere vnquam ingenium Augustini? & fuit operę pretium hæc piscari profunda illa viginti duorum annorum, vt dicitis, *immersione in scriptis Augustini*? O malè constitutam operam!

Et quid est quod dicunt: vel quid ad institutum facit, *ipsum adiutorium quod facit velle, cum ipso velle intimè coniunctum esse: & cum eo quodam modo idem censeri*? Nonne etiam ipsa delectatio quæ facit consentire tentationi, cum ipso consensu intimè coniuncta est, & cum eo similiter vnum facit? Impeditne hoc quo minus verum sit semper Augustinum in eorum sententia quærere cur ex duobus ille qui victricem habet gratiam, stet, & ille qui victricem habet tentationem sine vllis ad standum viribus cadat? verùm quia ipsi etiam putant hanc solutionem non esse genuinam, quamuis contemnenda non sit, aliam excutiamus.

§. II.

Secunda etiam responsio manifestè falsum assumit, Augustinus loquitur de hominibus in statu naturæ lapsæ constitutis.

SECVNDO igitur respondent Augustinum hîc non loqui de naturæ lapsæ statu, sed de statu innocentiæ hominum, & Angelorum, in quibus prima voluntas mala, & bonæ voluntatis permansio, non ex adiutoris, sed ex voluntatis diuersitate nascebatur. Hîc enim quæri causam primæ omnino voluntatis malæ, & ad hanc quæstionem illustrandam ponere Augustinum in duobus æqualitatem corporis, & animi, paritatémque tentationis cæterarúmque circumstantiarum; *Sed ita vt & hic multis insinuet modis se de prima mala voluntate prosequi disputationem suam*, vnde colligunt, non solùm nihil hinc inferri posse pro indifferentia voluntatis sub gratia in statu naturæ lapsæ, cuius longè alia ratio est quàm status naturæ integræ; quin potius eorum sententiam qui eam adstruunt iugulari, quatenus eo ipso quòd vtuntur hoc argumento, constat ipsos non distinguere inter gratiam vtrique statui conuenientem contra tam apertam Augustini doctrinam.

Hæc solutio nihilo melior est priore, Augustinus, inquiunt, loquitur de statu innocentiæ, & de prima voluntate mala tum Angelorum tum hominum. Baiani legite. *Si aliqui duo æqualiter affecti animo, & corpore videant vnius corporis pulchritudinem, qua visa vnus eorum ad illicitè perfruendum moueatur, alter in voluntate pudica stabilis perseueret.* In statu innocentiæ ante lapsum Adami, & Euæ fueruntne duo, quorum vnus viso pulchro corpore moueretur ad illicitè perfruendum, alter stabilis permaneret? Non, inquis, sed potuissent esse si status ille permansisset. At Augustinus quæritne causam mali, quod potuisset esse,

an mali quod fuit? 2. hic loquendi modus, *Quid putamus esse causæ vt in illo fiat, in illo non fiat voluntas mala*, significat ne rem quæ poterat esse, si Adamus non peccasset; an potius rem quæ modò ac in præsenti rerum statu contingens est? 3. Quòd dicit vnum viso illo corpore *moueri ad illicitè perfruendum*, nonne satis indicat concupiscentiæ motum qualem modo experiri homines solent; & qualem experiri non poterant in statu innocentiæ? 4. Si hoc pertinet ad statum innocentiæ, quidni & quod est in sequentibus capitibus in quibus idem argumentum tractatur? & tamen constat agi de hominibus prout sunt in præsenti statu. Vt v. g. quod est in cap. 8. *Itaque scio in quo fit mala voluntas, id in eo fieri quòd si nollet non fieret: & ideò non necessarios, sed voluntarios defectus iusta pœna consequitur. Deficitur enim non ad mala sed malè ...... Neque enim auri vitium est auaritia, sed hominis peruersè amantis aurum Neque luxuria est vitium pulchrorum suauiúmque corporum, sed animæ peruersæ amantis corporeas voluptates ...... Nec iactantia vitium est laudis humanæ, sed animæ peruersè amantis laudari ab hominibus ...... Nec superbia vitium dantis potestatem, &c. Ac per hoc qui peruersè amat cuiuslibet naturæ bonum, etiam si adipiscatur, ipse fit in bono malus, & miser meliore priuatus*: hæc quis intelligat de statu qui fuisset si Adamus non potuisset, & non potius de statu qui nunc est? & tamen in hisce capitibus, inquiunt ipsimet Nou-Augustiniani, *per easdem lineas reciprocat disputationem suam de prima voluntate, collimans perpetuò ad scopum intentionis susceptæ: & quærens vtrum cum illa voluntate mala creati sint, an à bona voluntate deficiendo mutati*. Quemadmodum ergo hîc per ea quæ contingunt in statu naturæ lapsæ, semper consequentia mala intelligi vult quæ fuerit causa primi mali, cur non & illic vbi agitur de duobus æqualiter affectis animo, & corpore?

Deinde quod dicunt quærere Augustinum primæ malæ voluntatis causam, verissimum est, sed verissimum etiam est quòd addunt, *tantùm primæ omnino*, hoc est voluntatis malæ Angelorum tantùm. Nam mala hominum voluntas non fuit prima mala, præcesserat enim malitia voluntatis Angeli: nec dici potest quærere causam primæ malæ voluntatis in quolibet genere creaturarum liberarum; videlicet Angelicæ, & humanæ, sed primæ *omnino* respectu omnium generum. Nam de prima mala voluntate hominum hîc non agit, sed in sequenti libro; & si de ea ageret, ageret de voluntate gustandi pomũ vetitũ, cuius tamen nullàm facit mentionem; & non de voluntate duorum aspicientium pulchram mulierem, quod in statu innocentiæ nunquam contigit. Et hoc significat Augustini discursus ille, *si est aliqua res efficiens malæ voluntatis, aut habet, aut non habet aliquam voluntatem; si habet, aut bonam profectò, aut malam: si bonam, quis ita desipiat, vt dicat quòd bona voluntas fecit voluntatem malam ...., si autem res ista quæ putatur facere voluntatem malam, ipsa quoque habet voluntatem malam, etiam eam quæ fecerit res consequenter interrogo: atque vt sit aliquis inquirendi modus,* CAVSAM PRIMAE VOLVNTATIS MALAE INQVIRO NON EST ENIM PRIMA VOLVNTAS MALA, QVAM VLLA FECIT ETIAM VOLVNTAS MALA, *&c.* quæ ostendunt inquiri causam voluntatis malæ ita primæ, vt non supponant priorem etiam alterius ordinis; quomodo voluntas hominis peccantis, vt iam dixi, prima esse nequit. Non ergo causam illius inquirit, sed causam malæ voluntatis Angelorum, quæ prior fuit nõn solùm in suo genere, sed absolutè respectu cuiuscumque alterius generis, fuit enim causa malæ voluntatis hominum, & hoc ostendit vel ipsa capitis huius inscriptio, quæ est. *Quæ causa sit Beatitudinis Angelorum bonorum, & quæ causa sit miseriæ Angelorum malorum*: & toto libro disputatur de Angelis tantùm, eo quòd supponatur primum pecca-

tum seu primum malum quod in mundo fuit, in Angelis fuisse. Illius autem primi mali causa inuenta, de qua semper Augustino cum Manichæis controuersia fuit, facilè est inuenire causam malorum consequentium.

Ergo quod dictum est de duobus hominibus, eandem pulchritudinem spectantibus, nullomodo eò tendit, vt inueniatur causa primæ malæ voluntatis hominum: sed vt ex ijs quæ videmus ipsi vel experimur in hoc statu, coniectura fiat, quod tali quodam modo potuerit incipere malum in Angelis. Ita vt quemadmodum voluntas avari mala fit, eo quòd aurum peruersè amet; & voluntas lasciui, quòd peruersè amet corporeas pulchritudines, & sic de aliis; ita credatur potuisse incipere prima mala voluntas Angeli eo ipso quòd peruersè amarit suam excellentiam. Et sicut in duobus qui supponuntur antecedenter æquè dispositi ad bonum & malum, intelligimus vnum pro sua libertate perstare in innocentia, & proposito castitatis; alium pro sua libertate excidere ab ea, ita vt huius disparitatis non sit quærenda vlterior aliqua ratio, vel determinatio ad malum, ita disparitatis illius quæ Angelos distinguit, aliis perseuerantibus, aliis cadentibus, non esse quærendam vlteriorem vel superiorem aliquam causam, seu determinationem ad cadendum, sed standum in ipsorum libertate, quâ factum est, vt cùm multi starent, alii tamen cadere voluerint peruerso sui ipsorum amore. Proponit igitur Augustinus id quod iam fit in hominibus, vt ostendat quid initio factum sit in Angelis.

Nec obstat quod Baiani obiiciunt, S. Augustinum dum loquitur de antecedenti paritate illa duorum hominum, non meminisse delectationis concupiscentiæ per quam homines iam impelluntur ad malum, & dicere, *nihil esse homines*, ante illam malam voluntatem *præter naturam bonam*, relictis multis alijs vitijs quæ lapsam comitantur. Nam quòd attinet ad concupiscen-

tiam, sufficienter illam expressit, vt iam dixi, & quamuis non exprimeret, eo ipso tamen quòd supposuit duos illos homines æqualiter esse affectos animo & corpore, complexus est omnia quæ requiri poterant, & quæ distinctiùs exprimere superfluum erat. Ista enim disputatio de origine mali Manichæos potissimum spectabat, qui peccatum originale, & natam exinde corruptionem non admittebant, vt Augustinus aliás monet, vnde minutiùs illa omnia recensere nil erat aliud quàm dare occasionem nodum in scirpo, vt dici solet, quærendi: præterea nihil faciunt ad soluendam quæstionem, cùm supponantur paria in duobus hominibus, & quærenda sit alia causa quæ supposita paritate illa disparitatem faciat qua vnus consentit ad malum potiùs quàm alius: & ideò superfluam quoque fuisse tentationis expressionem Augustinus significat dum dicit, *An dicēdum est alterum eorum occulta maligni spiritus suggestione tentatum, quasi non eidem suggestioni, & qualicumque suasioni propria voluntate consenserit? hanc igitur consensionem, hanc malam quam malè suadenti attribuit voluntatem, quæ in eo res fecerit quærimus.* Hoc enim est dicere superfluum esse allegare tentationem, cùm supersit semper difficultas inueniendi causam cur vnus ei consentiat, & non alius ex tentatis æqualiter? similiter dicere superfluum esset concupiscentiæ meminisse, cùm semper quærendum supersit, cur vnus illi obediat & non alius. & superfluum esset ignorātiæ meminisse, cū semper supersit quærendū, cur vnus ex illa detrimentū accipiat, & non alius. Et sic de cæteris quæ paria in ambobus supponuntur, ex quibus constat Augustinum hoc vnum obtinere velle, vt quidquid sit de concupiscentia, de ignorantia, de malis inclinationibus, omnibusque naturæ vitiis, agnoscatur principium antecedenter indifferens, & tamen determinatiuum & electiuum, ad quod referatur quòd vnus peccet, & non alius; quo semel obtento nullus deinceps superest labor in

inueniendo principio illius primi mali quo diuisi sunt Angeli. Quia scilicet in illis quoque fuit principium illud indifferens, & electiuum, quo cæteris antecedenter paribus facta est consequens disparitas peccantis à non peccante.

At, inquis, Augustinus dicit, ante malam voluntatem non esse in illis hominibus *nisi naturam bonam.* Ita est, quia natura rationalis & libera, etiam si sit natura lapsa peccatis per baptismum, aut pœnitentiam deletis, non est nisi natura bona: nec fit formaliter & propriè mala nisi per aliud peccatum propriè dictum, idque mortale, quod nihil cogit admittere aut supponere antecedenter in illis duobus hominibus; vnde etiam excluditur quod addunt, Augustinum loqui de peccato quod incipit, dum ait, *inueniet voluntatem malam non ex eo esse incipere quia natura est, sed ex eo quia ex nihilo facta est:* cùm enim supponatur homo mundus à peccato, & in proposito castitatis viuens, necesse est vt initium aliquod detur illi peccato per quod ille status mutatur, etiam si olim quoque fuisset sub eodem vel simili peccato, quia hoc iam non attenditur. Dicitur autem peccatum incipere ex eo quòd natura de nihilo facta est. Quia natura creata inde trahit mutabilitatem suam, & vim illam vertendi se à bono in malum, vnde principium est omnis peccati. Hæc est Augustini doctrina cui Nou-Augustiniani dicuntur *se immersisse*, & quidem improuidè, quòd non deberent nescire fieri posse, vt in optima etiam aqua qui natare nesciunt, immersi submergantur & pereant.

CAPVT

CAPVT XII.

S. Hieronymus à calumnia Nou-Augustinianorum liberatur.

§ I.

Quod Baiani damnant in Hieronymo, Catholicam admittit interpretationem, & Caluini tantùm regulis aduersatur.

NON satis fuit Nou-Augustinianis SS. Patres quotquot Origenem & Augustinum interiecti sunt, atque adeò Ecclesiam ipsam vniuersam, cuius eadem fuit toto illo tempore, hoc est ducentis circiter annis, cum Sanctis illis Patribus fides, inquinare iniecto Semipelagianismi opprobrio: in ipsos quoque Augustini coætaneos, & in bello Pelagiano commilitones calumnia grassata est, atque ipsius potissimùm Hieronymi temerare gloriam est aggressa. Sic enim loquuntur, *Ex quo profectum est, vt Massilienses D. Augustini doctrina velut noua non parum offenderet quod & præcedentium Patrum authoritas & sensus Ecclesiasticus repugnare videretur. Proinde non abs re fuerit paulò diligentiùs indagare quinam antiquorum ante Massilienses, & Augustinum in opinionem illam lapsi sint. Occurrit hìc inter primos D. Hieronymus,* QVI SENTENTIAM ILLAM ITA CLARE DISERTEQVE PROFITETVR, VT NON VIDEAM QVO PACTO EXCVSARI POSSIT. Et allatis Hieronymi verbis, ex tertio libro contra Pelagianos; *Quid manifestius*, inquit, *dici potest*? Iterúmque alio testimonio producto: *Ita*, inquiunt, *D. Hieronymus etiam aduersus Pelagianos dimicans nihil diuinæ gratiæ derogari putat, si sibi primas partes liberum arbitrium vendicaret.* Vides Hieronymum non suspicione tantùm aut in speciem, sed *manifesta* conuictione, ab hoc Auctore iudicari la-

Lib. 7. de hæres. Pelag. cap. 4. & 17.

ipsum esse in errorem Semipelagianorum. Neque id sicut Augustinus, olim tantùm, & ante exortam Pelagianam hæresim, cuius occasione re melius discussa intellectáque, sententiam mutarit; sed verò etiam admodum senem, & paucis ante mortem annis, & intellectâ Ecclesiæ sententiâ contra doctrinam Pelagij, & lectis etiam aliquibus Augustini libris contra eiusdem Pelagij doctrinam scriptis, quibus veræ, ac medicinalis gratiæ necessitas explicatur, vt constat ex hoc libro 3.

Loca illa Hieronymi quæ imaginarium hunc lapsum continent sic habent. *Iustitia labore & industria, ac diligentia*, ET SEMPER SVPER OMNIA DEI CLEMENTIA *custoditur, vt nostrum sit rogare, illius tribuere quod rogatur, nostrum incipere, illius perficere, nostrum offerre quod possumus, illius implere quod non possumus.* Et deinde, *Vbi misericordia & gratia est, liberum ex parte cessat arbitrium, quod in eo tantùm est, vt velimus atque cupiamus, atque placitis tribuamus assensum. Iam in Domini potestate est, vt id quod cupimus, quod laboramus. ac nitimur, illius ope, & auxilio implere valeamus.* Nihil necesse est addere Hieronymum his locis non negare internam & actualem gratiam Dei ad vllũ actum bonum bonámque volũtatem: quia ipsa statim inspectione constat nullam hîc exprimi gratiæ huiusmodi negationem, quæ si nihilo magis fuisset expressa in iis quos antea damnauimus Semipelagianis, & ipsi quoque absoluti essent, ex imposita omnibus obligatione interpretandi quantum fieri potest aliorum dicta factáve in bonam partem: & minimè consequens sit, vt si quis diuinæ gratiæ non meminit, statim illam neget. Sed neque dici potest S. Hieronymum illam omittere, *cùm super omnia Dei clementiam* requirat, quod ex antecedentibus, & consequentibus magis confirmari posset si esset necesse.

Neque est quòd quisquam obiiciat, antithesi illa *nostrum est rogare, illius tribuere*, significari nostrum tantùm esse rogare, itaut implicita contineatur gratiæ negatio.

Quemadmodum in ſimili antitheſi Auguſtini explicatum antea eſt. Quia non eſt ſimilis antitheſis iſta cum Auguſtiniana. Dicebat Auguſtinus, *quod ergo credimus noſtrum eſt. Quod autem bonum operamur, illius eſt qui*, &c. Vbi vides oppoſitionem eſſe inter duo quæ à nobis fiunt, nos enim credimus, nos etiam operamur. Cùm ergo opponeretur modus quo operamur, modo quo credimus: in eo quòd modus quo operamur ſit ex diuina gratia, quæ nobis operandi facultatem, & volũtatem inſpirat: conſequẽs erat vt modus quo credimus, eandem gratiam excluderet. Et ideò S. Auguſtinus correcta iam ſententia antitheſim illam de medio tollit, cùm dicit *vtrumque noſtrum eſſe, & vtrumque Dei.* At in antitheſi Hieronymi opponitur hoc quod eſt, *rogare*, cum eo quod eſt *Deum tribuere quod rogamus.* v. g. Rogamus vt det nobis auxilium gratiæ ad tentationem vincendam, hoc noſtrum eſt, quatenus libero arbitrio cooperamur gratiæ mouenti nos ad orationem, ſed ad auxilium diuinæ gratiæ quod nobis tribuitur ad vincendã tentationem, nullomodo concurrimus per liberum arbitrium; ſed merè paſſiuè nos habemus, ſtat ergo in hoc antitheſis quòd Dei ſolius ſit tribuere quod petimus; quòd rogamus non ſit Dei ſolius, ſed etiã ſit noſtrũ. Eodem modo *Dei ſolius eſt perficere quod cœpimus*, quia licet concurrat ſemper in exercitio virtutum noſtra voluntas, conſummatio tamen, & complementum operis diuini tam multa includunt, quæ ſunt Dei ſolius, vt rectiſſimè dici poſsit noſtrum quidem eſſe cum diuina gratia incipere, ſed expectandam ab illo ſolo noſtri operis perfectionem, quatenus ad eum pertinet quòd cogitationes conſtanter congruas ſuggerit in occaſionibus peccandi, quòd auertit pericula, quòd dæmonem continuo frænat, quod concupiſcentiæ moderatur ne ſupra modum ſæuiat, quòd implendi quæ rectè concupita ſunt, tempus & occaſio, & vires ſuppetant, & tandem quòd animũ ita compoſitũ à corpore mors opportuna

separet. Hoc sensu illius *solius* est perficere quod ipsi cum ordinaria quam dat gratia rectè incipimus. Eodémque modo illius *solius* est implere, quod nos cum eius auxilio possumus offerre: & hoc est quod dicit *ex parte cessare liberum arbitrium, vt misericordiæ gratiæque locum det*: quia qua parte quidpiam Deo soli tribuitur, liberum arbitrium nihil habet. Itaque minimè dubium est, quin Hieronymus his locis nullomodo neget necessitatem diuinæ atque internæ gratiæ dono creationis, & naturalibus bonis superadditæ; quod posset ex adiunctis confirmari: sed minimè necessarium est, præsertim cùm disputemus cum ijs qui cæteros Semipelagianos etiam vbi expresè negant internam gratiam, illam tamen admittere contendunt.

Ergo in eo tantùm videtur illis Semipelagianus S. Hieronymus, quia gratiam quidem internam admittit, sed cui liberum sit voluntati vel obtemperare, vel repugnare. Et ego etiam libenter assentior asserentibus talem à S. Hieronymo gratiam approbatam esse: atque hoc vt alia deessent satis indicari contendo verbis illis quibus dicit, *nostrum esse vt velimus, & cupiamus, & placitis tribuamus assensum*: sed quòd aliunde certissimis argumentis cõstet Hieronymum perquàm orthodoxum fuisse, miniméque de Semipelagianismo suspectum; inde necessariò cogi dico, eos qui de diuina gratia ita modò philosophantur; non nisi per calumniam, & ignorantiam antiquæ doctrinæ posse dici putaríue Semipelagianos, nisi apud eos qui Semipelagianismum ex Caluini regulis metiuntur.

§. II.

Iniuriæ Hieronymo illatæ contradicit Apostolica sedes & Concilium Romanum sub Gelasio.

De gratia Salu. lib. 2. cap. 12.

ATQVE vt manifesta fiat eiusce rei probatio, videndum est quid tandem ferat error Semipelagianorum ille quem imaginantur de gratia indifferenti. Res-

pondent aduersarij. *In primis illi damnati dicuntur merita censuræ seueritate tanquã diuinæ gratiæ destructores, & liberi arbitrij præsumptores.* Hoc igitur etiã pertinet ad doctrinã Hieronymi, iuxta benignã quã de illo Nou-Augustiniani cõceperunt opinionem. Dicitur insuper re ipsa, quãuis à nesciẽtibus ac detestantibus, *occlamari Christo saluatori, Recede a nobis, quid te medicum iactas? Non est opus nobis tuo medicinali adiutorio.* Et hoc quoque cadet in Hieronymum. Dicunt præterea eum qui non intelligit gratiam illam quam Hieronymus non intellexit, *quantumuis fide rectus, & Catholicus sit, velit nolit opinione Pelagianum esse. Tam enim delicatum esse hoc diuinæ gratiæ mysterium, vt quemadmodum Apostolus Iacobus de præceptis dixit, quicunque totam legem seruauit, &c. ita, & hic quicunque totam Christi gratiam, & fidei puritate, & sententiæ sinceritate prædicauerit; si vel in minimo ab indiuisibili veritate aberrauerit, naturæque viribus suffragetur, non in qualiscunque hallucinationis errorem;* SED IN IPSAM PELAGIANISMI VORAGINEM INCIDISSE OMNIVMQVE ADEO PELAGII ERRORVM, QVIBVS, ET NATVRAM, ET GRATIAM SVFFOCAVIT, REVS ESSE CONVINCI POTEST. Reus ergo conuinci potest Hieronymus omnium errorum Pelagij, tamquam ipsa Pelagianismi voragine absumptus. Præf. in lib. 1. de gr. Sal.

Dicunt Augustinum non agnouisse, nec agnoscere potuisse gratiam istam ab Hieronymo cognitam, & quam vocãt *potentialem, nisi regulas omnes fundamentales, quibus innixus naturam gratiæ medicinalis tradidit & explicuit, vellet interimere.* Igitur Hieronymus interemit. Hoc autem sic iterum explicant: *Quapropter quisquis iam alia diuinæ gratiæ adiutoria infirmis hominibus afferre nititur, quæ deserant si velint, & in quibus permaneant si velint: cum quibus tamquam sufficientibus operentur si velint; nihil aliud imprudens facit, nisi vt originalis peccati virus euacuet, illæsas liberi arbitrii vires esse, Christum frustra venisse, & gratis mortuum esse persuadeat.* Igitur Hieronymus peccatum Ib. lib. 2. cap. 27.

originale tollit, naturæ læsionem languorémque ignorat, crucis gratiam euacuat. Dicunt Pelagianos, & Semipelagianos prædicasse gratiam *spuriam*. Igitur illam adulterauit S. Hieronymus.

De gr. sal. l. 3. c. 1.

Atqui hæc in primis contradicunt manifestis summorum Pontificum testimonijs de Orthodoxa fide Hieronymi, etiam in ijs quæ ad vires liberi arbitrij, & gratiæ necessitatem pertinent. Manifesta enim sunt verba Pelagij cap. *Sancta Romana*, hoc est in Concilio Romano 70. Episcoporum quæ sic habent: *Item Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quonium Beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit, illa sentimus quæ prædictum B. Hieronymum sentire cognoscimus: & non solum de Ruffino, sed etiam de vniuersis quos vir sæpiùs memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuscula quæ vir Beatissimus Hieronymus non repudiat, legenda suscipimus, reliqua autem omnia cum Auctore suo dicimus esse renuenda.* Putant Baiani eo se passim argumento nos vrgere, quòd Augustini doctrinam approbarint summi Pontifices, & cum illis Ecclesia vniuersa: nec quidquam habent in ore frequentius quàm Innocentium, Zosimum, Cælestinum, Hormisdam, Ioannem, &c. Nos verò, & approbatam concedimus Augustini doctrinam, & negamus nos approbatæ repugnare. Ipsi qui apertissimè profitentur se damnare doctrinam Hieronymi, quid dicunt ad similem doctrinæ illius approbationem? Non propono illis Vrbanum Octauum, non Pium quintum, aut Gregorium XIII. non denique qui modò Ecclesiæ præest Innocentium X. quia illi recentioribus istis opponunt antiquos, iubéntque nos eorum qui loquuntur, & quos audimus, manifestissimas declarationes interpretari ex eorum scriptis qui mortui sunt, hoc est ex mortuis discere quid sentiant viui: & ex mutis quid loquentes dicant: denique de præsentibus, & quæ sen-

Dist. 15.

ſibus noſtris expoſita ſunt, iudicare nos volunt ex præteritis, & ex iis quæ non ſunt, cognoſcere ea quæ ſunt. Sed tamen parcamus ineptæ legi. Gelaſius ex antiquis illis Pontificibus vnus eſt, vixit ſæculo ſexto, ante Hormiſdam, Felicem, Ioannem, & alios qui ſolent obiici S. Auguſtini approbatores. Nec ſolus loquitur, ſed cum Concilio 70. Epiſcoporum, ex quibus facilè intelligitur quis eſſet ſenſus non Romanæ tantùm, ſed & adiunctarum Eccleſiarum. Adde quæ retulimus antea ex Epiſtola eiuſdem Gelaſij ad Picenos Epiſcopos, vbi Hieronymum vocat alterum cum Auguſtino lumen Magiſtrorum Eccleſiaſticorum. Lib. 1. c. 8.

Cum Gelaſio verò loquuntur ex conſequentibus quotquot ius Canonicum, cui eſt inſerta definitio illa Gelaſii, approbarunt. Quid igitur de Hieronymo pronunciat Gelaſius? Quid ſenſere qui Eccleſiam ſequuti ſunt? *Illa ſentimus*, inquiunt, *quæ prædictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus* in iis quæ ille de arbitrii libertate contra Ruffinum notauit. Quid autem notare potuit contra Ruffinum Hieronymus, quàm quod ipſe ſentiebat? Atqui ſenſus ipſius erat Semipelagianus perinde atque Ruffini, vt Baiani ſupponunt. Idem igitur ſenſerit Gelaſius. Idem Eccleſia Gelaſio conſentiens? potuít ne Hieronymus aſſertor eſſe gratiæ diuinæ contra Ruffinum, qui contra Pelagium *deſtructor* eſt? Potuít ne contra Ruffinum infirmitatis liberi arbitrii confeſſor eſſe, qui contra Pelagium virium illius *præſumptor* eſt? Potuít ne contra Ruffinum Orthodoxus eſſe, qui contra Pelagium imprudentia lapſus *Pelagianus* fuit abſorptúſque *Pelagianiſmi voragine & errorum illius omnium, quibus, & naturam, & gratiam ſuffocauit, reus*? Regulas omnes fundamentales quibus innititur doctrina de gratia medicinali contra Pelagium, *interemit*; & illam confirmauit contra Ruffinum? *Spuriam* tantùm gratiam defendit contra Pelagium; & germanam aſſeruit contra Ruffinum? *læſionem* liberi arbitrii neſci-

uit contra Pelagium; & eandem contra Ruffinum confessus est? Quòd si consentiens est & vniformis doctrina Hieronymi, quid facit Gelasius? quid facit Ecclesia Gelasio consentiens dum approbat doctrinam Hieronymi de libero arbitrio contra Ruffinum? Approbat *destructionem* gratiæ? Approbat *præsumptionem* sanitatis liberi arbitrii? Approbat *spuriam* gratiam? Approbat demum *omnes errores Pelagii*? & tota voluitur in caput, & in *voraginem Pelagianismi* præcipitatur? Baiani quid dicitis?

Sed non solùm approbat Gelasius Hieronymi doctrinam contra Ruffinum, approbat & contra Pelagium. Quid enim est quod dicit, *& non solùm de Ruffino, sed etiam de vniuersis quos vir sapiens memoratus zelo Dei, & fidei religione reprehendit.* Inter vniuersos illos Pelagius est, *quem vir sapiens zelo Dei, & fidei religione reprehendit* illo trium librorum dialogo. An ergo ibi approbatur vbi omnium errorum Pelagii fit reus? vbi cadit in Pelagianismi voraginem? Baiani quid dicitis?

Sed & illud notate quod additur, *Origenis opuscula suscipi quæ Beatus Hieronymus non repudiauit.* Vestrum est illud, *Origenes Pelagianorum omnium origo.* Quod si Hieronymus eadem labe infectus fuit, quis illi tutò commiserit examen operum Origenis, & discretionem? quis fidere poterit ipsius emendationibus? Et si dum Pelagium insectatur, Pelagianus tamen fit, quis adeo insaniat, vt Orthodoxum factum putet dum Origenem legit, hoc est dum haurit ex ipsa Pelagianismi vt dicitis origine? hoc verò esset Origenem in aqua sordida lauare: & tamen purgata putat Gelasius opuscula illa quæ Hieronymus emendauerit. Ergo si quæ supersunt ingenui sensus Christianíque pudoris reliquiæ, agnoscenda est atque humiliter deprecanda viro sanctissimo illata iniuria: & quando constat nihilo minorem esse ipsius quàm S. Augustini approbationem in iis quæ

De hæres. Pel. l. 2. c. 5.

spectant

ſpectant ad doctrinam liberi arbitrij ; concludendum eſt ſanam quoque atque integram eſſe Hieronymi de viribus liberi arbitrii ſententiam : & quia verum vero non poteſt eſſe contrarium, non eſſe illam ab Auguſtini ſententia per Eccleſiam ſimiliter approbata diuerſam. Rurſus quia non dubitant Nou-Auguſtiniani, quin S. Hier. gratiam prædicarit, cui liberum eſt obtemperare, vel reſiſtere; cogitur minimè id repugnare D. Auguſtino, poſtquam ei non repugnat ſententia Hieronymi; & quod inde vltimò ſequitur, S. Hieronymum temerè atque iniquè damnatum, & S. Auguſtinum malè à Nou-Auguſtinianis intellectum.

His adde quod præmitti potuerat, Damaſum Papam agere ſolitum cum Hieronymo veluti cum magiſtro, præſertim dum germanam ſcripturæ ſacræ intelligentiam requirebat. Et ſunt, opinor, Pelagianorum etiam controuerſiæ ad eam regulam exigendæ, in qua ſi fallit Hieronymus, quid Damaſo fiet qui Magiſtrum errantem ſequutus eſt? Ep. 124. apud Hier.

§. III.

Contradicit & Auguſtinus & Proſper.

QVOD vt magis adhuc confirmetur, interrogemus ſecundò ipſummet ſanctum Auguſtinum, à quo Nou-Auguſtiniani prædicant ſe doceri omnem veritatem. Quid igitur ſentit Auguſtinus de doctrina Hieronymi in iis præcipuè quæ ſpectant ad confutationem Pelagianiſmi? Ille & viuum conſulit & mortuum laudat ſine vlla vſquam exceptione. Per veſtram fidem Baiani, hoc faceret Auguſtinus, ſi cum Caſſiano loqueretur, aut Fauſto? Audite quid ſcribat ad Innocentium Romanum Pontificem: nec ſolùm ipſe, ſed Concilium Mileuitanum 62. Epiſcoporum: *Pelagius, ſicut à quibuſdam fratribus noſtris miſſæ loquuntur Epiſtolæ, Hieroſolymis conſtitutus nonnullos fallere aſſeritur. Verumtamen multò plu-*

res qui eius sensus indagare potuerunt, aduersus eum pro gratia Christi, & Catholicæ fidei veritate confligunt; PRAECIPVE SANCTVS FILIVS TVVS FRATER ET COMPRESBYTER NOSTER HIERONYMVS. Hieronymus ergo ex Augustino vnus ex illis est quem Pelagius *non fallit*: vnus ex illis *qui penitus indagāt* errores Pelagij: vnus ex illis qui pro gratia Dei pugnant, & *pro veritate fidei Catholicæ*. Pro veritate autem Catholicæ fidei pugnat, qui vno errore factus est *reus omnium* quos Pelagius admisit? pro gratia pugnat qui nonnisi *spuriam* agnoscit? Non fallitur à Pelagio qui trahitur ab ipso in *Pelagianismi voraginem*? & illius indagauerit doctrinam, qui non aduertit quantus error lateat sub illa imagine indifferentis gratiæ? Baiani quid dicitis?

Addo quod dicit Augustinus in Epistola 28. sed addenda potius esset Epistola integra, quæ licet peculiariter tractet de origine animæ, tamen & hæc eadem quæstio ad peccatum originale spectat, ideóque minimè proponenda erat homini, qui propter errorem de gratia indifferenti peccati originalis *virus* putaretur *euacuare*, & occasione peculiaris huius quæstionis, satis ostendit Augustinus quantopere fidat doctrinæ Hieronymi, & quàm non putet ipsum esse reum omnium errorum Pelagii. En quid loquatur: *Nihil equidem molestius fero in omnibus angustiis meis quas patior in difficillimis quæstionibus, quàm in tam longa tuæ charitatis absentia; vt vix possim meas dare, vel recipere Epistolas tuas, per interualla non dierum, non mensium, sed aliquot annorum: cùm si fieri posset quotidie præsentem te habere vellem, cum quo loquerer quidquid vellem.* Baiani, Augustinus cum homine ita ageret in Pelagianismi voraginem lapso? Pergit: *Ecce venit ad me religiosus iuuenis Catholica pace frater, ætate filius, honore compresbyter Orosius .... Docui hominem quod potui, quod autem non potui, vnde discere posses admonui: atque vt ad te iret hortatus sum.* Informandum an deprauandum dirigit Augustinus Orosium ad Hierony-

mum, qui dum Pelagium impugnat, quantumuis fide Catholicus, opinione tamen *volens nolens factus est Pelagianus*?

Augustinus, inquis, nesciebat tunc qualis esset Hieronymi doctrina; decipiebatur ergo præsumendo veram, quæ tamen erat erronea. Sed cuius prudentiæ fuit & suam & aliorum fidem incognitæ alterius doctrinæ commendare? Numquid verò idem dicetis de eo quod scribit Augustinus contra Iulianum mortuo iam pridem Hieronymo? Atqui tunc etiam sine vlla suspicione vel exceptione illum laudat, & significat se meditatò non obiicere Iuliano quæ scripserat Hieronymus contra Pelagium, sed quæ dixerat olim ante cognitos errores Pelagij, quasi non dubitaret quin omnino profligata esset in posterioribus hisce disputationibus Pelagij sententia. *De illo autem S. Presbytero*, inquit, *qui secundùm gratiam quæ data est ei, sic in Ecclesia laborauit, vt eruditionem Catholicam multum in Latina lingua multis & necessariis litteris adiuuaret; non solet Pelagius iactitare, nisi quòd ei tanquam æmulo inuiderit. Sed nolo ex hoc tibi videatur de istorum Iudicum numero retrahendus. Non enim eius sententiam posui* QVAM TEMPORE INIMICITIARVM CONTRA VESTRVM TENVIT, ET DEFFENDIT ERROREM, *sed quam posuit in scriptis suis liber ab omni studio partium, antequam vestra damnabilia dogmata pullularent.* Atque ita S. Hieronymum cum alijs sanctis Patribus Orthodoxis & fidei minimè suspectæ recenset, quod certè non faceret, si crederet capitalem errorem esse quem ille docebat de gratia cui voluntas resistere potest. 2. Con. Iul. cap. 10.

Tertiò malè sentiunt de Hieronymi ingenio, si qui putent ipsum non satis assequutum Augustini doctrinam, cuius iam aliquot libros contra Pelagium scriptos viderat, vt constat ex fine libri tertij; & alios deinde vidit quinquennio illo quo superstes fuit Concilio Diospolitano, cuius quoque mentem sat penetrauit:

Quid ergo est quòd nec vitauit errorem illum, nec emendauit vnquam? pace Baianorum dixerim, ille neque minori erat perspicacia, vt intelligeret qua de gratia quæstio verteretur, nec minore quàm ipsi sanctitate vt agnitum errorem corrigeret. Et tamen non solùm in libris contra Pelagium, sed in plerisque quas scripsit deinde Epistolis, significat se apprimè Augustino consentire, & in eadem cum illo *sylua ligna cædere.*

Quartò de S. Prospero dubitari non potest quin & ille distinctissimè nosset quæ gratia sit à Catholicis confitenda, & quid de illa diu ante Hieronymus scripsisset. De ingr. c. 2. Vide autem quid canat dum recenset Domitores Hydræ Pelagianæ.

Tunc etiam Bethlæi præclari nominis hospes
Hebræo simul & Graio Latióque venustus
Eloquio, morum exemplum, mundique magister
Hieronymus, libris valde excellentibus hostem
Dissecuit, noscique dedit quo turbine veram
Vellent exortæ lucem obscurare tenebræ.

Poterat Prosper ignorare eundem quem in Massiliensibus & in Cassiano tam acriter impugnabat, errorem fuisse quoque traditum ab Hieronymo? Si non ignorabat, poterat illum inter debellatores hæresis Pelagianæ recensere, qui *virus* originalis peccati imprudens euacuaret? Qui persuaderet illæsas liberi arbitrij vires, & consequenter Christum frustra mortuum? Qui *regulas omnes fundamentales* quibus nititur medicinalis gratiæ veritas, interimeret? Qui denique sectatores doctrinæ suæ secum traheret in *voraginem* Pelagianismi? Egregium verò mundi *magistrum* & *libros excellētes* quibus error ille contineretur, qui defensores redderet *reos omnium Pelagii errorum*. Et ille an fuisset impune *dissectus* ab Hieronymo, qui dissectorem suum implicuisset eadem damnatione? Tenebras etiam quomodo dissipasset, dum fumum prætenderet damnatæ opinionis? O Baiani aut approbate Hieronymum,

aut Prosperum condemnate, simúlque etiam Augustinum.

§. IV.

Contradicit perpetuus ad hunc diem Ecclesiæ sensus.

QVINTÒ interrogandi sunt Baiani quis ante exortum nouum Augustinum suspectam aliquando habuerit Hieronymi de diuina gratia sententiam. Orthodoxos Auctores intelligo. Nam scio illam non fuisse probatam Caluino, sed quis aliquando Catholicorum Hieronymum errore lapsum credidit in doctrina de diuina gratia? Vtor eodem iure eadémque ratione qua Baiani Molinam insectantur. *Neque enim*, inquiunt, *ab Augustini temporibus vsque ad tempora Molinæ in Catholica Ecclesia dubitatum fuit quin Augustinus rectè de diuina gratia senserit & humanæ voluntatis libertatem prædicatione gratiæ extinxerit.* Ita illi. Quo loco non satis intelligo cur tempore Molinæ definierint illam S. Augustini approbationem. Si enim eo ipso persuadere cupiunt Molinam putauisse non esse rectam Augustini de diuina gratia sententiam, vel humanæ voluntatis libertatem Augustinianæ gratiæ prædicatione extinctam fuisse; impostura mera est, quam odium, & maleuolentia fabricarunt. Sed quòd illi falsò de Molina confingunt in Augustino, nos ipsorum confessione muniti retorquemus in Hieronymo. Dicant ergo quis vsque ad tempora Noui Augustini, qui vt vidimus Hieronymum palam insimulat erroris Semipelagianorum, vllam eiusce rei suspicionem ostendit? Quomodo autem excusari poterit, vel tot Authorum, quot tulere tredecim secula, imperitia, oscitantia, stupor, in omittenda tanti erroris censura? Quinimo quomodo constabit necessaria Ecclesiæ totius prouidentia in impediendo ne fidelibus fraudi esset auctoritas tanti nomi-

Præf. in l. 1. de gr. salu.

nis quantum semper fuit Hieronymi, vel certè ipsius Noui-Augustini, vt mitissimè loquar, audacia, in temeranda Hieronymi gloria tot sæculis inclyta? Iam nihil causæ est cur quisquam miretur tot in Molinam iacta, conuitia tótque virulentas in eos quos vocant Molinistas declamationes. Non poterant illis parcere qui sanctos Patres tam iniuriosè habent. Et decorum est tales habere socios & comparticipes acceptarum iniuriarum.

§. V.

Contradicunt ipsimet Baiani secúmque pugnant.

SEXTÒ saltem secum ipsi consentirent dum accusant Hieronymum. Cogente enim veritate, quæ solet esse malè philosophantium fortuna, idem affirmant ipsi, & negant. Perspicua sunt allata iam testimonia quibus dicunt gratiam tantùm Semipelagianam agnitam esse ab Hieronymo. Vocant enim Semipelagianam quæ cum indifferenti voluntatis agendi modo conciliatur, & hanc dicunt diuersam esse, imò & oppositam veræ ac medicinali Christi gratiæ. Sed audi quid etiam in contrarium dicant: *Quamobrem quicunque animaduertit omnia quæ de adiutorio gratiæ medicinalis ex* 1. De gr. Sal. c. 1. *Augustino diximus, de gratia quadam potentissima, quam efficacem recentiores suo sensu vocant, esse intelligenda, consequenter hoc etiam animaduertere debet, non aliam Christi gratiam medicinalem in scriptis eius reperiri. Proinde fatendum sibi esse, quod aliam nobis procudendo, nouũ gratiæ genus Christianis afferat, quod* NEC AVGVSTINVS, NEC VLLVS LATINORVM PATRVM, QVI DE GRATIAE ADIVTORIO CVM PELAGIANIS EX PROFESSO DECERTARVNT, *nec Ecclesia in Conciliis Generalibus vel Prouincialibus ab Apostolica sede probatis, agnouit vnquam nec agnoscere potuit: nisi principia quibus ipsa per antiquos Patres medicinalem Christi gratiam defendit, funditus euertantur.* S. Hieronymus erat opinor vnus quidam ex Patribus Latinis, decertauit etiam contra

Pelagianos ex professo in citato iam dialogo: & tamen in illo eodem Semipelagianam tantùm admisit gratiam, vt Baiani dicunt, quod est nouum illud genus gratiæ non ita *potentissimæ*, quin ei liberum arbitrium resistere possit, procudisse. Ergo Baianis Auctoribus, & aliquis & nullus ex Patribus Latinis qui contra Pelagium ex professo decertarunt, gratiam agnouit ab illa potentissima differentem. Baiani quid dicitis?

Sed audi quid præterea dicunt; disputant de necessitate diuinæ gratiæ ad singulos actus, gratiæ inquam, *actualis, & potentissimæ.* De illa enim agere se dicunt. *Hanc verò gratiam*, inquiunt, *si quis adhuc dubitet vtrum ad singulos actus nostros in Ecclesiæ Catholicæ sensu detur,* AVDIAT ILLE S. HIERONYMVM *cum Pelagio disputantem, vt videat ab eo omnes penitus tergiuersationis ansas amputari: quid enim cum aliquo colore contradici potest, quominus Dei auxilium ad singulos actus nouum ab illo sancto asseratur quando ad Ctesiphontem dicit, &c* Tum describunt longa ex Epistola ad Ctesiphontem & ex primo libro Dialogi contra Pelag. testimonia Hieronymi, quibus allatis, *non arbitror*, inquiunt, *esse operosiore dissertatione, sed solum lectione atque attentione opus ad intelligendum quid in eiusmodi verbis, & Hieronymus, & Augustinus atque Pelagiani velint.* Vides afferri testimonium Hieronymi, vt intelligatur quis olim fuerit Ecclesiæ Catholicæ sensus de necessitate actualis gratiæ contra Pelagium. Vides Hieronymum cum Augustino coniungi ad idem probandum, & consequenter cùm Augustinus agat de vera gratia, quæ paulò ante dicta est esse *potentissima*, de eadem quoque intelligendum esse Hieronymum. Quod adhuc confirmatur, quia de illa gratia intelligendum dicunt Hieronymum qua metuebant Pelagiani ne libertas arbitrij destrueretur; & non putant quenquam potuisse timere ne destrueretur libertas arbitrij ea gratia, *cuius veluti armorum diuinitus concessorum vsus & non vsus in eorum potestate, & propria vo-*

Lib. 2.c.2. de gr. Sal.

luntate remaneret. Ergo de illa Hieronymus agit quæ non relinquit huiusmodi indifferentiam: & omnino ridiculum esset eodem iugo copulare cum Augustino Hieronymum ad probandam medicinalis, & veræ gratiæ necessitatem ad singulos actus, si ille veram gratiam, iste *spurium* tantùm traheret. Veram igitur agnoscit Hieronymus in Epistola ad Ctesiphontem, & in primo contra Pelagianos libro, iuxta Baianos, & contra eosdem Baianos in tertio excusari non potest, quominus credatur Semipelagianorum gratiam, quæ *spuria* est, & *nulla*, & *Christi passionem*, & *vim peccati originalis euacuat*, admisisse. Baiani quid dicitis?

CAPVT XIII.

Appendix ad Sacerdotem immeritissimum.

§. I.

Immeritissimus Sacerdos iudicio Sorbonæ opponit imaginaria testimonia.

CVm nouem Doctores à Comitiis generalibus Sorbonæ prima mensis Iulii superioris anni 1649. deputati ad censendam Noui-Augustini Theologiam septem propositiones seposuissent, quæ sunt veluti totius doctrinæ bases ac fundamenta & censura sua confixissent, inter illas hæc quarta fuit. *Semipelagiani admittebant præuenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus: etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Eius verò censura fuit hæc.*

Huius propositionis prima pars est falsa, & temeraria: secunda verò quæ asserit hæreticum esse admittere gratiam cui possit voluntas resistere, est hæretica.

Pupugit ea res nouæ Theologiæ Rabinos omnes, atque vt hoc iudicium impedirent, factione primum at-

que

que tumultu conuentum turbare conati sunt, tum verò libellis editis vbi propugnari non potuit, fucare damnatam doctrinam variisque obducere pigmentis studuerunt. Est inter eos quidam qui commentarium edidit in singulas illas propositiones, qui quia noluit alio nomine designari quam *Immeritissimi Sacerdotis*, coëgit me vt eodem ego signo illum denotarem, Deum enixè precatus, vt errore correcto nomen etiam in melius commutare possit: videamus ergo quid inuenerit *Immeritissimus Sacerdos* ad eludendam superioris propositionis censuram.

Iudicium ille suum prodit exorsus à splendidissimo mendacio. *Si è scholis*, inquit, *ista thesis eliminanda est; ergo & Doctores eliminandi Thomistici sunt, qui illam tam sæpè, tam constanter, tantâ animorum contentione sub ipsis oculis summi Pontificis Clementis VIII. protulerunt, asseuerarunt, comprobarunt.* Et nequis eum sine teste fallere criminaretur, citat ad marginem *acta congregationum Romæ habitarum coram Papa Clemente VIII.*

Primò dicendum erat quænam sunt eiusmodi acta; vbi sunt, quis scripserit, quis fidem præstiterit, caueritque, ne in dubium reuocari possint; deinde quid dicant, & quo loco. Sed nihil horum hominem moratur; scriptum apocryphum, nullius nominis, nullius auctoritatis, nullius fidei, nullius pretii, eadem fronte parique fiducia citat, ac si esset Euangelium Sancti Matthæi.

§. II.

Sancti Thomæ scholam offendit graui impostura.

VIDEAMVS tamen deinde acta illa quid ferant. Doctores, inquit, Thomisticos sub oculis Clementis VIII. sæpe constanter, magnáque animorum contentione protulisse, asseuerasse, comprobasse propositionem illam; *ideo hæreticos fuisse Semipelagianos*,

quòd interiorem gratiam talem admitterent cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Sed cùm duæ sint partes, *resistere*, & *obtemperare*, non dicebant opinor ex ea parte hæreticos fuisse Semipelagianos, quòd admitterent gratiam cui voluntas posset obtemperare. Erant igitur hæretici tantùm ex alia parte, quòd voluntas posset resistere, seu quòd ita obtemperaret, vt posset etiam resistere. Resistere autem & dissentire hoc loco synonyma sunt. Ergo hæreticum putabant admitti gratiam cui voluntas illa obtemperaret, vt posset dissentire. Et quia non negabant Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. & can. 4. loquutum esse de gratia efficaci, & consequenter de gratia cui voluntas obtemperat, sequitur Doctores Thomisticos *magna constantia, magna contentione animorum, & sæpe sub oculis Clementis VIII. protulisse, asseuerasse, comprobasse, hæreticum esse* id quod Concilium Tridentinum affirmat, dari scilicet gratiam cui voluntas sic obtemperat, vt possit dissentire si velit; & hoc constare ex actis Congregationum. Abi bone Sacerdos. *Immeritum* enim nolo ampliùs vocare, ne credat verum dicere. Sed caue accedas ad altare inexpiatus à mendacio, & à calumnia Doctoribus Thomisticis illata.

Verùm ille temperamentum adhibet, cùm suggerit, ita commodè posse concipi positionem illam, vt nullus sit censuræ locus. Si dicantur Semipelagiani *materialiter saltem fuisse in hoc hæretici, quòd vellent eam gratiam talem esse cui proximè, & directè posset humana voluntas resistere, vel obtemperare*; hac ratione *communis pacis & fraternæ charitatis* ergò si quis emolliat dictam assertionem, nihil obesse putat quominus sustinenda proponatur. Est omnino Sacerdos pacificus, dum hoc nobis concedit communis pacis ergò, vt habeamur *saltem materialiter hæretici*, spe nimirum mutandæ sententiæ: nam si perstamus in illo errore, quomodo vitare poterimus ne *formaliter* etiam hæretici videamur?

Thomiſtici autem Doctores docet quo ſenſu ſint loquuti, quando tam aſſeuCranter confirmabant nullam modò gratiam eſſe cui voluntas poſſit reſiſtere, nempe *proximè & directè*: atque ita innuit etiam quomodo ſit intelligendum Tridentinum, dum aſſerit voluntatem diſſentire poſſe ſi velit Deo mouenti; vt ſit ſenſus, poſſe *remotè* tantum, *& indirectè*. Amabo te mi Sacerdos, ede in publicum acta illa quæ teſtantur hanc fuiſſe Thomiſtarum doctrinam, ſaltem effice, vt eorum aliqui tuæ interpretationi ſubſcribant, & fidem faciant, hanc eſſe Thomiſticæ ſcholæ ſententiam; *Remotè* tantum poteſt voluntas diſſentire Deo mouenti? Quid eſt *remotè?* quid eſt non *proximè*? hic videlicet ſenſus eſt; Quando eſt gratia non poteſt diſſentire voluntas; ſed poſtquam abiit impulſus gratiæ, ſucceſſitque impulſus concupiſcentiæ, tunc poteſt. Et ideo quando eſt gratia, remotè tantùm diſſentire poteſt, quia expectandum eſt vt gratia recedens gubernacula tradat ſuccedenti concupiſcentiæ, vt ſit diſſenſus: quo tempore dicetur etiam indirectè tantùm diſſentire, ſeu reſiſtere: quia non exiſtenti nihil directè reſiſtit; indirectè autem reſiſtitur gratiæ quæ non eſt, quando inclinatur voluntas ad contrarium eius ad quod illa moueret ſi eſſet. Hæc ipſiſſima eſt doctrina quam hic Theologus Thomiſticis Doctoribus attribuit.

Sed eſt interrogandus an putet vanam eſſe quæ hactenus recepta eſt ab omnibus, etiam à Nouo-Auguſtino cogitationem, illo Tridentini loco, vbi dicitur liberum arbitrium diſſentire poſſe Deo mouenti, excluſam eſſe damnatámque Caluini doctrinam? Et cùm hoc conceſſerit, quod negare non poteſt, quin ſe omnium ſibilis exponat, qui de hiſce controuerſiis aliquid norunt; erit iterum interrogandus, vnde habeat adeo beſtiam fuiſſe Caluinum, vt hoc negaret quod ipſe aſſerit? Negauit ne Caluinus mutuas eſſe vices in hac vita tum gratiæ tum concupiſcentiæ? Negauit ne illum qui ho-

die obtemperat diuinæ inspirationi, esse inconstantem, & fragilem, & posse die crastina boni propositi oblitum appetitui seruire? Ergo fatetur iuxta præmissam interpretationem, diuinam gratiam esse talem cui liberum arbitrium *remotè* atque *indirectè* possit dissentire. Ergo si Tridentinum nihil aliud significat, dum putatur damnare Caluinum, illum absoluit: & Thomistici Doctores si eam *protulerunt*, *asseuerarunt*, *comprobarunt* doctrinam, vt hic Sacerdos putat, strenuè pugnarunt pro Caluino, & quidem coram Clemente VIII. Summo Pontifice. Vide quæ mysteria coëgit reuelare *studium communis pacis.* Næ hic Theologus dignus est quem communibus suffragijs constituamus Plenipotentiarium ad pacem vniuersalem, conciliaturum cum Geneua Romam & persuasurum Catholicis vt non inter se modò, sed & cum Caluino sint concordes.

§. III.

Eius peritia in rebus Theologicis.

HOc præmisso mendacio Thomisticis Doctoribus iniuriosissimo; *Ad rem*, inquit, *accedamus. Aio præmissam propositionem* (quam scilicet damnant Sorbonici) *Semipelagianorum conceptis verbis, & validissimis argumentis facilè confirmari.* Atque vt hoc probet, affert Gennadii verba illa quæ superiùs examinata sunt. Addit alia Fausti, quibus illud, *vos semper Spiritui Sancto resistitis*, interpretatur de internis inspirationibus; nec Patribus parcit, nec vllis Sanctis, alijsque Doctoribus, qui putauere nos quandóque resistere Spiritui sancto interius mouenti, sed omnes eadem inuoluet calumnia Semipelagianismi, & opinionis hæreticæ, saltem materialiter. his breuiter positis, *Veniamus*, inquit, *ad argumenta ex purissimis hausta imisque fontibus Christianæ Theologiæ.* Veniamus, inquam, sed cùm quæstio historica sit, qua tantùm disputatur quid senserint Semipe-

lagiani, & quare fuerint damnati; Deus bone cui vsui esse possunt argumenta petita *ex purissimis imisque fontibus Christianæ Theologiæ*? Putabam seruanda esse confirmandis fidei mysterijs, articulis v. g. Trinitatis adorandæ, vel diuinæ Incarnationis. Res enim in Ecclesia gesta, cuiusmodi est hæresis Semipelagianorum, numquid erat potiùs monumentis antiquitatis, & temporum memoria confirmanda? visum est tamen huic Doctori huc deriuandos purissimos fontes Theologiæ, & spes est probaturum propediem ex historicis Theologica, qui modò historica vult probare ex Theologicis.

Re tamen vera bonus Sacerdos ostendit se ne nomen quidem intelligere rerum Theologicarum. Quis vbi purissimos imosque fontes Theologiæ audiuit, non expectasset aperienda Scripturarum arcana, Decreta Conciliorum & Canones admouendos, Oracula Pontificum explicanda, proferenda consentientia SS. Patrum testimonia, traditionem Ecclesiasticam allegandam, & communem sensum fidelium? Ille nihil horum cogitauit, seu quia non nouit eiusmodi fontes, seu quia non putauit inde hauriendum esse Theologis. Octo rationibus probat Semipelagianos admisisse internam gratiam: & ideo damnatos quòd putarent illi posse resisti. Quæ nihil aliud sunt, quàm octo coniecturæ, si tamen numerari, ac distingui possunt quæ vnius, eiusdémque rei diuersa tantùm explicatione differunt, vt videatur non modò in Theologicis, sed etiam in Dialecticis hospes, & peregrinus.

§. IV.

Rationes friuolæ quibus probare conatur quod intendit de gratia Semipelagianorum.

PRIMA ratio sic incipit. *Cùm origo, summa, caput, principiumque* &c vides ex illa synonymorum conglobatione vocabularium habuisse præ oculis cùm Theologica scriberet. Et fortè hic illi vnus est ex purissimis illis imisque fontibus Theologiæ Christianæ. Sed quò tandem hæc spectant? En tibi totam argumentationis medullam. Nulla fuit causa cur Semipelagiani negarent gratiam congruentem cum indifferentia liberi arbitrij: ergo non negarunt. Probatur antecedens. Quia pugnabant tantùm contra prædestinationem immobilem, & *fatum*, inquit, *adamantinum*: ergo &c. en tibi rationem haustam ex purissimis imisque fontibus Theologiæ. Solutio patet ex antea dictis. Nempe quòd dicit nullam fuisse causam cur Massilienses eiusmodi gratiam negarent. Si causam intelligit iustam, & legitimam, est verum; sed nihil concluditur, nisi supponat habuisse illos iustam & legitimã causam cur essent hæretici. Si verò causam intelligat apparentem, & illudentem ingenio malè præoccupato, est falsum; huiusmodi enim multas habuisse antea monstratum est. Quòd additur pugnasse illos contra prædestinationem immobilem est verum; sed intelligenda est prædestinatio quam definit Augustinus gratiæ præparationem. Nolebant enim præparatam à Deo gratiam quæ omnia humana merita præueniret. Contra *fatum* etiam *adamantinum* pugnabant, non quòd ab Augustino assereretur, qui disertè potiùs illud negat; sed quòd illi somniabant in Augustini doctrina malè intellecta contineri. Hinc nihil sequitur ad probandum id quod intendit.

Secunda ratio. Catholici pugnabant tantùm vt ad-

ſtruerent gratiam quæ inſuperabili virtute inſuperabilem Dei prædeſtinationem exequeretur. Ergo Maſſilienſes repugnabant vt illam tantùm gratiam eriperent. Nugæ. Gratia quæ datur reprobis in ſanctitate aliquandiu viuentibus, eſt vera Chriſti gratia, & tamen non eſt inſuperabilis prædeſtinationis inſuperabili virtute executiua. Vno verbo conſtat ex dictis falſiſſimum eſſe antecedens. Et vide an hoc quoque argumentum hauſtum ſit ex puriſſimis iniſque fontibus Theologiæ Chriſtianæ.

Tertia ratio, pugnabant tantùm Catholici pro gratia per quam Deus non expectat humanas voluntates, ſed gratia per quam non expectat hominum voluntates eſt determinans, ergo. Falſa eſt minor, & in maiori deprauatur Auguſtini ſententia, qui diſertè explicat ideo apud Semipelagianos Deum expectare humanas voluntates, quia datur gratia ſecundùm meritum præcedentis voluntatis: ita nimirum vt meritum à gratia independens prius ſit: ideóque dicit in illos cadere illud *quòd priores dent, vt retribuatur ipſis*. Idémque ſenſus eſt Concilii Arauſicani. Ergo à Semipelagianis toto cœlo diſtant, qui nullum agnoſcunt meritum, nullam bonam voluntatem quam gratia non præcedat. Hoc enim non eſt expectare humanam voluntatem, ſed præuenire.

Quarta ratio. Liquet ex Auguſtino cæteriſque Patribus inter Catholicum, & Semipelagianum dogma nullum eſſe medium, ſed eſſet medium, ſi Semipelagiani negaſſent gratiam indifferentem. Nam, inquit, Catholici non aliam agnoſcebant, quàm efficacem, & determinatam, inter quam & nullam media eſt gratia indifferens. Reſp. maior gratis aſſumitur: ſed tamen tranſeat, probatio minoris eſt petitio principij, & hauritur ex puteo Caluini. Catholici agnoſcebant gratiam ſufficientem, & quæ hominum vitio careret effectu. Determinantem verò & ita efficacem, vt non poſſet

ei liberum arbitrium resistere, nullam agnoscebant; vel Tridentinum dissentit à Catholicis.

Quinta ratio ridicula est, ijsdémque laborat vitijs, immo cum quarta coincidit. *Semipelagiani*, inquit, *vt passim videre est, ita solebant argumentari: Bona opera seu bonam voluntatem, aut ex libero arbitrio, aut ex gratia determinante oriundam esse.* Igitur sub libero arbitrio indifferentem gratiam comprehendebant: alioqui debuisset tripartita esse diuisio, dicendo bonam voluntatem aut ex libero arbitrio, aut ex gratia indifferenti, aut ex gratia determinante oriundam esse. Vides hoc ipsum esse quod paulò ante dictum est, nullum relictum esse medium inter Semipelagianum dogma, & dogma Catholicum. Sed quidquid sit, amabo te, ô bone vir, quos libros legisti vbi passim occurreret illud argumentum Semipelagianorum? occultam habeas Bibliothecam oportet, & libros cæterorum mortalium oculis inaccessos, quos scilicet piscatus sis in *imis* illis tuæ Theologiæ *fontibus*. Sed qua fronte commenta hæc profers, & qua fiducia? Expectabimus, vt ostendas nobis illud argumentum Semipelagianorum vbi nam scriptum sit. Secundò vt soluas ea quibus probatum est antea, per liberum arbitrium nihil aliud intellexisse Semipelagianos, quàm facultatem rationalem vi creationis cum omni homine inseparabiliter coniunctam, ac proinde gratiam omnem indebitam exclusisse. 3. Vt iterum probes ab vllo Catholicorum fuisse vnquam agnitam gratiam illam ita determinatam, vt humana voluntas non possit ab ea dissentire.

Sexta ratio, Catholicos inter, & Semipegianos de sola gratia pugnatum est quæ humana merita profligaret, sed gratia cui voluntas resistere potest, non profligat, sed statuit humana merita: Ergo nulla erat de tali gratia controuersia. Resp. Ex omnibus paginis librorum de prædestinatione SS. & de bono perseuerantiæ constare pugnatum esse tantùm de gratia quæ daretur

secundùm

ſecundùm merita, hoc eſt quæ merita humana ſequeretur, Maſſilienſibus illam tantùm admittentibus, Catholicis autem confitentibus gratiã quæ non ſolùm ſequeretur humana merita, ſed etiam præueniret: Gratiam autem quæ profligat humana merita ex ipſa conſequentia, nego ab vllo Catholicorum aliquando approbatam, ſed tantùm à Caluino, in cuius *puriſsimis imiſque fontibus* labra proluiſſe ſi videri nolit hic Sacerdos, ſententiam reuocet, & agat pœnitentiam.

Septima ratio, confeſſi ſunt Semipelagiani indifferentem gratiam, qualis fuit in Adamo, minimè ſibi diſplicere; ergo efficacem tantùm, & determinantem impugnabant. Reſpondeo comparationem illam inter gratiam Adami, & gratiam hominis lapſi numquam veniſſe in diſputationem, niſi dum ageretur de perſeuerantia: & cùm Auguſtinus prædicaret gratiam prædeſtinatorum, qua infallibiliter continetur donum perſeuerantiæ vſque in finem, Semipelagianos fatalis neceſſitatis ſpecie territos oppoſuiſſe ex falſa imaginatione, nullum ergo relinqui locum prædicationi, exhortationi, correptioni, &c. Et ideo contenti erant gratia ad perſeuerandum qualem fatebantur Adamo conceſſam, qua ſcilicet contineretur poteſtas perſeuerandi, non autem donum ipſum, & effectus perſeuerantiæ. Sed iam quæſtio eſt de neceſſitate gratiæ ad primam credendi voluntatem, quam Maſſilienſes nec in homine ſtante, nec in lapſo vnquam confeſſi ſunt eſſe neceſſariam: ſed nec admiſere vnquam talem neceſſitatem ad concipiendas ſingulas perſeuerandi voluntates. Quamuis enim faterentur neceſſariam eſſe gratiam ad perſeuerandum, non tamen ad deſiderium perſeuerantiæ, vt antea monſtratum eſt. Falſum ergo quod aſſumitur in argumento.

Eadem ſolutio valet ad octauam rationem quæ in idem reuoluitur cum ſeptima; probandum ſcilicet, ex ſententia Maſſilienſium neceſſariam fuiſſe ſtanti ho-

mini gratiam, tum ad initium fidei, tum ad singula perseuerandi desideria, quod probari non potest. Et absurdum visum est Catholicis, quòd Massilienses non alia quærerent præsidia homini languenti, infirmo, & saucio vt perseueranter bene operaretur, quàm ea quæ concessa erant stanti, sano, & integro.

His subnectit tumultuariò, & confusè nescio quas alias seu rationes, seu declamationes quibus aërem verberat, & nihil præterea. Augustinum citat lib. de Gra. cap. 10. dum Pelagio denunciat *confitendam gratiam, qua futuræ gloriæ non solùm magnitudo promittitur; verùm etiam creditur & speratur: nec solum reuelatur sapientia, verùm etiam, & amatur: Nec suadetur solùm omne quod bonum est, sed persuadetur.* Quis repugnat? citat illud de bono perseu. *Hoc scio neminem contra istam prædestinationem quam secundùm scripturas sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse.* Quis contra disputat? Et illud, *hanc esse immobilem veritatem prædestinationis, & gratiæ.* Quis eam veritatem labefacit? Et illud *Orat Ecclesia vt increduli credant. Deus ergo conuertit ad fidem: Orat vt credentes in fide perseuerent, ergo dat perseuerantiam vsque in finem. Hæc Deus facturum se esse præsciuit: ipsa est prædestinatio Sanctorum.* Quis contradicit? hinc sequitur, inquit, talem esse gratiam, vt humana voluntas non possit ei resistere. Consequentia Caluini est, & si est hæreticum *saltem materialiter* illam negare, Tridentinum *saltem materialiter* est hæreticum. Audet hoc cogitare Catholicus Sacerdos? & vocat *purissimos fontes* Christianæ Theologiæ quæ sunt cisternæ dissipatæ, quæ continere non valent aquas nisi corruptas, & fœtidas. Bonam illi mentem Deus optimus maximus impertiatur, vt intelligat, quando tam infeliciter Theologica tractat, consultius fore si Breuiario attendat atque rubricis.

Cap. 19.

Cap. 17.

Cap. 7.

LBER VLTIMVS.

DE AVTHORITATE SANCTI Augustini, præsertim in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam spectant: vbi monstratur hactenus creditum à plerisque sanctis eruditisque viris in iis quæ ad diuinam circa homines prouidentiam spectant, certa tantùm capita doctrinæ Augustinianæ necessariò tenenda esse.

AD Tribunal sancti Augustini disputatum hactenus est, & liberata fides quam obligaueram implendi propositam ab Aduersariis conditionem, hoc est probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid improbaret. Puto iam æquo Lectori ex ipsa rerum euidentia satis constare, nihil esse quod Ianseniani possint ab Augustino sperare præsidij, nihil quod Orthodoxi debeant timere. Vna superest adhuc tractanda quæstio, nimirum quanta fuerit huiusce conditionis æquitas, & quanta necessitas subeundi legem illam. Quam quia illi putant esse ab Ecclesia impositam, audire iuuat præcipuos quosdam eiusdem Ecclesiæ Principes, Pastorésque celeberrimos & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, miniméque suspectos. Quorum authoritati ac dignitati si cedere nolint Aduersarij, consentio vt in hac etiam lite vnicus sedeat iudex Augusti-

nus Spero enim Lectorem facilè intellecturum Nou-Augustinianos in hac quoque controuersia mirabiliter implicare suas cogitationes, dum tanto nisu persuadere conantur necessarium esse in omnibus Augustino consentire neganti necessarium esse sibi consentire in omnibus & permittenti pleráque liberæ hominum disputationi quæ illi certæ ac definitæ veritatis esse contendunt. Est verò eò innocentior hæc disputatio, quòd iam constet quicumque sit eius exitus, æquitati causæ nostræ nihil præiudicari. Nam si constiterit in omnibus standum esse iudicio Augustini, monstratum est hactenus Iansenismum diu antequàm excluderetur, ab eo fuisse damnatum: Sin secus, erit sic etiam nostra victoria, quando intelligetur nos ab eo iudicio quod Aduersarij elegerant, & cuius declinandi ius nobis erat, superiores euasisse. Ergo quid alij sentiant in proposita quæstione primùm audiamus: tum deinde videamus quid certò concludi posit ex ipsius Augustini principijs.

CAPVT I.

Cælestinus summus Pontifex.

AGMEN ducet, vt par est, Summus Pontifex Cælestinus primus, is cuius potissimum commendatione nititur ea quam tanti facimus omnes authoritas Augustini. Ergo ille in Epistola ad Episcopos Galliæ, quam scripsit vt insurgentes in Augustinum Pelagianorum reliquias coerceret, iis recensitis ex definitionibus Romanorum Pontificum Innocentij & Zozimi, & ex Carthaginensi Concilio, quibus continetur doctrina de necessitate gratiæ: eadémque necessitate confirmata ex praxi Ecclesiæ in orationibus de baptis-
» mi ritibus, sic concludit, *Profundiores verò difficilio-*
» *résque partes occurrentium* (aliàs, *intercurrentium*) *quæ-*

stionum, quas latius pertractarunt qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere: quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quidquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt, vt prorsus non opinemur Catholicum quod apparuit præfixis sententiis esse contrarium.

Quo loco designari Augustinum illis verbis, *quas latiùs pertractarunt qui hæreticis restiterunt*, aduersarii quoque fatentur. Sed dubium est quæ sint *profundiores illæ difficilioresque partes intercurrentium quæstionum.* Aliqui enim quæstiones illas interpretantur quas Augustinus disputando & in omnem partem se pro assequenda veritate vertendo in medio reliquit indefinitas. Qualis est, inquiunt, latebrosa illa de animæ origine: & illa, Quo pacto anima, siue ex traduce, siue ex carne, maculetur. Cur hic non alius, hic isto, alter alio modo vocetur ad gratiam. Cur iste rapiatur ne malitia mutet intellectum, alter iam bonus relinquatur dum cadat & pereat. Cur melior cadat, & qui bonitate inferior est perseueret. Quomodo peccatum peccato puniatur. Cur malit Deus domare superbiam quàm impedire ne sit. Cur perseueraturis non perseueraturi misceantur, &c. Harum quæstionum partes ab Augustino fusiùs tractatas eas esse dicunt quas Cælestinus nec contemnere audet, nec necesse habet adstruere. minimè verò comprehensam eo numero quæstionem illam, *vtrum prædestinatio ad gloriam fiat ante vel post præuisa merita.*

Sed primò perspicuum est Cælestinum agere cum Semipelagianis qui minimè negabant peccatum originale, vt constat ex Prospero in Epistola ad Augustinum. *hæc enim ipsorum*, inquit, *definitio ac professio est, omnem quidem hominem Adamo peccante peccasse.* Et Hilarius in sua pariter Epistola ad Augustinum, *consentiunt*, inquit, *omnem hominem in Adam periisse.* Et Augustinus ipse

mox citandus idem agnoscit. Et ideo primum Cælestini decretum in hac Epistola non ad originale, sed ad eius effectum pertinet, ad contractam scilicet ex eo impotentiam benè viuendi, seque ad iustificationem disponendi. Aliunde verò certum est quæstionem illam de propagatione animarum ex traduce occurrere tantùm disputantibus de peccato originali: Ergo immeritò ponitur inter illas quæ intercurrunt ea quæ vel Augustinus cum Semipelagianis disputat, vel Cælestinus contra illos definit.

Secundò, illæ aliæ quæstiones, cur hic homo non alius, hic isto, alter alio modo vocetur ad gratiam & similes, vbinam gentium dici possunt ab Augustino fusè tractatæ? Quoties occurrunt, aliud ne respondet Augustinus, quàm, *O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Et, *numquid dicit lutum figulo*, &c. Nolle igitur tractare quæstionem aliquam, & proponenti obstruere os, idem erit ac *fusè illam tractare*? Sed & quid magnum dixerit Cælestinus, & quo sensu, cùm dixit se quæstiones huiusmodi *nec audere contemnere, nec necesse habere adstruere*? Hocne intelligi potest de quæstionibus ab Augustino repudiatis? Quid periculi est si contemnat? quis etiam ab illo petit vt adstruat?

Tertiò. Expendo Cælestini verba illa quibus dicit se profundiores difficilioresque partes intercurrentium quæstionum quas fusè tractauit Augustinus nec audere contemnere, nec necesse habere adstruere. Hoc enim idem est ac videri sibi tantùm esse tribuendum authoritati Augustini vt non contemnat partes quæstionum ab eo tractatarum, vel potius partes quæstionum ab eo tractatas: non videri autem sibi tantùm esse tribuendum, vt sit necessarium easdem partes adstruere. Quibus verbis designatur cuiuslibet quæstionis vna pars v. g. pars affirmans: vel certè pars negans. Vna enim tantùm adstrui potest. Et sensus hic solùm erit

idoneus; se cuiuslibet illarum quæstionum partem ab Augustino determinatè assertam, aut determinatè negatam, nec audere contemnere, nec tamen velle definire. Quòd si designentur partes quæstionum, vt dicunt, indecisæ: atque ab Augustino minimè determinatæ; quid saporis haberet Cælestini professio illa quâ dicit se nec audere contemnere, nec putare necessarium definire? An est periculum vt quis iniuriam interpretetur Augustini, si Cælestinus vel contemnat partem quæstionis alicuius ab eo indecisæ, vel illam non adstruat? Perspicua igitur mens summi Pōtificis de qua dubitare non potest nisi qui perturbatum habet & caligantem intuitum, ista est. Cùm Semipelagiani circa diuinæ gratiæ necessitatem tantùm errarent, & Augustinum calumniarentur; se ad destruendum errorem illum & calumniam diluendam ex vniuersa eius doctrina, quæ quidem ad hoc caput spectat octo vel nouem positiones, quas paulò ante expresserat, à suis prædecessoribus Innocentio & Zozimo confirmatas, iterum definire; atque hoc modo Augustinianæ authoritati Pontificiam rursus addere, hoc est supremam. Alias autem positiones ab Augustino similiter assertas, se ita in medio relinquere, vt neque velit contemnere propter authoritatem Augustini, nec necessarium putet definire. Vnde expendo quartò ista etiam Cælestini verba quæ immediatè præcedunt prædictas positiones, *Quòd si non nimiùm est contentiosus, cognoscat omnium disputationum connexionem ex hac subditarum authoritatum breuitate pendere: nullamque sibi contradictionis superesse rationem, si cum Catholicis credat & dicat, in præuaricatione Adæ, &c.* His enim verbis apertè significat cum eo qui approbat subiectas definitiones, & ea quæ necessariam cum illis connexionem habent, non esse de cætero necessariò disputandum: quòd scilicet quidquid ille vel affirmet vel neget, eiusmodi sit, vt ei contradicere Catholici minimè cogantur. Quod confirmatur ex Epistolæ conclusione quâ dicit, ideo se nolle adstruere

profundiores illas ac difficiliores partes intercurrentium quæstionum. *Quia ad confitendam gratiam Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus quidquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ sedis nos scripta docuerunt: vt prorsus non opinemur Catholicum quod apparuit præfixis sententiis esse contrarium.* Quasi diceret, cùm eò tantùm spectet Romanæ Sedis consilium & prouidentia, vt Massilienses isti, quorum causa hæc sancimus, *nihil penitus subtrahant diuinæ gratiæ*, ne illum quidem morbi sensum & desiderium medicinæ quod gratuito & supernaturali auxilio præmittunt; *prædicta regulæ seu præfixæ sententiæ* ita sufficiunt, vt sicut non debet videri Catholicum quod eis repugnat; ita neque quod non repugnat videri debeat erroneum, aut à sensu Catholico alienum. Vnde sequitur., si quid vel ab Augustino vel ab alio quodam Ecclesiastico tractatore assertum aut negatum sit, quod non repugnet regulis illis atque sententiis; esse hoc inter ἀδιάφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum consensui atque dissensui permissa sunt.

Atque ita quamuis, exempli causa, daremus id, quod minimè verum est, scientiam mediam fuisse ab Augustino reiectam; vt necessarium inde argumentum duceretur quo negare illam cæteri cogerentur, videndum esset an sit vna ex intercurrentibus illis quæstionibus quas Cælestinus ad disputandum permisit: an habeat necessariam cum definitis propositionibus connexionem. Si primum, libera semper fuerit & minimè periculosa defensio scientiæ mediæ. Si secundum, damnanda est. Idémque dici potest de prædestinatione ad gloriam quæ fit ex præuisis meritis, dummodo supponat prædestinationem ad gratiam quæ præcedat absolutam omnem meritorum præuisionem. Quamuis enim præferenda sit ea sententia quæ talem modum prædestinationis omnino negat; tamen vt damnata etiam censeatur illa quæ affirmat, videndum erit quàm

sit

ſit neceſſariò connexa cum articulis à Cæleſtino definitis. Si enim non ſit, quamuis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit huius quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni: quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius vt poſtea dicetur.

Atque hinc patet chimæricam eſſe quam aliqui ſibi fingunt connexionem inter omnia quæ ad Dei gratiam pertinent Auguſtini pronunciata, quo fiat vt vno destructo ruere omnia neceſſe ſit: & ideo dicunt nullos fuiſſe vnquam aut eſſe potuiſſe reipſa Semipelagianos; quòd oporteat omnem de diuina gratia doctrinam Auguſtini reſpuere, atque ita totum haurire Pelagianiſmum, qui particulam illius aliquam reſpuat. Patet, inquam, commentitiam eſſe illam colligationem. Si enim eſſet, non latuiſſet ſummum Pontificem qui diſtinguit, vt iam monſtratũ eſt in Auguſt. doctrina neceſſariam à non neceſſaria. Non latuiſſet etiam Proſperum Auguſtini diſcipulum, qui Maſſilienſium dogmata vocat *reliquias Pelagianæ prauitatis*, cùm tamen conſtet reliquias dici non poſſe vbi continetur tota res. Non latuiſſet ipſummet Auguſtinum, qui de Maſſilienſibus ita loquitur. *Peruenerunt autem iſti fratres noſtri, proquibus ſollicita eſt pia charitas veſtra vt credant cum Eccleſia Chriſti peccato primi hominis obnoxium naſci genus humanum: nec ab iſto malo niſi per iuſtitiam ſecundi hominis aliquem liberari. Peruenerunt etiam vt præueniri voluntates hominum Dei gratiâ fateantur: atque ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum ſibi quemquam ſufficere poſſe conſentiant.* RETENTA ERGO ISTA IN QVAE PERVENERVNT, PLVRIMVM EOS A PELAGIANORVM ERRORE DISCERNVNT, &c. Quo potuere illi fratres peruenire, ſi eſt ita indiuiſibilis Pelagianorum doctrina vt aut totum aut nihil ex illa poſſit detrahi? Et quomodo plurimum diſcernuntur Maſſilienſes iſti & Pelagiani, ſi ſolo nomine diſcerni poſ-

Ianſ. lib. proœ. c. 26.

Ep. ad Aug.

De prædeſt. SS. c. 1.

ſunt, re autem ipſa non poſſunt? Et quí fieri potuit vt Auguſtinus tricies & ampliùs examinatus non intelligeretur cùm hæc diceret; nec impediret ne nulli putarentur eſſe niſi ſolo nomine Semipelagiani? Pecuarios ſcilicet imitantur iſti Theologi, qui pecora integra nonniſi cum ſcabioſis venalia ad forum mittunt. Ita enim iſti cum veriſsimis ſententijs nectere conantur, vt mitiſsimè loquar, abſurdas & minimè Auguſtinianas, neque vnas approbari reiectis alijs patiuntur. Naſcimur omnes infecti originali peccato, veriſsimum eſt: cremantur ergo in inferno infantes illi qui ab aquis ſalutaribus moriuntur illoti. Negamus crudelem conſequentiam. Hæc, inquiunt, ita ſunt connexa vt diſpungi nequeant. Non datur gratia ſecundùm merita, ſed præuenit potiùs omne meritum omnémque voluntatis motum liberum. Libentiſsimè hoc profitemur. Non eſt igitur, inquiunt, alia hominum libertas quàm quæ violentam & coactitiam neceſsitatem excludit, hoc negamus. Sed prætexunt hîc etiam occultam inter vtrumque neceſsitudinem. Prædilecti ſunt antecedenter omnes prædeſtinati. Benè habet Damnatorum ergo, inquiunt, nullus eſt qui Sanguini Chriſti quidquam debeat, quippe qui nullam vnquam habuit eos qui pereunt ſaluandi voluntatem, nullumve quod ſufficeret auxilium contulit. Et ſi quis reſiſtat, arcanos obtendunt nodos inter vtramque ſententiam, qui quia minimè ſunt perſpicacibus etiam ingenijs viſibiles, fidem exigunt nec probatarum rerum nec probabilium, polliciti quæ modò non intelliguntur ijs reuelanda qui poſt multas preces, & longa ieiunia, & triceſimam operum Auguſtini lectionem illuminabuntur. Sed ô inanes preces & ieiunia fruſtra ſuſcepta, ſi non alium peperere fructum quàm vt falſa veris, abſurda probabilibus, & tenebras luci iungerent. Nos verò, Auctore Cæleſtino, diſtinguimus inter neceſſarias & indifferentes Auguſtini ſententias, omnémque huic

lumini contrariam lucem tenebras reputamus. Et quamuis satis supérque foret vnius summi Pontificis definitio, iuuat adiungere insigniores aliquot Cardinales, aliosque Præsules ac Doctores.

CAPVT II.

Insigniores aliquot Cardinales.

OCCVRRIT in primis Cardinalis Baronius antiquitatis, vt opinor, ac sensuum Ecclesiasticorum satis peritus, qui Cælestini mentem ita interpretatur vt nostram faciat, & cum aduersariorum mente pugnantem è diametro. Postquam enim retulit verba illa Cælestini, *profundiores autem, &c.* subdit, *His, inquam, profitetur profundiores quæstiones illas de prædestinatione Sanctorum, nequaquam ab Apostolica sede definitas; illásque tantùm esse stabilitas quæ ad condemnationem errorum satis posse sufficere viderentur.* Quæ verba ita referuntur in editione Conciliorum, Parisiensi anni 1636. in notis ad Epistolam Cælestini, ac deinde in editione Regia repetuntur. *Profitetur Cælestinus Pontifex profundiores illas de prædestinatione Sanctorum quæstiones ab Apostolica sede nequaquam definitas esse, illásque tantùm stabilitas fuisse quæ ad condemnationem errorum sufficere posse videntur.* Hîc ergo quæro quæ sint illæ Auctorum quæstiones de prædestinatione, quarum liberam affirmandi aut negandi facultatem Cælestinus facit, interprete Baronio: & quarum definitio minimè necessariam habet connexionem cum errorum condemnatione? Non est, inquiunt, quæstio illa, præcedátne prædestinatio an sequatur præscientiam meritorum. Quænam igitur est? vtrum animæ, inquiunt, ex traduce propagentur. Hæccine est quæstio de prædestinatione? Addunt, Quare prædestinati non prædestinatis miscentur? Quare hic prædestinetur & non alius? &c. Sed quis

Bar. to. 5. an. 431.

non videt Auctores in iis quæstionibus non immorari eásque reiicere. potius quàm soluere? An ergo de quæstionibus quæ reiici solent intellexit Baronius id quod dixerit Cælestinus de quæstionibus quæ latiùs pertractari solent? At quæstio de prædestinatione ante præuisa, illa est potissimùm quam Auctores versant, & cuius in vtramuis partem definitio integram esse sinit à Cælestino decretam errorum condemnationem. Age enim, constituamus illam partem quæ plus fauet libero arbitrio, dicamúsque ante præuisa merita homines ad gratiam prædestinari, post præuisum autem bonum vsum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid inde sequitur contra regulas à Cælestino positas? prorsus nihil. Hæc igitur vna est ex quæstionibus quas adstruere non vult Cælestinus, si credimus Baronio.

Lib. 2. in Ep. ad Rom. Cui præluxit alius item Cardinalis, ingenio pietate atque eruditione clarissimus Sadoletus: qui dum illud interpretatur quod est in Epistola ad Rom. *Quos præsciuit, &c.* Auctorum partes varias circa doctrinam de prædestinatione ita refert. *Ex altera quoque parte, &*
» *si ab ea stat Doctor maximus, idémque grauissimus & san-*
» *ctissimus vir* (Augustinum designat) *tamen durum ad-*
» *modum mihi videtur, quodque illabi non facilè queat ad sen-*
» *sus nostros, si omnino à nobis nihil sit quod valeat ad obtinen-*
» *dam gratiam in pari conditione cunctorum, ita quosdam eli-*
» *gi vt cæteri in calamitate & damno destituantur ..... Ita-*
» *que Græci & Doctores Latini reliqui quibus vetustas addi-*
» *dit authoritatem, meo iudicio moderatiores, qui sic nobis*
» *aliquid tamen relinquunt vt totum quod habemus virtutis &*
» *meriti ad Dei gratiam nihilominus referant. Quorum neque*
» *doctrina illorum eruditione qui secus sentiunt, neque sancti-*
» *tas sanctitate est inferior.* Et quia dialogo disputat Sado-
» letus, & hæc dicentem induxerat Iulianum fratrem, subdit se in eorum numero esse qui posteriorum sententiam sequuntur nouísque rationibus impugnat an-
» tecedentem prædestinationem. *Verùm*, inquit, *vt statim*

de principio notam tibi faciamus sententiam nostram, nos de "
illorum numero sumus qui aliquid etiam in nobis esse positum "
volunt.; quatenus tamen cum illis consentire sine fraude & "
sine detrimento veræ fidei possimus. Atque vt modò ipse di- "
cebas, si in pari conditione, &c.... Sic illud addo ne in eo- "
dem quidem facto intelligi à nobis eius sapientiam, si nulla "
causa ac ratione discrimen faciente alios improbet. Et de hac "
eadem sententia subdit postea. *Hæc sententia his recenti-* "
bus hæreticis (iam caput extulerat Lutherus) *occasionem* "
præbuit vt de seruo iam non amplius de libero arbitrio aude- "
rent conscribere. Impii illi quidem. Verumtamen qui in au- "
thoritate Sanctorum hominum se putent delitescere. Quæ "
ego nequaquam adduco vt tollam prædestinationem ante præuisa merita, quæ mihi semper visa est probabilior; sed vt ostendam magnorum virorum iudicio & Augustinianam illam esse & separabilem à necessaria contra Pelagianos & Semipelagianos doctrina.

Vtrique istorum præluxit tertius Cardinalis sancti- 2. Sent. dist.
tate ac doctrina iuxta Eminentissimus S. Bonauentura 33.q.2.ar.3.
qui sic loquitur. *Ad illud quod primò obiicitur in contra-* "
rium de verbis Augustini, dicendum quòd Augustinus in ver- "
bis illis non intendit dicere quòd paruuli sensibiliter crucien- "
tur; sed intendit eorum pœnam manifestare quantum ad ca- "
rentiam visionis Dei & quantum etiam ad vilitatem loci: & "
hoc valde abundanter exprimit, PLVS DICENS ET MI- "
NVS VOLENS INTELLIGI. *Nec sine causa loquitur sic,* "
hoc enim facit ad extirpandam illam hæresim quæ dicebat par- "
uulos nulla pœna puniri. Vnde sicut in moribus documentum "
est quod qui vult ab vno extremorum peruenire ad medium, "
quasi debet declinare ad aliud extremum, sicut docet Philoso- " 2. Eth. c.8.
phus. Sic etiam B. Augustinus vt illam hæresim extirparet quæ "
dicebat paruulos ab omni pœna immunes & ad medium redu- "
ceret, videlicet ad pœnam carentiæ visionis Dei, simpliciter as- "
seruit eos cum aliis peccatoribus æternaliter damnari. "

Addo quartum Cardinalem & in sacrarum littera- 1. Par q.70.
rum interpretatione & in scholis exercitatissimū Caie- art 3.

tanum, doctrinæ Thomisticæ studiosissimum defensorem, qui sic loquitur: *Sustinent autem verba hanc glossam; quia quando contra Auerroem erat sermo, fas erat declinare in oppositum*, VT AVGVSTINVS CONTRA PELAGIANOS FACIT. Impugnauerat S. Thomas in Summa con. Gẽtes Auerrois animam assistentem tanto impetu vt ferri se fineret ad dicendum etiam ipsum cœlum animatum esse illâ qua mouetur intelligentiâ, vt formâ. Quod quia emendauit deinde in 1. p. cùm docet intelligentiam cœlo coniũgi tantùm vt motorem mobili; Caietanus qui ea loca conciliare ex instituto conatur, licuisse dicit D. Thomæ dum insectatur Auerroem, id quod etiam fecit Augustinus dum pugnat cum Pelagianis, declinare scilicet in oppositum: hoc est excedere lineam necessariæ veritatis. Vt sit nimia quædam seueritas & iniqua vexatio, quæ medium illud in quo veritas sedet, transgredi iubet, si præeat Augustinus.

Lib. 1. c. 70

Q. 70. ar. 3.

Sequitur & quintus, atque is non purpura modò ac dignitate, sed ingenio, sed eruditione, sed erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis, in paucis Eminentissimus Cardinalis Perronius, cuius hæc sunt verba. *Sat monui in quarta mearum Obseruationum, nos admodum distinguere proprias S. Augustini opiniones dum loquitur vt priuatus Doctor: & eiusdem narrationes quibus loquitur vt testis vsus communis Ecclesiæ: vel ea dicit quæ Doctorum ætatis suæ communi consensui conformia sunt: Ab vnis siquidem argumentari nos tantum probabiliter; ab aliis, demonstratiuè.* Qui probabilem tantùm esse dicit Augustini sententiam dum loquitur vt priuatus Doctor, & demonstratiuam dum consentit cæteris Patribus; satis indicat minimè necessarium esse adhærere Augustino, nisi vbi cæteris Patribus ille concinit: & posse distingui placita eius, vt alia sint liberæ optionis, alia necessariæ approbationis, de quo plura deinde.

Repl. Obs. 2. cap. 1.

Il a esté assez remarqué en la quatriesme de nos Obseruations que nous mettons grãde difference entre les opinions priuées de S. Augustin, quand il parle comme Doct. particulier: & les rapports de S. Augustin quand il parle comme tesmoin de l'usage com-

Operæ pretium est Nou-Augustinianis reformatoribus opponere alium quoque sed recentiorem Augusti-

num, ac sextum Cardinalem. Is est Augustinus Valerius Cardinalis & Episcopus Veronensis, *Vir*, *vt* ait Spondanus, *ingenio, eloquentiâ, prudentiâ, atque humanarum diuinarúmque literarum sententiâ eruditissimis, ac pluri-mis editis scriptis clarissimus.* Adde rerum etiam gerendarum fuisse admodum peritũ, idcóque in magnis Ecclesiæ negotijs adhiberi solitum, primùm à S. Carolo Borromæo, deinde à Romanis Pontificibus. Is in sua Rhetorica Ecclesiastica quam scripsit eodem S. Carolo Borromæo Auctore, quámque eiusdem iussu edidit, vt testatur Petrus Morinus in Epistola ad S. Carolum, quam præfixit secundæ Editioni, vbi dicit hoc opus à S. Carolo ortum & ex eius sententia authoritatéque *susceptum, inchoatum, & absolutum*, vt ideo videri possit ac debeat vnum hoc testimonium esse duorum virtute ac sanctitate Eminentissimorum Cardinalium; igitur Augustinus Valerius Cardinalis in sua Rhetorica Ecclesiastica hæc Clericos monet. *Beati Augustini scripta Clerici cautè admodum legant. Ita enim acumine ingenii præstitit, & de rebus difficilibus tam subtiliter disputauit, vt non mediocri ingenio præditi viri eius libros legentes in errores aliquando lapsi sint. Sed eius libros pulcherrimos de doctrina Christiana, & egregios sermones quos habuit dum Episcopus ad populum concionaretur, sæpe & diligenter legant.* Quid est cautè admodum legendum esse Augustinum, quàm non esse eius doctrinam ex simplici verborum intuitu, & prima quæ statim occurrit specie sententiæ metiendam? Et hoc quid aliud est, quàm id ipsum quod monentem audiuimus Bonauenturam, Augustinum *plus dicere aliquando & minus velle intelligi*? Sed dum studium Clericorum intra libros de doctrina Christiana & sermones ad populum continendum monet; an probat eorum consilium qui polemicas tantum Augustini lucubrationes & crudas contra Pelagianos ac Semipelagianos dissertationes ruralibus parochis suggerunt ad instruendam plebem? Porrò periculum illud erroris quod sus-

mun de l'Eglise, ou qu'il dict chose conforme au commun cõsentemẽt des Docteurs de son siecle, & que des vnes nous argumẽtons seulemẽt probablemẽt, des autres demonstratiuement.

Lib. 3. c. 42.

picatur nisi cautè admodum legatur Augustinus, vide qua ratione vitandum censeat, cum dicit. *Sed hi & multi alii Sanctorum hominum libri hac adhibita cautione legendi sunt, vt quæ ex illis collecta fuerint non proferantur, nisi quæstionibus aliquorum qui in doctrina Scholastica sint versati (ex quibus S. Thomam Aquinatem S. Ecclesiæ filium dilectum & carissimum discipulum doctorémque egregium deligendum putauerim,) examinata fuerint.* Quid ad hoc, ô Baiani Scholastico-mastiges? Sepelienda Scholastica est, vt vnus regnet Augustinus, an Augustinus legendus ad lucem Scholasticæ, atque ad eius amussim exigendum? Sed de hoc antea déque D. Thoma.

CAPVT III.

Præsules alij omnium nationum celeberrimi.

NOTA enim est ex dictis sententia Cardinalium Eminentissimorum tum antiquorū, tum recentium Bonauenturæ, Sadoleti, Caietani, Veronensis, Baronij, Perronij atque etiam Borromæi; Auctorum omni exceptione maiorum. Subnectam insignia quædam clarissimorum Præsulum nomina, qui ex omnibus ferè nationibus Ecclesiam Dei scriptis suis illustrarunt.

Occurrit ex Gallia Genebrardus Aquensis Archiepiscopus qui Concilio Tridentino interfuit. Is enim ita loquitur in Epistola ad Carolum Nonum quam præfixit operibus Origenis. *Sic idem qui supra Augustinus fuit iniquior interdum libero arbitrio, quòd Pelagianos haberet in procinctu, nihil aliud extollentes quam vires liberi arbitrij, Dei autem gratiæ minimum tribuentes.* Vellem & hoc, & alia quædam quæ subiungam mitius concepta, sed refero tantùm non probo, si quidquam iustæ offensionis caussam det.

Indidem occurrit Claudius de Xaintes Ebroicensis Episcopus in libro Atheismorum Caluini titulo de prædestinatione,

destinatione, vbi opinionem Augustini contra præscientiam, *nouam* vocat, additque postea S. Augustinum *implicuisse* ipsum sese, tandémque quòd ad reprobos spectat, rediisse ad consensum Patrum antiquiorum qui nolunt reprobos nisi ex præscientia peccatorum à Deo prędestinante reiectos. Et deinde, *Vt demum meam* „ *ipse sententiam aperiam, quam submitto iudicio Ecclesiæ Ca-* „ *tholicæ, videtur S. Augustinus dum ardet contra Pelagia-* „ *nos, neglexisse consentientem maiorum doctrinam, in scri-* „ *ptura benè fundatam, nulláque in re Pelagianismo conso-* „ *nam, aptiorem præterea conscientiis ædificandis, dum exci-* „ *tantur hominum labores & sancti conatus adiuuante Dei* „ *gratia.* Atque hæc de prædestinatione ad gloriam an- „ tecedente. De reprobatione verò similiter antecedente postea repetit quod præmiserat, Augustinum retractasse huiusmodi sententiam, & tamen nocuisse consequentibus temporibus quæ in ea tractanda dixerat. Non apponam verba ipsa, quia mihi videntur etiam paulò duriora.

Pour resolution de ma Foy, la sousmettant au jugement de l'Eglise Catholique, i'estime que S. August. d'vne ardeur cōtre les Pelagiens s'est vn peu trop precipité à mespriser la sciēce & le consentement de ses ancestres, attēdu qu'ils ont bon fondement en l'Escriture, & qu'ils ne conuiennent en rien auec le Pelagianisme; qu'ils edifient plus les consciences & les excitent à trauailler à biē faire moyennant la grace de Dieu.

Ex Italia offert sese Cornelius Mussus Episcopus Bituntinus, qui fuit concionator Concilij Tridentini, cuius hæc sunt verba in cap 5. Epistolæ ad Rom. *Non ergo* „ *vos moueat Augustinus vel tantillum. Hoc est enim illi pe-* „ *culiare, vt cùm aliquem expugnat errorem, tanta vehementia* „ *illum exaggeret vt alteri opposito causam præbere videatur. Ita* „ *cùm Arrium insectatur, videtur fauere Sabellio: cùm Sabel-* „ *lium, Arrio: cùm Pelagium, Manichæis: cùm Manichæos, Pe-* „ *lagio. Quod admodum ponderare oportet; ita fiet vt nunquam* „ *ex Augustino errandi occasionem accipiatis, qui sanè omnium* „ *hæresum malleus extitit fortissimus.* Et deinde. *Sed mitta-* „ *mus vt ex animo loquatur D. Augustinus. Igne, inquit, cru-* „ *cientur infantes non baptizati: Quid inde? Num habentes Am-* „ *brosium, Hieronymum, Scotum, Thomam, Bonauenturam, Ri-* „ *cardos, Albertos, Guillelmos, Alexandros, Petros, Durandos,* „

" *vni Augustino adhærebimus tantam & Doctorum & Sanctorum Patrum cateruam reiicientes? Absit vt propter vnius Augustini authoritatem à sanctis Patribus, adde à pietate & à ratione discedam:* DISPLICEREM ET IPSI AVGVSTINO, SI TOT TANTISQVE REIECTIS PATRIBVS, ILLI VNI ADHAERERERM.

Ambrosij Catharini iudicium esset meritò suspectum, si quam profitetur interdum in Augustino deferendo libertatem vsurparet solus. Sed tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in ea re non vt Catharinum qui suo sæpè ingenio nimium indulsit, sed vt Ecclesiæ Catholicæ Archiepiscopum & Doctorem id sensisse hac in parte quòd nequaquam abhorreret à communi sensu eorum etiam cum quibus egit in Tridentino, cui interfuit.

Ex Hispania occurrit Alphonsus Tostatus, Abulensis Episcopus, vir nomine iam suo scholis omnibus & amatoribus scientiarum notissimus. Quem constat nonnunquam à S. Augustino in sacris quæstionibus & interpretatione Scripturæ dissensisse, eo præiudicio quod exprimitur to. 1. in Iosue fol. 18. col. 3. ad marginem, *Amicus Augustinus, sed magis amica veritas Scripturæ.* Sed quòd ad nostrum institutum pertinet, apponere lubet quibus ille principiis muniretur vt eiusmodi facultatem vsurparet: id quod intelligetur ex Defensorio par. 2. cap. 18. *Ad primum dicendum quòd nos veneramur omnia scripta B. Augustini tanquam viri sancti & hominis doctissimi & sanctissimi inter viros Ecclesiasticos & sæculares: & tamen in hac parte non assentimur ei.* Et deinde, *In hoc autem nullam iniuriam ei facimus: nec aliquid de authoritate aut reuerentia eius tollimus.* SED FACIMVS SICVT IPSE NOS DOCVIT FACERE: *& tantam ei reuerentiam exhibemus quantam ipse sibi & aliis æqualibus impendi voluit, & quantum ipse viuens aliis quos se excellentiores indicabat & profitebatur exhibuit.* Allatisque Augustini verbis ex Epistola ad Vincentium & ad

Hieronymum, quæ referuntur etiam in Decretis dist. 9. cap. *Ego illis solis. Ecce,* inquit, *qualiter solùm vult Augustinus debere adhiberi firmam fidem libris canonicis. . . . . In scripturis autem hominum singularium, qui loquuntur vt homines, quantæcumque sapientiæ & ingenii sint, & quantæcumque sanctitatis, non est danda authoritas, sed scimus eos potuisse errare: ideo licet ipsi aliquid asserant, non est credendum necessariò quòd ita sit; sed possumus magis aliis credere, si videamus quòd meliùs probent. Ratio huius diuersitatis est quòd omnes illi qui scripserunt libros contentos in Canone Bibliæ, locuti sunt per Spiritum Sanctum . . . . . Cæteri autem quorum scripta non continentur in Canone Bibliæ, licet essent viri sanctissimi, scripserunt vt homines, probando & improbando quantùm vires ingenii & exercitatio in doctrina illos potuit adiuuare . . . . . De omnibus ergo his iudicamus quòd humano ingenio solo scripserunt omnia opuscula sua. Constat tamen omnia humana ingenia faciliter posse decipi: ideo nulli hominum fidem damus nisi in quantum benè probat. Alioquin vocemus eum Prophetam, id est diuinorum secretorum conscium, quod Augustinus nunquam sibi ipsi vsurpauit: nec de se credi voluit. Non ergo est necesse nobis quæcumque Augustinus dixerit credere: & quòd postquam ipse aliquid asseruerit* QVALECVMQVE ILLVD SIT, NON MANEAT NOBIS VLTERIVS ALIA INQVISITIO, AN VERVM VEL *falsum sit, etiam si manifestissima argumenta contra se habeat. Ita est in præsenti, &c.*

Vide Lector quid in vniuersum ac sine exceptione vlla sentiat Abulensis de authoritate S. Augustini: & an putet dandam esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus quæ ille contra Pelagianos & Semipelagianos scripsit. Sed quia statim sequitur exprobratio illa, Ergo tu te Augustino præponis, putans te aliquid scire quod ille nesciuerit, vide quid respondeat.

Sed imperita prorsus & calumniosa est ista argumentatio. Non enim nos conferimus Augustino, imo nec eius discipulos

„ *dignos esse profitemur, quod vtinam aliquando esse mereamur.*
„ *Sed nec ista argumentatio valet, scilicet iste homo scit aliquam*
„ *conclusionem quam Augustinus nesciuit, ergo est sapientior*
„ *Augustino. Quia fieri potest quòd aliquis homo non magnæ*
„ *sapientiæ, nec ingenii circa Physicam, aut Metaphysicam, aut*
„ *Mathematicam, sciat aliquam conclusionem quam Augustinus*
„ *nesciuerit: & tamen forte scientia illius hominis continebit*
„ *tantùm centum conclusiones, &* S. Augustini *continebit fortè*
„ *plus quàm centum millia conclusionum. Et ita quotidie expe-*
„ *rimur, quòd vnus homo paruæ peritiæ nouit aliquid quod non*
„ *nouit vir peritissimus: & tamen ex hoc non iudicatur iste pe-*
„ *ritior illo. Ita in præsenti conclusione fieri potuit. Nec ista so-*
„ *lùm est, sed & plurimas conclusiones inuenit modernorum*
„ *ætas, quas nondum inuenerat nec excogitauerat antiquitas.*

En quo Auctore & quo defensore purgari possit piaculum illud quod Aduersarij toties exprobrant Molinæ, dum de ratione conciliandæ cum diuina prouidentia humanæ libertatis superiori sæculo vsurpari cœpta, incidit sermo. Sed quia etiam irridere solent Baiani atque respuere similitudinem Nano-Gigantis, quæ aliquoties proposita est; iuuat ostendere vnde fuerit desumpta. Pergit Tostatus.

„ *Et sicut quidam peritus medicus dixit, homines nostri tem-*
„ *poris ad antiquos comparantur, sicut pusillus homo positus collo*
„ *Gigantis ad ipsum. Nam pusillus ibi positus videt quidquid*
„ *videt Gigas, & insuper plus: & tamen si deponatur de collo*
„ *Gigantis, parum aut nihil videbit ad Gigantem collatus. Ita*
„ *& nos firmati super ingenia antiquorum, &c.*

Superest illa ratio quam Baiani prætendere solent defensioni damnatarum sententiarum, & quâ toties eludere conantur recentes quatuor Pontificum definitiones: nimirum S. Augustini doctrinam fuisse olim Ecclesiæ Catholicæ approbatione *consecratam*, vel vt alij iam loquuntur, *canonizatam*. Ita enim illi loquuntur, vt obtineant sacrilegij instar esse si quis quidpiam ex omnibus S. Doctoris pronuntiatis conuellere vllo modo

vel quatere ausit, in iis præsertim controuersiis quæ ad gratiam & liberum arbitrium atque ad diuinam prædestinationem spectant. Videamus ergo quomodo hinc quoque à Tostato pellantur. Et sufficient ad hoc monstrandum vel ipsæ capitum inscriptiones, quæ sic habent. *Capitulum* 81. *in quo respondet Auctor ad quandã rationem principalem de approbatione librorum Augustini: & inducit multas rationes euidentes, ad probandum quòd cùm Ecclesia approbat aliquem librum, non facit quòd detur ei fides necessariò, velut si contenta in eo fuissent determinationes Ecclesiæ. Cap.* 82. *Quòd quando Ecclesia approbat opera alicuius Doctoris, non approbat omnia contenta in illis: nec asserit omnia illa esse vera, imò nec vnam propositionem. Et ponuntur septem causæ quare Ecclesia nunquam approbauit sic opera alicuius Doctoris, quòd dicat debere assentire illis necessariò tanquam definitionibus suis. Cap.*85. *Quando contra dictum Augustini vel alicuius Doctoris approbati inuenitur aliqua authoritas Bibliæ, quæ non posit exponi pro parte sua, an debeamus dicere quòd Augustinus verum dicit, & tamen nos non intelligimus authoritatem illam. Et quando inuenitur ratio necessariò ostendens contra eum; an debeamus dicere quòd nescimus respondere ad rationem, & illa, quòd non concludit: & quòd non est hîc captiuandus intellectus, & quare hoc?* Ita verò concludit hoc caput. *Constat verò quòd Augustinus potuit errare & in multis errauit, quorum quædam ipse retractauit, alia retractare non potuit, vt supra declarauimus.* Item. *Apparet euidentissimè ex dictis quòd non est ista bona consequentia, scilicet, hoc dicit aliquis Doctor approbatus ab Ecclesia in libro approbato: ergo hoc est verum. Quia multa possunt esse falsa: nec derogat hoc authoritati Ecclesiæ. Imò ista propositio est vera, scilicet, necesse est aliqua approbata ab Ecclesia esse falsa. Quod patet quia manifestum est quòd Ecclesia approbauit omnia opera B. Hieronymi & B. Augustini, & tamen isti duo sæpe contradicunt sibi, &c.* Hæc Tostatus, qui, vt vides, diu antequam nascerentur Baiani præuiderat quidquid illi erant allaturi ad ornandam speciẽ illam Augustinianæ

authoritatis, quam suis erroribus obducunt, & dissoluerat.

Ferdinandus Vallosillus Lucensis Episcopus & doctrinæ S. Thomæ professor, à Philippo secundo Hispaniarum Rege vt interesset Concilio Tridentino missus, in suis Aduertentiis Theologiæ Scholasticæ, multis locis satis indicat liberam esse ab Augustino interdum discedendi copiam, vt quæsito 13. in 2. Tom. Chrysostomi, dum quærit causam prædestinationis & reprobationis. Et quæsito 18. in 3. Tom. S. Augustini vbi disputat an possint aliæ virtutes esse sine fide, & sic loquitur.
„ *Ad hoc nos respondemus, quia in re S. Thomas conuenit cum*
„ *Scholasticis modernis, & nomine tantùm differunt. Nam quan-*
„ *tum ad rem, omnes concedimus quòd actus virtutis acquisitæ sine*
„ *fide & sine charitate potest esse moraliter bonus. Non enim S.*
„ *Thomas consentit cum Gregorio Ariminensi* NEQVE CVM
„ B. AVGVSTINO, *quòd omnes actus infidelium sint peccata.*
Et quæsito 25. in 3 to. Augustini, vbi concludit timorem seruilem tum bonum tum meritorium esse, quamuis Augustinus videatur illi aliud sensisse, in quo fortè Vallosillus deceptus est, vt alibi monstratur. Et quæsito 10. in 10. to. vbi dicit Augustini sententiam de causa reprobationis displicuisse plerisque veterum Patrum. Et quæsito 30. in 4. to. vbi responsionem ad oppositam sibi authoritatem Augustini, in ea quæstione, num liceat vxori de consensu mariti fornicari, sic exorditur. *Pro B. Augustino respondemus, quòd quid secundùm veritatem tenendum sit, definiuimus.*

His adde Hieronymum Osorium Lusitanum Syluensem Episcopum eruditissimum virum & eloquentissimum, qui etiam interfuit Concilio Tridentino. Hic contra prædestinationem antecedentem & prædefinitiones actuum humanorum sic disputat. *In quo quidem non video cur non sanctorum ferè omnium vestigia sequar, qui de hac quæstione copiosissimè disputarunt. Vt enim à Clemente & Origene & Eusebio ad Hieronymum peruenias; aut*

Lib. 9. de Iust. ipso initio.

vt verius dicam, ab Apostolorum temporibus ad Augustinum vsque seriem hominum clarissimorum oratione recenseas; omnes videbis in hac sententia fuisse, vt Deus ab æterno tempore secundùm quod nouerat euenturum id quod erat in hominum potestate relinquendum, ita de singulis hominum personis statuisse ..... In hac eadem sententia fuit Augustinus vt illius scripta declarant; sed aliquando tandem à reliquis omnibus atque à seipso discessit. Cùm autem multi post illum nefas esse ducerent à viro sanctissimo atque doctissimo dissentire: neque tam rationum momenta ponderarent quàm authoritatem sequerentur: neque quid alij viri non minore doctrina & authoritate præditi dixissent, acutè animaduerterent; effectum tandem est, vt nulla sit in scholis sententia, neque maiore contentione, neque minore rationum præsidio defensa. Ac deinde. *In quo quidem valde admirandum est, quid illis in mentem venerit, vereri ne cum Pelagio facerent, si cum Basilio, vel Ambrosio, vel Hieronymo, vel Chrysostomo vel aliis viris sanctissimis atque doctrinæ gloria præstantibus, idem sensissent.* Ex Germania demum cæterarum nationum Episcopis concinit Ioannes Faber Episcopus Viennensis hom. 9. de pec. orig. vbi negat pœna sensus abortiuos plecti, *Licet Augustinus,* inquit, *vt hæreses Pelagii monachi, Iuliani & aliorum extingueret,* EXCESSIVÈ *locutus sit, vnde detestabiliorem redderet errorem, more prudentis acriter contra mendaces pro veritate pugnantis.*

CAPVT IV.

Præcipui Doctores diuersorum Ordinum & Nationum.

IAM addi possunt alij Doctores: atque in ijs S. Thomas, qui dum disputat de pœna peccati Originalis ad propositam in contrarium Augustini sententiam respondet *largè accipiendum* quòd tum ille tum Gregorius dicunt de cruciatu infantium non baptizatorum, De malo q. 5. art. 2. ad 3.

ita vt species sumatur pro genere, hoc est, ita vt dum cruciari dicuntur, intelligantur tantùm puniri; sanctos autem illo modo loquendi vsos vt detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asserebant in paruulis nullum peccatum esse, nec vllam eis pœnam deberi: Quibus verbis modestissimè quidem, sed perspicuè tamen significat S. Thomas, & Augustinum aliquando plus dixisse quàm credi necesse sit, & excessum illum ex odio sequutum Pelagianismi, quo factum sit, quemadmodum antea ex aliis referebamus, vt Augustinus declinarit in oppositum. His adde quæ dicit 2. 2 q. 10. ar. 12. in corp. & quæst. 11. ar. 2. ad 3. Quæ si Baiani obseruarent, nullus superesset ex authoritate S. Augustini prætextus ad repugnandum communi Ecclesiæ sensui, & Pontificum Romanorum definitionibus.

2. dist. 33. quæst. 11. ad 2.

Clariùs id expressit Scotus Bonauenturam sequutus, cùm dicit: *Ad primum argumentum respondet D. Bonauentura dicens, quòd Augustinus* EXCESSIVÈ *loquitur de illis pœnis, sicut frequenter faciunt sancti ..... Quia sicut in moribus secundùm Philosophum via deueniendi ad medium est aliqualiter procedere vltra medium versùs extremum 2. Eth. ita frequenter sancti extinguendo extra se hæreses pullulantes,* EXCESSIVÈ *loquuti sunt, volentes declinare ad aliud extremum. Et ita multùm ponderandum est, contra quos hæreticos sancti sunt loquuti, sicut Augustinus contra Arrium videtur quasi declinare ad Sabellium: & è conuerso similiter videtur contra Pelagium declinare ad Arrium,* dicendum fortè Manichæum, his duarum Scholarum principibus ita sentientibus superuacaneum sit enumerare quinam ex discipulis consenserint; iuuat tamen vnius aut alterius testimonium apponere.

Ioannes Viguerius in Academia Tolosana quondam Professor ex ordine S. Dominici, post alias solutiones quibus satisfacere conatur authoritati S. Augustini, hanc etiam proponit, *Præterea, in hoc non tenetur D. Augustinus. Vnde Gennadius de viris illustribus, de eodem Augustino*

§. 6. de pecc. Orig.

gustino loquens ait, licet minus capacibus dubitationem de »
abortiuis fecerit; error tamen illius, vt superius dixi, multo ser- »
mone contractus, luctâ hostium exaggeratus, necdum hæresis »
quæstionem dedit. Per quæ verba dat intelligere D. Augusti- »
num in hac opinione errasse, sed ipsum hæreticum non fuisse, eo »
quòd non fuit pertinax, imò retractauit in Epistola ad Iulia- »
num . . . . . Præterea Decretalis Maiores, de Baptismo, in qua est »
determinatum eos non pati pœnam sensus, tempore D. Augu- »
stini nondum edita erat. Quia idem Augustinus qui supra mo- »
dum Ecclesiam reuerebatur, si edita fuisset, oppositum non »
dixisset. En vt Viguerio videtur ab Ecclesia determi- »
natum esse aliquid contra doctrinam Augustini in ijs quæ spectant ad controuersias Pelagianorum.

Franciscus Horantius Ordinis Minorum, vir admodum eruditus, qui Concilio Tridentino interfuit, ibique lucubrationem insignem illam de locis Catholicis per interualla sessionum composuit, vnáque cum Concilio absoluit, vt ipse narrat lib. 4. cap. 3. vbi regulas tradit in antiquis Patribus seruandas; postquam monuit moris fuisse vt SS. Patres dum vnam hæresim impugnant, aliqua dicerent ex quibus occasionem hæresis alia sumeret, idque ipsi etiam Augustino euenisse: ideóque tenendam hanc regulam vt putemus *SS. Patres non aliter intelligi se velle quàm quo modo Ecclesia Catholica id ipsum intellexit* de quo ipsi agunt. Itáque seriò considerandum quo tempore & qua occasione illi scripserint, postea subdit, *In re maximè ardua errauit Cyprianus,* »

In Ep. ad Carolum.

at non multò post ab Hieronymo, Augustino, cæterisque Patri- »
bus S. Martyr correctus est, vicítque Stephani æqualis illius »
de non rebaptizandis hæreticis sententia. Hieronymus etiam »
in quibusdam hallucinatus est, sed à posterioribus, imò à sui sæ- »
culi hominibus est notatus. IDEM AVGVSTINO LONGE' »
DOCTISSIMO CONTIGIT. SED QVO FEROR? »
CVI NON? »

Dominicus Bannez postquam retulit Augustini sententiam illam quâ causam reprobationis petit ex ori-

1. p. quæst. 23. ar. 5. ginali peccato, concludit. *Hæc sententia Augustini non modicam habet difficultatem.* Et deinde alterâ etiam sententiâ repræsentatâ. *Quapropter, vt postea dicemus, non est minus probabilis, imò forte probabilior secunda illa sententia quàm prima D. Augustini.* Et postquam reiecit modos omnes quos potuit confingere ad Augustini sententiam defendendam, sic soluit difficultatem illam: *Est denique de hac re nostrum iudicium, si quid valet. Crediderim enim quòd Augustinus tantùm fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium merita præscita causam esse prædestinationis & electionis. Et quia si consideretur quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Augustino statim fieri consequens quòd etiam futura bona opera Iacob fuerint causa prædestinationis ipsius; propterea semper negauit præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius. Sed quoniam hæc consequentia non est necessaria, vt iam ostendimus ..... propterea manifestum est quòd non est eadem ratio prædestinationis & reprobationis, vt si detur causa reprobationis ex parte nostra, detur etiam prædestinationis.* SI ITAQVE D. AVGVSTINVS VOLVISSET ATTENDERE MALITIAM HVIVS CONSEQVENTIAE, NVMQVAM POSVISSET QVOD VNIVERSALITER ORIGINALE PECCATVM SOLVM EST CAVSA REPROBATIONIS OMNIVM REPROBATORVM HOMINVM ..... *Cæterum testimonium Apostoli ad Romanos ..... quo conuincitur Augustinus ..... facilem habet solutionem, &c.* Hæc Bannez, quæ plerique non videntur satis aduertisse dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Augustino defuisse, in concilianda cum creata libertate diuinorum decretorum & auxiliorum efficacia.

Dominicus Sotus qui Concilio Tridentino interfuit, initio cap. 14. lib. 1. de nat. & gr. *Augustinus plus iusto videtur torquere paruulos: unde qui eius sententiæ subscribant perpauci sunt: & tortores paruulorum nuncupantur.* Moxque reiectis iis quæ lenire sententiam Augustini

aut benignè exponere videbantur, subdit: *Et ideo non est dubium quin Augustinus misit infantes in ignem æternum ..... Salua tamen semper authoritate præclarissimi Augustini compendio plures sunt qui paruulos omni prorsus pœna sensus liberant, in qua sententia fuit Magister sententiarum, & S. Thomas, & fermè Theologi.* Iterúmque sententiam illam *perquam rigidam ac trucem vocat.*

Sixtus Senensis præf. in librum 5. Biblioth. *Ardebant prætereà veteres illi tanto sinceræ pietatis & Catholicæ defensionis ardore, vt dum vnum errorem omni virium conatu destruere adnituntur, sæpe in alterum oppositum errorem vel deciderint, vel quodammodo decidisse videantur, agricolarum more qui incuruum teneræ arboris stipitem corrigere volentes, immodica nonnunquam attractione modum excedunt, plantamque ipsam in contrariam diuersámque deducunt formam. Sic Dionysius Corinthiorum antistes, vt Basilius in ep. ad Maximum Episcopum scribit, dum vehementiùs acriúsque anniteretur oppugnare Sabellium asserentem vnam Patris & Filii personam, non sensit se nimio contentionis studio in contrarium ferri vitium, & vtriusque substantiæ differentiam & inæqualitatem defendere. Sic D. Augustinus cùm toto spiritu ac verborum ardore pro defensione diuinæ gratiæ pugnat aduersus Pelagianos, liberum arbitrium cum iniuria diuinæ gratiæ extollentes, in alteram quasi foueam dilabi videtur, minúsque interdum tribuere quàm par sit liberæ hominis voluntati.*
Bartholomæus Medina 1. 2. quæst. 109. ar. 2. sub. finem. *Sine dubio,* inquit, *sententia est Augustini quòd homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsa. Non placet tamen Doctoribus.* Et deinde. *Maneat fixa & certa illa sententia Theologorum, quòd homo in puris naturalibus & in statu naturæ corruptæ non differunt quantum ad sufficientiam operandi opera rationi naturali consentanea, quia in vtroque vires humanæ sunt æqualiter dispositæ & affectæ. Verùm non sunt illi homines æqualiter affecti & dispositi quantùm ad meritum. Etenim homo in puris naturalibus non est in peccato: nec est auersus à Deo & à fine vl-*

1. p. quæst. 23. ar. 5. ginali peccato, concludit. *Hæc sententia Augustini non modicam habet difficultatem.* Et deinde alterâ etiam sententiâ repræsentatâ. *Quapropter, vt postea dicemus, non est minus probabilis, imò forte probabilior secunda illa sententia quàm prima D. Augustini.* Et postquam reiecit modos omnes quos potuit confingere ad Augustini sententiam defendendam, sic soluit difficultatem illam: » *Est denique de hac re nostrum iudicium, si quid valet. Crediderim enim quòd Augustinus tantùm fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium merita præscita causam esse prædestinationis & electionis. Et quia si consideretur quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Augustino statim fieri consequens quòd etiam futura bona opera Iacob fuerint causa prædestinationis ipsius; propterea semper negauit præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius. Sed quoniam hæc consequentia non est necessaria, vt iam ostendimus ..... propterea manifestum est quòd non est eadem ratio prædestinationis & reprobationis, vt si detur causa reprobationis ex parte nostra, detur etiam prædestinationis.* SI ITAQVE D. AVGVSTINVS VOLVISSET ATTENDERE MALITIAM HVIVS CONSEQVENTIAE, NVMQVAM POSVISSET QVOD VNIVERSALITER ORIGINALE PECCATVM SOLVM EST CAVSA REPROBATIONIS OMNIVM REPROBATORVM HOMINVM ..... *Cæterum testimonium Apostoli ad Romanos ..... quo conuincitur Augustinus ..... facilem habet solutionem, &c.* Hæc Bannez, quæ plerique non videntur satis aduertisse dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis aliquid lucis Augustino defuisse, in conciliandа cum creata libertate diuinorum decretorum & auxiliorum efficacia.

Dominicus Sotus qui Concilio Tridentino interfuit, initio cap. 14. lib. 1. de nat. & gr. » *Augustinus plus iusto videtur torquere paruulos: vnde qui eius sententiæ subscribant perpauci sunt: & tortores paruulorum nuncupantur.* Moxque reiectis iis quæ lenire sententiam Augustini

aut benignè exponere videbantur, subdit: *Et ideo non est dubium quin Augustinus misit infantes in ignem æternum ..... Salua tamen semper authoritate præclarissimi Augustini compendio plures sunt qui paruulos omni prorsus pœna sensus liberant, in qua sententia fuit Magister sententiarum, & S. Thomas, & fermè Theologi.* Iterúmque sententiam illam *perquam rigidam ac trucem vocat.*

Sixtus Senensis præf. in librum 5. Biblioth. *Ardebant præterea veteres illi tanto sinceræ pietatis & Catholicæ defensionis ardore, vt dum vnum errorem omni virium conatu destruere adnituntur, sæpe in alterum oppositum errorem vel deciderint, vel quodammodo decidisse videantur, agricolarum more qui incuruum teneræ arboris stipitem corrigere volentes, immodica nonnunquam attractione modum excedunt, plantamque ipsam in contrariam diuersámque deducunt formam. Sic Dionysius Corinthiorum antistes, vt Basilius in ep. ad Maximum Episcopum scribit, dum vehementiùs acriúsque anniteretur oppugnare Sabellium asserentem vnam Patris & Filii personam, non sensit se nimio contentionis studio in contrarium ferri vitium, & vtriusque substantiæ differentiam & inæqualitatem defendere. Sic D. Augustinus cùm toto spiritu ac verborum ardore pro defensione diuinæ gratiæ pugnat aduersus Pelagianos, liberum arbitrium cum iniuria diuinæ gratiæ extollentes, in alteram quasi foueam dilabi videtur, minúsque interdum tribuere quàm par sit liberæ hominis voluntati.* Bartholomæus Medina 1. 2. quæst. 109. ar. 2. sub. finem. *Sine dubio,* inquit, *sententia est Augustini quòd homo in pura natura habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsa. Non placet tamen Doctoribus. Et* deinde. *Maneat fixa & certa illa sententia Theologorum, quòd homo in puris naturalibus & in statu naturæ corruptæ non differunt quantum ad sufficientiam operandi opera rationi naturali consentanea, quia in vtroque vires humanæ sunt æqualiter dispositæ & affectæ. Verùm non sunt illi homines æqualiter affecti & dispositi quantùm ad meritum. Etenim homo in puris naturalibus non est in peccato: nec est auersus à Deo & à fine vlt*

„ *timo: at homo in natura lapsa est in peccato, & auersus à fine* „ *vltimo.* Atque hac ratione hic Auctor indubitatam Augustini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam esse fatetur & sibi, sine vllo fidei violatæ, vel spretæ antiquitatis scrupulo.

De lib. arb. Albertus Pighius contra Caluinum tam multis ostendit liberam esse Theologis Augustini deserendi facultatem in hisce quæstionibus de gratia & libero arbitrio, déque prædestinatione ac reprobatione, vt iustum citationis modum excedam si referre omnia velim. lib. 2. cap. 3. postquam constantem dixit antiquorum Patrum de libero arbitrio sententiam, „ *vnus fere Augustinus,* inquit, „ *ob feruentem tum disputationem Pelagii & Cælestii, qui tantum tribuebant libero arbitrio vt diuinæ gratiæ iniuriam facerent, si quisquam omnium hac in re variè & perplexè loqui visus est, ita vt aduersus illos eidem alicubi videatur iniquior eo quidem consilio quod sequuntur ii qui curua lignorum ad rectitudinem conantes reducere, ea vltra rectitudinem flectunt & incuruant in oppositum. Quamquam etiam ille seriò & apertè semper consenserit aliis, quemadmodum post intelliges.*

„ Lib. 3. postquam attulit quoddam Augustini argumentum contra Pelagium, „ *Hæc siquidem,* inquit, „ *Augustini, sed disputantis sunt & in illo conflictationis calore vbi aduersarii assumpta omnia tametsi vera sint, quibuscumque tamen modis ac mediis apparentibus impugnare conamur, quo pluribus modis illum vicisse videamur, si dissoluere nequeat.* omitto honoris causâ quod de Augustino subiungit.

Ib. contendit veram Augustini sententiam de libero arbitrio requirendam esse potius ex aliis eius libris, quàm ex ijs quos scripsit contra Pelagium, in quibus ait fuisse illum libero arbitrio nimis aduersum, quæ quidem ego refero, sed non probo.

Et lib. 5. de prædest. ac reprobatione speciem illam improbans Domini duorum seruorum æqualiter reo-

rum æqualitérque obfirmatorum in malo, alterum damnantis, alterum donantis libertate, ſubdit: *Non moror quòd Auguſtino alicubi videatur ita Deum electos diſcernere à reprobis, vt in exemplo propoſitum eſt .... vt enim ego ita de Deo credam & ſentiam, non permittit infinita eius bonitas & ſapientia. Æquè tamen gratiæ ſuam rationem & dignitatem aſſero, quæ vt meritis reddi non poteſt ſi eſſe debeat quod dicitur; ita bono ſapientique Domino certa debet conſtare ratio cur vni eam impartiat, neget alteri.* Et mox. *Huius te Lector monere volui vt ſcires* AVGVSTINI NOS NON LATERE, SED NON PROBARE HAC IN RE SENTENTIAM. Non referam quæ dixit libro ſexto vbi tractat de electione ac reprobatione ante præuiſa merita, quod mihi videantur in S. Doctorem acerbiùs quàm vellem eſſe dicta.

Lib. 8. vbi de Iacob & Eſau, *Proinde D. Auguſtinus in hoc pelagus liberiore ſæpiùs curſu inuectus, tametſi ad omnem vndecumque exorientem ventũ diſputationis vela pandat: nec certũ inſtitutúmque aliquem curſum perſequatur & teneat, ſed explorabundus vagetur quocumque impetus tulerit, nunc hîc impingens nunc illic: libro tamen ad Simplicianum hanc ipſam quæſtionem & variè & diligenter euentilans, quamuis vbique ipſa rei difficultate perplexus terreatur,* NIHILOMINVS VI IPSA VERITATIS COACTVS, IN NOSTRAM HANC CONCEDIT SENTENTIAM, VT INTELLIGEREMVS SVB HOC IVDICE LIBEROS ESSE AVGVSTINI DISCIPVLOS, NVLLA SEQVENDI MAGISTRI NECESSITATE COACTOS. Hæc ego inter alia id genus multa quæ habet duxi proponenda, vt intelligamus non nimis inuerecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant in ijs omnibus admittendis quæ videri cuipiam poſſint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.

Ioannes à Bononia Panormitanus, poſt collatam cum Sorbonicis primùm, inter quos adeptus erat gradum Baccalaurei formati, deinde cum Louanienſibus, ter- *Lib. de æterna Dei prædeſt. tit. Quorum-*

dam senten- tiam. tiò demum cum doctissimis viris in Concilio Tridentino, cui etiam interfuit, vt ipse narrat, doctrinam suam, allatis duabus Augustini expositionibus ad illum locum Apostoli, *Deus vult omnes homines saluos fieri*, subdit: *At cùm scriptum sit alio loco, non est voluntas ante patrem vestrum vt pereat vnus de pusillis, non videtur hic modus dicendi sufficiens.* Rursus, *Non est verisimile Apostolum hoc sensisse, &c.* Ac deinde toto opere defendit eam quæ mitior esse creditur inter Scholasticos de prędestinatione sententiam, hoc est, Augustino, vt putatur communiter, contrariam.

Cap. 2. tr. 4. par. 8. Ioannes Driedo insignis Academiæ Louaniensis professor, in qua fuerat etiam quondam carissimus Adriani sexti discipulus, in libro de captiuitate & redemptione generis humani disertè affirmat: *Neque sentire contra diuinam gratiam, neque si fallatur, perniciosè falli* eum, qui quamuis Augustinus aliter sentiat, generalem agnoscit erga omnes homines cùm primum ad vsum rationis perueniunt, bonitatem, vt eos iuuet peculiaribus auxilijs. Et lib. 1. de gr. & lib. arb. postquam Augustini sententiam de cruciatu paruulorum contulit cum opposita, controuersiam ita dirimit. *Hactenus sententiã venerabilium patrum super afflictione paruulorum qui non peccauerunt actione propriæ voluntatis, recitauimus, submittentes nos studiosorum Christianorum iudicio, vtra harum sententiarum sit acceptabilis, cùm neutra videatur efficaciter ex Scriptura sacra demonstrabilis. Ex Scripturis sacris ab Augustino adductis super hac re non expressè & efficaciter concludi potest infantes sine baptismo decedentes supplicio sempiterni ignis esse cruciandos.* En vt inefficaces fatetur adductas ab Augustino ex Scriptura sacra probationes; vtque optioni studiosorum permittit vt illum aut sequantur, aut deserant.

Cap. 1. par. 2.

Driedoni Magistro suo consentit omnino Ruardus Taper Decanus Louaniensis ad septimum ar. Lutheri, vbi eamdem quoque significat esse sententiam Adriani.

Verba eius sunt post allatas contrarias opiniones de auxilio sufficienti omnibus adultis exhibito, *Alia tamen opinio*, inquit, *magis consentanea est Augustino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium, sed, &c.* Et deinde, *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare diuinam bonitatem, vt pote quæ sit sui ipsius diffusiua, vt nulli denegetur auxilium sufficiens ad salutem.* Et mox, *Quæ autem earum sit verior, difficillimum, vt diximus, est iudicare: Diximus antè superiùs piè credendum esse & valdè probabile, quod cuilibet adulto habenti vsum liberi arbitrii communicatur sufficiens adiutorium quantum est ex parte Dei, quo possit credere, &c.* Et subinde ipsa quoque Driedonis verba repetit; *Non perniciosè falli qui sic sentiat: nec in hæresim Pelagii consentire: & nullum in eo esse periculum hæresis Pelagianæ.* Eodem spectat quod dixit paulò ante Augustinum non esse interpretatum cap.5. Epistolæ ad Rom. de electione Iacob & Esau, secundùm sensum aliorum Patrum, imò eos arguisse qui sic interpretantur, tanquam non assequutos illic verum Apostoli sensum: & tamen, *Illà etiam aliorum Patrum interpretatione verissimam afferri sententiam, & ex aliis locis Scripturæ euidenter demonstrabilem.* Atque ex his facile intelligi potest quis fuerit olim sensus Academiæ Louaniensis: & an nullos admiserit aut probauerit Auctores, quàm qui iurassent in Augustini verba.

4. Sent. qu. 1. de pœu.

Nam de Parisiensi constat; tum ex eo quòd Erasmus refert præf. in S. Hilarium, eos qui suo tempore in Scholis regnabant Theologicis (regnum autem illud florebat potissimum apud Sorbonam) libera vsos interdũ ab Augustino discedendi facultate; tum maximè ex processu contra fr. Ioannem à Montesono, cuius excerpta Magistro sententiarum addita sunt. Ibi enim Sorbonici Doctores cum inductione ostendissent Patres quoque maximè probatos docere interdum aliqua minus vera, ita concludunt, *de Augustino & aliis pluribus approbatis Doctoribus simile posse ostendi*: Et de hac censu-

ra, quæ D. Thomam etiam inuoluit, dici non potest quod dicit Collegium Salmanticense de alia quadam simili, nempe *recenti ac viridi iudicio* fuisse conceptam, eodémque postea *maturescente retractatam*; laudandósque Sorbonicos Doctores qui *palinodiam recantarunt.* Posterior enim ista est recantatione illa & retractatione, atque ideo etiam maturior. Vnde videas quid sentiendum de quadam alia responsione eorumdem Auctorum, quâ dicunt non esse annumerandum Ioannem Arboreum Doctorem Sorbonicum inter patronos scientiæ mediæ, quasi nulla esse possit eius authoritas *qui refert sententiam Augustini & ipsam reiicit.* Nimirum eadem ratione concluderent nihili faciendam & Sorbonæ totius & præcipuorum hominum & cæterorum quos enumerauimus Doctorum, Præsulum, Cardinalium, Pontificum, authoritatem, qui Augustini aliquando & quibusdam in quæstionibus reiiciendi vel exemplum dant, vel copiam faciunt. Nam quòd addunt approbatam esse ab Ecclesia doctrinam Augustini de gratia & prædestinatione, hoc ipsum est quod disputatur: sit ne nimirum sic approbata, nulla vt sit eius particula quam liceat in dubium reuocare, postquam Cælestinus iis definitis *quæ necessaria sunt ad condemnationem errorum*, negat se velle adstruere cætera, hoc est ipsam etiam, vt interpretatur Baronius, de prædestinatione quæstionem, vt omittam ea quæ ad hoc argumentum Abulensis antea respondit, & quæ fusiùs postea dicenda sunt. Sed ne in eo quidem satis accuratus fuit Scriptor Collegij Salmanticensis, quòd dicit Arboreum eo loci referre ac reiicere sententiam Augustini, vbi ille profitetur velle se *Augustini sententiâ suam illustrare doctrinam.* Nim. lib. 4. Theosophiæ.

To.1. in 1.p.

Tr.3. de sciē. Dei disp. 10. num 133

Rectiùs poterant Arboreum citare in Epistolam ad Rom. cap. 3. dum exponit illa verba, *vbi est gloriatio tua? exclusa est; per quam legem? factorum? non, sed per legem fidei.* Ibi enim interpretationem quam refert secundam, agnoscitque

agnoſcitque ex Auguſtino lib. de ſp. & lit. cap. 10. deſumptam, *ieiunam* vocat & *explodendam* cenſet. Et tamen liber ille ab Auguſtino contra Pelagianos ſcriptus eſt, & locus Pauli contra eoſdem illic vrgetur. Accenſendus igitur eſt Arboreus Doctoribus alijs, neceſſitatem perpetuæ adhæſionis ad Auguſtinum negantibus.

Nimirum illis facem prætulerat celeberrimus Academiæ Pariſienſis Cancellarius Ioannes Gerſon tr. de examinatione doctrinarum conſideratione 1. Vbi dum diſtinguit multiplicem doctrinarum approbationem per Eccleſiam vel per Concilium, *Quædam*, inquit, *ap-* ,, *probantur certitudinaliter, &c. quædam verò ſolùm permit-* ,, *tuntur vt legantur*: NON QVIA SINT MIXTAE FAL- ,, SITATES: *ſed habent aliunde plurimas vtiles doctrinas, ſi-* ,, *cut ſunt ſcripta multorum Doctorum.* ET ITA AVGV- ,, STINVS SVA SCRIPTA RECIPI VOLEBAT. *Noli* ,, *inquit, meis literis quaſi Canonicis ſcripturis deſeruire.* Et ite- ,, rum. *Negare non poſſum nec debeo, ſicut in ipſis maioribus,* ,, *ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis quæ poſſunt iuſto* ,, *iudicio & nulla temeritate culpari.* Hæc Gerſon; ex quibus ,, cõfirmari poteſt quod diximus de iudicio Sorbonicorũ.

His adde Petrum de Aragonia in Academia Salmanticenſi publicum Profeſſorem ex Ordine Eremitarum S. Auguſtini, in opere illo quod ſpecialem habet commendationem à Superioribus Ordinis, quóque ipſe fatetur expreſſos ſudores operáſque *præſtantiſsimorum* Pręf. ad *virorum fratris Ioannis de Gueuarra, & fratris Luiſii Legio-* Lect. *nenſis, quos ſeu Hiſpaniarum Magiſtros mirantur omnes, & ipſe tamquam diſcipulus amat & veneratur.* In Opere inquam illo, quo non vnius tantùm, ſed plurimorum eiuſdem Ordinis Doctorum ſenſus explicatur; poſtquam concluſione ſecunda definiuit *hominem extra gratiã poſi-* 22. Qu. 10. *tum ſiue fidelem ſiue infidelem, poſſe ſine auxilio ſpeciali Dei* ar. 4. §. Circa vl- *aliquid benè moraliter operari*, fatetur deinde contrariam timum. ſententiam quæ fuit Gregorij Ariminenſis, ipſius etiam Auguſtini fuiſſe, itáque tandem concludit. *Ex dictis er-* §. ſed cõtra.

go infertur sententiam D. Augustini fuisse, quod homines nullum bonum opus moraliter efficere possunt sine gratia Dei, quod idem affirmabat Gregorius. Atque ita palam profitetur Petrus Aragonius se ab Augustino dissidere, dignior laude futurus, si, vt poterat, in suas eum partes pertraxisset.

Lib.5. Propu. cap.6. Adde & Gabrielem Pennotum virum clarissimum ex Ordine Canonicorum Regularium S. Augustini, qui sic loquitur; *Secundò principaliter dicendum videtur non omnia quæ scripsit Augustinus contra Pelagianos & Semipelagianos aut in eorum erroribus redarguendis, aut in assertionibus Catholicis probandis, aut in locis diuinæ scripturæ exponendis ad fidem Catholicam ita pertinere, vt credendum sit omnem Augustini rationem esse exactam demonstrationem, omnem responsionem esse dogma fidei, omnem expositionem locorum sacræ scripturæ esse certam regulam & infallibilem ipsas diuinas scripturas interpretandi; sed illud solum esse dogma fidei quod ipse Augustinus tanquam dogma fidei ab omnibus tenendum & credendum pronunciat.* Atque hoc deinde probat exemplo & authoritate S. Thomæ & Thomistarum, Caietani, Bannis, Aluaris, & concludit; *Puto igitur Augustinum & alios Diuos non fictâ sed verâ & solidâ laude esse colendos & laudandos, non autem nostris mendaciis & adulationibus egere aut delectari.* Iterum. *Et primò obseruandum est quod cap. præcedenti monuimus, non omnes sententias Augustini ex libris contra Pelagianos & Semipelagianos depromptas facere argumentum firmum & irrefragabile ad aliquam veritatem Catholicam comprobandam, &c.* Vide Lector quo moderamine in commendanda S. Augustini doctrina vtantur etiam illi qui ex instituto eius cultores, imitatores & alumni sunt in vtroque Ordine Canonicorum & Eremitarum. Vt perspicere liceat quàm sit superstitiosa hodiernorum Baianorum religio, qui specioso errorum prætextu solum Augustinum in ore, in oculis, in corde habere se fingunt, quippe

To 2. lib. proœ. cap. cuius doctrina, vt ipsi prædicant, *Euangelica, Apostolica,*

Catholica, & irrefragabilis authoritatis sit: & totius Ecclesiæ nomine scripta, cui primus ille diuinæ gratiæ & Noui Testamenti fide crediti intelligentiam aperuerit, antea, videlicet annis circiter quadringentis cæcutienti. Atque hæc prędicant ipso nequicquam Augustino reclamante, qui se discipulum Ecclesiæ perpetuò profitetur, à qua lucem quam alijs communicaret acceperit. 13. 14. 15. &c.

Apponam vltimò testimonium Guillelmi Estij, nec Baianis inuisi, nec Baio infensissimi, qui in 1. Sent. dist. 14. §. 14. sic loquitur. *Quòd si nihilominus adhuc contendat aliquis Augustini verba quæ obiecta sunt, huc inflecti non posse: putétque eum reuera alterius esse sententiæ; tum respondebimus ea quæ de adiutorio primi hominis & Angelorum obscuriùs, & vt videtur, extra scripturæ authoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc vt ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emineret; non debere præiudicare doctrinæ quæ apud alios Patres, ipsúmque S. Thomam in huiusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Idem alibi cùm retulisset Augustini sententiam variis locis ab eo disputatam, & quidem dum pugnat contra Pelagianos, qua negat sanctos quosdam in vtero materno gratiam sanctificationis consequutos; illam apertè reiicit, etiam si fateatur tanquam indubitatam & per se manifestam fuisse ab Augustino traditam: & Bernardum atque Ambrosium præfert oppositum sentientes, tam constanter, vt videri sibi dicat ea de re minimè dubitandum, post sanctorum illorum authoritatem & communem, vt ipse putat, Doctorum Scholasticorum consensum. Hoc igitur habemus Estio Auctore, licere nobis improbare aliquid ex iis quæ Augustinus affirmatè docuit dum disputat cum Pelagianis, si modò consentiant communiter Scholastici, quo modo consentire Baiani non negant in negandis plerisque ipsorum placitis, neque desit vnius aut alterius è Sanctis Patribus, cuiusmodi fuere S. Ambrosius & S. Bernardus, suffragium, quod etiam Baiani non deesse faten-

tur, dum dicunt non tantùm vnum aut alterum, sed omnes Patres ab Origene ad Augustinum ideo fauisse Semipelagianis, quia fauent doctrinæ quæ iam à multis sæculis inter Scholasticos communis est. Sed quod refert de S. Bernardo, facit vt proprium ei locum tribuamus in hoc Catalogo eorum qui nonnumquam ab Augustino volentes scientésque dissentiunt.

Veniat ergo post vltimum S. Bernardus qui nominari debuit ante primum. Veniat inquam præstantissimo vir ingenio, sed tamen suauissimo & à litigandi ac contradicēdi consuetudine remotissimo, nisi si quando cogeret causa veritatis. Quanti faceret vir sanctissimus antiquiorum sanctorum authoritatem ostendit id quod scribit ad Hugonem de S. Victore, qui eius sententiam Ep. 77. exquisierat circa nouas scioli cuiusdam opiniones. *Non quærimus*, inquit, *pugnas verborum, nouitates quoque vocum iuxta Apostolicam doctrinam euitamus. Patrum tantum opponimus sententias ac verba proferimus, & non nostra. Nec enim sapientiores sumus quàm Patres nostri.* Inter hos Patres quibus se addictum profitetur, Augustinum in primis recenset atque Ambrosium. *Ab his duabus*, inquit, *columnis, Augustinum loquor atque Ambrosium, crede mihi difficile auellor. Cum iis, inquam, me aut errare aut sapere fa-* Serm. 80. in Cant. *teor.* Et Augustinum propria commendatione *validissimum* vocat *malleum hæreticorum.* Vnde etiam colligas familiarem isti fuisse, quòd parum probabile sit illum ignotæ sibi columnæ tam facile incumbere solitum. Vt omittam quòd relata illâ sententiâ quâ sensit Augustinus internam cordis conuersionem ad Deum externam Ep. cit. baptismi susceptionem posse supplere, vir minimè iactabundus negare audet fuisse vspiam ab eo retractatam, quamuis retractasset exemplum quod subiecerat S. Latronis, ea ratione, quòd incertum esset an fuisset baptizatus. Igitur S. Bernardus tam religiosus S. Augustini cultor, tam studiosus lector, tam idoneus arbiter Ecclesiasticæ ac necessariæ doctrinæ, peculiarem tamen

eius ſententiam, quâ negat S. Ioannem Baptiſtam accepiſſe plenam in vtero materno ſanctificationis gratiam, reiicit in Epiſtola ad Canonicos Lugdunenſes: & principio quo nitebatur Auguſtinus, quòd ſcilicet nemo *renatus* dici poſſit priuſquam *natus*, contrarium opponit, aitque poſſe aliquem priùs ſanctum eſſe quàm natum. Vt minimè dubium ſit, quin etſi Auguſtinum Bernardus non nominet, habuerit tamen dum hæc ſcriberet præſentem. Et tamen hæc dixerat Auguſtinus in libris de peccatorum meritis & remiſſione, qui ſcripti ſunt contra Pelagianos & in Epiſtola ad Dardanum, in qua, vt ipſe dixit in retractationibus *contra hæreſim Pelagianam noſtra intentio vigilabat*, quod & à S. Bernardo intellectum eſt, dum ſignificat pertinere quæſtionem iſtam ad doctrinam de peccato originali. Conſtat ergo exemplo S. Bernardi tales eſſe quas dixerat duas illas columnas, vt non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita diuellatur ab Auguſtino vt tamen innitatur Ambroſio, etiam in iis quæ contra Pelagianos Auguſtinus diſputauit: neque nullum videri poſſe aliquando *validiſsimi hæreticorum mallei* incertum ictum.

Lib. 2. cap. 27. Ep. 57. lib. 1. c. 48.

Hactenus enumerauimus eos Auctores qui ſignificant non eſſe neceſſariam in omnibus contra Pelagianos & Semipelagianos Auguſtini doctrinam. Eſt autem longè maior eorum multitudo qui reipſa hoc probant, præſertim ſi non falluntur Nou-Auguſtiniani. Sumpto enim principio quod illi dant, atque altero item principio per ſe noto, per euidentem conſequentiam ſequitur, Catholicum Scriptorem eſſe omnino nullum, ſiue Thomiſtam, ſiue Scotiſtam, ſeu Nominalem, ſeu Realem, ſeu Controuerſiſtam, ſeu Scripturalem, aut alium quemlibet, qui quacumque ratione de fidei doctrina diſputarit, qui reipſa non ab Auguſtino diſſentiat in aliquo. Age enim, aſſume maiorem iſtam ab Aduerſarijs poſitam, Ab Auguſtino diſſentit quicumque admittit gratiam ſufficientem vlli reproborum datam: item,

Qui non fatetur abortiuos cremari cum Dæmonibus: item, Qui putat Christum Dominum pro reproborum vllo quidquam passum: item, Qui putat vllo vel minimo dolore tangi posse hominem originali peccato carentem: item, Qui bonum esse dicit ac meritorium dolorem peccatorum ex timore damnationis æternæ conceptum: item, Qui aliam admittit libertatem, quàm quæ excludit necessitatem coactionis, &c. Assume, inquam, illam maiorem & minorem istam Auctorum inspectione atque lectione manifestam. Atqui S. Thomas, atqui Scotus, atqui Maior, atqui Abulensis, atqui Victorius, atqui Hosius, atqui Xantesius, atqui Perronius, atqui omnes aliquid eorum admittunt: ergo omnes in aliquo dissentiunt ab Augustino, & quidem in iis quæ ille contra Pelagianos disputauit. Quo in numero comprehendendi sunt etiam summi Pontifices, atque inter eos Innocentius tertius cap. *Maiores*, de Baptismo & eius effectu, vbi clarè distinguit pœnam damnatorum ob solum peccatum originale à pœna damnatorum propter actualia & personalia, quòd isti torqueantur æterno igne, illi careant Dei visione. Adrianus quoque Sextus, iuxta id quod retulimus antea ex Ruardo Tapero, iungendus erit.

His Auctoribus tot & tantis, quorum Catalogum eruditus Lector obseruationibus suis augere facile poterit; quis vel audaciæ vel temeritati meritò tribuat, quòd aliquis in iis quæ modò feruent disputationibus, Augustini verba quædam mitiùs esse interpretanda significet, his semper sepositis quæ sunt à Cælestino definita & ab Affricanis Conciliis, hoc est, his sepositis *quæ faciunt ad condemnationem errorum*? Minimè id quidem, vt iam constat ex superioribus libris necesse est, nec periculi quidquam subest, si iudice Augustino pugnemus: sed & si dicere cogeremur aliquando quod dixit Bonauentura, Augustinum plus dixisse ac minus intelligi voluisse, itáque doctrinam nostram aptaremus ad id.

quod voluit,non omnino ad id quod dixit, ſcelus eſſet adeo tetrum, vt purgari non poſſet tantæ authoritatis luce, hoc eſt, trium Summorum Pontificum, ſex Cardinalium,ex omni numero eruditiſſimorum & ferè ſanctiſſimorum, tot deinde Antiſtitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum,quorum magna pars interfuit Concilio Tridentino, & tandem celeberrimarum toto orbe Chriſtiano Academiarum?

Nam quòd obiicere aliqui ſolent Clementem VIII. iuſſiſſe tempore diſputationum de Auxiliis,vt Auguſtini potiſſimum ſententia exquireretur, facile ſoluitur. Neque enim id præcepit eo præiudicio, quaſi nefas duceret vlla in re diſſentire ab Auguſtino, repudiatâ etiam Cæleſtini diſtinctione illa inter propoſitiones quas eſſet & quas non eſſet neceſſe adſtruere. Neque idem eſt velle vt diſputantes Auguſtini ſententiam inquirant, & velle omnino vt in omnibus eam ſequantur. Sed cùm ea quæ neceſſariam materiam fidei continent, apud Auguſtinum habeantur, à Cæleſtino vt vidimus notata, & à Conciliis Affricanis: & ea etiam quæ liberæ diſputationi permittuntur; inquirenda fuit Auguſtini ſententia,vt intelligeretur vtrum ea quæ diſputabantur tangerent conſtituta iam dogmata nec ne, an potiùs ſpectarent ad quæſtiones indifferentes. Adde cùm conſtet ex mente S. Bonauenturæ, Auguſtinum aliquando *minus voluiſſe & plus dixiſſe*, fuiſſe cur iuberet Summus Pontifex,vt eius ſententia inueſtigaretur: nempe vt retineretur quod perſpicuum eſſet illum voluiſſe; non autem quidquid conſtaret eum dixiſſe.

CAPVT V.

Idem est sensus ipsiusmet Augustini.

QVANDO ea conditione disputamus vt stemus Augustini iudicio, inquirendum est hoc quoque, censuerit ne Augustinus placita omnia sua, etiam illa quæ dum Pelagianos insectatur exposuit, amplectenda esse necessariò. Nam cùm ad idem genus pertineat, putare liberæ optionis esse quæ illi visa sunt ad credendum necessaria; & putare necessaria vitando Pelagianismo, quæ ille posuit in libera discipulorum electione; nihilominus periculosum est totam Augustini doctrinam eiúsque particulas omnes *Catholicam, Apostolicam, atque irrefragabilem* esse contendere, quod faciunt Nou-Augustiniani; quàm in vniuersum ei nuntium remittere, vsurpatâ quotiescumque libuerit contradicendi facultate. Ergo videndum an satis iustus fuerit timor Supra. Episcopi Bituntini, dum veretur *ne Augustino displiceat*; si legem subeat quam imponere Baiani volunt: an sit verum quod monuit Abulensis, præscribere ipsummet Augustinum, vt sit aliquis opinionum ipsius delectus: & an sit temeraria Pennoti suspicio, qui superfluum quemdam atque immoderatum Augustini cultum & affectatam adorationem doctrinæ illius interpretatur, vt pote deterrentis assentatores huiusmodi, nec minori voce tonantis quàm Angelus ille in Apocalypsi, *vide ne feceris.*

Dicimus ergo in primis, necessariæ contra hæreticos doctrinæ ab Augustino certos terminos esse præfixos, ita vt quod vlteriùs excurrit, necessarium non sit. Id verò manifestè colligitur ex multis locis. Et primò ex lib. Cap. 2. de prædest. SS. cum dicit: *Tria sunt, vt scitis, quæ maximè „ aduersus Pelagianos Catholica defendit Ecclesia; quorum est „ vnum, gratiam Dei non secundùm merita nostra dari; quoniam Dei*

Dei dona sunt & Dei gratia etiam conferuntur merita vniuersa iustorum. Alterum est, in quantacumque iustitia, sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem viuere. Tertium est, obnoxium nasci hominem peccato primi hominis, & vinculo damnationis obstrictum nisi reatus qui generatione contrahitur, regeneratione soluatur. En quò reducat Augustinus omnes Pelagianorum controuersias, & quid potissimùm contra illos Catholica defendat Ecclesia: vtrique videlicet sit satis, & Ecclesiæ, & Augustino, si agnoscatur gratia quæ omnia prorsus merita præueniat: si negetur in hac vita Sanctorum impeccantia: si peccatum originale, & quæ sequitur inde baptismi necessitas, admittatur: & ad hæc capita reducuntur quæ distinctiùs enumerantur tum à Cælestino octo vel nouem regulis superiùs positis, tum ab ipso etiam Augustino alijs in locis, vt in ep. ad Paulinum, vbi confessionem à Pelagio exprimendam præformat: tum à Concilijs contra Pelagianos coactis, Carthaginensi, Mileuitano, &c. Horum verò quid negant ij qui v. g. prædestinationem ad gloriam tuentur post præuisa tantùm merita ex gratia comparata: vel qui scientiam mediam defendunt: vel qui peccari negant cum ignorantia inuincibili, &c. satisfaciunt igitur Augustino, ergo facultatem ab illo habent, vt in cæteris id sentiant quod ipsis probabilius videbitur.

Idem habet Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum ad Bonifacium, vbi tres illos capitales errores Pelagianorum ex quintuplici laude manasse dicit, nimirum ex laude creaturæ, laude nuptiarum, laude legis, laude liberi arbitrij, laude Sanctorum. *In his omnibus*, inquit, *quidquid dicunt de laude creaturæ atque nuptiarum ad hoc referre conantur, vt non sit originale peccatum. Quidquid de laude legis & liberi arbitrii, ad hoc vt gratia non adiuuet nisi meritum; ac sic gratia iam non sit gratia. Quidquid de laude Sanctorum, ad hoc vt vita mortalis in Sanctis videatur non habere peccatum: nec sit eis necessarium pro*

Lib. 3. cap. 8. & 9 & lib. 4. cap. 2. 3.

„ *dimittendis debitis suis precari Deum. Ista nefaria & damnabilia dogmata in hac tripartita diuisione quisquis mente Catholica exhorret, illius quinquepartitæ latebras insidiásque deuitet.* Quis verò non exhorreret nefaria illa dogmata, quamuis in aliqua alia quæstione minus diceret quàm Augustinus, vitaret igitur Pelagianorum *dogmata* & haberet *mentem Catholicam*, & tamen ab Augustino in aliquo dissentiret. Quomodo autem vitati possint docet postea exemplo Sanctorum Patrum Cypriani & Ambrosij, *virorum*, inquit, *Sanctorum & Doctorum, & fama totius Ecclesiæ constante Catholicorum, qui & creaturam Dei, & nuptias ab illo institutas, & legem per sanctum Moysem datam & liberum arbitrium naturæ hominis insitum, & sanctos Patriarchas & Prophetas debitis ac congruis prædicationibus laudant.* En tibi quintuplicem laudem à Patribus redditam *Et tamen*, inquit, *asserunt originale peccatum: Asserunt gratiam Dei super liberum arbitrium omne antecedentē meritum: Asserunt sanctos ita iustè in hac carne vixisse, vt eis esset necessarium, quo dimittuntur quotidiana peccata, orationis auxilium.* En tripartitam diuisionem trium capitalium veritatum quibus hæresis Pelagiana tota confutatur, & quæ cum illa quinquepartita rectè cohæret. Et quia iam ostenderat multis ac perspicuis testimonijs, tres illas veritates fuisse ab illis Patribus traditas; quasi hoc sufficeret Pelagianismo sepeliendo, & æquiualeret ijs quæ distinctiùs fuerant recensita & decreta in Episcopali iudicio contra Pelagium, pergit Augustinus, *Quid est ergo quòd dicunt de simplicibus Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus extorta subscriptio est? Numquid Beatissimis & in fide Catholica excellentissimis viris Cypriano & Ambrosio, ante istos, aduersus istos extorta subscriptio est?* QVA EORVM IMPIA DOGMATA TANTA MANIFESTATIONE, SVBVERTVNT VT QVAE *contra eos manifestiora dicamus, vix nos inuenire possimus?* Fac ergo esse qui dicat, Ecce, cōsentio Patribus illis, & quintuplicem laudem illam ad tres istas veritates re-

Cap. vlt.

duco, itáque iudicio etiam Episcoporum subscribo; ille non vitauerit *latebras* quintuplicis illius laudis iudicio Augustini? ille debebit adhuc timere Pelagianorum *insidias*? ille suspectus esse poterit *dogmatum impiorum*? Est igitur harum trium veritatum confessione securus ab hæresi Pelagiana & si dissentiat in aliquo alio ab Augustino, non ideo erranti Pelagio adhæserit.

Et quia ex his tribus capitibus, quod pertinet ad necessitatem diuinæ gratiæ humana merita præuenientis, illud est de quo potissimùm inuestigandum est quid requirat Augustinus, ipsum audiamus. *Item quòd aduersus Manichæos laudant liberum arbitrium, adhibentes propheticum testimonium, Si volueritis & audieritis me, quæ bona sunt terræ comedetis: si autem nolueritis & non audieritis me, gladius vos consumet; quid eis hoc prodest, quandoquidem non tam contra Manichæos defendunt, quàm contra Catholicos extollunt liberum arbitrium? Sic enim volunt intelligi quod dictum est, si volueritis & audieritis me,* TANQVAM IN IPSA PRAECEDENTE VOLVNTATE SIT CONSEQVENTIS MERITVM GRATIAE: *ac sic gratia iam non sit gratia quæ non est gratuita cùm redditur debita. Si autem sic intelligerent quod dictum est, si volueritis, vt* ETIAM IPSAM BONAM VOLVNTATEM ILLVM PRAEPARARE CONFITERENTVR, *de quo scriptum est, præparatur voluntas à Domino,* TANQVAM CATHOLICI *vterentur hoc testimonio, & non solam hæresim veterem Manichæorum vincerēt, sed nouam Pelagianorum contererent. Quid eis prodest, quòd in laude ipsius liberi arbitrii gràtiam dicunt adiuuare vniuscuiusque bonum propositum?* HOC SINE SCRVPVLO ACCIPERETVR CATHOLICE' DICTVM, *si non in bono proposito meritum ponerent, cui merito iam merces secundùm debitum, non secundum gratiam redderetur: Sed intelligerent & confiterentur* IPSVM BONVM PROPOSITVM QVOD *consequens adiuuat gratia,* NON ESSE POTVISSE IN HOMINE SI NON PRAECEDERET GRATIA. Loco cit. cap. 6.

Cap. 47. Et lib. de gratia Christi contra Pelagium. *Quapropter* „ *quantum attinet ad istam de diuina gratia & adiutorio quæ-* „ *stionem; tria ipsa quæ apertissimè distinxit attendite, posse,* „ *velle, esse, possibilitatem, voluntatem, actionem. Si ergo consen-* „ *serit nobis non solam possibilitatem in homine, etiamsi nec* „ *velit nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem & actionem,* „ *id est, vt benè velimus & benè agamus, quæ non sunt in ho-* „ *mine nisi quando benè vult & benè agit;* SI, VT DIXI, „ CONSENSERIT ETIAM IPSAM VOLVNTATEM ET „ ACTIONEM DIVINITVS ADIVVARI, VT SINE ILLO „ ADIVTORIO NIHIL BENE VELIMVS ET AGAMVS: „ *eámque esse gratiam Dei per Iesum Christum Dominum no-* „ *strum, in qua nos sua non nostra iustitia iustos facit, vt ea vera* „ *sit nostra iustitia quæ nobis ab illo est;* NIHIL DE ADIVTO- „ RIO DEI QVANTVM ARBITROR INTER NOS CON- „ TROVERSIÆ RELINQVETVR.

Ex his cùm perspicuè constet, Augustinum nihil aliud reprehendere in Pelagianis, (quod quidem ad hoc controuersiæ caput pertineat) quàm quod dicerent, *in ipsa præcedente voluntate meritum esse consequentis gratiæ*: neque aliud ab illis postulare, quàm vt bonam voluntatem bonámque actionem præcedere dicatur gratuitum Dei auxilium, & nulli merito debitum, quo voluntas præparetur: atque hoc confitentes *Catholicos* esse dicat scripturarum interpretes, extremarum hæresum destructores, Manicheæ scilicet & Pelagianæ: censendósque *loqui Catholicè*, idque *sine scrupulo*, nec *habere se deinceps controuersiam cum eis vllam* circa adiutorium gratiæ Dei; cùm, inquam, perspicuum sit hoc tantùm velle Augustinum, quærere lubet, num alius aliquid insuper dicat necne? si dicit aliquid insuper, rem dicit suo ipsius iudicio non necessariam, & quæ negari possit à Catholicis *Catholicè ac sine scrupulo & controuersia.* Si non dicit aliquid vlterius; nihil ergo dicit contra Suarem, contra Molinam, contra Lessium & alios eiusdem doctrinæ viros. Nullus enim illorum est qui non sit mo-

ri paratus, vt defendat nullum esse in humana voluntate liberum motum, qui spectet ad salutem & vitam æternam, quem non præcedat necessarium diuinæ gratiæ adiutorium, internum, indebitum, gratuitum, & beneficio protectionis externæ, prædicationis, creationis, & conseruationis superadditum. Ex allatis autem Augustini testimonijs euidenter constat hoc solùm requiri.

Confirmantur hæc ex Epistola Prosperi ad Augustinum, vbi Pelagianæ prauitatis reliquiæ omnes ad hæc capita reducuntur. *Si principium salutis malè in homine collocatur: si diuinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, vt ideo quis adiuuetur quia voluit; non ideo quia adiuuatur velit: si originaliter malus receptionem boni non à summo bono, sed à semetipso inchoare male creditur: si aliunde Deo placetur nisi ex eo quòd ipse donauerit.* Hæ sunt *omnes fibræ virulentiæ Pelagianæ* ex Prospero, quas stirpitus euellit quicumque necessitatem admittit diuinæ gratiæ interius mouentis & præuenientis omne meritum. Et si quis addat, debere gratiam illam non quocumque modo mouere, sed tali: nec quocumque modo connecti cum operatione libera, sed infallibili necessitate fundata in efficacia diuinæ prædefinitionis independenter etiam à scientia conditionata; si quis, inquam, hoc addat; quis non videt consequenter additum id esse, ac præter apertam citatis locis Augustini & Prosperi confessionem, ac proinde tale, cui *sine scrupulo & controuersia à Catholicis Catholicè* contradici posit?

Et si quis instet Augustinum alijs locis id exprimere; quis non videt, si hoc esset, nihil aliud sequuturum, quàm vt dicit S. Bonauentura illis locis, Augustinum plus dicere, iis autem quæ sunt à nobis allata minus velle: cùm tamen velit omnia quæ sunt necessaria ad perfectam Catholicæ veritatis confessionem? Nam quæ potest esse ratio cur in locis quæ à nobis producta sunt, diuinemus Augustinum ampliùs velle quàm ver-

ba ferant? Et in iis quæ sunt ab Aduersariis producenda, non velle minus, præsertim cùm adeo perspicua nostra sint? Et quis Pelagianorum non meritò queratur se ab Augustino delusum in locis iam allatis, si postquam adducti fuerint ad conditionem ab eo propositam, vt inter Catholicos numerentur sine scrupulo, confessi nimirum adiutorium Dei gratuitum, indebitum, internum, supernaturale, necessarium antecedenter & indispensabiliter ad omne meritum; dicat Augustinus hoc non sufficere, séque subintellexisse adiutorium tali vel tali modo mouens, & ex tali vel tali voluntate & præcognitione datum? Quid? nonne hæc est alia quædam controuersia? Qua igitur fide dixerit *nullam superesse controuersiam* cum eo qui prius illud concessisset? Erras, inquit Augustinus, quòd in bona voluntate ponas meritum consequentis gratiæ, & *Catholicus* fies *sine vllo scrupulo*, si agnoscas consequentem ex gratia bonam voluntatem. Ecce, inquam, errorem depono. Nego in vlla prorsus voluntate meritum esse consequentis gratiæ quam non præcedat gratia prior, interna, indebita, supernaturalis. *Catholicus* ergo sum & *Catholicè* sentio *sine scrupulo*. Non, inquit Augustinus, aliud adhuc restat. O te! Quare igitur dicebas id quod proposuisti sufficere? Hîc recurrent arcani nodi, atque insolubilia coniugia omnium ab Augustino dictorum, quæ antea risimus Auctore ipso etiam Augustino, & à Cælestino, tantáque nube testium aliorum, nihil vt timere debeamus à radiis aduersariorum, præsertim Baianorum. Atque hæc est prima ratio qua intelligi potest ex mente ipsiusmet Augustini non omnia quæ ab eo dicuntur in Pelagianorum controuersiis esse necessariò amplectenda, postquam ille huiusmodi necessitatem ex multis quæ dicit ad pauca redigit.

Superest secunda ratio qua id ipsum colligitur, ex discrimine quod assignat inter Canonicos & non Canonicos scriptores. Toties enim & tam disertè significat

Sanctos Patres in eo differre à Scriptoribus Canonicis, quòd præscribere nullam possint assentiendi necessitatem, vt si cui hoc non probatur, necesse sit ipsum aut ignorare Augustini mentem, aut repudiare iudicium. Duo eius loca iam citauit Gerson, alterum ex libro 3. de Trinitate, alterum ex lib. 4. de anima & eius origine. Sed sunt pleraque alia nihilo minùs perspicua. Nam in Epistola ad Hieronymum postquam illusionis Ep. 19. periculum denuntiauit, si cum amico doctiore ita disputemus, vt quidquid dixerit necesse sit approbare, subiũgit: *Ego enim fateor charitati tuæ solis eis Scripturarũ libris qui* " *iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honorémque de-* " *ferre, vt nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse fir-* " *missimè credam: ac si aliquid in eis offendero literis quod vi-* " *deatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendosum* " *esse codicem; vel interpretem non assequutum esse quod dictum* " *est; vel me minimè intellexisse non ambigam. Alios autem* " *ita lego,* VT QVANTALIBET SANCTITATE DOCTRINAQVE PRAEPOLLEANT; *non ideo verum putem* " *quia ipsi ita senserunt; sed quia mihi vel per illos Auctores Ca-* " *nonicos, vel probabili ratione, quòd à vero non abhorreat per-* " *suadere potuerunt. Nec te, mi frater, sentire aliud existimo:* " *prorsus, inquam, non te arbitror sic legi tuos libros velle tan-* " *quam Prophetarum vel Apostolorum, de quorum scriptis* " *quòd omni errore careant dubitare nefarium est. Absit hoc* " *à pia humilitate & veraci de temetipso cogitatione.* Vbi vi- " des primò: Quomodo Augustinus minimè necessarium putet, dum in scriptis non Canonicis occurrit aliquid quod videtur contrarium veritati, recurrere ad aliquam ex tribus illis suspicionibus, quòd mendosus sit codex, vel falsus interpres, vel lector tardus aut stupidus. Nempe quia sine vlla cuiusquam iniuria dici posse putat Auctorem errasse. Vides secundò quomodo censeat omnium huiusmodi Auctorum non Canonicorum examinandam esse doctrinam, non solùm ad scripturæ, sed etiam ad *probabilis rationis* trutinam, con-

ba ferant? Et in iis quæ sunt ab Aduersariis producenda, non velle minus, præsertim cùm adeo perspicua nostra sint? Et quis Pelagianorum non meritò queratur se ab Augustino delusum in locis iam allatis, si postquam adducti fuerint ad conditionem ab eo propositam, vt inter Catholicos numerentur sine scrupulo, confessi nimirum adiutorium Dei gratuitum, indebitum, internum, supernaturale, necessarium antecedenter & indispensabiliter ad omne meritum; dicat Augustinus hoc non sufficere, séque subintellexisse adiutorium tali vel tali modo mouens, & ex tali vel tali voluntate & præcognitione datum? Quid? nonne hæc est alia quædam controuersia? Qua igitur fide dixerit *nullam superesse controuersiam* cum eo qui prius illud concessisset? Erras, inquit Augustinus, quòd in bona voluntate ponas meritum consequentis gratiæ, & *Catholicus* fies *sine vllo scrupulo*, si agnoscas consequentem ex gratia bonam voluntatem. Ecce, inquam, errorem depono. Nego in vlla prorsus voluntate meritum esse consequentis gratiæ quam non præcedat gratia prior, interna, indebita, supernaturalis. *Catholicus* ergo sum & *Catholicè* sentio *sine scrupulo.* Non, inquit Augustinus, aliud adhuc restat. O te! Quare igitur dicebas id quod proposuisti sufficere? Hîc recurrent arcani nodi, atque insolubilia coniugia omnium ab Augustino dictorum, quæ antea risimus Auctore ipso etiam Augustino, & à Cælestino, tantáque nube testium aliorum, nihil vt timere debeamus à radiis aduersariorum, præsertim Baianorum. Atque hæc est prima ratio qua intelligi potest ex mente ipsiusmet Augustini non omnia quæ ab eo dicuntur in Pelagianorum controuersiis esse necessariò amplectenda, postquam ille huiusmodi necessitatem ex multis quæ dicit ad pauca redigit.

Superest secunda ratio qua id ipsum colligitur, ex discrimine quod assignat inter Canonicos & non Canonicos scriptores. Toties enim & tam disertè significat

Sanctos Patres in eo differre à Scriptoribus Canonicis, quòd præscribere nullam possint assentiendi necessitatem, vt si cui hoc non probatur, necesse sit ipsum aut ignorare Augustini mentem, aut repudiare iudicium. Duo eius loca iam citauit Gerson, alterum ex libro 3. de Trinitate, alterum ex lib. 4. de anima & eius origine. Sed sunt pleraque alia nihilo minùs perspicua. Nam in Epistola ad Hieronymum postquam illusionis Ep. 19. periculum denuntiauit, si cum amico doctiore ita disputemus, vt quidquid dixerit necesse sit approbare, subiũgit: *Ego enim fateor charitati tuæ solis eis Scripturarũ libris qui* " *iam Canonici appellantur, didici hunc timorem honorémque de-* " *ferre, vt nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse fir-* " *missimè credam: ac si aliquid in eis offendero literis quod vi-* " *deatur contrarium veritati, nihil aliud quàm vel mendosum* " *esse codicem; vel interpretem non assequutum esse quod dictum* " *est; vel me minimè intellexisse non ambigam. Alios autem* " *ita lego,* VT QVANTALIBET SANCTITATE DOCTRINAQVE PRAEPOLLEANT; *non ideo verum putem* " *quia ipsi ita senserunt; sed quia mihi vel per illos Auctores Ca-* " *nonicos, vel probabili ratione, quòd à vero non abhorreat per-* " *suadere potuerunt. Nec te, mi frater, sentire aliud existimo:* " *prorsus, inquam, non te arbitror sic legi tuos libros velle tan-* " *quam Prophetarum vel Apostolorum, de quorum scriptis* " *quòd omni errore careant dubitare nefarium est. Absit hoc* " *à pia humilitate & veraci de temetipso cogitatione.* Vbi vides primò: Quomodo Augustinus minimè necessarium putet, dum in scriptis non Canonicis occurrit aliquid quod videtur contrarium veritati, recurrere ad aliquam ex tribus illis suspicionibus, quòd mendosus sit codex, vel falsus interpres, vel lector tardus aut stupidus. Nempe quia sine vlla cuiusquam iniuria dici posse putat Auctorem errasse. Vides secundò quomodo censeat omnium huiusmodi Auctorum non Canonicorum examinandam esse doctrinam, non solùm ad scripturæ, sed etiam ad *probabilis rationis* trutinam, con-

tra Nou-Augustinianorum consilia, qui quòd sibi conscij sint absurdam atque irrationalem esse quam spargunt doctrinam, ne conuincantur, sequacibus suis effodiunt rationis oculum, causati doctrinam humanis rationibus esse corruptam. Vides tertiò quantopere alienum putet à pia Ecclesiastici Doctoris humilitate, & veraci de seipso cogitatione, quòd velit aut putet libros suos erroris expertes esse. Fuit igitur etiam ipsius Augustini & pia hæc humilitas, & verax de seipso cogitatio: ac proinde qui de ipsius scriptis aliter sentiunt, mendacem faciunt, quæ verax supponi debet eius cogitatio.

Ep. 48. Idem dicit in Epistola ad Vincentium, vbi scripta Catholicorum Episcoporum, vt Hilarij, negat ita legi, *tanquam ita ex eis testimonium proferatur, vt contra sentire non liceat, sicubi forte aliter sapuerint quàm veritas postulat. In eo quippe numero sumus*, inquit, *vt non dedignemur etiam nobis dictum ab Apostolo accipere, & si quid aliter sapitis, &c.* Est igitur etiam Augustinus in eorum numero contra quos sentire licet, & quos contingit aliquando sapere aliter quàm veritas postulat.

Ep. 111. Idem in Epistola ad Fortunatianum his verbis. *Neque enim quorumlibet disputationes quamuis Catholicorum & laudatorum hominum velut Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat salua honorificentia quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere, si forte inuenerimus quòd aliter senserint quàm veritas habet, diuino adiutorio vel ab aliis intellecta vel à nobis.* TALIS EGO SVM IN SCRIPTIS ALIORVM, TALES VOLO ESSE INTELLECTORES MEORVM. Hîc etiam Augustinus vniuersim loquitur de Scriptoribus Ecclesiasticis sanctisque Doctoribus, seque ipsum includit vt vides, eorum numero, de quibus loquitur, cuius nimirum liceat aliquam opinionem improbare ac respuere tanquam à veritate alienam. Vt autem constet esse alienam à veritate vide vnde cognosci velit.

Ex

Ex aliis videlicet, atque etiam ex propria cuiusque legentium meditatione, adiuuante Deo. Licet ergo ex Augustino Augustini doctrinam aliorum Scriptorum iudicio censendam exponere: licet & proprio, idque saluâ honorificentiâ. Neque adeo peruersum est hoc consilium, vt habere non possit adiutorem Deum. Vbi sunt igitur, vbi sunt illi nouæ Theologiæ Rabini, qui scribere ausi sunt Concilium etiam Tridentinum ad tribunal Augustini examinandum? Non vrgeo illos Ecclesiæ Catholicæ, si tamen vllam esse credant, præiudicio, quo constat annis ferè nonaginta, quot à finito Concilio fluxere, nusquam nisi apud hæreticos dubitatum de Tridentinis sanctionibus in re dogmatica. Non interrogabo examinis huius Tridentini per Augustinum quis futurus sit certus iudex & idoneus arbiter. Tantum hoc postulo, vt postquam omnia vni Augustino credi volunt; illi hoc vnum etiam credant, exceptis Canonicis nullum esse Scriptorem cuius doctrina non possit improbari ac respui ad arbitrium aliorum vel multorum vel vnius inspirante Deo examinata.

Idem libro vndecimo contra Faustum. *De his libris dici potest aliquid eos habere non consonum fortasse occultiori & ad cognoscendum difficiliori veritati ..... qui non præcipiendi authoritate, sed proficiendi exercitatione scribuntur à nobis.* INTER HOS ENIM SVMVS, *quibus idem Apostolus dicit, Et si quid aliter sapitis id quoque vobis Deus reuelabit. Quod genus literarum non cum credendi necessitate, sed cum iudicandi libertate legendum est.* Et postquam de authoritate Canonicarum Scripturarum similia dixit ijs quæ iam relata sunt ex Epistola ad Hieronymum, subdit: *In opusculis autem posteriorum, quæ libris innumerabilibus continentur, sed nullo modo illi sacratissimæ Canonicarum Scripturarum excellentiæ coæquantur; etiam in quibuscumque eorum inuenitur eadem veritas, longè tamen est impar authoritas. Itaque in eis si quæ forte propterea dissonare putantur à vero, quia* Cap. 5.

„ *non vt dicta sint intelliguntur; tamen liberum ibi habet lector* „ *auditórque iudicium, quo vel approbet quod placuerit, vel* „ *improbet quod offenderit.* ET IDEO CVNCTA HVIVS„ MODI NISI VEL CERTA RATIONE, EX ILLA CANO„ NICA AVTHORITATE DEFENDANTVR ..... SI „ CVI DISPLICVERIT AVT CREDERE NOLVERIT, „ NON REPREHENDITVR. Hîc etiam, vt vides, Augustinus plenam dat à libris non Canonicis dissentiendi facultatem, si cui videatur non esse verum quod dicunt. Duplicem autem assignat rationem qua videri possit non esse verum quod dicunt: vel quia Canonicæ authoritati opponitur, quo nomine sine dubio Ecclesiasticam quoque comprehendit, quippe quâ solâ de ipsis etiam Scripturis Canonicis securi sumus, vt idem docet: vel quia opponitur certæ rationi: vt intelligamus huiusmodi scripta examinari posse etiam ad radios naturalis luminis, contra quam Nou-Augustiniani frustra prohibeant.

Idem lib. 2. de Bapt. contra Donatistas vbi postquam de sacrarum Scripturarum authoritate eadem repetijt, *Episcoporum autem, inquit, literas quæ post confirmatum Canonem vel scriptæ sunt vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiorem cuiuslibet in ea re peritioris: & per aliorum Episcoporum grauiorem authoritatem, doctiorémque prudentiam: & per Concilia, licere reprehendi, si quid in eis forte à veritate deuiatum est.* En tibi cuiuslibet Scriptoris non Canonici opera triplici examini exposita, cuiuslibet alterius etiam non Episcopi qui sapientiùs & eruditiùs videri possit de eadem re scripsisse. 2. aliorum Episcoporum in contrariam opinionem concurrentium. 3. & Conciliorum. Vt hîc iterum compellari possint, qui Concilia pronuntiant examinanda per Augustinum volentem nolentem, cùm ipse potius contendat omnem Scriptorem non Canonicum per Concilia examinandum. Atque hoc fieri dicit Augustinus: *sine vllo typho sacrilegæ superbiæ, sine vlla inflata ceruice arrogantiæ, sine*

Cap. 3.

vlla contentione liuidæ inuidiæ, cum sancta humilitate, cum pace Catholica, cum charitate Christiana. Et cùm tam fœdè Augustino contradicant Baiani; suis tamen erroribus præsidium ab eius authoritate non tam petere quàm furari conantur.

Idem lib. 4. con. duas Epistolas Pelagianorum, vbi testimoniis Sanctorum Cypriani & Ambrosii quæ producturus erat, hanc cautionem præmittit. *Non quo Canonicis libris à nobis vllius disputatoris æquetur authoritas, tanquam omnino non sit quod meliùs seu veriùs ab aliquo Catholico, quàm ab alio itidem Catholico sentiatur; sed vt admoneantur qui putant istos aliquid dicere, &c.* Vides quomodo nullum putat esse Catholicum quo non possit alius item Catholicus aliqua in re meliùs sentire. Nempe quia nullus omnino est, qui falli non possit, quamcumque materiam ad disputandum sumpserit. Et quia minimè consequens est, vt si doctissimus quispiam in aliquo fallitur, cæteri omnes minùs docti eadem in re fallantur, quasi verò inemendabilis esset humanitus error doctissimi; cum fieri possit vt saluâ doctrinæ maioris prærogatiuâ, indoctior aliquid videat quod fugit doctiorem; inde fit, vt doctissimus quisque Catholicus emendari possit à minus docto, plura quidem nesciente quæ doctiori manifesta sunt; sed tamen & aliquid sciente quod illum latet. Cap. 8.

Adduci potest etiam illud quod est in primo contra Iulianum, vbi cùm circa fidei fundamenta necessarium existimet consentire quemlibet vnum Episcopum cum multitudine aliorum, negétque propterea se vllam Chrysostomi rationem habiturum, si in tali quadam disputatione dissentiret, addit: *Alia sunt in quibus inter se aliquando etiam doctissimi atque optimi regulæ Catholicæ defensores, saluâ fidei compage non consonant, & alius alio de vna re meliùs aliquid dicit & veriùs.* Cap. 6.

Ex his omnibus locis liquidò constat, nullum esse Auctorem non Canonicum ex mente Augustini,

quem legere non oporteat cum ea præsumptione quòd in aliquo falli possit. Secundò liberam esse Lectoribus copiam hoc ipsum discutiendi, an scilicet fallantur. Tertiò, quatuor esse regulas quibus in hoc examine liceat vti, vt de illa fallacia constet, Scripturam, sensus aliorum Scriptorum, Concilia, quibus etiam Ecclesiæ sensus comprehenditur, & lumen naturalis rationis. Quartò suspicione illa vel discussione nullã fieri iniuriam Sanctis Patribus, sed saluam esse quæ illis debetur honorificentiam, quamuis inde sequatur ipsorum doctrinæ improbatio. Quintò, nihil esse causæ cur improbatio hæc & dissensio tribuatur vel sacrilegæ superbiæ, vel arrogantiæ ceruicosæ, vel contentiosæ inuidiæ. Hæc omnia perspicua sunt in allatis Augustini testimoniis, quorum acceptandorum necessitas authoritate iuris Canonici confirmatur in distinctione nona vbi eorum pleráque referuntur & comprobantur. Hinc autem constat nullam esse necessitatem Augustino in omnibus adhærendi.

CAPVT VI.

Baianorum responsio refellitur.

Apol. 1. Ians. art. 9.

NOV-AVGVSTINIANI duo respondent. Primum est, non debere nos Augustinum consulere vt sciamus quantum sit eius authoritati tribuendum, quippe cùm certum sit pro ea quâ erat animi modestiâ, nihil de semetipso potuisse nisi modestè ac demissè vel prædicare vel sentire. Secundum, Augustini doctrinam præsertim in materia de prædestinatione, & diuina gratia ad salutem necessaria fuisse à summis Pontificibus & Ecclesia vniuersa approbatam illáque approbatione *consecratam*. Sed neutrum satisfacit. Non primum. Nam esto, non oporteat Augustinũ consulere vt sciamus quantum eius testimonio debeatur; an non oportet

consulere vt sciamus quantum debeatur auctori non Canonico in vniuersum? An propterea quòd ipse homo sit, non credemus illi de homine in vniuersum philosophanti? Petimus ergo à Baianis quanti facienda sit Augustini doctrina dicentis fallibilem esse Scriptoris non Canonici authoritatem, & hanc esse illius differentiam à Canonico, quòd sine peccato vel iniuria cuiusquam, suspecta esse quandoque posśit. Si negant esse probandam; fidem fallunt, & positos à se terminos primi transgrediuntur, Augustinum deserendo: Si probandam fatentur, cùm negare non posśint quin Augustinus sit intra numerum Auctorum non Canonicorum; restat aut fateantur sine peccato vel iniuria cuiusquam dubiam aliquando videri posse illius authoritatem atque sententiam. Esset enim ridiculus qui ea quæ ille dicit de fallibilitate Scriptoris non Canonici, intelligenda diceret cum exceptione ipsiusmet Augustini. Non solùm quia peccaret contra regulam illam; *Quod quisque iuris in alterum statuit, &c.* sed etiam quia fallibilitatem Scriptoris non Canonici Augustinus non aliunde petit quàm ex eo quòd sit non Canonicus, seu quòd scribendo non subdit prouidentiæ illi singulari cui subsunt Scriptores Canonici, qui quæcumque scribunt, Spiritu Sancto dictante scribunt, cui os & manum commodant per ipsos loquenti & scribenti. Ergo cùm illa ratio ipsum etiam Augustinum inuoluat, nullus hîc esse locus exceptioni vlli potest. Deinde iam vidimus Augustinum coniungere cum *pia humilitate veram sui ipsius cogitationem*, quòd difficile sit intelligi veram esse humilitatem quæ falsa persuadet. Est igitur cur ipsum quoque audiamus dum præscribit quantum & sibi & aliis Sanctis Patribus sigillatim tribuendum sit.

Tertiò. Dum Augustinus suam doctrinam permittit examini Lectorum suorum & discipulorum, vt quid probandum sit quidue improbandum eligant; necessarium est argumentum, non putare ipsam esse doctri-

nam fidei, neque aliud continere quàm, vt volunt Baiani, fundamentales veritates & bases credendorum. Nam si hoc putaret, pessimè consuleret suis discipulis, permittendo vt de rebus fidei dubitarent. Quid si Augustinus non putauit doctrinam suam omnem esse doctrinam fidei, necessarium est argumentum quo concludatur nec talem esse. Quia pessimè consuleret ipse sibi, existimando non esse doctrinam fidei, quæ tamen esset; & consequenter dubitabilem profitendo de qua certum esse illum oporteret. Reliquum est igitur vt dicamus Augustinum de sua doctrina vel certum vel dubium in tantum fuisse, in quantum intelligebat maiorem aut minorem esse illius connexionem cum Scriptura, cum sensu Ecclesiæ, cum definitionibus Conciliorum & responsis Sedis Apostolicæ: & in ea collatione statuisse ipsum omne fundamentum certitudinis vel incertitudinis. Aberrat ergo & ab exemplo & à mente Augustini, qui non eandem init viam; deque illius doctrina fallaciter certus est, qui non tenet easdem quas ille tenuit certitudinis causas.

Ad id quod secundo loco Baiani respondent, Augustini doctrinam Ecclesiæ approbatione fuisse consecratam, Obiicimus primò. Vel ita est consecrata vt Augustinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus transierit in numerum Canonicorum, vel non: Si primum, errat totus Christianismus qui contrarium sentit non modo à tempore Scholasticorum, sed à mille ducentis annis. Si secundum, ergo illa omnis Ecclesiæ approbatio relinquit adhuc Aug. intra numerum Scriptorum fallibilium quibus sine cuiusquam iniuria repugnare liceat. Nempe iam nos docuit Gerson & Abulensis quò pertineat hæc approbatio; non enim eò vt intelligamus Augustinum nullis esse humanis defectibus obnoxium, sed rarioribus & leuioribus, quo modo cæterorum quoque Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cùm eadem sit iudiciorum & affectuum alea,

& Augustinus tanta contentione pugnet contra Pelagianos, vt obtineat nullum esse quantumuis sanctum cui non sit opus dicere, dimitte nobis debita nostra, ob quotidianos voluntatis lapsus, nescio quid Baianis in mentem venerit, vt Augustiniani videri velint, cùm tanto nisu persuadere conantur esse aliquos qui iudicio nunquam labantur.

Et ideo Obiicimus secundò, eosdem illos Summos Pontifices qui doctrinam Augustini approbarunt ea se posuisse quæ necessaria illis visa sunt, alias autem quæstiones intercurrentes, nec contemnere, nec adstruere voluisse. Hoc enim Cælestinus apertè significauit, vt retulimus antea. Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Augustini, propterea quod Canones Arausicanæ Synodi extractos ex libris Augustini & ipsius etiam verbis conceptos, ad Episcopos Galliæ miserit, extractione illa monstrauit quid esset necesse ab omnibus recipi ex vniuersa illius doctrina, nempe id quod Canonibus illis exprimitur, permissa Lectoribus iudicii libertate circa cæteras quæ intercurrunt controuersias. Obiicimus 3. quod fusè monstratum est antea lib. 1. approbatam fuisse Augustini doctrinam simul & aliorum SS. PP. vnde sequitur cadere approbationem hanc in id quòd est Augustino cum aliis Patribus commune, non in id quòd est proprium, si quid tale sit.

Obiicimus 4. eo ipso quòd approbata est Augustini doctrina fuisse approbatam quam ille fecit necessariarum ad conseruandam fidem & vitandos errores sententiarum restrictionem. Ergo cùm ille certa tantùm capita distinguat, qui admittit Catholicus est sine scrupulo: nec alia cum eo restat controuersia, fuerit consequenter hoc ipsum à Summis Pontificibus dum Augustinum approbant, approbatum. Ergo vi huius approbationis nulla fieri debet controuersia iis qui capita illa selecta recipiunt, etiam si alia quædam reiiciant:

nempe quod sine scrupulo Catholici sint & Catholicè sentiant iuxta ea quæ paulò ante ex Augustino relata sunt; alioqui plus approbassent quàm intendisset Augustinus. Et ita soluitur etiam quod dicunt Hormisdam scripsisse in Epistola ad Possessorem Episcopum, ex iis potissimum libris quos Augustinus scripsit ad Hilarium & Prosperum, intelligi *quid de arbitrio libero & gratia Dei, Romana, hoc est, Catholica, sequatur & asseueret Ecclesia*, postquam enim mittimur ad libros de bono perseuerantiæ & de prædestinatione Sanctorum, qui scripti sunt ad Prosperum & Hilarium, hoc vnum putare debemus pertinere ad Romanam & Catholicam fidem, quod Augustinus intendit totis illis libris. Quid autem intendat non possumus aliunde melius intelligere, quàm ex propositione controuersiæ disputandæ initio librorum illorum, & ex conclusione qua disputationem claudit. Ergo quid intendat Augustinus toto libro de prædestinatione Sanctorum patet ex cap. 1. vbi quidquid Prosper & Hilarius suggesserant de Massiliensium errore hoc verbo comprehendit, *gratiam Dei dari secundùm merita*, quod non est aliud, quàm esse aliquod meritum nostrum, cui gratia necessaria non sit, eò quòd eam præcedat. Et quia necessaria negabatur gratia tam ad initium fidei, quam ad perseuerantiam; in priore libro qui est de prædestinatione Sanctorum, priorem partem probandam sibi proponit, vnde dicit: *Priùs itaque fidem quâ Christiani sumus, donum Dei esse debemus ostendere.* Similiter in libro posteriore, qui est de bono perseuerantiæ. *Iam*, inquit, *de perseuerantia disputandum.* Et mox, *Asserimus ergo donum Dei esse perseuerantiam, quâ vsque in finem perseueratur in Christo.* Hæc thesis est toto libro confirmanda.

Cap. 2. · Cap. 1.

Iam vide quid concludat ex toto libro de prædestinatione Sanctorum. *Multa diximus & fortasse iam dudum potuimus persuadere quæ volumus*, & repetitâ Massiliensium sententiâ, *Propter quod institimus quantum potuimus*

Cap. vlt.

tuimus, vt etiam ipsum initium fidei donum Dei esse ostenderemus. En totum Augustini consilium, libro illo priore de prædestinatione sanctorum; librum autem de bono perseuerantiæ ita concludit, *Sed quid plura? satis docuisse me existimo, vel potius plus quàm satis, dona Dei esse & incipere in Domino credere,* quod præstitum est in priore libro de prædestinatione Sanctorum, *& vsque in finem in Domino permanere,* quod est argumentum huius secundi de bono perseuerantiæ. Cap.vlt. *Cætera verò bona,* inquit, *ad vitam piam quâ Deus rectè colitur pertinentia, etiam ipsi propter quos hæc agimus, donum Dei esse concedunt.* Manifestum igitur est Augustini menti his in libris satisfactum ab eo qui fateatur, & gratiam esse necessariam ad initium fidei, nec eius meritum sequi, sed præire; & donum Dei esse perseuerantiam. Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros quid Romana, hoc est Catholica, doceat Ecclesia de gratia & libero arbitrio, discere nos hoc tantùm iubet. Ergo si quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Augustino, nec habeant necessariam connexionem cum iis quæ potissimum intenduntur; non est mentis Pontificis vt eis firmiter adhæreamus si nihil aliud cogit: quia nec est mentis ipsiusmet Augustini.

Et confirmatur ex Epistola Prosperi ad Augustinum. Postquam enim multa disseruit de doctrina Massiliensium, quidquid in ea vitiosum videbatur his verbis colligit: *Si principium salutis malè in homine collocatur:* " *Si diuinæ voluntati impiè voluntas humana præfertur, vt* " *ideo quis adiuuetur quia voluit, non ideo quia adiuuatur velit:* " *si originaliter malus acceptionem boni non à summo bono* " *sed a semetipso inchoare malè creditur, si aliunde Deo placetur,* " *nisi ex eo quod ipse donauerit,* vbi vides variis modis rem " vnicam significari, nempe gratiam quæ necessaria est " tum ad credendum, tum ad perseuerandum dari secundùm meritum, quod sit à priore gratia independens, hæc est *virulentiæ fibra qua reliquiæ Pelagianæ prauitatis* "

„ *nutriuntur*, stirpitus euellendæ, si quid tenendum sit „ Augustinus definierit: vnde subdit: *Tribue nobis in hac* „ *causa, Papa Beatissime, Pater optime, quantum donante Domi-* „ *no potes, diligentiam pietatis tuæ obsecro, vt quæ in istis quæ-* „ *stionibus obscuriora, & ad præcipiendum difficiliora sunt,* „ *lucidissimis expositionibus digneris aperire.* Nihil modò nobis obscurum est, nihil ad percipiendum difficile in illis quæstionibus, vna est omnium solutio quam tradidit Augustinus, quámque lubentes amplectimur, & qua credimus, & perseuerantiæ donum quo finaliter saluamur, donum Dei esse, nec cadere sub vllum meritum nostrum quod non fuerit ex anteriori gratia consequens. Hic est scopus Augustini, vt patet, & hoc solum est ad quod discendum nos ad libros de prædestinatione Sanctorum & de bono perseuerantiæ Hormisdas remisit.

Obiicimus 5. similiter approbatam Hieronymi doctrinam à Gelasio Papa atque etiam à Damaso, vt constat ex dictis lib. 1. & lib. 7. quo tamen non obstante Baiani eam reiiciunt & damnant.

Obiicimus 6. Pontifices doctrinam Augustini approbando nihil amplius dixisse quàm quod dixerunt approbando etiam doctrinam D. Thomæ, vt patet ex ipsorum Bullis. Ergo quo iure postulant Baiani vt sententiam nostram conformemus ad amussim Augustinianæ Theologiæ, eodem iure ab eis postulari posse vt suam ipsi conforment ad amussim Theologiæ Thomisticæ: cui tamen subiici minimè volunt. Ideo enim putant exemplo D. Thomæ comprobari, vix fieri posse vt idem simul in Scholastica Theologia excellat & in positiua, qua continetur intelligentia sacræ Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum Patrum, vt dicetur postea. Quò pertinet id quoque quod dicit Vincentius Lenis Pap. 14. in Epistola prodroma. *S. Thomam in prioribus operibus* „ *suis, magis simpliciter & Theologicè: in posterioribus, vbi iam* „ *Philosophia Peripatetica expolitior & consummatus esset,*

magis Philosophicè loquutum. Valdè scilicet profecit D. Thomas huius Doctoris iudicio, & vt debuit progressus est ab imperfectioribus ad perfectiora, quando exorsus à Theologo desiit in Philosophum, more Galatarum, quos Apostolus dicit *spiritu cœpisse vt carne consummarentur.* Nimirum ex his patet Nou-Augustinianos minimè iurare velle in D. Thomæ placita, nihilo minùs approbati à Summis Pontificibus & ab Ecclesia, quàm ipse D. Augustinus. Gal. 3.

Obiicimus 7. Romanos Pontifices doctrinam Augustini approbantes nihil ampliùs dixisse, quàm quod dixit Augustinus ipse dum approbat alios Sanctos Patres quos citat contra Pelagianos: Ergo si propter illam Romanorum Pontificum approbationem non licet dubitare de vlla doctrinæ Augustinianæ particula; sequitur & propter ipsam Aug. eo modo iam approbati vlteriorem approbationem, non licere dubitare de vlla etiam doctrinæ aliorum Patrum particula. Probatur antecedens primò ex loco iam allato libri 4 contra duas Epistolas Pelagianorum. Vbi Augustinus postquam omnem Catholicorum cum Pelagianis controuersiam reduxit ad tria illa capita de peccato originali, de necessitate gratiæ præuenientis omne meritum, & de contingentibus in Sanctorum etiam vita peccatis, probat singula, ex Cypriano & Ambrosio: *Sanctis,* inquit, *& doctis & fama totius Ecclesiæ contestante Catholicis viris & in fide Catholica excellentissimis, qui tanta manifestatione dogmata Pelagianorum impia subuerterunt vt vix inueniri possint quæ contra eos manifestiora dicantur.* Esse virum sanctum, doctum & tota Ecclesia contestante Catholicum, in fide Catholica excellentissimum, omnia Pelagianorum dogmata subuertisse: & tantâ manifestatione vt vix quisquam dici posit manifestiùs: hoc verò est scripsisse quod abundè sufficiat ad hæresim illam suffocandam, quod Innocentius de Augustino dixit; Hoc esse vnum ex optimis Magistris Ecclesiæ, virum

sanctæ recordationis, quem ne rumor quidem sinistræ suspicionis vnquam asperserit, quod dixit Cælestinus. Nec dubium quin ab eo qui sic scripserit posit cognosci quid Romana, id est Catholica sequatur & asseueret Ecclesia de gratia & de libero arbitrio, quod Hormisdas, neque fieri poterit vt Ecclesia Romana non sequatur & probet eius doctrinam, quod Ioannes secundus. A viro autem sancto, docto, in fide Catholica excellentisimo, qui omnia controuersiæ alicuius capita comprehenderit & manifestisimè deciderit, quare non meritò probatur regula in eiusdem controuersiæ disputationibus sequenda, quod fecit Clemens Octauus, si creditur diario Doctoris Lebossu, de cuius fide grandis restat disputatio? Quare non posit ab eiusmodi Doctore instructio peti ad concipiendam erroris contrarii damnationem, vt Zosimus, vt Bonifacius, vt Felix huius nominis quartus petiisse dicuntur ab Augustino? Quidquid ergo vel dixere, vel fecere Romani Pontifices ad commendationem Augustini, hæc enim sunt omnia quæ referri solent, ipsomet testante Augustino, in Cyprianum atque Ambrosium cadit.

Confirmatur ex eo quod de iisdem SS. Patribus præmiserat Augustinus, *famâ celeberrimâ & ingenti gloriâ tra-* Ib. cap. 8. *ctasse Canonicas literas, eloquia diuina sequutos esse*: & de Cypriano nominatim, *memorabilem fuisse Ecclesiarum in* Ib cap. 9. cap. 11. *verbo veritatis instructorem*: & de Ambrosio *esse hominem Dei, Catholicum & ab ipso Pelagio in veritate fidei laudatum*: & rursus de ambobus constare ex eorum testimoniis quam teneret Augustinus fidem *esse veram veréque Christianam atque Catholicam, & olim traditam & ad suum vsque tempus seruatam atque retentam: & deinceps propitio Deo retinendam atque seruandam.* Vt hinc etiam dupliciter obstrui posint ora Baianorum dicentium Augustinum ex reuelatione didicisse quæ docuit de prædestinatione, errantibus bonâ fide Patribus qui eum præcesserant, Sup. lib. 2. de quo antea fusiùs; Item, post Augustinum obliteratas

veritates Catholicas, quod Augustinus meliora sentiens de Ecclesiæ infallibilitate futurum negauit, vt patet ex allato testimonio.

Tantumdem dicit Augustinus & de his ipsis & de aliis Patribus tum Græcis tum Latinis, in libris contra Iulianum, & in libro de bono perseu. cap. 19. Ex quibus liquidò constat quantum Augustino tribuendum Ecclesia censuit, tantum aliis quoque Patribus tribuendum esse Augustinum ipsum censuisse. Ergo si stante Augustini testimonio illo, licet tamen singularem cuiuspiam ex aliis Patribus cogitationem in hisce disputationibus non sequi; licebit etiam stante illa Ecclesiæ vel Summorum Pontificum approbatione, non omni adhærere Augustini sententiæ.

Atque hinc patet quàm cautè legendum sit quod dicit Apologista Iansenii art. 9. contra secundam concionem illustrissimi Vabrensis Episcopi, dum scribit Augustinum quidem ad stabiliendam fidem peccati originalis attulisse Patrum testimonia contra Iulianum, sed in his quæ spectant reconditiores quæstiones de prædestinatione credidisse, non esse necessarium consulere Patrum dicta, quos nulla cogebat necessitas cum nondum natis Pelagianis disputare. Debuit enim addere quod sequitur in Augustino, *Quod proculdubio facerent Patres si respondere talibus cogerentur, vnde factum est vt de gratia Dei quid sentirent breuiter quibusdam Scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent.* Quibus verbis Augustinus satis ostendit etiam in hac quæstione sensus eorum fuisse Catholicos, vt pote paratissimorum respondere oppugnantibus veritatem, vt hinc pateat meram esse calumniam eámque admodum tetram quod dixit Nouus-Augustinus, illorum de prædestinatione sententiam fuisse *perfecte Semipelagianam.* Non debuit etiam Apologista dissimulare, quamuis hoc loco negaret Augustinus *esse necesse scrutari opuscula Sanctorum Patrum,* & *breuiter illos ac transeunter ista tractasse,* Apoc. 1.

Vsum tamen esse in hac etiam quæstione dum respondet Prospero & Hilario, eorum testimonio, vt constat ex cap. 19. de bono perseuerantiæ, vbi Cyprianum, Ambrosium & Nazianzenum producit. Vnde nihil necesse erat Apologistam distinguere inter quæstionem de peccato originali & de prædestinatione, de qua loquitur Augustinus, quasi verò putauerit necessaria esse testimonia Patrum stabiliendæ doctrinæ originalis, non verò stabiliendæ doctrinæ prædestinationis. Nam si rigida intelligatur necessitas, nihilo minùs stabiliretur fides peccati originalis, silentibus Patribus, ex Scriptura & communi sensu & praxi Ecclesiæ, quàm fides prædestinationis. Sin autem tantùm quædam vtilitas; constat perinde vsui fuisse Patres Augustino ad confirmandam prædestinationis fidem, atque ad confirmandam fidem peccati originalis: & quamuis pauca scripsissent; eorum tamen testimonia visa illi esse *clara*
De bono perseu.c.19. & *quæ debeant sufficere.*

Iam quod Apologista quæstionem de prædestinatione reconditiorem vocat ad differentiam quæstionis de peccato originali, viderit ipse quo fundamento nitatur. Manifestum enim est prædestinationem hanc
Ib.c.18. de qua loquitur Augustinus, & contra quam negat quenquam nisi errando disputare posse, non esse aliud quàm præparationem gratiæ antecedentis hominum merita, cuius veritas nihilo reconditior est quàm peccatum originale. Nec consequenter loqueretur Augustinus, si adeo reconditam putaret, cùm dicit non esse opus scrutari opuscula sanctorũ Patrum. Quando enim magis opus esse potest ista scrutatione, quàm vbi magis est abscondita veritas quæ quæritur? hinc potiùs labori parcendum erat, dum statuitur fides peccati originalis, siquidem eius veritas magis exposita est. Sed ex his patet quod vnum intendimus, aliorum Patrum doctrinam sic approbari à S. Augustino in controuersijs Pelagianorum, quo modo ipsiusmet Augustini ap-

probatur à Summis Pontificibus: ac proinde Auctore Augustino eandem esse necessitatem adhærendi cæteris Patribus, quæ potest esse adhærendi Augustino auctoribus Summis Pontificibus.

Obijcimus 8. Omnibus illis approbationibus quas obtendunt Nou-Augustiniani, doctrinã Augustini vniuersim approbari; nullam verò esse quæ cadat in omnia & singula eius placita; quod si aliqua talis esset, non negabunt opinor expressiorem fore & efficaciorem in omnibus consentiendi necessitatem. Quid igitur facient si reperiatur in natura rerum alius quidam liber, cuius *omnia & singula in eo contenta* authoritate Sedis Apostolicæ per Bullam ad perpetuam rei memoriam editam & promulgatam approbentur; & qui tamen contineat præcipua quædam axiomata Nouo-Augustino contraria? Hîc enimverò expectanda erit eorum responsio. Sed quis est huiusmodi liber, & cuius Auctoris? Est, inquam, talis quidam liber in rerum natura, & Auctoris sancti. Sed quis est? libellum potius dicere debui, quòd sit mole paruus & specie contemptibilis: sed qui tamen virtutis plurimum habet. Quis verò tandem & cuius est? Contrahant licet frontem Baiani & toruùm intueantur, sorbenda pilula est. Liber est Exercitiorum spiritualium S. Ignatij, quem Paulus tertius seuerè examinatum à Cardinali Burgensi Inquisitore maiori, à Philippo Saluciarum Episcopo Vrbis Vicario in spiritualibus, ab Ægidio Foscarario Ordinis S. Dominici Magistro sacri Palatij, sic approbauit, vt dicat se *documenta & exercitia prædicta ac* OMNIA ET SINGVLA IN EIS CONTENTA *auctoritate prædicta tenore præsentium ex certa scientia approbare, collaudare ac præsentis scripti patrocinio communire. an.* 1548. vltimo Iulij, eodem scilicet die quem destinauerat Deus ad Ignatium ipsum in cœlum euocandum.

Quæ à me minimè referuntur, vt vel Ignatium Augustino, vel Paulum III. superioribus opponam Pon-

tificibus, absit. Quippe cùm contendam potiùs, Baianis repugnantibus, ipsis consentire. Sed quòd constet in hoc libello aliqua esse quæ capitalibus Baianorum principiis opponuntur, scire velim quid sint responsuri tam disertæ támque explicitæ approbationi, qui minùs expressam explicitámve suis obtendunt erroribus?

Et primò quid dicent ad septimam ex prioribus regulis de discernendis spiritibus, qua continetur perspicua gratiæ sufficientis, *monstri* scilicet illius ab Augustino, si superis placet, contriti confessio, cùm dicitur, *Posse nos haud dubio obsistere insultibus inimici nostri* ASSISTENTE NOBIS IVGITER *præsidio diuino*, seu, vt est in autographo, *Aßistente nobis præsidio diuino* QVOD SEMPER MANET, &, *dum subtrahit Dominus pristinum charitatis feruorem, relinqui nihilominus gratiam* QVAE AD BENE OPERANDVM ET AD CONSEQVENDAM SALVTEM SATIS ESSE QVEAT?

Secundò quid dicent ad 17. ex regulis quæ traduntur ad rectè sentiendum cum Ecclesia Catholica, cùm dicitur de diuina gratia *diffusè loquendum, sed iuxta modum conuenientem nostris præsertim temporibus tam periculosis: ne & liberi arbitrii vsus & operum bonorum efficacia tollatur*? Quomodo enim temporibus Caluini tollebatur liberi arbitrii vsus, nisi quia dicebatur diuina gratia tametsi voluntatem non cogeret, mouere tamen tanto impetu, vt eâ suppositâ non esset postea electionis nostræ consentire vel dissentire? Quo modo etiam tollebatur operum efficacia, nisi quia negabantur esse meritoria quæ agendi necessitate illa essent expressa? Putabat igitur Ignatius & ad conseruandam contra illius temporis hæreticos liberi arbitrii Catholicam doctrinam, & quæ inde sequitur bonorum operum curam, necessariam esse potestatem dissentiendi à Deo mouente, ac proinde immediatam voluntatis indifferentiam cum diuina gratia componendam esse: quo destruitur totius Baianismi princeps Machina. Et ideo

proximè

proximè dixerat *prædicandæ & inculcandæ gratiæ Dei non vsque adeo insistendum, vt serpere inde posit auditorum animis lethalis error, negatâ liberi arbitrii nostri facultate.* Facultatem enim arbitrii ad sequendum gratiæ ductum Caluinus non negabat: ergo quam negabat, erat facultas ad dissentiendum: eaque immediata & proxima, remotam enim & mediatam etiam concedebat. Hic est igitur *lethalis error* Ignatio, qui Nouo-Augustino fundamentalis est veritas.

Quid dicent tertiò ad decimam octauam earumdem regularum, cùm dicitur valde commendandus diuinæ maiestatis timor, *Non solùm filialis, qui pius est ac sanctus maximè,* VERUM ETIAM SERVILIS, *vt pote admodum vtilis homini ac sæpenumero necessarius?* Quomodo enim valde commendandus est ille timor: & quomodo admodum vtilis, qui non caret peccato, postquam caret motiuo charitatis, nec fit ex gratia per Christum; vt censuisse Baianos probatum est.

Quid dicent quartò ad vndecimam, vbi dicitur *plurimi facienda Scholastica Theologia: & putandum D. Thomæ, Bonauenturæ, Magistro sententiarum & aliis recentioribus Theologis peculiare esse, dogmata ad salutem necessaria exactius tradere, atque definire,* idemque præstare suis temporibus quod Hieronymus, Augustinus, Gregorius præstiterant item suis? Quis enim magni facere velit vel scientiam illam vel eos Doctores, qui fidei doctrinam adeò corrupere, vt sententiæ fundamentales & bases fidei, fuerint in Ecclesia Dei penitus *obliteratæ* atque ideo proscriptæ seu prohibitæ à Romanis Pontificibus, quod scandalo essent populo Christiano, Scholasticorum persuasionibus in contrarios errores inducto? Hic enim est sensus Noui-Augustini vt antea monstratum est.

Quid dicent quintò ad decimam tertiam, quâ præscribitur vt *adeò simus vnanimes adeóque conformes Ecclesiæ Catholicæ, vt parati simus, id quod oculis nostris apparet* Supra lib. 5.

album nigrum dicere, si illa nigrum definierit? Hæc enim quàm sint consentanea & moribus & cogitationibus Baianorum, per se constat, & alibi monstratur.

Et quia generatio hæc & consensione capitum & consanguinitate doctrinæ latè patet. Quid dicent Sextò ad secundam regulam, quâ *laudabilius creditur octauo quoque die, aut saltem quolibet mense, seruatis interim debitis conditionibus Eucharistiam sumere?* hoccine admittent qui abstinentiam diuini huius cibi vsque ad finem vitæ, tanquam opus perfectissimum & maximè omnium satisfactorium, persuadere nituntur? Quid ad quartam quâ iubemur *statum religiosum laudare plurimum & virginitatem præferre matrimonio?* fidem facit censura Sorbonæ, quam sint hæc à placitis Nou-Augustinianorum abhorrentia, sicut & illud quod est in regula quinta, *de comprobandis religiosorum votis.* Iam quod præscribit decima, vt *superiorum decreta, mandata, traditiones, ritus, & mores studiosè probemus*; quomodo iis probari potest, qui disciplinam Ecclesiasticam, ea potissimum parte, quæ spectat vsum Sacramentorum Pœnitentiæ & Eucharistiæ, adeo corruptam arbitrantur, vt nisi aboleantur hodierni ritus antiquorum reuocatione, periculum sit impœnitentiæ finalis omnium mortalium? Hæc omnia & Nou-Augustinianis admodum aduersantur, & eo tamen libello continentur, cuius *omnia & singula* auctoritate sua communiuit sedes Apostolica. Dicant igitur quid sentiant de huiusmodi approbatione, & erit facile ad inueniendum quid responderi possit illi, quàm recissim prædicant doctrinas S. Augustini.

Libro singulari de Ecclesia præsentis temporis.

Atque ex his intelligere potest tota illa natio Baianorum, minimè mirum esse si ex Ignatij familia potissimum extitere, qui se ipsorum consiliis & conatibus opponerent. Cùm enim hæreditaria esset, quam petebant, eorum doctrina, non potuere qui eam ab incunabulis vitæ religiosæ, cum lacte sanctæ institutionis suxerant, hoc veluti patrimonium contra inuasores

non tueri totis viribus. Nec ſperare debent fore aliquado in hac familia, qui ſe partibus illorum adiungat, niſi ſpurium & degenerem. Quòd ſi præuiderant eorum magiſtri, dum illi Societati bellum indixere adeo crudele, altero doctrinam, altero vitam maledictis omnibus inſectando, & infamibus calumniis, næ illi non improuidi omnino fuerint nec inconſulti: & potuit eſſe quædam ratio cur iudicarent ac dicerent, quod meditabantur, doctrinæ ac diſciplinæ nouitatem in Eccleſiam inducere, non ſucceſſurum, niſi Ieſuitas perditum irent. Sed quando iam cognitum eſt cenſurâ librorum & doctrinæ Baianorum damnatione, non eſſe hanc Ieſuitarum cauſam, ſed Eccleſiæ, cuius fides & auctoritas per latera Ieſuitarum petitur; eſt quod ſibi de iſta vexatione Ieſuitę gratulentur, & decora putent, quæ à Baianis accepere vulnera. Nec aliud ſupereſt quàm modeſtiæ quoddam neceſſarium officium: ne tam glorioſæ defenſionis laudem vel ſibi vendicent ſoli, vel præcipuo quodam iure participare præ cæteris velint.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM.

A

Aug.

E

Præcepta

FINIS.